Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber thopicorum - Cod. Ettenheim-Münster 460

Johannes <Magistri>

[S. l.], [15. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-138466

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

EM
460

Autoritates porphyrij

Videtur autem neque genus neque species sim[illegible] dici: —
Illa dicitur nichil superfluum continet neque [illegible] diminutum: —
Descendentem a genere generalissimo ad species specialissimas [illegible]: —
Species est collectio multorum in una natura: —
Genus est magis collectivum quam species: — [illegible]
Particularia et individua sunt in multitudine [illegible]
Participatione speciei plures homines sunt unus homo: —
Plurificatione autem unus et generis homo est plures: —
Particulare et singulare sunt [illegible] divisivum. Commune autem
sunt [illegible] collectivum et adunativum: —

Si quis omnia entia vocet equivoce [illegible] nuncupabit et non univoce.
Sed genus [illegible] univoce de his [illegible] quorum est genus
Optimum [illegible] de quibus [illegible] et maiora [illegible] minora aut [illegible] maiori-
bus minime: Et hic intelligitur directe
Destructo genere destruuntur [illegible]
Individua sunt [illegible] ab arte [illegible]
[illegible]

Ta 17

H. + 10454.

Mohan f. 489

EM 460
A H48

Item Monasterij D. Alonis in Brisgovia.

Questiones veteris artis perutiles magistri Johānis de magistris.

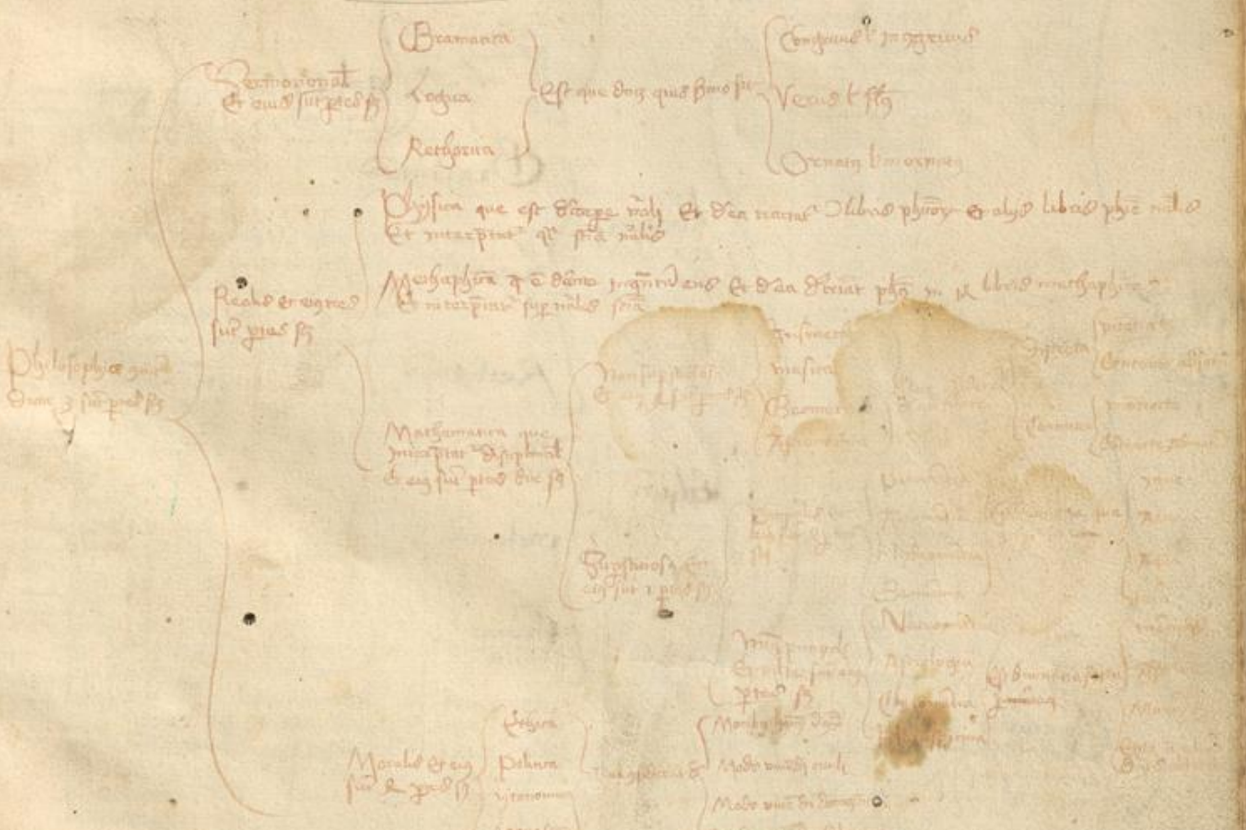

Philosophia generalis dicitur 3 sunt partes sc.

Sermonicalis et eius sunt partes sc.
- Grammatica
- Logica
- Rethorica

Est que dicitur quis sermo sit
- Congruus vel incongruus
- Verus vel falsus
- Ornatus vel inornatus

Realis et eius partes sunt partes sc.
- Physica que est de corpore naturali et de ea tractatur in libris physicorum et aliis libris physice naturalis et interpretatur quasi scientia naturalis
- Methaphisica que est de ente ingenerativo et de ea dicitur physica in 12 libris methaphisice et interpretatur super naturalis scientia
- Mathematica que interpretatur disciplinalis et eius sunt partes due sc.
  - Non superstitiosa et eius sunt partes sc.
    - Grammatica
    - Musica
    - Geometria
    - Astronomia
  - Superstitiosa et eius sunt 1 partes sc.
    - Magnitudinalis et eius sunt partes sc.
      - Nigromantia
      - Astrologia
      - Chiromantia
      - Pyrotechnia
      - Est Grammatica superius
    - Mathematica
    - Geometria
    - Astronomia
    - Nigromantia
    - Astrologia
    - Chiromantia
    - Pyrotechnia
    - Est Grammatica superius
- Moralis et eius sunt 2 partes sc.
  - Ethica
  - Politica
  - Yconomica
  - Monastica
  - Mathematica
    - Modo vivendi civili
    - Modo vivendi domestico
    - Modo vivendi solitario

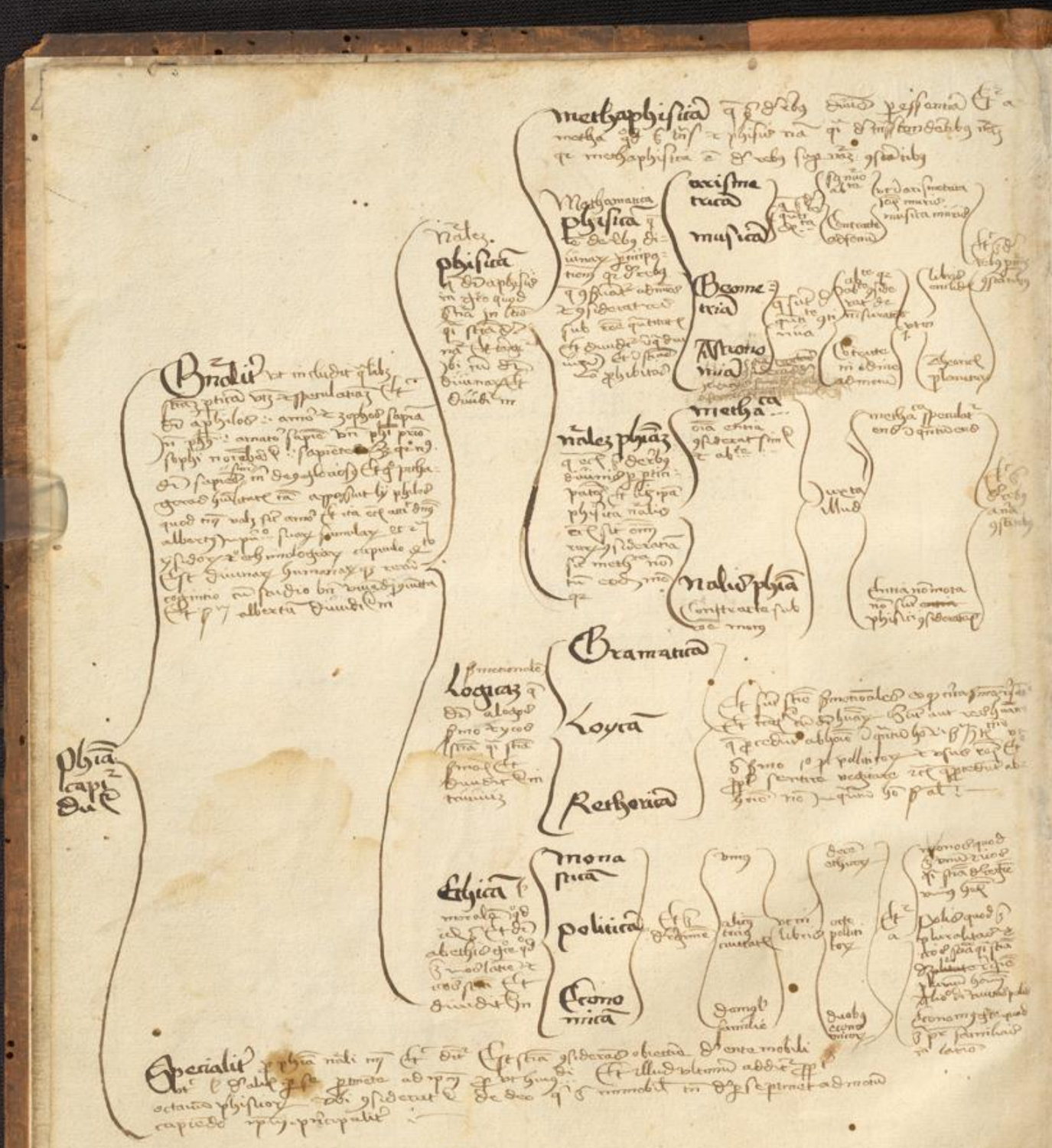
Phia capi dul
Gnalit
Natez phisica
Methaphisica
Methamatica phisica
Aristmetrica
Musica
Geometria
Astronomia
Natez phiaz
Methaca
Natis phia
Logicaz
Gramatica
Loyca
Retherica
Ethica
Monastica
Politica
Economica
Specialit

Admodū resoluti magistri Johānis de magistris doctoris parisiensis eximij questōes supueteriarte cū explanatōne textus eusdē ꝑm mentem doctoris subtilis foeliciter Incipiunt.

Jrca initium ysagogarūm porphirij queritur primo.

Utrū oim ꝓclusionū logicaliū sit habit⁹ scientific⁹. vnus ꝓ̄m nūerū. ratōnalis. ab alijs distinctus. Arguit primo ꝗ primā ꝑtem ꝙ scz illaꝝ ꝓclusionū logicaliū bit⁹ sit nō scientific⁹ qa mod⁹ sciēdi nō est scia. sed logica est mod⁹ sciēdi. g̃ nō est bitus scientific⁹. maior et minor sil' ꝓbant p arestotilē z⁹ metha. ca. ultio q dicit absurdū est sil' querere sciaz z modū sciēdi vbi p modū sciēdi intelligit logicā ut vult ꝓmētator. Scōo ar⁹ ꝗ scōam ꝑtē qz vel tal' habit⁹ esset vn⁹ ꝓ̄m nūeꝝ vel pluzes ꝓ̄m nūeꝝ vn⁹ tamē vnitate minori q̃z sit vnitas nūeralis. nō est dicēdū primuz qa obiectoꝝ scibilium alterius z alterius rationis sunt habitus alteri⁹ et alteri⁹ rōnis Sed in logica sic z in q̃libz alia scia sunt plura obiecta scibilia seu pl'es ꝓclusiōes alteri⁹ z alteri⁹ rōnis g̃ illaꝝ ꝓclusionū bit⁹ erūt pluzes et nō vn⁹ numero Nō est dicēdū scōm qa nō maioris vnitatis est bit⁹ corporalis vel habit⁹ moralis quā bitus intellectualis Sed tā bitus corporalis vt albedo. nigredo. q̃z moralis vt Tpantia vel iusticia est vn⁹ vnitate nūerali g̃ bit⁹ logicalis sic z quilibz ali⁹ itellectualis erit vn⁹ vnitate nūerali. Et cōfirmat qa nisi sic seqrēt q bit⁹ logice nō essz vn⁹ nisi vnitate cuiusdam aggregatōis Sed B est falsum. falsitas ꝓsequētis patet qz dato ꝓsequēte logica nō essz in se magis vna quā cū metha⁹ vel medicina qó est absurdū Tercio sic ar⁹ ꝗ terciā ꝑtē qz logica est ens reale ꝑdicamentale de pria spē q̃litatis g̃ est realis. Jtē ar⁹ ꝗ vltiaz ꝑtē essentialis distinctio notitiaꝝ est ab obiectis Sz noticie siue bit⁹ metha⁹ z logice est idē obiectū g̃ nō sunt inter se distincte. a⁰ videt nō ex z⁹ de aia. maior p ex 4⁰ metha⁹ vbi dr ꝙ circa idē laborāt metha⁹ z aletic⁹ z sophista Jn oppositū ē arestotiles z oēs ꝓpatetici.

Sciendū primo ꝙ pro declaratōe p̄mi termi in titulo q̃stois positi mouēt tres parue difficultates Pria est cui⁹ potenc logica est bitus: Rūdet p vnā distinctōez vnā supōz z vnū dictū. distinctio est h⁹ in q̃libz sba incorporea duplex potē⁹ repit scz intellect⁹ et volūtas Uñ intellect⁹ est potē⁹ aie q̃ potē⁹ aia ꝑt intelligere z act⁹ intelligēdi ꝓducere Sed volūtas est potē⁹ aie q̃ potē⁹ aia ꝑt velle z actū volendi elicere Suppositō est h⁹ Bitus in ꝓmuni est aliqd supadditū potenc naturali inclinans eā ad ꝓmpte facilit delectabilit z expedite opandū Dictū est istud logica est bitus itellect⁹. patz qz regulat potētiā itellectiam ad bene diffiniendū diuidēdū z discernēdū Scōa difficultas p quē actū itellect⁹ generat in nob logica: Rñ' p vnā distinctōem z vnū dictuz. Distinctio est hec Actuū intellect⁹ ali⁹ est adeqt⁹ vt intelligere Ali⁹ est inadeqt⁹ qui sbdiuidit in sex Quoꝝ prim⁹ est simpliciū appbēsio p quē formant diuisiōes Scōus est appbensoꝝ ꝓpositio z diuisio p quē fiūt enūtiatōes Terci⁹ est cōpositoꝝ z diuisoꝝ discursus p quē fiūt silogismi Quart⁹ est decipi p quē fiūt silogismi ignoranc siue falsigraphi. Quit⁹ est opiari p quē fiūt sylo⁰ dya⁰ Sext⁹ ē certissime ꝓgnoscere p quē fiūt sylo⁰ demōstratiui. Et illoꝝ solū ponunt tres ab arestotile a quoꝝ 5⁰ scz a discursu vocat itellect⁹ ratio. Que sic ab ysaac diffinit. Ratō est bt⁹ intellectiua facies currere cām icausatū. Dictū est illud etsi oēs act⁹ itellectuales (4to excepto) ꝓferāt ad generandū sciam: a texto tamē ꝓcipalit dr scia generari. Sylo⁰ enī demōstratiuus ꝓcipaliter est ordiat⁹ ad scie generatōnem

Tercia difficultas quot sunt bitus intellectuales qb⁹ nō ꝓting it falsū dicere. Rūdetur p 4⁰ distinctōes z vnū dictū. Pria distinctio est h⁹ Habituū intellect⁹ Ali⁹ est infusus Alius est acquisit⁹ Unde habit⁹ infusus est qui sine actu potenc ipsi potenc imprimit. et talē bitū habuerūt apostoli Sed bit⁹ acqsit⁹ est q mediāte actu potenc ab ipa potenā acqritur cuiusmodi sunt bitus quos p studiū z exercitiū acquirim⁹ Scōa distinctio habituū acq-

sitoꝝ quidā est corporalis qui est in corpore subiectie sicut albedo nigredo Aliꝰ ē spūalis qui est in anima sbiectiue: vel in aliqua alia sbstantia incorporea cuiusmodi sunt virtutes et scientie Tertia distinctio. habituum spiritualium quidā est intellectualis cuius sbiectū est intellectus ut scientia. Alius est moralis vl' affectiuꝰ qui est in volūtate ut in sbiecto cuiusmodi sunt virtutes morales Quarta distinctio habituum intellectualium. Alius est quo impossibile est verum dicere ut error ⁊ ignorātia dispositionis. Alius est quo impossibile est falsum dicere ut scientia. alius ē quo possumus ne dū verū dicere imo et etiam falsum ut opinio. Dictū ē illō secundū philosophū sexto ethicorum capitulo .4. quinq; sunt habitus intellectus qbus nō ꝯtingit falsū dicere hoc est falso assentire scz ars. sciētia. sapientia intellectꝰ. ⁊ prudentia. vnde. Ars ē recta ratio rerum a nobis factibilium .i. est habitꝰ intellectualis ꝑ rectā rationem docēs nos operari circa factibilia ꝫ est opabilia a nobis operatione trāseunte in materiā exteriorē vt ars domificatiua et frenifactiua. Sed prudentia est habitꝰ verus cum ratione actiuꝰ .i. est habitus intellectus ꝑm rectam rationē docēs nos operari circa agibilia .i. elegibilia cuiusmodi sūt habitus morales. Intellectꝰ est habitus principioꝝ. Sapientia vero est intellectꝰ ⁊ scientia honorabilissimoꝝ in natura. Sed scientia est habitus ꝯclusionis ꝑ demōstrationem acqsitꝰ.

Sciendum secūdo q̄ pro declaratōe secūdi termī mouet talis difficultas

Utrum logica sil' sit scientia ⁊ modus sciēdi Pro solutione hꝰ difficultatis sūt duo termī declarandi scz scientia et modus sciēdi Pro declaratione primi ponitur talis distinctio q̄ Scientia caꝛ dupliciter. Uno mō ꝑ collectōne multorū habituum diuersaꝝ ꝯclusionum ꝑtinentium ad vnam totalem scientiam que est vna vnitate sbiecti in quo tales habitus vtualiter ꝯtinēt: vel ꝑ collectione multoꝝ pertinētium ad noticiam vnius vel plurium habituum. Et sciētia isto mō dicta ꝯtinet tā noticiā in ꝯplexoꝝ q̄ꝫ notitiam ꝯplexorum et sic principioꝝ et conclusionum: ꝯtinet etiā improbationes errorum et solutiones falsoꝝ argumētorum. cōtinet etiam diuisiones ⁊ diffinitōes Et isto modo accipit scientia ꝑ ꝯpilationibus et tractatibꝰ autoꝝ et philosophoꝝ sicut accipit scientia p̄mo phisicoꝝ cum dicit q̄ ad nullā scientiam ꝑtinet arguere cont negantem sua principia. sic etiam accipitur scientia cum de liber methaphisice est vna scientia liber phisicorum est vna scientia. et scientia isto modo non est vna numero sz continet mltos habitꝰ non tm̄ numero differentes imo etiam specie et genere differentes. hn̄t tamē hꝰmodi hitꝰ aliquem ordinem inter se: et ad obiectum in quo vtualiter ꝯtinent. ꝓpter quē ordinē specialem possunt dici scientia vna. Et isto modo accipiendo scientiam nō ē incōueniēs eandē veritatem ꝑtinere ad distinctas sciētias. Alioꝰ capitur scientia ꝑ habitu vniꝰ determiate cōclusionis distincte contra alios habitꝰ intellectuales scz intellectū et sapientiaꝫ. Et sic accipiēdo sciaꝫ diffinit a doctore sbtili q̄ ē notitia euidēs alicuꝰ veri necessarij nata cāri ex euidēti notitia p̄missaꝝ necessariaꝝ applicataꝝ ꝑ discursum sillogisticum ad tale verum ꝯgnitū In qua diffinitione tangunt tres cōditiones reqsite ad scientiam isto mō dictā. Prima est q̄ sit noticia euidens sn̄ formidine de opposito et ꝑ hanc excludit opinio fides ⁊ suspitio q̄ nō sunt notitie euidētes. Unde notitia euidens. Est congnitio alicuꝰ veri conplexi nata sufficiēter causari mediate vl' imete ex notitia terminoꝝ incomplexoꝝ. Et non reqritur q̄ notitia euidens sit alicꝰ necessarij. ꝓpositio enim ꝯtingens potest euidēter ꝯgnosci ⁊ ita notitia euidens est in plus q̄ꝫ scientia intellectus vel sapientia. Secunda ꝯditio est q̄ sit veri necessarij ⁊ ꝑ hoc excludit notitia ꝯtingentium q̄ non est scientia ꝓprie dicta qa non est ueri necessarij. Tercia cōditio q̄ sit nata causari ex euidēti notitia p̄missarum applicatarum ꝑ discursum sillogisticum ad illud uerum ꝯgnitum. Et per istā excludit notitia euidens primorum p̄ncipioꝝ q̄ nō p̄t haberi ꝑ discursum sillogisticū. Notant dicebat nata causari quia nō est necesse q̄ defacto causetur ꝑ discursum silogisticum p̄t etiam talis notitia causari ꝑ solam expientiā sine omni sillogismo sicut aliquis ꝑ solā expientiam potest euidēt scire q̄ luna est eclipsabilis. Pro declaratōe secūdi termini ponunt tres distinctōes. Pria distinctio duplex est modus sciendi scz obiectiuus et directiuus. Modus sciēdi obiectiuꝰ est ille qui est natus terminare obiectiue actū intellectus nostri circa quē modum sciēdi dirigit modus sciendi directiuus. Sed modus sciendi directiuus est quidam habitus natus dirigere intellectū nostrum circa modum sciendi obiectiuū. verbi gratia. Iste modus sciendi qui est argumentatio potest considerari ꝑ comperationem ad scientias ad quas ē applicabilis: potest etiam considerari secundum

Porphirij.

se .i. sb ppria ratione formali et quittitatiua z sic ē obiectū aptū natū terminare actū itellect⁹ nostri et sic vocat mod⁹ sciendi obiectiu⁹. Qsiderato autē vl' habit⁹ de tali obiecto ꝯ mod⁹ sciendi directiu⁹. Secūda distictio mod⁹ sciēdi obiectiu⁹ potest duplicit qsiderari. Uno mō in vl'i et sic tantum sūt tres modi sciēdi scz argumētatio diffinitō z diuisio. Qd patz qa cuilibet ignoto debet correspōdere ppri⁹ mod⁹ notificādi illud. modo ignotū est tantū triplex g̃ et mod⁹ sciēdi est tantū triplex b⁰². patet qa vel ignotū est complexū et sic illi correspōdet mod⁹ sciendi qui est argumētatio vel sillogismus. Aliud est ignotū inqplexū quod iterum est duplex quia vel ipsum est ignotū quantū ad suam quittitatē z essentiā z sic ei correspōdet diffinitio tāquā ppriūs mod⁹ p quē notificat. Uel tale inqplexū ē ignotū q̃ntū ad sui qfusionem vel potestatē et sic sibi correspōdet diuisio tanquā ppriūs mod⁹ notificandi illō. Alio mō qfideratur mod⁹ sciēdi in pticulari et in executione siue instrumētalit z sic argumētatō diffinitio z diuisio in pticulari dicūt tales modi sciēdi. Tercia distictio mod⁹ sciendi directiu⁹ ē du^x qdā ē mod⁹ sciēdi directiu⁹ circa modō sciēdi obiectū in vl'i. ali⁹ ē mod⁹ sciēdi q dirigit itellectū nrm circa modō sciēdi obiectū in pticulari. Istis suppositis rñ^d ad difficultatem p tres ppositōes. Propositō pma logica docens non est mod⁹ sciēdi obiectiu⁹. patz quia mod⁹ sciēdi obiectiu⁹ est ipsum obiectū de quo est sciētia in logica ergo logica non ē iste mod⁹ sciendi sz est bene de illo mō sciēdi. Scōa ppositio logica docēs est mod⁹ sciēdi directiu⁹ primo mō. patet qa logica docēs est quedā noticia siue quidā hītus qui nat⁹ ē dirigere intellectū nostrū circa modū sciēdi obiectū de q̃ principalit est logica. Tercia ppō. Logica utens ē mod⁹ sciēdi directiu⁹ secūdo modo dict⁹. et ista nō est sciētia sz est dūtaxat mod⁹ sciendi de quo loquit z⁰ methaphisice arestotiles cū dicit. absurdū ē simul q̃rere sciētiam et modum sciēdi. Ex quib⁹ inferunt duo correlaria. Primū logica utens et logica docens sunt hītus realiter distincti quia vnus ē sciētific⁹ ali⁹ vero non. Secundū correlarium logica vtens et logica docēs possunt seperati existere. patet p sil'e quia musica vtēs z musica docēs possunt separati existere. Nā multi sūt habētes hītum musice docētis qui tamē non habent musicam vtentem.

Sciendum tercio qpro declaratione tercij termi mouet talis difficultas qua vnitate est habit⁹ logice vnus. Rñdetur

ab aliquib⁹ p vnā distictionē vnū dictū z vnā suppositionē. Suppositio est hec. Cuiuslibet sciētie vel habit⁹ vnitas essentialis vel intrinseca sumit ab vnitate sbiecti. Distinctio est hec obiectū logice sicut z cuiuslibz alteri⁹ habitus potest dupliciter qsiderari. Uno modo materialiter scz cum pcisione a suis principijs. Alio mō formaliter b̃ est secundū eius ratōnē formalē quā quidē rationē trahit ex suis principijs. Dictū est istud habit⁹ logice ineodē intellectu est vnus numero. patet qa vnitas habitus sumit ex vnitate obiecti formalit qsiderati sz quorūcunqz in logica qsideratoz ē vna ratio formalis obiectia g̃ omniū in logica qsideratoz est vn⁹ habit⁹ sciētific⁹: vnus quidez numero saltim in vno intellectu. Alit rñdet p duas suppositōes z duo dicta. Prima suppositio est hec quilibz habit⁹ sumit suā vnitatem formalē et intrinsecā ab vnitate rationis formalis sbiecti attributōis. Scōa suppositio hītus qsiderās q̃ntumcūqz mlta habētia attributionē ad vnum pmū sbiectū sb ratione formali ipsi⁹ sbiecti erit vn⁹ nūero z ē vna forma simplex sicut quicūqz habit⁹ corpalis vel moralis. vñ geometria extēdēs se ad omēs geometricas qclusiōes est vna res et vna forma numero eā sim^x sicut albedo aut tēperantia. Primū dictum habit⁹ affectiui seu morales z habitus sciētifici in hoc queniunt quia p vnū actū generatiū hītus acquirit tota sba vl' essentia habit⁹ q̃uis in gradu valde ipfecto. p alios vero act⁹ intendit et pficit ipse habitus. Unde sicut ex vno actu tēperātie generat tō realitas tēperātie quāuis in gradu impfectoz p alios act⁹ sequētes nō acqrit noua realitas. Sed tantū pficit z intendit habit⁹ tpantie p̃ totus acquisit⁹ secundū totā suā essentiam p pmum actū tempantie. Sicut etiam cū aqua calefit tota essentia et realitas caliditatis acqritur in primo actu calefactōis quāuis in gradu imperfecto valde. sed per alios sequentes non acquiritur noua caliditas sed solum perficitur illa caliditas q̃ pus erat acqsita secūdū esse ipfectū. Ita qsimiliter dicendū est de habitibus intellectualib⁹ vt si quis acqrat notitiā vnius qclusionis logice p vnicā demōstratiōz etiam p illā demōstratōez generat in eo tota essentia et realitas logice licet secundum esse imperfectum. Et cum acquirit notitiam alteri⁹ conclusionis non acquirit aliquam realitatem nouam logice sed solum perficit logica pus acquisita et iterum per aliam conclusionē pficiturz sic deinceps. Secundū dictum habitus morales vel affectiui z hītus qgnitiui quo ad

Vlagoge

suā generationē tantū in hoc differunt qz habitus affectiui generātur et augētur ex ꝓsimilib⁹ actibus et eiusdē speciei. Sz hitus ꝓgnitē generan² z augētur p actus diffōmes z spē distictos qz habit⁹ acqsitus p vnū actū intelligendi circa principiū augetur p alium actum intelligēdi habitū de conclusiōe z acquirit respectum ad illū et p alium actū circa aliā conclusione intēditur z pficitur ille habit⁹ principiorum et ꝗnto ad plures conclusiones habz respectū tāto plurium ꝓclusionū ē ille habitus et etiā ad plures actus inclinat. Aliter rñdetur opinionem doctoris subtilis per duas distinctōes et tria dicta. Pria distinctio habit⁹ scientifici du ˣ ē vnitas scz vnitas formalis et intrinseca. alia est vnitas obiectiaz extrinseca. Secūda distinctio notitie diuersaz cōclusiōm demōstrataz in termio vl'in termis differētiū pñt du ʳ ꝓsiderari. Uno ᵒ in pticularizz sb proprijs rōib⁹ suis nō habēdo respectū ad aliqd pimum sbiectū in quo huiusmodi conclusiōes vtualiter ꝗtinentur. Alio ᵒ pñt considerari huiusmodi cōclusiōes non in se sed inq̃ntū vtualiter ꝗtinētur in pmo obiecto habit⁹ scientifici. Primū dictū cuiuslibz habit⁹ scientifici vnitas formalisz intrinseca sumit a proprio gdu vltime pfectōis essentialis illi⁹ habitus. patet quia a quo capit res entitatē ppriā z vltimatā ab eodē capit vnitatē formalēz intrinsecā sed a nullo extriseco capit res formalit entitatē g̃ neqz vnitatē relinqtur g̃ q ab vltimo gradu pfectōis essentialis rei habz res q sit formaliter tale ens et vnū ens. Secūdū dictū Luiuslibet hit⁹ intellectualis creati vnitas sūitur ex vnitatē pmi obiecti in quo ille habitus ꝗtinet vtualiter sic incausa ptializ B loquēdo de vnitate extrinseca z obiectia. Tertiū dictū etsi in logica tot sint habitus scientifici ptiales quot sunt cōclusiōes demōstrate specie distincte: tñ omniū cōclusionū logicaliū est vnus habitus genere vnitate obiectiaz extrinseca. prima ps patet quia quelibet demonstratio adgenerat scientiam de sua conclusiōe g̃ tot erūt scientie ptiales quot erūt conclusiōes per diuersas demōstratōes demōstrate. Secunda pars patet quia vnitas totalis logice obiectiaz extrinseca sūitur ab vnitate pmi obiecti vtualiter ꝗtinentis mediati⁹ vl'immediatius omnes veritates scibiles de illo sbiecto. Sed obiectū pmū scientie logice est vnū genere ergo omnium cōclusionū logicaliū est vn⁹ habit⁹ genere. Item conclusinoes logicales interse minus drīt q̃ habitus diuersaz conclusionū q̃rum vna ē logica et alia moralis sz ille due cōclusiōes tāū genere differūt ergo habit⁹ omniū ꝓclusionū logicaliū dicentur minus q̃ genere differre z per cōsequēs omniū eaz erit vn⁹ habit⁹ genere. Et ista ratō potest probare minorem ratōis immediate pcedentis.

Conclusio responsalis omnium cōclusionum logicalium est vn⁹ habitus scientific⁹ rationalis ab alijs distinct⁹. Ista cōclusio relinqtur nota ex dictis in notabilib⁹ et dicendis indubijs sequentibus

Dubitatur primo vtrū vnitas extrinseca habit⁹ imediati⁹ sumat ab actu q̃ ab obiecto. Rñdet ab aliquib⁹ p q̃tuor dicta. Primū dictū est illud. habitus acqsitus exactibus circa pricipiū tantū ē ali⁹ ab habitu conclusiōis. Patet qz causa siue sit pse siue sit causa fine qua nō semp distinguitur a suo causato sz habitus principij est causa altero istoz duoz modoz habitū ꝓclusionis: cui conclusio depēdeat incognosci ex suis principijs ergo ē alius habitus principij et conclusiōis. Secundum dictum act⁹ et habit⁹ vnformiter se habent penes idemptitatē z diuersitatē ita q habitus est vnus ab vnitate act⁹ et nō ab vnitate speciuoca formalis obiecti patet. qa habit⁹ non respicit obiectū nec in ratiōe obiecti nec i ratiōe cause nisi mediante actu g̃ idemtitas vl' diuersitas habit⁹ magis debz attēdi ex idēptitate vel diuersitate act⁹ q̃ obiecti. Aficedēs patet qz hitus nō inclinat ad obiectū nisi quia inclīat ad actum ᵉ causat ab obiecto nisi mediante actu g̃ hitus nō respicit obiectū nisi mediante actu. Terciū dictū pncipij z ꝓclusiōis. est vn⁹ hitus q dicit sapiētia et ille hitus equiualēter est scia et intellect⁹: licz nō realit aut formalit qz tūc nō esset hitus distict⁹ ab eis. Pria pars patz qz vnitas hit⁹ attēdit ex vni^te act⁹. Sed respctu pmissaz z ꝓclusiōis pt esse vn⁹ act⁹ intelligēdi sic respctu ppositōis ꝓposite exml'tis termis g̃zē. Secda ps patet qz sapia ē vn⁹ hit⁹ q ē respctu pmissaz z ꝓclusiōis sil' vt patz p a restotile. 6. ethi. ca. 6. certissima inqt vtiqz sciaz erit sapia. oportz igit sapiētē nō solū ea q̃ sūt ex pncipijs scire sz etiā circa pncipia vez dicere q̃re vtiqz erit sapia intel^ctꝰ et scia. Ex qua autoritate patz euidēter q sapia ē respctu pncipioz z ꝓcl'om z q ē intel^ctꝰ z sapia equalēt qz ē respctu illoz quoz ē intel^ctꝰ z scia. Quartum dictuz. Tot sunt habitus scientifici in logica quot sunt cōclusiōes demōstrate differētes in sbiecto vel inpdicato vel in utroqz. patz quia circa quālibet talē cōclusionē est alius et ali⁹ act⁹ intellect⁹ ergo est ali⁹ et ali⁹ habitus

Porphirij.

Et cōfirmat q: impossibile est eūdē intellectū de eodē obiecto ꝓplexo fil' habere habit⁹ op. positos. Sz idē itellect⁹ ꝑt habere notitiā principiorꝫ aliquarꝫ demōstratōm logicalūr scias cōclusionū illarꝫ demōstratōm r fit' ꝑt habere ignorantiā ꝑue dispositōis respectu alterius habit⁹ cōclusiōis respectu c⁹ est error g̃ illarū cōclusionū nō erit idē hit⁹. sz necessario erūt distincti habit⁹. Ex quib⁹ inferūt duo correlaria. Primū est habit⁹ suā vnitatē extrinsecā capit ab actu et non ab obiecto. Secundum correlariū q tota logica nec intrinsece nec extrinsece ꝑt dici vn⁹ habit⁹ in numero licz possit dici vn⁹ habit⁹ vnitate ordinis ad modū q̃ exercit⁹ dicit vn⁹. Et licz ista opinio sit sbtilis: nichil tñ facit conr vltimā opinōem in vltimo nōbili posita vt ptz ꝓsideratī ea q̃ dicta sūt ibi.

Dubitatur secūdo vtrū habitus logice sit realis vel rationalis. Et videt

q sit realis q: habit⁹ logice ē ens reale: et nō est aliud ens q̃z habit⁹ g̃ bitus logice ē realis et non rationalis. Rñdet p vnā distictionem Aliqs habit⁹ dr ꝑt denomiari realis. Uno denomiatōe intrinseca r formali r tūc ille habitus est realis qui est verū ens reponibile in ꝑn to q̃litatis. Illud aūt dicit rationale qō ꝓcise habz esse in apꝓhēsione ratōis sic chimera Alio mō ꝑt habit⁹ denomiari realis denominatione extrinseca r ab obiecto et tūc ille habitus dicit realis c⁹ obiectū est ens reale. Et metha ca-mathē ca-r phisica dicūtur hit⁹ reales q: sua sbiecta sūt entia realia. Sz ille habit⁹ dicit rationalis cui⁹ obiectū est ens rōis. Ex q̃ patet q habit⁹ logice formalit r intrinsece est ens reale de ꝑdicamēto q̃litatis: licet obiectie denomietur rationalis q: ei⁹ obiectū est ens rōnis. Ad rationem in oppositū factā dicit q iste determiatōes reale et rationale si addātur huic termio ens vel q̃litas tūc ex cōmuni modo vtēdi et concipiēdi dicūt realitatē vel rōnalitatē formalē et intrinsecā: Si ꝯo addātur sciētie vel habitui dicunt realitatem vel rationalitatē extrinsecam et obiectuā. Ex quo patz q licz logica sit ens reale vt' qualitas realis: tamē est adhuc scientia rationalis.

Dubitatur tercio vtrum logica sit sciētia specialis vel cōmunis. Rñdet

p vnā distictōem et vnum dictū. Distinctio est hec: q̃tuor decausis ꝑt aliq̃ sciētia dici cōmuis Primo q: talis sciētia ꝑdicat de omib⁹ alijs: et sic nulla scia est ꝓmunis. Secūdo aliq̃ scia ꝑt dici ꝓmunis q: sbiectū ei⁹ est ꝑdicabile de sbiectis aliarꝫ sciētiarꝫ et sic metha ca est sciētia ꝓis: q: sbiectū eius est ens qō est ꝑdicabile de sbiectis aliarꝫ sciētiarꝫ. Tercio scia dicitur ꝓis vsualiter r applicatie q: scz sbiectū ei⁹ est applicabile omnib⁹ sciētijs. Quarto p ꝓsideratione q: scz ꝓsiderat de omnib⁹ alijs q̃ in alijs sciētijs cōsiderant. Dictū est istud: logica nō est ꝓmunis ꝑmo et scōo mōis sz est cōmunis 3° r etiam 4° modis. ad istū sensū q in logica ꝓsiderat de omnib⁹ circa q̃ contingit alias sciētias laborare. prima ps ē nota p se. secūda ps patet ꝑmo q̃ntū ad ei⁹ ꝑmā ptē: qa sbiectū logice est applicabile cuilibet sciētie g̃ zc Secunda ps patet p philosophū .4. metha ubi vult q logica circa omnia entia laborat.

Ad rationes principales ante oppositū factas. Ad primā patuit solutio ex

ꝑmo notabili: Ad secūdam dicit q talis habitus nō est vnus numero: sz q̃t sunt conclusiones specie differētes: tot sunt habit⁹-ne dū numeraliter distincti -imo etiā specie: sicut bñ ꝓbabat prima ps illi⁹ rationis: cū hoc tamen stat q talis bitus sit vnus extrinsece ab vni⁰ ꝑmi sbiecti in q̃ omnes veritates habit⁹ vtualiter ꝓtinētur. Et sic patet solutio ad ꝑmā ptē rationis. Quo ad secūdam ptē ꝓcedo maiorē: et sit': minorē: et cū infertur g̃ qlibet bitus intellect⁹ erit vn⁹ numero concedo nec ex B se q omniū ꝓclusionū logicaliū sit habit⁹ vnus numero. Unde sic habit⁹ corpalis vnius spēi specialissime est vna forma numero: saltē qui est in vno sbiecto nō tamē omnes habit⁹ corporales eiusdē generis existētes in eodē sbiecto sunt vnus bitus numero nisi p accidēs ratione sbiecti in quo sūt: vt albedo dulcedo nō sunt vnus bitus numero. Sl' sic habit⁹ affectiuus siue mozalis vnus spē existens in eodē sbiecto est vn⁹ numero nō tamē omnes bitus morales eiusdē generis existētes in eoō sbiecto sūt p se vn⁹ habit⁹ nūero: sic liberalitas et iusticia existentes in eadē aīa nō sunt vn⁹ habitus numero: sic etiam est de habitib⁹ intellect⁹. nā qulibz habit⁹ vni⁹ speciei spēalissime in vno intellectu est vn⁹ numero nō minus q̃z aliqs habit⁹ corpalis vel mozalis. Sz habit⁹ diuersarꝫ speciez q̃les sunt habit⁹ diuersarū ꝓclusionū et etiam bitus p̃cipiorꝫ cōclusiōis non sunt p se vnus habitus numero. Ad ꝓfirmationē dicēdum q si q̃cūqz forme q̃ non sūt vna forma numero dicātur vna p aggregationē tñ: tūc habit⁹ logice cōpbendēs multos bitus priales est vnus vnitate aggregatōnis. Et ° hz veritatē cōpando illos habit⁹ inter se. cū B tamē stat q h⁹ modi habit⁹ bñt vnitatem generis sbiecti: ad qō bñt attributōez: et in q̃

Porphirij.

tualiter continetur. Ad probationem falsitatis consequentis dicit q̃ nec logica nec metha^ca sunt vna forma numero: n^c etiam partiales logice aut geometrie sunt p se vna geometria vel vn^o habit^o numero. veritatem ptiales geometrie vel logice ptiales pl^o ꝓueniunt inter se q̃ logica cũ geometria vel econtra. Sic etiam vna tpantia magis ꝓuenit cu tẽperantia alteri^o speciei q̃ cũ liberalitate. Ad terciam patuit quomodo logica licet sit q̃litas realis tm̃ ē scia rationalis. Ad ultimam patuit q̃ logica ⁊ methaphisica nõ ideo dicuntur laborare circa idem quia sint de eodem obiecto saltem formaliter sed quia q̃libet illarum sciẽtiarum ꝓsiderat de omnib^o circa q̃ ꝓtingit alias sciẽtias laborare.

Queritur secundo utrũ logica sit pars philosophie-vtilis-et necessaria ad acqsitionem omniũ sciẽtiarum.

Arguit primo ꝓtra primam ptem. Tot sunt ptes philosophie quot modis ꝓtingit diffinitões variari sz ꝓtingit trib^o modis vũtaxat diffinitões variari qz vel diffinitio ꝓcernit motũ et materiam sensibilem ⁊ sic est phisica. vl' ꝓcernit materiam intelligibilem abstrahendo a motu et materia sensibili et sic est mathematica. vel abstrahit ab omni motu ⁊ materia tam sensibili q̃ intelligibili ⁊ sic ē metha-phisica sz nulla illarum est logica q̃ ipsa nõ ē ps philosophie. Secũdo sic. Nulla sciẽtia inest nob a natura qz aia nostra in principio sue creationis est tãquam tabula rasa in qua nichil depictũ est depingibilis ē tamen vtutib^o ⁊ sciẽtijs sz logica inest nobis a natura q̃ nõ est sciẽtia nec p ꝓsequens ps philosophie. b^o 2 patet de multis ydeotis qui discurrũt et ratõcinationes faciunt sine m̃ acqsitõe logice. Sil'z bruta discursus faciũt sic ptz de cane circuiẽte aquam vl' foueam. ⁊ de lupo se repleẽte terra vt grauior sit in aggressu. de catto similiter extrahẽte clepsedraz ab aq̃ vt liberi^o pisces capiat q̃ logica i. est nobis a natura. Tercio sic cõtra vltimaz ptem ar^2 Multe sciẽtie acqrunt ⁊ fuerũt acqsite sine logica vt patet de ypocrate qui sũma medicina habuit sine logica. patz etiam de iuristis qui iura sua ⁊ canones studẽt nõ habẽtes logicam q̃ logica nõ est necessaria ad acqsitõem omniũ sciẽtiarum. In oppositũ sunt oẽs logici.

Sciendum primo q̃ pro declaratõe primi termi mouetur talis difficultas sub q̃ pte philosophie enumerata in primo argumẽto ꝓtinetur logica. Rfidetur p duas distinctões et vnũ dictũ. Prima distictio est hec philosophia potest dupliciter accipi vno modo generaliter. ⁊ sic solet a quibusdam diffiniri phia

Est appẽtio veritatis c^a cũq̃z entis siue a nob siue a natura causati. Sz ab alberto sic diffinitur q̃ est ꝓpẽtio c^a libz admirabilis principia eius quod admirat. Et ab eod̃ sic diffinit admiratõ. est agonia mẽtis suspẽtioq̃z cordis ex stupore magni pdigij i sensu apparẽtis cũ desiderio inueniẽdi causam. Sed admirabile est cui^o causa est occulta inuẽtio q̃z rara. Alio mõ capit philosphia specialiter vt est appẽtio veritatis cui^o cũq̃z entis a natura causati. Secunda distictio philosophia generaliter dicta diuidit in rationalem siue emotionalem-realem-⁊ moralem. Philosophia emotionalis siue rationalis ꝓtinet sb̃ se grammaticam-logicam ⁊-rethoricam Sed philosophia realis ꝓtinet sb̃ se phisicam q̃ est de entib^o naturalib^o et mobilib^o: ⁊ mathematicam que est de abstractis secundũ rationem a motu et materia sensibili. continet etiam metha^cam que ꝓsiderat de abstractis a motu et materia sensibili et f^m rẽ ⁊ f^m rationem: cui^o modi sunt sbstãtie separate. Philosophia moralis ꝓtinet 4^or ptes. Prima dicitur ethica q̃ tradit a phõ in libris ethicorum. ⁊ illa tractat de modo viuẽdi in ꝓmũi. hoc ē de his q̃ sunt cõmunia ad omnem modũ viuẽdi. secũda ps ꝓz politica q̃ traditur ab eodem in politicis q̃ cõsiderat de modo viuẽdi politice et ciuiliter siue de regimine vni^o toci^o ciuitatis l'regni. Tertia dicit yconomica q̃ traditur ab eodem in yconomicis et ꝓsiderat de modo viuẽdi domestice siue ꝓ regimine vni^o dom^o vel familie. Quarta dicitur monastica q̃ ꝓsiderat de mõ viuẽdi solitarie siue de regimine vni^o soli^o homis pticularis. ⁊ illa ps non inuenit tradita a philosophis. Dictũ ē istud logica sb̃ nullo mõ philosophie specialiter dicte cõtinetur. patet quia philosophia specialiter dicta solũ se extẽdit ad sciẽtias reales speculatias. sz logica nõ ē scia realis q̃ sb̃ ea nõ ꝓtinetur: sz ꝓtinet sb̃ philosophia generaliter dicta tanq̃z pars eius.

Sciendum secũdo q̃ pro declaratõe secũdi termi mouet talis difficultas vtrũ logica sit vtilis et necessaria. Rfidetur p duas distictões et duo dicta. Prima distictio vtile capit q̃druplicit. Primo mõ aliquid dicit vtile qõ ppter se non est appetibile sz nõ ppt aliud qõ tamen sine eo haberi potest vt potio amara: ⁊ sic distinguitur ꝓtra bonũ delectabile et bonũ necessariũ. secũdo mõ aliquid dicitur vtile qõ de se nõ est appetibile appetit tamen ppter alterũ qõ sine illo haberi nõ potest et distinguitur cõtra bonũ honestũ et bonũ delectabile. Tercio mõ aliquid dicitur vtile qõ ē appetibile ppter se ⁊ etiam ppter aliud qõ sine

illo haberi pt̃ et sic distinguitur cõtra necessarium. Quarto mõ aliquid dicitur vtile qõ est appetibile ppter se z etiã ppter aliud qo sine illo haberi nõ potest: z sic vtile coincidit cum bono honesto delectabili et necessario. Secunda distinctõ duplex est necessitas: q̃dã est absoluta q̃ scilicz res habz esse sic q̃ nullo mõ pt̃ habere nõ esse: z sic est tñ vnũ necessariũ in vniuerso scilicz deꝰ. Alia est necessitas cõditionata q̃ euenit rei nõ absolute sz ex aliq̃ suppositõe et conditõe. Primũ dictũ logica est vtilis 4ꝰ. patet q: ipa est appetibilis ppter se et ppter aliud. Eius eni sunt multe vtilitates ppter qs est appetibilis. ꝑma ẽ facilitas discernẽdi verũ a falso. nã p ipam faciliter iudicatur quid verum z quid falsum in omni materia. Secũda vtilitas est ꝓmptitudo arguẽdi et respondẽdi ad qõlibz ꝓpositũ. p logicã eni docetur quid est antecedẽs et quid ꝓsequens quid repugnãs et imptinẽs z sic de alijs: qbꝰ ꝓgnitis ꝓmpte et faciliter cõtingit arguere et ad argumẽtatões rñdere. Tercia est facilis solutio omniũ palgismoꝝ peccãtiũ in forma. q: in logica docetur omnis modꝰ silogisandi et arguẽdi in formali cõsequẽtia. valet etiam ad soluẽdum palagismos q: in hac scia traditur certe regule qbus ꝓmpte et faciliter dissolui possunt argumẽtatões sophistice ꝓcedentes ex falsis sic etiã cõcludẽtes ex veris falsum qõ tamẽ facile nõ fieret. imo q̃si impossibile essz sine logica. ppter qõ sepe dicit arestoiles q̃ potissima causa erroꝝ antiq̃ fuit ignorantia logice. Quarta vtilitas est ꝓmptitudo diffinẽdi: diuidẽdi: z discurẽdi: et generaliter oẽs argumẽtatões ꝓponẽdi. Secundũ dictum logica ẽ necessaria secũdo mõ accipiẽdo necessarium vt videlicet alie scientie per ipsam acquirantur. Nulla enim scientia potest acqri sine logica.

Sciendũ tercio q̃ pro declaratione tertij termini mouetur talis difficultas

Utrum aliquis habitus scientificꝰ possit acquiri sine logica. Respondetur per duas distinctiones et tria dicta. Prĩa distictio duplex est logica. q̃dam est logica naturalis q̃ est naturalis potestas intellectꝰ nostri q̃ naturaliter intellectꝰ magis assentit vero q̃ falso: ex quo assensu ꝓcedit de notiria noti ad notitiam ignoti. Alia est logica artificialis q̃ ẽ quidam habitꝰ intellectꝰ acquisitꝰ quo iudicamus de rectitudine cuiuslibz ratiocinatõis. Et sic diffinitur a boetio. Logica est ratio discernẽdi verũ a falso. Ab alberto sic diffinitur. Logica ẽ scia q̃ a fãtasijs q̃ vidẽtur et non sunt aios liberat erroꝝ damnat. falsitates estẽdit. et in omni opere cõtemplatõis lumẽ rectum ꝓbet. A doctore sancto sic diffinitur. logica est sciẽtia rationalis actuũ rationis directiua. Secũda distinctio logica artificialis ẽ duplex: quedã est iudicatiua siue resolutoria q̃ scilicz docet resoluere rẽ in sua ꝑncipia z causas sic bitꝰ demõstratiuꝰ. Alia est logica inuẽtiua q̃ docet inuenire multa media ad ꝓbandũ aliquã ꝓclusiõez sic est habitꝰ arguẽdi dialetice. Primũ dictũ logica naturalis siue vsualis nõ fuit ꝑmo inuenta p logicã. patz q: logica naturalis nõ est scia sz est qdam modꝰ sciẽdi qõamodo nobis innatꝰ. et a gbusdã vocat naturalis industria vel q̃dam ingeniositas q̃ qs facilit potest assenare vero: ex quo potest aliud verũ inferri. Secundũ dictũ logica artifitialis ꝑmo fuit inuenta et acqsita p logicã naturalẽ. patz q: p logicã naturalẽ formamꝰ vnã ꝓticularẽ demonstratõem q̃ vocat demõstratõ naturalis: z illa non scit nec ꝓgnoscit nisi impfecte: et ex tali notitia impfecta frequẽt iterata generat bitꝰ logice artificialis. Nec est itelligẽdũ q̃ naturalis et artificiale sint differẽtie essentiales demõstrationis vel logice sz solũ sunt differẽtie accidẽtales. cũ possint euenire eidẽ demonstratõi. Tertiũ dictũ etsi possit acqri qdã bitus fidei vel oppinionis sine logica: nõ potest tñ acqri habitꝰ scientificꝰ. patet q: logica ẽ bitꝰ discernẽs et iudicans de rectitudine argumẽtationis. et cũ omnis scia p argumẽtationem acqrat sequtur q̃ nõ habẽtes logicã nõ habẽt rectũ iuditũ de rectitudie sue argumẽtatõis. et p cõsequẽs nõ acqrit sciẽtiã licz sibi adgenerẽt quandã credulitatẽ vel habitũ oppinatiuũ. ppter qõ dicit albertꝰ q̃ habentes alias sciẽtias sine logica sic se habẽt ad suũ scire sicꝰ ignis ad ꝓburere. Nã sicꝰ ignis ꝓburit et nescit causam ꝓbustionis sic et illi dicunt se scire et tamen rationẽ sui sciti ignorant.

Conclusio responsalis logica artificialis est ps philosophie generaliter dicte vtilis z necessaria ad acqsitõez oũm sciaꝝ. ꝓclusio satis patet ex notabilibus.

Dubitatur primo vtrum logica insit nobis a natura.

Rñ 2 ꝑm albertũ q̃ ponit icboatõz formaꝝ q̃ q̃libz scia inest nob a natura icboatie. sicꝰ q̃rcꝰ ꝑ habuit ẽe in glãde sz i ꝰ esse erat ipfectũ: erat tñ aliqd arboris in glãde: q: alias nõ plꝰ creuissz q̃rcꝰ ex glãde q̃ pomꝰ. Sil'z oẽs scie z vtutes sunt ĩ boatie in aia nr̃a a ꝑn ꝰ sue creatõis: alias cũ aia nr̃a nõ plꝰ possz acqrere scias q̃ aia asini vel bouis

Cum b tamē stat ꝙ studio et exercitio indigeamus. per studium eni et exercitiū ꝑficitur ⁊ acqritur in nobis scientia ſm esse ꝑfectū: ⁊ b ꝑ demōstrationē vel ꝑ aliquē aliū modū notificādi aliqd ignotū. qꝛ (vt dicit victorin⁹) nata facit abilē: ars facilē: vsus vero potētē. Aliť respōdetur ꝑ vnā distictōem ⁊ duo dicta. Distinctio est hec: du^x est logica scꝫ naturalis et artificialis vt ꝑus dictū est. Primū dictū logica artificialis non inest nobis a natura: sed inest nobis per logicā naturalē siue usualem scꝫ exercitādo nos infrequenter demōstrationes varias eliciēdo. Logica vero natural' inest nobis a natura ita ꝙ a natura inest anime q̄dam potentia naturalis per quā naturaliter possum⁹ faciliter magis assentire vero q̄ꝫ falso: ⁊ ex hoc ꝯsequēť discurrere de notitia noti ad notitiam ignoti. Secundū dictū brutis nullo mō inest logica neqꝫ artificialis neqꝫ naturalis: licꝫ eis insit quedaꝫ potētia sensitiua per quā ꝑnt obiectū eis debite presentatū leuiter ꝯgnoscere: ⁊ ex vna sensitiua ꝯgnitōne aliam quodamodo inferre vel elicere: ⁊ ita videntur aliquo° discurrere de vno in aliud. ꝓpter qd dicit arestotiles in ꝓhemio methaphisice ꝙ bruta paꝝ experimenti participāt.

Dubitatur secundo vtrū logica sit de genere honesti.

Et arguiť ꝙ nō qꝛ bonū honestū videť quietare et simpliciť satiare appetitū eius cui⁹ est sꝫ logica nō est h⁹modi g̃ ⁊c. Respōdetur per duas distictiones et vnum dictū. Prima distinctio ē hec triplex est bonuꝫ: quoddā est bonū vtile qd de se nō appetitur sꝫ ꝓpter aliquē finē ꝯsequēdū sicut diuitie sunt bone ad subueniēdum necessitati humane. Aliud est bonū honestū: qd sic a tulio dffinitur. Bonum honestū ē qd sua vi nos trahit ⁊ sua dignitate nos allicit: sic beatitudo eterna. Aliud est bonū delectabile qd causat delectationē in potētia et ipam quietat. Secūda distictio: du^x ē bonū honestū, quoddā est quod ꝓpter se solū ē appetibile et nō ꝓpť aliud bonum cōsequēdū: ⁊ sic sola beatitudo ē bonū honestū: qꝛ solū ꝓpter se ipsā appetiť nō ordinādo ipsā ad aliqd aliud bonū. Aliud est bonum honestū quod est appetibile ꝓpter se et etiam ꝓpter aliud bonū consequēdū. de quo dicit tulius ꝙ bonū honestū secum affert multas vtilitates. Dictum est istud logica est de genere boni honesti secūdo mō accipiēdo honestum. patet qꝛ ex quo est quoddā bonū et q̄dam ꝑfectio anime ideo ē ꝓpter se appetibilis. et multas hꝫ vtilitates vt visum ē in 2° nota^{lt} g̃ logica ē bonū honestū 2^{oo} acceptū

Dubitatur tertio quot sunt ꝑtes philosophie rationalis siue ſmotionalis.

Rn̄deť ꝑ vnū dictū: qd est tale: sic in philosophia reali sumitur diuersitas ꝑtium phie realis penes diuersum modū diffiniēdi: vt visū ē: sic penes diuersum mod notificādi ignotū sumiť distictio ꝑtium philosophie rationalis. Nā quandoqꝫ notificatur ignotum ex signis generātib⁹ ꝑ suasionē et sic est rethorica. aut ex aliqbus fictis causātib⁹ delectationē vl' abhominationē: et sic est poetria. vel ꝓcedit ex ꝓprietatib⁹ cuilibꝫ sciētie applicabilib⁹ ⁊ sic ē dyaletica. vel procedit ex ꝓprijs pricipijs vel causis alicui⁹ effectus et sic est sciētia demonstratiua. aut ex his que apparēt et non sunt: ⁊ sic est sophistica. vel ꝓcedit ex aliquib⁹ q̄ respondentem prouocāt vt dicat id quod sentit de re et sic est temptatiua. Ex quo patet ꝙ secundū variationē ratiocinatōis ⁊ diuersum mod notificādi ignotū variant scie ratōales.

Ad rationes ante oppositū:

Ad primam dicitur ꝙ maior est uera capiendo philosophiā specialiter: non autem capiendo philosophiā generaliter: cui⁹ logica ē pars. Ad secūdā diciť ꝙ (sicut patuit in ꝑmo dubio) logica artificialis nō inest nob a natura. licet bn̄ nobis insit logica naturalis. Et ideo rustici et ideote non regulant discursus suos ꝑ logicā artificialē sꝫ solumodo ꝑ logicā naturalem: dicitur insuꝑ ꝙ tales experientie brutoꝝ non fiunt per discursum logicum sed potius ꝑ quēdam instictum naturalē. Ad tertiam diciť ꝙ licet ipocras et alij philosophi non habuerint logicā artificialē. habuerunt tamen logicam naturalē ꝑ quā faciliter potuerūt discurrere de notitia noti ad notitiaꝫ ignoti. dicitur ulterius ꝙ iuriste ⁊ canoniste sine logica non acqrunt sciētiam licet bene acqrāt q̄ndā credulitatē q̄ potest vocari fides l' opio.

Queritur tercio vtrū sillogism⁹ sb eius ratione vniuersali non ꝑcisa sit sbiectum logice adequatum.

Et arguitur ꝑmo ꝙ non quia nichil idem est sbiectum alicui⁹ totius scientie et partis eius: sed sillogismus est subiectum in libris priorum ergo non est subiectum tocius logice. Secundo sic logica est habitus realis cum sit quedaꝫ qualitas intellectus ergo sillogism⁹ (cum sit ens ratōis) non erit eius obiectum. consequentia patꝫ qꝛ effectus non est maioris entitatis sua causa. modo obiectuꝫ est causa habitus de ipso geniti ergo ⁊c. Tercio sic obiectum cuiuslibet hit⁹ sciētifici debꝫ cōtinere vtua^r oēs veri^{tes}

Porphirij.

Alius habitus cuius est subiectū sed syllo^{mo} nō est hmōi q̄ nō est subiectū logice A^{or}. videtur esse nota ex dicendis. sed b^{or}. p^{2} qz impfectius nō ꝓtinet virtualiter magis pfectū sed syllo^{mo} (cū sit ens ratōis) est impfectior quibusdā ꝓprietatib^{9} realib^{9} in logica demōstrabilib^{9} cuiusmodi sūt iste-esse in subiecto-hīre ꝓtariū-suscipe magis z minus z sic de alijs q̄ syllo^{mo} nō ꝓtinet virtualiter tales veritates:

Jn oppositū ar^{i} qz de syllo^{mo} pluppo^{z} quid et qz est: z de ipso demōstrant passiōes p sua princi^{a}: determinat etiā de suis ptib^{9} subiecti uis z integralib^{9} z general: oīa ꝓsiderata hīnt reductōes z attributōes ad ipm q̄ est subiectū

Sciendum primo q̄ pro declaratōe quesiti solēt ꝓmuniter poni tres distinctōes. Pria est b^{c}. Obiectū capit octo modis vt patz in ill' ꝓlib^{9}. Obiectū ꝓna zc. et solū de octauo est hmo in ꝓposito. Scda distinctio tripler est subiectū scz ꝓprie z est illud qd verificat de omib^{9} pn^{r} ꝓsideratis in scia cui^{9} est sbiectū. vt ens ratōnis. Aliud est sbiectū spēale z illud vocat sbiectum attributōis cuiusmodi est argumētatio in logica. Aliud est sbiectū specialissimū z illud est prin^{cīs} ps sbiecti attributōis sicut syllo^{mo} in logica. Tercia distinctio du^{r} est sbiectum ꝓprie: quoddā est ꝓprie cōmunitate ꝑdicatōis z est illud qd in recto verificat de omib^{9} ꝓsideratis in scia z sic ens ratōis est sbiectum logice. Aliud est subiectum ꝓmune ꝓmunitate adequatōis z sic argumētatio est sbiectum. Et ad ipsum tres ꝓditōnes requirunt q̄ ꝓtinent in ista diffinitōe: sbiectuz attributōis est quid ꝓmunissimū in scia princi palit cōsideratū nō trāscēdens metas illi^{9} scientie verifica^{lē} in recto vel in obliq̄ de oib^{9} in illa scia pn^{r} ꝓsideratis z ad qd oia min^{9} pn^{r} ꝓsiderata hīnt ordinē et attributōez. Sed preter has tres distinctōes ponit vna alia distinctio: syllo^{mo} pt du^{r} cōsiderari. Uno^{o} quātum ad ratōem suā generalē pcisam q̄ est vis illatiua z sic est sbiectum libri prior. Alio mō cōsiderat syllo^{mo} quātum ad ratōez suā generalē nō pcisam sed vt ambit oēs rōes speciales de quib^{9} special: tractat in libris ptialib^{9} logice z sic est subiectum toti^{9} logice.

Sciendū secundo q̄ pro maiori declaratōe hui^{9} termini subiectū ponunt tres difficul^{tēs} quaz ꝑma est b^{c}. Utrum obiectum adequatum habit^{9} scientifici necessario cōtineat oēs veri^{tēs} illi^{9} hitus cui^{9} est subiectum. Et videt q̄ nō qz distincte quitti^{tēs} hīnt distinctas rōes cognoscēdi ꝗ subiectū z passio sunt distincte quitti^{tēs} for^{tēs} q̄ ad eas cognoscēdas nō sufficit vna ratio cognoscendi et p cōsequēs subiectum non cōtinet virtualit passiōes de eo demōstra^{tēs}. tenet cōsequētia qz cōtineri ꝓtualiter in aliq̄ est contineri in illo tanq̄ in eo qd est ratio cognoscēdi illud A^{or}. patet quia quelibz realitas de se nata est causare suā spēm in intellectu q̄ quelibet realitas hz ꝓpriā rōnem cognoscēdi. Ad hanc difficultatē respondet per tale dictum de rōe primi subiecti alicui^{9} habitus scientifici est virtualiter cōtinere totā notitiā illius scientie cuius est subiectum. patz exēplo z rōne. Exēplo p^{2} sic si quis habeat plenum z pfectum ꝓceptum qtitatis linee in se ex tali cognitōne cognoscet virtualiter ꝑpetates z passiones demōstra^{tēs} de linea z habebit totā scientiā linee virtualit ad istum sensum q̄ habebit notitiam p quam faciliter poterit elicere z concludere ꝓprietates z passiones de linea demonstrabiles. Ratione probatur sic. quia si subiectum primum non contineret virtualiter totam notitiā illius habitus cuius est subiectum tunc ipsum non erit adequatum scientie z per consequēs scientia excederet subiectum z ita ipsum nō erit primum. quia primum z adequatum idē sunt. Ueruntamē nō omia continent equaliter cōtinentia virtuali in notitia primi subiecti quia passiones z ꝓprietates verificabiles de subiecto per ꝓpriam ratōem formalem continētur virtualiter actualiter in eo. Sed passiones et ꝓprietates partium subiectiuaz illius subiecti que scz non conueniunt subiecto per rationem illius subiecti sed per ratōnem partium subiectiuaz illi^{9}: continent virtualiter potentialiter in notia illi^{9} subiecti. Et ad rationē ad oppositū factā rūdet p vna distictōez · duplices sunt q̄tti^{tēs} distincte q̄dā sunt penit^{9} distincte z de ill' intelligit a^{or}. alie sunt qtti^{tēs} q̄ etsi forma^{r} sint distincte vna tū ꝓtualiter ꝓtinetur in alia z de illis a^{or}. ē fl'a qz ad cognoscendū tales qtitates distictas sufficit vna rō cognoscēdi ita q̄ p rōez cognoscēdi ipi^{9} subiecti facilit z expedite deuenim^{9} in ꝓgnitōez oīm veritatū ꝓtaz in illa rōe ꝓgnoscēdi. Sz qz ista solutio videt peré ꝓin^{m} qz idē videt esse virtualit ꝓtineri in aliq̄ z ipm ēe rōez ꝓgnoscēdi illō Jdeo alit rūdet z ꝑbabili^{9} q̄ a^{or} est intelligēda de qtitta^{b9} ab^{tēs} ad invicē formal: distinctis nō āt de duab^{9} distictis qtitta^{b9} q̄z vna ē ab^{ta} z alia respectia: Cui^{9} rō ē qz null^{9} respect^{9} de se nat^{9} ē gignē ꝓpriā spēz ei^{9} in ītellectu ergo neq̄ ꝓpriam ꝓgnoscibilitatem. ānēcedēs ptz qz null^{9} respect^{9} ē de genere actioz

Dicit ultra q intellect⁹ a spetie fūdamēti vel amboꝝ extremoꝝ mouet ad ꝯgnitōez respetus causati inter illa duo extrema. mō omis passio cū sit quedā aptitudo est qdā respect⁹ aptitudīalis formalis vel fūdamētalis ideo nō habet ꝓpriam rationē congnoscēdi aliam a sbiecto. Et si obijciat quia sic seqret pari rōne q sbiectū ꝯtineret vtualit oēs relatōnes ꝑ accidens verificabiles de ipso et ꝑ ꝯsequēs essent scibiles de eodem quod est fl'm. Rñdet q du^x ē relatio quedā est q̄ imediate fūdat in ratione formali ⁊ quittitatia sbiecti ⁊ sic oīs talis vtualit ꝯtinet in illo sbiecto ⁊ necessario verificabilis ē de eodē ⁊ etiam scibilis cuiusmodi sunt passiōes sbiecti. Alie sunt relatōes q̄ non fūdāt immediate in ꝓximo fūdamēto neq; in rōe formali ⁊ quittitatia sbiecti neq; in ratione formali ⁊ quittitatia suoꝝ ꝑ se inferioꝝ ⁊ tl'es nō ꝯtinent vtualit in sbiecto n^c sūt scibiles ꝺ eo sz tm̄ ꝑ accidēs sūt ꝺ eo verifi^les

Sciendum tercio q secūda

difficultas est hec. Utrū sbiectū sciētie sit oīno indepēdēs. Et videt q nō qa passionib⁹ variatis: sbiecto manēte eodē diuersificant sciētie ergo nō min⁹ dependet sciētia a passione q̄ a subiecto ⁊ ꝑ ꝯsequēs sbiectū non est omino indepēdēs. Respōdet ꝑ tale dictū obiectum habit⁹ scientifici est omnino independens. a quo tamē dependēt omnes veritates illi⁹ habitus. ad istū sensum q in tali habitu scientifico nichil ꝯtinet ꝑus notū quod sit causa notitie subiecti. Sed ipsa notitia subiecti ē ꝑus nota et causa notificatōis cuiuscūq; veritatis illius habit⁹. ꝓbat sic. quia tale obiectū est ꝑ^m ergo est omnino independēs. tenz ꝯsequētia qa ꝑmū semp est independēs respectu posterioruz. Ad rationē factā inoppositū rñdet q peccat ꝑ fallatiā equocatōis. nō enim h accipitur sbiectum ꝓ subiecto materiali. sz ꝓ subiecto formali qd ē q̄dā ratō formalis sub qua ꝯsiderat in sciētia tale subiectū. siue talis ratō sit passio siue aliquid h⁹modi Et ideo licet respectu diuersaꝝ passionū non subordinatarū maneat idem subiectū materialit tm̄ respectu cuiuslibz talis passiōis diuersificat ratio formalis talis subiecti Tertia difficultas Utrū obiectū hit⁹ sciētifici sit cā oīm veritatū illius habit⁹. Et videt q nō. qa impfectū nō habet ratōnē cause respectu ꝑfectioris sed forma q̄ importat ꝑ passiōes est ꝑfectior materia que importat ꝑ subiectū g̊ subiectū non est causa passionū verificabiliū de illo subiecto. Rñde^r ꝑ vnā distictionē et duo dicta. Distictio ē hec dupler est causa. quedā est ꝓductia ipsius effectus q̄ntum ad esse verum quod est esse realis existētie. Alia est causa q̄ est ꝓductia sui effect⁹ q̄ntū ad esse ꝯgnitū quod ē esse diminutum. Primū dictū nullū subiectū est causa ꝑmo mō suaꝝ ꝑ se passionum. patet qa nichil idē realit tribuit sibiipi esse reale ꝑ subiectū est idē realit cum sua per se passione g̊ ipsum subiectū nō tribuit effectie esse reale sue passioni. Secundū dictum obiectum habit⁹ scientifici est causa z^o mō oīm veritatū ꝯtētarū in illo habitu. patet quia obiectum est sufficiens motiuum intellectus ad gingnēdū notitiam de suis passionibus inesse intellecto g̊ subiectum est causa notitie suaꝝ passionum ꝺ ipso verificabilium. Antecedēs patz exēplo qz linea est sufficiēs motiuū itellect⁹ ad causandū notitiam suarum passionum inesse intellecto Ad rationem in oppositum factam respōdet ꝑmittēdo vnam suppositionē scz q in artificialibus materia habet duplicem ꝯditōnē. vna est esse obiectū circa quod fertur factio agētis Alia ꝯditio ē esse susceptiuū factionis agētis per quam factionē educit forma de materia Hoc supposito ad formam rationis dicit negādo miorē scz q subiectū sit materia et passio forma eius. sed pro tanto dicitur obiectū scie materia circa quā ꝓpter similitudinē quā habet cum materia artificiali quo ad ꝑmam conditionem. Nam actus ꝓprius scientis nō videtur terminari ad spetiem intelligibilem nec ad aliquid qd sit formaliter in itellectu ꝑ potius terminatur ad obiectum extra: qd tm̄ obiectiue est in intellectu. licet tamē actus scientis nō recipiatur in tali obiecto extra sz maneat in intellectu.

Conclusio responsalis. Syl:

logismus cōsideratus sub ratione vniuersali ei⁹ nō precisa ē sbiectū attribu^nis logice. patz quia sibi conueniunt tres conditiones subiecti attributionis posite in secūdo et tercio notabilibus quarum prima est q subiectum cōtineat virtualiter omnes veritates illius habitus cuius est subiectum. Secunda est q subiectum sit omnino independens. Tercia est q sit causa omnium veritatum illi⁹ habitus cuius est subiectum. et ille tres conditiones conueniūt syllogismo ergo syllogismus est subiectum in hac scientia.

Dubitatur primo vtrū logi

ca per se consideret de scdis intētōnibus. Respōdet ꝑ vnā distinctōez q̄ est h^c q intētio est du^x scz inten⁹ pria et intentioz^a. Uñ pria inten⁹ ē obiectū ꝯgnitū vel ꝯgnosci^le sup quo nata ē fūdari z^a inten⁹ vt hō aīal. ⁊ sic de aliis

Porphirij.

2ª intentio est quidã respectus ratõis affectie causat⁹ ab actu ꝓpriuo intellectus in obiecto congnito ſbiectiue existens ut cum intellectus noster ꝓmo apꝑhendit humanitatem ꝑm eius ꝓpriam naturam et eam videt tamq̃ cõmunicabilem multis tunc ipam sic congnitam ꝑ suum actum comparatiuum comperat ad ml'ta differentia numero quib⁹ illa natura nata est ꝓmunicari .et ex illa comperatione consurgit et relinquit vna relatio rationis q̃ vocat spẽs Abstractie autem vocat intentio speciei specialitas .Et talis relatio ꝓfundatur in ꝓrio habet humanitatem ꝑm eius esse congnitum .et ꝓ termino habet multa differentia numero etiam cognita . Sed pro causa efficiente hz intellectum et eius actum comperatiuũ .Ex q̃ sequuntur tria correlaria. Primũ secunde intẽtiones quantũ ad esse et conseruari dependẽt ab intellectu . Secundũ correlariũ intentioz² non est in aliquo ſbiectiue sz solum habz esse obiectie in ĩtellectu.potest tamẽ im,pprie dici esse in obiecto cognito eo modo quo dicimus modos significãdi esse in voce ſbiectie .Tertium correlarium licet quandoqz extrema 2ᵉ intentionis sint realia z realiter distincta:ml'ta tamẽ secunda intentio est relatio realis exquo q̃libet talis relatio cõsurgit inter illa extrema non ut realia sunt ꝑ ut sunt entia rationis:habentia tamẽ esse congnitum .Ex his patet responsio ad dubium scilicz ꝙ logica est ꝑ se de secundis intentionib⁹ .patet ꝑ auicennam qui dicit ꝙ logica ẽ de 2ᵗᵉ ĩtẽtõib⁹ adiunctis ꝓmis.

Dubitatur secundo vtrum

ratio formalis ſbiectiua logice sit rõ deueniẽdi de notia noti ad notitiã ignoti. Respondet ꝑ vnam suppositionẽ et vnum dictum .Suppositio est hec secũde intentiones possunt tũ tripliciter distingui ex pte suaꝝ causarũ ꝓbaz quia omnis intentio secunda causat ab intellectu mediãte actu eius ꝑ tantũ tres sunt actus intellectus q̃ tantum tripliciter possunt intentiones 2ᵉ distinguũ ex parte suarum causarũ bᵒ².ꝓbat qz ꝓmᵒ actus ẽ simplicium apꝑhẽsio per quem causatur intentio secunda fundata super quittitate rerum incomplexarũ . cuiusmodi est hec intentio genus species differẽtia et huiusmodi de quibus determinat in libris ꝓdicamẽtorum cum libris sibi adminiculãtib⁹ Secundus actus intellectus est compositio et diuisio quo scilicet apꝑhendimus complexa ut deum esse deũ :hominẽ esse animal . asinũ non esse bouem .et per illum actum causat intellectus illas intentiones secundas complexorũ scilicet oratio. enuntiatio .propositio.et sic de alijs de quibus determinat in libris ꝓiermeniarum .Tercius actus intellectus est ratio vel discursus quo scilicet apꝑhendimus ratõcinatões et argumentationes et per istũ actũ intellectus causantur iste intentiones secunde inuentiuum .iudicatiuum .sillogismus consequentia . argumẽtatio et similes de quib⁹ determinatur in tota noua logica .Dictum ẽ istõ ratio formalis ſbiectiua logice est ratio deueniendi de notitia noti ad notitiã ignoti:ꝓbaz quia illud ẽ ratio formalis ſbiectiua alicuius scientie ad quod omnia in illa scientia principaliter considerata habent attributionem.sed ratio deueniendi de notitia noti ad noticiam ignoti est huiusmodi q̃ ẽ ratio formalis ſbiectiua logice bᵒ². patet qa in tota logica principaliter et adequate determinatur de his q̃ causantur per tres actus intellect⁹ prius enumeratos ꝑ omnia ista habent attributionẽ ad istam rationem formalem q̃ est ratio deueniendi 2ᵉ. Potest enĩ intellect⁹ noster venire de noticia noti ad noticiã ignoti ꝑ quẽlibet illoꝝ actuũ.Et ꝓfirmatur quia logica dicit principaliter rationalis quia est directiua actuum ratõnis sz ꝑ quemlibet talẽ actum potest ratio siue intellect⁹ deuenire de notitia noti ad notitiaꝝ ignoti q̃ logica erit quidã hit⁹ docẽs oẽz modũ deueniẽdi de notitia noti ad notitiã ignoti. Et cũ cuilibz hitui correspondeat ꝓpum ſbiectũ sequit ꝙ ſbiectũ adeq̃tũ logice erit aliqd cui tamq̃ instru^to ꝓuenit i^ta ratõ for^lis q̃ est esse rõem ꝓcedẽdi de noti^a noti ad noticiã ignoti Et q̃ patz ꝙ neqz ens reale neqz 2ª intẽ⁰ neqz argumẽtatio nec sylo^mus est ꝓpriũ et adeq̃tũ ſbiectũ toti⁹ logice.qz nulli illoꝝ cõuenit adeq̃te ratõ for^lis ſbiectiua logice.

Dubitatur tercio vtrum cũ

ꝑn^ti ꝓl'ẽ ꝑus posita possit stare sylo^m nõ ẽe ſbiectũ logice. Rñ² ꝑ vnã distictõez z duo dẽa

Distictõ est bᵒ logica ꝑt capi duꝑ.Uno⁰ ꝑ ut ẽ tradita a ꝓbo in libris logice z sic tũ ꝓsiderat de vno⁰ sciẽdi causato ꝑ zᵐ actũ intellect⁹. Nõ eĩ det are^tem ĩ logica sua spẽalẽ tractatũ aut librũ de arte diffini^di aut diui^di ꝑ tũ docet modũ arguẽdi. Alio⁰ ꝑt capi logica vt pfcẽ et ꝓplete tradita ẽ z tal' ꝓsiderat ꝑn^r de oi mõ sciẽdi q tũ ẽ zᵗ vt patuit in.zᵒ.nota^lt ꝓme q̃lti onis. Pri^m dictũ sylo^mus ẽ ſbiectũ logice.ꝓ⁰ dicte patz qz iᵒ ẽ ſbie^m logice de q̃ ꝑn^r determiat in logica z de q̃ z eiꝰ ꝑtib⁹ demõstrant ꝓpe^tes ꝑ sua ꝑnci^a z ad qõ omia min⁹ ꝑtin^r ꝓside^ta hñt attributõez.sz sylo^mus ẽ huiusmõi. Non enim cõsideratur in logica de alijs ꝓbus argumẽtationis nisi min⁹ ꝑncipaliter et

pro quãto habẽt attributões ad sillogismũ. Si enim ꝑncipalit̃ de hijs determiaret̃ in logica non videtur in quo libro logice nisi in libris ꝓorum et thopicorum ſz hoc non qꝛ ſi in illis libris determinaret̃ ꝑncipaliter de illis speciebus que ſũt inductio entbimeuma et exẽplũ sequeret̃ q̃ sillogismꝰ simplicit̃ dicꝰ nõ esset ſbiectum libri priorũ ſz argumẽtatio simplicit̃ Seq̃retur etiam q̃ sillogismꝰ dialeticus non esset ſbiectum libri topicorũ ſz argumentatio dialetica Secundũ dictũ modus sciendi est ſbiectum logice secũdo mõ dicte patz quia iꝰ ẽ primum et adequatũ ſbiectũ logice cui priõ et adequate conuenit ratio formalis ſbiectiua logice ſz modꝰ sciẽdi est huiusmodi g̃ ꝛc̃ mioꝛ patet qꝛ ratio fomalis ſbiecti logice est ratio deueniendi ꝛc̃ mõ talis ratio cõpetit cuilibet modo sciendi et soli modo sciẽdi ergo modꝰ sciendi est primũ et adeq̃tum ſbiectu logice.

Ad rationes ante oppositum

Ad ꝑmã patuit quomodo sillogismꝰ simpliciter ꝓfideratus ſm eius rationẽ generalẽ ꝑcisam est ſbiectũ libri priorũ. ſz sillogismus simꝯ consideratus secundũ eius rationem formalẽ generalem nõ ꝑcisam est ſbiectũ totiꝰ logice

Ad secundã ꝺꝛ q̃ obiectum ẽ causa equiuocaꝛ ꝑtialis habitus ideo nõ est inꝓueniens obiectũ esse minoris entitatis quã sciencia genitam de ipso Ad terciam ꝺꝛ q̃ logicus nõ cõsiderat entia realia neqz demonstrat passiones reales ut reales ſũt ſz vt habent esse ꝓgnitum z ꝑ ut sunt fũdamẽta secũdaꝛ intẽtõm

Queritur quarto vtrum logica sit speculatiua vel ꝑctica

.Et arguitur ꝑmo q̃ sit ꝑctica qꝛ omnis sciẽtia q̃ dirigit in praxi est practica ſz logica dirigit in praxim seu est directiua praxis g̃ est practica .maioꝛ est nota quia ex eo dicitur aliq̃ sciẽtia practica quia est directiua praxis . bꝰ patet quia logica est directiua opationis hominis ſm electionẽ ergo est directiua praxis tenet ꝓsia qꝛ ſm eustractũ praxis est hominis secundũ electionẽ opatio

Secundo sic logica docz ꝓponere suũ ſbiectũ g̃ est practica .tenet ꝓseq̃ntia qꝛ ꝑ B distinguitur sciẽtia speculatiua a practica q̃ speculatiua nõ docet ꝓponere suũ ſbiectũ : practica vero docet ꝓponere suum ſbiectum Tercio sic omis notitia directia ꝓclusionis sillogismi practici est practica .logica est huiusmodi g̃ ꝛc̃ .Aꝰ videtur esse de intẽtõe philosophi tercio ethicorum . Bꝰ ꝓbatur quia logica docet q̃ sic est diffiniendum . et sic diuidendum .et sic est argumentãdum .mõ iste cõclusiones sunt cõclusiones sillogismi practici g̃ ꝛc̃ . Jn oppositum arꝰ obiectum logice nec est praxis neqz ꝑctica[lc] vt patuit in corpe questionis g̃ logica non est practica.

Sciendum primo q̃ pro declaratione illius termini ꝑris a quo denoiat̃ scientia ꝑctica ponũtur due distinctões.

Pria distinctio est ꝓmitatoris ꝑmo ethicorũ .volẽtis q̃ praxis et energia sunt idem . Jdeo praxis sicut energia potest capi q̃drupliciter . Prioꝰ capitur largez sic praxis siue energia est operatio cuiuscunqz virtutis siue libere siue naturalis Secundo mõ capitur strictecet sic dicitur praxis esse omnis operatio ꝓsequens ꝓgnoscẽtem inquantũ ꝓgnoscens est.et istoꝰ omis ꝓgnitio z generalit̃ ois actꝰ cuiuscũqz potenc ꝓgnitie z appetitie et etiã oẽs passiões appetitꝰ vt delectatões z tristicie dicũt̃ energie siue praxes . Tertio mõ capit̃ energia siue praxis strictius ut est opatio existens in nra potestate quia omnis opatio q̃ potest esse virtuosa vl' vitiosa isto mõ dicitur esse praxis ſz omnis actꝰ existẽs in nostra potestate potest esse ꝟtuosus vel vitiosus g̃ omnis talis est praxis . Quarto capitur praxis vel energia strictissime ut ẽ operatio elicita ꝓformit̃ dictami rationis ꝛelectõi voluntatis et semper sequit̃ ꝓsilium intellectꝰ practici . Secunda distinctio ad ueram praxi quinqz requirũtur . Primo requirit̃ intellectꝰ ostendens finem voluntati et ea que sunt ad finem . Secũdo post istam ostẽtionẽ finis seꝯ volitio et consilium de his que sunt ad finem Tertio post consilium vel inquisitionem seqꝯ vel potest sequi sentẽtia dictatiua de his que sunt ad finem . Quarto post sententiam qua intellectus dictat vnum esse eligendum z aliõ fugiendum sequitur vel potest sequi electõ q̃ intellectus ꝑponit vel ꝑcepta illud quod ẽ dictatum esse ꝑ eligendum ei quod est sentẽtiatum non esse eligendum . Quinto post istã electõnem sequitur immediate illud quod sic est dictatũ et sententiatum nisi alioꝛsum ꝓueniat impedimẽtum. Exẽplũ vt in infirmo ꝑsentatur sanitas voluntati ꝑ intellectum ex qua ꝑsentatione capit intellectus ꝑticus vnũ principũ respectu finis quo dictat z sentẽtiat q̃ sanitas est acquirenda. Secũdo post illud dictatum sequitur volitio in voluntate de ꝓsiderante sanitatẽ .licet forte non necessario sequatur talis volitio. Tercio post hanc volitionem sequitur consilium intellectus practici vl' inquisitio qua inquirit per quid potest facilꝰ et melꝰ attigere istã sanitatẽ. vtrũ ſcz ꝑ ãbulatões. l' ꝑ potõs: l' ꝑ exercitiũ aut ꝑõmcũz aliã vtã

Quarto post illud ꝓfiliū sequtur sententia q̄ determinate sentēciat intellect⁹ pcticus q̄ sanitas melius acgrit p B medium determiate puta p potionē q̄ p aliud medium z p⁹ illud dictamē intellectus sequtur electio illius medij determinati q̄ scilicz volūtas vult determiate cape potionē. Quīto post illā electōnē sequt immediate sūpīō potōis nisi fiat ipedimentū

Sciendum secūdo q̄ de hac

materia sūt diuerse opiniones oib⁹ tñ alijs dimissis recitabūt due opiniōes famosiores q̄rū pma videt stare in q̄tuor difficultatib⁹ due p̄ se tenēt ex pte p̄ris. Ad in ipa p̄ri duo sūt ꝓsiderauda scilicz ipa vox f^tio z res fcata p vocē Ratōne pmi oritur talis difficultas quid f^t B nomē praxis. Rndet p duas suppositiones et duo dicta. Pria supositō ē hec omnis actus liber existēs in nra ptate pt recte et non recte fieri. Secūda supositō omnis potē^a q̄ potest recte z non recte agere indigz aliq̄ regulante ipam in opando si act⁹ eius sp debeat esse rēt⁹. Primū dictū ē illud p̄ris realit nichil aliud est q̄ gdā act⁹ liber sequens naturalit aliquē actū intellectus cui tāq̄ regule nat⁹ est ꝓformari talis actus liber ut sit rectus. Secūdū dictum quod sequtur ex pmo est istud B nomē praxis de sua materiali significatōe importat pcise actū liberū f de significatōe formali impt pcise duplicē respectū aptitudinalē ipius actus liberi ad actū intellect⁹ q̄ est ei⁹ regula. Iste aūt duplex respectus aptitudialis ē posterioritas naīalis siue essentialis et ꝓformitas ipsi⁹ actus liberi ad pdictum actū intellectus. Secunda difficultas q̄ sūt ex pte rei f^tc p hanc vocē praxis est hec. Utrū aliquis actus intellectus possit vere dici praxis. Respondet p q̄tuor dicta. Primū dictū est illud praxis ē opatio alteri⁹ potētie q̄ intellectus patet du^r. Primo qa nullus act⁹ alicui⁹ potentie dicit extendi ad alium actum eiusdē potētie f solū ad actū alterius potentie f omnis praxis est actus ad quē directiue extendit aliqs actus intellectus q̄ omnis p̄ris est alterius potentie q̄ intellectus. A^or patet p quid nominis huius vocabuli extensio nam extensio dicitur quasi extra se tensio b^or patet p pcedētē difficultatē. Secundo sic patet qa regule ad suū regulatū necessario est ordo essentialis poritatis f omis praxis necessario regulatur p aliquē actum intellectus q̄ ois praxis habet essentialē ordinē posterioritatis ad aliquem actum intellectus modo nullus actus intellectus ad aliū habet essentialem ordinem quia quocumqz dato pt ali⁹ eiusdem rationis pcedere q̄ nullus actus intellect⁹ erit praxis f erit necessario actus alterius potētie ab intellectu. Secundū dictū praxis est actus naturaliter posterior ipa intellectione pba^t sic qa actus pure naturales cuiusmodi sunt actus potentie vegetatie appetie z sensitiue pro q̄nto pcedunt intellectū z volūtatem nō dicunt praxes. Ipsi vero sequentes intellectionē z volitōz p quas moderant z regulantur pfit aliquo mō dici praxes q̄ nullus actus p̄or intellectu z volūtate est praxis et p ꝓsequēs praxis erit actus naturalit posterior intellectōne. Ex ists duob⁹ dictis sequit corrolarie q̄ omnis praxis est actus elicitus vel imperatus a volūtate tū pmo qa sol⁹ tal act⁹ hz essentialem ordinē ad intellectū tū secūdo qa omnis praxis est actus siue opatio libera existens in nostra potestate f tñ actus eliciti vel impati a voluntate sunt in nostra volūtate seu potestate q̄ solum actus elicitus vel impat⁹ a voluntate est praxis. A^or patet p philosophū sexto ethicoz dicentem q̄ artifex indiget virtute regulatiua vel moderatiua ad recte agendō sed non indiget regula nisi respectu operationis que est in sua potestate cum q̄ praxis sit operatio a nobis regulabilis sequit q̄ erit in nostra potestate. Tercium dictum praxis est actus natus elici conformiter dictami seu scientie vel iuditio recte rationis. pbat sic omnis electio vel opatio necessario requirit rationē rectam cui cōformetur p philosophum sexto ethicorum f praxis est electio siue opatio nīi intellectus q̄ si debeat esse recta necesse est ut cōformetur rationi recte. Ex quo sequtur q̄ actus elicitus voluntatis est primo praxis actus vero impatus est praxis solum attributiue et de p accidens patet dupliciter pmo sic qa ois praxis est nata ꝓformari rationi recte f actus impatus a voluntate non est conformis ratiōi recte nisi quia est conformis actui elicito qui actus elicitus immediate et pmo natus est cōformari rōni recte q̄ actus elicitus erit p̄ p̄ris. Secundo patet quia actus impatus non est bonus vel malus moraliter nisi p attributōez ad actum elicitum qui immediate dicitur bon⁹ vel malus moraliter. Quartum dictum quod sequitur ex pcedentibus est istud nullus actus intellectus est vere praxis probatur quia sibi non conuenit diffinitio praxis que potest ex tribus dictis prius declaratis elici. Est enim praxis operatio alterius potētie hz intellectus naturalit posterior ipsa intellectōe. na ꝓformiter elici rationi recte ad hoc q̄ sit recta

Sciendum tertio q̄ alie duc

difficultates se tenēt ex pte ipsi⁹ notitie pctice

et est pria talis. Utrũ eaõ scia possit dici speculatia z pctica Respõdet p vnã suppositõez vnã distinctõez Supositõ ẽ hec nulla pclusio pctica pt resolui in principia speculatia patet qa alias ỏ eodẽ obiecto formali haberet scia speculatia z pctica Distinctio ẽ hec duꝛ pt aliq̃ scia dici pctica vnoᵒ immediate et pmo quia scz immediate nata ẽ extẽdi ad praxim z sic nulla eaõ noticia fit'est pctica z speculatia Alio mõ pt aliq̃ scia dici pctica mediate q̃ licz nõ sit immediate nata extẽdi ad praxim in se tamẽ vtu alit ꝓtiet aliq̃z veritatẽ q̃ immediate nata ẽ se extẽdere ad pxim z talis licz sit pctica simpꝛ trĩ fm quid pt dici speculatia sic noticia istiᵒ ,ppo sitõis deᵒ ẽ triᵒ licz immediate nõ inclinet ad praxim: trĩ in se vtuaꝛ includit vnã veritatẽ q̃ inclinat immediate ad diligendũ deũ sb ratõe trinitatis. z ideo hᵉ noticia simpꝛ est pctica licz secũdũ aliquid sit speculatia Quarta difficultas Utrũ speculatiuũ z pcticũ sint differẽᵉ p se scie in ꝓmuni. Rndet p vnã supositõez z vnũ dictũ Suppositio est hᵉ sic dictũ ẽ de ista voce praxis ita ꝓformit dicẽdũ ẽ ỏ ista voce noticia pctica scz q̃ de significatõe materiali importat pcise ipsũ bitũ vel actũ intellectᵒ z de significatõe formali importat duᶜᶜᵐ respcũ aptitu dialẽ scilicz respectũ pxitatis et directiuitatis seu ꝓformitatis actie ipsiᵒ bitus vel actᵒ intellectᵒ ad praxim Ex q̃ patz q̃ si domificator haberet manᵒ trũcatas sic q̃ nũq̃z oparet adhuc trĩ possz hꝛe notitiã practicã de domo. Slz iᵗᵃ vox scia speculatia de significatõe materiali importat pcise bitũ vel actũ intellectus z de significatõe formali importat negtõez illiᵒ duplicis respectᵒ ad praxim Dictũ est istud speculatiũ z pcticũ sũt dre accñᵗᵉᵒ scie patz qꝛ rõ formal pctici ꝓsistit in duᶜᶜ respcũ aptitudinali z rõ formalis speculati ꝓsistit in negatõe illiᵒ duplicis respectᵒ mõ nᵉ ille duꝛ respectᵒ nec eiᵒ negaᵒ sũt de essenᵃ notiᵉ cᵒ sũt respcũ q̃ speculatiũ z pcticũ sũt dre accñᵗᵉᵒ scie. Ueritũ qdã posteriores dixerũt q̃ pcticũ et speculatiũ possũt vnoᵒ capi p duᶜᶜ respectu vel eiᵒ negatõe z sic sunt dre accñtales. Alioᵒ possũt capi p rõibᵒ fũdamẽtalibᵒ intrĩsecis ipsaꝛ noticiaꝛ q̃ fũdãt tales respctᵒ z sic sũt dre essentiales scie z illoᵒ dicũt arestotilẽ cepisse cũ diuisit sciam p speculatiaz et pcticã. Sz alij sequẽtes dixerũt q̃ speculatiũ z pcticũ sũt respectᵒ fũdamẽtales l'aptitudiales ꝓueniẽtes notiᵉ tãq̃ pncipio distictiuo et illoᵒ sũt dre p se notiᵉ in ꝓmuni licz nõ essentiales

Conclusio responsalis logica

est simpꝛ speculatia patz qa illa noticia est simplicit speculatiã q̃ caret duᶜᶜ respectu aptitudiali ad praxi ꝗ logica est hmõi q̃ mioꝛ patz qꝛ logica solũ ẽ directia actuũ itellectᵒ ꝗ nullᵒ actᵒ intellectᵒ est praxis vt patuit q̃ logica nõ hz respectum ꝓformitatis z pxitatis ad praxim et per cõsequens est scientia speculatiua.

Dubitatur primo vtrum

ois praxis sit sbiectie in itellectu vl'in volũtate Pro solutõe dubij supponit q̃ per pcedentẽ opiõz est vna opinio cᵒ tõ intẽtio stat in q̃tuor difficultatibᵒ q̃ꝫ due pme se tenẽt ex pte ipsiᵒ praxis z est pᵃ talis vtꝫ omnis actᵒ liberꝛ sit pctic⁹ respõdet p duas suppositõez z vnũ dictũ Pria suppositõ ẽ hᵉ intellectᵒ pctic⁹ differt ab intellectu ꝓsiliatio eo q̃ intellectᵒ pctic⁹ est respcũ pncipioꝫ pcticoꝫ z pclusionũ pcticaꝫ. Sz intellectᵒ ꝓsiliatiᵒ ẽ trĩ respectu pcl'om pcticaꝫ pria ps patet z pmo q̃ intellectᵒ pctic⁹ est respcũ pncipioꝫ qa intellectᵒ pctic⁹ dictat et iudicat q̃ finis ẽ appetẽdᵒ z tale iudiciũ siue dictamẽ est iudiciũ pcticũ vt vult arestotiles. 6ᵗᵒ. ethicoꝫ dicẽs q̃ sic se habz finis in agibilibus sic pncipiũ inspeculabilibᵒ q̃ intellectᵒ pcticus est respcũ principioꝫ pcticoꝫ. Qᵒ autem sit respectu pclusiõm patet qꝛ omis notitia pclusiõis pctice ꝓformit se habz appetitui recto q̃ talis noticia est pctica Scõa ps patet scilicz q̃ intellectᵒ ꝓsiliatiᵒ fit trĩ pclusionũ pcticaꝫ qa ,ppt solã ostẽsionẽ finis p intellectũ voluntas vult et aperit illũ finẽ ꝗ qꝛ talis finis pt acqri per diuersa media ideo ꝓsiliat intellectᵒ p qõ mediũ pt facilᵒ z melᵒ acqri pᵒ vo mltã inuestigatõnẽ intellectᵒ pctic⁹ pcludit q̃ p aliq̃ medũ determiatũ z sic respcũ pclusiois ỏz intellectᵒ ꝓsiliatiuus Secunda suppositõ duplex ẽ praxis quedã ẽ vtuosa et illa est opatio existẽs in nra potestate nata conformit elici rationi recte ad hoc q̃ sit recta Alia est praxis viciosa existens in potestate voluntatis nata difformiter elici rationi recte vel ꝓformit rationi erronie Dictũ est illud omnis actus liber est vere praxis patz duplicit. pmo sic qꝛ omnis opatio q̃ est in nra potestate est praxis sz omnis actus liber est in nostra potestate q̃ maioꝛ patz p diffinitõez pxis Secundo sic omis opatõ virtuosa vel vitiosa est praxis ꝗ omnis actᵒ liber est vtuosus vel vitiosus q̃ ois actᵒ liber est praxis aᵒᶻ patz ex secũda suppositõe mioꝛ declarat qa ois actus liber vel est cõformiter elicitus recte rationi et sic est vtuosus vel nõ z sic est vitiosus Ex q̃ patet q̃ actus volitiui et actᵒ sensitiui pro q̃nto sequunt actus voluntatis possunt dici vere praxes qa vt sic sũt in nostra potestate. Et si arguat qꝛ omis

habitus qui non solum habz p̄o fine actum quē elicit imo etiam actum quem dirigit est pure p̄ctic⁹. Sz omis habit⁹ itellectualis potest directie extēdi ad actū qui ē in nostra potestate g̃ ois habit⁹ itellectualis erit p̄ctic⁹ qō est inꝑueniēs. Rñdet distinguēdo maiorē qz vel talis bit⁹ hz hmōi actū nedū p fine sz etiā p obiecto:et sic ꝑceditur maior .vel habz h⁹modi actū tanq̃z elicitū vel directū :nō aūt vt obiectum :et sic negat maior.nō enī qlibz habit⁹ intellectualis natus ē inclinare ad act⁹ nostros vl ad opus nostrū tanq̃z ad obiectuz.

Secūda difficultas est illa q̄ mouebat in dubio. Ad quā rñdet p distictionē q̄ duplex est praxis .quedā ē elicita et illa ē sbiectie in volūtate : cū fit act⁹ elicit⁹ ipsi⁹ volūtatis·alia est praxis impata : et illa est duplex . Quedā est q̄ est actus potentiaꝝ inferiorꝝ ad intellectū et voluntatē impatus tñ a volūtate. et talis praxis est sbiectie in ipsis potētijs inferiorib⁹.alia est praxis impata que est qdam act⁹ itellect⁹ impat⁹ etiam a volūtate.et illa est sbiectiue in intellectu.Et q̄ sit aliqua talis praxis patz tripliciter. Primo sic qz aliqs actus speculādi vel intelligēdi est in nostra potestate g̃ ē p̄ris. Secūdo sic. Omnis act⁹ sequēs intellectionē et consiliū est praxis. sz aliqs act⁹ intelligēdi est h⁹modi. potest enī aliquis considerare an debeat studere-zquid-q̄liter-quomodo-z qñ ergo studiū sequēs h⁹modi ꝓfiliū erit praxis. Tertio sic.Omis act⁹ direct⁹ per actū intellectus mediāte actu volūtatis est praxis.sz aliqs act⁹ intellect⁹ dirigit p aliū mediāte actu volūtatis g̃ ille act⁹ directus est vere p̄ris et act⁹ dirigens erit practic⁹.Ad istas tres ratōes sil' potest respōderi sustinēdo p̄mā opinionē q̄ non qlibet act⁹ impat⁹ a volūtate est praxis.sz solū ille qui ē alteri⁹ potētie ab intellectu.nec etiā q̄libet extēsio act⁹ intellect⁹ p̄ctici ē p̄ctic⁹ sz solū illa q̄ est ad actū alteri⁹ potētie.Sz cōt hāc solutionē replicat qz omnis actus qui est termin⁹ extensionis dicitur praxis f m p̄mam opinionē.sz vna intellectio est termin⁹ extensionis alteri⁹ intellectōis g̃ illa intellectio erit praxis . Alio⁹ patz quia act⁹ denomiat bon⁹ vel mal⁹ moraliter ꝓpter ꝓformitatē eius ad actū signatū terminātē extēsionē illi⁹ act⁹. Sz vna intellectio respectu alteri⁹ est hmōi g̃ ꝛc. Rñdetur q̄ extēsionis intellect⁹ duplex ē terminus quidā est immediat⁹ et intrinsecus et sic vn⁹ actus intellect⁹ poest esse termi⁹ alteri⁹.nec ꝓpterea dicitur praxis sz magis obiectū praxis vel practic⁹ eo q̄ sibi potest ꝓformiter elici alius act⁹ alteri⁹ potentie q vere ōr praxis. Alius est termin⁹ extrinsec⁹ et vltianus qui semp ē extra potētiam cuius ē extēdi: et talis termin⁹ est vere praxis. Dicitur tamē a qbusdā seq̄cibus p̄me opinionis q̄ aliquis actus intellect⁹ cū tamē sit impatus a volūtate potest eq̄ dici praxis sic etiā cuiuscūq̄z potētie qz ad vnū actū intellect⁹ p̄t ali⁹ directie extēdi z hoc sufficit ad praxim. Nō enī extēdere ē extra se tēdere :sed est actū cuiuscūq̄z potētie directie attigere. Et iō f m illos logica diceretur esse practica quia dirigit et regulat act⁹ discursiuos intellect⁹. ideo dicunt illi q̄ prima opinio est solū ꝓbabilis.

Dubitatur secūdo vtrum alique conclusio simpliciter p̄ctica possit deduci ex p̄ncipijs pure speculatis. Pro solutōe supponit q̄ alie due difficultates se tenēt ex pte notitie p̄ctice .quaꝝ prīa talis est :p qd distinguitur scia practica a speculatia. Rñdetur p tale dictū sciētia speculatia et practica se ipsis intrinsece et formaliter distinguunt.Extrinsece vero z causaliter distinguunt per finē aut efficientem:sed p conclusiōes scitas distinguunt tanq̃z p ꝓpria sibi.Istud dictū ꝓbatur primo q̄ ad p̄mam ptem qz scia speculatia et p̄ctica sūt forme simplices g̃ seipsis formaliter z intrinsice distinguūt.Consequētia tenz quia forme simplices se ipsis intrinsece z formaliter distinguūtur. Secūda ps patet qz vnūquodq̄z capit esse causaliter et esse distinctū ab alio. Tertia pars patz qz necessario ē alia cōclusio scita per notitiā p̄ticam et alia scita per notitiam speculatiuā g̃ scia speculatia z practica distinguūtur p ꝓclusiōes scitas tanq̃z p ꝓpria sibi. antecedēs patz quia in cōclusione scita per notitiā speculatiuā nichil comp̄hendit opabile a nobis .cū notitia speculatia nō sit de operibus nostris. In illa autē conclusiōe que scit p notitiam practicā ponitur aliqd operabile a nobis.cū scia p̄ctica sit de opib⁹ nr̄is. Secūda difficultas fuit mota in dubio. Ad quā rñdet per tale dictū ꝓclusiōes simpliciter p̄ctice saltē mediate vel partiales deduci possunt ex p̄ncipijs vere speculatis· ꝓbat ratione-signo-et duob⁹ exēplis. Ratio est ista quia circa entia pure speculabilia possum⁹ exercere aliquas opationes a ratione recta dictatas . nam f m variationē entiū pure speculabiliū et suarum conditōnū diuersimode eliciūtur operatōnes nr̄e g̃ ex p̄ncipijs pure speculabilib⁹ possunt inferri cōclusiōes simpliciter practice .Signo sic p² qz aliq̄ ē sciētia practica q̄ ē sbalternata scientie speculatiue g̃ signū est q̄ ꝓclusio simplicit p̄ctica potest deduci ex p̄ncipijs simpli-

eiter speculabilib⁹. ancedens patet q: musica q̃ est practica sbalternat arismetrice q̃ ē pure speculatiā. ꝓsequētia tenꝫ q: ꝑncipia scientie sbalternate deducūtur ex ꝑncipijs scie sbalternātis. Exemplo ꝑ ² sic. Quia ista ꝓpositio terra est dura est pure speculatiā: et tamē ex ea deducūtur plres cōclusiōes ꝑctice. Nam ex eo q̃ ipsa est dura oportet q̃ frāgatur aliquo duro ad hoc q̃ fit apta ad actiones q̃s agricola circa eam habꝫ exercere. Secūdū exemplum. quia ista ꝓpositio homo est colericus vel talis aut talis ꝓplexiōis est pure speculatiua: ⁊ tamē ad eā segtur ista ꝓclusio ꝑctica q̃ ex eo q̃ homo ē tlis vl tlis cōplexiōis oportꝫ ad sui ꝓseruationē talē vel talē ad bibere medicinā g̃ ⁊c. Tamē potest dici q̃ ꝑncipia pure speculabilia sunt ꝟtualiter ꝑctica q: nullū est ꝑncipiū adeo speculabile qui aliquo mō habeat se ad praxim. Verūtamen sustinētes istā opinionē possunt respōdere ad ꝓfirmationes triū dictoꝝ in secūdo nōbili ꝑ prima opiniōe adductoꝝ. ¶ Ad rationē ꝓfirmātem ꝑmū dictum ꝑt negari maior quia ad extēsionē actus practici sufficit q̃ se extendat ad voluntatē et ad quēcnmqꝫ aliū actū tanq̃ ad obiectū mediāte actu volūtatis. mō vn⁹ actus intellectus potest esse obiectū alteri⁹ act⁹ itellect⁹ mediante volūtate ideo vn⁹ act⁹ intellect⁹ ad aliū sufficiēter extēdi potest. ¶ Ad secūdā cōcedit ꝓcessus ad illū sensū q̃ omnē praxim ꝑcedit aliq̃ intellectio sic omnē actū volūtatis ꝑcedit aliq̃ intellectō. Et sit ⁊ diceret ad ꝓfirmatōem secūdi dicti. ¶ Ad ratiōem ꝓfirmātē tertiū dictū ōr q̃ ꝓformari dictami recto est ꝓditio praxis bone quā vocat arestotiles z ° ethi. ⁊ suus cōmētator eupraxim ſz nō ē ꝓditio ꝑxis in cōi.

Dubitatur tertio vtrum actus exteriores potētiaꝝ inferioꝝ ad intellectū et volūtatem sint vere et ꝑmo praxes.

Rñdet vna opinio affirmatie. qō declarat dupliciter. Primo ratione ꝑ qua duo supponūtur. Prīo q̃ intellect⁹ ꝑctic⁹ respicit cōtingētia opabilia a nobis. Secūdo q̃ ratio praxis ꝑmo sumit a fine nō autē ab obiecto. tūc sic formatur ratio op⁹ qō intellect⁹ habꝫ ꝑ fine necessario ē circa cōtingētia opabilia a nobis. ſz tale opus est act⁹ exterior potētie inferioris g̃ talis act⁹ vere et ꝑmo ōr praxis. Secūdo ꝑ ² idē autoritate gregorij sup ezechielē dicētis q̃ virtus operis est sb volūtate ꝓtemplatōis g̃ praxis ē sb actu intellect⁹ et volūtatis. mō talis act⁹ est ꝑcise act⁹ potētie inferioris g̃ talis ē vere ⁊ ꝑ ° praxis. ymaginatur enim ista opinio q̃ intellectus practicus qui versatur circa contingētia inquirit quid sit prosequendum. et quid fugiendum. quid eligendum. ⁊ quid respuendū: Et quo inquisito sequit electio voluntatis qua elegit bonum propositum ⁊ contrarium respuit. Post autē huiusmodi electionē imperat voluntas alijs virib⁹ inferioribus vt obediant ⁊ consequantur illud quod est prelectum a voluntate. tale vero imperium voluntatis est actio transiens in vires inferiores: et talis actio virium inferiorum est formalit̄ et primo praxis. ¶ Alia est opinio q̃ respondꝫ per talem distinctionem notitia practica ē duplex. Quedam est practica dictatiā: et est illa que determinate dictat et iudicat aliquid esse faciendū vel non faciendum. Et in isto sensu forsan processit prima opinio adducta in primo notabili. Et isto mō rethorica logica grammatica non sunt practice neqꝫ etiam quecūqꝫ ars mechanica. quia nulla istarum dictat aliquid esse faciendū vl fugiendū. Alia est notitia practica ostensiua que scilicet non dictat aliquid esse faciēdum prosequēdum vel fugiendum. sed tantū ostendit opus quomodo potest fieri. virtute cui⁹ notitie si intellect⁹ dictat illud faciendum esse et voluntas venit statim perfecte potest operari. Sicut ars edificatiua dictat q̃ domus componitur ex lignis et lapidibus. et ex tali fundamento. ex parietibus talibus et tali tecto: Sed non dictat in q̃ tpe ipsa sit fatiēda nec quādo. ēmo ad prudentiā spectat dictare q̃ tali tempore vel tali est fatiēda. Et sic logica ⁊ cetere artes mechanice sunt tantum ostensiue et nō dictatiue. licꝫ tamen sint directiue: frequenter habentes nō praxim sed obiectum praxis pro obiecto. Sic ars domificatiua habet domum pro obiecto non ipsam operationē q̃ ē praxis. Et isto mō solū prudentia esset practica. eo q̃ solū prudentia habet dictare. Et si arguatur. Si sola prudentia sit practica sequitur q̃ scientia libri ethicorum erit prudentia. consequens est falsum. quia scientia libri ethicorum est de vltibus. modo prudentia est de particularibus. Respondetur q̃ prudentia duplicem actum respicit. Unum qui est cogitare q̃ sic ē faciēdum: et istum actum non regulat prudēta ſz magis elicit. Sicut premisse applicate ad cōclusionem non regulant ipsam ſz magis eliciunt. Et generaliter quicunqꝫ habitus comperatus ad suum proprium actum magis est eliciuius q̃ regulatiuus. quando vero habitus comperatur ad alium actum q̃ ad suum: est regulatiuus et respectu illius dicitur practic⁹. Sed in proposito prudentia respicit

alium actum scilicet exteriorem: et istum actū non elicit sed regulat. Et similiter dicitur de arte. quia ars actum interiorem elicit et non regulat. sed actum exteriorē puta domificare regulat et non elicit. Causa autē quare prudentia et ars actum interiorem non regulant est hec. qꝛ voluntas circa quittitates ⁊ ydeas nunquam potest errare. cum circa eas nō habeat actum liberum. Sed solum actum simplicis complacētie. ideo nulla est notitia practica directiua volūtatis circa huiusmodi quittitates et ideas.

Ad rationes ad primam dicitur concedendo maiorem ⁊ negando mīorē Ad probatōnē dicitur ꝙ ad hoc ꝙ aliqua scientia sit practica nō sufficit ꝙ sit directiua operationis hominis cuiuscunqꝫ. sed cum hoc requiritur ꝙ talis operatio sit alterius potētie ab intellectu vt patuit in secundo notabili. Ad secundam distinguitur antecedens quia vel docet constituere suum sb̄iectum per operationem intellectus practici et sic negatur antecedens: vel per operationem intellectus speculatiui et sic conceditur antecedēs: Ad tertiam dicitur ꝙ non omnis scientia q̄ docet ꝙ sic est agendum ē p̄ctica sꝫ solū illa scia q̄ docet ꝙ sic ē agenduꝫ operatōne alterius potētie q̄ꝫ intellect⁹. modo diffinire: diuidere: discurrere sunt operationes intellectus ergo nō sunt praxes: nec huiusmodi cōclusiones sunt conclusiones sillogismi practici.

Queritur quinto vtrum scientie libri predicabilium subiectum attributionis sit vniuersale: quod ē genus ad quinqꝫ predicabilia. Et arguitur ꝙ nō. quia vel capit̄ vniuersale pro prima intentione vel secunda. non pro prima quia prima intentio ē res ipsa cui accidētaliter in est vniuersalitas. Sed nichil est vnum in re s̄m quamcunqꝫ vnitatem quod s̄m illam precisam vnitatem sit in potentia proxima ad plura: et ad predicari de pluribus: predicatione dicente hoc est hoc: ergo nulla prima intentio potest esse genus respectu quinqꝫ vniuersalium. nec etiam potest capi vniuersale pro secunda intentione quia secunda intentio videtur esse z ᵃrius cōceptus rei: vel est quidam respectus rationis causatus ab obiecto cognito. Sed vtroqꝫ mō secunda intentio est vnum ens in numero g̃ non potest esse gen⁹ respectu quinqꝫ vniuersalium. ¶ Secūdo arguitur. vniuersale ē genus ad quiqꝫ predicabilia ergo erūt sex predicabilia. patet consequētia quia sunt quiqꝫ predicabilia: ⁊ preter hec est vniuersale commune quod est predicabile de illis quinqꝫ g̃ erunt sex p̄dicabilia. Tertio sic omne subiectū alicuius sciētie debet habere passiones adequatas demonstrabiles de ipso sb̄iecto. Sed vniuersale nullā habꝫ passionē adequatam g̃ nō est sb̄iectum attributōis hui⁹ libri. Maior est nota ꝑ arestotilem p̄mo posterioꝝ. Mior declaratur qꝛ nullū inferius est passio adeq̄ta respectu sui superioris. Sꝫ omnis passio cōtinetur sb̄ proprio qd̄ est speties ipsius vl'is g̃ nō ē assignāda aliq̄ passio adeq̄ta vl'i. In oppositū ar² autoritate oīm logicoꝝ famosoꝝ.

Sciendum primo ꝙ pro declaratōne termīoꝝ ponunt̄ sex distinctōnes. Pr̄ia distīctio istud nom̄ vl'e sic ⁊ qd̄libꝫ aliud cōcretū p̄t capi dupliciter vno modo pro suo significato materiali qd̄ est ipsa p̄ma intentō sb̄strata secūde intentōi: et ab eadē denoīata. Et talis prima intentio siue res sb̄iecta secūde intentioni (qd̄ idem est) quandoqꝫ inuenitur in anima. sicut sunt p̄uationes: negatōes: figmenta: et generaliter oīa entia rationis. qn̄qꝫ inuenitur in rebus extra animam cuinsmodi sunt decem predicamenta. Alio modo potest capi vniuersale pro suo ꝑ se significato ⁊ formali: et illud est secunda intentio: a qua ipsa natura denominatur formaliter vniuersalis. Secunda distinctio. Ad completam et perfectam rationem vniuersalis logici requiritur duplex respectus aptitudinalis: Primus est cōmunicabilitas siue aptitudo ad cōmunicari multis. et talis respectus est per se passio ipsius nature: de ipsa predicabilis in secundo modo dicendi per se ex natura rei preter quēcunqꝫ actum intellectus: Alius actus ē predicabilitas siue aptitudo ad predicari de pluribus. et talis aptitudo per accidens cōuenit nature: cum sibi conueniat per actum intellectus comperantis ipsam naturā ad ea de quibus nata est predicari. Et quia talis predicabilitas conuenit vniuersali logico per actum intellectus: Inde est ꝙ vniuersale logicum n̄ habet ex natura rei esse completum: sed tātū habet esse fundamentale ex natura rei: et esse completum ab intellectu. Tertia distinctio. Predicabile potest capi dupliciter. Uno mō cōmuniter vt scꝫ est secūda intētio ꝯis omī illi qd̄ est natum p̄dicari: siue illud sit vl'e siue singulare: siue vniuocū: siue equocū: siue limitatum: siue illimitatū. ⁊ sic p̄di ˡᵉ nō ē passio vl'is cū sit in plus q̄ꝫ vl'e. Alio ᵒ ca² spēa ʳ et ꝓprie scꝫ ꝓ z ᵃ ītētōe fūdata sup̄ natura limitata nata p̄ ʳᵗ de pl'ib⁹ vni ᶜᵉ. ⁊ ᶜ ꝯuertit̄ cū vl'i tanq̄ꝫ

Porphirij

propria passio eius: Quarta distinctō. Predicatū pt capi dupliciter. Uno mō generalit vt scilicz est secūda intētio cōis omni illi qd ē extremū ppositōis positū post copulaz. Alio capit spēalit p secūda intentōe fundata solū sup eo qd natū ē pdicari i ppositōe termiabili p artē dialeticaz. Et iterū pdicatū vltio mō sūptum et pdicabile possunt capi duplicit. vno mō pme intētionaliter et sic non distinguūtur nisi fm actum et potentiam. Alio mō capiūtur secūde intētionaliter et sic sunt due intētiones dispate: habētes diuersa fūdamēta ppinq̄ et diuersos termios. Quīta distictio. hec dictio tātum qñz capit pprie vt scilicet facit ppositionem exclusiuā exponibilē gratia alietatis. Quādoqz vero capit in pprie vt scilicet facit ppositionē de excluso extremo: vel ppositōez exclusiuā ex ponibilē gratia pl'alitatis. vt patz lati' in exponibilib'. Sexta distictio. vl'e esse gen' ad quīqz vniuersalia potest triplicit intelligi. Uno mō q pma inttenio sit genus ad alias pmas intētiones. Secūdo q secūda intentio sit genus ad primas. Et tertio q intētio vniuersalitatis sit genus ad omnes secundas intētiones vniuersaliū. Ul'e pmo mō non est genus sz est trāscendēs circuiens omne gen' Uniuersale secūdo mō ē accidēs et nō genus Sz vniuersale tertio mō ē gen' vl' saltē habet modū generis: cū pdicet in quid et vniuoce de quinqz intentionib' vniuersalium tanq̄z de plurib' spetie distinctis. Et potest addi q est gen' sbalternū: in nullo tamē pdicamēto p se et pmo reponibile: cū nō sit verū gen': sz tātū habz modum generis: eo q est ens rationis.

Sciendum secūdo q iste est

liber pdicabiliū porphirij inquo determiat de quinqz vl'ib'. Et ꝯtinet tres tractat'. q̄z prim' cōtinet vnicū capitulū phemiale. Et hz q̄tuor ptes. Quaz pma tāgit intētionē h' scie ad instructōez grisarorij sui discipuli: Et ē hec: in h libro determinādū ē de quinqz vniuersalib'. p² sic qz de illis est determinādū in hoc libro quoz ꝯgnitio est vtilis et necessaria ad sciētiā pdicamētoz: ad diffinitōnū assignationez: et ad diuisiones: et demōstrationes: cum de his pncipaliter ad logicum spectet considerare. sz cognitio quinqz pdicablium ē vtilis et necessaria ad ista quatuor predicta ergo ad hūc librum spectat determinare de ipsis. Secūda pars tangit modum procedēdi facilem i hac scientia. et ē h'. Intentio presens ē pro declaratione istorum quinqz vniuersaliū componere vnum tractatum breuem et vtilem per modum instructionis: abstinendo a questōnibus difficilibus: questoines vero faciles leui mō declarando. Tertia pars ponit questiones a quibus vult porhirius abstinere: z est hec. In opere presenti abstinendum est a tribus questionibus difficilibus: que formari possūt de vniuersali. Quarum prima est. Utrū vniuersalia sint sbsistentia extra intellectum: aut sint posita in solis: nudis: purisqz intellectib'. Secunda questio est hec. posito q vniuersalia sint extra animam subsistentia. vtrum sint corporalia vel incorporalia. Tertia questio ē hec. Si vniuersalia sint corporalia. Utrū sint in singularib' sensilibus: vel extra singularia et a sensilibus separata. Has tres q̄stiones non soluit porhirius: sed dicit q altissimum ē h'modi negotium: et maioris egens inquisitionis: quia videlicet predictas questiones terminare pertinet ad methaphisicum. Quarta pars simul tangit intentionem suam et modū procedendi in hoc libro. et ē hec. In hac scia determinādum est de quinqz pdicabilib': insequendo dicta antiquoz: et maxime perypathethicorum .i. arestotilis et sequatium eius. Arestotiles enim ꝯgnoiat' est per ypathetic': et inde sequaces eius p ypathetici vocati sūt.

Sciendum secundo q circa

hunc textū incidunt q̄tuor difficultates. Pria est hec. quis sit titulus huius libri. Rñdetur q ē talis. Incipiūt ysagoge porphirij ad cathegorias arestotilis. Dicūtur enim ysagoge ab ysos qd est intro et gogos qd est ductio quasi introductōes: ad cathegorias .i. ad pdicamēta arestotilis. Et inhoc titulo tangūtur quatuor cause hui' libri. Per hoc ei q dicit introductōes tangit cā material' z etiaz formalis: scz modus procedendi: qui est introductorius. p hoc q dicitur porphirij tangitur causa efficiens. Et per hoc q dicitur ad predicamēta tāgitur causa finalis. Et subditur arestotiles ad differentiam predicamentorum dionisij ariopagite z alioz qui de pdicamētis tractauerūt. Secūda difficultas ad q̄ z quot est hec sciētia vtilis: Rñdetur cum porphirio q est vtilis ad quatuor. Prio est vtilis ad pdicamēta. quia in libro pdicamentorum determiatur de cordinationib' generum et spetierū: Sil'z etiā de passionibns et pprietatib' predicamētorū: q̄ omnia faciliter ꝯgnosci non pñt nisi cognitis istis vniuersalibus. Secūdo est vtilis ad diffinitiones. quia qd diffinitur est species: q̄ debz diffiniri per gen' et differētias: et aliquando diffinitur p accidētia: quandoqz propria: qñz cōmunia: de quibus omnib' tractat ista scia Tertio est vtilis ad diuisiones. quia q̄dam est

Porphirij

diuisio generis in spēs vel differētias: q̄dam autē sbiecti in accidēcia vel ꝓpria vel cōia: de quib⁹ tractat ista scia. Quarto ē vtilis ad demōstratōes. q: est vtilis ad diffinitōes. Sz dīo potissimū locū obtinet in demōstratōe vt patz ꝑmo p⁹terioꝝ g̃ etiā valet ad demōstratōnes.

Tertia difficultas. Utrū q̄stiones quas mouet porphiri⁹ possint termiari p facultatē logice. Rñdet p̄ duas suppositōes: duas distictōes: et duo dicta. Prima suppositio ē hec. Porphiri⁹ magis mouet illas q̄stiōes de generib⁹ et spēbus q̄z de alijs vl'ibus. q: gen⁹ z species habēt pfectiorē modū p̄dicādi: cū p̄dicent inquid: Sz p̄dicari inquid ē pfectior modus p̄dicandi q̄z p̄dicari in q̄le: qui conuenit alijs p̄dicabilib⁹ g̃ zc. Secūda suppositio facultas est facilis potestas q̄ aliqs pt aliqd facere ad nutum z bnplacitū. Sz difficultas est ptas difficilis aliqd agēdi vl' aggrēdi cū studio z labore magno. Prima distinctio est hec. Iste q̄stōnes possunt dupliciter intelligi moueri de vniuersali. Uno modo de vniuersali sumpto secūde intentionaliter. Alio mō de vniuersali sūpto p̄me in tētionaliter. Secunda distinctio p̄dictas questiones posse termiari p facultatem logice dupliciter potest intelligi. Uno modo analetice .i. resolutorie siue de mōstratiue et a priori p propria principia logice. Alio modo thopice et probabiliter per thopicam vrētem Tunc ponuntur duo dicta. Primū est illud. Predicte q̄stiones intellecte de vl'i secunde intentionaliter sumpto sunt analetice termiabiles per facultatē logice. patet q: vt sic bnt attributionē ad sbiectum logice: cum vniuersale sit pars sbiecti logice. Secundū dictum Predicte questiones intellecte de vniuersali p̄me intentionaliter sumpto nō possunt p facultatem logice analetice termiari: licet bene thopice et ꝓba². Prima ps patz q: determinatō eaꝝ depēdet ex ratōe entis: q̄ ad metaphisicum ptinet. Secūda pars patet q: logica habet viam ad p̄ncipia omniū methadorū Quarta difficultas, qu id ē sbsistere: et qō intellexit porphirius per intellectū solū: purū: z nudum. Rñdetur per vnam distinctionem et vnum dictum. Distinctio est hec. Subsistere capitur dupliciter. Uno modo vt idem est qō in se et per se esse: et sic tātū idiuiduis de p̄dicamento sbstantie competit sbsistere. Alio mō capitur generalit vt idē ē qō esse: et sic ꝓueit omnib⁹ de qbus vere enūtiatur hoc verbū est secūdo adiacens: z hoc mō cepit porphirius. Dictum est illud. Intellect⁹ nud⁹ est intellect⁹ carens spēbus intellectualib⁹: sicut intellectus noster qui in p̄ncipio sue creatōis est tanq̄z tabula nūda in qua nihil depictū est. Sz intellectus pur⁹ est ille q nō ē ꝓmixt⁹ alicui fantasie: sic intellect⁹ angelic⁹. Intellect⁹ autē solus ē intellect⁹ diuin⁹ qui vnic⁹ est et solus.

Conclusio responsalis. Vniuersale qō ē gen⁹ ad quinq̄z p̄dicabilia: sumtum secundeintentionalit est sbiectū attributōis h⁹ scie.

Pria ps patet q: vniuersale p̄dicatur in quid de istis quinq̄z vl'ibus tanq̄z de pluribus spē distinctis g̃ zc. Aficedēs patz q: vl'e sumptū f m eius rationē ꝓmunē p̄dicatur noie et ratōe de istis vniuersalib⁹: cui⁹ per se dre sunt p̄dicari de plurib⁹ in quid aut in q̄le per quas ꝓtrahit ratō vniuersalis ad ista quinq̄z predicabilia g̃ est gen⁹ vniuoce et in quid p̄dicabile de istis quinq̄z vniuersalib⁹. Sz q: sint tantū quinq̄z vniuersalia ꝑ² q: omne vl'e aut p̄dicatur in quid aut in q̄le. Si ꝑmū hoc ē dupliciter q: vel p̄dicat totā essentiā et sic est spēs: vel ptem essentie et sic ē gen⁹. Si in q̄le hoc est dupliciter vel p̄dicat aliquid ptinens ad essentiā sbiecti p modū denomiantis et sic est dra: vel p̄dicat aliqd ꝓsequēs essentiā subiecti: et hoc dupliciter: vel p̄dicatur ꝓuertibiliter et sic est ꝓprium: vl' nō ꝓuertibiliter et sic est accidens. Tertia ps patet q: sibi ꝓpetunt tres ꝓditōes p̄us enumerate in 5ª q̄oe plogi.

Dubitatur primo vtrum secunde intentōes nate sint denoiare p̄mas. Et videtur q: nō q: secūde intētōes sunt in intellectu sbiectie: nō autē in p̄mis intētionib⁹ g̃ ñ sunt nate denoiare p̄mas intentōes. Rñdetur per quatuo: distinctōes et tria dicta. Prima distinctio est hec. In q̄libet re duo sunt ꝓsideranda. Primū est ipsa quiditas siue essentia rei. Scōm ē mod⁹ essendi siue apperētia ipsi⁹ rei. Secunda distinctio. rei duplex ē ꝓcept⁹ quidā est essentialis: quo scilicz itellect⁹ quittatem rei p̄mo intelligit. Alius est concept⁹ accidētalis quo scilicz itellect⁹ intelligit aliqd supadditum essentie rei. verbi gratia in ista re q̄ est homo p̄mo ꝓsiderāda ē quittitas siue essentia hominis absolute: cui⁹ essentie ꝓcept⁹ rep̄sentatiu⁹ dicitur ꝓcept⁹ essentialis. Secū⁹ sunt considerādi modi essendi siue apparētie illius quittitatis: sicut sunt isti modi: non esse in alio: esse sbiectū trine diměionis: esse aiatum: esse sensibile: esse rationale: et esse sb h: et nunc: et in materia signata: et esse in plib⁹ vel in vno solo. Lōcept⁹ autē quo itellect⁹ intelligit essentiā hois stz humanitatē nō ab ꝛc: ꝗ vt est in plurib⁹ numero distictis aut vt est sb

aliquo alio mō essendi vocatur ꝓceptus accidentalis. Tertia distinctio tā ꝑma intētio q̄ ꝑ secūda possunt ꝑ ꝓsiderari. Uno mō in abstracto: alio modo in ꝓcreto. Prima intentio in abstracto est ꝑmus concepꝰ et essentialis rei quo intellectꝰ intelligit ꝑmo essentiā rei abtc. Sz ꝑ ª intētio in cōcreto ē ipsa res ꝓcepta illo conceptu ꝑmo. Sz secūda intētio in abstracto est secundꝰ concepꝰ et accidētalis rei: q̄ scilicz intellectꝰ intelligit aliqd supadditum essentie rei: scz eē in plibꝰ: vt esse in vno solo: z sic de alijs. Secūda ꝯo intētio in concreto est ipsa res sic cōcepta illo cōceptu accidētali. Quarta distinctio. z ᶜ intentōes ꝑsit ꝑ ꝰ considerari. Uno mō ꝑ respectū ad intellectū a quo effectiue causantur et in quo ſbiectiue existunt: et sic sunt vera entia realia: de qbus ē vera scia realis: puta phia naturalis. Alio mō possunt considerari ꝑ respectū ad obiecta cognita denominata ꝑ ipsas: et sic habēt modū entium rationis: cū sint entia diminuta: z sic de ipsis ē scientia ratōalis scz logica. Primū dictū est illud. tā ꝑmaintētio q̄ secūda in abstracto dependent in esse et ꝓseruari ab intellectu: in q̄ existūt ſbiectie: tanq̄ vera entia realia realiē in ꝑdicamēto reponibilia. patz qz sunt qdam actus intelligēdi ab intellectu causati. mō oīs actus intelligēdi ē realis de ꝑma ſpē q̄litatis: in intellectu ſbiectiue existēs. Secūdū dictū. Nec ꝑma intentio nec scōa in ꝓcreto de pēdēt ab intellectu: sz ꝑter quēcunqz actū intellectus ꝑsit verū esse in re: ꝑ ª qz intentōes in ꝓcreto sunt essentie vel modi rerum circuiētes omne ꝓdicamentū: et habentes suum esse ꝑter quēcunqz actū intellectꝰ. Tertiū dictū. Nec ꝑmaintentio nec secūda in abstracto ꝑdicātur vere et affirmatie de se ipis: licet z ª intentio in concreto de ꝑignata ꝑdicetur denominatie de ꝑmaintentione ſignificata ꝑ nomē concretū. Patet qz ista ē vera ꝑdicatio denoiatia homo est ſpecies. Ad rationē dubij ꝛndetur q̄ duplex est denominatio: q̄dam est intrinseca q̄ sumitur a forma: ſbiectie inexistēte ei quod denominat vt albedo existēs ipiete denominat intrinsece pietem album. Alia ē denominatio extrinseca q̄ sumitur a forma ſbiectata in alio ab eo qō denoiat sic locꝰ denoiat locatum in quo tamen nō est ſubiectiue: sz in locante. Et tali denominatione extrinseca ꝑdicaª denominatiue secūda intentio de ꝑma.

Dubitatur secundo vtrum

quittitas ſub aliquo esse diminuto dicatur ꝑ ª intentio. Respondetur ab aliqbꝰ ꝑ duas suppositiones et q̄tuor dicta. Prima suppositio ē hec. Iste conditiones q̄ sunt existētia: duratio: necessitas: cōtingentia: esse in anima: et esse extra animam: et cōsimiles: nō sunt quittitates: sz sunt modi necessario ꝓsites quittitatē: a qbus ſtz modis quittitas in esse quittitatiuo dicitur abstrahere. ideo dicunt q̄ quittitas in esse quittitatiuo est quittitas in illo esse inquo abstrahit ab omnibus conditionibꝰ ꝑ ꝰ enumeratis. Secūda suppositio. Intētio in ꝓposito est illud per qō fit vel exercetur ꝑdicatio qō sic declaratur qz vna ꝑma intentio de alia ꝑdicatur: sz cum hoc stat q̄ vnus actus intelligendi aut volendi de alio non ꝑdicatur. sicut animal de homie ꝑdicatur: licz actꝰ intelligēdi animal nō ꝑdicetur de actu intelligēdi hominem. Primum dictū est illud. Nec actus intelligēdi nec ſpēs intelligibilis est ꝑma intentio. Patet quia omnis actus intelligēdi vl' ſpecies itelligibilis est q̄litas. Sz aliqe ꝑme intentiones non sunt q̄litates ergo nō omnis actus intelligendi vel ſpecies intelligibilis est ꝑma intentio. A ᵒ² est nota. B ᵒ² declaratur qz homo et animal sunt ꝑme intētentiones: et tā non sunt q̄litates: ymo ſubstātie q̄. Et confirmatur. quia vnus actus intelligēdi de alio nō ꝑdicat: cū sint duo ídiuidua diuersaꝝ ſpeciez vl' eiusdem ſpetiei Sed vna ꝑma intentio de alia ꝑdicatur: vt hec est vera homo ē animal ergo actus intelligendi non est ꝑma intentio Secundū dictum. Primaintentio nō ē quittitas obiecti ꝓducti in esse cognito. Patz qz vel talis quittitas ē ꝓducta in tali esse cognito ab intellectu nostro: vel ab itellectu diuino: Nō ab intellectu nr̄o qz tale esse cognitū habuerunt quittitates ab intellectu nōstro ex tempore et nō ab eterno. mō ſtando in ꝑmis intentionibus hec fuit vera ab eterno: homo est animal. ergo esse primam intētionē quittitati non conuenit ab intellectu nr̄o. Nec etiā ab intellectu diuino. quia homo vere fuit aīal anteq̄ in eo ꝓducceretur esse cognitū ergo esse ꝓductum in esse cognito non est causa quare quittitas sit ꝑma intentio. Tertiū dictum. Prima intentio non est quittitas in esse intelligibili: patet qz illud qō conuenit quittitati ex se: non competit sibi per respectum ad aliud: sed homī sumpto vt est prima intentio cōpetit ex se et quittitatiue q̄ sit animal ergo sibi non conpetit in quantum intelligibilis. qz esse intelligibile dicit respectum ad aliud scz ad intellectum. Quartum dictum quittitas in esse quittitatiuo veraciter est prima intentio. Patet quia omnes demonstratōes procedūt ex quittitatibus in esse quittitatiuo sz omnes

Porphirij

de monstrationes procedunt ex primis intentionibus (saltē in scientijs realibus) g̃ pma intentio est quittitas in esse quittitatiuo. Et ꝓfirmatur p viā diffinitōis. qz omnes diffinitōes dantur de quittitatib⁹ in esse quittitatiuo: z tñ dant de pmis intētionib⁹ (et hoc in scientijs realib⁹) g̃ p̃ ᶜ intētōes sūt qtt ᶜᵉᵒ ī esse qtt ᵗᵒ.

Dubitatur tertio vtrum secunde intētiones nate sint p se p̃dicari de p̃ᵗᵃ.

Rñdetur per duas distinctōnes et duo dicta. Pria distinctō est hec. obiectū ꝓgnitū siue illō qō ꝓgnoscitur habz duplex esse scilicz esse intentionale et esse reale. Esse intētionale ē spēs intelligibilis: vel id quo ꝓgnitū fōrlit et obiectiue est in ꝓgnoscēte. et tale esse intētionale attribuit obiecto p actū intellect⁹ ꝓgnoscētis. Sz esse reale est illud quo formalit z realiter res existit in se p̃ter quēcunqz actū intellectus Et illud esse reale habet obiectū p actū realis agentis. Secūda distinctio intellect⁹ duᵃ ē actus. quidā est simplex quo scilicz intellectus appēdit obiectum simpliciter et absolute et fᵐ eius ꝓpriam naturā. Alij⁹ est act⁹ ꝓpatiu⁹ quo scilicz intellectus cognoscit obiectū nō in se sz p ꝓpationem ad aliud. Primū dictum Pria intētio est obiectū cōgnitū vel ꝓgnoscibile sup quo nata est fūdari intētio secūda. sz intentio secunda est relatio rationis effectiue causata ab actū ꝓparatio intellect⁹: de relicta in obiecto cōgnito et ꝓpato ad aliud: in tali obiecto ꝓgnito sbiectiue existens. Et quo sequit secundum dictū scilicz q intentio secūda nata est p̃dicari nō per se sz tantū p accidens de pᵃ intentione. patet qz secūda intētio est respect⁹ rationis p accidēs causat⁹ ab intellectu in obiecto cognito qō est pma intentio g̃ zc Et hec oppinio satis fuit declarata in 3ª q̃stiōe plogi. Aliter respōdet oppinio recitata in secūdo dubio p duo dicta. Primū est. Intentiones secūde nō sunt respect⁹ rationis ab intellectu nostro circa pmas intētiones fabricati. patz qz p̃ter quēcunqz actuꝫ intellect⁹ in rebus reptūt intentōes secūde. g̃ non sunt respect⁹ ratōnis ab intellectu fabricati. Antecedēs patz qz vl'e est secūda intētio sz p̃ter quēcunqz actū intellect⁹ reperit in re tota rō vniuersalis. Nā natura speciuoca habet de se naturalē bitudiez ad cōmunicari plurib⁹ indiuiduis. modo non videtur aliud esse de ratione vniuersalis nisi q sit pluribus cōmunicabile g̃ zc. Secūdum dictū. secūde intentōes sunt aptitudines siue respect⁹ fūdamētales: ꝓueniētes ex natura rei quittitatib⁹ vel p̃mis intentionib⁹ in esse quittitatiuo. patet qz aptitudo ad ꝓmunicari pluribus indiuiduis adveniēs humanitati ē vera ratio speciei. sz hᵒ modi aptitudo ꝓuenit quittitati solum habēti esse quittitatiuum ergo eē spiem ꝓuenit quittitati hominis in esse quittitatiuo. modo esse speciem ē secūda intentio ergo zc. Et sic dictū est de spē ita ꝓportionabiliter dicendū esset de genere scz q aptitudo cōmunicabilitatis pluribus speciebus adveniēs animalitati est ratio generis. Sic etā vis constitutiua siue distinctiua ad veniēs vniversali dat sibi esse differentiā et sic de singulis. Et istis duobus dictis vna cum alijs in precedenti dubio declaratis in ferūtria correlaria Primū est istud. nec pmaintentio nec secūda dependet ab intellectu inesse et ꝓseruari: nec habent esse in intellectu sbiectiue sz tantū hbīt esse obiectiuū in intellectu. Prima pars patz quia tam pmaintentio q̃z secūda pcedunt fm esse intellectum g̃ nullo modo habēt abintellectu q sint pmaintentio vel secūda. Secūda pars patet quia sunt obiecta nata terminare actum intellectus ergo habent esse in intellectu obiectiue. Nec est intelligendū q homo postq̃z est intellectus nō fit vere pma intentio imo et ante intellectōez et post intellectōez sp est pmaintētio. sz illud esse itellectū nō dat sibi esse pmā intentionem: sicut homo albus ē alᵗ et tam ē albedo non dat homini esse animal. Secundū correlariū. Intētōes secūde sūt respectus fūdamētales p̃dicabiles p se necessario et intrinsece de quittitatib⁹ q̃rū sunt: Nō tamen ingrediuntur essentialit quittitatem sz sunt pᵒteriores ipa quittitate. Ideo nō p̃dicāt accidētaliter: nec in pmo mō vicēdi p se: sz tñ in secūdo mō de quittitatibus vel p̃mis intētionibus. Tertiū correlariū. Intentōes secūde sunt quedam entitates transcēdētes: in nullo genere p̃dicamētali p se reponibiles. patz qz secūde intentiōes ꝓueniūt quittitati eᵗ libz generis g̃ circuiūt omne genus: et p cōsequens sunt transcēdentes. Potest tamē dici q licet realiter in nullo sint genere determiato: tamē quittitatiue possunt dici de genere relatōnis: eo q in suo conceptu sunt ad aliquid.

Ad rationes ante oppositū

Ad pmam ō: q vniuersale capit p secūda intentione: et vltra ō: q licet secūdaintētio derelicta in obiecto cognito p actū intellectus sit vna in numero: tamē ab ea potest intellectus abstrahere vnū conceptum ꝓmunē: puta cōceptū vl'is. Ad secūdā ō: q licet vl'e quantū ad ei⁹ ꝓceptū ꝓmunē p̃scindat a quinqz vl'ib⁹ tra q formaliter nō fit aliqō illoꝝ: tñ realit est aliqō illoꝝ quinqz. Ideo nō ponit in numeꝝ

Ysagoge.

contra illa quiqz. sic animal de se nec ē homo nec est bruti formaliter: et tamē ꝓpterea nō sequitur ꝙ sit aliqd̄ aīal qd̄ neqz sit homo neqz bruti. Ad tertiam dr ꝙ ꝑdicabile ꝑt vno mō capi vt quid et ꝓprium vt mod⁹: et sic ꝑdicabile connuerat sb ꝓprio. Alio mō potest capi ꝑdicabile vt modus: et sic nō ꝓtinetur sub ꝓpri o. sz est passio quertibilis cū vl'i. Et hec de qstōne.

Queritur sexto vtrū genus

dicatur equoce de suis trib⁹ acceptiōibus. Et primo ar² contra suppositū. q: arestotiles 5 ¹ᵒ methaphisice enumerat ꝗtuor modos gēneris ergo nō sunt tātū tres. Secūdo ar² q: dicit aliqui trahere gen⁹ ab arte vel scia alicui⁹: vt aliqui dicūtur platōici a platōe: z aliqui arestotilici a scia vel a doctrina arestotiles: z tamē ille modus nō ē aliqs illoꝝ triū g̃ zc. Tertio ar² contra q̃situm. due negatōes equipollent vni affirmatōi. mō dicit text⁹ videt autē neqz genus neqz species simplicit dici: vbi in hoc verbo videtur includitur negatio g genus et species dicūtur sim ʳ. i. vniuoce. In oppositum ar² q: quādocunqz aliqd conuenit vni ꝑ impositionez et alteri ꝑ trāsumptiōez illud dr equoce de illis ꝑ secundū modū equocatōis: sz genus ꝓuenit duob⁹ ꝑmis modis ꝑ impositionem: et tertio mō ꝑ trāsumptionez. g equoce ꝑdicatur de illis.

Sciendum primo q⁹ pro de

claratione terminoꝝ ponit ꝗtuor distinctōes. Prima distinctio est hec. Acceptio capit du ʳ Uno mō ꝑ primoꝝ adeqto significato termi: et sic omnis termin⁹ habēs plures acceptōes seu modos est equoc⁹. Alio mō capit acceptō seu modus ꝑ supposito significati ꝑmi: et sic nō omne habens plures modos et acceptōes est equocū: sz potest esse vniuocū. sic dicit arestotiles q⁹ qualitas est denumero eoꝝ q̃ multiplicit dicūtur. Secūda distinctio ꝑ ᵐ arestotilem quīto mē ᶜᶜ generis ꝗtuor sunt acceptiones siue modi. Primo mō dr genus ꝓtinua generatio aliquorū eandē speciem habentiū: et iste coincidit cū ꝑmo mō porphirij. Secūdo dr gn⁹ superfites figurarū supficialiū. sic corp⁹ respectu solidoꝝ. q: est sbiectū differēs eorū. et adhuc ꝑt ꝓtineri ille modus sb secūdo mō porphirij. Quarto dr gen⁹ qd̄ in diffinitiōib⁹ est primū: et ꝑdicat in eo q⁹ quid est: cum⁹ orntie q̃litates dicūt. Et iste mod⁹ coincidit cū tertio mō porphirij. Tertia distictio. hoc vbū vi² tripliciter potest capi. Uno mō vt est expssiuū veritatis apparētis tm: z sic icludit negatōez: z sic capit in ꝑmo elēcoꝝ cū dr q⁹ elenc⁹ sophisticus ex hijs q̃ videtur et nō sunt ē apparens. Secūdo ca² vt ē expssiuū veritatis ꝓbabilis. et sic ca² in ꝑmo thopicoꝝ cū dr ꝓbabilia sut q̃ videtur oib⁹ aut pl'ibus zc. Tertio capit vt est pssiuū veritatis necessarie: z sic ca² ī ꝓposito. Et istis duob⁹ vltimis mōis non includit negatōez. Quarta distictio. hec dictio sim ʳ quiqz mōis ꝑt capi. Uno mō vt idē est qd̄ sine addito. z ᵒ vt idem est qd̄ vl'z. 3 ᵒ vt idē est qd̄ in actu. 4 ᵗᵒ vt idem est qd̄ incōtracte. 5 ᵗᵒ vt idem est qd̄ vniuoce et sic capitur in ꝓposito.

Sciendum secundo q⁹ secun

dus tractat⁹ in quo determiat porphirius de quinqz vniuersalib⁹ in spēali ꝓtinet quiqz capitula. In ꝑmo determinat de ꝑmo ꝑdicabili qd̄ est gen⁹. Et continet duas ꝑtes in q̃ru p² ponit acceptōes generis. Et continet vnā conclusionē q̃ est hec. vi² autē neqz genus neqz species sim ʳ dici: hoc est gen⁹ et spēs dicūtur equoce z nō vniuoce. Secūdā ꝑtem ꝓclusiois sez q⁹ spēs dicat equoce ꝓsequit porphirius ꝓbandā in ca ¹ᵒ sequēti. Sz ꝑmā ꝑtem scilicz q⁹ genus dicat equoce nunc ꝓbat porphir⁹ Et intendit talem rationē. Illud qd̄ habz plā litatē significatoꝝ dr equoce. sz gen⁹ est huiusmōi g̃ zc. Hᵒʳᵉᵐ probat enumerādo tres acceptiones eius. Quaꝝ ꝑma est hec. Genus in ꝑma ei⁹ significatōe dr collectio multoꝝ ad vnum ꝑn ᵐ et ad se invicē. vt collectio romanorum ꝓpter habitudiez affinitatis et ꝓsanguinitatis ad se invicem: et ad vnum ꝑmū: per qd̄ talis collectio differt ab omni alio genere: cuius quid ē ꝑn ᵐ ē romul⁹: dr vnum genus. Secunda acceptio generis est ꝑ ᵐ quam gn⁹ dr principium alicuius generatōis. et hoc du ʳ quavel huiusmodi ꝑncipium sumitur a patre q genuit: vel a loco in quo quis genit⁹ ē. ō vtroqz mēbro ponit porphir⁹ duo exēpla. vt horestes habet gen⁹ a tantalo q fuit pater horestis. Sil'z ylus habuit gen⁹ ab bercl'e qui fuit pater ei⁹: Alia duo exēpla sunt de patria. sic plato fuit genere athenieēsis: quia de athenis nat⁹ est. et pyndar⁹ fuit thebanus genere: eo q⁹ fuit ō thebis. Qꝝ autē patria vel loc⁹ sit gen⁹ ꝓbat porphirius. q: pria est ꝑncipiū gnātōis quē admodū z pr̄. Et sbdit q⁹ secūda acceptio generis est ꝓmptissima et pfectior et magis vsitata. ꝑ ¹ du ʳ. Prio sic quecunqz ꝓprietas conuenit cause et causato pfecti⁹ ꝓuenit cause q̃ causato. sz esse gen⁹ ꝓuenit ꝑme acceptōni gnēris et ctia secūde q̃ ē causa ꝑme g̃. Mior̄ declarat duob⁹ exēplis q: romai denomiant a romulo a quo descēderūt. et cithropide dicūtur q ex gnere cithropis descēderūt: Secū ª

Porphirij

ratio. qd est prius tale: est magis tale: sz esse genus pus attributū est generi secūdo mō q̄z pmo mō: c⁹ signū est qz gen⁹ secundo mō est causa distictōis generis pmo mō. Nāqz diuidētes et ab alijs separātes dicebam⁹ illam collectōez esse romanorū gen⁹. Tertia acceptio generis est ista. Gen⁹ ē cui supponit spēs. Et sbdit ꝯuenientiā et sil'itudinē gn̄eris vltio⁹ sumpti qd est gen⁹ logicū cum duab⁹ porib⁹ acceptionibus. qz gen⁹ logicū ē pncipiū mltarum spēz: sic gen⁹ secūdo mō dictū est pn^m multoz ab eo descēdentiū. Sil'z sic gen⁹ pmo mō dictū ꝯtinet multitudiez collectoz: sic gn̄⁹ tertio mō dictū ꝯtinet multitudiez spetierum.

Sciendū tertio q̄ circa hunc

textū incidunt due difficultates. Pria est hec Que et q̄t requrunt ad hoc q̄ aliquid sit gen⁹ pmo mō dictū. Rn̄detur q̄ tria: Primū q̄ ibi sit collectio multoz hn̄tiū habitudinez ad vnū pmum pn^m. vt romani ad romulū. Secūdū q̄ ad inuicē habeāt hitudiez ꝯsaguinitatis. z^m q̄ p illd pn^m differat ab alijs gn̄erib⁹. Secūda difficultas quō differt gen⁹ logicū ab alijs duab⁹ acceptionib⁹. Rn̄det q̄ (supposita cōuenientia declarata in pcedente notabili) sic ad inuicē differūt. quia gen⁹ secundo modo dictum est pncipium extrinsecum et effectiuū: Gen⁹ vo logicū est pncipiū intrinsecū et formale suaz spetierum. Et genus pmo modo dictum habet modum totius integralis. ideo non pdicatur in recto de illis quoz ē gen⁹: Sz genus logicū ē totū vniuersale respectu suarū spetiez de qbus in recto pdicat. Ulterius est supponēdū q̄ ad h q̄ aliquid sit genus z^o dictū non sufficit q̄ sit q̄lecunqz pncipiū gn̄is sed requiritur q̄ sit pncipiū effectiuū Ex qb⁹ inferūtur tria correlaria. Prim est q̄ materia et forma non sunt genus secūdo mō dictū. qz licet sint pncipiū materiale vel formale: tamē non sunt pncipiū effectiuū: Secundū correlarium. mater non est genus z^o dicium. qz mr̄ solum est pncipium passiuum mīstrans materiam ex q̄ generāt ples. Si vero dicatur mr̄ effectiē ꝯcurrere ad gn̄atōez plis tunc mater est gen⁹ secundo mō dictū: et ꝯtinetur sb pre Nam pater potest accipi vno modo ppie vt includit sexum. Alio modo potest capi gn̄alit vt pscindit et ab soluitur a sexu: et valet tantū sicut parens: et sic debet capi in pposito. Tertium correlarium. tempus non ē genus secū⁹ modo dictum. quia ipsū est magis causa corruptionis q̄z generationis g̃ ꝛc.

Conclusio responsalis gen⁹

equiuoce dicitur de tribus pdictis acceptionibus. Prima pars patet videlicz q̄ dicat equoce de illis per porphirium dicentem q̄ gn̄⁹ non dicitur simpliciter: modo simpliciter tātū valet sicut vniuoce. Dicitur ergo gen⁹ nō vniuoce sed equiuoce: Secunda pars patz quia omne genus vel est dictum ad similitudinez alterius vel non. Si pmū sic est genus z^o mō dictum. Si secundum hoc est dupliciter: vel tale genus est aliquid vnum et sic est gen⁹ z^o mō: vel nō est aliquid vnū: ꝛ sic ē gn̄⁹ pmo mō

Dubitatur primo vtrū dif/

finitio generis data in ratione predicabilis sit sufficiēs. Pro respōsione supponit q̄ porphirius in secunda parte huius capituli intendit duas particulas. In pma particula eligit vltimam significationem generis et de ea psequitur. dicens licet genus dicatur tripliciter: solum tamen de tertio est sermo apud philosophos. Secunda particula tāgit diffinitionē generis in ratione pdicabilis. et est hec. Gn̄⁹ est qd de pluribus et differentib⁹ spetie in eo q̄ quid sit pdicatur. Pro cuius pbatione intēdit talem rationem. Ista diffinitio nihil superfluum continet neqz diminutum ergo ē bōa. Antecedens patet. qz pdicari de pluribus facit differre gen⁹ ab indiuiduis q̄ de vno solo pdicantur: Et pdicari de differētib⁹ spetie facit differre genus a spetie et pprio. quia licet speties pdicetur de pluribus: nō tamē pdicat de differentibus spetie. vt homo cum sit spēs pdicatur de sorte et platone: qui differūt numero solo. aīal vo cū sit gen⁹ pdicatur de boue et homine: qui ad inuicē differūt spē et nō numero solo. Sil'z ppriū solū pdicat de vna spē ꝛ d idiuiduis q̄ sūt sb illa spē vt risi^le pdicatur solū de hoīe et de pticularib⁹ homib⁹. gen⁹ vero pdicatur de plurib⁹ et differētibus spē: Sz pdicari i eo q̄ quid facit differre gn̄⁹ a differentia et ab accidēte: q̄ non pdicātur in eo q̄ quid: sz in eo q̄ q̄le. Nā per differētiam et accidens ꝯueniēter respōdetur ad interrogationē factā p q̄le vt si q̄ratur q̄lis est hō cōueniēter respōdet rationalis. Etsi q̄ratur q̄lis est coruus: conuenienter respōdetur est niger. modo rationale est differentia: nigrum vero est accidens. ergo differentia et accidens pdicantur in quale. Q̄ autem genus predicetur in quid: pbat. quia per genus conuenienter respondemus ad interrogationem factā per quid. vt si queratur quid est homo: conuenient respōdet aīal. mō aīal ē gn̄⁹ hoīs g̃ gen⁹ pdicat i quid. Et qb⁹ ꝯcludit porphiri⁹: nihil igit sr̄fluū neqz mi⁹ ꝯtinet gn̄is dc̄a descriptō.

Vsagoge

Dubitatur secundo vtrũ dicta diffinitio generis sit data de secũda intentione vel de p̃ma. Et videtur q̃ nõ de secũda quia secũda intentio generis solũ p̃dicatur in quid de hac intentõe et illa: q̃ solũ differunt numero. g̃ diffinitõ nõ datur de secũda intẽtione. ꝓsequẽtia tenz q̃ q̃libz pars diffinitõis semp p̃dicari debz de diffinito. Secũdo sic q̃ non detur de p̃ma intẽtõe. q̃ ens p̃dicatur de plurib⁹ spẽtie differẽtib⁹ in eo q̃ quid: et tam̃ non est gen⁹ g̃ ꝛc. Rndetur p tres distinctões et vnum dictũ. Pria distinctio. Gen⁹ pt capi dupl̃r. Uno mõ p̃meintẽtionaliter, p natura cõmunicabili plurib⁹ spẽbus. Alio mõ capitur genus secũdeintẽtionalit̃ scz p respectu p̃dicabilitatis ipi⁹ nature cõmunis de multis spẽ differẽtibus. qui quidẽ respect⁹ in ab stracto vocatur generitas: In cõcreto vo vocat̃ gn̄⁹: Secunda distinctio. duplr̃ est actus. Quidã est actus exercitus. ali⁹ est act⁹ significatus. Act⁹ dicitur exercit⁹ quando fit vel est: sicut actus mouendi exercetur quãdo sortes mouet̃. Bz actus ꝛ significatus quando p ꝓpositionem significat̃ exerceri. vt hec ꝓpõ sortes mouet̃ significat sortẽ exercere actũ mouendi. Sil'z iste actus qui est p̃dicati de differentibus spẽ exercetur in p̃mis intentionibus mediãte hoc verbo est: vt dicẽdo homo est animal: equus est aial. sz ille idem act⁹ ꝛ significari quãdo exp̃nit̃ p secũdas intẽtões mediãte hoc vbo predicat̃. sic dicẽdo gen⁹ p̃dicatur de differẽtibus spẽ. Ex quo elicitur regula q̃ oĩs p̃dicatio de actu significato ꝓstituta ex secundis intentionibus debet exerceri in p̃mis intẽtõib⁹ Ideo non sequtur gen⁹ p̃dicat̃ de plurib⁹ differẽtibus spẽtie g̃ species est gen⁹: sz debz exerceri in p̃mis intẽtionib⁹: dicẽdo g̃ hõ ẽ aial: et equ⁹ est aial. Tertia distinctio diffinitum capit̃ dupl̃r. Uno mõ p illo q̃ diffinitur: siue pro illo q̃ p diffinitõez explicat̃: z sic secũdaintẽtio generis est diffinitũ ni p̃dicta diffinitõne. Alio mõ capitur diffiniti p illo cui act⁹ diois attribuit̃: siue p illo p q̃ possunt exerceri act⁹ significati in tali diffinitione: z sic diffinitũ est p̃ma intẽtio. Dictũ est istud in p̃dicta acceptõe generis logici: ꝓsiderati in ratione p̃dicabilis diffinitur secũda intẽtio. patz dupliciter. Prio sic q̃ illud diffinit logic⁹ q̃ per se ꝓsiderat. sz logicus per se cõsiderat intẽtionẽ secũdam et non rem sbiectã vel aggregatũ ex re et intentione g̃ diffinitur intẽtio secũda. Secundo sic quia talis diffinitio nõ datur de p̃ma intẽtõe nec de aggregato ex p̃ma intentõe et secũda ergo solum intentio secũda diffinitur. Prima pars antecedentis patet dupliciter. Prio q̃ p̃ma intentio generis ẽ res realis quã p se nõ considerat logic⁹ ergo neqz diffinit. Secũdo sic quia p̃me intentioni accidit predicari de pluribus differentib⁹ spẽtie ergo ꝛc. Secũda pars antecedẽtis patet quia aggregatum ex prima intentione et secunda est vnum ens p accidens ergo non potest diffiniri. quia entis per accidens non est diffinitio. Ad ratiões dubij dicitur q̃ licet intentio secunda generis predicatõne exercita solum predicetur de hac intentione vel illa: que solũ numero differunt. tamen in actu significato predicatur de pluribus differentibus spẽtie. Et vltra dicitur q̃ q̃ aliud est quod diffinitur et cui diffinitio attribuitur non oportet q̃ quelibet pars diffinitionis predicetur de eo q̃ diffinitur. Ad secũdam dicitur q̃ ens primo predicat̃ de differentibus genere et non spẽtie. Secũdo dicit̃ q̃ ens nõ propẽie predicatur i quid. quia ad interrogatõnem factam per quid non conuenientẽ respondetur ens: eo q̃ questio quid est presupponit questionem si est. modo respõsio de ente est responsio ad questionem si est. Tertio dicitur q̃ illa de quibus p̃dicatur ens inquid possunt dupliciter considerari. Uno ⁰ per comperationem ad suum genus sub quo continentur et sic differunt spẽtie. Alio modo per ꝓpatõez ad ens z sic nõ differũt spẽ. eo q̃ entis nõ sunt dr̃e per q̃s ratio entis possit spẽ diuersificari in illis q̃ participant ens.

Dubitatur tertio vtrũ gen⁹ possit saluari in vnica eius spẽtie. Rndetur p vnam distinctionem et tria dicta. Distinctio est hec. In genere duo sunt considerãda. p⁰ cõsideranda est ipsa quittitas vl' essentia ipsi⁹ generis vt aiali⁹. Secundo ꝓsiderãda est potestas gñeris q̃ ẽ q̃dã relatõ fũdamẽtalis vl' aptitudialis q̃ ꝛ ꝓmuicabi tãꝰ: bñs p fũdamẽto essentiã ipi⁹ gñis z p termio ad eq̃to hz spẽs oppositas. Et talis ptas non distinguit̃ realit̃ ab ipa essentia. eo q̃ oĩs respect⁹ fũdamẽtalis formalis vel aptitudialis realit̃ idẽptificat̃ cũ suo fũdamẽto. Primũ dictum est istud: tota eẽntia gñis pt saluari in vnica spẽ. patz q̃ essentia gñis ẽ sum̃ z indiuisi luꝰ g̃ vbi ẽ ibi tõ ẽ sz ẽ in vna spẽ g̃ tõ pt saluari in vnica spẽ. Secũdũ dicũ tõ ptas gñris fũdamẽtalit̃ z sbiectie pt saluari in vnica spẽ. patz q̃ tõ eẽntia gñris q̃ ẽ fũdamẽtũ ptatis ei⁹ pt saluari i vnica spẽ g̃ etiaz tõ ptas. tz ª q̃ vbicũqz ẽ fũdamẽtũ alicui⁹ relatõis ibi pt repiri i ª relatõ. Tertiũ dicũ tõ ptas gñis ꝓpletie z ẽmiatie ñ pt saluari i vnica

Porphirij

speciē .patet quia potestas generis est quedā relatō fūdamētal' vl' aptitudial' ipi⁹ ēentie terminata, ad spēs oppositas g̃ termiatiue et cōpletiue non potest saluari nisi in speciebⁿ oppositis. verum tamen si quis vellet capere potestatē ꝑ proprietatib⁹ potestatis: cᵒ modi sūt due differentie opposite. tunc cuidēs ē q̃ potestas generis necēcio regrit diuersas species.

Ad rationes ante oppositū.

Ad p̃mam patet solutio ex p̃mo notabili .Ad secūdā ōr: q̃ illi plures denomiati ab arte vel scia alicuⁿ nō dicūtur vnum genⁿ: eo q̃ non habēt ad inuicē cognatōes. Ad tertiā patuit in pⁿ nōbili q̃ B vbū viᵃ ñ caᵃ ꝑuatie ꝑ positie

Queritur sexto vtrum due

diffinitōes date de spē tam in ratione subicibilis q̃z in ratione ꝑdicabilis sint a porphirio sufficienter assignate. ⁊ Arᵃ p̃mo contra p̃mā q̃: genⁿ ꝑ⁹ diffinitū est ꝑ speciē g̃ nūc male diffinitur species per genⁿ. cōsequentia tenz q̃: impossibile est circulo diffinire. sic impossibile est circulo demōstrare: vt habet p̃mo posteriorum. Secūdo arᵃ ō secūdā diffinitōnez quia ꝓuenit cuilibz ꝑdicabili. nā qōlibz ꝑdicabile ē spēs vniuersalis g̃ cuilibz ꝓpetit ꝑdicari de plurib⁹ differētib⁹ numero i quid. Tertio Arᵃ sic hic diffinitur secūda intētio sic ꝑ⁹ dictū ē de genere sz nulla intētio secūda ꝑdicat inquid de re: cū sit accidens rei g̃ spēs nō ꝑdicat inquid. In oppositū est porphiri⁹ in textu.

Sciendum primo q̃ pro de

claratione terminoz ponitur quīqz distictōes. Prima est hec: Species capitur duᵃ vno mō p̃mcintētōaliter ꝑ natura cōmunicabili plurib⁹ numero differētib⁹. Alio mō capit secūdeintentionaliter ꝑ respectu predicabⁱ ⁱᵗᵒ de plurib⁹ differētib⁹ numero: ꝓcretie sig̃ficato: a quo qdē respectu talis natura ōr formaliter spēs. Secūda distictio duᵃ ē spēs: Quedā est species sub alterna et talis facit ꝑdicabile generis. Alia ē spēs ᵐᵃ q̃ facit ꝑ̃ˡᶜ speciē. Tertia distinctio: Hec intentō genus ꝑt dupᵗ ꝓsideraī. Uno mō vt est quid .i. vt est obiectū ꝑ se terminatū actⁿ intellectⁿ. ⁊ sic genⁿ nō dicit respectū ad p̃mā itētōez: sz solū dicit habitudiez eⁿ ad secūdas intētōes ifeiozes ad hāc scōaz intētōez genⁿ: de qbus hec intētō gñⁿ ꝑdicat tanq̃z de differētib⁹ numero inquid: cū ipa sit spēs vlis. Alio mō ꝑt capi hec intētio genⁿ vt est modⁿ siue ratio intelligēdi p̃mā intētionez et sic ipsa est accidēs: ꝑdicatōe exercita ꝑdicabilis de nomiatē de p̃ma intentōe. licz tamen eadē intentō ꝑdicatōe significata sit ꝑdicabil' inquid de plurib⁹ differētib⁹ speciē. Quarta distinctio intentō secūda cᵒ libet ꝑdicabilis ꝑt Uno mō ꝓperaī ad actū itellectⁿ quē ꝑ se terminat. ⁊ isto mō est quid: nec sibi vt sic proprie competit (vt voluit qdā) ꝑdicatō significata: ꝑ tm̃ ꝑdicatō exercita de intētōib⁹ secūdis inferioribus ad ipsaz. Alio mō ꝑt ꝓperari ad rem subiectā siue ad p̃mā intētōez quā denomiat: et sic vocat modⁿ. Et etiā sibi vt sic ꝓuenit predicatōne exercita ꝑdicari ꝑ accidens et de nominatie de p̃ma intentōne: licz ꝑdicatione significata possit ꝑdicari ꝑ se in quid. Quinta distinctio. Subicibile et ꝑdicabile capiuntur dupliciter. Uno modo secūdeintentionaliter et sic sunt opposita relatiue: et p̃ñt eidē in eē respectu diuersoz. Alio modo capiunt p̃me intentionaliter: ⁊ sic non sunt opposita ⁊ bene predicantur de se inuicem.

Sciendum secundo q̃ secun.

dum capitulum in quo determiat porphirius de ꝑdicabili speī diuidit in q̃tuoz ꝑtes. p̃ma pars ꝓtinet quinqz ꝑticulas: p̃ma ꝑticula tangit duas acceptiones speī. Prīa est hec. Spēs est vniuscuiusqz rei forma .i. pulchritudo vel formositas. et ꝑ ᵐ hāc acceptōez dicebatur q̃ species p̃ami. i. pulchritudo digna ē imperio. Secunda acceptio speciei est hec: Species est quē ponitur sub assignato genere. ꝓbat per tria exempla. Nam homo est species aīalis ⁊ album .i. albedo est spēs coloris: Et similiter triangulus est species figure. Secūda ꝑticula probat secūdam acceptionē speciei esse sufficientem. Et intendit talem rationem. quia in diffinitione generis prius ꝓposita ponebatur species ergo genus debet poni in diffinitōne speī. Patet consequētia q̃: in diffinitōe cᵒ libz relatiui debet poni suum correlatiuum: saltez vbi terminus depēdentie relatiui est ignotⁿ. sz genus et species dicuntur relatiue ergo sic genus ꝑ⁹ diffiniebatur ꝑ speciē: ita nunc bñ diffinitur ꝑ genus. Tertia ꝑticula tāgit cōplemētum diffinitionis speiei que prius dabatur in secunda acceptione speiei et est hec. Species est que ponitur sub assignato genere: et de q̃ genⁿ in eo q̃ quid sit ꝑdicat: Uerū tamen dicunt aliqui q̃ in hoc tanguntur due diffinitōes speiei. Alij vero dicūt q̃ illa clausula et de qua genus et cetera non est diffinitio speiei sed est quedam declaratio prioris diffinitionis. et dicunt q̃ hec coniūctio copulatiua et non tenetur copulatiue. sed magis expositiue: vt tātum valet sic id est vt sit sensⁿ. Spēs est qō ponit sb assignato genere ⁊ pro idest de qua genus in eo qō quid sit predicat

Vlagoge

Quarta pticula tãgit dioes spēi in rōe pdicabilis q̃ est hec. Spēs ē qd̄ de plurib⁹ z de differtib⁹ numero in eo q̃ qd sit pdicat. Quita pticula ꝓpat tertiã dioes spēi ad duas pcedēt⁹ Et est hec. tertia dio spēi solũ ꝓuenit spēi ᵐᵉ. q̃ solũ est spēs z nõ gen⁹: sz alie due dioes cõueniũt et spēi sbalterne et spēi spēalissime.

Sciendũ tertio q̃ in hac secũda pte intēdit porphirius declarare p̃mam dioes spēi superi⁹ datã in q̃ dicebat. Spēs ē q̃ ponit sb assignato genere. Et cõtinet duas pticulas in q̃z p̃ma tãgit q̃tuor ꝓclones. Pria ꝓclusio. (que est pn ᵗᵒ isti⁹ scōe ptis) est hᵉ Predicta dio spēi videlicz p̃ma est ꝓueniēter assignata. p q̃ intēdit talē rōes q̃z pdicta dio dat ad exp̃mēdũ bitudiez spēi ad gn̄⁹ sz bi⁰⁰ spēi ad gen⁹ ē ipaz esse sb genere. mõ ita est q̃ spēs est sb genere q̃ dicta dio q̃ dicit spetiē esse sb genere ꝓueniēt ex plicat biⁿᵉᵐ ipsius spēi ad gen⁹: z p ꝓsequens est bona. Q̃ autē spēs sit sb genere p ᵗ sic porphiri⁹: q̃z in vnoquoqz pdicanto est vnũ sup̃mũ qd̄ sic est gn̄⁹ q̃ non spēs: z sũt aliq̃ inferiora q̃ sic sũt spēs q̃ non genera: z illa inferiora vocãt spēs ᵐᵉ. inf spēalissima autē z gnãlissima sũt aliq̃ intermedia q̃ p bitudiez ad inferiora sũt gn̄ã: z p bitudiez ad superiora sũt spēs. q̃ gen⁹ eo dr gen⁹ q̃z sb se bz spēs: et spēs eo dr spēs quia gen⁹ bz sup̃ se. z p ꝓsequēs ita ē q̃ spēs est sb genere. Afis b⁹ p fil'i declarat porphiri⁹ per exēplũ: Nã in pn ᵗᵒ sb ᵉ in sup̃mo situ ponit sbstãtia sub q̃ po² corp⁹: sub corpe po² corp⁹ aiatũ: sub q̃ po² aial: sub aiali po² aial rõ ᵗᵉ. sub q̃ po² bõ: sub homie poñ² indiuidua: sic sortes et plato et biũ sunt pticulares homies. Secũda ꝓclusio est hec. Predictũ exemplum tãgit ꝓueniēter cordinatõem p̃icanitales. patz q̃z in vno quoqz pdicanto seu cordiatõ: pdicanitali sunt gnãlissima: spēalissima: et intermedia. Ista autē tãgunt in pdicto exemplo q̃ ipsum ꝓueniēter explicat cordiatões pdicanitalem. Bᵒᶻ patz q̃z sbstãtia est gn̄⁹ gnãlissimũ cũ solũ sit gen⁹ et non species. homo vero est spēalissimũ : cũ solũ sit species et nõ gen⁹. Bz corp⁹ respectu sbstãtie est spēs: respectu vero corpis aiati est gen⁹. Corp⁹ bo aiatum ē spēs corporis z gen⁹ aialis. Animal bo est species corporis animati et gen⁹ aial' rationalis. z al' rõnale est species aialis z gen⁹ homis. Põ bo est species aialis rationalis: non autē genus pticulariũ hominũ ideo solũ ē species. Tertia conclusio in predicta cordinatione homo est spēs ᵐᵃ. patet quia sbstãtia eo q̃ sup̃ se nullũ babeat gen⁹ ideo vocat gen⁹ gnãlissimũ. bõ vero post se nõ bz aliã species inferiores: nec aliqd̄ aliud cõe qd̄ vlteri⁹ possit indras diuidi sz solũ bz idiuidua q̃ bõ erit spēs spēalissima. tenz ᵃ p locũ a fil'i: q̃z sic sba dr gn̄⁹ gnãlissimũ ꝓpter negatões superioris: ita etiã bõ debet dici spēs spēalissima ꝓpter negatões iferior. Intermedia bo cũ babeãt supiora et iferiora ideo dicũtur gnã et spēs. Ex qbus infert duo correlaria. Primũ est cuiuscunqz pdicamenti intermedia bñt duas bitudies. sz bitudinē q̃ est ad superiora ꝑ ᵐ quã babitudinem dicũt esse spēs illoz supior. bñt etiã bitudiez ad inferiora fm quã dicũtur esse genera ipsorũ inferior. Secũdũ correlariũ extrema bñt tãtũ vnã bitudiez. patz q̃z gnãlissimũ bz bitudinez ad sua inferiora: cũ ipm sit gen⁹ oim. nõ autē bz babitudiez ad supiora: cũ sit sup̃mũ et p̃ncipiũ oim. Sil' spēalissimũ bz bitudiez ad supiora respctu q̃z ē spēa ᵐ ꝑ ñ bz bitudiez ad inferiora. sz dr spēs indiuiduoz velut ea ptinens: Dicitur etiã spēs supior q̃z ab eis ptiet Quarta ꝓ ᵒ tãgit tria correlaria. q̃z. primũ cõtinet duas descriptões gnãlissimi· Prima est Gnãlissimũ est qd̄ cũ sit gn̄⁹ nõ est spēs. Secũda descriptio: Gnãlissimũ est sup̃ qd̄ nõ est aliud sup̃ veniens gn̄⁹. Secũdũ correlarium tãgit tres descriptões spēalissimi. Prima est spetialissimũ est qd̄ cũ sit spēs nõ est gn̄⁹. Secũda. spetialissimũ est qd̄ cũ sit spēs nunq̃z diuidit in species. Tertia spetialissimũ est qd̄ de plurib⁹ et dñtib⁹ numero in eo q̃ qd sit p̃t ². Et sic pz q̃ de spetie quiqz sũt diones: Quarũ due p ᵉ date vlus p̃ncipiũ b⁹ ca ᵗᵉ ꝓueniũt tã spetiei spēalissime q̃z sub alterne: tres bo vltime nup date tantũ ꝓueniunt spēi spālissime. Tertiũ correlariũ tãgit vnã descriptionē intermedior: Intermedia sũt gnera z spēs ad a ᵇ z ad a ᵇ supta. Gnã dico subalternaz ñ spēa ᵐᵃ

Conclusio responsalis diffinitões spēi date de spē tã in ratõe subicibilis q̃z in rōe p̃ᵗᵒ sunt a porphirio sufficiēter assignate. Hec ꝓclusio satis patz ex dictis. Et licet subijci ᵗᵉ et p̃ ᵗᵉ supta z ᵉᵗᶜ sint intētões relatie opposite ad in vicē: nõ potentes verificari de eodē respectu eiusdē: possunt tamē verificari de eodem respectu diuersorum.

Dubitatur primo vtruz respcu decē cordiatõᵐ pdicanitaliũ sit aliqd̄ cõe gn̄⁹: ō ipis i qd dici ᵗᵉ. pro dubio supo² q̃ porphiri⁹ in hac zᵃ pticula declarat cordiatões p̃dicanitalē p fil'e ad ordinē natalē. Et itēdit q̃tuor ꝓclones. q̃z pria ē hᵉ. Predicta cordiatõ p̃nᵗᵒ i q̃ dicebat q̃ i vno q̃z p̃ᵗᵒ sũt aliq̃ gene

Cyslagoge

ralissima: specialissima: et intermedia ē cōuenienter posita. p² quia sic est incordinatōib⁹ ciuilibus ita est in logicalib⁹ sz in ciuilibus vt in linea cōsanguinitatis est aliquis qui tātum est pater ita ꝙ non filⁿ sicut iupiter: et est aliquis qui tantum est filius et tamē nō pater vt agamenō: Alij autē sunt qui respectu diuersorum sunt patres z filij sicut atrides: pelopides. et thantalides. ergo a filⁿ in cordinatōe pnⁱ aliqd ita erit genⁿ ꝙ nō spēs: et aliqd ita spēs ꝙ nō genⁿ: zaliq erūt genera et species respectu diuersorum. Secūda ꝛclusio. Cordinatio in logica differt a cordinatōne ciuili. patet qz in familijs. i. in coordinatōib⁹ ciuilibus plures cordinatōes reducūtur ad vnū p̄m principium: verbi gratia ad iouē. sz in generibus. i. in coordinatōibus p̄dicamentalib⁹ plures cordinatōnes non pōsit reduci ad vnū p̄mū genⁿ q̄ adinuicē differūt. Secūda ps aficedētis p² tribus rationib⁹. Quarū p̄ma est hec. Si decē p̄dicamēta reducerent ad aliqd cōmune genⁿ illud maxīe essz ens: sz B nō. neqz enī ens est cōe genⁿ omniū: neqz omnia sunt eⁿdē generis fm vnū supmū gnⁿ quēadmodū dicit arestotiles. Secūda ratio nihil ē pūs pⁿ sz decē p̄dicamēta sunt posita q̄ admodū in p̄dicamētis decē p̄ma genera q̄ nihil est pūs cōe gnⁿ. Tertia rō omne genⁿ dr vniuoce de his respectu quor est genⁿ sz ens nō dr vniuoce sz equoce de decē p̄dicamētis q̄. B ⁰² patz qa p̄dicari vni ⁿᵉ ē p̄dicari noīe. z ratōne sed ens p̄dicat ō decē p̄dicamētis fm nomē et non fm rōez. Nā cū decē sint p ª pnª cōia cōe fm noīn est solūz nō fm rōez diffinitōis q̄ fm nomē est. Secūda ps miorīs patz scz ꝙ ens p̄dicet equoce. qz si omnia qs entia vocz equoce inquit nūcupabit et nō vniuoce. Et ex B satis patet ꝙ de intētōe porphirij fuit ponere ens equiuocum ad decē p̄dicamēta. Tertia cōclusio tangit numerū generalissimor: specialissimorū: et indiuiduor. z est hec. Decē sūt generalissima sz specialissima sunt in numero quodaz scilicet certo fm naturā: Pō tamē finito. i. certo quo ad nos. Indiuidua autē q̄ sunt post specialissima sūt infinita. Quarta cōclusio tangit duo correlaria. Pri^m est ascēdētē a gnē gnalissimo ad spēz specialissimam iubz platogescere i specialissimis. patz duab⁹ ratōib⁹. Pria ē hec descēs fit diuidēdo cōe p dras speciuocas sz spēs ⁿᵃ nō hz dras speciuocas i q̄s possit diuidi q̄ in ea ē stat⁹. Secūda rō pcess⁹ diuisiu⁹ est scientific⁹ sz idiuidua reliquēda sūt ab arte nz ei hor pt fieri disci^nz q̄ cū sint ifinita nō cadūt sb pcessu diuisiuo: z p ꝛnīs diuidētē stanō est in spē ⁿᵃ. Secūdū correlariū. descēdētib⁹ a genra ⁿᵗᵉ necesse est p multitudiez ire: ascēdētib⁹ vo a spēa ⁿᵗᵉ ad gene ⁿᵃ nēce ē colligere multitudiez. Istō correlariū tn̄ valet ac si diceret ꝙ ascēs⁹ dr fieri p collectōez multor in vnū: z descēs⁹ debz fieri p diuisiōnez vnius in multa. Pria ps patz qz ascens⁹ fit a singularib⁹ ad cōe. sz omne cōe ē collectū q̄ ascens⁹ fit p collectōez multor in vnū. B ⁰² patz qz collectiuum multor est spēs in vna naturā: z genus magis. i. pluriū est collectiuū q̄ spēs. Pria ps patz qz pticipatōne spēi plres homies sunt vnⁿ homo. Secūda ps correlarij patz qz descens⁹ fit a cōi ad singularia et inferiora. nō singularia semp sunt diuisiua illius qd est cōe ergo descēs⁹ fit p diuisiōez. Mior patz qz vnⁿ homo sz cōis. i. bō ꝛsideratⁿ in vnitate speciuoca ē plures. i. plurificatⁿ in pticularib⁹. vñ ex ista pte textⁿ cōmuniter elicitur sex ꝓpositiones. Pria est ꝙ species est collectia multor in vna naturā. Secūda ꝙ genⁿ est magis collectiuum q̄ species. Tertia pticularia et indiuidua sp in multitudiez diuidūt illud qd est vnum. Quarta pticipatōne speciei plres homies sunt vnⁿ homo. Quīta plrificatōe autē vnⁿ et cōmunis homo est plures. Sexta pticulare et singulare sp est diuisiuū: cōmune autē semp ē collectiuum et adynatiuum.

Dubitatur secūdo vtrū species tātū sit nata p̄dicari de indiuiduis.

Pro solutōe suppoīt ꝙ in z ª pte hⁿ ca ⁱᶜ intendit porphiriⁿ ōclarare z ª^m et z ª^m diōes spēi. Et intēdit tres ꝛclusiōes. Pria ē epilogatiua p̄dictor z est hec. Assignato. i. ōnīso qd sit genⁿ z qd spēs: z ꝙ vnū est generalissimū: spēs autē spēa ⁿᵉ multe: eo ꝙ diuisio generis sp ē iplres spēs. nūc videdū est q̄lit se hz gnⁿ ad spēz. et spēs ad indiuidua. Secūda con ª. z ª diffinitō spēi in q̄ dicebat. Spēs est de q̄ genⁿ in eo ꝙ qd p̄dicat ē rōnalit pōita. patz qz gnēri ꝛpetit p̄dicari de spē: nō autē eⁿ spēs hz p̄dicari ō genere q̄ zc. aficedēs patz qz oē qd p̄dicat de aliq̄ aut ē eq̄le aut superiⁿ respctu iⁿ de q̄ p̄dicat sz gnⁿ ē superiⁿ ad spēz q̄ p̄dicabit ō spē. Spēs autē nᶜ ē eq̄lis nᶜ superior ad gnⁿ ideo nō p̄dicat de gnere. A ⁰² hⁿ p fill'i patz quia oportz eq̄ de eqs p̄dicari. i. quer ⁱᶜ de quer ⁱᶜ vt bini ⁱᶜ de eq̄. aut maiora de miorib⁹. i. superiora de inferiorib⁹ vt aīal de homie. miora vo de maioribus minime. hoc est ꝙ inferiora nō predicantur de superioribus. non enim aīal dicit hoiem esse: quē admodū dicit hō al' eē. Tertia cōclusio: tertia diffinitio speciei in qua

Ordinatio vbi pnīr sup pariq; quidunerā de sup inferiori mīsta linea pntali

Ordinatio qn nō pnīr mīsta linea pntali

dicebatur: Species est qō de plurib⁹ et differētib⁹ numero in eo q̄ quid p̄dicat ē suffitiēs. patet q: omnia superiora p̄dicātur in quid de suis inferiorib⁹ ſz species nō habz ſb se inferiora nisi indiuidua q̄ differūt nūero g̃ bñ dictū ē q̄ spēs p̄dicat de plurib⁹ differētib⁹ numero in quid. A⁰ ² patet q: de quib⁹ p̄dicat species de his necessario p̄dicat genus illius speciei: et etiā genus illi⁹ generis: et sic ascēdendo vsqz ad generalissima. vt si ista ē vera sortes est homo: et ista homo est aīal: et etiā ista aīal est ſbstātia: Segtur etiā q̄ iste erunt vere sortes est aīal: et sortes est ſbstātia. Et q̄ patet q̄ generalissimū p̄dicat in quid de oibus generibus ſbalternis: spēbus: z indiuiduis ſb se positis. Sz gen⁹ qō ē ante spēalissimum .i. gen⁹ ſbalternū p̄dicatur de omnib⁹ spēalissimis et de indiuiduis. Spēs vero solū p̄dicat de indiuiduis. Tūc ōr: ad dubium q̄ licz species nata sit p̄dicari p̄dicātōe indirecta de suo genere: vel etiā p̄dicātōe ꝓuertibili de proprio: aut de sua differētia ꝓstitutia. tamen p̄dicātōe directa fūdata sup ordine ꝓticipātis ad ꝓticipatū nata ē solū p̄dicari de idiuiduis.

Dubitatur tertio vtrum ea: dē spēs possit esse totū et ps. Pro dubio supponit q̄ porphiri⁹ in q̄rta ꝑte huius capituli determinat de indiuiduo. Et intēdit q̄tuor cōclusiones. Pria tāgit p̄mā diffinitōez idiuidui. q̄ est hec. Indiuiduū est qō de vno solo ꝓticulari p̄dicat. patz q̄tuor exēplis. q: sortes est indiuiduū et p̄dicat solū de se ipso: Et sil'z hoc albū: hoc veniens: et sophronici filius si solus sit ei filiⁿ. Secūda cōclusio tāgit secūdam diffinitōez indiuidui q̄ est hec. Indiuiduum est qō ꝓstituit ex qbusdā ꝓprietatibus quarū collectio nūq̄z eadē reperitur in alio ꝓticulari. vt ꝓprietates sortis nūq̄z erūt eedē in quolibz aliorū ꝓticulariū. Tertia cōclusio tāgit differētiam inter ꝓprietates indiuiduz spēi. quia ꝓprietates bois in cōmuni erūt eedē in plurib⁹ scz in oibus ꝓticularib⁹. Sz ꝓprietates indiuidui nūq̄z sūt eedē in plib⁹. Quarta conclusio tāgit differētiā inter genus: spētiē: et indiuiduū. Et est hec. Genus est quoddam totū. Sz indiuiduū est ps spētiei. Spēs vero ē pars respectu generis z totū respectu indiuiduorū. Et hoc intelligit de toto vl'i et ꝑte ſbiectiua. Et q̄ ꝛcludit q̄ indiuiduū ꝓtinet ſb spē: et spēs ſb genere. Cōsequēter recapitulat q̄cūq̄z dicta sunt de genere de spē z de idiuiduo.

Ad rationes ad primam dicitur q̄ genus et species sunt relatie opposita ideo mutuo p se diffiniri pñt. sic lati⁹ patebit in p̄dicamētis capitulo de ad aliquid. Ad secūdā ōr. q̄ licz qōlibz p̄dicabile sumptum vt quid. tū spēs capiēdo spētiē vt modū: tamē si capiat qōlibz p̄dicabile vt mod⁹ zētiā species vt mod⁹ tūc alia q̄tuor p̄dicabilia nō sūt spēs Ad tertiā ōr q̄ licz secūda intentō sumpta vt quid sosum p̄dicet p̄dicātōe exercita de suis per se inferiorib⁹: tamē p̄dicātōe significata potest p̄dicari in quid de p̄ma intentione.

Queritur octauo vtrū dif: ferētia sit vnū p̄dicabile ab alijs q̄tuor distinctum. Et videtur q̄ nō: q: omne qō p̄dicatur debz dicere totū esse illi⁹ ō quo p̄dicat ſz differētia nō dicit totū esse spēi de q̄ p̄dicat. sed solū ꝑte essēte spēi g̃. Secūdo ar². Forma nō p̄dicat in quid p̄dicātōe dicēte hoc est hoc de suo toto ſz differētia est forma spēi vt ōr: in textu. g̃ nō p̄dicat de spē p̄dicātōe dicēte hoc est hoc: z p ꝓsequēs nō erit p̄dicabile. Tertio sic Q: nō sit distinctū ab alijs. quia vel se ipsa distinguit ab alijs vel nō: Nō p̄mū q: nihil habēs ꝓceptuz resolubilē distinguitur se ipso ab alijs a qb⁹ differt. ſz differētia (cū sit spēs vniuersalis) hz ꝓceptū resolubilē ergo seipa nō potest ab alijs p̄dicabilib⁹ distigui. Nec ē dandū secundū q: si differētia nō distinguit se ipsa ab alijs p̄dicabilib⁹ tūc segtur q̄ distiguetur p aliā differētiā ſz hoc nō: q: differētie nō est dā: alias esset ꝓcess⁹ in infinitū. q̄re religtur q̄ dā nō erit p̄dicabile ab alijs distictum. In oppositū est porphirius.

Sciendū primo q̄ pro intel: lectu q̄sti ponūtur quinq̄z distinctōes. Pria. differentia capitur dupliciter. Uno modo pl'z et adiectiue et tunc differētia sunt illa q̄cunq̄z in aliquo cōmuni cōueniūt et in aliquo spēali differūt. Alio modo capitur singl'ariter et ſbstantiue et sic capit hic. Secunda distinctio. Dā ſbstantiue sumpta pt capi duplicit. Uno mō p̄me intētionalit videlicz p natura ꝓtractiua quittitatis generice, et ꝓstitutia spēi sub genere. Alio mō capit z^c intētōalit videlicz p respectū cāto in ipa natura p actū intellect⁹ ꝓpantis eā ad naturā gēricā quā diuidit z ad naturā specificā quā ꝓstituit: z sic capit in ꝓposito. Tertia distictio dā sumpta p̄me intētionalit pt duplicit ꝓsiderari. Uno mō in abstracto et sic non p̄dicatur de spētie in recto: p̄dicātōe dicēte hoc ē hoc: cū sit pars ei⁹. Alio mō pt considerari in cōcreto: et sic p̄dicatur de spē p̄dicātōe dicēte hoc ē B: vt h^c ē vera hō est rationalis. Quarta distictio forma pt capi z

Porphirij

Uno mō ꝑ quadā entitate actuali educibili de potentia materie totius ꝓpositi cuius talis forma est pars . et sic differētia nō est forma speciei. Secundo mō capitur forma methaphilicaliter ꝑ omni quittitate cōmunicabili: ⁊ sic tam genꝰ q̄ꝫ species et etiam differētia sūt forme. Tertio capit forma ꝑ quittitate communicabili de se ꝓtractia alteriꝰ quittitatis ex cuius ꝓtractōe resultat tertia entitas ex natura rei distincta ab vtraq; illaꝝ quittitatū :et sic genꝰ dicitur materia speciei: ⁊ differētia dicit eius forma. Quinta distinctio. Differentia sumpta secūde intētionaliter potest capi duᵗ Uno mō vt qō et sic est species vniuersalis: ⁊ habꝫ differētiam ꝑ quā distinguitur ab alijs :et illa differētia ꝯ ꝑdicari in q̄le vt inferiꝰ patebit. Alio mō ꝑt ꝓsiderari vt modᵒ: ⁊ sic differentia nō est species sꝫ est ꝑdicabile distinctū a specie et sic nō habꝫ differētiam: nec ꝑ ꝓsequens diffinitōes quittitatiuā.

Sciendum secundo q̄ tertiū

capitulū inquo determinat de tertio ꝑdicabili qō ē differētia ꝓtinet duas ꝑtes in ꝑma ponit diuersas acceptiōes differētie. Et intēdit decē ꝓclusiones. quaꝝ ꝑria tangit ꝑmam diuisionem differentie trimēbrem. Et est hec. differētiarum alia est cōmuniter dicta : alia ꝓprie dicta: et tertia ē magis ꝓprie dicta. Secuda cōclusio. Differētia cōmunis est qua alterum differt ab altero alteritate q̄dam quocūq; mō vl' a se vl' ab ab alio. Patꝫ tribꝰ exēplis. Primum exemplū . sortes differt a platōe alteritate quadā .i.aliq̄ differētia. Secundū exemplum sortes puer differt a se ipso iā viro . Tertium exēplum sortes ꝓfecens differt a se ipso faciente aliq̄ō. Tertia cōclusio. Differentia ꝓpria est qua alterū differt ab altero inseparabili accidēte. Patet tribus exēplis vt nasi curuitas : cecitas oculoꝝ : et cicatrix cum ex vulnere occaluerit.i.idurauerit. Quarta cōclusio. Differētia magis ꝓpria ē qua alterū differt ab altero speciuoca differētia .quē admō homo differt ab eq̄ differentia speciuoca pura rationali q̄litate. Ex his infert vnū correlariū scilicꝫ q̄ omnis differētia vl' cuilibꝫ adueniens facit alieratū. Cuius ratio potest esse talis extra textū q̄ omnis differentia facit differe sed illud qō differt est alterū ab eo a quo differt ergo omnis differētia facit alteratū. licet diuersimode q: differētia cōmunis et ꝓpria faciunt alteratū solū. Sed differentia magis ꝓpria cū hoc q̄ facit alteratū facit etiā aliud Quita cōclusio tāgit secūdā diuisionē differētie q̄ est hec. Differētiaꝝ q̄dam faciunt alteratū.i.differe accidētaliter : alie vo faciūt aliud :i.differe essentialiter. Sexta ꝓclusio tangit duas differētias inter mēbra ꝑdicte diuisiōis. Quarū ꝑma est hec .differētie faciētes aliud vocāt speciuoce differētie vt rationale adueniēs aīali facit aliud scilicet speciē aīalis. Sꝫ differētie faciētes alteratū vocant dre simpᵗ sic moueri ⁊ ꝓfecere faciūt alteratū solū. Secūda differētia q̄ ꝑ ᵐ dras faciētes aliud fiūt diuisiōes generꝫ in species ⁊ ꝓponūt diffinitiones speciꝫ. Nā dio ꝓponitur ex genere et hᵒmōi differētijs. sꝫ ꝑ ᵐ differētias facientes altratū solū sola alteratio ꝓsistit.i. distictio accidētalis ⁊ aliquo mō se habēdi permutatio. Septia ꝓclusio tāgit tertiā diuisiōez differētie q̄ ē secūda ꝑticipalis. Et ē hᵒ. Differētiaꝝ q̄dā sūt separabiles vt sanū esse: egrū esse : moueri. et ꝓfecere. alie sūt inseparabiles vt aquilū esse simū esse. rōnale esse et irrationāle. Octaua cōclusio tāgit q̄rtā diuisionē q̄ est hec. Differētiarū inseparaliū alie sunt ꝑ se vt rationale: mortale: ⁊ esse ꝓceptibile disciplie sunt dre inseparabiles q̄ ꝑ se insunt homini. alie sunt dre inseparabiles ꝑ accidēs vt aqlū esse: simū esse sūt dre iseparabiles: q̄ tantū insunt ꝑ accidēs et nō ꝑ se. Nona cōclusio tāgit duas dr̄ntias inē differētias ꝑ se ⁊ ꝑ accidēs. Quaꝝ ꝑma ē hec. quia dre ꝑ se ponūt in diffinitōe essētiali rei et faciūt differe essentialiter. Sꝫ dre ꝑ accidēs nō accipiūt in rōe sbe :nᶜ faciūt aliud sꝫ alteratū solū. Secūda dra quia dre per se nō suscipiunt magis neq; minꝰ. Dre vero ꝑ accidēs siue sint sepa ᵗᵉ siue insepa ᵗᵉ intensiōez et remissiōez suscipiūt. Ꝑria ꝑs patꝫ q̄ genꝰ et dre non ꝑdicant ꝑ ᵐ magis et minꝰ de his de qbus ꝑdicātur g̅ nō suscipiūt magis neq; minꝰ .aīcedens patꝫ quia dre ꝑ se sunt ille q̄ ꝓplēt rōez vniᵒ cuiusq; speciei . mō esse vniuscuiusq; speciei est vnū ⁊ idem neq; intensiōez neq; remissionē suscipiēs . Q̄ autē dre ꝑ accidēs suscipiāt magis ⁊ minꝰ ꝑ ² q̄ aqlum esse vel simum vel colorātū aliquo mō intēdit vel remittitur. Decima cōclusio tāgit quitam diuisionem dre. Et est hec. Draꝝ ꝑ se. alie sūt secundū quas diuidimꝰ genera ispecies. alie sunt secundum quas ea que diuisa sunt speciuocantur .i.differentiarum. alie sunt diuisiue generum : alie autem constitutiue speciꝫ sicut ille differentie q̄ sunt animatum et sensibile sunt diuisiue et ꝓstitutie sbstantie .i.diōis animalis. Est enim animal sbstantia aīata sēsibilis: sꝫ iste dre q̄ sunt mortale ⁊ īmortale rationale et irrationale sunt differentie diuisiue aīalis cū per eas diuidatur aīal in suas spēs.

Ysagoge

Ex quo patet q̃ eedem differentie sunt diuisiue et ꝓstitutiue nã respectu generũ q̃ diuidũt vocãtur diuisiue :ꝛ ille eedẽ respectu specieꝝ quas ꝓstituũt vocãtur constitutiue. Ex qbus cõcludit porphirius q̃ in isto capitulo maxime intẽdit̃ de differẽtijs speciuocis q: (vt patuit in ꝓhemio huius) iste liber ordinat̃ maxime ad diuisiones et ad diffinitões. Sz differẽtijs speciuocis maxime opus ẽ ad diuisiones generum et ad diffinitões specieꝝ: nõ autẽ op̃ est differẽtijs p̃ accidẽs ergo in isto libro potissime intenditur de differẽtijs speciuocis.

Sciendũ tercio q̃ circa hunc

tertũ incidũt trẽs difficultates. Pria vtrum idem possit dici differẽtia et accidẽs: cũ tamẽ sint p̃dicabilia distincta. Rñdetur q̃ idẽ ꝑ diuersis habitudib̃ potest dici accidẽs ⁊ differentia. Nã idem ꝓsideratũ ꝑ habitudie inhesionis ad ꝑiectũ absolute dr accidẽs: ipsũ vẽ ꝓsideratũ ꝑ habitudie p̃ncipij distinctiui ꝑiecti inquo est ab alio dr differẽtia: Similit̃ differẽtia magis ꝓpria si ꝓsideretur vt est determinatiua et informatiua generis sic vocatur forma. Si vero ꝓsideret̃ vt p̃ talem determinationem ꝓstituitur aliquid in certo gradu sic vocat̃ species: Ipsa autẽ cõsiderata vt ẽ p̃ncipium distictiuũ talis ꝓstituti ab alijs sic vocat̃ differẽtia. Secunda difficultas quomõ p̃t stare q̃ omis differẽtia faciat alteratũ ⁊ tamẽ q̃ aliq̃ faciũt aliud et nõ alteratũ sicut videtur dicere text̃. Rñdet̃ p̃ vnã distictõez alteratũ potest capi tripliciter. Uno mõ cõmuniter vt scilicz dicit quãcumqz diuersitatẽ siue ꝑstãtialem siue accidẽtalẽ et sic oꝫ differentia facit alteratũ. Alio mõ capit̃ alteratũ vt dicit diuersitatẽ accidẽtalẽ ⁊ sic est relatiuũ diuersitatis accidẽtis distinctũ conſ̃ hoc relatiuũ aliud q̃ est relatiuũ diuersitatis ꝑstãtie et sic capit̃ in secũda diuisiõe in qua dr. Differẽtiaꝝ q̃dã faciũt alteratũ. alie vero faciũt aliud. Tertio capitur magis ꝓprie ꝑ alteratione phisica et naturali q̃ fit p̃ trãsmutationẽ phisicã sic albefactio et frigefactio faciũt alteratũ. Et isto mõ sola differẽtia ꝓmunis sumpta ab aliq̃ q̃litate de tertia specie q̃litatis facit alteratũ. Tertia difficultas: Utrũ omnes dre p̃ accidẽs suscipiãt magis et minus. Rñdetur fm albertum per duas distinctões et duo dicta. Pria distinctio est hec. Duplex ẽ forma q̃dam ẽ forma ꝑstãtialis de genere ꝑstãtie. et differẽtia sumpta a tali forma nõ suscipit magis neqz miñ quia esse ꝑstãtiale in indiuisibili ꝓsistit. eo q̃ immediate causat̃ ab inuariabili et vniformi influxu dei creantis. Alie sunt forme accidẽtales et illaꝝ esse non ꝓsistit in indiuisibili. eo q̃ (cum non sint ex se ipsis cõplete et pfecte) terminari termio ꝓprio et intrinseco nõ p̃nt: sed terminantur ad aliqd̃ extrinsecũ puta ad ꝑiectũ :quo variato cõtingit in ipsis variatio Et iõ ĩ termio sue essẽtie itẽdunt̃ tales forme et remittũt̃. eo q̃ immediate causãtur a ꝑstãtia creata q̃ mutabilis est: et nõ simul atqz indiuisibiliter ꝓducit suos effect̃. Secũda distinctio duplex est forma accidẽtalis q̃dam ẽ q̃ habz contrariũ cũ quo est p̃ miscibilis. Alie sunt q̃ nõ habẽt contrariũ. Primũ dictũ est istud: Forme accidẽtales habẽtes contrarium intẽduntur p̃ separatõnẽ a contrario ⁊ remittũt̃. eo q̃ immediate causãtur a ꝑstãtia creata q̃ mutabilis est. Remittũtur etiam ex p̃mixtõe cũ suo cõtrario. vt patz p̃ philosophũ in tertio .tho. dicẽtem q̃ albi̇ ẽ qd̃ ẽ nigro impmixt̃. Secundũ dictũ q̃ in formis accidẽtalib̃ non habẽtib̃ contrariũ causa intẽsiõis vel remissionis ꝓuenit ex pte habitudis vel dispositõis ꝑiecti recepti illi̇ forme. vt ille homo est risibilior qui abilior est ad admirandũ: et q̃ mi̇ est abilis ad admirãdum miñ est abilis ad ridẽdũ. Aliter tñ rñdebit̃ in p̃dicamẽtis.

Conclusio responsalis diffe-

rẽtia est p̃dicabile ab alijs distinctũ. patet qa habz ꝓpria subijcibilia sic species quas cõstituitz inferiora ꝓtenta ꝑ illis specieb̃ de qb̃ ipsa differẽtia nata est p̃dicari: habz etiã vnũ modũ p̃dicãdi distictũ ab alijs p̃dicabilib̃: q est p̃dicari inquale essentiale.

Dubitatur primo quot sunt

diffinitões dre. Pro solutõne supponit̃ q̃ porphiri̇ in hac secũda pte prosequtur de acceptione differẽtie de qua p̃ncipaliter intẽdit in hoc capitulo et intẽdit quiqz ꝓclusiões q̃z. Pria tãgit p̃mã diffinitõez differẽtie q̃ est hẽc. Differẽtia est q̃ abundat species a genere vt homo abũdat ab aiali p̃ illas duas differẽtias que sunt rationale et mortale. Animal cũ ipsum nichil hoz est: hoc est aial' siue genus in suo conceptu formali et quidditatio neutram differẽtiaꝝ includit. Species vero semp in suo conceptu formali includit differẽtiaz. Cõtra hãc diffinitõez obijcit porphiri̇. nã exquo species abundat a genere p̃ differẽtiã: ⁊ nichil abũdat illo qd̃ nõ habz ideo ex p̃cedẽti diffinitõe videtur seq̃ q̃ species habeat differentiã. vel ergo habet illam a genere vel a nullo. non a nullo quia iam aliquid fieret de nichilo: Nec a genere quia si species habeat

Porphirij

differentiā a genere: sequtur q̃ genꝰ p̃ius habuit eam: et qua ratione vna speties habet differentiā a genere: pari ratione et spēs opposita habet oppositā differentiā a genere. et sic opposita erūt simul in eodem. Rñdet porphirius q̃ speties habz differentiā a genere: qō quidem genꝰ habz vtrāqz differentiā potestate solum: et nullā in actu. z hoc non ē inconueniens. Secūda cōclusio tangit secūdā dioez: et est hec: Dra est q̃ deplurib⁹ et differentibus specie in eo q̃ quale p̃dicat. vltimā particulam ꝓbat triplicit sclicz exēplo: signo et a simili. exemplo sic: Rationale et mortale sunt differentie z m̄ p̃dicantur de boie in q̃le et non in quid ergo zc. Signo sic ꝓbat: Illō p̃dicatur in quale qō conueniente respōdet ad interrogatōez factā per quale. sz differētia est hꝰ modi. Nā si q̃ratur q̃lis est homo cōueniente respōdebuꝰ est rationalis g̃ zc. A sil'i ꝓbat sic: sic est in naturalibꝰ ex materia z forma ꝓstitutis ita est in logicalibꝰ. sz in rebꝰ naturalibꝰ illud qō habz modū forme p̃dicatur in quale g̃ etiaz in logicalibꝰ dra q̃ est forma vel habz modū forme p̃dicatur in quale. Q̃ aūt differētia sit forma vl' habeat moō forme ꝓbat porphirius. quia sic statua ꝓponitur ex ere tanq̃z ex materia: et ex figura tanq̃z ex forma: ita et homo cōis et specialis. i. spēs hois componit ex genere tanq̃z ex materia: z dra tanq̃z ex forma. Nā hoc totū animal rationale mortale est homo: quēadmō illic statua est. s. cōpositū ex ere et figura. Tertia cōclusio tāgit tertiam diffinitionē dre q̃ est hec. Dra est qō est aptum natum diuidere genꝰ z ea q̃ sūt sub genere. vt rationale et irrationale diuidūt boiez et equū. i. faciūt differre boiez z equum qui sunt sb̄ hoc genere qō est aial. Quarta cōclusio tangit quartā dioez differētie q̃ ē hec Dra ē qua differit a se singula. i. singule spēs sb̄ eodem genere ꝓtente. patz q: speties non differūt per genꝰ: imo ꝓueniunt in genere g̃ speties adinuicē differunt p ꝓprias differentias ꝓstitutiuas eaz. Et ꝓfirmatur quia sumꝰ animalia nos z irrationalia sed rationale additum nobis separat nos ab illis. Similit sūꝰ enim rātōales nos et dij. sz mortale additum nobis separat nos ab illis. Quita conclusio tangit complemētum p̃cedētis dīois. terte z est hec. Non omne qō est aptū natū diuidere genus et ea q̃ sunt sb̄ genere ē differētia speciuoca: sz vltra hoc regritur q̃ ꝓtrahat genus ad essentiam speciei: cuius essentie sit ps. patz quia illa passio q̃ ē esse aptum natum ad nauigandum diuidit animal. Dicimꝰ eni aīaliū aliqua sunt apta nata ad nauigandū: alia vo non. Etiam distinguit speties aialis inter se z non est differētia speciuoca. Cuiꝰ causa p̃cisa est: eo q̃ non ponitur in dione alicuius spēi animalis g̃ ista secūda ptícula ꝓuenienter additur p̃dicte diffinitioni. Ponit tamē a quibusdam quita dio differētie q̃ sb̄ hac forma assignatur. Dra est qō ꝓducit genus ad esse spēi et eius qō est esse rei pars ē. Et sic in toto erūt quinqz diffinitōes differētie. Ex q̃bus infert vnū corrélarium scilicet q̃ dre speciuoce sunt ille q̃cunqz faciunt alteraz speciem z q̃cunqz accipiuntur in eo q̃ q̃le. Postremo epilogat dicens de differētiis quidem istis sufficiant.

Dubitatur secūdo vtrū diffinitio differētie in qua dr Dra est qō p̃dicat de plurib⁹ differēcibus specie in eo q̃ quale: sit ꝓpria diffinitio differētie in ratione p̃dicabilis sumpte. Rñdetur p duas distinctōes et q̃tuor dicta. Pria distinctio est hec. duplex est differētia. q̃dam est generalis siue generica: et est illa q̃ est ꝓstitutia generis sb̄alterni sic sensibile. Alia est speciuoca q̃ est ꝓstitutia speciei sicut rationale. Secūda distinctio dra du⁹ potest dici speciuoca. Uno mō quia est constitutiua speciei: z sic omnis differentia essentialis ē speciuoca. et hoc mō cepit porphirius cū dixit differētia magis ꝓpria est q̃ vnū differt ab altero speciuoca differētia. Alio mō dicitur aliq̃ differētia speciuoca q: ē ꝓstitutia spēi ᵐᵉ tantū. cū eaō ꝓuertibilis. Primū dicū Dis dra tam generica q̃z speciuoca facit p̃dicabile ꝓprie dictū. patet quia q̃libz talis p̃dicatur vniuoce de plurib⁹. Secundū dictum differentia generica nō facit p̃dicabile distinctum a differentia speciuoca: nec ecōtra. patz quia p̃dicabilia distinguunt p diuersos mōs predicandi sz differētia generica et speciuoca habēt eundem modū predicādi: qui est p̃dicari inquale essentiale g̃. Tertiū dictū p̃dicta diffinitio nō datur de dra in ratōne p̃dicabilis sumpta. patz quia talis diffinitio non ꝓuertit cum differentia vt est predicabile distinctum ab alijs g̃ zc. Antecedēs patet q: ex quo differentia generica z speciuoca non ꝓstituunt diuersa p̃dicabilia sz sub eodem p̃dicabili cōtinentur sequtur q̃ continebūtur sb̄ differētia vt est predicabile ab alijs distinctum. mō p̃dicta dio nō ꝓuenit differētie spēi ᵐᵉ g̃ zc. Quartū dictū ꝓpria et ꝓuertibilis diffinitio differētie in ratione predicabilis sumpte est hec. Dra est qō p̃dicatur de pluribus in eo q̃ quale. patet quia ista diffinitio conuenit cuilibz concēto sb̄ predicabili qō est differētia: et cōplectit pro-

prium modum pdicandi: qui est predicari in eo q̃ quale: per quē distinguitur ab omnib⁹ alijs predicabilib⁹ g̃ ꝛē. Et confirmatur. qui a sicut porphiri⁹ dedit aliquas diffinitōes spēi conuenientes tantū spēi ᵐᵉ: et aliquas ꝛuenientes tam spēi ᵐᵉ q̃ ſbalterne: ita in pcedēti capitulo videtur porphirius posuisse vnā diffinitionē solum conueniētē dre generice: cⁿ modi est illa diffinitio. Differentia est qō pdicatur de pluribus differētibus spetie in eo q̃ quale: et alias diffinitones ꝛuenientes tā dre generice q̃ speciuoce: non explicātes tamen proprium modū pdicādi illius pdicabilis qō est differētia. Ideo in fine capituli posuit vnā diffinitionem q̃ posset dici sexta p quā voluit explicare ꝓprium modū pdicandi differentie vt est pdicabile ab alijs distinctum. Et illa dio est hec. Differentia est qō pdicatur de plurib⁹ in eo q̃ quale. sicut patuit in corrolario posito in fine dubij precedentis.

Dubitatur tertio quot sunt

act⁹ differētie. Respōdetur q̃ sūt tres: Quoꝝ primus est diuidere gen⁹: a quo differētia dr formaliter diuisiua generis. Secūdus est cōstituere speciem: a quo differētia dr formalit constitutiua spetiei: Tertⁿ est facere differre: a quo dra formaliter dr differentia. Et isti tres actus sunt ꝓprietates ex natura rei ꝛueniētes differentie pmeintentionaliter sūpte: sup qua mediantib⁹ illis actib⁹ fundatur intentio scda differentie. Cui⁹ ꝓprius mod⁹ pdicādi ē pdicari de pluribus in eo q̃ quale sicut pus dictū est. Et si obiciatur: ꝓprium et accidens pdicat de plurib⁹ in quale g̃ ab eis non distinguitur differentia. Secūdo sic si dra generica et speciuoca faciūt vnum pdicabile ꝓpter ꝛueniētiā earum in vno mō pdicandi: qui est pdicari in quale: ergo etiam genus et species fatiūt vnū predicabile: qꝛ cōueniunt in illo mō pdicandi cōmuni qui est predicari inquid: et solū drnt in hoc q̃ genus predicat de plurib⁹ differētibus spetie: et spēs pdicatur de plurib⁹ differentib⁹ numero. Ad primā dr q̃ pdicari in quale equoce conuenit dre: ꝓprio: et accidēti. quia dra pdicat in quale p modū denominātis essentialiter. Sꝫ proprū pdicatur in quale per modum de nominātis accidētaliter ꝛuertibiliter. Sꝫ accidēs pdicatur in quale p mod⁹ denominātis accidentalirer non ꝛuertibiliter. Et ideo ꝓpter cōueniētiā illorū predicabiliū in vno modo pdicādi equoco nō oportꝫ cōcludere ipa facere pdicabile vnum. Ad scdꝫ dicitur q̃ genus et species conueniunt in mō predicandi in quid q̃si in quodā equoco. sed differētia generica ꝛ speciuoca ꝛueniūt in mō predicandi in quale tanq̃ꝫ in modo predicādi vniuoco. Ideo differentia generica et speciuoca non fatiunt nisi vnum predicabile: licet gen⁹ et species fatiāt diuersa pdicabilia. Nā genus predicatur in quid p modū de terminabilis. et species predicatur in quid p modum determinātis. Ideo mod⁹ predicandi in quid conuenit eis equiuoce. Sꝫ dra tā generica q̃ꝫ speciuoca pdicāt in q̃le p mod⁹ determinantis essentialit. ideo ille mod⁹ predicādi conuenit eis vni ᶜᵉ: et sic fatiunt vnū predicabile.

Ad rationes ante oppositū

Ad pmam dr q̃ licet differētia in abstracto ñ dicat totum esse spetiei de qua predicatur: tū differentia sumpta in concreto ratōne mōi ᵒᶜ concreti significat totū esse spēi. Ad secūdā dicitur. q̃ licet differentia non predicetur in abstracto de spē pdicatōe dicēte hoc est hoc: tamen in cōcreto: vt hec est vera: homo ē rationalis: licet ista non sit vera. homo est rationalitas. Ad tertiā patꝫ solutio ex pmo nō ᵗᵉ.

Queritur nono vtrū proprium ꝛ accidēs sint pdicabilia distincta inter se.

Et videtur q̃ nō. quia nulla secūdaintētio pdicat de primaintentione in abstracto sꝫ ꝓprium in abstracto predicatur de primaintentōe vt dicēdo risibile est ꝓprietas g̃ ꝓprū no est intētio secunda. et per consequēs neqꝫ pdicabile. Secūdo sic. Nulla intētio secūda pdicatur essentialiter de pma sꝫ accidēs pdicat essentia de pmaintentione. vt hec est predicatio essentialis qualitas est accidens: quantitas est accidens. g̃ accidēs nō est predicabile. tenet cōsequētia qꝛ omne pdicabile ē secūdaintentio. Tertio sic in dīoe ꝓprū pomt accidēs g̃ ꝓprū et accidēs nō sunt predicabilia distincta. ans patet qꝛ ꝓprū a porphirio sic describitur. Est qō accidit oi solꝫ sp. Inoppositū ē porphiri⁹.

Sciendum primo q̃ pro intellectu q̃siti ponūtur quiqꝫ distictōes.

Quaꝝ prīa est hec. ꝓprū potest capi dupⁿ. vno mō pmeintētionaliter: ꝛ tūc ē quoddā ꝛcretū denomiatiue dictū ab isto abstracto qō ē ꝓprietas. et in hoc sensu cōcedit ista ba. risibile ē ꝓprietas. Alio mō potest capi ꝓprū secūdeintētionaliter: ꝛ tūc est quoddā ꝛcretū denomiatū a quadam intentione secūda: q̃ ē quidā respectus ratōnis causatus in ipa ꝓprietate p intellectum ꝓparātem ipsam ꝓprietatē ad speciem suā: et talis respect⁹ ratōis significat abstractē p B totū intētio ꝓprij. Secūda distinctio Accidēs potest capi dupⁿ. Uno mō pmeintē-

Porphirij

tonaliter z sic est quoddã ꝓcretũ dictũ ab illo abstracto qõ ẽ accidẽtalitas: z B° capit arestotiles qnto mẽ cc: cũ diuidit ens in substantiã z accñs. Alio ° capit accñs z intẽtõal': z sic est quoddã ꝓcretũ dictũ dentie ab vna z intentione q̃ circũloquit abstractiue p hoc totũ intentio accñtis. Tertia distinctio. Accidens suptũ z er (cũ sit q̃ddã ꝓcretũ) pot dr capi: Uno ° pro re subiecta siue p denoiato. Alio ° p per se fr°: qõ est quidã respect° rõis derelict° in natura accñtis p actũ intellectus compantis talẽ naturã ad suũ subiectũ: de quo talis natura nata ẽ dentie predicari. Quarta distinctio ẽ. Res subiecta intentioni accñtis pot dr ꝓsiderari. Uno° in abstracto: z sic sup ea nõ pot fundari z intentio accñtis: lz super ea possit fundari intentio generis vel speciei. Prima ps ptz: q: nulli nature debet intentio accñtis nisi vt compat ad subiectum respectu cui° z de q predicat in quale. mõ abstracta de nullo pdicant in q̃le: q̃ sup ipsis nõ pot fundari intentio accñtis. Scõa ps patz: q: huiusmodi abstracta pñt compari vel ad suũ superius vel ad suũ inferi° in eadẽ linea pdicamẽtali. mõ tales compatiões causant intentiões generis vel spẽi: sicut intellect° compans illõ abstractũ color ad albedinẽ z nigredinẽ tãq̃ ad sua p se inferiora spetie oñia causat in tali abstracto intẽtionẽ generis. Sil' intellect° compans illud abstractũ albedo ad colorem tãq̃ ad suũ superi° dicibile de ipsa albedine in quid causat in tali abstracto intentionẽ spetiei. Alio° pot capi talis res subiecta in ꝓcreto: put scz ꝓcernit subiectũ: z sic sup tali compata ad subiectũ p intellectũ fundet intentio z accñtis. Et ex hoc pot elici tale documentũ ois natura fundãs aliquã z intentionẽ debet sp ꝓcretiue significari et nũq̃ abstractiẽ.

Quinta distinctio: Accñs zer sumptũ potest dr capi. Uno° vt idẽ est qõ predicatum non essentiale: z sic est idẽ qõ esse in fm q esse in distiguit ꝗ dici de. Nã dici de ꝓuenit pdicato essentiali. et sic capit accñs in diffinitõe ppriij. Alio° capit acciñs vt est intentio sumpta a ppriietate rei: sub qua scz ppriietate z ei° opposita pot itelligi res cui° ẽ ppriietas sine repugnãtia ꝓceptuũ: z sic accñs facit pdicabile distinctũ a ppio. Et q̃ ptz: q accñs non dicit insepabile: eo q cũ difficultate possit separi: sed q: nullo° pot separi a subiecto cui inest: Nã ad hoc q aliqd sit accñs sufficit q subiecto de natura sua nõ repugnet esse sub opposito accñtis sibi actualiter inherentis.

Sciendum secundo q quartũ capitulũ in q̃ porphiri° determinat de pdicabili ppriij continet duas ꝓclusiones. Quarũ prima est hec: proprũ dicit q̃dru r. Hãc conclusionem pbat porphiri° enumerando 4° modos ppriij. Primo modo dicit ppriium qõ accidit. i. ꝓuenit soli. s. spẽi z nõ oi. s. idiuiduo illi° spẽiei: vt hominẽ cẽ medicũ vel geometrẽ. Scõo dicit ppriũ qõ accidit oi indiuiduo alicui° spẽi sed non soli vt hoi esse bipedem. Tertio dicit ppriũ qõ accidit omni soli z nõ semp vt hoi conuenit canescere in senectute. Quarto dicit ppriũ qõ inest oi soli z semper patet duob° exemplis. Primũ ex m: risibile est ppriũ hois. Et lz homo nõ semp rideat: tñ est risibilis: cũ sit semp aptus nat° ad ridẽdũ: eo q talis aptitudo est sibi naturalis. Scõm ex m: vt binibile est ppriũ equo. Nz a ° tãgit mo m ppriij de q̃ est ad ppo m: z ẽ ista: hc ppria. s. 4 ° soltũ noiant ppe ppa. q: cõueniunt cum illis quorum sunt propria. qcquid enim est equus est binibile z ecõtra. Consequenter in 5° capitulo in quo determiat de pdicabili accidẽtis ponit quinq̃ cõclusiões. Quarũ prima tangit diffinitiões accidentis q̃ est hec. Accidens est qõ adest z abest preter subiecti corruptionẽ. Scõa conclusio tangit vnã diuisionẽ accidentis: que ẽ hec: Accidentiũ. aliud separabile. Aliud insepabile. vt dormire est accidens separabile: Sed nigrũ est accidẽs insepabile respectu cozui z ethiopis. Tertia conclusio remouet quoddã dubiũ. Posset enim aliqs dicere q ista diuisio repugnat diffinitioi nuper date: eo q accidẽs insepabile non adest z abest pter subiecti corruptionẽ. Respondet porphiri° q lz accñs insepabile (pura nigredo) nõ possit p realem separationẽ a cozuo separi: pot tñ cozu° subintelligi albus: z ethiops nitens candore: ad istũ sensum q cozu° pot intelligi sub opposito nigredinis sine repugnantia conceptuũ. eo q cozu° de natura sua nõ habet repugnantiã ad standũ sub albedine. Quarta cõclusio recitat duas diffinitõnes accidẽtis datas ab arestotile pmo topicoꝝ. Prima accidẽs est qõ cõtingit eidẽ inesse z nõ inesse. Scõa accñs est qõ neq̃ ẽ genus: neq̃ spẽs: neq̃ oñia: neq̃ proprũ: semp autẽ est in subiecto exñs. Consequent epilogat sil' tangendo ea de quib° intẽdit determinare in sequẽti capitulo. Et dicit determinato de genere: z spẽ: oñia: ppio: z accidente: dicendũ est q̃ eis propria sũt z cõia. i. dicẽdũ est de ꝓuenientijs z differentijs ipsoꝝ.

Sciendũ tertio q̃ circa hunc
textũ incidũt tres difficultates. Prima est
hec. vtr propriij z accidentis sit aliq̃ diffinitio
quittitatiua a porphirio assignata. Respõdet
per vnã distinctionẽ z duo dicta. Distinctio
est hc. Adesse z abesse pñt dupr̃ ꝓsiderari. Uno
modo pme intentionaliter: z sic adesse tantũ vz
sicut alicui sbiecto realiter inherere: et abesse
valet tantũ sicut alicui subiecto realiter nõ in-
herere. Alio mõ pñt capi zcr: z tũc tantũ va-
lent sicut affirmatiue vel negatiue de aliquo
sbiecto predicari: extra cuius essentiã ponunt
vel sunt altert generis a subiecto. z sic capi-
unt i pma diffinitiõe accñtis. Primũ dictũ
Diffinitio ppriij 4° sumpti ẽ qtitatiua. Patz
q̃ daf per propriũ gen z per ppias drias
ergo zc. Ans patet q̃ per illud relatiuũ quod
intelligit proprium gen quod ẽ pdic. z per
istã particulã accidit intelligit cõis modus p-
dicãdi essentialis q̃ est predicari in quale ac-
cidentale. z p istas particulas oi: soli: z semp:
exprimit proprius modus pdicandi ipsi proprij
q̃ est predicari ouertibiliter. Et per illas duas
differẽtias ꝓbatur illud gen quod est vl'e vel
pdic ad ppriu. ita q̃ sit sens diffinitõis: Pro-
priũ est vl'e quod predicat in q̃le accidentale
ouertibiliter. Scõm dictũ. Prima diffinitio
accñtis a porphirio data ẽ quittitatiua. Patet
sicut pcedens. Nã per illud relatiuũ qõ intel-
ligit gen quod ẽ vl'e vel pdicabile: z p istam
particulã adest intelligitur modus pdicandi
cõis. s. pr̃t in quale accidentale: z per istã pti-
culã abest intelligit modus pdicandi nõ cõ-
uertibiliter. Et per illas duas differẽtias p se
ꝓrahit vl'e ad accñs vt sit sensus diffinitiõis
accidentis: Accñs est vl'e qõ pdicat de pluri-
bus in q̃le accidẽtale nõ ouertibiliter. Secõa
difficultas: Utr inherentia sit de essentia cu-
iuslibet accidẽtis tã abt q̃ respectiui. Respõ-
det per tres distinctiões z tria dicta. Pria
distinctio est hc. Dupr̃ est inherẽtia: quedã est
actualis q̃ est actualis vnio accñtis ad subiec-
tũ. Alia est aptitudinalis q̃ est aptitudinalis
vnio accñtis ad sbiectũ. Secũda distinctio
Aliquid põt dici respectiuũ trib modis. Uno
mõ effectiue tñ: q̃ depẽdet ab alio tãq̃ a cã
efficiẽte: z sic omne ens creatũ est respectiuũ.
Alio mõ subiectiue: q̃ dependet ab alio in q̃
est subiectie: z sic omne accñs est respectiuũ.
Tertio mõ terminatiue: q̃ hz terminũ ad quẽ
refert fm mutuã dependẽtiã: z sic ad aliquid
z sex vltima pdicamenta sunt entia respectia
Tertia distinctio: Aliquid põt dici absolutum
trib modis. Uno° a cã efficiente q̃: s. a nul-
lo effectiue hz esse per se sed a se. sicut deus.
Alio mõ dicit aliq̃ absolutũ a subiecto licet
nõ a cã. sicut substãtia que hz esse per se licet
nõ a se. Tertio dicit aliqd absolutũ a termio
lz nõ a subiecto. sicut q̃litas z q̃ntitas q̃ nec a
se nec per se pñt esse sed in alio. Accidẽs vo
respectiuũ tertio mõ nec hz esse a se nec p se
sed in alio z ad aliud. Primũ dictũ: Nulla
inherẽtia est de essentia accñtis. Patz q̃ nul-
lus respect est de essentia sui fundamẽti sed
ois inherẽtia est respect fundatus in accidẽ-
te q̃ zc. Scõm dictum: Inherentia actua-
lis per accidẽs verificat de eo cui est. Patet
q̃ inherentia actualis ẽ sepabilis ab accñte:
cũ accñs nõ vniat semper suo subiecto. Et iñ
est q̃ talis inherẽtia realiter distinguit ab ac-
cidẽte: cũ possit ab eodẽ separi. Tertiũ dic-
tũ: Inherẽtia aptitudinalis est ppria passio
accñtis. ideo accñs nõ põt esse sine inherẽtia
aptitudinali sicut sbiectũ nõ põt esse sine sua
passione.

Conclusio responsalis pro-
priuz z accñs sunt duo pla abinuicem spetie
distincta. Conclusio satis patet ex dictis.

Dubitatur primo vtrũ de-
structis oibus spẽbus z differẽtijs alicui gen
possit manere gen. Pro dubio suppo-
nitur q̃ tertij tractatus in q̃ determinat por-
phiri de ꝓueniẽtijs z differentijs pdicabiliũ
inter se ꝓtinet duodeci cala. In quorum pmo
determinat de ꝓueniẽtijs omniũ pdicabilium
adinuicẽ Ponẽdo talẽ ꝓclusionẽ: Lõe est oib
pdicabilib predicari de plurib. i. de multis.
Patet inductiue q̃ gen pdicat de spẽbus z
indiuiduis. vt aial pdicat de equis bobus et
canibus q̃ sunt spẽs: z etiã de hoc equo z de
hoc boue q̃ sunt indiuidua. Sed drãa predi-
cat de spẽbus z indiuiduis. vt irrõle pdicatur
de equis z bob que differũt spẽ: z de parti-
cularib equis z bob que dñt nũero. Spẽs
vo predicat de his indiuiduis q̃ sunt sub ea.
vt hõ solum pdicatur de particularib homi-
nib. Proprũ autẽ predicat de vna sola spẽ
z de indiuiduis illi spẽi. vt risibile de hõe et
de particularib hoib. Sed accñs predicat
de spẽb z de indiuiduis. vt nigrũ predicatur
de spẽ corui z de particularib corui. Sil'r
accñs sepabile sicut moueri pdicat de homie
z de equo z de indiuiduis. lz prin predicetur
de indiuiduis z zo de specieb. Consequẽ-
ter in zo capitulo tãgit duas partes: In pma
ponit tres ꝓueniẽtias generis z dñe. Pria
est hec. q̃ tã gen q̃ differentia cõtinet sub se

Porphirij

plures spēs:lz differētia nō tot ꝓtineat q̄t genus.vt rōnale:lz nō ꝓtineat sub se aialia irrationalia sicut aial:tm̄ ꝓtinet deū z hoīem que sunt spēs aialis. Et ibi capit differētiā ꝑ differētia generica. Loquit etiā ꝑm opinionem stoycoꝝ q̄ pōebāt plures deos z illos eē aialia rōnalia. Scōa ꝓueniētia ē hec:Sicut quicquid prediceat de genere vt genus est.ꝑdicatur de spēbus illi⁹ generis: sic etiā quicqd ꝑdicat de differētia vt differētia ē:etiaz predicatur de spēb⁹.vt sicut de aiali ꝑm q̄ aial predicant ista duo predicata que sunt sb̄stātia z aiatū:ita etiā ꝑdicant de oibus spēbus aialis z de oib⁹ indiuiduis ei⁹. Sil'r sic de rōnali ꝑm q̄ est differētia.ꝑdicatur ꝗ predicatū qd ē vt rōne:ita etiā predicatur de spēb⁹ ꝓtentis sub rōnali. Tertia ꝓueniētia sicut destructo genere destruuntur oia q̄ sunt sb̄ ipso: sic destructa differētia destruunt oia q̄ sunt sb̄ ipsa. vt si destruat aial:ampli⁹ non est equ⁹ neq; bō: ita si nō ē rōnale nullū erit aial qd vtat rōne. In z^a particula tangit sex differentias generis z differētie. Quaꝝ pma est hec: Genus predicatur de plurib⁹ q̄ aliā 4^or ꝑdicabilia. ꝓz q: aial ꝑdicatur de boīe.eq̄.cane.z serpēte. ſz bō qui ē spēs ei⁹ ꝑdicatur de suis īdiuiduis: q̄drupes vo cū sit differētia ꝑdicatur de solis habētibus q̄tuor pedes: z bipedibile qd ē proprīū solū ꝑdicatur de eq̄ z de indiuiduis ei⁹: z sil'r accidēs ꝑdicat de pauriorib⁹ q̄ genus: Et addit q̄ in ꝓposito loquit de differētia diuisiua generis: nō autē de differētia ꝓstitutiua generis sb̄alterni. Scōa differētia q: genus ꝓtinet ptāte suas differētias: sed nō ecōtra.sicut aial ꝓtinet ptāte rōnale z irrōnale ſz nō econtra. Tertia differētia genera sūt priora differētijs q̄ sunt sb̄ eo: iō destructo genere destruunt oēs ore ei⁹ z nō ecōtra.vt sb̄ lato aiali aufert rōnale z irrōnale z nō ecōtra. Nā si oēs ore aialis iterimerent adhuc pōt tm̄ intelligi sb̄stātia aiata sensibilis q̄ est aial. Quarta ōra: q: gen⁹ predicat in qd sed ōra ꝑdicatur in q̄le.vt patuit pri⁹ ca^lo de genere. Quinta ōra.q: uni⁹ spēi tm̄ vnū est gen⁹:sed vnius spēi multe sunt ore.vt illi⁹ spēi que est hō.vnicū ē gen⁹ qd ē aial:sed ipsi⁹ hois sunt plures ore quibus ab alijs differt. vt rōnale: mortale.z etiā discipline susceptibile. Sexta ōra gen⁹ hz modū materie: ōra vo hz modū forme. Et subdit q̄ generis z ore multa sunt alia ꝓpria z cōia: Ista tm̄ pronunc suffitiunt. Hic respōdetur ad dubium q̄ gen⁹ manere destructis suis speciebus z differētijs potest dupliciter itelligi. Uno mō sic q̄ maneat q̄tas generis:habens vez esse quittatiuū vt essentie.z sic nō manet:q: nulla quittitas habet aliquod verū esse nisi vt est ꝑducta extra suam causam:z vt habet esse in suis singularibus. Alio mō potest intelligi sic q̄ illis speciebus z differentijs destructis:maneat quittitas generis:habēs esse diminutū:sub q̄ esse ista quittitas nata est terminare actū intellectus nostri. z sic pōt manere.sicut videt dicere textus.

Dubitatur secundo vtrū genus sit naturaliter prius suis spēbus.

Et videt q̄ nō:q: omne prius naturaliter pōt absolui a suo posteriori: sed gen⁹ est prius naturaliter suis speciib⁹: q̄ potest absolui a suis speciebus.z per ꝓsequēs pōt genus habere vez esse reale z existentie ꝑter suas species. cōsequens est inconueniens:q̄ z illud ex quo segtur. In oppositū est porphirius. Pro solutōe supponitur q̄ tertiū capitulum continet duas partes. In pma ponit tres cōitates siue cōueniētias inter gen⁹ z speciem. Quaꝝ pma est hec: Genus z spēs ꝓueniunt in hoc q̄ ꝑdicātur de pluribus. Scōo cōueniūt in hoc q̄ genus z spēs sunt prioꝛa hijs de quib⁹ predicatur. Tertio ꝓueniunt in ꝗ q̄ genus z spēs sūt quodda totū respectu suoꝝ subicibiliū. In z^a parte ponit septē proprietates siue differentias inter genus z speciē. Quaꝝ pma est hec: Genus z spēs differūt abinuicē:eo q̄ genus continet sub se spēs:sed spēs cōtinent z non continent genera. Cuius rō est:q: illud qd est in plus z magis cōe continet minus cōe. sed genus ē in plus q̄ spēs q̄ zc. Scōo differunt: q: genus naturaliter est pri⁹ suis spēbus. q: illud ex q̄ aliud cōpletur est pri⁹ illo alio. Sz genus cū ōra complet diffinitionē speciei:ergo genus ē prius spēbus. Tertio differūt:q: genere interempto interimuntur spēs sed nō econtra. Quarto differūt:q: spē posita necessario ponitur gen⁹ sed genere posito nō necessario ponitur species. Hoc est dictū. A specie ad genus bene valet loc⁹ affirmatiue:sed econtra a genere ad speciē non valet loc⁹ affirmatiue. Quinto differūt:q: genera predicantur vniuoce de speciib⁹: Species vo minime predicantur de generibus. Sexto differunt:q: genera abundāt a speciebus p ꝓtinentiā omniū illarū speciērū que sub se sunt: Species vo abundant a generibus proprijs differentijs.i. per continentiā actualē proprie differentie constitutiue ipsius speciei. Septimo differunt:q: genus potest esse generalissimū:nō aūt species. Similiter spēs potest eē

spetialissima: nō autem genus. Tunc respondetur ad dubiū q genus pri⁹ est naturaliter qualibet suarum spetierū. Patet: q illud est naturaliter prius a quo nō conuertitur subsistendi cōsequentia. sed a spetie ad genus nō conuertitur cōsequentia subsistendi g̃ ⁊c. A⁰ᵗ est phi in postpredicamentis capl'o de priori. B⁰ᵗ est porphirij in textu presenti dicentis et speties quidē cū sit est gen⁹. Genus v̄o cū sit non omnino erit speties. Ad rationem factā i oppositū (de cui⁹ efficatia maiori lati⁹ patebit in questione sequenti) Pro nūc dicitur q generi repugnare esse sine suis spetiebus pōt dupliciter intelligi. Uno modo sic q illa repugnantia fundetur in cōceptu formali ⁊ quittitatio generis: ⁊ sic nō est verū q generi repugnet eē sine suis spetieb⁹. Alio modo pōt intelligi sic: q talis repugnantia fundetur in aliquo modo intrinseco ipsi⁹ quittitatis generice: qui quidē modus intrinsecus ē realitas siue ydēptitas rea is quittitatis generice cū natura specifica. ⁊ sic generi repugnat esse sine suis spetiebus.

Dubitatur tertio vtrū spetiebus interemptis simul interimenť sua propria ⁊ econtra.

Et videtur q non. q posteriore interempto: nō oportet prius interimi. sed propriū est posterius sua spetie. ergo ꝓprio interempto nō est necesse spetiem interimi. Ad oppositū est porphiri⁹. Pro solutiōe supponitur q 4ᵐ capitulū continet duas partes In prima ponit tres cōmunitates inter gen⁹ ⁊ proprium. Quarū prima ē hec: Gen⁹ ⁊ propriū in hoc cōueniunt q semper sequunť ad ea de quibus predicātur. vt bñ sequitur si hō est aīal est: ⁊ etiā si hō est g̃ risibile est. Secūdo cōueniūt: q sicut gen⁹ predicatur equaliter de suis spetieb⁹: ita propriū predicať eq̄liter de indiuiduis contentis sub spē cui⁹ est propriū. vt hō ⁊ bos dicunť equaliter aīalia: sic etiā plato ⁊ cicero dicunť equaliter risibiles. Tertio cōueniūt: q predicanť vniuoce de suis subicibilib⁹. In 2ª parte ponit qnq; proprietates. Quarū prima est hec. Quia gen⁹ est prius ꝓprio. oportet enim aīal prius esse: de hinc diuidi differētijs ⁊ proprijs. Scdo differūt: q genus predicatur de plurib⁹ spēbus: Propriū v̄o predicať de sola spē cui⁹ est ꝓpriū. Tertio differūt: q ꝓpriū predicať ꝯuersim de eo cui⁹ est propriū. Genus v̄o de nullo predicatur cōuersim. vt non seqtur: Si aīal est hō est: nec etiam si aīal est risibile est. Sed bñ sequitur Si hō est risibile est. ⁊ econtra. si risibile est homo est. Quarto differunt: q ꝓprium conuenit vni soli spetiei ⁊ omni indiuiduo illius ⁊ semper: Genus v̄o inest omnibus indiuiduis: ⁊ semper: nō autem soli spetiei. Quinto differūt: q spetieb⁹ interemptis nō simul interimuntur sua genera s; proprio interempto simul interimuntur speties quarū sunt propria. ⁊ hijs spetiebus interemptis simul interimuntur propria. Consequenter in quinto capitulo tāgit duas partes. In prima ponit vnam cōmunitatem inter genus ⁊ accidens. Et est hec: Cōmune est generi ⁊ accidēti tam separabili q̄ inseparabili predicari de pluribus. sicut moueri quod est accidēs separabile predicatur de pluribus: et nigrum qd̄ est accidens inseparabile predicatur de coruis ⁊ omnibus ethiopibus: ⁊ quibusdam inanimatis. In secunda parte ponit q̄tuor differentias inter genus ⁊ accidens. Quarū prima est hec: q gen⁹ est ante speties: accidentia v̄o sunt posteriora spetiebus. Et subdit: q licet sit aliquod accidens inseparabile: tñ pri⁹ est illud cui accidit. Secundo differunt: quia genus participatur equaliter, sed nō accidēs: q intensionem ⁊ remissionē suscipit accidētium participatio: generum v̄o minime. Tertio differunt: q genera sunt p̄ora indiuiduis: accidentia autem sunt eis posteriora. Uel sic potest poni ista differentia: q accidentia per prius dicuntur de indiuiduis q̄ de generib⁹ vel spetiebus: genera autem per prius dicūtur de spetieb⁹ q̄ de idiuiduis. Et vterq; modus videtur esse cōsonus textui. Per hoc enī q dicit q accidentia in indiuiduis principaliter subsistunt: Intendit q per prius dicūtur de indiuiduis q̄ de spetiebus. cuz autem dicit genera v̄o ⁊ speties naturaliter priora sūt indiuiduis: intendit q in hoc differūt ab accidentibus: quia illa accidētia sunt posteriora ipsis indiuiduis. Et ꝑᵐ hoc possz ibi signari duplex proprietas seu differentia. Quarto differunt: q genus predicatur in quid: Accidens v̄o in quale. Quod patet: q si quis interroget qualis est ethiops: conuenienter respōdetur q est niger. Similiter si quis interroget quo modo se habet sortes: conuenienter respondetur q sedet vel ambulat. Tūc respondetur ad dubium q spetiebus interēptis interimūtur sua propria. Patet: q speties

ꝛ proprium sunt adinuicem conuertibilia et adequata: ergo vno destructo destruitur reliquū ꝛ econtra. Et ad rationem factā in oppositum dicitur vt prius ꝙ licꝫ speciei ex suo cōceptu formali nō repugnet esse sine sua passione: sibi tñ repugnat propter realeꝫ ydemptitatem eorum adinuicem. Rationes ante oppositum soluuntur ex primo notabili.

Queritur decimo vtrū omne naturaliter prius possit realiter existere sine suo posteriori. Et videtur ꝙ sic: quia nihil quod omnino ab aliquo est independens habet repugnantiaꝫ ad esse sine illo. Sed omne naturaliter prius vt sic est omnino independens a suo posteriori: ergo nō habet repugnantiam ad esse sine suo posteriori: ꝛ per cōsequēs potest realiter existere sine suo posteriori. Secundo sic: Omnis respectus fundatꝰ in rationibus formalibus qnittitatum semper inuenitur in quibuscunqꝫ reperiuntur iste qtitates. Sed ordo prioritatis naturalis est respectus fundatus in rōnibus formalibus qtitatum: ergo in quocunqꝫ inueniūtur ille qtitates: ibi inuenit ꝛ iste ordo. Modo qtitates fundantes ordineꝫ prioritatis ꝛ posterioritatis naturalis inueniunt in actuali existentia: ergo ꝛ ille ordo inuenitur in existentia illarum quittitatum: et per consequens vna illarum quittitatum naturaliter prius existit: in quo priori nonduꝫ existit quittitas posterior. Tertio sic: Si naturaliter priori repugnet existere sine suo posteriori: maxime h essꝫ propter ydemptitatem realem prioris ꝛ posterioris: sicut interdum genus ꝛ species sunt idem realiter: similiter subiectum ꝛ sua passio. sed talis ydemptitas realis non prohibet talē ordinem ergo ꝛc. Minor patet: qnia nihil quod inest per se alicui quittitati tollitur ꝑ aliud qđ sibi ꝯuenit per accidens. Sed naturalitas p̄oris aut posterioris per se conuenit quittitatibus: cum fundetur talis ordo in rōnibus formalibus quittitatum: ydemptitas autem realis conuenit quittitatibus per accidens: quia per aliquid quod est extra rationem formalē quittitatis: ergo stante ydemptitate reali adhuc manebit ordo prioris ꝛ posterioris inter illas quittitates. ꝛ sic (vt prius) vna poterit existere prius q̄ꝫ alia. Et cōfirmatur per porphirium in tertio tractatu capitulo 2° dicentem. Differentie autem non auferunt genus. Et in eodem capitulo 3° dicit: Genus vero cum sit nō omnino erit species. Et capitulo 4° dicit sic: Naꝫ neqꝫ si animal est homo est. Et capitulo decimo: et species quideꝫ ante subsistit q̄ꝫ ꝓprium: propriū vero postea in specie fit: Et declarat: oportet autem hominem esse vt sit risibile. Ex quibus omnibus videtur esse de intentione porphirij ꝙ genus potest esse prius q̄ꝫ sua species: ꝛ species potest esse priusq̄ꝫ sua passio.

In oppositū arguitur: quecunqꝫ sic se habēt ꝙ vnū pōt sine altero realiter existere: illa distinguuntur realiter: ergo si omne prius naturaliter posset sine suo posteriori realiter existere: tunc omne naturaliter prius realiter distingueretur a suo posteriori: quod est falsum. Non enim semper genus ꝛ differentia distinguūtur realiter a specie: nec species a proprio ꝛ a suis indiuiduis.

Sciendum primo ꝙ pro declaratione terminoꝝ quesiti ponitur vna suppositio ꝛ sex distinctiones: cuꝫ duobus dictis. Suppositio est hec: In proposito nō capitur prius aut posterius pro ipso respectu prioritatis aut posterioritatis sed pro denominatis ab huiusmodi respectibus. Prima distinctio est hec: Duplex est prius naturaliter: qđdam est quod realiter distinguitur a suo posteriori: sicut substantia est prior accidente. et de illo patebit infra in quodam dubio. Aliud est prius qđ realiter ydemptificatur cum suo posteriori: sicut subiectum quod naturaliter ē prius passione: ydemptificatur realiter cū sua passione. ꝛ de illo principaliter ē questio mota. Ideo de tali solum dicetur in presenti notabili. Secunda distinctio: Aliquod prius naturaliter esse sine suo posteriori potest dupliciter itelligi. Uno modo sine suo posteriori particulariter sumpto. et sic in proposito nō itelligitur. Alio modo sine suo posteriori vniuersaliter sumpto. ꝛ de illo p̄ncipaliter hic intenditur: quia primo modo intelligendo non est difficultas. Animal enī realiter potest existere sine equo: quia nullo equo existente poterit animal realiter existere in homine. Sed vtrum nulla spetie animalis existente possit animal realiter existere: de hoc est difficultas p̄sens. Tertia distinctio: Duplex est ordo:

Magoge

Quidaz est essentialis: qui fundat imediate in rōne formali quittitatis absolute sūpte: sic ordo generis ad speciē. Ali⁹ est ordo accidētalis qui fundatur imediate nō in rōe formali quittitatis: sed in aliquo modo sequēte rationē formalē quittitatis: cuiusmodi est ordo qui ē inter indiuidua eiusdez speciei. Exq̄ elicitur tale documentū. Ois ordo vel respectus fundatus in rōib⁹ formalib⁹ qttitatū ē essentialis: Ordo vo vel respectus fundat⁹ in aliq̄ mō ꝓsequente rōnē formalem quittitatis dicitur esse accētalis. Quarta distinctio: Inter aliq̄ du^r potest attendi ordo nature. Uno mō f^m naturalē intelligentiā: qñ scz vnū ē de se natū ꝓcipi pri⁹: alterz vo posteri⁹. Alio mō pōt intelligi f^m existentiā rei: qñ scz in re ipsa ponitur talis ordo sine quacunq̄ habitudine ad intellectū. Quinta distinctio: Dra est inter aptitudinē z potentiā: q: aptitudo est naturalis inclinatio siue nō repugnantia alicui⁹ f^m se in aliquid: ita q̄ aptitudo fundat imediate in rōne formali quittitatis. Sed potentia est quidā ordo ad actum. iō nihil dr esse ī potentia ad aliquez actū nisi talis actus sit sibi compossibilis. sicut cec⁹ lz sit aptus nat⁹ videre: nō habet tñ potentiā ad videndum. eo q̄ act⁹ visionis nō est cōpossibilis ceco. Sexta distinctio: quittitas pōt dupliciter considerari Uno mō q̄tū ad ei⁹ rōnez formalē absolute. Alio mō vt est ꝓducta cū oibus suis modis ꝓsequentib⁹ ipsam rōnē formalē in effectu.

Primū dictū est istud: Et si oē naturaliter pri⁹ sit aptū natū realiter existere sine suo posteriori: non pot tñ realiter existere sine suo posteriori. Prima ps ptz: q: vnūquodq̄ est aptū natū habere illud qd̄ sibi non repugnat ex sua rōne formali sed nulli priori naturaliter ex sua rōne formali repugt priorias existentie realis: ḡ vnū quodq̄ naturaliter pri⁹ ē aptū natū existere sine suo posteriori vlr sumpto. B^o ptz: q: priorias existentie non repugt priori nisi p accēs: videlz propter ydēptitatez realē prioris cū suo posteriori. Scda ps patz: q: act⁹ existendi nō est cōpossibilis quittitati prescindēti a suo posteriori. ḡ nullū pri⁹ naturaliter pōt realiter existere sine suo posteriori Ātis patet: q: realitas siue ydemptitas realis prioris cū suo posteriori vel preuenit existentiā vel simul ē cū existentia ḡ rē. Scōm dictū est: Etsi nulli naturaliter priori repugnet essentialiter existere sine posteriori vlr supto: sibi tñ accētaliter z realiter repugt esse posteriori. Prima ps ptz: q: nullus respect⁹ dicitur essentialis nisi q fundat imediate in rōe formali qttitatis: sz talis repugnā^a priorias in existēdo nō fundat in rōne formali qttitatis: sz tñ in aliq̄ mō ꝓsite rōnē formalē: q modus ē ydēptitas realis ꝓris z posterioris g nulli naturaliter ꝓori repugt eēn^r eē sine suo p^o ori. Secā ps patz: q: illa repugnātia ē accētalis q̄ fundat in aliq̄ mō ꝓsite rōez formalē qttitatis. z illa repugnātia ē realis que fundat ime^te in reali^te ipsi⁹ qttitatis. Sed repugn^a priorias existēdo fundat in reali^te siue ydēp^tate reali q̄ ē qdā mod⁹ ꝓsis rōnē formalē qttitatis: ḡ natura^l priori repugnat accēs^l realiter esse sine suo posteriori. Exq̄ inferunt duo correlaria. Primū ē q̄ ordo nature est ordo eēntialis. cū fundet in rōne formali q̄ttitatis: cui⁹ ē talis ordo: z ꝓsurgit ime^te potius extremis. Secm corre^m q̄ illud dr prius na^r cui de se z eēn^l nō repugnat esse sine suo posteriori.

Sciendū secundo q̄ sextum

capl'm in q̄ porphirius enūerat cōbinationes compationū p̄dicabi^m adinuicē cōtinet duas ꝓclōes. Prima ē h^c Quinqz p̄dicabi^l cōpant viginti compationib⁹ seu differentiis. Patet: q: vnūqtqz p̄^le debz comparī penes dram ad alia 4^or p̄^la: z sic illi⁹ p̄^lis erunt 4^or compationes: z cū sint qnqz p̄^la. z q̄libet eorz seorsū habeat 4^or compatiōes. quibus penes dram compat ad alia quatuor. sequit q̄ vniuersaliter erūt qnquies qtuor. i. viginti compatōes seu dre oium predicabiliū adinuicē. Scda ꝓ⁹ Predicte viginti compatiōes qnqz p̄dicabi^m reducunt ad decē. Patet: q: due compatiōes adinuicē reciproce nō fatiut nisi vnā: g cuz illarū viginti compationū decē sint cū aliis decē reciproce. sequit q̄ erūt tñ decē compationes. Nā eo q̄ differt gen⁹ a dra. illo eodē differt dra a genere: Et q̄ gen⁹ differt a spē. illo eodē spēs differt a genere: Et q̄ gen⁹ differt a pprio. eodē differt pprium a genere: z sic de aliis p̄dicabilib⁹ Exq̄ patz q̄ generis q̄tuor sūt compationes seu dre quib⁹ ipsum compatur ad q̄tuor sequēta. Sed dre tñ tres sūt comparatiōes quib⁹ compat ad tria predicabilia sequēta. nō enī dra compat ad genus: q: (vt dictū ē) illo q̄ genus compat ad drāz. eodem compat dra ad genus. Spēs etiā tñ duas hz compatiōes quib⁹ compat ad pprium z ad accidēs. Proprium vo vnicā hz compationē. qua compat ad accēs. Accēs vo nullā hz ꝓpatoez ad alia 4^or p̄^la nisi recipro cā. Haz p quē distinguebant alia 4^or p̄^la ab accēte: p eadez distinguit accēs ab aliis q̄tuor. Iō in toto sūt tñ decē cōpatiōes. s. q̄tuor. tres. due. z vna.

Porphirij

Consequenter in 7mo capitulo tãgit duas ꝑtes. In ꝑma ponit duas ꝓueniẽtias iter differentiã z spẽm. Quaꝝ prima est hec. q: dñia z spẽs equaliter ꝑticipãt a suis subicibilibus. vt ꝑticulares hoies equaliter ꝑticipãt hoiem: z etiã illã dñiam q̃ est rõnale: Scõa ꝓuenientia. q: differẽtia z spẽs semp ꝑdicant de suis ꝑ se subicibilib⁹. semper enĩ socrates est rõnalis: z semper socrates ẽ hõ. Qualiter aũt sit intelligendũ q̃ iste ꝓpositiones socrates ẽ hõ: socrates ẽ rõnalis z ꝓ̃illes semper sint ve patebit in predicamẽtis. z signanter in capl'o de oppositione ꝓdictoria. In z^a parte ponit quatuor dñias. Prima est b^c: Proprũ ẽ differentie ꝑdicari in eo q̃ quale. Spẽs vo ꝑdicatur in quid. Et lꝭ differẽtia ꝑdicet in quale: nõ ẽ tũ simpliciter z essentialiter q̃litas sic albedo: sed pro tãto dicit q̃litas: q: differentia aduenies generi ꝓbit ipsum ꝓstituẽdo spẽm. Scõo differunt q: dñia (saltẽ generica) ꝑdicatur de plurib⁹ spẽbus: Spẽs vo de solis in diuiduis ꝑdicat. sicut q̃drupes ꝑdicat de pluribus aĩalib⁹ spẽ differentib⁹: sed homo cũ sit spẽs solũ ꝑdicat de indiuiduis que sunt sub vna spẽ. Tertio differũt q: dñia est ꝓio: spẽ. Nã ablato rõnali sit' interimit hõ: sed hõ interempt⁹ nõ aufert rõnale: cuꝝ maneat deus. Quarto differũt: q: vna dñia cõponit cũ alia ad ꝓstitutionẽ spẽi: sicut rõnale z mortale cõponit diffinitionẽ hois. Spẽs vo cuꝝ alia spẽ ñ cõpõit vt generet aliquã aliã spẽꝭ. Licꝭ enĩ quedã equa ꝑmisceat cuidaꝝ asino ad generationẽ cuiusdã muli: tũ equa simpliciter. i. ꝑ̃ spẽm iũcta cũ asino nũqꝫ perficiet mulum.

Sciendum tertio: q: octauũ capitulũ ꝓtinet duas partes. In ꝑma ponit duas cõuenientias inter differentiã z ꝓpriuꝫ Quaꝝ prima est hec. Differentia z proprium ꝑdicant de suis subicibilib⁹ equaliter. q: quecunqꝫ sunt rõ^lia equaliter sunt rõ^lia: z q̃cũqꝫ sunt risibilia equaliter sunt risibilia. Scõo cõueniũt q: differẽtia z proprũ semper ꝑdicãt de oibus suis subicibilib⁹. Et subdit q: ridere actu nõ est ꝓpriũ hoi: sed esse aptũ natũ ad ridendũ. Silr nec esse bipedẽ est dñia essentialis hois: sed aptitudo ad esse bipedẽ ẽ differentia hois. q: si curtẽt pes: adhuc manet substantia siue naturalis aptitudo adesse bipedẽ. In z^a parte ponit duas dñias Quarũ prima est b^c: q: differẽtia sepe ꝑdicat de pluribus spẽbus. vt ratio^le de hoie z de deo: sꝭ proprũ ꝑdicat de vna sola spẽ cui⁹ est proprũ. Scõo differũt. q: differẽtia non semper ꝑdicat ꝓuersim de spẽbus de quib⁹ ꝑdicatur: proprũ vo semper ꝑdicat cõuersim. Consequẽter in nono ca^lo tãgit duas partes. Prima ꝓtinet duas ꝓueniẽtias inter differẽtia z accꝫ. Quaꝝ prima est b^c: Loe est dñie z accidẽti ꝑdicari de plurib⁹. Scõo ꝓueniũt i hoc q: dñia z accidens inseparabile ꝑdicant semper de oibus suis subicibilib⁹. sicut bipes ꝑdicat de oibus hoibus: z esse nigrũ semper ꝑdicat de oibus cornis. In z^a parte ponit tres differẽtias. Quaꝝ prima est hec. q: dñia cõtinet plures spẽs z non ꝓtinet ad eis: lꝭ accidentia quodãmodo continent sua subiecta: eo q̃ sunt in plurib⁹ q̃ꝫ sua sbiecta: z quodãmodo ꝓtinent a suis sbiectis: cũ sbstantia nõ sit susceptibilis vni⁹ accidentis tũ sed plurimoꝝ. Scõo dñt q: dñia non suscipit magis neqꝫ minus: Accidẽtia vo suscipiunt magis z minus. Tertio dñt q: due differẽtie ꝓxie sunt ꝑmixte z nõ permiscent vni tertio: sed accidentia ꝓxia sunt permixta. sicut forꝑan caliditas z frigiditas in tepido. vel dicunt permisceri eo q̃ successiue pũt esse in eodẽ sbiecto: qõ nõ contingit in differẽtijs ꝓxijs. Consequenter recapitulat dicẽs q̃ dicte sunt cõitates z proprietates dñie ad alia predicabilia: z etiã spẽi ad gen⁹ vel ad differẽtiã: In q̃ntũ dictũ est quio differũt gen⁹ z dñia a spẽ. ideo nũc restat dicere de dñia spẽi ad ꝓpriũ z ad accidens ꝛc.

Conclusio responsalis: licet

cẽ ꝓius naturaliter: ydẽptificatũ realiter cuꝝ suo posteriori: q̃ntũ ẽ ꝑ se aptũ natũ sit eẽ sine suo posteriori: tũ repugꝫt sibi accꝫ^r realiter eẽ sine suo posteriori. q: nisi sic sequeret q̃ idem perfecta ydẽptitate sit realiter existeret z non existeret: qõ implicat ꝓdictionẽ. ꝑma patz suppositis duob⁹. Primo q̃ spẽs q̃ naturaliter ẽ ꝓio: sua passione fit eadẽ realiter sibi. Scõo q̃ spẽs existat realiter sua passione nõ existe. Tũc enim signet illud idem quod naturaliter est species z sua passio sibi realiter eadem et arguat sic expositorie B demonstrato illud idẽ existit realiter: z B eodẽ semp demonstrato nõ existit realiter q̃ qõ existit realiter nõ existit realiter. Prima pars aſſitis patet q: p casum spẽs existit realiter: z illud demonstratũ est spẽs: q̃ illud demõstratum realiter existit. Scõa pars patz q: passio nõ existit. sed illud demõstratũ est ipsa passio q̃ illud demõstratũ non existit.

Dubitatur primo vtrum sit

necesse proprũ semp actu predicari de spẽ

Isagoge

tie cuius est proprium. Pro solutione supponitur q decimũ capitulũ continet duas ptes. In prima ponit duas cõitates inter spetiẽ z proprium. Quaꝝ prima est. q species z proprium conueniunt in eo q conuertibiliter predicantur de seinuicẽ. vt sicut oĩs hõ est risibilis ita omne risibile est homo. Secundo cõueniunt eo q species z proprium equaliter predicantur de suis subicibilib⁹. In z^a parte ponit 4^or proprietates siue differentias inter speciez et proprium. Quaꝝ prima est hec. Species. s. subalterna potest esse gen⁹ respectu aliarũ spetierũ: sed proprium vnius spetiei non potest esse proprium respectu alterius spetiei. Secũdo differunt qꝛ spẽs subsistit anteq̃ proprium: sed proprium postea suscipit in spetie. Nam oportet prius hominẽ esse vt sit risibile. Tertio differũt qꝛ quoꝝ termini. i. diffinitões sunt differentes z ipsa sũt dñia: sed spetiei z proprij diffinitões sunt differentes q̃ ꝛc. B^or ptz qꝛ diffinitio spetiei est semp esse sub genere z predicari de pluribus z differenti⁹ numero in eo q quid. ſz diffinitio proprij est adesse soli: oĩ: z semper. Quarto differũt qꝛ spẽs semp actu adest ſbiecto. i. species semper predicat in actu de suis subicibilib⁹. sed proprium non semper adest in actu subiecto sed solũ aliqñ: licz semp insit ꝶm potestatẽ. vt sortes semper est actu homo: tñ nõ semper actu ridet: q̃ suis semper apt⁹ natus sit esse risibilis. Consequenter in vndecio capitulo tãgit duas partes. In prima ostendit vna conuenientiaꝝ inter spetiem z accidẽs: quc est hec. Spetiei et accidentis cõmune est predicari de pluribus Et subdit q raro sunt alie cõmunitates: propterea quoniam plurimũ distant ad se accidens z subiectũ cui accidit. In z^a parte ponit quattuor proprietates. Quaꝝ prima ẽ. Spẽs predicat in quid: z accidẽs in quale. Secũdo differũt: qꝛ vna substantia indiuidualis non participat nisi vnam speciem: sed vnũ indiuiduũ participat plura accidẽtia: siue sint separabilia siue inseparabilia. Tertio differunt quia species preintelligit accidenti: etiã si sit inseparabile. Nã oportet prius esse subiectũ vt illi aliquid accidat: Accidentia vo sunt de genere posteriori z aduẽtitie nature. Quarto differunt qꝛ species equaliter participat a suis subicibilib⁹. Sed accidẽs siue separabile siue inseparabile ptcipat inequaliter a suis subiectis: licut vn⁹ ethiops habet colorẽ nigrũ magis intensum vel remissum q̃ alĩ⁹ ethiops. Et subdit epilogando q nũc restat determinare de proprio z accidente. qꝛ quo ꝓprium differt a specie: a differentia: z a genere dictũ est in illoꝝ differẽtijs ad proprium. Hũc respondetur ad dubiũ q proprium potest capi dupliciter. Uno modo p respectu fũdamẽtali aptitudinali ipsi⁹ nature ad actũ terminatẽ huiusmodi aptitudinẽ: z sic proprium semper natum est actu ꝑdicari de eo cui⁹ est proprium: cũ ab eodem sit inseparabile propter ydemptitatẽ realẽ eius ad suũ subiectum. Alio modo capit proprium p actu ad quez terminatur aptitudo illi⁹ nature: z sic ꝓprium nõ semper natũ est ꝑdicari actu de eo cui⁹ est proprium: eo q talis act⁹ nõ semp ꝗuenit suo subiecto. z de proprio sic sumpto loquebat porphiri⁹ in 4ª dñia ipsi⁹ ad spetiẽ.

Dubitatur secundo vtrum

accidens inseparabile insit semp z vl'r cuilibet indiuiduo spẽi respectu cuius est accñs. Pro dubio supponit q in duodecio ca^lo (qõ cõtinet duas ptes) compat porphiri⁹ ꝓprium ad accidens. In ꝑma pte ponit duas cõuenientias. Quaꝝ prima est hec: q preter proprium et accidens inseparabile nũq̃ subsistit sua subiecta. vt quẽadmodũ hõ nõ subsistit preter risibile: ita ethiops nõ subsistit ꝑter nigredinez. Scõo ꝗueniũt qꝛ sicut ꝓprium adest sp z oĩ indiuiduo illi⁹ spẽi cui⁹ ẽ ꝓprium: sic z accñs inseparabile adest sp z oĩ. In scõa pte ponit tres dñias. Quaꝝ prima ẽ hec. Q̃ ꝓprium adest vni soli spẽi: sicut risibile inest soli hoĩ: ſz accidẽs inseparabile nõ inest soli spẽi: sicut nigruz nõ inest soli ethiopi: sed inest corvo carbon: z hebeno: qõ est lignũ nigrũ siue quercus nig̃. Scõo differũt qꝛ ꝓprium ꝑdicat ꝗuersum: non aũt accñs inseparabile. Tertio differũt qꝛ proprium ꝑticipat eqliter a suis subicibilib⁹: Accñs vo ꝑticipat ꝶm magis z min⁹. Et ſbdit q ꝑter cõitates z ꝓprietates iã dictas sũt alie ipsorũ vniuersaliũ: sed hee q̃ dicte sunt sufficiũt ad discretionẽ. i. distinctionẽ eoꝝ ꝑdicabiliũ. i. ad traditionẽ cõi ^lo. i. ꝗueniẽtie ipoꝝ. Hũc rñdet ad dubiũ q du^x est accñs inseparabile. quod dã ẽ qõ ꝗsequit ſbiectũ nõ p rõnẽ indiuidui: sed rõne spẽi vel generis. sicut colorati z figurati vident cẽ accñ^a inseparabilia respectu bois z aĩalis. z tale iest sp z oĩ. Aliud ẽ accñs inseparabile qõ inest ſbiecto per pñ^a cõplexionãtia ipsi⁹ indiuidui. z tale inest sp: ſz non oĩ. Et põt addi 3° mod⁹. Nã quodã ẽ accñs inseparabile qõ inest subiecto ex aliq̃ cã extrin^ca in eodẽ ſbiecto diu ꝗualescẽte: sic cicatrix proueniens ex vulnere. z tale accñs nec inest oĩ nec sp: ſz postq̃ semel infuit semper ifit eidẽ: posita ꝗstantia ſbiecti.

Dubitatur tertio vtrũ omne naturaliter pri⁹ realiꝗ distinctum a suo posteriori possit fieri sine suo p^ost^ z non econuerso. Videꝗ q̃ nõ: q̃ oẽs ptes sit' sumpte sũt naturaliter pores toto a q̃ realiter distinguitꝗ z tñ absurdũ videreꝗ dicere: oẽs ptes sit' esse vnitas: toto nõ exsite. Scõ arguitꝗ ꝗ scõ: ꝗ ptem: q̃ accñs est naturaliter posteri⁹ substãtia: a q̃ realiter distinguitꝗ: z tñ potest esse sine substãtia: vt ptz in sacramento altaris: q̃ naturaliter posteri⁹ põt esse sine priori ab eo ꝗ realiter distincto. Tertio sic: Si oẽ naturaliter pri⁹ posset esse sine suo posteriori a q̃ realiter distinguitur: sequereꝗ q̃ sortes essꝫ pr̃ platonis: z tñ sortes nõ haberet paternitatẽ. ꝗ ꝗ ꝗ baꝗ: q̃ si sic tũc de⁹ possꝫ influere ad ꝓductõem sortis z platonis sine hoc q̃ influeret ad ꝓductionem paternitatis: ex q̃ ipsa est essentialiter posterior illis duob⁹ extremis: q̃ dato sortes erit pr̃ platonis: ex q̃ ipsum genuit: z tñ in eo nõ erit paternitas. Ad oppositum arguitꝗ: ꝑ regulã generalẽ scoti: q̃ q̃ficunq̃ aliq̃ sunt essentialiter ordinata z realiter distincta: põt de⁹ facere prius sine posteriori: sed ordo nature est ordo essentialis vt patuit in p̃mo nõbili: q̃ oẽ naturaliter pri⁹ realiter distinctum a suo posteriori potest fieri sine suo posteriori. Ad dubiũ respõdeꝗ per vnã distinctionem z vnũ dictũ. Distinctio est hec: Duplex est ordo essentialis. Quidã est necessarius necessitate finꝫ dicta: z iste ꝑ nullã potẽtiã ꝓmutari põt. sicut ordo relatõis ad fundamentũ. nõ enim posset de⁹ relationẽ producere sine suo fundamento: lꝫ bene ecõtra. Alij⁹ est ordo essentialis: qui est necessari⁹ necessitate nõ simpliciter: sed f^m^ qd: z talis ordo lꝫ a natura ꝓmutari nõ possit: tñ posset de⁹ talem ordinem cõmutare: z talis est ordo substantie ad accñs. Nã lꝫ natura nõ posset accñs producere sine subiecto. hoc tñ posset de⁹. Et de vtroq̃ posset assignari tale ex m^m^: Nam ordo qui est act⁹ fantasiandi ad actũ intelligendi est essentialis z necessari⁹ solũ f^m^ qd: q̃ solũ est necessarius ꝑ isto statu. Posset enim deus facere sortẽ intelligere sine quocũq̃ actu preuio fantasie. Sed act⁹ intelligendi ad actũ volendi est ordo essentialis z finꝫ necessarius. Nam impossibile est actũ diligendi vel volendi esse sine actu intelligẽdi ꝓuo. Dictũ ẽ istud: Omne naturaliter pri⁹: realiter distinctũ a suo posteriori: põt ꝑ diuinã potentiã fieri sine posteriori. Patet: q̃ oẽ agens q̃ ꝗ̃tũ est ex se contingenter agit: nec in agendo põt ab aliquo necessitari: si habeat virtutẽ ꝓductiuã duoꝫ realiter distinctorum vno illoꝫ producto põt cessare a productione scõi: quo dato erit pri⁹ posteriori nondum producto: sed de⁹ est huiusmodi q̃ z̃c. Ad rões factas in oppositũ. Ad ꝑmã dr: q̃ nõ est icõueniẽs oẽs ptes simul vniri: q̃ tñ ꝓpositũ nõ resultabit. Nã sicut angel⁹ potest vniri corpori sic motor mobili: z tñ ex corpore z angelo nõ resultat vnũ totũ cõpositũ. Sic z posset aia coniũgi corpori: nõ quidẽ ꝑ modũ informãtis corp⁹: sed solũ sicut motor mobili: et tũc ex corpore z aia non resultabit vnũ totũ. Ad scõam dicit q̃ accidentis ad subiectũ nõ ẽ essentialis ordo necessari⁹ simpliciter: ideo põt de⁹ conseruare accidentia in sacramento altaris sine subiecto. Vel posset dici q̃ ordo essentialis inter accñs z subiectũ debet attendi ex parte inherentie aptitudinalis: nõ autẽ ex pte iherentie actualis: q̃ accidentis ꝓsiderati q̃ ꝗ̃tũ: ad actualẽ inherentiã ad subiectũ est ordo f^m^ qd: ideo põt talis ordo cõmutari. Ad 2^m^ dicit: q̃ nõ est inconueniens deũ influere in fundamentũ relatõis: nõ influendo in ipsam relatõnẽ: si fundamẽtũ sit realiter distinctũ a relatione: z sic poterit de⁹ facere q̃ sortes z plato sint: z tñ in sorte nõ erit paternitas: nec in platone filiatio: saltẽ actualis z formalis: sꝫ tñ fundamentalis: que nõ realiter distinguitꝗ a suo fundamẽto.

Rationes ante oppositũ soluuntur ex primo notabili. Et hec de questione z ꝑ consequens de toto libro predicabiliũ porphirij z̃c.

Liber

Irca initiū libri predicamentorum arestotilis queritur primo Utrum decē p̄dicamētis sit aliqd cōmune vniuocū intētionale: qd sit sb̄iectum in libro p̄dicamentoꝝ. Et videtur q̄ non. quia nihil est prius primo sed decem p̄dicamēta dicūtur decē prima p̄ncipia ergo ipsis nihil est cōmune vniuocū p̄ⁿ. Secūdo arguitur contra secundā ꝑtem. quia sb̄iectū debet virtualit̄ ꝯtinere oēs veritates seu passiones demōstrabiles in illa scientia. sz in libro predicamentoꝝ ostendūtur multe passiones reales de predicamētis: q̄ passiones nō possunt contineri virtualiter in aliqua secūda intentione g̃ nulla intentiosecūda potest esse sb̄iectum in libro predicamētoꝝ. B ᵒʳ patz qꝛ nullū ꝑfectius continetur virtualit̄ in imperfectiore: cū continētia virtualis sit continentia causalitatis. modo ens reale ē perfectiⁿ ente rationis ergo nulla ꝓprietas realis continet̄ virtualiter in aliqua secunda intentione q̄ est ens rationis. Tertio arguitur q̄ aliqua vox sit sb̄iectum. quia scientia capit de nomiatōez a suo sb̄iecto sed ista sciētia de nomiatur sermotionalis ergo cōsiderat de sermone siue de voce significatiua: et non nisi tanq̄ de sb̄iecto ergo aliqua vox significatiua erit sb̄iectū. In oppositum arguit̄ qꝛ scientia capit denomiationem obiectiuam a suo sb̄iecto sz ista sciētia denomiatur obiectie rationalis ergo eius obiectum est aliquod ens rationis.

Sciendum primo q̄ pro declaratione terminorū premittūtur due distinctiones. Prima q̄ predicamētum seu genⁿ generalissimū potest capi duplicit̄. Uno mō pro sup̄mo genere alicuius cordinatōis. Secundo modo potest capi pro ipsa tota cordinatione. vnde porphirius capitulo de spetie in illa parte planū est autem ꝛc̄ dicit q̄ in aliq̄ genere predicamentali extrema habent vnā habitudinem tantū: vt puta supremū genus habz tantum habitudinem ad inferiora. et infima speties habet tantum habitudinem ad superiora. Inter media vero habent vtrasqz habitudines. huiusmodi autem habitudines simul sumpte dicūtur facere vnam cordinationem: ita q̄ in ꝓposito per cordinationē debemus intelligere istas habitudies simul sūptas. Secunda distinctio q̄ decē p̄dicamēta possunt tripliciter considerari. Uno modo s̄m suas precisas quittitates: ꝛ tunc per se cōsiderantur a methaphisico: per accidens vero a logico tanq̄ existentia fundamenta remota intentionū secundaꝝ. Secundo considerāt̄ inquantū habent esse obiectim in intellectu: et sic considerantur a logico tanq̄ existentia fundamenta ꝓpinqua ꝛ ꝑ se secundarum intentionū. Tertio possunt capi prout ipsis cognitis attribuuntur q̄dam proprietates intentionales ab intellectu: et sic cadunt sub p̄n ⁱᶜ consideratione logice.

Sciendum secundo q̄ istius scientie quidam dicunt ens dicibile icōplexū ordiabile in gn̄e s̄ ᵐ sb̄ et sup̄ esse sb̄iectū. Sz hec oppinio videtur minus suffitiens. quare sic potest improbari. quia tunc sequeretur q̄ ista scientia esset alicuius entis ꝑ accidens. vl̄ q̄ illud sb̄iectum esset nugatorium. ꝯsequētia pro prima parte patet: quia s̄ ᵐ sic oppinātes dicibile capitur in proposito ꝓut tantum valz sicut per vocem significabile: sz accidit sb̄iecto huius sciētie significari ꝑ vocem ergo de sb̄iecto huius scientie habebitur sciētia sub ratione accidentali eius. B ᵒʳ patet quia (vt latius patebit) ista scientia est rationalis cuius p̄mum subiectum formale erit aliqd ens rationis ꝯmune vniuocum decē p̄dicaments: cui accidit significari per vocem ergo ꝛc̄. Secūdo probatur consequētia pro secūda ꝑte. quia si capitur dicibile pro predicabili tunc ē nugatio sibi addendo illud totū scilicz incomplexū ordinabile in genere s̄m sub ꝛ supra. quia oē predicabile s̄m q̄ hic intendit arestotiles de predicabili est quid incomplexum habēs de sua ratione ordinē supioris et inferioris g̃ ꝛc̄.

Sciendū tertio q̄ aliter potest assignari sb̄iectum huius scientie ponēdo q̄ aliqd intentionale cōmune vniuocū decem predicamentis: ab intellectu ꝯperāte causatū: qd potest nominari hoc nomie generalissimū vel p̄dicamētū sit sb̄iectū. Nec obstat q̄ quidā dicūt vniuersale sub ratione ordinabilis esse subiectū. qꝛ vel tale accipitur pro aggregato

Primo opmo

Secunda opmo est

et vniuersali ⁊ ordinabilitate: ⁊ tūc est ens p accñs: ⁊ per ꝓñs non pōt esse subiectū alicui⁹ scie. Vel capit pro ipso vl'r contracto per rationē ordinabilitatis: ⁊ sic habet propositū: q̄ ipsa ordinabilitas nō est aliud q̄z quedā ordinatio que expressi⁹ ſignificat per ꝑ nomē generalissimū vel predicamētū q̄z per ꝑ aggregatū vl'e ordinabile vel sub rōne ordinabilitatis. Et si obiciat q̄ nullū accidētale denoiatiuū dicit vniuoce de his respectu quoꝝ ē accidentale: sed oīs intentio ⁊ⁿ concretiue designata est accidētalis denoiatiua respectu prime intentionis: g̃ nulla intētio ⁊ⁿ est cōis vniuoca respectu primarū intentionū. ⁊ per ꝓñs decē predicamētis nō est aliquod intētionale cōe vniuocū. Respondet q̄ licet illud intentionale cōe nō sit vniuocū sed denoiatiuū respectu decē pdicamētoꝝ ꝓmo mō aut ⁊⁰⁰ cōsideratoꝝ: capiendo tñ ⁊⁰⁰ (puta ⁊ᶜʳ ⁊ formaliter) eis est aliquod cōe vniuocuz ⁊ vniuoce dictū. Quod patz: q̄ substātia est generalissimū: ⁊ quātitas est generalissimū ⁊ sic de alijs pdicamentis. ⁊ q̄dlibet hz spēs sub se: et non aliud gen⁹ superueniēs g̃ genus generalissimū dicitur de decē pdicamētis ſ̄ᵐ idē nomen ⁊ eandem rōnez g̃ vniuoce. Aliter pōt dici q̄ aliud ē dicere aliqd̄ vniuocū pdicari de multis: ⁊ esse vniuocū predicatū. i. vniuoce pdicari de multis. q̄ denoiatiuū vtputa albū qd̄ in se est vniuocū pdicat de multis: nō tñ vniuoce sed denoiatiē. Ita in ꝓposito aliqd̄ est intentionale qd̄ in se est vniuocū decē predicamentis: ⁊ pdicat de ipsis: non quidē vniuoce: sed denoiatiue.

Conclusio responsalis: de decē pdicamentis est aliqd̄ cōe intētionale vniuocū: qd̄ est subiectuz hui⁹ libri. Et pōt vocari hoc noīe pdicamentū vel generalissimū: Hec conclusio pbat: q̄ p rōnem formalē generalissimi vel pdicamenti demonstrantur passiones cōes p se de pdicamentis g̃ ipsum est sbiectū. Ꝓñs patet: q̄ illa passio que est pdicari vniuoce de suis inferiorib⁹: ⁊ similiter iste passiones q̄ sunt diuidi in spēs vlterius diuisibiles in alias: ⁊ etiam nihil habere supra se qd̄ ad ipsum descēdat p diuisionē: demonstrant de decē pdicamentis p rōnē generalissimi vl'r pdicamēti g̃ ⁊c.

Dubitatur primo vtrum scientia libri predicamentorū sit sermotionalis. Et videtur q̄ sic: q̄ illa scia est sermotionalis que considerat de vocibus ⁊ terminis. scia libri predicamentoꝝ ē huiusmodi g̃ ⁊c. Sed p

batur autoritatib⁹ ⁊ rōne. Prima autoritas ē damasceni in sua logica cap⁰ vicesimosecūdo Oportet inquit cog̃scere q̄ decē sunt oia predicamēta. i. generalissima sub quib⁹ refertur ois vox simpliciter dicta. est autē sbstantia. vt lapis hō ⁊c. Secda est boetij sic dicētis: Liber pdicamentoꝝ est de decē vocibus decē reruz genera significantibus. Tertia est arestotilis: In ꝓncipio scdi tractatus huius libri q̄ sic inquit. Eoꝝ que ſ̄ᵐ nullā complexionē dicuntur singl'm ant ſ̄ᵗ substantiā aut qualitatē aut q̄ntitatem ⁊c. Sed significare est passio vocis vt volunt g̃maᵗ. relinquitur g̃ q̄ ista scia est de vocib⁹ ⁊ terminis. Secdo pbatur dicta minor rōe sic: q̄ liber pdicamentoꝝ cū libris sibi adminiculantib⁹ considerat de mō sciendi diffinitiuo ⁊ diuisiuo. nō q̄ doceat formā diffiniendi aut diuidendi: sed q̄ docz materialia diffinitionis ⁊ diuisionis: q̄ sunt termini simplices: vtputa gen⁹. spēs. ⁊ differētia ⁊ huiusmodi: et quib⁹ cōstituunt diffinitiōes ⁊ diuisiones g̃ ista scia est de terminis simplicib⁹. In oppositum ē auicēna volens logicaz ē de secundis intētionib⁹ adiunctis primis. Itez rōne lic. subiectū hui⁹ scientie est per se ps integralis subiecti libri pyar⁹: sicut subiectū libri pyar⁹ est p se pars subiecti libri poꝝ: qd̄ est syllogism⁹. sed passiōes per se syllogismi cōueniunt syl^mo nulla voce existēte: ꝓsimiliter ⁊ passiones per se enūtiatiōis cōueniūt enūtiationi in illa prioritate q̄ enūtiatio prior ē voce g̃ etiā passiones p se subiecti huius scie vere poterūt demōstrari d̄ illo sbiecto in illa prioritate q̄ pscindit a voce: ⁊ per ꝓñs subiectū hui⁹ libri erit pri⁹ natura voce significatiua. Pro solutōe tñ autoritatū pmittit due distictiōes. Prima est q̄ duᵏ ē significatio. Quedā est q̄ attribuitur signo ſ̄ᵗᵗ ab institutōne volūtaria ⁊ talis significatio ꝓmo ꝓuenit vocib⁹: ⁊ p voces ꝓuenit scripturis: cōceptibus d̄o minime. Alia est significatio attributa signo repesentatiuo nō per quācunq̄z impositiōez factā circa illud signū: sed q̄ ipsum est naturaliter repesentatiuū ⁊ sig^m naturale sui ſ̄ᵗ: ⁊ huiusmodi significatio ꝓmo ꝓuenit cōceptib⁹ ⁊ passionib⁹ aie: naturaliter res ipsas repesentantibus: in habitudine ad q̄s cōceptus voces ⁊ scripture imponunt ad significandū. Secunda distinctio est boetij in cōmento sup libū predicamentorū: q̄ voces significatie pñt dupliciter cōsi^rᵗ. Uno modo vt sunt imposite ad significandū. ⁊ sic cōsiderantur a logico: q̄ p rebus vocib⁹ vtitur: vt vult arestotiles ꝓmo elencoꝝ: qui dicit. Nam qm̄ nō est p ipas res

Tertia opmo est

Con⁰

disputare ferentes eas ad disputationes: ſz no minib⁹ pro rebus vtimur nomis. z qd accidit i noib⁹: in reb⁹ quoqz arbitramur accidere: vel ud in cōpositis rōcinantibus. Alio mō ꝓsiderant voces significatie vt ipsis significantib⁹ insūt ꝓpietates causate ab intellectu: cuiusmodi sunt modi ſ^mod^: z de hijs vt sic considerat ḡmatic⁹. Et p hoc ptz quid sit dicenduz ad rōnes aſi oppositū factas. Nā logicus ꝓsiderat vocē significatiū ā solū vt est repꝛesentatiua rei. Vel pōt dici q autoritates date p verbū actiuū debēt exponi per verbū passiuū. Et si dicat q inter voces nō ē ordo prioris z posterioris essentialiter. Dicit q licet ipsarū vocū absolute sumptarū nō sit ordo poris z posterioris: ipsarū tm ꝓsideratarū p habitudinez ad res q̄s repꝛesentant: est ꝓsit'is ordo sicut in reb⁹ repsentatis: ita q ordo in vocibus: si quē ponerem⁹: debet poni rōne rerū significatarū in quib⁹ veraciter talis ordo reperit.

Dubitatur secundo vtrū scientia libri pdicamentorū sit realis vel rōnalis.

Et videt q sit realis. qꝛ in B libro demonstrātur passiones de pdicamentis ſ^m^ suū esse reale ergo ista scia erit de rebus. In oppositū arguit. qꝛ sicut est aliq̄ scia que cōsiderat p se de reb⁹: cuiusmodi ē metha^ca^: z alie scie reales: z est aliq̄ scia que per se ꝓsiderat de vocibus sicut ḡmatica z retborica. Ita oportz esse aliquā sciam que per se cōsiderat de cōceptu medio inter rē z vocē z illa est logica ḡ logica nō considerat de rebus. Etsi queritur quid dz hic intelligi p cōceptuz. Respondet q hic nō capit cōceptus p spē intellectuali vel actu intelligēdi: sed capit p eo qd formaliter terminat actū compatiuū intellect⁹: p quē actum causat ille cōceptus in obiecto cognito. Et p intellectu rōnis adducte i oppositū: est aduertendū q exā logic⁹ ꝓsiderat p se intentiones scōas: nō abstractie: sed ꝓcretiue B est in habitudine ad res subiectas: ō ex cōsequenti et per accīs logic⁹ considerat res ipsas. Qd ptz p per arestotilē in pmo phicorū vbi vult q quiqz habet ꝓsiderare sanitatē in vrina habet etiā ꝓsiderare vrinā vt est subiectuz sanitatis. Itē idem arestotiles z⁰ phicorū dicit q quicūqz bz ꝓsiderare formaz habet cōsiderare materiā vsqz ad quid est. li ḡ logic⁹ cōsiderat intentiones scōas in concreto significatas: z vt denotant res: sequit etiā q considerat res. Et ſ^m^ hoc pōt responderi ad rōnē factā in oppositū. q licet in B libro enumerent alique passiones reales: nō tm enumerant vt per se pertinentes ad hāc sciam: sed tm per accīs. vt scilz fundamēta valentia ad notificationez quarūdā passionū intentionaliū: de quib⁹ pncipaliter cōsiderat in hac scia.

Dubitatur tertio vtrū scientia libri predicamentorū sit ſbalterna respectu scie libri predicabiliū.

Et videt q sic. qꝛ subiectū hui⁹ libri cōtrahit subiectū libri pdicabi^m^ ḡ ista scia subalterna scie libri pdicabiliū. Antecedēs ptz. qꝛ subiectū pdicabi^m^ ē vniuersale: z subiectū hui⁹ libri est vl'e ordinabile siue pdicamentū qd idē est ḡ zc. Ad dubiū respondetur negatiue. Et ad rōnē dicitur q ad subalternatiōez nō sufficit subiectū ꝗbi ad subiectū alteri⁹: sed regritur q subiectum subalternantis ꝗbatur per dram accītalem: Hoc autē nō ē B. Etsi dicat ordiabilitas est passio vniuersalis: z extra conceptū formalē ei⁹: ḡ ordinabilitas est dra accidentalis respectu ipsius vl'is: z p ꝓsis ista scia ē subalterna scie pdicabiliū. Respōdetur q ordinabilitas est quidaz respect⁹ fundamentalis. mō respect⁹ fundamentales nō dicūt aliquā rōnē formalem extra rōnē sui fundamēti.

Ad rationes ante oppositū.

Ad primā dicitur q pdicamēta prime^cr^ sūpta bū habent aliqd prius. ideo nō dicunt simpliciter prima sed pma genera. de q̄ alias. In pſenti aūt dicitur q ſz pdicamenta z^cr^ sūpta ſ^m^ se nō habēt aliquid pri⁹ eis: tm si ꝓsiderātur p habitudines ad passiones intentionales demōstrabiles de ipsis habēt aliquid intentiōale p⁹ eis: vt p⁹ ^a^ ptēbit. Ad z^am^ patuit qd sit dicendū in z⁰ dubio. vel pōt dici q huiusmodi passiones seu ꝓpietates reales debēt exponi z^er^. Ad tertiā patz solutio ex pmo dubio. vltra tm dicit q etsi logica aliq̄ mō sit scientia sermo^lis^: vt videtur ex interpratōe tiois: qꝛ dicit logica a logos qd ē sermo. hoc tm solū est ꝓpter ꝓuenientiā quaz habet cōceptus de q̄ est logica cū sermone. Nā conceptus est imediatū significatū p vocē. Similiter passiones cōceptus cuiusmodi sunt cōplexio: incōplexio: significare verū: significare falsum: conueniūt etiam voci significatiue.

Queritur secūdo vtrum decē predicamentorū sint tm tres modi predicādi simplices. Et arguitur q sint pautiores. qꝛ inter cōtradictoria nō est dare mediuz. ſz vniuocū z equiuocū stant sub extremis ꝗdictiōis ḡ inter ea nō est mediuz: z p ꝓsis tm crūt duo modi pdicandi simplices. ſ. modus pdicandi equiuoc⁹: z modus pdicandi vniuoc⁹. A^qz^ relinquit nota ex arestotile in isto libro capl'o

de oppositis. Et in ꝑmo posteriorꝫ vbi dicit q̃ contradictio est oppositio cuius ꝑ ᵐ se non est dare mediū. Bᵒ² declarat q̃ ratio equoci est non habere eandē rationē: ratio vero vniuoci est habere eandem rationē. mō habere ieādē rationē et nō habere eandē rationē ꝓdicunt g̃ etc. Secūdo ꝓbat q̃ sint plures. quia q̃libꝫ ꝑdicamētum hꝫ vnum ꝓprium modū ꝑdicandi simplicē ab alijs distinctū. sꝫ decē sunt ꝑdicamenta g̃ decē erunt modi ꝑdicandi simplices. In oppositū arguit autoritate arestotilis qui tantū ponit tres modos ꝑdicādi.

Sciendū primo q̃ pro declaratione termiorū ꝑmittunt due suppositōnes

Prima q̃ in q̃libet ꝑdicamēto tria sunt ꝑncipaliter ꝓsiderāda scilicꝫ modus predicandi: ꝛᵒ conditio et substantia eius: tertio ordo ipsius ꝑdicamēti. Ideo grata ist iᵒ in ꝑncipio istius libri determiat arestotiles de qbusdā valētibᵒ ad cognitionē istorꝫ triū in ꝑdicamēto reptorꝫ: et talia vulgo .i. ꝛmuni nomie solēt vocari aīi predicamēta. q̃ sunt tria in genere. Primū est diffinitio: q̃ cōfert ad cōgnitionē modi ꝑdicādi cuiuslibet predicamēti. Secūdum ē diuisio q̃ valet ad ꝓgnitōez cōditōnis et sbstantie sbiciibiliū et ꝑdicabiliū in predicamētis reptorū. et tertiū est regula q̃ valet ad ꝓgnitionē ordis ponibiliū in predicamētis. Secūda suppositio q̃ ꝑmū antepredicamētū (q̃ō est dio) ē tripler ꝑ ᵐ q̃ tres sunt diffinitōes scilicꝫ equocorꝫ: vniuocorꝫ: et denoiatiuorꝫ. q̃ sic abinuicē distinguunt. q̃ dio vniuocorꝫ valet ad ꝓgnoscendū modū ꝑdicandi supiorꝫ alicuᵒ gēris predicamentalis de suis inferioribus. Et quia vniuocū et equocū opponūtur: ꝛ vnū oppositū confert ad notitiam alteriᵒ: ideo ꝓponit diffinitio equocorꝫ ꝓpter maiorē notificationē diffinitōis vniuocorꝫ Tertia diffinitio ē denotiorꝫ q̃ valet ad cognoscendū modū predicandi accidentiū de substātia: qui ē denoiatiuᵒ. Preterea supponit q̃ differētia est inter ꝑdicatū vniuocū ꝛ modū predicandi vniuocū. q̃ ad B q̃ aliq̃ ꝑdicatū sit vniuocum sufficit q̃ habeat vnū nomē cōe: ꝛ vnā rōnē eandez fm illud nomē: siue illa rō fuerit essentialis subiecto siue accītalis. sed ad modū ꝑdicandi vniuocum requirit q̃ ꝑdicatū habeat vnū nomē cōe: ꝛ vnā rōnē eēntialem respectu subiecti.

Sciendū secundo: q̃ iste est liber predicamentorꝫ in q̃ arestotiles intendit principaliter determinare de ꝑdicamentis.

Et continet tres tractatᵒ Jn ꝑᵒ determiat de quibusdā aficedētibᵒ cognitionē predicamētorꝫ: q̃ cōi noie afip̃ predicamēta dicūtur. Et iste tractatus cōtinet tria caᵗᵃ. Jn quorꝫ primo determinat de quibusdā aīibus cognitionē ꝑdicamentorꝫ q̃tū ad modū ꝑdicādi. Et illud capitulū ꝓtinet tres ꝑtes. Jn quarū prima ꝑmittit dionē equiuocorꝫ dicens: Equiuoca dicunt quorꝫ solū nomē est cōe ꝛ fm illud nomen rō substantie est diuersa. vt aial est equiuocum ad aial viuū ꝛ aial quod ōpīgit. q̃ illorꝫ solus nomē est cōe sed rō illiᵒ nois fm qēlibet illorū est diuersa. Hāc vltimā particulā ꝓbat. q̃ si qs intendat diffinire aial viuū ꝛ aial pictū inq̃tū sunt aialia: ipse cuilibet illorꝫ attribuet aliā ꝛ aliam dionē. Jn scōa parte huius capituli ponit dionez vniuocorꝫ que talis est. Vniuoca dicunt quorꝫ nomē est cōe: ꝛ fm illud nomē rō substātie est eadez. vt aial ē vniuocū ad boiem ꝛ bouē. q̃ō ꝓbat. q̃ boi et boui B nomen aial est cōe: ꝛ rō eius est eadē. Et hāc vltimā particulam ꝓbat. q̃ si qs velit diffinire boiez ꝛ bouē inq̃tū sunt aialia: assignabit eandē rōnē. Jn tertia particula ponit dionē dentiorꝫ dicens: dentia dicunt quecū q̃ ab aliquo solo casu differūt: ꝛ fm illud nomen habēt appellationē. vt a gramatica dicitur gramaticᵒ: ꝛ fortis denoiat a fortitudie.

Sciendū tertio q̃ iuxta hūc textū incidūt tres difficultates.

Prima est. quid est equocatio. Ad quā respōdet premittendo vnā distinctionē que est hec. Significatio est duplex. quedā est significatio actiua: ꝛ est relatio vocis ad significatū. Alia ē significatio passiua: que ē relatio significati ad vocē. Et fm hoc dicitur q̃ cū equiuocatio sit q̃dā significatio ipsa ē etiā duplex. Nā quedā est equocatio actiua. ꝛ ista est quedam relatio supapositionis vocis tāq̃ signi ad plura significata. Alia est equocatio passiua. ꝛ illa est q̃dā relatio suppositiōis equocatorū ad vocem equiuocantē. Et preter Illas duas est vna alia equocatio ueutralis: q̃ est quedā relatio equipantie vniᵒ equiuocati ad reliquū. vt canis latrabilis nō solū dicit esse equiuocū equocatū respectu huiᵒ vocis equiuoce canis: sed etiaz respectu huius equiuocati piscis marinᵒ: aut sydus celeste. Et ex illo ꝑt cā quare arestotiles diffiniuit equoca equiuocata ī plurali numero. Nā fm arestotilē qnto metha ᶜᶜ. relatiua equipantie: sicut sunt filia. dissilia: ꝛ huiᵒ modi: debēt diffiniri in plurali numero. Sed equoca equiuocata sūt relatiua equipantie vt patuit g̃ ꝛc. Et sicut dictū est de equiuocatiōe: ita pōt distingui de vniuocatiōe. Scōa difficultas. vtꝫ diffinitio equocorꝫ sit quittatiua

ad quā rñdet q̃ sic : Data tñ p additamentū. Quod ptz. qz diffinitio respectiui data p fundamētum et terminū est qtitatiua p additamentum. ista ē hoc modi ꝛc. Bo. ptz qz in dioe equocoꝝ ponit ista dictio dicūtur vt tantū vaz sic ꝛcipiunt vel sūt ꝛcepta : p qd daf intelligi fundamētum equocatois passiue : q̃ fundatur in ipsis equocatis cōceptis. Scdo ponitur in dioe solū nomē est cōmune : p qd daf intelligi termin' illi' relatiōis. Ex quo patet q̃ dio equocoꝝ sic debet intelligi. Equoca dicunt. i. sunt ꝛcepta: ōrum cōceptoꝝ sola vox est cōis : et cōcept' essentialis illoꝝ cōceptoꝝ acceptus f m illam voce est diuers'. Et cōsimiliter possz exponi dio vniuocoꝝ. Tertia difficultas. quid est pdicatio dentia. Ad q̃ respōdet pmittēdo duas distinctiōes. Prima est. Qz duplex est pdicatio scz essentialis: c' pdicatū ē tota eēna subiecti: vel ps essentie. Alia est pdicatio accidentalis: c' pdicatū est extra cōceptū essentialez subiecti. Secūda distinctio. Predicatio essentialis est duplex. q̃dam est c' extrema sūt abstracta vltimata abstractōe: cuiusmodi est abstractō nature a supoitis. vt est ista egnitas est equinitas. et ilta tenet pmū gradū pdicationis qtitatie. Alia est predicatio essentialis cuius extrema sūt aliq̃liter concreta : cōcretōe scilz ad suppositū: cuiusmōi est ista: hō est al'. Tūc dr q̃ pdicatō dentia est predictō accidētalis alicuius cōcreti vel adiecti deco respectu cuius adiacēter significat. vt est ista hō ē alb'. Et fm hoc potest sic intelligi dio dentioꝝ. Denomiatiua dicūtur esse noia concreta q̃ a suis abstractis differūt in solo mō significādi : qui est significare p modū adiacentis: et fm illud nomē adiectiuū hñt virtutē denomiandi seu dentie pdicādi de subiecto.

Conclusio respōsalis : etsi/

cē predicatum sit equocū vl' vniuocū : tres sūt tamē mōi pdicādi essentialiē abinuicē distincti Prima ps patuit in pmo argumēto ante oppositū. z ps pbaf. qz omne pdicatū vel haz candē rōnem respectu eoꝝ de qbus pdicaf vl' nō: Si secūdū sic est mod' pdicādi equocus : Si pmū hoc est du r: qz vel illa rō est essentialis subiecto: et sic est mod' pdicādi vniuoc': vel est extranea et accidētalis subiecto: et sic ē modus predicādi denomiatiuus.

Dubitatur primo vtrum in

aliquo sensu possit ista ꝛcedi equocū est vniuocū vel econtra. Pro solutōe pmittūtur due distinctōes. Prima est q̃ duplex est equocū quoddā est equocū equocās. aliud est equocū equocatū. Secunda distinctio. tam equocū equocans q̃ equocū equocatū pñt du r capi. Uno mō pmeintētiōalit. Alio mō z cr. et hoc mō aduc du r. qz vel pñt capi vtqd vl' vt mō. B suppōsito rñdet p tres ꝓpositiōes. Pria est Equoca equocata pmeintētiōnalit sumpta sūt vni ca vni ta p cr sumpta. patet qz piscis marinus: sidus celeste: et canis latrabilis sunt e ca equocata respectu hō nois canis. et sunt etiā vniuoca vniuocata respectu hō gñis corp' vel substantia. z ꝓpositio equocata scōeintētionalit sumpta: sunt vni ca vni ta scōeintētiōaliter sumpta: et hoc capiēdo equoca vt quid et vni ca vt mod'. patet qz equoca equocata vniuocātur in hoc noie cōi equoca equocata. Tertia ꝓpositio capiēdo vni ca et e ca scōcintentionalit z vtrūq̃z vt quid vel vtrūq̃z vt mō hec est falsa: equoca e ta sūt vni ca vniuocata ptz qz equoca z vni ca sunt due intentōes speciuoce distincte q̃ neutra pt verificari de alia. Et ꝓformit pñt formari tres ꝓpositiōnes de equocis equocātib' sic formate sunt de equiuocis equocatis.

Dubitatur secundo vtrū ali/

qua pdicatio dentia sit vni ca. Rñdet p vnam distictioz et quiqz ꝓpositōes. Distinctio ē hoc q̃ pdicatio dentia est tri z. vna est q̃ sumitur a posteriozi essentialiter: vtputa ab accñte: et B mō ista est dentia hō est iust'. Alia ē pdicatio dentia q̃ sumit ab aliquo pozi eēna r: qd tamē nō est de cōceptu formali p'teriozis. et hoc gen' pdicaf dentie de ōra. Et hl' scōm franciscū de maronis ens pdicaf dentie de decez gñibus et de per se cōtentis in illis. z a ē pdicatō dentia q̃ accipit ab aliq̃ pozi eēnalit qd tamē est ps ꝛcept' formalis sui in ferioris. et B mō gen' z ōra pdicātur dentie de spē quā ꝛstituūt. Prima ꝓpositio sit hec. Nulla pdicatio eēnalis c' extrema sunt abstracta vltimata abstractōe est aliq̃ mō dentia. pr z qz ad oez pdicatōez dentiam regrit pdicatū significare cū q̃dā ꝛcretōe ad subiectu: sicut daf intelligi per ista pticula appellatōez. mō in tali predicatōe nulla est ꝛcretio q̃ ꝛc. a ꝓpositio. nulla talis predicatō vltiate abstractoꝝ i creatis est ba p ydēptitatē : z omnis talis ē formalis. ptz quia in omni tali pdicatione denotant extrēa esse ōimode eadem: et nullo mō distincta. In diuinis vero tales predicatōes pñt esse vere p ydēptitatē: licz nō sint formales: et hoc ē ꝓpt infinitatē per quā oia attributa in deo realiter ydēptificātur cū deo. Ex quo elicitur talis regula scōistica. oīs ꝓpositio vltiate abstractoꝝ

ctuius ambo extrema sunt infinita: vel alterū tantū est infinitū: licet non sit formalis: est tm̄ vera p ydēptitatē. vez tamē quidā dicūt q̄ liz in p̄dicamētis nulla talis p̄dicatio repiat vera nisi formalīt: tamē in transcēdētib⁹ ꝓpter ambitū sue ꝓmunitatis tales p̄dicatōes de vltiate abstractis facte possunt esse vere per ydēptitatem. patet qꝫ ratio entis vltiata abstractiōe abstracta: vtiet posse dici de oibus rōnibus quittitatiuis: eo q̄ omnes rōnes qtitatīe sunt q̄dam entitates: nisi fiat abstractio p scōasintentōes. vt cū dicitur quittitas boīs est qtitas entis: vel ratio formalis huāitatis ē ratio formalis entitatis. tales enī ꝓpositōes sunt false Tertia propositio oīs p̄dicatō essentialis in q̄ scilicz p̄dicatū est ps eēntie subiecti est dentia 5 ⁰⁰. patet qꝫ omnis pars cū non sit oīode eadē cū suo toto p̄dicat dentie et ꝓcretie de illo. iō generaliter qōcunqz supi⁹ essantiale et quittitatiuū: cum sit pars cōcepti⁹ formalis sui inferiōris p̄dicat de illo dentie 4 ⁱ propositio. ꝓpositōes dentie z ⁰ et tertio mōis sunt vniuoce. Prima ps patet qꝫ in talib⁹ p̄dicatuz est essentialiē pus z vniuocū respectu subiecti. za pars ptz qꝫ in talibus ratio p̄dicati includitur in rōe sbiecti. et ideo p̄dicatōes dentie tertio ⁰ cū hoc q̄ sūt vniuoce et essentiales: sunt etiā quittitatīe: sz p̄dicatiōes dentie z ⁰⁰: licet sint eēnales: non tamē qtitatīe: cū qtitas p̄dicati nō ptineat in qtitate subiecti. Quīta propositio nulla p̄dicatō dentia p̄mo mō ē vniuoca patet qꝫ in tali p̄dicatōe predicatū ē quod ⁱ accēs posteri⁹ subiecto. ideo nulla talis ē eēntialis: et per ꝓsequēs nec vniuoca.

Dubitatur tertio. vtrū terminus equoc⁹ significet sua significata copulatiue vl' disiuctiue. Ad q̄ rndetur fm egidiū de roma in ꝓmento sup p̄mo elencorū q̄ termin⁹ equoc⁹ potest dupliciter ꝓparari ad sua significata: vno mō vt per impositiōez ea importat. et sic significat ea copulatīe. Nō q̄ in sua significatōe copulatōez importet. sz ꝓpt sititudinē quā habet ad copulatōez. Alio mō potest ꝓparari ad sua significata vt per intellectū ad ipsa referr. z sic significat ea disiuctīe. nō etiā q̄ in sua significatōe disiuctōez importet: sz propter similitudiez quā hz cū disiuctōe

Ad rationes ante oppositū.

Ad p̄mā dicitur q̄ bene cōcludit pro p̄ma pte ꝓclusionis respōsalis: scilicz q̄ omne p̄dicatū est vel equocū vel vniuocū: cū hoc tamen stat q̄ tres sunt modi p̄dicādi eēnaliter distincti vt patuit. Ad scōaz concedit q̄ in spēali plures sunt modi p̄dicādi trib⁹: Isti tamē omnes cōtinēt sub predictis tribus.

Queritur tertio vtrum due diuisiōes: et due regule ante predicamētales fint in textu sufficiēt assignate. Et arguit p̄mo contra p̄mā diuisionē. qꝫ corp⁹ aiatū nec dicit cū ꝓplexiōe nec sine ꝓplexiōe. ḡ diuisio est insufficiēs. Ad̄is patz pro p̄ma pte qꝫ corp⁹ aiatum ponit in recta linea p̄dicamētali. mō nullū ꝓplexū ponit in predicamēto vt inferi⁹ patebit ḡ zc. za pars patet qꝫ ꝓtinet plures voces significatiuas ḡ nō est vox inꝓplexa. Secūdo arguit cōtra secūdā diuisionē qꝫ dici de subiecto est predicari noīe et ratōe: et esse in sbiecto ē p̄dicari noīe: vt postea patebit. sz impossibile est aliqō idē p̄dicari noīe et ratōe: et tm̄ nō predicari noīe. ḡ male dꝫ alia quidē de sbiecto dicūtur: in sbiecto vero nullo sūt. Tertio arguit cōtra p̄mā regulā qꝫ nō se ² ysocheles est triāgul⁹: et triāgul⁹ prio hz tres ḡ ysocheles p̄mo habet tres. qꝫ due prie sunt vere: et ꝓclusio est falsa: et tamē arguit ꝓprimā regulā ḡ zc. Quarto ar ² ō scōaz regulaz. qꝫ fi ⁱ est spēs q̄ntitatis: et etiā est spēs q̄li ⁱⁱⁱ. ḡ regula est in sufficiēs. Jn oppositū est arestotiles in textu.

Sciendū primo qꝫ prima diuisio valz ad ꝓgnoscēdū ꝓditōnē eoꝫ q̄ per se reponūtur in predicamēto: q̄ quidem cōditio est incōplexio. oportet enīz qōlibet per se reponibile in p̄dicamēto esse inꝓplexū. z⁰ dicit q̄ secūda diuisio valet ad ꝓgnoscēdus sbstantiam seu ꝓpriam entitatē: vel quittitatez reponibilium in predicamēto. oportet enim qōcūqz in predicamēto reponibile: entitatīe ē sbstantiam vel accēs: vniuersale vel particulare q̄ qtuor circūloquntur per suas passiones in secunda diuisione q̄drimēbri. Nam per esse ī q̄ est proprietas accētis circūloquit accidens. et per non esse in circunloquit sbstantia: per dici de vniuersale: z per nō dici de singulare. Tertio dicitur q̄ prima regula valz ad cognoscēdū ordinē eoꝫ q̄ ponūtur in recta linea eiⁿ dem kathegorie. Est enim talis ordo q̄ quid est pri⁹ prioze: est pri⁹ posterioze: zquicquid est superius superioze: est superi⁹ inferioze. et talis ordo pcise significat per primā regulā. Quarto dicit q̄ secūda regula vz ad cognoscendus ordinem eoꝫ q̄ ponūtur in diuersis kathegorijs. Est enim talis habitudo q̄ nihil vnius kathegorie est superius essentiale ad alia alterius kathegorie.

Liber.

Sciendũ secũdo q̃ in hoc se:

cundo capitulo determiat arestotiles de qbus dam aĩtibus ad ꝓgnitionẽ ꝑdicamẽtoꝝ q̃ntũ ad ꝓdirionem et ſbſtantiã eoꝝ. Et ꝓtinet duas ꝑtes. In ꝑma ponit talem diuiſionez dicẽs q̃ eoꝝ q̃ dr̃ q̃dã dr̃ ꝑ ꝓplexionẽ vt hõ curzit. Alia vero ſine ꝓplexiõe vt hõ: curzit: vincit: et ſic de ſimilib⁹ terminis ſimplicib⁹. In ſcõa ꝑte ponit ſecũdam diuiſionẽ dicẽs: Eoꝝ vero q̃ ſunt alia quidẽ dicũtur de ſubiecto: in ſubiecto vero nullo ſunt. vt homo quidez dicitur de ſubiecto: puta de aliq̃ hoie: in ſubiecto vo nullo eſt. Alia autẽ in ſubiecto quidẽ ſunt: de ſubiecto vero nullo dicuntur. Et addit q̃ eſſe in ſubiecto dicitur illud qõ ẽ in aliq̃ non ſicut q̃dam pars eius: ſz impoſſibile eſt ipſum eſſe ſine eo in quo eſt. vt q̃dam ḡmatica eſt in aliq̃ ſbiecto puta in anima: ſz de ſubiecto nullo dr̃. et quoddã album ẽ in ſubiecto puta in corpe quia omnis color eſt in corpe: de ſubiecto vo nullo dicitur. Alia vero et de ſubiecto dicũtur et ſunt in ſubiecto: vt ſcia eſt in quodã ſbiecto puta in anima: et tamẽ dicit de ſubiecto puta de gramatica. Alia vero neqz ſunt in ſubiecto neqz de ſubiecto dicũtur. vt aliqs homo: aliqs bos. nihil enim boꝝ ẽ in ſubiecto: neqz dicit de ſubiecto. Et addit q̃ vniuerſaliter q̃cunqz ſunt indiuidua et numero ſingl'aria de nullo ſubiecto dicũtur: ſz tamẽ nihil ꝓhibet q̃dam coꝝ eſſe in ſubiecto. vt indiuidua de genere accũtis nõ dicũtur de ſubiecto: ſz tñ ſunt in ſbiecto. Lõſequẽter in 3⁹. ca. determinat de qbuſdã aĩcedẽtib⁹ ad ꝓgnitõez ꝑdicamẽtoꝝ q̃ ad ordinẽ ipſoꝝ. Et ꝓtinet duas ꝑtes. In q̃rum ꝑma ponit talẽ regulã. Qñ alterũ ꝑdicatur de altero vt de ſubiecto: q̃cunqz dicitur de eo qõ ꝑdicatur et omnia dicũt de ſbiecto vt homo ꝑdicat de quodã hoie: z aial ꝑdicat de homie. q̃ et aial ꝑdicabit de q̃dã homie. quia q̃dam hõ eſt hõ et aial. In ſecunda ꝑte ponit ſecũdã regulã. q̃ diuerſoꝝ generꝝ z nõ ſubalternatũ poſitoꝝ diuerſe ſpẽs ſunt et dr̃e. vt animalis et ſcie q̃ ſunt duo diuerſa genera ſunt diuerſe ſpecies z differẽtie. q̃ greſſibile: et volatile: bipes ſũt dr̃e aial'. ſz nulla baꝝ eſt dr̃a ſcie. q̃ vna ſciẽa nõ differt ab alia in eo q̃ ẽ bipes vel volatilis. Et addit q̃ notãter dicũ ẽ diuerſoꝝ generꝝ z nõ ſbalternatũ poſitoꝝ q̃ diuerſoꝝ q̃ñerꝝ ſbalternatũ poſitoꝝ nihil ꝓhibz eaſdẽ eẽ dr̃as. q̃ ſupioza ꝑdicãt de ſuis inferiorib⁹. q̃re q̃cũqz dr̃e ſũt ꝑ ꝓ: eeõ ert z ſbcti.

Sciendũ tertio q̃ circa hũc

textum incidũt q̃ruoꝝ difficultates. Prima ẽ ꝑ⁹ dictũ ẽ in ꝑncipio: hanc ſciam nõ eẽ de vocib⁹ nec ỏ termis: et tñ dici ẽ paſſio termi. ſil'r cõplexio et mꝑplexio eſt paſſio vocis. quare videt q̃ ꝑ ª diuiſio nõ ſit vtilis ad cognitõnẽ ꝑdicamẽtoꝝ. Ad hoc rñdet q̃ in ꝑdicta diuiſione dicũtur debz capi pro ꝓcipiũt. Ulterius ỏ: q̃ ꝓplexio et inꝑplexio licz ſint paſſiões vocũ: ꝓueniũt tamẽ ꝑ ª ꝓceptib⁹. Secũda difficultas q̃ dici de ꝑſupponit eſſe in: q̃ videt q̃ quitgd dr̃ de ſubiecto habeat eſſe in ſubiecto qõ eſt contra ſcõaz diuiſiõez. Ad hãc dubitatõem rñdet ꝑ vnã ſuppoſitõez et vnã diſtictõz Suppoſitio eſt hec. q̃ in ſecũda diuiſione iſte ablatiuus ſubiecto ca² equoce. Nã quando ꝓſtruit cum iſta ꝑpoſitõe in: tũc ꝑ ꝓ ſubiectum accidentis. Sz quando ꝓſtruitur cũ iſta ꝑpõe de: tunc ſignificat in feri⁹ ꝑ ſe alic⁹ ſupioris. Diſtincio eſt hec. eſſe in ſbiecto capit duplicit Uno mõ ꝑmeintẽtõalit: et tũc tãtũ vz ſicut inherere alicui tanq̃z ſubiecto vl' tãq̃z ſuppõito. ſicut dici⁹ naturã hr̃e eſſe in ſuppoſito. Alio mõ capit ſecũde intentiõalit. et tũc ſignificat ꝑdicatõez dentiaz alicuius accũtis ỏ ſubiecto Tunc dicit q̃ capiẽdo eſſe in ſubiecto ꝑ ꝓ: dici de ꝑſupponit eſſe in: Nõ ãt capiẽdo z ꝓ ſic ca² in diuiſiõe. Tertia difficl'tas vtrũ ꝑ ª regl'a teneat vl'. Rñ ¹ bzcuit q̃ affirmatiez negatiez in oib⁹ termis. duab⁹ ꝓdirõib⁹ obſuatis. ꝑ ª q̃ ꝑ ª ſit affirmatiua. ſcõa q̃ z ª propoſitio ſit vl'is ſiue affirmatiã ſiue negatiã. Quarta difficultas q̃ dicũt gña ſ' alt'nati põita: vl' nõ ſb alternati põita. Rñdet q̃ illa dñz ſbalternati põita q̃z vnũ ꝑticipat q̃tritatiẽ aliud: et non econtra: et ſunt e⁹dem kathegorie. ſicut ſbſtãtia z corp⁹. Et ꝑ oppoſitũ gña nõ ſbalternatiz põita ſunt illa q̃ ꝓtinẽt i diuerſis kathegorys nec vnũ q̃tritatiẽ ꝑticipat reliq̃ ſic al' et color.

Concluſio reſponſalis duc:

diuiſiões et due regule aĩ ꝑdicamẽtales ſu n in textu ſufficiẽter aſſignate. Lõcluſio ſatis pz ꝑ declaratiõez eoꝝ q̃ dicta ſũt in notabilibus.

Dubitatur primo. Vtrũ ſo/

la inꝑplexa ſint in ꝑdicamẽto. ꝑ c⁹ ſolutõne eſt ſupponẽdũ q̃ arestotiles in ſcõo tractatu de termiat de ꝑ ⁿᵗᵒ. et ꝓtiet ſex ca ¹ª. In q̃z ꝑmo detiat de ipis ꝑ ⁿᵗᵒ poſido vnã gñalẽ enumeratõez eoꝝ. et ꝓtiet duas ꝑticulas. In ꝑma intẽdit talẽ diuiſiõez. Eoꝝ q̃ fm nullã ꝓplexionẽ dr̃ ſingulũ aut ꝑ ꝓ ſbſtãtia: aut q̃li ⁿᵉᵐ: aut q̃ntitatẽ: aut ad aliqd: aut vbi: aut q̃: ant ſitũ eẽ: aut hr̃e: aut facere: aut pati: de q̃libz boꝝ dat exũ dicñs. Eſt autẽ ſubſtãtia vt dicat figuralit. i. exẽplarit vt hõ: equ⁹: q̃n ¹ª⁰ vt bicubicũ

Predicamētorū.

tricubicū :q̄litas vt albū: ad aliqd vt maiꝰ duplū:Ubi ꝟo vt i loꝰ:qñ ꝟo vt heri:situ cēvt sedꝰ iacꝫ:hr̄e vt calciatꝰ armatꝰ:facē ꝟo vt secar̄ vrere:pati vt secari vri. Cōsequēter in zª pticula intendit talē cōclusionē .ſ. q̄ nullū predicamētoꝝ ꝑt affirmatiue vel negatiue.quam cōclusionē ꝓbat duabus rōnibus.Quaꝝ prima est hec: Nullū dicibile ex cuiꝰ cōplexione cū aliq̄ resultat affirmatio vel negatio significat affirmatiue vel negatiue.sed singl'm predicamentoꝝ est tale ḡ nullū eoꝝ significat affirmatiue vel negatiue. Nec per ꝓñs aliquod eoꝝ est cōplexū. qz solū complexuꝫ significat affirmatiue vel negatiue. Scēa ratio est ista: Oīs affirmatio vel negatio ꝑt vez vel falsum sed nullū predicamentoꝝ ꝑt vez vel falsum ḡ nullū p̄dicamētoꝝ ꝑt affirmatiue vel negatie.

Dubitatur secūdo vtrū predicamenta p̄ distinguantur cōuenienter per suos modos p̄dicandi.

Et videt q̄ sic.qz illud quod diuidit imediate in decē predicamenta est ens:cuiꝰ nō sunt differētie:ḡ decē predicamenta nō possunt distingui p differentias : relinquit ergo q̄ distinguant p modos predicandi.Antecedēs p ꝑma parte est de se notū.sed pro secūda declarat.qz differētia semper est extra rōnē eius qō diuidit·ergo si ens haberet differentias ille essent non ens.Modo nullum nō ens est cōstitutiū alicuius positiui entis.ergo predicamenta nō possunt cōstitui sub ente per differentias eius . In oppositum arguitur.qz modus predicandi insequitur modum essendi ergo distinctio p modos predicandi posterior est distinctione modorum essendi : z per consequens non ē prima.Ad dubium respondetur q̄ predicamenta possunt dupliciter considerari.Uno modo primeintēctionaliter z methaphisicaliter . z sic dicuntur duo . Primum q̄ sicut ens prima sui diuisione diuiditur per finitum z infinitum creatum vel increatum:ita ens creatum z finitum imediate diuiditur in decem predicamēta:ita q̄ nulla sit prima diuisio bimembris. Secundum dictum.ens finitum prima z imediata sui diuisione descendit in decem predicamenta: non quidez per modos predicandi distinctos:sed per quosdā modos essendi ꝓprios: distinctos ex natura rei:quoꝝ quilibet habet rationē contracti respectu entis: z constituti alicuius predicamenti.Alio modo capiuntur predicamēta secundeintentionaliter et logice.z sic etiā dicunt duo. Primū dictuꝫ Decē predicamēta sumpta scēdintēctionaliter sunt decē intentiones scōe adinuicē numeraliter distinctē:ita q̄ hec intentio cōmunis generaᵐ vel predicamētum variatur in istis decē predicamentis tñ numeraliter.cum hoc tñ stat q̄ quelibet baꝝ intentionū singulariū est p̄dicabil' de plurib'ꝰ differētiꝰ ſpē predicatiōe significata:lꝫ non exercita. Scōm dictū :Ex quo intēctiones scōe causant per actū compatiuū intellectus:iō decem predicamēta q̄ sunt decē intentiōes scōe causant ꝑ actū compatiuū intellectꝰ:compantis quittitates principales cognitas ad primam substantiam quam diuersimode hñt denoiare . Et q̄ videt sequi q̄ prima distinctio predicamentoꝝ logice cōsideratoꝝ sumitur p diuersos mōs p̄dicādi:sic dīstīctꝰ respectuū sumit ex distinctōe termioꝝ.

Dubitatur tertio. vtrū deꝰ sit in p̄dicamēto.

Ad quod breuiter respōdet per tria dicta. Primū dictū est:Oē reponibile per se z directe in predicamēto necesse ē habere ordinē in se superiorīs vel inferiorīs. qz hoc videt significari p hoc nomē p̄dicamētū:quod in sua significatiōe quandā cordinationē ꝓportat. Scōm dictū superꝰ essentiale z quittitatū est ps sui inferiorīs.qz in ꝓceptu formali inferiorīs includit superius. z cuiꝫ hoc aliqd aliud qō est cōtractiuū et denoiatiuū superiorīs q̄ superius ē eius ps . Tertiū dictū deo repugnat habere partē . Probatur qz deo repugnat q̄cunqz impfectio sed ps videt de se importare quādā impfectionē : ex q̄ pars semp caret perfectione totiꝰ. Et quibꝰ videt sequi q̄ deꝰ nō est in p̄dicamēto.

Ad rationes ante oppositū

Ad pᵃᵐ ōr q̄ lꝫ corpꝰ aīatū ꝑᵐ vocē sit ꝓplexū: sibi tñ correspōdet i mente cōceptꝰ incōplexꝰ: z apte rei sibi corrīdet qtitas simꝫ. iō talis cōplexio vocalis nō ꝓhibet simplicitatē reqsitaꝫ ad B q̄ aliqd sit in p̄dicamēto. Ad zᵃᵐ ōr q̄ pᵗ vno noie pōt capi duᵗ.Unoꝰ pcise:vt tātū vꝫ sic pᵗ fm noᵐ z non fm rōnē:z pᵗ noie z rōe nō inclu pᵗ noie:lꝫ ex opꝰ distinguūt. Alioꝰ caꝰ pmissiue vt.ſ.secuꝫ pmit rōnē pᵗ pᵗ ō sbctō.z cē id qō pᵗ noie z rōe:pᵗ etiā noie. Ad 3ᵃᵐ ōr q̄ nō debite arꝰ.eo q̄ bꝰ nō ē vl'is.si aūt bꝰ fuerit vl'is tūc bñ sequꝰ ē fl'a ita etiā bꝰ.Diꝰ pterea fm frā ᵐq̄ ista reᵃ tꝫ vl'r i termis pᵉᵗᵒ:lꝫ qñ fit variaꝰ p trōs z ᵉᵗᵒ ꝓñia nō tꝫ.sic aūt arguebat i ꝓpoꝰ ex pte bꝰ. Ad 4ᵘᵐ ōr q̄ figª pōt duᵗ ꝓsiderari.Unoꝰ mālr:vt.ſ.ē q̄n trāta trō vel tris:z ē in gñe q̄n ᵗᵗᵒ. Alio mō capitur formaliter.ſ. p clausione seu terminatione linearum insuꝑfitie.z sic ē de gñe q̄litatis.Mō nō ē incōᵐᵒ

idem inueniri in diuersis ꝑdicamentis.

Queritur quarto: vtrũ substantia prima sit magis substantia q̃ ſcda.

Et arguitur q̃ non autoritatibus ⁊ rõne. Prima autoritas est arestotilis in B libro: volentis q̃ substantia nõ suscipit magis neq̃ min⁹. Secunda ē porphirij in capl'o de differentia: vbi vult q̃ esse substãtiale vniuscuiusq̃ est vnũ ⁊ idẽ: neq̃ intensionẽ neq̃ remissiones suscipiens. Preterea arguit rõne. Nulla forma que non est ꝓtibiliter acq̃sibilis per motũ suscipit magis ⁊ minus. sed substãtia nõ est forma ꝓtibiliter acq̃sibilis per motũ: vt videtur sentire arestotiles qnto ⁊ septimo phicor: q̃ vna substantia nõ est magis substãtia q̃ alia: Nec valet dicere q̃ hic capitur substãtia z^cr. qꝛ talis z^a intentio nõ acquiritur per motũ: cuꝛ nulli⁹ motus sit termin⁹ formalis q̃ capiẽdo substãtiam z^cr vna nõ est magis substantia q̃ alia. In oppositum est arestotiles in pñti capitulo.

Sciendum primo q̃ pro declaratione terminoꝛ premittuntur due distinctiones.

Prima est. Substãtia põt capi dupliciter. Uno mõ fundamẽtaliter ⁊ pro denominato. ſ. pro ipsa entitate substãtie denoiata ab actu substandi. Alio mõ põt capi substantia formaliter. ſcꝛ pro ipso actu substandi. Secũda distinctio est hec. Actus substãdi potest capi dupliciter. Uno mõ ꝑmeinẽtionaliter. ⁊ ° modo itez capitur dupliciter. Uno mõ ꝑ ipso actu substandi in actu: ⁊ sic ē accñs cõtingenter aduenies substantie. Scdo mõ capit ꝑ ipso actu substandi in aptitudine: ⁊ tũc est quidã respect⁹ aptitudinalis fundatus in substãtia. ⁊ terminat⁹ ad actũ substãdi in actu ⁊ illo mõ ꝓuenit substantie in ⁊ ° mõ dicendi ꝑ se tãq̃ passio: ꝓporionabiliter sicut aptitudinalis inherẽtia ꝓuenit accñti. Sed alio mõ põt capi act⁹ substãdi z^cr: ⁊ tũc est quidã respect⁹ rõnis aptitudinalis. q̃ est ad posse ſbici in ꝑdicatione essentiali vel denoiatiua.

Sciendum secũdo: q̃ in hoc ⁊ ° capitulo determinat arestotiles de ꝑdicamento substãtie. Et ꝓtinet duas ꝓtes principales.

In quaꝛ ꝑma determiat de substãtia diffinitie ⁊ diuisiue. Et ista ꝑs adhuc ꝓtinet duo ꝑcta. In ꝑ ponit diones ꝑme substãtie ⁊ z^e. Et presupponẽdo q̃ndã diuisionem substãtie in primã ⁊ scdam dicit q̃ ꝑma substantia est que ꝑprie ⁊ principaliter ⁊ maxime substare dicit. ⁊ q̃ neq̃ de subiecto dicit neq̃ in subiecto est. vt aliqꝛ hõ: aliqꝛ bos. Sed scde substantie sunt spẽs in quib⁹ sunt prime q̃ dicuntur ꝓncipales substãtie: ⁊ harũ spẽrũ genera. vt aliquis hõ est in boie. i. sub boie tanq̃ sub spẽ: ⁊ aial est gen⁹ illius spẽi. Consequenter in scdo ꝑcto declarat dictas descriptões. ⁊ cõtinet duas particulas. In quaꝛ ꝑma declarat descriptionẽ prime substãtie. ⁊ intendit 4^or ꝓclusiões. Prima. q̃ eoꝛ q̃ de subiecto dicunt necesse est nomẽ ⁊ rõnem de subiecto ꝑdicari. Quã cõclusiões relinquit notã ex pri⁹ dictis: videlz ex dione vniuocoꝛ: ⁊ ex ꝑma regula añ predicamẽtali. Declarat tñ eã per exemplũ. qꝛ hõ dicit de subiecto ⁊ tñ ꝑdicat nomine ⁊ rõne de eo. vt quidam hõ est hõ: ⁊ est aial rõnale mortale. Posset etiã extra textum assigri talis rõ. qꝛ (vt pri⁹ patuit in scda diuisione antepdicamẽtali) esse in subiecto ⁊ dici de subiecto capiunt ibi scdẽ intẽtionaliter: videlz esse in subiecto ꝓpredicari accñtaliter ⁊ dentie: ⁊ dici de subiecto capit ꝓpredicatiõe essentiali. mõ cõstat q̃ in ꝑdicatione essentiali nõ solũ nomẽ sed etiã rõ ꝑdicati predicat de subiecto. etiã quecũq̃ dicunt de subiecto ꝑdicantur noie ⁊ rõne de eo. Secũda cõclusio Eoꝛ q̃ sunt in subiecto. i. que dentie predicantur de subiecto vel fm se vel fm concreta: in plurib⁹ neq̃ nomẽ neq̃ rõ ꝑdicat de subiecto. vt accñia in abstracto defigta: Sed in aliqꝛbus nihil quidẽ ꝓhibet nomen ꝑdicari aliqñ de subiecto: rõnem vo impossibile ē ꝑdicari. vt albũ cũ sit in corpore vt i subiecto predicat de eo fm nomẽ ⁊ dentie: vt h^c est denoiatiua: corp⁹ est albũ. sed rõ albi nõ predicat de corpore. Tertia cõclusio. Omnia alia a primis substantijs aut dicuntur de substantijs principalibus vt de subiectis. i. predicantur de primis substantijs tãq̃ de suis inferioribus: aut sunt in eis vt in subiectis. i. predicant de ipsis denominatiue. Hanc cõclusionem pro vtraq̃ parte declarat arestotiles per duas cõsequẽtias. Quaꝛ prima est hec. qꝛ bene segtur: aial predicatur de homine q̃ animal predicat de aliquo homine. Cõsequẽtia tenet qꝛ ex opposito consequẽtis inferꝛ oppositus añtis. qꝛ si animal de nullo homine predicatur: nec oino de homie predicabitur. Secũda consequẽtia est hec. qꝛ bene sequitur: color est ĩ corpore q̃ color ē in aliq̃ corpe. tenet ꝓsia sicut pri⁹. qꝛ ex opposito consequentis inferꝛ oppositus antecedentis. qꝛ si color non est in aliquo singulariũ corporũ: nec oino erit in corpore. Et sic ex duab⁹ consequẽtijs iã dictis ꝓcludit are^tes q̃ oia alia a ꝑmis sbstãtijs aut dicũt de sbstãtijs principalib⁹ vt de subiecto: aut sunt in ipsis vt

in sbiectis. Ex qb⁹ trib⁹ cōclusiōib⁹ vult are-
ies habere ostensū q p⁹ sbstantie dicūt maxie ⁊
pncipalissime sbstātie: eo q oib⁹ sbiciūt siue
in predicationib⁹ essentialibus siue dentis.
Consequēter p modū correlarij infert 4ᵃᵐ cō-
clusionē. q̄ est hec. q nō existētibus pmis sb-
stantijs impossibile est aliquod aliorū esse. qz
vt patuit ex cōclusione 3ª oia alia a pmis sb-
stantijs aut dicunt de pmis vt de subiectis:
aut sunt in eis vt in subiectis g̃ ⁊c.

Sciendū tertio q circa hūc

textū oriuntur tres difficultates. Prima est
vtr aliqs hō ⁊ aliquis hos dicant prime sb-
stātie. Ad quā respōdet p duas distinctiōes.
Prima est. Indiuiduū capitur dupliciter (vt
in proposito sufficit) Uno mō p aggregato
ex qtitate ⁊ ōra indiuiduali precise. Alio mō
capitur p aggregato ex quitatate: ōra indiui
duali: ⁊ exña cū oibus accidentib⁹ circūstan-
tionantib⁹. que quidē accña circūstantionātia
sunt septē contēta in hoc versu. Forma: figu-
ra: loc⁹: stirps: nomē: patria tempus. Indiui-
duū pmo mō vocat indiuiduū vagū. Sed in-
diuiduū scdo mō vocatur indiuiduū circūstā
tionatū. Scda distinctio. aliqs hō potest ca
pi dupliciter. Uno mō materialiter p aggre-
gato ex termio cōi ⁊ signo cōi: ⁊ sic nō est pri
ma substantia: sed poti⁹ diceretur ens p acci-
dens: Alio mō potest capi personaliter p illo
qd representat id qd ē indiuiduū primo mo-
do sumptū. s. indiuiduū vagū: ⁊ sic est prima
substātia. Secūda difficultas. q̄re a pbo pme
substantie vocant in textu pncipales substan
tie. Dicitur q ideo fit. qz pncipalius substant.
vt patet p suā dionē: In q̄ ponitur proprie ad
excludendū accidētia: que proprie nō dicunt
substare. qz in primo posterior dicitur q ista
est per se: ligni est albū: sed ista ē per accñs:
albū est ligni. eo q subiectū nō subicitur fm
se: sed rōne sui materialis: quod est subiectuz
albedinis. Scdo ponit pncipaliter ad exclu-
dendū scdas substantias: q̄ etsi substēt in pro-
positionibus: adhuc tñ pncipali⁹ substāt prie.
sicut deducebat arestotiles i duab⁹ predictis
qstijs. Ponitur tertio maxime ad excludēdū
tā accña q̄ substantias scdas: vel ad excludē-
dū spēs: q etsi magis substāt q̄ genus: nō tñ
maxie. Tertia difficultas. vtr sit possibile ali-
quod pdicatū predicari de sbiecto fm nomē:
⁊ tñ nō predicari fm rōnē: cum tñ de quocū-
qz predicat diffinitū ⁊ etiā sua diffinitio. Re-
spondetur q pdicatū predicari fm rōnem de
subiecto pōt intelligi dupliciter. Uno mō tā-
q̄ rō subiecti. ⁊ sic in predicationib⁹ per acci-
dens predicat nomē predicati ⁊ non rō. Alio
mō pōt intelligi rōnē pdicari de subiecto: nō
quidē vt rō subiecti: sed vt qcūqz pdicatum.
⁊ sic in propositionib⁹ dentis sicut nomē pre-
dicati predicat dentie de subiecto: ita etiā ra-
tio illi⁹ predicati predicatur denominatie de
illo subiecto.

Conclusio responsalis: pri-

ma substātia est magis substātia q̄ scda. Pa
tet. qz illa substantia est magis substātia que
pluribus substat tā in predicatione essentiali
q̄ accidentali. sed pma substātia ē huiusmo-
di. vt patuit in 2⁹ notabili g̃ ⁊c.

Dubitatur primo. vtrum cu

iusliber predicamēti indiuidua sint pme sub-
stantie: ⁊ genera ⁊ species sint scde substātie.
Pro cui⁹ solutione ē aduertendū q in hoc 2⁹
puncto declarat arestotiles descriptionez se-
cundarū substantiarū. Et intendit tres conclu-
siones. Prima est hec. De numero scdarū sb-
stantiarū species ē magis substantia q̄ gen⁹.
Quā conclusionē probat arestotiles duabus
rōnibus. Prima rō est ista. qz illud qd ē pro-
pinqui⁹ pme substantie est magis substantia.
sed spēs est ppinquior pme substantie q̄ ge-
nus g̃ ⁊c. B⁹ probat sic. qz illud est ppinqui⁹
pme substātie per qd ꝛuenienti⁹ ⁊ manifesti⁹
assignat quid de prima substātia. sed p spe-
tiē conuenienti⁹ assignatur qd de prima sub-
stantia q̄ per gen⁹ g̃ ⁊c. Minorē p syllogis-
mi declarat p exemplū. qz si qs diffiniat quē-
dā hoiem manifesti⁹ assignabit hoiez q̄ aial.
qz illud ꝛuenientius assignat in diffinitione
alicui⁹ qd est magis propinquū. sz hō est ma-
gis propinquū respectu alicui⁹ hois: q̄ aial
qd est cōc. g̃ diffiniendo quendā hoiem cōue
nienti⁹ quis diffinit p hominem q̄ per aial.
Similiter si qs velit diffinire quandā arborē
cōuenienti⁹ in sua dione assignabit arborem
q̄ plantā. Secūda rō qz sicut se hbt prime sb-
stantie ad oia alia: ita se habēt species ad ge
nera. sed prime substantie ex eo dicūtur ma-
xime ⁊ principales substantie. quia omnibus
alijs substant ⁊ non econtra. ergo cuz species
substat ipsi generi ⁊ non econtra: sequitur q
species erit magis snbstantia q̄ genus. Ex
quo concludit arestotiles q de numero secū-
darum substantiarum species est magis sub-
stantia q̄ genus. Secunda ꝛclusio est ista.
De numero spetierū spetialissimarū qne sunt
secunde substantie vna nō est magis q̄ alia.
pbat qz assignādo qd de aliq̄ pma substātia
nō cōuenienti⁹ nec manifesti⁹ assigē vna spēs

q̃z alia.vt si quis q̃rat quid est sortes:nō familiariᵒ rñdetur q̃ est bō:q̃z si queratur quid est mozellus:z rñdetur q̃ ē equᵒ: Et subiūgit incidentaliter q̃ de nūero p̃mazꝝ sb̃stãtiarū vna nō ē magis sb̃stãtia q̃z alia.vt aliqs homo nō est magis substantia q̃z aliqs bos. Tertia cōclusio. Nihil est zª sb̃stãtia nisi genera z spēs de genere substãtie ,pbat. duabᵒ rōnibᵒ quaꝝ p̃ma est hec: Ille dicunt scōe substãtie q̃ indicãt quid de p̃ma substãtia.sed tñ genera z spēs de p̃dicamēto substãtie sunt hmōi , g̃ zc. Bᵒʳ ptz:qꝛ illa solū indicãt quid de p̃ma substantia q̃ p̃dicant in qd de p̃ma substãtia. sed soluz genera z spēs de p̃dicamento substãtie predicant in quid.vt si qs querat de aliq̃ hoie puta de sorte qd est sortes : ꝓuenięter respōdet q̃ est hō:z q̃ est aial:z(vt patuit) familiariᵒ assignat q̃ est hō q̃z q̃ est aial.Si qs vo respōderit q̃ sortes sit albᵒ:vel q̃ currit:vel quodlibet taliū accidentiū:nō assignabit qd:sed assīgbit extranea q̃ sunt extra qtitatē . Scōa rō sicut se bñt prime substantie ad oia alia:ita se habēt secunde substãtie ad accidentia.sed p̃me substãtie se habēt ad oia alia sic q̃ dicūt p̃ncipales substãtie: eo q̃ oĩbus alijs subiciunt:vel fm p̃dicationez essentialē:vel fm predicationē denoiatiuā.g̃ genera z spēs de p̃dicamēto sb̃stantie:cū post illas subiciunt accidentibᵒ:merito debēt dici scōe substãtie.Bᵒʳ declarat.qꝛ cū aliquem hoiem dicis eē g̃maticū:z hoiem z aial dicis eē grammaticū.sit'iter autē z in alijs.

Dubitatur secundo. vtrum

due ꝓñe q̃s adducit arestotiles ad ,pbandu zᵃᵐ conclusionē sint suffitiētes.Et videt q̃ nō qꝛ in ipsis cōmittit fallatia ꝓñtis:arguēdo affirmatie a supiori nō distributo ad iferiᵒ. Dic dicit q̃ predicte ꝓñe sunt suffitiētes. Propterea qꝛ locᵒ a supiori ad inferiᵒ affirmatiue bñ valet in p̃dicationibᵒ cēntialibᵒ:lz nō in predicationibᵒ accñtalibᵒ.Quod patet p̃mo p porphiriū in de cōitatibᵒ generis z dre: vbi vult q̃ quicqd verificat de genere inq̃tū genᵒ ē : zō dra iq̃tū dra est: etiā verificatur de q̃libet cōtento sub ipsis.Scōo patet idē per arestotilem zᵒ thopicoꝝ vbi docēs determinare propleumata de spē dicit q̃ p̃ assipitiendū est vtꝝ insit generi:z si sic: ,ppleuma est construēdū . Ex q̃ clare pz q̃ locᵒ ad supiori a inferiᵒ q̃ñqꝝ tenet affirmatiue: z B in predicationibᵒ essentialibus.Et q̃z uis istud sit vez:videt tñ insufficienter dictū.qꝛ in p̃dictis ꝓsequētijs arguit i p̃dicatis accidentalibᵒ z denōiatis: sicut etiā in predicatis essentialibus vt patet in zª consequētia:cū dicit si color est in corpore g̃ z in aliq̃ corpore. Ideo aliter respōdēdū est ad dubiū p̃mittendo vnā distinctionē.s.q̃ tripliciter ꝓtingit arguere a supiori ad inferiᵒ affirmatiue z sine distributione.Uno mō disiūctiue sicut q̃ñ terminus cōis supponit determinate tūc sub ipso lz descēdere ad sua inferiora disiūctiue.Scōo mō cōtingit arguere a superiori ad inferiᵒ disiūctim:sicut q̃ñ terminus cōis supponit ꝓfuse tñ. Tertio mō copulatie z a q̃libet suoꝝ inferioꝝ seorsū.z isto mō non cōtingit descēdere sub supiore nisi ipsū sit distributū. Tūc dicit ad dubiū. q̃ lz a supiori ad inferiᵒ nō semper teneat ꝓñia tertio mō. tñ formaliter tenet ꝓñia a superiori ad sua inferiora p̃ vel scōo mō : in q̃ sensu fecit arestotiles p̃dictas ꝓñias:ad cuiᵒ denotationem arguebat arestotiles a supiori ad inferius.

Dubitatur tertio . vtrū hoc

sit vez q̃ nō existentibᵒ primis substãtijs impossibile est aliqd alioꝝ eē.Et videt q̃ non. p porphiriū in de cōitatibus generis z dre:vbi vult q̃ sublato genere auferunt differētie lz nō econtra.qꝛ si oēs differētie aialis interimerentur:adhuc subintelligi pōt substãtia aiata sensibilis. Ex quo videt inferre q̃ ex destructione posteriozis nō sequit destructio supioris.Itē arestotiles zª thopicoꝝ vult q̃ locᵒ ad inferiori ad supius nō tenet negatiue. Ad dubiū respondet dupliciter. Uno mō metha phiʳ.z tūc dicuntur duo. Primum q̃ primis substãtijs nō existentibᵒ:impossibile est aliqd alioꝝ manere in actuali existētia.De scōis sb̃tantijs pz.qꝛ actualis existentia ē quidā modus qtitatis:qui sequit becceitatē.modo destructo prioꝛi destruit posteriᵒ g̃ destructis p̃mis substãtijs:cū destruit becceitas quittitatis vel zᵉ substantie:destruit etiā actualis existentia q̃ sequit becceitatē. Scōo pz de accidentibᵒ.qꝛ accidentia accipiūt suā existentiaz in suis subiectis:lz inter oia accñia esse actualis existētie est prᵒ g̃ remoto vel destructo eē existētie a subiecto:remouet etiā ab accidentibus:q̃ nō existūt preter subiectū: saltē naturaliter . Scōm dictū primis sb̃stantijs nō existentibᵒ in actuali exñia:possibile ē zᵃᵐ manere in esse obiectiuo vel quittitatiuo.Qd pz.qꝛ nullo singulari exñte:adhuc pōt qtitas intelligi:z terminare actū intellectᵒ. sicut pz de rosa in hyeme.Aliter pōt solui logice . p̃o quo premittitur vnū dictum.s.q̃ a logico considerātur prima substantia:secunda:z accñs vt super eis fundat relatio rōis que dicitur zª intentio.sicut p̃ma substantia considerat sb̃ rōe

subicibilitatis: ⁊ z^a substātia cōsideraf sb rōe pdicabi^tis essentialis: ⁊ accfis sb rōe p^litatis accfitalis. Et B dictū paruit pri^o in z^a diuisiōe afi pdicamētali: ⁊ in z^o dubio pcedētis qōis. Tūc dicif ad dubiū. q destructis primis substantijs ipossibile est aliqd alioq esse. Patz qz relatiua posita se ponūt ⁊ perēpta se pimunt. sed pma substātia dicitur relatie ad z^am ⁊ ad accfis vt paruit g zc. Si vo itelligatur de destructione logica q exercef p predicationē negatiuā: tūc erit sensus q qficūq; aliquod pdicatū vere negaf de oibus pmis sbstātijs: impossibile ē idē predicatū affirmari de scōis. Ad autozitatē porphirij dicif q porphiri^o intellexit q destructo postertozi vel iferiozi pōt manere p^o i eē qtitatio. Et ad autozitatē arestotilis respōdef q voluit q ab vno inferiozi ad superi^o nō valet loc^o negatiue: bñ tñ valet arguendo ab inferiozib^o fil' sumptis.

Ad rationem ante oppositū

Ad primā autozitatē pceditur de substantia p mō: sed negatur de substātia scōo mō. Similiter dicif ad z^am autozitatē. Ad rōnē dicitur sicut pri^o q hic capitur substātia z^er. Et ad replicā dicitur q suscipe magis ⁊ min^o pōt dupliciter pziderari. Uno mō pmeintētionaliter vt tñ valz sicut formā aliquā habere latitudinē graduū: ⁊ sic nō pueniit substātie z^er sūpte Alio mō pōt capi scōeintentionaliter vt tantū valet sicut subici vl' pdicari de aliq cū hoc aduerbio magis vel min^o: ⁊ sic substātia scōeintentionaliter sumpta bñ suscipit magis ⁊ minus. Et si vlteri^o dicatur q mod^o pdicādi supponit modū essendi. Respōdetur (vt sepi^o dictū est) q sicut mod^o predicandi de actu significato fit in scōis intētionib^o: Ita similiter modus essendi sup quo fundaf mod^o subicibilitatis vel pdicabilitatis debet fieri in pmis intentionib^o: videlicet in substātia scōo modo dicta.

Queritur quinto. vtrū due

due pme ,pprietates substātie sint suffitiētes. Et arguitur p ptra primā. qz vel esse in subiecto capitur pmeintētionaliter vel scōeintētionaliter. nō pmo mō: qz logic^o nō per se cōsiderat res vel pmas intentiones. Nō etiam scōo mō. qz tūc nō cōueniret oi. nec pueniret pmis substantijs: quod ,pbaf. qz nō esse in subiecto scōeintentionaliter tantū valet sicut predicari de aliq ⁊ nō denoiatiue sed a pma substantia nulla erit predicatio g zc. Secūdo sic. qz pueniit kymere ⁊ entibus fictis: cū nō sint in subiecto. Tertio sic arguif ꝗ secundā. Oīs diffinitio pstituitur ex genere ⁊ differētia. sed differentie nō est ōra g differentia essentialis non bz diffinitionē: ⁊ per pfis non predicatur vniuoce. In oppositū est arestotiles.

Sciendum primo q pro de

claratione terminoz ponūtur due distinctiones ⁊ duo dicta. Pria distinc^o est h'. Substantia pōt capi dupliciter. Uno mō pmeintētionaliter. Alio mō z^er. Scōa distinctio. esse in subiecto ca^z dupliciter. Uno mō pme intētionaliter: ⁊ sic diffiniebaf pri^o ab arestotile q est eē in aliq nō sicut queda ps ei^o sed impossibile ē esse sine eo in q est. Alio mō ca^z scōeintentionaliter vt tantū valet sicut pdicari dentie. Ideo f^m B pōt pma pprietas dupliciter exponi. Uno mō p^c intētionaliter: ⁊ tunc ē sensus: cōe est oi sbstantie hre esse: ⁊ illud eē habere p se: ⁊ nō in alio tāq; in subiecto. Secūdo pōt exponi z^c intentionaliter: ⁊ tūc ē sensus: cōe est oi sbstantie pdicari de aliq vere et affirmatiue ⁊ de nullo dentie. Primū dictū fit istud. lz substātia scōeintētionaliter sumpta sit in subiecto de q predicaf dentie pdicatiōe exercita: pdicatione tñ f^ta predicaf essentialiter ⁊ nō dentie. Uez tñ talis pdicatio essentialis bz exerceri in pmis intentionib^o. Scōz dictū. Predicari vni^cc est pdicari noie ⁊ rōne sic q rō p^tt sit essentialis subiecto.

Sciendum secundo. q in se

cūda pte hui^o ca^lt: que bz sex pticulas: determinat are^leo de cōitatib^o ⁊ propetatib^o substātie: q sunt numero sex. quarum pma est. Cōe est oi sbstantie in subiecto nō esse. Probat sic inductiue. qz pma substātia nō ē in sbiecto: et z^a substantia nō est in subiecto: ⁊ nō sunt plures substātie. g cōe est oi sbstantie in subiecto nō esse. A^oz p pria pte patet. qz pma substantia nec ē in subiecto: nec bz de sbiecto vt ptz p dioez ei^o. Scōa ps ptz dupliciē. Prio inductiue sic: hō nō est in subiecto: neqz aial ē in subiecto neqz dicitur de subiecto. ⁊ sic de alijs: g nulla z^a substātia est in subiecto. Secūdo ,pbaf idē rōe. qz nihil eoz q pdicantur noie ⁊ rōne ē in subiecto. sed oīs z^a substantia pdicatur noie ⁊ rōne g zc. B^oz probaf: qz hō pdicatur f^m no^n ⁊ f^m rōnē de aliq boie: et sil'iter aial f^m nomē ⁊ f^m rōnē predicatur de boie: g oīs z^a substantia predicaf noie ⁊ rōe. Uez tñ ista proprietas nō pueniit soli substātie sed etiā cōuenit differentie essentiali. quia nihil quod predicatur nomine ⁊ ratione est i subiecto sed ōra essentialis nō est in sbiecto.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

B^ᵒʳ patet:q: bipes ⁊ gressibile sunt dr̃ie huiusmodi ꝓstituentes hoiez: ⁊ tm̃ nō sunt in homine vt in subiecto. eo q̃ predicant̃ de hoie f^m nomē ⁊ rōnē. Nā de quocūq; predicat̃ nomē dr̃e vt de subiecto: de eodem predicatur rō eius. Consequenter remouet q̃ddaz dubiū. Posset enī aliqs dubitare q̃ ptes substātie nō sunt substātie: eo q̃ sunt in toto q̃ est quoddā subiectū. Ad hoc rn̄det arestotiles q̃ partes nō sunt in toto q̃ſi in sbiecto: eo q̃ nō sunt in eo sicut accīs in subiecto vel tanq̃z extrinsecū: sed magis tāq̃z p̄n^m intrinsecū cōstitutiuū. Scōa ꝓpetas (quā ponit in z^a particula) ē ista q̃ oib^ᵒ substātijs ⁊ differētijs earū conuenit vniuoce p̄dicari de primis. Et pbat sic: q: quecūq; p̄dicant̃ de sp̄ecieb^ᵒ ⁊ indiuiduis vt de subiectis p̄dicant̃ vniuoce sed scōe substātie ⁊ dr̃e earū p̄dicant̃ de sp̄ecieb^ᵒ ⁊ indiuiduis q̃ de nullo p̄dicant̃: q: a p̄ncipali sbstantia nulla erit p̄dicatio q̃ ⁊c. A^ᵒʳ declarat̃ q: quecūq; predicant̃ noie ⁊ rōne p̄dicantur vniuoce sed quecūq; p̄dicant̃ de sp̄ēbus ⁊ de indiuiduis p̄dicant̃ noie ⁊ rōe q̃ p̄dicant̃ vniuoce. B^ᵒʳ patz: q: illa que p̄dicant̃ de sp̄ēbus ⁊ indiuiduis sunt scōe substātie ⁊ differentie earū. Nā sp̄ēs p̄dicat̃ de indiuiduis. Ben^ᵒ ho p̄dicat̃ de sp̄ēbus ⁊ indiuiduis. ⁊ sil'ter differentia p̄dicat̃ de sp̄ēbus ⁊ indiuiduis. sed p̄^a sbbantia recipit rōez generis ⁊ etiā sp̄ēi. quecunq; enī de p̄dicato dicunt̃ eadem ⁊ de sbiecto dicunt̃. sil'ter sp̄ēs ⁊ indiuidua recipiūt rōnem differētie q̃ differētia p̄dicat̃ de sp̄ēb^ᵒ ⁊ indiuiduis noie ⁊ rōne: ⁊ per ꝓns vniuoce. q: vniuoca dicunt̃ quoz nomē est cōe ⁊ ratio eadē.

Sciendū tertio: q: circa hūc

textū incidunt tres difficultates. Prima est vtz differētia sbstantialis sit sbstātia. Et videt̃ q: nō: q: hic dicit arestotiles p̄mā ꝓpietatez substantie nō ꝓuenire soli substātie eo q̃ conuenit differentie: q̃ differentia nō est substantia. Itē differentia nec ē p̄ma substantia: cum dicat̃ de subiecto. nec est scōa substantia: cuz nō sit gen^ᵒ neqz sp̄ēs. q̃ non ē substantia. Pro responsione ponit̃ vna distinctio q: sbstantia pōt dupliciter ꝓsiderari. Uno mō ꝑ eo q̃ est quittatiue in p̄dicamēto substantie: et habet rōnem pricipantis vel participari. ⁊ sic differētia substātialis non ē sbstantia. Scōo modo capit̃ substātia pro oi eo q̃ essentialiter ē in p̄dicamēto substantie: siue f^m cōceptū formalem substātie siue nō. ⁊ B modo differētia sbstantialis est substantia. ⁊ per B patet rn̄sio ad obiecta. Secūda difficultas. Exq̃ differētia substantialis nō hz diffinitionē. vtz sibi cōueniat predicari vniuoce de primis substantijs. Respondet̃ q: ꝛsi differētia nō habeat rōnez .i. diffinitionē quittatiuā: habet tm̃ rōnem .i. cōceptū formalē quittatiuū ⁊ essentialem f^m quē sibi ꝓuenit p̄dicari vniuoce de p̄mis. Tertia difficultas. vtz prima ꝓpietas conueniat primis sbstantijs. Et videt̃ q: sic. q: vt dicit̃ in textu: cōuenit oi substantie: q̃ cōuenit primis substātijs. In oppositū tm̃ arguit̃: q: a principali substātia nō est predicatio vt habet̃ in textu. Ad difficultatē respondet̃. q: ista ꝓpetas exposita p̄me^ᵗ ꝓuenit generaliter oibus substātijs: Si tm̃ exponat̃ z^ᵗ solū cōuenit secundis substantijs. eo q̃ p̄mis substantijs nō ꝓuenit predicari. Posset tm̃ ꝑbabilius dici q: siue exponat̃ p̄me^ᵗ siue z^ᵗ semper conuenit oibus substantijs. Et ad argumentū in oppositū cū dicit̃ q: a p̄ncipali substantia nulla est p̄dicatio: modo ista ꝓpietas exposita z^ᵗ f^t p̄dicationē de aliq̃ ⁊ respectu illius predicari nō denoiatiue: dicit̃ q: licet p̄ma sbstantia nō p̄dicet̃ de aliquo tāq̃z de subiecto seu de per se inferiori: p̄dicat̃ tm̃ predicatōe essentiali de seipsa: ⁊ de sua dr̃a indiuiduali cuz ipsa conuertibili. ⁊ hoc sufficit ad verificandū dictam ꝓpietatē de ipsa prima substantia.

Conclusio responsalis: Due

prime ꝓpietates substātie sunt suffitientes: vt patet ꝑ declarationē positā in notabilibus.

Dubitatur primo. Vtrū ma/

ior determinatio sit in genere q̃z in sp̄ē. Pro cui^ᵒ declaratione est supponendū q: arestotiles in hac tertia pricula ponit tertiā propetatē q̃ est hec: q: oīs substātia videt̃ B aliq̃ significare. Et B verbū videt̃ nō est expressiuū veritatis sed veri sil'itudinis: q: in quibusdā sbstantijs videlz in p̄mis est indubitabile ⁊ vez qm̃ f^nt hoc aliqd ⁊ vnū numero. de quibusdā autē videt̃ similiter: vt de secundis sbstantijs: que vident̃ significare B aliquid sub appellationis figura: hoc ē propter sil'itudinē appellati q̃ est hoc aliqd: cū significato scōaz substantiarū q̃ est quid cōe ad appellata. sed tm̃ nō est hoc vez: sed magis significant q̃le qd. q: scōe substātie nō significāt aliqd subiectuz vnū numero quādmodū p̄ma sbstantia. sicut hō vel aīal dicit̃ de plurib^ᵒ. Consequenter circa illā ꝓpietatē remouet dubiū. Naz ex B q̃ dictū est. s. q: scōe substantie significāt quale qd videret̃ fortasse qbusdaz q: significarent aliquod quale accidētale sicut albū: q̃ tm̃ nō est ita. Nō enī scōe substantie significāt sim-

pliciter q̃le quid sicut albũ.qꝛ albũ nihil significat nisi qualitatẽ. sed genꝰ ⁊ spẽs circa substantiã q̃litatẽ determinant: hoc ẽ significant aliquã substãtiã q̃lificabilẽ ⁊ determiabilez. ⁊ adhuc in genere plus.i.amplꝰ fit determinatio q̃z in spẽ. qꝛ dicẽs aial plus cõplectitur q̃z dicẽs hõ.ĩõ per plures differẽtias essentiales põt genꝰ determinari q̃z species.

Dubitatur secundo. vtrum

abstractum ⁊ cõcretũ idẽ significent. Pro cuius solutõe pmittende sunt due difficultates. Prima vtꝛ substãtia prima ⁊ scda sint voces vel termini. Et videt q̃ sic. Nã vocis ⁊ termini est significare. sed pma substãtia significat B aliquid: ⁊ scda significat q̃le quid g̃ videtur q̃ pma substantia ⁊ scda sint voces ⁊ termini Ad quã rndet per duo dicta. Primũ dictum q̃ significare B aliqd est significare quittitatẽ vltimate determinatã p differẽtiã indiuidualẽ: Sed significare q̃'le quid est significare qtitatẽ vlteriꝰ qualificabilẽ seu determiuabilez per differentiã formalẽ vel indiuidualem. Scõm dictũ. Ista ꝓpꝛietas debet expõi logicaliter tñ: ⁊ terminis supponẽtibꝰ materialiter: vt sit sensus: Prima substãtia significat B aliquid.i.termini singulares significãtes primã substantiã significant B aliquid. Sed ista ꝓpositio scda substãtia significat q̃le quid sic exponit. termini cões significãtes scdaz substantiã significãt quale quid. Scda difficultas. vtꝛ albũ significet solã qualitatẽ fm q̃ dicitur in textu. Et videt q̃ nõ per arestotilẽ tertio thopicoꝝ vbi vult q̃ albũ ⁊ cetera cõcreta nõ sũt in predicamẽto propter duplex significare. Rspõdet per vnã distinctionẽ q̃ albuz põt dupliciter cõsiderari. Uno mõ vt ẽ nomẽ adiectiuũ adiectiue tentũ: ⁊ sic significat solaz qualitatẽ: ⁊ non differt a suo abstracto nisi in mõ significandi gramaticali. Alio mõ põt capi vt est nomẽ adiectiuũ substãtiuatũ. ⁊ B dupliciter. Uno mõ vt habet suppositiõez simplicẽ: ⁊ sic significat quoddã aggregatũ ex subiecto ⁊ albedine. Alio mõ põt capi vt hz suppositionẽ personalẽ: ⁊ sic põt dici q̃ significat qltatẽ: ⁊ consignificat seu conno.at subiectũ ꝑ quo supponit.

Dubitatur tertio. vtrũ partes

substãtie sint substãtie. Et videt q̃ non. qꝛ vel ps esset spẽs eius cuiꝰ est pars: vel nõ. Nõ primũ qꝛ tunc ps nõ distingueret a toto cuiꝰ ẽ pars. Nec scdz qꝛ tunc totũ ⁊ ps distinguerent essentialiter. Jn oppositũ arguit qꝛ ꝑmo phicoꝝ dicitur. ex nõ substantijs nõ fit substãtia sed ex partibꝰ substãtie fit substãtia g̃ partes substãtie sunt substãtie. Ad dubiũ rspõdetur per duas distinctiões. Prima ẽ auicenne in sua metha^{ca} dicẽtis q̃ substãtia põt capi dupliciter. Uno mõ vt ẽ genus analogũ ⁊ sic diffinit substantia: ẽ ens non in subiecto ⁊ isto mõ deus: materia: forma: ⁊ generaliter partes substãtie sũt substãtie. Alio mõ capit substãtia vt est genꝰ vniuocũ. ⁊ tũc sic diffinit substãtia: est ens per se habẽs qtitatẽ substãtialem ꝑ se existentẽ ⁊ nõ in subiecto. ⁊ sic negat de deo: de materia: ⁊ forma. ⁊ etiã ipa vt sic est genꝰ ⁊ nõ primo mõ. Scda distinctio. partes substãtie sunt in triplici differẽtia quedã sunt partes qtitatiue: cuiusmodi sunt genꝰ ⁊ differẽtia. ⁊ de talibus nõ est incõueniens q̃ sint per se substãtie. Alie sũt partes essentiales cuiusmodi sũt materia ⁊ forma que essentialiter totũ cõpositũ constituũt. Alie sũt ptes q̃ntitatiue q̃.s.non cõueniũt substãtie inquantũ substantia est sed inquantũ ẽ quanta ⁊ extensa. Et istis duobꝰ vltimis modis ptes substantie hz sint reductie in eodẽ predicamẽto cũ suo toto: nõ tñ per se. eo q̃ nõ sunt entia apta nata ꝑ se existere: sed solum in toto cuiꝰ sunt partes. Posset tñ probabiliter dici q̃ sint per se substãtie capiẽdo substantiã pro oi qõ essentialiter est in pdicamẽto substãtie

Ad rationes ante oppositũ.

Ad primã ptz solutio in tertia difficultate tertij notabilis. Ad z^{am} dicitur. q̃ ista ꝓpꝛietas nõ est mere negatiua: sed pꝑsupponit vnaz affirmationẽ.s.esse: vt patuit in prima difficultate tertij notabilis. mõ kymere ⁊ entibꝰ fictis nõ cõuenit esse: iõ neqꝛ ꝓuenit eis illa ꝓpꝛietas. Ad tertiã patet solutio in z^{a} difficultate tertij notabilis.

Queritur sexto vtrum tres

vltime ꝓpꝛietates substãtie sint in textu sufficienter assignate. Et arguit ꝑmo cõtra ꝑm.ã. qꝛ oĩs forma q̃ potest esse terminꝰ motus habet cõtrariũ: cũ oĩs mutatio vel motꝰ fit de cõtrario in ꝓxiũ per pẽm quinto ꝓbicoꝝ: sed forma substãtialis põt esse terminꝰ motus g̃ forma substantialis hz contrariũ: ⁊ per ꝑ̃s substantia habebit ꝓtrariũ. Bꝰ patet. qꝛ oĩs forma habens latitudinẽ graduũ infra eandem spetiẽ potest esse terminus motus. sed forma substãtialis ẽ huiusmodi vt patebit infra. ergo põt esse terminꝰ motus. Scdõ sic cõtra secundã. Omnis forma habẽs gradus eiusdez rationis sil' cõpossibiles in eadem parte sub-

fiecti potest intendi et remitti: ſz forma ſbſtãtialis est huiusmodi· ergo ſbſtantia suscipit magis et minus. B⁰² pbatur q̃ qõ est pfectionis in imperfectioꝶ non debet remoueri a pfectioꝶe. sed accidẽtia q̃ sunt imperfectioꝶa q̃z ſbſtantia habent gradus eiusdẽ ratõis: simul cõpossibiles in eadẽ parte subiecti. g̃ etiã ſbſtantia poterit habere tales gradus. nõ enim videt impossibile quin de⁹ posset facere vnã rẽ perfectioꝶẽ fm substantiã q̃z aliam. Tertio arguitur contra tertiaz: q̃ mutatio substantie vocat generatio et corruptio ab arestotile 5⁰ phisicoꝶ: sed per generationẽ vel corruptiõẽz substantia manens eadem in numero nõ est susceptibilis contrarioꝶ. g̃ substãtia cũ sit vna numero et eadem fm sui mutatõẽz non ẽ susceptibilis contrarioꝶ. Jn oppositũ est arestotiles in textu·

Sciendum primo q̃ pro declaratõe t̃mioꝶ ponũt tres distictões.

Quaꝶ ꝑma est duplex ẽ contrarietas scilicz actiuitatis et denomiationis. Contrarietas actiuitatis est repugnantia duaꝶ formaꝶ actiuaꝶ z passiuarum ad inuicẽ: mutuo se expellentium ab ab eodem subiecto. z sic capitur in ꝓposito cũ dicitur q̃ ſbſtantie nihil est cõtrarium. Sed cõtrarietas denomiatõis est repugnãtia q̃rũcũq̃z formarũ a q̃bus possunt capi incõpossibiles denomiationes respectu eiusdẽ subiecti et sic non capit̃ in ꝓposito. quia tunc due ꝺre substantiales: et generalit̃ q̃cũq̃z diuerse species dicunt cõtrarie. Secunda distinctio q̃ aliq̃d ꝺ: suscipere magis z min⁹ duplicit̃ vno modo formaliter et termiatie. et sic illa forma q̃ est termin⁹ motus intẽsionis vel remissiõis suscipit magis et min⁹. Alio mõ materialiter et subiectie. et sic illud suscipit magis et min⁹ qõ est subiectũ forme suscipiẽtis magis z minus. z sic etiam substãtia suscipit magis z minus. Tertia distinctio. aliquid ꝺ suscipere cõtraria dupliciter. Uno modo logicalit̃: z sic illud ꝺ: suscipere contraria de quo ꝑdicantur dentie termini cõtrarij denomiatione intrinseca et successiua. Alio modo phisicaliter: et sic illud suscipit ꝓtraria cui ꝑ realem inherentiam possunt successiue due fore cõtrarie cõueniere. et vtroq̃z modo ſbſtãtia suscipit ꝓria.

Sciendũ secundo q̃ in hac quarta particula philosophus ponit q̃rtaz ꝑprietatẽ substantie.

q̃ est hec: q̃ substantijs inẽ nihil esse cõtrarium. quã ꝑbat inductie. quia ꝑme substantie q̃d erit cõtrariũ: quasi diceret nihil: vt alicui homi nihil est ꝓriũ. Similiter secunde substãtie nihil est cõtrarium: q̃ hõi nihil est cõtrarium: nec etiam aiali. veritamẽ hec proprietas non ꝓuenit cũ substantia. sed cõuenit plurib⁹ alijs: vtputa q̃ntitati. bicubico enim nihil est cõtrarium: nec etiã decem: nec alicui taliũ q̃ntitatũ est aliq̃d cõtrariũ. Circa hoc tamẽ obicit. quia aliquis forte poterit dicere. multũ et paucũ adinuicẽ cõtrariari: z sil̃z magnũ et paruũ: et tamẽ sunt q̃ntitates ergo q̃ntitati aliquid est cõtrariũ. Hanc obiectionẽ soluit arestotiles ꝑ interẽptõem. dicens q̃ nullum determiatoꝶ. i. ꝑdictoꝶ est altera cõtrariũ. Et rationẽ hui⁹ assigbit in ꝑdicamẽto q̃ntitatis Cõsequent̃ in quita pti 1ª ponit quitã ꝓprietatẽ substantie: scilicz vi² autẽ substãtia nõ suscipe magis et minus. Nec hoc obstat ei qõ dictum est ꝓius: scilicz q̃ ꝑma substãtia est magis substãtia q̃z scõa. q̃ licz substãtia accepta ꝓ actu substãdi suscipiat magis et min⁹: tũ ſbſtãtia accepta ꝓ eo qõ subsisterniẽt tali actui nõ suscipit magis et min⁹. Et hoc declarat per exẽpluz. q̃ vn⁹ hõ in vno tpe nõ est magis et minus hõ q̃z in alio: nec vn⁹ homo est altero homie magis vel min⁹ hõ. sicut idez corp⁹ in vno tẽpore ꝺ: magis vel minus albũ: et etiaz magis vel min⁹ calidũ q̃z in alio tpe. et etiam idez corp⁹ est magis vel min⁹ calidũ q̃z aliud corp⁹. Cõsequẽter i sexta ꝑticula ponit sextã ꝓprietatẽ substãtie et vltimam. q̃ est hec. q̃ maxime ꝓpriũ videt esse substãtie cũ sit vnaz eadẽ numero q̃ sit susceptiua ꝓrioꝶ. Dicũt tamẽ quidã q̃ ista dictio maxie sit nomẽ adiectiuuz et cõstruatur cũ illo genitiuo substantie. vt sit sensus: maxime substãtie. i. ꝑme substãtie vi² esse ꝓprium. Et ista ꝓprietas est ꝓpria q̃rto mõ respectu substãtie. q̃ ꝓuenit omni zsoli: vt patet inductiue. quia cũ substãtia cũ sit vna z eadem numero est capax cõtrarioꝶ. vt quidã hõ cũ sit vnus et idem numero aliq̃ quidẽ fit niger: aliquãdo albus: et calidus: et frigid⁹: et prauus: et studiosus: sed in nullis alijs a ſbſtantia aliquid tale videtur. quia idez color cũ sit vnus et idẽ numero nõ erit albus et niger: nec actio vna et eadẽ numero manẽs erit prauua et studiosa. Sed circa hanc proprietatez mouet arestotiles duas obiectiones. Prima obiectio est de oratione: que manens vna numero quandoq̃z est vera quãdoq̃z falsa. vt hẽc oratio sortes sedet est vera sorte sedẽte: et falsa ipso surgente. g̃ eadẽ oratio numero recipit cõtraria. Secunda obiectio ẽ de visu. i. oppinione: q̃ cum sit vna et eadem numero: quandoq̃z est vera quandoq̃z falsa. vt si quis oppinetur aliquem sedere: ipso sedẽte verus

putat: sed eo surgente falsum oppinat. Has duas abiectiones simul soluit arestotiles dupliciter. Primo per distinctōez. quia aliquid dupliciter potest intelligi recipere contraria. Uno modo sm sui mutationē sicut. albū mutatuz fit nigrum: et frigidum ꝑ sui mutationē fit calidū: et etiam ex prauo studiosum. et sic oratio et oppinio non recipiunt contraria. Alio modo aliquid dicitur recipere contraria per mutationem alterius. et sic oratio et oppinio recipiūt contraria. Nam oratione vel oppiniōe nō mutata ipsa fit vera vel falsa per mutationez rei. Secundo soluit p̄dictas obiectiones ꝑ interrumptionē: dicēs ꝙ oratio et oppinio nō recipiunt cōtraria. Et huiꝰ rationē assignat. quia illud qđ recipit contraria mutatur et patit ab eis. sed nec oratio nec oppio ex eo ꝙ vera vl falsa est mutatur: nec aliquid patit: sed passio fit circa rem de qua est oratio vel oppinio quia ab ꝙ eo res ē vel non est oratio vera vel falsa dicit: ⁊ nō in eo ꝙ susceptibilis .i. receptibilis est cōtrariorum Aorem declarat arestotiles. quia substātia suscipit languorē: et sanitatem: et candorem: et nigredinē per sui mutationem. ideo proprium erit substantie cū sit vna ⁊ eadem numero sm sui mutatōez susceptibilē esse cōtrarioꝝ. Postea in fie recapitulat vt patet in textu.

Sciendū tertio ꝙ circa hunc

textum incidunt tres difficultates: Prima ē. Utrum veritas sit ens absolutuz vl respectiuū Ad quam respōdet ꝑ tres distinctōes. Quaꝝ prima est. ꝙ duplex est veritas. q̄daz ē in rebus: et alia ē in intellectu. Secūda distictio Ueritas in rebus du² sumit. Uno modo absolute. Alio mō cōparatiue: per cōparationēscz rei ad itellctū ꝯgnoscentem. Ueritas in re absolute sumpta ē ꝯformitas seu similitudo sm limitationem vel adequationez rei ꝓducte ad producentem. dicitur sm limitationem ꝓpter veritatem rerum creatarum: q̄ ymitantur exēplar diuinum vel creatū: a quo producuntur: et cui aliquo mō assimilātur. dicitur scđo vel adequationem: propter veritatem q̄ invenit in filio dei: qui est veritas in qua est sūma et adequata similitudo ad p̄mum producēs. Sz veritas in rebus per cōparationez ad intellectum cōgnoscentem est propria rei entitas: ꝑ quanto ē de se manifestatiua sui cuicunqz intellectui potenti ipsam cognoscere: ⁊ ꝑ q̄nto est sibi assimilatiua intellectus: mediante sciz actu vel spetie intelligibili. mediāte qua assimilatione res est in intellectu sicut ꝯgnituz in cognoscente. Tertia distinctio. Ueritas in intellectu est duplex: sm ꝙ duplex est operaratio intellectus. Una est veritas simplex correspondens actui simplici intellectus. Alia est veriras complexa correspondens actui complexo iniellectus. Ueritas simplex et icōplexa est conformitas actus simplicis ad obiectum intelligibile simplex. et huic veritati non opponitur falsitas: sed tantum ignorantia. quia simplex actus intellectus nunq̄z est formaliter falsus: sm ꝙ videtur sentire philosophus 5° de anima: dicens ꝙ intellectus circa suū qđ quid est semper est verus. Sed veritas conplexa ē conformitas seu habitudo conformitatis actus compositi intellectus ad obiectum complexum. cui veritati priuatiue opponitur ignorantia: et cotrarie opponitur falsitas. Ex quo patet ꝙ entitatiue veritas ē respectꝰ. Et si queratur. Utrum sit realis vel rationis. Respondetur ꝙ veritas q̄ est in rebus ē respectus realis: veritas autem q̄ est in intellectu ex pte sui fundamenti est realis: et ex parte termini est respectus rationis. Primum patet. quia veritas fundatur in actu intellectus: qui est q̄dam qualitas realis absoluta: sed eius terminus est obiectum cognitum: qđ vt sic habet eē non reale: sed diminutum. Secunda difficultas: in quo subiectiue est veritas. Ad illā iam patuit solutio. quia veritas fundamētalis et realis est in rebus subiectiue. Sed veritas intellectus et formalis ē subiectiue in actu simplici vel complexo intellectus. Et si dicatur ꝙ in sola compositione et diuisione est veritas ⁊ falsitas sm arestotilem primo periarmenias Pro nunc respondetur ꝙ in sola compositiōe et diuisione intellectus est veritas vel falsitas non quidem subiectiue: sed obiectiue: Nam intellectus aliquando reflectitur supra suum actum comparādo ipsum ad obiectū suū: vtrū scilicet sit sibi similis et conformis vel non: et in illa comparatione intelligit ipsam conformitatem: q̄ est formaliter ipsa veritas. talis āt reflexio non est sine compositione et diuisiōe quare in sola compositione et diuisione intellectus est veritas obiectiue. Tertia difficultas. Utrum eadem oratio mentalis in numero sm sui mutationem recipiat contraria. Ad quam respondetur per tria dicta. Primuz. Impossibile est duo predicata contraria formaliter et in trinsece successiue denominare idez subiectum sine mutatione illius subiecti. Secundū dictū. veritas et falsitas contrariāt respectu orarionisimentalis. quia (vt patuit) veritas orationis mentalis est conformitas ipsius orationis ad obiectum vel significatum

eius: et falsitas est ipsius difformitas. Tertiū dictum: mutatione facta circa terminum alicuius respectus: variatur et ille respectus. Ideo re mutata corrumpitur conformitas orationis ad rem: et ex consequenti corrumpitur veritas orationis. Quartum dictum. qō sequit exprecedentibus. oratio vna et eadem numero manens est susceptiua contrariorum. patz quia est susceptiua veritatis et falsitatis q̄ cōtrariantur. Et si queritur. Quid ergo dicendum est ad arestotilem q̄ dicit q̄ oratio dicitur vera vel falsa non per mutationem sui: sed per mutationem rei. Secundo dicit q̄ oratio nō suscipit contraria. Ad primum dictum arestotiles ōz per vnaz distinctionē q̄ duplex ē mutatio: quedam est mutatio ad se: quando scz aliquod subiectuz mutatur fm aliquod absolutum: z de tali loquitur arestotiles: quia nulla tali mutatione facta in orationē: sed tantum in re dicitur oratio vera vel falsa. Alia est mutatio q̄ est ad aliud: quando scilicet aliqd mutatur fm aliqō respectū. et sic oratio bene mutatur. Ad secundum patuit quid sit dicenduz ex primo notabili. Oratio eni bñ suscipit. contraria denomiationis: licet non actiuitatis.

Conclusio responsalis. xxcs

vltime proprietaces substantie sunt in textu sufficienter assignate conclusio patet per declarationem factam in z° notabili.

Dubitatur primo vtrū substantia in sua entitate habeat gradus fm ꝗs ipsa suscipiat magis et minus.

Respondetur ab aliquibus negatiue. quorum rationes facte sunt ante oppositum: preter quas adducit alia ratio: quia omnis gradus forme adueniens rei constitute in esse essentiali est accidēs eius: sed si forma substantialis haberet gradus: tunc vltimus gradus ad ueniret substātie constitute in esse suo essentiali. ergo iste gdus erit accidens ipsius substantie: et per cosequens substantia in sua natura non suscipiet magis et minus: sed solum accidentaliter. Alij respondent per vnā distictionē. scz q̄ substantia potest dupliciter considerari. Uno mō fm suam essentiam et rationem quittitatiuam precisam: et sic nō suscipit magis neqz minus. Alio modo consideratur quantum ad suā naturam siue quantum ad suam quittitatem non precisaz: f vt communicabilis est pluribus suis indiuiduis: et sic suscipit magis z minus. Alij ponunt aliam distinctiouem. pro qua premittitur vna alia distinctio trimembris de quoruz quolibet membro ponuntur aliqua dicta. Distinctio est hec. Substantie tripler est modus quorum nullus est essentialis sibi. Primus est modō substādi per se z prio oibus accidētib°. Et de hoc primo membro ponuntur quatuor dicta. Primum est istud. modus substandi est proprius substantie. patet quia ab illo mō substandi imponitur substantie nomen. q̄ scz substantia dicitur a substando: et sic loquitur augustinus cum dicitur q̄ deus proprie non debet dici substantia. Unde dicit in de trinitate capitulo secundo: manifestum est deum abusiue substantiā vocari. Secundum dictū modus substandi est accidentalis substantie. patet quia substare est quidam ordo seu respectus substantie ad aliud. Iste autem ordo non est de intrinseca ratione substantie· q̄ est sibi accidentalis. Tertium dictū: modus substandi in est substantie in ordine ad posteriō patet quia modus substandi est quidam ordo conuenieus substantie ī ordine ad accidentia modo accidens est posterius substantia q̄ zc. Quartum dictum modus substandi est positiuus. quia (vt iam patuit) Iste modō ē qdā respectus: cuius vtrumqz extremū ē positiuuz ergo et ipse respectus est positiuō. antecedēs patet quia ille respectus qui est substare fundatur in substantia substante: et terminat ad accidens cui substantia substat. modo tā substantia q̄z accidens sunt entia positiua q̄ zc. Secundus modus substantie est esse per se: z non esse in alio subiectiue. Et de hoc mō ponuntur tria dicta. Primum est: q̄ esse per se siue non esse in alio subiectiue: qō idem est: conuenit substantie in ordine ad prius. patet quia esse per se ē quidam ordo ipsius substātie ad aliquod prius subiectum in quo noz hz esse subiectiue. Secundum dictum: esse per se est modus formaliter negatiuus. patet qa (vt patuit) esse p se est ordo sb^c terminat° ad extremum formaliter negatiuum ergo iste ordo siue respectus erit formalit negatiuus antecedens patet. quia iste ordo siue respectus qui est esse per se fundatur in substātia: et terminatur ad non ens. quia illud in quo ponit substantia non esse sicut in subiecto. est nihil. Tertium dictum. Esse per se est modus accidētalis respectu substantie: Tum primo quia negatio est extra rationem formalem sui positiui. Tum secundo quia negatio reducitur ad genus sue affirmationis opposite: sz affirmatio sine modus positiuus cui opponit iste modus negatiuus qni est esse per se et non esse in alio est de genere accidentis ergo zc. Tertius modus substantie ē per se stare siue esse

ens per se. Et de isto modo ponuntur tria dicta. Quorum primum est: modus subsisteudi in se: conuenit substantie in ordine ad se. Secundum dictum: modus subsistendi in se est accidentalis. Ista duo dicta patebunt in declaratione tertij dicti. Tertium ergo dictum est istud: ꝙ modus subsistendi in se vel per se est modus essendi negatiuus ꝑ m rem: licet ꝑm rationem sit positiuus. primum patz quia iste modus essendi resoluitur in duplicē modum essendi priorem: videlicet in moduz essendi per se et non in alio subiectiue: et ille est conceptus negatiuus accidentalis. ergo ꝛ modus subsistēdi per se vel essendi per se erit modus negatiuus: vel resoluitur in modum essendi qui est esse in se subiectiue. modo eē in se subiectiue nihil aliud est q̄z non habere aliquid pro suo subiecto: sed talis modus est subiectiuus. ergo et precedens. Sed ꝙ iste modus sit positiuus ꝑm rationem: patet: quia subsistere per se vel esse per se non e aliud q̄z esse in se: modo esse in se formaliter positiue dicit relatōem rationis eiusdem ad se ipsum et non relationem realem. quia nihil realiter et positiue est subiectum sui ipsius: quia tunc idem esset subiectum et accidens. ergo nihil refertur ad se ipsum tanq̄z ad subiectum realiter et positiue: sed tantum ꝑm rationem: et per consequens modus subsistendi ꝑ se: qui tantum valet sicut esse in se ipso subiectiue: erit modus positiuus ꝑm rationem. Secundo sic eadem subsistētia qua substantia sb̄stat accidentibus subsistit in se. sed substantiā substare accidentibus est terminare dependentiam accidentium ad ipsam. ergo subsistere in se est termiare dependētiā sui ad seip̄m que dependentia est relatio ratiois: ergo modus subsistendi per se licet realiter sit negatiuus: tamen ꝑm rationem erit modus positiuus. Hoc supposito ab eisdem ponitur talis distinctio: ꝙ substantia potest capi dupliciter Uno modo quantum ad eius proprium mod̄ essendi: qui est esse per se et non in alio subiectie: ꝛ qui ē quidaz modus negatiuꝰ (vt patuit) et sic substantia non suscipit magis neqz minus. nec infra eandem speciem: nec indiuersis habet latitudinem graduum. et sic intelligitur dictum arestotilis in presenti: cuz dicit substantiam non suscipere magis neqz minus. et generaliter omnes autoritates videntes hoc idem sonare: debent intelligi capiēdo substantiam isto modo: quantum scilicet ad modum essendi per se. Alio modo potest capi substantia quantum ad entitatem substratam huic modo essendi. ꝛ sic infra eandē speciem habet latitudinem graduū ꝑm quos suscipit magis et minus. Quod probant primo ꝑ articulum parisiensem in quo habetur quicunqz dixerit animam cristi non esse perfectiorem et nobiliorem anima iude in puris naturalibus est error. Secundo ratione sic. pro qua suponitur ꝙ sint duo corpora naturalia eiusdem speciei ꝛ eiꝰdem dispositionis quātū ad omnia: excepta sola raritate et densitate: q̄rum vnum sit duorum pedum: et aliud sit vnius pedis: et corpus duorum pedum condensetur quantum ad dimensiōes eius: quousqz veniat ad quantitatem vnius pedis: hoc totū est possibile. quo supposito arguitur sic. omne corpus ꝑm substantiam excedens aliud corpꝰ manente eius tota substantia vt tota: semper excedit illud. sed corpus duorum pedum ꝑm substantiam excedit corpus vnius pedis: ꝛ ipso condensato remanet tota substantia eius ergo postquam erit condensatum et redactuz ad quantitatem vnius pedis excedit aliud corpus vnius pedis et erit maius eo: sed nō maius extensiue. cum sint eiusdem quantitatis: g̃ est necessario maius intensiue: et ꝑ cōsequens vna substantia erit magis substantia q̄z alia eiusdem speciei: et hoc intensiue. ergo substātia suscipit magis et minus. Item omne qd̄ mutatur formaliter et terminatiue partim est in termino a quo et ꝑtim in termino ad quem ex sexto phisicorum. et dicit comentator hoc habere veritatem in quatuor generibꝰ: scilicet in substantia quantitate qualitate et vbi. ergo substantia in sua entitate et natura habet partem et partem: et non quantitatiuam: g̃ gradualem: Et ad rationem prime oppinionis respōdetur ꝙ dupliciter intelligitur aliquid eē accidens. Uno modo quia est alterius generis ab eo cui aduenit: non faciens vnum ꝑ se numero. et sic secundus gradus forme substantialis adueniens primo gradui vel ip̄i forme non est accidens: ex eo ꝙ facit vnū per se cum primo gradu: et cum prima forma. Alio modo capitur accidens pro omni eo sine quo res potest esse. et sic secundus gradus forme est accidens respectu primi. quia primus potest esse sine secundo.

Dubitatur secundo. quid est

gradus formaliter et entitatiue. Respondet̄ premittendo duas distinctiones. Pria distinꝰ quidā sunt gradus essentiales siue essentiarū et isti gradus dicuntur esse vltime perfectiones essentiarum: ꝑm quas q̄libet essentia est limitata ad certum genus et ad certam speciē

Et ex his gradibus constituitur ordo vniuersi
Alij sunt gradus perfectionū vnitiue contentarum in eadem essentia. et isto modo est sermo hic de gradibus. Secunda distinctio.
Alicuius forme speciuoce q̄druplices possunt assiguari partes. Quedam sunt partes essentiales: sicut materia et forma. Alie sunt partes quittatiue: sicut genus et differentia: alie sunt partes perfectionales: fm quas competit sibi totalitas seu quantitas perfectionalis. Et alie due sunt partes materiales: cuiusmōi sunt partes subiectiue. Tunc respondet ad dubium: q̄ gradus forme est quedam portio perfectionalis forme speciuoce: extra eius conceptum quittatiuum: ipsam tamen formam speciuocam infra suum conceptum includens: coincidens cum ea in idem essentialiter: et inclusa realiter intra conceptum indiuidui vagi vage: et determinati determinate
Et in ista descriptione tanguntur sex conditiones gradus forme: Prima conditio est q̄ gradus est quedam portio perfectionalis forme speciuoce. quia forma speciuoca de se est illimitata: habens quandam totalitatem siue quantitatem: et illius totalitatis gradus ē ps siue portio. Secunda est. q̄ sit extra conceptum quittatiuum et speciuocum forme: quia nisi sic sequeretur q̄ vbicunq; reperiret forma speciuoca ibi essent omnes isti gradus: et sic tāta esset perfectio in vno indiuiduo: quanta esset in omnibus simul sumptis. Tertia cōditio est q̄ gradus includat formam in suo cōceptu quittatiuo. quia in quolibet gradu saluatur ratio forme speciuoce: qō non esset nisi includeretur quittatiue in ipso gradu. Quarta conditio q̄ gradus est idem essentialiter cuz forma speciuoca. quia gradus additus forme sic contrahit formam: q̄ facit vnum essentialiter cum ea. Quinta conditio q̄ gradus includatur realiter in ꝛceptu idiuidui: q̄ licz forma speciuoca quittatiue sumpta abstrahat ꝛ precindat a gradu: tamen vt existens est necessario concernit aliquē istorum graduū. mō forma speciuoca non existit. nisi in suo indiuiduo. Ideo gradus forme realiter includitur in conceptu indiuidui. Sexta cōditio q̄ gradus vage includatur in conceptu indiuidui vagi: et determinate in conceptu indiuidui determinati. Nam sicut est duplex idiuiduū scz vagum et signatum: sic etiam dicēduz ē de ḡdu.

Dubitatur tertio vtruz gradus forme sint realiter distincti. Respondet ab aliquibus q̄ uō: sed omnes cadūt in vnaz realitatem actualem. quia ex distinctis in actu nō potest fieri vnū: nisi alterū sit in potentia ad aliud. ergo si illi gradus essent actu realiter distincti: non possent actu constituere vnam realitatem actualem. Aliter respondetur per sex dicta. Primum est sic partes in linea constituunt vnam lineam totalem et quantam quātitate extensiua: sicut et plures gradus forme constituunt vnam formam totalem et quantā quantitate intensiua. Secundum dictum sicut partes in linea quam constituunt habent in diuisionem et vnitatem: ita gradus forme habent in forma quam constituunt vnitatem et indiuisionem. Tertium dictum. sicut partes vt sunt vnite in linea sunt linee: non totales et simpliciter: sed partiales et fm quid: ita gradus vt sunt vniti in forma sunt forme nō totales et simpliciter: sed partiales et fm qd. Quartum dictuz. sicut partes vt sunt vnite in linea sunt in actu existendi tantum: licet vt actu sunt diuise sint in actu subsistēdi: ita gradus vt sunt vniti in forma habent esse in actu existendi: licet vt sunt actu diuisi habeant esse in actu subsistendi. Quintum dictum sicut partes linee siue vt actu diuise siue vt actu coniuncte distinguuntur realiter: sic et gradus forme siue sint actu diuisi a se inuicem: siue actu vniti ad se inuicem realiter distinguuntur. q̄ distinguuntur realiter quando sunt actu diuisi satis est manifestum. quia q̄cunq; separati existere possunt illa distinguuntur realiter. sz partes linee actu diuise: et etiam gradus fore actu diuisi a se inuicem: existunt separatim. ḡ distinguuntur realiter. Sed q̄ distinguuntur realiter quādo sunt actu vniti in forma probatur. pro cuius probatiōe premittunt due suppositiones. Prima. respectus realis actualis presupponit extrema realia in actu. Secunda suppositio: Respectus realis qui requirit distinctionem extremorum non potest esse realiter i actu nisi extrema sint realiter actu distincta. Tunc formatur sic ratio. Unio partiuz linee in tota linea vel etiam vnio graduū forme in forma est respectus: qui nō potest esse nisi inter extrema distincta. quia idez vniri sibi ipsi includit contradictionez. sed tota linea vl̄ etiam tota forma existente in actu: vnio suaz partium vel graduum ē realiter in actu: ergo ille partes erunt distincte realiter et actualiter et consimiliter illi gradus erunt ad inuicē distincti realiter ꝛactualiter. Sextū dictū. sicut partes linee ante diuisionem non dicuntur multe linee simpliciter: sed mlte linee fm qd et partiales ad inuicē. tamē distictis abinuicē realiē et actualiter existentes: ꝛ post diuisionē partiū

actu factam dicuntur multe linee simpliciter: et plures et subsistentes. ita gradus vt sunt vniti in forma: non dicuntur plures forme simpliciter: sed plures forme ſm quid et partiales: ab inuicem tamen realiter distincte: et actualiter existentes: et post diuisionē forme in partes graduales illi gradus plures dicunt plures forme simpliciter: et multe ⁊ subsistentes.

Ad rationes ante oppositu3

Ad maiorē p̄me respondetur per distinctōnē quia contrarium potest capi dupliciter. Uno modo communiter scilicet pro priuatione: vl' ꝑ q̄cunq3 icōpossibili. et sic conceditur maior Alio° proprie: et sic negatur. quia ad quantitatem et vbi est proprie motus. que tamen nō habent contrarium: proprie capiendo contrarium. Et ad minorem conceditur ꝙ forma sb̄stantialis potest esse terminus motus. Contra forma substantialis est terminus generationis ergo si ipsa sit terminus mot⁹: sequitur ꝙ generatio erit motus: qd̄ est contra arestotilem quinto phisicorum: Respondetur negādo consequentiam: quia licet forma substantialis sit terminus generationis: tamez grad⁹ sequens illam formam q̄ intenditur nō introducitur per generationem: sed per modu3 intensionis: Ad secundam patuit solutio in p̄dubio. Ad tertiam dicitur ꝙ alicui⁹ potest eē mutatio du^r. Uno modo formaliter et terminatiue. et sic generatio dicitur esse mutatio substantie. Alio modo subiectiue et materialiter: et sic alteratio et quicunq3 alius motus vel mutatio potest esse ipsius substantie tanquā subiecti.)

Queritur septimo vtrum

q̄ntitas sit gen⁹ generalissimum ab alijs distīctum. Et arguitur ꝙ non. quia nullum gen⁹ predicatur denomiatiue de suis spetieb⁹. sed quātitas p̄dicat̄ de suis spetieb⁹ dentie. hec eī conceditur vera: speties est quanta: ergo quātititas non est gen⁹. z° ᶜ Omē gen⁹ h3 vnā rationem primam equaliter participatam ab omnibus illius generis. sed quantitas nō h3 vnā rationem talem. ergo. mior patet. q: talis ratio vel esset ratio mensure: vel ratio diuisibilitatis. Non primū q: ratio mensure prius conuenit quantitati discrete q̄ꝫ continue. Nā vlne non conuenit mensurare nisi ſm ꝙ in se ipsā replicatur. ergo. Nec secundum. quia rō diuisibilitatis prius conuenit continuo q̄ꝫ discreto. Numerus enim causatur ex diuisione continui tertio phisicorum. ergo cum quantitas non habeat vnam rationem equaliter participabilem: sequitur ꝙ non erit genus. In oppositum arguitur per arestotilem ponentem quantitatem esse vnum de decē predicamētis

Sciendum primo ꝙ pro intellectu questionis mote ponitur vna difficultas.

Utrum scilicet ratio mensure sit propria ratio quantitatis. Ad quam respondēt aliqui affirmatiue. Cuius rationem assignant. quia in isto libro arestotiles probat orationem esse quantitatem: per hoc ꝙ cōuenit sibi ratio mēsure. ergo ratio mensure est propria ratio q̄ntitatis. Secundo sic: arestotiles distinguit speties quantitatis per rationem mensure sic sup̄ficies et locus ponuntur esse speties distincte quia licet non distinguantur in ratioue diuisibilitatis: distinguuntur tamen in ratione mēsure: ex quo concludit ipsas esse speties distinctas. Sed contra hoc obicitur. quia ratio generis eq̄ primo in ē suis spetibus sed ratio mensure prius conuenit quantitati discrete q̄ꝫ continue vt patuit per secundum argumentū ante oppositum ergo. Ideo ad rationes hoc proban⁹ potest faciliter responderi: dicendo ꝙ arestotiles probat orationem esse quantitatem per rationem mensure: et similiter distinguit speties quantitatis etiam per rationem mensure: non quidem tanq̄ꝫ per rationem essentialem et primam: sed tanq̄ꝫ per vnam eius propriam passionem. ita ꝙ mēsurare nō est propria ratio quantitatis: sed ē passio consequens propriam rationem eius.

Sciendū secundo. ꝙ in hoc:

tertio capitulo determinat arestotiles de quātitate. Et continet duas partes principales. In quarum prima determinat de quantitate q̄ntum ad eius essentiam. Et ista pars continet duas particulas. In quarum prima determinat de quantitatib⁹ per se. et cōtin3 dno puncta. In quorum primo determinat de quantitatibus discretis. et interdit quatuor conclusiones. In quarum prima ponit duas diuisiones quantitatis. quaru3 prima ē hec. Quantitatis aliud continuum aliud discretum. Et n̄ est vis si non dicatur alia. quia adiectiuum sb̄stantiuatū in neutro genere potest vere dici de masculino feminino et neutro. vt vir ē aliquid mulier est aliquid: et vir ē aliud a muliere: et mulier est aliud a viro. vel posset sic exponi quantitatis. i. predicamenti quantitatis aliud genus sc3 subalternum est continuum

et aliud discretum. Secunda diuisio quantitatis quedam constat ex partibus habentibus positionem ad inuicem. Alie vero constant ex non habentibus positionem. Secunda conclusio tangit declarationem generalem et exemplarem prime diuisionis. dicens q̃ quantitas discreta est vt numerus et oratio. Sed quantitas continua est vt linea superficies corpus: Amplius autem preter hec tempus et locus: Et iste due vltime species scilicet tempus et locus enumerantur cum quadam interruptione ad denotandum forsan q̃ habent alium modum mensurandi quam tres priores. eo q̃ mensurant extrinsece: tres vero prime mensurant intrinsece. Et hoc fit ad denotandum q̃ sunt quantitates per accidens. vt videtur inuere arestotiles in quinto methaphisice: vbi dicit q̃ tempus et motus sunt quantitates per accidens.

Sciendũ tertio q̃ circa hũc:

tertium mouetur vna difficultas: videlicet q̃ sit propria ratio quantitatis per quam essentialiter distinguuntur eius species. Ad q̃ respondet per duas propositiones: Prima propositio ē diuisibilitas in partes eiusdem rationis non est ratio essentialis quantitatis. patet quia nullus respectus formaliter est propria ratio alicuius absoluti. sed diuisibilitas est respectus formaliter: quia dicit quandam habitudinem ad diuisionem. ergo ratio diuisibilitatis non est propria ratio essentialis quantitatis: Secũdo sic potentia et actus diuidunt omne ens. ꝗ actus diuidendi non in est essentialiter quantitati: quia tunc quantitas esset semper actu diuisa. ergo nec potentia ad diuidi est essentialis quantitati. Ex quo sequitur q̃ talis propositio quantitas est diuisibilis in partes eiusdē rationis: et similiter ista. quantitas est mensuratiua substātie: nō sunt p̃ se in primo modo sed in secundo modo. quia ibi predicat passio de suo subiecto. Secunda propositio habere partes eiusdem rationis est propria ratio quantitatis. quia diuisibilitas in partes eiusdem rationis est propria passio quantitatis consequens per se rationem eius. quia consequitur hoc q̃ ó est habere partes eiusdem rationis: ergo illud est propria ratio quantitatis Quam tamen arestotiles circumloquitur per diuisibilitatem tangẽs per propriam passionem eius. Unde ex diuersis passionibus eliciuntur a philosopho quatuor passiones quantitatis: sic se habens per ordinem. q̃ prima passio ē diuisibilitas in partes eiusdem rationis. Secunda est esse finitum et infinitum. Tertia est equale vel inequale. et quarta est ratio mensure. Nam omnis mensura per se intelligitur esse equalis vel inequalis mensurato. q̃ enim mensuratum est equale vel inequale: ideo ꝛ mensura.

Conclusio responsalis. quantitas est genus generalissimum ab alijs distinctum.

quia habet vnum modum essendi siue vnam rationem essentialem distinctā a ratione cuiuslibet alterius predicamenti: participabiles essentialiter ab omnibus illius predicamēti vt est diuisibilitas in plura vlterius formaliter diuisibilia: vt patuit in tertio notabili: nec hꝫ aliquod genus supra se quod contrahit. ergo est genus generalissimum.

Dubitatur primo. vtrũ numerus et oratio sint species quantitatis discrete.

Pro quo supponendum est q̃ arestotiles in hac parte probat istam conclusionem q̃ est tertia: scilicet q̃ numerus sit quantitas discreta. quia illud ē quantitas discreta cuius partes ad nullum terminum cōmunem copulantur sed partes numeri sunt huiusmodi. ergo. minor patet primo in partibus aliquottis. q̃ quilibet zequiqz sunt ptes aliqtte denarij: et nō coniunguntur ad aliquem terminum communem: ꝗ semper vna pars manet discreta et separata ab alia ergo ꝛc. Secundo probatur idem in partibus non aliquottis. quia tria et septē sunt partes non aliquote denarij: et tamen ad nullum terminum coniunguntur: sed semper vna pars est discreta et separata ab alia: Quarta conclusio est hec. Oratio est quantitas discreta. quia sibi competit mensurare. nam per orationem mensuratur sillaba breuis ꝛ longa Et hoc intelligitur de oratione vocali et non de mentali. quia de oratione vocali dicimus q̃ sillabarum alie sunt longe et debēt proferri tempore longiori. alie autem breues. Sed q̃ sit discreta patet. quia ad nullum terminum communem particule eius copulantur. non enim est aliquis terminus communis ad quē sillabe vocis copulentur: sed vna queqz sillaba est diuisa ab alia.

Dubitatur secundo. vtrũ in oratione sint alique partes aliquotte et non aliquotte.

Responsio patebit ex solutione duarum paruarum difficultatum. Prima difficultas

cultas est. Quid sit pars aliquotta et quid nō aliquotta. Respondetur ꝙ pars aliquotta est que aliquotiens sumpta reddit totum adequate. vt quinqz est pars aliquotta denarij. Nā si quinqz bis accipiantur: reddit numerū denarii adeqte. Sed pars nō aliquotta est q̄ quantūcunqz resumpta nunq̄z potest reddere suum totum adequate: sed plus vel minus vt tria z septem sunt partes non aliquotte denarij. Nam tria non possunt aliquotiens accipi: vt reddant denarium adequate: sed semp plus vel minus. z similiter septem. Secunda difficultas. vtrum oratio sit quantitas: cum non enumeretur ab arestotile in quinto methaphisice inter species quātitatis. Dicitur ꝙ sic: eo ꝙ sibi competit ratio mensure. Et diffinitur sic oratio est quedam forma numeri: adherens discretis partibus vocis: in prolatiōe continua sibiinuicē sbsequentibus. Aliter respondetur ad difficultatez negatiue. qz (sicut dicit cōmētator quinto methaphisice) arestotiles in predicamentis multa locutus est non fm veritatem: sed fm ꝙ consuetum erat loqui cōmuniter. z maxime quantum ad illa quorū spetialis determinatio veritatis spectabat ad alias partes spetiales philosophie: scilz naturalis vel methaphisice. z qz tempore suo consuetum erat dicere ꝙ oratio est quantitas: iō hic posuit orationem tanq̄z spetiem quantitatis. cum tamen hoc non videatur esse verum: ideo nec ipse in quinto methaphisice enumerat orationem inter species quantitatis.

Dubitatur tertio. vtrum numerus sit species quātitatis.

Et videtur ꝙ nō. qz omnis species est vna. sed partes numeri semper sunt separate abinuicem. Nec videt qualiter possint facere vnum. ergo numerus non est species quantitatis. Ad dubiū respondetur ꝙ numerus est species quantitatis discrete. Et dicitur vltra ꝙ numerus est vnus formaliter ab vltima vnitate: nō absolute sumpta: sed ad priores vnitates cōparata: tanq̄z scz terminus aggregationis ordinate. Sed contra hoc obicitur. qz nullus respectus formaliter est forma essentialis alicuius absoluti: nec facit aliquid esse formam substātialem alicuius absoluti. sed compatio vltime vnitatis ad priores est formaliter respectus. ergo non est forma essentialis numeri: nec facit illam vnitatem esse formam essentialem ei⁹: Ideo aliter respondetur ad dubium. ꝙ numerus est vna species quantitatis: z est vnus formaliter a sua forma specifica: que est propria discretio: existens in quinqz vnitatibus vel tribus. si fit numerus quinarius vel ternarius: tanq̄z in vna materia: ita ꝙ quinqz vnitates sint materia quinarij: z propria discretio existens in illis quinqz vnitatibus est forma specifica ipsi⁹ quinarij. Nez tamen huiusmodi forma non ē nobis noiata. Potest tñ dici ꝙ rō per quā cōuenit quinario diuisibilitas ē propria forma quinarij. Et si arguatur: Omne accidēs habet vnum subiectum. sed numerus nō habet vnū subiectum. ergo non est vnuz accidens: z per consequens non est vna species quantitatis. Minor patet. qz numerus est in diuersis subiectis: puta in diuersis vnitatibus materialib⁹ Respondetur ꝙ aliquid esse in diuersis subiectis potest dupliciter intelligi. Uno modo sic ꝙ fm se totum sit in vtroqz subiectorum: z sic est impossibile vnum accidēs numero esse in diuersis subiectis. Alio modo potest intelligi idem accidens numero esse in diuersis subiectis ratione suarum partium: fm ꝙ vna est in vno subiecto: z alia pars in alio: z sic idem accidēs numero potest esse in diuersis subiectis Et si dicatur ꝙ ex illis vnitatibus non fiat aliquid vnum per se: sicut neqz ex subiectis illarum fit vnum per se. Respondetur ꝙ ex illis vnitatibus fit vnum discretum per se: z tamē ex sbiectis illarum non fit vnum per se. Unde nihil prohibet esse maiorem vnitatē in accidentibus q̄z in subiectis. Et si iterum obiciatur. quod accidēs capit vnitatem suam a sbiecto in quo est. Respondetur ꝙ accidens capit vnitatem materialem a subiecto: non autē formalem. iō non est inconueniens accidens habere maiorem vnitatem formalem q̄z suuz subiectum.

Ad rationes ante oppositu z

Ad primam dicitur. ꝙ ista propositio linea ē quanta et consimiles sunt distinguende. quia vel ista dictio quantum valet tantum sicut habens quantitatem tanq̄z formam sibi inherētez: z tunc conceditur ꝙ quantum predicatur denominatiue de eo de quo predicatur: z tūc iste sunt false: Linea est quanta: superfities ē quanta. Alio modo capitur quantum vt tantū valet sicut habens partes eiusdem rationis. z sic hec est vera: Linea est quanta. Nec proprie est denominatiua: licet posset dici denominatiua large. Ad secundam patet.

quid sit dicendum ex dictis: q2 nec ratio mensure nec ratio diuisibilitatis est propria ratio essentialis quantitatis: sed sunt passiones ei⁹. sed propria ⁊ essentialis quantitatis est habere partes eiusdem rōnis.

Queritur octauo. Vtrū sint

tm̄ quatuor speties quantitatis habentes positionem in cōtinuo: scz linea superfities corpus ⁊ locus. Et videtur q̄ nō. q2 positio est tm̄ habentium locum. sed linea ⁊ superfities nō habent locum. q2 soli corpori debetur loc⁹ ergo ⁊c̄. Secūdo sic. Loci nō est locus: q2 al's esset processus in infinitum. ergo locus nō hz positionem in suis partibus. Tertio sic. Numerus habet ordinem ⁊ permanentiā in suis partibus ergo ⁊ positionem. ⁊ per cōsequens non tm̄ quatuor sunt speties in suis partibus positionem habentes. In oppositum ē are^les.

Sciendum primo q̄ pro de-

claratione terminorum ⁊ inferius dicendorū ponuntur quatuor dicta. Primū ē. q̄ linea superfities ⁊ corpus dicuntur mensure intrinsece: eo q̄ subiectiue sunt in eo quod mensurant. sed tempus ⁊ locus dicūtur mensure extrinsece: eo q̄ non sunt subiectiue in suis mēsuratis. Secundū dictum. In linea tria possunt signari puncta: scilz punctum initians: de quo dicitur q̄ fluxu suo ymaginario causat lineam. Aliud est punctum terminans: ⁊ aliud est punctum initians ⁊ terminans simul: Terminans quidem respectu prime partis linee: ⁊ initians respectu partis posterioris. ⁊ ratione huius habz copulare ⁊ vnire partes linee adinuicem. Tertium dictum. Tm̄ tres sunt dimensiones: scilz longitudo latitudo ⁊ ꝓfunditas. q2 tm̄ tres sunt linee possibiles se intersecare ortogonaliter in puncto .i. ad angulos rectos. Quartum dictum. Ad habere positionem in suis partibus tria requiruntur. Primo q̄ ꝑtes sint in suo toto ita ordinate: q̄ possit signari in quo loco sita est quelibet. Secundo q̄ partes sint copulate ad aliquem terminum cōmunem. ⁊ tertio q̄ habeāt ꝑmanētiā.

Sciendum secūdo. q̄ in hoc

secundo puncto determinat arestotiles de ꝑtibus quantitatis continue. Et intēdit nouē conclusiones. Quaꝝ prima est. Linea superfities ⁊ corpus sunt speties quantitatis cōtinue. De linea patet. q2 linea habet vnum terminū cōmunem ad quem parti^le eius copulantur scz ad punctum. ⁊ eadem ratione patet de superfitie q̄ sit quantitas continua: q2 particule ei⁹ copulantur ad aliquem terminum cōmunem scilz ad lineam. Similiter etiam corpus habz vnum terminum cōmunem scilz superfitiē ad quem eius particule terminantur. ergo linea superfities ⁊ corpus sunt quantitates cōtinue. Secunda conclusio. Tempus ⁊ locus sunt q̄ntitates continue. De tempore patet. q2 particule temporis copulantur ad aliquem terminū cōmunem scilz ad presens. Ideo est dicendū q̄ ista pars textus ī qua dicitur: Presens enī tempus copulatur ad preteritum ⁊ ad futurū est intelligenda cōuertendo passiuū in actiuū ita q̄ sit sensus: presens tempus copulat preteritum ⁊ futurum. Sed q̄ locus sit quātitas continua patet. q2 partes corporis copulātur ad aliquem terminuz cōmunē: ergo ⁊ parti^le loci. tenet consequentia. Nam partes loci continent singulos ꝑtes corporis. sicut enī tot⁹ locus continet totum corpus: ita partes loci continent ꝑtes corporis. ergo partes loci terminabuntur ad eundem terminum cōmunem: ad quem copulabunt̄ particule corporis. Tertia conclusio resumit secundam diuisionē pri⁹ tactam vt ipsam declaret: et est hec: Quantitatis alia constat ex partibus habentibus positionem in suo toto. Alia autem ex non habētibus positionem. Quarta conclusio. Linea superfities corpus ⁊ locus habent positionez in suis partibus. De linea patet primo q2 illō cuius partes habēt ordinē in toto: ⁊ de quib⁹ potest ostendi vbi quelibet sita est: ⁊ sunt copulate ad terminum cōmunem: ⁊ habēt permanentiam: habet positionem in suis partib⁹ sed linea ē huiusmōi ergo ⁊c̄. Similiter probatur de superfitie corpore ⁊ loco. Quinta conclusio. Numerus nō hz positionez in suis partibus. q2 illud non habet positionē in suis partibus cuius partes non habent situz: neq̄z copulantur ad aliquem terminum cōmunem sed numerus est huiusmodi. In numero enī non poterit quisq̄z perspicere tanq̄z particule eius positionem aliquam ad seinuicem habeant: vt sint site alicubi: et alique ꝑticule ad seinuicem connectantur. Sexta cōclusio. Tēpus non habet positionem in suis partibus. Probatur. q2 illud non hz positionem in suis partibus cuius partes non simul permanent. sed partes tēporis sunt huiusmodi ergo ⁊c̄. Septima cōclusio remouet vnū dubiū. q2 exq̄ ꝑtes tp̄is nō hn̄t positionem: videretur alicui q̄ neq̄z habeant ordinē. Hoc dubiū remouet

dicens.tu dices tempus magis habere q̃ndã ordinẽ partiũ q̃ positionẽ:eo q̃ tẽporis aliud q̃dẽ est pri⁹: aliud ꝯ posteri⁹. Lõsiliter ꝑtes numeri hãt ordinẽ: eo q̃ pri⁹ numerat vnus q̃ duo:z duo q̃ tres.z ita ꝑtes numeri habebunt quendã ordinẽ: positionẽ ꝯ nõ multuz ꝓcipies. Octaua ꝓclusio. Oratio nõ hz positionẽ in suis ꝑtibus·q: partes ōronis nõ hãt permanẽtiã:q: qõ dictũ ẽ nõ põt amplius resumi.g̃ nulla erit positio ꝑtiũ eius:cum nõ pmaneãt. Nona ꝓclusio ꝓcludit p̃dictã diuisionẽ declaratã:z ẽ hec.itaq̃ q̃ntitatũ.Alie cõstant ex ꝑtib⁹ q̃ in eis sunt ad scinuicem positionẽ habẽtibus:Alie ꝯ ex nõ habẽtibus positionem.

Sciendũ tertio. q̃ circa hũc

tertũ incidũt tres difficultates. Prima vtz linea supfities z corp⁹ possint inueniri in eodẽ subiecto.Et videt q̃ nõ.q: si linea inest alicui subiecto:tũc sibi inerit lõgitudo sine latitudine:z sic sibi nõ inherebit supfities:z si superfities inhereat alicui subiecto tũc eidẽ inherebit longitudo z latitudo sine ꝑfunditate: z p ꝓns nõ poterit sibi inherere corp⁹. Respõdet q̃ ista tria mãꝫ in re inueniunt separata:licz tñ formaliter z q̃ntitatiue sepentur. Ideo ad obiectionẽ respõdet q̃ negatiões ille non sunt negatiões simpliciter:iõ nõ valet obiectio. vt cũ dicit q̃ linea est longitudo sine latitudine g̃ si linea inueniat in aliq̃ ſbiecto:nõ inuenit latitudo in eodẽ:z vez est sic:q̃ in illo ſubiecto nõ inuenit latitudo que sit ipsi⁹ linee. sed põt inueniri latitudo q̃ est supfitiei . sil⁹ si supfities sit in aliq̃ subiecto:in eodẽ nõ inuenit ꝑfunditas q̃ sit ipsi⁹ superfitiei:licz possit inueniri ꝑfũditas q̃ ẽ ipsius corporis . Scõa difficultas vtz linea ꝓõat ex ꝑtis. Rñdet q̃ nõ.q: nullũ continuũ cõponit ex indiuisibilibus:vt hz videri 6° ꝑhicoꝝ . Dicũt tñ quidã q̃ ꝑtes põt dupliciter ꝓsiderari.Uno mõ put ex suo fluxu ymaginario in longũ causat lineam: z isto mo dicitur materia lince . Alio mõ põt considerari vt ẽ termin⁹ vnius ꝑtis p modũ finis.z alterius per modũ ꝑncipij: Ratione cui⁹ sibi ꝓuenit copulare z vnire ꝑtes linee adinuicẽ:z sic ꝑtes hz rõnẽ forme respectu linee.Et sil⁹ diceret de linea q̃ ipsa ꝑtes est in potẽtia ad fluxũ cõtinuũ in latũ dicit eẽ ꝑtin⁹ materiale supfitiei: Ipsa autẽ ꝓsiderata in se z absolute:vt.s.ipsa est mensura rei fm longũ:dicit eẽ spẽs distincta a superfitie. Et ꝓsil⁹ diceret de superfitie ĩ ordine ad corpus. Tertia difficultas.vtz linea hẽat multitudinẽ ꝑtiũ in actu vel in potẽtia tñ. Rñdet per distinctionẽ:q̃ aliq̃d dicitur hr̃c multa in actu dupliciter.Uno mõ in actu subsistendi:z sic in linea nõ est multitudo partiũ actu· Alio mõ in actu cristẽdi:z sic ne duz est multitudo partium in linea actu : ĩmo infinite partes in actu.

Conclusio responsalis. tan

tũ sunt q̃tuor spẽs q̃ntitatis in suis partib⁹ positionẽ hãtes:vt patuit in scõo notabili.

Dubitatur primo. vtrũ pre

ter spẽs enumeratas sint aliq̃ quantitates per accẽs. Pro cui⁹ solutiõe ẽ supponẽdũ q̃ arestotiles in isto scõo pũcto determinat de quãtitatibus per accẽs. z intẽdit duas ꝓclusiões. Prima tãgit intẽtũ.z ẽ hec. Quãtitates quas diximꝰ sunt proꝓie q̃ntitates.s.spẽs quãtitatis continue z spẽs quantitatis discrete:z oia alia ab istis si dicant quantitates B est p accidẽs. Scõa ꝓclusio:Quecũq̃z dicunt q̃ntitates a p̃dictis spẽbus entẽratis sũt q̃ntitates p accẽs. Probat: q: quecũq̃z dicũtur q̃ntitates solũ per habitudinez ad quantitates p̃dictas talia dicuntur q̃ntitates per accẽs:sed quecũq̃z alia a predictis q̃ntitatibus si dicant q̃ntitates dicunt soluz q̃ntitates denoiatiẽ a p̃dictis q̃ntitatib⁹.g̃ quecũq̃z dicunt quantitates preter illas dicuntur q̃ntitates p accẽs.B⁰² patet exẽplariter.q: albũ dicit multũ eo q̃ superfities sit multã:z actio longa:eo q̃ temp⁹ sit lõgũ:z motus multus:q: tẽp⁹ mensurãs ipsum est multũ·g̃ albũ z actio sunt q̃ntitates p accidens. Rõne sic probatur. q: illud cui⁹ q̃ntitas notificat per aliã quantitatẽ est q̃ntitas p accidens:sed q̃ntitas albedinis z actõis z aliorũ similium cognoscuntur per aliã quantitatẽ ergo oia illa sunt quantitates per accidens:z in habitudine solum ad altas q̃ntitates. Minor patet:q: si q̃s assignet quanta sit actio: tẽpore diffiniet:dicendo ipsam esse ãnuã.similiter assignans quantũ sit albũ:diffiniet.i. notificabit eius quantitatem per superfitiem.q: quãta est superfities tũ albi vere dices.ideo concludit q̃ solũ ille quantitates q̃ dicte sunt sunt quantitates per se:nil autẽ alioꝝ erit q̃ntitas per se:Licet forte possz dici quantitas p accidens.

Dubitatur secũdo. vtrũ tem

pus z locus sint mensure extrinsece.Ad dꝰ tñ rñdet per tres distinctiões. Quaꝝ prima est: Mot⁹ est duplex.quidã est motus cõis: cuius modi est motus primi mobilis:in ipso primo

mobili realiter ⁊ subiectiue exſis. Aliꝰ eſt motus ſpālis: cuiꝰ mōi ſuit motꝰ ꝓticularium mobilium generabiliū ⁊ corruptibiliū. Secunda diſtinctio duplex ē tempꝰ. Quoddā ē tempus cōe ⁊ generale: qō per realē inherentiā ꝓuenit motui ꝑmi mobilis: ⁊ nulli alteri motui. Aliud eſt tempꝰ ſpāle: qō ꝑ realē inherētiā ꝓuenit ꝓticularibꝰ motibus mobiliū ꝓticularium. Tertia diſtinctio: Locꝰ pōt capi duꝯ. Uno mō materialiter ſeu fundamētaliter: ⁊ ſic ē ſupfities cōcaua corporis ꝓtinētis. Alio mō capit formaliter: ⁊ ſic ē reſpectꝰ extrinſecꝰ adueniēs: fundatꝰ in ſupfitie ꝓcaua corporis ꝓtinētis: ⁊ terminatus ad ſupfitiē cōuexā corporis contēti: q qdē reſpectꝰ vocat locatio actiua vel locatiuitas. Tūc ponunt 4ᵒʳ dicta. Primum eſt. compando tempꝰ cōe ad motum cōem: ⁊ tempus ſpāle ad motū ſpālē tempꝰ eſt mēſura intrinſeca. Ptz q: (vt patuit) ē realiter ⁊ ſbiectie in motu quē mēſurat g̃. Scōm dictum compando tēpꝰ cōe ad motꝰ ſpāles: tunc tēpus eſt mēſura extrinſeca. Patet: q: nō ē in eo quod mēſurat ſubiectiue. menſurat enī motꝰ ꝓticulares: in quibus nō ē ſubiectiue: ſed in motu cōi. Tertiū dictū. Locꝰ materialiter captꝰ reſpectu corporis ꝓtinētis ē mēſura intrinſeca: ⁊ reſpectu ꝓtēti eſt mēſura extrinſeca. Prima ꝑs patz. q: locꝰ materialiter ſumptꝰ ē ſupfities q̃ ſubiectiue ē in corpore ꝓtinēte. g̃ eſt eius mēſura intrinſeca. Scōa ꝑs ptz. q: ſepatur ſbiectiue a corpore ꝓtēto. g̃ nō eſt eiꝰ mēſura intrinſeca: ſed extrinſeca. Quartū dictū. Locꝰ formaliter ſumptus nulliꝰ eſt mēſura. Ptz. q: ſoli q̃ntitati cōpetit rō mēſure. ſed locꝰ formaliter captus nō ē q̃ntitas: ſed ē reſpectꝰ extrinſecus adueniēs de genere vbi. g̃ ſibi nō cōpetit mēſurare.

Dubitatur tertio. ex quo partes temporis nunq̃ ſunt ſimul: ſed ſemp vna ē p̃terita ⁊ alia futura: quō tempꝰ pōt ēe quantitas continua? Ad dubiū rñdet per duo dicta. Primū. Aliud regrit ad exſitiā entiū permanentium: ⁊ aliud ad exſitiā entiū ſucceſſiuoꝝ. q: ad exſitiā entiū permanentiū regrit q: oēs partes ſimul actu exiſtāt: ſed ad exſitiā entiū ſucceſſiuoꝝ ſufficit q: ꝑtes ſint copulate ad vnuꝫ indiuiſibile qō eſt ꝓtinuatiuū partiū entis ſucceſſiui. Scōm dictū. Licet inſtās nō ſit tempus nec ꝑs tpis: tm̄ ꝓpter ſui exſitiā dicit totum tempꝰ exiſtere: ⁊ generaliter vnūquodq̃ ſucceſſiuū dicit exiſtere ſi indiuiſibile cōtinuatiuū partiū eiꝰ ſubſiſtat. Qō ptz a ſimili. q: licet naſus hoīs nō ſit hō: tm̄ ꝓpter ſimitatē naſi totus hō dicit ſimꝰ: eo q: ſimitas nō eſt nata cōuenire toti hoī niſi per naſū. Similiter q: exiſtētia nō eſt nata ꝓuenire enti ſucceſſiuo: niſi per indiuiſibile cōtinuatiuū partium eiꝰ: iō ꝓpter exſitiā ipſius indiuiſibilis: totū ens ſucceſſiuū dr exiſtere. Et ſi q̃rat exq̃ continuitas cōuenit motui ſicut tempori: q̃re areſtotiles nō poſuit motum inter ſpēs q̃ntitatis ſicut tēpꝰ. Reſpondet per vnā diſtinctionē q: motus pōt tripliciter ꝓſiderari. Uno mō materialiter. ſ. ꝑ ipſa forma fluēte. ⁊ ſic ē in eodē genere cū ſuo termino adquē. Scōo pōt capi ꝑ reſpectu mobilis trāſmutati admouēs tranſmutās: q quidē reſpectus eſt extrinſecꝰ adueniens de genere paſſiōis. Tertio capit motꝰ ꝓ fluxu forme: q nō eſt niſi quedā ſucceſſio partiū eius ſ̃ꝫ priꝰ ⁊ poſterius. ⁊ ſic iſto mō ꝓuenit motui ꝓtinuitas alia formaliter a cōtinuitate magnitudis ⁊ tpis. Quod ptz: q: horū ꝑncipia cōtinuatiua ſunt alia formaliter g̃ ⁊ ipſe cōtinuitates ſunt alie formaliter. Unde ꝑncipiū ꝓtinuatiuū motus: qō eſt momentū vel mutatu eſſe: eſt aliud formaliter a ꝑncipio ꝓtinuatiuo tpis: qō ē inſtans: ⁊ eſt aliud a ꝑncipio cōtinuatiuo magnitudinis: qō eſt punctꝰ. g̃ cōtinuitas motus ē alia formaliter a cōtinuitate tpis et magnitudinis. Ex B ad dubiū dr. q: forte are ⁱᵉˢ motū comp̄hendit ſub tpe. Quod videt inuere ꝑ illud qō dr in textu: Actio enim dicit longa: eo q: tempꝰ ſit longū: ⁊ motꝰ multus. Uel pōt dici q: iō are ⁱᵉˢ nō enumerauit motum: q: forſan q̃ntitas ſua nō diſtinguit a tpe: eo q: illa ſucceſſio ſm priꝰ ⁊ poſterius in motu ē tempꝰ q: priꝰ ⁊ poſteriꝰ in motu eſt tempus ſm areſtotilē 4ᵒ pbicoꝝ. Et hec oīa ꝓbabiliter ⁊ breuiter ſint dicta: q: amplior determinatio magis ſpectat ad pbm realē q̃ ad logicum.

Ad rationes ante oppoſitas

Ad primā dicit q: poſitio pōt capi dupliciter Uno mō ꝑ reſpectu ꝓtiū permanentiū ad totū in q̃ habent vnionē ⁊ copulationē: ⁊ ſic poſitio bīi cōuenit linee ſupfitiei ⁊ loco. Alio modo capit poſitio ꝑ ordine vel reſpectu partiū ad totum ⁊ ad locū: ⁊ ſic tm̄ corpori conuenit. Ad ſcōam reſpondetur per idē. Ad tertiaꝫ dicitur q: hoc nō ſufficit: ſed cū hoc regritur q: partes ſint copulate ad aliquē terminū cōmunem: non autē ſic eſt de numero.

Queritur nono. Vtrū quantitas habeat contrarium. Et arguitur q: ſic. q: omnis motus eſt de contrario in contrarium.

sed ad quantitatē est per se motus.q̄ hz ꝓriū: In oppositum ē arstotiles.

Sciendum primo q̄ pro de

ratione q̄ōnis mote ponit talis distinctio.q̄ntitas pōt capi dupliciter.Uno mō p se z absolute:vt abstrahit ab oi posteriori: puta a q̄lita te sensibili:z a motu:z per ꝓfis a substātia in q̄ntū sensibilis ē.z vt sic ptinet ad methaphisicū:z ad logicū ,put super ea fundat intentio logical'. Hec etiā ipsa vt sic hz ꝓriū. Nā in q̄ntitate ꝓtinua nō est minimū: nec in q̄ntitate discreta ē maximū.Alio mō ꝓsideratur phice:inquantu ꝓcernit substātiā materialē z est terminus corporis naturalis.z sic hz ō m.q: in vno q̄ꝫ ꝓposito materiali ex materia z forma sbstātiali trāsmutabili ē ponere maximū mediū z mīmū bñs latitudinē:fm quā de vno ad alterū pōt fieri motus q est ,ppie ad q̄ntitatez.

Sciendum secūdo . q̄ in ista

scōa pte determinat are 1co de trib' proprietatib' q̄ntitatis.Et ꝓtinet tres ꝓticulas. In q̄ꝫ ꝓma tāgit tres ꝓclōes.quaꝫ prima ē: Ampliū q̄ntitati nihil ē ꝓriū.vt bicubito:tricubito:superficiei vel alicui taliū nihil ē ꝓriū. Scōa ꝓclusio tangit vnā instantiā ꝓtra istā proprietatē . q: magnū z paruū multuꝫ z paucum adinuicē ꝓriātur:z tñ sunt q̄ntitates. q̄ q̄ntitati aliqd est ꝓriū. Tertia ꝓclusio tāgit solutionē instātie facte.et q: in ꝑdicta instantia duo assumebant.s.q̄ magnū z paruū multuꝫ z paucū essent q̄ntitates:z z' q̄ essent ꝓtraria· ió predictā instantiam soluit p duas ꝓclusiones ꝓtiales.Quaꝫ prima ē. q̄ predicta 4.' nō sūt q̄ntitates.probat are 1co duabus rōnibus.Quarū prima est.nihil qō nō dicit p se sed in sola relatiōe ad aliud ē q̄ntitas.sed multuꝫ z paucū magnū z paruū sunt hmōi. q̄ nō sunt q̄ntitates. hz' ptz primo q̄ ad primā partem. q: si magnū z paruū diceren ē p se z non relatiue nūq̄ mons diceret paru': sed semp mons diceret magu'.z miliū paruū. sed B est falsum q: mons dicit paru' respectu alteri' montis: z miliū dicit magnū respectu alteri' milij sui generis.Scōo ,probat minor q̄ ad scōaz partē . q: nisi multū z paucū dicerent in relatiōe ad aliud:nūq̄ dicerem' hoies esse multos in domo z paucos in theatro: vel plures in vico et paucos in ciuitate: cū multoplures sint in ciuitate q̄ in vico.sed B est falsū.q̄ etiā nō dicunt p se:sed in relatiōe ad aliud.Scōa rō bicubicū z tricubicū z vnūq̄q̄z taliū significat q̄ntitatē:magnū vo z paruū nō significāt q̄ntitatē sed magis ad aliqd.q̄ magnū z paruū multū z paucū nō sunt quantitates:sed sūt ad aliqd. Scōa ꝓclusio ꝓtialis magnū z puū multum z paucū nō sunt ꝓria,pbat duab' rōibus. Prima ē ista. Nil qō nō dicit per se:sed i relatōe ad aliud hz ꝓriū.sed multū z paucū magnū z paruū sunt hmōi.q̄ nō habēt contrariū.Scōa rō (que ducit ad duo incōueniēcia) ē hec. q: si magnū z puū sunt contraria ꝓtingit idez sil' recipere ꝓria:z etiā idē sibiipsi ē ꝓrium. Pria ps afītis probat:q: idē est sil' magnum z puū q̄ si magnum z puū sint ꝓria idē ,sil' recipiet cōtraria. Afīs ptz.q: idē comparum ad aliqd est paruū:z illud idē compatum ad aliud ē magnū.q̄ ꝓtingit idē sil' z in eodē tpe esse magnuz z paruū. Falsitas ꝓfitis ptz:q: iz substātia vna z eadē numero videat suscipe ꝓria:hoc tñ nō est sil' z in eodē tēpore. q: nullus hō sil' est sanus z eger nec alb' z niger . q̄ videt q̄ nihil aliud simul suscipiat ꝓria. Afīs q̄ ad scōam pte patet:q: magnū z paruū sunt ꝓria.sed idez simul est magnum z paruū ergo idem erit sibiipsi contrariū.

Sciendū tertio. q̄ circa hūc

tertum mouet arestotiles quandā dubitationē.vtꝫ scilz locus sursum z locus deorsum adinuicem contrariātur.Et probat q̄ sic.q: philosophi ponunt sursum cōtrariari ei quod est deorsum: sed sursum z deorsum sunt differētie loci.ergo locus habet contrarium:loc' autem est quantitas.ergo quantitas habet contrarium. Hanc obiectionem nō soluit arestotiles. Potest tñ ad instantiā responderi per distinctionem.q̄ locus potest dupliciter cōsiderari.Uno mō materialiter pro superfitie corporis continentis:z sic est quātitas nec habet contrarium. Alio modo capitur locus formaliter pro superfitie corporis continētis cui inest virtus conseruatiua locati : z sic locus sursum z locus deorsum ratione diuersarū virtutum in ipsis cōtentarum cōtrariant.

Conclusio responsalis.quan

titati nihil est contrarium. Hec conclusio patz satis per declarationem factā in notabilibus.

Dubitatur primo vtrū quan

titas suscipiat magis z minus.Et videt q̄ sic. q: vna quantitas est maior alia.ergo zc. Pro responsione supponendum est q̄ arestotiles in hac scōa particula ponit secundā proprietatem quantitatis que est hec . q̄ quātitas nō suscipit magis z min'.vt bicubicum nō ē alio magis bicubici:nec etiā ternari' vl' quari' suscip magis z mi':sil'r tria vel qnq̄ ñ dñ: ma

Liber

gis vel min⁹:nec temp⁹ alio tpe magis vel minus.q̃ q̃ntitas nõ suscipit magis z min⁹. Consequẽter in tertia ptícula ponit z^am ꝓprietatẽ dicens. Proprũ autẽ maxie q̃ntitatis ẽ fm eã eq̃le vel ineq̃le dici.qõ patz inductiue. qz corpus equale z ineq̃le ór:z nũer⁹ equalis z ineq̃lis:sit̃r z temp⁹ equale z inequale dicit:z sic de alijs spẽbus q̃ntitatis.z qz i nullo alio iuenit q̃z in q̃ntitate:vt affectio.i. dispositio nõ dicit eq̃lis vel ineq̃lis:sed sit̃r: similiter album nõ dicitur multũ eq̃le vel ineq̃le:sed sit̃r.q̃ ꝓprũ ẽ quantitati equale z inequale dici.Et ad rõnẽ rñdet qz q̃ntitas bñ suscipit maius z minus:sed nõ magis z minus.

Dubitatur secundo.qũo differũt z ꝓueniũt magis z min⁹ z mai⁹ z min⁹.

Rñdet qz dupl̃r cõueniũt. Prio qz vtrobiqz est q̃dã compatio. Scõo qz vtrobiqz ẽ compatio disquipantie:q̃ orit ex disquipantia z diformitate terminoꝝ.Sed differũt gnq̃ modis: primo qz mai⁹ z minus importãt compationẽ vnius ad vnũ precise in se z sine tertio: Sed magis z minus ꝑportãt compationẽ vnius ad vnũ nõ precise sed in compatione alicui⁹ tertij qõ participãt:vtputa alicuius forme:Scõo differũt.qz magis z minus sũt aduerbia: z iõ distinguũt sicut modi.z p^ter nõ formas sz modũ forme.Sed mai⁹ z minus sũt noia. iõ accipiunt nõ modaliter sed noãliter: z significãt formas:nõ autẽ modũ forme. Tertio differũt. qz magis z min⁹ nõ dicunt de forma pticipata:sed de ipsis pticipãtibus.sed mai⁹z minus ecõuerso.Quarto differũt.qz magis z minus sumunt penes intẽsionẽ forme: sed maius et minus penes extẽsionẽ subiecti.Quinto differũt.qz magis semp̃ presupponit in forma maius:z nõ ecõuerso.

Dubitatur tertio. vtrũ magnũ z paruũ multuz z paucum sint q̃ntitates.

Pro cui⁹ solutiõe ponunt tres distinctiones. Pria est:Multitudo z magnitudo pñt dupliciter capi.Uno mõ ꝑ fundamẽtis excessus:et sic sunt q̃ntitates. Alio mõ pro ipsis excessib⁹ z sic sunt relatiões.Scõa distinctio. Magnũ z multũ pñt capi dupliciť. Uno mõ vt sũt dentia magnitudinis z multitudinis p̃ mõ: et sic sunt q̃ntitates.qz magnũ idem est qõ q̃ntitas. magna:z multuz idẽ ẽ qõ q̃ntitas multa.Alio mõ pñt capi vt sunt dentia mag^nis z multitudis scõ mõ:z sic sũt reltia. Tertia distinc⁰. magnũ z puũ pñt adhuc capi du^r.Uno ⁰ pro denoiatis: z sic oia corpora siue substãtie siue accña pñt dici magna vel pua multa vel pauca.Alio mõ pro significatis.s.pro multitudine z magnitudine:z sic pñt dici vel q̃ntitates vel relatiões. Rationes añ oppositum soluuntur ex dictis.

Queritur decimo vtrum esse ad sit proprij⁹ modus cẽndi:ꝓtractiu⁹ essentialiter entis ad tertiũ pdicamẽtũ.qõ dicit ad aliqd:super q̃ fundat modus predicãdi hui⁹ pdicamẽti.Arguitur p̃ q̃ esse ad non sit mod⁹ essendi hui⁹ pdicamẽti.qz esse in nulli⁹ pdicamẽti est ꝓprius mod⁹. sed ẽ aliq̃ alia res cuius eẽ in ẽ modus q̃ a sit̃r.esse ad nulli⁹ pdicamẽti erit modus sz ẽ aliq̃ alia res cui cõuenit talis modus.Scõo sic arguit.q̃ ille mod⁹ nõ ꝑbat ens eẽntialiter.qz ꝓceptus absolut⁹ non põt includi in ꝓceptu respectiuo. sed ꝓceptus entis ẽ absolutus q̃ nõ includit in ꝓceptu relationis:z p ꝓñs nõ ꝓtrahit essentialiter ad ꝑdicamẽtuz.Minor ptz. qz ens põt cõcipi nullo alio intellecto q̃ cõceptus ei⁹ est absolutus Tertio arguit ad idẽ.Rõ formalis relationis est ad aliud: sed rõ formalis entis non est ad aliud·q̃ rõ formalis relatiõis nõ includit ens. Quarto sic.q̃ iste modus esse ad nõ cõstituat ꝑdicamẽtũ adaliqd.qz qua rõne cõcurrit ille modus q̃ est eẽ ad.ad ꝓstitutiouẽ istius pdicamẽti:eadẽ rõne videt cõcurrere ille modus q̃ est esse in:sed ex his duob⁹ modis.s.esse in z eẽ ad nõ videtur posse ꝓstitui vna tertia q̃ntitas pdicãmentalis. Tũ p̃ qz isti duo modi videt eẽ oino diuersaꝝ rõnũ: z nõ respicere se in ratione potẽtie z actus. Tũ scõo.qz tũc tale pdicamentũ nõ eẽt simplex: exq̃ cõponeret ex illis duobus modis:q̃ sunt esse in z esse ad. In oppositũ arguitur.qz esse ad includitur in rõe formali relatiõis z nõ tanq̃z cõius z ꝑbibile: q̃ includetur tanq̃z modus ꝓtiuus cõioris qõ est ens.

Sciendum primo q̃ pro declaratiõe terminoꝝ ponũtur due difficultates

Prima ẽ quid ẽ esse in:z qd est esse ad. Dicitur p̃ q̃ eẽ in tantũ valet sicut inherẽtia aptitudinalis. z est quidaz respect⁹ fundamẽtalis fundatus in natura cuiuslibet nouẽ pdicamẽtoꝝ accñtaliũ:z terminat⁹ ad subiectũ:q̃ quidẽ respectus ydemptificatur realiter cum fundamento:Et inde est q̃ non potest constituere p̃dicamentum distinctum a suo fundamento. Scõo ór q̃ eẽ ad:ẽ quidaz respectus actualis z formalis inter duo extrema:a quib⁹ realiter distinguitur:secluso quocunqz actu intellect⁹. Scõa difficultas. Quid significat ꝑ nomẽ ad

aliqd. Ad quā rīdetur p tria dicta. Quoꝝ primū est quorundā dicentiū q̄ B nomen ad aliqd ꝓueniētissime significat naturā huiꝰ pdicamēti fm q̄ est genꝰ m ab alijs distinctuꝫ. Luiꝰ rōnē assignant. qꝛ totuꝫ esse ꝛ tota natura illiꝰ pdicamēti ē ad aliud: que quidēꝫ habitudo cōueniēter significat per B nomē ad aliqd. Scōm dictū est alioꝝ dicentiū q̄ B nomen relatio ꝓt naturā illius pdicamēti ꝛ non hoc nomē ad aliqd nec hoc nomē relatiuū. Luiꝰ rōnē assignant. qꝛ genus dꝫ predicari per se et essentialiter de spēbus ꝛ oibus per se cōtentis in illo genere. sed B nomē relatio est huiꝰ modi: nō autem hoc nomē relatiuū vel ad aliqd q̄ ꝛc. Bꝰ patꝫ. qꝛ per se cōtenta in isto predicamēto sunt abstracta cuiusmōi sunt prnitas ꝛ filitudo: sed de illis predicat essentialiter ꝛ per se hoc nō relatioꝝ nō B nomē relatiuū vel ad aliquid. Q̄ autem concreta non sint huiusmodi relatiua: vel ea que sūt ad aliquid in cōcreto nō cōtineant per se in isto pdicamēto tanq̄ spēs vel per se inferioꝛa probatur dupliciter. primo rōne ostensiua. qꝛ illō quod ē aggregatū ex rebꝰ diuersoꝝ predicamentoꝝ non est per se in aliq̄ vno genere. sed illud qd significat per terminū concretū accidentalem est aggregatū ex rebꝰ diuersoꝝ generū q̄ nō est per se in aliq̄ vno pdicamēto. ꝛ per ꝓns illud qd significatur p ista noia concreta pater filius ꝛ filitia non est per se in aliq̄ vno genere. Aꝰ patet. qꝛ illud qd ē p se in genere dicitur p se esse ens ꝛ per se vnū 6ꝰ metha ꝛc. Sed aggregatuꝫ ex diuersis generibꝰ nō est per se vnū: nec p se ens. qꝛ 5ꝰ thopicorū dicitur q̄ albū nō est in genere ꝓpter suū duplex significare. Scdo ꝓbatur sic. Dis ꝓpositio negatiua est vera in q̄ spēs vnius generis remouet a spē alteriꝰ generis p̄ posteriorū. q̄ si pr ꝛ filius ꝛ huiusmodi ꝓcreta essent p se in isto pdicamento sequeret q̄ q̄libet talis ꝓpō esset vera: nullus homo est pater: nullus hō est filiꝰ. nullus hō est filius: ꝛ ꝓfiles. tenet ꝓnia. qꝛ in q̄libet tali negat spēs pdicamenti relationis de spē pdicamenti substātie. Tertiū dictū. Hoc nomē ad aliqd pōt dupliciter cōsiderari. Uno mō vt hec ꝓpō ad denotat habitudinē termini ad terminū ad quē. sicut prnitas ꝓt habitudinē pris ad filiū tanq̄ ad terminū. ꝛ hoc mō ad aliqd ꝛ B nomē relatiuū sunt noia synonima: ꝛ neutꝫ est genꝰ m. Alio mō ꝓsideraꝫ hoc nomen ad aliqd: vt hec ꝓpō ad denotat vel ꝓt habitudinē vie ad terminū. Exēplū sicut prnitas hꝫ habitudinē ad filiū non tāq̄ termi ad terminū: ſꝫ tāq̄ vie ad termi m. ꝛ tūc B nomē ad aliqd est synoⁿ cū B nomine relatio. Iō sicut relatio pdicat p se de spēbꝰ illiꝰ p̄ ntꝰ: ꝛ est genꝰ m: sic etiā B nō ad aliqd.

Sciendum secūdo. q̄ in hoc

4ꝰ capitulo determinat are leꝰ de 3ꝰ predicamento qō est relatio siue ad aliqd. Et continet duas ptes. In pma determinat de relatis fm opinionē platonis ꝛ alioꝝ antiquorum. ꝛ ista cōtinet duas pticulas. In pma determinat de relatione fm suū esse essenciale. ꝛ intēdit tres ꝓclusiones. In quaꝝ pma tangit dionē relatiuoꝝ. ꝛ est hec. Ad aliqd vo talia dicunt q̄cūq; hoc ipsū quod sūt. i. q̄ fm suū esse qō habent: dicunt alioꝝ. i. referunt ad alia sub habitudine gti casus: vel dicūt quolibet aliter ad aliō. i. sub q̄cunq; alia habitudine a habitudine gti. puta sub habitudine acti vel ablti. Secūda ꝓclusio (q̄ ē bimēbris) tāgit declaratōes dionis predicte. p virꝝ mēbꝝ eius. Prima ps cōclusiōis est hec. Relatiua fm suū esse referuntur ad aliud sub habitudine gti casus. Probat inductiue. primo in relatiuis ꝓm esse. qꝛ maiꝰ hoc ipsuꝫ qō est dicit alteriꝰ. i. refert ad aliud sb bitudine gti casus. qꝛ dr maiꝰ alicui maiꝰ: ꝛ duplū B ipsū qō ē dr alteriꝰ: qꝛ dr duplū alicui duplū: ꝛ filr qcūq; alia reltia ꝓm ē sūt hmōi. Scdo declarat idē i reltis fm dici: qꝛ bū: affect: disciplina: ꝛ positō: sūt etiam adaliqd: ꝛ fm suū eē dicūt alioꝝ: nec dr alr ad aliō. i. nō referūt sb alia hi nc q̄ gti. vt bū dr alicui bū: ꝛ positō dr alicui positio: ꝛ c de alijs. Scda ps ꝓcl'ois ē ista. Aliq̄ reltia dr: q̄ mōlibet alr ad aliō. Ptꝫ. qꝛ mag m ē ad aliqd: ꝛ tm refert ad aliud sub hi nc acti ꝛ non gti. vt magnū dr ad puū magnū: ꝛ etiā fil'e dr alicui fil'e ꝛ c ctꝰ. Tertia ꝓ remouet vnā dubitatōeꝫ. qꝛ dixit are leꝰ q̄ ista 4ꝰ acubitꝰ: bitꝰ: statio: ꝛ sessio: sūt positiōes: ꝛ positio est ad aliqd: iō ista 4ꝰ sūt ad aliqd. q̄re possꝫ aliqs dubitare vtꝫ ista ꝓcreta iacē: sedere: vel stare: sint etiaꝫ posi eꝰ: ꝛ p ꝓns ad aliqd. Rīdet are leꝰ q̄ hꝰ i cōcreta nō sūt posi eꝰ: ſꝫ sūt q̄dā dentie dicta a positionibus.

Sciendus tertio q̄ circa hūc

textū ozīt vna dīsti ꝰ. vtꝫ genꝰ m huiꝰ p̄ ntꝰ referat ad aliud sb hi nc alicui obliq̄ casꝰ: vl sit pn mꝰ referēdi tm. Et arꝰ p̄ ꝫ p am ptē. qꝛ si gnꝰ m huiꝰ p̄ ntꝰ referat ad aliud: tūc (cū reltia sint sil' na) q̄ rōe ipsū genꝰ m qō refert erit genꝰ m: eadē rōe ꝛ terminꝰ ad quē refert erit genꝰ m: ꝛ p ꝓns i isto p̄ ntꝰ erunt duo gnia ma. ꝓnia ꝛꝫ. qꝛ exq̄ vnū reltū nō ē pꝰ ne. ꝛꝫ cōiꝰ alio: nō ē maioꝝ rō q̄re vnū relatiuū ē genus m q̄ aliud.

pema gto

Relata fm suū

Nota illa stand

Secda gto

Relata ingēn nō ipsa ad aliud

ad aliqd / ꝛ fund cōcreta

Tertia gto

Secūdo arguit̄ contra secundā partem. quia si genus generalissimū hui⁹ p̄dicamēti sit p̄ncipium referendi: seqtur vt p̄us ꝙ erunt duo gn̄a ma in illo p̄dicamēto. ꝯsequentia tenet. qꝛ si genus gn̄alissimū sit principiū referēdi aliq̄ extrema sint illa extrema b et c. Tunc arguit̄ sic. Aliqua est relatio ipsius b ad c: et ē alia relatio mutua ipsius c ad b: sed illa extrema sūt eq̄ cōmūia ⁊ eq̄ prima ḡ ille due relatōes qb⁹ illa extrema referuntur mutuo: erunt eq̄ prīe et per ꝯsequens erunt duo genera generalissima. Ad difficultatē respōdetur ꝙ gen⁹ gn̄alissimum huius p̄dicamenti qd̄ est relatio nō refertur: sed ē principiū referēdi tm̄. Ad rōez contra factā: dicitur ꝙ hoc cōe generalissimū relatio est principium referendi: non diuersa extrema ad inuicē: sed idem ad se ipsū: puta hoc cōmune relatiuum ad se ipsum. nā dicit̄ relatiuum relati relatiuū. et ideo sicut extrema illius relatiōis sunt eadē: ita et ille relationes mutue sunt eedem omnino. Et si arguat̄. quia relatio in genere gn̄a mo sumpta debz esse realis: sicut et qd̄libet p̄dicamētum est reale. sed relatio eiusdē ad se ipsum nō est realis ergo relatio in genere gn̄a mo sumpta nō est p̄ncipium referēdi idem ad se ipsum. Respōdetur ꝙ licet relatio vna in numero q̄ est principiuz referendi eiusdem in numero ad se ipsum sit rationis et non realis: tamen relatio vna ī spē vel in genere: q̄ est principiū referendi ei⁹dē in spetie vel in genere ad se ipsum bene ē realis: sicut est in ꝓposito. Et si vlterius dicatur Inter q̄cunqz duo relatīa ē habitudo aliqua vna s̄m numerū: dicit̄ ꝙ vnū numero potest dupliciter capi. Uno mō vt distinguitur cōtra vnum spetie vel genere ⁊ sic negat̄ ꝯsequētia Alio modo capitur vnū numero pro omni eo qd̄ cum alio potest ꝯstituere binariū. et sic cōceditur antecedentes ꝯsequens.

Conclusio respousalis: esse.

ad ē mod⁹ eēnalis: contractiu⁹ eēnaliter entis ad relationem: sup̄ quo mō fundatur modus predicandi istius predicamēti. Cōclusio ꝓpria et secūda p̄te patet p̄ argumentū factuz in oppositum: pro vltima p̄te patet qꝛ relatio denomiat sb̄stantiam in eo qd̄ est ad aliud se habere sed ille mod⁹ denomiandi fundatur super isto modo essendi qui est esse ad. relinquitur ḡ conclusio vera.

Dubitatur primo vtrū relatio sit realiter distincta a suo fundamento.

Et arguitur ꝙ non. quia si sic seq̄retur ꝙ qn̄doqz erit similitudo: et non erit q̄li⁹ sup̄ qua fūdat̄. consequentia tenet. quia omnē rē ab alia distinctā realiter: potest deus facere sine illa re: ḡ si similitudo realiter distinguatur a q̄litate: poterit deus facere similitudinē sine q̄litate 2° quia si sic sequeretur ꝙ ignis existens p̄isius et ibi calefaciēs aliqd̄ calefactibile: necessario calefaceret aliud calefactibile rome: et in q̄cūz alio loco q̄ntūcūqz distante a p̄isi⁹. cōsequētia tenet. quia calefacto p̄isius aliquo calefacti li fiet noua similtudo in calido existēte rome: s̄ calefaciens non agit nisi calefaciēdo. ḡ ignis existēs p̄isius calefatiet aliqd̄ calefactibile rome: et etiam spatiū qd̄ ē a parisius vsqz ad romam: eo ꝙ agens naturale prius agit in propinqum q̄z in distans. Tertio sic. quia si sic sequeretur ꝙ sortes posset esse pater platonis quem nunq̄z genuit. et ꝙ sortes non esset pr̄ ciceronis quē tamē genuit. Primum incōueniens probatur. qꝛ q̄cunqz res existit in patre platonis potest deus omnino eādē causare in sorte: sed paternitas est quedā res qua pater platonis dicitur formaliter pater ipsius platonis distincta etiā realiter a patre ḡ illā eandē paternitatē potest deus de nouo creare in sorte: et sic sortes erit pater platonis quē tamen nunquā genuit. Secūdum incōueniēs ꝓbat̄ quia si paternitas sortis sit realiter distincta a sorte ⁊ a cicerone filio suo: poterit deus realit̄ destruere illam paternitatē: remanētibus sorte et cicerone: et tunc sortes non erit pater ciceronis quē tamē genuit. In oppositū arguitur. quia impossibile est eandem formā sil̄ ⁊ semel intendi ⁊ remitti. sed relatio intenditur quando suum fundamētum remittitur: et eꝯ quando fundamētum intēditur relatio remittitur ḡ relatio ⁊ suū fundamentū non sūt vna forma realiter. Aᵒʳ patet. quia intendi et remitti sunt motus contrarij. modo impossibile est simul idem moueri motibus cōtrarijs: Bᵒʳ probatur qꝛ supposito ꝙ sortes sit magis alb⁹ q̄z plato: si remittatur albedo sortis sortes fiet magis similis platoī. Si vero albedo sortis ītendatur tunc fiet minus similis platoni: eo ꝙ continuo albedo sortis recedit a gradu albedinis platonis. Secūdo sic. nulla eadem res limitata potest ꝯtinere formalit̄ opposita: s̄m perfectam ydemptitatē eadem sibi. sed in eod̄ fundamēto successiue fundant̄ opposite relationes formaliter. ergo qua ratione cōtineret vnam per ydemptitatē: pari ratiōe cōtineret ⁊ aliam relationē. Tertio sic friuolum videtur esse: personas in diuinis ꝯstitui formaliter ex entibus rationis: cum sint realiter distincte: s̄ persone diuine formaliter constituunt̄ ex re-

lationibus ergo relatio erit ens reale. Propter istas rationes et alias consimiles respondetur ad dubiū. Et ad ratōes in oppositū. Ad primam dicitur ꝙ omnē rem p̄orem distinctā realiť ab alia potest deus separe. sꝫ non posteriorē propter essentialē ordinem et depēdentiam quā habet posterius ad priora. modo relatio posterior est essentialiť suo fundamēto Sed diceres ꝙ licet deus non possit facere similitudinem sine qualitate: posset tamē facere duo alba sine similitudine. Ad hoc dicit ꝙ potest facere duo alba sine similitudīe actuali ⁊ realiť distincta: tñ illa alba adhuc essent similia similitudine fundamētali. Uel dicit ꝙ positis fundamēto et t̄mio de necessitate ꝯsurgit relatio intrinsec⁹ aduenies. Ideo positis duobus albis necessario ꝯsurgit similitudo. non necessitate dependētie p̄oris ad posteri⁹: sed necessitate naturalis coexistētie: eo mō q̄ dicere mus ꝙ posita causa totali in esse naturaliť agente et in actu poniť effectus. Ad secūdā dr ꝙ calefactio p̄isi⁹ aliquo calefactibili fit noua relatio in calido existēte p̄isius. non tamen oportet ꝙ in eo generet noua caliditas. Et cū dicitur ꝙ calefaciēs non agit. nisi calefaciēdo verum est actiōe naturali sed actōe methaphisica potest ꝓducere nouā relationē in quolibꝫ distanti. quia agens methaphisicū abstrahit a situ. Et si q̄ratur vtrū illud distās in q̄ agens remotum causat relationē mutet. dicitur ꝙ ñ quia ꝑm intētionē philosophi quito phisicorū videť esse propriū relatōi ꝙ acqrať in aliquo per solā mutatōeꝫ alterius. vel potest dici sicut dicit simpliti⁹ sup̄ p̄dicamētis ꝙ aliquid du^r mutatur scꝫ in se Alio modo ad aliud. aduenientе autē relatione subiectū mutať ad aliū licet non ad se. Ad tertiā satis patet ꝙ ꝓpter naturalem coexistētiam et etiā coexigētiaꝫ extremoꝝ ad relationem non pōt relatio destrui remanētib⁹ extremis. nᶜ potest aliq̄ relatio super aliquo fundamēto fundata in ordine ad aliquē terminū cōmunem reperiri in alio fundamēto. eadem q̄daꝫ numero: licet forsan in spetie vel in genere posset

Dubitatur secundo vtrū omnis relatio sit in p̄dicamēto relatōis.

Pro cui⁹ solutōe ponūtur octo distinctōes et vnū dictū Prima distinctō. ꝙ duplicia sunt relatīa. q̄dā sunt relatiua ꝑm dici. Alia sunt ꝑm esse. Relatiua ꝑm dici sunt illa q̄ de suo p̄ncipali significato non inportāt relatōeꝫ: sed de ꝯgnotato Sed relatīa ꝑm esse sunt q̄ de suo p̄ncipali significato importāt relatiōeꝫ. Secūda distinctio. Duplex est relatio. quedā est relatio rationis: q̄ scilicꝫ de pendet ab intellectu in esse ⁊ cōseruari: et est in aīa subiectie: cuiusmōi sūt secūde intētōes. Alia est relatio realis: q̄ scilicet potest existere secluso quocunqꝫ actu intellectus: Tertia distinctio: Relationū realiuꝫ quedam sunt reales in altero extremo tantuꝫ et sunt ille quaꝝ alterū extremū dependet ab altero: sꝫ non econtra. vt relatio scīe ad scibile: vel creature ad creatorē. Alie sunt reales iuvtroqꝫ extemo: quaꝝ scꝫ extrema depēdent a se mutuo. vt relatio patris ad filiū. Quar distinctio. Quedā sunt relatōes diseq̄parātie quaꝝ scilicet extrema sunt alteri⁹ et alteri⁹ rationis. vt paternitas et filiatio. Alie sunt relationes eq̄parantie: q̄rū extrema sunt eiusdē ratiōis vt similitudo et q̄litas. Quinta distinctio. Quedā sunt relatōes sup̄positōis q̄ sūt p̄ncipaliores sic dominiū. Alie sunt relatiōes suppositōis q̄ sunt inferiores vt fuit⁹. Sexta distinctio: duplices sunt relatiōes. Quedam sunt aptitudiales vel fundamētales: q̄ scilicet requirunt terminū soluꝫ in aptitudīe: et p̄dicātur de suis fundamētis per se in secundo mō dicendi per se: nec etiam distinguūť p̄dicamētaliter aut realiter ab ipsis fundamentis. sicut assimilabilitas. licet enim non esset nisi vnum albū: adhuc essꝫ ipsum assimilabile alicui alteri albo possibile eē. Alie sunt relatiōes actuales. q̄ requirunt fundamētū et terminū actualiter existere. cuiusmōi est similitudo: nā si solum esset album: licet ipsum esset assimilabile non tamen esset simile. et talis relatio p̄dicať contingenter et per accidēs de suo fundamēto: a quo etiam distinguiť realiter. Septima distinctio. Relatio actualis est duplex. Quedam est intrinsicus ad ueniens: q̄ in mediate cōsurgit necessario positis extremis. Et dicūť intrinsecus ad uenire: eo ꝙ conseqnunť naturam fundamēti et termini. Alie sunt relationes extrinsecus ad uenientes: q̄ scꝫ non consurgunt in mediate positis fundamēto et termino. vt posita potentia actiua ignis: et pōita potentia passiua stuppe: ignis non agit in stupam nisi prius fiat approximatio eorundem ad inuicem. Octaua distinctio. Relationū intrinsecus aduenientium q̄dam distinguūť realiter a suo fundameuto. sicut paternitas similitudo. quedam vero non. sicut creatio et de talibus datur talis regula scotistica. Omnis relatio cuius fundamento repugnat esse sine termino est eadē realiter cum fundamento: licet non formaliter. Dictum est istud. ad b ꝙ relatio sit in predicamento relationis quatuor conditiones requiruntur. Primo ꝙ talis

relatio fm esse: Et per hoc excluduntur relatiua fm dici. z° ꝙ sit realis: et per hoc excludunt̃ur scōe intentōes. Tertio ꝙ sit actualis: et per hoc excludūtur relatiōes fundamentales et aptitudinales q̃ sunt eiusdē ꝑdicamenti cū suis fundamētis: Quinto ꝙ sit intrinsecus adueniens: et per hoc excludūtur sex vltima ꝑdicamenta q̃ sunt qdam respectus extrinsecus aduenientes.

Dubitatur tertio. Vtrū omnis relatio contineat̃ formaliter sub aliquo ꝑdamēto. Ad dubiū respondet̃ per duas distinctiōes et vnum dictū. Prima distinctō: Ad relationē realem et actualē intrinsec⁹ aduenie tem q̃tuor cōditiones reqrūtur. Prima cōditio ꝙ extrema sint realia: sic ꝙ in ratione fundandi vel terminādi non dependeāt ab intellectu. Secūda cōditio est ꝙ sint realit̃ distincta Tertia cōditio ē ꝙ ortat̃ ex natura extremoꝝ et non ꝓsurgat in esse per actū cōparatiui intellectus. Quarta ꝓditio ꝙ int̃ extrema sit habitudo mutua: ita ꝙ habeant adinuicē mutuam dependētiam. Secūda distinctio. q̃dā sunt relationes q̃ fundant̃ sup re alicui⁹ ꝑdicamenti: et isti dicūtur ꝑdicamentales. Alie sunt relatiōes q̃ non fundant̃ sup re alicuius ꝑdicamēti. et isti dicunt̃ relatōes trāscendētes Quaꝝ sunt q̃tuor genera. Primū genus est relationum q̃ conueniūt enti in quantum ens vt scilicet abstrahit a ꝑdicamētis et eoꝝ passionibus: et huiusmōi sunt habitudines ordinis et distinctōis q̃ sunt inter ens et passiones ei⁹ q̃ quidem passiones sunt. vnum: verum: bonū: aliqd: et res. Secūdū gen⁹ est relationū ydēptitatis et diuersitatis. idem enim et diuersum diuidunt ens. Tertiū genus sicut superius z inferius: gen⁹ et species. et cōsimiles: q̃ sunt relationes ratōis cuilibet generi ꝓuenientes. ſz si q̃ratur. Utrum relatio superioris et inferioris: generis et spēi sit realis. Respondet̃ ꝙ tales psit̃ duplicit̃ ꝓsiderari. Uno modo formaliter vt scilicet sunt respect⁹ derelicti in obiecto per actum cōparatiuum intellect⁹. et sic sūt respect⁹ rationis. Alio modo psit̃ capi fundamētaliter scilicet pro aptitudibus super q̃bus intellect⁹ fundat istos respectus rationis: et sic sunt respectus reales transcendentes: de q̃bus in ꝓposito est sermo. Quarum genus est relationum q̃ sunt in deo: cuiusmōi sunt relationes originis: et etiā relatiōes cōmunes. et de omnibus his relationibus transcēdentibus datur a quibusdam talis regula. Omnis relatio q̃ non est realiter distincta a suo fundamēto: est ex se transcendens: quia omnis relatio q̃ est directe in genere ralationis vel in aliquo aliorum sex ꝑdicamentorum vltiorum est accidēs realiter distinctum a suo fundamento. Relatio autem q̃ ē eadem cum suo fundamēto nō est accidens sibi. ergo talis relatio nō erit ꝑdicamentalis. quare relinquit̃ ꝙ erit transcēdēs posset tamen forsan dici ꝙ huiusmodi relationes trāscendentes quittatiue sunt de genere relationis: licet denominatiue reperiantur in quolibet genere. Dictum est illud. Omnis relatio realis et actualis non transcendens ē aut in illo predicamento aut in aliquo sex vltimoꝝ ꝑdicamantorum. quia omnis talis vel est intrinsecus adueniens et sic est de genere relationis. vl' est extrinsec⁹ adueniens et reponitur in aliquo vltimorum sex ꝑdicamētoruꝝ.

Ad rationes ante oppositū Ad ꝑmam dicitur ꝙ non est simile de eē in z de eē ad. quia eē in est quidam respectus aptitudinalis vel fundamentalis non distinctus a suo fundamento: Ideo non facit aliqō spetiale genus ꝑdicamēntale vt patuit in vltimo dubio. sed eē ad est qdā respect⁹ formalis actualis: distinctus realiter a suo fundamento. et licet relationi conueniat eē in et eē ad: non tamen eodem modo: quia eē ad est de formali et quittatiua ratione eius. sed eē in consequitur eam per modum cuiusdā ꝓprietatis et ideo relatio qtitatiue nō ponitur ex eē in et eē ad. quia eē in in nullius absoluti aut respectiui conceptu formali ponitur. Ad secūdam dicitur. ꝙ conceptus entis nec est absolutus nec respectiu⁹: sed abstrahit ab vtroq; sicut diuisum a suo conceptu formali abstrahit a suis diuidentibus et cuꝝ ꝓbatur ꝙ ens potest intelligi nullo alio conceptu: Dicit̃ ꝙ illud non solum conuenit absoluto qō ex opposito diuiditur contra respectum. sed etiam competit in differenti siue enti cōmuni diuiso qō fm suam rationem formalem nec est ad se nec ad aliud. Ad tertiaꝝ dicitur ꝙ sicut hō ex sua ratione spetiuoca est homo formaliter et non per alia ꝓpriora contenta in sua quittitate: sic relatio per suam rationē spetiuocam est ad aliud: licet non omnia sua ꝓpria intrinseca sint formalit̃ ad aliud. Et si obiciatur q̃ relatio non dicit ꝑ se vnum cōceptuꝝ: qꝝ cōpositū ex absoluto respectiuo non est ꝑ se vnū. Rñdet̃ ꝙ ex potētia eēnali et actu ꝓprio fit ꝑ se vnuꝝ modo ens qō includit̃ qtitatiue in relatione sicut et in alijs generibus: dicit entitatē potētionalem respectu relatiōis cōtrahentis et determinātis ipsum ens ad certū genus: Ideo ex ente et ꝓpria ratione relatiōis bene fit vn⁹

per se cõceptus relationis. Ad quartam patuit ex prima soluriõe. qz relatio qtitatiue nõ componitur ex cẽ in et eẽ ad. sed eẽ ad est de conceptu formali relatiõis: z esse in ẽ q̃si passio superaddita quittitati.)

Queritur vndecimo vtrũ omnia relatiua dicãtur ad quertẽtiaz.

Et arg. q̃ non. quia dici ad conuertẽtiã est esse simul natura. sed non omnia relatiua sunt simul natura g̃ non omnia dicũtur ad quertentiã. B o2 pr 2 duab9 rationibus arestotilis. Pria quia scibile et scia sunt relatia: z tamẽ non sunt sil natura. g̃ nõ omnia relatia sunt sil natura. minor pbat arestotiles qz scibile est pus scia g̃ scibile et scia nõ sunt simul natura. Afficedens pbat arestotiles trib9 rõibus: prima qz in pl'ibus res pexistunt anteq̃z de ipis accipiam9 scientiã: ymo in paucis videm9 sciaz z scibile sil accipi. Secũda rõ scibili destructo destruit scientia sz scia destructa nõ destruit scibile g̃ scibile est pus scia. Afis p vtraqz pte patet. qz si scibile nõ sit: scia non est: sz si scia nõ sit non oportet scibile nõ eẽ. Nã etsi q̃dratura circuli sit scibilis: nũquã tñ est eius sciẽtia. Tertia rõ aiali sublato nõ est sciẽtia: z tamẽ pting̃it pl'a esse stibilia g̃ scibile pus ẽ q̃z sciẽtia. z 9 pbat dicta minor sez q̃ non omnia relatiua sũt sil natura. quia sensus et sensibile nõ sunt simul natura: et tamẽ sunt relatiua g̃ non omnia relatiua sunt simul natura. A o2 patet quia sensibile pus est sensu g̃ sensibile et sens9 nõ sunt simul natura. Afficedẽs patz duab9 rõib9 pma qz destructo sensibili destruit sens9. sz destructo sensu nõ destruit sensibile g̃ sensibile pus est sensu. Afficedens p prima pte patz. qz destructo sensibili destruit corp9 g̃ destructo sẽsibili destruitur sensus. tenet plequẽtia qz sensus est circa corpus vel in corpore. Afficedẽs patet qz omne corpus est sensibile. Secunda ps patet. qz destructo aiali destruit sensus: z tamẽ non destruit sensibile. g̃ destructo sensu non destruitur sensibile. B o2 patet quia destructo aiali adhuc remanet corpus calidũ: et amarz: et dulce: et sic de alijs. Secũda ratio. sens9 simul fit cũ sensato: ꝗ sensibile prius est sensato g̃ sensibile pus est sensu. Maior patz qz simul fit aial qõ est sensatũ et sensus. B o2 patet qz ignis et aqua et alia ex qbus constat ipsum aial pus sunt q̃z animal. Jn oppositus est arestotiles.

Sciendum primo q̃ pro declaratione termiõrũ q̃stionis ponũtur due difficultates.

Prima est. Quid sit dici ad quertentiã Ad quã dicit q̃ relatia dici ad quertentiam est ipsa sic se habere adinuicem: q̃ sicut vnũ refertur ad aliud: ita aliud refert ad ipsum. Jdeo quertentia est passio terminor habentiũ ad se inuicẽ mutuã depẽdẽtiaz. Secũda difficultas q̃t requrunt ad hoc q̃ aliqua ad inuicẽ referant. Dicit q̃ quinqz requirũtur. scilicet subiectũ relatõis: fũdamẽtuz: termin9 a quo: termin9 ad quem: et ipsa relatio. Unde subiectũ relatõis est illud qõ refert per ipsam relatõez. Sed fũdamentuz est ratio q̃re ipsa relatio est in subiecto. Sz termin9 a quo est relatiuũ. Sz termin9 ad quẽ ẽ correlatiuuz. Relatio vero est habitudo media inter duos terminos. verbi g̃tia pater refert ad filiũ per paternitatẽ q̃ est q̃dam habitudo media inter patrez et filium. sz subiectum paternitatis est animal qõ genuit. fundamẽtuz vero est potẽtia actiã patris: Et terminus a quo est hoc relatiuum pater. et termin9 ad quẽ est hoc correlatiuum filius. Uerũ tamen adhuc est differentia inter terminũ et correlatiuum. quia terminus est illud qõ est fundamẽtuz relationis oppofite: sicut termin9 paternitatis est potẽtia passiua filij sup qua fundatur filiatio.

Sciendum secundo q̃ in hac secũda pticula determinat arestotiles de proprietatibus relatiõrũ.

Et continet q̃tuor pticta Jn quor pmo ponit pma pprietas relatiuor q̃ est hec. q̃ ctrarietas inest in relatõe. i. in relatiuis. vt virt9 cõtrariat vitio: et disciplina cõtrariatur ignorantie: et tamen ipsa sunt ad aliqd Uerũ tamẽ ista pprietas nõ quenit omnibus relatiuis. qz sez nõ quenit omnib9 relatis fm esse vt duplo nihil est priuz: neqz triplo: neqz alicui talitũ. Jn scõo pũcto ponit scõam pprietatem: q̃ est hec. Relatiua vidẽtur suscipe magis zmin9 patet qz simile dicitur magis et minus: sil'e et ieq̃le dicitur magis et min9 ieq̃le: et tamẽ vtrũqz est relatiuũ. quia simile dicitur alicui simile: et inequale alicui inequale. Et sic pcedens proprietas non conuenit omnib9 relatiuis: ita nec ista. quia duplum non dicit magis et minus duplum. Jn tertio pũcto ponit tertiam proprietatem q̃ est hec. Omnia relatiua dicunt ad quertentiã. quam pbat dupl Primo sic in his q̃ referũtur ad inuicẽ sub habitudine eiusdem casus: et hoc tribus exemplis. Primuz est quia seruus dicitur domini seruus: et dominus serui dominus. Secũdũ exemplum. Duplum dicitur dimidij duplum et dimidium dupli dimidium. Tertium exẽ

plum vt maius dicitur minore maius: ⁊ minor maiore minus. Secūdo probat duobus exemplis in his q̄ referuntur ad inuicem sub habitudine duorum casuū. Primum exēplum est vt disciplina dicitur disciplinati disciplina: ⁊ disciplinatū disciplina disciplinatū. Secūdū exemplum vt sensus dicit sensati sensus: ⁊ sēsatum sensu sensatum. Consequenter ponit vnum impedimētum ꝓpter qd nō ꝓtingit relatiua dici ad conuertētiā. et est istud. quando nō fit ꝓueniēs assignatō relatiui ad correlatiuum: tunc relatiua non dicūtur ad ꝓuertētiaꝫ Unde talis inconueniēs assignatio potest cōtingere duobus modis. Uno modo quādo correlatiuo non est nomē impositū. vt si ala assignetur ad auem: tunc nō dicit ad ꝓuertētiam. quia ala nō dicitur auis in eo q̄ auis: ſz in eo q̄ alata· quia multa sunt alata q̄ tamen non sunt aues. Si tamē fieret assignatio conueniens tunc bene diceret ad cōuertētiam. vt ala dicit alati ala: et alatum dicit ala alatum. Ideo cōtra istud impedimētum ponit arestoiles vnū documētum: scz q̄ quādo correlatio alicuius relatiui non est nomē impositū: tunc necesse est fingere nomē correlati a nomine relatiui. et hoc declarat tribus exēplis. Quorꝫ primū est de ala de q̄ iam dictum est. Secundum est si remꝰ assignet relatie ad nauē: non erit ꝓueniens assignatio. quia remꝰ nō refert ad nauem in eo q̄ nauis. quia multe sunt naues quarꝫ remi non sunt. ideo si correlatiuum remi fingat fm denoiatōez a remo: tūc ibi cōueniens est assignatio: et dicent ad ꝓuertētiā quia remꝰ dicitur rei remite. remꝰ: et remitū de remo remitur. Tertiū exēplum est de capite. qd si assignet relatie ad animal tunc non est ꝓueniens assignatio. caput ei nō refert ad animal in eo q̄ animal: Multa enī sūt aialia non habentia capita. ideo oportet correlatiuū fingere fm denomiatiōez factā ab hoc nomie caput: et tunc erit cōueniens assignatio. et dicent ad ꝓuertentiam. vt caput dicit capitati caput: et capitatū capite capitatū. Ex istis concludit suum documētum. Dicens q̄ quotiēs cunqz correlatiuo nō erit nomē impositū: tūc nomē correlati fingat a nomie relati. vt ab ala fingat alatum: et a remo remitum: et tunc si fiat conueniens assignatio: dicent omnia relatiua ad ꝓuertētiā. Secūdo potest contingere inconueniens assignatio quādo relatiuo et correlatiuo est nomē impositū: et tamē relatiuum non assignat ad suum ꝓprium correlatiuum: sed ad aliqd accidēs sui correlati. tūc enim nō erit ꝓueniens assignatio: vt si seruꝰ assignet non ad dominū: sed ad hominē: aut ad bipedem: tunc inconueniēs erit assignatio. et hic capit accidēs pro omni eo qd est extra essentiam alicuius.

Sciendum tertio q̄ circa:

hunc textum. incidit vna difficultas. Ex quo contingit inconuenient assignare relatiuū ad suum correlatiuum: quomodo poterit sciri qñ erit ꝓueniens assignatio et qñ non. Ad quam dubitationē. Rñdet arestotiles p vnā regulā q̄ stat in duabus ꝓueniētijs. Quarꝫ pma est. Si circumscriptis qbuscunqz accidētibus que acciduīt ipsi correlatio: relicto solo illo correlatiuo ad qd relatiuum est assignatuꝫ· si adhuc dicatur illud relatiuū ad correlatiuū assignatum: ꝓueniens erit assignatio: et dicentur ad conuertentiā. Hanc ꝓsequentiā declarat arestotiles per exēplum qz si a domino p intellectum pscindātur q̄cunqz q̄ sibi acciduīt inq̄ntū dominus. vtputa esse bipedem: vel esse ꝓceptibilem scientie: et esse hominē: remanēte sola illa ratōe q̄ est esse dominū: adhuc seruus dicitur ad dominuꝫ: dicit enim seruꝰ domini seruus. ideo est ꝓueniens assignatio serui ad dominū: et ad inuicē dicunt ad conuertētiam vt seruꝰ domini seruꝰ: et dominꝰ serui dominus. Secuuda consequentia est hec. si circuꝫscriptis omnibus alijs q̄ acciduīt correlatio inquantum correlatiuum. relicto solo ipso correlatiuo ad qd tale relatiuuꝫ est assignatuꝫ: et si non dicatur ipsum relatiuū ad correlatiuū: erit inconueniens assignatio. Hanc consequentiam ꝓbat arestotiles p duo exempla. Primū exempluꝫ est. si seruꝰ assignet ad hominē tā q̄ ad correlatiuum: et per intellectū pscindat ab homie q̄cunqz sibi accidunt in eo q̄ homo vlterius refertur seruus ad hominem. ideo non erit inconueniens assignatio: Nec dicēt ad ꝓuertentiam. qz et si seruus dicat seruꝰ: nō tamen econtra dicitur homo serui hō. secūdū exemplum est ala. q̄ si referatur ad auem. inconueniens erit assignatio. quia si ab aue adematur et remoueatur esse alatū: tunc ala non erit amplius ad aliquid. quia cum nō sit alatū non erit ala alicuius.

Conclusio responsalis. si fuerit conueniens assignatio relatiui ad suū correlatiuum: omnia relatiua dicuntur ad cōuertentiā.

Conclusio satis patet ex secundo et tertio notabilibus.

Dubitatur primo vtrū relatiua dicantur simul natura.

Ad qd dubium in quarto puncto respondet arestotiles. Dicens

ꝙ in pluribns relatis verum est ipsa esse sil' natura. Patet quia q̄cunqꝫ posita se ponunt et ꝑempta se ꝑimunt sunt simul natura. sꝫ relatiua sunt hmōi g̊ ꝛc̄. Mīor patet primo quo ad p̄mam ꝑtem. quia duplū et dimidiuꝫ sunt relatiua: et tamē posita se ponūt g̊ relatiua posita se ponuut. Mīor patet. qꝛ cum duplū est: dimidium est: et ecōtra. Similit' cū sit seruus dominus est: et ecōtra. z° patet mīor quo ad scd̄aꝫ partem. quia relatīa auferūt sese inuicem g̊ relatiua ꝑempta se perimūt. Añs patꝫ quia si non sit duplū: nō erit dimidiū: nec ecōtra. Et contra hāc ꝓprietateꝫ ponit philosophus duas instātias: q̄rum p̄ma est de sciētia et scibili: z ª de sensu et sensibili. vt satis patuit in argumēto ante oppositum.

Dubitatur secūdo vtrū esse simul natura sit ꝓprium q̄rto mō relatiuis. Et videtur ꝙ non. qꝛ pater et filius sunt relatia et tamen nō sunt simul natura g̊ ꝛc̄. Mīor patet quia pater est p̄us q̄ꝫ filius. In oppositū tamē arguit': quia relatiua mutuo referūtur ad inuicem. et dicūtur ad ꝯuertētiam g̊ vnum nō est p̄us alio. Ad dubiū respōdet' ꝙ relatiua esse simul natura du ᵗ potest intelligi. Uno mō quātum ad esse dependēs: siue esse ad aliud: qd̄ esse est eis ꝓpriū in q̄ntū sunt relatiua. Alio mō quantuꝫ ad eē existentie: qd̄ quidem eē accidit relatis in q̄ntū relatiua sūt et sic nō oportet ꝙ si pater existit existat et filius. Et hoc ꝯfirmatur ꝑ arestotilem cum dicit ꝙ si aliqd̄ relatiuum fuerit ꝯuenient' assignatum ad aliqd̄ correlatiuum: tunc illa dicuntur simul ad conuertentiam et debent esse simul natura. Aliter respondetur ꝙ relatiua dicūtur simul natura non solum quantum ad esse dependens: sed etiam quantū ad esse existentie. Quod tripliciter probatur. Primo quia dicit arestotiles scientiam et scibile non esse simul natura: eo ꝙ scibile p̄existat scientie. z° patet cum dicit ꝙ sensus et sensibile non sunt sil' natura: eo ꝙ sensibile prius sit q̄ꝫ sensus. Ex quo videtur sequi ꝙ arestotiles per simul natura intelligit' simultatem non quidem dependentie tantum: sed existentie. Tertio confirmatur per augustinum in suis predicamētis dicentem illa esse simul natura quātū ad ortū et occasum. Nam q̄cunqꝫ simul incipiunt esse et desinunt eē. ita ꝙ neutrū est causa alterius. dicūtur eē simul naturali existentia: relatīa sūt huiusmodi g̊ sunt simul natura .i. naturali existētia. Et per hoc patꝫ solutio ad rationē dubij. quia licet pater et filius capiendo illa pro denomiātis non simul existant: et ꝑ cōsequēs nō sint sil' natura: ipsa tamē sūpta. pro ꝑ se significatis: simul existunt et non existunt: et sūt simul natura.

Dubitatur tertio vtrū relatio terminetur ad aliquod absolutum vel respectiuum. Et videtur ꝙ ad respectiuum: quia ad illud terminatur relatio ad qd̄ ipsum relatiuum refertur: sed ad illiud refertur ad qd̄ diceretur circumscripto omni alio. Illud autem respectiuum est et non aliquid absolutum ergo respectiuum terminatur ad correlatiuum et nō ad aliquod aliud absolutuꝫ. Secūdo sic arestotiles ponens regulam de conuertentia correlatiuorum dicit ꝙ si ab aliquo correlatio circumscribat' eē relatiui amplius non refertur ad illud correlatiuū: ꝛ cū relatiuū terminet' ad illud ad qd̄ refertur: sequitur ꝙ terminat' ad aliquod respectiuum et non ad aliquod aliud absolutū. Ad dubium respondetur. ꝙ relatio terminat' non ad relationē oppositam: sed fundamētum opposite relationis. quia circūscripto omni respectu ab albediue q̄ est in sorte: adhuc plato albus diceret' similis sorti: licet non econtra: et tamen in sorte nō videtur eē aliqd̄ respectiuum qd̄ possit terminare similitudinem platonis ad sortem. quare relinqt' ꝙ albedo sortis terminabit dependentiā similitudinis platonis ad sortem. Cum hoc tamen stat ꝙ q̄dam relatio fundat' in absoluto et terminatur ad absolutū. sicut similitudo q̄ habet pro suo fundamēto vnam albedinē et ꝑ t̄mio aliam albedinem. Aliquando autem fundat' in respectiuo et terminatur ad respectiuuꝫ: vt distinctio inter duas similitudines. Aliquādo autem fundatur in absoluto et terminatur ad respectiuum. sicut relatio p̄oritatis qua fundamentum dicitur esse prius ipsa relatione q̄ fūdatur in ipso. Aliquando vero fundatur in respectiuo et terminatur ad absolutum. sicut relatio posterioritatis qua ralatio posterior est fundamento.

Ad rationes ante oppositum quas mouet arestotiles contra quartam proprietatem non soluendo potest dici ꝙ conueniunt relatiuis s̄m dici: de quibus regula nō intelligitur sed de relatiuis s̄m esse. Utrū autem scientia sit formaliter respectus vel nō patebit in septimo phisicorum.)

Queritur duodecimo vtruꝫ relationum distinctio specifica sit sumēda ex distinctōe fundamentorum et terminorum: et distinctio numeralis ex distinctione numerali

subiectorum: Et arguitur ꝑmo contra primaꝫ partem. quia quorundam relationum fundamenta genere distinguuntur et tamē oēs relationes sunt eiusdem generis q̄ distictio relationum non potest sumi ex distinctione fundamentorum. Antecedēs patet de paternitate q̄ fundat̄ super generatione actiua et filiatō super generatione passiua. Secundo sic cui⁹ libet rei distinctio specifica cum sit essentialis sumitur ab aliquo qd̄ est de essentia illius. sz nec fundamentū nec termin⁹ sunt de essentia relationū q̄ ipsarum distinctio specifica nō sumitur a fūdamento vel termio. Tertio sic cōtra scdāz ptem q̄sti. q: sic seq̄retur q̄ similitudo et dissimilitudo solum nūero different. cōsequēs est falsum. q: spetie distinguūtur q̄ nō solum numero. patet tamē ꝓsequētia q: similitudo ⁊ dissimilitudo possunt esse in eodē sbiecto numero. Jn oppositū arguit̄ autoritate arestotiles et omnium logicorum.

Sciendum primo q⁹ pro declaratione termionū ponunt̄ quatuor distinctiones. Prima. Relationū triplex est ydēptitas scz generica specifica et numeralis. Uñ relationes ille dicūtur eedē genere q̄cūqz sūt eiusdem ꝑdicamēti. et ille dicūtur eiusdē spē quarum fundamēta et termini sunt eiusdem spēi. sicut omnes similitudines fundate supra albedinē: et omnes paternitates fūdate supra potentiā actiuam. Sz ydemptitas numeralis relationū sumitur ex ydēptitate numerali sbiectoꝝ ⁊ fundamētoꝝ. Secūda distinctio. Relationū triplex est distinctio scz generica specifica et numeralis. Unde ille relatōes dicūt̄ distingui genere q̄cunqz sub diuersis generibus ꝓtinet: intelligendo de generibus subalternis. vt q: fundamēta paternitatis et filiationis distinguunt̄ gñe ⁱᵐᵒ. Jō et iste relatōes q̄ sunt paternitas et filiatio distinguunt̄ gñe non qdem gña ⁱᵐᵒ: sz subalterno. Sz ille dicunt̄ spetie distingui quarū fundamētuz vni⁹ speciei distinguit̄ a fundamēto alteri⁹: vel terminus vnius spetie distinguit̄ a termino alterius: Ex quo sequitur q̄ ad distinctionē specificam relationuz sufficit alterum illoꝝ disiunctiue scilicet q̄ fundamēta distinguant̄ spetie vel q̄ termini spetie distinguant̄: Ille vero relationes dicūtur distingui numero quarum fūdamēta distiguunt̄ nūero. Ex ista distictōe inferunt̄ duo corrolaria. Primū q̄ nō omnes similitudines sunt eiusdem speciei: saltē spē ⁱᵐᵒ. Patet de similitudiue fundata sup nigredine et alia similitudie fundata super albedie. Secundum corrolarium. q̄ nō omnes dissimilitudines sunt eisdem spēi ⁱᵐᵒ. patet sicut prius de dissimilitudine fundata sup albedine et alia dissimilitudine fūdata sup nigredine. Tertia distinctio: Relationū distinctio numeralis est duplex: q̄dā est materialis seu subiectiua et sic oia accidētia existētia in eodē sbiecto numero sunt eadē in numero. et gñaliter q̄cunqz accidētia sunt in eadem materia in qua. Alia est distinctio numeralis formalis. et sic illa accidentia dicuntur distingui numero q̄ distinguūt̄ realit̄: cōmōi sunt relatōes fundata sup fundamētis realit̄ distictis. Quarta distictio Relatōm duplex est distinctio. Quedā ē intrinseca et eēnalit̄: et talis fit p differentiaz intrinsecam et essentialem: vtputa distinctio specifica: per propriam differentiam specificam: et distinctio numeralis p ꝓpriā beceitatē seu p oraz numeralē. Alia ē distictio relatōnū ex trinseca q̄ fuit̄ ex pte distictois fūdamētoꝝ vl' termioꝝ et i B sensu ꝓcessert ⁊ ꝑ potes distictōs.

Relationū triplex est ydēptitas

Relationū triplex est distinctio

Primum

Secundum

Sciendum secundo q⁹ in hac secūda pte ꝑncipali remouet arestotiles vnaz dubitatōnē. et ꝓtinet octo ꝓclusiones. Jn ꝑma ꝓclusiōe tāgit illaz dubitatōez. Utrū scilicz ipa sbstātia fit ad aliqd. Secūda ꝓclusio. Nulla ꝑma sbstantia ē ad aliqd. patet quia ꝑme sbstantie nec fm se totas nec fm ptes sūt ad aliquid q̄ nulla ꝑma substātia est ad aliqd. ꝑmā ptē antecedētis ꝓbat duobus exēplis. q: aliqs bō nō ō: alicui⁹ aliqs bō: nec aliqs bos ō: alicui⁹ aliqs bos. Secūdā ptē antecedētis ꝓbat similiter duob⁹ exemplis. quia q̄dam man⁹ nō ō: alicui⁹ q̄dam manus: nec q̄ddam caput alicui⁹ q̄ddam caput· licz dicat̄ alicui⁹ caput: vel alicui⁹ man⁹. Tertia ꝓclusio. Scōe sbstātie fm se totas nō sunt ad aliqd. ꝓbat trib⁹ exēplis q: bō ñ ō: alicui⁹ bō nec bos alicui⁹ bos: nec lignū alicui⁹ lignū: sz alicui⁹ possessio. Quarta ꝓclusio. Scōe sbstātie fm suas ptes videtur eē ad aliud ꝓ duob⁹ exēplis. q: caput ō: alicui⁹ caput: et man⁹ ō: alicui⁹ man⁹: ⁊ tñ caput ⁊ man⁹ sūt ptes scōaz sbstātiaz q̄ scōe sbstātie videt̄ eē ad aliqd. Quita ꝓclusio detiat veritatē q̄stōis ꝑcedētis. ⁊ B ꝑditōalit̄ p duas ꝓditionales. q̄z ꝑma est hec. Si ꝑcedēs dio eozū q̄ sūt ad aliqd sit sufficiēs: tūc nimis difficile aut īpossibile ē saluare qui aliq̄ sbstātia fit ad aliqd. Sexta ꝓclusio tāgit scdaz ꝓditōalē. Et est hec. Si ꝑus assignata dio ad aliqd nō sit sufficiēs: sz det̄ alia dio rl'is: q̄ ad aliqd sūt q̄bus B ipm eē ē ad aliō qōāmō se hre: tūc fortassis nll'a sbstātia erit ad aliqd: Septia ꝓclusio tāgit differentiam inter istas duas diffinitiones quia ꝑma dio ꝓuenit oibus relatiuis: scz tam

Secundum

Secundum corrolarium

Secundum ꝓclusionem

fm esse q̃ fm dici. Sed ista secunda solum conuenit relatiuis fm esse: quoꝝ scilicꝫ totū eē est ad aliud. Octaua cōclusio respōdet kathe^c. ad p̄dictā questionē tactā in 4^a p̄cl'one. ⁊ est hec. Partes scōarum substantiarum nō sunt ad aliquid. Ptz. qꝛ si quis diffinite nouerit vnū relatiuū: diffinite nouit ⁊ aliud: sed aliquis potest diffinite cognoscere partes scōarum substantiarū: nō cognoscēdo illa quoꝝ sunt partes. ergo partes scōarum substantiarū nō sunt ad aliqd. Aꝓ^ꝛem probat duob^9 erēplis. Quoꝝ primū ē. Si qs diffinite nouit duplū: mox diffinite nouit cui^9 est duplum. Secūdū exemplū. Si qs diffinite nouit q̃ aliqd est meli^9: statim diffinite nouit q̃ meli^9 est. sed ista sunt relatia. ergo si qs diffinite nouit vnū relatiuoꝝ: diffinite nouit ⁊ reliquū. B^ꝛ rōnis principalis, pbat. qꝛ si quis diffinite nouit qd est caput: vel quid est man^9: nō est necessariū scire cui^9 est manus: vel cui^9 ē caput. ⁊ tū manus ⁊ caput sunt ptes scōarum substantiarū. ergo ptes scōarū substantiarū nō sunt ad aliquid: neq̃ per p̄ns: aliqua substātia est ad aliquid. Consequenter vltio se excusat de dictis in hoc capitulo: dicēs q̃ fortasse ē difficile cōfidenter declarare aliqd de istis: nisi sepe sint pertractata ⁊ disputata. Ideo dubitare de singulis nō est inutile. Dubitare quidēz p rōnes probabiles ad vtrāq̃ partē. qꝛ tales inducūt ad inquisitionē veritatis demōstratiue.

Sciendum tertio: q̃ iuxta

huc textū mouēt due difficultates. quaꝝ p^a ē. Uidet q̃ ptes substātie sint ad aliqd: qꝛ pars relatiue dicit ad totum g̃ ⁊c. Ad difficultatez respōdet per vnā distinctionem: que talis est Totū ⁊ ps possūt dupliciter capi. Uno modo pro significatis: scz pro ipsa totalitate vel partialitate. ⁊ sic sunt vera relatiua fm esse. Alio mō possunt capi pro denoiatis: scz pro reb^9 q̃ denoiant esse partes vel totum. vtputa p manu vel pede. ⁊ sic sunt relatia fm dici. Nec sūt essentialiter ad aliud: sed tū accidentaliter et denoiatiue. Scōa difficultas. Super quib^9 ⁊ quot predicamentis pōt fundari relatio. Ad quā respondet q̃ super duob^9 predicamētis scz qualitate ⁊ quātitate. Quod ptz. qꝛ oia relatiua cōtinent sub trib^9 modis relatiuorū q̃s enumerat arestotiles qnto metha dbisice. sed oia relatiua illorum triū modoꝝ fundant sup qualitate ⁊ q̃ntitate g̃ ⁊c. B^ꝛ patet. qꝛ relatiua primi modi sunt illa que referunt mō numeri ⁊ vnius. vt duplū dimidium: similē dissimile: equale ⁊ inequale. sed vnitas ⁊ numer^9 sūt de genere quātitatis distincte. ergo relatiua primi modi fundantur super quātitate discreta. Relatiua vo secundi modi sunt illa que referuntur modo potētie: ⁊ fundantur super naturali potentia actiua vel passiua. sed talis potentia naturalis reponitur in scōa specie qualitatis. ergo relatiua secundi modi fundantur super qualitate. Sed relatiua tertij modi sunt illa que referuntur modo mensure. Non quidem intelligendo de mensura quantitatiua: sed de mensura entitatiua. sicut scientia refertur ad scibile tanq̃ mensuratum ad suam mēsuram: similiter etiam sensus ⁊ sensibile. ⁊ ista fundatur super prima specie qualitatis. ergo relatiua tertij modi fundantur super qualitate ⁊ quantitate. Et si dicatur q̃ pater fundatur super generatione actiua: ⁊ filius super generatione passiua. ergo aliqua relatio fundatur super actione ⁊ passione. Respōdetur q̃ quedam sunt relatiua que requirunt duplex fundamentum: vnum scilicꝫ q̃tum ad suum fieri ⁊ aliud q̃tum ad suum esse ⁊ pmanere. Uerbi gratia paternitas q̃tum ad suum fieri fundatur super actione patris: quia dicitur pater ille qui genuit: sz q̃tum ad suum eē ⁊ permanere fundatur super naturali potentia actiua patris. ⁊ similiter filiatio q̃tum ad suum fieri fundatur super passione filij: licet q̃tū ad suū esse ⁊ permanere fundetur super naturali potentia passiua ipsius filij. Exquo patet. q̃ licet aliqua relatiua q̃tum ad suū fieri possint fundari super actione ⁊ passione: Omnia tamen q̃tum ad suum esse ⁊ permanere tū, fundantur super qualitate ⁊ quantitate.

Conclusio responsalis: Di

stinctio specifica relationum sumitur a distinctione specifica fundamentoꝝ vel terminorū: ita q̃ istud disiunctuz distinctio specifica fundamentorum vel terminoꝝ est sufficiens causa ad concludendum distinctionem specificā relationū. Probatur qꝛ distinctio specifica cuiuslibet sumitur a partibus diffinitiōis. sed relatio diffinitur per suum fundamentum ⁊ terminū ergo ꝓgrue potest sumi distinctio specifica ex parte earundē. Sed distinctio numeralis relationum sumitur a distinctiōe numerali fundamentoꝝ ⁊ subiectorum. Patet qꝛ accidens capit vnitatē numeralē ab vnitate subiecti. Cum hoc tū stat q̃ intrinsece ⁊ essentialiter distinguant specie vel numero a proprijs differentijs sui generis: quia tamen propter suam minimam entitatem latēt nos huiusmodi differentie: ⁊ nobis innotescunt per fundamenta terminos tanq̃ p nobis notiora: Ideo specificam distinctiōez vel naturalē relationē

attestamur ex specifica distinctione vel numerali fundamentorꝫ vel terminorꝫ.

Dubitatur primo. vtrum in

substantia vel relatõe possit ĩmediate fundari relatio. Et videt q̃ non. qꝛ accidentia imperfecta inherẽt substãtie mediãtib⁹ accidentib⁹ magis pfectis: vtputa qualitas mediãte quãtitate. sed relatio habet esse debilissimũ inter omnia predicamẽta accidentiũ fm cõmẽtatorem duodecimo methaphisice. ergo inheret mediantibus alijs accidentibus. ⁊ illa accidẽtia quib⁹ mediantibus relatio inest substãtie dicunt fundamẽta relationis. Jn oppositũ tñ arguitur. qꝛ substantia p̃cedit quodcũq; accidens. ergo illa prioritas fũdatur ĩmediate in substantia. Ad dubium respondetur per vnã distinctionem. q̃ duplex est relatio. quedã est transcendens que potest reperiri in pluribus predicamentis. sicut relatio prioritatis: causalitatis: distinctiõis: ydemptitatis: ⁊ sic de alijs. ⁊ tales bene fundant in substantia. qꝛ substãtia prior est accidentib⁹: ⁊ est causa cuiuslibet accidentis. Possunt etiã fundari ĩmediate in relatione. qꝛ vna relatio est distincta ab alia: etiam aliqua relatio est eadẽ sibiipsi. Alie sũt relationes p̃dicamẽtales q̃ ĩmediate fundantur super re alicui⁹ predicamenti: ⁊ tales a toto genere fundantur in substantia mediante qualitate ⁊ quantitate: nec ĩmediate fundant in substantia vel relatione. Probat albertus ponendo duas differentias inter ens absolutum ⁊ respectiuũ. Prima est. qꝛ de rõne accidentis absoluti est tñ vna dependentia: scilꝫ aptitudinalis inherentia ad subiectũ. Sed de ratione accñtis respectiui sũt due dependentie: vna est ad subiectũ: q̃ sibi conuenit inq̃ntũ est accidẽs. Alia est ad terminũ: ⁊ illa sibi conuenit inq̃ntũ tale accidẽs: scꝫ inq̃ntũ est respectiuũ. Scõa differentia est hec. qꝛ accñs absolutũ ĩmediate causat a suo subiecto: non autẽ respectiuũ: ĩmo solũ causat in subiecto mediante accidente absoluto. Ex B ptꝫ qd sit dicendũ ad argumenta pro vtraq; parte.

Dubitatur secundo. vtrum

vnũ relatiuũ fit de conceptu formali ⁊ quittitatiuo alteri⁹. Respondetur ab aliquib⁹ q̃ sic. Quod patet p̃mo per porphiriũ dicẽtẽ q̃ necesse est in vtrorũq; ratiõibus vtriſq; vti. Secundo sic. Esse essentiale relatiui est ad aliud. sed diffinitio debet indicare eẽ essentiale diffiniti. q̃ diffinitio relatiui dꝫ indicare eẽ relatiui in ordine ad aliud: sed B nõ eẽt nisi in diffinitione relati poneret correlatiuũ. Tertio sic: Illud per quod cõuertibiliter ⁊ adequate explicat natura alicui⁹ dꝫ poni in diffinitiõe illius. sed per correlatiuũ conuertibiliter ⁊ adeq̃te explicatur natura relatiui. q̃ relatiuũ dꝫ diffiniri per suũ correlatiuũ. Quarto sic: dicit arestoiles in B capitulo. q̃ si qs diffinite noueritꝫ vnũ relatiuorum diffinite nouit ⁊ reliquũ: qõ non videt esse verꝫ: nisi in ꝓceptu quittitatiuo vnius relatiui poneretur correlatiuũ ergo ⁊c. Aliter respõdetur per vnã distinctionẽ: ⁊ tria dicta. Distinctio est hec. Duplex est diffinitio. Quedã est pure quittitatiua: que explicat p̃ncipia essentialia diffiniti. ⁊ talis vocatur diffinitio explicans conceptum quittitatiuũ: eo q̃ in tali diffinitione nihil ponitur nisi quod est de intrinseca ratione eius. Alia est diffinitio non pure quittitatiua: sed data per additamentum: vtputa que dat per extrinseca: sicut per subiectum vel terminũ. Primũ dictum Vnum relatiuũ non est de conceptu pure qꝛtitatiuo alterius. Patet. qꝛ vnum nõ est de intrinseca constitutione alterius ergo ⁊c. Scõm dictum. Neutrũ relatiuorũ ponitur in diffinitione quittitatiua primo modo alterius. Patꝫ qꝛ neutrum est prius neq; noti⁹. Tertiũ dictum. Diffinitione data per additamentũ: vnũ relatiuũ diffinitur per suum terminꝫ vel per fundamentum sui correlatiui: ⁊ correlatiuum diffinitur per fundamentum sui relatiui. Prima pars patet qꝛ fundamentũ correlatiui terminat dependentiã ipsius relatiui: ⁊ est prius ⁊ notius ipso relatiuo ergo ⁊c. Scõa pars pꝫ qꝛ fundamentũ relatiui terminat dependentiam correlatiui ⁊ est naturaliter pri⁹ ⁊ notius ipso correlatiuo ergo ⁊c.

Dubitatur tertio. vtruꝫ pa-

ter hñs plures filios hẽat tot p̃nitates q̃t hꝫ filios. Rñdet q̃ sic. qꝛ distinctio nũeralis relationũ sumit ex distinctõe nũerali fũdamẽtorꝫ sꝫ p̃ q̃t hꝫ filios tot hꝫ fũdamẽta nũero distincta. s. distinctas generatões actias. q̃ hẽbit tot p̃nitates distictas nũero. Nec ꝓpter B dꝫ dici plures p̃res: qꝛ accñs ei⁹ dẽ spẽi ñ hñt dare vni sbctõ nisi vnã denoiationẽ. Nec etiã ẽ inꝓueniẽs duo accñs saltẽ respectia solũ nũero dr̃a eẽ in eodẽ sbiecto. Aliq tñ aliter rñdent p duas ꝓpõs. Pria ẽ. p̃nitas hꝫ p termio adeq̃to nõ hũc filiũ vel illũ: sꝫ filiũ in cõi: ita q̃ in tẽdit q̃ in p̃ mte relatiõis nõ sunt ꝓpa indiuidua. Scõa ꝓpõ. Distinctio nũeralis relationũ suit ex distinctiõe nũerali sbctorꝫ ⁊ nõ fundamẽtorꝫ. qꝛ ipossi le ẽ idẽ accñs in spẽ p̃ificari nũero nisi p diuisionẽ sbcti. Rõnes aũ oppo solumtur ex his que dicta sunt: et signanter

ex distinctionibus in p̄mo notabili positis.

Queritur tredecimo. vtruz predicamenti qualitatis sint tm̄ quatuor speties. Et arguit p̄mo ꝯ suppositum. qꝛ nullum equocum est predicamentū. sed q̄litas est q̄ttam equiuocum g̃ non est predicamentū. Hoꝛ patet per textū vbi dicit: Est autē qualitas eorū que multipliciter dicūt. Scdo sic arguit cōtra quesitū. qꝛ arestotiles qnto methaphisice enumerās modos qualis nō enumerat naturalē potentiā vel impotentiam: g̃ naturalis potentia vel impotētia nō est speties quantitatis. Scdo sic. Eadē q̄litas in numero cōtinetur sub prima spē sub scda ⁊ etiam sub tertia ergo nō sunt diuerse spēs abinuicē distincte. Antecedens patet de calore ⁊ frigore. Quarto sic. Cursor ⁊ pugilator ponunt in p̄ma spetie qualitatis ⁊ etiam in scda. ergo ille speties nō sunt adinuicē distincte. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo qꝛ pro declarctione quesiti ponunt sex distinctiones. Prima distinctio: Triplex est q̄litas: quedam est qualitas pure essentialis: ⁊ est illa que q̄lificat genus: ⁊ constituit spetiē essentialiter: cuiusmodi est differentia. Alia est pure accidentalis: que scz consequitur indiuiduū: ⁊ vocat qualitas indiuidui. Alia ē partim essentialis ⁊ partim accidētalis: ⁊ est illa que necessario consequitur p̄ncipia essentialia spetiei: cui tm̄ aduenit post suū esse completū: cuiusmodi ē propria passio. Scda distinctio. Habit⁹ capitur dupliciter. Uno mō vt ē respect⁹ extrinsecus aduenies: derelictus in corpore ex adiacētia vestimēti vel ornamēti ad corpus: ⁊ sic nō est spēs qualitatis: sed est vnū predicamētum distinctū a qualitate. Alio mō capit habitus pro quadā qualitate inherēte potētie: inclinante ipsam ad operandū: siue talis sit speties intelligibilis siue act⁹ intelligēdi: siue habitus causatus ex talib⁹ actibus: ⁊ sic capit in proposito. Tertia distinctio. Potētia capit dupliciter. Uno mō sinkathe ce. s. pro quodaz sinkate ampliante ad presens ⁊ ad futurum: ad sensum quo dicim⁹: qꝛ possibile ē termin⁹ ampliatiu⁹. Alio mō capit kathe ce: pro q̄dā entitate que dicitur eē principiū quo aliquid agit: sicut dicim⁹ qꝛ potētia intellectiua est pn̄m q̄ aīa pōt producere actū intelligendi: ⁊ sic capitur h. Quarta distictio. Passio capit dupliciter. Uno mō p p̄mo ⁊ i mediato effectu actiōis: ⁊ sic est gen⁹ m. Alio mō p q̄litate faciliter mobili. ⁊ sic capit h. Quinta distinctio. Forma capit dupliciter. Uno modo generaliter: vt scz dicitur ab informando: ⁊ sic omne illud quod dat alicui esse aliquale: substātiale siue accidētale dicitur forma. Alio mō spetialiter vt dicit a foris manēdo: ⁊ sic capit in proposito. Sexta distinctio. Figura capit dupliciter. Uno modo materialiter. s. pro q̄ntitate terminata. Alio modo formaliter: scz p quadā qualitate ꝯsequente terminationē q̄ntitatis: ⁊ talis qualitas si cōpetur ad extra puta ad quantitatē. dicitur figura: si vo compet ad intra: videlicz ad formā substantialem rei dicitur forma.

Sciendum secūdo. qꝛ in hoc qnto capitulo determinat arestotiles de quarto predicamento: quod est qualitas. Et continet tres partes principales. In quarū prima determinat de qualitate abstractiue significata. ⁊ continet septē ꝯclusiones. Prima tangit diffinitionē qualitatis. ⁊ est hec. Qualitas est s̄m quā quales esse dicimur. Scda conclusio tangit vnū notabile: ⁊ est hec. Qualitas est de numero eorū que multipliciter dicūtur. i. habet sub se multas speties. Tertia conclusio tangit primā spetiem q̄litatis. ⁊ est hec. Prima speties qualitatis est habitus ⁊ dispositio. Quam conclusionem declarat ponendo duas differentias inter habitum ⁊ dispositionem. Prima differentia. qꝛ habitus est p̄manentior ⁊ diuturnior dispositione. Quod ptz exemplo ⁊ signo. Exēplo sic. qꝛ virtutes ⁊ sciētie que sunt quidam habitus videntur esse p̄manentes ⁊ difficile mobiles a subiectis. vt si quis sumat perfecte vel mediocriter scientiā: non defacili amittit eam: nec faciliter separatur a subiecto: nisi grandis p̄mutatio facta sit: Uel ab egritudine vel ab aliquo huiusmodi. sic etiaz virtutes morales vt iustitia et castitas nō vident posse moueri nec facilit p̄mutari a sbiecto: sed affectiōes h ē dispositiōes sūt faciliter mobiles ⁊ cito p̄muta ies seu auferibiles a sbiecto. vt calor ⁊ frigi tas: egritudo ⁊ sanitas. Hō enim q̄dāmō circa eas afficit: ⁊ cito p̄mutat ab vna in alterā. vt ex calido fit frigid⁹ ⁊ ex sani te cito transit in egritudinē. nisi forte ꝓpter lōgitudinē tp̄is trāsferant in naturam sbiecti: sz tūc ampli⁹ nō dicerent dispositōes: īmo hit⁹. Scdo ptz idē sig̃ sic. qꝛ i disciplis nō mltū retinētes: sz facilr obliti: dn̄: hitū n̄ hre: q̄ntis ad disciplias sint meli⁹ vl pei⁹ dispositi Jō hit⁹ ē q̄litas de difficili mobil. ⁊ dispō de facili mobilis. Scda differentia est. qꝛ habit⁹

sunt dispositões: sed non est necesse q̃ dispo
sitiones sint habitus. Patet signo sic. q̃ qui re
tinet habitu quodãmodo dispositi sunt pei⁹
vel melius ad ea que habet: sed qui dispositi
sunt nõ oino retinent habitum. Quarta cõ
clusio tangit scõam speciẽ qualitatis. et ẽ hec.
Aliud genus qualitatis ẽ fm qõ pugilatores
z cursores vel salubres vel insalubres dicun
tur: z simpliciter quecũq; dicunt fm naturalẽ
potentiã vel impotentiã. Hanc cõclusionẽ de
clarat per habitudinẽ ad primã speciẽ. q̃ pos
set credere aliqs q̃ cursor z pugilator dicerẽ
tur denominatiue a dispositionib⁹ vel habiti
bus: z ita erũt in ꝑma specie qualitatis: Illud
remouet dicens q̃ hic capiuntur cursor z pu
gilator nõ fm q̃ dispositi sunt ad illos act⁹:
sed fm q̃ habent naturalem potentiam ad ꝗ
faciliter faciendum: vel ad resistẽdũ ne a qui
buslibet patiantur. Et hoc declarat per ãtuor
exempla. Primũ est. Sanatiui dicunt q̃ ha
bent naturalem potẽtiã vt nihil a quibuslibet
accidentib⁹ patiantur. Scõm exemplũ. Egro
tatiui dicunt qui habent naturalẽ impotentiã
nihil patiendi. Tertiũ exemplum. Durũ dici
tur quod habet naturalẽ potentiam ad nõ ci
to secari. Quartũ exemplum. Molle est quod
habet naturalẽ ipotentiam ad cito secari.

Sciendũ tertio q̃ circa hũc
textum incidunt tres difficultates. Prima
vtr̃ cum multiplicitate qualitatis stet ipsaz eẽ
genus generalissimũ. Ad quã respondet per
vnã distinctionem q̃ duplex ẽ multiplicitas.
quedã est multiplicitas significatorũ: z cũ tali
non stat vniuocatio: nec per ꝓsequẽs stat tale
multiplex esse gen⁹. Alia ẽ multiplicitas sup
positorũ: z cum tali stat vnitas rõnis formalis
z p ꝓsequẽs vniuocatio. tali autẽ multiplicita
te dicitur qualitas multipliciter: ideo stat ipsã
esse genus ᵐ. Scõa difficultas: vtrũ habit⁹
z dispositio se habeant sicut superi⁹ z inferi⁹:
sicut dicit in textu. Respondet p duas distin
ctiões. Prima distinctio. Dispositio põt ca
pi dupliciter. Uno mõ cõiter: z tũc se extendit
ad omnẽ qualitatẽ de facili mobilẽ z de diffi
cili mobilẽ. z sic est quoddã superius ad habi
tũ. Alio mõ capitur vt se extendit solũ ad q̃li
tates faciliter mobiles a subiecto: z sic differt
ab habitu sicut perfectũ ab imperfecto in ea
dẽ specie. Nam fm boetiũ z simplicitũ: habit⁹
z dispositio nõ differunt genere nec specie: sz
tũ numero. q̃ differunt tantũ sicut puer z se
nex: eo q̃ habitus ẽ dispotio firma: sed dispo
sitio est habit⁹ infirm⁹. Scõa distinctio. Ha
bitus capit dupliciter. Uno mõ cõmuniter vt
scil: se extendit ad omnẽ qualitatẽ acquisitaz
de difficili mobilem. z tunc se extendit ad cẽz
habitum tã anime q̃z corporis: z sic capitur in
proposito. Alio mõ capitur habitus pro quali
tate acquisita in anima per actũ eius: disponẽ
te z inclinante ipsam ad ꝓsimiles habit⁹: z sic
capitur primo ethicorũ: z est quoddam inferi⁹
ad habitũ primo mõ sumptũ. Tertia difficu
lltas. vtrũ omnes actus potentiarum anime
sint in prima specie qualitatis: z omnes potẽ
tie anime sint in scõa. Respondetur probabi
liter quo ad vtrãq; partem affirmatiue. Primũ
patet. q̃ tales actus nõ sunt in predicamẽ
to actionis: de quo magis videretur: ergo sũt
in predicamento qualitatis. Antecedẽs patet
q̃ nulla actio de predicamẽto actionis potest
esse sũma perfectio agẽtis. sed aliquis actus
anime est sũma perfectio agentis. ergo null⁹
actus anime est in predicamẽto actiõis. Ma
ior patet. q̃ anteq̃z agens agat oportet q̃ nõ
sit sume perfectũ. Minor patet. q̃ intelligere
z speculari est sũma perfectio anime. Verũtã
tales actus quo ad sua connotata possunt di
ci esse de predicamento actionis. q̃ cõnotant
respectum ad agens. Secundum patet. quia
actus z potẽtia sunt eiusdez generis. sed act⁹
anime sunt de genere qualitatis ergo z potẽ
tie eius erunt de genere qualitatis. Nec ẽ ta
men intelligendum q̃ potentia vel impoten
tia significent aliquid quod essentialiter sit in
genere qualitatis: cuz sint nomina respectuũ:
sed tũ significant aliquem modum qualita
tis. vt potẽtia significat modum qualitatis fm
q̃ ipsa est principium operationis: z impotẽ
tia significat vnũ modũ qualitatis fm q̃ ipsa
est principium difficiliter agendi vel faciliter
patiendi. Quia tũ huiusmõi q̃litates sunt no
bis innotiate: z innotescunt nobis per habitu
dinẽ ad operatiões quaz sunt ꝑncipia: Ideo
qualitates hui⁹ speciei cõiter noiamus noib⁹
significantib⁹ illas qualitates: nõ quidẽ abso
lute: sed in habitudine ad suas opationes. vt
calefactiuũ significat q̃litatẽ fm q̃ ipsa ẽ prin
cipiũ illius opationis que est calefacere.

Conclusio responsalis. Pre
dicamẽti q̃litatis tũ sũt 4ᵒʳ spẽs. Pria ps ptz
.s. q̃ sit vnũ ꝑdicamẽtũ. q̃ est gen⁹ ᵐ bñs sub
se spẽs z gña q̃ zẽ. Scõa ps ptz. q̃ ois q̃litas
vel tenet se ex pte materie: z sic ẽ 4ª spẽs q̃li
tatis. Uel tenet se ex pte forme: z ꝗ dupliciter
q̃ vel talis q̃litas est terminus actionis: z sic
est tertia species. Uel ipsa est principiũ actio
nis: z ꝗ dupliciter. q̃ vel ẽ ꝑncipiũ ꝓpinquũ
z sic est prima species: vel principiũ remotum

z sic est scōa speties.

Dubitatur primo vtrū albedo et alij colores illati ex aliqua passione: puta ex tiore vl' verecūdia sint q̄litates de 3ª spē.

Pro rñsione est supponēdū q̄ are lcs in qnta ꝛclusiōe hui⁹ ptis tangit tertiā spēm q̄litatis. Et est hec. Tertia ꝯo spēs qualitatis est. Possibiles qualitates z passiones: hoc est illa ponunt in tertia spē qualitatis que dicunt a passione vel a passibili qualitate. Hāc cōclusionē declarat p duo exēpla. quoꝝ primus ē. Dulcedo amaritudo et austeritas z oia ei⁹ cognata .i. sil'ta sunt passiōes vel passibiles qualitates Scōm exem^m vt calor z frig⁹ albedo z nigredo. Et q̄ ista sint q̄litates patz: qz fm eas dicimur q̄les q̄ sūt q̄litates. Quod ptz: qz mel dicit dulce: eo q̄ dulcedinē suscipit. z corp⁹ dicitur albū. eo q̄ albedinē suscipit z sic de alijs Scōo ꝓbat q̄ sint passibiles q̄litates duab⁹ rōnibus. Prima rō. Passibiles q̄litates dicūt nō: qz subiecta q̄ susceperunt illas qualitates aliqd passa sint ab eis: sed qz inferunt passionē sensib⁹ q̄ sunt passibiles q̄litates. A⁰² patz duobus exēplis. qz mel nō dicit dulce qz aliquid sit passū a dulcedine. Scōm exem^m. Calor z frig⁹ nō dicunt passibiles q̄litates: eo q̄ sua subiecta sint aliqd passa: sed qz singulum horꝝ infert passionē suo sensui. vt dulcedo efficit quandā passionē fm gustū: z calor f^m tactū: sil'r de alijs. Scōa rō: qz q̄litates dicuntur passibiles vel qz inferūt passiōes sensui vel qz inferunt ex passione. sed albedo z nigredo z alij colores lz inferāt passionē sensui z visui: tñ plerūq; inferunt a passionibus ergo colores sunt passibiles qualitates. A⁰² ptz: qz per aliquā passionē fiunt multe mutationes coloris. Erubescens enī aliqs rube⁹ factus est: z timēs pallid⁹. Sed q̄ h⁹mōi colores a passionibus illati sint passibiles q̄litates. Probatur per locum a sil'i. qz colores inati z naturaliter cōueniētes corpori sunt passibiles qualitates sed colores q̄ inferunt ex passionib⁹ sunt similes coloribⁿ qui naturaliter insūt corpori. q̄ similiter debent dici passibiles qualitates. B⁰² declarat vno exēplo. qz affectio. i. q̄litas q̄ nūc facta est circa corpus p verecundiam: eadē fit etiā fm naturalē passiōes: ita vt naturaliter color sit sil'is. Sexta cōclusio tāgit duas differentias inter passiones z passibiles q̄litates. Prima est. Passibiles q̄litates causant a passionibus de difficili mobilib⁹ a subiecto: et iō nō sunt faciliter mobiles a subiecto. sed passiones causant a passionib⁹ cito transeuntib⁹: ideo sūt faciliter mobiles. Scōa differētia. qz passibiles qualitates denoiant nos q̄les simpliciter: nō autem passiones. Istas differētias probat dupliciter. Primo i q̄litatib⁹ corporis. qz pallor z nigredo veniētes ex egritudine lōga vel propter estuꝝ denoiant nos simpliciter quales: z sunt de difficili mobiles: ideo dicuntur passibiles qualitates. Sed pallor z rubedo proueniētes ex tiore z verecūdia sūt passiōes: qz sunt faciliter mobiles: nec fm eas dicimur quales. Nā ille qui propter verecūdiaz rubicundus fact⁹ est nō dicit rubeus: nec ille cui pallor inest propter timorē dicit pallidus: sed magis aliqd passus. Scōo patet idē in q̄litatibus aie: que qualitates aie si sunt de difficili mobiles: sunt passibiles qualitates: z fm eas dicimur q̄les. vt fm iracūdiā dicimur iracūdi: z fm demētiā dicimur demētes. sed ille qualitates que sūt de facili mobiles sunt passiones: nec fm eas dicimur q̄les. qz ille q̄ irascitur propter tristitiā nō dicitur iracund⁹: sed magis aliqd passus. ideo tales sunt passiōes z nō qualitates passibiles. Septima cōclusio tangit quartam spēm qualitatis. z est hec. Quartū ꝯo genus q̄litatis ē forma et circa B aliquid cōstās figura. vt rectitudo z curuitas. Et q̄ ille sint qualitates ptz. qz f^m eas dicimur quales. vt fm triangularitatē aliquid dicit triangulatū: z fm quadrationē quadratū: f^m rectitudinē rectū: z fm curuitatē curuū. Et qz aliqs posset credere q̄ ista q̄tuor. s. rarū densum asperū z lene essent de quarta specie qualitatis: Ideo dicit arestotiles q̄ non sint qualitates sed sūt positiōes. Quod patz. qz significāt quandam positionem partiū. sicut patz p suas diffinitiones. Nā spissum ē cuius partes sibiinuicem propinque sunt. Rarum ꝯo est cuius partes a seinuicem distant. Et lene ē cuius partes in rectum iacent. Sed asperum est cuius vna pars est superior z alia inferior. Concludit finaliter q̄ multi sunt alij modi qualitatis tñ isti qui dicti sunt sunt principales.

Dubitatur secnudo. vtrum passio illata a passione sit qualitas.

Pro cuius solutione ponunt due difficultates. Prima est. vtrum passio inferat passionē. Et videt q̄ nō. qz si sic idem ē causa suiipsius. Ad quā respondet q̄ passio capit dupliciter. Uno modo capitur passio pro actu appetitus sensitiui sequente cognitionē sensitiuam: vtputa pro timore z verecūdia z huiusmodi: z etiam pro delectatione vel tristitia ꝓsitibus hmōi actus appetitus sensitiui. z sic intelligit illud q̄ dicit are lcs. Dulcedinē efficere quādam passionem circa gustum: z calorem circa tactum.

Alio mō capitur passio ꝑ quadaz q̃litate sensibili:ꝑtīe hmōi actus appetit⁹ sensitiui : quequidez q̃litas est de facili mobilis a subiecto. z sic intelligitur illud qd dicit in textu: q̃ passio est inferēs vel illata a passione.z continet sub tertia spē qualitatis.Scda difficultas est. qualiter intelligit hoc qd dicitur in textu: huiusmodi autez dicunt passiones : q̃litates hominē.Et videt q̃ male ponatur:qz gen⁹ semper ꝑdicatur de suis spēbus.ergo cum passio ꝑtineatur in tertia spē q̃litatis:De ea erat vez dicere q̃ sit q̃litas. Ad hoc rndetur per distinctionem qz qualitas pōt capi dupliciter.Uno mō,generaliter:scilz pro oi qualitate afficiēte subiectū:siue diu pmaneat in subiecto siue nō z isto mō diffinit eā in principio hui⁹ capituli z etiā vt sic passio est q̃litas. Alio mō capitur q̃litas stricte:scz ꝑ qualitate diu permanēte:z permanēter denominate subiectū : z sic capit arestotiles vbi assignādo differētiā inter passibilē qualitatē z passionē : dicit passionē non eē qualitatē. Et si vlteri⁹ dicatur q̃ fm passionē non dicunt quales:sed aliquid passi.ergo passio nullo mō est q̃litas . Respondet q̃ fm passionē dicimur q̃les a qualitate ꝑmo mō:lz nō scdo modo. Preterea circa textū adhuc incidit alia difficultas.quō differunt forma z figura.Respondet q̃ differūt sicut superi⁹ et inferius.qz figura conuenit tā aiatis q̃z inaiatis:sed forma cōuenit tm aiatis.Primū patet. qz figura est termin⁹ siue clausio rei quāte:talis autē clausio indifferēter conuenit tā aiatis q̃z inaiatis.g zc.Scdm patet:qz forma est pulcritudo vel turpitudo:fm quā aliquis dicitur formosus aut turpis. mō talis pulcritudo vel turpitudo solū cōuenit aiatis ergo zc.Dicunt tm aliqui q̃ arestotiles ī ꝓposito capit formaz z figurā pro eodē:ita q̃ ista ꝑiunctio z:tenea tur expositorie:ita q̃ sit sensus: quartū genus qualitatis ē forma : z ꝑ id est figura cōstans circa corp⁹.Et hui⁹ rō pōt esse. qz tā forma q̃z figura dicunt eē termini q̃ntitatis. mō ita est q̃ termini quātitatis continētur in quarta spē qualitatis.

Dubitatur tertio vtrum predicte q̃tuor spēs qualitatis sint abinuicē essentialiter distincte.

Ad dubiū respondet dupliciter. Primo negatiue q̃ nō sunt spēs:sed tm sunt q̃tuor modi q̃litatis: explicantes quatuor diuersas habitudines q̃litatis ad subiectum:que quidē habitudines plures possunt inesse eidē subiecto. vt calor compatus ad sbiectū tanq̃z perfitiēs ipsum : dicit esse in ꝑma spē qualitatis.sed inq̃tū est ꝑncipiū actionis realis:est in scda spetie. ꝑut autem est principium opationis spūalis siue imutationis sensus:tunc reponitur in tertia spetie qualitatis. Et isti dicunt differētiā esse inter modum et spetiem . qz spēs addit differētiā essentialez supra illud cuius ē spēs: sed modus addit tm differētiā accidentalem supra illud respectu cui⁹ dicitur modus.vt albuz z nigrum dicunt eē modi respectu bōis:eo q̃ supra hominem nō addit nisi differētiā accidentalē q̃ est albedo vl nigredo. Scdo respondet ad dubiū affirmatiue. Et ad apparētiaz alioz dicitur q̃ loco differentiū eēntialium nobis ignotarum vtit arestotiles illis differentijs accidentalib⁹ que sunt:faciliter eē vel difficulter mobile: eē principiū opandi:inferre passiōez sensui:z exterius disponere substantiā. Et per illas differentias accidētales sic possunt distingui q̃tuor spetes q̃litatis. qz tā forma q̃z figura ē exterior dispositio substantie:z passio z passibilis q̃litas ē per se imutatiua sensus:sed naturalis potētia vel impotētia est q̃litas q̃ est per se principiū naturale operādi vel patiendi:q̃z ꝑma spetes que ē habit⁹z dispositio nō videtur ꝑ se sumi ab aliqua differētia positia : sed a priuatione differentiarū triū predictaz spetierū:ita q̃ illa qualitas que est difficulter vel faciliter mobilis a subiecto :nec est dispositio exterior subiecti:nec per se ꝑncipiuz naturale agendi vēl patiendi: nec est etiā per se imutatiua sensus:talis qualitas dicitur eē ꝑma spetes q̃litatis. Et lz iste differentie sint accidentales:tm forme substrate illis differentijs accidentalibus sunt differētie essentiales: eēntialiter distinguētes spetes qualitatis inter se.

Ad rationes ante oppositū.

Ad primā patuit solutio in tertio notabili.
Ad scdaz dicit q̃ arestotiles qnto methaphisice enumerat q̃tuor modos qualis prim⁹ est fm quē differētia substātialis cōstitutiua speciei est qualitas.Scds est forma z circa ß aliquid constās figura.Terti⁹ est passio z passibilis q̃litas . Quartus ẋo modus est habitus z dispositio.super qd dicit cōmētator.q̃ naturalis potentia z impotētia sunt quedā preparationes z quedā potētie. vt autē sunt potentie continētur sub quarto mō.sed vt sunt quedā preparationes tunc nō sunt nisi quedā priuationes impedimentoz.nec sunt aliquid positiuū.iō non enumerant inter predictos modos.Dicunt tm quidā q̃ naturales potētie vel impotētie sunt quedā abilitates siue respect⁹ fundamētales:nō distincti a suis fundamentis.ideo non ponuntur in alio predicamento.

a suis fundamētis. Dicunt vlteriꝰ q̃ tales naturales potētie vel impotētie sunt q̃dam passiones eoꝝ sup quibus fundantur: ideo nō faciunt p̃dicamētum nec speciem p̃dicamēti distinctam a suis fundamētis. Ad tertiā dicit q̃ si calor capiat cū illa p̃cisione qua est p̃ncipium operādi: tunc est in scḋa specie q̃litatis: et si capiatur vt est qualitas im mutatia per se sensus: p̃scindendo ab alijs differētijs: tunc ē in tertia specie qualitatis. Sz si capiatur vt est qualitas permanēs: perficiēs sbiectū p̃scindēdo a gbuscunqz differētijs aliarum speciezum tunc est in p̃ma specie. Ad quartā ōr q̃ cursor et pugilator vel possunt denomiari a q̃litatibus pmanentibus nō naturalit in natis sz acqsitis: et tunc ponunt in p̃ma specie qulitatis. vel possunt denomiari a q̃litatibus pmanentibus: nō acqsitis: sed naturalit ēxistētibus: sic sunt in tertia specie q̃litatis.)

Quezitur decimo quarto vtrum q̃litati sit ꝓprium habere cōtrariū: ⁊ suscipere magis et minꝰ.

Et arguit p̃mo contra p̃mam ptem. quia q̃litas nō potest esse terminus motus q̃ nō hz contrarium. ꝓsequētia tenet. quia omnis motus est de cōtrario in cōtrarium: et de quocūqz ōrio in suum contrarium contingit motū fieri. Afis patet quia in alteratione q̃ est motus ad q̃litatem primo oportet terminū a quo corrūpi et terminū ad quē acqri. sed impossibile ē q̃litatē in termino a quo corrūpi. q̃ non poterit q̃litas in termio ad quē acqri. et per ꝓsequēs q̃litas nō poterit terminare motū. B ōr patet quia q̃litas in termino a quo corrūpitur p̃ remissionē graduum eius sz cuiuslibet forme intēsibilis vel remissibilis infiniti sunt gradus. q̃ p̃ remissionē nunquā devenitur ad vltimū gradum q̃litatis remissibilis: ⁊cū in quolibet gradu saluetur ratio formalis q̃litatis remissibilis: sequit q̃ non poterit corrūpi per remissionē graduum eius. et per ꝓsequens q̃litas in termino a quo nō poterit corrumpi. Secūdo sic arguit cōtra secundam ptem. quia iustitia et sanitas et gramatica sunt q̃litates: et tamē non suscipiūt magis neqz minus: cum vna iustitia non sit magis iustitia q̃z alia vt dicit intextu. q̃ q̃litas nō suscipit magis neqz minus: In oppositū est arestotiles in textu.

Sciendum primo q̃ pro intellectu q̃siti ponit vna distinctio et vnum dictū.

Distictio ē hec. duplices sūt gradꝰ forē q̃dā sūt specifici: Alij sūt gradꝰ idiuiduales. Uī gradus specificus est vltima pfectio essentialis: constitutiua essentialit speciei. sed gradꝰ indiuidualis est q̃dam portio pfectionis ecnalis forme specifice: ꝓstitutiua essentialiter indiuidui. Dictum ē istud aliqua q̃litas necessario habet gradus: eiusdem rationis: ꝓsibiles in eadem pte sbiecti. Prima pars patz quia impossibile est formam aliquā realit pt̄ificari inpluribus: nisi sit diuisibilis in plures partes: sed aliqua q̃litas (vtputaalbedo) est realit plurificabilis in plures albedines. ergo necessario erit diuisibilis inplures partes: fm illas plures albedines. tales autē partes in p̃posito vocantur gradꝰ. q̃ aliqua q̃litas necessario habet gradus: Secūda pars patz: scilicz q̃ sint eiusdem rationis. quia in hoc distinguuntur gradus specifici a gradibus indiuidualibus: q̃ gradus specifici ex eo q̃ sunt alterius et alterius ratiōis ꝓstituunt diuersas species. q̃ a destructōe ꝓsequentis: si gradꝰ indiuiduales non ꝓstituunt diuersas species: sed tantū diuersa indiuidua sb eadē specie: sequitur q̃ erunt eiusdem ratiōis. Tertia pars patz scilicet q̃ sint ꝓsibiles in eadem parte sbiecti. quia eadem albedo numero q̃ pus in eadem parte subiecti est remissa: posterius est intensa in eadem parte et ecōtra q̃ gradus remissionis et gradus intensionis ꝓpatiūtur se in eadem parte subiecti.

Sciendum secundo q̃ in ista secūda parte p̃ncipali determinat arestotiles de ꝓcreto q̃litatis: scilicet de quali.

Et intēdit vnam ꝓclusionem q̃ est hec. Qualia vero dicūtur esse illa ꝓcreta q̃ fm qualitates p̃dictas di dicuntur denomiatiue: vel quomodolibet aliter dicuntur denomiatiue ab ipsis qualitatibꝰ. Hanc ꝓclusionē p̃ vtraqz parte declarat arestotiles: ⁊ prio primā p̃ tria exēpla. q̃ gramaticus dicitur denomiatiue a gramatica: et iustus a iustitia: ⁊ candidus a candore. Secūdo declarat scḋaz particulā scilicet q̃ aliqua dicūtur qualia a p̃dictis qualitatibus aliter q̃z denomiatiue: ostendens q̃ hoc ꝓtingit duplicit. Primo quando abstracto nō est nomē impositum. vt cursor et pugilator fm q̃ dicunt naturales potentias: a nulla qualitate dicūtur denominatiue. q̃ fm q̃ hmōi: abstractis eorum non est nomen impositum. Sz fm q̃ cursor et pugilator dicunt dispositionem vel habitum: tunc abstractis eorum a quibus dicuntur denominatiue est nomē impositū. vt a disciplina pugilatoria dicunt pugilatores: et ab arte palestria dicuntur palestrici: Secundo qualia dicuntur non de nominatiue quando abstracto

est nomē impositū: ſz tamē ꝓcretū non debite formatū ab abſtracto. vt ſtudioſ⁹ ōz nō denominatiue a virtute. Conſequenē in tertia parte p̄ncipali determiat areſtotiles de ꝓprietatib⁹ qualitatis: Et continet tria puncta. In quorūz p̄mo intendit tres ꝓcluſiones· quarū. Prima ē Qualitati in eſt ōrietas. ꝓbatur tam in q̄libus q̄z in qualitatib⁹. In qualitatibus qdem ſic: qz iniuſtitia contrariat iuſtitie: et albedo nigredini. In qualibus vero ſic ꝓbat. qz iniuſtum contrariat iuſto: et album nigro: Secūda concluſio eſt. Non omnis qualitas habz contrarium. qz rubiū pallidū et ceteri colores medij non habēt contrarium. Tertia ꝓcluſio ē hec. Si vnum contrariorū fuerit quale: reliqū erit quale. ꝓbatur exemplo.. qz ſi iniuſtitia cōtrariatur iuſtitie: et iuſtitia ſit qualitas: tunc iniuſtitia etiam erit qualitas. quia nec erit quātitas: nec ad aliquid: nec vbi: nec aliq̄ aliorūz. q̄ non ſunt qualitates. q̄ erit qualitas. In ſcōo puncto tangit areſtotiles ſecūdam ꝓprietatez qualitatis. Et intendit tres ꝓcluſiones. Pria Qualitas ſuſcipit magis et minus. patet tribus exēplis. quia albū eſt magis et minus album: et vnum calidum eſt magis et min⁹ calidum altero: et ſimiliter iuſtum. Secunda cōcluſio. hec p:oprietas non conuenit omnibus qualitatibus. patet quia qlibet poteſt dubitare vtrum iuſtitia ſuſcipiat magis et min⁹ quia iuſtitia non videt magis et minus: iuſtitia: nec ſanitas: nec etiam grāmatica: Et licet eorū qualia indubitanter ſuſcipiant. magis et minus: quia vnus homo eſt iuſtitior. et ſanior et grāmatitior altero. tamē eorū abſtracta non videntur ſuſcipere magis et minus. vt vna ſanitas non eſt magis ſanitas. q̄z alia. Tertia concluſio Qualitates de quarta ſpetie qualitatis non ſuſcipiunt magis et minus. quia triangulus quadrangulus non ſuſcipiunt magis et minus: nec in concreto nec in abſtracto ergo ꝛc. Aſſicedens patet quia omnes qualitates de quarta ſpetie vel recipiunt rationem circuli vel trianguli vel recipiunt rationem alicuius alterius figure. ſed ille figure q̄ recipiunt rationem circuli vel trianguli non ſuſcipiunt magis neqz minus. ergo a ſimili neqz alie q̄ ſuſcipiunt h⁹mōi rationes. Minor patet qz qcūnqz equaliter recipiunt rationem circuli vl trianguli ſunt equaliter circuli vel trianguli. ſ q̄cunqz recipiunt rationem circuli vel trianguli recipiunt eam equaliter. q̄ ſunt equaliter circuli vel trianguli. et per conſequens non ſuſcipiunt magis neqz minus.

Sciendum tertio: q̄ circa textum incidunt due difficultates. Prima ē hec. Utrum quale et qualitas et gſiaraliter abſtractum et concretum faciunt diuerſa p̄dicamenta. Reſpōdetur ꝓbabiliter q̄ non. quia vnum qōqz reponitur in p̄dicamēto ſm ſuam eſſentiam. mō abſtractū et ꝓcretum eandē eſſentiam importāt: et ſolum differunt p̄ ꝓnōta q̄ non faciunt diſtincta p̄dicamēta. Secūda difficultas. Utrū qualitati inabſtracto de ſignata ꝓueniat ſuſcipe magis et minus. reſpōdetur ab aliqbus negatiue. ſz q̄cunqz forma ſuſcipit magis et minus ſuſcipit per habitudinem ad ſbiectum qō informat. Qō ꝓfizmāt ꝓmunit tribus autoritatibus. Pria eſt autoris ſex pricipiorū: qui dicit q̄ forma eſt ſm "z invariabili eſſentia conſiſtens. Secūda eſt areſtotil' octauo methaphiſice vbi vult q̄ forme ſint ſicut numeri: ita q̄ ſic nūerus ſtat in indiuiſibili: ſic q̄ nihil poteſt ſibi addi vel remoueri quin mutetur ſpēs numeri: ſic et forma eſt indiuiſibilis: cui non poteſt aliqnid addi vel remoueri quin remouet forma ſpecifica. Tertia eſt areſtotilis in p̄dicamētis vt argutū eſt ante oppoſitum. Sz ab aliis reſpōdetur p̄ vnam diſtinctionē· q̄ forma abſtracta a ſubiecto poteſt duplicter conſiderari. Uno modo ſm gradū eius ſpecificā p̄cise: vt ſcilicz p̄ſcindit a ſuis ſuppositis. et tunc non ſuſcipit magis neqz min⁹: ſz eſt in differens ad omnem gradū indifferētez: et ſic de ſe nullū habet. Alio modo poteſt ꝓſiderari forma ſm ſuos gradus īdiuiduales: quos habz a ſuis ſuppositis et ſic ſibi ꝓuenit ſuſcipe magis z min⁹. Uerūtā h⁹mōi grad⁹ indiuiduales non ſunt de eſſentia forme: Licz cum ea ſint idem eſſentialiē: ſ ſunt extra ꝓceptū formalē ipſius forme: a qb⁹ forma qtitatie p̄ſcindit et abſtrahit. Et ad duas p̄mas autoritates: Reſpōdet q̄ intelligit de forma ꝓſiderata quātū ad ſuum gradū ſpecificū et eſſe qtitatiuū ei⁹. Et ad areſtotilē in p̄dicamētis dicit q̄ areſtotiles locutus eſt de forma ſm q̄ ſibi ꝓpetit exiſtere: et quia qualitas non exiſtit naturaliē ſine ſbiecto: ideo dicit qualitatē ſuſcipere magis et minus ſm q̄ eſſe habet in ſubiecto et concretiue: Uel poteſt dici q̄ ibidem locutus eſt cum ambiguitate vt clare patet intuenti textum.

Concluſio reſponſalis: proprium eſt qualitati habere contrarium et ſuſcipere magis et min⁹. ꝓbatur quia omnis forma habens gradus ꝓſſibiles in eadem pte ſubiecti ſuſcipit magis et minus. ſed qualitas eſt huiuſmodi vt patuit in p̄mo notabili q̄ ſuſcipit magis et minus. Sed q̄ habeat cōtrari

um patuit in secundo notabili.

Dubitatur primo vtrũ idem vniuoce ꝓtineat in genere relatõis et in genere qualitatis.

Pro solutione huius supponendũ est ꝙ arestotiles in hoc tertio pũcto determinat de tertia ꝓprietate qualitatis. Et continet tres ꝓclusiones quarum. Prima est. Q ꝓpriũ ē q̃litatis fm eã sil'e vel dissil'e dici. Et ꝙ sit maxime ꝓprium patet. quia fm solas qualitates dicit aliquid simile et dissimile. g̃ ꝓprium est qualitati fm eam simile vel dissimile dici. Secunda ꝓclusio tangit quandã dubitationẽ. quia posset aliquis credere ꝙ arestotiles insufficienẽ determiauit de relatiuis: eo ꝙ determinãdo de q̃litate multa interposuit de relatiuis. Nam prius dictũ est ꝙ habitus et dispositões sunt relationes: et hic dicit ꝙ sunt in ꝑma specie qualitatis: Tertia conclusio tangit duas solutiones ꝑdicte dubitationis. Quaꝝ ꝑma est. ꝙ aliquid ꝺ̃ esse in genere lationis duob⁹ mõis. Uno mõ fm suũ genus. et isto modo habit⁹ et dispositio sunt ad aliquid. Alio mõ aliqd dicitur esse in genere fm se: et sic habitus et dispositiões sunt in genere qualitatis. Et ita non est in conueniẽs genera esse ad aliquid: cũ tamẽ singula illorum generum: scilicet species et indiuidua non sũt ad aliqd. vt disciplina est ad aliquid q̃ est alicuius disciplina: sed grãmatica nõ ē ad aliqd quia non est alicuis grãmatica: licet sit alicui⁹ disciplina. Similiter musica non dicitur alicuius musica: ſz alicuius disciplina. Secũdo soluitur ꝑdicta dubitatio ꝑ interemptionẽ. quia non est in conueniẽs idem esse quale ⁊ relatiuum. et iõ non ē inconueniẽs idẽ numerari in vtrisq̃ generibus. Dicitur tamẽ extra textum ꝙ si aliqd implicet in se ratiões diuersoꝝ generum ꝑdicamẽtalium nõ debet poni species alicuius illorũ generũ vt vult arestotiles quarto thopicorum: ſz oportet sibi assignare gen⁹ ꝓpositũ ex rationibus illoꝝ ꝑdicamẽtoꝝ simplicium. Et ideo ad arestotilẽ posset dici ꝙ hic loquitur dubitatie nihil asserẽdo. Uel ꝙ intendit ꝙ aliqõ idem potest esse ꝓprie de vno genere: et in ꝓprie de alio genere. sicut habitus et dispositiões ꝓprie sunt de genere q̃litatis: licet inꝓprie possint dici de genere relatõis et possent vocari relatiua fm dici.

Dubitatur secundo vtrũ forma remissa est postea intensa maneat vna in numero.

Et videtur ꝙ nõ: q̃ sic sequeretur ꝙ idem numero bis generaret. tenet ꝓsequẽtia quia per omnẽ motũ generat terminꝰ ipsius motus. ſz per motũ remissionis generat forma remissa: ⁊ per motũ intẽsionis gñarat forma intẽsa. g̃ si forma intẽsa et forma remissa sint vna forma numero: sequitur ꝙ idem numero bis gñaret. In oppositũ tamẽ arꝰ. q̃ nisi sic sequeret ꝙ aliquid haberet eẽ de nouo: cꝰ tamẽ nõ possꝝ assignari aliq̃ causa ꝑ se: qõ est incõueniẽs. ꝓsequẽtia tenꝝ q̃ si ab aliq̃ calido remittat frigiduꝝ decẽ graduũ in vno gradu: tũc corrupto decio gradu remanet frigidũ ꝛe remissum nouẽ graduũ: qõ accipit esse de nouo cꝰ mõi prius nõ fuit: exq̃ est aliud numero a frigido decẽ graduũ: et tamẽ illius frigidi nouẽ graduũ nõ est aliqua causa ꝑ se g̃ ꝛc. minor patet q̃ vel causat ꝑ se a calido remittẽte decimũ gradũ: ſz ꝶ non quia nullũ ꝓriũ est cã per se cõtrarij. Uel causat a frigido: ſz hoc ſi quia vel hoc esset a frigido ꝑcedẽte: vel a frigido sequẽte. sed hoc nõ. q̃ existẽte frigido nouẽ graduũ non amplius est frigidum ꝑcedens et nõ dm est frigidũ sequens: Uel causatur ab aliq̃ frigido circũstãte et ꝑsente. ſz ꝶ nõ: quia possibile est ꝙ nullũ sit ibi ꝑsens. q̃re relinquit ꝙ a nullo causabit: cum non videatur aliqõ aliud a quo possit causari: Et ad rationẽ ꝓrem respõdetur ꝙ per motũ intẽsiõis licet acqratur nouꝰ gradus: nõ tamẽ noua forma: quia (vtpatuit in ꝑdicamẽto substantie) licet vnus gradus ab alio sepatus sit forma: tamen vt est coniũctus nõ est forma: sed solũ est portio pfectiõnalis forme. et ideo in motu quo res perficit vel maiorat nõ acqritur simpliciter nouꝰ terminꝰ: licet ratio terminãdi nouiter possit acquiri.

Dubitatur tertio que sit precisa ratio suscipiẽdi magis et minus.

Ad qõ (varijs opinionib⁹ obmissis) ꝓbabilit Respõdetur ꝙ ꝑcisa ratio suscipiẽdi magis et minꝰ est latitudo graduũ in forma specifica ꝓossibiliũ in eadẽ ꝑte ſbiecti. patꝝ q̃ nihil extrinsecũ fore videt eẽ ꝑcisa causa suscipiẽdi magis et minꝰ: g̃ aliqd intrinsecũ erit bꝰ mõi causa: ſ nõ est aliqd qõ sit de eiꝰ ꝓceptu formali: q̃ ex q̃ totꝰ ille cõceptꝰ includit forma ꝛ in q̃libꝝ indiuiduo forme: seq̃ret ꝙ qõlibet indiuiduuꝝ seorsum haberet oẽs pfectiões forme. g̃ sibi cõueniret ꝑ aliqd quod sit intrinsecũ forme: ꝙ non est extraneũ vel accidẽtale respectu illius forme. bꝰ mõi autẽ sunt gradꝰ g̃ ꝛc. Ꝓcedens ꝑncipale patꝝ. quia qõcunq̃ extrinsecum forme denomiat tale a maioritatate vel mioritate ipsi⁹ forme: vtputa ſbiectũ dicit magis vel minꝰ albũ a maiori ꝛe vel miori ꝛe forme albedinis in eo existẽtis. Et ꝓfirmat ꝑ fim

Nota q̃ actio intransmutat ad transmutandum vera actio
Quod intransmutat ad transmutand. vera passio

Liber

ium in p̃dicamẽtis capitulo de q̃litate vbi cõ
mendat archidẽ dicens sic. Mirabilis archi
des breui sermõe causas eius qõ suscipit ma
gis et minus insinuat dicẽs: qualitas autẽ in
finitatẽ quandã pricipat ideo fm rationẽ ei⁹
habet q̃ suscipiat magis et minus nõ exp̃ticipantibus. Ex quibus verbis clare patet q̃ q̃litas suscipit magis et min⁹ ꝓpter suã infinitatem. Hec autẽ infinitas non videt esse nisi q̃dam latitudo graduũ vl' illimitatio forme.

Ad rationes ante oppositũ

Ad p̃mam dr q̃ sicut in linea sunt duplices ꝑtes. q̃dam sunt potẽtionalis: sicunt sunt ꝑtes eiusdem ꝓportiõis: et ille sunt infinite. Alie sunt partes actuales: q̃ dicũtur ꝑtes eiusdem q̃ntitatis: et iste sunt finite. sic etiam in latitudine forme q̃dam sunt grad⁹ potẽtiõales qui sunt infiniti. Alij sunt grad⁹ actuales qi sunt finiti. Ad secũdã patuit solutio in secundo notabili.

Queritur decimo quinto vtrum habere ꝓtrarium et suscipere magis et minus ꝓuenient assignẽtur ꝓprietates p̃dicamentorũ actionis et passionis. Et arguit p̃mo cõtra suppositũ. q: q̃cunqꝫ sunt idem realiter numeralit non sunt p̃dicamẽta distincta. sed actio et passio sunt idem realit numeralit g̃ nõ sunt p̃dicamẽta distincta. A⁰² patz q: p̃dicamẽta distinguunt genere g̃ non sunt idem numero: B⁰² patet q: actio est actus actiui: ꝫ passio est act⁹ passiui: ſz idem numero ẽ act⁹ actiui et passio passiui per arestotilẽ scdo de anima. g̃ actio et passio sunt idem realit numeralit. Secũdo sic q̃ non habeãt cõtrariũ q: actio et passio non possunt esse termini motus g̃ non habent cõtrariũ. tenet ꝓsequẽtia q: de q̃libet cõtrario ꝓtingit moueri in aliud contrariũ. Afis patz p arestotilẽ tertio phisicoꝝ vbi vult q̃ ad actionẽ non est mot⁹: quia si sic motus esset motus. Et p idem ꝓbat q̃ nõ suscipiũt magis neqꝫ min⁹. qa omnis forma intensibilis et remissibilis potest esse terminus motus. sed actio et passio nõ possunt eẽ termini mot⁹. g̃ non suscipiũt magis neqꝫ min⁹. In oppositũ est arestotiles in extu.

Sciendum primo q̃ pro declaratione q̃sti ponũt tres distinctiones. Prima est hec. Duplex est respect⁹. Quidã est respectus intrinsecus aduenienẽs: qui ꝓsurgit immediate positis fundamẽto et termio. Ali⁹ est respect⁹ extrinsec⁹ aduenienẽs: q nõ ꝓsurgit immediate positis fundamẽto et termio. ſz requiritur alia dispositio: vtputa approximatio terminoꝝ vel aliquid huiusmõi. Secunda distinctio. Duplex est actio. Quedã est actio trãsiens: et est illa q̃ de se respicit terminũ. vel ẽ illa q̃ est per se ꝓductia alicuius termi: et tal' actio est in p̃dicamẽto actiõis: Alia ẽ actio immanẽs: q̃ de se non respicit aliquẽ terminũ: et est q̃dam q̃litas se habẽs p modũ actus scdi nullius termini ꝓductia: sed ipsa est finis et termin⁹ ꝓductiõis: et talis actio est de genere q̃litatis: Tertia distinctio. Duplex ẽ actio Quedã est actio q̃ nihil aliud ẽ qua respectus quo agens refert ad patiẽs: et ista est p̃dicamentũ distinctũ a passione. Alia est actio acta q̃ est q̃dam effect⁹ p̃ꝓris actionis. et illa ydẽptificat realiter cũ passione. Et istã distinctionem videtur ponere simplic⁹ sup p̃dicamẽtis q̃rens q̃re facere ponit in p̃dicamẽto et nõ factio. Ad hoc respõdet q̃ ideo est. q: factio dr de actiõe et ꝺ effectu actiõis. Et quo sequit q̃ effect⁹ actionis est factio: et non illa q̃ est p̃dicamẽtum ſz factio facta.

Sciendum secũdo. q̃ in hoc 6⁰ capitulo breuit se expedit arestotiles de sex vltimis p̃dicamẽtis. Et ꝓtinet duas ꝓclusiones. Prima tangit duas ꝓprietates actionis et passionis. Et est hec. Recipit agere autẽ et pati ꝓrietatẽ: et etiã magis et min⁹. Prima ps patz. q: calefacere et frigefacere sunt contraria. similit calefieri et frigefieri: et tamen ista sunt agere et pati. g̃ agere et pati habent contrariũ. Secũda ps patet. q: aliquid dr magis et min⁹ calefacere. et aliqs dr magis ꝫ minus ꝓtristari: ſz ista sunt agere et pati: g̃ agere et pati suscipiũt magis et minus. In secunda ꝓclusione breuit se expedit de q̃tuor vltimis p̃dicamẽtis. Et est hec. de situ dictus est aliqd in p̃dicamẽto ad aliquid. De alijs autẽ nihil dicetur nisi ea q̃ dicta sunt i p̃mo capitulo h⁹ tractatus: scilicet q̃ habere dr vel significat habituatũ esse. et calciatũ esse. et vbi significat esse in loco et sic de alijs et iõ ista q̃ dicta sunt sufficiũt de istis generib⁹ et dicẽdum est consequẽt q̃t sint mõi oppositiõis.

Sciendum tertio. q̃ circa hũc textũ icidũt due difficultates. Prima ẽ qd est actio: et quid est passio. Respõdet ab autore ser p̃ncipiorum q̃ actio est forma accidẽtalis fm quam in id qõ subiicit agere dicimur Et passio est effect⁹ illatoꝝ actõis. Secũda difficultas. Utrũ calefacere et frigefacere ꝓrient. Et videt q̃ non. q: ꝓueniũt simul eidem subiecto. g̃ nõ ꝓtrariãtur. Ans patz de aqua the

Nota ista vel actio est q̃ sint ꝓ primo
Nota ista vel passio ꝓprie et nota totaliter ꝓ
prima sed ꝓprie passio

pida:cui si inponat manus frigidissima: ipaꝫ calefaciet: Si vero sibi imponat manus calidissima:ipsa frigefaciet. Ad dubiũ respõdet ꝙ calefacere et frigefacere possunt dupliciter pside rari. Uno mõ p se significato: qõ est ipsa calefactio actiua: et sic nõ ꝓtrariatur. Alio mõ pñt capi pdenomiato sine p fundamẽto illaꝝ actionũ q̃ sũt frigefactio et calefactio: et sic cõtrariant. Et ratio distinctõis est qꝛ nullum respectiuuꝫ inquãtũ respectus competit habere contrariũ nec suscipere magis et minus. sꝫ tantũ ꝓueniũt sibi p accidẽs: ratione scilicꝫ fũdamẽti vel termini. vt si sint duo alba in alio et in alio gradu: ꝓpter intensiões vel remissiõẽ alicui⁹ illaꝝ albedinũ intendit vel remittitur similitudo q̃ est inter illa duo alba.

Conclusio responsalis actio.

transiens formalit accepta: scilicet pro respectu agentis ad passum et passio sunt pdicamẽta distincta: qbus p accidẽs insunt pdicte pro prietates. Pria pars patꝫ. qꝛ habẽt sub se gẽnera et spẽs: et non habent aliqõ gen⁹ supra se: et habent etiã diuersos modos denomiandi substãtiam agentẽ et patientẽ. q̃ sunt pdicamẽta distincta. Secũda ps patet in secundo notabili. Et ꝙ eis ꝓueniat per accñs patet ex tertio notabili.

Dubitatur primo vtrũ actio

et passio sint entitates formalit absolute vel respectiue. Et videt primo de actõe ꝙ sit entitas absoluta. qꝛ null⁹ respect⁹ est finis et vltima pfectio potẽtie actiue: sed actio ẽ vltima pfectio et vltim⁹ finis potentie actiue. ſm arestotilem nono metaphisice: vbi dicit nõ enim videm⁹ vt visum habeam⁹: sed econuerso iõ habem⁹ visum vt videam⁹. Ad dubiũ respõdet ꝙ sunt respectus extrinsec⁹ aduenientes qõ pbatur.qꝛ illõ ꝙ ẽ essentialit ad aliud est essentialiter respect⁹. sꝫ actio eẽnaliter est ad aliud. Nã impossibile est ꝓcipe actiões quin ꝓcipiatur aliqd qõ fit per ipsam.mõ dicit arestotiles in pdicamento relatõis ꝙ illud qõ nõ potest inse ꝓcipi nullo alio ꝓcepto: essentialit est relatio. q̃ actio est essentialiter respect⁹. Et ꝓfirmat quia omnis forma absoluta q̃ potest ab agente naturalit pduci in subiecto producitur mediãte actiõe de pdicamẽto actiõis. Si q̃ actio sit forma absoluta: pducat ab agente naturali insubiecto: ꝓducet mediãte actiõe et sic actõis erit actõ: qõ est falsum. Sed ꝙ fit respect⁹ extrinsec⁹ aduenientes patꝫ. qꝛ nõ cõsurgit immediate positis fundamẽto et termino. qꝛ posita naturali potẽtia actiua ignis: et posita potẽtia passiua aq̃: non dũ erit actio:nisi ad inuicem approximẽtur. ponũt tam ẽ qdã aliem differẽtiã int respectũ extrinsec⁹ aduenientem et respectũ intrinsec⁹ aduenientẽꝫ.quia respectus extrinsec⁹ aduenientes est ille cui⁹ alterum extremũ est pfectio extrinseca.vt agẽs aliquo mõ extrinsece pficit passum:locus locatũ et habit⁹ fundamẽtũ suũ: et qñ rem temperalem. Sed respect⁹ intrinsec⁹ aduenientes ẽ ille cuius alterũ extremũ nõ pficit extrinsece alterum. sicut patꝫ discurẽdo omnes modos relationis. nõ enim duplum pficit dimidiũ: nec e contra: licet relatõ dupli sit perfectio: relatiõe dimidij. Similiter pat inquantũ pat nõ pficit filium: Et licet perficiat ipsũ p actũ gñationis p quẽ filius accipit esse: nõ tamem pficit ipsum per respectũ paternitatis: Et ad rationem factam in oppositũ respõdet p distinctionem maiorꝫ. qꝛ respectus pt duplicit ꝓsiderari. Uno mõ ſm se et formalit. vt scilicet excludit suum terminuꝫ sicut calefactio excludit calorẽ genitũ: et sic null⁹ respect⁹ est vltima pfectio nec finis alicuius. Alio mõ ꝓsideratur respectus nõ vt excludit sed vt includit aliquo modo terminũ quẽ attingit: et sic actiõ vel etiam respect⁹ potest esse vltima pfectio rei: rationem termini quẽ attingit.

Dubitatur secũdo vtrũ actio

formalit et sbiectiue sit in agẽte: et passio inpatiẽte. Et videt ꝙ non. qꝛ si sic sequeret ꝙ agens inquãtũ agẽs pateret. ꝓñs erit falsuꝫ. q̃ ꝛc. Patꝫ tamẽ ꝓsequẽtia. qꝛ agẽs inquãtum agens reciper actiõeꝫ: et sic pateret ab ea. Et ꝓfirmatur qꝛ si actio esset in agẽte et nõ transiret in passuꝫ tãq̃ insbiectũ: seq̃retur ꝙ omnis actio esset ĩmanẽs. qõ est falsum. Cõfirmat etiã p arestotilez z ° de aĩa vbi dicit ꝙ actio et passio sũt inpatiẽte et nõ in agẽte. Ad dubiũ respõdet affirmatie · p ꝛ qꝛ omnis forma realit et foralit informãs aliqõ sbiectũ pt de illo pdicari et ipm denõtare. q̃ si actio sit realit et formalit in patiẽte: se ꝛ ꝙ patiẽs inq̃tũ patiẽs erit agẽs. Et ꝓfirmat.qꝛ in eo est actio sbiectie in q̃ est potẽtia elicitia act⁹: sꝫ in agente est actitas q̃ est potẽtia ad eliciendũ actũ. q̃ actio est in agẽte sbiectie. Et ad ꝓmã rationẽ factã in oppositũ respõdetur p vnã distinctionẽ quia forma dupliciter pt recipi in aliq̃. Uno modo mediante passione: et tunc illud qõ sic recipit formam patitur. Alio modo potest forma recipi in aliquo non mediãte passiõe: sed tantũ mediãte inherẽtia illius forme recepte insbiecto: q̃ qdem inherẽtia est de genere relationis: et in tali receptiõe recipiẽs nõ patitur

sic autem actio recipitur in agente et non primo modo. Ad secundaz respōdetur q̄ actio dupliciter potest dici imanens. Uno mō formalit̄: eo q̄ formalit̄ mancat in agēte: et sic omnis actio est ĩmanēs. Alio mō potest actio dici imanēs termialit̄: q: sez nihil relinqd extra se: et sic omnis actio est terminās. Et ad auctoritatē arestotiles et ꝓsimilit̄ ad oēs videntes hoc idē sonare ór q̄ intelligūt̄ de actiōe acta et nō de actiōe q̄ est respect⁹. Ex quo patz q̄ actio et passio realit̄ distinguunt̄. q: sūt duo respect⁹ induerſis sbiectis realit̄ sbiectati.

Dubitatur tertio. vtrū quatuor vltima p̄dicamēta sint entitates absolute vel respectiē. Ad qō respōdet p̄ q̄tuor dicta

Primū vbi est circuscriptio corporis locati a circūscriptiōe loci ꝓcedēs. q̄ dio data ab autōre sex p̄ncipiorꝫ sic est intelligēda. Nā exaplicatōe supficiei ꝓcaue corporis locantis ad corp⁹ locatū: derelinquit̄ i ipsa supficie gdā respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs: qui vocat̄ vbi actiuū: vel nomie simplici locatiuitas: c⁹ ꝓcretum est loc⁹: et ex pte corporis locati derelinquit̄ alius respect⁹ mutu⁹ extrinsec⁹ adueniens: qui vocat̄ vbi passiuū. et de illo vbi passiuo dat̄ p̄dicta dio. Secūdum dictū. Qñ est qō ex adiacētia temporis in re tēporali derelinquit̄. p̄ cui⁹ intellectu est aduertēdū q̄ ex applicatōe seu adiacētia tēporis mēsurantis ad rem tēporalē quā mensurat: derelinqtur duplex respect⁹ mutuus: quoꝝ vn⁹ fundat̄ in tēpore et termiatur ad rem tpalē: qui vocat̄ qñ actiuū: et ali⁹ fundatur in re tēporali et terminatur ad tp⁹: qui vocat̄ quādo passiuum. de quo datur dicta dio. Tertiū dictū. Positio est qdam partiū sit⁹ et gñātiōis ordinatio. Ad cui⁹ euidētiam supponit̄ q̄ ex applicatōe p̄tiū loci ad locatū derelinquit̄ duplex respect⁹ mutu⁹: quoꝝ vnus fundat̄ inptibus loci et terminatur ad ptes locati: et vocatur situs actiue dictus. Alius autem fundat̄ inptib⁹ locati et terminatur ad ptes loci. qui vocatur sit⁹ passiue dictus. Quartū dictū. habit⁹ est corporꝫ et eorꝫ que circa corpus sunt adiacētia. Ad cui⁹ intellectū ꝓformiter ad ꝓcedētia supponit̄ q̄ ex applicatōe seu adiacētia vestimēti aut cui⁹cunqz ornamēti ad corp⁹ ꝓsurgit duplex respectus mutuus: Quoꝝ p̄m⁹ fundatur investimēto applicato et terminatur ad corp⁹: et ille vocatur habit⁹ actiue dict⁹. Alius fundatur in corpore ec termiatur ad vestimētū. q̄ vocatur habitus passiue dict⁹. et vterqz est respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs sicut et p̄cedens.

Ad rationes ante oppositū

Ad p̄mā ꝓcedit̄ q̄ actio acta ⁊ passio sunt idē realit̄ numeralit̄: sz actio q̄ est respect⁹ distinguit̄ realit̄ a passiōe: et ē p̄dicamētū distinctū a passione: vt patuit in p̄mo notabili. Ad secundā patuit solutio in 5° notabili: quomodo actiōi et passiōi sic negz cuicūqz respectui ꝓuenit p̄ se terminare motū: vel. hre cōtrariū: vel etiam suscipere magis et min⁹: sz tātū per accidens: rationi sez fundamēti vel termini.)

Queritur decimo sexto vtrū

oppositio sit entitas realis: ꝓis vni [a] ad oppositōez relatiuū ōriā p̄uatiaz et ōdictoriā. Et a² p̄mo q̄ sic. q: qñcūqz intellect⁹ noster ē cert⁹ de aliq̄ vno ꝓceptu: ⁊ dubi⁹ de diuersis: nccio est ali⁹ ꝓcept⁹ de quo ē cert⁹ ab illis de qb⁹ ē dubi⁹. sz intellect⁹ noster est cert⁹ q̄ oppositio p̄uatiua est oppositio: et etiā q̄ oppositio ꝓtraria ē oppositō: et tñ p̄t dubitare vtrū oppositio p̄uatia sit oppositō ōdictoria: eo q̄ p̄t dubitare Utrū p̄uatō sit pur ū nihil sic ē negatō q̄ ē extremū ōditōis: q̄ necessario est ali⁹ ꝓcept⁹ oppositōis in se: a ꝓceptib⁹ oppositōis p̄uatie et oppositōis ōdictorie: de qbus tamē verificat̄ eēnal'r. q̄ est ꝓmūe vni [c'm] eis. In oppositum ar². Nihil est ꝓmūe vniuocū enti et nihilo. sz aliq̄ illaꝝ oppositionuz est ens et alia est nihil vel saltē ens ratōis. q̄ oppositō nō ē cōis vniuoca respectu illaꝝ q̄tuor oppositionum:

Sciendum primo q̄ pro declaratōe termioꝝ ponitur vna distictio et q̄tuor dicta.

Distictio est hec. Oppositio ca² dupliciter. Uno mō fundamētaliter sez p̄ eo qō est fundamētū oppositōis: quo mō dicim⁹ albedinē eē fundamētū sit'itudis. Alio mō capitur formaliter p̄ ipa sez ratōe formali oppositionis q̄ aliqō sbiectū denōiatur formalit̄ oppositū. et sic est formalis repugnātia duoꝝ extremoꝝ nō p̄mittentiū se sit' in eodē respectu eiusdem. Primū dictū. Ens reale positū potest esse fundamētuz oppositiōis. patet de oppositione ꝓtraria et relatia: quoꝝ ambo termini sunt positiui. Secūduz dictū. Ens reale p̄uatiuum p̄t esse fundamētuz oppositōis. patz de oppōe p̄uatiua q̄ fundat̄ sup p̄uatōe bfite verū esse reale p̄ter animā. qō ꝓbatur. q: habit⁹ non remouet̄ formaliter ab aliq̄ subiecto nisi ꝓpter aliqō icōpossibile siue positū vel p̄uatū. sz lumē est habit⁹ siue forma positia q̄ re aliter et formaliter remouet̄ ab aere q̄ erit ꝓpter aliqō p̄uatū vl' positiuū existēs formalit̄ in aere et cui lumē habz incōpossibilitatē. sed

tale non potest esse positiuū: eo ꝙ lumen non habet formā positiuuā ꝛtrariā sibi. ḡ illud qō remouet lumē ab aere erit ꝑuatio habēs esse formalīt et extra natura rei in aere. Tertiū dictum. Purum nihil ꝑt esse fundamētuz oppositoinis. patz de oppōe ꝝdictoria cuius fundamentū vel termin⁹ est negatō simpliciter: q̄ ē purū nihil. Q̄z autē talis negatio sit puruz nihil ꝓbatur. qz si negatio essz in re ꝑter animā in aliquo ſbiecto de quo vere ōr: hoc esset potissime quando sua affirmatio nō essz ī tali ſbiecto. ꝑ ſ nō. qō patet. qz si negatōes essent realiter in ſbiectis de qbus vere dicitur qñ in eisdez sue affirmatōes non sunt: seq̄retur ꝙ vbicunqz sue affirmatōes nō essent deberēt pōi ille negatōes: sz hoc nō: qz affirmatio nō invenit in qtitate ſbiecti illi⁹ negatōis q̄ in eoꝝ debet poni illa negatō. verbi gratia illa ne⁰ q̄ est nō lapis vere ōr de homīe: ḡ si ex natura rei inventat in hoīe: se² ꝙ cū ista affirmatio q̄ est lapis nō invenit in qtitate hoīs: ꝙ in eadē debuit poni sua negatio q̄ est nō lapis: qō est falsum: qz de nulli⁹ entis positiui qtitate est negatio aliqua. ḡ illa negatio q̄ est non lapis: nō erit de qtitate hoīs: et ꝑ ꝛsequēs nō habebit esse reale extra animā. Quartū dictū oppositio ꝝdictoria est ens ratōis. patz qz oppositio realis habz vtriqz extremū extra animā ḡ adestructōe ꝛñtis oppositio q̄ nō habz ambo extrema extra animā nō erit realis. sed oppositio ꝝdictoria hz negatōez ꝑ altero extremo q̄ nō est ens reale ḡ oppositō ꝝdictoria nō erit realis sed ratōis.

Sciendum secūdo qz in hoc

tertio tractatu determiat arestotiles de p⁰ꝑdicamētis. z ꝛtinet quiqz capitula. In q̄z primo determiat ōpn ⁺⁰ oppoōis: et ꝛtiet duas ꝑtes ꝑncipales. In q̄ꝰ ꝑma determiat de quatuoꝝ ſpēib⁹ oppositōis. Et ꝛtinet q̄tuoꝝ puncta in ꝑmis duob⁹ determiat de oppōe relatīa et cōtraria inuens sex ꝛclusiōes. Quarꝝ ꝑria ē: ꝙ alterū ōr alteri opponi q̄druplicīt. Prio sic relatiua vt duplū dimidiū. secūdo vt ꝛtraria vt bonū malū. Tertio vt ꝑuatiua vt cecitas visus. q̄rto vt ꝛtradictoria siue vt affirmatio et negatio vt sedz nō sedz. Secūda ꝛclusio est hec. relatīe opposita sunt illa q̄cunqz hoc ipsū qō sūt oppositoꝝ dicūtur: vel qūodolibet alīt ad a ⁰ Hanc ꝛclusiōez declarat ꝑmo in his q̄ referūt ſbhabitudīe eiusdez cas⁹: vt duplus ōr alicui⁹ duplū scz dimidij. Secūdo declarat in his q̄ referūt ſb habitudīe diuersoꝝ casuū: vt disciplina ōr discipliati disciplia: z discipliatū dicit disciplia discipliatū. Tertia ꝛclusio q̄ tāgit z⁰ punctū ponit ōraz ꝝrioꝝz a relatis: et est hec. Cōtraria ōrnt a relatis. qz ꝛtraria nō referunt ad inuicē sicut relatīa. ꝓbat duob⁹ exēplis. qz bonū nō ōr mali bonū: sz malo ꝛtrariū. Similiter albū nō ōr nigri albū: sz albū ōr nigro cōtrarium. Quarta ꝛclusio tāgit vnaz diuisiōem ꝝriozū. Et ē hec. Cōtrarioꝝ q̄dā sunt mediata. Alia vero immediata. Hanc ꝛclusiōez non ponit ꝓarestotiles: sz innuit eā ex duab⁹ ꝛclusiōib⁹ sequētib⁹. Quīta ꝛclusio tāgit dioez ꝝriozū imediatoꝝ. Et est hec. Cōtraria imediata sunt q̄ū necesse est alterū in eē suo ꝑprio susceptibili: ꝓbat duob⁹ exis. qz languoꝝ et sanitas sunt ꝝria imē ⁺ respectu coꝝpis aīal'. qz necesse est aīal semp eē sanū vel languidū. Similīt par et impar sunt cōtraria imediata circa numeꝝ: eo ꝙ necesse ē oēz numeꝝ eē parē vel iparē: qz oīs numer⁹ est abundās vel pfect⁹. Sexta ꝛclusio tāgit dioez ꝝrioꝝ mediatoꝝ et est hec. Cōtraria me ⁺ sunt quoꝝ nō est necesse alterū ineē ꝓprio susceptibili: pr² duobus exis. qz albū et nigruz sunt ꝝria mediata respectu coꝝpis. et nō est necesse omne coꝝp⁹ semp esse albū vel nigrū. qz potest eē coꝝpus fustū vel pallidū. Similīt ꝑuuz et studiosum sunt cōtraria me ⁺. qz nō ē necesse vniūqōqz esse ꝑuum vel studiosuz. Et ſbdit ꝙ ꝝrioꝝ mediatoꝝ q̄dā sunt quoꝝ media hnt noīa ꝑposita sicut inī albū et nigrū sunt ista media q̄ sunt fustum et pallidū. Alia sūt cōtraria quoꝝ media non hnt nomīa ꝑposita: sz nomīant ꝑ negatōez vtriusqz extremi. vt inī ꝑuuz et studiosum est mediū qō nec est ꝑuum nec studiosuz sicut forsan sunt opa pueroꝝ: q̄ nō sunt bona neqz mala: eo ꝙ nō fūt fm debitaz deliberationē rationis.

Sciendū tertio qz circa hūc:

tertum incidūt tres difficultates: quarꝝ prima est. Utrū ꝓuenient assignēt q̄tuoꝝ genera oppositōis. Et videt ꝙ non. qz omnia coincidūt in vnū tertiuz. ḡ nō distinguunt ab inuicē. ānſ patz qz oīa oppōita sunt relatīa: cū fm suū totū eē sint ad aliud. ḡ oīs oppositio ē relatio. cōsequētia tenz ꝑ maximā thopicā sicut se habz ꝛcretū ad ꝛcretū ita abstractū ad abstractū: et ꝑ ꝛñs omnes oppōes coincidūt vel saltez ꝛtinent ſb relatōe. Ad difficultatē respōdet ꝛcedendo ꝙ oīa oppōita sunt relatīa: et ꝙ omis oppositio est relatio. sz cū hoc stat ꝙ nō oīaoppositā sunt relatīe opposita: nec etiā oīs oppositio est oppositio relatīa. qz oppositio relatīa est qdā respect⁹ disegparatīe: fundat⁹ sup re-

Liber

lationib⁹ q̃ adinuicē relatiue opponūtur. mō
non omnis oppositio est talis relatio diseqpa
rātie. ſz forſan magis relatō eqparātie: Jo li-
cet oīs oppositio ſit relatio: nō tm̄ oīs relatio ē
relatīa oppositio. Secūda difficultas. Utrū
in textu ꝓuenicēt distinguauk ꝓria a relatis p
q̃ relatia referūtur ad inuicē: nō autez ꝓria. Et
videk q̃ nō. q: illa q̃ dicūtur inhitudie ad alt
ud adinuicē referūtur. ſz ꝓria ſunt b⁹mōi. g̃.
B ⁰¹ patz. q: nihil ē p ſe ipm ꝓriū ſz tm̄ in ha
bitudine ad aliud g̃ ad inuicē referūtur. Et cō
firmak. q: ꝓequēter ⁰z ꝓriū ꝓrio ꝓriuz g̃ refe-
runk adinuicē. Ad difficultatē rndek p vnam
distinctōez et duo dicta. Distinctio est hec. Cō
traria pñt duplicik ꝓsiderari. Uno mō p p se
significatis: ſcz p ipsa ꝓrarietate q̃ est q̃dā ha
bitudo ink duo ꝓria. Alio mō possunt capi p
den omiato: videlicz p q̃litatib⁹ ſuꝓ qb⁹ fun-
dak tal' hitudo: cuiusmōi sunt albū et nigruz.
Primū dictū est istud. Cōtrarie opposita sunt
relatia et adinuicē referūtur ſb hitudie obliq
casⁿ: z hoc capiē ° ꝓria formalik z p p se signi
ficato. patz q: ꝓria vt sic sūt q̃dā relatōes eq-
parātie: ſup q̃bus potest fundari vna relatio
diseqparātie: q̃ est districtō siue oppositio illaꝝ
relationū ad inuicē. ſz talis relatō diseqparan
tie est relatia oppositō. g̃ ꝓtiaria oppōita sunt
relatiue opposita. Q' autē referātur ad inui-
cez patuit p̄us. q: ꝓtariū ⁰z ꝓtrario ꝓtrariuz:
et ecōtra. Secūdū dictū. Cōtraria fundamē-
taliter nō sunt relatie opposita: nec adinuicez
referūtur. Primū patz. q: ꝓtraria vt sic nō sūt
relatia sed sunt q̃lites absolute. g̃ nō sunt re-
latiue opposita. tenz ꝓnia. q: relatie opposita
fundank sup relatis vt iā patuit. Secundū ꝑs
patz q: albū nō ⁰z nigri albū: vt ⁰z intertu. g̃
nō referunk ad inuicē. Tertia difficultas: Ut-
trum sint aliq̃ ꝓtraria īmediata vt videk dice-
re textus. Et vi ¹ q̃ non q: si essent aliqua talia
tūc ipa fm se nō haberēt mediū. g̃ non essent
ꝓria: ſz ꝓtradictoria. tenz ꝓnia q: ꝑdictio est op
positio e⁹ fm se nō est dare mediū. Rndek q̃
licet ꝓria īmediata nō habeāt mediū formale
hñt tamē mediū ſbiectū q̃ natū est ſbici vtri
q̃z ꝓtrariorꝫ. Sed ꝓtradictoria nō hñt ſbiectū
mediū q̃ ſbiciatur vtriq̃z eorꝫ: cū alterū ſit nō
ens: e⁹ nō est aliq̃ ſbiectum.

Conclusio responsalis: op

positio a toto genere nō ast entitas realis: cō
munis vni ᶜᵃ ad q̃tuor gñia oppositiōm prius
enumerata. Pria ꝑs patet. q: illud q̃ in sua
significatōe includit ens rōis nō est a toto ge
nere ens reale. ſz oppositio in ambitu sue sig-
nificatōis includit oppositōez ꝑdictoriā: q̃ est
ens ratōis: g̃ oppositiō a toto genere non est
ens reale. Secunda ꝑs patet. q: enti reali et
enti ratōis nō est aliq̃ cōe vniuocū. ſz aliqua
oppositio est ens reale et alia est ens rationis
g̃ oppositio nō est cōis vni ᶜᵃ: A⁰² patz. quia
vni ᶜᵃ hñt y dēptitatē in eo in quo vniuocātur
ſz ens est nō idē cum nō ente vt patz p arestō-
tilē 4.ᵗᵒ metaphisice dicētē nec ens nō enti
nec nō ens nō enti est idem vel diuersum.

Dubitatur primo. vtrū eo

dem gñe oppositōis opponāt abstracta et cō
creta. Pro dubio supponēdū est q̃ arestotiles
in tertio pūcto detiat de oppositōe p̄uatia. Et
intēdit tres ꝓclusiōes. Quaꝝ pria tāgit dicem
p̄uatie oppositorꝫ. et est hec. Priuatie opposi
ta sunt illa q̃ hñt fieri circa idē subiectū: ordie
irregressibili: et tpe detiato. Pria es patz q:
cecitas et visⁿ sunt p̄uatie opposita: etm̄ hñt fi
eri circa obiectū tāq̃z circa ſbiectū. z ª ꝑs patz
ſcz q̃ hñt fieri ordie quodā et tpe detiato. q:
edētulⁿ: nō est ille g̃ nō habet dētes: neqz cecⁿ
est ille q̃ nō habet visū: ſz q̃ nō hz q̃m naiⁿ est
hre. Pria ꝑs patz. q: mlte sunt gñatōes. i. ge
nerata q̃ neqz dētes neqz visum hñt: et tamez
neqz dicūk edētata neqz ceca. Tertia cōclusio
tāgit differētiā ink p̄nari et p̄uatōez. et etiā in
ter hitū et hre hitū. et est hec. Priuari nō est
p̄uatō: nec etiā hre hitū est hitⁿ. ꝑbak exō et
rōe. Exēplo sic: q: visⁿ est habitⁿ: et tm̄ hre vi
suz nō est hitⁿ: neqz etiā hitⁿ est hre visū. sed
hre visū ē hre hitū. Sil'z cecitas est p̄uatō: ſz
cecitas nō ē p̄uari: licz cecū eē sit p̄uari. g̃ p̄ua
ri nō ē p̄uatio: neqz hre hitū ē hitⁿ. z ° p ² ra
tōe sic. q: si illa eēnt eadē: tūc p̄dicarēt ⁰ eoꝫ
ꝓnis est fl'm. g̃ z aīs. fl'itas ꝓnitis patz: q: hō
⁰z cecⁿ: z ᵗᵗ hō nō ⁰z cecitas. Tertia ꝓ ° pōit ꝓ
uenicētiā ink ı ª duo abstracta q̃ sunt p̄uatō et
hitⁿ: ad sua ꝓcreta q̃ sūt p̄uari z hre hitū z ē
J ᵗᵃ duo ꝓcreta q̃ sūt p̄uari z hre hitū: codē
mō opponūr sic z sua abstracta: q̃ sunt p̄uatō z
hitⁿ. patz q: sic cecitas oppo ² visui: ita cecuz
ē oppo ² huic q̃ ē hre visuz. Cōsequēt i 4.ᵗᵃ
pūcto detiat ⁰ꝑditōe z itēdit duas ꝓclōes. p ª
ē h ' res q̃ ſbiacēt affirmatōi z negatōi ñ sunt
affirmatō ipa l' negatō ipa. ꝑz 'q: affirmatō ē
ozō affirmatīa. z negatō ē ozō negatīa. ſz i ° q̃
ſbiacz affirmatōi z negatōi (ſcz significatū eo
rū) nō ē ozō affirmatīa vl' negatīa g̃ zc. z ª ꝓ °
pōit ꝓuenicētiā ink affirmatōez z negatōez et
sua f ᵗᵃ q̃ ſbiacēt eis. z ē h ᶜ. Sic ozō a ⁿᵃ z ozō
negatīa oppōit ad inuicē ꝑdictorie ita f ᵗᵃ q̃ ſb
iacēt affirmatōi vt sedz ñ sedz oppōit ꝑdi ᵗᵒ ᶜ.

Dubitatur secūdo vtrū habi

tⁿ z p̄uatō ordie q̃dā ifiit suis ſbicētis. Et vi ² q̃

fic. quia puatō dicit corruptōem habitus. sed corruptio presupponit esse et termiat ad non eē g puatō presupponit habitum in subiecto. In oppo^m ar^t. q: si sic seqrē q̄ null^ dicerē cec^ a natiuitate qō ē falsū. Ad dubiū respondetur per tres distinctiones ⁊ duo dicta. Prima distinctio ē are l^o quinto me ^ce. q̄ tripliciter ꝓingit puationē ⁊ habitum fieri circa idē subiectū. Uno ° circa idē sbiectū nūero: et sic sortes ōr cec^ qñ esset apt^ natus videre et nō videt. Alio ° circa idē sbiectū in genere ꝓximo: ⁊ isto ° talpa ōr ceca. q: fm suū gen^ q̄ est aial ē apta nata videre. Tertio circa idem subiectum in genere remoto: ⁊ sic plāta ōr ceca. q: fm suū gen^ remotū qō ē viuēs vel aiatū pōt videre. Scōa distinctio. Habit^ pōt capi du^r. Uno ° ꝑ ipsa forma positiua inherēte alicui subiecto. Alio ° capit magis cōiter. s. ꝑ ipsa forma positia vel ꝑ ipsis dispositiōib^ cōnaturalib^: imediate disponētib^ ad illā formā. Tertia distinctio. Priuatio pōt capi dupliciter. Uno ° ꝑ corruptione actus seu forme positiue in erūtis subiecto: ⁊ sic opponit bitui ꝑ mō. Alio mō capit puatio ꝑ corruptiōe pnciplor seu dispositionū cōnaturaliū imediatē disponētiū ad formā. Primū dictū. Priuatio ꝑ mō sūpta ꝑsupponit in sbiecto habitū ꝑ mō sumptū. Patet q: corruptio cū fit mutatio deperditiua: sp presuppoit formā q̄ ꝑ ipsaz corruptionem deperdit. Sed puatio ꝑ mō dicit corruptionē bit^ pmo mō g ⁊c. Scōm dictū Priuatio z^o sūpta ꝑsupponit in sbiecto bitū scōo mō: Licet nō ꝑ mō. ptz sicut pri^. q: talis puatio ē corruptio bit^ scōo mō.

Dubitatur tertio. Vtrum sit aliq̄ ꝓpō realis ꝓstituta ex reb^: ⁊ B distinguēdo res ꝑ signū. Ad dubiū ꝓbabiliter rndet ꝑ 4° dicta. Primū dictū. Nulla qtitas in potētia obiectiua hz aliqō eē reale. Patet. q: vel talis qtitas hz illud esse reale a se vel ab alio. nō a se. q: tunc eēt de^: cū sol^ deus hēat esse indepēdēter a se: ⁊ oē aliud hz eē depēdēs a deo. Quod ꝓfirmat ꝑ illud Jobis ꝑ: Oia per ipsuz facta sūt. ⁊ etiā ꝑ are ^lem. xij °. me ^ce: vbi vult q̄ vniuersitate entiū ē vn^ pm^ pnceps: a q̄ oia capiūt eē dependēter. Non etiā ab alio. q: nihil hz esse ab alio nisi ꝑ productionē. g̃ si qtitas in potētia obiectiua hēat aliqō eē reale ab alio: seqrē q̄ erit ꝓducta añq̄z sit ꝓducta. qō ē incōueniēs. Scōm dictū. De qtitatib^ in potētia obiectiā: formari ꝓnt aliq̄ ꝓpositiones. ptz q: de ipsis vez ē dicere. q̄ hñt eē ꝓducibile: ⁊ generaliter cēs ꝓpositiōes de ꝑ mō ⁊ z^o mō dicēdi ꝑ se: ꝓnt formari de qtitatibus in potētia obiectiua. Tertiū dictum ē istud. Propositio ē cōpositio vel nō sine cōpositione extremor. Ptz. q: in oi ꝓpōne nēc est ꝑdicatū vniri subiecto. Per B etiaz distinguit a terminis ⁊ alijs oronib^ q̄ nō sunt ꝓpōnes: eo q̄ in ipsis nō ē debita cōpositio extremorū regsita ad ꝓpositionē. Quartū dictū. Talis cōpositio extremor ꝓpositōis ē ens rōnis. ptz q: ad cōpositionē realē regrit extrema hre eē reale. g̃ cui^ extrema nō hñt eē reale: talis cōpositio nō ē realis. sz extrema cōpōnis ꝓpositionalis nō hñt esse reale: vt ptz ꝑ p^m dictum: g̃ talis ꝓpositio nō ē realis. Et qbus inferunt duo corrclaria. Primū ē. q̄ ad B q̄ aliq̄ extrema vniant in ꝓpōne sufficit q̄ hēant esse cognitum. Ptz corrclariū de ꝓpōnib^ formatis ex qtitatib^ in potētia obiectiua. Scōz corre^m q̄z nulla ꝓpō est realis: ad istū sensū q̄ extrema vt sic sint vere res: hñtes vez eē reale. Ptz q: ꝓpō formata de qtitate hñte eē in potētia obiectiua siue eē ꝓducibile nō ē realis: vt pri^ patuit. g̃ nulla alia. tenet ꝓnia. q: nō videt maior ratio de vna q̄z de alijs.

Ad rationem ante oppositū ōr q̄ intellect^ nō ē cert^ de aliq̄ cōceptu: sed de aliq̄ voce nū cōi: equoce ꝑdicabil' de illis q̄ tuor generib^ oppositionum.

Queritur decimoseptimo. Utz de qtitatibus hñtib^ eē in potētia obiectiua possint formari ꝓpōes affirmatiue ve: in qbus ꝑdicatū ōr de subiecto ꝑdicatiōe dicēte B est B. Et arguit q̄ nō. q: in oi ꝓpōne affirmatiua vera denotat ydēptitas extremor. sed qtitatib^ in potētia obiectiua nihil pōt eē idē. g̃ de ipsis nō pōt formari ꝓpō vera ꝑdicatiōe dicēte B est B. B^o ꝑz ꝑ are ^lem 4° metha ^ce vbi dicit q̄ solū ens ōr idē vel diuersū sed qtitates in potētia obiectiua sunt purum nihil. g̃ nulli dicunt eē eedē. Et ꝓfirmat ꝑ are stotilē in B passu q̄ dicit q̄ sorte exīte: altera illaz ē vera: sortes ē san^ vel lāguet. sed cū sortes oino nō sit: neutra eaz est vera. g̃ de eo qō nō ē nō pōt enūtiari ꝓpō vera dicens B est B. In oppositū ar^t. q: nisi sic seqr̄ q̄ periret oīs scia. q: scia ē nū rez pscindētiū ab oi cōtingētia. cuiusmodi sūt qtitates in potētia obiectiā g̃ de ipsis formari pñt ꝓpōes ve vel scibiles.

Sciendum primo q̄ pro declaratione terminor ponūtur aliq̄ dicta. Primū dictum. Quttitas ē oē illud qō significatur ꝑ terminum positū in rōne formali alicui^ siue talis rō sit dio qtitatiua: siue nō. sicut aial ⁊ rō ^lc sunt qti^tes cū ponātur in dione forali hois. Scōm dictū. Potētia obiectiua ē illa fm quam res dicuntur eē ꝓducibiles anteq̄z

producant ⁊ habeant existētiā. Tertiū dictū: Ueritas ꝓpositionis ē quidā respect⁹ ꝓformitatis act⁹ intellectus siue ꝓpositionis mētalis ad rē de qua formatur talis cōceptus. Quartū dictū. Duplex ē esse. quoddam ē eē potētiale siue producibile ⁊ obiectiū. Aliud est eē actuale. ⁊ illud itez ē duplex. Quottā est esse actuale verū: ⁊ est illud fm qó cōuenit rei terminare actionē agentis realis: producētis rez extra suā cām. ⁊ tale eē tñ ꝓuenit rei exñti in actuali exñia. Aliud est eē actuale diminutū: ⁊ est illud: fm qó cōuenit rei terminare actū intellectus: per quē res dicit ꝓduci in eē cognito. ⁊ tale esse ꝓuenit denoiatiue tā rei exñti q̄z nō exñti. Quintū dictū. Etsi qtitas in potentia obiectiua hēat eē potētiale: vel etiā eē actuale diminutū: non tñ hz aliquod verū esse: nec est sentie nec exñie. Primum patz. qz quittitas in potētia obiectiua tñ habz eē virtuale in suis causis: possibilib⁹ eā producere. g̃ hz esse potētiale. Scēa ps ptz. qz vt sic sibi nō repugnat intelligi: imo ab eterno fuit itellecta ab intellectu diuino. g̃ pōt hr̄e esse cognitum: qó est eē actuale diminutū. Tertia ps patet. qz si qtitas in potētia obiectiua haberet aliqó vez eē reale siue eēntie siue exñie. sequeret. q⁹ de⁹ nō eēt oipotēs: vel q⁹ res sit' haberet aliquā entitatē realē ⁊ nō haberet aliquā entitatē realē. qó probat. qz vnūquodqz aliud a deo capit suū eē reale a deo. g̃ si qtitas ꝓducibilis habeat aliqó esse reale: habebit id a deo: Uel g̃ de⁹ poterit illā realitatē destruere: vel nō: Si nō: g̃ nō est oipotens. qz pōt aliqd facere qó nō pōt destruere. Si sic: g̃ destructa illa realitate ipsi⁹ quittitatis: vel g̃ illa quittitas itez est ꝓducibilis vel nō. Si nō. sequit vt pri⁹ q⁹ de⁹ nō esset oipotēs. qz non posset ꝓducere illud qó potuit ꝓducere. Si sic: g̃ cū eē producibile sit eē reale: sequeret q⁹ illa quittitas habebit eē reale: ⁊ tñ illud eē ponebat destrui a deo. g̃ sit' habebit esse reale: ⁊ nō habebit eē reale

Sciendum secūdo. q⁹ in ista

scēa parte ꝑncipali determinat arestotiles de differētijs inter spēs oppositiōis. ⁊ ꝓtinet qnq̄z cōclusiōes. Prima ē hec. Priuatiue opposita differūt a relatiue oppositis. Probatur duab⁹ rōnibus. Prima. qz relatie opposita referunt adinuicē sub habi^nc alicui⁹ oblig casus: nō autē ꝑuatiue opposita. vt visus nō dicit cecitatis visus nec ecōtra: lz bñ dicat visionis ꝑuatio. Scēa rō. qz relatiua dicunt ad cōuertentiā: nō autē ꝑuatiue opposita. qz lz cecitas dicat visiōis cecitas: tñ visus nō dicit cecitatis visus. Scēa cōclusio est hec. q⁹ ꝑuatie opposita differūt a ꝓprie oppositis. Probatur duab⁹ rōib⁹. Prima ē hec. qz oia ꝓpria vel sūt mediata vel imediata. sed priuatiue opposita differūt tā a ꝓprijs mediatis q̄z a ꝓprijs imediatis. g̃ priuatiue opposita differūt a ꝓprie oppositis. B^02 patet ⁊ ꝑ de ꝓprijs imediatis. qz necesse ē sp aliqó ꝓprioꝝ imediatoꝝ inesse suo susceptibili: sed nō ē necesse altez priuatiue oppositoꝝ ineē suo susceptibili. Nā ille q nōdū hz tps determiatū a natura ad videdū: nō ōz cecus neqz vidēs. Scēo ptz idē i ꝓprijs mediatis qz nūq̄z ē nēe altez ꝓprioꝝ mediatoꝝ sp inesse ꝑpo susceptibili. vt nō ē nēe oē corp⁹ eē calidū vel frigidū: nisi altez insit a natura: qz medīū pōt ineē. lz in ꝑuatie oppositis aliqñ ē nēe altez illoꝝ ꝑpo susceptibili^ne ineē: scz p⁹ tps determiatū. Q⁹ autē in ꝓprijs mediatis q̄rū altez inest a natura sit nēe altez determinate inesse suo susceptibili^ne. Ptz qz in talib⁹ ꝓprijs si vnū insit naturaliter imp⁹ ^tc ē reliquū sibi ineē. vt igni a natura iest eē calidū: ⁊ niui eē candidū. impossi^tc ē eni ignē eē frigidū: ⁊ niuez nigrā. lz in ꝑuatiue oppositis vtrūqz indifferenter pōt ineē. Scēa rō. qz ī oib⁹ ꝓprijs tā mediatis q̄z ī mediatis ꝓtingit sbiectū mutari de vno ī aliō ⁊ ecōtra: nisi altez insit a natura. sic igni a natura inē eē calidū. lz in ꝑuatie opp ^tc lz possit fieri mutatio ab habitu in ꝑuationē: nō tñ ecōtra. Pria ps patz. qz san⁹ pōt fieri languid⁹ ⁊ ecōtra: ⁊ cādid⁹ pōt fieri niger ⁊ ecōtra: ⁊ studiosus pōt fieri pu⁹: ⁊ ecōtra pu⁹ pōt fieri studiosus. Nā si pu⁹ sit deduct⁹ ad meliores exercitatiōes ⁊ ad doctrinas ita q⁹ asuescat ī bonis opatōib⁹: bodie faciēdo vnū bonū: ⁊ cras sit'r. modicū ꝓfitiet vt melior fiat: B ē erit dispositⁿ ad vtutē. lz si sp asuescat ī bois opib⁹: ⁊ sūpserit modicū cremētū in bono: palam ē q⁹ aut pfecte mutabit de ꝑuitate in bonitatē aut sumat satis cremētū in bono. Si eni melior fiat dispo° ad vtutē vl' sūpserit a ꝑn° qócūq̄z cremētū in bono: et B verisim'e ē ⁊ ꝓba^tc eūdē sumere āpli⁹ cremētū ī bono: et si istud cremētū magis ac magis fiat: tūc pu⁹ restituet pfecte incōtra^m bitū. s. in bonū: nisi forte tpe suspēsū fit: B ē nisi tale cremētū ꝑ lapsū tpis fuerit dimissū. Scēa ps b^ozio pz. s. q⁹ non ꝓtingit de ꝑuatiōe fieri regressū in habitū ⁊ B tribus exē ^to. qz cec⁹ ñ itez fiet vidēs. neqz calu⁹ itez fiet comat⁹. nec edētat⁹. i. q ē fine dētib⁹ rursū sūt ei ozi dētes. Tertia ꝓclo. Cōtradictoꝝ opp ^ta ozsit ab oib⁹ alijs opp ^tb. Ptz qz ī ꝓdictoꝝ ꝓprio altez ē vez ⁊ alterum falsum. sed B nullis alijs oppositis cōuenit g̃ cē. Aliis patz

qꝛ aliq̄ sunt cōtraria incomplexa . vt languor ⁊ sanitas. ⁊ aliqua relatiua vt duplū dimidiū. ⁊ etiā aliqua priuatiue opposita sunt incomplexa: vt visus ⁊ cecitas. mō nullū incōplexuꝫ est veꝝ vel falsum. Sunt insuper. alia contraria complexa. vt illa sortes est san⁹ ꝯtrariatur huic sortes est lāguidus. Similiter aliqua sunt priuatiue opposita cōplexa . vt sortes est cec⁹: sortes est videns. ⁊ in talib⁹ si subiectum sit: necesse ē alteꝝ esse verū: ⁊ alterū falsum. vt sorte existēte : necesse est ꝙ sit languidus vel sanus: sed sorte nō existente neutꝝ hoꝝ est verū: sed ambe sunt false. sed in contradictoriis siue subiectū sit siue nō: semper necesse ē alterū esse veꝝ ⁊ alteꝝ eē falsum . vt siue sortes sit siue nō sit necesse ē alterū esse veꝝ: scilꝫ sortez languere vel sortē nō languere. Quarta cōclusio tāgit quinqꝫ proprietates contrarioꝝ. ⁊ hanc inuit arestotiles enumerādo illas qnqꝫ proprietates. Prima ē. bono semper cōtrariatur malū: sed aliqñ malū cōtrariatur malo : et aliquando quidā malo bonū est cōtrarium . Primū patet. qꝛ sanitas cōtrariat̄ languori: ⁊ iustitia iniustitie: ⁊ fortitudini debilitas. Scd̄ꝫ patet. qꝛ egestati siue defectui ꝯtrariat̄ superhabundantia: quoꝝ vtrūqꝫ est malum. In valde tñ paucis reperitur malū malo cōtrariari : sed in pluribus malū cōtrariatur bono. Scd̄a proprietas. Si vnū cōtrariorum sit in natura : nō est necesse reliquū esse in natura. vt omnibus existentib⁹ sanis: sanitas erit: ⁊ tñ suū cōtrariuꝫ quod ē languor nō erit . Similiter oībus existentib⁹ albis: albedo erit: nigredo v̄o nō erit. Tertia proprietas. Impossibile ē contraria inesse eidem. vt si sortes est sanus : impossibile ē ipsum languere. Quarta proprietas. Omnia cōtraria habent fieri naturaliter circa idem subiectum in genere . vt languor ⁊ sanitas circa corp⁹ animalis: ⁊ albedo ⁊ nigredo habent fieri cirta corpus. aut fiunt circa idem subiectum in spetie. vt iustitia ⁊ iniustitia circa animam. Quinta proprietas. Necesse est contraria esse aut in eodem genere : vt album ⁊ nigrū in genere coloris. eoruꝫ enī genus est color: aut in diuersis generibus. vt iustitia in genere virtutis: ⁊ iniustitia in genere nequitie. aut ipsa erunt diuersa genera . vt bonū ⁊ malum.

Sciendum tertio: ꝙ circa

predicta tangumtur due difficultates. Prima est vtꝝ quecunqꝫ predicata indifferenter possint predicari de quittitatibus in potentia obiectiua. Ad quaꝫ suppositis prius dictis in primo notabili . Respondetur per tria dicta . Primum est de quittitate habente esse in potentia precise: nulla propositio dicens hoc est hoc potest enuntiari vera. Patet. qꝛ veritas ē quedam conformitas propositionis ad suum significatum. sed quittitas vt precise est in potentia est purum nihil ergo vt sic non videtur propositio sibi posse conformari: cum talis cōformitas videatur esse quidam respectus positiuus: requirans terminum positiuū. Secundum dictum. Predicata cōtingentia ⁊ per accidens non possunt verificari de quittitate nisi iam existente. Patet. qꝛ inessentialiter ordinatis si prius non inest: neqꝫ posterius. sed in ordine contingentiū existentia est primū contingens. ergo si non insit quittitati : nec etiam alia posteriora contingentia sibi inherebunt. Tertium dictum. Per propositionem affirmatiuā veram dicētem hoc est hoc: possunt enūtiari predicata per se de quittitatibus habentibus esse actuale diminutum. Licet etiam habeant esse in potentia obiectiua. Patet. qꝛ ad veritatem talium propositionum sufficit extrema habere esse conceptum. sed quittitates habentes esse actuale diminutum habent eē cōceptum ergo ⁊c̄. Maior patet. qꝛ veritas propositionis est circa compositionem ⁊ diuisionem intellectus: qui primo concipit terminos anteq̄ꝫ vniat. ergo videtur ꝙ esse conceptum terminorum suffitiat ad propositionis veritatem ex ipsis constitute. Secūdo sic. Fundamētum ⁊ terminus suffitienter disposita videtur esse suffitiens causa respect⁹ fundati inter ea sed veritas propositionis est quidaꝫ respect⁹ rationis fundatus in actu complexiuo intellectus: ⁊ terminatus ad obiectū cognitum. ergo esse conceptum terminorum cum actu cōplexiuo intellectus: videtur sufficere ad veritateꝫ propositionis: Licet nō habeant aliquod esse reale. Et hoc est quod videtur dicere scot⁹ tricesimasexta distinctione: qui dicit ꝙ intellect⁹ diuinus qui habet esse simpliciter: per suā intellectionem dat quittitatibus eē cognitū : qd̄ est esse s̄m quid: virtute cuius ipse quittitates habent virtutem motiuam intellectus nostri : ad cognoscendum veritates sinceras ⁊ imutabiles. Secunda difficultas. vtꝝ possibile sit ignem esse frigidum: ⁊ niuem esse nigraꝫ. Et videtur ꝙ sic. qꝛ calidum ⁊ frigidum contrariantur. sed contraria natura sunt fieri circa idē subiectum. ergo si igni insit esse calidum: poterit sibi conuenire esse frigidum. Et cōfirmatur ꝑ philosophū 2⁹ thopicoꝝ. Ubi dicit ꝙ si alicui subiecto assignetur aliqd̄ predicatū ꝯ m

inesse: oportz videre si ꝯrium illius sibi possit inesse: ⁊ si non: destruendum ē ꝓpleuma. Ad difficultatē respondet per tria dicta. Primuz est. ꝙ nō est possibile (saltē naturaliter) ignē esse frigidū: ⁊ niuē esse nigrā. Scdm dictum. Aliqua caliditas ē natura separi a suo subiecto: vtputa ab aq̄ calida: ergo etiam caliditas ignis ē natura separi ab ipso igne tenet ꝯña. qz oīs caliditas est eiusdē rōnis. Tertiū dictū ꝙ caliditas vno mō pōt capi pro quadā q̄lita te de tertia spē qualitatis: ⁊ sic sibi non repugt separi ab igne. Alio mō capit pro q̄dam naturali potentia de scda spē qualitatis: ⁊ sic impossibile est eā separi ab igne. Et ad argumētum respondetur ꝙ nō oportet ꝙ circa qdcūq; subiectū natū est vnum ꝯriorū fieri: ꝙ circa idē reliquū natum sit fieri: sed sufficit ꝙ circa aliquod subiectū circa qd natum ē fieri vnuz: sit natū fieri reliquū. Et sic licet frigiditas non sit nata fieri circa ignē: tñ caliditas ⁊ frigiditas nata sunt fieri circa idē subiectum: vtputa circa aquam. Et ꝯsiliter. posset dici ad ꝯfirmationē. Vel dicitur ꝙ cōsideratiōes tho^ce sunt vere vt in plurib⁹.

Conclusio responsalis: De

quittitatibus hñtib⁹ esse in potētia obiectiua: pñt formari ꝓpositiones affirmatiue vere: ad sensum iā declaratum. Cōclusio ptz ex dictis.

Dubitatur primo vtrum in-

ter ea que se mutuo cōsequunt sit ordo. Pro responsiōe supponenduz ē. ꝙ arestotiles in B secūdo capitulo determiat de scdo postpdicamento qd dicitur pri⁹. Et cōtinet quinq; cōclusiones. fm ꝙ sunt qnq; modi prioris. quaruz Prima est ꝙ prim⁹ modus prioris est prioritas tpis. fm quē modum illud qd est antiqui⁹ ⁊ seni⁹ dicitur pri⁹. Scda conclusio est hec. ꝙ scdo mō dicit prius quod nō cōuertit fm ꝯñam subsistendi. Et vocat consequētia subsistendi ꝯña in qua arguitur respectu hui⁹ verbi est de scdo adiacēte in añte: ad illud verbū est de scdo adiacente in ꝯñte. ⁊ fm istū modū vnū est prius duob⁹. Duobus eni existētibus mox vnū esse necesse est: vno autē exñte non est necesse duo esse. Tertia cōclusio est hec ꝙ tertio mō aliqd dicit prius fm quendā ordinē. nō quēcunq;: sed fm ordinē nature ⁊ cōpositionis vt in geometria elemēta sunt priora his q̄ describunt: ⁊ in grāmatica elementa .i. lr̄e sūt priores sillabis: ⁊ in orone. i. in rethorica ꝓhemiū pri⁹ est narratiōe. Quarta cōclusio. quarto mō aliqd dicitur pri⁹ qd est dignius honorabilius. iō ꝯsueuerunt plurimi honorabiliores ⁊ a se magis dilectos apd se dicere priores. ⁊ ille ē alienissimus mod⁹ prioris. Quinta conclusio. quinto mō dicit pri⁹ natura: qñ scz aliqua duo ꝯuertunt fm essendi consequentiā: ⁊ vnū est cā alteri⁹: illud qd est causa vocatur pri⁹. vt res et oratio vera de ipsa re conuertuntur: ⁊ res est causa veritatis orationis: iō res est prius natura veritate orationis. Maior ē probqt. qz si est hō: tūc vera ē oratio in qua dicitur hō est. Et si ista ꝓpositio hō est sit vera: tūc ita est in re ꝙ hō est. Scdo probatur minor. qz oro non est cā rei. sed res videtur quodāmodo cā veritatis. Duz eni res est vel nō est: ꝙ oratio vera vel falsa ē: necesse est. Consequēter in B tertio capitulo determinat de tertio postpredicamēto qd est sil' Et intendit tres cōclusiones. quarū prima est. Primo mō dicunt simul quoꝝ generatio est in eodem tēpore. qz illa quorū generatio ē in eodem tpe ⁊ vnū nec est prius neqz posteri⁹ sunt simul. Scda conclusio. Quecūqz conuertuntur fm essendi ꝯsequentiā ⁊ neutrū est causa alteri⁹ dicuntur simul natura. vt dupluz ⁊ dimidiū inter se conuertunt. qz si duplū est dimidiū est. ⁊ si dimidiū est duplum ē. ⁊ neutrum ē causa alteri⁹. ergo sunt simul natura. Tertia cōclusio: Quecūqz e diuerso diuidunt aliquod genus dicunt esse sil' natura. vt gressibile volatile ⁊ aquatile diuidūt B genus qd est aīal: ⁊ nulla harū differentiarum est prior aut posterior alia: ideo sunt simul natura.

Dubitatur secūdo. vtrum il-

lud a quo non cōuertitur consequentia subsistendi sit prius natura. Et videtur ꝙ non. qz si sic sequerentur tria inconuenientia. primū ꝙ genus posset esse sine suis differētijs. scdm ꝙ genus posset esse sine suis speciebus. tertium ꝙ spēs oībus suis indiuiduis seclusis posset existere. cōsequētia declaratur. qz a specie vel differentijs ad genus nō conuertitur ꝯsequētia subsistendi: nec similiter ab indiuiduis ad spēm. ergo species ē prius suis indiuiduis: et similiter genus est prius suis speciebus: ⁊ etiaz differentijs diuisiuis eius. Modo fm scotum ⁊ franciscum ⁊ multos alios prius natura dicitur illud quod pōt existere sine altero ⁊ non econtra. ergo genus poterit existere sine suis speciebus vel differentijs: ⁊ species sine suis indiuiduis. Ad dubiū respondet affirmatiue Et ad rationem respondetur ꝙ genus cē sine suis spēbus potest intelligi dupliciter. qz vel intelligitur ꝙ gen⁹ pōt esse sine suis speciebus collectiue sūptis: ⁊ sic non oportet: imo ipossibile est. cum genus nō sit preter suas species.

Predicamentorꝝ. Arestotilis.

Alio mō pōt esse sine suis spetiebus diuisiue sumptis: ⁊ sic dz intelligi genus posse esse sine suis spetieb⁹. vt aīal pōt esse sine hoīe: eo ꝙ pōt saluari in bruto. Similiter pōt aīal esse sine bruto: eo ꝙ pōt saluari in hoīe. ⁊ consilīter diceret de spē in ordine ad sua indiuidua Aliter posset rñderi ad dubiū per vnā distinctionē. qꝛ aliqd esse prius natura pōt intelligi dupliciter. Uno mō ſm naturalē intelligētiā: qñ scilz vnū ſm suum cōceptum formalē ⁊ cōpletū natū est intelligi prius alio: ⁊ sic capitur pri⁹ natura in scdo mō ꝑoris. nec de tali oportet posse existere sine suo posteriori. Alio mō pōt intelligi aliqd esse pri⁹ natura ſm naturalem exñam rei: quando scilz vnū potest existere sine alio qđ dependet in esse ab ipso ⁊ non econtra: ⁊ sic forsan intelligit̄ tertius modus prioris: ⁊ etiā predicta diffinitio data a scoto: huius quidē esse prius natura.

Dubitatur tertio. Vtrum id

quod alterat̄ necessario moueat̄ alijs motib⁹ Pro responsione est supponendū ꝙ arestotiles in isto quarto capitulo determiat de q̄rto postp̄dicamēto qđ est motus. vt intēdit q̄tuor ꝯclusiones. Quaꝝ prima est. ꝙ motus sex sūt spēs adinuicē distincte. s. generatio corruptio augmētatio diminutio alteratio. ⁊ ſm locū mutatio. Et ꝙ distinguant̄ patet. qꝛ generatio nō est corruptio: neqꝫ augmētatio est diminutio: neqꝫ alteratio ē loci mutatio. Scđa conclusio remouet dubiū. est enī tm̄ dubium de alteratione vtꝝ distinguat̄ ab alijs. qꝛ forte necessariū est oē quod alteratur per aliquā aliaruꝫ mutationū mutari. hoc remouens dicit. Illud quod alterat̄ nō ē necesse moueri per aliquā spetiē motus. Probat̄ duab⁹ rationibus. Prima qꝛ ꝯtingit aliquid pluries mutari ſm passiones ⁊ passibiles qualitates: vtputa de albedine in nigredinē ⁊ tm̄ illud nō augetur neqꝫ minuet̄ neqꝫ alio motu mouebitur. Scđa ratio ad idē. qꝛ si sit necesse illud qđ alterat̄ moueri alijs motib⁹: tunc alteratio erit idez cum alijs mutationib⁹. sed hoc ē falsum. qꝛ si sit idē cum alijs motib⁹: sequeret̄ ꝙ illud qđ moueret̄ aliq̄ alio motu alteraret̄: ⁊ ita illud qđ augeret̄ alteraret̄. sed hoc ē falsum. qꝛ quadrāgulus circūposito gnomone creuit: ⁊ tm̄ nulla est facta alteratio circa quadrangulum: cū nō sit mutata spēs quadrāguli. ergo alteratio nō est idē alijs motibus. Tertia cōclusio quies simpliciter ꝯtrariatur motui: licet aliqñ motus motui cōtrariet̄. Prima ꝑs patz inductiue. qꝛ generationi corruptio ē cōtraria: ⁊ augmentatio est cōtraria diminutioni ⁊ mutatiōi ſm locū maxime videtur cōtraria geti que est scđm locū. Scđa pars patet. qꝛ mutationi que ē ad locū sursum contrariat̄ mutatōi que est ad locum deorsum. Quarta cōclusio. Nō est facile assignare que cōtrariantur motui alterationis. qꝛ motui alteratiōis nō videtur aliqua quies opponi: Licet posset dici ꝙ alteratōi ſm vnā qualitatē sit contraria quies ſm eandem qualitatē: vel alia mutatio ſm aliā alterationē contrariam. vtputa album fieri contrariatur ei quod nō est fieri albū: vel etiam alia mutatio ſm contrariā qualitatē: que est nigrum fieri. Consequenter in hoc quinto ⁊ vltimo capitulo determinat arestotiles de vltimo postpredicamēto quod est habere. de q̄ intēdit vnam conclusionē. s. ꝙ habere dicitur multis modis que conclusio patet inductiue enarrādo octo modos habere. Prim⁹ modus est habere habitum vel affectum. i. dispositionē aut aliquaꝫ aliam qualitatē. vt habere disciplinā ⁊ virtutē Scđus modus est habere quātitatē. vt habere tricubicū. Tertius modus ē habere ea que sunt circa corpus. vt habere vestimentū ⁊ tunicam. Quart⁹ modus est habere aliquid in membro: ⁊ hoc scz per modū ornamenti. sicut habere annulum in digito. Quintus modus est habere membrū sine partē integralem sui vt habere manū vel pedē. Sextus modus est habere contentū. vt modiū habet grana tritici. ⁊ generaliter locus dicitur habere locatū: ⁊ vas id quod est in ipso. Septimus modus ē habere possessionē. vt habere domū vel agrū Octauus modus est habere vxorem. tunc ille est alienissimus. qꝛ nihil aliud ē habere vxorem q̄ꝫ cum ea habitare. modo sicut vir cū muliere habitat: ita mulier cum viro. Addit vlterius ꝙ forte apparebūt alij modi: sed magis vsitati pene omnes enumerati sunt.

Ad rationem ante oppositū

dicitur ꝙ licet quittitates in potentia obiectiua non habeant esse reale: tm̄ habent esse cognitum. tunc ſm illud esse habent ydemptitatem adinuicē: suffitientē ad verificandū propositionem de ipsis. Ad cōfirmationē patz solutio. qꝛ arestotiles arguit in p̄dicatis contingentibus ⁊ per accñs: que non conueniunt quittitati in potētia obiectiua: sed tm̄ ꝯueniūt quittitati habēti exñam)

Adest finis predicamētoꝝ are lio.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Peri Hermenias

Circa initium libri primi queritur primo vtrum scripture sint ad placitū signa vocum: ⁊ voces passionū aīe: ⁊ passiones rerū naturales sil'itudines. Et arguitur primo ꝯtra duas primas particulas. qꝛ illud significat terminus qđ predicat. sed termin⁹ scriptus in propositiōe scripta nō predicat voces sed res: nec in propositiōe vocali terminus vocalis predicat passiones anime sed res. ergo scripture nō sunt signa vocū nec voces passionū. Minor patet. qꝛ termin⁹ in propositiōe sumpt⁹ illud predicat pro quo in propositione sumitur. Sed in propositione scripta termini scripti sumunt pro reb⁹ ⁊ non pro vocibus. Et similiter in propositione vocali vocibus vtimur pro rebus ⁊ pro passionib⁹ aīe ergo termini scripti vel vocales predicant res ⁊ nō voces vel passiones aīe. Et confirmatur qꝛ scripture ⁊ voces sunt eedē apud oēs: ergo nō significant ad placitū sed naturaliter Antecedens ptꝫ. qꝛ ex similibus elemētis constituitur iste termin⁹ scriptus vel vocalis hō: a quocūq; cuiuscūq; ydeomatis scribatur vel proferatur. ergo ē idē apud oēs. Scđo sic. ꝯtra tertiā particulā qꝛ conceptus diuersificatur apud diuersos ergo nō ꝑ cant naturaliter. Antecedēs patet. qꝛ de eadē re oīno: formant diuersi diuersos cōceptus. g̃ ⁊c̄. In oppositū ē arestotiles in textu.

Sciendum primo qꝛ pro declaratione terminorū ponunt aliqua dicta. Primū. ꝙ in proposito solū fit mētio de voce articulata. que sic a boetio diffinit. Est que copulata cū aliquo: sensu. i. conceptu mētis eius qui loquitur profert. Scđm dictum. Scriptura est quedā protractio litterarū ad placitum imponētis ad aliquid significandū instituta. Tertiū dictuꝫ. Significare naturaliter est intellectui suū significatum nulla impositione voluntaria p̄cedente representare: Et significare ad placitū est mediāte impositione voluntaria suū significatum representare. Quartū dictū. Per mo^m cuiusdā suppositōis ꝙ ad h̄ qđ intellect⁹ intelligat: q̄tuor videt cōcurrere. Primū est obiectū: qđ est res ipsa cognita. Scđm est ipse intellect⁹ cognoscēs ⁊c̄. Tertiū est speties intelligibilis. Et quartū est actus cognoscendi: qni est ipsa intellectio. Quintū dictum. Passio aīe nō est obiectū cognitum. Patet. qꝛ obiectū ē ipsa res. sed passio anime non est res ipsa: Licꝫ bñ sit naturalis similitudo rei ergo passio anime nō est obiectum cognitum. ⁊ eadem rōne nō est etiam intellectus. qꝛ intellectus nō est naturalis similitudo rei: cuiusmodi est ipsa passio Sextuꝫ dictuꝫ. Quāuis spēs intelligibilis sit naturalis similitudo rei sicut ⁊ ipsa passio: Passio nō est spēs intelligibilis: nec ecōtra. Patet. quia passio sequitur actū intellectus quē terminat: spēs vo intelligibilis p̄cedit actū intellectus: cum ab ipso causet. g̃ passio nō est speties intelligibilis. Nec propter idē est actus intelligendi. qꝛ ipsa passio terminat actū intelligendi: nihil autē est terminās ⁊ terminatū. Septimū dictū. Nihil reale hñs esse subiectiuuꝫ in aīa vel extra aīam est passio aīe. patet satis ex dictis. Octauū dictū. Passio aīe est ens rōnis: qꝛ est quedaꝫ naturalis sil'uudo rei ad extra: ficta tāq; ydolum ab actu ipsius aīe: habens esse solum in aīa obiectiue: ita ꝙ ei⁹ esse ⁊ eius cognosci: ad modum q̄ domificator videns domū adextra: fingit quoddā ydolum: quod est sil'itudo ipsi⁹ dom⁹ in suo intellectu habēs esse obiectiue tm̄. ⁊ tale ydolum vocat passio aīe.

Sciendum secundo. qꝛ liber piarmenias. i. de interpretatione seu de enuntiatōe ꝯtinet duos libros ꝑtiales. In q̄rū ꝑ determiat de enūtiatōe de inesse cui⁹. s. sb̄ctm̄ ⁊ p̄dicatū sūt sim^cia. Et ꝯtiet tres tractat⁹. Quorū p̄m⁹ ē ꝓhemialis. in q̄ tāgit intētionē suā. q ꝯtinet vnū capl'm: ⁊ solū vnā ꝯcl'onē: q̄ est h^c. Oportet ꝑ ꝯstituere. i. diffinitiue ostēdere qd sit no^n ⁊ qd v̄bū: ⁊ postea qd negatio. i. oro negatiua: ⁊ qd affirmatio. i. oro affirmatiua: ⁊ qd enūtiatio: ⁊ qd oro. Cōsequēter in 2° tractatu determiat de ꝑtib⁹ enūtiatiōis. ⁊ ꝯtinet tria capl'a. In quoꝝ ꝑ inqrit aliq̄s ꝑticulas ponendas in diffinitione ꝑtiū oronis. ⁊ ꝯtinet sex cōclusiōes. Quaꝝ p̄^a est h^c. Ea q̄ sūt in voce. i. voces sūt note eaꝝ passionū q̄ sunt in aīa: ⁊ ea q̄ scribunt. i. scripture sūt note eoꝝ q̄ sūt i voce.

Scda conclusio tãgit cõueniẽtiã inter voces z scripturas. z est hec. Sicut lre nõ sunt eedẽ apud omnes. sic nec voces sunt eedem apud omnes. Tertia conclusio tangit conueniẽtiam inter passiões aie z res ad extra. qz sicut res sunt eedẽ apud oẽs: ita passiones; aie que sũt naturales sil'itudines rerũ: sunt eedez apud oẽs. Et ex illis tribus cõclusionibus põt cõcludi q signoꝝ. aliqua sunt significatiua ad placitũ: vt voces z scripture. Aliqua vo sũt significatiua naturaliter: vt passiões anime. Quarta cõclusio. Perampliꝰ determinare de huiusmodi reꝰ magis spectat ad librum de aia. Quinta cõclusio quẽadmodũ in aia aliquotiẽs est intellectꝰ. i. cõceptus q est sine vero vel falso: Aliquotiẽs vo est intellectus qui significat veꝝ vel falsuꝝ: sic est etiã in voce: q sez quedã sunt cõplexe veꝝ vel falsum significantes: vt enũtiatiões. quedã incõplexe nõ significãtes veꝝ neqꝝ falsum: vt noia et verba. Primã partẽ cõclusiõis probat. qz circa cõpositionez z diuisionem intellectus ẽ veritas vel falsitas. Scdam partem probat. qz noia z verba sine cõpositione vel diuisione sumpta sunt ꝓsilia intellectui qui est sine vero vel falso. qz bõ vel albũ si sibi nõ addatur aliqd: nõ significat veꝝ vel falsum. Sexta ꝓclusio. Nomẽ per se sumptũ non significat neꝝ vel falsum. Patet p locum a maiori. qz licz b nomen hircoceruus aliquid significet: nondũ tñ significat veꝝ vel falsuꝝ nisi sibi addatur esse vel nõ esse: simpl'r vel fm tẽpꝰ. i. nisi sibi addat vbũ pñtis tpis vel verbũ preteriti aut futuri tpis.

Sciendum tertio. q pro intellectu questiõis incidũt tres difficultates.

Prima est qualiter se habeãt ad enũtiationez priꝰ enumerata in ꝓhemio. s. nomẽ: verbum: oratio affirmatiã: oratio negatiã: z oratio. Respondet q diuersimode. qz nomẽ z verbũ se habẽt ad enunciationẽ tãqꝝ ptes integrales. z affirmatio z negatio sicut ptes sbiectie. Oratio vo z enũtiatio se habẽt sicut partes quitatiue. Oratio enĩ se habet vt genꝰ ad ipsam enũtiationẽ: cuiꝰ differentia circũloquit per b qõ additur z enuntiatio. Scda difficultas. quare nõ proposuit se determinatuꝝ de ꝓpositione ypothetica. Respõdet q ideo fecit. qz nõ differt a kathegorica nisi sicut vnũ z multa: iõ cognita kathegorica faciliter cognoscit ypothetica. Uel dicit q hoc fecit. qz ꝓpositio ypothetica nõ significat veritatẽ absolutã: sed solũ conditionatã: scz ex suppositiõe suaꝝ partium. Nã in demonstratiõe ad quã principaliter ordinat iste liber est veritas absoluta. Et propter eandẽ cãm ptermisit tractatũ de syllogismis ypotheticis. Tertia difficultas. vtrũ cõceptus sicut z res sint idẽ aqud oẽs: Scripture autẽ z voces sint diuerse. Ad quã respondet p vnã distinctionẽ z duo dicta. Distinctio c hec. Aliquid esse idẽ vel diuersuꝝ apud oẽs põt dupliciter intelligi. Uno mõ in significando z repsentado. Alio mõ in essendo. Primũ dictũ ẽ illud. Scripture nõ sunt eedez apud cẽs in significãdo z repsitando: sed bene in essendo. Prima ps patet. qz nec significant nec repsentant idem apud cẽs: nec etiaꝝ representarent idem si essent apud oẽs. Scda pars patet. qz scripture sunt quedã res. quaꝝ esse nõ variat propter diuersitatẽ ydeomatũ. Uerumtamen lz sint eedẽ in essendo fm spẽm: nõ tñ fm numerũ. Sil'iter idẽ patz de vocibꝰ q sunt eedẽ in essendo apud oẽs: nõ tñ in significando: z hoc intelligendo de significato volitario: ad qõ scilz significandũ fuerunt ad placitũ institute. qz significatiõe naturali possunt apud oẽs idẽ representare. scilz seipsas. Scõm dictuꝝ. Passiones anime sunt eedem apud oẽs in significãdo: z etiã in essendo pñt dici eedẽ in spetie: licet nõ fm numeꝝ. Prima pars ptz. qz spẽs lapidis existens obiectiue in intellectu greci vel in intellectu latini: semper idẽ representat: scilz lapidẽ. Scda ps patet. qz per aliã spẽm in numero apprehẽdit vnꝰ lapidẽ z per aliã alius.

Conclusio responsalis. scripture sunt ad placitũ signa vocũ: z voces passionũ: passiones vo sunt rerũ naturales sil'itudines.

Primũ patet. qz latinus nõ scit legere scripturã grecã: z huius non videt causa: nisi qz ignorat voces quibꝰ scripture subordinantur in significando. ergo scripture ad placituꝝ sunt signa vocũ. Et ꝓsimiliter ptz scda pars. qz latinus nõ intelligit voces grecas: eo q ignorat cõceptus quibꝰ ille voces subordinant in significando. ergo cũ tales voces apud grecum repsentẽt aliquẽ conceptum: quẽ tñ non repsentãt apud latinũ: videt q voces ad placitũ sint signa conceptuũ. Tertia pars patz. qz passiones sunt eedẽ apud oẽs: sed hoc nõ eet nisi essent rez naturales sil'itudines: naturaliter res representãtes g ꝛc.

Dubitatur primo. vtrũ enuntiatio sit subiectũ huius libri vel interpretatio

Ad dubiũ respõdet per duas distinctiões et vnũ dictũ. Prima distinctio est hec. Interpretatio capitur dupliciter. Uno mõ vt ẽ vnꝰ lingue per aliam expositio. vel vt est expositio

vnius nois minus noti ꝑ aliud magis notū: ⁊ sic nō capitur h. Alio mō capitur ꝓ voce significatiua. ⁊ h̄ dupliciter. Uno mō generaliter. ⁊ sic diffinitur a cōmentatore. Interp̄tatio ē explicatio rei ꝑ sermonē ſm vnūquēq; modum Ab alberto sic diffinitur. Interpretatio ē qua de re vt in v̄bis ē: vtimur ad rerꝫ explanationē: vt sunt vel nō sunt vniuersaliter. Et a boetio sic. Interpretatio ē vox per seipsam aliqd ad placitum significās siue sit cōplexa siue incōplexa. Ex qua diffinitiōe inferuntur tria correlaria. Primum ꝙ sinka ta non sunt interp̄tatiōes. qꝛ ꝑ se ipsa nihil significāt. Scdm ꝙ voces naturaliter significātes nō sunt interp̄tationes. qꝛ magis ordinantur ad exprimēdū cōceptū: q̄ ad eū interpretandum. Tertiū. ꝙ interp̄tatio sic accepta ē cōis ad noīa ⁊ verba ⁊ ad oēs orōes. ⁊ sic est in plus q̄ enuntiatio. Sed alio mō capit̄ interp̄tatio spetialiter vt ē oratio enūtiatiua in q̄ verꝫ l' falsū inuenitur. ⁊ sic interpretatio enūtiatio ⁊ propositio cōuertunt̄. Ex q̄ diffinitione inferunt̄ duo correlaria. Primū ꝙ nomē ⁊ verbum nō sunt interpretatiōes sed magis ꝑtes interp̄tatiōis. similiter orō deprecatiua ⁊ alie orationes ab indicatiua nō sunt interpretatiōes. qꝛ magis ordinant̄ ad significandū vel exprimendum mentis affectū q̄ ad significandum cōceptuꝫ verꝫ vel falsum. Scda distinctio. Interpretatio siue enūtiatio capit̄ dupliciter. Uno mō p̄meintētionaliter ⁊ pro denoiato scilꝫ pro oī oratiōe complexa ex subiecto predicato ⁊ copula: De qua scilꝫ oratiōe denoiatiue predicatur ista scda intētio enuntiatio. Alio mō capit̄ scdeintētionaliter ⁊ ꝓ significato. s. pro q̄dam relatiōe rōnis: fundata super tali orōne complexa: ⁊ termiata ad suū significatū. ⁊ sic enūtiatio non ē aliqd complexū: nisi forsan predicatione materiali: eo mō quo diceremus albū esse corp⁹ vel substantiā. Dictū ē istud. enūtiatio scdeintentialiter capta est subiectū adequationis hui⁹ libri. Patꝫ. qꝛ (vt prius patuit in tertio notabili) enuntiatio hꝫ principia formalia ⁊ qtitatiua: ꝑtes integrales: ꝑtes subiectiuas: ⁊ etiā passiōes: que sunt significare verū vel falsum. Oppositio: equipollētia: ⁊ ꝯuersio. ⁊ sibi ꝯueniunt conditiōes subiecti attributionis. g̊ de ea est scia tāq̄ de subiecto huius libri.

Dubitatur secūdo vtrū vox indifferēter significet cōceptū ⁊ rē. Et videtur ꝙ nō. qꝛ si sic sequeret̄ ꝙ q̄libet vox esset equoca: cum plura significaret. Ad dubiū respōdetur ꝙ vox h̄t cōceptum ⁊ rē ad extra: differenter tm̄. qꝛ h̄t conceptum vt a q̄ emanat sua significatio. sed significat rē ad extra obiectiue vt ad quā significandū imponitur. Exq̄ inferunt̄ duo correlaria. Primū est ꝙ in significando talis est ordo vel vocis vel scripture ad conceptū: ꝙ q̄ncunq; cōceptus correspondēs voci significās rem ad extra: tunc necesse est ꝙ vox correspondēs illi conceptui significet illam eandē rē. Scdm correlarium ꝙ scripture voces ⁊ concept⁹ sic se habent per ordinem. qꝛ scripture significāt mediantibus vocibus: ⁊ voces mediātib⁹ conceptib⁹: ⁊ cōcept⁹ significant ipsas res seipsis imediate ⁊ non ꝑ aliquid aliud. Ideo si cōceptus per possibile vel impossibile mutaretur ꝑ suā significatōeꝫ etiā vox ⁊ scriptura mutarent̄. Et ad rōnē respondetur ꝙ vox nō dicitur equoca tm̄ ex eo ꝙ significat diuersa: sꝫ qꝛ h̄t diuersa obiectiue. Modo vox significās conceptū ⁊ rem non h̄t obiectiue diuersa. qꝛ significat cōceptum mētis: vt id a q̄ emanat vox in significādo: sed significat rē ad extra vt obiectum.

Dubitatur tertio: vtrum in sola compositione ⁊ diuisione intellect⁹ sit veritas vel falsitas. Suppositis quibusdā prius dictis circa sextā ꝓprietatē substātie ⁊ vltimā questionē predicamētoꝝ. Respondet̄ ꝑ duas distinctiones ⁊ tria dicta. Prima distinctio Duplex ē veritas. qꝛ quedā est in reb⁹. Alia ē in intellectu. Scda distinctio. Ueritatē esse in aliquo pōt intelligi quintupliciter. qꝛ vel ē in aliq̄ subiectiue: vel obiectiue: vel tāq̄ in cognoscēte: vel tāq̄ in signo: vel tanq̄ in causa. Primū dictū. Ueritas rei est in re tāq̄ in sbiecto: cū sit quedā conformitas rei ad suā causā producentē: ⁊ est in propositiōe tāq̄ in signo: in intellectu tāq̄ in cognoscēte: ⁊ in producēte rē ipsam tāq̄ in causa. Scdm dictū. Ueritas intellect⁹ que ē quedā conformitas act⁹ eius ad obiectū est in intellectu subiectiue: et in actu ei⁹ fundamentaliter: in obiecto cognito terminatiue: in re mouēte intellectū causaliter: ⁊ in propositōe vocali tāq̄ in signo. Ex q̄ sequūtur duo correlaria. Primū. ꝙ intellect⁹ vel propositio mētalis denoiat̄ a veritate denoiatione intrinseca: sed res vel ꝓpositio denoiatur vera denoiatione extrinseca. Scdm correlarium. Cessante quolibet actu intellect⁹ nulla ꝓpositio ē formaliter vera vel falsa. qꝛ fundamēto destructo destruit̄ relatio fūdata in ipso. sed veritas est respectus fundatus in actu intellect⁹. ergo ⁊ ipso destructo destruit̄ ⁊ ipsa veritas. Tertiū dictū. ſm mentē philosophi in sola cōpositiōe ⁊ diuisiōe intellect⁹

est veritas vel falsitas obiectie. patz qz veritas est q̃dam ꝓformitas: et falsitas est q̃dam diffoꝛmitas. ſz talis ꝓformitas vel diffoꝛmi⁹ nõ ꝓgnoſcitur niſi ab intellectu reflectẽte ſe ſup ſuum actu. ꝓparando ipſum ſcz ad obiectum penes ꝓformitatẽ vel diffoꝛmitatẽ. talis autẽ reflexio et ꝓparatõ nõ eſt ſine ꝓpoſitõne et diuiſione. q̃ in ſola ꝓpoſitione et diuiſiõe intellectus eſt veritas vel falſitas obiectie.

Ad rationes ante oppoſitum

Ad ꝑmam ꝛ̃ qꝛ terminꝰ ſemp ꝑdicat id qꝰ ſt obiectie: ideo vox ſemp ꝑdicat rẽ quã ſt obiectiue: nõ autẽ ꝓceptum quẽ ſt tanq̃ id a quo emanat vox in ſignificãdo. Ad ꝓfirmatõẽz ꝛ̃ qꝛ apud oẽs voces z ſcripture ſunt eedẽ in eſſendo: non autẽ in ſignificãdo vel repſentãdo Ad ſcõdz ꝛ̃ qꝛ licz de eadẽ re ſub aliaz alia formalitate poſſint ab eodem vel a diuerſis formari diuerſi ꝓceptus in ſpẽ: tamẽ de eadez re oino et ſub eadẽ formalitate: licet poſſint formari diuerſi ꝓceptus in numero nõ tñ in ſpẽ.

Queritur ſecũdo vtrũ diffinitio nomis in qua ꝛ̃.

Nomẽ eſt vox ſignificatiua ſm placitũ ſine tẽpore cuiꝰ nulla ꝑs eſt ſignificatia ſepata ſit ſufficiẽs. Et arguit ꝑ qꝛ non. qꝛ aliquis ꝓceptus mẽtalis eſt nomẽ: et tamẽ nõ eſt vox: nec etiã ſt ad placitũ. q̃ male ꝛ̃ qꝛ nomẽ eſt vox ſignificatia ad placitũ. Secũdo ſic Omne ens naturale tpe mẽſurat: ſed vox eſt ens naturale. q̃ omnis vox tpe mẽſuratur. ſz nomẽ eſt vox. q̃ mẽſurabit tpe: z per ꝓſequẽs ſignificabit cũ tpe: Tertio ſic. quit gd eſt vel poteſt eẽ extremũ ꝓpoſitõis eſt per ſe ſiguificatũ. ſz aliq̃ ꝑs nomis ꝓpoſiti ſepata poteſt eẽ extremũ ꝓpoſitõis. q̃ ꝑtes nõis ꝓpoſiti ſepate ſunt per ſe ſignificatie. Aſis pater de iſta dictõe paterfamilias: cꝰ ꝑtes ſeparate ſumpte ꝑſit eſſe extrema ꝓpoſitõis: vt dicẽdo bõ eſt pater: et bõ regit familiã ſuaz. In oppoſitum eſt areſtotiles.

Sciendum primo qꝛ pro intellectu terminoꝝ ponit tres diſtinctões.

Prima eſt. Nomẽ poteſt capi duplicit: Uno mõ ſcõeintẽtõnalit ꝑ ſe ſt⁰. et tunc ſt quãdam intẽtionẽ ſecũdam que eſt relatio ratõnis derelicta in ſigno ſignificatiuo per actum intellectus comparãtis ſignũ ad ſuum ſignificatũ Alio mõ capit nomẽ ꝑ denomiato ſcz pro ipo ſigno de quo denomiatie ꝑdicat illa relatio rationis. Secũda diſtinctio: Nomẽ captũ pro denomiato eſt triplex ſcz mẽtale vocale et ſcriptum. Nomẽ mẽtale eſt ꝓceptus mẽtis naturaliter repſentatiuus rei: q̃ per ſe ſumptus natus ẽ eſſe ſubiectũ enũtiatõis mẽtalis. Nomẽ vocale eſt vox kathegorica ad placitũ repſentatiua ſui ſignificati: q̃ per ſe et ſignificatiue ſumpta poteſt eſſe ſubiectũ enũtiatõis vocalis. Et ꝓſimiliter diffiniri poteſt nomẽ ſcriptũ ſic videlicz: Nomẽ ſcriptũ eſt terminꝰ kathegoricus ad placitũ repſentatiuus ſui ſt⁰ati: q̃ per ſe et ſignificatiue ſumptꝰ poteſt eſſe ſubiectũ enunctiatõis ſcripte. Tertia diſtinctio vox poteſt capi dupliciter. Uno mõ ꝑmeintẽtionaliter: et tũc eſt q̃dam q̃litas realis de tertia ſperie qualitatis: ſe habens ad nomen ſic ſubiectum ad accidẽs. et iſta eſt ꝑdicatio materialis ſubiecti de accidente nomen eſt vox. Alio modo capitur vox ſcõeintẽtionaliter: et tunc ſignificat ynam relationẽ ratõis: quã intellectus cauſat in voce ꝓpando ipſam ad ſuũ ſignificatum imponendo eam ad ſignificãdũ et tunc poſſet dici genus nomis: et erit ibi ꝑdicatio formalis generis de ſpetie: dicendo nomen eſt vox.

Sciendum ſecũdo qꝛ in hoc.

ſecundo capitulo determinat areſtotiles de ꝑtibus integralibus enunctiationis. et continet duas partes. In quarũ ꝑia intẽdit quiq̃z conclusiones. Prima Conclusio tangit diffinitionem nominis. Et eſt hec: Nomẽ ẽ vox ſignificatiua ad placitum ſine tempore cuius nulla pars eſt ſignificatiua ſeparata. Hanc vltimam particulam ꝓbat areſtotiles: quia partes nominis compoſiti q̃ magis videntur ſignificare nihil ſignificant. Nam in hoc nomẽ equiferus ferꝰ nihil ſignificat per ſe: quãdmodum eſt in oratione q̃ eſt equꝰ ferus. Secunda. Concluſio non ſimiliter ſe habent partes nominis compoſiti ſicut partes nomis ſimplicis. patet quia partes nomis ſimplicis nullo modo ſunt ſignificatiue ſeparate: ſz partes nois compoſiti volunt ideſt apparent aliquid ſignificare: et qꝛ habẽt potentiam ad ſignificandum: nõ tamen actu aliquid ſignificãt. qꝛ nõ bñt ſignificationẽ actualẽ ſepatã a toto: vt ab alia parte cui per compoſitionem vniũtur. Tertia concluſio. Nomẽ ſignificat ad placitũ patet quia non ſignificat naturaliter. ergo ſignificat ad placitum. Antecedens patet. quia nomen ſolum ſignificat quando fit nota: quãdo ſcilicet ab inſtitutione voluntaria imponitur ad ſignificandũ. Et confirmatur quia illiterati ſoni ferãm non ſunt nomina: eo qꝛ ſignificant naturaliter. ergo nullum ſignificãs naturaliter eſt nomen et per conſequens nomẽ ſignificat ad placitum. Quarta cõcluſio no

men infinitum non est nomem fm logicum
Patet quia non homo non est nomen: neqz
est ei nomen impositum quo possit nominari
vel appellari. quia nec est oratio affirmatiua:
neqz oratio negatiua: sed potest vocari no-
men infinitum. g̃ nomen infinitum non est no
men fm logicum. Quinta cõclusio. Nomi-
na obliqua non sunt nomina fm logicum. pa
tet inductie. quia kathonis kathoni et ceteri
obliqui non sunt nomina: sed casus nominis
Conueniunt tamen et differunt nomina aliq̃
cum nominib⁹ rectis: conueniunt quidem in
ratione id est insignificato. quia nomẽ rectuz
et nomen obliquum habẽt idem significatum
Sed differunt. qz si nomi recto addatur hoc
verbum est fuit vel erit: significat verũ vel fal
sum. sed si illud idem addatur nomini obliq̃
vt dicendo kathonis est: vel kathonis fuit: vl
erit: non dum significat verum vel falsum. Et
ex ista parte textus solet elici hec communis
propositio q̃ verũ et falsũ p̃supponũt ꝓgruuz.

Sciendũ tertio q̃ circa hunc

textum incidũt tres difficultates. Prima est.
vtrũ p̃dicta diffinitio nomis ꝓueniat omni no
mini mentali vocali et scripto. Rñdetur dupli
citer. Primo ponẽdo duo dicta. Primũ. q̃
nomẽ dicitur annalogice de nomine mentali
vocali et scripto: ita q̃ nomẽ võli sit p̃ncipali⁹
analogatũ. Secundũ dictũ quando diffini-
tum est analogũ: tunc totalis diffinitio debet
ꝓuenire principali analogato: z sufficit q̃ fm
aliquas partes diffinitionis ꝓueniat ceteris a
nalogatis. Et quibus inferunt duo corrlaria
Primũ q̃ hic diffinit nomen in sua tota com
munitate: vt scz p̃dicatur de nomie mẽtali vo
cali et scripto. Secũdũ corrlariũ q̃ hec dif-
finitio cõuenit istis tribus analogatis: differẽ
tez. qz tota diffinitio fm omnes suas partes ꝓ
uenit nomini vocali: sed alijs tantũ ꝓueniunt
aliq̃ partes diffinitionis. Aliter respõdetur q̃
p̃dicta dio datur solũ de nomie vocali. Luius
ratio potest esse qz liber iste ordinat ad scien
tiam de sillogismo: in qua principali⁹ agitur
de sillogismis vocalib⁹. p quas promptius et
magis expedite possum⁹ disputare. Et si dica
tur logic⁹ non habet ꝓsiderare voces vt sepi⁹
patuit. ꝓceditur capiẽdo vocẽ p̃meintẽtionali
ter: hic autẽ diffinit nomẽ vocale scẽintẽtio-
nalit sumptũ. Secũda difficultas. Utrũ va
cuũ: kimera. bircoceru⁹: et ꝓsimilia sint noia
Et videtur q̃ non. quia nihil significãt. Re-
spondet q̃ terminus cõis supponẽs mediãte
verbo significãte actũ animi interiozẽ amplia
tur ad supponẽdũ p̃ his q̃ sunt vel fuerũt vel
erunt vel possunt esse vel possunt ymaginari
esse sub forma termini supponẽtis: Ideo ista
nomia licz nõ significẽt aliquid q̃ est: signifi
cant tamẽ aliquid qõ p̃t ymaginari esse. Uel
potest dici q̃ nihil imponit ad significãdum
p vocẽ nisi vt cõceptum est et ꝓgnitũ. Ideo li-
cet significata illaz duaz dictionũ nõ habeãt
esse vñ reale: habẽt tamẽ esse ꝓgnitũ. qõ su-
ficit ad hoc q̃ p vocẽ significẽt. Tertia di-
ficultas. Utrũ ptes nomis ꝓpositi sepate aliq̃
significẽt. Rñdetur p vna distinctioez et duo
dicta. Distinctio est hec. ptes nomis ꝓposit
possunt duplicit ꝓsiderari. Uno modo vt sũt
ptes nominis: siue vt vniũtur ad ꝓstitutionem
vnius nominis compositi. Secundo mõ pos-
sunt considerari vt sunt extra nomẽ: et hoc du
pliciter. Uno modo vt sunt in oratõe tanquaz
ptes eius. Alio modo extra orationem. et his
duobus mois nõ sunt ꝓprie partes nominis
compositi qz nihil ỏz pars ꝓprie loquendo
nisi vt actu vnit alteri ad ꝓstitutõez ton⁹. Pri-
mũ dictũ ẽ istõ. c⁹ lib⁹ nomis ꝓpositi pars aliq̃
alteri nomi vnita dictionalit vel alteri vnita o
rationalit ẽ significatiua. patet de hac dictiõe
ferus: q̃ si p se sumat vel sit actu vnita in hac
oratione equs ferus est significatiua. Secu
dum dictũ nulli⁹ nomis ꝓpositi pars alteri d
ctioni vnita vel ab alia separatim intellecta c
significatiua. et in hoc sensu ꝓbat arestotiles
partes nominis ꝓposite separatas nihil ꝓcare

Conclusio reponsalis diffi

nitio nominis est intextu sufficienter assigna-
ta. patet satis ex secundo notabili.

Dubitatur primo. vtrũ iste.

voces buff et baff sint significatiue ad placitũ
sine tempore. Rñdetur p tres distinctiones.
Prima ẽ. Significatiuũ potest capi duplicit
Uno modo vt dicit potẽtiam ad significãduz
et sic tantuz valet sicut potẽs significare. et ꝶ
modo buff et baff et generaliter omnis vox ẽ
significatiua: eo q̃ potest imponi ad significã
dum. Alio modo potest capi significatiuum
vt dicit aptitudinem ad significandum: et tũ
valet sicut aptum natum significare. et ꝶ mõ
sola vox actu imposita ad significãdum dicit
significatiua. Secunda distinctio. aliq̃ vo-
cem significare ad placitum potest dupliciter
intelligi. Uno modo sic q̃ significet ad placi-
tum primi imponentis vel alicuius totius cõ-
munitatis. Secundo modo dicitur significare
ad placitum: quia significat ad placitum cu-

iuslibet volentis eam instituere .et sic nomen non dicitur significare ad placitum: sz pmo ª Tertia distinctio. Nomē ꝓ ꝛe sine tpe pt tripliciter intelligi. vel ꝑ ut hec dictio sine significat exclusiōez circa significatū vocis:et sic illa vox dr ꝓ ꝛe sine tpe cº significatū vel ps ꝓ ꝛe nō est tempº aut ps tpis: et sic multa noia (cºmodi sunt tpº annº dies mensis ꝛc) non dicunt significare sine tpe: vel vt illa dictio sine dicit exclusiōez circa significatōnez vocis: et sic illa vox dr significare sine tpe q̄ nō ꝓ ꝛe snū significatū in tēpore vel quando tpº est: et sic adhuc multa noia ymmo forte oia nō dicūtur significare sine tpe: Tertio pt intelligi ꝑ vt hec dictō sine significat exclusiōez certi mōi ꝑ ipsius vocis: et sic illa vox dr ꝓ ꝛe sine tpe q̄ pter suū pncipale significatum de suo mō ꝑ non repsentat tpº nec aliquā differētiā tēporis. et sic nomen dr significare sine tempore. Ex hoc patet responsio ad dubium.

Dubitatur secundo vtrum.

nomē infinitū sit vox incōplexa : aliquid ponens: Rsidetur ꝑ duas distinctōes. Prima distinctio est hec. Duplex est vox scz ꝛplexa et incōplexa. Vox cōplexa est cuius significatū dependet a significato suarum partiuz: sic q̄ significatū ptis sit pars significati totius: et totum significatū sit significatū totiº. Sz vox inꝛplexa ē cuius totū significatū adequat voci: ita q̄ pars significati non correspōdet parti vocis nec econtra. Secūda distictio. In nomine duplex ꝛpositio inueniri potest. q̄dam ē intrinseca. q̄ est ꝛpositio qualitatis a quā nomen imponit cū sbstantia cui nomē imponit Alia est ꝛpositio extrinseca q̄ ꝛuenit nomi vt ē ps oratiōis. Ex quo sequunt nia correlaria. Primū est. q̄ negatio addita nomini negans ꝛpositionez extrinsecā reddit ꝓpositōez negatiuam. Secundū correlariū. Negatio addita nomini negās ꝛpositōez intrinsecā tantū facit nomen infiniti. q̄ tantū negat ꝛpositionē q̄litatis de sbstantia. Tertiū correlariū. Nomen infinitum est cuius priuata est qualitas determiata remanēte sbstantia eius infinita. Primum dictū. Nomē infinitū nō est vox inceꝛplexa · q̄ ꝛponit ex noie finito et negatōe. Secundū: dictū. Nomē infinitū nihil poit. q̄ id dr aliquid ponere q̄ō est verificabile de aliquo positiuo determiato: sz nomē infinitū indifferēt pdicat de ente et nō ente q̄ nihil poit

Dubitatur tertio vtrum no

men obliquū sit nomen apud logicū. Et videt q̄ sic. q̄ pt esse sbiectū enuntiatōnis: sicut pz inꝛpopositione modali. Ad dubium respōdetur ꝑ distinctionē. q̄ nomen potest capi dupliciter. Uno mō ꝛmuniter ꝑ omni eo q̄ō potest subici respectu verbi inpsonalis vel psonalis siue finiti modi siue infiniti. et sic nomē obliquū posset dici. nomē. Alio modo potest capi nomen pro eo q̄ō potest subici in propositione respectu verbi personalis psentis tēporis indicatiui modi tantuz : et sic obliquº non est nomem frm logicum.

Ad rationes ante oppositum

Ad primam dr q̄ ꝛceptus mentis non est nomen vocale de quo principaliter dat diffinitio vt patuit in tertio notabili. Ad secundaz dicitur q̄ hic capitur vox secūdeintēctionaliter vt patuit in primo notabili. Ad tertiam dr: q̄ pars nominis ꝛpositi vt non ē alteri vnita dictionaliter: vel etiam vt est vnita alteri orationalit est significatiua: non autem vt pars est nominis compositi et alteri dictiōaliter vnita vt patuit in tertio notabili.

Queritur tertio: vtrū diffinitio verbi sit intertu sufficēt assignata. Et arª

pmo q̄ non q̄ in ista diffinitiōe non ponitur genº diffiniti q̄ non est suffitiens: Accedens patet q̄ vox significatia ad placitū est genus respectu nomis et verbi q̄ sicut ponit in dioe nois ita debuit poni in dioe verbi. Secūdo sic q̄ in hac ꝓpositōe deº est trinº istud verbū ē non ꝛsignificat tpº. Tum pmo q̄ ipsa fuit vera aliquam tpº esset videlicet ante creationem mūdi. Tū secdo q̄ esse diuinū non mēsuratur tpe q̄ male dicat q̄ verbū ē q̄ō ꝛsignificat tēpus. Tertio sic: In hac ꝓpositione hō currit h pdicatū currit est verbū et nī nō est nota cortū q̄ de altero pdicāt q̄ ꝝ dioez. Ju opppositum est arestotiles.

Sciendum primo q̄ pro intellectu q̄stionis ponūtur due distinctōnes et vnū dictū.

Prima distinctio est hec q̄ aliud est ꝓ ꝛe tēpº et aliud ꝓ ꝛe cū tpe q̄ ꝓ ꝛe tempus ē de pn ꝛe significato ꝑportare tēpus sicut ista nomia annus dies mensis. Sz significare cū tempore est pter pncipale significatum ex suo mō ꝑ ꝑportare aliq̄z differētiā tpis et ꝛo verba et pricipia dicit ꝓ ꝛe cū tpe. Secūda distinctio aliqd dr duª ꝓ ꝛe cū tpe q̄ vel dr ꝓ ꝛe cū tpe determiate l' indetermiate. Significare cū tpe determiate est significatuz pn ꝛe importare pcise sub vna dra tpis sic q̄ nō sb alia et illo mō verba dicunt significare cum tempore nā illud verbū amo ꝓ ꝛe actū amādi esse l'

fieri in tpe pſenti. Sz ſignificare cum tpe inde terminate eſt ſuū ſignificatū pncipale importare ſub vna ora tēporis: nō tamē pcise ſz qñz ſub alia ratione alicui⁹ additi. et illomō pticipia dicunt ſignificare cū tēpore ideterminate. ſicut hoc pticipiū amās qñ additur verbo pſētis tēporis ſignificat actū amādi eſſe vel fieri p tēpore pſēti ſz quādo additur vbo pteriti tpis tūc ſ̄t actum amādi fuiſſe in pterito. Si vero addatur verbo futuri temporis ſignificat actū amādi fore in futuro. vez tamē reſpectu c⁹cū qz verbi c⁹cunqz tēporis ſumat hoc pticipium amās ſemp eſt pſentis tpis qz licet aliqñ ſignificet actū amādi fuiſſe in pterito vel fore in futuro: tñ B non eſt niſi p quanto tale tēp⁹ fuit l' erit pſens. Dictū eſt iſtud. Petr⁹ biſpan⁹ cōſiderans verbum pcise vt diſtinguitur contra nomen z oationem nō habuit ponere in diffinitione verbi iſtam particulam et eſt eorum q̄ de altero dicuntur nota. ſed philoſoph⁹ cōſiderans verbum vt diſtinguitur cōtra qlibz extremum ppoſitionis vel contra q̄lzbet partem extremi habuit ponere illam particulam Et ita verbuz qō eſt pars ſubiecti vel predicati non meretur dici verbum apud logicum: eo qꝰ non copulat pdicatum cum ſubiecto: nec talem copulam includit. ideo ponit iſtra pticula in diffinitione verbi quam dat philoſophus vt patebit in notabili ſequenti.

Sciendū ſecūdo qꝰ in hac ſecūda parte areſtotiles determinat de verbo.

et continet quatuor concluſiones. Prima tāgit diffinitionem verbi. et eſt hec. Uerbū autem eſt qō ſignificat tempus cuius nulla ps extra aliquid ſignificat et eſt ſemp eoz q̄ pdicantur de altero nota. Prima pars patz quia curſus ē nomē: curzit vero eſt verbū: et huius differētia videt eſſe qꝰ curzit ſignificat tempus: nō autē curſ⁹. vltimā ptem pbat quia verbum ſemper eſt nota .i. ſignum vnionis et cōpoſitōis eoz q̄ pdicātur ſiue eſſentialit ſiue accidētalit de ſubiecto. Secūda ꝛcluſio eſt b^c Uerbū infinitum nō eſt verbū. patz qꝰ nō curzit: nō laborat: ſunt verba infinita: et tamē nō ſunt verba q̄ zē. A^o2 patet quia tali differētie verbi cuiuſmōi ſunt nō curzit: nō laborat: non eſt nomē impoſitū: ſed tamē poſſunt dici verba infinita. B^o2 patet qꝰ non curzit non laborat nō verbum dico. ſignificāt tñ tēp⁹ et ſunt note eoz q̄ pdicant de alio. nō tñ ſūt vba. ſed ſunt infinita verba: qꝰ ſimilit pdicant de quo libet qō eſt z qō non eſt. Tertia cōcluſio verba obliqua nō ſunt vba qꝰ cucurzit curzebat z curzet ſunt vba obliqua et tamē nō ſunt vba ſz ſunt caſus verbi. Differt enim verbū a verbis obliquis qꝰ verbū ꝛſignificat tēpus pſens. ſz verbum obliquum ꝛſignificat pteritū et futurum q̄ complectunt et copulant ad preſens. Quarta concluſio remouet q̄ddam dubium Exquo enim dictū eſt qꝰ verbū eſt nota eoz q̄ de altero pdicantur poſſz aliqs credere qꝰ verbum fm ſe .i. p ſe dictū et extra propoſitionez non eſſet nota nec vox ſignificatiua. hoc remouet dicens qꝰ verba fm ſe dicta ſunt nomina: et ſignificant aliquid qꝰ ille qui dicit verbū ſolutarie ſumptū ꝛſtituit intellectū ſimplicē: z qui audit geſcit: Et licz ipſuz verbū ſic ſoluatarie ſūptum ſignificet aliquid: tamē nō duz ſignificat aliquid verum aut falſum: nec affirmatiuū nec negatiū Qō patz exēplo qꝰ ſi hoc verbū ē purū diceris .i. acceperis ſolutarie ſine ꝛpoſitione vel diuiſiōe ipſuz quidē nihil ē: hoc ē nō ſignificat aliquid affirmatie vel negatie vere vel falſe. quia conſignificat quandā compoſitionem quam ſine compoſitis .i. ſine extremis non eſt intelligere.

Sciendū tertio qꝰ circa hunc

textum incidūt tres difficultates. Prima ē Utrū verbum ſit ſemper nota eoz q̄ de altero dicūtur: Ad quā reſpōdetur p tres diſtinctōes et tria dicta. Prima diſtinctō eſt hec. Du^z eſt verbum quoddā eſt verbū ſbſtantiuum c⁹mōi eſt hoc verbum ſum es eſt. qō ſignificat quendā actū ꝛplexiuū extremorū ppoſitonis Aliud eſt verbuz adiectiū. qō ideo ōz adiectiū qꝰ in ſua ſignificatōe aliqd aliud addit vltra B verbuz ſum es eſt. Secūda diſtinctio. qōlibet verbum adiectiū includit duo ſcz actū generalē q̄ importatur p hoc verbū eſt: et actum ſpetialem qui ōz res verbi importata p participium deſcēdēs a tali verbo. Tertia diſtinctō Du^z eſt pdicatū quoddā eſt pdicatū formale qō ſic ab alberto diffinit eſt qō intra ſe ꝛcipit formā p quā retorquet id qō inē ad id cui inest et de quo ōz vt de ſubiecto. talis autez forma eſt ipſa ꝛpoſitio quā verbū intra ſe ꝛcipit p hoc qꝰ ſ̄t actū alteri inherētē: iō vl'z hoc vbū eſt: eſt pdicatū formale qō ē copulatiū pdicati materialis cū ſubiecto. Aliud eſt pdicatum materiale qō vel eſt res verbi ſignificata p pticipiū vel eſt aliquid ſignificatū p nomē. Primū dictū eſt iſtud. hoc verbū ē ſp eſt nota eorum q̄ de altero pdicat. patz qꝰ hoc verbū eſt ex eo qꝰ intra ſe ꝛcipit ꝛpoſitōez eſt nota ſiue ſignū ꝛpoſitōis pdicati cū ſbiecto. Secūduz dictū. Nullū verbū adiectiū ē de ſe nota eorū q̄ de altero pdicant. patz qꝰ nota ꝛpoſitōis diſtinguit a q̄libet extremo ꝛpoſitōis. ſz verbū

adiectiuum inpropositione sumptum semp ē extremū vel pars extremi propositōis q̄ de se sibi non conuenit esse notam eorum q̄ de altero pdicātur. Tertiū dictū qlibet verbū fm se l' fm aliquid sui est nota eorū. q̄ de altero dicūt. Prima ps patet de hoc verbo est: qd̄ ex eo q̄ est copula et nō est extremū nec ps extremi ē nota eorū q̄ de altero pdicātur. secūda ps patz quia verba adiectia ratōe actī generalis quē includūt habēt virtutē copulādi pdicatū cum sbiecto. q̄ verba adiectia p aliquid sui habent q̄ sint note eorū q̄ de altero pdicātur. Secunda difficultas: Utrum verba fm se dicta sint nomia. Rndetur primo p distinctōes. qr nomē capitur dupl'. Uno mō spetialiē vt sz est pars oratōis ab alijs distincta: et sic verba nō sunt noia. Alio mō capit nomē generaliē vt idem est qd̄ notamē: id est nota mentis seu signum preceptus: et sic verba sunt noia. Aliē respōdetur p duo dicta. Primus est q̄ verba fm se .i. solutarie et extra oratōes sumpta absoluuntur a propositōe exercita siue ab actuali vniōe pdicati cū subiecto: nunquā tamē absoluunt a propositōe aptitudiali seu pcepta. qr adhuc sūt nata poi in ppositōe p mod' c'dā vnitiui extremorū. Secūd dictū vba dicta fm se .i. solutarie et extra oratōes accepta sunt nomia .i. similia noibus. patz qr sicut noia accepta fm se aliqd significant: nō tamē repsentāt verū vel falsū sed tantū repsentāt pceptū simplicē. sic etiam verba extra oratōes posita: cū absoluunt a propositōe exercita nō significāt aliqd verū vel falsum: sz repsentāt pceptū simplicēs. Tertia difficultas: Utrū vba obliqua et infinita sint verba fm logicum. Respōdetur per vnaz distinctionē et vnum dictū. Distinctio est hec Enūtiatio capitur dupliciter. Uno modo communiter pro omni oratione significante verū vel falsum: siue hoc significet primo et per se finite et determinate siue nō. Alio modo ca² spetialiter pro oratiōe q̄ pmo et per se finite z determinate significat verum vel falsum. Dictum est istud. Uerba obliqua et infinita sit' nomina infinita et obliqua sunt partes enuntiationis primo modo sumpte: nō tamen secundo modo. Et quia logicus principaliter capit enuntiationem secundo modo. ideo verba obliqua aut infinita vel etiam nomina obliqua non sunt noia nec verba apud logicum

Conclusio responsalis. diffinitio verbi est in textu sufficienter assignata. Conclusio satis petet ex dictis.

Dubitatur primo vtrū verbū ifinitū aliqd ponat.

Respōdetur per duo dicta. Primum dictum. Ad hoc q̄ aliqd verbum possit infinitari due conditiones requiruntur. Prima q̄ tale verbum significet actū spetialē: ratione c' hoc verbum est qd̄ tantū significat actū generalē nō potest infinitari: secunda pditio q̄ talis actus spetialis sit finit' et non infinitat'. defectu cuius verba iam infinitata nō psit infinitari. Ex quib' inferē dio verbi infiniti q̄ est hec: Uerbū infinitū est cuius puatus est actus spetialis remanente actu generali infinito et indeterminato. Secundū dictum. Uerbū infinitū nihil ponit. patet qr per negatiōes infinitātē additā verbo ne² qd̄ quid positiuum erat in illo verbo. Cum enim act' generalis in vbo sit ydēptificat' cū actu spetiali: Ideo negato actu spetiali negatur et actus generalis. Et pfirmat ratiōe textus. qr nihil positiuū pdicat indifferēter de ente et nō ente. sz verbum infinitū equaliter pdicat de ente et non ente. q̄ vbum infinitū nihil ponit

Dubitatur primo vtrū verbū infinitū in oratōe positū maneat infinitū

Rndet q̄ nō. qr negatio de sua virtute semp habz ferri ad propositiōes pncipaliores. sz propositio p̄ ⁱᵗ cuz sbiecto q̄ pcipit in actu generali ipsius verbi pncipalior est in ppositōe q̄ propositio act' spēalis cū actu generali. q̄ negato ad dita verbo in ppositiōe negabit propositionem pdicati de sbiecto: et p psequēs vbū erit negatū z nō infinitatū. Et pfirmat qr arestotiles scdo h' nō docz multiplicare ppōes q̄ sūt de alijs verbis ab B vbo est alia q̄ illas q̄ sūt de B vbo ē scdo adiacēte. sz ppōes de B vbo est z' adiacēte nō multiplicāt pēs pdicatū finitū vel infinitū. q̄ nec ppōes de alijs vbis: z p pnis vba nūq̄ infinitātur i enūtiatōe. Aliē rndet q̄ vbū if. nūū in orōe positū manet infinitū. qd̄ p baf z ⁱᵗ autoi ⁱᵗ. Pria ē arestotiles i textu dicētis q̄ vbū infinitū ē nō eorū q̄ de altero predicant. sz nō pt esse nota eorū q̄ pdicant de aliq̄ nisi vt actu sumit in ppōe q̄ vbū in ppōe manet infinitū. z ª autoritas est arestotiles in textu immediate sbiungētis q̄ vbū ifinitum sit' est inq̄libet qd̄ est. et qd̄ nō ē. qd̄ sic pmu nit exponit: Uerbū ifinitū pdicat taz de ente q̄ de nō ente. Nō enim pdicat nisi vt est in enuntiatōe. q̄ ipsū positū in enūtiatōe manz infinitū. Tertia autoritas est arestotiles p ° p°terior faciētis talē demōstratōes. qtqd ñ scinillat est ppe. sed planete non scinillant. q̄ planete sunt prope. In hac enim demonstratione B verbum non scintillat est infinitum et non negetur. ergo verbum positum in oratione ma-

net infinitū. Minor ptz: si hoc verbū nō scintil lat fuerit verbum negatum: tunc argueret mi nore negatiua in p̄ma figura ex qua nihil se quitur. Itē etiā argueretur ex duabus negati uis ex quibus etiā nihil sequitur. Et ad primā probationem precedentis dicitur: ꝙ negatio infinitans additur verbo per cōpositiouem ⁊ facit vnam dictionē cum eo: ideo talis nega tio solum negat compositionē intrinsecā ver bi: que est compositio actus spetialis cuz actu generali: ⁊ relinquit compositionē extrinsecā que est compositio actus spetialis cum subie cto affirmatam: ⁊ nō negat eam. Et ad autori tatem respondetur ꝙ locus ab autoritate nō tenet negatiue. Ratio tñ quare philosoph⁹ nō docuit multiplicationem taliū propositionum hec est: qꝛ non est facile cognoscere differen tiam inter propositionem de predicato infini to ⁊ aliam propositionem negatiuā de predi cato finito.

Dubitatur tertio: vtrū ver

bum possit absolui a ꝯnotatione tēporis. Re spondetur per vnam distinctionē ⁊ duo dicta Distinctio est hec. Uerbum absolui a ꝯnota tiōe temporis potest dupliciter intelligi. Uno modo sic: ꝙ nullum tempus nec determinate nec indeterminate significet. Alio modo po test intelligi ipsum absolui a ꝯnotatione tem poris sic: ꝙ nullum temp⁹ determinate signi ficet: sed omne indetermiate. Primū dictū est istud. Hoc verbum est vtroqꝫ modo potest absolui a ꝯnotatione temporis. De primo pa tet: qꝛ quecūqꝫ vniuersalia potest intellect⁹ se orsum conceptu simplici intelligere: potest et illa vniuersalia per vnū actum simplicē vnire ⁊ copulare. sed intellectus potest cōcipere ho minem: ⁊ animal duobus conceptibus simpli cibus precisis a ꝯnotatione temporis. ergo ꝑ vnum actum simplicem prescindentem a cō notatione temporis poterit illos duos conce ptus copulare: sed talis actus copulatiuus est verbum. ergo verbū potest absolui a quacun qꝫ ꝯnotatione tēporis. De scdo patet: qꝛ mul te sunt propositioes necessarie formate de ali quibus quittitatibus mediante hoc verbo est sed in talibus hoc verbū est: nō consignificat aliquod tempus determinate. ergo omne in determinate ergo ⁊c. Minor patet: qꝛ in ꝓpo sitionibus demonstratiuis de omni posterio risticum. Ad quod requiritur vniuersalitas tē poris. Scdm dictū. Uerbū preteriti vel fu turi temporis non pōt absolui a ꝯnotatōe tē poris. Patet: qꝛ nihil dicitur preteritum fuisse qꝛ nisi extitit in tepore preterito: nec etiam fo re nisi qꝛ existet in futuro.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicitur: ꝙ iste particule vox signifi ficatiua ad placitū: satis intelligunt ex diffini tione nois. Ad scdam cōcedit ꝙ in ista ꝓ positione: de⁹ est trinus: exq̄ est necessaria: iō hoc verbū est p̄scindit a ꝯnotatiōe tēporis. Et si qs dicat ipsum nō absolui a tp̄e: nūc erit sen sus ꝙ de⁹ in tp̄e presenti est trin⁹. Et ideo di stinguit illa propositio: qꝛ deum esse trinū in tp̄e presenti pōt dupliciter intelligi. Uno mō qꝛ mensurat tp̄e presenti: ⁊ sic ē falsa. Uel qꝛ coexistit tp̄i presenti: ⁊ sic est vera: nec sequit incōueniens. Ad tertiā dicit: ꝙ licet h̄ ver bū adiectiuū currit: de se nō sit nota eorū que de altero dicunt: tñ rōe actus generalis in eo inclusi dicit esse nota eorū que de altero pre dicantur.

Queritur quarto. vtrum dif

finitio orationis indifferēter conueniat tā ora tioni ꝑfecte q̄ꝫ imperfecte. Et si arguit p̄mo ꝯ suppositū: qꝛ si oro esset vox significatiua: vel ergo esset significatia naturaliter: vel ad pla citum. Nō naturaliter: qꝛ non idē representat apud oēs. Nec etiam ad placitū: qꝛ impositio est passio dictionis ⁊ vocis incomplexe. ergo oratio non est vox significatiua ad placitum. Scdo sic. Legitur est oratio: qꝛ subordinatur conceptui complexo ⁊ propositiōali: ⁊ tñ par tes ei⁹ nihil significant. ergo male dicit: cuius partium aliquid est significatiuū separatim. Tertio sic. Propositio ypothetica est oratio: ⁊ tñ partes eius separate aliqd significāt vt af firmatio ⁊ negatio. ergo male dicit vt dictio: nō vt affirmatio ⁊ negatio. Quarto sic con tra quesitum. Equiferus est oratio imperfecta qꝛ subordinat conceptui cōplexo impfecto: ⁊ tñ partes separate nō significāt aliquid vt di ctio. g̊ diffinitio orōnis non ꝯuenit orōni imp fecte. B⁹ patet: qꝛ ꝑtes dictiōis cōposite sepa rate nihil ꝑ ⁿᵗ. In oppositū arguit: qꝛ nihil ponitur in diffinitiōe orōnis per quod exclu dat oratio impfecta. g̊ indifferēter cōuenit tā orationi ꝑfecte q̄ꝫ imperfecte.

Sciendum primo qꝛ pro de

claratione terminoꝝ ponit vna suppo ⁹ cū tri bus distinctionib⁹. Suppositio ē h^c: ꝙ h̄ diffi nit oratio vocalis ⁊ non mentalis aut scripta sicut pri⁹ dictum est de noīe ⁊ verbo: qꝛ oratio mentalis vel scripta nō ē vox significatiua ad placitum. Prima distinctio est hec. Duplex est vox. q̄dā ē vox simplex ⁊ incōplexa: q̄ scilꝫ

non cōponit ex plurib⁹ vocib⁹ significatis q̄z quelibet est p se vna dictio: vel quarū cuilibet correspōdet in mēte vn⁹ concept⁹. Alia ē vox cōplexa q̄ componit ex plurib⁹ vocibus: quarū q̄libet ē vna dictio: vl' q̄rū cuilibet correndet in mente vnus conceptus. Scōa distinctio. Oratio pōt capi dupliciter. Uno mō z ᵉᵗ z p significato: z sic ē quedā relatio rōnis fundata in voce cōplexa z terminata ad significatū eius: z B modo B diffinit. Alio mō potest capi pmeintēctionaliter z p denoiato: z tūc est qdā vox cōplexa: que iō dicitur vna: q̄z ptes ei⁹ habent adinuicē debitā cōnexionem vel per modū determinatiōis et determinabilis: vel rōne verbi: aduerbij: aut cōiūctiōis vniētis partes orōnis. Tertia distinctio: Duplices sunt ptes orationis: quedaz sūt ppinque sicut dictiones. alie sunt partes remote vt lre et syllabe. De partib⁹ autē ppinquis intelligitur pdicta diffinitio.

Sciendum secūdo. q⁹ in hoc

tertio capitulo determinat are ᵗᵉᵒ de partibus essentialib⁹ enuntiatiōis: z cōtinet duas ptes pncipales. In quarū prima tāgit duas cōclusiones. Prima ē hec: Oratio est vox significatiua cui⁹ aliquid ptiū est significatiuū separatim vt dictio nō vt affirmatio vl' negatio. Hāc vltimā pticulā ppbat are ᵗᵉᵒ: q: hō ē pl̄orationis z tm̄ significat aliquid: vt dictio z nō vt affirmatio vel negatio. sed si addat sibi verbuz tūc erit affirmatio vel negatio. Non tm̄ q̄libet pl̄orōnis idifferēter fᵗ vt dictio: q: vnica nois sillaba nō fᵗ vt dictio. qō ppbat p locū a maiori: q: in B nomie sorex: ista sillaba rex nihil significat sed est vox sola. Uerztamen in duplicibus. i. noib⁹ ꝓposite figure ps aliquid significat sed nō fm se. i. actu: sicut pri⁹ dictū est in capitulo de noie. Scōa cōclusio. Oratio significat ad placitū. ptz q: non fᵗ sicut instrumentū naturaliter ad aliqd deputatū: q̄ significat ad placitum. Consequēter in zᵃ parte pncipali determinat de ipsa enūtiatione: z cōtinet duodecim conclusiones. In quaz prima inuendo primā diuisionē orationis in indicatiuā impatiuam z̄c. ponit diffinitionē enūtiationis: z est hec. Oratio enūtiatiua ē oratio nōis: sed illa in qua vez vel falsum ē. patet: q: oratio deprcatiua est oratio z tm̄ nō est enuntiatiua: q: nō est vera neq; falsa. Scōa cōclusio elicit orationē q̄ pertinet ad logicū: z ē hec Alie orōnes ab enūtiatiua magis sunt rethorice vel poetice cōsiderationis: sed sola oratio enūtiatiua est pnitis speculatiōis. Tertia cōclusio tāgit primā diuisionē enūtiationis: z est hec. Enūtiationū alia ē vna alia ē plures. Quarta cōclusio tangit scōam diuisionē: z est hec. Enūtiationū alia ē affirmatiua alia negatiua. Quinta cōclusio tāgit tertiā diuisionē z ē hec. Enūtiationū vnarum: alie sunt simpliciter vne z alie sunt ꝓiūctione vne. Et hee tres diuisiones mixtim tangunt in textu cū dicit Est autē vna prima enūtiatiua oratio affirmatio: deinde negatio: alie vo ꝓiūctione vne. Sexta conclusio remouet quoddam dubiuz: q: exquo dictum ē q⁹ aliqua ē enuntiatio vna simpliciter. posset aliquis credere q⁹ esset ita simpliciter vna q⁹ nulla haberet cōpositionē. Hoc remouet dicēs: q⁹ nulla ē talis que ita sit simpliciter vna q⁹ careat cōpositiōe: sed necesse est omnē enuntiationē esse ex verbo vel casu verbi: quoz quodlibet cōpositionē importat. Et hoc cōfirmatur p locū a maiori: q: si aliqua oratio eēt enuntiatiua sine verbo vel casu verbi: maxime esset B vez de diffinitiōe sed B nō: q: diffinitio hois nō est oratio enūtiatiua: nisi ibi addat hoc verbū est fuit vl' erit: q̄ nulla est oratio enūtiatiua: nisi sit cōposita ex verbo vel casu vbi. Septima cōclusio. Ista diffinitio aial gressibile bipes est qd vnū: non tm̄ ex eo q⁹ partes sibiinuicē siut ppinque. i. cōtinue prolate: q: talis cōtinuitas etiā reperit in his que sunt vnū p accidens: ostēdere tm̄ vnitatē quā habet diffinitio est alteri⁹ negotij. s. metaphisice cōsiderationis. Octaua cōclusio. Innuēdo diuisionē enūtiationis in vnā et plures ponit diffinitionē vtriusq; membri: z ē hec. Enūtiatio vna est q̄ vnū de vno significat vel cōiunctione vna. Sed enūtiatio plures est que plura z non vnum significat vel incōiuncte. Nona cōclusio: q: dictum ē q⁹ enuntiatio vna significat vnū de vno: Possz aliqs credere q⁹ cōsignificaret vnū sicut nomē vel verbum. B remouet tāgens nonā cōclusionē: que est hec. Nomen vel verbū est dictio sola: ideo nō significat sicut enūtiatio. Patet. q: dupliciter cotingit pferre nomē vel verbū. Uno modo respondēdo ad interrogationem factam. Alio modo nō respondēdo: sed sponte pferēdo nomen vel verbuz p se: z vtroq; mō nomē vel verbum non significat sicut enuntiatio. Decima cōclusio. Innuēdo vnā diuisionē enūtiationis in enuntiationē simplicem z cōpositam tāgit diffinitiones mēbroz: z ē hec. Enuntiatio simplex est que enūtiat aliqd de aliō vl' aliquid ab aliquo. Sed enuntiatio composita est que componitur ex his scilz enuntiationibus simplicibus. Undecima conclusio. Innuendo vnam diuisiōez enuntiationis simpli-

cis per enuntiationem de presenti de preteri to ⁊ futuro tangit diffinitionez enuntiationis simpliciter vnius ⁊ est hec. Enũtiatio simplex .i.simpliciter vna ē vox significatiua de eo qõ est aliquid vel non est quemadmodũ tempora diuisa sunt. Duodecima cõclusio tangit diffinitionem affirmationis ⁊ negationis:⁊ ē hec.Affirmatio est enuntiatio alicuius de aliquo. Sed negatio ē enũtiatio alicui⁹ ab aliq.

Sciendũ tertio q⁹ circa hũc tertium incidunt tres difficultates.Prima est: vtrum oratio sit vox significatiua ad placitũ vel naturaliter.Et videtur q⁹ naturaliter argumẽto platonis: q⁹ virtutis naturalis instrumẽtum debet esse naturale:sed oratio est instrumentum virtutis interpretatiue que est naturalis: est enĩ instrumentum quo aia suas conceptiones interpretatur ergo erit naturalis.et per ꝓsequens significabit naturaliter. Ad difficultatem respõdetur: q⁹ oratio significat ad placitum.Et ad rationem platonis respondetur distinguẽdo maiorem: q⁹ virtutis naturalis duplex est instrumentum.quoddam ē immediatũ ⁊ illud ē virtuti naturali vnitũ ⁊ sic maior est vera. Aliud est instrumentum remotũ ⁊ a virtute naturali separatum ⁊ de illo maior est falsa. Tunc ad propositum dicitur q⁹ oratio non est instrumentum propinquũ:sed nouem instrumenta que sunt guttur lingua palatum ⁊c. sunt instrumenta propinqua quib⁹ anima vtitur in interpretatione conceptuum. Oratio autem est instrumentum remotũ ⁊ artifitiale:ideo significat ad placitum ⁊ non naturaliter. Secunda difficultas:quare in diffinitione orationis reperitur ista particula: vox significatiua.⁊ tñ non reperiuntur iste particule sine tempore vel cum tẽpore finita ⁊ recta. Respondetur per tria dicta. Primũ est: ⁊ si ista particula vox significatiua fuerit cõmunis nomini ⁊ verbo ⁊ etiaz ipsi orationi debuit tñ in diffinitione orationis reperiri: q⁹ ex eo q⁹ oratio cõplectitur plures voces potuisset aliquis dubitare:Vtrum oratio sit vna vox vel plures voces ⁊ etiam videtur oratio non esse significatiua saltem significatione distincta a significatione nominis ⁊ verbi: ideo ad denotandũ q⁹ oratio habet vnum significatum neutrũ resultans a significatione suaz partium debuit in sua diffinitione poni ista particula: vox significatiua. Scõm dictum: Nõ fuit necesse ponere in diffinitione orationis istaz particulam ad placitum:q⁹ oratio non fuit ꝓposita ad significandum primo et per se sed solũ ratione suarum partium ⁊ ex consequẽti:q⁹ nõnulli crediderunt orationez significare naturaliter:ideo ad excludendum errorem illorũ probat arestotiles q⁹ oratio significat ad placitũ. Tertium dictum. In diffinitiõe orationis non debuerũt poni iste particule:sine tempore vel cum tempore finita ⁊ recta. Tum primo:q⁹ si ponerentur tunc non ꝓuenirent omni orationi. Tum scõo:quia iste non conueniũt orationi fm se totam sed ratione suarum partium ⁊ adhuc non conueniunt partibus ratione quas sunt partes:sed ratione suorum modoz significandi. Tertia difficultas:Vtrum diffinitio orationis competat propositiõi ypothetice.Et videtur q⁹ non : q⁹ partes eius non f^nt vt dictio : sed vt affirmatio vel negatio. Ad difficultatem rñdetur affirmatiue.Et ad rõnẽ dicitur q⁹ ista ꝑticula:cuius partiũ ⁊c.ponit ad distinguendũ orõnẽ ꝑ nomen ⁊ verbũ quorum nulla ꝑs est separata significatiua vt dictio: iõ ab eisdẽ suffitiẽter distinguitur oro si alique eiꝰ ꝑtes ncrio significent vt dictio. Nã ꝑtes remote orõnis cuiusmodi sunt lre ⁊ sillabe non significẽt vt dictio ⁊ ꝑtes ꝓpinque orõis ypothetice significẽt vt affirmatio: tñ q⁹ aliq ꝑtes vel propinque vel remote f^nt vt dictio: iõ eis cõpetit dio orõnis.Ad qõ denotandum vsus ē are^tes ista cõstructione p̃titiua cui⁹ partium aliqd ⁊ nõ dicit cui⁹ partes.

Conclusio responsalis. diffinitio orõnis indifferẽter ꝓuenit tã orõni perfecte q̃ imperfecte. Cõclusio patz tã ex rõne facta post oppositũ q̃ ex declaratõe habita in notabilib⁹.

Dubitatur primo vtrũ diuisio orõnis in affirmationẽ ⁊ negatiõez sit diuisio generis in spẽs. Ad quã rñdetur ꝑ duo dicta Primũ q⁹ affirmatio ⁊ negatio tripliciter accipiũt.Uno mõ ꝑ actu intellect⁹ q̃ intellect⁹ affirmat vel negat. Scõo capit negatõ ꝑ instrumẽto negãdi.s.ꝑ b aduerbio negandi nõ:⁊ his duob⁹ modis nõ capit b. Tertio capit affirmatio ꝑ orõe affirmatia:⁊ negatio ꝑ orõe negatia:⁊ sic capiũt in p̃dicta diuisiõe Scõz dictũ. Predicta diuisio ē generis i suas spẽs:q⁹ enũtiatio p̃dicat in qd de affirmatiõe ⁊ negatiõe:⁊ affirma⁹ ⁊ nega⁹ dicit pl⁹ q̃z numero cũ differũt pl⁹ q̃z due affirmationes aut due negatiões:q̃ affirma⁹ ⁊ negatio sũt spẽs ipsi⁹ enũ^tis. Et si obiceret.q⁹ circulus aũ tabernã est oro ⁊ tñ non est affirmatiua vel negatiua.erga diuisio est insuffitiẽs.Maior patz q⁹ significat verum vel falsum. Nã equipollere videtur propositioni vere vel false. signifi

cat enim tm̄ sicut hec propositio: hic venditur vinum. Respondetur negando maiorē. Et ad probationem dicitur. q̄ ad hoc q̄ aliquod signum ad placitū significans sit propositio vl' oratio non sufficit q̄ significet verum vel falsum: sed vltra requirit q̄ in tali signo ad placitum significāte sint partes que sepate ⁊ diuerse subordinent partialibus conceptib⁹ cōponentibus orationem mentalem cui subordinatur tale signum ad placitum significatiuū. Modo in circulo nō sunt alique partes q̄ subordinētur partibus illius orationis mentalis in isto domo venditur vinum. Item si sit oratio. queritur vtrum sit oratio mentalis vocalis vel scripta: ⁊ clarum est q̄ nullum horū est dicendum. queritur etiam quomodo conuertitur talis oratio ⁊ que sit sua contradictoria ⁊ sua equipollens: ⁊ qualiter ex ea cū alia poterit fieri propositio ypothetica ⁊ etiam syllogismus. ⁊ q: ista non videntur faciliter posse attribui circulo pendenti ante thabernam. Ideo non videtur esse oratio.

Dubitatur secundo. Vtrum

sola oratio indicatiua sit enūtiatio. Et videtur q̄ non. q: ista oratio: si nullus peccaret nullus puniretur est propositio: ⁊ tamen in ea nullus ponitur verbū indicatiui modi. ergo ⁊c̄. Maior patet. q: potest esse premissa sylogismi sic arguendo: si nullus homo peccaret null⁹ homo puniretur: sed null⁹ homo peccauit. ergo nullus homo punietur. Ad dubium respōdetur negatiue. Ad arestotilem respondetur. q̄ intellexit de oratiōibus perfectis que sunt ꝓpositiones kathegorice ⁊ non de illis que sūt ypothetice. Et si arguatur. q: hec orō: ego vellem esse bonus clericus est propositio kathegorica: ⁊ tamen non est cōposita ex verbo indicatiui modi. Maior patet: q: significat verū vel falsum: q: aliter dicendū: vellem esse mortuus vel malus aliquis nō mentiretur: ex quo non diceret falsum. Respondet q̄ illa oratio vellem esse bonus clericus potest dupliciter capi. Uno modo in sensu proprio sibi correspondente ex significatione suorum terminorum ⁊ sic non est propositio: q: equipollet isti: ego essem volens esse bonus cleric⁹. Alio modo potest capi vt equipollet isti: voluntas mea est vt sim bonus clericus ⁊ sic est enūtiatio. Aliter potest responderi ad dubium affirmatiue: ⁊ tunc dicitur q̄ tales orationes conditionales si nullus homo peccaret null⁹ homo puniret: vel si omnis homo curreret nullus homo quiesceret: ⁊ consil'es non sunt enūtiones nisi inq̄ꝫtum resoluuntur in oratiōes indicatias vt ista: si omnis homo curreret resoluitur in istam: si omnis homo currit null⁹ homo quiescit. Dicitur vlterius q̄ ista: ego vellē esse bonus clericus ⁊ consimiles non sunt vere neq; false de virtute sermonis nisi ꝓquanto reducuntur ad vnam de presenti: vt prius patuit.

Dubitatur secūdo. Vtrū que

libet propositio mentalis sit essentialiter composita ex pluribus partialibus notitijs: scilꝫ ex subiecto ⁊ predicato mentalibus sicut propositio vocalis ex pluribus partialibus vocibus Et videtur q̄ non: q: si propositio mentalis taliter componeretur sequitur q̄ essent due ꝓpositiones synonome: quarum vna esset vera ⁊ possibilis ⁊ alia esset falsa ⁊ impossibilis: q̄ est inconueniens. Patet consequentia: q: iste due propositiones: omnis homo est animal: omne animal est homo essent due propositiones synonome: q: essent constitute ex eisdem terminis precise: componuntur enim ex eisdē subiectis p̄dicatis ⁊ copulis. sunt etiam similes in forma: q: nisi sic hoc maxime esset propter situm ⁊ orationem terminorum: q: scilicꝫ in vna terminus minus cōmunis precedit copulam: ⁊ termin⁹ magis cōmunis sequitur in alia propositione ⁊ econuerso ordine ordinātur sed hoc est falsum: q: in mente non est situs neq; ordo ex eo q̄ sunt in subiecto indiuisibili. Secundo sic: q: si propositio mētalis eēt composita sequeret q̄ esset possibile duo accidentia solū numero differentia esse in eodē subiecto adequate non fatientia vnum tertiū consequens est falsum. Consequentia ptꝫ. q: in illa mentali homo est. homo est subiectum ⁊ est est predicatum: que tm̄ numero differūt ergo ⁊c̄. Ad dubium respōdetur: q̄ propositio mentalis est vnus simplex actus non cōpositus ex pluribus partialibus notitijs: sicut propositio mentalis representans hominē eē aīal est simplex notitia nō composita ex cōceptu hoīs ⁊ conceptu animalis propter rōnes nuper factas: q: tm̄ dicit arestotiles in isto primo: q̄ hoc verbū est significat quandam compositionem: que compositio non est sine extremis iō videtur esse dicēdū q̄ q̄libet ꝓpō siue mētalis siue vocalis ē essentialiter cōposita ex suis extremis: que sunt subiectum ⁊ predicatum. Item dicit arestotiles q̄ veritas vel falsitas est circa compositionem ⁊ diuisionē intellectus: ⁊ ē aliqs intellect⁹ simplex sine cōpōne et diuisione siue veritate ⁊ falsitate. Et alius

est complexus in quo est veritas vel falsitas. Et ad rationes oppositū concludentes respōdetur primo ad primam negando q̄ ille propositiones sunt synonome. Cum primo. quia extrema aliter ⁊ aliter capiuntur: eo q̄ terminus distributus in vna: non distribuitur in alia ⁊ ecōtra. Cū etiā. q̄ nō ē eadē copula sed ē alia ⁊ alia ꝓpē distincta. q̄ fm variationem extremoꝝ variant copule eo q̄ co[le] depēdēt ab extremis sic vniuersaliter ordinatis. ⁊ ls in mente nullus sit situs realis tm est situs enuntiatiuus vnius de alio ⁊ situs concipiendi. q̄ per pri⁹ cōcipitur naturaliter ordine subiectū q̄ predicatū. Ad scōam cōceditur antecedēs ⁊ consequēs. Et dicitur vltra q̄ dictum philosophi quinto methaphisice intelligitur de q̄litatibus ⁊ accidentib⁹ intensibilibus ⁊ remissibilibus cuiusmodi nō sunt concept⁹ mentales

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicitur q̄ oratio est vox significatiua ad placitum nō q̄ ipsa tota sit imposita ad significandū sed q̄ suam significationem trahit ex significatione suarum partium que seorsum significant ad placitum ex impositiōe voluntaria. Ad ⁊[am] dicitur q̄ istud verbuꝫ legitur potest dupliciter considerari. Uno mō pure verbaliter: scꝫ pro eo q̄ ex sua propria significatiōe significat ⁊ sic est verbū ⁊ nō oratio. Alio modo potest capi pro eo quod verbaliter significat ⁊ etiā pro eo quod significat suū suppositum q̄ de bonitate intelligentis ⁊ consuetudine grāmaticoruꝫ subintelligitur: ⁊ sic sibi correspondet in mente conceptus complexus propositionalis: ideo potest dici ꝓpositio. Ad tertiam patuit solutio in tertio notabili. Ad quartā negat antecedens. Nec sufficit ad hoc q̄ aliqua vox sit oratio q̄ sibi correspondeat conceptus complexus: sed cum B requiritur q̄ ptes vocis seorsum sumpte correspondeant in significando partibus conceptus vt patuit in primo dubio.

Queritur quinto vtꝫ tantū

sint tres species oppositionis. s. contradictoria contraria ⁊ subcōtraria. Et arguitur primo q̄ non. q̄ est aliqua oppositio subalterna ⁊ relatiua ⁊ priuatiua. ergo nō sunt tres species oppositionis. Scōo sic. Iste contradicūt: sortes currit ⁊ sortes nō currit: ⁊ tñ retinent legē contrariorum. ergo oppositio subcontraria ⁊ contradictoria non distinguunt. consequētia tenet. q̄ leges oppositarum propositionū diuersificantur fm diuersitatem oppositionū. Maior relinquitur nota sed minor declarat. q̄ repugnant in pluralitate ⁊ non in veritate. Prima pars supponitur vera sed scōa pars probatur. s. q̄ non repugnant in veritate. q̄ pro quocūq̄ tpe sortes potest currere: ista potest esse vera sortes currit. ⁊ etiā ꝓ quocunq̄ tpe sortes potest non currere. ista potest esse vera sortes nō currit: sed pro vno ⁊ eodem tempore sortes potest currere ⁊ potest etiā non currere. Potest eni cras currere ⁊ pōt etiam cras non currere. ergo in vno ⁊ eodem tēpore iste due possunt esse vere: sortes currit sortes non currit. ⁊ per consequēs tenent legem subcontrariarū. Tertio sic. Cōtradictoria nec repugnant in veritate nec in falsitate ergo in contradictoriis nulla est oppositio. ⁊ p̄ consequēs oppositio contradictoria nō est species oppositionis. Antecedens patet. primo q̄ nō repugnēt in veritate. q̄ iste due cōtradicunt: iste tribulus est sapidus iste tribulus nō est sapidus: ⁊ tamen sunt simul vere. ergo minor pt⁹. q̄ quod iudicatur ab aliqua tota specie illud est verum: sed azinus fm suam totam speciem iudicat. hūc tribulum esse sapidū ergo iudiciū eius est verum. q̄ natura in tota vna specie nō deficit. ⁊ per consequens ista est vera: iste tribulus est sapidus: sed q̄ sua negatiua sit vera: Patet: quia homo a tota specie sua iudicat hunc tribulum non esse sapidum. ergo iuditium est verum. ⁊ per consequens ista est vera: iste tribulus non est sapidus. Sed antecedens pro scōa pte patet. s. q̄ non repugnāt in falsitate. q̄ iste due contradicunt: ego dico falsum ego non dico falsum cuꝫ sint singulares diuerse qualitatis: ⁊ tamen sunt simul false. ergo contradictorie possunt simul esse false. Minor pt⁹ ⁊ primo q̄ ista affirmatiua. ego dico falsum sit falsa casu posito q̄ sortes nullam aliam propositioneꝫ dicat nisi istam: ego dico falsum: tunc sic arguitur. q̄ vel sortes dicit verum vel falsum. si dicit verum ergo verū est sortem dicere falsum: ⁊ tamen nullā aliaꝫ propositionem dicit nisi istam ego dico falsū. ergo ista propositio prolata a sorte. s. ego dico falsum est falsa. Probatur etiam q̄ sua negatiua. s. ista ego non dico falsum sit falsa. q̄ sortes nihil dicit nisi istam propositionē: ⁊ tamen ipsa est falsa vt probatum est. ergo falsū est sortem non dicere falsum. ⁊ per cōsequēs hec propositio: ego non dico falsum erit falsa. ⁊ sic habetur intentū: scilꝫ q̄ iste due contradictorie: ego dico falsum ego non dico falsum sunt false. In oppositum est are[lcō].

Sciendum primo q̃ pro declaratione termiorꝝ ponũtur q̃tuor dicta. Primũ est q̃ oppositio vt hic sumit̃ est repugnãtia duarũ ꝓpositionũ in q̃litate tñ vel in q̃litate et in q̃ntitate simul in veritate tantũ in falsitate tantũ vel in veritate et falsitate simul. Primã priculam excludit̃ oppositio relatiã et puatiua. Secũdã excludit̃ oppositio sbalterna q̃ non est repugnãtia ꝓpositionũ in q̃li ꝛc sz q̃n ꝛc tantũ. Secũdũ dictum ad hoc q̃ aliq̃ ꝓpositiones kathegorice sint ꝓrie tres ꝓditiones regrũtur. Prima q̃ vna sit vniuersalis affirmatiã et alia vl'is negatiã eiusdez sbiecti et eiusdẽ ꝑdicati. Secũda ꝓditõ est q̃ terminꝰ distribuibilis nõ distribuꝰ in vna distribuat̃ in alia defectu cꝰ iste non sunt cõtrarie cꝰ libet hõis oculus est dexter et cꝰ libet homis oculꝰ nõ est dexter q̃ in neutra distribuit̃ iste ẽ miꝰ cõis oculus. Et q̃ nõ sint ꝓtrarie patet q̃ sunt simul vere q̃ repugnat legi ꝓtrariaꝝ. sz contraria ꝑme est ista cꝰ libet hõis nullꝰ oculs est dexter. Tertia ꝓditõ. est q̃ termi nõ teneãt magis vel minꝰ ample in vna q̃z in alia defectu cuiuꝰ iste non ꝓtrariantur. Dis hõ est ml'r nullus homo est mulier q̃ in ꝑma hõ tenetur pro femellis et in secũda ꝑ maribus. Tertium dictũ Ad oppositiõez subcõtrariã tres cõditiones regrunt. Prima cõditio q̃ vna sit pticularis vel indefinita affirmatiã et alia pticularis vel indefinita negatiã eiusdem sbiecti et eiusdẽ ꝑdicati. Secũda ꝓditio q̃ ꝑdicatuz in vna teneatur pticularit ꝛ i alia vl'r defectu cuius iste nõ sunt subcõtrarie homo est aial ꝛ hõ animal nõ est. Tertia ꝓditio est q̃ termini teneant̃ in vtraqz eq̃ ample ꝛ eq̃ restricte et eodem mõ appellate defectu cuiꝰ iste nõ subcõtrariant̃ qdam hõ fuit pridie albus et quidam homo non fuit heri albus q̃ possunt sil' esse false. Quartũ dictũ q̃ q̃dam sunt ꝓtradictorie de lege tantũ sz q̃ retinent legem cõtradictoriꝝ cui ꝓmõi sũt due singl'ares diuerse q̃litatis. Alie sunt cõdictorie de forma et de lege simul ꝛ ad illas quiqz ꝓdictiones reqrunt. Prima est q̃ sint opposite qualitates ꝛ q̃ntitates eiusdem sbiecti et eiusdẽ ꝑdicati. Secũda cõditio q̃ qlibet terminꝰ distribuibilis nõ distribuꝰ in vna distribuat̃ in alia et ecõtra nisi forte talis terminꝰ cõmuis fuerit determiãto termini singularis q̃ iste due cõtradicunt sortes videns azinum curzit ꝛ sortes videẽs azinũ nõ curzit et tamẽ in neutra iste terminꝰ videẽs azinum distribuit̃. Tertia conditio q̃ termini teneantur vniuoce et non equoce ꝛ nõ magis aut minꝰ ample vel restricte vel magis appellate. Quarta conditio q̃ si in ꝓpositione vniuersali terminus distribuat̃ in ordine ad aliũ terminũ stãtẽ cõfuse tñ tũc iste terminꝰ distribuꝰ in vniuersali debuit in pticulari sibi contradicente supponere determiate et nõ cõfuse tñ ideo iste nõ cõtradicũt omnis homo est animal: oẽ animal hõ non est. Sz ꝓdictoria ꝑme est ista quidaz homo nõ ẽ aiimal. Quinta cõditio q̃ in ꝓpositõe vniuersali terminꝰ distributus in ordine ad aliũ terminũ supponẽtem determiate debet in pticulari sibi ꝓdicente stere cõfuse tñ et nõ determiate defectu cꝰ iste non cõtradicunt caput habet omnis hõ et aliquis homo nõ habet caput. sz ꝓtradictoria ꝑme est ista. Omne caput homo non habz in qua ly hõ supponit cõfuse tãtũ. Et si dicat q̃ iste due non ꝓcipant eodem ordine q̃ in prima ly hõ postponitur copule et in secũda ꝓponitur respondetur q̃ ad hoc q̃ ꝓpositiones dicãtur participare in vtroqz termio fm eundem ordinem sufficit q̃ illud q̃ sbicit̃ in vna subiciat̃ in alia et illud q̃ ꝑdicat̃ in vna ꝑdicet̃ in alia siue obfuerit idẽ ordo situal' siue nõ.

Sciendũ secundo q̃ in hoc ꝛ° tractatu determiat arestotiles ꝟ q̃dã passione intrinseca enũciatõis q̃ ẽ oppositio. et ꝓtiet q̃tuor capitula. In q̃z ꝑmo determinat de oppositõe in se suis ꝓpꝰ. et ꝓtinz duas ꝓtes ꝓcipalas in quarũ prima intendit duas ꝓclusiones. Prima ꝓclusio est. Oppositio est ꝑtz quia in omni affirmatione qua cõtingit negare et in omni negatione qua cõtingit. affirmare est oppositio sed omnẽ affirmationẽ cõtingit negare et omnem negationẽ contingit affirmare q̃ oppositio ẽ B ꝛem declarat arestotiles tangẽdo quatuor modos enũctiandi quorum duo sunt veri et duo falsi. Primus modꝰ enunctiandi affirmãdo hoc verbũ est de ente siue de aliquo sbiecto supponẽte ꝑ aliquo vt dicendo homo est et iste modꝰ enunctiãdi est verꝰ. Secundꝰ modꝰ enunctiãdi qui ẽ falsus fit enunctiando hoc verbũ est negatie de ente dicẽdo homo non est. Tertius modus q̃ etiam est falsus fit affirmãdo B verbũ est de nõ ente vt kimera est. Quartus fit negando hoc verbum est de eo q̃ nõ est siue de non ente vt kimera non est et iste modus est verus. Et addit arestotiles q̃ sicut ex ꝑte huiꝰ verbi est ꝑsentis tẽporis possunt formari q̃tuor mõi enunctiandi ita contingit eodem modo in aliis temporibus q̃ sunt extra tempꝰ ꝑsẽs sicut sũt ꝑteritum et futurũ nec etiam contingit solum variare hos quatuor modos enuntiãdi respectu huius verbi est de secundo adiacente sed

etiam cōtingit cōformiter variari in ꝓpositōibus de est tertio adiacente vt homo ē albus: homo non est allbus: kimera est alba: kimera non est alba. Secūda ꝯclusio tangit diffinitionez oppositiōis sub nomīe contraditōis et ē hec Cōtradictio ē affirmatio et negatio opposite. Et debēt intelligi iste ꝑticule eiusdem de eodem nō equiuoce et cetere ꝯditiōes posite in diffinitōe elenci ꝑmo elencoꝝ vbi determinat̄ de sillogismis sophisticis. In secūda ꝑte ꝑncipali determinat arestotiles de q̄tuor spetiebus oppositōis et intendit q̄tuor ꝯclusiōes. quaꝝ. prima tāgit vnaz diuisionē enuntiationum ex parte subiecti. et qꝛ tale subiectum est nomē vel aliquid positū loco nomis et significatm̄ rei ideo ponit vnā diuisiōez rerū q̄ ē hec. Rerum aliq̄ sunt vniuersales et alie sunt ꝑticulares. Vl'e quidē est qd̄ natum ē de pluribꝰ ꝑdicari. sz singulare ē qd̄ nō ē aptū natuz ꝑdicari de pluribus: sed de vno solo. Et vlterius istam diuisionē applicādo ad ꝓpositum addit ꝙ necesse est qūz enuntiare aliqd in eē vel non in esse alicui eoruz q̄ sunt vniuersalia aut alicui eorū q̄ sūt singularia. Et sic patet ꝙ vniuersale et singulare valent ad oppositiōez tanq̄z subiecta ꝓpositionū oppositarū. Secūda conclusio tangit diffinitōez cōtrariaꝝ. et est hec. Contrarie sunt ille inquibus enuntiatur aliqd̄ ꝑdicatum affirmatīe de aliquo sb̄iecto ꝛ negatiue de eodem subiecto vl'i vl'r sumpto. Et declarat quid est terminuz teneri vl'r. et est ipsum teneri cū signo vniuersali. vt omnis hō albus est: nullus homo albus est. Tertia cōclusio tangit diffinitōez subcontrariaruz et est hec. Subcōtrarie sunt ille inqbus enuntiatur ꝑdicatum affirmatīe vel negatiue de eodē sb̄iecto vniuersali nō vl'r sumpto. Et quāuis ille nō sint ꝯrie tamen ꝯtingit illa q̄ significant̄ ꝑ eas esse contraria. et inuit ꝙ vl'e teneri nō vniuersalit̄ est termiuū ꝯmunem sumi sine signo vniuersali. quia istud signum omne nō est vniuersale sed significat vl'r .i. denotat ꝙ terminus cui additur tenet̄ vniuersalit̄ ꝑ omnibꝰ suis suppositis ꝑ quibus distribuit̄ ꝑ tale signum. Circa hoc tamen remouet vnū dubiū qꝛ dictum est ꝙ in aliqua ꝓpositioue enuntiatur vniuersaliter per additōez huius signi omnis ideo posset aliquis dubitare. Utrum debeat addi subiecto vel ꝑdicato: vel etiam ex hoc ꝙ dictū est: snbiectum aliquādo teneri vniuersaliter potest aliquis dubitare an ꝑdicatū possit teneri vl'r. hoc remouet dicens ꝙ non. quia nulla affirmatio erit vera in qua de aliquo vniuersali predicatur vniuersale vniuersaliter sumptuz. vt ista est falsa omnis homo est omne animal. Quarta conclusio tangit diffitionem ꝯdictoriaruz. Contradictorie sūt ille in quarum vna affirmat̄ ꝑdicatum vniuersalit̄ de subiecto: ꝛ in alia idem ꝑdicatū negatur n̄ vniuersalit̄ sed ꝑticularit̄ de eodē subiecto vl' econtra. vt omnis homo albus ē: non omnis homo albus ē: quidaz homo albus est: nullus homo albus est:

Sciendū tertio ꝙ circa hunc

textum incidunt tres difficultates. Prima ē Qualiter intelligit̄ istud verbū textus ꝙ contradictio est affirmatio et negatio opposite: cū tamen contradictio sit q̄dam relatio media inter affirmationē et negationez et relatio semꝑ distinguatur a suis extremis. Rñdet̄ ꝙ ibi ē ꝑdicatio materialis in qua ꝑdicatur fundamētum vel subiectum de relatōe fūdata in ipso: ad modum quo dicerem⁹ ꝙ pater est homo: Aliter posset dici ꝙ ista propositio intelligit̄ exponēdo concretum pro abstracto vt sit sensus. Contradictio est affirmatio et negatio opposite .i. est oppositio siue repugnantia q̄ est inter affirmationem et negationem. Secūda difficultas. qualiter intelligitur illud dictuz textus. Quando autē in vniuersalibꝰ nō vniuersaliter non sunt contrarie q̄ autem significantur ꝯtigit esse ꝯria. Respondetur ꝙ sic debet intelligi quamuis enim propositiones inquibus enuntiatur particulariter ꝑdicatum de subiecto affirmatiue et negatiue non sint contrarie s̄m modum enuntiandi. tamen contingit eas s̄m rem significatam esse contrarias ꝛ hoc est verum quando sunt in materia naturali vel remota. quia subcontrarie in materia naturali vel remota equipollent contrarijs Tertia difficultas. Quomodo est inteiligendum illud dictum textus: illud qd̄ est vniuersale predicari vniuersaliter non est verum. Respondetur per quatuor dicta. Primum dictum vniuersale vniuersaliter sumptum non est aliquid aggregatum ex termino commuī et signo vniuersali: sed est terminus cōmunis distributus: ita ꝙ omnis terminus communis distribut⁹ dicitur esse vniuersale vniuersaliter sumptum Primum patet quia aggregatū ex termino cōmuni et signo vniuersali non ē vl'e ergo non est vniuersale vniuersaliter sumptū Secundum patet quia terminus cōmunis distributus est quoddam vniuersale: vel ergo tenetur vniuersaliter et sic habetur propositum: vel tenetur non vniuersaliter et hoc est falsuz quia tunc non esset distributus. Secunduz

dictum. In qualibet propositiõe negatiua cui⁹ p̄dicatum est terminus cõmunis p̄dicatur vniuersale vniuersalit̄ sumptũ. patet quia cuiuslibet propositõis negatie p̄dicatũ si sit distribuibile distribuit̄. sed termin⁹ cõis distribut⁹ est vniuersale vniuersalit̄ sumptũ vt patuit ex p̄cedenti dicto g̃. Tertiũ dictũ in propositiõe affirmatiua vera quandoq; p̄dicat̄ vniuersale vniuersaliter sumptuz patet. q: istius ꝓpositionis tantũ animal est hõ p̄dicatum distribuitur: q: infert istam vniuersalẽ: omnis hõ est animal: in qua subiectũ distribuit̄: q̃ quidem subiectum erat p̄dicatũ p̄oris exclusiue. g̃ in ista exclusiua tantũ animal est homo: istud p̄dicatum hõ distribuit̄: Item in ista ꝓpositione omnis hõ est ipsemet p̄dicatũ distribuit̄ saltẽ distributõe sigillata. g̃ in propositõe affirmatiua vera p̄dicat̄ aliquando vniuersale vniuersalit̄ sumptũ. Quartũ dictũ. Ad hoc q̃ aliq̃ p̄dicatum p̄dicet̄ vniuersalit̄ de subiecto nõ oportet illi p̄dicato addere signũ vniuersale: sed subiecto. et hoc est q̃ intẽdebat arestotiles in passu p̄alegato.

Conclusio responsalis tantũ

tres sunt species oppositiõis formales ꝓpositionũ. patet satis ex dictis in secundo nõbili.

Dubitatur primo vtrũ contrarie repugnẽt in veritate tantũ: et subcõtrarie in falsitate tantũ: contradictorie formaliter repũgnent in veritate et in falsitate siml'.

Pro dubio est supponendũ q̃ arestotiles in hoc secũdo capitulo determinat de quadã ꝓprietate ꝓpositionũ oppositaꝝ q̃ vocat̄ lex oppositionuz. et ꝯtinet quinq; ꝯclusiões. Pria Cõclusio tãgit legem ꝯtrariaꝝ. et est hec. Cõtrarie sunt vl'is affirmatia et vniuersalis negatia. vt oĩs hõ est iustus. null⁹ homõ est iustus. ideo impossibile est eas eẽ veras simul. Secũda ꝯclusio tangit legẽ sb̄cõtrariaꝝ. et est hec. Subcõtrarie p̄nt simul esse vere. vt q̃daz homo est albus: q̃dam hõ non est albus: veꝝ tamẽ arestotiles nõ nomiat illam oppositionẽ subcõtrariã: sz a boetio vocat̄ oppositio subcõtraria. Tertia cõclusio tangit legẽ ꝯdictoriarum. et est hec. In ꝯdictorijs tã vniuersaliũ q̃z singulariũ necesse est alterã esse verã. et alterã esse falsam. vt sortes est albus: sortes nõ est alb⁹: Et ex hoc textu p̄nt elici duo correlaria. Primũ est q̃ q̃dam sunt ꝯdictorie de subiecto cõi: et q̃dam sũt ꝯdictorie de subiecto singulari. Secũdũ correlariũ q̃ singularis affirmatia ꝛ singularis negatia eorũdẽ extremorũ ꝯdicũt. et ideo nõ est idem iuditium de ipsis quantũ ad oppositõez sic̃ de ꝑti⁹ et indefinitis: quibus ꝯuenit oppositõ sb̄cõtraria. Quarta ꝯclusio repetit legẽ subcõtrariaꝝ vt illã probet. et est hec. Subcõtrarie sunt simul vere: ꝑ repũgnant in falsitate. Primã partẽ arestotiles ꝓbat quatuor exẽplis. Primũ exẽplum ẽ istud. Iste sunt subcõtrarie hõ est alb⁹: homo non est albus: et tamez sunt simul vere. ergo due subcõtrarie possunt simul esse vere. Secundum exemplum. Iste sunt subcõtrarie hõ est probus: homo non est probus: et tamen sunt simul vere. q̃ patet. quia iste sunt simul vere homo est ꝓbus: homo est turpis. sed ad istam homo est turpis sequitur ista homo nõ est probus. g̃ iste due subcõtrarie hõ est probus hõ nõ est ꝓbus stabunt simul in veritate. Tertium exẽplum est istud: Iste sunt subcontrarie homo est pulcer: homo non est pulcer: et tamen sunt simul vere. quia iste simul stant homo est pulcer: et homo ẽ fedus. sz ad istaz homo est fedus sequit̄ ista hõ non est pulcer. ergo iste simul stabunt hõ est pulcer. hõ non est pulcer. Quartum exẽplum est istud. Iste subcontrariantur homo est: hõ nõ est: et tamẽ sunt simul vere. quia iste due simul stant hõ est: homo fit: sed ad istam homo fit. sequitur ista hõ non est. quia q̃ fit non est. g̃ iste due simul stabunt homo est: homo non est. Ueꝝ tamen posset dici q̃ istud exemplum non ponitur ꝑ quarto exemplo: sed ponitur tãq̃ ꝓbatio p̄senti exempli: in quo dicebatur q̃ iste due sunt simul vere homo est albus: homo ñ est albus. patet. quia iste simul stant homo ẽ albus: homo fit albus. sed ad istam homo fit albus: sequitur ista homo non est albus. q: q̃ fit non est. ergo iste due homo est albus homo non est albus erunt simul vere. Quita Conclusio remouet vnum dubium. dictuz est enim q̃ iste sunt simul vere: est homo albus: et non est homo albus. ideo possz aliquis credere q̃ etiã iste essent simul vere: ẽ hõ albus: et nẽo est alb⁹. quia ista ꝓpositõ nõ ẽ hõ alb⁹ videt̄ eẽ eadẽ et idẽ ꝑ ꝛe cũ ista nẽo est albus. Hoc dubiũ remouet arestotiles dicẽs q̃ iste ꝓpositões nõ ẽ hõ alb⁹: et nẽo ẽ alb⁹: nec sũt eedẽ: nec idẽ significãt: nec ex necessitate sũt sil' vere. Ueruntamẽ extra textũ p̄t dici q̃ ista ꝓpositio nõ ẽ hõ alb⁹ ẽ distinguẽda. q: vel i ª negatio cadit supra copulã et sup̄ illõ q̃ seq̃t̄ eaz: et sic ip̄a equalet de vi ꝑmõis isti nemo ẽ albus. Alio mõ potest intelligi q̃ v̄tus negationis cadat supra illud v̄bum est: nõ autẽ supra illũ terminũ hõ. et in hoc sensu dicit arestotiles q̃ ip̄a nõ equalet huic nẽo est albus:

quia ista nemo ē alb⁹ est vniuersalis negatiua. ſz illa nō est homo alb⁹ est indefinita negatia. Et huius confirmatō ꝓt esse: qz antiqui ymaginabāt duas indefinitas diuerse q̄litatis et eorūdē extremoꝝ esse ꝯdictorias: qbus volēs arestotiles ꝯdicere dicit ista indefinita negatia ſcz nō est hō alb⁹: nō equalet isti vl'i negatiue: nemo est albus. et ideo indefinita negatia nō ꝯdicit indefinite affirmatiue ſibi opposite.

Dubitatur secūdo vtrū contradictio sit maxia oppositio. Et vi² q̄ nō. qz maxia oppositio nō includit in minori. ſz oppositio ꝯria infert et includit ꝯdictoria· q̄ oppositio ꝯtraria est ſūma oppō ⁊ nō ꝯdictio. Ad dubium respōdet ꝑ quiqz dicta. Primū dictuz Lōtradictoria cōplexa maxie repūgnāt. patet quia repūgnāt in veritate et falsitate: in q̄litate et q̄ntitate ſimul: qō nulli alioꝝ oppositorum ꝓuenit. Lōtraria enī solū repūgnāt in veritate: qz possunt simul eē falsa. ⁊ subcōtraria repūgnant in falsitate tantū: qz possunt ſimul eē vera. Secundū dictū. Lōtradictoria incōplexa maxie repūgnant extēsiue. patz qz illa maxie repūgnant extensiue q̄ ſub diſiūctione ſumpta verificāt de quocunqz ꝓceptibili: ſiue ſit ens ſiue nō ens. sed ipsa copulatiue ſūpta de vno conceptibili verificari possunt. ſz contradictoria sunt hᵒmōi. nulla enim ratio conceptibilis potest alteꝝ ꝯdictorioꝝ ſubterfugere 4ᵗᵒ metha. q̄ ꝯdictoria maxime repūgnāt extensiue. Tertiū dictū. Lōtradictoria maxime repūgnant intēſiue. patet qz illa dicuntur maxime repugnant intēſiue q̄ bſit maxmā inꝑpossibilitatem ad esse ſimul in eodem. ſz contradictoria sunt huiusmōi: quia per nullā potentiam possunt de eodē verificari aut esse in eodem. Quartū dictū. Lōtradictoria maxime repūgnāt excluſiue. patet quia excludūt qōcunqz cōmune in quo conueniunt. in nullo enim cōmuni ꝓueniunt ꝯdictoria. Quartum dictum. Contradictoria possunt maxime ⁊ minime repugnare pmiſſiue et fundamentalit quia possunt fundari in maxime diſtantibus et etiam in hijs q̄ minime differūt. ſicut in hiſ q̄ differunt ſolum ex natura rei: vt ſunt diffinitio et diffinitum. Et ad rationē in oppositum factam. rñdetur ꝑ diſtinctionē. quia contraria possunt duplicit ꝓſiderari. Uno modo ꝑſcise i ſua ratione formali ꝑſcindente a quacunqz oppōe. et ſic nec inferunt nec includūt contradictoria. Alio modo possunt capi nō ꝑſcise: ſed permiſſiue: vt ſcilicet ſecum permittunt contradictoria: et ſic inferunt et includūt contradictoria:

Dubitatur tertio vtrū vniᵒ affirmationis ſit tantum vna negatio oppoſita. Pro ſolutione est ſupponendū q̄ arestotiles in tertio capitulo determinat de vnitate et pluralitate propoſitionum oppoſitaꝝ. Et intēdit quatuor ꝓcluſiones. Pria ꝓcluſio est hec Uniᵒ affirmatōis ē vna negatō ſibi oppoſita. patet qz negatō debz illud idē negare qō affirmatō affirmauit. et etiā de eodem: ſiue illō idem ſit vl'e ſumptū vl'r: vel nō vl'r: ſiue ſit ſingulare. q̄ vnius affirmatōis est vna negatio. Aſſicedēs patz. qz ſi negatio negat aliud de eodē: vel idem de alio: tunc talis negatō non erit oppoſita tali affirmatōi: ſz erit ab ea diuerſa. Secūdo ꝓbat idē exēplarit in duabᵒ ſpetiebus oppoſitionis. Primo in oppoſitōe ꝓtradictoria per tria exēpla. Primuz exēplum est quando ſbiectum tenet ſingularit. qz huic affirmatōi ſortes albus est: opponit ꝯdictorie illa negatio q̄ est. ſortes non est albus· Secūdum exemplum: huic affirmatōi: omnis hō albus est: ꝯdictorie opponit illa negatio: nō omnis homo albus est. Tertiū exēplum. Iſti affirmatōi aliquis hō albus est: opponit illa negatio: nullus hō est albus. De ſubcōtrarijs dat vnum exēplum. qz illi affirmatōi q̄ est hō est albus: opponit illa negatio q̄ est: hō nō ē albus. q̄ vni affirmatōi vna est negatio oppoſita. Poſtea epilogat ea q̄ dicta ſūt dicens q̄ exꝑdictis patz q̄ oppoſitaꝝ ꝓpoſitōnum. Alie ſunt cōtrarie ⁊ alie ꝯdictorie. ꝓpter dēdo ſbcōtraria incōtradictorijs. patz etiā q̄ non in oibᵒ oppoſitis ſi vna ē vera alia ē fl'a: ſz in aliqbus tm. Secūda ꝓcluſio tāgit diocz affirmationis vniᵒ et negatōis vniᵒ. et est hec. Affirmatō ⁊ negatio vna est illa q̄ vnuz de vno ꝑt ſiue vl'e ſumat vl'r ſiue nō vl'r. vt omis hō albᵒ est: non omis hō albᵒ est: n ᵒ hō albᵒ ē: qdam hō albus est: ſuppoſito q̄ albū ꝑ ccᵗ vnū. qz ſi nō ſcaret vnū: ſz plura nō ēēt ꝓpoſitō vna. Tertia ꝓcluſio. Oñ ᵗ qd ſit enuntiatō pl'es et ē hec. Enuntiatō in q̄ ponit terminᵒ equocᵒ ipoitᵒ ad ſignificādū diuerſa ex qbᵒ nō fit vnū ē ꝓpoſitio pl'es et nō vna. patz qz ſi hoc nomē tunica imponat ad ſignificādū hoiez ⁊ equū: tūc iſta ꝓpoſitio tunica est alba nō ē vna ſz pl'es: qō pz qz caſu ſtāte nihil refert dicere q̄ tunica est alba vel q̄ hō est albᵒ ⁊ equᵒ est albᵒ. ſed iſte multa ꝑ ᵐᵗ et nō ſūt vna ꝓpoſitō. ſz plures: eo q̄ equᵒ et hō nō ſunt aliqd vnū. q̄ iſta ꝓpoſitio tunica est alba: nō erit ꝓpō vna. ſz plures Quarta ꝓcluſio (q̄ est correlaria) est hec. In hiſ affirmatōibus et negatōibus in qbus po-

nitur terminus equocus nō est necesse alterā
ptem esse verā et alterā ptē esse falsaz. qō pos
set sic ꝓbari quia negatō poterit aliō negare
qō affirmatō nō affirmauit. Extra tertū potest
ad dubiuz respōderi ꝑ vnā distinctōez. qz vel
intelligit de oppositōe ꝗdictoria: vt sit sensus
q̄ vni affirmatōis est vna negatō sibi ꝗdicto
rie opposita. et iste sensus est ver: sz nō ē de
mēte arestotilis qui dictā ꝓpositōez probat in
subcōtrarijs vt patuit. Alio mō potest intelli-
gi in eodē genere oppositiōis vt sit sensus q̄
vniuersali affirmatie tātū ꝛtrariat vltis nega-
tiua: ⁊ pticulari affirmatie tantū ſbcōtrariatur
pricularis negatiua: vniuersali vero negatiue
tantū ꝗdicit pticularis affirmatia: et iste sens
est verus et de mēte arestotilis.

Ad rationes ante oppositum

Ad p̄mam patz solutio in p̄mo notabili. Ad
secūdā. Et ad ꝓbatōez mioris rndet dilling-
ucēdo antecedēs et ꝛsequēs. qz hec determina-
tio ꝑ eodem tpe vel simul pt determiare hoc
ꝗbuz pñt: et sic ꝛce ² añs et ꝛñs: sicut bene ꝓ
bat argumētuz. Alio mō potest determiare ꝗ
verbum esse: et sic añs q̄z ꝛñs sūt false. Ad
tertiam negat minoz. Et ad ꝓbatiōez ꝑ p̄ma
pte ōz q̄ tā azin q̄z hō recte iudicāt: sz tamez
nō segt q̄ iste due ꝗdictorie sint simul vere: ꝗ
tribul est sapid: et hic tribul nō est sapidus
qz azinus nō iudicat q̄ hic tribul sit sapidus.
simpliciter: sz q̄ sit sapid sibi: et illud iuditiū
est verz. sz etiam canis iudicat q̄ ꝗ tribul nō
est sapid sibi: iō fugit illū. sz hō ꝑ apparen-
tiā iudicat q̄ iste tribul est sapid azio et per
expientiā iudicat q̄ nō est sapid sibi: et hoc
totū est verū. nec ex istis rectis iuditijs pt hī:
nisi q̄ ille due sunt simul vere: iste tribul est
sapid azino: et iste tribul nō est sapid hōi
q̄ nō ꝗdicūt vt clare patz. Ad ꝓbatōez scōe p-
tis mioris qñ ꝑ ⁊ q̄ iste due sint simul false: e
go dico falsuz: ego nō dico falsū: ōz q̄ affir-
matia est falsa casu stante: qz eqpollet isti: e-
go dico aliqd ft'm aliud ab isto ego dico fal-
sum q̄ est falsa. sz sua negatia: scz ista: ego nō
dico falsuz. est vera. qz eqpollet isti vere ego
nō dico aliud falsū ab hoc falso. Et hoc totuz
ꝛfirmat ꝑ talē regulā q̄ termin nūq̄z pt sup-
ponere ꝑ toto cui est ꝑs. ideo hec dictio falsū
nō potest supponere ꝑ ista tota ꝓpositōe ego
dico falsū: sz supponit ꝑ vna alia ꝓpositione
falsa. Alit respōdet ꝑ quinqz dicta. Primuz
dictū. Omnis propositio falsificās seipam est
falsa. patet qz ad veritatē copulatie regrit ve
ritas omniū suaz partiū. sz impossibile ē ista
duo p̄dicata verum et falsum copulatie sūpta
verificari de eadē propositōe. q̄ ꝓpositio sig-
nificans se esse verā et falsam est falsa ex quo
nō potest eē ita sic ꝑ ipsā significat. sz sola ꝓ
positio significās se eē veraz et se eē falsaz de
seipaz falsificare. q̄ omnis ꝓpositō falsificās
seipaz eē falsa. Secūdū dictū. Ista ꝓpositio
ego dico falsū habz duplex significatū. vnuz
materiale. et aliud ꝛsecutū. Significatū ma-
teriale est illud q̄ habz ꝓpositio ex hītudine
suoz terminoz. Sz ꝛtum ꝛsecutū est illud sig
nificatū qō in bona ꝛsequētia infert sequi ex
materiali ꝗ to ꝓpositōis. Tertiū dictū. hec ꝓ
positio ego dico falsū ꝗ se esse verā et se esse
falsaz: p̄mū patz qz cū sit affirmatia ex sua sig
nificatōe materiali siue gñali significat ita eē
sic ꝑ eam significat. sed ita eē sic ꝑ ꝓpositōez
significat est ipaz ꝓpositoez esse verā. q̄ illa ꝓ
positio ego dico falsum ꝗ se esse verā. Sed
q̄ significet se esse falsā patz. qz de significa
to ꝛsecutiuo significat seipaz esse falsaz. nam
bene sequit hec ꝓpositio ego dico falsuz ē ve
ra. q̄ ita est sicut ꝑ ipaz significat: et vltra ita ē
sic ꝑ ipaz significat: ⁊ significat ꝑ ipaz me di-
cere falsum. q̄ verū est me dicere falsum. mō
nihil dico nisi istam ꝓpositōez ego dico falsū
q̄ ista est falsa: et ꝑ ꝛsequens sequit ad ipsaz
esse verā: ⁊ ipsaz eē falsaz. Ex quo infert q̄ hc
ꝓpositio ego dico falsum est vna ꝓpositio in
solubilis falsificans seipam. et ideo est falsa.
Quartū dictū. Ista ꝓpositio negatia ego nō
dico falsum: non est ꝗdictoria istius affirma-
tiue: ego dico falsum. patz p̄mo. qz est simul
falsa cū sua affirmatiua: vt facilit posset pro
bari sicut de ꝓcedēti. patet scōo. supposito q̄
ista ꝓpositio affirmatia: ego dico falsum sig-
nificet ꝑ illaz litteram a: et ista negatiua ego
nō dico falsū significet ꝑ b: tunc sic ar ² A sig
nificat seipsū esse falsum: vt p̄us ꝓbatū est: ⁊
b. significat b nō esse falsum: vt similit ꝓba-
retur. q̄ nō ꝗdicunt. tenez ꝛnia qz ꝗditio est af-
firmatio et negatio eōdez de eodē. sz in affir-
matiua affirmat hec p̄dicatum eē falsū de a:
et in negatia neget illud idē p̄dicatū de b. q̄
non affirmet et neget idez de eodē. Quintū
dictū. Cōtradictoria istī affirmatie ego dico
falsū: est ista: nō ego dico falsū: put illa nega
tio nō fert sup̄ totā ꝓpositōez. patet ista affir-
matia ego dico falsum eqpollet isti ꝓpositiōi
mētali copulatie: scz verū est me dicere falsuz
et falsū est me dicere verū. mō copulatie ꝗdi-
cit vna disiūctia de ptib ꝗdicētib. sz ista: nō
ego dico falsū: equalet vni disiūctiue mentali
de ptibus ꝗdicentibus: scz isti: falsum est me
dicere falsuz: vel verz est me dicere falsuz: ⁊ ꝑ

consequēs ipa cōtradicit pōni affirmatie. Et cō firmat qz affirmatia est falsa: sz ista negatia est vera: et possunt simul esse vere vel false. g contradicunt.)

Queritur sexto. vtrū aliqua

ꝓpositio singularis de futuro ꝓtingēti sit determiate vera vel falsa. Et ar² pmo q sic. qz hec est determinate vera dies iudicij erit: solorietur cras. et tamē sunt de futuro ꝓtingēti g. Secūdo ar² hec est necessaria. Omne futurū ꝓtingens est futurū: cū idē pdicet de se ipso. g pt modificari mō necessitatis: et sic ista erit vera. omne futurū ꝓtingēs necessario est futurum. sz illud qd necessario est futurū eueniet de necessitate. g omne futurū ꝓtingens de necessitate euenier: et p ofīs ꝓpositio q est de futuro ꝓtingēti ē determiate vera. Tertio sic. Deus eq determiate ꝓgnoscit futuꝝ ꝓtingēs sic psens et futurū. g futurum ꝓtingens est eq determiatū ad esse verū sic psens vel pteritū: et p ꝓsequēs aliq ꝓpositio de futuro ꝓtingēti ē determiate vera. Afīs patz qz fm augustinū sup genisi: deus nō nouit alic facta q̄z fienda. sz certū est q de⁹ facta ꝓgnoscit determinate sic sunt vel fuerūt. g et determiate ꝓgnoscit fienda. Pria ꝓsequētia declarat. qz illud qd nō est determiate verū nec falsuz nō est ab ali quo intellectu determiate sci ¹ᵉ vel ꝓgnoscibile. g si futuꝝ ꝓtingēs sit a deo determiate scitum sequtur q erit determiate vezꝝ vel falsum. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo qꝰ pro de-

clarātōe termiorꝝ ponūt quinq; distinctiōes. Prima est. ꝓpositōnū alia est de sbiecto vl'i: et alia est de subiecto singulari: Secūda distinctio. ꝓpositōnū q̄dam sūt de psenti: q̄rum copula est psentis tpis nō ampliata. Alie sūt de pterito qꝝ copl'a ē pteriti tpis. z alie de futuro q̄rū copula est futuri tpis. Tertia distinctio ꝓpositōnū q̄dā sūt necessarie: q̄dā impossibiles: et q̄dā ꝓtingētes. Unde illa ꝓpositio ꝑ necessaria cᵒ significatū nō potest nō esse: siue que nō pt esse falsa. Et illa ꝑ impossibilis cᵒ significatuz nō pt esse: seu que nō pt eē vera. Illa vero ꝑ ꝓtingēs cuⁿ⁹ significatū pt esse et nō esse. Ex quo sequt q illa ꝓpositō est singl'aris de futuro ꝓtigenti cuⁿ⁹ sbiectum est terminⁿ⁹ singularis z copula est futuri tpis: et cuⁿ⁹ significatū pt fore et nō fore. Quarta distintio. Aliq ꝓpositio pt dici determiate vera triplicit. Uno mō ꝓut illa dictō determinate excludit falsitatē et possibilitatē ad ipsaz ꝓ q̄libet tpe: et sic illa est determiate vera q sic erit vera q ꝓ nullo tpe pt eē fl'a: sic ē ꝓpositio necessaria. Secūdo mō pt dici determiate vera ꝓut determiate excludit falsi ᵗᵉ ᵐ z possibilitatem ad ipsaz falsitatē: nō simplicit ꝓ oi tpe: sz ꝓ illo instāti ꝓ quo est vera. et sic illa ꝓpositō est determiate vera q̄ sic est vera q ꝓ illo tpe ꝓ quo est vera nō potest esse fl'a: cuⁿ⁹ mōi est ꝓpositō ꝓtingēs de pfiti. Tertio mō ꝓ ꝓpositio determiate vera ꝓut determiate excludit falsitatē: sz nō potētiā ad falsitatē: etiā in istāti ꝓ quo ipa est vera. et sic illa ꝓpositō est determiate vera q̄ sic est vera q nō est fl'a: licz possit eē fl'a ꝓ eo tpe ꝓ q̄ est vera. sz illa ē determiate fl'a q̄ sic ē fl'a q nō ē vera licz possit eē vera pro illo tpe pro q̄ ē falsa. Ex q̄ inferūtur tria corelaria: Primū q oīs ꝓpō ē determiate vera vel falsa B vltio mō. patz qz nisi sic seq̄ret q esset aliq ꝓpositio q̄ non esset vera nec falsa qd est falsuz. Secundū corelariuz. non omnis propositio est determiate vera vel falsa pmo vel secūdo modo. qz alic nulla propositio esset simplicit ꝓtingēs ad vtrūlibet. Tertiū corelariū. Omnis propositō singularis de futuro ꝓtingēti ē determiate vera vltio mō: z nō pmo mō aut secūdo. Quīta distictio: Ista propositio: nō est necesse infuturis ꝓtingētibⁿ⁹ alterā determiate esse verā vel falsam pt bre triplicē sensuz. Unus est sensⁿ⁹ qñ aq̄libet pte disiuncti remouet necessitas: et tūc est sensⁿ⁹ q infuturis ꝓtingentibus vna ps nō est necessario vera nec necessario falsa: et sic est vera. qz q̄libet pars est ꝓtingent vera vel falsa. Secūdus sensus attendit fm q necessitas negat a tota disiuctia: vt sit sensⁿ⁹: hec disiuctiua non est necessaria: infuturis ꝓtingētibⁿ⁹ altera ps ē vera vel ipsa est falsa. Tertius sensus est pro vt negat necessitas a propositōe kathegorica de disiuncto extremo: et tunc est sensus: hec kathegorica non est necessaria: altera pars est vera vel falsa: et sic iste sensus est falsus.

Sciendum secūdo. qꝰ in hoc

quarto capitulo ingrit philosophⁿ⁹ in quibus propōsitōibus est determiate veritas vel falsitas. et ꝓtinet duas ptes principales. In q̄rum pma ingrit disputatie intentū. et intendit tres cōclusiones. Prima cōclusio est hec. In omnibus ꝑdictoriis de psenti et preterito necesse est vna ptem determiate esse verā et alteram esse falsam: siue sit de subiecto singulari siue de subiecto vniuersali. tamē insudcōtrariis B tioni est necesse. sicut probatum est pus. Secunda cōclusio in cōtradictoriis singularibus de futuro ꝓtingēti non est necesse alteraz ptē

prima pte

secūda pte

esse determinate veraz et alteraz falsaz. ꝓbat duabus rōibus. Prima ratio est ista. qꝛ si oīs affirmatio vel negatio de futuro ꝯtingenti sit determiate vera vel falsa: seqret ꝙ oīa de necessitate euenirēt. ꝯñs est falsuz. ḡ et añs. ꝯña patet casu posito ꝙ aliquis hō dicat aliqd futurū: puta ꝙ sortes currat: et alius dicat ꝑ nō esse futurū: puta ꝙ sortes nō currat: tūc sic a² qꝛ si omis affirmatio vel negatō de futuro cōtingēti sit determiate vera vel falsa: necesse ē alterū illoꝝ determiate dicere verū et nō vtrūqꝫ: qꝛ accipiūt duo ꝯdictoria q̄ non ꝯtingit sil' esse vera: et si alt illoꝝ dicat veruz determiate: tūc necesse est sic esse vel nō sic eē sicut ꝑ' ille qui dicit determiate veꝝ: et ꝑ ꝯsequēs illō de necessitate eueniet. Hanc ꝯsequētiā ꝓbat arestotiles ꝑ simile in illis de ꝑsenti'. qꝛ si veꝝ est dicere albū est: tunc necesse est albū esse: et si verū est dicere ꝙ album nō est: tunc necesse est albū nō eē: et ecōtra. vt si est album verū est affirmare albū eē: et si nō est albū etiam verū est negare albū non esse: et si nō est album tunc ille qui affirmat albuz esse mētit et si affirmās album esse mentitur ḡ a simili si alter illorum determinate veruz dicit: tunc alterum illoꝝ dictorum necessario erit verum: et sic omnia de necessitate eueniēt. et si omnia de necessitate euenient sequitur ꝙ nihil fiet a casu aut ad vtrumlibet. Illud enim fit ad vtrūlibet qd̄ non magis est determinatum ad esse q̄ ad non eē: puta quod non magis se habet vt fiat quam vt non fiat. sed cum necesse sit illum qui affirmat vel illum qui negat dicere verum: sequitur ꝙ res erit determiate ad eē vel non esse. Secūda ratio si omnis affirmatio vel negatio essz determinate vera vel falsa sequeret ꝙ de illo qd̄ nunc ē album semper fuit verum dicere determinate ꝙ ꝑ erit albuz et si sic non potuit non fieri albū: et si non potuit nō fieri album tunc impossibile fuit ipsuz non fieri album: et si impossibile fuit ipsum nō fieri album: sequitur ꝙ necesse fuit ipsum fieri album: et per consequens si omnis affirmatio vel negatio sit determinate vera vel falsa sequeret ꝙ omnia q̄ sunt futura nccē ē fieri: et de necessitate eueniēt: et sic nihil fiet ad vtrumlibet neqꝫ a casu. quia illud qd̄ fit a casu non fit ex necessitate. Tertia conclusio. In propositionib⁹ cōtradictoriis nccē est alteram partē eē veram. nec potest dici ꝙ neutra sit vera. ꝓbatur duabus rationib⁹. Prima est hec. quia si affirmatio sit falsa: negatio eiusd̄ erit vera. et si negatio sit falsa: tunc sua affirmatio erit vera ḡ. Secunda ratio. quia si neutra eēt vera tolleretur contingens ad vtrumlibet. Nam si verum est dicere determinate ꝙ aliquid est album: oportet ipsum eē album: et si verum est dicere ꝙ aliquid sit magnum: oportet ipsum eē magnum: et si erit cras veruz dicere ꝙ est album etiam cras erit albuz: et si cras erit verum dicere ꝙ sit magnū tunc ipm erit cras magnum. ergo si verum est ꝙ neqꝫ erit neqꝫ non erit oportebit ipsum neqꝫ eē neqꝫ non eē: qd̄ est contra rationem cōtingētis ad vtrumlibet qd̄ est indifferēs ad hoc ꝙ possit fieri vel non fieri. vt nauale bellum nō oportet fieri nec non fieri. Ex quibus concludit arestotiles ꝙ si incontradictoriis de futuro contingenti siue sint de subiecto vniuersali siue singulare necesse sit alteram ꝑtem determinate eē veram et alteram determinate falsam: sequit ꝙ nihil erit ad vtrumlibet: sz oīa fiunt vel erunt ex necessitate: et ꝑ consequēs non oportebit nos neqꝫ cōsiliari neqꝫ negotiari: eo ꝙ consilia fiunt de his q̄ possunt aliter se habere: siue etiam laboremus ad hoc ꝙ eueniat aliquid: siue non laboremus: cū nunq̄ꝫ propter nostrum laborare fiat aliquid: cū oīa sint ex se determinate ad sic fieri vel non fieri

Sciendū tertio ꝙ circa hūc

textum incidūt tres difficultates. Prima ē Utrum consequentia quaz facit arestotiles in secunda ratione probante primam cōclusionē sit bona: q̄ est hec: si omnis affirmatio vel negatio eēt determinate vera vel falsa sequeret ꝙ de illo qd̄ nec est album semper fuit veruz dicere hoc erit album. Et videtur ꝙ non. quia licet de eo qd̄ nunc est albuz fuerit prius intēpore preterito propinquo presenti nunc veꝝ dicere hoc erit album: non tamen oportet ꝙ in toto tempore preterito semper fuerit veruz dicere hoc erit album. Ad difficultatez respōdetur ꝙ ꝑdicta consequentia est bona. Et ad cauillationez contra factam respondet arestotiles ꝙ siue ante millesimum annum dictum fuerit ꝙ hoc erit album siue in tempore ꝑterito propinquo presenti nunc hoc idē fuerit dictum nihil refert: qꝛ propter tempus non mutatur veritas propositōis: sed est eadem semꝑ quocunqꝫ vel inquocunqꝫ tempore proferat Secunda difficultas. Utrum bene sequatur omnis affirmatio vel negatio est determinate vera vel falsa ḡ illaꝝ duarum contradictoriarum sortes curret sortes non curret altera ē determinate vera nccario. Et vi² ꝙ sic. qꝛ hāc consequentiam facit arestotiles in prima ratione probante primaz conclusionem. Et videt

etiam ꝙ non quia licet postquam iste due cō tradictorie sunt formate fit necesse alteram de terminate eē veram et altetam falsam: tamen antequam fuissent prolate non erat necesse al teram determinate esse veram et alteram fal sam. Ad difficultatem respondetur affirmatie Et ad cauillationes in oppositum factā respō det arestotiles ꝙ ad veritatem vel falsitatem illarꝝ ꝓpositionū nihil refert si aliquis affir mauerit vel negauerit eas. qꝛ res eodē modo se habent siue iste affirmauerit siue iste ꝓnega uerit. non enim ꝓpter nostrum affirmare vel negare erit res vel non erit: nec etiam refert si aliquis affirmauerit siue negauerit in mi lesimum magis q̄ꝫ in quantolibꝫ tpe. Tertia difficultas. Utrum incōuentia ad q̄ deducūt due rationes ꝓbantes p̄mam ꝛclusionem sint falsa et impossibilia: scilꝫ ꝙ omnia futura de necessitate eueniret: et ꝙ nihil fieret ad vtrū libet neqꝫ a casu. Rūdet arestotiles ꝙ sic con firmando per ꝑuas ratiōes. Prima ratio. qꝛ nos sumus p̄ncipium multoꝝ effectuꝫ p̄ no strum consilium et p̄ nostram negotiatiōes. ḡ non omnia de necessitate eueniunt. consequē tia tenet. qꝛ consiliū non est de eo q̄ ꝙ necessa rio. ē sꝫ q̄ ꝓtingenē euenit. ad̄cedens capit a restotiles ꝓ p̄ncipio: quo sublato tollitur tot ordo conuersatiōis humane. Secunda ratō quia multa sunt q̄ non semp actu sunt: ymmo possunt esse et nō esse: fieri et nō fieri. vt pos sibile est hanc vestem exscidi et non exscidi: quia licet sit impossibile ipam inscidi: non tñ inscidit̄ sed prius exterīē .i. vetustate cōtri pitur. similiter possibile est eam inscidi. quia non esset possibile eam prius exteri non esset possibile eam inscidi. ḡ non omnia de necessi tate eueniunt: sed q̄dam sunt ad vtrumlibꝫ q̄ sunt magis determinata ad esse q̄ꝫ ad non eē et q̄dam sunt vt implurib: sicut cōtingentia nata. Alia ꝙ ꝓtingunt vt impautiorib: sicut cōtingētia rara. Ex quo potest elici ꝙ tri ē ꝓ tingens scꝫ ꝓtingens natū: ꝓtingens rarū: et conting ēs ad vtrumlibet.

Conclusio responsalis ꝙ li cet aliqua ꝓpositio de futuro ꝓtingēti sub dis iunctiōe ad suā oppositā sit vera vel falsa: nul la tamē est determinate vera vel falsa. prima ps patebit in secūdo dubio sequēti: et secūda ps patet ex declaratione habita in secūdo no tabili:

Dubitatur primo vtruꝫ ali qua ꝓpositio de futuro ꝓtingenti sit aliqualiē determinata antequā ponat in eē. Ad dubiū

respondet ꝓ tres distinctōes et quatuor dicta Prima distinctio est hec. Duplex est indeterminatō. q̄dam est se tenēs ex ꝑte cause. et alia ē se tenens ex ꝑte effectus. Secūda distinctio Duplex ē ideterminatio se tenens ex ꝑte cau se. quedam est de in esse: et illa est quedam indeterminatio q̄ causa est indeterminata ad agere et ad non agere. Et ista indeterminatio de in esse: quia respicit extrema de inesse Sed alia est indeterminatio de possibili: qua sꝫ causa est indeterminata ad posse agere et ad non agere: et vocatur hec indeterminatio de possibili. quia respicit extrema de possibili: siue vt sunt possibilia. Tertia distinctio. Indeterminatio se tenens ex parte effectus ē duplex q̄dam est indeterminatio de inesse: q̄ effectus est indeterminatus ad ꝓduci. Alia ē ideterminatio de possibili: q̄ effectus est in determinatus ad posse ꝓduci et ad posse ñ produci. Et consimiliter possꝫ distingui de de terminatione sicut de indeterminatione: ꝙ q̄ dam est determinatio se tenens ex parte cau se: et q̄dam est se tenens exparte effectus: et exparte vtriusqꝫ scilicꝫ tam ex parte cause q̄ꝫ ex parte effectus. potest etiam distingui ꝙ q̄ dam est de in esse: et alia de possibili. Et hee distinctiones sunt satis note ex ꝓcedentib Et est aduertendum ꝙ determinatio de in eē posterior est illa de possibili. sicut agere ē p̄ terius ad posse agere. Primum dictum. q̄ libet effectus contingens anteqnam ponatur inesse est determiat determinatione de inesse sic ꝙ ista est vera: antecristus erit antequam in esse ꝓducatur antecristus. patet qꝛ nihil est scitum nisi fm ꝙ est verum. ergo nihil est determinate scitum nisi sit determinate verꝫ sed deus scit determiuate antecristum fore. ḡ ista est determinate vera antecristus erit. Mi nor patet quia si deus non congnosceret det minate sed tantum indeterminate et subdisiū tione futura contingentia sequeret ꝙ ita certaꝫ notitiam de futuris contingentibus posse mus habere sicut deus hꝫ. consequens est fal sum. patet tamen consequentia quia de quocunqꝫ futuro contingenti nos scimus sub ꝓdis iunctione ꝙ erit vel non erit. Et confirmatur quia homo agens per electionem prius de terminat illud q̄ꝫ ponat in esse. sed tale est fu turum contingens. ergo de futuro contingen ti non repugnat esse determinatum anteq̄ꝫ ponatur in esse. [illegible] dictum. Nullus effectus contingens est determinatus determinatione de possibili: sed est indeterminat patet quia illud q̄ potest fieri et non fieri: eē

et non esse est indeterminatum indetermina-
tione de possibili. sed quilibet effectus ꝯ in-
gens est huiusmodi. dicitur enim contingēs
qđ potest esse et nō esse. sicut voluntas qnan
do vult tunc est ibi determinatio de inesse. qꝛ
ita vult et elicit actum volendi qꝛnon elicit a-
ctum nolendi sibi oppositū: et non stante illa
determinatione voluntas potest velle et non
velle: cum sit libera. ergo est indeterminata
depossibili: licꝫ fuerit determinata de inesse
Et si obiciatur ꝑ arestotilem in textu vbi vult
ꝙ in propositionibus de futuro ꝯtingenti ñ ē
determinata veritas: Respondeť ꝙ licet de-
terminate non possimus ꝯgnoscere q̄ sit illa
pars q̄ debet euenire: tunc ab aliquo intelle-
ctu est illa pars determinate ꝯgnoscibilis. Jō
licet tale futurum contingens quo ad nos sit
indeterminatum: tamen in se est equaliter de
terminatum. Secundum dictum. Causa ꝯti-
gēs distinguitur a causa necessaria in hoc ꝙ
causa contingens est indeterminata ad effe-
ctum indeterminatione de possibli: puta ad
posse agere et ad posse non agere: tamen p̄t
esse determinata determiatione de inesse. qꝛ
vel talis causa agit: et tūc est determinata ad
agendum: vel ipsa non agit et tunc ipsa ē de
terminata ad non agendum. Sed causa đ ne
cessaria est determinata determinatōe de in-
esse et de possibili. quia necessario agit et nō
potest non agere. Qnartum dictum. ꝙ in
determinatione de possibili stant p̄scise conti
gentia. quia in illo stta p̄scise eontingentia q̄
prescise posito ponitur tota ratio contingētie
sed posita in determinatione de possibili po-
nitur tota ratio contingentie ergo ꝛc̄. Mior
patet quia contingens est qđ potest esse et ñ
esse. ista autem pertinent ad determinatiōeꝫ
de possibili.

Dubitatur secundo vtrum.

sicut res se habet ad esse vel non eē. sic se ha-
beat oratio formata de re ad veritatē vel fal-
sitatē. ꝓ cuius solutione est supponēdum ꝙ
in hac secunda ꝑte p̄ncipali huius capituli de
termiat arestotiles veritatē q̄stiōis p̄us mote.
et intendit tres ꝯclusiones. Prima cōclusio
est hec. ꝙ res s̄m se et absolute non sunt ne-
cessarie simplicit: sed ex suppositōe. patet qꝛ
omne qđ est quando est necesse est esse: ꝛ oē
qđ non est quando non est necesse est nō eē:
non tamen omne qđ ē necesse est esse: nec oē
qđ non est necesse est non esse. quia nō est iđ
aliquid necessario eē quando est: et aliquid
esse necessario simplicit. Similit non ē ideꝫ
aliquid necessario non eē quando non est: et
simpliciter necessario non eē: et illius propo-
sitionis posset extra textum assignari talis ra-
tio. quia impossibile est idem simul eē et nō
eē. et ideo quando aliquid est. impossibile ē
idē sil' eē ꝛ non eē. ergo quam diu est necce
est ipsum eē. Similiter si aliquid non sit: tunc
quam diu non est impossibile est ipsum eē: ꝛ
per consequens ncce est ipsum non eē quam
diu non est. quia impossibile non et ncce eq-
ualent. Secunda conclusio. Res compara-
ta ad suum oppositum non habet nccitatem
eēntialit simpliciter: sed sub disiunctione ad
suum oppositum: patet quia de quolibet ncce
est ꝙ sit vel non sit: vel ꝙ sit futurum vel non
futurum: licet neutrum seorsum sumptum sit
necessarium determinate. vt non est necessa-
rium nauale belluꝫ fore cras: vel nō fore cras
capiendo vtrumqꝫ eorum. diuisim. quia talis
veritas pertinet ad necessitatem absolutam:
tamen sub disiunctione vnius ad alterum ne
cesse est nauale bellum fore cras: vel non fo-
re cras. quia hoc pertinet ad necessitatem dis
iunctam. Tertia conclusio. Sicut res se ha
bet ad eē: ita se habent orationes de rebꝰ ad
veritatem patet quia sicut sunt quedam res q̄
non sunt determinate ad eē. cuiusmodi sunt
ille res q̄ sunt ad vtrumlibet: sic et sunt q̄dam
orationes q̄ non sunt determinate ad veritatē
et falsitatem: cuiusmodi sunt propositiones đ
futuro contingenti. similiter sicut sunt quedaꝫ
res que non semper sunt nec semper non sūt
sed vna est sub disiunctione ad aliam: ita sūt
alique contradictiones in quibus necesse est
alteram partem esse veram vel falsam: scilicꝫ
hanc vel illam: non tamen necesse est hanc ꝑ
tem determinate esse veram et alteram falsaꝫ
Ex predictis infert duo correlaria. Primum
est ꝙ non est necesse in omnibus contradicto
rijs vnam partem determinatam esse veram
et aliam partem determinatam esse falsam.
Secūdum correlarium ꝙ non est simile de ꝯ
dictorijs q̄ sunt de futuro ꝯtingenti sicut de ill'
q̄ sunt de presenti. Ex quibus omnibus patet
detiatō veritatis q̄stiōis mote i p̄n° hui° ca li.

Dubitatur tertio: vtum ista:

propō sit vera: oē qđ est qñ ē ncce ē eē. rñdeť
ꝑ vnā distiuctōeꝫ ꝙ hec dictō qñ p̄t du r accipi
Uno mō aduerbialit. Alio mō ꝯiūctōalit: vt
scꝫ equalet huic ꝯiūctōi si: sic pꝫ ꝑ boetiū p̄mo
libro de sillo mis ypposcis: vbi dicit ꝙ ita p̄t fi
eri ꝓpō ꝯditōal' cū hac ditōe cū: sic cū h̄ dictōe
si. nā ꝛ ista ꝓpō cū hō ē aīal ē: ē cōditiōalis: si-
cut ista si homo est: animal est: et sunt eiusdem
potestatis. Patet consequentia quia idem

est iuditiū de hac dictione qñ: sicut de hac dictione cum. Et de ꝫ scdo membro distinctiōis predicte ponunt tres distinctiōes. Prima distinctio. Si hec dictio qñ teneatur conditionaliter tunc ꝓpositio est duplex: qꝛ potest esse ꝓpositio ypothetica ꝯditionalis: vel kathegorica de cōditiōali extremo. Scda distinctio Si dicta propositio sit cōditionalis adhuc est duplex: eo ꝙ necesse pōt determinare consequentiā ⁊ dicere necessitatē ꝯñe: ⁊ sic est vera. qꝛ sensus est hec ꝓpositio ē necessaria. Omne qđ est est: si ipsum ē. Uel pōt denotare necessitatē ꝯñtis: ⁊ sic est falsa: qꝛ sensus ē: Omne quod ē: si est de necessitate ē. Tertia distinctio. Si dicta propositio fuerit de cōditionato extremo est duplex: qꝛ vel pōt esse de cōditionato predicato. ⁊ sic est vera: qꝛ sensus ē: De quocūqꝫ veꝝ est dicere qđ est: De illo veꝝ est dicere ꝙ necessario ē si est. Uel potest esse de cōditionali subiecto: ⁊ sic ē falsa: ⁊ est sensus. De quocūqꝫ veꝝ est dicere ꝙ est si est: de illo veꝝ est dicere ꝙ ipsum necessario ē. Sed si hec dictio qñ teneat aduerbialiter. Tunc respondetur ad dubiū per tres distinctiones. Prima est hec. Predicta ꝓpositio pōt dupliciter capi. Uno mō in sensu cōposito: ⁊ sic ē vera: ⁊ est sensus: hec ē necessaria. Omne quod est qñ est. Alio mō potest capi in sensu diuiso Pro quo ponitur 2ª distinctio ⁊ est hec: Hec ꝓpositio capta in sensu diuiso est duplex: qꝛ vel est tēporalis equipollens huic copulatiue omne qđ est. Aliquando ē: ⁊ oē tale cū est necesse ē esse: ⁊ sic ipsa ē falsa. qꝛ scda pars eius est falsa. Uel pōt eē kathegorica de tēporali extremo: ⁊ tunc ponitur tertia distinctio: ⁊ est hec. Si dicta ꝓpositio fuerit kathegorica de temporali extremo adhuc ē duplex. qꝛ vel potest eē de temporali subiecto ⁊ sic hoc totū oē quod est qñ est: se tenet a parte subiecti: et de eo denotatur verificari istud verbuꝫ esse cum mō necessitatis: ⁊ sic est falsa. Uel pōt esse de temporali p̄ ᵗᵒ: ⁊ tunc hoc totum qđ est: dicit esse subiectum: ⁊ totum residuū se tenet a ꝑte predicati. ⁊ sic iteꝝ est falsa. qꝛ bene sequitur: oē quod est de necessitate est qñ est. sed sortes est. ḡ sortes de necessitate est qñ est. cōclusio est falsa: ḡ aliqua premissarū: Non minor ḡ maior est propositum. Q autē cōclusio sit falsa patet: qꝛ hec ē falsa: Hec propositio ē necessaria sortes qñ est: est. ḡ ⁊ hec sortes de necessitate est qñ est. Consequētia tenet: qꝛ si ꝓpositio modalis cuiꝰ subiectum ē precise terminus singularis sit falsa in sensu composito erit etiā falsa in sensu diuiso. ḡ si ista propositio in sensu composito sit falsa. s. hec propositio est necessaria: sortes est qñ est: sil'r sua correspondēs de sensu diuiso erit falsa. s. ista sortes de necessitate ē qñ est. Ueꝝtñ a quibusdā cōceditur vera ista propositio: Omne quod ē de necessitate est qñ est.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicitur ꝙ ista propositio: Dies iuditij erit: ē determinate vera ⁊ necessaria: nō simpliciter ⁊ absolute: sed supposita reuelatione presciētis. sed ista propositio: sol orietur cras ſm mentē phoꝝ ponentiū mundum esse eternum est vera ⁊ necessaria: tñ simpliciter ē contingens ⁊ nō est vera determinate nisi penes tertium modū. Potest enī sol oriri cras ⁊ non oriri. Ad scdam dicit ꝙ ista propositio: Oē futurum cōtingens necessario ē futurū potest capi in sensu composito: vt sit sensus: Hec ꝓpositio est necessaria: Omne futuꝝ est futuꝝ: ⁊ sic est vera. Uel potest capi in sensu diuiso: vt sit sensus: De quocūqꝫ veꝝ est dicere ꝙ est futurū. de illo verū est dicere ꝙ ipsum de necessitate est futurū: ⁊ sic est falsa. Ad tertiaꝫ dicitur ꝙ aliquod futuꝝ contingens lꝫ sit determinatum determinatione de inesse: non tñ est determinatū determinatione de cōpossibili: vt patuit in p̄mo dubio.

Finis primi.

Liber

Ira secundus peri hermeni as Queritur primo vtrus a

negatia ad affirmatiuā predicato variato penes finitū ⁊ infinitum sit bona ꝓnia. Et arguit primo ꝗ primā partē: qꝛ negatiua nō ē causa illatiōis affirmatiue g̃ ex negatiua nō sequit affirmatiua. Antecedēs ptz per are lem p̃ prio rū: vbi vult q̃ ex puris negatiuis nihil sequitur. sed si ex negatiua debeat sequi ꝓclusio oz sibi addi vna p̃missa affirmatiua: g̃ negatiua nō pōt esse cā totalis inferendi aliquā conclusionē. Et ꝓfirmatur: qꝛ propositio negatia nihil ponit sed affirmatiua aliq̃ ponit. Mō ex nihilo nō sequit aliqd. g̃ ex negatiua nō sequitur affirmatiua. Scō sic ꝗ zam partē: qꝛ nō sequitur hō fuit nō albus g̃ homo nō fuit albus: qꝛ añs pōt esse vera ꝓnite existēte falso. Ponatur enī q̃ sortes heri fuerit niger ⁊ pridie albus: tūc hec est vera hō fuit nō albus: ⁊ hec est falsa hō nō fuit albus. In oppositū ē are leo.

Sciendum primo qꝛ pro declaratione terminoꝛ ponunt due distinctōes

⁊ duo dicta. Prima distinctio ē hc. Duplex est propositio. Quedā ē de subiecto finito: ⁊ ē illa cuius subiectū ē termin finit. Alia est de subiecto infinito: ⁊ ē illa cui subiectū est termin infinit. Scōa distinctio. Propositionum quedā sunt de p̃dicato finito: ⁊ sunt ille quarū predicata sunt termini finiti. Alie sunt de predicato infinito: ⁊ sunt ille quaꝛ totale p̃dicatum ē termin infinit. Ex q̃ sequit q̃ ille nō sunt de predicato infinito: sortes videt nō equū: in secana sunt nō pisces: sortes pōt non currere: ⁊ lapis est lignū nō albū. qꝛ in oibus istis totale predicatū non ē infinitatū. Primū dictum: q̃ propositio affirmatiua ⁊ ꝓpositio negatiua de eisdē extremis ⁊ eadē copula differunt abinuicē ex pte dispositiōis copule: qꝛ in ꝓpositione affirmatiua tem importatū p̃ copam nō distribuit: ſz in negam idē tps ĩmportatū p̃ copam distribuit rōe negationis: qꝛ ista ꝓpō: sortes fuit alb eqpollet isti. sortes i aliq̃ pte tpis p̃teriti fuit alb. ſz ista: sortes non fuit alb eq lcet isti: sortes in nulla pte tpis p̃teriti fuit alb. Exq̃ se ꝛ q̃ arguen ° ab affir ꝛ ad negam cauēdū ē q̃ nō arguat a nō distributo ad distributū ex pte tpis iportat p̃ copam. Scōm dictū. Ad veritatē tituli qōis regrit veritas 4oꝛ aliaꝛ ꝓpo m. Pria ab affirmatiā de p̃to finito ad negatiuaꝛ de p̃to infinito ē bōa ꝓnia. Scōa ꝓpō: ab affir a de p̃to infinito ad negam de p̃to finito est bōa ꝓnia. Tertia ꝓpō a negatiua de p̃to finito ad affir am de p̃to infinito ē bona ꝓnia. Quarta ꝓpō: a negatiā de p̃to infinito ad affir am de p̃dicato finito ē bona ꝓnia. Et hee oēs ꝓnie tenēt p lom a ꝗdictoriis de q̃cūqꝛ enī vere affirma ꝛ aliqō p̃dicatū: de eodē ve nega ꝗdicto hui p̃te ⁊ econtra.

Sciendum secūdo. qꝛ in hoc

zo libro determiat are leo de qbusdā passiōibus extrinsecis enūtiatiōis. s. de ꝓnitiis ⁊ equipollētiis. q̃ p tāto dñꝛ passiōes extri ec: qꝛ adueniūt enūtiatiōi nō frm se: ſz rōne alicui extrin ec: puta negatiōis infinitantis: aut p̃ tozum ꝓiūctoꝛ ⁊ diuisoꝛ: aut mōi determiantis enūtiationē. Et ꝓtinet zo tractat. In q̃ꝛ p determinat de ꝓnitiis ꝓpōm de ineē: ⁊ ꝓtiet duo cala. In q̃ꝛ p determiat de ꝓnitiis q̃ aduenīūt enūtiatiōib de in eē rōe negatiōis infinitātis. et ꝓtinet duas ptes p̃ncipales. In q̃rū pa intēdit 4oꝛ ꝓclōes. In q̃ꝛ pa oñdit ex qb ꝓstituitur enūtiatio: ⁊ ē hc. Ois enūtiatio affir a ꝓstituit ex noie ⁊ vbo vel ex infinito noie ⁊ vbo. Ptz qꝛ ois affirmatio ft aliqd de aliq̃: sed illud de q̃ aliqd ft ē non vel inoia le. i. non infinitū: ⁊ illud qō de alio ft ē vbū. g̃ ois affir ° est ex noie ⁊ vbo vel ex infinito noie ⁊ vbo. A oꝛ pz: qꝛ i ōi affirmatiōe ft vnū de vno g̃ ois affir ° ft aliqd de aliq̃. B oꝛ pn ꝛ declarat: qꝛ sic vbū infinitū nō ē vbū: ſz ē vbū infinitū: sic etiā non infinitū nō ē non: ſz inoia lc. Et qꝛ possz aliqs credere q̃ non infinitū significaret plura: iō dic q̃ nō ft plura ſz ft q̃dāmō vnū: qꝛ non ft vnū simꝛ sic non finitū qō ft vnā formā determiatā: ſz ft negationē alicꝛ forme. Et qꝛ possz aliqs du rc ulteriꝛ: vtꝛ non infinitū p se sūptū fanat enū cm negatiuā: ⁊ non finitū fariat enū cm affirmatiuā. Iō illud remouēdo dicit: q̃ pter vbū nulla ē affir ° vel negatio. Et in B ptz declaratio ꝓpleta miozis p̃us dicte. Addit insup q̃ per vbuꝛ itelligit vbū p̃nitis p̃teriti ⁊ futuri temporis: qꝛ quodlibet eoꝛ cōsignificat tēp Scōa conclusio docet multiplicationē propo-

sitionum de est scóo adiacẽte. ⁊ est hec. Propositiones de est scóo adiacẽte multiplicant per duas oppositiones: In quarũ prima affirmatur ⁊ negatur hoc verbũ est de subiecto finito: vt homo nõ est: homo nõ est. ⁊ in scóa affirmatur ⁊ negatur hoc verbum est de subiecto infinito: vt nõhomo est: nonhomo non est. Et addit q̃ similiter possũt multiplicari in terminis vniuersalibus vniuersaliter sũptis: vt oĩs homo est: omnis homo nõ est: oĩs nonhomo ẽ: omnis nonhomo non est. Et sicut multiplicantur propositiones fm illud verbũ presentis temporis est: ita conformiter possunt multiplicari penes verba preteriti vel futuri tẽporis: que sunt fuit vel erit. Tertia ꝛclusio docet multiplicationẽ propositionum de est tertio adiacente. ⁊ est hec. Propositiones de est tertio adiacente in duplo pluribus modis variantur q̃ꝫ propositiones de est scóo adiacente. Patet qꝫ propositiones de est scóo adiacẽte solum variãtur penes subiectũ finitum vel infinitum. sed preter hoc propositiões de est tertio adiacente variantur penes predicatum finitum vel infinitum. Et in propositionib⁹ de est tertio adiacẽte erunt quatuor oppositiões Quarũ prima erit inter affirmationem ⁊ negationem eiusdem predicati de subiecto finito. vt homo est albus: homo nõ est albus. vel homo ẽ iustus: homo nõ est iustus. Scóa oppositio est inter affirmationẽ ⁊ negationẽ predicati infiniti de subiecto finito. vt hõ est non iustus: homo nõ est nõ iustus. Tertia oppositio est inter propositiones in quibus affirmat ⁊ negatur idem predicatum finitus de subiecto infinito. vt nonhomo est iustus: nonhomo nõ est iustus. Quarta oppositio est inter propositiões in quibus affirmatur ⁊ negatur idẽ predicatum infinitum de subiecto infinito. vt nonhõ est noniustus: nonhomo nõ est nõ iustus. Et similiter possunt sumi quatuor oppositiones in terminis vniuersalib⁹ vniuersaliter sumptis. vt oĩs homo est iustus: oĩs homo nõ est iustus: omnis homo ẽ non iustus: oĩs hõ non est nõ iustus: oĩs nonhõ ẽ iustus: oĩs nonhomo nõ est iustus: oĩs nonhomo est nõ iustus: ⁊ oĩs nonhomo nõ est non iustus. ⁊ non ꝛtingit pluribus modis variare propositiones de est tertio adiacente. Et huic cõclusioni annectunt duo dicta. Primũ dictum: Qꝫ quatuor propositiões prime inter q̃s sunt due prime oppositiões sic se habent adinuicẽ fm ꝛtiam: qꝫ negatiue sequunt ad affirmatiuas: vt clare patet ordinãdo illas propositões q̃tuor ad modum cuiusdã figure sicut dictũ est in li⁹ prior: vt fiat figura q̃drata: in cui⁹ ꝑ angulo q vocet a: ponat affirmatiua de p̃ᵗᵒ finito: ⁊ in 2⁹ sibi opposito ꝯriè q vocet b: ponat negatiua de p̃dicato finito: ⁊ in 3⁹ angulo q vocet c: posito sub b: ponat affirmatiũ de p̃ᵗᵒ infinito: ⁊ in 4⁹ angulo posito sub a: q vocet d: ponat negatiũ de p̃ᵗᵒ infinito. Ex hac figura patet qꝫ affirmatiua nõ sequtur ad affirmatiuã vl negatiũ ad negatiuã. sꝫ negᵃ ad affirᵃᵐ vl ecõtra. vt ad istã hõ est iust⁹ q̃ est in ꝑ angulo se² ista negatiua hõ nõ ẽ iust⁹: q̃ est in 4⁹ angulo sibi subalterne opposito. Sil'r ad istã negatiuã hõ nõ ẽ iust⁹ sequit ista affirmatiũ hõ ẽ nõ iust⁹: q̃ ꝑ modũ sbalterne oppo² ꝯri negatiue. Et sic disposite sũt iste 4⁰² ppões inde finite: ita pñt disponi sumi vl'es sibi cõfites. Scõm dictũ: qꝫ nõ ꝛtingit in vlib⁹ angulares sil' esse veras sicut i indefinitis. ⁊ vocat ppõs angulares ppõs oppositas ad modũ sbalternarũ vel ꝯdictoriarũ. Quarta cõclu⁹ docet multiplicare ppõs in qb⁹ponit aliud ẏbũ ad iectiuũ ab B ẏbo est. ⁊ dicit qꝫ ppões q̃ sũt de alio ẏbo ab B ẏbo ẽ eodẽ mõ multiplicant sic ppões de ẽ 2⁹ adiacẽte. s. variãdo sbiectũ penes finitũ ⁊ infinitũ: ⁊ p̃ᵗᵒ sp̃ manente finito. Ex B textu trahũt aliq qꝫ ẏbũ positus in enũᵐᵉ nõ põt infinitari. Et addit qꝫ in ppõnib⁹ vlibus de sbiectis infinitis negatio dꝫ addi termino cõi posito a pte sbiecti: ⁊ nõ dꝫ addi signo vniuersali.

Sciendũ tertio. qꝫ circa hũc

textũ incidũt tres difficultates. Prima ẽ q̃ modis pñt multiplicari ppõs de ẽ 2⁹ adiacẽte. Respõdet p duo dicta. Primũ dictum: Propositiões de ẽ 2⁹ adiacẽte: nõ pñt multiplicari variãdo p̃dicatũ penes finitũ ⁊ infinitũ. Patet qꝫ in illis nõ po² aliud p̃dicatũ materiale ab B ẏbo ẽ: sed tale non põt infinitari q̃ ⁊c. Scõm dictũ: Propositiões de ẽ 2⁹ adiacẽte variãdo sbiectũ penes finitũ ⁊ infinitũ pñt multiplicari vsqꝫ ad q̃dragintaocto ppositiones ⁊ viginti q̃tuor oppositiões. Nec pñt vltra multiplicari. Patet qꝫ vel sbiectũ manet finitũ de q̃ affirmatiue ⁊ negatiue enuntiat B ẏbũ ẽ. ⁊ sic sumunt due propositiões diuerse q̃litatis: ⁊ vna oppositio. Vel subiecto manente infinito de ipso enuntiat affirmatie ⁊ negatiue B ẏbũ ẽ: ⁊ sic sumũt alie due propositões diuerse q̃li ᵗᵃᵗᵉ ⁊ vna oppo⁹: ⁊ sic erũt due oppoᵒᵉˢ ⁊ 4⁰² ppões. sꝫ si ml'tiplicẽt penes vl'e pticulare indefinitũ vel singulare erũt sedecim propositiões ⁊ octo oppositiões. ⁊ si iterꝫ multiplicẽt penes pñs pteritũ ⁊ futurũ erũt q̃dragintaocto ppões ⁊ viginti q̃tuor oppositiões.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Scda difficultas. Quot modis possūt multiplicari propositiones de est tertio adiacente. Respōdetur per vnā distinctionem ⁊ duo dicta. Distinctio est hec. Propositionū de est tertio adiacēte quedam sunt in quibus explicite ponitur nomen vel participium pro predicato materiali ⁊ alie sunt in quibus nō ponitur verbum adiectiuum. Primū dictum. Propositiones de est tertio adiacente primo mō pōt multiplicari vsq; ad nonagintasex ꝓpositiones ⁊ quadragintaocto oppositiones. Patet: qꝛ ex parte subiecti variādo ipsum penes finitum ⁊ infinitū possunt sumi q̄dragintaocto propositiones ⁊ viginti quatuor oppositiones: sicut dictum est in propositionib⁹ de est scdo adiacente: ⁊ qꝛ in talibus predicatum potest infinitari: ideo variando predicatū penes finitum ⁊ infinitum possunt tantundē sumi. ſ. quadragintaocto propositiones ⁊ viginti quatuor oppositiones. ⁊ sic in toto erunt nonagintasex propositiōes ⁊ quadragintaocto oppositiones. Scōm dictum. Propositiōes de est tertio adiacente scdo modo dicte eodē modo multiplicantur sicut propositiones de ē scdo adiacente: supposito q̄ verbum non possit infinitari in oratione. sed si dicatur q̄ verbum in oratione positum maneat infinitū: tūc tales multiplicātur ad tm̄ numerum sicut alie propositiones de ē tertio adiacēte: in quibus ponitur explicite nomē vel participium ꝓ predicato materiali. Tertia difficultas. Quid est hoc verbū est predicari scōm vl' tertiū adiacens. Respondet arestotiles q̄ illud verbū est dicitur predicare tertium adiacens quādo post ipsum ponitur explicite nomen vel participium pro predicato materiali. vt in hac oratione homo est iustus. Et ꝓ hoc verbum ē fm situm sit scōm: tamen est tertium fm naturam vnientis ⁊ vnibilis: qꝛ vniens semper pereqrit vnibilia. Et ex opposito dicitur: q̄ B verbū est predicat scōm adiacens quādo ipsum est predicatū materiale vel ipsum includens: ita q̄ preter hoc verbum ē non ponitur explicite aliud predicatū materiale. Quarta difficultas. Quomodo intelligitur illud dictū textus: q̄ in propositionibus vniuersalibus nō similiter ꝓtingit angulares esse veras sicut in propositionibus indefinitis cōtingit aliquando. Respondetur per duo dicta. Primū dictum. Stante dispositiōe ꝓpositionū in q̄tuor angulis facta in scōo notabili: ille propositiones dicuntur angulares que adinuicē opponuntur mō contrario vel subcontrario cōtradictorio vel subalterno. Scōm dictū. In ꝓpositionibus vniuersalib⁹ ille que opponunt mō contradictorio nō sunt simul vere: sed ille q̄ opponunt mō sbalterno stāt sil' in veritate. sed in ꝓpositionib⁹ indefinitis tā ille q̄ opponunt mō subalterno q̄ ille q̄ opponunt modo contradictorio stant simul in veritate.

Conclusio responsalis. A negatiua ad affirmatiuā p̄dicato variato penes finitū ⁊ infi ᵐ ē bona ꝓnia. vt patuit in p̄ nō ᵗᵃ.

Dubitatur primo vtrū semper valeat ꝓnia ab affirmatiua ad negatiuam predicato variato penes finitū ⁊ infinitū. Respondet a gbusdā q̄ semp vꝛ ꝓnia quinq; casibus obseruatis. Primꝰ est q̄ nō arguat in ꝓpositionibus de preterito vel futuro. qꝛ nō seqt̄ sortes fuit nō albus g̃ sortes nō fuit albus: qꝛ ānis potest esse vera sine ꝓnite. Scdꝰ casus ē q̄ nō arguat in p̄dicatis cōpo ᵗᵃ. iō non sequit̄ sortes videt nō azinū g̃ sortes nō videt azinū. Tertiꝰ casus q̄ nō arguatur in ꝓpositionib⁹ modalilib⁹. iō nō sequitur sortes pōt nō esse albꝰ g̃ sortes non pōt esse albꝰ. Quartꝰ est q̄ nō arguat in terminis relatiuis. vt nō sequit̄ sortes ē non pr̄ g̃ sortes nō est pr̄: qꝛ potest sil' eē pater ⁊ nō pr̄. Pōt enī sil' eē pater ⁊ filiꝰ: et per ꝓnis pater ⁊ nō pater. Quintꝰ est q̄ nō arguat in terminis obliqs. ideo nō sequit̄ bois ē nō azinus g̃ bois nō est azinꝰ. Aliter tm̄ respōdet q̄ semp vꝛ ꝓnia tm̄ duabꝰ cōditionib⁹ cōseruatis. Prīa q̄ nō arguat a non distributo ad distributū ex ptē tpis cōnotati p copulā. et ideo ꝓ nō sequat̄ sortes fuit nō albꝰ g̃ sortes nō fuit albꝰ: tm̄ bene sequit̄ sortes in oī tpe p̄terito fuit nō albꝰ g̃ sortes nō fuit albꝰ. Scda cōditio q̄ totale predicatū sit infinitū. defectu cuiꝰ ꝓnie facte in vltimis 4ᵒʳ casibus nō tenēt vt ptꝛ in terminis relatiuis in quibꝰ minus videt tenere ꝓnia: qꝛ ꝓ nō sequat̄: sortes ē non pater g̃ sortes nō est pater arguēdo respectu diuersoꝝ tm̄ bm̄ seqt̄ arguēdo respectu eiusdē qꝛ impossibile est siue in absolutis siue in respectiuis ꝗdictōria ycrificari de eodem.

Dubitatur secundo. vtrū sicut a negatia ad affir ᵃᵐ sbiecto manēte eodē ⁊ p̄ᵗᵒ variato penes finitū ⁊ infinitū valꝛ ꝓnia forma ʳ: ita etiā teneat a negatia ad affirmatiua p̄ ᵗᵒ manēte eodē ⁊ sbiecto variato penes finitū ⁊ infi ᵐ. Rūdet q̄ ex negatia nūq; seqtur forma ʳ affirmatia: nisi posita ꝓstan ᵃ sbcti qꝛ ꝓpō negatia nihil ponit: affirmatia vo aliqd poit. Alit rūdet p duo dctā. Primū dictū q̄ a nega ᵃ ad affir ᵃᵐ: solo p̄ ᵗᵒ variato penes finitū ⁊ infi ᵐ: forma ʳ tꝛ ᵃ: obseruatis duabꝰ

conditionibus prius dictis:siue ponatur constantia subietti siue non : qz non oportet ad ꝗ ꝓpositio affirmatiua de inesse z de presenti sit vera ponerere constantiam realem sbiecti.ideo bene sequitur homo non est alb⁹ ergo hō est non albus. tenet ꝓnia per locū a ōdictorijs:z etiā per primū prin^m in q̄ ēt de q̄libz affirma ° vel nega°:z de nullo ambo simul. Scōm dictū.A negatiua ad affirmatiuā subiecto variato penes finitum z infinitū z predicato manēte eodem z econtra valet ꝓsequentia tribus conditionib⁹ retentis. Prima est:ꝗ nō arguatur a nō distributo ad distributū ex parte tēporis cōnotati per copulā. Scōa cōditio ꝗ totū subiectum sit infinitum. Tertia conditio ꝗ predicatū sit termin⁹ singularis. Vnz bene sequit:nō homo ē sortes ergo sortes nō est homo. Similiter sequitur:nō album ē sortes ergo album non est sortes.z etiā econtra. Et dicitur notāter si predicatū fuerit terminus singularis:qz si fuerit terminus cōis non valz consequētia.sicut nō sequitur:nonhō est iust⁹ ergo hō non est iustus. Nec etiam sequit ecōtra.z hoc est quod intēdebat arestotiles cū dicit infra : ꝗ ille que sunt de subiecto infinito sunt extra illas que sūt de predicato infinito quo ad consequētiā . Loquitur enī de illis in quibus predicatum ē terminus cōis.

Dubitatur tertio: vtz nomina z verba transposita idē significēt.

Pro dubio supponendū est ꝗ are^{tes} in hac scōa parte principali declarat quedā prius minus bene declarata.et intendit quinqz conclusiones. Prima declarat vnū prius dictū.z est hec. In vniuersalib⁹ terminis vniuersaliter sūptis nō contingit angulares simul esse veras sicut cōtingit in terminis nō vniuersaliter sūptis. Patet:qz iste due:omne aial ē iustum:nullus aial est iustū sunt contrarie.sed cōtrarie nūq̄z erūt simul vere.ergo iste nō sunt simul vere. q̄uis eis opposite.i.cōtradictorie earū: que adinuicē sunt subcōtrarie sunt aliquando simul vere.sicut iste nō omne aial est iustuz: aliqō aial est iustum.z vltra iste due:nullum aial est iustum:omne aial ē non iustum conuertunt ad inuicē:eo ꝗ vna sequitur ad alterā z econtra q̄ si ista vniuersalis affirmatiua:oē animal est iustum nō stet in veritate cū ista sua contrarie nullum aial ē iustum:nec etiā stabit in veritate cum ista omne aial est nō iustū:que conuertitur cum priori vt negatiua. z per cōsequēs in vniuersalibus terminis vniuersaliter sumptis nō contingit angulares.i. propositiōes q̄ modo cōtradictorio opponunt simul stare in veritate.Sed ꝗ ad istā:nullum aial est iustuz sequatur ista:omne aial est nō iustū . Probat are^{tes}:qz bene sequit: nullus hō est iustus q̄ ois homo ē non iustus:qz nisi sic: oppositū cōsequentis stabit cū antecedente. sed oppositū consequētis ē istud:nō omnis hō est nō iust⁹: ad quā sequitur aliquis hō est iustus.sed ista particularis affirmatiua repugnat antecedenti: scz isti nullus hō est iustus. ergo ꝑma ꝓsequētia fuit bona.s.ista nullus homo est iustus ergo omnis homo ē non iustus.Qz autē sequatur: nō omnis homo est nō iustus ergo aliqs homo est iustus. Probat arestotiles cū dicit: Oportet enī aliquem esse hoc si nō omnis homo est nō iustus.i. oportz ꝗ aliquis homo sit iustus. Scōa conclusio remouet quoddam dubium.Dictum est enī ꝗ negatia de predicato finito infert affirmatiuā de predicato infinito. Ideo posset aliquis dubitare:vtz ex aliqua responsione data ad aliquam questionez affirmatiuam liceat semper inferre affirmatiuam de predicato infinito eiusdem quantitatis cum ea que interrogatur. Respondet arestotiles ꝗ in terminis singularibus ex respōsione negatiua de predicato finito licet inferre affirmatiuam de ꝑdicato infinito eiusdem quantitatis : sed non in terminis vniuersalibus.vt si queratur est ne sortes sapiens: z respondeatur ꝗ non.ꝓuenienter infertur: ergo sortes est nō sapiens.sed in vniuersalib⁹ non sic.vt si queratur est ne omnis homo sapiens: z respondeatur non:tunc non licz inferre: ergo omnis homo est nō sapiens:licet bene inferatur non omnis hō est sapiens. qz ista contradicit prime. modo contradictorie non possunt simul esse false.sed ista omnis homo est non sapiens contrariatur prime.modo cōtrarie possunt simul esse false. Tertia cōclusio remouet aliud dubiū. Posset enī aliquis credere vtrū nomina infinita p se sumpta essent enuntiationes negatiue sine verbo. Respondet arestotiles ꝗ non:qz omnis enūtiatio negatiua est vera vel falsa sed nomina infinita non significant verū vel falsum si non addat eis aliquid:qz dicēdo sic:nonhomo nihil magis dicit verum q̄z falsum q̄z si diceret hō . Quarta conclusio declarat illud quod prius dixit.s.ꝗ propositiōes de subiecto finito z infinito sunt extra illas que sunt de predicato finito z infinito.i. sunt impertinentes illis q̄ ad consequentiam:nec seinuicem consequuntur z huius dat rationē:qz hec propositio de subiecto infinito omnis nonhomo est iust⁹ nulli ꝓpositiōi de subiecto finito ē eadē nec f^t idē,

Similiter nec sua opposita nō omnis nonbō est iustus. Quis tñ ista omnis nōbomo est nō iust⁹ significet idē sicut ista negatia de sbcto infinito ois nōbomo nō est iustus. Quita conclusio remouet quoddā dubium. Nā sepe ꝓposuit predicatum subiecto: ideo posset aliquis dubitare q⁹ hoc esset inconueniens: vel q⁹ esset noua propositio. Hoc remouet dicēs: q⁹ noia z verba transposita idē ꝓnt. vt iste due est alb⁹ homo: z est bō albus: significant idē. Patet. q: nisi sic tunc vni⁹ affirmatiōis essent plures negationes. consequēs est falsum. q: dictum ē in ꝑ huius q⁹ vni⁹ affirmationis tñ ē vna negatio. Patet tñ ꝓnia. q: negatiua isti⁹ est albus bō: est ista non est albus homo. g̃ si iste due ē bō albus: z est albus bō non significet idem tunc negatio isti⁹: est bō albus: erit ista: non ē homo albus: vel ista non est albus bō. Non ꝑma. q: ipa ē negatio isti⁹ ē nonbō albus. ergo scda. s. ista nō est albus bō. Sed ipsa eadē opponit huic est albus bō: z est diuersa ab ista negatiua. nō est albus bō. ergo vnius affirmatiōis erūt due negationes: scz istius affirmatiōis est albus bō: erunt iste due negationes non ē homo albus: z non ē alb⁹ homo. z per ꝓnis trāsposito noie z verbo: ea dē fit affirmatio z negatio. Et si dicat: q⁹ arestotiles petit ꝑncipiū accipiendo illud qd debet probare. accipit eni istā negatiuā: non est homo alb⁹ eē negationē istius affirmationis ē alb⁹ homo: qd est ꝓbādum. Respōdet boetius q⁹ B accepit arestotiles ꝑ ꝑn ⁹ manifesto eo q⁹ idē z de eodē negat illa negatio nō: de quo affirmat affirmatio.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicit q⁹ duplex ē ꝓpositio affirmatiua. quedā ē affirmatiua formaliter: equiualenter tñ negatiua. z talis bñ sequit ad negatiuā. nec etiam oportet talē de necessitate aliquid ponere in re. Alia ē affirmatia simpliciter: nulli negatiue equipollens. z talis nō sequitur ad negatiuā. Et per idē respondet ad confirmationē. Ad scdam patuit solutio in primo dubio.

Queritur secundo. Vtrum a diuisis ad cōiuncta sit formalis ꝓnia.

Et videt ꝑmo q⁹ nō. q: nō sequit sortes ē alb⁹ z ē aial: g̃ sortes ē albus aial. Nec sil iter sequitur sortes ē homo z ē aial g̃ sortes ē homo aial: z tñ arguitur a diuisis ad coniuncta g̃ zc. Scdo sic. Quinq; sunt duo z tria g̃ quinq; sunt duo z quinq; sunt tria nō sequit. Nec etiā sequit asinus ē volās si hz alas ergo asinus ē volās z habet alas: z tñ arguitur a diuisis ad ꝓiuncta g̃ zc. Tertio sic. Non sequitur sortes est magn⁹ z est clericus ergo sortes ē magn⁹ clericus. Nec etiā sequitur iste canis est pater et est tuus ergo est pater tu⁹: z tñ arguitur a diuisis ad coniuncta ergo zc. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo q⁹ pro declaratione terminorū ponūtur due distinctiones z tria dicta.

Pria distinctio ē hec. Predicata possunt dici cōiuncta siue vnita dupliciter. Primo q: coniungunt per aliquā ꝓiunctionē: vt sortes est albus z musicus. Alio mō possunt dici coniuncta per negatiōes medij: z sic illa dicūt ꝓiūcta quorū vnū imediate z sine medio additur alteri: vt dicendo homo albus. Scda distinctio. Predicata possunt dici diuisa dupliciter. Uno modo per positionē alicuius medij vnientis vel copulātis illa predicata aut etiam disiungētis: vt sortes est homo z albus. Alio modo possunt dici diuisa p negationem medij copulantis vel disiungentis: vt sortes est homo ambulans. Primus dictum. Predicata dicūtur in proposito sumi diuisim quando sumuntur cum coniunctione media vniente illa predicata. Et dicuntur sumi coniunctim quando sumuntur sine cōiunctione: sed tñ habent vnionē determinatiōis z determinabilis. Scdm dictum. Arguere a diuisis ad coniuncta est arguere a pluribus predicatis sumptis diuisim per coniunctionē mediam ad easdem predicata sumpta cōiunctim. Sed arguere a ꝓiunctis ad diuisa est arguere a pluribus predicatis sumptis coniunctim sine coniunctione ad ipsa eadē predicata sumpta diuisim per coniunctionē mediam. Tertium dictum. consequentia qua arguitur a diuisis ad coniuncta aut econtra non est formalis sed materialis tñ. Primum patet q: non tenet in omnib⁹ terminis vt patebit in notabili sequenti. Scdm patet: q: in multis talibus consequentijs oppositū consequentis nō potest stare cum antecedēte: imo sibi repugt.

Sciendum secūdo. q⁹ in hoc secdo capitulo determinat arestotiles de cōuenientijs propositionum de inesse prouenientibus ratione pluralitatis predicatorum coniunctorum vel diuisorum. z continet tres partes principales.

In quarū pma ostendit quid sit enūtiatio plures. z ꝓtinet 4⁹ ꝓclusiōes. Pria cōclu⁹ ē hec. Enūtiatio plures est: in qua affirmant vel negantur plura de vno vel vnum

Peri Hermenias.

de plurib⁹: dum tñ ex illis pluribus non fiat
vnū tertium. Scōa cōclusio declarat quali-
ter ex illis pluribus debeat fieri vnū ad B q̄
enūtiatio in q̄ ponunt illa plura sit enūtiatio
vna. ⁊ est hec. Ad B q̄ enūtiatio cōstituta ex il
lis plurib⁹ sit vna oportet ex illis plurib⁹ fieri
vnū: nō vocaliter tñ. sed essentialiter: vel vni-
tate determinatiōis ⁊ determinabilis. vt b' ē
enūtiatio vna bō est aīal māsuetū bipes. sed
ista nō ē vna bō est alb⁹ ambulans: dato etiā
q̄ illis plurib⁹ esset vnū nomē impositum: qō
patet: q̄ ex boīe ⁊ ambulāte nō fit vnum. iō si
aliqs affirmet aliqd̄ predicatū de illis vl' illa
de aliquo subiecto nō erit affirmatio vna: sed
solū erit vox vna: affirmatiōes vo multe ⁊ sim
pliciter plures. Tertia cōclusio. Nec ꝓpoſi-
tio bō ē alb⁹ ambulās ē sim' plures ⁊ nō vna
Patz: q̄ illa enūtiatio est plures ⁊ nō vna ad
quā dyaletice interrogatā nō debet dari vni-
ca respōsio. sed ad illā dyaletice interrogatā
nō debet dari vnica respōsio ḡ tē. Maior pz:
q̄ dyaletica interrogatio ē propositionis peti
tio. propositio autē est vni⁹ partis cōtradictio-
nis. Quarta ꝛclusio. Interrogatio q̄ querit
quid ē: nō est dyaletica. Patz: q̄ interrogatio
dyaletica interrogat vtrāq; partē ꝑdictionis: ⁊
petit alterā determinate sibi dari. sed questio
qd est solū proponit vnā partem ꝑdictiōis. vt
si querat: quid ē aīal: ibi est questio qd ē. si ve
ro querat vtz bō sit aīal vel non: tūc ibi est in
terrogatio dyaletica. Consequenter in scōa
pte ostendit q̄liter valeat ꝓñia a diuisis ad cō-
iuncta. ⁊ intendit duas cōclusiōes. Prima
ē hec. Eorz que predicant quedā predicantur
diuisim: quedā cōiunctim: quedā vo nō. Et in
hac diuisiōe inuit arestotiles q̄ndā questionē
Nā cum ita sit q̄ a diuisis ad coniuncta q̄ñq;
valeat ꝓñia q̄ñq; nō: que est ratio differētie. et
ꝓbando dictaz cōclusionem arguit ad vtrāq;
partē. Primo ad partē affirmatiuā duob⁹ ex-
emplis. Nā bñ sequitur: sortes est aīal ⁊ sor-
tes est bipes. ḡ sortes ē aīal bipes. Similiter
etiā sequitur: sortes est bō ⁊ ē albus. ḡ est bō
alb⁹. Deinde probat partē negatiuā exēplo ⁊
rōne. Exemplo sic. q̄ nō sequit: sortes ē citha-
redus ⁊ ē bonus ergo ē citharedus bon⁹. Ra-
tione ducēte ad incōueniēntia probat sic. q̄ si
semp valeret ꝓñia a diuisis ad coniuncta duo
sequerent incōueniētia: scz processus in infi-
nitum ⁊ nugatio. Primū patet duob⁹ exēplis
Nā cum bō est bō ⁊ albus: ⁊ itez homo ē bō
⁊ albus: ideo homo esset homo homo: albus
albus: ⁊ sic in infinitum sepe repetēdo. Sil'-
ter cum sortes sit alb⁹ ⁊ musicus ⁊ ambulans
sequit q̄ sortes ē albus musicus ambulās: et
sic in infinitum. Sed q̄ sic nugatio patz vno
exemplo sic arguēdo: sortes est bipes ⁊ bō: ḡ
sortes ē bipes homo. Secunda ꝛclusio re-
spondet ad questionē p̄ri⁹ motam. ⁊ est hec.
A diuisis ad cōiuncta semper valet ꝓñia dua-
bus conditionib⁹ obseruatis. Prima q̄ q̄ñcū-
q; predicata diuisa predicant de seinuicē vel
de tertio fm accidēs: tūc ex diuisis nunq̄z con
tingit inferre ꝓiunctū. Patet duobus exēplis
q̄ nō sequitur sortes est alb⁹ ⁊ musicus ḡ sor
tes est alb⁹ musicus. q̄ licet sit vez dicere al-
bum esse musicū: hoc tñ nō est per se: sed fm
accidēs. Similiter nō sequit: iste ē bonus ⁊ ē
citharedus ḡ est bon⁹ citharedus. Sed q̄ñ p̄-
dicata diuisa nō predicant de seinuicem aut
de tertio per accñs: tunc ex ipsis lz inferre con
iunctū. q̄ bñ segtur sortes est aīal ⁊ bipes er-
go sortes est aīal bipes. q̄ aīal ⁊ bipes nō p̄-
dicant de seinuicē fm accñs. Scōa cōditio q̄
q̄ñcūq; vnū predicatorū. f. scēm includit in p̄
nō valet ꝓñia. q̄ nō sequitur sortes ē bō ⁊ est
aīal ergo sortes ē bō animal. Sciendū ter-
tio q̄ circa hūc textum incidūt tres difficulta-
tes. Prima est vtz enūtiatio plures sit enū-
tiatio. Et videt q̄ nō. q̄ fm arestotilem p̄ elen
coz idem ē ꝓpositio ⁊ propositio vna ḡ quod
nō est ꝓpositio vna nō est ꝓpositio ⁊ per ꝓñs
nec enūtiatio. Ad dubiū rñdet q̄ sicut aīal di
cit analogice vl' equēce de aīali pīcto ⁊ vero:
⁊ propter B ista est falsa de vi sermonis. Aīal
pictū ē aīal propter istā regulā. Analogū p se
positū stat ꝓ suo famosiori f^to: tñ ista pōt esse
vera. Aīal ē pictum: propter istā regulaz talia
sunt subiecta q̄lia ꝓmittit ab eoz predicatis:
B est subiectum equoci in ꝓpositiōe sumit ꝓ
illo f^to cui natū est cōuenire ꝑdicatū: sic etiam
dicē^m ē de enūtiatiōe q̄ equoce vl' analogice
dicit de enuntiatione vna ⁊ plures. q̄ enun-
tiatio ē vere ⁊ simpliciter enūtiatio: sed enun-
tiatio plures est enūtiatio fm quid ⁊ fm sil'itu
dinē: co. f. q̄ in ipsa ē aggregatio plurium vo
cum sicut in vera enuntiatiōe. iō de vi sermo-
nis ista est falsa enūtiatio plures ē enuntiatio
Scōa difficultas. Qualiter intelligitur illud
dictū text⁹ quandoq; nec Bipsum quid ē dya-
letica interrogatio ē: cum tñ in octauo thopi-
coz doceat terminare propleuma de diffini-
tione. Respondet q̄ dupliciter potest forma-
ri questio de diffinitiōe. Uno mō p illud sig^m
interrogatiuū quid. vt querēdo quid ē bō vel
quid est animal: ⁊ talis non est dyaletica. eo
q̄ non conuenienter potest respōderi p vtrā-
q; partē ꝑdictiōis: lz ptinet ad demōstrato. ē.

Alio mō potest formari questio de diffinitiōe
ꝑ ista signa ne vel an: vt querendo est ne aīal
rōnale diffinitio hominis vel nō: ⁊ talis nō ē
questio qd est: sed est interrogatio dyaletica:
ad quā potest cōueniēter responderi ꝑ vtrāq;
partē cōtradictionis. Tertia difficultas vtr̄
hec propositio hō est albus sit ſm se: ⁊ hec ſm
accidēs albū est logicum: cum tñ in vtraq; sit
predicatio per accidēs. Respondet ꝙ propo
sitio pōt dici ſm se dupliciter. Uno mō vt ſm
se tantū valet sicut ꝑ se ⁊ essentialiter: ⁊ sic op
ponitur ei qd est per accidēs. ⁊ ꝫ modo nulla
illarū ē ſm se. Alio mō capitur ſm se vt oppo
nitur ei qd est ꝑ aliud: siue ei qd est gratia al-
teri⁹: ⁊ sic ista est ſm se hō est albus. qr albuz
nō inest hoī ratione alicui⁹ tertij cui vtrūq; ac
cidit: sed ista est ſm accidens albū est musicū.
qr musicū inest albo rōne alicui⁹ tertij: vtputa
sorti vel platoni cui accidit esse albū vel mu-
sicum.

Conclusio responsalis.

A di
uisis ad cōiuncta est cōsequētia formalis: sup
posita grāmaticali congruitate locutiōis: nec
variata significatione determinatiōis ⁊ deter
minabilis aut suppositōe vl' appellatione. ꝓ-
batur: qr nō est dabilis instātia.

Dubitatur primo vtrū om-

nis illa oratio in qua enūtiatur vnū de vno sit
enuntiatio vna: ⁊ oīs alia sit enūtiatio plures.
Respondet per quinq; distinctiōes. Pri-
ma est. Duplex est enūtiatio. quedā est vna: et
alia est plures. Scda distinctio. Enuntiatio
plures ē duplex. quedā est in qua explicite p̄-
dicantur plura de vno: vel vnū de plurib⁹: vel
plura de plurib⁹: ⁊ inconiuncte. Alia est enun
tiatio plures cui⁹. s. alterū extremoꝝ est termi-
nus equiuoc⁹. Tertia distinctio: Enuntiatio
vna est duplex. quedā ē enuntiatio vna simpli
citer. Alia est enūtia⁹ vna cōiunctōe. Quar
ta distinctio. Enuntiatio vna cōiunctione ē du
plex. quedā est enūtiatio vna cōiunctione pro
positionū: in qua scz explicite vel implicite cō
iungunt due propositiones kathegorice vel
plures per aliquā coniunctionē. sicut in ista ꝓ
positione ypothetica vel cōsil'i: sortes currit et
plato disputat. Implicite vo sicut in proposi-
tione exponibili. vt tñ homo currit ⁊ consil'i.
Alia est enuntiatio vna cōiunctione termino-
rū: in qua scz alterū extremoꝝ complectit plu
res terminos cōiunctos per aliquā cōiunctio-
nē vel aliquod aduerbiū equipollens coniun
ctioni. vt dicendo sortes est alb⁹ ⁊ musicus.
Quinta distinctio. Enuntiatio simpliciter vna
est duplex. quedā est cui⁹ ambo extrema sunt
termini simplices ⁊ vniuoci. vt dicendo hō est
aīal: homo ē albus. Alia est enuntiatio simpli
citer vna cui⁹ alterū extremoꝝ vel ambo extre
ma complectunt plura se hñtia ꝑ modū de-
terminatiōis ⁊ determinabilis. sicut dicendo
aīal est substātia aīata sensibilis: vel sortes ē
hō albus. Sed obicitur dupliciter. Primo au
toritate boetij dicētis. ꝙ si ex his que subicis
aut predicas nō fiat vnū nō est ꝓpositio vna.
⁊ paulopost addit ꝙ si ex his que subicis aut
predicas nō fiat vnū sicut ex substantia aīata
sensibili nō est propositio vna. Scdo obicitur
autoritate arestotilis volētis ꝙ si predicentur
plura de vno aut plura de pluribus ex quib⁹
nō fit vnū nō ē enūtiatio vna sed plures. Po-
stea dicit quecūq; ſm accidens dicunt de eo-
dē vel alterū de altero hec non erūt vnum. vt
albū ⁊ homo dicunt de seinuicē ſm accidēs.
ergo ex ipsis nō potest fieri vnū vnitate suf-
fitiente ad vnitatē enuntiatiōis. Ad oīa simul
respoudet ꝙ nō opo tet ex illis plurib⁹ sub-
iectis vel predicatis fieri vnuz essentialiter et
quittitatiue: sed sufficit ꝙ vnū sit vt potētia et
aliud vt actus ei⁹: ⁊ ex ipsis fiat vnum sicut ex
determinatione ⁊ determinabili.

Dubitatur secūdo. vtrum ex

cōiūctis predicatis semper liceat inferre ipsa
predicata diuisa. Ad dubiū respondet aresto
tiles in tertia parte huius capituli ponēs talē
conclusionē: scilz ꝙ ex cōiunctis licet inferre
diuisa: duobus casibus dēptis. sicut bñ sequi-
tur quidā hō est hō albus. ergo quidā homo
est hō ⁊ est ablus. Unde prim⁹ casus impedi
ens huiusmodi ꝯñam est qñ est repugnātia
in adiecto: qr non sequitur: adam est hō mor-
tuus ergo adā est hō ⁊ est mortuus. Et ad co-
gnoscendū qñ est repugnātia in adiecto dan
tur tria documenta. Primū qñ contradictoriū
determiabilis predicat de opposita determi-
natione. sicut dicendo: hō mortu⁹ est nonhō:
Scdm documētū qñ propo⁹ fit falsa ꝓpter ꝫ
ꝙ determinatio additur determinabili: ita ꝙ
ipsum determinabile nō potest predicari de
seipso cum additione talis determinationis.
Tertiū documentū qñ loco determinationis
vel determinabilis ponit sua diffini⁹: ita ꝙ si
diffinitio determinationis repugnet determi
nabili: vel diffinitio determinabilis repugnet
determinatiōi tunc est repugnātia in adiecto
Secundus casus impediēs huiusmodi ꝯñaz
est qñ alterū predicatoꝝ coniūctoꝝ inest alte-
ri ſm accidens: nūq; ex coniūctis licet inferre
diuisum. vt non sequit homer⁹ viuit vt poeta

ergo homer⁹ viuit ⁊ ē poeta. Nec etiā se² kimera ē ens oppina ¹ᵉ ḡ kimera ē ens. qz ens nō denō² kimere ineē sim ʳ: sz fm accñs siue fm qd: iq̃tū. s. ipsū ens ē oppina ¹ᵉ: qz oppio nō solū ē eiʹ qō ē: sz eiʹ qō non ē. Dicit insup vltra textū q̃ illa p̄ ᵗᵃ oñz sese hre p accñs ad aliqō ʒᵐ q̃ ex eq̃ respitiūt illud ʒᵐ: z nō vnū p alterz. ⁊ et oppositio illa p̄ ᵗᵃ oñz se hre per se ad aliqō ʒᵐ q̃ nō ex eq̃ respitiūt illud ʒᵐ: sed vnū inē illi ʒ ° p alterz: sic q̃ ʒᵐ se hz ad p̄ᵐ sicut determinatio ad suū determinabile.

Dubitatur tertio vtrum bene sequat sortes ē bō mortuʹ ḡ sortes est bō.

Respōdet p duas distinctiōes ⁊ duo dicta. 'Pria distinc ° ē. Mortuū pōt capi du ʳ. Unoʹ puatiue vt. s. iportat puatōez vite in sbcto siue in corpore qō pʹ habuit vitā. sic ꝓportiōabi ʳ dz cecū iportare puationē visus in oculo q̃ pʹ habuit visū. ⁊ sic ē determia ° diminuēs ō rōe bois: nᶜ pōt vificari de boie aut aliq̃ toto animali. sz solū de corpore puato aia. sic est cadauer mortuū. Alio ° ca² mortuū vt ē pti ᵐ preriti tpis descēdēs ab B vbo mozior: et sic ap̄liat ter ᵐ cōem pcedētē ad suppōnē ᵐ p pñtibus vel preteritis: nec ē determia ° diminuēs plʹ q̃z alia pti ᵃ pti tpis. ⁊ vt sic captū nō ē veri ¹ᵉ de corpore puato vita: sz de toto aiali cōᵗᵒ ex corpore ⁊ aia. Sz q̃ sic possit accipi pz duʳ. 'Prio qz hec ꝓpō cōter pcedit: Aliqs bō ē mortuʹ. q̃ si i ° p̄ ᵐ mortuʹ diminueret de rōne bois tē intereret ōdictoᵐ bois cui addit: ⁊ sic seqret q̃ aliqs bō ēt nōbō. qō includit ōdictionem ꝓña posset ꝓfirmari a fili p istā vidēs ē cecus: Ad quā seqt vidēs ē nō vidēs. Scōo ptz idē. qz hec ꝓce²: Cesar ē mortuʹ: aut q̃ acci² cesar p aggregato ex aia ⁊ corpore ⁊ sic hēt intētū aut p corpore tñ: ⁊ B nō cum eiʹ corpʹ non sit nūc. Scōa distictio ē bᶜ. Bō mortuʹ pōt capi duʳ. Unoʹ ° p buma ¹ᵉ resultāte ex vnione aie cū corpore: q̃ de se abstrahit ab eē exñe ⁊ ab oibʹ accñtibʹ q̃ ꝓtingēter se bñt ad viuere ⁊ mori. Alio ° capit bō mortuʹ eq ᶜᶜ. s. p altera pte cō ᵗᵗ: vtputa p corpore in q̃ pʹ fuit vita. 'Primū dictū caᵇᵒ mortuū pʹ ° ⁊ boiez mortuū ʒᵒᵒ bᶜ ꝓña nō vz: sortes ē bō mortuʹ ḡ sortes ē bō. Patet qz ibi ē repugᵃ i adiecto. Et ꝓfir² qz sic dolabra ablata eiʹ forma nō ē dolabra nisi eq ᶜᵉ: sic bō mortuus captʹ p corpore separato ab aia eiʹ nō ē bō nisi eq ᶜᵉ. Scōm dictū caᵇᵒ mortuū ʒᵒᵒ ⁊ boiem mortuū p̄ mō p̄dicta ꝓña ē bōa. Patz qz bñ se² sortes est bō mortuʹ ḡ sortes fuit bō. qz nihil ē bō mortuʹ nisi ꝑus fuerit bō: ⁊ vltra bñ seqtur sortes fuit bō ḡ sortes ē bō. ḡ de p ad vltimū bñ se² sortes ē bō mortuʹ ḡ sortes ē bō. Scōa ꝓña patz qz in ꝓpōibʹ q̃ sūt ꝓpetue veritatis a ꝓpōne de pterito ad ꝓpōnē de pñti ⁊ ecōtra: Uel a ꝓpōne de pñenti ad ꝓpōnē de futuro ⁊ econtra sp ē bona ꝓña. sicut bñ se² deʹ fuit ḡ deus est ⁊ deʹ erit. Rōnes añ oppoſituz soluunt ex p̄ notabili.

Queritur tertio. vtrum ad habēdā ōdictōz in moda ᵇʹ necē sit ⁊ sufficiat ponere negationē ad modū. Et arg² p̄ ō suppositiz. s. q̃ nulla ꝓpō sit modalis. qz vel ipsa erit ka ᶜᵃ vel ypoᶜᵃ a sufficienti diuisione. sed nō ē ypoᶜᵃ: cū nō cōplectat plures kathe ᶜᵃᵒ tāq̃ ptes sui: nec etiā ē ka ᶜᵃ: cū in ea sint plures co ¹ᵉ ḡ nulla erit modalis. Scōo sic. qz iste nō sunt ōdictorie aial ē boiem ē pʹ ¹ᵉ: et aial ē boiez nō ē pʹ ¹ᵉ: cū possint sil'ē vere: ⁊ tñ in altera earz modʹ negat. ḡ ad vandū ōdictionē in moda ᵇʹ nō sufficit modū negare. Et ꝓfir² qz iste ōdicūt: sortē necesse ē currere: ⁊ sortē pʹ ¹ᵉ ē nō currere: ⁊ tñ i neutra negat modus. ḡ ad ōdicenduz in moda ᵇʹ nō reqrit modū negare. Tertio sic. Si sufficēt negationē poni ad modū tūc iste eēnt ōdictoᶜ: sortē currere ē neē ⁊ sortē currere non ē neē. sz B est flʹm ḡ tē. B ᵒʳ patet. qz si sic tūc vna ōdictoria seqrēt ad aliā. Nā bene se² sortē currere ē neē ḡ sortē currere est pʹ ¹ᵉ vt phat in textu: ⁊ vltra bñ se² sortē currere ē pʹ ¹ᵉ ḡ sortē currere ē ꝓtingēs: qz possibile ⁊ ꝓtingēs cōuertit: ⁊ vltra bñ se² sortē currere ē ꝓtingēs ḡ sortē nō currere ē ꝓtingēs: per querstionē in oppositā q̃ ᵗᵉᵐ: ⁊ vltra bñ se² sortē nō currere ē ꝓtingēs ḡ sortē nō currere nō ē neē. ḡ de p ad vltimū bene se² sortē currere ē necesse ergo sortē currere nō ē neē: ⁊ p ꝓñs ille nō sūt adiuicē ōdictorie. In oppoᵐ ē arc ¹ᵉᵒ i textu.

Sciendum primo qz pro declaratiōe terminoz ponunt due distinctiōes ⁊ tria dicta. 'Pria distinctio ē bᶜ. Propositio modalis ē duʳ. Quedā est modalis cōposita: In q̃ modʹ determiat totū dictū: videlicz totū aggregatū ex sbcto ⁊ p̄ ᵗᵒ dicti. vt sortē currere ē possibile: q̃ eqpollet huic: talis ꝓpō sortes currit ē possibilis. Alia ē propoʹ modalis diuisa cuiʹ modʹ determinat non totā cōpositionē dicti: sz determiat copulaz dicti ⁊ res significatas p subiectū ⁊ pdicatū dicti. Scōa distinctio ē bᶜ. Propositiōes modales diuise sunt duᶜᵉᵒ. Quedā sūt in quibʹ ponit idē modus. Alie sūt in quibʹ ponit aliʹ ⁊ aliʹ modʹ. 'Primū dictū. Sicut in propositionibʹ de inē

se hñt signa vltia vel pti^ria q̃ ad oppões ⁊ eq
pollẽtias sumẽdas: ita ꝓportiõabiliter se hñt
modi in moda^bꝰ.q: sic in illis de ineẽ sig̃ vni
uersalia vel pti^ria p^ut diuersas acceptiões sb
iecti ꝓ oibꝰ suis suppositis copulatie vel dis
iũctiue:sic etiã in modalibꝰ modi p^ut diuersã
acceptionẽ extremoꝝ ꝓ cĩ pte copulatiue vel
disiunctiue.g̃ sic in illis de ineẽ sumit oppõ ⁊
eqpollẽtia nõ solũ ex pte dispõis co^lc penes
affirmatiões ⁊ negationẽ:ſ; etiã ex pte dispo
sitiõis sbiecti:q̃ võẽ q̃ntitas suppositorũ: sic in
modalibꝰ oppõ vel eqpollẽtia nõ solũ ẽ sumẽ
da ex pte affirmatiõis ⁊ negatõis co^lc:ſ; etiã
ex pte q̃ntitatis tñ iportate ꝓ modũ. Scõm
dictũ.Sicut ad hñdũ ꝑdictionẽ ĩ illis de ineẽ
q̃ sũt de diuersis signis sufficit negationẽ fer
ri ad copulã pcise:sic ad hñdũ ꝑdictionẽ ĩ mo
dalibꝰ de diuersis modis sufficit negationes
ferri ad copulã dicti pcise. Pria ps ptz. q: iste
ꝑdicũt oĩs hõ ẽ albꝰ:qdã hõ nõ ẽ albꝰ: ⁊ tñ in
neutra signũ nega^t:ſ; tñ copula ybalis. Se
cũda ps patet ꝓ p^m dictũ. Patz etiã altiide.q:
iste ꝑdicũt oẽm hoiez neẽe ẽ eẽ albũ : quendã
hoiem possibile ẽ nõ eẽ albũ : cũ sint in lineis
ꝑdicẽtibꝰ:⁊ tñ ĩ neutra negat modꝰ: sed solũ
copula dicti g̃ ⁊c. Tertiũ dictũ. Sicut ĩ illis
de ineẽ de eodẽ sig̃ nõ hẽt ꝑdictio nisi simul
negek signũ ⁊ copula: sic in modalibꝰ de eoõ
mõ nõ hẽt ꝑdictio nisi simul negek modꝰ cũ
copula dicti. Pria ps patet ꝓ pmã regulã eq
pollentiarũ in q̃ di^t q̃ negatio ꝓposita signo
eqpollet ꝑdictoꝰ.g̃ ad hñdũ ꝑdictoriã de eoõ
signo:oportet q̃ nege^t signũ. Et ꝓfirma^t per
arestotilẽ in p̃ hꝰ vbi vult q̃ iste due indefini
te diuerse q̃litatis hõ ẽ albꝰ hõ nõ ẽ albꝰ non
ꝑdicũt:eo q̃ simul stãt in ỳitate.g̃ videk q̃ ad
dandũ ꝑdictoriã affirmatie neẽe sit q̃ntitatem
sbcti negari sibi ꝓponẽdo negationẽ:vt dicẽ ꝰ
nõhõ ẽ albꝰ. Scõa ps patz.q: isti ꝓpõi omnẽ
hoiez neẽe ẽ eẽ albũ: ꝑdicit isti quẽdã hoiem
nõ neẽe ẽ eẽ albũ:⁊ nulla alia videk sibi oppo
ni ꝑdictorie g̃ ⁊c. Et ꝓfirmat ꝓ arestotilẽ in te
xtu vbi vult q̃ hꝰ possibile ẽ ãbulare negatio
nõ ẽ ista possibile ẽ nõ ãbulare:ſ; ista nõ pos
sibile ẽ ãbulare:in q̃ modꝰ negat.g̃ ad ꝑdicẽ
dũ in talibꝰ necesse ẽ modũ negari.

Sciendum secũdo. q̃ in hoc

scõo tractatu determiat arestotiles de oppõi
bus ⁊ eqpollẽtijs ꝓpõm modaliũ.⁊ ꝓnet tria
capitula. Jn q̃ꝝ p̃ determiat de oppõe ꝓpõm
modaliũ.⁊ ꝓtinet tres ꝓclusiões. Pria tan
git intẽtũ.⁊ ẽ hꝰ.Determinatis his.ſ.oppõibꝰ
⁊ ꝓfinijs ꝓpõm de ineẽ:nũc pspitiẽdũ est quõ
se hñt affirmatiões ⁊ negationes adinuicẽ in
ꝓpõbꝰ modalibꝰ. Cuius rõ ẽ q: tales ꝓpões
hñt aliqñ duplices affirmatiuas alias ab his
q̃ sũt in ꝓpõnibꝰ de ineẽ in qbꝰ nõ ponit ali
qs modꝰ. Scõa ꝓclusio tãgit vnã qõez. vtp
.ſ.ad dandũ ꝑdictoriã ĩ modalibꝰ suffitiat ne
gationẽ ferri ad ybũ.i.ad copulã:sic q̃ modꝰ
nõ negek.Et ꝓ pbat q̃ sic.q: ꝑdictio est oppõ
formalis g̃ videk q̃ similiter fit sumẽda in oĩ
bus enũtiatiõibꝰ.ſ; in ꝓpõnibꝰ de ineẽ ꝑdicit
ferẽdo negationẽ ad ybũ.g̃ similiter ĩ modali
bus sumit ꝑdictio ꝓ negationẽ latã ad ybum
Minoꝛẽ pbat ꝓ in ꝓpõnibꝰ in qbꝰ ponit hoc
ybũ ẽ:vt istiꝰ affirmatiõis hõ ẽ:negatio ẽ ista
nõ ẽ hõ:nõ aũt ea q̃ ẽ:nõ hõ ẽ. Similiter istiꝰ
affirmatiõis ẽ hõ albꝰ:negatio ẽ ista: nõ ẽ hõ
albꝰ:⁊ nõ ista ẽ nõ albꝰ hõ.q: si ista ẽ nõ albꝰ
hõ:sit negatio istiꝰ affirmatiõis ẽ albꝰ hõ. tũc
seqrek q̃ si ista sit falsa:lignũ ẽ hõ albus:ista
erit ꝑa lignũ ẽ hõ nõ albꝰ.ꝓnia tenet q: de q̃li
bet affirmatio vel negatio ꝑa ⁊ de nullo ãbo
simul.ſ; ꝓnis ẽ falsũ:imo sũt simul false:g̃ iste
nõ ꝓtradicũt:lignũ ẽ hõ albus: lignũ ẽ hõ nõ
albꝰ.Cõsequẽter declarat dictã mioꝛẽ ĩ ꝓpõ
nibꝰ in qbus ponit aliud ybũ ab B ybo est.q:
istiꝰ affirmatiõis ãbulat hõ:negatio ẽ ista:no
ambulat hõ:⁊ nõ ista:ambulat nõhõ.q: nihil
differt dicere hoiem ambulare ⁊ hoiez ambu
lãrẽ eẽ: Nec etiã dicere ambulat hõ:⁊ est ãbu
lãs hõ.ideo videk q̃ similiter sumat negatio
vniꝰ sic ⁊ alteriꝰ.ſ.ferẽdo negationẽ ad ybũ.
Cõsequẽter rñdet arestotiles ad ptẽ negatiõez
q̃ois mote.q: si ꝓtradictio sit in modalibus su
mẽda ferẽdo negationẽ ad ybũ seqrek q̃ cõ
tradictorie erũt simul ye.ꝓnis ẽ ipossibile.g̃ il
lud ex q̃ segtur.ꝓnia tñ patz: q: si sufficeret ne
gatiõez ferri ad ybũ:tũc iste erũt ꝓtradictorie
possibile ẽ eẽ:possibile ẽ nõ eẽ. Similiter pos
sibile ẽ ambulare:possibile ẽ nõ ambulare· et
similiter iste possibile ẽ diuidi:possibile ẽ non
diuidi:⁊ tñ sunt simul ye.q: illud q̃ ẽ est poss
bile cũ sit ad vtꝛlibet nõ sp actu ẽ:⁊ iõ tũc sibi
põt cõpetere negatio actꝰ.⁊ sic qcqd ẽ ambu
labile põt nõ ambulare: ⁊ q̃ ẽ diuisibile põt
nõ diuidi.ergo iste erũt simul ye:possibile est
eẽ:possibile ẽ nõ eẽ. ⁊ per ꝓsequẽs sufficit ad
ꝓtradicendũ in modalibus negatõez ferri ad
modũ. Tertia ꝓclusio determinate respon
det ad q̃oem ꝓus motã.⁊ ẽ hec.Ad sumendũ
ꝓtradictoriã in modalibꝰ necesse ẽ modũ ne
gari. Patet duabus rõnibꝰ.Pria rõ ẽ ista:q:
ad ꝓtradicendũ in modalibus oportet dicere
negationẽ debere ferri ad modũ : vel dicere

ꝓtradictoria sit stare in veri te. ſz ista ſcꝰa ps est impossibilis.q̃ prima ps est eligenda:in q̃ dicitur ꝙ oportet modū negari:ita ꝙ isti⁹ affirmatiōis possibile est esse:negatio ē hec:nō possibile ē esse. Et consimiliter dicendū est de contingēti necessario ⁊ impossibili. Scꝰa ratio ē hec. Sicut se habēt esse ⁊ nō esse in illis de inesse:ita se habet modus ī modalib⁹. sed in illis de inesse esse ⁊ nō esse sunt appositiones.i.copule:⁊ subiectum vel p̄dicatū dicunt res subiecte.ergo similiter in modalibus modi erunt oppositiōes.i.copule. tales eni modi nō sunt determinationes p̄dicati vel subiecti sed sunt oppositiōes determinantes veritatē ⁊ falsitatem propositionis : sicut esse ⁊ nō esse sunt oppositiōes determinātes veritatē ⁊ falsitatē oppositionum de ineē. Modo ad cōtradicendū in illis de inesse oportz ista ꝟba esse ⁊ nō esse negari.q̃ similiter in modalib⁹ ad sumendum ꝓtradictionē oportet modū negari. vt patet p singulos modos. qz illi⁹ possibile ē nō esse:negatio ē ista:nō possibile ē non esse. hui⁹ ꝟo quc ē possibile ē esse:negatio non est hec:possibile ē non eē.qz(vt patuit) possūt simul stare in veritate ⁊ seinuicem ꝓsequunt.i. inferūt se mutuo p ꝓuersionē in oppositā q̃litatē:⁊ B capiēdo possibile ꝓ ꝓtingēti ad vtrūlibet.sed iste possibile ē esse:non possibile est esse ꝓtradicunt:nec simul stant:⁊ similiter iste possibile ē nō esse:⁊ nō possibile ē nō esse. qz nūq̃z sunt simul vere vel false . Similiter isti⁹ affirmatiōis que est:necessariū ē esse:negatio nō est ista:necessariū est nō esse: sed ista non necessariū ē esse.Similiter isti⁹ necessariū est nō esse negatio est ista.nō necessarium ē non esse.⁊ similiter iste due impossibile ē esse :nō impossibile ē esse cōtradicunt. et similiter iste due impossibile ē non eē:⁊ non impossibile ē non eē. Ex q̃ concludit are lco ꝙ vniuersaliter oportet dicere ꝙ in ꝓpositionib⁹ modalibus eē ⁊ non eē:se habēt sicut res subiecte : ad q̃s nō est ferenda negatio ad habendū cōtradictionē.sed ē ferenda ad vnū trīi.videlz ad modum:ita ꝙ modales in quarū altera negatio fertur ad modū putande sunt ꝓtradictorie. vt possibile nō possibile:ꝓtingēs nō contingēs : impossibile nō ipossibile: necessariū nō necessariū:⁊ vez nō vez.Et in B īnuit phs ꝙ vez ⁊ falsum faciunt ꝓpositiōes modales.

Sciendū tertio. ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. Prima vtz ad ꝓtradictionē ꝓpōm de inesse : sufficit addere negationē co te.Et videt ꝙ sic.qz dicit are lco in textu ꝙ isti⁹ affirmatiōis q̃ est eē albū hominē:negatio ꝓtradictoria ē ista:nō esse albū hoiem.⁊ similiter istius affirmatiōis ambulat hō:negatio ē ista:nō ambulat hō. Jn oppo mtū arguit p are lcm p̄ hui⁹ in fine p̄ñti ca lt tertij tractat⁹ vbi dicit. Opponi autē affirmationē negatiōi dico ꝓtradictorie q̃ vniuersaliter ꝟ et qō non ē vniuersaliter . vt omis hō albus ē:non omis hō alb⁹ est.q̃ negatio lata ad copulā nō sufficit ad ꝓtradictionē. Respōdet p distinctionē ꝙ du ceo sunt ꝓpositiones de ineē. quedam sunt de ſbiecto singulari:cuiusmodi sunt singulares.⁊ ad ꝓtradicendū in talib⁹ requirit ⁊ sufficit negationē ferri ad copulaz.vt iste ꝓtradicunt sortes currit : sortes nō currit. Alie sunt ꝓpositiones de ſbiecto cōi ⁊ ꝓtradicendum in talib⁹ duo regrunt. Primo disparitas q̃ntitatis subiecti: ita ꝙ in vna subiectuz teneat vniuersaliter ⁊ in alia ꝓcularitet.Secundo regritur disparitas copule penes affirmationē ⁊ negationem.Et ad arestotilē in textu respondetur:ꝙ non vult tales opponi cōtradictorie:sed trīi intendit ꝙ negatio non facit ꝓtradictionē nisi addat copule:non autem qñ addit alicui extremo ꝓpositionis. Scꝰa difficultas:Utz ꝓpositiones modales in quibus negatio postponitur modo sint aliq̃ modo repugnātes ⁊ adinuicē opposite. Et videt ꝙ non.qz tales p̄ñt simul eē vere: vt probauit are lco de istis ꝓpositionib⁹:possibile est ambulare:possibile ē non ambulare:possibile est diuidi:possibile ē non diuidi. Respondetur p tria dicta. Primū: Propositiones modales de diuers modis:puta de necessario ⁊ de possibili:vel de possibili ⁊ impossibili in qbus negatio postponit modo ꝓtradicunt: nec p̄ñt simul stare in veritate. Scōm dictū. Propositiones modales de eodē modo.ſ. de necessario vel impossibili in quaz altera postponitur negatio modo repugnāt in veritate: p̄ñt autē simul esse false. Patet: qz sunt ꝓtrarie.vt neēe esse:necesse non eē:impossibile eē impossibile non eē. Tertiū dictum. Propositiōes modales de possibili vel ꝓtingenti in qbus negatio solum ponitur ad ꝟbum non repugnāt in veritate:sed bene in falsitate. Patz qz sunt ſbcontrarie:vt possibile eē:possibile non eē:contingēs esse:contingens non esse. ⁊ de illis trīi locutus ē arestotiles:cuz dicit: Propositiones modales in quib⁹ negatio ponitur ad ꝟbum non contradicere: sed simul stare in veritate . Tertia difficultas:Utz istud ꝟbum infinitiui modi esse se teneat in modalibus ex pte subiecti vel ex pte copule.Et videtur ꝙ ex pte ſb-

iecti p arestotilē in textu qui dicit. Uniuersaliter ergo quēadmodum dictum ē esse quidē ⁊ nō esse oportet ponere quēadmodū sbiecta Respondet̄ per duo dicta. Primū dictum q̄ ad similitudinem materie que subicit̄ forme subiectum ⁊ predicatum que sunt materiale in propositione dicuntur res subiecte: et ad similitudinem forme que apponitur. i. aduenit materie: copule propositionū dicunt̄ eē appositiones. Ex quo patz q̄ per rem subiectā non intelligit arestotiles subiectum solū: sed etiam predicatum materiale. quod patet cum dicit subiecte v̄o res: hoc quidem album: per quod intelligitur p̄dicatū materiale: illud v̄o homo: per quod intelligitur subiectū. vt satis haberi potest ex suis exemplis prius datis. Scd̄m dictum. In modalibus esse ⁊ non esse nō sunt subiecta: nec se tenent ex parte subiecti: sed ex parte copule. Patet qz nihil qd̄ est vnitiuū extremorum propositionis est subiectum vel tenēs se ex parte subiecti. sed h̄ verbū infinitiui modi esse est vnitiuū extremorū propositionis modalis: vt inferius patebit. ergo non est subiectū: nec se tenet ex parte sbiecti. Et ad arestototilem respondet̄: q̄ soluz voluit q̄ in modalibus esse ⁊ nō esse habent similitudinē cum rebus subiectis. qz sicut negatio addita rei subiecte. i. subiecto vel predicato materiali in illis de inesse nō facit cōtradictionem: nisi simul feratur ad copulā: sic etiā in modalibus negatio lata ad verbū precise: sic q̄ non ad modum nō facit contradictionē. ⁊ illa similitudo patet in textu cū dicitur: esse quidem ⁊ non esse oportet ponere quēadmodum subiecta. i. ad similitudinez rei subiecte: Negationē v̄o ⁊ affirmationē hoc fatientem. s. contradictionē oportet apponere ad vnum. i. tantūmodo ad modum. quasi dicat: q̄ exq̄ ex p̄te li esse vel nō esse non sumitur affirmatio vel negatio in modalibus: ideo esse ⁊ non eē se habent tanq̄z res subiecte. ⁊ qz ex parte modi sumit̄ affirmatio vel negatio: ideo modus dicitur esse copula.

Conclusio responsalis. ad habendum contradictionem in modalibus que sunt de eodem modo: non sufficit negationē ferri ad verbum: sed requiritur moduz negari. Conclusio patet ex dictis.

Dubitatur primo. Vtrū propositiones de impossibili ⁊ necessario sequātur contradictorie ad propositiones de possibili ⁊ contingenti. Pro declaratione terminorū primo premittitur vnum dictum. scz q̄ illa propositio dicitur sequi contradictorie ad aliā que fit sibi equipollens per negationem prepositam modo. i. modo dissimiliter se habente. Sed illa propositio dicitur sequi contrarie ad aliam que fit sibi equipollēs per negationem latam ad verbum tm̄. Illa v̄o dicitur ad aliam sequi contrarie ⁊ contradictorie que fit sibi equipollens per negationem prepositam ⁊ postpositam modo. Hoc supposito respondet arestotiles negatiue ad dubium in scd̄o capitulo huius tractatus in quo determiat de equipollentijs ⁊ consequentijs modalium. et continet quatuor conclusiones. Quarum prima tangit ordinem propositionum modaliuz s̄m antiq̄s. ⁊ est hec. Antiqui posuerunt istas propositiones seinuicē consequi ⁊ equipollere per primam lineam. s. possibile est esse: ⁊ cōtingens est esse: non impossibile est esse: ⁊ nō necesse est eē. Sed in secūda linea posuerunt istas equipollere: scilz possibile est non esse: contingens est non esse: non īpossibile est nō esse: non necesse est non eē. In tertia v̄o linea posuerunt istas: non possibile eē: non contingens eē: impossibile eē: ⁊ necesse non esse. In quarta autem dixerunt istas equipollere: scz non possibile non eē: non contingens non eē impossibile non eē: ⁊ necesse eē. Et addit arestotiles q̄ iste ordo potest clare patere describendo quandam figuram quadrangularem s̄m q̄ dictum est. Secunda conclusio ostēdit in quo bene dixerunt antiq. ⁊ est hec. Impossibile ⁊ non īpossibile sequūt̄ ad seinuicē ꝯdictorie. i. modo dissimiliter se habente ad possibile ⁊ contingens: ⁊ ad non possibile et non contingens. sicut bene dixerunt antiqui. Et hoc est intelligendū referendo singula singulis: ita q̄ ad impossibile sequitur non possibibile: non contingens. ⁊ ad non impossibile sequitur possibile ⁊ cōtingens. ita q̄ ad affirmatiuam de impossibili sequitur negatiua de possibili et econuerso. Tertia conclusio ostendit in quo defecerunt antiqui. ⁊ est hec. Antiqui male ordinauerunt propositiōes de necessario in p̄ma ⁊ secunda lineis. Patet q̄tuor rationibus. Prima ratio est. qz nō necesse esse ⁊ possibile eē non equipollent: ⁊ tamē eas ordinauerunt in prima linea. Antecedēs patet. qz necesse non eē ⁊ possibile esse opponuntur contradictorie. ergo iste non equipollent: possibile esse ⁊ non necesse eē. Secunda ratio propositōnes primi ⁊ tercij ordinis cōtradicunt. sed iste nō ꝯdicunt necesse nō esse: ⁊ nō nece eē. g̊ in p̊ ordine nō dz poni ista nō

necesse esse: cum in tertio ordine ponatur ista necesse non eē: Aliter due ꝯtradictorie erunt simul vere. quia iste due necesse non eē et non necesse eē sunt simul vere. Tertia ratō ncce et impossibile opponuntur contrarie. g̊ adinuicem eqpollent contrarie id est per negationem latam ad verbum dicti: et ꝑ cōsequēs si in prima linea negetur impossibile et affirmetur dictum tunc etiam negabit et eius dictum. Prima ꝯsequētia patet. quia iste eqpollent ncce eē: impossibile non eē: et iste impossibile non eē: ncce non eē: Quarta ratio. Si equipollerent possibile eē et non ncce eē tunc contradictorie sequerent adinuicem. cōsequens est impossibile ergo et antecedens. consequentia patet quia bene seqret ncce eē ergo possibile eē. tnuc si seqnat possibile eē: ergo non ncce eē: ergo de primo ad vltimum sequitur ncce eē: ergo non ncce eē q̄ sunt contradictorie. ꝙ autem necesse eē sequatur possibile esse patet. quia nisi sic tunc eius contradictorium sequitur .i. simul stat: scz non possibile esse. sed ad non. possibile esse sequitur impossibile esse: qd̄ non potest stare cum necesse esse. Quarta cōclusio ordinat predictas propositiones sm opinionem propriam. Et est hec. Ad istā p⁹ ¹ᵉ est eē: sequit ista nō necesse est nō eē: ⁊ sic debēt poi in eodē ordie ꝯcl'io pz duab⁹ rōib⁹. Pria est. qꝛ ad possibile eē non se² ncce esse: nec necesse non eē. nec etiam non necesse esse: et tamen ad possibile esse oportet sequi aliquid de necesse. ergo ad possibile eē sequitur ista non necesse est non eē. Antecedens pro prima parte patet. quia cum possibile eē stat possibile non eē. sed qd̄ est necesse eē non est possibile non esse. ergo ad possibile esse non sequitur necesse eē. Secunda pars antecedentis ptz. qꝛ qd̄ ē possibile eē non est ncce nō eē. ergo ad possibile eē non est necsse non esse. Sed tertia pars antecedentis pz: scilicet ꝙ sequitur possibile esse ergo non necesse esse: probata est in conclusione precedenti. Secnnda ratio est ista qꝛ ad non possibile esse sequitur impossibile esse et necesse non esse: ergo ad possibile esse qd̄ est contradictorium antecedentis sequitur nō impossibile esse et non necesse non esse q̄ sunt ꝯdictoria consequentis. Hanc consequentiam non probat are ¹ᵉᵒ. sz posset probari. eo ꝙ in terminis conuertibilibus si ad antecedens sequatur aliquod consequens: tunc ad oppositum ꝯsequentis sequitur oppositū aficedētis.

Dubitatur secūdo vtrū ista.

propositio sit particularis negatiua sortez possibile est non esse. Et videtur ꝙ non. quia sua contradictoria ē negatiua. ergo ipsa affirmatiua. tenet consequentia quia propositiones ꝯdictorie debent esse diuerse qualitatis. Antecedens patet ꝑ philosophum in textu capitulo precedenti sic dicentem. Eius vero q̄ ē possibile est non esse: negatio est: non possibile ē non esse. Ex qua autoritate patet istam esse negatiuam non possibile est non esse: et per cōsequens sua opposita erit affirmatiua. Secūdo sic sicut se habet copula in illis de in eē: ita modus in modalibus. Sed in illis de ineē v̄bo non negato semper manet propositio affirmatiua. ergo similiter in modalibus si modus non negetur propositio semper erit affirmatiua. Et confirmatur. quia istius propositionis sortem possibile est non eē nec tota copula nec principalior pars negatur: igitur est affirmatiua. consequentia tenet quia propositio denominatur affirmatiua vel negatiua ex parte copule. Antecedens patet ꝑ prima parte. quia illius propositionis copula est hoc totum possibibile est non eē: modo illud totum non negatur. ergo copula non negatur. Secunda pars patet. quia modus est principalior pars copule: cū a modo denominetur ꝓpositio modalis: et tamen modus non negatur. ergo propositō non est negatiua. In oppositū tamen arguitur. quia contradictoria est affirmatiua ergo ipsa est negatiua. tenet cōsequētia quia due kathegorice ꝯtradictorie repugnant in qualitate. antecedens patet quia sibi contradicit ista affirmatiua sortem necesse est esse. Et confirmatur. quia ipsa equipollet vni negatiue: scilicet isti sortem non necesse ē nō eē. Ad dubium respondetur ponendo vnam distinctionem et duo dicta. Distinctio est hec. Quantitas propositionum modalium potest attendi ex parte trium. Primo ex parte dicti ipsius: ⁊ sic omnis propositio modalis potest dici singularis. Alio modo ex parte subiecti: et sic propositio modalis. est eiusdem quantitatis cum sua preiacente. vocatur enim preiacens propositio correspondens dicto. Tertio potest attendi quantitas ex parte modi: et sic omnes propositiones modales dicuntur vniuersales vel particulares. quia omnes de cōtingenti vel de possibili sunt particulares ex parte modi: sed omnes de necessario et ipossibili sunt vniuersales ex parte modi. Ex qua distinctione elicitur tale documentum: ꝙ ad oppositionem vel eqpollentiam modalium oportet attendere nō solum ad quantitatē mōi

sed ad quantitatem modi et subiecti dicti sil'. quia iste non contradicũt simpliciter quoddã animal necesse est esse hominem: et quoddã animal possibile est non esse hominem. sed si varietur quantitas subiecti dicti erũt simpliciter contradictorie. Primum dictum sortẽ possibile est non esse: est singularis ex parte subiecti dicti: et particularis ex parte mõi. Secundum dictum q̃ ipsa est simpliciter negatiua. patet quia principalior pars copule negat puta hoc verbũ esse. ergo ipsa est negatiua. Q̃ autez iste infinitiuus esse sit p̃ncipalior pars copule patet. quia illud est p̃ncipalior pars copule fm cuius exigentiam grammaticaliter ordinantur extrema propositionis. ꝗ extrema istius propositionis ordinant fm exigentiam huius infiniti eẽ. Nam. subiectum ponitur in accusatiuo vt possit sibi reddere suppositum: et p̃dicatum inclusum in ipso infinitiuo similiter ponit in accusatiuo vt possit construi cum hoc infinitiuo esse g̃ ꝛc. Aliq tamez respondent per distinctionem. quia ista propositio potest ꝯpliciter ꝛsiderari. Uno modo in quantum est propositio kathegorica: ꝛ sic est negatiua. Alio modo potest cõsiderari inquantum modalis. et sic est affirmatiua: eo q̃ modus non negatur. p̃ma tamen responsio videtur melior: eo q̃ affirmatio et negatõ magis ꝛueniunt propositioni in quantũ ꝓpõ est. q̃ inquantum modalis. Et ad illas rationes factas ad oppositum. Ad p̃mam dicitur q̃ arestotiles per negationem intellexit p̃dictoriam. Ad secundam patuit q̃ non est omnimode simile. Ad tertiam conceditur q̃ tota copula non negatur. sed pars principalior: ꝛ hoc sufficit: Et licet propositio denominetur modalis a modo: non tamen sequitur q̃ modus sit principalior pars copule: quia non sp̃ fit denominatio a principaliori.

Dubitatur tertio vtrũz propositio modalis et propositio de inesse differant specie. Respõdetur per duo dicta. Primum q̃ sunt species subalterne. quia sunt ꝓpositiones kathegorice. Secũdũz dictũ q̃ differunt spẽ ma. patet quia habent compositiones et formas specie differentes. Item habent diuersas passiones proprias. Differunt etiam essentialiter plus q̃z due propositiones de inesse vel due modales: sed due propositiones de inesse vel etiã due propositiones modales differunt numero. g̃ propositio modal' et de inesse differũt plus q̃z numero: et per ꝛsequens differunt specie. Et si q̃ratur. Utrum ista sit de inesse vel modalis sortes potest currere. Respondetur per distinctionem. quia vl' potest resolui in istam sortem possibile est currere: et sic ẽ modalis. Uel potest resolui i istã sortes est potens currere: et sic est simpliciter de inesse. q̃: copula eius non est modificata Nam hoc verbum est ꝛ esse precise copula: et ꝗ totũ potens currere ẽ p̃dicatũ materiale.

Ad rationes ante oppositũ.

Ad p̃mam ꝛ q̃ ꝓpositio modalis est ka ca: q̃ licet ꝛplectatur plures copulas ꝓtiales: habet tamẽ vnã copulã totalẽ trã aggregatã ex verbo et mõ mõificante. Ad tertiã ꝛ. q̃ ille cõtradicunt de modo et sub ꝗriant de dicto: legem ꝗ ꝗriazum retinẽtes. Et ad ꝛfirmationẽ patuit q̃uo in ꝓpositionib9 modalib9 de dr̃sz mõis ad dã dum ꝗdictoriã nõ oportet modus negari: sz bene qñ sunt de eodẽ mõ. Ad tertiam ꝛcedit p̃ma ꝛsia. Et cũ infert: si sic seq̃retur vnũ ꝗdictoriũ seq ad reliquũ: Rñdetur q̃ ad ncẽe esse sequit possibile eẽ: capiẽdo possibile ꝓ possibili alto: et non ꝓ possibili q̃ ꝛueritur cũ contingenti ad vtrumlibet.)

Queritur quarto. vtrum ad necesse esse seq̃tur poss.bile eẽ. Et vi 2 q̃ non q̃: qdqd seq̃tur ad ꝛsis bone ꝛsie se 2 ad eius ais. sz ad p9 1c eẽ seq̃tur p9 1c non eẽ: g̃ de p9 ad vltimũ bene se 2 ncẽe eẽ g̃ possibile nõ esse q̃ ẽ fl'm: ex q̃ ꝛsis ꝗdicit aiti. B 92 ꝓ 2 ꝓ arestotilem qui dicit in textu q̃ idẽ vi 2 p9 1c inscidi ꝛ p9 1c nõ inscidi. possibile eẽ ꝛ possibile ñ eẽ. g̃ ad possibile eẽ se 2 possibile nõ eẽ. Jn oppositum est arestotiles in textu.

Sciendum primo q̃ pro intellectu q̃stiponit due distictões. Pria distictio est b c. Du T ẽ vl'e qddaz ẽ vl'e in p̃dicãdo q̃ p̃dicat ꝗ altero cẽna T ꝛ nõ ꝛuertibilit et c p9 1c ẽ vl'e res pẽtu ncẽaij. q̃: oẽ ncẽe eẽ est possibile eẽ: sz nõ oẽ p9 1c eẽ ẽ ncẽe eẽ intelligẽdo ꝗ p9 1c alto. et c ista ꝛsia tenz ab inferiori ad supi9 ncẽe eẽ g̃ p9 1c eẽ. Aliꝗ ẽ vl'e in distribuẽdo. q̃ iterꝓ ẽ du x. q̃ q̃ddã distribuit. q̃ ad sp 1a: sic signũ vl'e vl'aliq̃ sibi equales q̃ distribuit terñ ꝛez cui addit ꝓ suis sp 1b copl'atie. A b ẽ vl'e idistribuẽ b q̃ distribuit q̃ ad rpa. et ẽ i b q̃ facit copl'az teneri copl'atie ꝓ oĩb9 dr̃ntijs tpm. et ꝗ mõ tz ista ꝛsia a toto i q̃n 1c ad suã ptẽ: ꝗ ẽ ncẽe eẽ: g̃ ꝗ ẽ p9 1c eẽ q̃: lij ncẽe distribuit copl'az ꝓpl'ib9 dr̃ntijs tpm copl'atie ꝛ lij p9 1c facit copl'az accipi ꝓ pl'ib9 dr̃ntijs tpm disũctie. Adhuc ẽ a b vl'e in ãpliãdo: q̃ scz ãpliat terñ ad stãdũ ꝓ dr̃ntijs tpm copl'atie: c9 9t ẽ ncẽe. et c ista ꝛsia ncẽe eẽ g̃ p9 c eẽ tenz ꝓ locũ a tota copl'atiã ad disiũctiã ꝛsti

tutaz ex eisdē ꝓpoīb⁹. Et sic pz q̃ trib⁹ modis
pōt ista ꝓna neĉe eē ḡ possibile esse probari.
Secunda distinctio: p⁹ˡᵉ potest capi duᵗ: si-
cut contingens cum quo conuertitur. Primo
capitur pro possibili alto quod est cōmune tā
ad illud quod est necessarium q̃ ad illud qō
non est necessarium: dum tamen nō fit impos
sibile. z sic ista cōsequentia necesse esse ergo
possibile esse: tenet per locum ab inferiori ad
superius vt patuit prius. Alio modo capitur
possibile pro possibili determinato. z hoc du
pliciter fm q̃ eius sunt due species. q: vel ca-
pitur pro possibili quod est necessarium. z sic
predicta consequentia tenet per locum a con
uertibilibus. q: tunc necesse z possibile cōuer
tuntur: vel capitur possibile pro illo qō nec ē
necessariuz nec impossibile. z istud diuiditur
in tres modos: scilicz possibile natum: rarū:
z ad vtrūlibet. z sic non sequitur necesse esse
ḡ possibile eē: vt deducit rō facta añ oppoᵐ.

Sciendum secūdo: q̃ in hoc

tertio capitulo docet ordinare debite proposi
tiones modales. z continet quatuor conclusio
nes. Prima ponitur sub forma dubitatōis
que est hec. Utz ad necesse esse sequat possi
bile esse. Et arguit ad vtrāq; partē dubitatio-
nis. Primo ad partē affirmatiuā. q: si non se-
quatur necesse esse ergo possibile esse: tūc cō-
tradictorium consequentis sequit ad antece-
dens. sed contradictoriū consequentis. s. non
possibile esse non stat cum antecedente ḡ zĉ.
Et si aliquis dixerit q̃ contradictoria illi⁹: pos
sibile esse non est ista non possibile esse: tunc
erit ista possibile non esse. sed vtreq; sunt fal
se: illa de necessario existente vera. ergo que-
cūq; illarum fuerit dicta contradicere isti: pos
sibile esse: nō stabit cum ista necesse esse. Ad
partem negatiuam arguit sicut argutū est an
te oppositum. Secunda conclusio continet
duas diuisiones quas arestotiles premittit ꝓ
solutione dubitationis. Prima diuisio est hec
Potentiarū quedā sunt rationales: z iste ma
nentes eedem sunt plurium contradictorioz.
.i. potētie rationales valent ad opposita. Alie
sunt irrationales: quarum quedam valent ad
oppoᵃ. Alie vo non. sicut vis calefactiā ignis
est potentia irrationalis: z nō valet ad oppo-
sita. q: non pōt nō calefacere. Et ex hac distin
ctione soluitur argumentum factum ad partē
affirmatiuam per interēptionem anteceden-
tis. nō enim quod possibile est esse: possibile
est non esse. Secunda diuisio est hec. Possibi
le dicitur equiuoce. q: aliquid dicitur possibi-
le quod iam actu est: sicut ē illud possibile qō
coniunctum est actui. vt possibile est aliquem
ambulare qñ actu ambulat. Aliud ē possibile
qō potest eē vel agere: z tale vocatur possibi
le distās ab actu. vel possibile añ actum. z sic
iste pōt ambulare q̃ nondum ambulat sed in
futuro ambulabit. Et est differentia inter ista
duo possibilia. q: possibile scōo mō dictū so-
lum reperit in rebⁿ mobilibus. i. transmutaᵇⁿ
generaᵇⁿ z corruptibilib⁹: sz possibile p̄ mō di
ctū reperit tā in rebⁿ mobilib⁹ q̃z in rebⁿ imo
bilibus. Tertia cōclusio tāgit solutionē du-
bitationis mote. z est hec. Possibile qō valet
ad opposita nō sequtur ad neĉe: sed p⁹ˡᵉqō nō
vz ad oppo ᵗᵃ bñ se ² ad neĉe. Sil'r p⁹ˡᵉ ante
actū nō se² ad neĉe: sz si accipiat p⁹ˡᵉcōiter. s.
ꝓ illo qō nō ē impo⁹ˡᵉ tūc se ² ad neĉe. Qō ꝓ-
bat are ˡᵉᵒ. q: p⁹ˡᵉ sic sumptū ē cōi⁹ ad neĉiū:
z se hz sicut totū vl'e respectu neĉrij. modo ad
pti ᵗᵉ se ² vl'e. ḡ ad neĉe eē se ² p⁹ˡᵉ eē: sed nō
oē. i. nō vl'r ꝓ totali specie p⁹ ˡᵗᵒ: vt patuit.
Quarta ꝛcl'o ē collectiua q̃ se² ex p̄dictis. z ē
hec. Fortasse neĉiū ē prim⁹ mod⁹ iter oēs mo
dos. Probat are ˡᵉᵒ duᵗ. Prio ponēdo figurā
modaliū in q̃ pponit ꝓpōs de neĉio. scōo il-
las de p⁹ˡᵗ: z⁹ illas de cōtingēti: z vltio illas ō
imp⁹ˡᵗ. Scōo ꝓbat rōne. q: sempiterna z illa
q̃ sp sūt actu sunt prioza. sed neĉiū sp est actu
ḡ zĉ. Ex B insert vnā diuisionē entiū dicens q̃
q̃dā semp sūt in actu. sicut sunt pme substātie
vt de⁹ z intelligētie. Alia sunt actu z ptāte: in
quib⁹ act⁹ naturaliter pōz ē: sed tpe posterioz
Alia vo nūq̃z sunt actu sed solū ptāte. sicut cō
tinuū est in potentia ad diuidi in infinitū: sed
nūq̃z erit actu diuisum.

Sciendū tertio. q̃ circa hūc

tertū incidūt tres difficultates. Prima dif-
ficultas. Utz ꝓna quā facit arestotiles i tertu
si ad neĉe eē nō sequat possibile eē. ḡ oppoᵐ
bñ se ² sit bona. Rñdet q̃ non. Et ad are ˡᵉᵐ
pōt dici q̃ lr'a fuit corrupta vel ex translatore:
vel ex vitio scriptoris. Uel pōt dici q̃ loco hᵒ
ꝓbi se ² vz intellligi B ꝓbū stat. q: qōlibet cuz
q̃libet stat vel eiᵒ oppoᵐ: vt ptz ex p̄ prioz.
Scōa diffi ᵗᵃ. Utz potē ᵃ irrōalis valeat ad op
posita. Respōdet distinguēdo de duplici po-
tētia. q: q̃dā ē potētia actiua: z talis potētia ir
rōnalis nō vz ad oppo ᵗᵃ. q: (vt iā patuit) licz
ignis possit cōburere: nō tñ pōt nō cōburere.
Alia ē potētia passiua que se tenet ex pte ma
terie: z illa potētia irrōnalis valz ad opp ᵗᵃ. vt
materia ignis pt calefieri z frigefieri. Sz pos
set obici. q: potē ᵃ bruti ē irrōnalis: z tñ brutū
pōt ābulare z nō ābulare: comedere z nō co-
medere: vt de se satis ptz. ergo potētia actiua

irrationalis valet ad opposita. Propter ß aliter respondetur per vnã distinctionem ⁊ vnũ dictũ. Distinctio est hec. Potentiã rationalẽ vocat arestoriles illam que fm dictamen ⁊ directionem rationis pōt agere: cuiusmodi ē intellectus ⁊ voluntas. Sed potẽtia irrationalis: est illa. que non fm dictamen rationis potest agere: sed solum naturali distinctu. sicut sunt bruta ⁊ cetera inanimata. Alia distinctio est hec. Potentiã valere ad opposita potest dupliciter itelligi. Uno modo ꝙ possit ad opposita contradictorie: ita ꝙ posse ad opposita sit idem quod posse agere ⁊ posse non agere: ⁊ sic non tñ potentia rationalis: sed etiam irrationalis potest ad opposita. vt brutum pōt ambulare ⁊ non ambulare. Alio modo potest intelligi ꝙ possit ad opposita contrarie: sic videlꝫ ꝙ possit effectus ꝓtrarios ꝓducere: ⁊ sic sola potentia rationalis. Ualꝫ ad opposita: non tñ in quecũq; opposita: sed ad illa que sequunt ad actum volendi vel nolẽdi. Et lꝫ intellectus aliquando possit ad opposita: sicut ad actus intelligẽdi oppositos: ⁊ ad actus exteriores: nō tñ potest ad quecũq; opposita nec semper. qꝛ qñq; nō est in potentia anime intelligere vel non intelligere: aut assentire alicui propositioni vel nō assentire eidem: imo generaliter potentia rationalis respectu primi actus intelligendi non plus potest in opposita q̃ ignis calefacere ⁊ non calefacere. sed voluntas semper nata est velle et non velle vel nolle.

Conclusio responsalis. ad necesse esse sequitur possibile esse: capiẽdo possibile pro possibili alto vel pro possibili necessario. Non autem sequitur capiendo possibile pro possibili non necessario. Conclusio patet ex dictis.

Dubitatur primo: vtrum in modalibus cōpositis eodem modo sit sumenda oppositio sicut in modalibus diuisis. Pro cuius declaratione mouentur tres difficultates. Quarꝫ prima est. Qualis sit hec diuisio propositionis modalis in compositam ⁊ diuisam. Ad quam respondetur ꝙ est diuisio equuoci annalogi in sua equiuocata. qꝛ modalis composita nō est modalis nisi fm qd: propter quandam similitudinem quam habet cuꝫ vera modali. Nam in modali composita ponit aliquis modus similis illi modo qui ponitur in modali diuisa que ē vere ⁊ simpliciter modalis. Secunda difficultas. Quot conditiōes requiruntur ⁊ sufficiunt ad hoc ꝙ aliquis modus faciat propositionem modalem proprijssime sumptam. Respōdetur ꝙ quatuor. Prima est ꝙ talis modus prius conueniat significatis enuntiationum. ⁊ per hoc excluduntur omnes isti modi significatiui repꝛesentatiui per se per accidens mediatum ⁊ imediatum. Omnes enĩ isti modi primo conueniũt enuntiationibus. Secunda conditio. ꝙ talis modꝰ non conueniat significatis enuntiationum ſm attributionem ad intellectum. ⁊ per hoc excluduntur isti modi: scitum creditum opinatum ⁊ imaginatum. Tertia. ꝙ talis modus ex consequenti conueniat enuntiationibus: hoc ē ꝙ talis modus in recto sit verificabilis ex consequenti de tota propositione inq̃tum propositio est. ⁊ per hoc excluduntur iste determinationes: bene male preteritum ⁊ futurũ: ⁊ etiã contingens ad vtrũlibet contingens natum ⁊ contingens raruꝫ. qꝛ talia non possunt in recto ꝓpꝛie verificari de tota ꝓpõe inq̃tũ propositio est. Quarta conditio est ꝙ talis modꝰ ampliet copulam vltra tempus sue preiacentis. ⁊ per hoc excluduntur verꝫ ⁊ falsum. Et q̃ sequitur ꝙ tñ sunt quatuor modi faciẽtes ꝓpositionem modalem proprijssime captam. ſ. necessarium possibile impossibile ⁊ cõtingẽs altum. Ideo propositio modalis est ista q̃ modificatur aliquo illorum quatuor modorum. Et si queratur: vtrum possibile et necessarium eodem modo amplient copulam. Et videtur ꝙ non. qꝛ necessarium ampliat ad omne tempus: ⁊ possibile tñ ad duo tempora. ſ. ad presens ⁊ ad futurum: qꝛ ad preteritum nulla ē potentia. Respondetur qꝛ ampliant ad omne tempus. Quod patet. qꝛ necesse esse possibile non esse contradicunt ergo eodem mō ampliant. Patꝫ consequentia. qꝛ propositionum oppositarum vel equipollentium termini debẽt teneri eque ample ⁊ eque restricte. Et ad obiectionẽ dicitur ꝙ possibile capitur dupliciter. Uno modo specialiter vt tãtũ valet sicut potest vel poterit: ⁊ sic ampliat tñ ad duo tẽpora. ſ. ad presens ⁊ ad futurum. Alio modo capitur possibile generaliter: vt tantum valet sicut potest potuit vel poterit: ⁊ sic ampliat ad omne tempus disiunctiue: hoc est facit terminum precedentem ⁊ sequentes stare pro suis suppositis respectu omnium differentiarum temporis disiunctiue. ⁊ hoc modo contradicit impossibili quod ampliat ad omne tempꝰ copulatiue ⁊ negatiue. Et etiã inter ipsum ⁊ necesse quod ampliat ad omne tẽpꝰ copulatie ⁊ affirmatiue pōt ß mō sumi oppō vel egpollẽtia. Tertia diffi ᵉ (que ē ꝑncipale quesitũ)

est hec. Utrũ eodẽ modo sit sumẽda oppositõ in modalib⁹ ꝯpositis et diuisis. Ad quam rñdet ꝙ nõ. quia aliter sumitur opositio in illis de inesse et in modalibus. Nã ad ꝯdicenduz in illis de ineẽ cũ disparitate quantitatis subiecti sufficit copulam negari: Sz in modalib⁹ cũ ꝫ regrit ꝙ mod⁹ negetur. modo ꝓpositio modalis ꝯposita ẽ simplicit de ineẽ vt patebit in dubio sequẽti. g̃ nõ eod̃ mõ sũit oppositio in modalibus ꝯpositis sicut et in diuisis.

Dubitatur secũdo Qualiter

differunt propositio modalis composita ⁊ diuisa. Respondet ꝙ tripliciter differunt. pro q̃rum prima differẽtia p̃mittitur vna distinctio ꝙ isti quatuor modi possibile impossibile ꝯtingens ⁊ necesse possunt accipi dupliciter. Uno modo p̃meintentionaliter: et sic sunt differentie entis: et tunc possibile tantũ valet sicut ens potens esse. et necesse tãtum valet sic̃ ens necessarium: impossibile vero tantuz valet sicut ens non potens esse. et sic accipiendo eis ꝯpetunt quatuor conditiones prius dicte. Alio⁹ possunt capi secundeintentionaliter et vt sunt differentie propositõis: et tunc possibile tãtuz valet sicut propositio possibilis. et necesse tñ valz sicut ꝓpositio necessaria. Impossibile vero tantum valet sicut propositio impossibilis. n⁹ eis vt sic conueniunt quatuor ꝯditiones predicte in p̃cedenti dubio. Tunc dicitur ꝙ modal' diuisa et composita primo sic differunt. quia in modoli diuisa ponitur aliquis istorum quatuor modorum p̃meintentionaliter sumptorũ sed in modali composita ponitur aliqs illoruz modorum sumptorum scd̃eintentionaliter: vl' aliquis alius qui potest de se p̃dicare de tota propositione inquantum propositio. Secunda differentia quia modalis diuisa est simpliciter et vere modalis: cum in ea ponatur modus cui conueniunt p̃dicte quatuor cõditiões Sed modalis composita est simpliciter kathegorica de inesse. qd̃ patet quia propositio d̃r kathegorica de inesse quia in ea ẽ simplex inherentia p̃dicati ad subiectum. ita ꝙ talis inherentia non sit modificata per aliquẽ modũ Sed in modali composita est simplex inherẽtia modi ad dictum. Nam in ea mod⁹ tantuz est p̃dicatum materiale: qd̃ mediante copula presentis temporis indicatiui modi enuntiat de toto dicto tanquã de subiecto. Tertia differentia. Ad veritatem modalis composite reqritur et sufficit veritas vni⁹ propositionis in q̃ modus materialiter predicatur de propositione correspondente dicto vel pronomie demõstrante illam propositionem. vt ad veritatem istius modalis composite album esse nigrum est possibile requiritur veritas illius propositionis: hec propositio album est nigrũ est possibilis. Sed ad veritatem modalis diuise reqtitur ⁊ sufficit veritas illius propositionis inq̃ modus predicatur de oratione composita ex predicato dicti et pronomine demõstrante id pro quo supponebat subiectuz dicti. vt ad veritatem istius modalis diuise album possibile est esse nigrum: sufficit veritas illi⁹ propositionis hoc esse nigrum est possibile: per ly ꝫ demonstrando parietem vel aliqd̃ aliud subiectum album. Et si subiectum dicti fuerit termin⁹ cõmunis non connotatiuus: sicut in ista Omne astrum esse supra nostrum orisontem est possibile: requiritur ꝙ modus possit p̃dicari de oratione composita ex predicato dicti et singularibus illius termini cõmunis vel ꝓnomine demonstrante illa singularia. vt dicẽdo hoc astrum esse supra nostrum orisontem est possibile. et illud astrum esse supra nostrũ orisontem est possibile et sic de alijs. ita ꝙ ꝑ ly hoc demonstretur aliud et aliud astrum.

Dubitatur tertio vtrum omnes propositiones de cõtingenti reponantur

in eisdem lineis vel in diuersis: Respondet per quatuor dicta. Primum dictum. ꝙ ꝓpositiones de contingenti alto reponuntur in eisdem lineis sicut propositiones depossibili. propositiones autem depossibile reponuntur in diuersis lineis: vt deducit arestotiles ĩ textu. Secũdum dictum. proppsitiones de cõtingenti necessario reponitur in eisdez lineis sicut propositiones de necessario. patet qꝛ ad inuicem conuertuntur. Tertium dictum. ꝓpositiones de contingenti non necessario eqpollet vni copulatiue constitute ex duabus ꝓpositionibus de possibili: in quarum vnũ dictum negatur: et affirmatur in alia. sicut ista sortem currere est contingens ad vtrumlibet: equipollet isti copulatiue: sortem possibile ẽ currere et sortem possibile est non currere: c⁹ contradictoria erit vna disiunctiua constituta ex partibus contradicentibus partibus prioris copulatiue: puta ista disiunctiua: sortẽ nõ possibile est currere: vel sortem non possibile est non currere. Quartum dictum. Omnis propositio affirmatiua de contingenti ad vtrũlibet in qua scilicet modus non negatur ponitur in duabus lineis scilicz in prima ⁊ in scd̃a et omnis negatiua de huiusmodi contingẽti in qua scilicet modus negat ponitur in duabus lineis scilicet tertia et quarta. Ratio ante oppositum soluta est in primo notabili.

Ideo qr vna est vna et alia falsa sed vera et falsa una, dñ̃ pones modos enuntiandi

Liber.

Queritur quinto · vtruz contrarietas in enũtiatõib⁹ sit sumẽda penes ẕrios mõs enũtiãdi aut penes p̃ ⁱᵃ ẕria. Et ar ² qꝑ penes p̃ ⁱᵃ ẕria. qz dicit arestotiles inp̃dicamentis qꝑ ista sortes ẕ languid⁹: ẕriaꝯ isti sortes ẕ san⁹. g̃ ẕrietas sumẽda est in enũtiatõib⁹ pẽs p̃ ⁱᵃ ẕria. Secũdo ᶜ Cõtrarietas enũtiationũ sumit a ẕrie ⁱᶜ oppõm: et ẕrietas oppiõm a ẕrietate rerũ enũtiatarũ. g̃ ẕrie ᵉ enũtiatõis etiã suitur ex pte rerũ. Tertio ᶜ pl⁹ opponũt enũtiatões d ẕrijs p̃ ⁱᵈ q̃z ille q̃ sũt de ẕrijs mõis enũtiã ᶜ. g̃ magis suit oppõ ex pte p̃dicatorũ ẕrioꝝ. Aliꝯ pz qz pl⁹ regrit ad affirma ᵃ de pt ᵉ ẕrio q̃z ad verificãdũ illã de mõ enũtiãdi contrario. Jn oppositum est arestotiles in textu.

Sciendum primo qꝑ pro declaratõe tiorũ ponit due distictões z duo dicta. Prima distinctõ. Cõtrarietas ca ² dupliciter. Uno ᵉ spẕa ²: vt est repũgnãtia duarũ ꝓpõm ẕriarũ. et ᶜ ñ ca ²: hic. Alio ᵉ gñalit ꝑ q̃cũqz repũgnãtia q̃rũcũqz ꝓpõm oppositarũ aliq̃ triuz generũ oppositõis ꝓpõm. et sic ca ² B. Secũda distinctõ. Aliq̃ dicunt ẕria duplicit. Uno mõ formalit z intrisece: et ᶜ illa sũt ẕria q̃ sũt pria fundamẽta ẕrietatis. sic sũt res figurare ꝑ oppinões ẕrias. Alio mõ dicunt aliq̃ ẕria esse ex trinsece z obiectie: z sic illa dicũt ẕria q̃z obiecta vel figurata sunt cõtraria. sic sũt enũtiatões vel oppiõs. Prim dictũ. Illi mõi enũtiãdi q̃ sũt eorũdẽ extremorũ: z q̃z vn⁹ est affirmati⁹: alt ᵗᵒ negati⁹ dicit ꝓtrarie. sz i ᵃ p̃dicata dicũt ꝓtraria q̃cũqz bñt repũgnãtiaz ad simul et semel verificari d eodẽ sbiecto: liz bñ successiue. sic albũ et nigrũ. z ᵐ dictũ. Qñ termi teneãt se ex pte materie ꝓpõis: z: mõ⁹ enũtiãdi ex pte forme. iõ ꝓpões q̃ sũt de ꝓtrarijs mõis enũtiãdi simpli ᶠ magis dñt dici ẕrie q̃z ille q̃ sũt d p̃dicatis ẕrijs. Pz qz denoiatõ magis sumit ab eo qd se tenz ex pte forme q̃z ab eo qd se tenet ex pte materie.

Sciendum secundo qꝑ in hoc tertio tractatu (qui ꝓtinet vnicũ capitulũ) infestigat ex pte cꝑ attẽdit ẕrietas in enũtiatõibus vel oppiniõib⁹. et ꝓtinet vnã ꝓclusiõez p̃ncipalẕ q̃z forat ꝑmodũ q̃stiõis. Utrũ scz ꝓpõi affirmatie ẕriet ꝓpõ d mõ enũtiãdi ẕria. aut ẕriet alia ꝓpo affirmatia de p̃dicato ẕrio: sic si huic ꝓpõi affirmatie ois hõ ẕ iust⁹: ꝓtrariat ista negatia. n ⁹ hõ ẕ iustus: aut ista ois hõ ẕ iniust⁹. Et sil'r si isti callias ẕ iust⁹: ẕriet ista callias nõ est iust⁹: vel ista callias est iniust⁹. Ad hãc qõez rñdet arestotiles qꝑ p̃dictarũ enũtiationũ ille q̃ sũt d ẕrijs extremis nõ sũt ẕrie: sed q̃ sũt de ẕrio mõ enũtiandi. qd pbat. qz sic se bñt enũ ᵉᵐᵉᵒ mẽtales quãtũ ad ẕrietatẽ z non ẕrietatez. sic se bñt enũtiatões võles: qa ea q̃ sũt in voce sũt note corũ q̃ sũt ĩ mẽte. sz ozões mẽtales q̃ sũt de ẕrio mõ enũtiãdi sũt ẕrie: et nõ ille q̃ sũt de ẕrarijs extremis. g̃ similt ẕ in enũtia ᵇᵇ völib⁹. B ᵒᶻ pbat arestoᵗᵒ octo rõi ⁹ q̃z p̃ ᵃ ẕ. Oppiões ẕrie nõ pñt simul eẽ ve. sz oppio q̃ oppiat qꝑ bonũ ẕ bonũ: z i ᵃ q̃ oppiatur qꝑ malũ ẕ malũ sũt sil've. z n ᵐ bonũ z malũ ẕriat. g̃ oppiões q̃ sũt de reb⁹ vel de extremis ẕrijs nõ sũt ẕrie. z ᵃ rõ. De bono ẕ vna opinio q̃ oppiat qꝑ bonũ ẕ bonũ. z ẕ va: z etiã alia oppio q̃ oppiat qꝑ bonũ ñ ẕ bonũ: z alia q̃ oppiat bonũ eẽ aliqd qd n ᶜ ẕ n ᶜ pt eẽ: sic si qs opinet qꝑ bo ᵐ ẕ malũ. ẕ pter B alia opio q̃ opiat bonũ nõ eẽ id qd ipsũ ẕ. Uel g̃ ocs iste ẕriant pme affirmatie: vel solũ scda q̃ ẕ negatia scz ista bonũ nõ ẕ bonũ. Prim non eẽ d ᵐ qz cũ tales sint infinite oppiões seqret qꝑ idẽ infinitis ẕriet. g̃ relinqt scõm: scz qꝑ ista negatia bonũ nõ est bonũ: ẕriat isti bonũ ẕ bonuz rõe ẕrij mõi enũtiãdi. Tertia rõ. inẕ illas enũtiatões ẕ pma ꝓtrarietas inter q̃s est pma falsitas: sz pma falsitas ẕ inter mõs enũtiãdi ẕrios. g̃ et pma ẕrietas. B ᵒᵗ patz. qz pma falsitas ẕ inẕ illa inẕ q̃ fiũt generatões z corruptões: sz gñatões z corruptões sũt inter eẽ z ñ eẽ: q̃ sũt ꝓtrarij mõi enũtiãdi g̃ zẕ. Quarta rõ oppinio va fm se ꝓtrariat oppiõi false fm se sz oppinio q̃ oppiat bonũ eẽ bonũ ẕ va fm se et illa q̃ oppiat bonũ nõ eẽ bonũ ẕ fm se fl'a illa autẽ q̃ oppiat bonũ eẽ malũ fm accñs est fl'a eo qꝑ accidit bonũ nõ eẽ malũ. Quita rõ. Opiões ẕrie dicũt plurimum distare. sz opiniões de ẕrijs mõis enũtiãdi pl⁹ distãt q̃z ille q̃ sũt de reb⁹ ẕrijs g̃ zẕ. Sexta rõ oppiõi vere simplici ẕriat oppinio falsa et sim ˣ. sz opinio boni qñ bonum ẕ. est vera et sim ˣ: Opinio va boni quãdo nõ est bonũ ẕ falsa z sim ˣ. nõ autẽ oppinio boni qñ ẕ malũ. qz implicat aliã et nõ ecõtra. Septia rõ ẕrietas cũ sit repũgnãtia formalis vniformit debz sumi in oib⁹ termis. sz penes ꝓtrarietatẽ rerũ nõ ꝑt sumi ẕrietates in oppiniõib⁹: vt pz in his q̃ nõ bñt ẕrium: sic est hõ g̃ z ẕ. Octaua rõ: sic se habẽt iste bonũ est bonũ et nõ bonũ nõ est bonum: ita et iste: bonũ nõ est bonũ: et nõ bonũ ẕ bonuz g̃ p locuz a trãsmutata ꝓpozõe sic se bñt iste: nõ bonũ nõ est bonuz: et non bonũ ẕ bonuz: ita et iste: bonuz est bonuz: et bonuz non est bonuz: sz due pme sunt cõtrarie. g̃ etiã due scde erunt cõtrarie. B ᵒᶻ patet quia isti: non bonuz non est bonum: non contrariatur ista:

nō bonū est malū: nec ista nō bonū nō ē malū. q: iste tres sunt sil' vere. relinqt q̄ q: isti ñ bonū nō est bonū: ꝓriat ista nō bonū ē bonū: ⁊ p ꝓñs eaō rōe isti: bonū est bonū: cōtraria bitur ista: bonum non est bonū:

Sciendū tertio q: circa hūc

textū incidūt due difficultates. Pria ē Utruz due idefinite diuerse q̄ tio sint adinuicē ꝓrie. Et vi 2 q: sic p arestotilē in textu dicētē q: non bonū ē bonū: ꝓriat isti: bonū ñ ē bonū. rñdet ad arest lcm q: nihil refert q̄ntū ad itēciōes suā ponere vl'ez vel indefinitā. q: p indefinitā intelligit vl'ez: cui ꝓriat vl'is negatia: et ꝑdicit p ticl'art negatie. sic isti oē bonū est bonū: ꝓriat ista: nullū bonū est bonuz. et ꝑdicit ista aliqō bonū nō est bonū. Secūda difficultas. Utrū due cōtrarie possint simul esse vere. Rñdet a restotiles q: enūtiatio ꝟa nō ꝑt eē ꝓria enūtiatōi ꝟe. q: sicut ꝓria in enūtiādo nō ꝓtigit sil' eē in codē ſbiecto fm realē inherētiaz: licz bene successiue: ita etiā due enūtiatōes ⁊ due oppiniōes ꝓrie nūq̄ pñt sil' eē vere. licz aliqñ successiue sint vrre.

Conclusio responsalis Con

trarietas in enūtiatōib⁹ vōlib⁹ sūmēda ē pēs ꝓrias mōs enūtiādi: ñ autē penes p̄ ta ꝓria. cōclusio satis pz p ea q̄ dicta sūt in scdo notabili.

Dubitatur primo vtruz con

trarietas repiat codē mō in ꝓpōib⁹ vocalib⁹ mēta b⁹ ⁊ oppiniōibus aie. Rñ 2 p duo dicta. Prim dictū. q: in ipis ptm eodē o repit ⁊ ptiz nō. pmū pz. q: sic ꝓrietas oppinionū attēditur penes ꝓrias mōs oppinādi: sic in mēta b⁹ vocalib⁹ enūtiatōib⁹ attēdit ꝓrietas penes ꝓrios mōs enūtiādi. z m pz q: ꝓpōes ñtales aut vōles ñ sūt forma 2 et intrin ce ꝓrie: cū possint sil' eē i eoō ſbiecto: ſz tñ opponūt q̄ ad eē sil' ꝟa ſz oppiōes ñtales hñt repūgnātiā q̄ ad eē sil' in eoō itellectu: L⁹ forsā rō ꝑt eē. q: oppio vlt ꝓpōez mētalē addit assensū. mō imp⁹ lc est eūdez sil' assentire ꝓpōib⁹ ꝓrijs aut ꝑdictorūs Jō ille oppiōes siue ille assens⁹ dicūt inter se hre repūgnātiā ñ solū q̄ntū ad posse sil' stare in veri te: ſz etiā q̄ntū ad nō eē sil' in eō ſbiecto siue in eō intellectu. q: imp⁹ le ē eūdē intellectū sil' assentire duob⁹ ꝓrijs. z m dictū. ꝓrietas p⁹ ꝓuenit ꝓpōib⁹ mēta b⁹ q̄ vō b⁹ aut scriptis patz q: illis p⁹ ꝓuenit ꝓrietes qb⁹ p⁹ ꝓuenit veritas aut fl'i o. ſz sic ē de enūtiatōib⁹ mēta b⁹: cū fcēt naturalit ⁊ a natura beañt q: sint vere vel fl'e: Alie ꝟo ad placitum.

Dubitatur secundo que pro

positō ꝟ ꝓmo ⁊ p se fl'a: ⁊ q̄ ꝓpō ꝟ sim r. Rñ det p vna distictōez ⁊ duo dicta. Distictō ē b c ꝓpō ꝑt dici p o ⁊ p se fl'a du r. Uno o q: int p dicatū ⁊ ſbiectū nihil mediat: p q̄z possit oñdi p mm fl'e in eē ſbiecto. ⁊ sic ista ē p o falsa bōz ē malū. q: fm arestotilē p o p⁹teriozz: Illa ꝓpositō in q̄ ꝑdicat oppoīti de oppo to ē falsa Alio o ꝑt dici p o ⁊ p se fl'a: q: añ ipaz nō ē alia magis fl'a: ad quā sit reduci lto. Et e illa in q̄ negat idē ō se ipo ē p o et p se falsa: ñ autē i a in q̄ ꝑdicat vnū ꝓriū de alio. Prim dictū ē istud ꝓpō p o ⁊ p se falsa ꝟ in ꝓposito eē illa e⁹ extrema sūt termi gñatōis ⁊ corruptōis. qō pz. q: eē ⁊ nō eē sūt termi gñatōis ⁊ corruptionis: ⁊ sūt mōi enūtiādi ꝓrij. Et p̄ a p̄ ta q̄ pñt ꝟe vel false p̄ rc ō aliq̄. z m .o. Illa ꝓpō vōtur in ꝓposito sim r respectu alteri⁹ q̄ nec implicat nec infert aliā: ſz iplicat ⁊ infert in alia. sic ē ista bonū ñ ē bonū: in ordie ad istā. bonū nō est malū.

Dubitatur tertio vtrum iste

sint ꝓrie bonū ē bonū: ⁊ bonū ñ ē bonū: sic vi 2 dicere arestotiles i textu. Rñdet p distictōez. q: ꝓrietas ꝑt capi du r. Uno o large vt se extēdit ad oēz oppositōez ꝓpōm vtroqz termio p ticipātiū repūgnātiū i q̄ te: ⁊ sic ꝑdicte ꝓpōes pñt dici ꝓrie: cū sint ſb ꝓrie. Alio o ca 2 ꝓrietas ſpēalit ꝓ repūgnātia duaz ꝓpositionū vl'im in q̄ te ⁊ in veritate repūgnātiū: ⁊ e nō sūt ꝓrie tñ bñ ꝓticipāt legē ꝓriaz. q: nō pñt simul stare in veritate. Equipollēt eni duab⁹ vl'ib⁹ sic q̄libet indefinita de materia naturali eqpollet vni vniuersali. et B est qō dat intelligere grestotiles cū ditit. manifestuz est q̄ quoniā nihil interest nec si vniuersaliter ponam⁹ affirmatiōez: eo q: intellerit de ꝓpōib⁹ indefinitis in materia naturali: q̄ q̄ ad veritatē vel falsitatez eqpollēt vl'ib⁹. Jō si sint diūse q̄li tio onē ꝓrie

Ad rationes ante oppositū.

Ad pmā 2 q: arestotiles voluit solū eas eē enūtiatōes ō p tio ꝓrijs: nō voluit autē eas eē ꝓrias. Ad scdaz 2 q: res ꝑt capi du r Uno o gñalit ꝓ oi fca lc siue ꝓ xc siue inꝓ xe: et e ꝓcedit añs. Alio o ca 2 ſpēa 2 ꝓ vera entitate e⁹ libet realit existētis et hñtis ꝟm eē reale: ⁊ e negat añs. Ad tertiā negat añs. Ad pbatōez ꝓcesso añte negat ꝓña. q: distūctia ō ꝓtib⁹ ꝑdicētib⁹ pl⁹ oppōit copl'atie q̄z copl'atia copl'atie

Questōes mgri iohānis de mgris super porphirio et ve triarte arestotilis fm mentem doctoris subtilis foeliciter finiunt.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Questiones admo/
dũ vtiles magistri.
Johãnis de magi;
stris explanatiue no
ue logice aristotelis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Priorū.

Circa iniciū primi libri prioꝝ Queritur primo. Vtrum ad: hunc p̄mum libruꝫ noue logice: qui vocat̄ liber prioꝝ: spectet determinare de sillogismo simplicit̄: Et videt̄ p̄mo ꝙ nō. p̄mo cōtra primam ptē. qꝛ scia (cū sit accn̄s spirituale) tpe nō mensurat̄. Sꝫ nouitas et vetustas sunt q̄dam differētie tp̄is. g̊ vna scia nō d̄r noua et alia vetus. Secūdo sic. quia in vetere logica determiat̄ de terminis ⁊ ꝓpositionib⁹ p̄cedētib⁹ sillogismū simplicit̄. g̊ illa ps logice magis debꝫ dici p̄or q̄ꝫ logica noua. Tertio ar² sic. Ad totā logicā spectat determiare de sillogismo simplicit̄. g̊ nō tantū ad hāc ptem logice. In oppōitū ē arestotiles ⁊ sui ꝯmētatores.

Sciendū primo ꝙ pro declaratione terminorū ponūtur q̄tuor distinctiōes p̄ma est hec. Aliqua scia p̄t dici vetus vel noua duplicit̄. Uno mō in ordine ad tempus: quia scilicet vna p̄us fuit tēpore mensurata: et sic nulla scia dicit̄ vetus vel noua. Alio modo p̄t dici aliq̄ scientia vetus vel noua s̄m ordinē nature: eo scꝫ ꝙ subiectū vni⁹ est p̄us natura sb̄iecto alterius: et sic illa ps logice q̄ traditur in libris p̄cedentib⁹ d̄r vetus: et illa ps logice q̄ t̄ditur in isto libro et sequētib⁹ dicitur noua eo scꝫ ꝙ in logica veteri determinat̄ de terminis et ꝓpositionib⁹ q̄ sunt ptes sillogismi de q̊ determinat̄ in noua logica. mō partes ordine nature p̄cedunt suū totuꝫ g̊ ⁊c̄. Secūda distinctio. de sillogismo du^x ē scia Quedā ē inuentiua: q̄ scꝫ p̄ncipaliter docet modū inveniendi mediū ad q̊dcunqꝫ ꝓpositūꝫ ꝓba^r ostendendūꝫ. sic est scia libroꝝ thopicorū et elencorum Alia est sciētia de sillogismo q̄ dicit̄ resolutoria siue iudicatia vel analetica: q̄ scꝫ p̄ncipalit̄ docꝫ modū resoluēdi sillogismū in sua principia: c⁹modi ē sciētia libroꝝ p̄oꝝ ⁊ posterioruꝫ.

Et licet in libro p̄orū doceat arestotiles artem inueniēdi mediū in quolibꝫ sillogismo: et in secūdo posterioꝝ doceat inuenire qd̄ qd ē: nō tamē ideo d̄r sciētia inventiua: eo ꝙ nō docet taleꝫ inuētiōeꝫ vt in ea sistat: Sꝫ vt medio invento: vlteri⁹ sillogismū in sua p̄ncipia resoluat. Tertia distinctio du^x ē resolutio. Quedam ē resolutio ꝯn̄e: q̄ scꝫ resoluit̄ sillogism⁹ in sua p̄ncipia sibi cōueniētia ratione illatōis Cuiusmōi sunt termini: ꝓpōes: mod⁹ et figura. Et de hac resolutōe ꝯsiderat̄ in duobus libris p̄orū. Alia est resolutio ꝯn̄tis: q̄ resoluit̄ cōsequēs necessariū in sua p̄ncipia necessaria ꝓpter quoꝝ necessitatē ipsum ꝯsequēs est necessarium. Et quia resolutio ꝯn̄tis posterior ē resolutione ꝯsequētie: quia vbicūqꝫ ē resolutio ꝯsequentis ibi est resolutō ꝯn̄e et nō econuerso: Ideo hic liber inquo determinat̄ de resolutiōe ꝯsequētie vocat̄ liber p̄oꝝ analeticorum id est p̄oruꝫ resolutōnū. Analesis enim in greco est idem qd̄ p̄or resolutio in latino. Liber v̄o in quo agit̄ de resolutione ꝯsequētis intitulat̄ liber posterioꝝ analeticoꝝ. i. liber posterioꝝ resolutōnū. Quarta distinctio sillogism⁹ simpli^r p̄t capi du^r. Uno mō vt lij simplicit̄ valet tm̄ sic vl'r q̄ntū scꝫ ad oīa p̄ncipia sua et ad oēs suas ptes taꝫ integrales q̄ꝫ subiectiuas: tā ꝓpinquas q̄ꝫ remotas: quātū etiā ad oēs ptes suas sb̄iectiuas passiones et sua p̄ncipia. Et sic de ip̄o determiat̄ in omnib⁹ libris logice. Alio mō ca² sillogism⁹ simplicit̄ vi ly simplicit̄ tantū valꝫ sicut incōtracte: quātum ad ea scꝫ q̄ sibi ꝯueniūt gratia sue forme in omni mō indifferēter: abstrahēdo tamē ab hac materia vel illa determiate. Et sic de ipso agitur in hoc libro p̄orum.

Sciendū secūdo ꝙ iste liber intitulatus liber p̄oꝝ analeticoꝝ cōtinet duos libros ptiales. In q̊rum p̄mo determiat de sillogismo simplicit̄ quātū ad suā substātiaꝫ. Et cōtinet septem tractatus. In quorū primo determiat de q̄busdam reqsitis ad gn̄ationeꝫ et formationē sillogismoꝝ. Et ꝯtinet q̄tuor capitula. Quoꝝ p̄mum est ꝓhemiale: qd̄ ꝯtiet vnicam ꝯclusiōeꝫ. In q̄ tangit intentū: et ē hec Oportet dicere circa quid et de quo est .s. intentio p̄sentis operis: quōꝫ ē circa demōstrationem et de demōstratia disciplia: oportet etiam dicere quid est ꝓpositio: et quid est terminus: quid est sillogism⁹: et quis sillogism⁹ dicat̄ p̄fectus: et quis imp̄fectus: quid sit in toto esse: quid sit dici de omni: et quid sit dici de nullo. Et in hac ꝯclusiōe ostēdit q̄ sūt ptes inteḡles sillogismi. Sillogismus v̄o p̄fectus ⁊

impfectus sunt eius ptes subiectie. Et dici de omni et dici de nullo sunt pncipia regulatiua sillogismi: p q̃ sillogismi pfecti habẽt necessitatem et euidẽtiã illatois ꝛclusiois: Lõsequent in secũdo capitulo determinat de ptibus materialib⁹ sillogismi. et ꝛtinet septẽ ꝛclusiões. Quaꝛ pma tãgit diffinitões ꝛ ppositois. et est hec. Propositio ẽ oratio affirmatia vel negatiua alicuius de aliquo. Secũda cõclusio tangit diuisionem ꝛ ppositois. et est hec. ꝛ ppositionum alia vniuersalis alia est pticularis. alia indefinita. ꝛ ppositões auẽ singularẽ nõ enumerat. sz ꝛ pbendit ib indefinita. Tertia cõclusio tangit diffinitões mẽbroꝛ pdicte diuisionis. et est hec. ꝛ ppositio vniuersalis ẽ illa q̃ omni aut nulli inesse significat. Sz pticularis est illa q̃ alicui aut alicui nõ: aut nõ omni inesse significat. Sz indefinita est q̃ inesse aut nõ inesse significat. sine vl'i aut pticulari signo. vt ꝛ uiorũ causa est disciplia voluptas nõ ẽ sũmum bonũ: Et hec diffinitio. similiꝛ cõpetit p positioni singulari q̃ inesse aut nõ inesse significat sine vl'i ant ptiaulari signo. Quarta cõclusio tangit vnã ꝛueniẽtiam et duas dras inter ꝛ ppositões demõstratiuã et dialecticã. Pria dra est hec. quia ꝛ ppositio demõstratia ẽ sũptio alterius ptis ꝛditionis: hoc est suit ꝛ determiate alteram ptem ꝛdictionis: nõ enim interrogat vtrãqz partem ꝛdictionis: sed suit alteraz determinate q̃ demõstrat. Propositio vo dyaletica est interꝛogatio ꝛditiois. i. interrogat vnã ptem ꝛdictionis sub disiuctione ad aliam. Lõueniẽtia est hec. qꝛ vtraqz ꝛ pt esse ꝛ sillogismi. nã ille qui demonstrat et etiam interrogat sillogisat: ideo ꝛ ppositio sillogistica est affirmatõ alicui⁹ ꝛ aliq̃ vel alicui⁹ ab aliq̃ Secũda differẽtia ẽ. qꝛ ꝛ ppositio demõstratia est vera et sumpta. i. cõclusa p ꝛ ppositiones pmas id est ĩmediatas: Sed ꝛ ppositio dyaletica p cõtanti. i. q̃renti ẽ interrogatio ꝛdictiois Sed sillogisanti est sumptio ꝛtis apparentis et ꝛ pbabilis: hoc est ꝛ ppositio demõstratiua ẽ sumptio veri et necessarij. Sed dyaletica est sumptio ꝛ pbabilis. Quinta cõclusio tãgit diffinitionez termini et est hec. Terminus est in quẽ resoluit ꝛ ppositio vt ꝛdicatũ: vel illud de quo ꝛdicat: scilicet subiectũ: ap^to vel diuiso esse vel nõ esse. Appositio ee: hoc est copula affirmata vel nõ esse: i. copula negata. Sexta cõclusio tangit diffinitões sillogismi et ẽ hꝰ Sillogismus est oratio in q̃ positis quibusdã aliud qdem ab ꝛis q̃ posita sunt de necessitate accidit in eo ꝛ hec sunt. Hanc vltimã pticulam declarat dicens: Qꝛ cõclusio dicitur cõtingere id ẽ sequi eo ꝛ hec sunt. i. ꝛ pter premissas expssas: quãdo talis sillogismus nullius termini ĩdiget extrinsecos ꝛ ter termõs sumptos vt fiat necessarius et necessario inferens cõclusionẽ. Septima conclusio tangit diffinitões sillogismi pfecti et impfecti. et est hec. Sillogism⁹ pfectus est qui nulli⁹ indigz ꝛ ter ea q̃ sumpta sunt vt appareat. necessari⁹ Sillogism⁹ vero impfectus est q̃ ꝛ indigz vnius aut pluriz q̃ sunt necessaria p sumptos terminos nõ autẽ p sumptas ꝛ ppositões.

Sciendũz tertio qꝛ circa hũc textum incidunt sex difficultates. Pria est Quare in ꝛ phemio ponit illa pticula et de demõstratiua disciplia: cũ tamen ĩ hoc libro nõ determinet de sillogismo de mõstratiuo. Respõdet ꝛ distinctõez. q̃ sillogism⁹ demõstratiuus ꝛ t duplicit ꝛ siderari. Uno modo quantum ad rationẽ e⁹ cõmunẽ: in q̃ cõuenit cũ aliis sillogismis demõstratiuis: q̃ quidem ratio cõmunis est necessitas illatois ꝛclusiois ex ꝛmissis et ꝛmo et adeq̃te q̃si ex sillogismo simpliciter. et sic in isto libro determiatur de sillogismo de mõstratiuo. Alio mõ ꝛ sideraꝛ sillogism⁹ de mõstratiu⁹ quantũ ad eius rationez ꝛ specialem: q̃ est necessitas et euidẽtia ꝛmissarum: ꝛ pter q̃s necessitatẽ et euidẽtiã cõclusio efficit necessaria et euidẽs. Et de ipo vt sic determiat arestotiles in libro p⁹terioꝛ. ꝛ pter tã magnã ꝛnexionẽ istis libri cũ libro posterioꝛ simul ꝛ pbemisat in isto libro ꝛ p ambobus. nã p hoc q̃ dicit circa demõstrationẽ: tãgit necessitatem illatois ꝛclusionis de qua pncipaliter intẽdit in hoc libro: Per hoc autẽ q̃ dicit z ꝛ demõstratia disciplina tãgit necessitatẽ et euidentiã ꝛmissarum: de qua pncipaliꝛ tractaturus est in duob⁹ libris posterioꝛ: Secunda difficultas quare iste liber hz ꝛnexiõez cuz libro posterioꝛ magis q̃s cũ libro topicoꝛ vel elencozũ. Respõdet egidius de roma q̃ ideo est. qꝛ sillogismus de quo pncipaliꝛ determinatur in hoc libro in mediate ordinatur ad sillogismum demõstratiuũ: ad quẽ maxime requiriꝛ bonitas et pfectio sillogismi simpliciꝛ Item etiam (vt prius patuit) in hoc libro determinat de resolutiõe ꝛsequẽtie. et in libris posterioꝛ de resolutõe ꝛsequẽtis. cũ q̃ vtriusq̃z libri scientia sit resolutoria: ideo maximaz cõnexionẽ habere videnꝛ. Tertia difficultas q̃lis sit diffinitio ꝛ ppositionis prius data. Respondet q̃ illa diffinitio nõ debet ꝛ pte dici diffinitio nec descriptio: eo q̃ nullum genus diffinitur p suas dras diuisiuas. mõ affirmatiuum et negatiuum sunt dre diuisiue ꝛ ppois.

ideo cõuenientius posset dici q̃dam notificatio explicatiã diuisiõis propositõis. q̃ notificatio tantũ ꝓuenit ꝓpositioni kathegorice: eo q̃ ꝓpotbetica ꝓprie nec ē affirmatiã nec negatiua. Quarta difficultas qnare demõstrator ñ iterrogat sic dyaletic⁹. Respõdet egidius q̃ demõstrator ꝓcedit ex veris et necessariis. nõ curãdo de cõsensu rñtis. oportet enim discẽtem credere .i. assentire ꝑncipijs demõstrationis. Sz dyaletic⁹ est obiectiuus. et ideo q̃rit ꝓsensum rñtis: vt ex cõcessis vlteri⁹ valeat arguere. Et de B latius tractabit in ꝑmo posterior. Causa autẽ quare ꝓpositõ dyaletica suit vtrãqz ꝑtem ꝓdictõis ꝑt esse ex eo q̃ nihil ꝓbibet q̃dam fl'a veris esse ꝓbabiliora vt dicit octauo thopicor. Et q̃ dyaletic⁹ ꝓcedit ex ꝓbabilibus: iõ assumit vtrãqz ꝑtem ꝓdictionis cũ ambe ꝑtes ꝓdictiõis sint ꝓbabiles. Quinta difficultas quare sillogism⁹ ór oratio et nõ oratões. Rñdet boetius q̃ dio sic ē intelligẽda. Sillogismus est orõ .i. ꝓgeries orationũ In q̃ qbusdam scz duab⁹ ꝑmissis positis: id ē dispositis. accidit .i. seqt̃ de necessitate: eo q̃ hec sunt .i. ꝓpter debitã dispositionem ꝑmissarum. Sexta difficultas qõ est sbstantiuum istor duor adiectior scz alius et vnius aut alterius: positor in dicoe sillogismi ꝑfecti et ꝑfecti. Rñdetur q̃ illor adiectiuor varia suit substãtia ꝑm q̃ du ʳ possunt buiusmõi dicoes exponi. Nã vno mõ sic exponit diffinitio sillogismi imꝑfecti. Sillogism⁹ imꝑfect⁹ ē ille sillogism⁹ q̃ indiget vnius .i. vno scz ꝓuersione vel transpositõe. aut plurimũ id ē plurib⁹ scz ꝓuersione et trãspositõe simul. Alio mõ sic potest exponi. Sillogism⁹ imꝑfect⁹ ē qui indigz vni⁹ .i. ꝓuersione vni⁹ ꝓpositõis: aut pluriuz. id ē ꝓuersiõe pluriũ ꝓpositõnũ et trãspositione simul: q̃ qdem sũt nccia id est q̃ sillogismi bñt euidẽtiã necessitatis illationis: ꝑ sumptos terminos .i. q̃ maneãt idẽ termini: non autem per sumptas propositiões.

Conclusio responsalis. Ad

hunc ꝑmũ librũ noue logice spectat determinare de sillogismo simplicit̃ id ē icõtracto: ꝑz de cõmunioribꝰ et magis vl'ib⁹ ꝑus est determinandũ. Sed sillogismus simplicit̃ est cõmunior et magis vl'is q̃z de monstratio: cum omnis demõstratio sit sillogism⁹: sed nõ ecõtra g̃. A ⁰ᶜ est philosopi in ꝓhemio phisicorũ Mior ē arestotilis in ꝑncipio ꝑmi capituli secũdi tractatus bꝰ libri g̃ cõclusio vera.

Dubitatur primo vtruz sil-

logismus simpliciter sit subiectuz huius libri ꝓrum. Et vi ʳ q̃ nõ. quia sillogismus simplicit̃ est ꝑbiectũ totius logice. g̃ nõ ē ꝑbiectuz istis ꝑtis. tenet ꝓña q̃z nihil idem est ꝑbiectũ totius et ꝑtis. Secũdo sic. Sillogism⁹ simplicit̃ transcẽdit metas huius scie· g̃ nõ ē ꝑbiectum huius scie. tenet ꝓsequẽtia quia ꝑbiectum debet esse adeq̃tũ scie. antecedẽs ꝑz q̃z sillogismus simplicit̃ se extẽdit ad sillogismũ dyaleticũ et demõstratiuum: de qbus nõ agitur in hoc libro: ſz in libro thopicor et pᵒteriorũ. g̃ sillogismus simplicit̃ nõ est ꝑbiectum huius libri. Tertio sic. Sillogismus simpliciter nõ verificat̃ de ꝓncipalit̃ ꝓsideratis in B libro. g̃ nõ est ꝑbiectũ. tenet ꝓña ꝑ cõditiones ꝑbiecti attributõis. Afis patet q̃z in hoc libro ꝑncipalit̃ ꝓsideraꝯ de q̃tuor ꝑcib⁹ argumẽtationis: q̃ sunt inductio enthimema sillogismus et exẽpluz. mõ sillogism⁹ non verificat̃ de alijs ꝑtiebus g̃ rẽ. In oppositũ est arestotiles et omnes sui expositores. Ad dubiuz respondet̃ ꝑ duas distinctões ꝛ dno dicta. ꝑma distinctõ ē hec. Sillogism⁹ simpli ʳ .i. nõ ꝓtract⁹ siue sine addito potest du ʳ ꝓsiderari. vno mõ ꝑm ratõez ei⁹ gñalẽ ꝑcisaz: ñ descẽdẽdo ad aliq̃z eius rõez ꝑcẽales: et tũc sillogism⁹ ór esse ꝓña sue ꝓñtis vẽ illatiã. Alio ᵃ cõsideraꝯ sillogism⁹ ꝑm rationẽ ei⁹ gñalẽ nõ ꝑcisaz: et tunc sillogism⁹ est ꝓña sue ꝓñtis vere illatiua vere vel apparentur ꝓbatiua. Tertia distinctio est hec. sillogism⁹ simplicit̃ ꝑt duplicit̃ cõsiderari. Uno⁰ ꝑmei intẽtõalit̃: ꝛ tũc est q̃dã oratio ꝓ ᵗᵃ ex añte et ꝓñte· Alio mõ ꝑt capi ꝛ ᶜ intentõalit̃: et tũc ē qdã respect⁹ rõis fundat⁹ super habitudie antecedẽtis ad ꝓñs: Prim dictũ est istud. Sillogism⁹ simplicit̃ ꝑmeintẽtõalit̃ aut etiã quantũ ad rõez eius generalẽ nõ ꝑcisam ꝓsideraꝯ: non est ꝑbiectũ libri ꝑ ꝓrum. ꝑma ꝑs ꝑz q̃z sillogism⁹ sũptus ꝑ ᵉʳ est qd cõplexum g̃ nõ est ꝑbiectũ. Secũda ꝑs ꝑz q̃z sillogism⁹ ꝓsideraꝯ quantũ ad rõez ei⁹ generalẽ non ꝑcisam transcẽdit metas bui⁹ scientie: sicut ꝑus deducebat̃ in secũdo argumẽto. Secundũ dictũ. Sillogism⁹ simpliciter sumptus secũdeintẽtionaliter ꝛ quantũ ad ei⁹ rationem generalẽ ꝑcisam est ꝑbiectum libri ꝓriorum: patet quia sillogism⁹ sic cõsideratus habet ꝑtes ꝑbiectiuas: cuiusmodi sũt sillogismi facti in barbara et alijs mõis: vt infra patebit habet etiam ꝑncipia: q̃ sunt in triplici differẽtia. Nam q̃dam sunt materialia: sicut termini et ꝓpositiones: q̃dãz vero formalia: sicut mod⁹ et figura: et q̃dam regulatiua siue ꝓbatiua: sicut sunt dici de omni et dici ō nullo: bz criã passiões de ipo demõstrabiles

cuiusmodi sunt iste cõstare ex tribus terminis cõstare ex duab⁹ ꝓpositõib⁹: concludere vl'r: cõcludere pticularit: ꝛcludere affirmatie: vel negatie: et sic de alijs q̃ est subiectũ. Ad rationes dubij. Ad ꝑmam ꝛ: q̃ fillogism⁹ simplicit considerat⁹ quãtũ ad rationẽ ei⁹ generalem nõ ꝑscisam est subiectũ toti⁹ logice. Sꝫ ipe cõsideratus quantũ ad ratõez eius generalem ꝑscisam est subiectũ bui⁹ libri. et ꝑ idẽ Respondet ad secũdam. Ad tertiũ ꝛ: q̃ fillogismus simplicit q̃ ponit esse subiectũ bui⁹ libri nõ est species argumẽtationis: ſz cũ ipa argumẽtatõe ꝛuertit. quia habẽt eandẽ rationem formalẽ ꝑscise. Nã argumẽtatio in sua ꝛmunitate sumpta nõ videt includere in sua rõe formali nisi ꝯtutẽ illatiuaꝫ quaꝫ ꝑscise includit fillogism⁹ simplicit vt patuit. Et sic accepit ysidorus libro ethimologiaꝝ dicens q̃ fillogism⁹ grece idem est q̃ argumẽtatio latine: ideo sicut argumẽtatio est verificabilis de enthememate inductõe et exemplo: ita etiam fillogismus simplicit de elsdẽ verificatur.

Dubitatur secũdo vtrũ fillogismus simplicit sit gen⁹ respectu fillogismi dyaletici demõstratũ et sophistici. Et videt q̃ sic ꝑ arestotelẽ ꝑmo thopicoꝝ correlarie inferentẽ: spẽs igitur vt figuralit sit ꝯplecti sunt q̃ dicte sunt. In q̃ videt innuere q̃ fillogism⁹ demõstratiu⁹ dyaletic⁹ et sophistic⁹ sunt spẽs fillogismi simplicit. q̃ fillogism⁹ simplicit est genus eoꝝ. Secũdo sic. Fillogism⁹ simplicit vere ꝑdicat in quid de his trib⁹ tanquã de differẽtib⁹ spẽ. q̃ est gen⁹ eoꝝ. ꝛsequẽtia tenꝫ ꝑ diffiniciõez generis: Afis ꝑ pria pte patet. quia si q̃ratur quid est fillogism⁹ dyaletic⁹: cõueniẽter respõdet q̃ est fillogism⁹ et sic de alijs. Secũda ꝑs patꝫ qꝛ fillogism⁹ dyaleticus ꝛ fillogism⁹ demõstratiu⁹ pl⁹ differũt q̃ꝫ duo fillogismi dyaletici inter se: aut duo fillogismi demõstrati inter se. Sꝫ duo fillogismi dyalet ab inuicem differunt numero. ergo fillo demõstratiuus ꝛ dyaleticus differunt plusq̃ꝫ numero: ꝛ ꝑ ꝛsequẽs differũt spetie. Tertio sic arguit qꝛ fillogism⁹ simplicit se habet ad illos tres fillogismos sicut gen⁹: vel totum indiuiduum vt videt a sufficiente diuisiõe. nõ secũdum. quia totũ in mõ est termin⁹ sumpt⁹ sine addito respectu suijpsius sũpti cũ addito. Sꝫ fillogism⁹ simplicit nõ est termin⁹ sumpt⁹ sũ addito: sed poti⁹ cuꝫ addito: vtputa cum illo addito simplicit: quare relinquit q̃ erit gen⁹ In oppositum arguit quia si fillogismus simplicit sit genus ad illos fillogismos: sequetur q̃ ad librũ ꝛioꝝ simul spectaret determiare de fillogismo simplicit ꝛ de fillogismo dyaletico et demõstratiuo. q̃ falsum est. Respondetur ad dubiũ ꝑ quinqꝫ dicta. Primũ est q̃ genus debet cõtrahi ad suas spẽs ꝑ differentias formales ꝛ essentiales: nõ autẽ ꝑ materiales. ptꝫ qꝛ q̃ sunt diuersarũ spetieꝝ bene habẽt eandem materiã: vt homo et asin⁹: Sꝫ nũquã possunt habere eandẽ formã. vltimatam et eis adequatã. Ideo ofa materialis nõ facit differentiã specificã: sed potius materialem. Ideo si gen⁹ contrahat ad aliq̃ inferiora sua ꝑ differẽtias materiales: tunc ꝑ huiusmodi differentias talia inferiora ofnt materialit tantũ et nõ specifice. Secundũ dictũ q̃ ex pte forme simplicit vel cuicũq̃ꝫ alteri⁹ ꝛsequẽtie formalis q̃tuꝝ vident se tenere. Primum est q̃ntitas ꝓpositionũ. rõe cuius fillogismi facti in barbara et in darij non sunt eiusdẽ forme: eo q̃ ꝑmisse ñ sunt eiusdẽ q̃ntitatis. Tertium est q̃litas ꝓpositionũ. ratõe cuius fillogismi facti in barbara et fillogismi facti in celarent non sunt eiusdẽ forme: eo q̃ ꝑmisse ñ sunt eiusdẽ q̃litatis. Tertiũ est copula tam ꝑncipalis q̃ꝫ minus ꝑincipalis: cuiusmodi sunt modi: tempus: ampliatões: aut restrictões copularum. ratõe cuius fillogismi ꝛstituti ex ꝓpositionibus de in esse et fillogismi ꝛstituti ex ꝓpositionib⁹ modalibus nõ sunt eiusdez forme. Quartũ est situs et ordo terminoꝝ et ꝓpositionũ: veritate cuius ordinis cõclusio sequtur formalit ex ꝑmissis. defectu cui⁹ fillogismi ꝑ figure nõ sunt eiusdẽ forme tũ fillogismis secunde aut tertie figuraꝝ. Sꝫ ex parte materie fillogismi se tenent termini et ꝑmisse: et etiaꝫ ꝛditiones earundẽ: cuiusmõi sunt veritas: falsitas: necessitas. ꝓbabilitas: nociozitas et sic de alijs. Tertium dictũ. Fillogismus dicit demõstratiuus ꝓpter necessitatẽ ꝑmissaꝝ. qꝛ scilicet ꝑmisse sunt necessarie. Et fillogismus ꝛ: dyaletic⁹ ꝓpter ꝓbabilitatẽ ꝑmissarũ: quia scilicet ꝓcedit ex ꝑmissis ꝓbabilibus. sicut vi debatur arestoteles innuere in secũda differẽtia quã possuit int ꝓpositionẽ demõstratiuaꝫ et dyaleticã. Ex q̃bus correlarie sequtur q̃ esse demõstratiuum et esse dyaleticũ sunt differẽtie materiales fillogismi. quia fillogism⁹ dicitur demõstratiuus (vt patuit) ꝓpter necessitatem ꝑmissaꝝ. Et ꝛ: dyaletic⁹ ꝓpter ꝓbabilitarẽ earundez. mõ necitas et ꝓbabilitas sunt ꝛditões sejtenẽtes ex parte materie. q̃ esse demõstratiuũ et eẽ dyaleticũ sũt ofe materiales fillogismi. Quartũ dictũ. Fillogism⁹ simpliciter nõ ẽ gen⁹ respectu fillogismi dyalet ꝛ de mõstratiu. ꝑz qꝛ gen⁹ debꝫ ꝓbi ad suas spẽs ꝑ ofas formales ꝛ nõ materiales. Sꝫ fillo

per differẽtias formales ⁊ nõ materiales. Sz
fillogism⁹ simpliciter ꝓbitur ad illos fillogis-
mos p dras materiales: ꝓbitur enĩ p illas dif
ferẽtias q̃ sũt eẽ dyaleticũ esse demõstratiuũ
Sz iste sũt dre materiales fillogismi. Quin
tum dictũ fillogism⁹ simplicit est totuz in mõ
respectu fillogismi dyaletici et demõstratiui.
patet quia fillogism⁹ simplicit est termin⁹ sũ-
ptus sine addito. Sz fillogism⁹ dyaletic⁹ aut
demõstratiu⁹ est termin⁹ sumpt⁹ cũ addito q̃
Et si obiciat q̃ totũ ĩ modo debz vniuersalit
verificari de suis ptibus: sicut ista est ꝑba: oĩs
hõ albus est hõ. Sz fillogism⁹ simplicit non
verificat vl'r de fillogismo dyaletico aut de-
monstratio. nã iste sũt false: Fillogism⁹ dya
leticus ẽ si m⁹ sim r: fillogism⁹ demõstratiu⁹
est fillogism⁹ simplicit. qz fillogism⁹ dyaletic⁹
est fillogism⁹ ꝓtractus ad materiã ꝓbabilem
demõstratiu⁹ vo ad materiã necessariã: Sed
fillogism⁹ simplicit est fillogism⁹ nõ ꝓtractus
mõ ista est falsa: fillogism⁹ ꝓtract⁹ est fillogi-
m⁹ icõtract⁹. q̃ fil'z ista erit falsa. Fillogism⁹
dyaletic⁹ est fillogism⁹ simplicit. Rsidetur q̃
fillogism⁹ simplicit est fillogism⁹ nõ ꝓtractus
id ẽ in sua rõe formali pscindit a q̃cunqz ma
teria dtermiata sic a ꝓba re vl' necessitate. Fil
logism⁹ vo dyaletic⁹ sic nõ pscindit. sz in rõe
sua formali includit materiã ꝓbabilẽ. Et fillo
gismus demõstratiu⁹ materiã necessariaz. Et
ideo huiusmodi contractõ nõ impedit verifi
catõez vnius de alio. Ad ratões dubij. Ad
pmã dz q̃ arestoteles cẽpit spetẽ large ꝓ q̃cũ
qz minus cõi respectu magis cõis: siue illud
minus cõe. fuerit spẽs vel ps in mõ. Ad se
cundã dz q̃ fillogism⁹ dyaletic⁹ et demõstra-
tiuus essentialit nõ pl⁹ drnt in genere fillogi
smi simplicit q̃z duo demõstrati int se: vl' duo
fillogismi dyaletici inter se: licz tamẽ plus dif
ferãt in genere fillogismi ꝓbati. sic hõ albus
et hõ niger essentialit nõ plus drnt in gene
re aialis q̃z duo hoies nigri: qz tãtũ numero
differũt: q̃uis tamẽ ĩ gne colorati plus drnt
quia differũt spẽ. Ad tertiũ dz q̃ ista dictio
sim r nõ ẽ determiãtio hui⁹ termi fillogismus
sed est determiatio nri mõi ꝓcipiẽdi. vt sit sen
sus fillogism⁹ simplicit i. fillogism⁹ ꝓsidera
tus simplicit: scz cũ pscisiõe aq̃cũqz materia.
⁊ ideo cũ dz fillogism⁹ simplicit nõ ex pmitur
terminus cũ sua termiatõe: sz tantũ terminus
p se sũptus. ideo bene dz esse totuz in modo
respectu fillogismi demõstratiui.

Dubitatur tertio. Que sunt

spẽs fillogismi simplicit: et cuius generis fil-
logismis demõstratiuus et dyaletic⁹ sũt spẽs
Ad pmam ptẽ potest responderi q̃ spẽb⁹ fil-
logismi simplicit nõ sunt nomia imposita: Sz
si imponerẽt ad significãdũ fillogismũ habẽt
ordinatõez pmissarũ penes q̃ntitatẽ et q̃litatẽ
et penes subiectõez et pdicatõez suoz termi-
norũ: veritate cui⁹ ordinatõis sequit formali
ter cõclusio in pma figura: tũc a esset vna spe
ties simpliciter: et si b imponerẽt ad significã
duz dispositõez pmissaz fm exigentiã secũde
figure tunc b essz vna alia spẽs fillogismi sim
pliciter. et sic diceret alia spẽs si imponeretur
ad significãdũ fillogismos ordiatos impmis-
sis fm dispositõez tertie figure. vel etiã possz
dici q̃ isti modi. barbara. celarẽt sunt spẽs fil
logismi simpliciter. qz ꝯ talib⁹ pdicat eẽnalit
et in quid fillogism⁹ simpliciter: et ꝓbitur ad
illas species p dras ꝓbẽtes formã fillogisticã
Et ita respectu illoz mõz possz dici gen⁹. qõ
vlterius ꝓsset sic declarari. qz materia si m
simpliciter dicũtur eẽ tres termi et tres ꝓposi
tões. Sz forma ei⁹ ẽ in de 3 ordinatõe triuz
termiorũ et duaz ꝓpositiouũ: vtute cuius or-
dinatõis ꝓclusio sequtur forma r ex pmissis. et
quia isti mõi barbara celarẽt includũt eẽnalit
h 4 debitã ordinatiõez triũ termiorũ et duarũ
ꝓpositionũ. iõ possunt dici dre formales re-
spectu fillogismi simpliciter. Et fillogismi fa
cti in illis modis dicũtur formaliter et specifi
ce distingui: ideo possunt dici spẽs fillogismi
simpliciter. Ad secũdã ptem dubij respõdet
p duo dicta. Primo q̃ materia fillogismi ꝓba
tui sunt termini et ꝓpões: sz ei⁹ forma dicit
esse notiori 9 pmissarũ respectu ꝓclusiõis: rõe
cuius notioritatis pmisse hñt virtutẽ ꝓbandi
cõclusionẽ. Et ideo ex quo iste dre q̃ sunt esse
dyaleticũ et eẽ demõstratiuũ icludũt essentia-
liter h⁹mõi nocioritatẽ pmissaz: ideo possunt
dici dre formales respectu fillogismi ꝓbatiui
ꝓbentes ipsuz ad istas spẽs q̃ sunt fillogism⁹
dyaleticus et fillogism⁹ demõstratiu⁹. Se-
cundum dictũ. Fillogism⁹ ꝓbatiu⁹ est gen⁹
respectu fillogismi dyaletici et demõstratiui.
patet quia fillogismus ꝓbatiuus pdicatur in
quid de ipsis: ⁊ ꝓtrahitur ad ipsos p dras for
males eius: q̃ dre sunt esse demõstratiuuz et
et esse dyaleticum. quãuis tamẽ huiusmõi dif
ferẽtie sint materiales respẽtu fillogismi sim
pliciter. q̃ fillogismus ꝓbatiuus est gen⁹ fil-
logismi demõstratiui et dyaletici.

Rations ante oppositum sol

uuntur ex pmo notabili.)

Queritur secũdo vtruz dici

de omni ⁊ dici de nullo sint sufficiētia p̄ncipia regulatia sillogismoꝝ. Et videt q̄ nō. q̄ p̄n ª regulatia sillogismoꝝ debēt cē ēa et necessaria. Sz iste due oōes dici de omni et dici de nō sunt vere et necessarie: cū nō sint enūtiationes. g̃ nō sunt sufficiētia p̄n ª regulatia sillogismoꝝ. Secūdo ar ². Sillogism⁹ expositorius est bon⁹ sillogism⁹: cū eo vtat arestotiles tanq̄ bono sillogismo: et tamē nō regulat p dici ō omni vl' dici de nullo cū neutra p̄missarū sit vl'is g̃ ⁊c. Tertio ar ² sic. Sillogismi regulati per dici de omni vel p dici de nullo sunt pfecti. Sz multi sunt sillogimi impfecti. g̃ p b⁹mōi p̄n ª non sufficient pbāt oēs sillogismi. A ⁰² patet q: arestoteles ⁊cludit sillogismos p̄me figure esse pfectos: eo q̄ regulant p dici de omni et dici de nullo. B ⁰² patz q: sillogismi scōe et tertie figuraꝝ sunt impfecti: vt patz p arestotelē q ad eoꝝ pfectōez docz eos reducere ad modos p̄me figure. Jn oppositū est arestotiles.

Sciendum primo. q⁹ pro declaratōe terminoꝝ ponunt tres difficultates.

Prima est. ex quo cuilibet sillogismo ⁊petit diffinitio sillogismi simplicit: quare ōr aliqs sillogism⁹ impfect⁹. Respondet p distinctionem. q⁹ sillogismi du ˣ est pfectō. q̄daz est pfectio eēnalis: q̄ ⁊sistit in debita dispositione triū terminorū et duaꝝ ppositionū. et tali pfectione q̄libet sillogism⁹ cuiuscūq̄z figure est perfectus. Alia est pfectio accidētalis q̄ ⁊sistit in euidēti illatiōe ⁊clusiōis: q̄ euidentia ⁊venit sillogismo eo q̄ inmediate regulat p dici de omni: si sit affirmatiuus: aut dici de nullo si sit negatiuu⁹. Et tali pfectōe accidētali dicūtur sillogismi p̄me figure esse pfecti: Sillogismi vero scōe et tertie figuraꝝ dicūtur impfecti. q: vt pficiant indigēt reductōe ad sillogismos p̄me figure. Unde reducere sillogismos imperfectos ad pfectos. est ostēdere illationez necessariam vnius sillogismi q̄ est incuidens per aliam necessariaz illationez q̄ est euidens. Secūda difficultas qd ē sillogismuz regulari per dici de omni aut p dici de nullo: Rūdet q̄ ē tres termios indebita forma sillogistica formalit ordinare sm exigentiā maioris in q̄ est dici de omni aut dici de nullo. Tertia difficultas quare dici de omniz dici de nullo dicunt esse p̄ncipia regulatia sillogismoꝝ. Respondet p duo dicta. Primū: Nullus sillogism⁹ est bon⁹ nisi reguletur p dici de omni si sit affirmati⁹: aut dici de nullo si sit negati⁹ sz B est different. q: sillo ᵐˡ p̄me figure ⁱmediate regulātur p b⁹mōi p̄n ª: Sillogismi vo secōe et tertie figrarū: cū sint impfecti: solū regulant indirecte et mediate: scz post reductionē ipoꝝ ad modos p̄ ᵉ figure. Secūdū dictum ista oō dici de omni circūlogt nobis vnam ppositōez maximā vaz et euidētez: scilz istā quitqd ōr de sbtecto distributo: ōr de q̄libet ⁊tento sub eo. p quā maximā regulāt oēs sillogismi affirmati. vt si qs negat hanc ⁊ñaz factā in barbara potest sic pbari. Q: quicqt ōr de subiecto distri ¹⁰ ōr de q̄libz ⁊tēto sub eo. Sz barbara maior extremi ⁹ ōr de medio distri ¹⁰ in a ⁰¹ ppōe. g̃ dicet de q̄libz ⁊tēto sb eo scz ō q̄libet suppositō ipi⁹ medij. mō mior extremi ⁹ est q̄ddā suppositū medij. g̃ in ⁊clusiōe a ⁰² extremitas ōr ō miori. et ⁊similit posset dici de oibus alijs ⁊sequētijs affirmatiuis. Cōsimilit etiā ista oō impfecta dici de nullo equalet isti marie quitqt remouet ab aliq̄ sbiecto destri ¹⁰ p q̄libet suppositō: id idē remouet a q̄libet ⁊tento sub eo sm quā maximā regulant oēs sillogismi negatiui: vt facilit patere p̄t intuenti.

Sciendum secundo q⁹ in hoc capitulo tertio determiat arestoteles de p̄ncipijs regulatis sillogismoꝝ: q̄ sunt dici de oi ⁊ dici de nullo. et intēdit duas ⁊clōs. Pria est hec. alterū esse in toto altero: alteꝝ p̄dicari de altero omni i. vl'r idez est. hoc est dici de omni et esse in toto suut idem. ō sufficit diffinire alteꝝ illoꝝ. Secūda ⁊clusio. tangit diffinitōez eius q̄ ō est dici de omni. et est hec. dicimus autē de omni p̄dicari quādo nihil ē sūmere sbiecti de q̄ alteꝝ scz p̄dicatū nō dicatur. Et āddit q⁹ sil'r p̄t accipi dio hui⁹ q̄ ō est dici ō nullo: sic scz: Est q̄ñ nihil est sūmere subiecti a q̄ nō remoueat p̄dicatū. Et dicit egidius q⁹ arestoteles dicit sbiecti et nō sub sbiecto vt cō pbēdat tā ptes sbiectias q̄z etiā ptes integrales q: licz ptes sbiectie ppie sint sb suo to⁹: q̄ ē totū sbiectū: tamē ptes integrales non ppie dicunt cē sub suo toto tanq̄z sb subiecto: vtq̄z tamē ptes sunt totius vt subiecti. Et si dicatur in hac ppōe sortes curit: nihil est sūmere sb subiecto de q̄ nō dicat p̄dicatū: eo q⁹ sb sorte nullū sit inferi⁹. et tñ ibi nō est dici de oi g̃ ⁊c. Rūdetur q⁹ ista dio nō debz intelligi pure negatie: ⁊z equalet isti affirmatie. dici de oi ē ppō vl'is in q̄ p̄dicatū denotat accidē ⁊ venire cuilibz supposito sbiecti. Et sil'r expōi posset dio ei⁹ q̄ ē dici de nullo: sic scz: dici ō nō ē ppō vl'is negatiua in q̄ p̄dicatū denotat actu aliter remoueri a q̄libet supposito sbiecti.

Sciendu tertio q⁹ circa hūc textum incidunt tres difficultates. Prima

est: Utrum dici de omni et esse in toto sint
pscise synonoma. Respõdetur q̃ ly sint idẽ ly
rẽ: dr̃ñt tñ fm rõnẽ: q̃re nõ sũt synonoma. Nã
cẽ in toto est ꝓdicio respectiua sbiecti in ordi-
ne ad p̃dicatũ: qz p̃dicatũ ꝓtinet totũ subiectũ
sicut superꝰ suũ inferiꝰ. Sed dici de oi ẽ ꝓdi-
tio respectiua p̃dicati in ordine ad subiectum
qz. ſ. predicatũ ꝯ de oibꝰ suppositis subiecti.
Scõa difficultas. vtz in hac ꝓpõne hõ ẽ aial
sit dici de oi. Et videtur q̃ sic. qz p̃dicatũ ꝯ ve
de q̃libet supposito sbiecti g̃ ꝛc. In oppo m
tñ arguitur qz p̃dicatũ nõ denotat actua r in-
cẽ cuilibet supto subiecti g̃ ꝛc. Rñ 2 per vnam
distinctionẽ. q̃ du r ẽ dici de oi. Quoddã est
p̃ozisticũ: z ẽ p̃dicatũ dici affirmatiue de sbiec-
to disto. vt ois hõ ẽ aial. Aliud est dici de oi
posteriozisticũ qd ẽ p̃dicatũ affirmare de sub-
iecto ꝓ q̃libet eiꝰ supposito z ꝓ q̃libet tpe. sic i
q̃libet ꝓpõe directa de materia naturali. Tũc
ꝯ: q̃ in hac ꝓpõne hõ ẽ aial est dici de oi po
steriozisticũ: nõ autẽ p̃ozisticũ. Tertia diffe
q̃lit ꝓueniũt z dr̃ñt dici de oi p̃oziſ m z dici de
oi poste m. Rñ 2 q̃ duꝰ ꝓueniũt z triplicꝰ dr̃ñt.
Conueniũt enĩ p̃ qz reperiunt in eadẽ ꝓpõne
vt in ista: ois hõ est aial. Ibi enim ẽ dici de oi
p̃ozi m: eo q̃ p̃dicatũ ꝯ affirmatie de sbiecto
disto: z etiã ẽ dici de oi poste m. qz p̃dicatũ ꝯ
ve z affirmatiue de subiecto ꝓ q̃libet supposi
to z ꝓ q̃libet tpe. Scõo ꝓueniũt. qz qñq̃ in ꝓ-
positione ꝓuertibili repit dici de oi prio m vel
poste m: qõ tñ nõ inuenit in sua cõuertẽte. sic
in ista hõ est aial: est dici de oi poste m: qõ tñ
nõ inueni 2 in sua ꝓuertente. ſ. in ista q̃ttã aial
ẽ hõ. Silꝰ in ista: ois hõ currit ẽ dici de omni
prioziſticũ: z tñ in sua cõuertente: q̃ ẽ ista. q̃ttã
currẽs ẽ hõ: nõ ẽ dici de oi p̃ozisticũ. Dr̃ñt aut
ꝓ sic. qz dici de oi p̃ozisticũ repitur solũ i ꝓpo-
sitione vl'i: Sed dici de oi posteriozisticuz põt
repiri tã in ꝓpõne vl'i vel pri ri vel indefinita
Scõo dr̃ñt. qz dici de oi p̃ozisticũ repi 2 taz in
ꝓpõne vera q̃ falsa z impꝰ lt. Sed dici de oi
posteriozisticũ repi 2 solũ in ꝓpõne va z nẽia
Tertio dr̃ñt. qz ad dici de oi p̃oziſticuz sufficit
vl'itas suppositorum: Sed ad dici de oi poste
riozisticũ requ 2 vl'itas suppositoꝝ z tpm sil'.

Conclusio responsalis. Dici de oi z dici de nullo sũt suffitiẽtia p̃n 2 regulatiua syllogismoꝝ. Patet. qz ꝓ illa duo p̃n a p̃ z directe pñt probari syllogismi p̃e fi e: z mediate vl'i indirecte probãt sillo mt z e fi e z etiã ze: puta ꝓ reductõnẽ eoꝝ ad sillo mos p̃me fi e:

Dubitatur primo: vtrũ necesse sit cõclusionẽ ẽ aliã a premissis. Respõdetur q̃ cõclusio dz ẽ alia a p̃missis copulatiue sũptis: z a q̃libet p̃missarũ seorsũ sumpta. Et illud intẽdebat are leo ꝓ illã particulã positã in diffinitiõe syllogismi. ſ. aliud quidã. Per quã ꝓticulaz excluduntur argumẽtationes siue ꝓne quibꝰ ar 2 a tota copulatiua ad alterã eiꝰ partẽ: z ab exponẽtibꝰ ad expositã. qz in talibꝰ ꝓnũtis ꝓclusio semper ẽ eadẽ cũ aũte: vel cum altera ꝓte eiꝰ. Aliter respõdetur per ze distinctiones z sex dicta. Prima distinctio ẽ hec. Terminoꝝ positorũ in syllogismo qdã vocant ꝓpõnales: cuiꝰ modi sunt sbiectũ z p̃dicatum. Quidã vo vocant sil c: cuiusmõi sũt aoꝝ extemitas: boꝝ extremitas: z mediũ. Scõa distinctio. Propositionũ in syllogismo positaꝝ qdaz dicuntur ꝓnales. Et tales in syllogismo tñ sũt due. ſ. aũs z ꝓns. Accipiẽdo aũs pro copulatiua ꝓstituta ex maioꝝ ꝓpõne z minoꝝ. Et accipiẽdo ꝓns pro cõclusiõe. q̃dã aũt dicunt sil c. Et iste sũt ze in syllogismo. ſ. maioꝝ ꝓpõ: minoꝝ z cõclusio. Tertio distinctio. Terminoꝝ z ꝓ positionũ syllogismi duꝰ ẽ alietas. quedã ẽ vocalis: qñ. ſ. vox vniꝰ ẽ alia nõ solũ numeraliter a voce alteriꝰ. sicut kimera z hircoceruꝰ sũt diuerse voces. Alia ẽ alietas offitij: qñ. ſ. vna vox gerit aliquod offitium quod nõ gerit alia. cuiusmodi sunt vox subiecti z vox predicati. Primum dictum est istud. In quolibet bono syllogismo sũt sex termini fm vocẽ nũeraꝰ distincti. Patet qz in q̃libet syllogismo sũt ze ꝓpositiones: q̃rũ q̃libet ꝓstituit ex duobꝰ terminis g̃ ꝛc. Scõz dictũ. In q̃libet bono syllogismo tñ sũt duo termini ꝓpõnales z offitialiter distincti. Patet qz q̃libet terminꝰ positus in syllogismo vel ẽ subiectũ vel ẽ predicatuz. Tertiũ dictũ. In q̃libet bono syllogismo tñ sũt ze termini sil c z offitialiter distincti. Patz qz q̃libet terminꝰ positꝰ in syllogismo: vel ẽ maioꝝ extemitas vel mioꝝ vel mediuz. Quartũ dictũ. Et si i q̃libet sil mo sint tñ due ꝓpões ꝓnales: tñ requrun 2 ze ꝓpões sil c. Pria ps patz qz in q̃libet sil mo suffitiũt aũs z ꝓns: q̃ dicunt ẽ ꝓpõnes ꝓnales. Scõa ps patet qz in q̃libz syllogismo requri 2 aoꝝ ꝓpõ: boꝝ z ꝓclo. Quintũ dictũ. Ad bonũ sil m suffitiũt ze ẽmi sil c offi r distincti: z ze ꝓpões sil c offi r distincte. Patz qz h ẽ bonꝰ syllogismꝰ. Ex opt in cesare: nulla dis na ẽ sophia. oia dis na est sophia. g̃ nulla dis na ẽ dis na: z tñ sũt tñ duo termi vocaliter: z fm significatum distincti. ſ. disciplina z sophia: Et sũt tres offitialiter distincti. qz vnꝰ gerit offitiũ maioꝝ: alius minoꝝ: z aliꝰ medij. Et similiter tñ sunt due ꝓpõnes vocaliter distincte: sed tñ sunt ze offitialiter dis tte: Quaz

pma gerit offi^m maioris ppositionis. Scda minoris: z 3ª ꝛclusionis. g cū predicꝰ sillo^mꝰ sit bonus: se^z q ad bonitatē sillo^mꝰ suffitiunt tres termini z tres ppones bñtes distinctionē ex pte offitij. Sextū dictū. Ad ve^m z bonū sillogismū non regritur ꝛclusionē esse aliā vocaliter vel fm significatū a pmissis copulatiue sūptis z a qualibet seorsum: Sed sufficit ipsam distingui solū offitialiter. Patet. q: bñ sequit. ois disci^na ē sophia. ois disci^na est disciplina. g ois disciplina ē sophia. Ista ꝛsiā 3 in barbara: z tñ ꝛclusio ē in voce z in 1° prescise eadē cum maiore: a q̄ solū distinguit offitialiter. g ad bonū sillo^m sufficit q ꝛclusio sit alia offitialiter a q̄libet pmissarū seorsū sumptarū. Q: autē pdictꝰ sillogismꝰ sit bonꝰ patz. q: iste ē bonꝰ sillogismꝰ ad quē reducit aliꝰ: vt appareat euidēs z necessariꝰ. Sed si pdictꝰ sillogismꝰ ex oppositis factꝰ i camestres ꝓbatur eē euidēs z necessariꝰ p reductionē eiꝰ ad primē sillo^m factū in barbara ca^do oppositus ꝛziū ꝛclusiōis de camestres ꝓ minore de barbara: z maiorē ꝓ maiore inferēdo ꝛziū minoris: z arguat vt pri^o. Oportet g dicere q predictꝰ sillogismꝰ erat bonꝰ.

Dubitatur secūdo. vtrū conclusio sit de essentia sillo^m. De hoc dant cōiter 3° opiniones. Quaz p^a est: q ꝛclusio ē de eēntia sillogismi. Probat duabꝰ rōnibꝰ. Prima q: ꝛclusio po^z in diffinitiōe sillogismi. dicit. eni sillo^mꝰ oro in q̄ qbusdaz positis aliud qdā. s. ꝛclusio ꝛc. g ꝛclusio includit in essentia sillogismi. Scda rō. ꝛclusione sola variata variatur z modꝰ z ex ꝛsiti sillogismꝰ. g ꝛclusio videt eē de eēntia sillogismi. Ans patet. q: barbara z baralipton sūt modi distincti: q tñ distinguunt ex pte ꝛclusiōis. g variatio ꝛclusionis variat modū. Scda opinio tenet ptē negatiuā. s. q ꝛclusio nō ē de essentia sillogismi Probat q̄drupli^r. Primo sic. q: effectꝰ non ē de eēntia sue cause. Sed ꝛclusio ē effectꝰ sillogismi g nō est de eēntia eiꝰ. Scdo sic. Forma essentialis sillogismi (q̄ est modꝰ aut figura) saluatur in pmissis tñ. g ꝛclusio est preter forma essentialē sillogismi: z per ꝛsis ē extra essentiā eiꝰ. Tertio sic. Variato aliq̄ qd est de essentia alicuꝰ variat z illud. ꝛz ꝛclusiōe variata nō variat sillogismꝰ. g cōclusio nō ē de eēntia sillogismi. B^ra patet ꝓ pbm z^o buiꝰ vbi vult q idē sillogismꝰ pōt inferre plures ꝛclusiones. Quarto sic. Arestoriles ꝟ ꝟsus finē pmi buiꝰ docet resoluere sillogismum in tres terminos et duas ppones. g videtur q cōclusio sit aduentitia z preter essentiā sillogismi. Tertia opinio ꝛsistit in vna distinctiōe z duobus dictis. Distinctio est h^c. Sillogismꝰ pōt capi q̄dru^r. Uno mō pmeintēctionaliter: z s c ē vna oro cōposita ex duabꝰ premissis z vna cōclusiōe cū nō illatiōis q̄ dicitur eē hec ꝛiūctio g: vel alia ꝛsit'is. Scdo pōt capi z^c intentionaliter vt videlz ē quidā respectꝰ rōnis: fundatꝰ sup hi^ne premissarū ad cōclusionē. Tertio mō capit ꝓ ipsa nūcia habitudine pmissarū ad cōclusionē. Quarto capitur sillogismꝰ ꝓ actu discursiuo intellectꝰ: q̄ discurrit a pmissis ad cōclusionē.

Primū dictū ē istud. Si capit sillogismꝰ tribus vltimis modis: cōclusio non ē de essentia sillogismi. Patet p̄. q: nec pmisse nec cōclusio sunt de eēntia istiꝰ z^c intentiōis q̄ est sillogismus: cum habeāt rōnē fundamēti remoti vel termini respectu istiꝰ intentiōis z^c: q̄ est sillogismus. Tū scdo. q: fundamentū z terminus nō sunt de essentia respectꝰ medij. Sed pmisse z cōclusio se habēt tāq̄ fundamentū z terminꝰ respectu habitudinis nūcie premissarum ad cōclusionē. Tū tertio. q: nec pmisse nec cōclusio sūt de eēntia actꝰ intelligēdi: q̄ intellectus discurrit de pmissis ad cōclusionē. Secundū dictū. Conclusio ē de eēntia sillogismi p̄ modo sūpti. Patet q: sillogismꝰ sumptꝰ primo mō formaliter z intrin^ce ē oratio cōposita ex pmissis z cōclusione cū nō illatiōis. g intrinsece z essentialiter cōplectit cōclusionem. Et p hoc patet solutio ad dubiū.

Dubitatur tertio. vtrum ad bonitatē sillogismi regrat q copule pmissaz sint eiusdē tpis. Et vi^z q sic. q: nisi sic seqrēt ex vero falsū. Patz ꝛsiā sic arguendo. ois bō est albꝰ. adā fuit bō: g adā est albꝰ. Respōdetur per duo dicta. Primū dictū. q in bono sillogismo cauendū ē ne arguat a minꝰ amplo ad magis amplū cū distributione magis ampli: vel ecōtra sine distributiōe. Etiā cauendū est q mediū nō sit magis amplū in pmissa in q̄ nō distribuitur q̄z in pmissa in qua distribuitur. Dicit autē terminus teneri magis ample: q̄ñ in vna ꝓpōne supponit pro aliq̄ ꝓ quo non supponit in alia. Et sic in hac ꝓpone bō currit: iste terminꝰ bō tenet magis ample q̄z in ista: aliqs bō currit. q: in pma supponit indifferenter ꝓ viro z muliere: In z^a vero tñ supponit pro viro. Scōm dictū. Ad bonitatē sillogismi non requirit q pmisse sint eiusdē tēporis. Patet. q: bū sequtur: oē aīal cucurrit. ois homo ē aīal. g ois bō cucurrit. Uel sic ois bō est albus. quidaz homo fuit niger. ergo aliqd qd fuit nigrū est albū. Cōsir^z q: nisi sic seqrē^z q nūq̄z valeret sil^mꝰ ex vna de ineē

z alia modali: cui⁹ oppositum dicet infra.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā patuit solutio in p̄ notabili: quō p̄dici de oi z p̄dici de nullo intelligunt̄ due ppōnes vere z manifeste: q̄ sunt p̄n^a cōplexa regulatiua sillogismoꝝ. ¶ Ad z^am dicitur: q̄ dici de oi z dici de nullo sunt principia regulatiua sillogismoꝝ quoꝝ mediū ē termin⁹ cōmunis: nō autē illoꝝ quoꝝ mediū est termin⁹ discret⁹. Potest tñ dici q̄ nullus sillo^mo expositorius tenet gra forme: nisi virtute dici de oi z dici de nullo. Et iō oportet vnā premissarū equipollere vni vl'r: in qua sit dici de oi vel dici de nullo. ¶ Ad 3^am ꝓceditur q̄ illi sillogismi sunt perfecti que regulant̄ imediate p dici de oi vel dici de nullo: Illi vō qui mediate et indirecte regulantur dicunt̄ imperfecti.

Queritur tertio Vtrū conuersio in termis sit ꝓña formalis: ab argumētatione distincta. Et videtur q̄ nō. Primo contra primā partē. qz ꝓuersio est mutatio p̄ ^tē in subiectū z ecōtra: ḡ nō est ꝓña. Et ꝓ hr ². qz in ꝓuersiōe nō est nisi vnū añs. ḡ ꝓuersio nō est ꝓña. tenet ꝓña qz ex vno nihil se². Scōo sic ꝗ z^am partē. qz ꝓuersio non tenet in oīb⁹ termis retenta filr forma arguēdi. ḡ non est ꝓña formalis. Añs patz. qz nō tenet in termis obliqs: nec in termis ampliatis. Tertio sic ꝗ 3^am parte. qz ꝓuersio ē ꝓña entbē^ca. ḡ nō est ꝓña distincta ad argumētatiōe. Añs ptz. qz cōuersio est ꝓña: z nō est ꝓña sy^ca: nec exēplaris: aut ī ductiua. ḡ est entbē^ca. ꝓña tenet a suffitiēti diuisione. In oppositū est arestotiles.

Sciendum primo. q̄ pro declaratio. z terminoꝝ po² vna distinctio z vnū dictū. ¶ Distinctio est hec. Cōuersio pōt capi du^r. Uno ⁰ pro mutatiōe locali sit⁹ p̄ ^tē in situ subiecti z ecōtra. z sic ꝓuersio ē passio terminorū z nō ppōn. Alio ⁰ ca² ꝓuersio p ncia hi^ne ppōnis ꝓuertētis ad ꝓuersas: z sic ē passio ppositio^m q̄ itez ē du^r. Nā q̄dā ē q̄ causa² ex pte mutatōis q̄litatis cui⁹ modi ē ꝓuersio in oppositā q̄litatē. Alia vō causat ex mutatiōe p̄ ^tē in subiectū z ecōtra. z illa vocat ꝓuersio in terminis: que sic cōiter diffi². Cōuersio in termis ē duarū ppōn kathegoricarū vtroq̄ termio ꝓticipantiū vni⁹ ad alterā formalis ꝓña. ¶ Dictū est istud. Argumētatio in sua cōitate sumpta sic pōt diffiniri. Est ꝓña ncia iu cuius añte po² mediū nō positū in ꝓñte. Ex q̄ diffinitiōe elicitur̄ due ꝓditiones requisite ad ℔ q̄ aliqd fit argumētatio. ¶ Pria cōditio q̄ sit ꝓña ncia.

¶ Scōa est q̄ in añte talis ꝓñe ponatur vn⁹ terminus nō posit⁹ in ꝓñte: ḡ termin⁹ dz esse medū in reductiōe talis argumētatiōis ad sillogismū. Et per ℔ excludit̄ ꝓuersio vbi tā in antecedēte q̄ in ꝓñte sunt p̄scise idē termini.

Sciendū secundo q̄ in hoc 4⁰ capitulo determiat are ^tes de p̄ ꝓncipio p̄fectiuo sillogismoꝝ. s. de ꝓuersione. z continet duas ꝓtes ꝓncipales. In q̄rū pria determinat de conuersione de sim^r inesse. z continet tres ꝓclusiōes p̄n^r. In quaꝝ pria tāgit tres diuisiōes valētes ad cognoscendū q̄ ꝓpōnes debēt cōuerti. Pria diuisio est h^c. Propositionū alia ē de sim^r inesse. Alia ē de ncio incē Et alia ē de ꝓtingēter inesse. Scōa diuisio ꝓpositionū ꝓm vnāquāq̄ locutionē. Alia ē affirmatiua z alia ē negatiua. Tertia diuisio est h^c Propositionū tā affirmatiuarū q̄ negatiuaꝝ Alia est vl'is: Alia ꝓticularis: Alia indefinita.

¶ Scōa ꝓclusio tāgit 4⁰² regulas de conuersione ppōn de inesse. Pria regula est hec. Necesse est vl'em negatiuaꝝ de inesse ꝓuertī sim^r in terminis. vt si nulla voluptas ē bonū: nullū bonū erit voluptas. Scōa regula. Nō ē nce vl'em affirmatiuā ꝓuertī vl'r: Sed nce est eā ꝓuertī in ꝓticularē. vt si oīs voluptas sit bona: nce est q̄dā bonū esse voluptatē. Tertia regula. Necesse ē ꝓticularē affirmatiuā cōuertī ꝓticulariter in termis. vt si quedā voluptas sit bona: quodā bonū erit voluptas. ¶ Quarta regula. Nō est nce ꝓticularē priuatiuam ꝓuertī simpliciter in termis. qz non ē necesse q̄ si bō nō insit alicui aīali: q̄ etiā aīal nō insit boi.

¶ Tertia ꝓclusio tāgit ꝓbationes ꝓdictarū 4⁰² regulaꝝ per rōnes formatas in termis nō significatiuis. Primā regulā ꝓbat sic. qz bñ sequitur: nullū b est a: ḡ nullū a erit b. qz ex opposito ꝓñtis. s. aliqd a est b: infert̄ oppositum antecedētis. s. aliqd b est a. Hoc ꝓbat arestotiles p sillo^m expositoriū. qz si ista quodā a ē b: que ē ꝓria ꝓñtis: sit vera: tunc erit aliqd vnū z idē qd erit a z b: z sit c. Tūc arguitur sic p sillo^m expositoriū: c est a: c est b: ḡ quodā b est a. z illa ē ꝓdictoria añtis. Scōa regula ꝓbat sic qz bene sequit: oē b est a: ḡ quodaz a est b. qz ex opposito ꝓñtis infertur ꝓriū antecedentis vt si nullū a sit b: tūc nullum b erit a: qd est ꝓrium istius: oē b est a. Tertia regula ꝓbat. qz bñ se² q̄dā b ē a: ḡ q̄dā a est b. Ptz. qz ex op^to ꝓñtis. s. nullū a ē b: infert̄ oppo^m añtis. s. nullū b ē a. Quarta reg^a ꝓbat sic. qz nō se²: q̄dāz b nō est a: ḡ q̄dā a nō ē b. Patz. qz ponat q̄ b sit aīal: z a sit bō: tūc nō sequitur si aīal nō sit bō: q̄ bō nō sit animal.

Sciendũ tertio: q̃ circa hũc

textũ incidunt quinq̃ difficultates. Prima difficultas. Quare in prima diuisione propositionis non enumerat propositionem de impossibili: nec illaꝫ de possibili. Rõ est. qꝫ propositiones de possibili conuertuntur sicut ille de contingenti: Et ille de impossibili sicut ille de necessario: vt infra patebit. Secũda difficultas. Utrũ per idem principium adequate possint probari q̃tuoꝫ predicte regule. Respondetur q̃ non. Sed principium probandi propositionem vniuersalem negatiuaꝫ est syllogismus expositorius. Principium vo probandi vniuersalem affirmatiuam est ista maxima: ad quodlibet sequitur qõlibet vel eius oppositum stat. Principium autem probandi conuersionem particularis affirmatiue ē ista maxima: Omnis illa consequẽtia est bona in qua ex opposito consequentis infertur oppositũ antecedentis. Tertia difficultas. Quare particularis negatiua non conuertitur simpliciter in terminis. Ratio duplex est. qꝫ ex veris sequeretur falsum. Secunda qꝫ arguereꝫ a non distributo ad distributum. Hoc totũ patet conuertendo istam quottam animal non ē homo: in hanc quidam homo nõ est animal. Quarta difficultas. Quare arestotiles non fecit mentionem de conuersione per contrapositionem. Respondetur q̃ ratio est: qꝫ arestotiles determinat de conuersione prout est p̃ncipium perfectiuũ syllogismoꝝ. Sed in reductione syllogismoꝝ imperfectoꝝ non debent accipi noui termini: sed in conuersiõe per contrapositionem capiũtur noui termini. Mutantur enim termini finiti in terminos infinitos. Ex quo sequitur q̃ sũt tñ due species conuersionis. s. ꝓuersio simplex ⁊ per accidẽs. Est enim conuersio simplex mutatio predicati in subiectum ⁊ econtra: manente eadẽ qualitate ⁊ quantitate. fm quam conuertunt vniuersalis negatiua in se: ⁊ particularis affirmatiua in seipsam. Sed cõuersio per accidẽs est mutatio predicati in subiectum ⁊ econtra: manente eadem qualitate sed mutata quantitate. Et fm hanc conuertitur vniuersalis affirmatiua in particularẽ affirmatiuam. Quinta difficultas vtꝫ ista ꝓpositio bõ albus ē albus: sit contingẽs vel nciã. Respondet p̃ duo dicta. Primũ dictum. Est vna regula q̃ pot elici ex textu. s. q̃ quelibet ꝓpo ꝑticularis affirmatiua infert duas p̃missas syllogismi expositorii: in q̃rũ prima predicat subiectuꝫ de ꝓnoie demonstratiuo demõstrante aliq̃ singulare: Et in zª predicat predicatũ de eodeꝫ ꝓnoie demonstratiuo. vt ista q̃tam a est b: infert istas duas singulares B. s. c est a. ⁊ boc. s. c est b. Scõm dictũ. Ista ꝓpositio bõ albus est albꝰ: probabiliter dicit esse ꝓtingẽs. Patꝫ qꝫ infert duas p̃missas ꝓtingẽtes. q̃ ipsa ē cõtingens. tenet ꝓnia. qꝫ ex nciõ non sequit nisi nciũ. Amis patet. supposito q̃ B pronomẽ demonstratiuũ p̃ se sumptũ possit solũ demonstrare suppoᵐ termini absoluti: q̃ si debeat demõstrare suppositũ termini ꝓnotati: oportet sibi addere ꝓnotatũ p̃ talẽ terminũ. vt si dicat B albũ solũ demonstrat subiectum ꝓ albedinis. Sed si dicat B album ē albũ: tũc demõstrat suppositũ albi.

Conclusio responsalis. Con

uersio in termis ē formalis ꝓnia: ab argumentatione distincta. patet satis ex dictis.

Dubitatur primo. vtrum ad

saluandũ formalitatẽ ꝓnie in ꝓuersiõib⁹ sit cõueniens ponere ad subiectũ ꝓuertentis istud additũ q̃ō est. Respõdet q̃ illud q̃ō est subiectum prescise in ꝓuersa debet eẽ predicatum in ꝓuertẽte ⁊ ecõtra. Et ex B multotiens cõtingit error: nõ sumẽdo debite subiectũ ⁊ predicatũ prescisum in propositionibus. Idẽo ad euitandũ istũ errorem ponunt q̃tuoꝫ regule. Prima ē. Qñcũq̃ in aliqua propositione ponit verbũ prime vel zᵉ personaꝫ: aut verbuꝫ exẽpte actiõis sine supposito: tũc illud suppositum q̃ō dãt intelligere debet eẽ subiectũ. vt dicendo sum in studio: li ego q̃ō intelligit in B verbo sum: est subiectũ. Scõda regula. Qñcũq̃ in aliqua propositione ponit verbũ adiectiuũ: tũc illud resoluendũ est in suũ participiũ: ⁊ istud verbũ sum es est. Et sic totuꝫ illud quod sequit hoc verbũ est: erit predicatuꝫ. vt dicendo soꝛtes videt equũ: ꝯ sic resolui: soꝛtes est videns equũ: Et tũc hoc totum: vidẽs equũ: erit predicatũ. Tertia regula. Si in aliqua propositione ponat obliquꝰ: hoc pot eẽ dupliciter. qꝫ vel talis obliquꝰ ponit a pte subiecti: vel a parte p̃dicati. Si a pte p̃dicati: vel poᵗ cũ recto: vel sine recto. Si sine recto tũc resoluendũ ē verbũ in suũ pricipiũ: ⁊ sic aggregatũ ex obliq̃ ⁊ pri ° erit p̃dicatum. vt dicẽdo panis ē in furno: vbi B totũ: exñs in furno est predicatũ. q̃ō patet resoluẽdo ipsaꝫ: panis est exñs in furno: vbi li exñs in furno poᵗ ꝓ pte dicato. Si autẽ obliquꝰ sumat cũ recto: tũc totũ aggregatũ ex tali recto ⁊ obliq̃ ē p̃dicatũ. vt dicẽdo prunellus est azinꝰ soꝛtis. Si vo talis obliquus ponat a parte subiecti: hoc ē duplicᵗ: vel poᵗ cũ recto vel sine recto. Si ponit

sine recto tunc obliquus debet resolui in ista tria: scilz in suū rectum: in illud verbum est: et in illud pronomē quis vel q eiusdē casus cuz obliquo. z tūc suus rect⁹ erit subiectū: et illud verbū est erit p̄ncipalis copula: z totū sequēs ꝫ verbū ē erit p̄dicatū. vt dicēdo regis īterest dz sic resolui: rex ē cui⁹ interest. vbi iste rectus rex est subiectū: z ꝫ verbū est dicit ee copula principalis: z hoc totū cuius interest est predicatū. Si vero obliqu⁹ ponat cū recto: hoc ē dupliciter. vel rectus precedit obliquū: z tunc aggregatum ex recto z obliquo ē subiectum. vt dicendo cappa sortis est alba: ꝫ totum cappa sortis est subiectum. Sed si obliqu⁹ precedat rectum: tūc talis obliqu⁹ resoluendus ē in suū rectū z in istud verbū est: z etiaz in istud pronomen quis vel qui eiusdē casus cū obliquo qua resolutione facta: suus rect⁹ erit subiectū z illud verbū est in ipso inclusum erit copula z totum residuū erit predicatū. vt dicendo hominis oculus ē dexter: debet resolui in istam hō est cui⁹ oculus ē dexter: vbi in p̄mo homo est precise subiectū z totū sequens hoc verbū est. s. hoc aggregatū cui⁹ oculus est dexter est predicatum: Quarta regula. Si aliqua determinatio addat predicato ꝯuerse: debet illud totum poni pro subiecto cōuertētis: vt nullus hō false est aīal: totū hoc exñs false aīal: debet esse subiectū cōuertentis. Ex quib⁹ patet q ad saluandū prescisionē z totalitatē subiecti vel predicati debet addi ad subiectum cōuertentis illud additū quod est. Nā hoc additum cōuertibi ᵗ equipollet pti ° isti⁹ verbi ē. Et qz participiū isti⁹ verbi est predicat vel est ps predicati: iō adhuc cum illo addito fit de presciso predicato prescisum subiectū.

Dubitatur secundo. vtrū ad

saluandū formalitatē cōsequētie in ꝯuersionibus sit necesse ponere in cōuertente aliquod dictum: quod fatiat termīos eodē modo supponere sicut in cōuersa. Respondet per vnaz distinctionē z quatuor dicta. Distinctio est hec. Duplices sunt suppositiones quedā sunt omnino repugnātes: z sunt ille que sic se habent: q talis terminus supponēs ꝑm vnā suppositionem nō potest inferre seipsum supponentem ꝑm aliam. Alie sunt partim cōuenientes z partim differētes: qñ. s. talis termin⁹ supponens ꝑm vnā suppositionem infert seipsuz supponentem ꝑm aliā sed nō econtra. Primū dictum. a suppositione simplici ad personalem non valet cōsequentia: nec econtra. vt non sequitur homo est speties: ergo aliquis homo est speties. Secundū dictum. A suppositione materiali ad personalem vel simplicem non valet consequentia nec ecōtra. vt nō sequitur homo ē dictio bissillaba: ergo aliqs homo est dictio bissillaba: nec ecōtra. Tertium dictum. A suppositione determinata ad distributam non valet consequētia: sed bene econtra. qz tunc argueretur a non distributo ad distributum. Quartum dictum. A suppositione confusa tm̄ ad determiuatā non valet consequentia: remanēte sinkathegreumate confundente: sed bene econtra. Ex quibus patet q ad saluandū formalitatem cōsequētie in conuersionibus necesse ē ponere in cōuertente aliquod dictum qd̄ faciat terminum supponere eodem modo sicut in conuersa. vt ad conuertendum istam: homo est dictio bissillaba: debet aliquid addi: dicēdo ergo quedam dictio bissillaba est ista dictio homo.

Dubitatur tertio vtrum ad

saluandum formalitatem cōsequētie in ꝯuersionibus sit ponendum aliquod additū in cōuertente quod fatiat termīos teneri eque ample: z eque restricte: z eque appellate sicut in conuersa. Respōdetur q sic. vt ista nullū mortuum est homo: debet sic conuerti: ergo nihil quod est homo est mortuū. Et ista nullus homo est mortuus: debet sic conuerti: ergo nullum mortuum ē vel fuit homo. Similiter ista nullus homo est mulier: debet sic conuerti: ergo nulla mulier est aliqs homo. Sed ista: sortes promittit tibi denarium: debet sic conuerti: ergo quod est promittens tibi denarium ē sortes. Ex his tribus dubijs possunt elici quatuor regule requisite ad conuersionem: que si obseruentur in consequentijs conuersionum non erit dabilis instantia. Prima est q debite sumatur subiectum z predicatuz: z illud qd̄ prescise est subiectum in vna: sit predicatuz in alia z econtra. Et hoc ꝑm artem datam in primo dubio. Secunda regula q non arguatur a suppositione repugnante ad suppositionez repugnantem. z hoc ꝑm artem datam in scd̄o dubio. Tertia regula q termini teneantur eq̄ ample z eque restricte in conuersa z ꝯuertente. Quarta regula q non fiat variatio appellationis. sicut patuit in tertio dubio. Rationes ante oppositum soluunt ex dictis.

Queritur quarto. vtrū om

nes propositiones de necessario z omnes affirmatiue de contingenti eodem modo conuertantur sicut ille de inesse: Negatiue vero

de ꝓtingẽti ꝑuertãt opposito mõ sicut ille de
inesse. Et vi² ꝙ nõ. Primo ꝗ ꝑmã partem. qꝛ
nõ sequitur nullũ hominẽ esse ridentẽ ẽ nẽce.
g̃ nullũ ridẽtẽ esse hoiem ẽ necesse. Itẽ nõ se-
quit oẽ grãmaticũ esse hoiem ẽ nẽce. g̃ aliquẽ
hoiez esse grãmaticũ ẽ nẽce. Itẽ non se² creã-
tẽ esse deũ est necesse. g̃ deũ esse creantẽ ẽ ne
cesse. g̃ iste de nẽio non ꝑuertunt eodẽ mõ si-
cut ille de inesse. Scõ ꝗ ꝛ^am partem. qꝛ
nõ sequit oẽ aĩal cõtingit esse sanũ. g̃ quottã
sanũ cõtingit esse aĩal: cum añs sit verꝫ ꝛ ꝑnis
falsum. co ꝙ oẽ sanũ de necessitate est aĩal. g̃
ꝓpõnes affirmatiue de cõtingenti nõ ꝑuertu
tur eodẽ mõ sicut ille de inesse. Tertio sic ꝗ
ꝗ^am partẽ. qꝛ bñ sequit nullã tunicã contingit
esse albã. g̃ nullũ albũ contingit eẽ tunicam. g̃
vl'is negatiua de ꝓtingenti eodẽ modo ꝑuer
titur sicut vl'is negatiua de inesse. añs patꝫ in
textu. Et ꝑfirma² qꝛ ꝑticularis negatiua de cõ
tingenti nõ necessario nõ põt ꝑuerti simplici-
ter. g̃ ꝓpositiões negatiue de cõtingenti nõ
necessario nõ se bñt opposito mõ ad illas de
inesse. Añs patet qꝛ arguerẽt a nõ distributo
ad distributũ. In oppositum ẽ are ^leo.

Sciendum primo. ꝙ ꝓ de

claratiõe terminoꝝ ponunt 4^or distinctiões.
Prima distinctio ẽ hec. Ꝓpositiões moda-
les pñt habere duplicẽ sensuꝫ. s. cõpositum et
diuisum. In ꝑuersionib^9 aũt ipsaꝫ ꝓcedendũ
est a sensu cõ^to ad sensũ cõpositũ: vel a sen-
su diuiso ad sensũ diuisũ: ꝛ nõ a sensu diuiso
ad cõpositũ vel ecõtra: ne cõmittat fallã com
positõis vel diuisiõis. Scõa distinctio. Ꝓ-
positionũ modaliũ q̃dam sũt affirmatie: in qb^9
. s. dictũ manet affirmatũ: siue mod^9 negẽt si-
ue nõ. Alie sũt negatie: in qb^9. s. negatio ferꝫ
ad dictũ siue mod^9 negẽt siue nõ: ita ꝙ in ꝓ-
posito modales ille dicunt affirmatie in qb^9
nõ ẽ negatio lata ad dictuꝫ: siue fuerit lata ad
modũ siue nõ. Et ille dicunt negatiue in qui-
bus negatio ferꝫ ad dictuꝫ: siue fuerit lata ad
modũ siue nõ. Sil'r ille in ꝓposito vocãt vl'es
vel ꝑti^reo ex ꝑte ꝑiecti dicti. Tertia distin
ctio. Ꝓpositionũ modaliũ q̃dã sunt de nẽio
in quib^9. s. ponit ille mod^9 nẽce. nã dra ẽ inter
ꝓpõnẽ nẽiã ꝛ ꝓpositionez de nẽio. qꝛ nec ois
ꝓpõ nẽia ẽ de nẽio: nec ecõtra. Alia ẽ ꝓpõ de
ꝓtingẽti. nõ qꝛ ipsa sit ꝓtingẽs: sed qꝛ in ipsa
po² mod^9 ꝓtingẽtie. Alia ẽ de ꝓtingẽti ꝑ^9 ^lẽ:
in q̃. s. po² iste mod^9 ꝓtingẽs capt^9 ꝑ cõtingẽ
ti alto. Alia ẽ de ꝓtingẽti nẽio: i q̃ po² ille mo-
dus ꝓtingẽs capt^9 ꝑ ꝓtingẽti nẽio. Alia dicit
de ꝓtingẽti nõ nẽio: in q̃ po² cõtingẽs captuꝫ
ꝑ nõ nẽio. Quarta distinctio. Du^r põt in-
telligi modales ꝑuerti. Uno^9 fm se totas: ita
ꝙ mod^9 fiat subiectũ: ꝛ totũ dictuꝫ fiat ꝑtũ ꝛ ec
ecõtra. ꝛ de tali ꝑuersiõe nõ tractat are ^leo in
textu. Alio^9 põt intelligi ꝙ ꝑuertant fm suas
ꝑtes. s. q̃ ad dictũ: ita ꝙ ꝑscisũ ꝑtũ dicti fiat ꝑ-
scisũ ꝑiecti dicti ꝛ ecõtra. Et de tali ꝑuersiõe
tractat arestotiles.

Sciendum secundo. ꝙ in se

cũda ꝑte ꝑn ^li bui^9 ca ^li determiat are ^leo de
ꝑuersiõe ꝓpõm modaliũ. ꝛ ꝓtinet duo ꝑũcta.
In ꝑ determinat de ꝑuersionib^9 ꝓpõm de ne
cessario. ꝛ intẽdit duas ꝓcl'ones. Conclusio
ꝑ^a. Oẽs ꝓpões de nẽio ꝑuertunt sicut ille de
inesse. Patet qꝛ vniuersalis negatiua ꝑuerti-
tur vl'r in vl'ez negatiuã. Sed vl'is affirmatia
ꝛ ꝑti ^rio affirmatiua ꝑuertũtur in ꝑticularem
affirmatiuã. Prima ꝑs ꝑtꝫ. qꝛ bñ se² nullũ b
esse a ẽ necesse: g̃ nullũ a esse b est nẽce. qꝛ op-
positũ ꝓñtis repugnat añcedẽti: g̃ ꝑuersio bo-
nã. Añs patet. qꝛ oppositũ ꝑuertentis ẽ illud:
quottã a ꝓtingit eẽ b: ad quã sequitur ista: q̃t-
tã b ꝓtingit esse a: q̃rũ vtraq; repugt añti. Se-
cũda ꝑs ꝑtꝫ. qꝛ bñ se² oẽ b nẽce ẽ eẽ a: g̃ quot-
tã a nẽce ẽ esse b. qꝛ ex opposito ꝓñtis. s. nulluꝫ
a ꝓtingit eẽ b: inferꝫ oppositũ añtis. s. nulluꝫ
b ꝓtingit eẽ a. Et sil'r ꝓbari põt ꝑuersio ꝑti ^rio
affirmatiue. Conclu^9 ꝛ^a. Ꝓpositio ꝑti ^rio
negatiua de nẽio nõ ꝑuertit fm ^r: ꝓpter cãm
dictã in cõuersionib^9 ꝓpõnũ de inesse. In ꝛ^9
ꝑũcto determinat are ^leo de ꝑuersionib^9 ꝓpo
sitionũ de ꝓtingenti. ꝛ ꝓtinet qnq; ꝓcl'ones.
In quaꝫ ꝑ^a rangit vnã diuisionẽ ꝓtingẽtis. et
est b^c. Cõtingẽs ꝺr multipliciter. nã q̃ttã ẽ cõ-
tingẽs nẽiũ. aliud ẽ nõ nẽiũ. ꝛ aliud ẽ ꝓtingẽs
altũ: qõ ꝑuertit cũ possibili. Conclusio ter
tia. Oẽs ꝓpositiões affirmatie de ꝓtingẽti cõ
uertunt sicut ille de inesse ꝛ de nẽio. Patet qꝛ
bñ se²: oẽ b vel aliqõ b ꝓtingit eẽ a: g̃ aliqõ a
ꝓtingit eẽ b. qꝛ ex opposito ꝓñtis. s. contingit
nullũ a esse b: inferꝫ oppositũ añtis. s. ꝓtingit
nullũ b esse a. Quarta ꝓclusio. Ꝓpositio
nes negatiue de ꝑ^9 ^li alto eodẽ mõ ꝑuertun
tur sicut ille de inesse. Patet qꝛ vl'is negatiua
ꝑuertit in vl'em negatiuã. ꝛ ꝑticularis negati
ua nõ ꝑuertit. Prima ꝑs patet ꝑ duo exẽ^a. Pri
mũ exẽ^m ẽ de ꝓtingẽti nõ nẽio. Nam bñ se²
ꝓtingit nullũ equũ eẽ hoiez: g̃ ꝓtingit nullum
hoiem eẽ equũ. Scõm exẽ^m ẽ de cõtingenti
nẽio. qꝛ bñ se²: ꝓtingit nullã tunicã esse albã:
g̃ cõtingit nullum albũ esse tunicã. qꝛ oppoſi-
tum añtis repugnat añcedẽti. Nam oppo^m
añtis ẽ: nõ cõtingit nullum albũ eẽ tunicã: qõ
eqpollet huic: necesse ẽ quottã albũ esse tuni-
cã: q̃ sic cõuertitur: necesse ẽ quandã tunicam

Prior.

esse albã. z vtraq; illarũ repugnat ãcedenti: .s. huic: ptingit nullã tunicã esse albam. Et adoit arestotiles q̃ pticularis negatiua de cõtingenti alto non ꝓuertit sim r propter cãm pi⁹ dictã. Quarta cõclusio. Propositiões negatiue de cõtingenti ad vtrũlibet nõ cõuertunt simpliciter sicut ille de ineẽ. qz vniuersalis negatiua de cõtingẽti ad vtrũlibet nõ conuertit simpliciter sed p accidens tũ: vel in oppositã q̃litatẽ. Sed pticularis negatiua bñ ꝓuertitur simpliciter in particularẽ negatiuaz: vt inferi⁹ videbit capitulo de cõtingenti. Sed qz prius dixit istas eẽ negatiuas: ptingit nullũ boiem esse albũ: necesse ẽ nullũ boiez esse equũ: crederet aliqs q̃ ipse simpliciter sint negatiue. iõ ad B remouendũ ponit arestotiles quintã cõclusionẽ dicẽs q̃ ppositiões in quib⁹ modus affirmat z verbũ negatur nõ sunt negatiue: ĩmo habẽt affirmatiuã figuram. i. sunt de ispẽ ppositionũ affirmatiuarũ. Patz qz sicut se habet esse z nõ esse in illis de in cẽ: ita se hz modus in modalib⁹. Sed in illis de inesse ille dicunt simpliciter affirmatiue in quib⁹ affirmat B verbũ est: q̃ in modalib⁹ ille sunt simpliciter affirmatiue: in quib⁹ affirmatur modus. Minor patet. qz iste sũt simpliciter affirmatiue: ẽ nõ bonũ: est nõ albũ: z vniuersaliter qñ ppositio ẽ de est nõ hoc. Et qz nõ fecit mẽtionẽ de cõuersione ppositionũ de p̃ ticio infinitis: cui⁹modi sunt iste est nõ bonũ: est nõ album: crederet aliqs q̃ affirmatio cõuerteret qñ dictũ ẽ. Hoc remouẽs dicit q̃ huiusmodi propositiones eode mõ conuertũtur sicut alie affirmatiue de quib⁹ dictũ est.

Sciendũ tertio qz circa hũc

textũ incidũt q̃tuor difficultates. Prima difficultas. Utrũ sit verũ illud qd̃ dicit in textu. s. q̃ in oibus affirmatiuis de cõtingẽti similiter se habebit qsq; fm cõuersionẽ sicut in illis de inesse. Et videt q̃ nõ. qz nõ sequitur: cõtingit ad vtrũlibet qẽ ens esse deũ: ergo ptingit ad vtrũlibet quendã deũ esse ens: cum ãs sit verũ z ꝓs falsum: Respõdetur p duo dicta. Primũ dictũ q̃ in B capitulo pncipaliter intẽdit are tes de modalibus in sensu cõposito qz cõuertuntur sicut ille de inesse quaz cõuersio põt probari p illud principium. Si ãs est necessariũ ꝓs erit necessariũ: z si antecedens sit cõtingens z ꝓs erit cõtingens. Scõm dictũ: q̃ predicta conclusio text⁹ debet intelligi de propositionib⁹ de ptingenti in sensu cõposito: z capiẽdo cõtingens pro ptingenti necessario vel p cõtingenti alto: qz ppositio de cõtingenti ad vtrũlibet nõ conuertitur in aliam de eodẽ modo: sed in vnã de cõtingenti alto: qz nõ sequitur contingit ad vtrũlibet. oẽ aial esse boiez. q̃ contingit ad vtrũlibet quendam hominẽ esse aial: cum ãs sit verũ z ꝓs sit falsum. Sed si in antedẽte capiat contingens p cõtingenti ad vtrũlibet z in ꝓsẽte pro cõtingẽti alto tũc bene valet ꝓsia. Scõa difficultas quare vniuersalis negatiua de contingẽti nõ cõuertit simpliciter. sed bene pticularis negatiua. Rõ primi est qz vniuersalis negatiua de cõtingenti ad vtrũlibet equipollet vniuersali affirmatiue: que nõ cõuertitur simpliciter: sed tũ p accidens. iõ neqz vniuersalis negatiã sibi equipollens põt cõuerti simpliciter. Rõ secundi ẽ. qz particularis negatiua de cõtingẽti ad vtrũlibet equipollet vni pticulari affirmatiue que põt cõuerti simpliciter. Tertia difficultas. qualiter ẽ saluabile ppositiones modales in qb⁹ vbũ negatur solũ z nõ mod⁹ eẽ affirmatiuas: cum tũ in z⁰ peribermenias tales dicte sint negatiue. Respõdet per vnã distinctiõez z duo dicta. Distinctio ẽ b^c. Propositiões modales in quib⁹ verbum negat z nõ modus sunt duplices. quedã sunt de sensu diuiso. alie sunt de sensu cõposito. Primũ dictũ est istud. Propositiões modales de sensu diuiso in quib⁹ dictũ negatur solũ z nõ modus dicunt simpliciter negatiue. qz in talibus ps pncipalior copule negat: vt deducebatur in z⁰ peribermenias. Scõm dictum Modales cõposite in quib⁹ soli verbum negatur z nõ modus sunt simpliciter affirmatie Patez p rationẽ text⁹ adductã ad hãc conclusionẽ. Patet etiã aliũde. qz nũq; ppositio redditur negatiua nisi copula pncipalis negetur. Sed in modalib⁹ cõpositis modi includũt B verbũ est: quẽadmodũ dicitur eẽ copula pncipalis in ipsis: non cõtingenti tantũ valet sicut cõtingens ẽ. tale autẽ verbũ in ipsis inclusum non põt negari per solã negationẽ latã ad dictum. Sed cũ B requiritur q̃ negatio feratur ad modũ includente talẽ copulã verbalẽ. Ultra dicitur q̃ in modalibus cõpositis si preter modum ponat explicite B verbũ ẽ indicatiui modi: tũc ad dandum negatiuã sufficit negationẽ ferri ad illud verbũ est: licet nõ feratur ad modũ. vt ista ẽ affirmatiua necesse ẽ nullũ b esse a: z tũ ista ẽ negatiua: necesse non est b esse a: in q̃ tũ negatio nõ cadit supra modum similiter ista dicitur negatiua contingens nõ est b esse a: nõ qz negatio cadat supra modũ: Sed qz cadit supra copulã ĩplicitaz in B ꝛbo ptigit. Quarta difficultas. vtz idẽ regrat z sufficiat ad vitatẽ ppõm de oib⁹ mõis ꝓti tes

Respondetur ꝙ nō: Sz ad veritatem ꝓpositionis de ꝛtingenti alto requirit et sufficit ꝙ ita possit esse sic significat ꝑ eius dictum. iō ad cōtrariam eius dādaz oportet dare vnam negatiuā de possibili. Sz ad veritatē ꝓpositionis de ꝛtingenti necessario requirit et sufficit illud idez qō verificat ꝓpositionē de necessario. Et sil'r dare cōtradictoria eius sicut dare cōtradictoria de necessario. Ad veritatem autē ꝓpositionū de ꝛtingēti non necessario requirit veritas vnius copulatie: cuius ꝑma pars sit negatiua de necessario: et z ª sit negatiua de impossibili. et ideo ad dandū eius cōtradictoriā oportet dare vnam disiunctiuam de ꝓtibus cōtradicentibus.

Conclusio responsalis: omnes ꝓpositōes de necessario vel de cōtingēti necessario: tam affirmatiue q̄z negatie: et omnes affirmatie de ꝛtigenti z oēs affirmatie de cōtingenti alto: ꝙertūtur eodē mō sic ille de inesse. Sz negatie de ꝛtingēti non necessario opposito mō ꝙertit. qz vniuersal' negatia cōuertit ꝑ accidēs: et ꝑticularis negatia simpliciter. Cōclusio quātū ad oēs suas ꝑtes satis ꝓbata est in textu.

Dubitatur primo: vtrū modales ꝙposite possint ꝙerti q̄ ad se totas: et modales diuise possint ꝙerti quo ad dictum Ad primā ꝑtem dubij respōdet ꝑ duo dicta z vnā distinctionē. Primū dictū est istud. modales ꝙerti fm se totas est modū q directa ꝑ dicatione ꝑdicat de dicto fieri ſbiectum: et dictum fieri ꝑdicatū. Secundū dictū. modales ꝙposite ó vi sermonis sunt simplicit ka ce de inesse et singulares: vt alias patuit. Distinctio est. Duplices sunt modales. q̄dam sunt in qbus ponit modus designat° aduerbialit q̄ ꝓprie dicunt modales diuise. et ille nō ꝑsit cōuerti fm se totas: cum aduerbiū non possit subici per se: nec predicari. Alie sunt modales in qbus mod° designatur nomialit: et tales ꝓprie vocant modales cōposite. et iste possunt ꝙerti fm se totas. quia ista est bona cōuersio hominē esse animal est nce. g̃ nce est hominē esse animal. quia oppositū ꝙsequentis scz non necesse est hominē esse animal: nō potest stare in veritate cū antecedente. Et licet modus semp debeat ꝑdicari directa et ordinata ꝑdicatiōe. ꝑt tamē ſbici in ꝑdicatione indirecta. Et omnes tales ꝙersiōes sunt cōuersiones simplices. Ad secundam ꝑtem dubij respondet ꝑ vnā distictōez: et est hec. modales diuisas cōuerti quo ad dictū potest du^r intelligi. Uno mō ꝓut ꝙertere idez est qō de ꝑscisso subiecto dicti facere ꝑscisuz ꝑdicatū dicti et ecōtra. z hoc mō solet communit capi conuertere in modalibus. neqz hoc mō modales diuise ꝑsit formalit ꝙerti ī modales diuisas quia nō sequit creantē esse deū est necesse. g̃ deum esse creātem est necesse. quia in sensu diuiso aficedens est verū et cōsequens falsuz Alio mō possunt modales diuise ꝙerti capiendo ꝙertere ꝓut ē idem qō facere illud ꝓnomen hoc demōstrans idē ꝑ q̄ supponebat ſbiectū dicti: eē ꝑdicatū dicti et ecōtra. z sic modales diuise formalit cōuertunt in modales diuisas. vt bene sequit creantem esse deū est necesse. g̃ deum esse hoc est necesse: demonstrando ꝑ ly hoc id ꝓo quo supponebat creans in subiecto dicti.

Dubitatur secūdo vtrū propositiones de possibili ꝙertātur eodē modo sic ille de cōtingenti: et ille de impossibili conuertantur eodē mō sicut ille de necessario. Respondet ꝓba^r ꝙ sic. Prima ꝑs patz. quia ꝑ positiones de necessario de in esse et ꝓpositiones de necessario cōuertunt eodē modo. sz ꝓpositiones de ī possibili inesse equalent illis de necessario nō in eē. g̃ ꝓpositiones de impossibili eodem mō cōuertunt sicut ille de necessario. Nec est intelligendū ꝙ affirmatiue de impossibili cōuertātur eodē mō sic affirmatiue de ncio. et negatiue de impossibili sic negatie de ncio. qz bene sequit omnē hōiez eē animal est necesse. g̃ q̄ddam al' esse hōiez est necesse: et tamē nō sequit oē animal eē hōiez est impossibile. g̃ quēdaz hoiez eē aial est impossibile. Sz est intelligēdū ꝙ ꝓpōes de impossibili ꝙertunt eodez mō sicut ille de ncio qbus equalent. Et qz ista oē aial esse hōiez ē impossibile: equalet vni ꝑticulari negatie de necessario: scz isti q̄ddam aial nō esse hōiez ē necesse: q̄ nō potest ꝙerti: ideo nec ꝑcedens vniuersalis potest conuerti.

Dubitatur tertio vtruz propositōes de necessario negato ꝙertant eodē mō: sicut ille de ncio affirmato. et ille de ꝛtingenti negato sicut ille de contingēti affirmato Respōdetur ꝑ tres suppositiōes et duo dicta Prima suppositio propositiones dicuntur de cōtingenti negato in qbus fertur negatio ad cōtingens. vt dicēdo hominē eē aial nō est cōtingens: et ille dicūtur de necessario negato in qb° negatio fert sup modū. vt dicēdo oē al' eē hoiez nō est necesse. Secūda suppositio ꝓpositio de mō negato nō amplius meretur

Primus

Prior.

dici de illo mō: si de alio modo cui equalet sic disiūctiua negatiua ñ ꝓprie dicitur disiūctiua sed magis copulatia de ꝓtibus cōtradicentib⁹ Tertia suppositō oīs ꝓpositio ō necessario negato egpollet vni de ꝓtingēti affirmato de dictis ꝑdicentibus. Similiť omnis ꝓpositio de cōtingēti negato equipollet vni de necessario affirmato. Primū dictū est illud · Propositiones ō necessario negato debēt ꝓuerti sicut ille de ꝓtingenti affirmato qbus equalent. vt qdam hominē esse albū nō est necesse: sic cōuertiť: q̄ q̄dam albū esse hominē nō est nce: qz sua equalens de ꝓtingenti affirmato: scilz ista: nullū hominē eē albū est ꝓtingēs cōuertitur simpliciť. Ex q̄ sequitur q̄ ista oē aīal esse hominē nō est nce: nō debet sic ꝓuerti: q̄ quēdam hominē eē aīal nō est necesse: cū antecedens sit verū et ꝑs falsuz: saltē in sensu ꝓposito. et B est ideo. quia equiualet vni priculari affirmato de ꝓtingenti: scz isti q̄dam aīal non esse hominē est ꝓtingens: q̄ nō potest ꝓuerti ideo nec ꝑcedens vl'is poterit ꝓuerti. Secūdum dictū ꝓpositiones de cōtingēti negato eodē mō ꝓuertuntur sicut ille de necessario affirmato qbus equalēt. vt ista quēdā hominez esse animal nō est cōtingens: sic ꝓuertitur: q̄ q̄dam animal esse hominē non est ꝓtingens. qz sua equaleus de necessario: scz ista nullus hominez esse animal est nce ꝓuertiť sim ʳ.

Ad rationes ante oppositū

Ad ꝑmam dz. q̄ si in illis trib⁹ ꝓuersionibus arʳ.a sensu ꝓposito ad sensū cōpositū tunc cōsequētia erit bona: ſz sic ꝓñs est falsum ita et antecedēs. Si vo arʳ a sensu diuiso ad sensū diuisum etiā ꝓñs erit bona: tam antecedēs q̄ ꝓsequens erūt vera: si autē aliť arguerēt cōmitterēt fallatia ꝓpositionis et diuisiōis. Ad secundā rationez dz ꝓsimiliť. Sed ad tertiā factam contra tertiā ꝑtem dz q̄ ꝑdicta ꝓpositio est de cōtingenti alto: et nō de cōtingeti non necessario. qz quandocūq; in aliq̄ ꝓpōe accipitur ꝓtingēs sine addito tunc de vi sermonis in illa ꝓpōe stat ꝑ cōtingēti alto. Ad cōfirmatōez dz q̄ in illis de inesse semp est in conueniēs arguere a nō distributo ad distributū nō autē semp est in cōueniēs in modalib⁹.

Queritur quinto vtrū combinatōes vtiles ꝑme figure sint formales ꝓñs

Etvideť q̄ non. quia nō sequitur omnis eēntia diuina est pať. omnis filius in diuinis est essentia diuina. q̄ omnis filiʳ indiuinis ē pater: et tamen ibi est dispositio ꝑme ꝓbinatiōis. q̄ in ꝑma ꝓbinatione nō est cōsequētia formal'

Secūdo sic. Nō sequitur nullū viuens gñabiť omnis hō est viuens. q̄ nullʳ hō generabitur et tamen est dispositio secūde ꝓbinatōis q̄ zť. Tertio arguiť sic. Nō sequitur omne es est naturale. statua est es. q̄ statua est naturalis q̄ 3ª ꝓbinatio nō est formalis. Quarto sic nō sequitur. Nullū dexterū ē sinisterū. alicuius hominis oculus ē dexter: q̄ alicuiʳ bois oculʳ nō ē sinister: et tamen ibi est dispositio 4ª ꝓbinatōis In oppositū est arestoteles.

Sciendum primo q̄ pro declaratōe terminozū ponūtur due diōs: et vna distinctio.

Prima diffinitio ē hec. Figura est possibilis trium terminoz ordiatio penes subiectōez et ꝑdicatōez. et diuidiť in tres figuras: q̄rum diffinitōes patebūt in textu. Secunda dio est hec. Cōbinatō siue modus (qd̄ idem est) est duaz ꝓpositionū ſm debitā q̄ntitatē et q̄litatem possibilis dispositio. Distinctio Triplex est distributō. q̄dam est distributio in termino: q̄ fit quando singularis alicuius vniuersalis sumitur: et nō sumiť aliqs terminʳ extrinsecʳ: ſz subiectū ꝓpōis vniuersaliť singularisať ꝑ B ꝓnomez demōstratiuū scz B. vt singulares istius vniuersalis omne aīatum est corpʳ. si fiat distributio in termino: deberent sic dari: hoc aīatum est corpʳ: Et hoc aīatum est corpus: et nō est aliqd̄ aīatuz quin sit corpus. Alia est distributō extra terminū: q̄ singulares explicātur addendo aliqd̄ extrinsecum. vt singulares ꝑdicte ꝓpositōis sic explicantur: hoc qd̄ est aīatum est corpʳ: Et hoc qd̄ est aīatum est corpus: nec est aliquid qd̄ sit animatum quin sit corpus. Tertia distributio est extra numerū: et fit quando singulares alicuius vniuersalis explicant ꝑ alium numerum a numero subiecti vniuersalis. sicut singulares dicte vniuersalis sic explicāť: hec vl' illa q̄ sunt animata sunt corpus: Et per bᵉ illa demōstrando ꝑtes corporis aīati scz manū et pedem: et non sunt aliqua q̄ sunt aīata quin sint corpus. Ex ista distinctōe elicit tale documentū. Si in maiore ꝑdictarū ꝓbinationuz fit distributio tam in termino q̄z extra terminuz et extra numez tales cōbinationes erunt formales ꝓsequētie. Si autem in ꝑtis solū fit distributio in termino tunc non erunt ꝓsequentie formales.

Sciendus secundo q̄ in hoc secundo tractatu determiat arestoteles de formatōe sillogismi ex ꝓpositionib⁹ de inesse.

Et cōtinet q̄tuor capitula. In quorum ꝑmo docet formationez sillogismorū ex ꝓpositionib⁹ de

esse in ꝑma figura. Et continet decem ꝛclu
siones. In quarum prima ꝓponit intentum
suum et est hec. bis determinatis que supe-
rius sunt declarata: iam dicendum est p q.s.
q̃ ad termios et ꝓpositiões: z qñ.s.q̃ ad figu-
ras z quomõ s.q̃ admodu; fiat oīs sillogism⁹
Et postea dicendũ est de demõstratõe: cuius
causam assignat. q: sillogism⁹ est vniuersali-
o: q̃ demõstratio. q̃ ꝑus determinãdũ est de
sillogismo simplicit q̃ de demõstratõe. Afis
patet. quia omnis demõstratõ est sillogism⁹
sed nõ ecõtra. ¶ Secũda ꝛclusio tangit dicez
ꝑme figure. Et est hec. quando i² tres termi
sic se habent adinuicẽ vt postremus .t. mioz
extremitas sit in toto medio.i. subiciat vniuer
salit a ⁱᵒ respectu medij: Et mediũ sit i toto p⁹
vel sic vel non sic: i. subiciat vl'r affirmatie vl'
negatie respectu maiozis extremitatis: tũc ne
cesse est eẽ sillogismũ pfectũ extremitatũ: id ẽ
ꝛcludentẽ extemitatẽ de extremi ⁱᵉ. Et decla-
rat termios dicẽs. q̃ mediũ est qõ et ipm est
in alio id est in maiozi extremitate: et aliud ẽ
in ipso id est minoz extremitas ẽ in medio. Sz
extrema sunt q̃zum vnũ est in medio z in alio
est medium. Et in hac cõclusiõe cõtinent due
cõbinatões vtiles q̃ faciunt scõaz et tertiã cõ-
clusiones. ¶ Prima ꝛbinatio est hec. ex duab⁹
vniuersalibus in ꝑma figura fit bonus sillogi
smus: puta in barbara. pz q: si a de omni b:
et b de omni c ꝑdicet: ncẽ est a de omni c ꝑ-
dicari: q: talis sillogism⁹ regulat p dici de oī
Secũda cõbinatio ex duabus vniuersalib⁹ q̃
zum vna est negatiã et scõa est affirmatia fit
bonus sillogism⁹: vt incelarẽt. patet q: si a de
nullo b: et b de omni c ꝓdicet: ncẽ est a de
nullo c ꝑdicari. quia talis sillogism⁹ regulat
per dici de nullo. ¶ Quarta cõclusio maiozi v
niuersali affirmatia vel miozi vl'i negatia nõ
fit bonus sillogism⁹ in ꝑma figura. patet quia
in tali cõbinatõe sunt vabiles termi i qbus oī
et in qbus nulli. Terminini i qbus omni. vt a
nimal homo equus. Termi in qbus nulli: vt
animal homo lapis. ¶ Quinta ꝛclusio ex am
babus vl'ibus negatiuis in ꝑma figura nihil
segtur. patet q: in tali dispositione seu cõbina
tione sunt vabiles termini in qbus omni et in
qbus nulli. Termini in qbus omni vt scia li-
nea medicina. Termini in qbus nulli sunt sci
entia linea vnitas. ¶ Sexta ꝛclusio maioze v-
niuersali affirmatia et minozi pticulariaffirma
tiua fit bonus sillogism⁹ in darij ¶ Septima
conclusio maioze vniuersali negatiua et mino
re pticulari affirmatia fit bonus sillogismus:
puta in ferio. ¶ Octaua conclusio ex vna vl'i et
altera particulari dispositis al'r q̃ duobus ꝑ-
dictis modis nunq̃ fit bonus sillogism⁹: sed
est cõbinatio inutilis. Et ad declaratiõez ter-
minoz addit q̃ maioz extremitas est termin⁹
in quo est mediũ. Et minoz extremitas est ter
minus q est in medio. Cõsequẽter ꝓbat ꝑdi-
ctas tres cõclusiones scz sextã septimã et octa
uam. ꝑmo ꝓbat sextam. quia sxa. insit omni
b: et b alicui c: tunc necesse erit a alicui c ineẽ
quia talis sillogismus regulat p dici de omni
¶ Septima ꝛclusio ꝓbatur. q: si a nulli b insit:
et b alicui c: tunc necesse est a alicui non ineẽ.
quia talis sillogismus regulat p dici de nullo
Et addit q̃ siue mioz fuerit pticularis siue in-
definita: dũmodo tamẽ fuerit affirmatia: sẽp
fit bonus sillogismus.

Sciendu; tertio q̃ circa hũc

textum incidit vna difficultas. Utrum scz oẽs
sillogismi ꝑme figure sint pfecti. Et videt q̃
non. q: sillogismus pfectus de necessitate et
euidenter infert vnaz ꝛclusionẽ: Sed in ꝑma
figura ml'ti sũt sillogismi q de necessitate nul
lam ꝛclusionem inferunt: sicut illi inquoz di-
spositione inueniunt termini in qbus omni et
in qbus nulli. Pro respõsione est supponẽdũ
q̃ arestotiles in hac pte ꝓbat octauã ꝛclusio-
nem: q̃ cõtinet sex cõbinatões inutiles. Prĩa
est hec. maioze affirmatia pticulari et minoze
vniuersali affirmatia. Secũda ẽ maioze ptic
lari negatiua et mioze vniuersali affirmatiua.
Tertia est maioze pticulari affirmatia et mio-
re vniuersali negatia. Quarta est maioze pti
culari negatiua et mioze vniuersali negatiua
Quita est maioze vniuersali affirmatia et mi-
noze pticulari negatia. Sexta est maiore vl'i
negatiua et minoze pticulari negaitua. Duas
ꝑmas cõbinatões simul ꝓbat arestoteles. qa
si a alicui c inest vel nõ iest: et b omni c inest:
non segtur cõclusio: Sed sunt vabiles termi
in qbus omni et in qbus nulli. Termini in q
bus omni sunt bonum habit⁹ prudentia: Ter
mini in qbus nulli sunt bonum habitus indi-
sciplia. Est enim indisciplina habitus o ⁿ⁹ pru
dentie. Tertiã et quartã ꝛbinatiões simul ꝓ⁹
quia si b nulli c in est a vero alicui b in est vl'
non inest: non erit sillogismus. quia vabiles
sunt termini in qbus omni vt album equ⁹ cig
nus: Et etiam termini in qbus nulli vt album
equ⁹ cozu⁹. Et addit siue maioz fuerit pticula
ris vel indefinita idez erit iuditiũ. Quinta cõ
binatio ꝓbat. q: si a quidẽ omni b in est: et b
alicui c non inest. vel nõ omni inest: non erit
sillogismus: sed erunt vabiles termini in qb⁹
omni. vt animal: homo: albus. et termini in

Nota q̃ gelo & baralipton nõ p̃ gelo & barro sed ad ysimad illud p̃ nd
opy gelo & barro stolz & barbara: Tua q̃ q̃ sept. pb gnd aliq bone
gratie sept q̃ ad eis ad and et ad et sensible ag ge g at g
quebbu sensible g ge

primus

Prior.

quibus nulli. vt animal. cignus: et nix. Sexta combinatio ꝓbat. q̃ si a nlli b insit: et b alicui c insit: nõ erit sillogism⁹: sz inueniunt termini in qbus omni. vt in aiatum: bõ: nix. et termini in qb⁹ nulli. vt in aiatũ: homo: cign⁹ Secũdo ꝓbant vltime due cõbinatões: scz q̃ mioze pticulari negatia: et maioze vniuersali siue affirmatia siue negatia nõ erit sillogism⁹ quia mioze vl'i negatia nihil segtur. q̃ etiam minore existẽte pticulari negatia nihil segtur tenet ꝓsequentia p indefinitũ. q̃ q̃ non segt ad antecedẽs non segtur ad ꝓsequẽs. sz vl'is negatiua est añs ad pticularẽ negatiuã vl'indefinitã. q̃ si ad vniuersalẽ negatiuã non se² ꝓclusio: nec ad pticularem negatiuã sibi subalternatam. Et ex hac ratione elicit ista regula ꝓnatum: q̃ nõ segtur ad antecedẽs nõ se² ad ꝓsequens. Nona cõclusio. ex duab⁹ pticularibus: vel altera indefinita et altera deffinita. i. pticulari: et etiã ex ambabus indefinitis q̃litercũq̃z dispositis nõ fit sillogism⁹: sed dãtur termini in qbus omni· vt aial albũ homo: et termini in qbus nulli. vt aial albũ lapis· Decima ꝓclusio oẽs sillogismi facti in hac figura fm dispositionẽ q̃tuor cõbinatõnũ vtiliũ sunt pfecti. patet q̃ omnes tales regulãt imediate p dici de omni: si sint affirmati: et p dici de nullo si sint negatiui. Locludit vlteri⁹ correlarie q̃ p hanc figurã ostẽdunt oia genera ꝓpleumatũ. scz vniuersale affirmatiuũ: vl'e negatiuz: pticulare affirmatiuũ: et particulare negatiuum.

Conclusio responsalis quatuor sunt cõbinatiões vtiles p̃me figure: q̃ sũt ꝓsequẽtie formales. trib⁹ cõditionib⁹ cb sequatis.

Prima ꝓditio q̃ semp in maioze fiat distributio in termio: extra terminũ: z extra numerz· Secũda q̃ illud q̃ pscise ẽ subiectuz vel p̃dicatũ in vna: sit subiectũ vel p̃dicatũ in alia. Tertia q̃ termi teneant vniformit sũ variatõe passionũ logicalũ. scz suppositiõis: ampliatiõis: appellatiõis et ᶜ de alijs.

Dubitatur primo vtrũ concedens ꝓnaz esse bonã in qua dant termi in qbus omni et in qbus nulli: possit deduci ad aliq̃ incõueniẽs. Rñ² p quatuor dicta.

Primum dictũ in formatõe sillogismozũ p̃me figure vtitur arestotiles istis tribus literis a b c p a intelligẽdo maiorẽ extremitatẽ: p b medium: z p c minorẽ extremitatẽ· Secũdũ dictuz In qbuscunq̃z terminis datis trib⁹ sillogisabilibus in p̃ma figura debet capi p̃m⁹ p maiori extremitate: scd⁹ p medio: et 3⁹ p minori extremitate. Tertiũ dictũ. termi in qbus omni sunt tres termini ex qbus ꝓstitui possunt due p̃misse ve: cũ qbus stat in veri ᵗᵉ vna vl'is affirmatia ꝓposita ex extremitatib⁹ p̃missaz. sz termi in qbus nulli sunt tres termi ex qb⁹ ꝓstitui pñt due p̃misse: cum qb⁹ stat in veri ᵗᵉ vna vl'is negatia ꝓ ᵗᵃ ex extremitatib⁹ illaruz p̃missaz. Quartũ dictũ: ꝓcedẽs ꝓnaz in qua inveniuntur termi in qb⁹ omni et in qb⁹ nulli eẽ bonã: deducit ad altez istoz incõueniẽtiũ vel q̃ ex veris segtur falsũ: vel q̃ due ꝓrie sũt simul ve.

Dubitatur secũdo vtrũ per aliq̃z maximã possit reꝓbari ꝓnia in q̃ dantur termini in qbus omni et in qbus nulli. Rñdetur p duo dicta.

Primũ dictũ oĩs ꝓbinatõ in vtilis imꝓ² generaliter: eo q̃ in ipa dant termini in qbus omni et in qbus nulli. Et ecõtra oĩs ꝓbinatõ vtilis ꝓ² eẽ bona: eo q̃ ipa regulatur p dici de oi vel p dici de nullo. Secũdum dictũ ꝓbinatõ ad quã dant termi in qb⁹ omni et in qb⁹ nulli ꝓ² eẽ mala ꝓnia per istaz maximã: q̃ ad aliq̃ añs nũq̃z se² aliq̃ ꝓnis: cũ quo añte stat aliqd imp⁹ ᵗᵉ ipi ꝓsequẽti: nõ ad p̃missas de oi non segtur cõclusio de oi. q̃ cũ illis p̃missis stat ꝓclusio de nulli: q̃ est ꝓcl'o incõpossibilis de omni.

Dubitatur tertio. vtrũ probatio p ĩ definitũ teneat ĩ virtute alicui⁹ maxime. Rñdet p duo dicta.

Primũ dictuz quia ꝓ ᵗᵉ p indefinitũ est ostẽdere aliquã ꝓpõez ñ seq ad pticularez vel indefinitã. eo q̃ nõ seqt ad suã vniuersalẽ: q̃ est antecedẽs ad pticularẽ vel indefinitam Secũdũ dictũ ꝓbatio p indefinitũ tenet p̃mo in virtute isti⁹ ꝓsequẽtie q̃ nõ segtur ad añs bone ꝓnie: nõ segtur ad eius ꝓnis. Secũdo tenz in virtute isti⁹: quitqt nõ segtur ad añs cũ aliq̃ addito: nõ segtur ad cõsequẽs cũ illo addito.

Rationes ante. oppositum soluuntur ex p̃mo notabili.

Queritur sexto. vtruz sint tantũ q̃tuor ꝓbinationes vtiles scõe figure. Et videt q̃ non· quia due p̃me cõbinatões soluz differũt penes trãspositionẽ p̃missaz q̃ nõ sũt distincte. Secũdo sic. minoze negatia in pria figura nihil segtur. q̃ neqz in scda. Tertio sic Non segtur q̃libet singularis alicuius vl'is est vera. sed ista ꝓpositõ singularis sortes est asinus non est vera ergo ista propositio non ẽ singularis alicuius vniuersalis: et tamẽ argui

aa	11	ai	ia	ambe p
ee	oo	eo	oe	ambe p
ae	io	ao	io	pria ambe
ea	oi	e	oa	pria ambe

ambe Prior ambe Ex

B z

tur in quarta cõbinatione g̃ rc. In oppositu est arestoteles:

Sciendum primo q̃ pro declaratõe termiõr̃ ponũtur quinq̃ dicta.

Primũ dictũ valet ad cõgnoscẽdũ dispositões debitã z^c figure. et est istud. qficũq̃ mediũ p̃^z in vtraq̃ p̃missa: talis sillogism^o est in scõa figura. Alia dicta valẽt ad ꝓgnoscẽdũ debitã q̃ntitatẽ et q̃litatẽ p̃missar̃ scõe figure. quorũ secundus dictũ ẽ istud. maiore ꝑticulari in secũda figura nihil se^z. ꝑ tri^r. Prio q̃ ex ỳo seq̃rek falsũ. z^o q̃ argueret a nõ distri^{t^o} ad distributũ. 3° q̃ in tali dispositõe sunt da^{tes} termi in q̃bus oi et in q̃bus nulli. Et ex ß dicto inferk aliud dictũ: scz q̃ ĩ scõa figura a^{or} ꝑ eẽ semp vl'is. Tertũ dictũ ex puris affirmatiuis in scõa figura nihil seq̃rek. patz tũ ꝑmo q̃ ex ỳo sequik falsũ. tũ z^o q̃ in tali dispositione sunt dabiles termi in q̃bus oi z in q̃bus nulli. tũ 3° q̃ ꝓpk ꝓueniẽtia aliq̃r̃ extremorũ in aliq̃ medio cõi: nõ sequik ꝓueniẽtia illorũ extremor̃ inter se. Quartũ dictũ. In scõa figura semp ꝓcludik negatie: patz q̃ in scõa figura semp altera ẽ affirmatia et altera negatiua. scz si altera p̃missar̃ fuerit negatia ꝓclusio debet eẽ negatia. g̃ in scõa figura semp ꝓcludit̃ negatiue.

Sciendũ secundo q̃ in hoc secũdo capitulo determiat arestoteles de sillogismis z^c figure. Et diuidik in tres ꝑtes. q̃rũ ꝑma ꝓtinet quinq̃ ꝓclusiones. Prima tangit dicoẽ scõe figure. z ẽ h^c. Qñ ỳo idẽ huic quidẽ oi: illi vero nulli in est vel vtriq̃ oi vel nulli figurã qdẽ h^o mõi voco secundam. Secũda ꝓclusio tãgit dicoẽ mediũ: et est hec. mediũ in scõa figura est q̃ ꝑdicat̃ de vtraq̃ extremi^{tes}: et ponik foras extre^{tes}: et ẽ p̃m^o termin^o positõe. Tertia cõclusio tãgit dicoẽ extremitatũ z ẽ h^c. Extremi^{tes} sũt de q̃b^o ꝑdicatur mediũ. Quarta ꝓclusio tãgit dicoẽ a^{or} z^o maioris extremitatis z ẽ h^c. maior extremitas est q̃ iurta mediũ posita ẽ: z est medi^o termi^o positõe. scz maior extremitas ẽ q̃ lõgi^o sita est a medio: z ẽ vltim^o termin^o positõe. Quita cõclusio tãgit duo correlaria. Primũ ẽ. u^o si^{ll^o} scõe figure ẽ pfect^o. z^m q̃ in hac figura p̃t fieri sillo^{mo} vl'is z pti^{ri^{lis}}. vl'i tertũ ponũk duo dicta. Primũ dictũ. q̃ arestotiles in formatõe sillogismor̃ scõe figure vtik istis trib^o l'ris scz m: n. z r. p m ĩtelligẽdo mediũ: p n maiorẽ extremitatẽ: z p r minorẽ. Secũdũ dictũ q̃ mediũ ꝑ ẽ foras extremitatũ: eo q̃ ẽ ext̃ ãbitus extremor̃. iõ etiã ꝑ p̃^o termi^o positõe: eo q̃ ꝑ alijs p̃t^z. Sz maior extremitas dicik sita iurta mediũ: q̃ ꝑdicat̃ de minore extremi^{tes} fic mediũ: Et ꝑ medi^o termi^o positõe e:. q̃ sbicik respectu mediũ: z ꝑdicat̃ respectu minoris. sz minor ꝑ eẽ lõgi^o sita a medio. q̃ mediũ semp p̃dicat̃: z minor nũq̃ ꝑdicat̃: sz semp sbicik. Et q̃ pz q̃ qbuscũq̃ trib^o termis datis ex q̃b^o ꝑ fieri sillogism^o in z^a figura: p̃^o termi^o debet capi ꝓ medio: z^o ꝓ maiore z 3° ꝓ minore.

Sciendũ tertio q̃ in hac secũda ꝑte p̃n^{lis} b^o ca^{lis} docẽ arestoteles formare ꝓbinatões scõe figure. Et ꝓtinet sex ꝓclões. Pria ꝓclusio ẽ h^c. qficunq̃ ambe p̃misse sũt vl'es: dũmõ altera ẽ affirmatia z altera negatia indrũter erit bon^o sillo^{mo}. et ĩ hac ꝓcl'oe tãgit duas ꝓbinatões vtiles. Pria ẽ a^{or^c} vl'i negatia z minore vl'i affirmatia erit bon^o sillogism^o pz q̃ bñ sequik si m de n qdẽ n^o ꝑdicat̃: de r ỳo oi: g̃ n qdẽ de r qdẽ n^o ꝑdicabik. pz q̃ cõuersa maiore sim^r hebik scõ^o mod^o ꝑme fi^c. Secũda ꝓbinatõ ẽ ista. Z^{or^c} vl'i affirmatia z minore vl'i negatia fit bon^o sillo^{mo}. vt si m ꝑdicet de oi: n z de nullo r: tũc nõe ẽ n de nullo r p̃^{r^t}. nã minore ꝓuersa sim^r: p̃missis trãspositis hebik sillo^{mo} in z^o ꝑme. Tertia ꝓclusio tãgit pfectões taliũ ꝓbinatõnũ. z est h^c. tales ꝓbinatiões p̃nt reduci ꝑ imp^{lic} ad p̃mã figurã. nã ex opposito ꝓdictorie ꝓclusiõis: cũ p̃missar̃ affirmatia: segk oppositũ p̃misse ĩ dariĩ. Quarta ꝓclusio tãgit p̃mã ꝓbinatões inutilẽ. et ẽ h^c qñ ambe p̃misse sũt vl'es affirmatie: tũc nõ erit sillogism^o. q̃ ibi sũt dabiles termi in q̃b^o oi. vt sb^a. aial. hõ. Et termi in q̃b^o nulli. sb^a al' lap. Quita ꝓclusio tãgit aliã ꝓbinatões inutilẽ. z ẽ hec. Qñ ambe pmisse sũt vl'es negatie: tũc ñ fit sillogism^o q̃ sũt dabiles termi ĩ q̃b^o oi: scz linea aial hõ. et termi in q̃b^o nulli: scz linea al' lap. Sexta ꝓclusio tã z it q̃tã correlariũ. Si in scõa figura debeat fieri si^{mo} vl'is tũc ẽ termios sic se habere vt dictũ est.

Conclusio responsalis tantũ sũt q̃tuor ꝓbinatões vtiles in scõa figura: scz due vl'es z due ꝑticulares. de duab^o vl'ibus patuit in 3° nõbili. de duab^o ꝑti^{bus} patebit in dubio sequẽti.

Dubitatur primo vtrũ altera vl'i tãtũ: vel ambab^o vl'ib^o. q̃lifcunq̃ dispositis: semp valeat si^{mo} in z^a fi^a. ꝓ solutione supponik q̃ arestoteles in tertia ꝑte h^o ca^{lis} determiat ꝑ formatõe sillogismor̃ ꝑticulariũ. Et ꝓtinet octo ꝓclusiones. q̃r̃ pria ẽ qñcunq̃ maior ẽ vniuersalis et mior ꝑticularis: dũmõ sint opposite q̃litatis: semp erit bon^o sil

logism⁹. In hac ꝛclusiõe tãgunt due ꝛbinationes vtiles. q̃rũ ꝑma ē. maiore vl'i negatia et miore pti ⁿ affirmatia fit bon⁹ sillo⁷⁸⁹. vt si m insit nulli n: z m insit alicui x: nce ē n alicui x nõ ineē. pz qz si ꝓuertat a ⁰² q̃ ē vl'is negatia tũc erit sillogism⁹ ꝑme figure. Secũda cõbinatõ. maiore vl'i affirmatia et miore pti ⁿ negatia fit bon⁹ sillo⁷⁸⁹. vt si m insit oi n: et alicui x nõ insit: etiã nce ē n alicui x nõ ineē. pz reducẽdo talẽ sillogismũ ad barbara: ca ⁰⁰ oppositũ ꝛclusiõis cũ a ⁰¹ᶜ: inferẽdo oppositũ minoris i barbara. Secũda ꝛclusio tãgit duas ꝛbinatões inutiles. p ª ē. a ⁰¹ᶜ pti ⁿ negatia et miore vl'i negatia nõ fit si ⁷⁸⁹. qz in tali dispositiõe sũt dabiles termi i qb⁹ oi. sic aial sb ª cozu⁹. et termi in qb⁹ nulli. s. aial albũ cozu⁹. Secũda ꝛbinatõ ē b ᶜ. maiore pti ⁿ affirmatiua z miore vl'i negatia nõ fit bon⁹ sillogism⁹ Termi in qb⁹ oi sũt aial sb ª laꝑ. termi in qb⁹ nulli sũt aial sb ª scia. Tertia ꝛclusio tãgit vnã regulã gñalẽ. z ē b ᶜ. Ex vna vl'i z alia pticulari: ãbab⁹ exñtib⁹ affirmatis vel negatis: nõ fit sillogism⁹. Ista regula ꝓtiet 4 ⁰² ꝛbinationes inutiles. Pria ē b ᶜ maiore vl'i negatia z miore pti ⁿ negatia nihil se ². pz ou ⁿ. p ⁰ qz dabiles sũt termi in qb⁹ oi et termi in qb⁹ n' Termi in qb⁹ nulli sũt nigꝫ nix aial. sz termi in qb⁹ oi ñ sũt dabiles si mior ꝓpatat sua sb ꝓria. qz ex i ª ꝛclusiõe de oi cũ maiore inferẽ ꝗdictoriũ sbcõtrarie mioris: et sic due ꝗdictorie eẽnt sil'vere. z ⁰ p ² p indefinitũ. quia qñ mior ē vl'is negatia nihil seqt. q̃ neqz qñ ipa ē pti ⁿ negatia. Quarta ꝛclusio tãgit scdaz ꝛbinatões inutile. Et ē b ᶜ maiore vl'i affirmatia z miore pti ⁿ affirmatia nõ fit sillogism⁹. termi in qb⁹ nulli sũt albũ cign⁹ laꝑ. sz termi in qb⁹ oi ñ sũt dabiles si mior secũ ꝓpatiatur sua sbcõtrariã ꝓpter causã ꝑus dictã: Ubi tñ dicta mior nõ ꝓpateret sua sbcõtrariã bñ possunt dari termi in qb⁹ oi: sic sb ª aial bõ. ꝑte tiã talis ꝛbinatõ ꝓbari i utilis ꝑ indefinitũ. qz ex duab⁹ vlib⁹ affirmatis nõ fit sillogism⁹. q̃ neqz ex maiore vl'i z miore pticulari affirmatis fiet etiã sillogism⁹. Quita ꝛclusio tãgit tertiã ꝛbinatões. z ē b ᶜ. maiore pti ⁿ z miore vniuersali: ambab⁹ exñtib⁹ negatis nõ fit sillogism⁹. Termi in qb⁹ oi sũt: aial albũ cozuus. Termi in qb⁹ nulli sũt albũ laꝑ cozu⁹. Sexta ꝛclusio tãgit q̃rtã ꝛbinatões. est b ᶜ. maiore pti ⁿ affirmatiua z miore vl'i affirmatia nihil seqt. Termi in qb⁹ oi sũt: albũ al' cign⁹. Termi in qb⁹ nulli sũt: albũ aial nir. Septia cõclusio q̃ ē correlaria ex ꝑdictis ē b ᶜ. altera pticulari tãtũ z altera vl'i ambab⁹ exñtib⁹ sillis figure non fit sillogism⁹. patet ex dictis. Octaua ē b ᶜ. q̃ ãbabus pticularib⁹: q̃ litercũq̃z dispositis penes qualitatẽ nõ fit sillogismus Et illa ꝛclusio tenet quatuor cõbinatões i vtiles. quas declarat arestotiles. qz in tali dispositõe sũt dabiles termi in quibus oi. vt albũ aial bõ. Et termi in qbus nl'li. vt albũ al' inaiatũ Cõsequẽter epilogat dicta maiestũ ē ex predictis qñ si termi sic se habeat adinvicẽ vt dictũ est: tũc fit sillogismus de necessitate. postea infert duo correlaria. primũ ē q⁹ oẽs sillogismi huius figure sũt imperfecti ꝓfitiũt autẽ per reductões ad ꝑmã figurã. scz ꝑ ꝓuersiões vel per impossibile. Scõm correlariũ q⁹ in hac fi ª nõ fit sillogism⁹ affirmati⁹ sz oẽs sũt negati: ꝛcludẽtes ꝛclusiões negatias Ex qb⁹ oib⁹ pz q⁹ in hac fi ª nõ fit sillogism⁹ affirmati⁹: sz oẽs sũt nagati ꝛcludẽ ⁰ ꝛclusionẽ negatias. Et sũt sedeci ꝛbiatões: q̃z q̃tuor sũt vtiles: et duodecim inutiles.

Dubitatur secũdo. vtꝫ reductio sillogismoꝝ imperfectoꝝ ad perfectos ꝑ ꝓuersiones aut ꝑ impossibile teneat in virtute alicui⁹ maxie.

Ad dubiũ ñdet per duas suppositões z duo dicta. Pria suppositio. ad reducẽdũ sillogismos secũde figure ad sillogismos ꝑme figure per impossibile. oportz accipere maiorẽ ꝑ maiore: z oppositũ ꝗdictoriũ ꝛclonis ꝑ miore: iferẽdo oppositũ mioris. Secũda suppositio ad reducẽdũ si ⁷⁸⁹ tertie figure per impossibile ad ꝑmã oportz capere morẽ ꝑ miore z ꝗdictoriũ ꝛclois ꝑ maiore et inferre oppositũ maioris. Prim dictũ reductõ sillogismoꝝ ipfectoꝝ ad pfectos ꝑ ꝓuersiones tenz ꝟtute isti⁹ regule. quicqt seqt ad ꝓñs bone ꝓñie: seqt ad añs eiusdẽ. mõ ꝓuertẽs ē cõsequẽs ꝓuerse. q̃ illa z ⁰ q̃ seqt ad ꝓuertẽtẽ in si ⁷⁸⁹ pfecto: seqtur ad ꝓuersaz in si ⁷⁸⁹ impfecto. Secũdũ dictũ. Reductõ pimpossibile sillogismoꝝ impfectoꝝ ad pfectos tez ꝟtute isti⁹ maxie: oẽs illa ꝓñia ē bona in q̃ exo ⁰ ꝛclusionis cũ altera ꝑmissaꝝ infert oppositũ alterius premisse.

Dubitatur tertio vtruz maiore vl'i et miore pticulari similis si ᶜ: sint dabiles termi in qb⁹ oi. Ñdet ꝑ duo dicta. Primuz dictũ vbi mior nõ ꝓpatit sua sbcõtrariã: tũc in tali dispositõe bñ ꝓtigit dare termios in qb⁹ oi. sicut laꝑ aial bõ: sic argu ⁰⁰: nullũ al' est laꝑ: qdã bõ nõ est laꝑ. cũ illis duab⁹ veris stat illa affirmatia: oẽs bõ est aial. Si ꝟo ambe sint affirmatie: tunc termini in qbus omni sũt. sbstãtia aial bõ: arguẽdo sic: Oẽ aial est

ſbſtantia: qdem bō ē ſbſtātia. cū illis ſtat vl'is affirmatia: oīs bō ē aīal. Secūdū dictū qñcūqz mīor ſecū ꝓpatiē ſuā ſbcōtrariā: tūc in tl'i dispositōe nō ſūt da ⁱᶜᵉ termi in qb⁹ oī. qz tūc duo ꝑdictoria ſimul ſtarēt in veritate. patet qz ex maiore vl'i negatia z ꝛclusiōe q̄ ponit vl'is affirmatia ꝛclusa p termios in qbus oī: ꝛcludit vl'is negatia ꝑdictoria ſbcōtrarie mīoris mō ista ꝑdictoria ſtat in veritate cū ista p̄missa de oī. et illa p̄missa de oī ſtat in veritate cū ſbꝑria mīoris. g̃ de p̄mo ad vltimū vl'is negatia q̄ ōr ſbcōtraria mīoris ſtabit in veri ⁱᵉ cū illa ſbcōtraria. g̃ ꝛc. verbi gratia arguēdo ſic. nullū n est m: omne x ē m: et ista fit ꝛclusio affirmatiua de oī: ex iſtis duab⁹ ſequit in celarēt: g̃ nullū x est m. mō ista ꝛclusio vl'is negatia ꝑdicit iſti ꝑticulari affirmatie q̄tā x est n: q̄ ponit esse ſbcōtraria mīoris. et vltra iſta ꝛclusio ſtat in veritate cū mīore: ſcz iſta: omne x ē m: q̄ fuit ꝛclusio ō oī: et q̄ ſtabit cū illa ſbcōtraria: q̄tam x est m. g̃ de p̄mo ad vltimū: Iſta vl'is negatia: Nullū x est m: ſtabit in veritate cū iſta ꝑticulari affirmatia ſibi ꝑdictoria: q̄tā x ē m.

Ad rationes ante oppositū.

Ad p̄mā ōr q̄ licz ſola trāſpoſitio p̄miſſarū nō variat figurā: bene tamē variat modū. Ad ſecūdā negat ꝛñia: qz nō ē ſil'e: eo q̄ in ſecunda figura illa p̄miſſa debz eē affirmatia q̄ p⁹ reductōez ad p̄mā efficit b ⁰ᶻ. cū mīore ꝑticulari negatia in p̄ma figura nihil ſequtur. Ad tertiā ōr q̄ bene ſequit: ſz ſicut ꝛclusio est falſa: ita et maior.

Septimo queritur vtrum in

tertia figura mīore negatia et ꝛcluſiōe vl'i valeat formalit ꝛñia. Et arguit q̄ ſic. qz bene ſequit. oīs ſol est lucidiſſim⁹ planeta. n ⁹ ſol ē luna. g̃ nulla luna est lucidiſſim⁹ pla ⁱᵃ. Secūdo ſic arguit bene ſequit aliqs bō ē ſortes nullus bō est aſin⁹. g̃ null⁹ aſinus est ſortes. Tertio ſic bene ſequit oīs bō est aīal. nullus homo est aſinus. g̃ null⁹ aſin⁹ est idē animal. Quarto ſic. plus ōr̄nt due vl'es q̄z vna vl'is et alia ꝑticularis. ſed vna vl'is et vna ꝑticularis ꝛcludūt ꝑticularit. g̃ due vl'es p̄nt inferre vnā vniuerſalē. Et ꝛfirmat qz ꝛcluſio ſēp ōr eē cā ſibi ſilis alicui p̄miſſarū. In oppoſitū ē are ⁱᶜᵉ.

Sciendum primo q̄ pro de-

claratōe terminōr est ſupponēdū q̄ areſtotiles in tertio capitulo determiat de gñatōe ſillogiſmorū in tertia figura. Et ꝛtinet tres ꝑtes p̄ncipales. In q̄rū p̄ma ponit q̄dā p̄ ambula: q̄ cōtinentur in ſex ꝛcluſionib⁹. Prīa cōcluſio ſi autē eidē bot gdē omni: illi vero nulli in est: vel ambo nulli vel oī: figurā gdē huiuſmodi voco tertiā. Secūda cōcluſio. Mediū i tertia figura est de q̄ ꝑdicāt ambo extrema: et ē foras extremitatū. et ē vtrim⁹ termin⁹ poſitōne. Tertia ꝛcluſio. Extremi ⁱᶜᵉ ſūt q̄ ꝑdicāt de medio. Quarta ꝛcluſio. Maior extremitas est q̄ lōgi⁹ ſita est a medio. Quīta ꝛcluſio mīor extremitas est q̄ iuxta medium ſita est. Sexta concluſio tangit duo correlaria q̄ ex prediciis inferunt. Primus correlariū q̄ in z ª fi ª nulli fiūt ſillogiſmi pfecti. Scōm correlariuz In tertia figura p̄t fieri ſi ⁿᵒ vl'is ex p̄miſſis vl'ibus: et etiā ex p̄miſſis nō vl'ibus: ſz altera exñte pti ⁿᵗ. pterea vltra textū ponit tria dicta Prīm dictū. q̄ in tertia figura vtit areſto ⁱᶜᵉ iſtis lr̄is. p. r. s: ita q̄ p ē maior extremi⁹: z r ē mīor: et s est mediū. iō qbuſcūqz termis tribus datis ad ſillogiſandū in tertia figura. oz p̄m⁹ termin⁹ capi p maiore: z ⁹ p mīore. z z⁹ p medio. Scōm dictū qñcūqz mediū ſbicit in vtraqz p̄miſſarū tūc ē diſpoſitio z ᶜ fi ᵉ. Tertiū dictū arguere a nō diſtri ᵗᵒ ad diſtributuz ē arguere ab vno termio nō diſtri ᵗᵒ in añte: ad eūdē termīm diſtributū in ꝛñte. Et tl'is argumētātō nō vz. qz termi⁹ ñ diſtri ᵗᵒ ſe hz vt ꝛñs reſpectu termi diſtri ᵗᵗ. iō ar ᵗᵒ a nō diſtri ᵗᵒ ad diſtributū ar ² a poſitōe ꝛñtis ad poſitōez añtis. q̄re ꝛmittit fallatia ꝛñtis.

Sciendum secundo q̄ in ſecū

da pte p̄ncipali docz areſto ⁱᶜᵉ formare ſillogiſmos in z ª fi ª. Et ꝛtinet duas pti ⁱᵃᵇ. p̄ma docz formare ſi ⁿᵒᵒ ex ambab⁹ vl'ib⁹. Et ꝛtinet quīqz ꝛclōes. Prīa ꝛcluſio est b ᶜ. ex ambabus vl'ib⁹ affirmatis ſe ² pti ⁿᵗᵒ affirmatia in darapti. vt oē s est p. oē s est r. g̃ q̄tā r. ē p. ꝛñia p ² tri ᵗ. p̄mo p ꝛuerſiōez. qz ꝛuertendo minorē p accñs fit ſillogiſm⁹ i tertio p̄me. Secūdo ꝑbat p impoſſibile capiēdo oppoſitum cōcluſionis p maiore: et minorem p minore: Ad inferendum oppoſitum maioris in celarent. Tertio patet idem p expoſitionem id ē per ſillogiſmum expoſitorium: nam ſi p̄miſſe illius ſillogiſmi ſint vere: tunc erit aliq⁹ ſuppoſitum medij de quo ꝑdicantur ambe extremitates: et fit n: et arguntur ſic: hoc ſcilicet n ē p: hoc ſcilicet n est r: ergo q̄tam r est p. Iſta concluſio ſequitur ad p̄miſſas ſillogiſmi expoſitorij. ergo etiam ſequitur ad p̄miſſas vniuerſales. qua qnicquid ſequitur ad conſequens ſequitur ad antecedens. modo due vniuerſales ſunt añs ad duos ſillo ⁿᵒᵒ expoſitorios. Scōa cōclu⁹ tāgit z ᵃᵐ cōbiatiōez vtilē. z est hec. Maiore vl'i negatiua z mīore vl'i affirmatiua ſit ſillo ⁿᵒ cōcludens ꝑticula-

Priorũ

rẽ negatiuã in felapton. vt nullũ s est p: oẽ s ẽ r. ergo r nõ est p. Et tot modis potest probari ista cõsequẽtia sicut precedens. Potest enĩ ꝑmo probari reducẽdo ad ferio: minore cõuersa per accidens. Et 2° reducendo per impossibile ad barbara: capiendo oppositũ ꝓtradictoriũ cõclusionis cũ minore ad inferendum contrariũ maioris. Sed tertio mõ. s. per expositionẽ nõ probat arestotiles. posset tñ probari sicut precedens. Tertia cõclusio tãgit primã cõbinationẽ inutilẽ: z ẽ hec. Maiore vl̃i affirmatiua z minore vl̃i negatiua nõ fit sillogismus. qz in tali dispositiõe sunt dabiles termini in quib⁹ oi: vt aial equus hõ. Et termini in quib⁹ nulli. vt aial inaiatũ hõ. Quarta conclusio tangit z^am cõbinationẽ inutilẽ. z ẽ hec. Ambab⁹ premissis vniuersalib⁹ negatiuis nõ fit sillogism⁹. qz dant termini in quib⁹ oi z in quib⁹ nulli. Termini in quibus oi sunt aial equ⁹ inanimatũ. Termini in quib⁹ nulli sunt hõ equus inaiatũ. Quarta conclusio epilogat oẽs cõbinationes pri⁹ dictas. Consequenter in scõa ꝑticula decet formare sillogismos ex altera ꝑticulari. Et cõtinet sex conclusiones Prima cõclusio. Ex duab⁹ affirmatiuis quarũ vna ẽ vl̃is z alia ꝑticularis fit bon⁹ sillogism⁹. Et illa cõclusio cõtinet duas cõbinationes vtiles. quaꝝ prima est. Maiore particulari affirmatiua z minore vniuersali affirmatiã sequit conclusio particularis affirmatiua in disamis vt quottã s est p. oẽ s est r. ergo quottã r est p Nã maiore z cõclusione cõuersis simpliciter: z premissis transpositis: fit sillogismus in tertio ꝑme. Scõa cõbinatio est hec. Maiore vl̃i affirmatiua z minore pti^rĩ affirmatiã fit sil^mus cõcludens particularẽ affirmatiuã in datisi. vt oẽ s est p. quottã s est r. ergo quottã r est p. qz minore ꝓuersa simpliciter fit sillogism⁹ in darij. Et addit are^leo qꝯ iste cõbinatiões sicut et due precedẽtes pñt tripliciter probari. s. p conuersionẽ: per impossibile: z per expositionẽ. Scõa cõclusio tagit tertiã cõbinationẽ vtilem z ẽ hec. Maiore particulari negatiã. Et minore vl̃i affirmatiua fit sillogism⁹ cõcludens ꝑticularẽ negatiuã in bocardo. vt quottã s non ẽ p. oẽ s est r. g̃ quottã r nõ est p. Istam cõbinationẽ ꝓbat arestotiles dy^r. Prio reducendo p imp9^le. qz ex opposito cõtradictorio cõclusionis cũ minore inferẽ oppositũ ꝗdictoriũ maioris. Scõo põt probari sine reductione per impossibile. s. p expositionẽ: sumẽdo aliqõ ꝑticulare sub s. s. m: z arguendo sic: hoc. s. m nõ est p: ß est r: g̃ quottã r non est p.

Sciendũ tertio qꝯ circa hũc

textũ incidunt due difficultates. Prima difficultas. Utꝯ maiore vl̃i z minore particulari vel ecõtra diuerse qualitatis indifferenter valeat sillogismus in tertia figura. Repõdet arestotiles per tres conclusiones. Prima est hec. Maiore vniuersali affirmatiua z minore particulari negatiua nõ fit sillogism⁹. qz sunt dabiles termini in quibus omni. vt animatũ homo animal. Sed termini in quibus nulli non sunt sumendi qñ minor secum compatiẽ suaꝝ subcontrariam. qz ex maiore z illa subcontraria infertur cõtradictorium cõclusionis de nulli. vbi tñ minor non cõpatitur suam subcõtrariam. Dabiles sunt termini in quibus nulli. s. animatũ lapis aial. Scõo patet idẽ per indefinitũ. qz maiore vl̃i affirmatis z minore vniuersali negatiua nulla cõclusio sequit. g̃ neqꝯ maiore vl̃i affirmatiua z minore particulari negatiua. Scõa conclusio. Maiore vl̃i negatiua z minore particulari affirmatiua fit sillogism⁹ concludens particularẽ negatiuaꝝ in ferison. vt nullũ s est p. aliqõ s ẽ r. g̃ aliquod r nõ ẽ p. Patet qz minore conuersa simpliciter fit sillogism⁹ in ferio. Tertia cõclusio. Maiore particulari affirmatiã z minore vniuersali negatiã nõ fit sillogism⁹. qz sunt dabiles termini in q⁹bus oi. vt aial hõ vez. z termini in quib⁹ nulli vt aial scia vez. Scõa diffi^o. Utrũ ex puris parti^bus vel ex puris negatis alteri particulari tñ valeat sillogismus in 3ª figura. Respõdet are^leo per duas cõclusiões. Prĩa cõclusio. Ex duab⁹ negatiuis altera vniuersali z altera pti^rĩ nõ fit sillogism⁹. Ista ꝓclu⁹ cõtinet duas cõbinatiões inutiles: Prĩa est b^e. Ex duab⁹ negatis maiore ꝑticulari z minore vniuersali nõ fit sillo^mus. Termi in quib⁹ oi sũt aial hõ vez. Termini in quib⁹ nulli sũt aial scia vez. Scõa cõbinatio inutilis ẽ hec. Ex puris negatis maiore vniuersali z minore ꝑticulari non fit sillogism⁹. Termi in quib⁹ nulli sũt corpus nix albũ. Sed termini in qb⁹ oi nõ sunt sumendi si minor cõpatiat suã subcontrariã. qz ex illa cõclusione de oi: z illa subcõtraria minoris se^z ꝗdictorium maioris in darij. Potest eriã dicta cõbinatio ꝓbari inutilis per indefinitũ. qz ex duab⁹ vl̃ib⁹ negatis nõ se^z aliqua cõclusio. g̃ nec qñ maior ẽ vl̃is negatiã z minor pti^rĩs negatiã. Scõa cõclu^o. Ex puris pti^bus vel indefinitis nõ fit sillo^mus. z ꝓtinet 4^or cõbinatiões q̃s are^leo sil' ꝓbat eẽ iutiles dãdo tarmios in quib⁹ oi. vt aial hõ album. z terminos in qb⁹ nulli. vt aial inaiatũ albũ. Consequẽter infert epilogationẽ ꝗdictoꝝ vt patet in textu.

Conclusio responsalis. in tertia figura minore negatia pti rt nihil sequit: nec ctiã pōt in ea cōcludi vlr. Tũ primo. qz ex veris sequerek falsũ. Tũ zo. qz multotiens argueretur a nō distributo ad distributũ: vel ex pte maioris extremitatis q̄ i maiore nō distribuitur z in ꝛcl'one distribuit: z B si bor fuerit negatiua. vel ex pte bores extremitatis que in bore nō distribuit z in cōclusione distribuit si conclusio fuerit vniuersalis.

Dubitatur primo vtrũ omnes sillogismi triũ figurarũ reducãtur ad modos vl'es p̄c figure. Pro dubio supponendũ est q̄ are les in hac 3a pte ex oib9 figuris infert quinq; correlaria. Primũ correlariũ. q̄ ex puris pti b9 siue affirmatiuis siue negatis i nulla figura aliqd sequit. Scōm corre m. Maiore affirmatiua siue vl'r siue pti rt z minore vl'r negatia valet sillo mo in oi figura ad cōcludendũ indirecte minorẽ extremitatẽ de maiori. Et in B tangit duos modos generales ad quālibet figurã. s. fapesmo z frisesmoz. de q̄bus exēplificat z eos pficit per ꝛuersionẽ simplicẽ z trãspositionẽ premissarũ. Tertiũ correlariũ. De pti b9 z indefinitis ẽ idez iuditiũ q̄ ad sillo moe. Quartũ correlarium. Oes sillogismi impfecti pficiuntur p p̄am figurã. Patz. qz oes sillogismi impfecti aut perficiunt ostẽsiue. s. p ꝛuersionẽ: aut p imp9le. Et vtroq; mō perficiunt per reductionẽ ad p̄am fam q̄ zc. Quintũ correlariũ. Oes sillo mi triũ figurarũ reducun2 ad modos vniuersales p̄c fi c. Patz qz oes sil mi zc fi c reducũt ad mōs vniuersales p̄c q̄ zc. Afis p p̄a patz. qz sil mi vniuersales zc figure reducun2 ad mōs vniuersales p̄me figure p cōuersionem vniuersalis negatie: Et mōi pticulares scde figure reducunt p impossibile. Scda ps aftis patet. qz mōi pticulares p̄me figure reducũt p ipossibile ad mōs vniuersales zc figure. Sed modi vl'es zc figure reducũ2 ad mōs vl'es p̄c q̄ zc. Maiorẽ p̄ are stotiles reducendo darij ad camestres p ip9lc cado ꝗdictoriũ ꝛcl'onis p minore z inferẽdo ꝗdictoriũ minoris. Et sil'r ferio reducit ad cesare cado ꝗdictoriũ ꝛcl'onis p minore: ad inferendũ ꝗdictoriũ minoris. Tertia ps aftis patz. qz sillogismi vl'es 3c figure reducunt ime tc per imp9lc ad mōs vl'es p̄c fic: z modi pticulares in quib9 altera p̄missarũ ẽ particularis reducun2 ime lc ad mōs pticulares p̄c p conuersionẽ: Et mōi pti rces p̄c reducun2 ad mōs vl'es eiusdẽ q̄ zc. Et ex oib9 illis ꝛcludit are les. q̄ oes sillogismi triũ figurarũ reducun2 ad mōs vl'es p̄c Sil'r extra textũ patz. q̄ are les tm̄ vtũt duobus mōis reducẽdi sillogismos impfectos ad pfectos. s. ꝛuersiōe z deductiōe p imp9lc. pbatione per indefinitũ vel expositōe nō vtũt are les reducẽdo sillogismos impfectos ad pfectos: q̄uis tm̄ ea vtat ad pbãdũ boitatez alic9 ꝛsie.

Dubitatur secũdo vtrũ sillogism9 expositori9 sit ve sillogism9: inferẽs formaliter de ncitate suã ꝛclusionẽ. B si2 per 4or dicta. Primũ dictũ. Sillogism9 expositori9 ẽ sillogism9 in aliq triũ figurarũ dispositi9: pce dẽs ex altera p̄missarũ affirmatia cui9 mediũ ẽ termin9 singularis singulariter z vni ctẽ9. Ex ista dione elicitunt tres ꝛditiōes regsite ad bonũ sillogismũ expositoriũ. Prima ꝛditio q̄ talis sillogism9 sit disposit9 in aliq triũ figurarũ. Scda cōditio. q̄ altera p̄missarũ sit affirmatia. qz ex puris negatis nihil se2. Tertia ꝛditio. q̄ mediũ sit termin9 singularis singulariter z vni ctẽ9. Et ōz termin9 singularis ad dr̄az sillogismoz q̄z mediũ ẽ termin9 cōis Di2 etiaz singulariter tẽt9 ad dr̄am termi singularis eq ctẽ. Scōm dictũ. Mediũ sillogismi expositorij di2 teneri singulariter z vniuoce: qñ sibi pōt addi B totũ oẽ qd ẽ. Ex q̄ inferunt 4or correlaria. Primũ correlariuz. q̄ ois sillogism9 expositori9 ō se ẽ ipfect9. Secundũ correlariũ. q̄ talis sillogism9 oz perfici addẽdo termio singulari oẽ qd est: ita q̄ sp a termio discreto ad vnã de oi si sit affirmatiu9 valeat ꝛsia: vel si sit negatiu9 q̄ a termino discreto ad vnã de nullo valeat ꝛsia. Tertium correlariũ. q̄ ois sillogism9 expositori9 oz mediate regulari p dici de oi z dici de n °: lz non imediate. Quartũ correlariuz. Ois sillo mo expositori9 reductie est in aliq triũ figurarũ. Tertiũ dictũ. Sillogism9 expositori9 ẽ ve sillogism9. Probat duplr. Prio qz ois sillogism9 regulat9 p p̄n a ncia z p maxias p se notas est ve sillogism9. Sz sillogism9 expositori9 ẽ b9 q̄ zc. Bor patz. qz ois sillogism9 expositori9 affirmatiu9 regulat p istã maxiaz. Quecũq; vni z eidẽ fin rt sũt eadẽ illa inter se sũt eadẽ. Et B intelligẽdo de fin rt fin t z vniuoce tẽto. Sed oes sillogismi expositorij negati regulãt per istã maximaz: q̄rucũq; duoz vnũ ẽ alicui fin rt idẽ cui alterz ẽ diuersũ illa inter se sũt diuersa. Scdo p2 idẽ. qz sillogismo expositorio ꝛuenit cōplera dio sillogismi: cũ hẽat duas p̄missas i mō z fia dispositas. qd patz bñdo mediũ B totũ oẽ qd ẽ. Quartũ dictũ. Sillogism9 expositori9 ẽ ꝛsia formalis. qz tenet in oib9 termis ꝛsili fora retẽta. Et si obiciat q̄ sil mo expo rio

nō tenet in terminis cōib⁹: sed solū in terminis sin⁵. g̃ non est ꝓña formalis. Negatur ꝓña: q: termin⁹ cōis variat sil'em formā arguendi: cū variet quantitatē propositiōis.

Dubitatur tertio: vtrū omnes sillogismi tertie figure possint ꝓbari per expositionē. ꝓ sillogismū expositoriū. Respō det p 4⁰² suppositiones z vnū dictū. Pria suppositio. Quicqd se² ad ꝓñs bone ꝓñe sequitur ad ei⁹ añs. Scōa suppositio. Quelibet ꝑticularis affirmatiua pōt inferre duas p̄missas sillo^mi expositorij: vt patuit in 3⁰ nōbili 3^e qōnis hni⁹ primi. Tertia suppositio. Nulla ꝑticularis negatiua pōt inferre gratia forme duas premissas sillogismi expositorij. q: semper altera p̄missaꝝ sillogismi expositorij ē affirmatiua: Sed nūq̄ ex negatiua sequit affirmatia. Quarta suppositio. Premisse cuiuslibet sillogismi tertie figure pñt inferre duas p̄missas sillo^mi expositorij. vt bñ sequit: oīs hō est aīal: oīs hō est risibilis. g̃ aliqō ē aīal z illō quidē est risibile. Exq̄ sequitur q: in ꝓcessu ꝓbationis p expositionem debēt esse 3⁰ ꝓcessus. Un⁹ est a p̄missis sillogismi ꝓbandi ad p̄missas sillo^mi expositorij. Scōs est a p̄missis sillogismi expositorij ad cōclusionē ꝓbandā. Tertius ē a p̄missis sillo^mi ꝓbādi ad cōclusionē ꝓbandaz. Primus ꝓcessus tenet in vir^te 4^e suppositiōis. z⁹ in vtute sillogismi expositorij. z 3⁹ in virtute prime suppositionis. Primū dictum ē illud. Omnes z soli sillogismi tertie figure possunt ꝓbari per expositionē. Patz q: ad hoc q: aliquis sillogismus possit ꝓbari per expositionem requiritur q: premisse talis sillogismi sint eiusdē subiecti: z hoc conuenit omnib⁹ z solis sillogismis tertie fi^e g̃ zc.

Ad rationes ante oppositū.

Ad tres primas dicitur q: ille cōseqnētie sunt bone gratia materie: z nō gratia forme arguendi. q: in simili forma dabilis ē instantia. Ad quartam dicitur q: vniuersales plus possunt q̄ altera tantuz vniuersalis quantum ad euidentiā illationis: z non quo ad quantitatē cōclusionis illate. Ad cōfirmationē dicitur: q: cōclusio semper debet esse similis alicui p̄missarum in qualitate: nō autem in quantitate ergo zc.

Nota ylla tractatz omnino nō expecet²

Queritur octauo. vtrum ex puris de necessario: vel altera de inesse: z altera de necessario eodē mō sit sillogisandus sicut in illis de inesse. Et arguit q: nō. q: nō se² ē albū de nītate ē colorātū. oē album de necessitate ē substantia. g̃ quedā substātia de necessitate ē colorata. g̃ zc. Et cōfirmat. q: nō sequit: oīs hō alb⁹ de necessitate est albus. z oīs hō albus de necessitate ē hō. g̃ quidaz hō de nītate ē albus. z tñ arguit ex puris de necessario. Scōo sic. Nō sequit. oīs hō de necessitate ē aīal. oē grāmaticuz de necessitate ē hō. g̃ oē grāmaticū de necessitate ē aīal. Et cōfir². q: nō sequit oīs grāmatic⁹ de necessitate ē grāmatic⁹. oīs grāmatic⁹ ē homo. g̃ aliqs hō de nītate est grāmatic⁹: z tñ arguit ex vna de nītio z altera de ineē g̃ zc. Tertio sic Nō sequitur: nullus hō de nītate ē asin⁹. oē currēs est asin⁹. g̃ nullū currēs de nītate ē hō q: premissis existibus veris: cōclusio pōt esse falsa. Itē nō sequit in ꝑma figura: oē aīal currit. oīs hō de nītate ē aīal. g̃ oīs hō de necessitate currit g̃ zc. In oppositū ē arestotiles.

Secundum primo: q: pro declaratione terminoꝝ ponit vna diuisio: quam ponit arestotiles in z⁰ tractatu: vbi determinat de generatione sillogismoꝝ ex illis de nītio. q quidē tractat⁹ ꝓtinet duo ca^la. In quoꝝ p̄ determinat de generatōe vniformi sillogismoꝝ de nītio. z cōtinet octo cōclusiōes. Quaꝝ p̄^a tāgit illā diuisiōez propositionū quedā sūt de sim^t de ineē: q̄dā vo de nītio de ineē: z alie de cōtingēter de ineē. z iste sunt diuerse. Quod ꝓbat. q: quecūq̄ pñt a seinuicē separi sunt diuersa. sic ē de predictis. q: aliqō cōtingit ineē homini quod tñ non inest sibi. sicut contingit hominē esse album: licet actu non sit albus. z etiam aliquid inest homini: puta esse album: quod tñ nō inest de necessitate. Scōa conclusio. Ex premissis de inēe de necessario aut contingenti diuersi fiunt sillogismi. Tertia cōclusio. Ex puris de necessario fere eodē modo sillogisatur sicut ex puris de iesse. Est tñ in hoc differentia. q: propositiones de necessario addunt supra illas de inesse istum modū necesse. Quarta cōclusio. Sicut sillogism⁹ ex ambabus de inesse infert cōclusionem de inesse: ita sillogismus ex ambabus de necessario infert conclusionem de necessario. Et similiter regulatur talis sillogismus de necessario per dici de omni si sit affirmatiuus: vel dici de nullo si sit negatiuus. Quinta conclusio. In sillogismis de necessario similiter conuertitur propositio negatia: sicut in illis de inesse: z etiam eodē modo sumitur dici de oi et dici de nullo sicut in illis de ineē. Sexta cōclusio. Sillogismi de nītio pfitiūt p̄ ꝓuersionē sicut illi de inesse. Septima cōclusio. Nō est idem modus ꝓbandi sillo^moo de nītio

factos in baroco ⁊ in bocardo sicut in illis de inesse. qz in illis de ineē ꝓtiunt̃ sillo^{mis} facti in illis ducb^{9} modis reducendo ꝑ imp9^{lc} ad p̄ ^{am} figurā. Sed sillo^{mis} de necessario ꝓtiiuntur per expositionē. i. per sillogismū expositoriū. Sicut enī sillogismi de inesse facti in istis modis sūt p̄^{9} ꝓbati ꝑ sillogismū expositoriū: Ita faciliter ꝓbari ꝓñt sillogismi de necessario vt patet practicāti.

Sciendum secundo. q⁹ secundū capitulū in q̄ determiat are ^{lcs} de generatione diffoꝛmi seu mixta sillogismoꝛū ex altera de necessario ⁊ altera de inesse: ꝗtinet 4^{oꝛ} ꝓtes. Prima ē de formatōe taliū sillogismoꝛ in p̄ ^{a} figura. ⁊ ꝗtinet 4^{oꝛ} cōclusiones. Prima cōclusio ē hec. In modis vl'ibus p̄ ^{c} figure ex maioꝛi de nc̄io ⁊ minoꝛi de ineē: sequit cōclusio de nc̄io. Probat are ^{lcs} exēplificādo i istis trib^{9} lr'is a:b:c. Et q⁹ tales sint ꝓfecti ꝓtz. qz ĩmediate regulāt̃ ꝑ dici de oi ⁊ per dici de nullo. Scōa ꝗclusio. In eisdē modis ex maiore de ineē ⁊ minoꝛe de nc̄io nō sequit conclusio de necessario. Patet du^{r}. Primo sic. qz si sic tūc ex cōclusione de nc̄io minoꝛe de nc̄io sequeretur subalterna maioꝛis de necessario: que tñ plerūq⁹ est cōtingēs. Secundo sic. qz si ad talē dispositionē sequeretur ꝗclusio de necessario: tūc ex veris sequeret̃ falsū: sic arguēdo: Omne aial mouet̃. oīs homo de necessitate est aial. ergo oīs homo de necessitate mouetur. Et sil'iter idē sequeretur arguēdo incelarēt maioꝛe negatiua ex eisdē termis. Tertia cōclusio. In modis ꝓticularibus ꝓmissa vniuersali existēte de necessario: sequitur conclusio de nc̄io. Probat are stotiles arguendo ex istis trib^{9} litteris a:b:c. Et q⁹ tales sint perfecti patet. qz regulantur ꝑ dici de omni ⁊ dici de nullo. Quarta ꝗclusio. In sillogismis ꝓticularibus si ꝓmissa particularis fuerit de necessario nō sequit conclusio de necessario. vt posset deduci sicut deductū ē in modis vniuersalibus. In z^{a} parte docet formare sillogismos ex vna de ineē ⁊ alia de necessario in secunda figura. ⁊ cōtinet 4^{oꝛ} cōclusiōes. Quaꝛ ꝓima ē hec. In sillogismis vniuersalib^{9} scōe figure negatiua existente de necessario conclusio erit de necessario. Probat are ^{lcs} sillogisando ex istis terminis a:b:c. Et ꝓfitiendo tales sillogismos ꝑ cōuersionē vniuersalis negatiue. Scōa conclusio. In modis vniuersalibus z^{c} figure si affirmatiua fuerit de necessario: nō erit cōclusio de necessario. Patet tripliciter. Primo qz modi vl'es z^{c} figure ꝓtiunt̃ reducēdo ad p̄ ^{am} ꝑ ꝗuersionē simpliciē vl'is negatiue: q̄ post ꝗuersionē efficit̃ maioꝛ in p̄ ^{a} figura. mō maioꝛe de ineē ⁊ mioꝛe de necessario nō sequit̃ cōclusio de nc̄io in p̄ ^{a} figura. Scōo qz si sequeret̃ cōclusio de necessario: tūc ex illa cōclusione ⁊ ꝓmissa affirmatiua que ponit̃ de necessario: infertur subalterna maioꝛis de necessario: que vt in plurib^{9} est cōtingens. Tertia rō. qz si sic tunc ex veris sequeretur falsum: arguēdo sic: Vnullum album est aial. oīs homo de necessitate est aial. q̄ nullus hō de necessitate est alb^{9}. Tertia cōclusio. In modis ꝓticularib^{9} z^{c} figure vniuersali negatiua existente de necessario: sequitur cōclusio de necessario. Patet arguēdo ex his terminis a:b:c. Et ꝓfitiēdo talez sillogismū per conuersionez vniuersalis negatiue de necessario. Quarta conclusio. In baroco q̄cunq⁹ ꝓmissarū fuerit de necessario nō est necesse cōclusionē esse de necessario. qz sic ex vero sequeret̃ falsum: arguendo in istis terminis: hō albū animal. In tertia ꝑte docet idē in z^{a} figura. ⁊ ꝗtinet 4^{oꝛ} cōclusiōes. Quaꝛ ꝓima ē hec. Si ambe ꝓmisse sint vl'es: tunc altera indifferenter exīte de nc̄io: sequit ꝗclusio de necessario. Patet arguēdo in istis termis a:b:c. Et ꝓfitiēdo tales sillogismos ꝑ ꝗuersionē. Scōa ꝗclusio. In sillogismis vniuersalib^{9} ⁊ negatiuis si negatia sit de necessario cōclusio erit de nc̄io: ⁊ si affirmatia sit de necessario nō oportet cōclusionē eē de necessario. Prima ꝑs patet exēplariter. Scōa ꝑs probat̃ tripliciter. Primo sic. qz sillogismi tertie figure vniuersales negatiui reducunt̃ ad ꝓimā ꝑ cōuersionē per accidens vniuersalis affirmatiue: que post reductionē efficitur minoꝛ in ꝓima figura. mō mioꝛe de necessario in p̄ma figura nō sequit̃ cōclusio de necessario. Scōo sic. qz ex illa conclusione de necessario ⁊ ꝓmissa affirmatiua que ponitur de necessario: infertur subalterna maioꝛis de necessario: que plerunq⁹ est cōtingens. Tertio sic. qz tūc ex veris sequeret̃ falsum: sic arguendo: null^{9} equ^{9} est bonus. omnis equus de necessitate est animal. ergo quottā animal de necessitate est bonum. Et similiter idem sequeret̃ si capiātur illi termini vigilans animal equ^{9}. Tertia cōclusio. In modis particularibus tertie figure: si ꝓmissa vniuersalis sit de necessario: cōclusio erit de necessario. Sed si particularis fuerit de necessario: non oportet conclusionē esse de necessario. Pria ꝑs ꝓtz arguendo ex eisdē termis sic ꝓi^{9}. Et ꝓfitiēdo tales sillo^{mos} ꝑ cōuersionē. Scōa ꝑs patet du^{r}. Primo qz post reductionē taliū sillogismoꝛ ad p̄ ^{am} figuram

primus

Priorũ

pmissa pticularis efficit mior. ⁊ nõ maior. mõ maiore de nõio in p̃ ⁹ figura nõ se ² conclusio de nõio. Scõo sic. qz tunc ex veris seqre ² ft'm: arg ⁹ᵒ sic. Quotaz aial de nõitate ẽ bipes: oẽ aial vigilat. g̃ q̃tã vigilans de nõitate ẽ bipes

Quarta cõclu ⁹. Jn sillo ⁿᵢᵒ pti ᵇ⁹ ⁊ negatis ʒ ᵉ figure si vl'is negatiua sit de nõio: cõclusio erit de nõio. Sz si vl'is affir ᵃ vel pti ᵗᵢᵒ nega ᵃ fuerit de nõio: nõ se ² cõclusio de nõio. Exq̃ se ² q̃ i bocardo q̃cũq; pmissaz fuerit de nõio: nõ sequit cõclusio de nõio. Prima ps cõclusiõis patet arguẽdo ex eisdẽ termis sicut p̃ ⁹. Scõa ps patet. qz tũc ex veris seqrek ft'm. Arguẽdo p̃ qñ vl'is affirmatiua ẽ de nõio. vt qdã hõ nõ vigilat: oĩs hõ de nõitate ẽ aial. g̃ q̃taz aial de nõitate nõ vigilat. Scõo qñ pti ᵗᵢᵒ affirmatia ẽ de nõio: arguẽdo sic. Nullũ albũ vigilat: ali qõ albuz de nõitate ẽ aial. g̃ aliqõ albũ de necessitate nõ vigilat. Tertio patet idẽ qñ pti ᵗᵢᵒ ẽ negatiua de nõio. vt q̃tã aial de nõitate nõ ẽ bipes: oẽ aial moue ². g̃ aliqõ qõ moue ² de necessitate nõ ẽ bipes. Jn 4ª pte p̃n ⁱᵗ infert tria correlaria q̃ sũt ʒ ᵉ ꝛclusiões. Quaz p̃ ª ẽ. sillogism ⁹ nõ ẽ de ineẽ nisi vtraq; pmissaruz sit de ineẽ. Sz sillo ⁿ⁹ bñ ẽ de nõio si altera pmissaz tñ sit de nõio: vel põt sic formari ꝛclusio. Lon ⁹ nõ ẽ de ineẽ nisi ambe pmisse sint de ineẽ. liez ipsa ꝛclusio possit eẽ de nõio si altera pmissaz sit de nõio. Scõa ꝛclu ⁹. Jn oib ⁹ sillo ⁿᵢᵒ siue affirmatiuis siue negatis nõe ẽ cõclusionez eẽ sil'em alicui pmissaz: ita q̃ si cõclusio sit de ineẽ altera pmissaz dz eẽ de ineẽ: et si cõclusio sit de nõio: nõe ẽ altera premissarũ eẽ de nõio.

Tertia ꝛclusio. Nũq; conclusio est de nõio si nulla pmissarũ sit de nõio: nec põt seq cõclusio de ineẽ si neutra pmissaz fuerit de ineẽ. Consequẽter epilogat de oib ⁹ prius dictis.

Scienduz tertio q̃ circa hũc

tertũ incidũt 4ᵒʳ difficultates. Prima difficultas. Quare are ˡᵉᵒ determiat de generatione sillogismoz ex ꝓpõnib ⁹ de nõio ⁊ ꝓtingenti: cũ nñ sillo ⁿᵢᵒ sim ʳ abstrahat a materia tã necessario q̃ ꝓbabili. Rñ ² p vnã distinctionẽ q̃ nõitũ ⁊ ꝓtingẽs pñt du ʳ cõsiderari. Uno ᵒ p̃ ᵉʳ vel kathe ᶜᵉ. et isto mõ sũt ꝛditiões materiales ꝓpõnio. Alio ᵒ pñt capi linka ᶜᵉ vel z ᵉʳ. et sic sũt q̃dã determiatiões addite ꝓpõnib ⁹ p̃ scindẽtes a materia ꝓpõis vel sillo ⁿᵢ. qz ꝓpõ de nõio ⁊ ꝓtingẽti põt eẽ ẽa ⁊ falsa: pᵒʳˡᵉᵒ ⁊ ĩm pᵒʳˡᵉᵒ. nõia ⁊ ꝓtingẽs. Scõa diffi ᵗ. Quare ĩ diuisiõe posita in p̃n ᵒ bui ⁹ tractatus non fecit are ˡᵉᵒ mẽtionẽ de B qõ ẽ possibiliter inesse ⁊ impossibiliter ineẽ. Rñ ² p duo dicta. Primũ dicũ. Q̃ possibiliter ineẽ ꝓuertit eum eo qõ est ꝓtingẽter ineẽ. Nõ de eqpollẽtib ⁹ idẽ ẽ iudicũ. iõ nõ fecit arestotiles mẽtionẽ de eo qõ ẽ possibiliter ineẽ. Scõm dictuz. Quellbet ꝓpõ de impᵒʳˡᵉ in q̃ mod ⁹ nõ ne ² eqpollz vni de nõio. iõ eodẽ mõ sillogizandũ ẽ ex illis de impossibili sicut ex illis de nõio qb ⁹ eqpollent. Et inde ẽ q̃ arestotiles nõ fecit mentionẽ de eo qõ ẽ im pᵒʳˡᵉ ineẽ. Tertia difficultas. Utz sit eodẽ mõ sillogizandũ ex ambabus de nõio sicut ex ambab ⁹ de ineẽ. Et vi ² q̃ non. qz nõ se ² in bocardo: q̃tã aial eẽ albũ non ẽ nõe oẽ aial de nõitate est sensitiũ. g̃ quotã sensitiũ nõe est non esse albũ. Respondet p duo dicta. Primũ dictũ. Q̃ ꝓpõ de nõio di ² eẽ illa ꝓpõ: in q̃ponit ille mod ⁹ nõe nõ negat ⁹. Sed illa ꝓpõ in q̃ ille mod ⁹ necesse ne ² nõ ẽ ampli ⁹ de nõio: sed de cõtingẽti. Scõm dictũ. Ex ambab ⁹ de necessario eodẽ mõ sillogizandũ est: sicut ex illis de inesse obseruato q̃ nõ arguatur a sensu diuiso ad compositũ vel ecõtra. Ad obiectionẽ dicitur q̃ nõ arguat ex puris de necessario: sed maiore de ꝓtingẽti ⁊ minore de necessario inesse. ad quã dispositionẽ non sequitur cõclusio de necessario. vt patebit in tractatu sequẽti. Quarta difficultas. Utz maiore de inesse: ⁊ minore de necessario: in prima figura sequatur aliqua conclusio. Respondetur ꝓbabiliter q̃ in quolibz modo trium figurarũ ex vna de necessario et alia de inesse. quecũq; sit illa indifferenter sequitur cõclusio de inesse. Patet. qz quicquid sequit ad consequẽs bone ꝛsequentie sequitur ad ei ⁹ antecedens. Sed propositio de necessario infert suã preiacentẽ de inesse. modo ex ambab ⁹ de inesse semper sequitur cõclusio de inesse. ergo etiã ex vna de inesse ⁊ alia de necessario semper sequitur ꝛclusio de inesse.

Conclusio responsalis eram

babus de necessario fit eodem mõ sillogism ⁹ sicut ex ambabus de inesse ĩ qualibet figura. Sed maiore de necessario ⁊ minore de inesse sequitur cõclusio de necessario in prima figura. ⁊ nũq; aliter saltẽ gratia forme. Sed in scõa figura vniuersali existente negatiua de necessario. ⁊ alia de ineẽ sequitur formaliter ꝛclusio de necessario ⁊ nunq; aliter. Jn ʒª ᵗᵒ figura vl'i existẽte de necessario quo ad modos affirmatios: ⁊ vl'i negatia existe õ nõio q̃ ad modos negatiuos semper sequitur cõclusio de necessario ⁊ nunq; aliter. Ex quo sequitur q̃ in baroco ⁊ bocardo: ex vna de necessario ⁊ altera de ineẽ nũq; sequitur cõclusio de necessario. Et conclusio q̃ ad oẽs suas ꝓtes satis patet ex p̃ ⁊ z ⁹ notabilibus ꝛc.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Dubitatur tertio: vtrũ maiore de necessario ⁊ minore de inesse sequat formam ꝛclusio de necessario in ꝑma figura. Et videtur q̃ nõ. qꝛ nõ sequit in barbara necesse est oẽm hominẽ esse aial: oẽ currens est hõ: g̃ necesse est oẽ currens esse aial. qꝛ ambe ꝑmisse sunt vero suppositę q̃ solus hõ currat ⁊ tũ ꝛclusio erit falsa ergo ⁊c. Respondetur p̃ duo dicta. Primũ dictum q̃ in hoc ⁊° capitulo huiꝰ tractatus loquit arestotiles de propositionibꝰ de necessario in sensu cõposito. Scõm dictum. Arguẽdo ex mixtis de necessario ⁊ inesse debet capi ꝓpositio de inesse simpliciter ⁊ nõ propositio de inesse vt nunc. Vocatur autẽ propositio de inesse simpliciter illa cuiꝰ predicatũ semper ꝓuenit subiecto: ⁊ ẽ vera semper. Sed propositio de inesse vt nũc ẽ propositio in q̃ predicatum ꝓuenit ſbiecto aliqñ ⁊ aliqñ non: ⁊ ẽ vera ꝓnunc: lꝫ non sit vera pro semp: sicut sunt propositiones de materia ꝓtingenti. Ad obiectionẽ respondet q̃ minor ẽ de inesse vt nũc: ideo nõ valet ꝛña. Sed aliter respondetur ad dubiũ ⁊ ꝓbabiliꝰ p̃ tria dicta. Primũ dictum. q̃ arestotiles loquit in ⁊° capitulo huius tractatus de propositionibus de nõio in sensu diuiso. Patet tripliꝛ. Prio sic. qꝛ nisi sic seq̃ret q̃ ꝑma ꝛclusio huius capituli in q̃ dicit arestotiles q̃ maiore de necessario ⁊ minore de inesse cõiter: siue sit de inesse simpliciter siue de ineẽ vt nũc: esset falsa: cõsequẽs est falsum g̃ ⁊c. Cõsequẽtia patꝫ. qꝛ maiore de nõio in sensu composito vt dicebat p̃cedẽs opinio. g̃ debet capi maior in sensu diuiso. Q̃ autẽ in illa ꝛclusione arestotiles intendebat de propositiõe illa de inesse. ꝛnter patebit in ⁊° dicto. Scõ arguitur ad idẽ. q̃ in B capitl'o intẽdit arestotiles de sillogismis ꝓstitutis ex propositiõibꝰ de necessario vt distinguit ab ipsis de inesse. Sed ꝓpositiones de nõio in sensu cõposito nõ distinguunt ab illis de inesse: vt patuit in ⁊° peribermenias. ergo intẽdit de ꝓpositionibus de nõio in sensu diuiso. Ad ⁰² patet per arestotilẽ circa ꝑnciplũ primi capituli huiꝰ tractatꝰ dicentẽ: manifestũ qñ sillogismus vnũquẽq; hoꝝ diuersuꝫ erit ⁊ nõ similiter se habentibꝰ terminis. sed h̃ quidã necessarius ille ho ex his q̃ simpliciter insunt illi: aut ex ꝓtingẽtibꝰ ⁊ sequitur. g̃ in necessariis quidã fere sil'r se hꝫ: ⁊ in his q̃ insunt. Ex q̃ textu videt satis notũ. q̃ arestotiles in B tractatu intẽdit de istis sillogismis ꝓstitutis ex propositionibꝰ de necessario q̃ distinguuntur ab illis de ineẽ. Tertio sic. qꝛ in tractatu sequẽti determinat arestotiles de sillogismis cõstitutis ex propositionibꝰ de cõtingenti in sensu diuiso. g̃ a simili in B tractatu intendit de sillogismis factis ex propositionibꝰ de necessario in sensu diuiso. Ad ⁰² patet per arestotilẽ in p̃ capitulo sequẽtis tractatus: vbi intẽdit de propositionibꝰ de ꝓtingenti quaꝫ subiecta amplificantur: sed tales sunt de sensu diuiso: vt patuit in ⁊° peribermenias. g̃ ⁊c. Hoc autem intẽdit cũ dicit. Qñ aũt ꝓtingere B quidã inesse huic dupliciter ẽ accipere. Aut enim cui inest B: aut cui ꝓtingit ipsum ineẽ. Scõm dictum. In B ⁊° capitulo capit arestotiles ꝓpositiões de inesse cõiter: vt se extẽdit ad propositionẽ de inesse simpliciter. Et ad propositiones de ineẽ vt nũc. Patꝫ tripliciter. Primo sic. qꝛ arestotiles nõ videt equi ᶜᶜ capere propositionẽ de ineẽ in p̃ capitulo ⁊ in ⁊° huiꝰ tractatus. Sed in p̃ capitulo capit ꝓpõnem de inesse cõiter. g̃ ⁊ in ⁊°. B ⁰² patet p̃ arestotilẽ ibi dicentẽ sic. nam multa sũt nõ tñ ex necessitate. Scõ sic reprobando conbinatiões inutiles accipit arestotiles propositiones de inesse vt nũc: vt satis ptꝫ in ⁊° notabili. Sed talis improbatio nõ videt sufficere nisi ex illa de inesse vt nũc: cum alia de necessario possit fieri conbinatio vtilis. Tertio sic. Quecũq; ꝛclusio sequit ad aliquã propositionẽ iunctã cũ alia videt eadẽ sequi ad aliã propositionẽ sil'is forme iunctã cũ eadẽ premissa. Sed propositio de inesse vt nũc ⁊ propositio de ineẽ simpliciter sunt sil'is forme. g̃ si ad premissas de inesse simpliciter cuꝫ vna de necessario sequat cõclusio de necessario: ita similiter ad ꝑmissam de inesse vt nunc cũ vna de necessario dꝫ sequi cõclusio de necessario. Tertũ dictum. q̃ maiore de necessario ⁊ minore de inesse: siue de inesse simpliciter: siue de inesse vt nunc: sequitur formaliter cõclusio de nõio in ꝑma figura: dũ tñ subiectum cõclusiõis restringat p̃ illud additum qõ ẽ: ne arguat a minꝰ amplo ad magis amplum cũ distributione magis ampli ex parte subiecti cõclusionis q̃ nõ ampliatur in minore cũ sit subiectum propositiõis de inesse de presenti ⁊ in cõclusione ampliat rõe modi determinantis copulã. Dictũ probatur. qꝛ nũq; inuenitur instantia. Ad obiectionẽ duby respondetur sic: in sensu cõposito nõ valet ꝛña. sed si ho fuerit in sensu diuiso ꝛcl'o bene sequit.

Dubitatur secundo. vtrũ ex vna de necessario in sensu cõposito: ⁊ alia de inesse valeat sillogismꝰ. Respondet per vnaꝫ distinctionẽ ⁊ duo dicta. Distinctio. Modales cõposite possunt dupliciter cõderari. Uno

modo fm se totas. Alio mō quātū ad sua dicta tantū. Tertiū dictū ē istud. modales cōposite p̄mo mō capte sunt singlares. iō ex ipsis fit si m^o expositori^o tantū: sicut ex ꝓpositōi b^o singularib^o de ncio. vt bñ sequtur in prima fi^a oēz boiez esse aial est nce. aliqd vezū est omnē boiez esse aial. g̃ aliq vez est necessariū. Similiē bene se^z in z^a figura q̃ttā ꝓtingens ē omnē boiez currere. q̃ttā vez ē omnez boiez currere: g̃ q̃ttā vez ē ꝓtingēs. In tertia ꝯo figura bene sequit: Omnē boiez currere est cōtingēs. omnē hominē currere ē p^o l^c. g̃ q̃ttam p^o l^c ē cōtingēs. Secūdū dictū si modales ꝓposite ꝓsideraē quātū ad sua dicta tantum: tūc ex ipis fit sillo^m ex altera dencio et altera de ineē: sicut ex illis de ncio de sēsu diuiso: B addito q̃ p̄missa de ineē debz capi de ineē simplicit: et nō de inesse vt nunc.

Dubitatur tertio vtrum ex

altera de ncio et altera de ineē: vel ex puris ꝯ necessario valeat si m^o in baroco vel bocardo Et videt q̃ nō. q̃ illa ꝓnia nō est bona ex cuius o t^o ꝓsequētis nō pt inferri oppositū antecedētis. Sz ex opposito ꝓclusiōis de baraco cū altera p̄missa nō pt inferri oppositū alterius p̄misse: vt vult arestotiles in textu. g̃ tales ꝓnie nō sūt bone. Rsideē q̃ ex puris de ncio bene fit si m^o in baroco et bocardo. Et pt talis ꝓnia ꝓbari eē bona reducēdo p imp^o l^c ad barbara. Sz q̃ intali reductōe debz capi oppositū ꝓclusiōis q̃ ē de ꝓtingēti: et arestotiles non dū de termiauit de formatōe sillogismorū ex ꝓpositionib^o de ꝓtingeti: iō ne peteret pn m: nō ꝓbauit eos reducēdo p imp^o l^c ad p̄mam figurā: sz ꝓbauit eos p ex positōez. ꝓbare autē p ex ponentē fm aliq̃s ē ꝓbare p sillo m ex positoriū: accipiēdo scz aliq singulare sb medio: et de illo enuntiare ambas extremita^a fm q̃litates p̄missaz: vt satis patuit in p̄ ° nobili. Alit ꝯ q̃ pti r^to negatia de ncio eqpollet vni vll negatie: ideo in sillogismo pticlaris negatia pt pōi loco sue vl'is et eō. et ideo ꝓbare p exponētē ē loco pticularis negatie accipere suā vl'em negatiuā. Adhuc alit ꝯ q̃ ꝓbare p exponentē est loco pticlaris negatie accipe suā vl'em negatiuā: i q̃ subicit aliq inferius ad tale sbiectū pti r^to negatie: cuz isto addito q̃ est. vt si fiat sillo m^o in baroco. oē b de ncitate ē a. q̃ttam. c. de ncitate nō est a. g̃ q̃ttam c. de ncitate non est b: tūc debet sumi aliq̃ suppositū sub c: puta d: sic arguēdo. oē b de necessitate ē a. nihil q̃ est d de ncitate est a. g̃ nihil q̃ est d de necessitate est b. et sic infertur ex ponēs ꝓclusiōis ꝯ baroco. Et iste secund^o sillogism^o potest ꝓfici reducēdo ad celarēt: mioz et cōclusiōe ꝓuersis sim r: z p̄missis trāspositis: et sic arguendo in celarēt. nullū a de ncitate ē d. omne b de necessitate est a g̃ n m b de necessitate d. Ad quā ꝓclusionē sequit p ꝓuersionem simplicē: nihil q̃ est b. ꝯ necessitate est a. et illa est exponēs ꝓclusiōis. Ad q̃ (cum d. sit suppositū ipi^o.) sequtur q̃ sic de ncitate nō est d: et p ꝓnis de p̄mo ad vltīm ista cōclusio sequit ad p̄missas de baroco.

Ad rationes ante oppositū.

Ad p̄mā ꝯ q̃ si ambe p̄misse sumāt in sensu ꝓposito: vel ambe in sensu diuiso ꝓclusio bñ sequit: sz sicut ꝓ ° fit falsa: ita aliq̃ p̄missaruz. Si ꝯo altera p̄missaz sumat in sensu ꝓposito et alia in sensu diuiso nō vz ꝓnia: sz ꝓmittitur fallatia ꝓpositōis et diuisiōis. Et similit ꝯ ad ꝓfirmatōez. et etiā ad scōaz rōem. Et ad eius ꝓbatōez ꝯ q̃ si maior fit in sensu ꝓposito nō valz ꝓnia: eo q̃ mior est de ineē vt nūc. Si ꝯo maior fit de sensu diuiso: tūc bene se^z et sicut ꝓ ° est falsa: sic etiam maior. Et similiter dicetur ad tertiā.)

Queritur nono. vtrum diffinitio ꝓtingentis sit sufficiēs in q̃

ꝯ ꝓtingēs est quo non existēte necessario: posito esse vel nō eē: nullū sequit impossibile. Et videtur q̃ non. q̃ ista diffinitio non ꝓuenit omni ꝓtento sub diffinito. nō enī cōuenit ꝓtīgēti nō ncio g̃ tē. Secūdo sic deum esse est ꝓtingens. z tñ deū eē ē ncim. g̃ male ꝯ ꝓtingēs est quo non exīte necessario. A ^o2 patet q̃ deū eē ē p^o l^c. g̃ ē ꝓtīgēs q̃ p^o l^c z ꝓtīgēs ꝓuertit. j^o c: Si i^a dio esset bona seqret q̃ boiez eē asinū esz cōtingens. ꝓsequēs est falsum: cū sit impossibile. patet tamen ꝓsequētia. q̃ hominē eē asinum posito in eē nullū se^z impossibile: vel hominē non esse asinū non posito in esse nulluz sequit impossibile. cū ista sit vna disiuictia e^o z^a ps est vera. Jn oppositum est arestotiles in textu.

Sciendum primo: q̃ pro declaratōe terminoz ponūtur due distinctōes.

quarum prima est hec. du^x est disiunctum. q̃ttam est disiuictum p se. vt sortes currit vel non currit. Et ad veritatē talis disiuncti requirit z sufficit veritas vni^o ptis. Aliud est disiuictum cōditionatum Et ad veritatē talis disiuncti requiritur veritas vtriusq̃z ptis. Et tale disiuictū eqpollet copulato. vt si dicat siue sortes sit siue nō: ipe est homo. et ad veritatē istius disiuncti ꝓditionati requirit veritas illi^o copulatiue: si sortes sit ipe ē hō: et si sortes non sit ipse ē hō

Liber.

Secunda distinctio. Ista ꝓpositio scilicet contingēti posito ineē vel nō in esse: nullū sequitur impo lc :habere duplicē sensū. Quia vno mō potest esse vna disiūctia; cui⁹ vtraq; ps sit cōditionalis: tunc ē sensus: si cōtingens ponat ineē nullum sequit impo lc: vel si ꝓtingēs nō ponat in esse nullū sequit impo lc. qz tūc sortem eē asinū est ꝓtingens, qd patet p suā exponentē sic enim exponit · sortē eē asinū posito ineē nullū sequit impossibile: vel sortē ñ esse asinum nō posito ineē nullū sequit ꝑossibile. Illa disiūctia ē vera : cū secūda ps ei⁹ est vera. q̄ ista erit vera sortē eē asinū ē ꝓtingens. Alio mō ꝑt eē ꝑditionalis e⁹ añs est vnuz disiūctum: ita q̄ sit sensus: si ꝓtingēs ponat in eē vel nō ineē nullū sequit impo lc. Ad veritatē illi⁹ requirit veritas istius copulatie si ꝓtingens ponit inesse nullū sequit impossibile. et si cōtingens ponat nō inesse etiā non sequitur impossibile. quia qlibet disiūctū cōditionatū eqpollet ꝑditionali copulato. Istō totū disiūctum vocatur ꝑditionatū qñ alicuius ꝑditionalis añs est vnū disiūctum. vt si sortes sit vel nō sit ipse est homo.

Sciendus secundo q⁹ iste est

q̄rtus tractatus in quo determiat arestotiles ō generatōe sillogismoz ex ꝓpositionib⁹ de cōtingenti. Et ꝓtinet decē capitula (que inuenies transposita nō in epta aut sine causa. Nam ꝓpter materie ꝓtinuatōez ꝛ figuraz ordinez ꝗ factū reor) vt in ꝓcessu patebit quoz ꝑmū est de qbusdā ꝑambulis valentibus ad suū ꝓpositū. et cōtinet sex ꝓclusiones. q̄rū ꝑma tangit determinanda .et est hec. Post formatōez sillogismoz de necessario: nūc dicem⁹ de cōtingenti: qñ quo ad figurā: quomō quo ad modum: et per q̄ quomodo ad termios et ꝓpositiones erit sillogismus de ꝓtingenti. Secūda cōclusio tangit diffinitionē ꝓtingētis . Cōtingens est quo nō existēte necessario: posito eut esse aut nō esse: nullum sequit impossibile. quasi dicat ꝓtingēs est qō neqz est necessarium: nec ē impossibile. Istā dicoz ꝓbat arestotiles sūpponēdo ꝑmo q⁹ ꝓtigēs equoce ꝗ ꝓtingens nccim ꝛ ꝓtingens ñ necessariū. hoc suppposito ꝓbat sic. qz nō ꝓtingēs eē : impo lc esse: et necessarium nō eē eqpollēt in 3° ordine modaliū: vel se inuicē ꝓsequunt. q̄ sue o lc sez ꝓtingens esse. nō impossibile eē. et nō necesse nō eē eqpollent : et p ꝓsequēs ꝓtingens nec est necessariū nec impossibile. Primā cōsequetiaz ꝓbat arestoteles. qz de q̄libet affirmatio vel negatio ꝗa. Tertia cōclusio cēs ꝓpositiones de ꝓtingēti dr̄ntes solū penes affirmationē et negatōez dicti ꝓuertunt adinuicē patet ꝑ tr. Primo inducēdo affirmationez et negationē tā in vltibus q̄z ī ꝑticularib⁹ vel in definitis . qz ista ꝓtingit eē: ꝓuertit cū ista:cōtingit nō esse. de vltibus vt ista ꝓtingit oi ineē ꝓuertit cū ista: ꝓtingit nulli ineē. de ꝑticularibus etiā. vt ista ꝓtingit alicui ineē: ꝓuertit cuz ista: ꝓtingit alicui nō ineē. 2° pqz idē rōe sic. qz illud qd ꝓtigit eē nō ē nce eē: ꝛ qd nō ē necesse esse: est p⁹ lc nō esse. Et si ꝓtingat ipm ñ esse: se ²/q illud qd ꝓtingit eē ꝓtingit nō esse Et B remouet q̄ntam dubiū. qz dictū est q⁹ ꝓpositōes q̄ opponūt penes affirmatōez et negatōez dicti ꝓuertūt ad inuicē:possz aliqs credere q⁹ ille essent sim r negatie . Illud dubiū remouet dicēs q⁹ ꝓpositōes negātie de dicto hūt affirmatiuā figurā .i. sim r affirmatie . qz ꝓtingēs sil⁹ se hz in illis: sic eē in illis ō ineē.

Sciendus tertio q⁹ circa hūc

textū incidūt due difficultates. Prīa difficultas: Utrū ad necessitatē ꝓpositōis oportet semp sbiectū manere. Secūda difficultas. vtrū casu⁹ et fortuna ꝓtingāt in ꝓtingēti ad vtrū libet. ꝓ solutōe istaz difficultatū supponēdū est q⁹ arestotiles in 4ta ꝓclusione h⁹ capituli tangit vnā diuisiōez ꝓtingētis· et est hec. Cōtingēs ōr duob⁹ mōis. qz q̄ttā ē ꝓtingēs natū et est illud qd plerūqz fit et aliqñ deficit· iō ñ est nccm.vt boiez canescere:augeri:vel minui Et q⁹ tale ꝓtingens nō sit necessariuz ꝓ t arestoteles.qz boiez canescere nō ē nce: eo q⁹ bō nō semp est:imo interdū corrūpit. tñ qñ bō ē aut in plurib⁹ aut ex ncitate sibi ꝓueit canescere . Aliud est ꝓtingēs infinitū : qō scz ꝑt eē et nō esse: fieri et nō fieri. vt aīal ambulare vel aīali ambulāte fieri terre motū: et gñaliē q̄ū qz fūt a casu dicunt fieri ꝓtingēt ad vtrūlibz qz nullū tale ē magis detiatū eē q̄z ecōtrario. Quīta cōclusio tāgit vnā ꝓueniētiā et duas dr̄as inter ista ꝓtingentia. et est h c: vtrūqz cōtingens ꝓuertit in oppositā q̄litatez: sz nō eo dē mō. qz ꝓpositōes de ꝓtingenti nato ꝓuertunt in ꝓpositōes de ꝓtingenti raro:vt boiez cōtingit canescere. q̄ boiez ꝓtingit nō canescere: cōuersa est de ꝓtingenti nato: et ꝓuertens de ꝓtingenti raro. Similiē ꝓtingens raz ꝓuertitur in cōtingens natū:qō cuenit vt inplurib⁹ vt ista ꝓtingit matrez odire filiū: q̄ est de ꝓtingenti raro:ꝓuertit in istā de ꝓtingenti nato:q̄ ꝓtingit matrem nō odire filiū. Sz contingēs infinitū ꝓuertitur in idem genꝰ ꝓtingentis.2° differunt. qz ex ꝓtingentib⁹ infinitis nō fūt ō

mōstratōes: Sz ex cōtingenti nato bene fuit demōstrationes. quia pene omnes rōes dyalectice et argumētatōes fiunt ex ꝓtingēti nato. Et licet ex cōtingēti infinito nō fiat sillogismꝰ demōstratiuus: tamē ex ipo fit bona forma silogistica. Et fiunt boni sillogismi formales: licet tamē nō ponāt aut ferāt in scia demōstratiua. iō ad pfectā sciaz habēdā de forma si ca et de mōis formalibꝰ sillogismoꝝ: ꝯgrue determiat h de si mie ꝓstitutis ex ꝓpositōibus ó cōtingenti nato. Sexta ꝓclusio tangit duos sillogismos ꝓpōis de ꝓtingēti. Et est hec. ꝓpositio de contingēti pt du r exponi. qz vel ꝑ t pdicatū ineē ꝓtingēt illi cui in est sbiectū: aut ꝑ t pdicatū in esse ꝓtingēt illi cui cōtingit inesse sbiectū. vt ista ꝓpō ꝗtam b ꝓtingit eē a. equalet isti distinctie: qó est b ꝓtingit eē a: vt qó ꝓtingit eē b ꝓtingit esse a. Lꝰ ratōez innuit talē. qz ꝓpositio de pꝰ lt habet duos sillo mos g et ꝓpositio de ꝓtingēti habz duos sillo mos tenet ꝓña qz in ꝓpositōe nihil ort ponere cōtingēs aut possibile. Añs patet. qz ista ꝓpō. omne b possibile est eē a: equalet isti distinctie oē q est b possibile ē eē a: vel oē qó pt eē b. possibile est eē a. addit ꝑmū modū ꝓce dt ingñatione sillogismoꝝ de ꝓtingēti. qz ꝑmo de termiandū est de generatōe sillogismorū de ꝓtingēti sub ista acceptōe: qó ꝓtingit eē c contingit eē b: et qó contingit eē b cōtingit eē a. Et ꝓsequēter determiat de gñatōe sillogismorū de ꝓtingēti: In qbꝰ accipit sbiectū ꝓ pñtibus: videlicz ꝓ ista acceptōe: qó ē b cōtingit esse a. Et ratio ordis ē. qz sicut in gñatōe sillogismoꝝ de necessario ꝑus deriatū est de gñatōe sillogismoꝝ vniformi q̄ ó gñatōe mixta: ita a sili ꝑus de terminādū ē de gñatōe vniformi sillogismoꝝ de ꝓtingēti q̄ de gñatōe mixta. Sed in gñatōe vniformi q ē ex ambabus de ꝓtingēti accipit ꝓtingēs ꝓut facit sbiectū teneri nō solū ꝓ pñtibꝰ: Sz etiā ꝓ futuris z pꝰ bꝰ: videlicz in isto sensu: qó ꝓtingit eē b cōtingit esse a. Sed ex gñatōe mixta ex vna de in esse z alia de ꝓtingenti accipit ꝓtingēs fm q facit sbiectū accipi ꝓ pñtibꝰ g ꝛc. Hoc suppositō ór ad ꝑmam difficultatē q ad necessitatē ꝓpositōis affirmatie nō requirit subiectum manere semper: nisi forsan in ꝓpositionibus accidētalibꝰ: ideo ista ꝓpositio homo canescit non est necessaria: sed ꝓtingēs. Ad secundā difficultatē ór q casus fit in cōtingenti ad vtrumlibet: vt patuit in ꝑma ꝓclusōe huiꝰ notabilis. Lꝰ tamen oppositū cōmunit tenet in secundo phisicoꝝ: vt ibidem patebit.

Conclusio responsalis diffinitio ꝓtingentis intextu posita est sufficiēs. Cōclusio satis patet ꝓ ratōez ad ductā ad secūdā conclusionem huiꝰ capituli.

Dubitatur primo vtrum solum negatō lata ad verbū dicti faciat ꝓpositionē modalē negatiuā. Et videt q nō. ꝓ aristotilē in textu qui dicit q iste ꝓpositōes ꝓtingit ꝗtam b nō eē a: et ꝓtingit nullū b eē a: sunt simplicit affirmatie: et tamē in ipsis negat verbū dicti g ꝛc. In oppositū arguitur ꝓ ea q̄ determiata sūt ꝑus in secūdo peri hermenias Rñdet ꝓ duas distinctōes et tria dicta. Prima distinctō. ꝓpositionū modaliū q̄dā sunt ó necessario. alie de impossibili. et alie de ꝓtingenti. et q̄libet haz adhuc est du r. qz q̄daz ē de sensu ꝓposito. et alia de sensu diuiso. Primum dictū nulla ꝓpositio modalis de sensu cōposito est negatia: nisi mōꝰ aut negatio inclusa in modo ne r. Secūdū dictū ois ꝓpō modalis de sensu diuiso alia ab ea in q̄ ponitur ꝓtingens nō necessariū cēset negatia per solam negatōez latā ad verbū dicti: Ista duo dicta satis patent ex 3° nōbili 4 rc cōclusiōis huius ꝑmi. Tertium dictū sola negatō lata ad verbū dicti nō sufficit reddere ꝓpōnez de contingēti nō necessario negatiuā. ꝓ cuiꝰ ꝓbatōe ponunt due suppositōes. Pria suppositio. Due ꝓditōes necessario requirit ad hoc q aliqd sit cōtingens non necessariū. Pria est q ipsum non sit necessariū. Secūda q ex ipso nullū sequat impossibile id ē q ipsuz non sit impossibile. Ex ista suppōe sequit secunda. Ois ꝓpositio de cōtingenti non necessario equalet vni negatie: cuiꝰ ꝑma ꝑs est negatia de necessario: et scda negatia de ipossibili. Et ista coplatia ꝓ equipollentiā in fert vnam aliam copulatiuā. cuius ꝑma ꝑs ē de cōtingenti: in qua ponit nulla negatio: z alia ē etiam de ꝓtingenti: in qua ponitur negatō lata ad verbum. vt istā ꝗtam b contingit esse a (accipiendo contingit pro contingenti nō necessario) equalet isti copulatiue: quottā b contingit esse a: et ꝗtam b contingit non esse a. Similiter ista ꝗtam b cōtingit non esse a: equipollet isti copulatiue: ꝗtam b contingit nō eē a: et quottam b cōtingit esse a. Istis suppositis ꝓbat dictū sic. Nulla propositio est negatiua nisi cuius copula ꝑncipalis negatur. Sed cuiuslibet propositionis de contingēti non necessario copula ꝑncipalis est cōiunctio copulatiua: ex quo equiualet vni copulatiue. g nulla talis est negatiua nisi coniunctio copulatia

negetur. modo coniunctio copulatiua nō negatur nisi per solaz negationē latā ad modū cum in eo ꝛcipiat huiusmōi cōiunctio copulatiua. g̃ sola negatio lata ad modū in ꝓpositionibus de ꝛtingēti nō necessario sufficit reddere propositionē negatiuā.

Dubitatur secūdo. Vtrum ab inesse ad ꝛtingere in esse valeat ꝛsia. respondetur p tres suppositōes: et vnū dictū. Prima suppositio est hec. arguere ab in esse ad contingere inesse est arguere a ꝓpositione ō inesse ad propositionē de cōtingenti: manēte eodem ſbiecto codē ꝑdicato et eadem copula dicti. vt a est b: g̃ a contingit esse b. Secunda suppositio. In propositione de cōtingenti subiectum ampliat ad ea q̃ sunt et possunt eē sub forma termini supponētis. Sed in illis ō inesse restringitur subiectū ad standū pro his que sunt sub forma termini supponētis: saltem si copula sit ꝑsentis tpis. Tertia suppositio est hec. in propositione vniuersali de ſbiecto ampliato sillogism⁹ debet dari copulatiue vel copulati. Sed in propositōe ꝑticulari vel indefinita sillogism⁹ debet dari disiūctiue vel disiūctim. Dictum est istud in propositionibus indefinitis vel ꝑticularib⁹ ab incē ad cōtingere inesse est formalis ꝛsequentia: et nō econtra. sed in ꝓpositionibus vniuersalibus a contingere in esse ad inesse est forma lis consequentia: saluata copula de ꝑsenti: et capiendo cōtingens pro contingenti alto: sed non econtra.

Dubitatur tertio Vtruz contingens in ista cōmunitate sumptū sit ꝑscisuz et adequatum diffinitū predicte diffinitionis Respondetur p vnam distinctionem et tria dicta. Distinctio est hec. Contingens potest capi tripliciter. Primo potest capi pro contingenti alto. Secundo pro contingēti necessario. tertio pro contingēti non necessario. Primum dictum est illud: quandocunqz aliqd ē cōmune pluribus: et alteri illorum non est nomen impositum: tunc ex vsu et modo loquendi illud cui non est nomen impositum vocat nomine illius cōmunis. sicut contingēs altum est cōmune ad cōtingens necessarium et non necessarium. modo cōtingenti necessario est nomen impositum: vocatur enim necessariū Alteri vero non est nomen impositum. Ideo quandocunqz ponitur contingens sine additō ex modo loquendi et p restrictionem vsualem contingens capitur pro contingenti non non necessario. Ideo licet in rigore sermonis ista sit concedenda: deum esse est contingēs tamen ex vsu et modo loquendi est neganda Secundum dictum. ꝑscisum et adequatū diffinitum predicte diffinitionis non est contingens acceptum pro contingenti alto. quia tūc diffinitio nō competeret cuilibet contento ſb diffinitō. Tertium dictum. Prescisuz et adequatum diffinitum est contingens nō necessarium. qō licet ponatur sine additō: tamen p restrictionem vsualem restringitur ad standū ꝑscise pro contingenti non necessario.

Ad rationes ante oppositum

Prima et secunda soluuntur ex vltimo dubio Et tertia soluitur ex primo notabili.)

Queritur decimo Vtrū solū in ꝛia et tertia figuris fiat sillogismus ex ambabus de contingenti non autem in secunda figura: Et arguitur q̃ non. quia non sequitur Omne album esse hominem est contingens. omne risibile esse album est contingens. g̃ oē risibile esse hominem est contingens. Et confirmatur quia ad premissas esse contingētes non sequitur conclusionem esse contingentez ergo in ꝛima ex ambab⁹ de cōtingenti non sequitur conclusio de cōtingenti. Secundo sic arguitur. Uniuersalis negatiua de cōtingēti bene conuertitur simplicit g̃ in secunda fi ex puris de contingenti fit bonus sillogism⁹. antecedens patet quia bene sequitur nullum hominē contingit currere. g̃ nullū currens cōtingit esse hominem. quia ex opposito consequentis: qō est: aliquod currens necesse ē eē hominem infertur oppositum antecedentis: qō est: aliquem hominem necesse est currere Tertio arguitur sic. non sequitur in tertia fi omnem hominem contingit esse colorātum. omnem hominem contingit esse album. ergo quottam album contingit esse colorātuz. et ita arguitur ex puris de contingenti. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo q̃ illud est secundum capitulum: in quo docet arestoteles formare sillogismos ex puris de cōtingenti. continet sex conclusiones. quarum prima ē hec. Ex duabus vniuersalibus affirmatiuis ō contingenti fit sillogismus perfectus ad concludendum vniuersalem affirmatiuam de cōtingenti in barbara. patet quia bene sequitur Omne s contingit esse a. omne c contingit eē b. g̃ omne c contingit esse a. q̃ autem sequat ꝓbat arestoteles. quia imediate regulatur p dici de omni. quia si maior resoluatur ſm modum ꝑus dictum sic: omne qō cōtingit esse

b cōtingit esse a. sub b sumitur directe c: cum dicitur: omne qđ ꝯtingit eē c ꝯtingit esse b. g̃ cōclusio directe sequit̃ ꝑ dici de omni. Secunda conclusio est hec. maiore vli negatiua ꝛ minore affirmatiua de cōtingenti fit sillogism⁹ ꝑfectus ad ꝯcludendū vniuersalē negatiuam de ꝯtingenti in celarent. patet qꝛ talis sillogism⁹ imediate regulatur ꝑ dici de nullo: sicut exemplarit̃ ꝓbari possꝫ: sicut et p̄cedens. Tertia cōclusio ex puris de cōtingenti maiore vl'i affirmatiua ꝛ minore vli negatiua fit bonus sillogismus in p̄ma figura: licet imꝑfectus. qꝛ ꝑsumptas ꝓpōes nulla sequit̃ ꝯclusio vt patuit p̄us i gn̄atōe sillogismoꝝ de ineē: ꝯuersa tñ miore i oppositā q̄litatē et ꝯclusiōe fit bon⁹ sillogismus ex ambab⁹ affirmatis in barbara. Quarta cōclusio ex ambabus de cōtingēti affirmatiuis fit bon⁹ sillogism⁹ ꝯcludens vl'em negatiuam de cōtingenti. patet quia ꝯuersa minore in oppositā q̄litatē fit bon⁹ sillogism⁹ in secundo p̄me. vel conuersis vtrisqꝫ in oppositam q̄litatem fit sillogismus in p̄mo p̄me Concludit ex dictis. ꝙ minore negatiua vel ambabus negatiuis non fit sillogism⁹ ꝑfect⁹ sed bene imꝑfectus: qui ꝑficitur ꝑ ꝯuersionez in oppositaꝫ q̄litatem. Quinta cōclusio maiore existente vniuersali et minore ꝑticulari: siue ambe sint affirmatiē siue negatiē: siue altera sit affirmatiua et altera negatiā semper valet ex puris de cōtingenti. hanc conclusionem ꝓbat arestoteles exemplificando in istis literis a b c. Addit tamē. ꝙ quando minor est affirmatiua sillogismi sunt perfecti. sed quādo ipsa minor est negatiua tales sunt imꝑfecti: ꝑfitiuntur autem per conuersionē in oppositaꝫ q̄litatem. Sexta conclusio maiore ꝑticulari qualitercunqꝫ p̄misse disponentur penes q̄litatem non fit sillogism⁹ ex puris de cōtingenti. patet tribus rationibus. Prima ratio est hꝰ quia si maior sit particularis: possibile est subiectum maioris transcēdere et esse in plus q̄ꝫ predicatum: et ideo minor propositio potest esse vera q̄ꝫtum ad id in quo subiectum maioris excedebat: et sic nulla esset cōnexio extremitatum in medio: et per consequens nulla conclusio sequitur quia conclusio non sequit̃ nisi in virtute vnionis et connexionis extremorum in medio. Secunda ratio. quia in tali dispositione sunt reperibiles termini in quibus de necessitate omni ꝛ de necessitate nulli. Termini in quibus de necessitate omni sunt: aīal album homo: sic arguendo quottam albū cōtingit esse animal: omnem hominem contingit esse album: cñ illis stat illa vniuersalis affirmatiua de necessario: omnis homo de necessitate est animal. Et similiter posset exemplificari in eisdem terminis faciendo ambas premissas negatiuas. Sed termini in quibus de necessitate nulli sunt: animal album vestis arguendo sic quottam album contingit nō eē animal. omnem vestem contingit non esse albam: cum illis duabus veris: stat vniuersalis negatiua de necessario illa: vestis de necessitate est animal. Tertia ratio. quia omnis sillogismus vel ē de in esse vel de necessario vl' de contingenti. sed maiore ꝑticulari non fit sillogismus de inesse vel de necessario: vt supi⁹ ostēsuꝫ est. nec de contingenti: quia (vt dictū est) in tali dispositione sunt dabiles termini in quibus de necessitate omni ꝛ in quibus de necessitate nulli. Consequēter ex dictis infert duo correlaria. Primum est. maiore non existente particulari ex puris đ contingenti siue ambe sint affirmatiue siue negatiue sēper sequitur conclusio de contingenti in p̄ma figura: licet differenter. quia si minor sit affirmatiua fit sillogismus perfectus: quando vero ē negatiua est imperfectus. Secundum correlarium est ꝙ in istis sillogismis debet capi cōtingens fm ꝙ p̄us est diffinitum: scilicet pro contingenti non necessario.

Sciendū secūdo ꝙ quintuꝫ

capitulū huius tractatus in quo docet arestoteles: generationem sillogismorum ex ambab⁹ de ꝯtingenti in secunda fi ª continet sex conclusiones. Prima conclusio ex duabus de contingenti siue sint affirmatiue siue negatiē: siue vniuersales siue ꝑticulares non fit sillogismus in secunda figura. Secunda conclusio ex affirmatiua de inesse et altera de contingenti nunquam fit sillogismus in secunda figura. Tertia conclusio ex negatiua de inesse et altera de contingenti semper fit sillogismus in secunda figura. Quarta conclusio In secunda figura eodem modo sillogisandum est ex vna de necessario et altera de contingenti sicut ex vna de inesse et alia de contingenti: ita ꝙ loco eius de inesse ponatur propositio de necessario. Quinta conclusio eodem modo debet capi contingens in sillogismis secunde figure sicut in illis prime. Ille conclusiones posterius declarabuntur. Sexta conclusio tangit vnum qđ est supponendū ad generationem sillogismoruꝫ de contingēti in secunda figura. et est hec. vniuersalis negatiua de cōtingēti non conuertitur in vniuersalem negatiuam de terminis transpositis. vt non sequitur nullum b contingit esse a. g̃ nul

lum a contingit esse: b. capiendo semp cõtin
gens p ꝓtingenti non necessario. ꝓbat aresto
teles tribus rõibus. Pria ratio est hec. qz si
vlis negatiua de contingenti cõuerteret sim r
in terminis: etiam vlis affirmatia de cõtingenti
ꝓuerteretur in terminis: qõ est falsum. patet qz
vniuersalis negatiua de ꝓtingenti z vlis affir
matiua de cõtingenti eodẽ mõ ꝓuertunt. g̃ si
vna cõuerteretur sim r in terminis ita et alia.
Secunda ratio est. oĩs illa ꝓsia est mala in q̃
aliqd repugnat cõsequenti qõ non repugnat
antecedẽti: sz cum eo stat in veri te. sz quãdo
vniuersalis negatia de cõtingenti ꝓuertit sim
pliciter in terminis aliqd repugnat ꝓsequen
ti qõ stat cum antecedẽte g̃ ꝛc. Mioz patet sic
arguendo. Nullum hominẽ cõtingit esse al
bum. g̃ nullum album ꝓtingit esse hominez.
nam ista necesse est aliqõ albuz nõ esse homi
nem: stat in veritate cum isto antecedẽte: n m
hominem contingit esse album. et tñ repug
nat isti consequenti: nullũ album contingit eẽ
hominem g̃ ꝛc. Tertia ratio in omni bona cõ
sequentia ex oppposito ꝓfitis potest inferi ali
quod impg le antecedenti: sz in cõsequentia
qua vlis negatiua ó contingenti ꝓuertit sim
pliciter: ex cõtradictorio ꝓsequentis nõ infer
tur aliquod impossibile antecedenti. g̃ ꝛc mi
noz patet quia in ista conuersione nulluz b cõ
tingit esse a. g̃ nullum a cõtingit esse b: oppo
situm consequentis est: non ꝓtingit nullum a
esse b: ex qua non sequitur ista: aliqõ a nẽce ẽ
esse b. quia illa non ꝓtingit nulluz a esse b hz
duas causas sue veritatis· scilicet vel aliquod
a necesse est esse b. vel qz aliqõ a necesse est
non esse b. Sed a ꝓpositione habente plures
casus veritatis ad vnam illarum non valet cõ
sequentia g̃ ꝛc. Ex quo infert arestotiles q z
dictoria huius: contingit omne b eẽ a est ista
disiunctiua: necesse est aliqõ b esse a: vel ne
cesse est aliquod b non esse a. et illa eadẽ di
siunctiua contradicit isti: nullũ b contingit eẽ
a. Consequenter repetit vnam ꝑtem conclusi
onis ꝑime scilicet: q ex puris vniuersalibus
de contingenti non fit sillogismus in secunda
figura. qõ ꝓbat duabus rationibus. Pri
ma est hec. vel tales sillogismi perfitiuntur p
conuersionem vel per impossibile. nõ per cõ
uersionem. quia vniuersalis negatiua de con
tingenti non conuertitur in terminis: vt ꝓo
batum ẽ. nec per impossibile. quia conclusio
de contingenti habet ꝓo contradictorio vnã
disiunctiuam cui vna ꝑs est affirmatia de ne
cessario et alia est negatia de necessario. mõ
talis disiunctiua non potest esse ꝑmissa in sillo
gismo kathegorico de q̃ ꝑncipaliter intendit
arestoteles in hoc libro. Secũda rõ est hec qz
in scõa figura ex ambab ꝯ de ꝓtingenti vel se
quit ꝓclusio de ineẽ vel de cõtingẽti. nõ ꝑmũ
cũ neutra ꝑmissaꝝ fit de ineẽ. neqz scõm: quia
in tali dispositione sunt dabiles termi in qbus
oĩ. vt animal hõ albũ. et termi in qbus nulli.
vt equ ꝯ hõ albũ. Cõsequent repetit ꝑmã con
clusiõez q̃ ad vnã ꝑtem: videlicet q ex amba
bus de ꝓtingẽti siue ambe sint ꝑti rcs siue alte
ra tantũ: nũq̃ fit sillogism ꝯ in z a figura quia
in tali dispõe sunt da ics termi in quibus oĩ et
termi in qbus nulli vt dati sunt in vlibus.

Scienduz tertio q octauum
capitulũ in quo docz arestotiles formatõez sil
logismorum ex puris de ꝓtingẽti in tertia fi a
ꝓtinet decem ꝓclos. quaꝝ ꝑma ẽ. Ex ambab ꝯ
de cõtingenti vel altera tñ fit sillogism ꝯ in 3 a
figura. ista cõclusio patebit in sequẽtib ꝯ. Se
cũda ꝓclusio si vtraqz ꝑmissaꝝ est de cõtingẽti
vel altera de ꝓtingẽti et altera de ineẽ se 2 cõ
clusio de ꝓtingẽti. Tertia cõclusio ex vna de
necio et alia de ꝓtingẽti si illa de necio sit affir
matia se 2 ꝓclusio de ꝓtingẽti. sz si sit negatia
se 2 du x ꝓclusio: sez negatia de ꝓtingẽti: z ne
gatia de ineẽ. Quarta ꝓclusio ꝓtingẽs capit
in hac fi a sic in figuris ꝑcedẽtib ꝯ. Quita cõ
clusio ex duab ꝯ vlibus affirmatis de ꝓtingẽti
se 2 ꝓclusio de ꝓtingẽti i darapti. pz qz mioze
ꝓuersa p accũs fit sillogism ꝯ in tertio p e. Sex
ta ꝓclusio ex duabus de ꝓtingenti maiore vli
negatia et mioze vli affirmatia se 2 ꝓclusio de
ꝓtingẽti in felapton. patz qz mioze cõuersa p
accũs fit si mo in 4 to p e. Septia ꝓclusio ex
ambab ꝯ negatis de ꝓtingẽti fit bon ꝯ si mo. licz
impfect ꝯ. qz vtrisqz ꝓuersis in oppositã q̃litatẽ
fit si mo in darapti. Si ꝯo mioz tñ ꝓuertat fiet
sillo mo in felapton. Octaua cõclusio in mõis
ꝑticularibus ex ambab ꝯ de cõtingenti valz sil
logismus vel non valet sicut in illis de inesse
Et debet intelligi ista similitudo quantum ad
quantitatem propositionum: non autez quan
tum ad qualitatem. quia in illis de in esse in
tertia figura minoze negatiua non fit sillogis
mus: sed in illis de contingenti minoze nega
tiua bene fit sillogismus· eo q potest conuer
ti in oppositam qualitatem· hanc conclusionẽ
ꝓbat arestoteles ꝑmo quantũ ad datis p con
uersionẽ simplicẽ mioris. Secundo quãtũ ad
disamis p ꝓuersionẽ simplicẽ maioris et ꝓclu
siõis cũ trãspositõe ꝑmissaꝝ· 3 a quãtũ ad feri
son z p ꝓuersiõez sum c.n mioris fit si mo i fe
rio. ó bocardo nõ fcit are lcs mẽsciõez ꝑt tñ ꝑ
bari qz a ozc z ꝓclõe ꝓuersis in oppositã q̃lita

tem fit sillogism⁹ in disamis. Nona ꝛclusio In modis particularib⁹ 3ᵃ figure ex puris negatiuis de ꝛtingenti nõ fit sillogism⁹ pfectus sed vtrisq; cõuersis vel altera ꝛuersa ꝑ accñs fit sillogism⁹ in aliq̃ ꝓdictoꝝ modoꝝ. Decima ꝛclusio. ex puris ꝓticularib⁹ vel indefinitis nõ fit sillogism⁹. Patz qꝛ in tali dispositiõe sunt dabiles termi in quibus de ñcitate oi: vt aial bõ albũ. z termini in quib⁹ de ñcitate nulli: vt equ⁹ bõ albũ.

Conclusio responsalis. Ad

quesitũ. Ex puris de ꝛtingẽti fit bon⁹ sil ᵐ⁹ in p̃ᵃ z 3ᵃ figuris: duab⁹ cõditionib⁹ obseruatis sed nũq̃ in 2ᵃ figura. Prima ꝛdi ° ē q̃ in p̃ᵃ figura maior: fit semp vlis. Scõa q̃ in 3ᵃ figura altera ꝓmissarũ sit semp vlis. Lon° ꝑ oi sua ꝓte satis patet ex dictis.

Dubitatur primo. vtrũ con/

binationes inutiles ex puris de ꝛtingẽti suffiticter possunt reꝛobari dãdo termios: in qb⁹ oi z in quib⁹ nulli. Respondet per duas suꝑpositiões z vnũ dictũ. Prima suꝑpositio ē hec. Ad B q̃ aliq̃ cõbinatio inutilis reꝛobet ꝑ terminos in quib⁹ oi z in quib⁹ nulli regrit q̃ cõclusio de oi ex sua natura repugnet conclusioni de nulli. Scõa suꝑpositio. Vlis affirmatiua z vlis negatiua de ꝛtingẽti ex sua natura nõ repugnãt: ĩmo ex natura sua ꝛuertunt z sil stant. Ex quib⁹ se² q̃ ad vandũ terminos in qb⁹ oi z in quib⁹ nulli in cõbinationib⁹ de ꝛtingenti non sufficit dare vlem affirmatiuã z vlem negatiuã de cõtingenti. qꝛ ille ex natura sua nõ repugnãt. Sed ad dãdũ terminos in quib⁹ oi oꝑtet dare 3° termios in quib⁹ fiãt due ꝓpões de ꝛtingenti hec: cũ q̃bus stat in veritate vna vlis affirmatia de necessario. Ad vandũ autem terminos in quib⁹ nulli aꝑtz dare tres terminos ex quib⁹ fuit due premisse vere de cõtingenti: cũ quib⁹ stat in veritate vna vlis negatiua de necessario. Dictũ est istud. Cõbinatiões inutiles ex puris de cõtingenti suffiticter reꝛobant dãdo terminos in quib⁹ oi z in quib⁹ nulli. qꝛ si cũ aliquib⁹ premissis stet vlis affirmatiua de ñcio: impossibile ē ad illas premissas seq quãcũq; negatiuã: siue illa negatia fuerit de inesse siue de ñcio siue de cõtingenti: cũ quelibet alia repugnet z fit impossibilis affirmatiue de necessario. Si vo cũ aliquib⁹ premissis stet vlis negatiua de ñcio: tũc ad illas premissas nulla põt sequi cõclusio affirmatiua: cũ quelibet affirmatiua de inesse de ñcio aut de contingẽti fit impossibilis illi negatie de ñcio vt patebit.

Impꝯ^le^ eni est aliquod añs sequi ad aliquod ꝓns: si cũ illo antecedẽte stet aliquid qõ sit impossibile ꝓsti.

Dubitatur secũdo. vtrum ne

gatiua de ꝛtingenti nõ necessario possit conuerti simpliciter in terminis. Respondet per tres suꝑpositiones z vnũ dictũ. Prima suꝑpositio. Vlis negatiua de ꝛtingenti habet duplicẽ sensum. s. cõpositũ z diuisum. Scõa suꝑpositio. Si vlis negatiua de inesse sit ꝛtingẽs etiã vlis negatiua de terminis trãspositis erit contingens. Tertia suꝑpositio. Luiuslibꝫ negatiue vlis de contingẽti subiectũ ampliatur ad suꝑponendũ ꝓ his que sũt z pñt esse sb forma termini suꝑponẽtis. Dictũ est istud. Vlis negatiua de contingenti nõ necessario bene põt cõuerti simpliciter in terminis: duabus cõditionib⁹ obseruatis. Prima ē. q̃ in tali cõuersiõe arguat a sensu cõposito ad sensũ cõpositũ. qꝛ arguẽdo a sensu diuiso ad sensũ diuisũ nõ est formalis ꝓnia. vt nõ sequit: oẽm hoiem ꝓtingit nõ esse albũ: ergo oẽ albũ contingit nõ esse hoiez. qꝛ aliqõ albũ puta cign⁹ necessario nõ est hõ. Scõa cõditio q̃ non arguat a magis amplo ad minus amplum sine distributione: vel ecõtra cũ distributione magis ampli. vt bene sequit: hec est contingens nullus homo currit. ergo hec est contingens: nullũ currẽs ē hõ: cuꝫ non sit dabilis instãtia.

Dubitatur tertio. Qualiter

debet dari contradictoꝛium de cõtingenti nõ necessario. Respõdetur per duas suꝑpositiones z vnum dictum. Prima suꝑpositio. Illa sola ꝓpositio dicitur de contingenti non necessario: in qua non negatur cõtingens nõ necessarium. Secunda suꝑpositio. Quelibet ꝓpositio de contingenti non necessario equipollet vni copulatiue cuius vna pars est negatiua de impossibili: habens ꝓscise idẽ dictum sicut illa de contingenti: z alia pars ē negatiua de necessario habens etiã idẽ dictũ sicut illa de cõtingenti. Dictũ est istud. Luilibet ꝓpositioni de contingenti non necessario in qua modus nõ negatur ꝓtradicit ꝑmo z imediate vna ꝓpositio de contingenti nõ necessario in qua modus negatur. vt isti sortẽ contingit currere: contradicit ista: sortem non cõtingit currere. Sed quelibet ꝓpositio de cõtingenti nõ negato equipollet vni copulatiue: ideo sua contradictoꝛia de contingenti negato equipollet vni disiunctiue: cui⁹ vna pars est affirmatiua de ñcio taꝫ de dicto q̃ꝫ de mõ: z alia ē negatiua de necessario q̃ ad dictũ tũ.

ſō talis diſtinctiua pōt dari ꝑ ꝓdictoria ꝑme.

Ad rationes ante oppoſitū:

Ad primā diſtinguit maior. q̃ vel ambe premiſſe tūt de ſenſu cōpoſito: ⁊ ſic nō ſequit cōcluſio. Nā ſi aſis ē falſum: nō oportet ꝓnis ē ē falſum. ſed pōt ē ē veritata cōformiter q̃ ſi p̄miſſe ſunt ꝓtingētes cōcluſio ſit ꝓtingēs. Vel ambe p̄miſſe ſumunt in ſenſu diuiſo. ⁊ ſic bn̄ ſequit ſed ſicut cōcluꝰ eſt falſa ita etiā maior. Et ꝑ hoc patet ſolutio ad ꝓximationes. Ad ſcōam rōnem patet ſolutio in 2ᵒ dubio. Ad 3ᵃᵐ dicitur. q̃ ſi cōcluſio ſit de ſenſu cōpoſito: ⁊ p̄miſſe de ſenſu diuiſo nō ſequit conclusio: ſed cōmittit falſa cōpoſitionis. Si vo p̄miſſe ⁊ cōcluſio ſumantur in ſenſu diuiſo tunc valꝫ conſequētia.

Queritur vndecimo. vtrum

in oi figura ex altera de ineſſe ⁊ alia de contingēti valeat ſillogiſmus. Et videt q̃ non. q̃ nō ſequitur oēm hominem ꝓtingit ridere: oē currens ē homo. ergo oē currēs ꝓtingit ridere. Scōo ſic arguit. Q̃ ſi ſic: tūc argueretur a minꝰ amplo ad magis amplū cum diſtributione magis ampli. Patet ꝓnia. q̃ cuꝫ in p̄ma figura minor ſit de ineē: ſubiectū ſtat pro preſen: ibꝰ: ⁊ in cōcluſione q̃ eſt de ꝓtingenti illō idē ſubiectū ſtat ꝑ preſentibꝰ ⁊ futuris g̃ ⁊c.

Tertio ſic ar². Nō ſequit oē albū ꝓtingit eſſe aial: oīs bō eſt albꝰ. g̃ oēm hominem ꝓtingit eſſe aial. Quarto ſic arguitur. Oīs homo ē riſibilis: quendā hominē contingit nō ridere. ergo quendā hominem ꝓtingit nō eſſe boiez In oppoſitum eſt phs.

Sciendum primo. q̃ iſtud tertium capitulum in q̃ are ⁱᶜᵉ determinat de formatione ſillogiſmoꝝ ex vna de ineſſe ⁊ alia de cōtingenti in p̄ma figura. ⁊ cōtinet q̃uordeci cōcluſiones. Prima ꝓcluſio. Maiore de cōtingenti ⁊ minore de ineſſe fit ſillogiſmꝰ perfectꝰ concludens ꝓcluſionē de contingenti ad vtrūlibet. ⁊ B intelligēdo q̃ maior capiat de contingēti cuiꝰ ſubiectū reſtringit ad ſupponendū pro his que ſunt. Hāc cōcluſionē probat areſtotiles exēplificādo in barbara ⁊ celarent p iſtos terminos a: b: c. ⁊ regulando ſillogiſmū factū in barbara p dici de oi. Sillogiſmū autē factuꝫ in celarēt per dici de nullo.

Scōa cōcluſio. Maiore de ineſſe ⁊ minore de cōtingēti fit bonꝰ ſil ᵐᵒ impfectꝰ ꝓcludens cōcluſionē de contingenti capto ꝑ poſſibili. Q̃ autē talis ſil ᵐᵒ ſit impfectus patet. q̃ ex opᵗᵒ cōcluſionis cū altera p̄miſſaꝫ inferendo opoſitū alteriꝰ p̄miſſe perficit. Tertia cōcluꝰ tāgit vnū p̄nᵐ ſupponēdū in B ca ¹ᵒ: ⁊ eſt bᵉ. Cuiuſlibet bone ꝓne ſi aſis eſt pꝰ ¹ᵉ ꝓnis etiaꝫ eſt pꝰ ¹ᵉ. Patet q̃: ſi nō ſit illud: tūc dē̃ oppoſitum. ſ. q̃ aſis ſit pꝰ ¹ᵉ ꝓnte exſite impoſſibili: tūc arᵗ ſic. Si aſis eſt poſſibile ꝓnte impoſſibili: g̃ aſis potuit fieri ſine ꝓnte. ⁊ per ꝓnis antecedēs poterit ē ē ſine ꝓnte. q̃ eſt falſum. q̃ ſi aſis eſt: oportet neceſſario ꝓnis eſſe. Scōa cōſequētia patꝫ. q̃ ē quod fit: q̃ factū eſt: eſt. Quarta cōcluſio. In propoſito nō ſoluꝫ capit poſſibile ꝑ poſſibili diſtante ab actu: ſed pro pꝰ ¹ᵉ ꝓiuncto actui. Quinta concluſio remouet quoddā dubiū. Dictum eſt eni q̃ ad a ſequit b: ⁊ q̃ ſi a ſit poſſibile q̃ etiam b ē pꝰ ¹ᵉ. Poſſet aliq̃s intelligere q̃ ꝑ a intelligit vnaꝫ ſolā ꝓpōnem que debeat eſſe aſis. Reſpōdet areſtotiles q̃ nō. q̃ ex vna nihil ſequitur: ſcꝫ ſil ᶜᵉ. ſed ſemper debēt eſſe ad minꝰ due propoſitiones. ideo ꝑ a nō intelligitur vna ꝓpoſitio kathegorica: ſed vna ꝓpō ꝓpotherica copulatiua cōſtituta ex duabꝰ p̄miſſis: ad quā copulatiuā ſequit formaliter ꝓcluſio. Sexta cōcluſio. Ex antecedente falſo ⁊ nō impoſſibili nūq̃ ſequitur impoſſibile: licet bene ſequitur falſum. Patet q̃ ſi antecedens non ſit impoſſibile tunc ipſum erit poſſibile: ⁊ ſi ſit poſſibile: conſequēs etiam erit poſſibile. ⁊ per cō ſequens ſi ex poſſibili licet falſo ſequatur impoſſibile: idem erit ſimul poſſibile ⁊ impoſſibile. Septima cōcluſio tangit ꝑ bationē ⁊ᶜ ꝓcluſionis. ſ. q̃ maiore de ineſſe ⁊ minore de contingēti ſequit cōcluſio de ꝓtingēti ꝑ poſſibili. q̃ ex oppoſito cōcluſionis cū minore poſita ineſſe ſequit oppoſitū maioris in tertia figura. ſicut exemplificat areſtotiles i barbara ⁊ celarent. Et q̃ iſta deductio ſuffitiat ad perficiendum talem ſillogiſmum probat areſtotiles. q̃ licet minor ſit falſa: nō eſt tamen ꝓpoſſibilis. modo ex falſo ⁊ non ꝓpoſſibili quod ſequitur non debet eſſe impoſſibile. Octaua concluſio. In combinatione illa in qua maior eſt de ineſſe ⁊ minor et de contingenti debet capi maior de ineſſe ſimpliciter ⁊ nō de ineſſe vt nunc. Patet. q̃ ſi maior caperetur de ineſſe vt nunc in tali diſpoſitione eſſent dabiles termini in quibꝰ omni: vt mouens homo animal. Et termini in quibꝰ nulli: vt mouens homo equus. Nona concluſio. Maiore de ineſſe ⁊ minore de contingenti ſemp ſequit cōcluſio de contingenti ꝑ poſſibili. Patet q̃ in tali diſpoſitione nō ſequit forma ᵗ ꝓcluꝰ de cōtingēti ad vtrūlibet: nec ꝯ de ꝓtingēti nāo: ſꝫ aliq̃ ſequitur vna ⁊ aliq̃ alia. g̃ formaliter

sequit illa de cõtingenti alto siue de ꝓtingẽti capto ꝑ p9[lt]. Añs pro ꝑma ꝓte patz sic ar[do]: nullũ intelligẽs ẽ cozu[m]: oẽm boiez ꝓtingit eẽ intelligentẽ.g̃ nullũ bominẽ ꝓtingit eẽ cozuũ Ista ꝓclusio non est de ꝓtingenti ad vtrũlibet sed de ꝓtingẽti necessario. Scõa ꝑs patet sic arguẽdo. Nullũ sciens mouet:oẽm hominez ꝓtingit esse scientẽ.ergo nullũ boiem ꝓtingit moueri. Ista cõclusio nõ est de ꝓtingẽti necessario:sed de ꝓtingenti ad vtrũlibet. Decia cõclusio. Minoze negatiua de cõtingenti vel ambab[us] negatiuis in ꝑma figura fit sillogismus impfect[us]. Et debet pfici per conuersionẽ minozis in oppositã qualitatẽ. Undecia cõclusio. Minoze negatiua de inesse nõ fit sillogism[us].qz sunt dabiles termini in quib[us] oi. vt aial albũ nix.z termini in quibus nulli:vt aial bõ albũ. Ex ꝑdictis infert arestotiles q̃ in modis vl'ibus maioze de ineẽ z minoze de ꝓtingenti semꝑ fit sil[is] m[odus]. Duodecima conclusio Maioze vl'i de ꝓtingenti siue affirmatiua siue negatiua:z mioze ꝑticulari affirmatiua de ineẽ fit sil[is] m[odus] perfect[us] in darij vel in ferio. Patz qz talis sil[is] m[odus] regulat per dici de oi si sit affirmatiu[us]:vel ꝑ dici de nullo si sit negatiuus. Tredecima ꝓclusio. Maioze vl'i de ineẽ z minoze ꝑticulari de ꝓtingẽti siue ambe affirmatiue siue negatiẽ: siue vna sit affirmatiã z alia negatiua semꝑ fit sil[is] m[odus] imperfectus. qui põt eodem mõ perfici sicut dictũ est de vlibus. Decimaquarta ꝓclusio. Minoze negatiua de inesse z maioze ꝑticulari q̃litercunq̃z premisse disponant nõ fit sillogism[us]. qz in cõbinatiõibus talibus sunt dabiles termini in quib[us] oi z in quibus nulli. De ꝑma cõbinatiõe termini in quib[us] oi sunt:albũ aial nix.termini in quibus nulli sunt:album aial pix. De z[a] cõbinatione termini in quib[us] de necessitate oi sunt: aial albũ homo. Et termini in quib[us] de necessitate nulli:aial album tunica. Preterea addit arestotiles q̃ si ambe premisse sint ꝑticulares vel indefinite nõ sequit conclusio. Sed dabiles sunt termini in quib[us] oi z in quibus nulli qui dati sũt in precedẽti cõbinatiõe: in q̃ maioz ponebatur particularis.

Scienduz secundo.qz sextuz

capitulum in quo arestotiles agit de generatione sillogismozũ ex vna de inesse et alia de ꝓtingenti in z[a] figura cõtinet nouẽ cõclusiones. Prima cõclusio. In modis vl'ibus secũde figure negatia exñte de ꝓtingẽti z affirmatiua de ineẽ:nõ fit sil[is] m[odus] bon[us]. Patet qz in tali dispositiõe dabiles sũt termini in quibus de necessitate oi:vt aial asin[us] bõ. z termini in quibus de ñcitate nulli:vt sanũ equus bõ. Scõa ꝓclusio. In modis vl'ibus z[e] figure vniuersali negatiua exñte de ineẽ: z altera de cõtingenti sequit cõclusio de cõtingenti. Patet qz bñ sequitur in cesare.nullũ b est a:oẽ c contingit eẽ a.g̃ nullum c cõtingit esse b. Patz qz maioze cõuersa simpliciter fit sil[is] m[odus] in celarẽt. Et silr exemplificaret in camestres quertẽdo minozẽ z cõclusionẽ simpliciter z ꝑmissis trãspositis fit sillogism[us] in celarẽt. Tertia conclusio. Ex ambab[us] negatiuis altera de inesse z altera de ꝓtingẽti fit sillogism[us] imperfect[us]: qui perficit ꝓuersa illa de contingẽti in oppositã qualitatẽ. Quarta conclusio. In modis vniuersalib[us] vtrisq̃z premissis affirmatis vna de contingenti z altera de inesse nõ erit sillogismus.qz dabiles sunt termini in quibus de necessitate oi:vt sanũ aial bõ.z termini in quibus de necessitate nulli:vt sanũ equus bõ. Quinta cõclusio. Eodẽ modo fit sil[is] m[odus] in modis ꝑticularib[us] sicut in modis vniuersalibus. Vã in modis scõe figure affirmatis exñte de inesse siue vniuersalis siue ꝑticularis z negatiua de cõtingenti nõ fit sillogismus. qz inueniunt termini in quib[us] de necessitate oi:z termini in quibus de necessitate nulli: sicut dati sunt in ꝑma cõclusiõe. Sexta ꝓclusio. Uniuersali negatiua de inesse z ꝑticulari affirmatiua de cõtingenti fit sillogism[us] cõcludens cõclusionẽ de cõtingenti pro possibili. Patet qz cõuersa simpliciter vniuersali negatiua fit sillogism[us] in ferio. Septima ꝓclusio. In modis particularib[us] si ambe ꝑmisse sint negatiẽ: z vniuersalis fuerit de ineẽ fit sillogism[us] imperfectus:qui perficit per ꝓuersionẽ in oppositã q̃litatẽ ꝑmisse de ꝓtin[gente]. Octãua ꝓ. Si ꝑmissa de ineẽ fuerit ꝑti[culari] negatia z alia de ꝓtin[gente]:siue affir[matiua] siue negatiã nõ se[quitur] ꝓ. qz ẽ iuenire terminos in qb[us] de ñcitate oi:vt sanũ aial bõ.z termios in qb[us] de ñcitate nulli:vt sanũ equ[us] bõ. Nona ꝓ. Si ambe ꝑmisse sint ꝑti[cularis] vel ĩdefinite.vna de ineẽ z altera de cõtin[gente]:q̃litercũq̃z se hẽant penes affirmationez z negationẽ nõ se[quitur] ꝓ. ꝑ[ter] sicut ꝑcedẽs dãdo termios in qb[us] oi z in qb[us] nulli. Cõsequẽter nonũ caplm in q̃ ꝑbs determiat de gñia[lib]ꝰ sil logismoz in z[a] fi[gura] ex vna de cõtin[gente] z alia de ineẽ ꝓtici octo ꝓclocs. Prima. In z[a] fi[gura] ex vna de inesse z altera de ꝓtin[gente] sequit solum ꝓ. de ꝓtingẽti z nũq̃z de ineẽ. Scõa ꝓ. In tali mixtiõe de ineẽ z ꝓtingẽti erit vel nõ erit sil[is] m[odus] sicut in illis de ineẽ. Intelligẽdo de silitudine q̃ ad q̃ntitatẽ z nõ q̃ ad q̃litatẽ ꝑpõm. qz b[ona]ꝰ negatia de ꝓtingẽti fit sil[is] m[odus] in z[a] fi[gura]:

nō autē si fuerit de inesse. Tertia conclusio Ex duab⁹ vlibus affirmatiuis quecūq; fuerit de ⁊tingēti:tūc minoꝛ cōuersa per accīs fiet sil ᵐᵒ in darij. Si ꝯo maioꝛ fuerit de ineē tunc p conuersionē eiᵒ per accidēs cū trāspositione premissaꝝ fiet fillo ᵐᵒ in darij. Quarta conclusio. Ex ambabᵒ vlibus maioꝛe negatiua et minoꝛe affirmatiua quecūq; illaꝝ fuerit de ⁊tingenti se ² cōclusio de contingenti. qꝛ si maioꝛ fuerit de cōtingenti mīoꝛe ⁊uersa p accīs fiet sil ᵐᵒ in ferio. Si ꝯo ecōuerso minor fuerit de ⁊tingenti ipsa cōuersa p accidēs fiet sil logismᵒ in ferio. Quinta ⁊clusio. Ex ambabus vlibus ⁊ minoꝛe negatiua de ⁊tingēti siue maioꝛ fuerit affirmatiua siue negatiua fit sillogismᵒ imperfectᵒ: qui pficit per ⁊uersionē minoꝛis in oppositā qualitatē. Sexta cōclusio. Ex vna vl'i ⁊ alia particulari: siue ambe sint affirmatiue:vel si vl'is sit negatiua:fit sillogismᵒ p reductionē ad primā figurā. Septima ⁊clusio. Maioꝛe pti ᵗᵃ negatiua ⁊ mīoꝛe vl'i affirmatiua fit sillogigmᵒ. Probat sicut p barū est in illis de inesse.ſ.capiēdo oppositū cōclusionis cū minoꝛe ad inferendū oppositū maioꝛis. Octauo cōclusio. Ex puris parti ᵇᵒ vl'indefinitis nō fit sillogismᵒ. qꝛ dabiles sūt termini in quibus de necessitate oi.vt aial bō albū.⁊ termini in ꝓbᵒ de nc̄itate nulli:vt equᵒ bō albus.

Sciendū secūdo.qꝛ circa hūc

textū incidūt ⁊ᵉ difficultates. Prima diffiᵒ. Quid requirit ad possibilitatē ⁊ñtis. Respondetur p vnā suppositionē ⁊ vnū dictū. Suppositio ē hec. Ex p nōbili pñt elici 4ᵒ² regule. quaꝝ prima ē. Si añs est: ⁊ñs est.que sic non ꝯ intelligi qꝛ si ꝓpositio q̄ est añs sit: qꝛ etiaꝝ illa que ē ⁊ñs sit. Sed sic ꝯ itelligi qꝛ si sit ita in re sicut per añs significat: sic etiā ē in re sicut significat per ⁊ñs. Scōa regula. Si añs ē possibile:⁊ñs est pꝯ ˡᶜ.i.si posset ita eē sicut significat p añs:pōt etiam ita eē sicut significatur per ⁊ñs. Tertia ex añn pꝯ ˡᶜ nūq̄ se ² conclusio impossibilis. Quarta regula. Si añs est necessariū:⁊ñs ē necessariū.i. si fit necessariuꝝ ita eē sicut significat p añs:etiā necesse est ita esse sicut significat per ⁊ñs. Dictū est istud qꝛ ad possibilitatē ⁊ñtis requirit qꝛ ipsū significatū fm se totū sit pꝯ ˡᶜ:ita.ſ.qꝛ si ⁊ñs cōponat ex plurib⁹ ꝓpositiōib⁹:requirit qꝛ ambe sint possibiles ⁊ adinuicē compossibiles. Et iō ad impossibilitatē ⁊ñtis sufficit vel qꝛ vna ps sit impossibilis:vel qꝛ vtraq; sit impossibilis: vel qꝛ vna sit incōpossibilis alteri. Scōa difficultas. Utꝝ in mixtis de cōtingenti ⁊ inesse si maioꝛ sit de inesse debeat esse de inesse simpliciter. Et videt qꝛ non. qꝛ arestotiles ad prōbandū octauā cōclusionē positam in p̄mo notabili vtit isto sillogismo. nullum sciēs mouetur:omnē hominē contingit esse scientē. ergo nullum hominē ⁊tingit moueri. vbi tñ maioꝛ est de inesse vt nūc. Respōdet cōmentatoꝛ qꝛ maioꝛ est de inesse simpliciter:ad hūc sensuꝝ. qꝛ nullum sciens mouet in sua scia: eo qꝛ sciens habet habitū firmū ⁊ imobile. Tertia difficultas. Utꝝ ⁊ᵃ cōbinatio tacta in ⁊ᵃ conclusione scōi notabilis possit pfici per p̄mā figurā. Et videt qꝛ non. qꝛ talis perfectio fiere per cōuersionē simplicē conclusiōis de camestres:que nō potest conuerti simpliciter:cū sit vniuersalis negatiua de cōtingenti. Respondetur qꝛ sicut in p̄ma figura maioꝛe de inesse ⁊ minoꝛe de cōtingenti sequit cōclusio de cōtingenti pro possibili:ita in ⁊ᵃ figura vniuersali negatiua de inesse aut vniuersali de contingenti ,p possibili sequitur cōclusio de ⁊tingenti pro possibili. mō vniuersalis negatiua de ⁊tingenti pro possibili conuertit codē mō sicut illa de inesse:vt patuit versus p̄ncipium huius p̄mi.

Conclusio responsalis .ex al

tera de inesse ⁊ alia de cōtingenti est formalis ⁊ñia ad concludendū in omni figura cōclusionē de cōtingenti. Quo ad prima figuram patet quatuoꝛ conditionibus obseruatis. Prima qꝛ maioꝛ sit vniuersalis. Scōa qꝛ mioꝛ nō sit negatiua de inesse. Tertia qꝛ maioꝛ de inesse sit de inesse simpliciter. Quarta qꝛ si minoꝛ sit de inesse subiectū qō est de cōtingenti debet restringi fm exigentiā copule minoꝛis Et generaliter in prima figura si maioꝛ sit de contingenti tunc sillogismus est perfectᵒ:concludens cōclusionē de ⁊tingenti non necessario. Si ꝯo minoꝛ fuerit de cōtingenti sillogismus est imperfectᵒ:⁊ cōcludit conclusionē de contingēti pro possibili. Quo ad ⁊ᵃᵐ figuraꝝ patet duabᵒ ⁊ditionibᵒ obseruatis. Prima qꝛ maioꝛ sit vniuersalis. Scōa qꝛ illa de ineē nō sit affirmatiua. Quo ad ⁊ ᵃᵐ etiaꝝ ptꝝ duabus ⁊ditionibᵒ obseruatis. Prima qꝛ altera p̄missaꝝ sit vniuersalis. Scōa qꝛ minoꝛ nō sit negatiua de inesse.

Dubitatur primo vtrum ex

vna de cōtingēti ⁊ altera de nc̄io valeat sil ᵐᵒ in prima figura. Pro dubio supponēdū ē qꝛ are ˡᶜᵉ in B 4ᵒ caˡᵒ determiat de generatiōe mixta sillogismoꝛ ex vna de continᵗᵉ ⁊ altera de necessario.⁊ cōtinet q̄tuoꝛdeci conclōnes.

Quaꝫ septē ꝑ modū quartūdā regulaꝫ generaliū. Primo ꝑmittit ꝑ ordinem. Et ꝓnter q̄ſdam relinquendo notatos alias probat.
Scōa cōclusio. In mixtione de nōio ⁊ ꝓtingēti fit ſil^mꝰ in oib^ꝰ modis in gb^ꝰ fiebat in mixtione de ineē ⁊ de ꝓtingēti: duꝫ tñ loco ꝑmiſſe de ineē ponat illa de nōio. Cui^ꝰ rō extra textū pōt aſſignari. qꝫ illa de ineē (cū ſit nōia) claudit in illa de nōio ⁊ ipſā infert. iō q̄cūq̄ pōt illa de ineē: etiā pōt illa de nōio. Scōa cōclusio. Maiore de ꝓtingēti ⁊ minore de nōio fit ſil logiſm^ꝰ perfect^ꝰ: dū tñ maior fuerit vl'is ⁊ minor nō fuerit negatiua. Quod ꝓꝫ. qꝫ regulāt ꝑ dici de oi: aut dici de nullo. Tertia ꝓclu^ꝰ Si ambe ꝑmiſſe ſint affirmatiue cōclusio erit de ꝓtin^tⁱ ⁊ nō de ineē: ⁊ ꝑ ꝓſis neq̄ de nōio. diuerſimode tñ. qꝫ ſi a^oꝫ ſit affirmatiua de cōtingēti ad vtrūlibet ſe^z cōclusio ad vtrūlibet de cōtingēti. Si ꝯo a^oꝫ fuerit de nōio ⁊ b^oꝫ de ꝓtingēti ad vtrūlibet ſe^z cōclusio de cōtingēti ꝑ poſſibili. Quarta cōclusio. In modis negatiuis ſi illa de neceſſario ſit affirmatiā ſequit ꝓclusio de ꝓtingēti ⁊ nō de ineē vel nōio Quinta cōclusio. In negatiuis ſi illa de nōio ſit negatiua pōt ſeq cōclusio de cōtingēti pro p9^lⁱ: ⁊ etiā negatiua de ineſſe. Sexta ꝓclu^ꝰ In hac mixtione conclusio de ꝓtingenti eodē modo debet capi ſicut in ꝓcedēte mixtione. ſ. in modis ꝓfectis ꝑ cōtingēti ad vtrūlibet. ⁊ in alis impfectis ꝑ contingēti pro p9^lⁱ. Septima cōclusio. In hac mixtione nō ſequit cōclusio de nōio negatiōe poſtpoſita: ſed bñ ſequit conclusio ꝓpoſita mō. Haꝫ autē ſeptē cōclusionum tñ 4^oꝫ probat are^ſcⁿ. ſ. 2^am 4^am 5^am ⁊ 7^am. Et ꝑ probat ſeptimā. Nā ſi premiſſe ſint vl'es affirmatiue ⁊ maior ſit de nōio: minor ꝯo de cōtingenti: ſequitur cōclusio nō de neceſſario: ſed de contingenti pro poſſibili. vt bene ſequitur: oē b de neceſſitate eſt a. oē c cōtingit eſſe b. ergo oē c contingit eſſe a. Q̄ autē talis ſillogiſm^ꝰ ſit imperfectus concludens conclusionem de cōtingenti pro poſſibili patet. qꝫ ex opposito conclusionis cū minore poſita ineſſe infert oppositum maioris in bocarbo. Scōo declarat ſcōam cōclusionē. qꝫ bene ſequitur: omne b ꝓtingit eſſe a: omne c de neceſſitate eſt b. ergo omne c cōtingit eſſe a. qꝫ regulatur ꝑ dici de omni. Tertio declarat qntam conclusionē. Et primo q̄ ſequat cōclusio negatiā de ineſſe. vt bene ſequit: omne b de neceſſitate nō eſt a: omne c cōtingit eſſe b. ergo nullum c eſt a. qꝫ ex opposito conclusionis cū conuerſa maioris infertur oppositū minoris. Sed q̄ ſequat conclusio de cōtingenti ꝑ poſſibili patet. qꝫ quicquid ſequitur ad conſequēs ſequitur ad antecedens eiuſdē. Sed ad hanc diſpoſitionē ſequitur negatiua de ineē ad quam ſequitur negatiua de cōtingenti ꝑ poſſibili. ergo ad talem diſpoſitionē bene ſequitur cōclusio negatiua de contingenti pro poſſibili. Quarto probat quartā conclusionez que cōtinet duas partes. Prima ꝓs q̄ in modis negatiuis affirmatiua exiſtente de neceſſario ⁊ negatiua de cōtingenti ſemper ſequitur cōclusio de cōtingēti ad vtrūlibet. Patꝫ. qꝫ in prima figura negatiua de cōtingenti ⁊ affirmatiua de ineſſe ſequitur cōclusio de contingenti ad vtrūlibet. ergo eadem cōclusio ſequitur ſi loco affirmatiue de ineſſe ponat affirmatiua de neceſſario. ꝓſequētia tenet ꝑ primā conclusionem. Scōa pars cōclusionis eſt: q̄ in tali mixtione nō ſequit conclusio de ineſſe vel neceſſario. Quam probat dupliciter. Primo qꝫ talis negatiua de cōtingenti ē maior. modo maiore de contingenti in prima figura ſemper ſequitur cōclusio de cōtingenti ⁊ nūq̄ de ineſſe. Scōo ſic. qꝫ ſi ſequatur conclusio de ineſſe: tūc talis modus arguēdi non poſſet deduci per impoſſibile. Nā ſi ex opposito cōclusionis cum maiore ſumatur oppositum minoris: erit cōbinatio inutilis in ſcōa figura. Sed ſi capiatur oppositum cōclusionis cū minore ad inferendū oppositū maioris fiet cōbinatio inutilis in tertia figura. Octaua conclusio. Minore negatiua de cōtingenti fit ſillogiſmus imperfectus: qui perficitur ꝑ conuerſionē in oppositā qualitatem. Nona conclusio. Minore negatiā de nōio q̄liſcunq̄ ſit maior nō valet ſillogiſmus. qꝫ ſūt dabiles termini in quib^ꝰ de neceſſitate oi. vt aīal albū nix. Et termini in quib^ꝰ de neceſſitate nulli. vt aīal album pix. Decima ꝓclusio. In modis ꝑticularib^ꝰ ꝑme figure negatiua exiſte de neceſſario pōt ſequi duꝫ ꝓclusio: ſcz tā de ineſſe q̄ꝫ de cōtingenti pro poſſibili. Probat iſta cōclusio ſicut quinta prius probata ē. Undecima cōclusio. In modis ꝑticularib^ꝰ negatiuis ſi illa de neceſſario ſit affirmatiua: ⁊ illa de cōtingēti negatiua: ſequit cōclusio de contingēti ad vtrūlibet. Probat eodē mō ſicut 4^a.
Duodecia cōclusio. Si vl'is affirmatiua ſit de neceſſario ⁊ ꝑticularis affirmatiā de ꝓtingēti ſe^z ꝓclusio de cōtin^tⁱ pro p9^lⁱ. Et poſſet ꝓbari ſicut in modis vlib^ꝰ. Tredecia ꝓ^ꝰ. A^ozꝑti^rⁱ vel ambab^ꝰ ꝑti^bꝰ q̄liter cūq̄ diſponant nō fit ſil^mꝰ. qꝫ ſūt da^leꝰ termi i gb^ꝰ oi ⁊ i gb^ꝰ nulli. Nam qñ minor eſt contingens ⁊ vl'is ⁊ maior particularis de nōio: termini in quibus

omi sunt.aial albũ bõ.Et in quib⁹ de necessitate nulli.aial album tunica.Qñ autẽ maior ẽ particularis ꝓtingens ⁊ minor vniuersalis negatiua de necessario:termini in quib⁹ de necessitate oi sunt.auimal albũ curuus: ⁊ termini in quib⁹ de necessitate nulli.aial albus pix. Si ꝯo minor fuerit vniuersalis affirmatiua de necessario ⁊ maior particularis de ꝓtingenti: termini in quib⁹ de necessitate oi sunt.album cignus aial.⁊ termini in quib⁹ nulli sũt.albus nix aial. Si ꝯo ambe sint particulares termini in quib⁹ omni sunt.aial album bõ.termini in quibus nulli sunt.aial album inaiatum.

Decimaquarta cõclusio epilogat predicta:⁊ ẽ hec.Omnes cõbinationes vtiles in mixtione de inesse ⁊ cõtingenti sunt vtiles in mixtione de necessitate ⁊ contingenti: dũ tñ illa de necessario ponat loco illi⁹ de inesse. Est tñ differentia in hoc. q: si illa de necessario sit negatiua ⁊ alia de cõtingenti affirmatiua sequit duplex cõclusio.s.negatiua de inesse ⁊ negatiua de contingenti ꝑ possibili.sic autẽ non erit in mixtione de inesse ⁊ ꝓtingenti.

Dubitatur secũdo. vtrum ex

vna de necessario ⁊ alia de cõtingenti valeat sillogismus in z^a figura. Pro rñsione supponendũ est q̃ in ꝗ nono capitulo determinat arestotiles de mixtiõe sillogismoꝝ ex vna de necessario ⁊ alia de cõtingenti in z^a figura.⁊ cõtinet duodecĩ cõclusiones. Prima cõclusio.In z^a figura vniuersali affirmatiua de cõtingẽti ⁊ vniuersali negatia de necessario sequit duplex cõclusio.s.de inesse ⁊ de cõtingẽti pro possibili. Probat arestotiles arguendo in cesare:⁊ reducẽdo ad primaꝫ figuram per cõuersionẽ simplicem illi⁹ de necessario.Sed q̃ sequatur cõclusio de inesse ꝑbat arestotiles.q: ex opposito conclusionis cũ maiore infertur oppositũ minoris. Dicit preterea q̃ dicta cõclusio similiter posset probari arguẽdo in camestres. Scõa cõclusio.In modis vniuersalib⁹ z^c figure ex affirmatiua de necessario ⁊ negatiua de cõtingenti nulla sequit cõclusio. Primo q̃ nõ sequat cõclusio de cõtingenti . Patet.in tali enĩ dispositione stat conclusio de necessario que opponitur cõclusioni de cõtingenti:arguẽdo in istis terminis:albũ bõ cignus.Scõo q̃ nõ sequat cõclusio de necessario.Probat duab⁹ rationibus.Prima ẽ. q: in scõa figura nõ sequitur conclusio de necessario nisi ambe premisse vel saltem vniuersalis negatiua fuerit de necessario. Sed neutrũ hoꝝ est in ista mixtiõe q̃ ⁊c. Scõa ratio.q: cũ tali dispositione stat vniuersalis affirmatiua de necessario:arguẽdo in istis termis: mouens aial vigilans.Et capit hic mouẽs ꝑ motu sensus vel imaginatiõis.q: oẽ vigilãs mouetur quãtum ad spiritus missos a corde ad sensus exteriores. iõ reputat arestotiles istaꝫ verã:oẽ vigilans de necessitate mouet. Tertia cõclusio.In tali mixtione ex ambab⁹ negatiuis fit sillogismus. q: illa de contingeti conuersa in oppositã qualitatẽ fit sillogism⁹ in cesare vel camestres. Quarta cõclusio.In tali mixtione ex duab⁹ affirmatiuis nulla sequitur cõclusio . Primo q̃ nõ sequit de ineẽ vel necessario.Patet q: in scõa figura semp concluditur negatiue. Modo ꝓclusio negatia de inesse vel necessario nõ sequitur nisi altera ꝑmissarũ sit negatiua de inesse vel necessario . Sed q̃ nõ sequat cõclusio de cõtingenti siue affirmatiua siue negatiua. Patet q: in tali dispositione stat vna vniuersalis negatiua de necessario que interrimit ꝓclusionẽ tã affirmatiuã q̃ negatiuã de ꝓtingenti arguẽdo in istis terminis:albũ cignus bõ. Quinta cõclusio In modis ꝑticularib⁹ scõe figure si maior fuerit negatiua vltis:⁊ maior particularis affirmatiua:sequit cõclusio de cõtingenti ꝑ possibili Patet q: conuersis illis de necessario simpliciter fit sillogismus in ferio. Sexta ꝓclusio In modis ꝑticularib⁹ scõe figure affirmatiua de necessario ⁊ negatiua de cõtingenti nõ fit sillogismus.probat sicut precedẽs cõclusio. Septima cõclusio.In modis ꝑticularibus secunde figure affirmatiua de necessario ⁊ negatiua de cõtingenti : vel ambab⁹ affirmatis nõ sequit conclusio.probatur sicut 4^a: ⁊ posset probari etiã ꝑ indefinitũ. Octaua cõclusio.Ex ambabus negatiuis illa tñ de necessario existẽte vniuersali fit sillogism⁹ imꝑfect⁹: qui ꝑficit cõuertẽdo in oppositã qualitatẽ illã de cõtingenti. Nona cõclusio. Ex ambabus ꝑticularib⁹ vel indefinitis nõ fit sillogismus.Termini in quib⁹ de necessitate oi sunt: albũ aiatũ aial. Termini in quib⁹ de necessitate nulli sunt.albũ inaiatum aial . Decima cõclusio epilogat ꝑdicta:⁊ ẽ hec. Ex predictis manifestũ est q̃ vniuersali negatia de necessario fit sillogism⁹ ꝓcludens duplicẽ ꝓclusionẽ.s.de inesse ⁊ contingenti pro possibili . Undecima cõclusio.In mixtione de contingẽti ⁊ necessario codẽ mõ sillogisandꝫ est sicut ex mixtione de inesse ⁊ contingenti.intelligẽdo q̃ semp loco illius de inesse ponat illa de necessario. Duodecima cõclusio.Palã ẽ ex dictis q̃ oẽs sillogismi hui⁹ figure sunt imꝑfecti.ꝑficiunt autẽ ꝑ reductionẽ ad $ꝑ^{am}$ fi^{am}.

Prior.

Dubitatur tertio vtrum in

tertia figura valeat si m^{o} ex mixtõe de ꝓtingẽ
ti et nccio. ꝑ solutõe supponit q̃ arestoteles
in decimo ca ^{lo} de termiat ō gñatõe mixta sil
logismoꝝ de necessario et ꝓtingẽti. in 3 ^{a} fi ^{a}.
in quo intẽdit duodeci ꝛclusiões. Pria ꝛclu
sio in tertia figura ex mixtis ō necessario ⁊ cõ
tingẽti ambab^{o} affirmatis se ^{2} ꝛclusio de ꝓtin
genti et nõ de ineẽ. Secũda ꝛclusio in mõis
vl'ibus negatis tertie figure illa ō nccio exñte
affirmatia se ^{2} ꝛclusio de ꝓtingẽti et nõ de in
eẽ. Tertia ꝛclusio: In mõis vl'ibus negatis
si illa de necessario sit negatia se ^{2} du^{x} ꝛclusio
sc3 de ineẽ et ꝓtingenti ꝑ p^{o} ^{1t}. Quarta ꝛclu
sio ex mixtis de cõtingẽti et necessario in 3 ^{a} fi
gura nũquã se ^{2} ꝛclusio de nccio. Quita cõ
clusio. In 3 ^{a} figura mioze negatia de ꝓtingẽ
ti fit si m^{o} impfect^{o}: q̃ pficit ꝑ ꝓuersiõez ei^{o} in
opposita q̃litatẽ. ſ3 si dicta mioz fuerit negatiua de nccio nõ fit si m^{o}. qz sũt dabiles termi
in qbus de necessitate oi. vt somn^{o}: equ^{o} doz
miẽs: hõ. capiẽdo ly hõ ꝑ medio: ⁊ ly somn^{o}
ꝑ maioze· et ly equ^{o} dozmiẽs ꝑ mioze: Termini in qbus ō nccitate nulli sũt somn^{s}: equ^{o}
vigilãs: hõ: Sexta ꝛclusio in mõis pti ^{b} af
firmatis 3 ^{c} figure vna de necessario et alia ō
ꝓtingenti sequit ꝛclusio ō ꝓtingẽti solũ. Sep
tima ꝛclusio i mõis ptic'arib^{o} tertie figure af
firmatia exñte de nccio ⁊ negatia de ꝓtingẽti
sequit ꝛclusio de ꝓtingẽti solũ. Octaua ꝛclu
sio patz ex eisdẽ mõis si illa de nccio fuerit ne
gatia sequit du^{x} ꝛclusio: sc3 de ineẽ et ꝓtin
genti ꝑ possibili. Nona ꝛclusio ex vna vli ⁊
altera pti ^{rt} et mioze negatia ō ꝓtingẽti fit sil
logism^{o} impfect^{o}: qui pficit ꝑ ꝓuersiõez mio
ris in oppositã q̃litatẽ. Decia ꝛclusio in p̃dic
ta dispositiõe si fuerit negatia de necessario
nulla se ^{2} ꝛclusio. ꝑbat sic de mõis vlibus.
Undecia ꝛclusio epilogat p̃dicta. ex predictis
manifestũ ẽ q̃ si et quo erit si $^{m\,o}$ in tertia figu
ra: et quãdo sequit ꝛclusio de ꝓtingẽti et q̃ si
ō ineẽ. Duodecia ꝛclusio oẽs si $^{m\,t}$ b^{o} fi ^{c} sũt
impfecti. ꝑfitiunt autẽ ꝑ reductõez ad p̃mã fi
gurã. Tũc rñdet ad dubia p̃ ^{o} ad p̃ ^{m} q̃ semp
valet si m^{o} ex altera de necessario et altera de
ꝓtingẽti duab^{o} ꝛditionib^{o} obſuatis. p̃ma ẽ q̃
maioz sit vl'is. z ^{a} q̃ mioz nõ sit negatia de ne
cessario. Secũdo rñdet ad z ^{m} dubiũ q̃ in se
cũda figura valz p̃dicta mixtio duab^{o} ꝛditiõi
bus obſuatis. p̃ma q̃ maioz sit vl'is. sc̃da q̃ il
la de nccio sit negatia. Tertio rñdet ad tertiũ
dubiũ q̃ i tertia figura valz p̃dicta mixtio du
abus ꝛditionibus obſuatis. p̃ma q̃ altera p̃
missaꝝ sit vl'is. secũda q̃ mioz nõ sit negatia
de necessario.

Ad rationes ante oppositu3

Ad p̃mã ⁊ ad sc̃da sil'rñdet q̃ nõ debite ar^{1}
eo q̃ in tali mixtõe p̃missa de ineẽ debz eẽ de
in eẽ sim ^{r}: hic autẽ ponit mioz de ineẽ vt nũc
Ad tertiã ōz q̃ sbiectũ ꝛclusiõis debz restrin
gi ad standum p̃scise ꝑ eisdẽ sic sbiectũ mio
zis. Ad q̃rtã ōz q̃ nõ sequit eo q̃ mioze ne
gatia i tertia figura nihil sequit. Si vo mioz
q̃ est de cõtingẽti negatia ꝓuertat in oppositã q̃litatẽ tũc bene sequit ꝛclusio. nõ qdẽ ne
gatia: ſ3 ptic'aris affirmatia de ꝓtingẽti. g̃ ⁊c.

Queritur duodecimo vtru3

ois si m^{o} sit in aliq̃ triũ figuraꝝ. Et vi ^{z} q̃ nõ. qz
iste ẽ bon^{o} sillogism^{o}. ois bō est aial. oẽ aial
ẽ sb ^{a}. g̃ ois bō est sbstãtia. et tñ nõ est in aliq̃
triũ figuraꝝ. g̃ nõ ois si m^{o} est in aliq̃ triu3 fi
guraꝝ. Scõ ^{c} ex ꝑpõib^{o} exclusiuis redupli
catis et infinitis fit bon^{o} sillogism^{o}: et tñ non
est in aliq̃ triũ figuraꝝ. Tertio ar ^{2} sic iste est
bon^{o} si m^{o}. sortes vidz oẽz equũ. prunell^{o} est ẽ
qu^{o}. g̃ sortes vidz prunellũ: et tñ nõ est in aliq̃
triũ figuraꝝ g̃ ⁊c. In oppositũ ẽ arestoteles.

Sciendũ primo q̃ pro decla

ratõe termioꝝ q̃stiõis ponũt q̃uoz distinctio
nes et vna suppositõ. Pria distinctõ est b ^{c}.
du^{x} ẽ si m^{o}. qdẽ est ka ^{c_o}: cuius vtraq3 p̃missa
rum est ka ^{ca}. Ali^{o} est ypo ^{c_o}: cuius vtraq3 vl'
altera p̃missaꝝ est yp ^{ca}. Secũda distinctio.
Du^{x} est si m^{o} ka ^{c_o}. qdẽ est cui^{o} mediũ est ter
min^{o} cõis cõiter tent^{o}. Ali^{o} est cui^{o} mediũ est
termin^{o} singularis sin ^{r} tentus. sic si m^{o} exposi
tori^{o}. Tertia distinctio si m^{o} ka ^{c_o} itez ẽ du^{x}
qpẽ est ꝓstitut^{o} ex rectis quidã vo ex 'obligs.
Quarta. Si m^{o} ka ^{c_o} est du^{x}· qdẽ est ostẽsiu^{o}
qui assumit duas p̃missas in mõ ⁊ figura dis
positas: vtute c^{o} dispõis ifert suã ꝛclõez. Ali^{o}
est si m^{o} ex ypothesi: qui ex ꝓcesso a rñte ifert
aliq̃ ꝛclusiõez: ex cui^{o} interemptõe infert suã
ꝛclusiõez ꝑbandã. Et ille iterũ est du^{x}. qz qdã
ẽ ad ipossibile: de quo dicet in sc̃o b^{o}. Ali^{o}
est si m^{o} ad trãsũptum: q̃ se trãsfert ad ypothe
sim ꝑ bandã: ex ypothesi ꝛcludit ꝑpositũ. vt si
opponẽs velit ꝑbare q̃ aia bois est in morta
lis: tũc petitio cõsensu rñtis: q̃ idẽ est iuditiũ
de aia equi et bois: et transfert opponẽs ad ꝑ
bãdũ q̃ aia equi ẽ in mortalis: quo ꝑbato in
fert p̃ncipale ꝑpositũ: sc3 q̃ aia bois est ĩmor
talis. et ꝑ p̃cõcessionẽ rñtis. sibi datã · Sup
positio est hec. Aliquẽ sillogismũ esse in aliq̃

trium figurarū est ipsum habere duas ꝑmissas: in q̃bus extremitates ꝛclusiōis vniunt in aliq̃ medio vispo ⁱᵒ ſm exigētiā dispositōnis alicuius figure.

Sciendū tertio q̃ quintus.

tractat⁹ in q̃ arestoteles declarādo q̃dā ꝑ⁹ supposita in gñatione sillogismoꝝ tā vniformi q̃ diffoꝛmi doꝛ resolutōnes sillogismoꝝ in sua ꝑncipia. Et ꝓtinet q̃tuoꝛ capitula. quoꝝ ꝑmus in quo ostendit numer⁹ figuraꝝ sillogisticaꝝ cōtinet ꝑn ⁿ duas ꝛclusiones. Pria oes si ᵐᵉ impfecti pficūt ꝑ reductōes ad modos vlres ꝑ ᵉ figure. Quā ꝛclusiōes relinquit notā tā ex dictis q̃ ex dicendis. tū q̃ dictū est si ᵐᵒᵇ impfectos pfici ꝑ reductōes ad ꝑmā figurā. Tū q̃ statim ꝓbabit q̃ oes sil ᵐᵉ sunt in aliq̃ triū figuraꝝ. Scda ꝛclusio q̃ est ꝑncipalis ᵇ⁹ ca ⁱᵈ est hec. ois sillogism⁹ est in aliq̃ triū ꝑdictaꝝ figuraꝝ. patet q̃ ois si ᵐᵒ siue affirmati⁹ siue negatiuus: siue vlis siue ꝑticularis ē ostēsiu⁹ ꝑ ex ypothesi. sz ois talis est in aliq̃ triū figuraꝝ q̃ ꝛc. Mioꝛē ꝓbat arestoteles. ꝑmo quātū ad ei⁹ ꝑmā ꝑtē: scz q̃ ois si ᵐᵒ ostensiu⁹ est in aliqua trium figuraꝝ. cui⁹ ꝓbatōes innuit in quinq̃ ꝛclusiōibus. Pria q̃ tangit in illa ꝑte text⁹ si q̃ oporteat a de b sillogisare: est hec. ad sillogisandū aliquā ꝓpōes nce est sumere vnaz ꝓpositionē si ꝑticipantē vtroq̃ termio cū propositōe sillogisāda. vt ad sillogisandū istā cōclusōes b est a: nō oporz accipe istaz eandez ꝓpōes ꝑ afite a est b. Sz vnā aliā q̃ tūc petere ꝛet ꝑn ᵐ: ex quo ꝓpō assumpta est eadē cum ꝓpōe sillo ᵇᵃ. Scda ꝛclusio q̃ tangit ibi. si autē a de c est hec. ad sillogisandū aliq̃ ꝓpositōes nō sufficit cape vnā ꝑmissam etiā in qlibet figura. q̃ ex vnica ꝑmissa nihil sequit formalit z sillo ᶜᵉ. Tertia ꝛclusio que tangit ibi Si autem a sumat de alio: est hec. ad sillogisandū aliq̃ ꝛclusiōes nō sufficiūt q̃cunq̃ due ꝑmisse: si oportet quālibet illaꝝ ꝑticipare vno termio cū ꝓpōe sillogisāda. intelli ᵇᵒ q̃ si vna ꝑmissaꝝ ꝑticipet vno termio et altera ꝑticipet altero termio: et ambe nō ꝑticipēt eodē termino. patz q̃ si ad sillogisandū istā ꝛclusiōes b est a: sumat aliq̃ ꝓpō nō ꝑmunicās aliq̃ termino cū ista ꝓpōe sillogisanda: nihil ꝓhibet fieri sillogismū. ad b autē non erit nisi ꝑ ea q̃ sumpta fuit. B est q̃ talis sillogism⁹ nō ꝛcludz istā b est a: eo q̃ altera ꝑmissaꝝ semꝑ erit inꝑtinēs et nō ꝑmunicās in altero termio cū ꝛclusiōe. Quarta q̃ tangit ibi omio enī dicim⁹ est hec. ad sillogisandū aliquā ꝓpōes oporz accipe terminū mediū q̃ aliq̃ modo se habeat ſbiciēdo vel ꝑdicādo in ordie ad termios ꝓpositōis sillogisande. patz q̃ sic sillogism⁹ simplicit q̃ est in ꝓtractus ad aliq̃ ꝛclusiōes ꝓcedit ex ꝑmissis sim ʳ et nō ꝓtractis seu copulatis ad aliq̃ ꝛclusiōes: sic et sillogism⁹ ꝓtract⁹ ad hāc ꝛclusiōes vel illā debz ꝓcedere ex ꝑmissis copulatis ad talē ꝛclōes. sz ꝑmissas copulari ꝑ aliq̃ ꝛclusiōes est ipas ꝓuenire in aliquo termio medio ꝑ illas ꝑmissas se habēdo ſbiciēdo et ꝑdicādo in ordie ad termios ꝛclusiōis sillo ᵇᵉ. Ex q̃ ꝛcludit arestoteles q̃ nce ē mediū eē cōe vtriq̃ extremitatū. nō qdē ꝓmunitate ꝑdicatiōis. sz ꝓmūi ᶜᵉ copl'atōis extremoꝝ ꝛclusiōis. Quinta ꝛclusio q̃ tāgit ibi q̃ sit nce: est hec. omnis sillogism⁹ est in aliq̃ mium figuraꝝ. q̃ in oi sillogismo ostēsiuo sumitur aliq̃ mediū cōe vtriq̃ extremitatū: Et ᵒ ꝑ plicit. q̃ vel illud cōe subīt vni extremo z ꝑdicat de alio: et ᶜ est ꝑma figura: vel ſbicitur vtriq̃ et ᶜ est tertia figura. vel ꝑdicat de vtroq̃: sic ē scda. Et licz aliq̃ ꝛclusio possit sillogisari ꝑ vnū mediū vel ꝑ plura: semꝑ tñ redibunt eedem figure. quia si mediū varietur variabitur et sillogism⁹. Etiā q̃ litercuiq̃ mediū variet necesse est ipm se hre ad extrema altero triuz ꝑdictoꝝ mōtū. q̃ ois talis sillogism⁹ erit in aliqua triū figuraꝝ. Ex his quiq̃ ꝛclusiōib⁹ posset formari talis rō ad ꝓbandū ꝑmā ꝑtē ꝑdicte mioꝛis. q̃ in oi sillogismo ostensiuo nce ē accipere aliq̃ ꝓpōes ꝑ quā oīdit ꝑdicatū cōclusiōis de ſbiecto. vel q̃ illa ꝓpō sumit sola: et sic nō fit sillogism⁹: vt dicebat scda ꝛclusio vel illa ꝓpō sumit cū vna alia: et B du ʳ. Ꝑ ille due ꝓpōes cōicāt vtroq̃ termio cū ꝛclusiōe sillogisande: et sic nō fit sillogism⁹: sz petit ꝑn cipiū. vt dicebat ꝑma ꝛclusio. vel in nullo termino ꝑticipāt: et sic itez nō fit sillogism⁹: quia sunt in ꝑtinētes respectu ꝛclusiōis sillogisande. vt dicebat tertia ꝛclusio. vel ꝑticipāt in altero termio tantū. et B du ʳ. vel ille due ꝓpositōes copulāt ſbiciēdo vel ꝑdicādo vnū terminum mediū cū extremis sillogisande vt tangebat in 4ᵗᵃ ꝛclusiōe: vel nō et sic nō fit sillogism⁹. Si sic B est ꝑplicit sic dicebat quinta ꝛclusio. q̃ vel ille termin⁹ medi⁹ ſbicitur in ꝑma et ꝑdicat in scda. et sic est ꝑma fr ᵃ vel ꝑdicat in vtraq̃: et sic est scda. vel ſbicit in vtraq̃ et sic est tertia. Et cū non sint plures habitudies mediī ad extrema ꝓpōis sillogisande: segt q̃ ois sillogism⁹ ostēsiu⁹ est in aliqua triū figuraꝝ. Cōsequēt ꝓbat z ᵃᵐ ꝑtē ꝓxdicte mioꝛis: scz q̃ ois sillogism⁹ ex ypothesi est in aliq̃ triū figurarū. ꝑ cuius ꝓbatiōe adducit duas ꝛclusiōes partiales. Pria cōclusio omnis sillogism⁹ ad impossibile est in ali

Prior.

qua triū figurarū p ² qz ois si mo ossiu° ē in ali qua triū figurarū. sz ois si mo ad imp° 1c q̄ ad eius pmū pcessuz ē ossiu° g̃ ꝛc. Mior patz qz si mo ad impossibile ex pcesso ab adꝟsario cū vna maifeste ꝟa ossiue sillogisat aliqd fl'm: ex c° falsi 1c ifert falsitatē ppois pcesse a rñte vt si qs pponat istā ppoez. diamit ē assimit: et rñs eaz negauerit: tūc acci ² ꝟdictoria illius sz q̄ diamit est simit. ex q̄ infert q̄ inbabū dātia erūt eqlia pfectis .i. q̄ numer° ipar erit eqlis pari: qd est imp° 1c: ex c° imp° 1c infertur fl'tas ppois assumpte. diamit est simit: ⁊ tandē pcludit veri ° sue ꝟdictorie: diamit est assimit: q̄ erat pclusio pbāda. Scda pclusio Alij si mi sūt in aliq triū figurarū. patz qz in oi b° alijs si mi 6 ex ypothesi fit sillogism° ad trā sūptū· sz ois si mo ad trāsūptū est in aliq triū figurarū: cū ondat ex aliq trāsūpto vnā pcl'oez vel aliquā pcl'oez. g̃ oes si mi ex ypothesi sunt i alq triū figurarū. Infert vlteri° q̄ ois si mo pfi cit p pmā figurā reducēdo ad mos vl'es prime figure.

Sciendū tertio q° circa hunc

textū incidit vna difficultas. Utrū ista sit ꝟa l' fl'a. diamit ē assimit. Rñdet p q̄tuor suppositōes ⁊ duo dicta. Pria suppō quadratuz ē figura bñs q̄tuor latera eqlia. Scda suppō. Diamit. est linea lōgissima in q̄drato diuidēs q̄dratū in duas ptes eqles pcedēs ab vno cono q̄drati ad aliuz, sibi ꝟdictoriū. Tertia suppositō costa q̄drati est linea q̄ claudit q̄dratuz c°mōi sūt q̄tuor linee ex qbus constituit q̄dratū. Quarta suppō. Simit ē idē qd pmēsurabile coste q̄drati. Primū dictū ad B q̄ aliq q̄ntitates sint pmēsurabile 1es oportz q̄ beant vnam mēsurā cōez q̄ aliq̄tiēs sūpta reddat pmā q̄ntitatē pscise: et illa eadē aliq̄tiēs sūpta reddat scdaz q̄ntitatē pscise. vt numer° par et numer° impar sunt q̄ntitates pmēsu 1es. qz bñt mēsuraz cōez sz vnitates. vnitas enī bis sūpta reddit pscise q̄ntitatē numeri paris. Et etiā vnitas ter sūpta reddit pscise q̄ntitatē numeri iparis. Scdm dictū ista ppō diamit ē coste simit est fl'a. pz qz diamit ē assimit .i. nō pmensura 1es coste q̄drati. Licā scdm capitulū sequēs ozitur vna difficultas. qd fit angul° egcur°. Rñdetur p duas suppōes et vnū dictū. Pria suppositō · A cētro circl'i ad ei° circūferētiā ptendant due rēti diametri: pcludē ° vnā portōez circuli: q̄ sez diametri vocēt ab: ex ductu autē istaz duaz diametroz ab a cētro circuli ad e° circūferētiā causat triāgul° g vōt triāgul° semi circl'i. Et anguli causati ex incidētia lineaz ab sup circūferētiā circl'i vocāt āgl'i seicircli.

Scda suppositō a pūcto a ad pūctū b ptēdat linea recta pcludēs vnā portōez circl'i q̄ linea vocet basis tūc angli causati ex incidētia basis sup circulū ex vtrauz pte vocāt anguli iscisiōis signa 1es p istas lras c d· Sz triāgul° causat° sup lineas a b vocat triāgul° egcur° siue egtibeaz: c° anguli cāti ex ptractōe ipi° basis sup lineas a b vocāt eq̄ anguli ad basim: signabiles p istas lras e f. Dictū ē istō triāgul° egcur° est triāgul° pstitut° ex trib° rectis lineis equalibus.

Conclusio responsalis omnis

sillogism° ē in aliqua triū figurarū. pclusio satis pz p rōez text°. intelli °° tamē pcl'oez de sillogismo ka °. qz ois sillogism° ka °° est formalit vel reductie in aliqua triū figurarū.

Dubitatur primo vtrum in

oi sillogismo nce sit aliq̄z pmissaz eē vl'ez ⁊ aliquā eē affirmatiaz. p dubio suppōit q̄ arestoteles in z° ca lo ostendit aliqua ncio regsita ad B q̄ aliqs sillogism° dispōat fm aliq̄z figurā. et cōtinet quiqz pcl'oes. Pria est. in oi sillogismo nce est aliquā pmissaz eē affirmatiuā. Scda pclusio in oi sillo mo nce ē aliquā pmissaz esse vl'ez. qz si neutra pmissaz eēt vl'is segrēt aliq̄ illoz duoz incōueniētiū: vel q̄ nō ostēdat propositū: vel q̄ petereť pncipiū. q̄z qlibet impedit qualitatē sillogism .i: saltē pbati. pnia pz quatuor exis. Quoz pmū ē mozale. nō enī sequit. voluptas est studiosa. Sz musica est voluptas. g̃ musica est studiosa. qz vel in maiore sumit voluptas p musica voluptate: et c ē petitō pncipij. vl' sumit p aliqua alia voluptate: et c nō ondit ppositū nisi ad sbiectū maioris addat signuz vl'e. Alia tria exēpla. sunt mathe 1es. q̄z pmū ē. anguli semi circuli sunt equales. sz a c ⁊ b d sūt āguli semi circl'i. g̃ inter se sūt equales. Scdm exēplū· anguli iscisiōis sūt equales. sz anguli c d sūt anguli inscisiōis g̃ anguli c d sūt equales· Tertiū exēpluz si ab equalib° equalia demāt que manebūt erunt equalia. Sz anguli inscisiōis sūt equales. g̃ ipsis dēptis anguli semi circuli ⁊ āguli semi cuiri erūt equales. isti sillogismi si valēt nisi sbiecto maioris addat signū vl'e. Tertia pclusio Cōclusio vl'is ñ sillogisat nisi ex duab° vlibus sz pticl'aris in drnt pt pcludi vel ex duab° vl'ibus: vel etiā altera vl'is ñ. Quarta pclusio. si pclusio fit vl'is oportz ambas pmissas eē vl'es Si ñ ambe pmisse sint vl'es nō oportz pclusionē eē vl'ez. Quīta pclusio in oi sillogismo necesse ē aliq̄z pmissaz esse fil'em pclusiōi: nō solū quantū ad negatōez et affirmatōez: Sz

quātū ad B qd̄ est eē de in esse vel ꝓtingēti vl' necēio. nō tamē oportz hoīmōi sil'ttudiez attēdere ex pte q̄n tio ꝓpōis. Cōsequēt epilogat oia prius dicta.

Dubitaur secundo vtrū omnis si mo ostet nīi ex trib⁹ termis et duab⁹ propositōib⁹. p c⁹ solutiōe supponit q̄ arestoteles in B 3 ca 1o docz resoluere si mos i sua pncipia materialia. Et ꝓtinet septē ꝓclusiōes.

Prīa ꝓclusio. oīs si mo hz tres termios et non pl'es. pz qz oīs si mo vn⁹ habz vnicā ꝓclusiōez aut pl'es. nō pl'es qz tūc nō essz vn⁹. q̄ hz tātū vnā. vel q̄ illa ꝓclusio ofidit p vnicū medium: vel p pl'a. nō p pl'a. qz tūc si mo nō essz vn⁹. q̄ p vnuz tantum: z p ꝓns est nīi vnū mediuz et duo extrema: z c nō erūt nisi tres termi. q̄ autez si mo ñ sit vn⁹ si ꝓclusio ofidat p pl'a media patz. Supposito q̄ ꝓclusio sillogisāda fit e q̄ debet ꝓcludi p ista q̄tuor media a. b. c. d. tūc oportz q̄ a:z b se habeāt vt totū z ps:z si alit se habeāt ex eis nihil ꝓcluderet. Si vo se habeāt vt totū et pars. tūc ex ipis ꝓcludit c vl' aliq̄ aliud. Si pmū tūc eēnt tres si mi: et sic eadez ꝓclusio ofideret p pl'es si mos. si scōm tūc frustra assumebāt ille pmisse. Scōa ꝓclusio oīs si mo ostat nīi ex duab⁹ ꝓpōib⁹. pz qz oīs sillogism⁹ hz nīi tres termios. q̄ sillogism⁹ hz nīi duas ꝓpōes. patet qz ex trib⁹ termis non fiūt nisi due ꝓpōes: prim dīntes: et ptī ꝓcueni entes. Tertia ꝓclusio si in aliq̄ demōstratōe pmisse nō sint pares. i. sint pl'es vel pauriores duab⁹: tūc nōe est q̄ omio talis demōstratio nō sit sillo ca: vel q̄ aliq̄ sint supta q̄ nihil faciunt ad illatōez ꝓclusiōis. Quarta ꝓclusio numer⁹ ꝓpositōnū si mi ē pfect⁹: qz est par. sz numer⁹ termiorū ē habūdās: quia est numerus impar. Quinta ꝓclusio numer⁹ termiorū sillogismi sēp excedit numerū ꝓpositōnū in vno qz ꝓpōes sūt due: et termii sūt tres. Sexta ꝓclusio in si mis augmētatis aliqī termī sunt pares: et aliqī impares: semp tamē excedūt ꝓpōes in vno: Septīa ꝓclusio numer⁹ propositōnū sēp excedit numerū ꝓclusiōnū i vno.

Dubitatur tertio vtrū vniuersalis affirmatia sit difficilia ad ꝓcludēdū.

p solutōe supponit q̄ arestoteles i B 4to capitulo determiat q̄ ꝓclusio est facilis ad sillogisandū et q̄ difficilis. Et ꝓtinet octo ꝓclusiōes. Prīa ꝓclusio illa ꝓclusio est facilis ad sillogisandū que cōcludit in plib⁹ figuris et p pl'es cas⁹. i. modos. et illa ē difficile sillo lo q̄ i pauciozibus figuris et p pauriores mōs ꝓcludit. Scōa cōclusio vl'is affirmatia solū ꝓcludit in pma fi a et in vno solo mō. vl'is autē negatia in vno mō p c: et duob⁹ scōe. Sz ptic'aris affirmatia ꝓcludit in vno mō p c: et in trib⁹ z c. ptic'aris vo negatia p pmā figurā ꝓcludit in vno o p scōaz in duob⁹ mōis: p tertiā nisi i tribus mōis. Tertia ꝓclusio vl'is affirmatiua ē difficilia ad ꝓcludēdū. Quarta cōclusio vl'is affirmatia ē facilima ad destruēdū p sua ptic'arē ꝑdictoriā q̄ est facile sillo lo: Quīta cōclusio facili⁹ est ꝓstruere ptic'arē q̄ destruere qz pti ro nō pōt destrui nisi p ꝓstructiōez sue vl'is ꝑdictorie: q̄ ē difficilia ad ꝓcludēdū. Sexta ꝓclusio q̄tuor gnia ꝓpositōnū destruit p se inuicē: scz vl'is affirmatia p ptic'arē negatiaz: et ecōtra. pti ro affirmatia p vl'ez negatiaz: z ecōtra. Septīa ꝓclusio ꝓpō vl'is nūquā construit p ꝓpōez ptic'arē sibi sbalternā: sz bene ecōtra. Octaua cōclusio facili⁹ est destrucre q̄ ꝓstruere. qz vl'is ꝓstruit vno mō: sz duob⁹ mōis destruit.

Ad rationes ante oppositū:

Ad pmā dz q̄ ille sillo mo ē vtua r in p a figura. qz nō ort a p a si a nisi p trāspositōez pmissaz. Ad scōaz z tertiā dz q̄ tales si mi fūt formalit vel reductīe in aliq̄ triū figuraz.)

Queritur tredecimo vtruz.

ad scīaz libri pōz ptineat dare artez inveniendi mediū. Et ar 2 q̄ nō qz scia libri pōz ē resolutoria. Sz si daret artē inveniēdi mediū essz inuētia. q̄ zc. Scōo c ista scia tractat de resolutione ꝓnē et nō ꝓntis. q̄ nō hz resoluere si m in sua pn a materialia: z p ꝓns nec habz dare artē inueniēdi mediū. Tertio c in hac scia d̄ termiat de sillogismo nō ꝓtracto. sz regl'e artis inueniēdi mediū solū pnt applicati ad si m ꝓtractum: cū ibi solū sint anīia et ꝓnia. q̄ ad istā sciaz nō ptinet dare artē inueniēdi mediū. In oppositū est arestoteles.

Sciendū primo q̄ pro declaratōe termioz qbus vtit arestoteles i tertu ponunt sex suppositōes.

Prīa q̄ oēs ꝓbiationes tā vtiles q̄ inutiles. scānt p dictōes ꝓtentas in his vsibus. Facana cageti daffenes bebare gedaco. Bebali stāt: sz nō stāt febas bebas et becas. Scōa supposito ꝑdictaz nouē dictōnū sex p c trissillabe repsentāt ꝓbinatōes vtiles: et alie ro trissillabe repsentāt ꝓbinatōes inutiles. Tertia suppositō q̄ anīs ad sbiectū vel ꝑdicatū ꝓclusiōis ē termi⁹ q̄ vere vl'r et affirmatiue nat⁹ est sbici in ꝓpōe respectu sbiecti vel ꝑdicati ꝓclusiōis. sz ꝓsequēs ad sbiectū vel ꝑdicatū ē termin⁹ q̄ ve vl'r et affirma

Prior.

tiue natus est ꝑdicari ō ſbiecto vel ꝑdicato cō
clusionis. Extraneū vero ad ſbiectū vel ꝑdica
tum ꝓclusiōis est termin⁹ q̄ vere vl'r et negati
ue natus est subijci vel ꝑdicari de ſbiecto vel
ꝑdicato ꝓclusionis. Quarta suppositō in pre
dictis sex dictionib⁹ vltia vōlis de signat qlī
tem et q̄ntitatē ꝓclusionis sillogisande. ita q̄
si in vltimo mō ponat a designat ꝓclusionem
vl'ez affirmatiuā. Et e designat vl'ez negatiaz
J vero designat ꝑticularē affirmatiaz. ſz o de
signat ꝓclusionē ꝑtic'arē negatiaz sillogisan
dā. Quinta suppō ꝑdicaꝫ dictionū ſz ⁸ voca
lis rep̄sentat totā ꝓclusiōez sillogisandā. Sed
ꝑme vōles q̄ sunt a et e rnt̄at extrema ipi⁹ cō
clusiōis: ita q̄ a rep̄sentat ꝑdicatū: z e rnt̄at ſb
iectū ꝓclusiōis sillogisāde. Sexta suppositio
in ꝑdictis dictōib⁹ iste tres lre b. c. d. dsignāt
habitudiez medij ad ꝑdicatū ꝓclusiōis. ita q̄ b
denotat mediū eē ꝓxis ad ꝑdicatū ꝓclusiōis: z
c denotat mediuz eē axis ad ꝑdicatū ꝓclusiōis
d vero denotat mediū esse extraneū ad ꝑdi
catū ꝓclusiōis. Sz iste tres lre f g h denotant
habitudinē medij ad ſbiectuz ꝓclusiōis: sic scz
q̄ f denotat q̄ mediū debet eē ꝓxis ad ſbiectū
ꝓclusionis. g vo denotat eē axis ad ſbiectū cō
clusiōis. ſz h denotat q̄ mediū debz eē extra
neū ad ſbiectū cōclusiōis. Jsta suppositō patz
p hos vsus. Predicat a b sequēs: c ꝑcedit: d
sit extra. E subit: f segtur g ꝑcedit: h sit extra.

Sciendu secudo q̄ in sexto

tarctatu dat are ¹ᶜᵒ artme iueniēdi mediuz ad
qlibet gen⁹ ꝓclusiōis si ᵉᶜ cōcludēdū. Et ꝑtiet
tria ca ¹ᵃ. in q̄ꝫ ꝑmo determiat b⁹mōi artem
inueniēdi mediū. Et ꝓtinet duas ꝑtes ꝑn ¹ᵉᵒ.
quaꝫ ꝑma ꝓtinet ꝯz ꝓclusiōes. in ꝑma tāgit in
tentū. et ē hec: Hūc dicēdū est quo erim⁹ ydo
nei ad sillogisandū ad ꝓpositū: et p̄ quā viaz
sumāt ꝑn ⁸ ad inferēdū qualibet ꝓclōez. quia
nō solū oportz ꝓsiderare gnātōes sillogismoꝝ
ſz etiā oportz hre ꝓmptitudiez faciēdi eos.
Alie quiqz ꝓclusiōes sequētes tāgūt quiqz cō
sideratōes gnales. Quaꝫ ꝑma ē. eorꝫ q̄ sunt
q̄dā sūt talia q̄ de nullo ꝑd et vl'z ꝑdicant. vt
cleon et callias: et cuz B omne q̄ est singula
re et sen ¹ᶜ. nā pene vnūqq̄ sensibiliū est b⁹
mōi vt de nullo ꝑdicet nisi z ᵐ accēs. vt dicē
do album est sortes: veniens est callias. Alia
sunt q̄ ꝑdicātur de istis: et etiā alia ꝑdicant ō
ipsis vt aial ꝑdicat de hoie et homo de callia
Alia sunt q̄ de alijs ꝑdicāt: et de q̄bus nec p̄
ora ꝑdicant nisi ꝯm oppiniōez. i. denomiatie
q̄z alias estz ꝑcessus in ifinitū: q̄ est ſt'm: q̄z
insursū ꝑgētib⁹ q̄ꝫ stat: vt patebit ꝑmo po
sterior. Scōa ꝓsideratio est hec. data aliqua
ꝓclusiōe oportet ꝓsiderare illa q̄ sūt ꝓuertibi
lia cuz termis illius cōclusiōis: sicut sūt ꝑdices
et ꝑprie passiones eorꝫ. Tertia ꝓsidertō. opor
tet ꝓsiderare an dētia ꝓxia et extranea: ꝓclusi
onis ꝑbāde. Quarta ꝓsideratō. oportet ꝓside
rare q̄ sunt illa ꝓxia q̄ ꝓsequūtur ecnalif in eo
q̄ q̄d est et q̄ accidētalif. Quinta ꝓsideratio.
oportet ꝓsiderare illa q̄ ꝓsequūtur ꝯm verita
tem. et illa q̄ ꝯm oppinionē. q̄z quāto aliquis
plura taliuz poterit inuenire: tāto magis erit
ydoneus. ad sillogisandā ꝓclusionē ꝓpositaz
Et quanto talia erūt verioza: tanto efficatius
demōstrabit. Alie quiqz ꝓclusiones tāgūt qui
qz ꝓsideratōes vtiles. Pria ē b ᶜ. ad dādū ꝓse
quēs alicui⁹ oportz dare illud q̄ se ² ad ipm
totū. i: q̄ ꝑdicat vl'z de ipso. Et ad sumēduz
a rīdētia oportz accipe illud q̄ antecedit vni
uersaliter. i. ſbijcit vl'r: nō tamē q̄ signū pl'e
ponat ad ꝑdicatū. vt dicēdo hominez esse oē
animal: vel musicam eē oēm disciplinā. quia
illa ꝓpositio in qua signum vl'e ponit ad ꝑdi
catum est inutilis et impossibilis. vt ōis hō ē
omne animal: vel iusticia est oē bonū. Scōa
ꝓsideratio ad dandū ꝓxia alicuius oportz sum
mere ꝓxia ꝑpria z nō cōia ad vtrūq̄z extremū
ꝓclusionis. Tertia cōsideratō ad danduz vel
ad sumendū extranea alicui⁹ extremi ꝓclusio
nis oportet sumere extranea ꝑpria et nō cōia
ſbiecto et ꝑdicato. Quarta ꝓsideratio oportet
sumere ꝓxia q̄ semp̄ vel vt in plurib⁹ cōsequū
tur. Quinta cōsideratō nō oportet sumere p̄
conuertibilib⁹ illa q̄ sequūnt ad oia. Jn scōa
ꝑte declarat artem inueniēdi mediū. Et conti
net duo puncta. q̄z ꝑmū cōtinet octo cōclusio
nes. Prima ad ꝓcludendū vl'ez affirmatiaz
oportet capere mediū q̄ sit cōsequēs ad ſb
iectum ꝓclusiōis: et illud idē sit antecedēs ad
ꝑdicatum eius: et sic fiet ſt ⁿᵒ in barbara. Se
cunda ꝓclusio. ad ꝓcludēdum ꝑtic'arez affir
matiuā oportz capere mediū q̄ sit antecedēs
tā ſbiecto q̄z ꝑdicato ꝓclusionis: et sic fiet sillo
gism⁹ in darapti Tertia cōclusio ad cōcludē
dum vl'ez negatiuaz in scōo ꝑme et in p⁰ z ᵉ
oportet capere medium q̄ sit axis ad ſbiectū
et extraneū ad ꝑdicatū. Quarta cōclusio ad
ꝓcludēdū vl'ez negatiuā in scōo scōe oportet
capere mediū q̄ sit axis ad ꝑdicatū z extrane
um ad ſbiectū. Quinta ꝓclusio ad sillogisā
dam ꝑticularē in z⁰ ꝯ ᵉ tunc sumendū est me
dium q̄ sit antecedēs ad ſbiectū et extraneū
ad ꝑdicatum. Has quinq̄z ꝓclusiones decla
rat p ordinē arestoteles in vno notabili: sup
posito scz q̄ ꝑdicatum ꝓclusionis significet p
a: et p b consequens ad ipsum: et p c axis: p d
vero extraneum ad ꝑdicatum ꝓclusionis. Si

e sit subiectus ꝓclusiōis. et f ꝓsequēs ad ipm. g
añs. et b extraneū ad subiectus. B suppoñto ꝑ
bat pmā ꝓclusiōes. nā si quis velit ꝓbare istas
ꝓclusiōes. oē e est a: debet ꝑ medio capere e
f: sic arguēdo in pmo primo. oē e f est a. oē c
est e f. g omne c est a. Declarat scōs scōas con
clusione. nā siquis velit ꝓbare istam cōclusio
nē: quottā e est a: debet ꝑo medio cape. f c:
arguēdo sic in pmo 3e. omne f c est a. oē f c
est e. g quottā e est a. 3o declarat tertiam cō-
clusiōes. nā siquis velit ꝓbare istam cōclusio
nem. nullū c est a: debet ꝑ medio cape: d f:
arguendo in scōo pme. nullū d f est a. oē c est
d f: g nullū c est a. 4to ꝓbando istam: nullū
c ē a. in 1o scōe debs ꝑ medio capi b h arguē
do sic. oē a est b h. nullum c est b h. g nullum
c est a. Ultimo ꝓbat quintā ꝓclusionēs. nā ad
cōcludendū in scōo 3e istā ꝑticularē negatias
quottam e non est a: debet ꝑo medio capi d
g: sic arguendo: nullū d g est a. omne d g est
e. ergo quottas e non est a. Sexta conclusio
ad sillogisandū ꝑticularem affirmatias in di-
recte debet capi ꝑ medio b g: arguēdo sic. oē
b g est a. omne c est b g. g omne c est a. q cō
clusio si cōuertat: tunc seqretur illa conclusio
ꝑticularis affirmatia: quottā a est c. Septia
cōclusio. volenti ꝓbare aliquā ꝓclusiōes inspi
ciēdū ē ad añcedētia añia et extranea ꝑdicati
et subiecti cōclusiōis. Et ad ea ꝑ spiciendū est
per q ꝓbatur omne genus. ꝓclusionis. hoc au
tem fit ꝑ predicta g ꝛc. Octaua conclusio q
inspiciendo ad ꝓmia et añcedētia oportas cape
añcedentia et ꝓmia magis vltra. quia cuicunqs
in est minus vniuersale: etiā eidem in est ma
gis vniuersale.

Sciendū tertio q in secūdo

puncto ꝓbat arestoteles ꝓbinatiōes inutiles.
Et ꝓtinet quinqs conclusiōes. In quar prima
resumit ꝓbinatōes ꝑius enumeratas. Et sub
dit vnum documētū q nō oportas capere illa
q̄ sequntur ad omnia .i. tam ad subiectum q̄s
ad ꝑdicatum conclusiōis. quia ex ipsis nō pōt
fieri sillogism: necqs affirmati cū arguere
ex puris affirmatis in scōa figura: nec negati
uus cū ipsa de nullo possint negari. Scōa
cōclusio tangit pmam ꝓbationē inutilēs qñ
medium est consequens ad vtrumqs: scilicet
ad subiectū et ꝑdicatū conclusionis tunc talis
cōbinatio est inutilis. quia in tali dispositōe ar
gueretur ex puris affirmatiuis in scōa figura
Tertia conclusio tangit scōas ꝓbinationem in
utilem qñ medium est antecedēs ad ꝑdicatas
et extraneum ad subiectum: talis dispositio ē
inutilis: qr in tali dispositione ar minore ne
gatiua in pma figura. Quarta ꝓclusio tāgit
tertiam ꝓbinatōes inutilem: scs quando medi
um est extraneū ad vtrumqs: ꝓbinatio est in-
utilis. quia ar ex puris negatis. Quinta cō
clusio recitat vnam ꝓsideratione antiqrū quas
ponebāt valere ad concludendū negatie. et ē
hec. data aliqua cōclusiōe negatia oportas vi
dere ad añcedētia subiecti z ꝑdicati: et videre
an illa ꝓmia sint sibiinuicē ꝓtraria: et si sic tunc
sunt cōueniēntia media ad ꝓcludendū ꝑdica-
tum non inesse subiecto. Et de hoc exemplifi
cat in termis non significatis. fs extra textū ꝑt
poni tale exemplū interminis fcatis. vt si illa
ꝓclusio nulla iustitia est iniustitia sit sillogisan
da: tunc ꝓsequēs ad subiectū est vtus: et ꝓmis
ad ꝑdicatum est vitum. iō vtrumqs pōt sumi
ꝑ medio ad ostendendū illā ꝓclusiōes. nā pm
qō ē vtus potest accpi ꝑ medio in scōo pme
arguendo sic. nulla virtus est iniustitia: omis
iustitia est virtus. g nulla iustitia est iniustitia
Et similiter possas exemplificari in primo scōe
etiā vitiū pt sumi ꝑ medio in 2o 2e arguēdo
oīs iiustitia est vitiū. n a iustitia ē vitiū g nulla
iustitia est iniustitia. Istam ꝓsideratōes rep:o
bat arestoteles. qr vel ad ꝓcludendū talē con
clusiōes oportet sumere vtrumqs ꝑ medio: vl
alterum tanti. nō vtrumqs qr talis sillogism
haberet plura media. non alterū tantū. qr al-
terū non habs vtutem ꝓcludendi ratōe dicte
ꝓsideratōis. Sz pmo habet vtutes ꝓcludendi
ratione tertie regule superi date: et etias rōe
qrte regule superius datē.

Conclusio responsalis. Ad

ista scientiā ꝑtinet dare artē inueniēdi medi
um. patz qr finis 1o scie est pfecta ꝓgnitio sil-
logismi: q nō pt bre nisi sciam prompte z fa
cile ꝓponere si mos. g ista ars est nccia in ista
scientia.

Dubitatur primo vtrū pre

dicta ars inueniendi medium valeat in si mo
ex ypothesi. ꝑ dubio supponēdū ē q are 1o
in B 2o ca 1o oñdit artē ē sufficētē ad oēs si m
et ꝑtinet sex ꝓclusiōes. Pria ꝑdicta ars ē ge
neralis ad oēs si m ꝑ imp 1e. patz qr ipa ē ge
neralis ad oēm si m oñsiuū: vt patuit ca 1o pce
denti. g est gñalis ad omnē si m ꝑ imp 1e. ꝓmia
patet qr qcqt sillogisat oñsiue: sillogisat ꝑ im
possibile: et econtra g ꝛc. q autes ꝓclusio si ta
oñsiue possit sillo re ꝑ imp 1e probat arestote
les in ꝓclusiōe ꝑti affirmatia et vli negatia
et sit hec ꝓclusio: nullū c est a: ostēsiue sillo ta
in camestres ꝑ mediū b b. g nullū e est a. ista
ꝓclusio ꝑ eos dē termios sillogisatur ꝑ imp 1e

Prior. primus

capiendo ꝓdictoriū ꝛclusiōis cū maiore ad in ferendū ꝓriū minoris arguēdo sic in darij. oē a est b b quotā e ē a g̃ quotā e est b b. ꝛclusio est falsa. g̃ aliq̃ ꝑmissar. non maior. g̃ minor q̃ est ꝓdictoria ꝛclusiōis poris si mt ostensiui. Et tunc vltra ista minor scz quotā e est a est falsa. g̃ sua ꝓdictoria: nullū ē est a est ba. et illa fuit ꝛclusio principalis si mt ostensiui q̃ mō sillogisat p impossibile. Sl'z q̃ illa cōclusio sillo ta p impossibile possit ostensiue sillogisari ꝓbat arestoteles. quia ex oppositō ꝛclusiōis sillogismi p impossibile cum ꝑmissa q̃ manet eadem in sillogismo ostensiuo et p impossibile: infertur oppositum illius q̃ fuit ostensū p impossibile. Et similiter potest declarari de particlari affirmatiua. in B tamen est dra inter sillogismum ostensiuum et p impossibile. quia in sillogismo ostensiuo necesse est q̃ ambe premisse sumant tanq̃ vere. z in sillo mo p impossibile necesse est q̃ altera ꝑmissarum sumat quasi fla Scda ꝛclusio ars predicta generalis ē ad omnem sillogismum ad transsumptū. quia licet sillogismus ad transsumptuz nō ostendat ꝑn cipalē ꝛclusionē p hanc artem: tamen ostendit conclusionem ad quā se transfert. iō quo ad illam ꝛclusionem indiget ista arte. Tertia conclusio ista ars est generalis ad omnes sillogismos fm q̃litatē in subiectis: et etiā ad sillogismum fm inspectionē pticularīū. cōtingit enim et alio modo sillogisare quedā boz vt vniuersalia p particularē īspectionē ex ꝓpothesi: B est sumpta ꝓuertibilitate termioz. vt determiat arestoteles p termios nō fcatios tā de vl'i affirmatiua q̃ negatiua. qz talis si mo sillogisat vl'e p ptic'are. g̃ in tali sillogisatōe mdigz arte ꝑdicta. Quarta ꝛclusio p artē dictā fiunt si mt de mō. qz in talib' oportet aspicere ad antecedētia ꝓnia z extranea sicut in illis de ineē. g̃ ista ars est eis gnaral'sicut i illis de in esse. Est tamen in B dra. qz in sillogismis de ineē oportet capere anticedētia ꝓnia et extranea q̃ sint r in sunt vel nō insunt. Sz in illis de cōtingenti oportet cape antecedētia ꝓnia et extranea q̃ ꝓtingunt vel possunt ineē. ex qb' infert arestoteles q̃ nō ē p' lc aliquē sillogismū fieri nisi fm artē datā. patz qz nō ē p' lc aliquez sillogismū q nō sit in aliq̃ triū figurar. Sz ois talis fit fm artē dictā g̃ tc. Infert z b q̃ ꝑdicta ars inueniendi mediū est cois ad omnem phiaz: disciplinā: et artē. p phiaz intelligit scientias speculatias. p artē scias pticas. Et p disciplinā: scias morales siue actias. Quita cōclusio tangit regulas qbus prompti erim' ad quemlibz sillogismū. Pria est ad sillogis andū oportet habūdare in cōmunitatib' ante cedētalibus et extraneis: et ista ꝓstituere per tres termios q̃ sunt mediū et duo extrema cōclusionis. qz sic maxime sillogisat ꝓpositū: za regula alit ꝓsiderandū est ad sillogisandū cōstructie et alit ad sillogisandū destructiue. qz destruētē oportz aspicere extraneuz subiecti aut ꝑdicati: nō autē ꝓstruentē. Tertia regula alit est ꝓsiderandū ad sillogisandū fm veritatem .i. demōstratie: et alit ad sillogisandum fm opinionē .i. thopice et dya cc. qz ad sillogisandū demōstratie oportz cape ꝓpōes veras sz ad sillogisādū dialetice sufficit cape ꝓpōes ꝓba lcs. Sexta ꝛclusio remouet q̃tiā dubiū dictū est eni istā artē eē methodū: Cū etiā dictū sit q̃ sit necia et vtilis ad inueniēdū meditum in q̃libz scia: ideo posset aliqs credere q̃ p istā artē possint sillo ri ꝑn a sciaz. B remouet dicens q̃ nō. qz ꝑn q̃ sunt circa singulas scientias ꝓgnoscūt p expigentiā sicut ꝑn a astronomie habēt p sensū memoriā et expigētiaz. Nā ꝑbi frequēt ꝓsiderātes in motib' astroz de nocte apparētib' inuenerūt ꝑn a astronomie ex qbus ꝑncpijs facile formauerūt rōes z demōstratōes. et sicut est de astrologia: ita ē de alijs scis. ym tamē licet illa ars non sit vtilis ad sillogisandū ꝑn a: tamē est vtilis ad sillogisandū et demōstrādū ex ipis. qz bita cognitōe ipoz ꝑncipioz p ex pigentiā tunc ptinet ad istam artem ponere istā ꝑn a in forma si ca et ex his formare demōstrationes. nā si nihil obmittatur fm historiā .i. sensū eoz q̃ fm veritatē dicta sunt de ꝓpti b' ante bo z extraneis subtilit et ve poterem' formare si mos de his quoz potest esse si m'. ꝓgnoscim' etiaz faci r quoz nō ꝑt eē demōstratio aut si m'. Cōsequēter epilogat de omnib' ꝑus dictis.

Dubitaur secundo vtrū ars:

diuidēdi sit vtilis ad inuenīēduz mediuz si mt sum r vel demōstrati. Et vi 2 q̃ nō: qz arestoteles reꝓbat antiq̃s vten b diuisione ad sillogisanduz. p dubij solutōe supponit q̃ arestoteles in B 5 o ca lo reꝓbat q̃sdaz oppiōes fla's antiq̃z circa artē inueniendi mediū: dicerunt enim qdā q̃ diuisio esset necessaria et sufficiens ad inuētōez medij si c: eo q̃ valet ad demōstrandū diffinitōez de dito: inq̃ demōstratione saluat potissima tō si mt sum r. Et cōtinet q̃tuor conclusiōes. q̃z. Pria est q̃ talis via sillo bi ꝓtinet aliq̃ mō sb arte inueniendi medium ꝑus data. qz diuisio .i. si m' diuisu est velut infirm' si m' .i. si m' quo ad ꝓcessum sed est infirm' .i. indebite disposu' quo ad z m eius ꝓcessum. Sz B latuit antiq̃s vētes

via diuisiua ad ꝓcludēdū diffinitōes de dito q̄ sunt decepti q̄ nō intellexerūt ꝙ nō cōtingit sillo ꝛc p viam diuisiuā: neq̄ intellexerūt quō ꝓtingit sillogisare p artē p̄us datā. Secūda ꝓclusio p sillogismū diuisiuū nō p̄t ꝓcludi dicō de diffinito. patet q̄ nullꝰ si ꝰ capiēs mediū ꝓmunius maiori extremi ꝛc sillogisat vl'ez affirmatiuā: Sz si ꝰ diuisiuꝰ est hꝰ mōi q̄ nō sillogisat vl'ez affirmatiaz. et p ꝑis non valet ad sillogisādū dicōes de diffinito: q̄ debet vl'z sillo ꝛc. Scēa rō. iste sillogismꝰ est inutilis ad ꝓcludendū dicōes in quo petit p̄n ꝝ. Sz in sillogismo diuisiuo petit p̄ncipiū q̄ ꝛc. Maiorē vtriusq̄z ratōis ꝓbat ducꝰ exemplis. Prim. oē aial est mortale vel ĩmortale. sz oīs hō est animal. q̄ oīs homo est mortalis vl' ĩmortalis. sz nullꝰ hō est ĩmortalis. q̄ oīs hō est mortalis. in illa maiore est petitio p̄ncipij. q̄ deberet eam ꝓbare sez istā nullꝰ hō est ĩmortalis: et tamē assumit eam tanquā verā. Item illud mediū q̄ō est aial est ꝓmuniꝰ p̄dicato ꝓclusionis q̄ō est mortale et sic est ꝓmunius maiori extremitati. Scōm exempluz. oē animal mortale est habens pedes vel nō habens pedes. sed omnis homo est aial mortale. q̄ omnis homo est habens pedes vel non habēs pedes. sz non est nō hās pedes. q̄ ē habens pedes. Jn isto exemplo est petitio p̄ncipij ex pte maioris q̄ est eq̄ dubia sicut conclusio p̄ncipalis: ꝛ accipitur mediū ꝓmuniꝰ maiori extremitati. Tertia ꝓclusio p si ꝝ diuisiuū ñ ꝓtingit demonstrare ad aliq̄ō aliozꝝ predicatozꝝ: puta neq̄z ꝓpriū neq̄z accidēs. probat vnico exemplo. vt si qs velit ꝓbare q̄ diameter est simiter: ꝛ arguerēt sic. oīs lōgitudo est simiter vel assimiter. sed diameter est lōgitudo. q̄ diameter est simiter vel assimiter. et est bonꝰ sillogismus. sed si vlterius snb sumatur ista minor: diameter non ē simiter: inferendo: q̄ diameter est assimiter: ibi est petitio p̄ncipij. quia ista minor sumpta est eque dubia sicut cōclusio principalis. Quarta cōclusio tangit duo correlaria. Primum est q̄ per diuisionem nō est sillogisare affirmatiue vel negatiue ꝓpositum. patet q̄ p eam nō ꝓtingit sufficienē sillogisare diffinitōes de diffinito q̄ nec aliq̄ō p̄dicatorum. Scōm correlariū mōꝰ diuisiuꝰ nō ē vtilis ad sillogisandū dicōes de dito: ad q̄ō tñ maxime vi ꝛ esse vtilis. Cōsequenē epilogat oia determinata in p̄cedentibus capitulis.

Dubitatur tertio vtrū omnis sillogismus ex ypothesi si fiat. fiat fm illam artem p̄us datā. p responsiōe ponit due difficultates. Prima est ista. Utrū p idē medium possit ꝓclusio sillogisata per impossibile: sillo ꝛc ostensiue: et econtra. Respōdet p tres suppōes et vnū dictū. Prima suppositio. in sillogismo p impꝰ ꝛc sunt tres ꝓcessus. quorū p̄mꝰ ꝓcedit ex opposito ꝑdictozio. ꝓpōis negate a respōdente: q̄ vocatur ypothesis: cum vna manifeste ꝓa ad inferendū vna ꝓclusionem manifeste falsam. et illum primum processum vocat arestoteles sillogismuz mendatij. Secundus processus procedit a falsitate cōclusionis primi processus ad falsitatem vnius promisse. Tertius procedit a falsitate illiꝰ premisse ad veritatem sue contradictorie: que fuit ypothesis negata a respondente. Secūda suppositio. Conclusio sillogismi mendatij conuenit in vno eius termino cum conclusiōe sillogisanda per impossibile: et in alio termino differt ab eadē. Tertia suppositō est ille terminus in quo conuenit ꝓclusio sillogismi mēdatij cum conclusione sillogisanda p impossibile debet capi ꝓ medio. ad sillogisandā dictā ꝓclusionez ostensiuam. Dictum est illud. Cōclusio sillo ꝛa p impꝰ ꝛc sillogisat ostensiue: capiendo ꝑdictozīū si ꝝ mēdatij cum premissa vera: inferendo ꝑdictozum alteriꝰ p̄misse. Ex quo patet q̄ non p idem medium ꝓclusio sit ꝛa p impossibile sillogisat ostensiue. patz q̄: mediū p q̄ō sillogisat aliqua ꝓclusio p impꝰ ꝛc ñ ingredit ꝓclusiōez sillogismi mēdatij: et tñ p q̄ō sillogisat ostensiue eadez ꝓclusio p̄us sillo ꝛa p impossiqile ingredit conclusiōez sillogismi mendatij. q̄ ꝛc. Exemplū huiꝰ possz sic formari. hec ꝓclusio nullum e est a. sillogisata p impossibile sic: omne a est b b. q̄tam e ē a. q̄ q̄tam e est b b. ꝓclusio est falsa: q̄ aliq̄ p̄missaꝝ: scilicet minor et vltra minor est falsa: scilicet q̄tā e est a. q̄ sua ꝑdictoria: sez ista: n ꝝ e ē a: erit ꝓa. ista vl'is negatia ē p impꝰ ꝛe si ꝛa p i ꝰ mediū a: q̄ tñ ostensiue sillo ꝛz p mediū b b: sic arguē ꝰ ĩ camestres. oē a ē b b. n ꝝ e ē b b. q̄ n ꝝ e ē a. Scēa difficultas q̄lit ab inuicē differūt si ꝰ ad trāsūptū: si ꝰ fm q̄litatē in sbiectis: ꝛ si ꝰ fm inspectōez ptic'ariū. Rsidet q̄ ꝛ dr̄nt q̄z si ꝰ ad trāsūptū ē q̄ se trāsfert ad a ꝰ magis notū ꝓbādū: Ex q̄ ꝓbato ifert p̄n ꝛc intentuz: ꝓtute ꝓcessi a rite. vt si qs velit ꝓbare q̄ aia sortis ē ĩmortalis: ꝛ beāt ꝓcessuz a rite q̄ ē sile de aia sortis ꝛ aia pl'onis. mō si opponēs trāsferat se ad ꝓbādū q̄ aia pl'onis ē ĩmortal': q̄ ꝓbato ꝓtute ꝓcessi ifert q̄ aia sortis ē ĩmortal': ibi ē si ꝰ ad trāsūptū. Sz si ꝰ fm q̄litatē in sbiectis ē q̄ se trāsfert ad ꝓbādū aliquā ꝓclusiōez q̄ ē sil'is q̄li ꝛio ĩ. veri ꝛio vel falsa ꝰ cū ꝓcl'oe p̄n ꝝ, ꝛ tl'is trāsla ꝰ du' p̄t fieri

Uno mō qñ fit translatio ad aliā ꝓpōnē q̄ cū
pn^lc ē eadē fm q̄litatē.i.fm affirmationē ⁊ ne
gationē:⁊ fm subiectionē.i.fm terminos con
clusiōis.vt sigs velit ꝓbare aliquā ꝓpōnē vni
uersalē:⁊ se trasferat ad ꝓbandū vnā ꝑticula
rē ex q̄ inferat suā vl'em:sil^mo vocat fm q̄lita
tē in sbiectis.Et alio noīe pōt vocari sil^mo fm
inspectōes ꝑticularitū.Alio mō fit trālatio ad
aliā ꝓpōnē q̄ cū ꝓcl'one pn^lc nōn ꝓuenit nec
in q̄litate nec in terminis .vt sigs velit ꝓbare ꝙ
nullū aīal ē egrū:⁊ se trālferat ad ꝓbandū ꝙ
oē aīal ē sanū:q̄ ꝓbato infert ꝑ locū a ꝓtijs:ꝙ
nullū aīal ē egrū:ibi ē sil^mo ꝓpꝛie fm q̄litatē
in sbiectis.Et generaliter pōt vocari sil^mo fm
q̄litatē in subiectis ille q se trālfert ad ꝓbādū
aliquā cōcl'onē q̄ cū ꝓcl'one ꝑncipali hz habi
tudinē localē:Uirtute cui^us hitudinis ē illa ꝓ
bata:⁊ ꝓtingit inferre ꝓcl'onē ꝑncipalem.vt si
qs velit ꝓbare ꝙ domificator ē bon^us ⁊ se trāl
ferat ad ꝓbandū ꝙ dom^us ē bona:q̄ ꝓbato ꝑ
locū ab effectu ad cām inferat ꝙ domificator
ē bon^us:ibi ē sil^mo fm q̄litatem in subiectis.Ex
his ptz rñsio ad dubiū ꝙ ois sil^mo ex ypothe
si vel ē sil^mo per impo^lc:vel ad transsuptū:vel
fm q̄litatē in subiectis: vel fm inspectionē pti
cularitū:aut ꝓtent^us sub aliq̄ illoꝝ. sed q̄libet ta
lis q̄ ad ꝑmū ꝓcessū ei^us vtit arte ꝑdicta.q̄ ois
sil^mo ex ypothesi si fit fit fm artē ꝓdicta.

Ad rationes ante oppositū

Ad ꝑmā dicit ꝙ (sicut dictū ē ōsus ꝑn^mo h^us)
ista scia nō solū ē inuētiua vt sit ibi solus stat^us
sed vt cōponat sillogismū:q̄ cōpōito resoluat
ipsū:⁊ sic finaliter vocatur resolutoria. Ad
z^am negat ꝓña.qꝛ mediū nō solū est ꝑncipiū
ꝓñe.sed etiā ꝓñtis. Ad tertiā rñ ꝑ tres dis
tinctiōes ⁊ tria dicta. Prima distinctio.Du
plex ē materia sil^mo.q̄dā ē materia generalis
cuiusmōi sūt termini ⁊ ꝓpōes. Alia ē spēalis
q̄ magis ꝓpꝛie dz dici ꝓditio materie:cui^us mo
di ē ꝓbabilitas. Scēa distinctio. Du^z ē ꝓ
babilitas . q̄dā est ꝓbabilitas generaliter di
cta:q̄ nō ē aliud q̄ generatio credulitatis ali
cui^us ꝓñe.Alia ē ꝓbabilitas spētialis:cuiusmo
di ē probabilitas demōstratiua: probabilitas
tbo^ca:⁊ ꝓbabilitas so^ca siue apparēs. Ter
tia distinctio ē hec.Du^z ē sillogismus ꝓtract^us
q̄dā ē ꝓtract^us ad materiā generaliter dictā . ⁊
sic ois sillogism^us ꝓstat ex trib^us terminis ⁊ dua
bus propositionibus . Alius est cōtractus ad
conditionem materie:scilz ad probabilitatem
⁊ ille iterum est duplex.qꝛ quidā est ꝓtractus
ad probabilitatē in genere.ali^us est cōtract^us ad
probabilitatē in spētie. Primū dicuz. Ista
scia de sillogismo ꝓtracto ad materiam gene
ralē determinat de sillogismo cōstituto ex tri
bus terminis ⁊ duabus ꝓpositionib^us. Sz
cundum dictum. Ista scientia cōsiderat de sil
logismo contracto ad probabilitatē in gene
re.qꝛ docet inuenire medium ad quālibet ꝓ
positionem sillogisandam.Ex qua arte habe
tur ꝙ nō quilibet terminus potest esse mediū
ad concludendum quālibet conclusionem.qō
non esset nisi in ista arte considerarctur de sil
logismo probatiuo:⁊ sua conclusione . Ter
tium dictum: Ista scientia non ꝓsiderat de sil
logismo cōtracto ad materiam spētialiter di
ctam:vel ad probabilitatem spētialiter dictā :
qꝛ illud videt repugnare ratiōe subiecti hui^us
scientie:que est incontractio. Et per hoc patet
solutio ad tertiam rationē.

Queritur decimoquarto:

vtꝛ omnes orationes reduplicatiue : similiter
omnes consequentie nō sillogistice:sint ad sil
logismū reducibiles Et videtur primo ꝙ non
Prio ꝗ ꝑmā ꝑtem. qꝛ orones reduplicatie nō
sūt sil^lcs. q̄ nō reducunt ad sil^mo.Añs ptz qꝛ si
eēnt sil^lcs B eēt potissime addēdo reduplica
tionē a^ozt extremitati:sic deducit are^lcs i ter
tu.sz B nō.qꝛ reduplica^us denōt cām inherētie
ꝑ^tt ad sbiectū.Sz talis cā attēdit ex ꝑte sbēti
q̄ poti^us dz reduplica^us fieri ad mioꝛē extremi
tatē vel ad mediū q̄ ad maioꝛē extremitatē.
Scēo sic ꝗ scēam ꝑtē.qꝛ ꝓuersiōes sūt ꝓñe nō
sil^ce:⁊ tñ non reducunt ad sillogismū. q̄ non
ois ꝓña ē sil^ca vel ad sillogismū reducibilis .
B^oz ꝑ^z qꝛ in ꝓuersione sūt tñ duo termini.
Tertio sic.Ista ē bona ꝓña nō sil^ca.dom^us est
q̄ paries ē:⁊ tñ nō pōt reduci ad sil^mo q̄ rē.B^oz
ptz.qꝛ in ea sūt tñ duo termini.Et ꝓfirmat in
loco a cōiugatis ⁊ a casibus vbi ē bona ꝓña .
sūt 4^oz termi q̄ iste loc^us nō pōt reduci ad sil^mo.
Jn oppositū est are^lcs.

Sciendum primo. ꝙ pro de

claratiōe termioꝝ ponūt due suppōnes et z^a
distinctiōes. Pria suppō. Jn q̄libz ꝓpōne
reduplicatia 4^oz ꝑn^r regrunt.s.signum redu
plicatiuū:termin^us supp quē cadit illud signū re
duplicatū:ꝑnū ꝑn^lc:⁊ subiectum ꝑncipale.
Secunda suppositio.Reduplicatio nunq̄ est
addenda predicato:sic ꝙ predicatū sit termi
nus supꝛa quē cadit reduplicatio. Patz qꝛ ta
lis propositio ē falsa ⁊ in intelligibilis: ⁊ idez
esset causa inherētie suiipsius.vt ista est in in
telligibilis:homo ē rationalis inq̄tum ratio
nalis:si exponat causaliter. Pria distinctio
Reduplicatū potest dupliciter capi. Uno mō

propzie: z sic est terminus supza quez cadit ĩmediate signũ reduplicatiuũ. Alio modo capitur cõiter pro aggregato ex signo reduplicatiuo z termino supza quẽ cadit tale signum z sic capit petr⁹ hispan⁹ in textu. Scõa distinctio. Reduplicatiuum addi medio põt duplicitер intelligi. Uno modo tãq̃ constructibile alteri cõstructibili: z sic reduplicatiuũ bene potest addi medio. Alio modo tanq̃ pars medij: ita q̃ ipsum medium z ipsum reduplicatiuum fatiant totum medium: et sic reduplicatiuũ non additur medio. Tertia distinctio. Duplex est consequẽtia. quedam ẽ fillogistica: in qua ponunt due premisse in modo z figura disposite: z talis nõ est reducibilis ad aliam cõsequẽtiã. sed de se est euidẽs. Alia est cõsequentia nõ fillogistica: in qua. s. ponit antecedẽs nõ dispositum in mõ z figura: z tñ ex eo sequit necessario consequens: z ois talis ꝓnia est mediate vel ĩmediate ad fillogismũ reducibilis. Exquo sequit q̃ si fit aliqua ꝓnia que nullo mõ fit ad fillogismũ reducibilis ipsa nõ est nẽia. Sequit etiã q̃ ois cõsequẽtia tenet in vtute alicui⁹ ꝓnie fillogistice.

Sciendũ secundo: q̃ in hoc

septimo tractatu determinat are ᵗᶜᵉ de reductione fillogismoꝝ in modos z figuras: z etiã ꝓniaꝝ nõ fillogisticaꝝ ad ꝓnias sil ᶜᵃᵒ. Et cõtiet quinq̃ capitula. Jn quoꝝ p̃ determinat de reductione fillogismoꝝ ex propositionib⁹ de inesse: z ex terminis finitis: rectis: z simplicibus Et ꝓtinet duas ptes. Prima pars ꝓtinet qnq̃ cõclusiones. Prima cõclusio. Post ea q̃ dicta sunt in generatione fillogismoꝝ: nũc dicẽdũ est quõ reducemus fillogismos in p̃dictas figuras. Et bui⁹ rõnem assignat. q̃ ista cõclusio restat de sua tota intẽtione. Nã si inspexerimus generationẽ fillogismoꝝ habebim⁹ potestatẽ inueniẽdi mediũ ad quãlibet cõclusionẽ ꝓpositã: z si pri⁹ reduxerim⁹ fillogismos in p̃dictas figuras habebim⁹ finẽ illi⁹ qõ est ꝓpositũ in pn⁹. Et etiã per illa ꝓfirmabunt pri⁹ dicta z apparebũt manifesta. Alie tres cõclusiones sequẽtes tangũt tria dicta siue docuᵗᵃ.

Primũ est istud. Data aliq̃ ꝓpositiõe sil ᵈᵃ pri⁹ oportet rẽptare. i. resoluere sil ᵐ in duas ꝓpositiones. q̃ facili⁹ est diuidere aliquid in maiora q̃ in minora. sed ꝓpões sunt maiores terminis: eo q̃ cõposita semp sũt maiora bis ex quib⁹ cõponunt. Scõm documentũ habitis duab⁹ ꝓpositionib⁹ oportet videre: q̃ illarũ se habeat vt totũ. i. vt maior: alia vt ps. i. minor. Uel forte intelligit p̃ totum premissam vl'em: z per pte p̃missaꝝ pticulare. q̃ si neutra est vl'is nõ erit ꝓnia illoᶜᵃ. Tertiũ documẽtũ. Oportet videre vtꝝ in sil ᵐᵒ sit sumptũ aliquid supfluũ: vel obmissum aliqd necessariũ z tunc remouendũ est supfluũ. z suscipiendũ necessariũ. Quinta cõclusio remouet vnũ impedimětũ. q̃ eni dictũ ẽ fillogismũ reduci ad duas ꝓpões: crederet aliqs q̃ ois oro reducta ad duas ꝓpões esset sil ᶜᵃ. hoc remouẽs dicit q̃ nõ. Et ꝓbat duob⁹ exẽplis. Primũ nõ substãtijs interẽptis nõ interimit substãtia: sz ptib⁹ substãtie interẽptis iterimit substãtia. g̃ ptes substãtie sunt substãtie. Licet ista ꝓnia sit nẽia z reducta ad duas ꝓpões: non tñ est sil logistica: nisi saltẽ maior ponat vl'is: sic ar ᵈᵒ: Quibuscũq̃ nõ substãtijs interẽptis nõ interimit substãtia. sed ptib⁹ substãtie interẽptis interimit z substãtia. g̃ partes substãtie sũt substãtie. Scõm exemplum · Si bõ ẽ: aial est. z si aial est: substãtia est. g̃ si bõ est: substantia est. ista ꝓnia est nẽia et reducta ad duas ꝓpões: nõ tñ est sil ᶜᵃ propter inordinatũ situm terminoꝝ fm subiectionẽ z p̃dicationem: põt tñ sic ad sil ᵐ reduci. Oẽ illud q̃ posito ponit aial ẽ substãtia. sed boie posito ponit aial. g̃ bõ est substãtia. Et addit are ᵗᶜᵉ q̃ in talib⁹ decipiũtur credentes tales orones eẽ sil ᶜᵃᵒ: eo q̃ videm⁹ cõcl'onẽ nẽio seq. Nã licz ois sil ᵐ⁹ ꝓcludat de nẽitate. nõ tñ ecõtra. Non eni oẽ illud qõ concludit de nẽitate est fillogismus.

Sciendum tertio q̃ in hac se

cũda pte docet are ᵗᶜᵉ reducere orationes nõ sil ᶜᵃᵒ ad sil ᵐᵒᵉ. Et cõtinet qnq̃ cõclusiones. Prima ꝓ⁰ ẽ hec. Habita aliq̃ ꝓnia non sil ᶜᵃ: z ipsa reducta ad duas ꝓpões: reducẽda ẽ ad 3⁰ terminos: quoꝝ vn⁹ predicet in vna z sbitiat in alia. z tũc erit p̃ᵃ figura. Uel vn⁹ illoꝝ p̃dicabit in vtraq̃: z sic ẽ 2ª figura. Uel sbitietur in vtraq̃: z sic est 3ª figura. Et rõ bui⁹ est. q̃ nisi vn⁹ illoꝝ terminoꝝ sumeretur bis: oro nõ posset reduci ad sil ᵐ cũ in ea nõ esset mediũ. Scõa ꝓ⁰. Habita aliq̃ ꝓnia non sil ᶜᵃ iã reducta ad 3⁰ terminos z duas ꝓpões oportz videre ad ꝓclusionẽ si ẽ vl'is aut pti ᵗᶜᵉ. Nam multi in q̃n ᵗᶜ vel q̃li ᵗᶜ ꝓclusiõis cogĩscunt sil logismi. Nã si ꝓ⁰ sit vl'is affirmatia reducẽda ẽ ad pmã figurã: ad quam si nõ possit reduci nõ valet sil ᵐᵒ. Si vo ꝓ⁰ fuerit vl'is: nunq̃ reducẽda est ꝓnia ad tertiã figurã. Si etiã fuerit affirmatia nõ oz reduci ad scõam figurã. Addit pterea pbs q̃ si aliq̃ ꝓ⁰ possit sil ᵗᶜ in diuersis figuris tũc nõ solũ oportet aspicere ad ꝓcl'onẽ: sz ad dispositionẽ medij. fm eni variã dispõnẽ medij variat z figura. Alie 3⁰ ꝓclões tãgunt tria impedimenta. Primum est. quia

frequenter cõtingit falli circa sil. [illegible] credẽdo aliqs eẽ sil. [illegible] q nõ sunt: eo q in tali ꝓnia est dispositio triũ terminoꝝ ꝛ duaꝝ ꝓpõm in fl. ꝛ bul. dat duo exẽpla. Primũ. aristomies intel. [illegible] sp ẽ: ſz arestomies ẽ arestomies itel. [illegible] g̃ arestomies sp ẽ. Ista ꝓnia ẽ nõ sil. [illegible]. tum q̃ neutra premissaꝝ sumit vl'r. tũ q̃ ꝑmisse sunt ve ꝛ cõclu. fla: cũ arestomines sit corruptibil' Si vo a. [illegible] sumerek vl'r sic vi. [illegible]: ois aristomines intel. [illegible] sp ẽ: tũc ipsa erit falsa sicut ꝓclu. Scõm exemplũ. micalus musicus corrũpetur cras: sed micalus ẽ mical. musicus: g̃ micalus corrũpek cras. ista ꝓnia non valet propter cãs pri. dictas. Et subdit q ista deceptio ꝓuenit: eo q nõ putam. differre ꝓpositionẽ ꝑticularẽ a ꝓpõe vl'r. Scõm impedimẽtũ fit eo q in resolutione talis oronis in tres terminos capiunt ꝑ concretis termini abstracti. qõ declarat trib. exẽplis. Primũ ẽ. In ꝑma figura. vt de ncitate nulla egritudo ẽ sanitas: ois hõ est eger: g̃ de necessitate null. hõ est sanus. Secundũ exemplum ẽ in ꝛ. figura. nulla egritudo de ncitate ẽ sanitas: oẽm hoiem ꝓngit cẽ sanũ: g̃ nullũ hoiem nce est esse egrũ. Tertiũ exemplũ ẽ in ꝛ. figura. ci hõi ꝓngit ineẽ sanitatẽ: oi hõi cõtingit inesse egritudinẽ: ergo alicui egritudini ꝓngit inesse sanitatẽ. propter indebitaꝝ mutationẽ terminoꝝ concretoꝝ in abstractos nõ sequit ꝓclusio: eo q ꝑmissis existentib. veris cõclusio ẽ falsa. Nã ꝛ si ꝓnia oia ꝑsit eidem inesse saltem successiue: non tũ ꝑsit sibiinuicẽ inesse. Tertiũ impedimentũ est eo q ad resoluẽdũ sillogismos in tres terminos nõ oportet ẽptare. i. accipe tres terminos simplices: sed aliqñ debem. accipe terminos cõplexos. cui. cãm assignat duplicẽ. Prima ẽ q: qñq termin. q est mediũ in sillogismo nõ est nomẽ simplex impositũ: ĩõ tunc nimis difficile eẽt resoluere talẽ sillogismuꝝ in nomen simplex. Scõa cã. q: qñq extrema cõclusiõis se hñt adinuicẽ ĩmediate per ꝑuationẽ terminũ simplicis. vt si qs velit demõstrare q triangulus eqlater. bẽat tres angulos: poterit capi illud mediũ simplex qõ est triangul. Sed ad demonstrandũ istã: ois triangulus hz tres angulos nõ põt capi aliquod mediũ simplex sed cõplexũ qõ ẽ dio trianguli. Et si extra textũ obiiciat q in duob. exẽplis datis in ꝑ impedimẽto sit bona ꝓnia: cũ in eisdẽ mediũ sit termin. discret. discrete tentus. ãre videt cõclusio sequi de necessitate ꝑ sillogismũ expositoriũ. Potest dici q illorum exemplorum non requirit verificatio vt patebit infra. Aliter dicit q forte ista noia arestomines intelligibilis vel micalus music. nõ sunt noia ꝓpria: sed forte incõcreto sunt noia cõia. Vel potest dici tertio q ſz sequat ꝓclusio de necessitate expositorie: nõ tũ sillogistice ꝛ fm antẽ pri. datam. Quarto põt dici sicut videt sentire are. [illegible] q ſz mediũ sit terminus discret. discrete tentus: nõ tũ est bon. sillogism. expositori.: nec sequitur cõclusio de necessitate. Primũ patet. q: non est reducibilis maior ad vnã de oi: quod tũ de necessitate requirit ad bonũ sillogismũ expositoriũ prime figure. Scõm patet. q: aſſicedens põt esse vera ꝑnte existente falso. Naꝝ si nunc mical. sit musicus ꝛ cras destruat sua musica: tũc ista maior erit vera micalus musicus corrũpet cras. q: nõ erit cras micalus musicus. Et sil'e minor ẽ vera ꝛ cõclusio falsa. s. micalus corrũpet cras. q: cras adhuc erit micalus. Et inde ẽ q conclusio nõ sequit de necessitate. Sed si maior reducat ad vnaꝝ de oi sillogism. erit bon.: sic arguẽdo. Oẽ qõ est micalus music. corrũpet cras. Sed micalus est micalus music.: g̃ micalus corrumpet cras. sicut cõclusio ẽ falsa: ita ꝛ etiã maior. Non eni oẽ quod ẽ micalus music. corrũpet cras: sed sola musica micali ergo ꝛc.

Conclusio responsalis. omnes ꝓnie nõ sillogistice: ꝛ oẽs orationes reduplicatiue sunt ad sillogismũ reducibiles. Prima ꝑs patet ex dictis. Et scõa pars patebit ex dubijs.

Dubitatur primo. vtrum ex obliquis possit fieri sillogismus in oi figura.

Pro responsione ẽ supponendum q arestoteles in B ꝛ. capitulo determinat de resolutiõe sillogismoꝝ ex obliquis. ꝛ intẽdit octo conclusiones. quarũ prima ẽ. In sillogismo nõ semper oportet capere terminos in recto: sed qñq sumunt in obliquo. vt dicẽdo ꝓtraria nõ est eadẽ disciplina: ꝛ nõ dicitur q ꝓtraria nõ sunt vna disciplina. Scõa cõclusio. In prima figura maiore de recto ꝛ minore de obliquo sequit cõclusio de obliquo: vt ois sophia est disciplina: boni est sophia: g̃ boni est disciplina. Tertia cõclusio. In prima figura maiore de obliquo ꝛ minore de recto sequit cõclusio de obliquo: vt cuiuslibet qualis. i. cõtrarij est disciplina. sed bonum est quale: ergo boni est disciplina. Quarta cõclusio. In ꝑma figura vtraq̃ de obliq̃ seq̃tur ꝛ. de obliq̃ ꝛ qñq̃ de recto. Ex. [illegible] ꝑmi: vt cui. cũq̃ ẽ dis. [illegible] illi. ẽ gen.: ſz boni ẽ disci. [illegible]: g̃ bonũ ẽ genus. Exemplũ ꝛ.: vt cuiuscũq̃ ẽ disciplina illud est genus. Sed boni ẽ disciplina: g̃ bonum ẽ ge-

nus. Quinta ꝛclusio. In z^a figura negatia
existe de obliq̃ se^z ꝛ^o sicut in mois affirmatis
Probat duob^o exēplis. Primū. Nulli^o mot^o
aut gsfationis ē mot^o aut genera^o. Iz volup^tas
est generatio vel mot^o. g̃ voluptas non ē mo-
tus vel generatio. Scōm exēplū. Nulli^o signi
ē signū. sed ipse risus ē signū: g̃ ipsi^o risus nō
ē signū. Sexta ꝛclu^o. In z^a figura cōō mō
sillogisat ex obliqs sicut i alijs figuris. Pro-
bat exēplo. q: deo nō ē temp^o oportunū: deo
est estas: g̃ estas nō est temp^o oportunū. Afis
patet. q: nihil ē deo perfecti^o. Septima cō
clusio tāgit vnū documentū q̃ in resolutione
sillogismorū ex obliquis termini sunt accipiē
di in recto: tñ in ꝛstitutiōe sillogismoꝝ ex ob-
liqs termini pñt accipi. fm quēlibet casuz no-
minis: vtputa gtñ vt dupli est subduplū. Aut
fm dmñ: vt huic inest B. Aut fm actñ: vt illum
feriēs vel videS. Aut fm ntñ: vt bō est aial. vl'
fm quēcūq; aliū casum. Octaua cōclu^o tan
git aliud documētū: q̃ totiēs predicatuz dicit
inesse subiecto q̃tiēs diuisa sunt pdicata: B est
q̃tiēs modi variari pñt fm diuersitatez casuū:
z B fm qd vel simpliciter vel f^m terminos sim
plices vel cōplexos: vel petes affirmationē z
negationē. Et addit q̃ in h^o mōi resolutōe ꝛsi
derandū determinādūq; ē quod ē meli^o.

Dubitatur secundo: vtrum

reduplicatio debeat addi ad mediū. Pro re-
solutōe supponēdū ē q̃ are^ist in 5° capitulo
docet resolutionē sillogismoꝝ ex reduplicati-
uis. z ꝛtinet duas ptes. q̃rū p^a ꝛtinet duas cō
clusiōes. Cōclu^o p^a. In sil^mo reduplicatis
reduplica^o sp̃ dz addi a^o ext^e extremitati: Iz nū
q̃ medio. Patet 4° exēplis. Primuz ē. si fiat
sil^mo ꝛcludēs q̃ iustitie ē disci^na in eo q̃ bo-
nū: oportet reduplicationē poni ad maiorē ex
tremitatē: sic ar^do. Boni ē disci^na in eo q̃ bo-
nū ē. sed iustitia ē bona: g̃ iustitie ē disciplina
in eo q̃ bonū ē. Si vo addat reduplica^o me-
dio: sic ar^do: Boni in eo q̃ bonū ē: est disciplī
na. sed iusti^a ē bona in eo q̃ bonū ē: g̃ iusti^a
ē disci^na. Maior ē ba z mior fl'a z ē in intelli
gibilis. Cui^o cā extra textū pōt assigri. q: si re-
duplicatio poneret in p̃^to mioris tūc demon
straret vl'itatē p̃^ti. mō ois ꝓpō ē falsa z i in-
telligibilis (saltē affirmatia) in q̃ pr^i vl'e vl'i-
ter suptū. Scōm exēplū. Boni ē disci^na inq̃tū
bonū: sed salubre ē bonū: g̃ salubre ē disciplī
nati inq̃tū bonū. Tertiū exēplū nō exis ē in
opinabile in eo q̃ nō exis. sed bircoceru^o est
nō exis: g̃ bircoceru^o ē inopinabilis in eo q̃
nō exis. Quartū exē^m. Oē sensi^le ē corrupt^le
in eo q̃ sensi^le: ois bō ē sensi^ls: g̃ ois bō est
corruptibilis in eo q̃ sensibilis. Cōclu^o z^a.
Nō ē eadē dispō medij ad sillogisandū ꝛclu
sionē sim^r. i. sine reduplicatiōe: z ꝛcl'onē redu
plicatiuā: q: ad sillogisādū cōcl'onē sim^r abs
q̃ redu^cne oz mediū capi sine reduplicatiōe
vt ad cōcludēdū istā ꝛcl'onē nō reduplicatiaz
bonū ē disciplinatū: sufficit p̃ medio capē ali
qō ens puta bonestū: sic ar^do. Oē bonestuz ē
disciplinatū: bonū ē bonestū: g̃ bonū est disci
pliatū. Sz ad sillogisādū ꝛcl'onē reduplicati-
uā oz mediū capi cū redu^cne q̃ est mioris ex-
tremitatis: sic ar^do. Ens ē disciplinatū in eo q̃
bonestū. sed bonū ē ens: g̃ bonū ē disciplinatū
in eo q̃ bonestū. Et addit are^les q̃ si illo me^m
ens fuisset captū sine redu^cne coartantē ipsū
ad ptē sbiectiuā tūc valuisset solū ad cōcludē
dū conclusionē sim^r z sine redu^cne. In z^a pte
ponit docu^ta ad reducendū oōnes sil^ces ad
alios sil^mos. z ꝛtinet duas pticulas. In q̃z p^a
intēdit septē cōcl'ones q̃ sūt septē docu^ta p:o
sil^mo ofisiuis. Primū documētū est i^do. In
redu^cne ꝛñaz ad sil^mos oportet capē no^n ma-
gis notū p̃ noie mi^o noto: z etiā oōnē p̃ oōe
vt nihil differt dicere suspica^le non ē genus
opina^lio: z opinabile non est qd suspicabile.
ō notio: illaz duarū ꝓpōnū pōt sumi p̃ alia
ignotiore. vñ extra textuz pōt dici q̃ suspica-
bile z opiabile se bñt vt magis cōe z minus
cōe. Opinabile enī dicit firmiorē adhesionez
q̃z suspicabile. Scōm documētū. In sil^mo
oportet capē illos termios in p̃missis q̃ debēt
inferri in cōclusione. vt si ꝛclusio dēat sumi cū
reduplicatiōe: oportet illā reduplicationē po-
ni in altera p̃missaz. Ut si debeat cōcludi ista
ꝛclusio: voluptas ē bonū: nō dz poni i p̃missis
reduplica^o: nī ad sillogisandū istā: voluptas ē
bonū in eo q̃ bonū dz in p̃missis poni redu
plicatio. Tertiū documētū multū refert su
mere ꝓpōes vl'es vel pti^res. q: ex vl'ibus pōt
ꝛcludi ꝛ^o vl'is: ex pti^bus aūt neq̃q̃. Differt etiā
in p̃^a figura ponere maiorē vl'em vel pti^rem
q: si sit pti^rio: nulla seq^z ꝛ^o de nēcitate. Si vo
fuerit vl'is se^z de nēcitate ꝛ^o vl'is vel pti^rio f^m
exigētiā minoris sibi addite. Quartū docu
mētū. Propter positiōez exēploꝝ nūq̃ accidit
incō^no. q: nō sumūt tāq̃ ba: sicut geometer
dicit lineā pedalē ē rectaz z sine latitudie: qō
nō ē ita. iō nō oportz exēpla ē ba. Exēplo cni
siue expōne sic vtimur nō vt ita sit: Iz vt sētiat
q̃ discit. Quintū documētū. q̃ aliqñ vn^o sil
logism^o pficit per multos psillogisatōes: qñ
.s. maior z mior pbant: nec tñ oportet q̃ h^oc
psilogisationes fiant in eodem mō z in eadē
figura cū pncipali sil^mo. Sextū documētū.

q̃ ad videndū in q̃ figura dz poni sil mo: multū ꝓfert aspicere ad ꝓl'oez. Et si ꝓ fuerit vlis nō pōt eē in tertia figura. Si vo fuerit affir na nō pōt esse in za. Si vo fuerit vlis affirmatia tm̃ pōt eē in p̃ pc. Septimū documētū. Ad interimēdū vnā dionē non oportet destruere totā dionē: sz sufficit vnā ptem interimere: ad cui interēptionē tota dio destruit. sic ad destruēdū ista dionē: aq̃ ē potꝰ humidꝰ: sufficit destruere q aq̃ non est potꝰ: sic ar dꝰ. Dis potus ē trāsmutabilis in substātiā bibētis. Sed aq̃ nō ē bꝰ. g̃ aq̃ nō est potꝰ. z p ꝓs nō ē potus humidus.

Dubitatur tertio. vtrum sillogismi expositorij possint reduci ad aliquaz triū figurarū.

Pro solutiōe suppenēdū ē q i hac za pticula pbs ponit aliq̃ documēta p reductiōe sillogismoꝝ ex ypothesi. Quoꝝ pmū ē q sil mi ex ypothesi q̃tū ad totū sui non reducunt ad aliquā figurā. qz in eis nō sillogisat ppositū ex termis positis. Sed solū vtute ꝓcessiois ipsi rñdentis. quā qdē ꝓcessionē vocat are co ad placitū. qz rndēs ad placitū ꝓcedit illā ypothesim datā. vt si qs velit pbare q ꝗioꝝ nō sit eadē disci na: z petat sibi cōcedi a rndēte q sil'e sit de ptāte z ō disci na: z se trāferat ad pbandū q ꝗioꝝ nō ē eadez ptās: sicar dꝰ: sanati z egrotati nō est eadē ptās. Sed sanatiū z egrotatiū sūt ꝗia. g̃ ꝗioꝝ nō ē eadē ptās. Nā lz ista ꝓ sit sil ec oñsa: z possit ille sillogismꝰ resolui in tres termios' z duas ppōnes. tm̃ nōdū ē sillogisatū ppositū. s. q ꝗioꝝ nō sit eadē disci na: nisi vtute ypothesis ꝓcesse a rndente. Sil'r sil mo ad impo lc nō sillogisat prin lc ppositū: sed sillogisat aliqō impo lc: ex cui impo tc ostendit veritas ppositi. Scōz documētū ē. Nā lz sil mo ad impo lc z sillogismus ad transsumptū ꝓueniāt in B q nō sillogisant p̃n lc ppositū: tm̃ dñt in B q in sillogismo ad trāssumptū ꝓcludit p̃n lc ppositū ex concessione rndētis: vt ꝓcessa ista ypothesi. s. q si fuerit pbatū ꝗioꝝ nō ē eandē ptāez: sil'er erit pbatū q ꝗioꝝ nō ē eadē disciplina. Sz in sillogismo ad impo lc nō cōcludit p̃n lc ppositū vtute ꝓcessiōis rndentis: sed ppter positionez z cōcessionē falsi a rndente. vt si qs ꝓcedat q diameter ē similer: bz concedere nēio illud ex necessitate sl'm q iparia sunt eq̃lia parib. Ex B patet respōsio ad dubiū.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dz q reduplicatio dz poni ad maiorē extremitatē tāq̃ ps extremi illi cui maior extremitas ē ps: nō autem tāq̃ reduplicās maiorē extremitatē. Ad scdam dz q cōuersio pōt reduci ad sillogismū p additionē vni premisse in q̃ idē pdicat de seipso: sic q ꝓuersio ppositiōis affirmatiue dz reduci ad tertiā figurā. Sed ꝓuersio negatiue ad scdam figurā. Ad tertiā dz: q illa ꝓña debet sic reduci ad sillogismū. qñcūq̃ dom ē paries ē. sz domus ē: g̃ paries ē. Ad cōfirmationem dicit q loc a ꝗiugatis z si nō possit reduci ad vez sillogismū: eo q ibi sūt 4 termini: pōt tm̃ reduci ad duos sillogismos vt patet practicanti.

Queritur decimoquinto: vtꝝ ex ppōnib de terminis infinitis eodem mō sit sillogisandū sicut ex ppōnib de terminis finitis.

Et videt p q nō. qz ppō affirmatiua de pdicato infinito z negatiua de pdicato finito eqpollēt. g̃ ex eis nō ꝓsil'r est sillogisandū. Ārs patet. qz inferūt se mutuo vt patet in ꝓuersione p ꝓpositionē. g̃ adinuicē eqpollent.

Scdo sic. Propositio affirmatia de pdicato infinito ē sim r negatiua: exq̃ infert vnā negatiuā. g̃ ex eadē non ē sillogisandū eodē mō sicut ex affirmatiua de pdicato finito. Tertio sic. Termini finiti z infiniti ꝑdicūt. g̃ ppōnes ex eis ꝓstitute sil'r ꝓtradicūt: z p ꝓs nō est ex ipsis eodē o sillogisandū. Jn oppositū ē pbs.

Sciendum primo. q quartū capitulū in q̃ arestoriles determinat de reductiōe figuraꝝ ad seiuicez: q̃ reductio fit qñ eadē conclusio in vna figura ꝓclusa: oñdit posse ꝓcludi in alia p sillogismū ostensiuū: nō autē per impossibile cōtinet ser ꝓclusiōes. Quarū pma ē. Qñ eadē ꝓclusio pōt ꝓcludi in duabus figuris: sillogismꝰ ꝓcludēs talē ꝓclusionē in vna figura pt reduci ad aliā figurā vbi cōcludit eadē cōclusio. sicut sillogismꝰ negatiuꝰ p̃ r reducit ad sillogismū negatiuū zc: z econtra. Scōa cōclusio. Nō oēs sillogismi pme figure pñt reduci ad scdam figurā. Patet qz barbara z darij nō reducunt ad scdam figurā: eo q in ipsa solū concludit negatie. Sed celarēt z ferio reducūt ad cesare z camestres maiore vtriusq̃ ꝓuersa sum r. Tertia cō: lusio. Cesare camestres z festino reducunt p cōuersionē ad celarēt z ferio. baroco autē nō reducit per ꝓuersionē. Quarta cōclusio. Nō oēs modi tertie figure reducunt ad primam nec econtra. Scōa pars patet. qz licet darij et ferio reducantur ad datisi z ferison per conuersionem minoris: tamen barbara z celarēt nō reducunt ad tertiā figurā p ꝓuersionem: eo q in za fia solū cōcludit pti r. Scōo pbat

p^a ps ꝛcl'onis. q: bocardo nō reducit p ꝛuersionē ad pmā figurā:sed oēs alij mōi tertie figure reducunt ad primā figurā vel per ꝛuersionē p accidēs vel simplicē.Exquo infert vnū corrolariū q pma figura ⁊ tertia adinuicē reducunt per conuersionē minoris:⁊ hoc intelligendo de cōuersione illi^o que dz esse minor in pma figura.Et ió licz disamis reducat per ꝛuersionē maioris:oportet tñ pmissas trāsponi:⁊ tūc illa maior ꝛuersa fiet minor in prima figura.Sil'iter pma figura ⁊ z^a reducunt ad inuicē p ꝛuersionē maioris ad sensum iā dictū. Conclusio quinta.Modi vl'es z^e figure nō reducunt ad tertiā figurā: cum in tertia figura solum ꝛcludat pticulariter.nec etiā mōi affirmati ʒ^e fi^e pñt reduci ad scdam figurā: eo q in z^a fi^a nūq̄ ꝛcludi ² affirmatie.Dz festino reducit ad ferison p ꝛuersionē simplicē vtriusq; pmisse.Et sil'r felapton ⁊ ferison p cōuersionē vtriusq; pmisse reducunt ad festino. baroco autē ⁊ bocardo nō reducūt. Sexta ꝛclusio tāgit tria corrolaria.Primū ē q baroco ⁊ bocardo nō pñt reduci p ꝛuersionem ad z^am vel ʒ^am figurā:sic neq; reducunt ad p^am Scdm corre^m q solū duo mōi q sūt baroco ⁊ bocardo reducūt p impo^is.Ex dictis manifestū ē q̄liter oporteat sillo^mos ⁊ figuras reduci ad seinuicē:Non qdē vt vna p aliā p fiat:q: p^a p z^am aut ʒ^am nō bz pfici:Sed vt ostendat q̄liter eadē ꝛ^o pōt ꝛcludi in diuersis figuris.

Sciendum secundo. q illud

qntū ⁊ vltimū capitulū in q̄ intēdit de resolutione sillogismor ex termis infinitis ꝛtinet ʒ^o ptes.In quar p^a ondit q negatia de p^to finito nō egpollet affirmatie de p^to infinito.⁊ cōtinet duas ꝛcl'ones. Pria con^o.Affirmatiua de p^to infinito et negatiua de p^to finito: cuiusmōi sūt iste due ē nō albū:⁊ nō ē album nō f^ut idē.Patet q: isti^o affirmationis ē albū: negatiua ꝗria ē ista:nō ē albū.nō autē ista:est nō albū.q̄ nō significat idē.Añs patz trib^o rōnib^o.Pria ē.Sil'e ē de istis ꝓnib^o ē albū:ē nō album.sicut de istis:pōt ambulare:pōt nō ambulare:scit bonū:scit nō bonū. Sed istius pōt ambulare ꝗdictoria nō ē ista:pōt non ambulare.sed ista:nō pōt ambulare. Nec etiam isti affirmatiue scit bonū:ꝗdicit ista:scit nō bonū:sed ista nō scit bonū.q̄ a sil'i isti affirmatie ē albū:nō ꝗdicit ista:ē nō albū: sed ista nō est albū.Minor patz.q: ꝗdictorie nō pñt sil'stare in vitate.ʒ iste due:pōt ambulare:pōt nō ambulare: sil' stāt in veritate.nil eni refert dicere pōt ambulare:⁊ pōt nō ābulare. et dicere potēs ē ambulare:et potēs ē nō ambulare.Sed iste due sil'stāt.q̄ ⁊ sue eqpollētes.⁊ p ꝛpñs nō ꝗdicunt.Et sil'r posset ꝓbari de istis:scit bonū scit nō bonū:q sūt sil' ve.q: iste due qb^o equipollēt:ē sciēs bonū:ē nō sciēs bonū sūt sil ve, cū idē sit sciēs bonū ⁊ sciēs nō bonū.Scda rō q: eē nō eqle:⁊ nō eē eqle nō significant idē. q̄ a sil'i nec iste:nō ē albū:⁊ ē nō albū.Añs pz q: ista affirmatia de pdicato infinito nō ē eqle aliqd ponit:negatia vo nil poit.q̄ nō significāt idē.Sed q ista ē nō eqle aliquid ponat. Probat are^to.q: ad ipsā sequit aliqd .i.subiecto illi^o ꝓpōnis aliqd subiacet:de q̄ vez est dicere q ē ineqle. Alias de q̄libet diceret q ē eqle vel nō ē eqle:qd ē fl'm. q: kimera neutrū boz ē.Sed ista negatiua nō ē eqle nō indiget tali subiecto.q̄ affirmatia de pdicato infinito ⁊ negatia de pdicato finito non significāt idē.Tertia rō.Ad affirmatiuaʒ de pdicato infinito se ² aliqd qd non se ² ad negatiuā de pdicato finito.q̄ nō sunt idem. Añs pz.q: ad istā ē lignū nō albū:se ² ista:q̄ ē lignū. no aūt se ² ad istā:nō ē lignū albuʒ. Scda cōclusio tāgit tria corrolaria.Primū ē isti^o affirmatōis ē bonū:negatio ꝗdictoria nō ē ista:ē nō bonū sed ista:nō ē bonū.Patz q: de q̄libet affirmatio vel negatio ꝗa ⁊ de nullo ambo sil':sed de eodē: vtputa de kimera vel de illo qd vl'r nō ē:falsum ē dicere q ē bonū ⁊ q ē nō bonum Scdm corrolariū.Ista ꝓpō:ē nō bonū ē affirmatiua.Patet q: oīs oro ē affirmatiua vel negatiua.sed ipsa nō ē negatia:cū non sit negatiua isti^o:ē bonū.q̄ ipsa ē affirmatiua.Tertiuʒ corrolariū isti^o affirmatiōis ē nō bonū:nega^o ē ista:nō ē nō bonū.Patz q: cuilibet affirmationi ē negatio opposita.sed ista ē affirmatia: cui^o non pōt assignari alia negatio q̄ zē.

Sciendū tertio. q circa hūc

textū incidūt due difficultates. Pria difficultas Utr eē nō albū:⁊ nō esse albū idē significent Et vi ² q sic.q: ab vno ad aliud ē bona ꝛpñia et ecōtra:vt patuit z^o peri ^ae.q̄ vident idē cōiter significare.In oppositū videt cē are ^lco ī pn^o hui^o capitulī.Rñ ² p distinctionez.q: ista duo significare idē pōt intelligi du^r.Uno^o q̄tuʒ ad modū enūtiādi.⁊ sic nō significāt idem.q: vna bz modū enūtiandi sim^r negatiuū:⁊ alia bz modū enūtiādi sim^r affirmatiuū.Alio mō pōt intelligi q significēt idē q̄ ad veritatē vel falsitatē:⁊ sic sūt idē ⁊ significāt idē.q: si vnuʒ illoz sit vez:⁊ reliquū ncio erit vez. Si etiam vnū sit flʒ ⁊ reliquū . ⁊ inde ē q ī bōa ꝛpñia inferūt se mutuo.Et si obiciat q fm pbz i textu: iste due nō ē albū:⁊ ē nō albū:se bnt adinuicē sicut iste:nō est potens ambulare:⁊ ē potēs

nõ ambulare. ſz iſte due vltie nec ſũt eedẽ q̃ ad modũ enuntiãdi nec q̃ ad vitatẽ z ſ'tratẽ: nec ab vna ad affirmatiuã z ecõtra eſt bona ꝓña. Rñ² q̃ are^lco non intelligit q̃ ſit oino ſile de iſtis z de alijs. ſz ſolũ vult q̃ in illis ẽ ſile quo ad modũ enuntiãdi. qz ſicut iſta ẽ potẽs nõ ambulare: bz modũ enuntiandi ſim^t affirmatiuũ. ita iſta ẽ nõ albũ. z ſicut illa nõ ẽ potẽs ambulare ẽ negatiua: ita ꝓſil'r iſta nõ ẽ albũ: ẽ ſim^r negatiua. Scõa diffi^ta. Utr nõ^n infiniti aliq̃d ponat. Et vi² q̃ nõ p are^lcm p̃ peri^ao. vbi vult ptẽ negatiuã cẽ verã: eo q̃ nõ^n infinitum eq̃liter ẽ i eo q̃d ẽ z i eo q̃d nõ ẽ. In oppoſitu z ar² p are^lcm in pñti ca^lo vbi dicit q̃ huic ẽ nõ eq̃le aliquid ſubiacet: q̃d nõ vi² vez niſi illud nõ^n infiniti nõ eq̃le aliq̃d ponat. Rñ² cõiter q̃ nõ^n ſubſtãtim infiniti nihil ponit: ſz nõ^n infiniti accidẽtale aliq̃d ponit: ſicut B nõ^n nõ eq̃le ponit ſuũ ſubiectũ q̃d ſubiacet iſti nõ eq̃litati. Aliter tñ rñ² ꝓformiter ad ea q̃ dicta ſũt p̃ peri^ao q̃ nullũ nõ^n infiniti ſiue ſbſtantiuũ ſiue adiectiuũ aliq̃d ponit. Patet qz nõ^n aliq̃d ponere ẽ ipſuz virtute ſui p̃^tt p̃dicari de aliq̃ente poſitiuo. Sed nõ^n infiniti eq̃liter p̃dicat de ente z nõ ente q̃ nihil ponit. Ad auctoritatẽ text^ri: q̃ huic noi infinito nõ eq̃le aliq̃d ſbiacet. ſ. ineq̃le: nõ q̃ ipſũ ponat: aut q̃ ad nõ eq̃le ſequitur ineq̃le. Sed ſibi ſbiacz ſm p̃dicationẽ ſic. ſ. q̃ nõ eq̃le p̃dicat de ineq̃li.

Concluſio reſponſalis. cõdẽ mõ ẽ ſillogiſandũ ex ꝓpõib^s de termis infinitis ſicut de ꝓpõnib^s de termis finitis. Iſta ꝓclu^o ſatis ptz tã ex dictis in z^o notabili q̃ ex dicẽdis in dubijs.

Dubitatur primo. vtrum affirmatia de p̃^to finito et affirmatia de p̃^to infinito poſſunt ſil'ſtare. Pro rñſiõe ſupponẽdũ ẽ q̃ are^lco in z^a pte oſtẽdit q̃liter, valet ꝓña a ꝓpõne de p̃^to finito ad ꝓpõnẽ de p̃^to infinito. z intẽdit qnq̃z ꝓclones. Con^o p̃^a tãgit diſpositionẽ 4^oz ꝓpõnũ in fi^a q̃drangulari cui^s p̃m^s angul^s ſit a: in q̃ p̃oat affirmatia de p̃^to finito. ſ. ẽ bonũ. Scõs ẽ b: in q̃ ponit negatia de p̃dicato finito vt nõ ẽ bonũ. Terti^s ẽ c: q̃ ponit ſub b: in q̃ ponit affirmatia de p̃dicato infinito. vt ẽ nõ bonũ. Quart^s q̃ ponit ſb a ẽ d: in q̃ ponit negatia de p̃dicato infinito. ſ. nõ ẽ nõ bonũ. Alie 4^oz ꝓclones tãgũt q̃tuor regulas. Prima ẽ. Ab affirmatia de p̃dicato infinito ad negatiuã de p̃dicato finito ẽ bona ꝓña. vt bene ſequitur ẽ nõ albũ. g̃ nõ ẽ album. Patz qz ad iſtã ẽ nõ albũ: ſequitur iſta: nõ ẽ albuz: vel ei^s oppoſitũ ſtabit. ſed ei^s oppoſitũ nõ põt ſtare. qz iſte nõ poſſunt ſil'ſtare: B ẽ nõ albuz: z B eſt albũ. Scõa regula. A negatia de p̃dicato finito ad affirmatiuã de p̃dicato infinito nõ valet ꝓña. Patet qz nõ ſequitur B nõ ẽ lignũ albũ. g̃ B ẽ lignũ nõ albũ. qz q̃d oino nõ ẽ lignũ nec ẽ lignũ albũ: nec lignũ nõ albũ. Tertia regula. Ab affirmatia de p̃dicato finito ad negatiuaz de p̃dicato infinito ẽ bona ꝓña. vt bñ ſequitur B ẽ albũ. g̃ B nõ ẽ nõ albũ. Patet qz ad iſtã ẽ albũ: ſequitur iſta nõ ẽ nõ albũ: vel ei^s oppoſitũ ſtabit. Sz oppoſitũ ei^s nõ põt ſtare. qz iſte nõ ſil'ſtãt ẽ albũ: z ẽ non albũ. Quarta regula. A negatiua de p̃dicato infinito ad affirmatiuam de p̃dicato finito nõ valet ꝓña. qz nõ ſequitur nõ ẽ lignũ nõ albũ. g̃ ẽ lignũ albuz. Ex his infert dno correlaria. Primũ ẽ. Affirmatiua de p̃dicato finito: z affirmatia de p̃dicato infinito: vt iſte due ẽ albũ: ẽ nõ album: nõ pñt ſil'ſtare. Scõm correlariũ. q̃tuis negatiua de p̃dicato finito z negatiua de p̃dicato infinito nõ ſeinuicẽ ꝓſequant: tñ pñt ſil'ſtare in veritate. qz q̃d nõ ẽ albũ lignũ: nõ etiã ẽ lignũ nõ albũ: igitur ꝛc.

Dubitatur ſecundo. vtrũ ab affirmatiua de p̃dicato p̃uatiuo ad negatiuaz de p̃dicato poſitiuo vel ecõtra valet ꝓña. Pro ſolutiõe, ſupponẽdũ ẽ q̃ are^lco in bac z^a pte compat ꝓpõnes de p̃dicatis poſitiuis ad propoſitões de p̃dicatis p̃uatis. z intẽdit qnq̃z cõcluſiones. Coclusio p̃^a. Eodẽ mõ ſe bñt adinuicẽ q̃ ad ꝓñas ꝓpões de p̃dicatis p̃uatis z poſitiuis: ſicut ꝓpõnes de p̃dicatis finitis z infinitis: ita q̃ affirmatia de p̃dicato p̃uato infert vnã negatiuã de p̃dicato poſitiuo: ſed nõ ecõtra. q̃d facile apparebit diſponẽdo figurã cõſil'em p̃cedẽti cui^s prim^s angul^s ſit a: in q̃ ponat affirmatia de p̃dicato finito poſitiõ: vt eſt eq̃le: Scõs angul^s ſit b: in q̃ ponat negatiua eiuſdẽ. ſ. nõ eſt eq̃le. Terti^s ſit c: in q̃ ponat affirmatiua de p̃dicato p̃uatiuo: ſcz ẽ ineq̃le. Et q̃rt^s q̃ ponit ſub a ſit d: in q̃ ponitur negatiua de p̃dicato p̃uatiuo: ſcz nõ eſt ineq̃le. Scõa cõcluſio ꝓbat vnũ prius declaratũ: ſcz q̃ affirmatiua de p̃dicato infinito z negatia de p̃dicato finito non ſunt idẽ: ſuppoſito q̃ det aliq̃ ꝓpoſitio vniuerſalis in q̃ p̃dicatũ ineſt ſubiecto p̃ aliquib^s ſuppoſitis z p̃ aliquib^s nõ: ſicut poſito q̃ aliqua entia ſint alba z aliq̃ nõ: tũc arguitur ſic. Iſta ꝓpoſitio vniuerſalis: oia entia ſunt alba ẽ falſa: g̃ ſua contradictoria ẽ vera. ſz iſta affirmatia de p̃dicato infinito oia entia ſunt nõ alba: eſt ſil' vera z falſa cum prima. g̃ nõ ẽ ꝓtradictoria p̃me. z per cõſequens

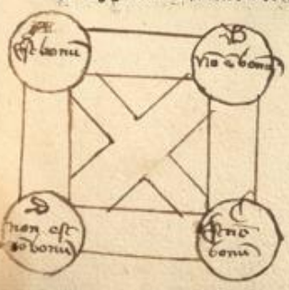

ista negatiua:non oia entia sunt alba erit sua
ꝑdictoria.q̃ a sil' isti° affirmatiōis est albū:ne
gatio nō ē ista:ē nō albū.sed illa negatiua nō
ē albū.Et sicut dictū ē de ista vl'i in pl'i nūero:
oia entia sūt alba:ita dicēdū ē de ea in singu
lari.s.q̃ isti°:oē ens ē albū:ꝑdictoria nō ē ista
oē ens ē nō albū.sed ista:nō oē ens ē albū.

Lon° 3ª tāgit duas regulas:quay p ª ē.Affir
matiua de p̄ t° finito eodē mō sillogisāt sicut
affirmatia de p̄ t° infinito.Probat are^ico rōe
z exem°.Rōne sic.q̃ affirmatia de p̄ t° infini
to nō sillogisat eodē mō sicut negatiua de p̄
dicato finito.Patet q̃ affirmatia de p̄ t° infi
nito:erq̃ est sim^r affirmatiua : dz sillogisari in
mō affirmatio.z tñ negatiua de p̄ t° finito sil
logisat in mō negatiuo.q̃ nō eodē mō sillogi
satur.Exē ° sic.q̃ sicut bñ se ²:oē aial ē musicū
ois bō ē aial.q̃ ois bō ē music°. ita sequit:oē
aial est non musicū:ois bō ē aial. q̃ ois bō est
nō music°.Scōa regula.Ullis negatia sillogi
satur in trib° modis.s. iu z° pme : z in duob°
pmis z ᶜ.Sed vl'is affirmatia tñ sillogisat in
p̄ pme. Lōclusio 4ª tāgit vnā regulā ꝑnay
q̃ cōtinet 4°² ptiales regulas. Prima regula
ē hec.Si ad aliqd añis sequtur aliqd ꝑnis z nō
ecōtra:tūc ad oppositū ꝑnis sequit oppositū
añis.Scōa regula.Si ad añs seqt ꝑnis z nō
ecōtra:nō oportet ad oppositū añis sequi op
positū ꝑnis.Tertia regula.Oppositum añis
pōt stare in veritate cū ꝑnte · Quarta regula.
Oppositū ꝑnis non pōt stare in vitate cū añ
cedēte.Pro declaratiōe istay regularū consti
tuat figurā q̃dā:cui° prim° angulus sit a:in q̃
ponat ꝑnis.s.sortes mouet.Scōs sit b:in quo
ponatur oppositū ꝑnis.s. sortes non mouet.
Tertius sit c:in q̃ ponat añs.s.sortes currit.Et
q̃rt°q ponitur sub a sit d:in q̃ ponat oppositū
antecedētis.s.sortes nō currit. Hoc suppo
sito ,p² pma regula.s.q̃ si ad c sequat a:tunc
ad b se ² d.q̃ ad b sequtur d:vel eius oppositū
stat:qd est c.z vltra ad c sequtur a:q̃ si c stat cuz
b:etiā a stabit cū b:qd ē fl'm cū ꝑdicāt.Tertia
regula ,p².s.q̃ a z d pñt sil' stare. q̃ c qd ē op
positū isti° d nō se ² ad a:sed bñ econtra.q̃ op
positū ipsi° c qd est d stabit cū a.q̃ qlibet cū
q̃libet vel ei°oppositū stat.Quarta regula ,p²
.s.q̃ b z c nō stāt sil'. q̃ qcqd stat cū c stat cum
a.q̃ si b staret cū c:staret etiā cum a.z per ꝑnis
ꝑdictoria sil'starēt.Scōa regula ,p².s. q̃ ad d
non sequit b.q̃ d stat cū a.q̃ si ad d sequtur b:
tūc etiā a stabit cū b.q̃ qcqd stat cuz añte stat
cū ꝑnte:sed B ē incōueniēs.q̃ a z b ꝑdicūt.

Quinta ꝑclusio remouet quādā sophisticā ar
gumentationē p quā posset ,pbari q̃ ad d se²
b:supposito q̃ si sit nega° ꝑdictoria ad a z ad
b.Et sil'r etiā sit negatio ꝑdictoria ad c z ad b:
tūc arg² sic.Ad c se² a:q̃ ad f sequit b.Et vl'
ad f sequit b.q̃ ad d qd ē oppositū z de b se²
b qd est oppositū de f.Respōdet are^ico interi
mēdo suppositū.s.q̃ vnū z idē ꝑdicit duobus
oppositis.Nā si a sit eē bonū:z b sit non eē bo
nū:tūc ipsi a ꝑdicit b:z nihil aliud: nisi egpol
leat ipsi b.iō f nō ꝑdicit a nec b sed:sū suptis.
q̃ f egpollet vni disiūctiue q̃ ꝑdicit vni copu
latiue ꝑstitute ex a z b.mō disiūctia neutri pti
copulatiue seorsū sumpte sed toti copulatiue
cōtradicit.

Dubitatur tertio. vtrū a ne
gatiua ad affirmatiuā p̄ t° variato penes fini
tū z infinitū valeat ꝑnia. Et vi ² q̃ sic p are^icm
in z° peri ª°. In oppo^m tñ videt eē are^ico in
pñti textu.Dicit q̃ bñ valet ꝑnia posita ꝑstan
tia subiecti.Aliter rñdet per tria dicta. Pri
mū dictū.Ab affirmatiua ad negatiuā p̄ t° va
riato penes finitū z infinitū: sic q̃ totū pdica
tū infinitet:bñ valet ꝑnia.q̃ de q̃libet affirma
tio vel negatio vera z de nullo ambo sil': sicut
iā dictū est in z° peri ª°. Scōm dictū.A ne
gatiua ad affirmatiuā pdicato variato penes
finitū z infinitū bñ valet ꝑnia: dū tñ totū pdi
catū infinitet.Si ho pdicatū sit cōplexū z al
tera ps eiº solū infinitaret nō valet ꝑnia. Pria
ps dicti patuit in z° peri ª°.Scōa ps patet in
pcedēti textu buiº. Scōm dictū.Si totū pre
dicatū infinitet tūc a negatia ad affirmatiuā
pdicato variato penes finitū z infinitū valet
vl'r ꝑnia:siue ponatur ꝑstātia subiecti: siue nō.
Patet q̃ ista ꝑnia tenet in virtute pmi pncipij
qd ē:De q̃libet affirmatio vel negatio vera:z
de nullo ambo sil'. ergo vl'r valet in omnibus
terminis.

Ad rationes ante oppositū:
Ad p̄ ª^m dicit.q̃ licz affirmatia de pdicato in
finito z negatiua de pdicato finito egpollcāt
q̃ ad veritatē vel falsitatē. nō tñ q̃ ad modum
enūtiandi.mō diuersus modº enūtiandi cau
sat diuersuz modū sillogisandi. Ad scōam
negatur ꝑnia.q̃ ad talē illationē sufficit possi
bilitas antecedētis cū cōsequēte:siue sit eadez
qualitas siue nō. Ad 3ª^m cōcedit q̃ propo
sitiones constitute ex predicatis finitis z infi
nitis ꝑdicunt ex pte predicatoꝝ:non tamen ex
pte copularū.

Finis pmi prioꝝ analeticoꝝ arestotilis.

Circa initiū secūdi libri priorūm analeticorū queritur primo vtrū idē si ^{mo} possit plura ꝛcludere. Et ar^{2} pmo q̃ nō qꝛ ꝛclusio est de eēntia si ^{mi}: vt patuit pmo h^{o}. q̃ idē si ^{mo} nō pōt plures ꝛclusiones ꝛcludere. Scdo ar^{2} vnius cause ē vni^{o} effectus: sz ꝛclusio est effect^{o} pmissarū: vt habet z ^{o} phisicorū. q̃ ex eisdē pmissis nō pfit inferri plures ꝛclusiones. Tertio ar^{2} si ^{mo} pcedens p diuersa media ad eandē ꝛclusiones est plures et nō vn^{o}: vt patuit pmo h^{o}. q̃ a simili si ^{mo} pcedens p idē mediū ad diuersas ꝛclusiones erit plures et nō vn^{o}. In oppositum est arestoteles.

Sciendū primo qꝛ pro declaratōe terminorū q̃stiōis ponunt q̃tuor suppositōes. Prima suppositō potestas est q̃dam ꝓprietas si ^{mi}: quentēs si ^{mio} rōe forme syllogistice: valēs ad veritatis manifestatōes et falsitatis ostensiōes. Scda suppō sex sūt potesta^{o} syllogismorū q̃ ꝛtinēt in isto vsu. Plu fallsū circu quertit inpos. oppos. Tertia suppō pma ptas syllogismorū est eundē si ^{m} posse ꝛcludere plures ꝛclusiones. qd ꝛtingit tri ^{r}. pmo per quersiones ꝛclusiōis: qn scz ex duabus pmissis infert vna ꝛclusio quertibilis: z z^{o} ex eisdem pmissis infert quertēs dicte ꝛclusiōis. Scdo pt idē si ^{mo} pl'a ꝛcludere sumēdo in post id ē sb medio distri ^{to} sumēda plura inferiora cōtenta sb eo. Tertio idē si ^{mo} pt plura ꝛcludere in lat^{o}. i. sumēdo sb mioze plura suppōita ūllius miozis. nec pt idē si ^{mo} plura cōcludere sumēdo sb maioze extremi ^{te}. qꝛ B nō pt fieri nisi variādo maiorē extremitatē: q̃ variata variat si ^{mo}. Quarta suppō ꝛtinet tres regulas q̃bus pt ꝓgnosci qui si ^{mi} possunt plura ꝛcludere p sbsuptiōes. Prima ē sb termio distri ^{to} potest fieri sbsuptio. Scda regla sb termio si distributo nō pt fieri subsumptio. Tertia regula subsuptio euidēs fit solū sb subiecto. ex quo sequit q̃ sb maioze nō fit sbsuptō euidēs qꝛ semp pdicat in pma figura: vbi tamen fit euidentioꝛ sbsumptio.

Sciendum secundo qꝛ secundus liber pōꝛ in q̃ determiat arestoteles de q̃ busdā passionib^{o} syllogismorū ꝛtinet tres tractatus. in quorū pmo determiat de ptāib^{o} syllogismorū. Et ꝛtinet sex ca ^{ta} fm q̃ sūt sex potestates syllogismorū. in pmo determiat de prima ptāte. et ꝛtinet sex ꝛclusiōes. quarū. Pria est epilogatia omniū determiatorū in pmo h^{o} est hec. determiatū est pus in q̃ntis figuris: et p quales et p q̃t ppōes et termios: et quādo q̃ ad figurā: et q̃o quo ad modū pt formari glibz si ^{mo}. Determiatū ē etiā ad qd pspiciēdū est volēti ꝛcludere affirmatīe vel negatiue: et quomodo pt inueniri mediū ad quālibz ꝛclusiōes ꝓpositā syllogisandā. Scda ꝛclusio tāgit vnā diuisiōes et ē hec. Syllogismorū alij sunt ptic'ares: alij autē vl'es. Tertia cōclusio cēs syllogismi vl'es. et oēs si ^{mi} ptic'ares affirmati plura ꝛcludūt p quersiōes ꝛclusiōis. Sz ptic'ares negati solū ꝛcludūt vnā solā ꝛclusionē. patz qꝛ cēs alie a ꝓticulari negatia quertunt· ptic'aris autē negatia nō quertit. q̃ cōclusio ba. aīs declarat arestoteles in termis ñ ꝓcatis. Et qꝛ ex B possz aliqs credere q̃ ꝛclusio nō fit ꝓpō. ideo B remouens dicit arestoteles q̃ ꝛclusio est ꝓpō: cū fit enūtatia alicuius de aliq̃. Quarta ꝛclusio omnes si ^{mi} vl'es pmefi ^{c} pfit ꝛcludere maiorē extremitatēs de oīb^{o} ꝛtentis sb medio: et etiā ō oīb^{o} ꝛtētis sb subiecto ꝛclusiōis et omniū erit idē si ^{mo}. hāc ꝛclusionē declarat arestoteles in termis nō ꝓcatis. Quīta ꝛclusio oēs si ^{mi} vl'es z ^{c} fi ^{c} ꝛcludunt plura sumēdo sub sbiecto ꝛclusiōis: sz nō cōcludūt palā. i. euidēt sumēdo sb medio. hāc ꝛclusionē declarat arestoteles in termis non ꝓcatis. Sexta ꝛclusio oēs si ^{mi} tam vl'es q̃ p ptic'ares possunt plura ꝛcludere sumendo sb medio: licz nō semp. f nulli si ^{mi} ptic'ares pfit plura ꝛcludere sumēdo sub sbiecto ꝛclusiōis hanc ꝛclusionē etiā declarat arestoteles in termis non significatis.

Sciendū tertio qꝛ circa hūc. textū incidūt tres difficultates. Prima vtrum ꝛclusio sit de eēntia si ^{mi} plura ꝛcludētis. Respondet p duas distinctiones et vnū dictum. Pria distinctō est hec. Conclusiōes ee de eēntia syllogismi pt intelligi du ^{r}. Uno mō q̃ sit de diffinitōe essentiali. Alio mō q̃ sit ps com

ponens et ꝓstituens sillogismũ: sic ꝙ si mo fit
vna oratio totalis eẽnalik ꝓposita ex duabꝰ p
missis et ꝓclusione. Scõa distinctio eundem
si m posse plures ꝓclusiones ꝓcludere pt intel
ligi ou r. Uno mõ p locutões gra
totius: ita ꝙ totꝰ si mo accipiat p afite: ex quo
inferunt plures ꝓclusiones. et sic nõ est pg lc.
Alio mõ p locutões gra ptis: sic ꝙ in si mo sit
aliq pars vel aliq ppositio ỏtnte cuiꝰ possunt
inferri plures ꝓclusiones. z sic debet intelligi
cũ dr ꝙ idem si mo pt plura ꝓcludere. Dictum
est istud. Cõclusio est de eẽntia si mi ꝓcluden
tis plura: et B p locutões gra ptis. Scõa dif
ficultas. Utrũ si mo ꝓcludens maiorẽ extremi
tatẽ de omnibꝰ vel plurib⁹ suppositis medij
diuisim sũptis sit vnꝰ vel plures. respõdet p
duo dicta: Primũ dictuz est illud. Sillo mo
ꝓcludens maiorẽ extremitatẽ de plurib⁹ sup
positis medij est sim r plures et nõ vnꝰ. patet
qz ꝓclusiõe variata diuersificat et sillogismus
sz in tali ꝓcessu sunt plures ꝓclusiões. g sunt
plures si mi. A o2 patz qz variato aliquo qõ ẽ
de eẽntia alicuiꝰ variat et illud. sz ꝓclusio est
de eẽntia si mi g zc. Scõm dictum talis si mo
dr vnus sm quid et p locutões gra ptis. patz
qz illud qõ ꝓuenit ꝓpri pt p locutões gra partis
denomiare totũ: Sz tl'es plures ꝓclusiões cõ
cludũtur p aliquã pmaz pte pmi si mi. g aliqs
talis si mo pt dici ꝓcludere plures et eẽ vnꝰ:
Tertia difficultas. vtrũ ista potestas teneat in
virtute alicuius maxie. respondet ꝙ fundat
in duabus regulis ꝓnaz. Pria quicqt sequit
ad ꝓnis bone ꝓne sequit ad eius anis: scõa est
qcqt pdicatur de aliquo termino cõmuni dis
tributo dicitur etiam de quolibet ꝓtento sub
eo. Ex his patet ꝙ ista scientia ẽ vtilis dya to
ad pbandum suas ꝓsequentias. est etiam vti
lis demonstratori ad augenduz demõstratio
nes sumẽdo in post vel ad latus.

Conclusio responsalis. idez

sillogismus potest concludere plures ꝓclusio
nes: intelligendo ꝙ fit denomiatio p locutio
nem gratia partis ꝓclusio patet ex dictis.

Dubitatur primo vtruz con

tingat ex veris sillogisare ꝓclusiõez falsam. p
solutione supponendum ẽ ꝙ arestoteles in B
secundo capitulo determinat de secunda po
testate sillogismorum: q̃ est posse sillogisare
verum ex falsis. Et ꝓtinet tres partes sm tres
conclusiones ꝑncipales quas principaliter in
tendit i hoc capitulo probare. prima pars cõ
tinet q̃tuor conclusiones. q̃rum ꝑma tãgit du
as suppositiones. Prima est hec. cuiuslibet
sillogismi necesse est ambas ꝑmissas esse ve
ras: vel ambas esse falsas: vel vnam esse ve
ram et alterã esse falsam. Scõa ꝓclusio tã
git tres ꝓclusiones ꝑncipales huius capituli.
Prima est hec. ex ꝑmissis veris non cõtingit
inferre ꝓclusionem falsam. Scõa suppõ. Li
bet si mi ꝓ nõcio est ba l'fl'a. Scõa ꝓclusio
ex falsis ꝑmissis contingit inferre ꝓclusionem
verã. Tertia conclusio ex falsis ꝑmissis nõ cõ
tingit sillogisare ꝓclusionem verã ꝑpter qd li
cet bene qz ẽ. Tertia ꝓclusio tangit probã
tionem ꝑme ꝓclusionis et triũ ꝑdictarum: sz
ꝙ ex premissis veris non contingit sillogisa
re falsum. quia si antecedens est: consequẽs
est et si consequens non est: antecedens nõ
est. g si antecedens est verum: consequens ẽ
verum. et si consequens non est verum: anis
non ẽ verum. quia detur oppositum: tunc sit
idem erit et non erit. Nam antecedens puta
a cum sit verum aliquando erit: et ꝓsequens
ex quo tunc est falsũ nõ erit: et vltra si antece
dens fit: necesse est ꝓsequens esse. et sic idez
ꝓnis simul erit et non erit. Quarta conclusio
remouet quottam dubium. nam in ꝑdicta ra
tione vtitur arestoteles ista litera a pro afite
et b pro consequente. ideo posset aliquis cre
dere ꝙ p a intelligeret solum vnam premis
sam: et tunc non esset necessarium ꝙ si a eẽt
verum: ꝙ b esset verum. Illud dubiuz remo
uet arestoteles dicens ꝙ p a nõ intelligit vnã
solam propositionem kathegoricã: sed vnaz
copulatiuam constitutam ex duabus premis
sis. quia ex vno nihil sequitur de necessitate
nam illud ꝙ sequitur ex alio est conclusio. sz
ad inferendum conclusionem requirunt tres
termini et due propositiones g. Et quo con
cludit arestoteles ꝙ a significat ambas ꝑmis
sas: et si a id est ambe premisse sunt vere: ne
cesse est b id est conclusionez esse veraz. aliaz
ꝓtingeret idem sil'esse et nõ esse vt pbatũ ẽ.

Dubitatur secũdo vtrum ex

premissis falsis possit sillogistice sequi con
clusio vera. pro solutione supponit ꝙ aresto
tiles in secunda parte hui⁹ capituli probat se
cundam conclusionem datam: videlicit ꝙ ex
premissis falsis sequitur sillogistice cõclusio
vera. quam probat arestoteles inductiue i oi
figura. Et pro huius probatione intendit sex
conclusiones. Quarum ꝑma est hec. in mõis
vniuersalibus ꝓime figure ex ambabus fal
sis intoto vel in parte potest sequi conclusio
vera. prima ps pz sic arguẽ o in barbara. ois
lapis est animal. omnis homo est lapis. g ois
homo est animal. Et in celarent sic arguitur

nullus homo est animal. omnis lapis est hō. g̃ nullus lapis est animal. Scōa ps patet sic arguendo in barbara · omne album est aial. omnis homo est albus. g̃ omnis homo est al' in celarent sic. nullum albū est aial. omnis lapis est albus. g̃ nullus lapis est animal. Secunda conclusio in mōis vniuersalibus ꝓme figure ex maiore in toto falsa et minore vera numquam sequitur ꝛclusio vera. vt omnis hō est lapis. omne risibile est homo. g̃ omne risibile est lapis. sed ex maiore in parte falsa et minore vera sequitur cōclusio vera. vt nullus homo est lapis. omne risile est homo. g̃ nullū risibile est lapis. q̃ est vera et cōtraria priozis conclusionis. Pro cuius ꝓbatione supponit q̃ illa propositio dicitur in toto falsa cuius cōtraria ē vera. Tunc probat sic ꝛclusio. quia ex quo maior est tota falsa: sua contraria erit ꝓba ex qua contraria cum minore vera sequit cōtraria conclusionis. sed impossibile est contrarias simul esse veras. ergo si maior sit in toto falsa et minor vera conclusio erit falsa. Scōa pars conclusionis patet sic arguendo in barbara. omne album est animal. omnis cignus est albus. ergo omnis cignus est animal. In celarent arguitur sic nullum album ē aial. oīs nix est alba. ergo nulla nix est animal. Tertia conclusio maiore vera et minore falsa i toto vel in parte sequitur conclusio vera. prima pars patz sic arguendo in barbara. oīs equus est animal. omnis homo est equus. ergo oīs homo est animal. In celarent arguitur sic. nulla medicina est animal. omnis musica est medicina. ergo nulla musica est animal. Secunda pars patet arguēdo sic in barbara. omnis hō est animal. omne gressibile est homo. ergo omne gressibile est animal. in celarent vero arguitur sic. nulla prudentia est animal. oīs contemplatio est prudentia. g̃ nulla contemplatio ē animal. Vel sic in terminis notiozib' nulla albedo est animal. omnis color est albedo. ergo nullus color est animal. Quarta ꝛclusio in modis particularibus prime fi' potest sequi verum ex ambabus falsis siue in toto siue in parte: vel ex altera falsa siue in toto siue in parte. hanc conclusionem pro omni sui parte probat arestoteles formando sillogismos in darij et ferio. Quinta conclusio in modis secunde figure potest sillogisari verum ex ambabus falsis siue in toto siue in pte vel ex altera tantum falsa siue in toto siue in pte. hanc conclusionē probat arestoteles in omnibus modis vt patet practicanti. Sexta cōclusio in omnibus modis tertie figure contingit sillogizare verum ex ambabus falsis siue in toto siue in parte: Vel ex vna vera et altera falsa aut in toto aut in parte. hanc conclusionem probat inductiue sic preceden^a. Ex quibus infert duo corolaria. Primum. Si conclusio sit falsa: necesse est ambas vel alteram premissarum esse falsam. Secundum corolarium. Si conclusio sit vera non est necesse vtramqz vel alteram premissarz esse veram. z sic patet responsio ad dubium.

Dubitatur tertio vtrum ad idem antecedens affirmatum et negatum sequatur idem consequens.

Pro dubio supponendum est q̃ arestoteles in hac tertia parte probat tertiam conclusionem principalē scilicet q̃ ex falsis non sequatur verum ex necessitate id est propter quid. pro cuius probatōe ponit tres conclusiones: quarum prima ē h^c in omni bona consequentia si consequens sit falsum: necesse est antecedens esse falsum: pz quia quandocumqz aliqua duo sic se habent ad inuicem vt vno existente necesse est aliud esse: tunc si secundum non sit: nec etiam prim erit. Sed antecedens et ꝛsequens sic se hbnt q̃ antecedente existente necesse est ꝛsequēs esse· ergo si consequens non sit id est si sit falsum: nec antecedens erit: hoc est erit falsum. Secunda conclusio in omni bona consequētia si consequens sit verum: non oportet antecedens esse verum. patet quia antecedente ñ existente potest consequens esse. g̃ antecedēte existente falso potest consequens esse verū Tertia conclusio Ex falsis non sequit verum propter quid. patz quia si sic nic ad antecedēs affirmatum et negatum id est ad duo contradictoria sequeretur idem consequens: qō est impossibile. qō patet. quia si ad duo contradictoria sequeretur idem tunc contradictoria sequerentur ad se inuicem: qō est falsum. pz consequentia posito q̃ iste cōsequētie sint bone. a est album. ergo b est magnum. et a nō est album. ergo b est magnum. nam ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis: sic arguendo. b non est magnuz ergo a non est album. et vltra per aliam consequentiam sequitur a non est album. ergo b est magnum. et per consequens de primo ad vltimum sequeretur b non est magnum. g̃ b est magnum: vbi vnum contradictozium seqretur ad aliud· Tunc dicitur ad dubiuz q̃ ad idem esse et non esse non sequitur aliquid de necessitate. Sed ad antecedens esse id est ē verum sequitur consequens esse verum. g̃ ad consequens non esse id est esse falsum nō se

quitur antecedens esse id est esse verum.

Ad rationes ante oppositū/

Ad p̄mam ꝯcesso antecedente negatur cōsequentia. quia in consequente est locutio gr̄a partis. Ad secundam d̄r ꝙ premisse nō sūt cause conclusionis in essendo: sed in ꝯsequēdo. Ad terriam dicitur similiter sicut ad primam.)

Queritur secundo vtruz sil

logismus circularis teneat formaliter in omnibus terminis. Et arguit̄ p̄mo ꝙ non. ꝑ arestotelem in textu qui dicit ꝙ tenet tantū in terminis ꝯuertibilib⁹. dicit enim sic. In his autem q̄ ꝯuertuntur ē omnia monstrare ꝑ se inuicem. Scd̄o argnitur sillogism⁹ circularis non est vnus sillogism⁹ sz plures. g̊ non ē sillogismus. Tertio sic in si^mo circulari petit̄ principium. g̊ non ē bonus sillogism⁹. In oppositum est arestoteles.

Sciendū tertio ꝙ terciū ca/

pitulū in quo determiat arestoteles de tertia potestate sillogismoꝝ: q̄ est sillogisare circulariter: continet tres ꝑtes. In p̄ma docet sillogisare circularit̄ in p̄ma fi^a. Et ꝯtinet sex ꝯclusiones. in q̄rum prima describit sillogismum circularē. et est hec. sillo^mus circularis est qui ex ꝯclusione prioris sillogismi cum conuertente vnius p̄misse infert aliam p̄missam. sic arguēdo in barbara· omne b est a. omne c ē b. g̊ oē c est a· si capiatur conclusio cum ꝯuersa minoris ad inferendum maiorem fiet sillogismus in eodem mō· vt omne c est a. omne b est c. g̊ omne b est a. Scd̄a ꝯclusio est hec. alit̄ nō p̄t fieri sillogism⁹ circularis: nisi videlicet ex conuersa vnius p̄misse cū conclusione inferendo aliam premissam: patet quia si in secundo sillogismo accipietur aliud medium a termis in p̄mo sillogismo positis: illud medium non esset de illo circulo. Similiter si in scd̄o circulo sumentur eedem p̄misse sicut in primo: vel etiam conuersa earum: tunc non fiet reuersio et per consequēs nec circulatio. et ideo oportet ex conclusione reuerti ad alteram premissarum. Tertia conclusio sillogismus circularis solum fit in terminis cōuertibilibus. ꝑz quia sillogismus circularis fit per cōuersiōez simplicem vniuersalis affirmatie. talis autem ꝯuersio solum fit interminis ꝯuertibilibus. Quarta conclusio docet sillogisare circularit̄ in barbara. et est conclusio quinqz membris. Primū membrū est ꝙ ex cōclusione p̄oris sillogismi cū ꝯuersa minoris infert̄ maior d̄ barbara· ꝓbat arestoteles eodem exemplo quo prius: Scd̄m membrū ꝙ ex cōclusione p̄oris sillogismi cū conuersa maioris infertur minor de barbara. Patet similiter exemplo vt pri⁹ Tertium membrū ex conuertente conclusiōis cum minore infertur conuertens maioris de barbara. vt facto priori sillogismo omne b est a. omne c est b. g̊ omne c est a: potest conuertens maioris sic sillogisari circulariter. omne c est b. omne a est c. g̊ omne a est b. Quartū membruz ex conuertente ꝯclusionis cum maiore infertur ꝯuertens minoris de barbara. ꝑz exemplo sicut prius. Quintuz membrū ex cōuertentibus p̄missarū infertur circulariter cōuertens conclusionis. vt posset patere exēplificando sic prius. Ex q̄bus infert duo correlaria. Prim est ꝙ sillogism⁹ circularis potest fieri in terminis conuertibilibus: in aliis vero non. Scd̄m correlarium ꝙ sillogism⁹ circularis est vtilis demōstratori. Quinta cōclusio. docz sillogisari circularit̄ in celarēt. et est h^c. Ex conclusione cū ꝯuersa minoris sillogisatur circulariter maior de celarēt. sz mior nō p̄t sillogisari circularit̄ ꝑ simplicē cōuersiōez maioris: nisi illa maior ꝯuertat̄ in vnā affirmatiaz de sbiecto infinito: vt ista maior nullū b est a: nō debēt ꝯuerti in istā: nullū a est b. sz in hāc cui nulli inest a huic omni inest b: q̄ equalet isti affirmatie de subiecto infinito. omne qd̄ non est a est b. vel isti omne nō a est b. vt fiat talis sillogism⁹ in celarēt. nullū b est a omne c est b. ergo nullū c est a: potest minor sillogisari circularit̄ sic sumēdo. om̄e non a est b. oē c est non a. ergo omne c est b. Sexta conclusio docet sillogisare circulariter in modis ꝑticularibus prime figure. et est hec. In modis ꝑticularibus prime figure maior non est sillogisabilis circulariter: sz tantū minor. primum patet quia maior est vniuersalis: q̄ non potest ꝯcludi nec ex ambabus vniuersalibus. Scd̄a pars patet. quia ex conclusione cum conuertēte maioris infertur circulariter minor de darij Et similiter in ferio ex conclusione cum cōuertente maioris infertur minor. et debet maior conuerti in vnam affirmatiuam de sbiecto infinito sicut dictum est in celarent. In secunda parte docet sillogisare circulariter in scd̄a fi^a et continet duas conclusiones. Quarum prima est hec. in secunda figura premissa affirmatiua non potest sillogisari circulariter: sed bene priuatiue. prima pars patet quia ex quo in secunda figura altera premissarū semper est negatiua: ideo si premissa affirmatiua debeat cōcludi circulariter argueret̄ ex puris ne

gatiuis: verumtamē extra textum est intelligendum ꝙ licet p̄missa affirmatiua nō sit sillogisabilis ꝑ ꝯuersiōez simplicē p̄misse negatiue: est tamen sillogisabilis cōuertendo premissam negatiuā in vnam affirmatiuā de subiecto infinito: sicut dictum est in celarent. Secundā ꝑtem conclusionis ꝓbat arestoteles. qꝛ ex conclusione cū conuertente premisse affirmatiue infertur premissa negatiua: vt patet sillogisando in cesare et camestres. Scd̄a conclusio. In modis particularibus scd̄e fi^c maior q̄ vniuersalis est non p̄t sillogisari circulariter: eo ꝙ talis debet ꝯcludi per duas vniuersales. sꝫ minor q̄ est particularis potest sillogisari circulariter: capiendo conclusionē cū ꝯuertente maioris vt patet inductiue arguēdo in festino et baroco.

Sciendū secūdo ꝙ in tercia parte huius capituli docet arestoteles sillogisare triplicit̄ in tertia figura. Et intendit tres conclusiones.

Quarum prima est hec. in mōis vniuersalibus tertie figure neutra premissarum est circulariter sillogisabilis. patet quia premissa vniuersalis non potest sillogisari nisi per ambas vniuersales. Sed ī tertia figura conclusio semꝑ est particularis. g̊ per eam nan potest sillogisari aliqua propositio vniuersalis: et per consequens in tertia figura nō contingit circulariter sillogisare aliquā premissarum modorum vniuersaliū. Qui modi dicuntur vniuersales non ꝙ ꝯclusio sit vniuersales: sed quia ambe premisse sūt vniuersales. Scd̄a conclusio in modis particularibus tertie figure aliquando potest vna p̄missarum sillogisari circulariter et aliquando nō quia ī modis affirmatiuis si minor fuerit vniuersalis potest maior sillogisari circulariter. Si vero maior fuerit vniuersalis tunc neutra premissarum directe est sillogisabilis circulariter g̊. antecedens pro prima parte patet in disamis: vbi ex conclusione cum conuersa minoris infertur directiue maior. Scd̄a pars patet qꝛ in datisi ex ꝯclusione cum conuersa maioris primo infertur conuersa minoris: et secundario et indirecte infertur ipsa minor similiter in modis particularibus negatiuis p̄missa vniuersalis non est sillogisabilis circulariter: sed bene premissa particularis. sicut in bocardo ex conclusione cum conuersa minoris infertur maior. et in ferison ex conclusiōe et conuersa maioris infertur minor. et illa maior debet conuerti in vnam affirmatiuaz de sb̄iecto infinito: vt prius dictum est in celarent. Scd̄a conclusio tangit q̄tuor correlaria. quoꝝ primum est ꝙ in prima figura sillogisat̄ circulariter per ipsammet p̄mam figurā: sicut in mōis affirmatiuis. et etiam ꝑ tertiam sicut in modis negatiuis. Et si obiciat̄ ꝙ sil^mꝰ circularis factus in celarent videbat̄ esse factus per primam figuram. dicitur ꝙ licet sit ꝑ primam figuram s̄m veritatē. tamē maior habet in se vim terie figure. quia illa maior negatiua n^m b est a: resoluitur in istam cui nulli inest a huic omni inest b. in qua implicat̄ ꝙ de aliq̊ termino eodem de quo negat̄ a vniuersaliter: d̄ illo eodem affirmatur b vniuersaliter. et in b̄ tangitur dispositio tertie figure. Scd̄m correlarium ꝙ in modis vniuersalibus secūde fi^c aliquādo sillogisatur circulariter ꝑ primā figuram. sicut in cesare vbi ex cōclusiōe cū ꝯuersa minoris p̄mo et directe infert̄ et ꝯuertens maioris in celarent. et indirecte infert̄ maior de cesare. et aliquando ꝑ secundā figuram sicut in camestres. Et etiam ꝑ tertiam figurā sic mō dictū ē de mōis negatis p̄me figure. Tertiuꝫ correlariū ꝙ in z^a figura semꝑ ꝯcludit̄ ꝑti^e ꝑ eandē figurā. licꝫ in datisi mīor sillogisetur circl'arit̄ ꝑ p̄mā figurā. sꝫ b̄ ē indirecte ꝛ mediante ꝯuersiōe. Quartū correlariū. oēs si^me scd̄e vel tertie figure nihil sillogisāt circulariter ꝑ p̄mā figurā: sꝫ solū ꝑ se ipos. Et si aliquādo sillogisāt ꝑ p̄mā: tn̄ b̄ est indirecte: ꝑ ꝯuersionem scilicet conclusionis.

Sciendum tertio ꝙ circa hūc textum incidūt q̄tuor difficulta^s.

Pr̄ia difficultas ad qd vtilis ē si^mꝰ circularis. r̄ndet̄ ꝙ est vtilis demōstratori. Et quia s̄m ꝯmētatorē octauo phisicoꝝ effect^s interdum sūt nob̄ notiores quātū ad qꝛ ē q̄ꝫ sue cause: ideo ꝑ qꝛ est effectuū ꝯtingit demōstrare qꝛ ē causaꝝ: ꝛ iterū ꝑ causā ꝯtingit demōstrare ꝓpt̄ qd effectuum. ꝛ isto circl'o vs^ꝰ ē aresto^les octauo phicoꝝ vbi ꝑ eternitatē mot^ꝰ demō^t p̄^m motorez ē immobilem: deinde reuertē^o ꝑ īmobilitatem p̄^i motoris demōstrat p̄^m motū ē eternū. Scd̄a diffi^s Utrū sil^mꝰ circularis solū teneat intermīs ꝯuertibilib^ꝰ. R̄ndet̄ ꝙ sil^mꝰ circularis est ꝑ se spēs ꝯtēta sb̄ sil^mo sim^r. mō si^mꝰ sim^r in sua ratione formali cōi ē ꝯn̄a formal' g̊ etiā sil^mꝰ circularis. et ꝑ ꝯn̄s tenebit in omnib^ꝰ termīs. verū est tamē ꝙ si sil^mꝰ circularis debeat ꝓcedere ex veris: tantū debet fieri in termīs ꝯuertibilib^ꝰ. Tertia diffi^s vtrū sil^mꝰ circularis nc̄cio fiat ꝑ ꝯuersiōez vnius p̄misse. R̄ndet̄ ꝑ vnā suppositōez et vnum dictum. Suppō est hec. ad ꝑfectū et ꝯpletuꝫ sil^m circularē requirūt̄ sex ꝓcessus sillo^ci. q̊ꝝ p̄m^ꝰ ē a p̄missis ad ꝯclusiōez. Scd̄^ꝰ ꝛ z^ꝰ ꝓce-

dunt a conclusione cū ꝗuersa vnius premisse ad inferēdū aliam ꝑmissaz. Quart⁹ z 5 ⁱ⁹ ꝓcedūt a ꝗuertēte ꝛclusiōis cū vna ꝑmissaꝫ ad inferendū alterā ꝑmissaz. Et 6 ⁱ⁹ ꝓcedit a ꝓmissis ꝗuersis ad ꝗuertētē ꝛclusiōis. Dictuz est illud ad sillogisandū circularik nēe est vel alteram ꝑmissaz vel ꝛclusiōez ꝗuerti · patz qz dek oppositū: nūq̄ ꝛtingit sil ⁱʳᵉ circularik vniuersalē affirmatiuā. qz vel ꝛclusio addek maiozi: et tūc erit dispositō z ᵉ fi ᵉ in q̄ nūq̄ ꝛcludit affirmatiue: vel addek ꝛclusio minozi: z tūc erit dispositio tertie fi ᵉ in q̄ nūq̄ cōludik vl'z Quarta difficultas. Utrū ꝗuersio vl'is negatie in vnā affirmatiuā sit formalis: et facta ꝗuersiōe valeat sil ᵐᵒ in celarent. Ad ꝑmū dz ꝙ talis cōuersio nō ē formalis: eo ꝙ nō tenet in omnib⁹ termis. non enim se ². null⁹ hō est lap. g̃ omne qd̄ non est lapis est hō. sz tantuz tenet in termis negatie ꝗuertibilib⁹. Dicunt autē termini negatie ꝗuertibiles qñ neuk ter minoꝫ ꝑ negatur nisi de reliquo: aut de qb⁹ali⁹ ꝑdicatur. ideo lapis et hō non sunt termi negatiue ꝗuerti ⁱᵉᵒ: sz bene sb̄stātia et accīs. Et etiā termini ꝑdictorij sic hō z nō hō. Ad secundā ptē difficultatis dz ꝙ talis sil ᵐᵒ valet posita ꝛstantia termioꝫ. ꝓpter cui⁹ defectum nō sequik omne qd̄ nō est accīs est sb̄stantia nulla kimera est accīs. g̃ oīs kimera est sb̄stātia: cū aīs sit verū et ꝛsequēs falsū.

Conclusio responsalis. sillogism⁹ circularis formalik tenz tā in termis cōuerti ᵇᵒ q̄z ñ ꝗuertibi ᵇᵒ. ꝛclusio patz ex dictis.

Dubitatur primo: vtruz sillogism⁹ ꝗuersiu⁹ sit vna ptās sillogismoꝫ ab alijs distincta. ꝓ respōsione supponendu est ꝙ q̄rtū capitulū in q̄ determiat arestoiles de 4 ᵗᵃ ptāte sillogismoꝫ: q̄ est ꝗuersiue sillo ⁱʳᵉ ꝛtinet tres ptes. in q̄ꝫ ꝑma doez ꝗuersiue si ⁱʳᵉ in ꝑma figura. Et ꝛtinet sex ꝛclusiōes. Quaꝫ ꝑma tangit dioez sil ᵐᵗ ꝗuersiui. z est hec. Sillogism⁹ ꝗuersiu⁹ ē q ex opposito ꝛclusiōis cū vna ꝑmissaꝫ infert oppositū alterius ꝑmisse. Ex q̄ dioe patet ꝙ hic arestoteles nō intēdit ō ꝗuersione ꝓpositionū in termis: sz de ꝗuersione in oppositā q̄li ⁱᵗᵉᵐ. Scēa ꝛclusio. du ⁱʳᵉ ꝛtingit sil ⁱʳᵉ ꝗuersiue. Uno mō capi ᵗᵒ contrariū ꝛclusiōis. vt oī inest c: et alicui nō inest c. Alio mō capiē ᵒ ꝑdictoriū ꝛclusiōis. vt oī inest c. et nulli in est c. vel alicui inest c. et sic sb̄ cōtrario ꝓbendit oppositū sb̄cōtrariū. Tertia con ᵒ in mōis vl'ib⁹ ꝑme figure ex op ᵗᵒ ꝗrio ꝛclusiōis cū maiore ꝑt sil ⁱʳᵉ ꝗuersiue ꝗriū minozis. sz ex ꝗrio ꝛclonis cū mioze non ꝑt sil ⁱʳᵉ ꝗuersiue ꝗriū maiozis: sz solū ꝑdictoriū eius. hanc cōclusiōez ꝓbat arestoteles inductie in barbara et celarēt. nā in barbara ex op ᵗᵒ ꝗrio ꝛclusiōis cū a ᵒʳᵉ infert ꝗriū miozis in camestres. Sz ex ꝗria ei⁹ cū mioze infert ꝑdictoria eius in felapton. Similik in celarēt ex ꝗria cōclusiōis cū maiore infert ꝗria miozis in cesare. et ex cōtraria ꝛclusiōis cū mioze infert ꝑdictoria maiozis in darapti. Quarta cōclusio in mōis vl'ibus ꝑme figure ex opposito ꝑdictorio ꝛclusiōis cū altera ꝑmissaꝫ iterimik ꝑdictorie alia ꝑmissaz nō ꝗrie. Scēa ꝓ ꝓz ꝙ in mōis vl'ib⁹ ꝛcl'o ē vl'is: cui⁹ ꝑdictoria ē ꝑt ⁱʳᵉ mō ꝛclusio vl'is solū ꝑt ꝛcludi ex ambab⁹ vniuersalib⁹. ꝑmā ꝑtē ꝓbat arestoteles inductie. qz in barbara ex op ᵗᵒ ꝑdictorio cū maiore infert ꝑdictoria miozis in baroco. sz ex ꝑdictoria ꝛclusiōis cū mioze infert ꝑdictoria maiozis in bocardo. Sl'z in celarēt ex ꝑdictoria ꝛclusiōis cum minore infert ꝑdictoria maiozis in disamis. Sed ex contradictoria ꝛclusionis cū maiore infertur contradictoria minozis infestino. Quinta conclusio in modis ꝑticularib⁹ prime figure ex contradictoria conclusionis cum vna ꝓmissarum infertur cōtradictoria alterius ꝓmisse. Sexta conclusio in eisdē modis ex subcontraria conclusionis cum altera ꝓmissarum nō contingit interimere aliā ꝑmissam. hec ꝛclusio extra textū ꝑt sic ꝓbari. quia sillogism⁹ ꝗuersiuus tenet in virtute illi⁹ maxime ꝙ a destructiōe consequentis infert⁹ destructio antecedentis. modo vna subcontraria non interemit reliquam: eo ꝙ possunt sil' esse vere. ideo in tali ꝓcessu non arguerer a destructiōe consequentis ad destructionem antecedentis. Quintam conclusionez declarat arestoteles inductie: quia in darij ex contradictoria conclusionis cum maiore infertur contradictoria minozis in camestres. Et in eodem modo ex contradictoria conclusionis cum minore infertur contradictoria maiozis in ferison. Similiter in eodē modo licet ex sb̄ contraria ꝛclusionis cuz maiore inferat sb̄cōtraria minozis in baroco: tamen illa subcontraria non interemit minozem: eo ꝙ duc subcontrarie possunt simul esse vere. Sed ex subcontraria conclusionis cum minore non contingit interimere maiozem. quia tunc arguerek ex puris ꝑticu ᵇᵒ. sil'z in ferio ex ꝑdictoria ꝛcl'ois cū altera ꝑmissaꝫ ꝛtin ᵗ interimere ꝑdictorie aliā ꝑmissaz. sz ex sb̄cōtraria neutra ꝑmissaꝫ interimik. et ex B ꝓz rñsio ad dubiū.

Dubitatur secundo. vtrū in oīb⁹ mōis z ᵉ z 5 ᵉ figuraꝫ possit q̄libz ꝑmissa

sillogisari ꝓuersiue. Pro solutiōe ē supponen
dū q̃ in hac z^a ꝓte determiat arestoiles de
mō sil^or ꝓuersiuo in z^a figura. z intēdit 4^or
cōclusiones. Quaꝝ prima ē hec. In z^a figura
nō cōcludit ꝓuersiue ꝗzia maioris: sed tm̃ ꝗdi
ctoria ei^9. Probat are^lcē. q̃ maior z^e figure
sp̃ est vl'is: z ꝗz interimi p z^am in q̃ semp con
cludit pti^r q̃ cc. Scōa cōclusio. In z^a figu
ra minor ꝓuersiue interimit tm̃ ꝗzie q̃ ꝗdictorie. Has duas cōclusiones sil' ꝓbat in ductiue
are^lcē in cesare z camestres. q̃ i camestres ex
ꝗzia cōclusionis cū maiore pōt inferri ꝗzia mi
noris in barbara. Et in eodē mō ex ꝗzia cōclu
sionis cū minore infert ꝗdictoria maioris in fe
lapton. Sil'r in eodē mō ex ꝗdictoria ꝓclusio
nis cū minore infert ꝗdictoria maioris in fe
rison. z ex eadē ꝗdictoria cōclusiōis cū maio
re infert ꝗdictoria minoris in darij. Et dicit si
militer esse de cesare sicut dictum ē de came
stres. q̃ ex ꝗzia cōclusiōis cū minore de cesa
re infert ꝗdictoria maioris i darapti. Sed ex
ꝗdictoria cōclusionis eius cū minore interimit
ꝗdictorie maior in disamis. cōtraria vo mino
ris sillogisat ex cōtraria cōclusiōis cū maiore
in celarent. sed ei^9 cōtradictoria cōcluditur in
ferio capiēdo ꝗdictoriū cōclusionis cum maio
re. Tertia cōclusio. In modis ꝓticularib^9 z^e
figure ex cōtraria .i. subcontraria conclusiōis
neutra p̃missarū interimit: propter cām dictā
in prima figura. Quarta cōclusio. In eisdē
modis ex ꝓtradictoria cōclusionis interimitur
vtraq̃ premissarū. Has duas cōclusiones sil'
ꝓbat are^lcē inductiue. q̃ in festino ex subcō
traria conclusionis cum minore non potest in
terimi maior: eo q̃ ambe premisse erūt parti
culares. Sed ex subcontraria conclusionis cū
maiore contingit inferri subcōtraria minoris
in ferio. tm̃ illa subcontraria non interimit mi
norem. eo q̃ due subcontrarie possunt simul
esse vere. Sed in eodem modo ex cōtradicto
ria conclusionis cum minore interimitur con
tradictorie maior in disamis. z ex contradicto
ria conclusionis cum maiore interimitur con
tradictorie minor in celarent. Similiter in ba
roco ex subcontraria conclusionis nihil inte
rimitur. Sed ex contradictoria cōclusionis cū
minore interimitur cōtradictorie maior in bo
cardo. Et ex contradictoria conclusiōis cū ma
iore interimitur contradictorie minor in bar
bara. Consequenter in tertia parte ꝓsequit
de tertia figura. z intendit duas conclusiōes.
Prima est ista. q̃ in tertia figura ex cōtra
ria .i. subcontraria cōclusionis neutra premis
sarum interimitur. Scōa conclusio. Ex con
tradictoria conclusionis interimitur vtraq̃ p̃
missarum. Primo probat primā conclusionē
inductiue. q̃ in darapti ex subcontraria con
clusiōis nihil interimitur. Nam si sumat sub
contraria conclusionis cū minore fiet sillogis
mus in prima figura maiore particulari. Sed
si subcontraria conclusionis iungatur cū ma
iore bene infertur ꝓticularis negatiua in ba
roco: sed illa non interimit minorē de darap
ti. Scōo probat idem in disamis. q̃ ex subcō
traria conclusionis cū minore arguitur maio
re particulari in prima figura. z ex eadem sb̃
contraria cum maiore arguitur ex puris par
ticularibus in scōa figura. Tertio ꝓbat in da
tisi. q̃ si subcontraria cōclusionis iungatur cū
minore argueretur ex puris ꝓticularibus. Si
vo eadem subcontraria iungatur cum maio
re fiet sillogismus in baroco ad concludendū
subcontrariam minoris: que non interimit mi
norem. Quarto patet idem in felapton. q̃ ex
subcontraria conclusionis fiet sillogismus in
prima figura maiore particulari. Si vo iūga
tur cum maiore concluderet vna particularis
negatiua: que stat in veritate cū minore in fe
lapton. Quinto patet in ferison. q̃ ex subcon
traria conclusionis cum minore arguitur ex pu
ris ꝓticularibus. Si vero iungatur cum ma
iore cōcluderet tm̃ subcōtraria minoris. Po
stea declarat secūdam conclusionem inductiue. q̃ in darapti ex contradictoria conclusiōis
cum minore infertur contraria maioris in ce
larent. Sed ex contradictoria conclusionis cū
maiore interimitur minor in cesare. Secūdo
ꝓbat idem in disamis. Nam ex contradic
toria conclusionis cum minore infertur con
tradictoria maioris in celarent. Sed ex cōtra
dictoria conclusionis cum maiore infert con
tradictoria minoris in festino. Tertio ꝓz idē
In datisi vbi ex contradictoria conclusionis cū
minore infertur contraria maioris in ferio: z
ex contradictoria eiusdem cōclusionis cū ma
iore infertur cōtradictoria minoris in cesare.
Quarto patet idem in felapton. Nam ex con
tradictoria conclusionis cum minore infertur
contradictoria in barbara. Et ex cōtradictoria
eiusdem conclusionis cum maiore infert con
tradictoria minoris in camestres. Quinto pa
tet idem in ferison. q̃ ex cōtradictoria conclu
sionis cuꝝ minore infert ꝗdictoria maioris in
darij. z ex ꝗdictoria ꝓclusiōis cū maiore infer
tur ꝗdictoria minoris in camestres. De bocar
do vo nō facit are^lcē mentionē: de q̃ tm̃ est si
milis determinatio sicut de alijs. Et ex ꝗdictis
infert tria corre^a. Primuꝝ ē. Sillogismi p̃me

figure ꝓcludūt ꝓuersiue p 2 a^m 2 3^{am} figuras. q̃ minor semp interimit per 2 a^m figurā.eo q̃ idē p̃dicat in maiore 2 conclusione. ĩō si sil' iungant erit dispositio secunde figure. Sed maior interimit in 3^a figura. eo q̃ in cōclone cū minore idē subicit: 2 ideo si sil' iūgant erit dispositio 3^e figure. Scōm corre^m. In sil^{mo} 2^e figure minor semp interimit p p̃mā figurā.eo q̃ illud qd̄ ē subiectū maioris ē p̃tū conclusiōis. ĩō si ꝓ^o iūgat maiori erit dispō p̃me figure. si maior interimit p 3^{am} figurā.eo q̃ idē est subiectū ꝓcl'onis 2 minoris. ĩō si sil' iungant erit dispō 3^e figure. Tertiū corre^m. In 3^a figura maior sp interimit p p^{am} figurā.eo q̃ in 3^a figura idē est subiectū cōcl'onis 2 p̃dicatū minoris. ĩō si sil' iungant erit dispō p^e figure. Sed minor in 3ª figura interimit p 2^{am}. q̃ idē est p̃tū maioris 2 ꝓcl'onis. 2 ĩō si sil' iūgantur erit dispositio 2^e figure.

Dubitatur tertio: quot modis ꝓueniūt 2 differūt sil^{mo} ꝓuersiuus 2 sil^{mo} ad impo^{le}.

Rñ^{t} q̃ tripl'r ꝓueniunt: 2 q̃drupl'r dr̄ñt. Primo ꝓueniūt q̃ fiūt ex eisdem terminis 2 in eadē figura. Scōo q̃ idē sil^{mo} nūero ē ꝓuersiu^o 2 ad impo^{le}. Tertio q̃ vterq; pce^{t} ex op^{t} ^{o}alicui^o ppositōis. Sed dr̄ñt p. q̃ sil^{mo} ad impo^{le} nō p̃supponit aliquā cōclusionem sil^{tā}: sed solū p̃supponit aliquā ppōnē negatā a respōdente. Sil^{mo} bo ꝓuersiu^o semp presuppoit aliquā ꝓcl'onē sil^{tā}. Scōo dr̄ñt q̃ sillogism^o ꝓuersiu^o valet ad ostēdendū bonitatē ꝓñe. Sed sil^{mo} ad impo^{le} valet ad ostēdendū veritatē alicui^o ppōnis. Tertio dr̄ñt q̃ sillogism^o ad impo^{le} sp pcedit ex altera falsa: sed sil^{mo} ꝓuersiu^o pōt pcedere ex ambab^o veris. Quarto dr̄ñt q̃ sil^{mo} ad impossibile pcedit tm̄ ex opposito ꝓdictorio. Sed sil^{mo} ꝓuersiuus indifferēter procedit ex opposito ꝓrio vel ꝓtradictorio.

Ad rationes ante oppositū

Prima soluta ē. Ad 2^{am} dicit q̃ scōs pcessus ppr̄ie dr̄ dici circularis: in compatione tm̄ ad p^m. vel pōt dici q̃ pōt dici vn^o sil^{mo} propter vnitatē terminor̄. Ad 3^{am} pōt dici q̃ petitio p̃ncipij stat cū sil^{mo} sim^{r}.

Queritur tertio. vtrū vniuersalis affirmatiua possit pbari p impossibile in p^a figura.

Et videt q̃ nō. q̃ quecūq; conclusio est sil^{lē} ostēsiue eadē ē sil^{lē} p impossibile: vt patuit in qnto tractatu p̃mi hui^o ꝓsus finē. Sed vl'is affirmatiā ē sil^{lē} oñsiue in p^a figura. q̃ etiā p impossibile. Scō nō. Quecūq; ppo^o sillogisat p alias figuras illa eadē pōt sillogisari p primā: vt vult are^{les} p posteriorū Sed vl'is affirmatia ē per impo^{le} sil^{lē} i alijs figuris q̃ 2 etiā in p̃ma. Tertio nō. Ibidem dicit are^{les} q̃ p^a figura est potior alijs. q̃ si in alijs figuris p impossibile cōcludat vl'is affirmatiua: ita etiā in p^a. In oppo^m ē arestotiles.

Sciendum primo. q̃ quintū capl'm in q̃ determiat arestotiles de qnta potestate sillogismor̄ q̃ est sil^{re} p impossibile cōtinet sex cōclusiōes: 2 B in p̃ma sui pte.

Prima cōclusio tāgit dionē sil^{mo} p impossibile: 2 est b^c. Sil^{mo} p ipossibile ē q̃ ex opposito conclusionis ꝓbande cū aliq̃ manifeste ꝓba infert vnā manifeste falsā: ex cui^o falsitate infert falsitas vni^o p̃missē: 2 ex ei^o falsitate fina^{r} infertur ꝓbitas ppōnis negate a rñdente. Ex q̃ diffinitione patz. q̃ ad sillogismū per impossibile regrunt tres pcessus: vt satis declaratū ē i p̃mo libro tractatu sexto capl'o tertio in dubio tertio. Hāc diffinitionē declarat arestotiles cōpando sillogismū per impossibile ad sillogismū cōuersiuū. q̃ sillogismus conuersiuus 2 sillogismus ad impossibile fiunt in omnibus figuris 2 in eisdē terminis. Differunt tm̄ q̃ sillogismus per impossibile presupponit vnā conclusionem solā negatam vel ꝓcessam a respōdente. Sed sillogismus cōuersiuus presupponit vnā cōclusionē prius datam: ex cui^o opposito cum altera premissarū infert oppositū alterius premisse. Scōa ꝓclusio est hec. Vniuersalis affirmatiua nō sillogisatur p impossibile in prima figura. Patet q̃ hoc esset sumēdo contrariā vel contradictoriam. Non 2trariam q̃ ad falsitatē vni^o contrariarum nō sequitur veritas alterius. eo q̃ due contrarie possunt simul esse false. Nec fit etiā sumendo cōtradictoriam. q̃ contradictoria vniuersalis affirmatiue nō potest esse premissa alicui^o sillogismi prime figure. Non enī potest esse maior. q̃ contradictoria vniuersalis affirmatiue est particularis negatiua. modo in p̃ma figura maiore particulari negatiua nihil sequitur Nec etiā potest esse minor. q̃ minore negatiua nihil sequit. Tertia conclusio. Particularis affirmatiua bene sillogisatur per impossibile in prima figura. Patz q̃ capiendo pro ypothesi ꝓdictoriā pti^{cē} affirmatie: q̃ est vl'is negatiua: 2 sibi addendo minorem sumendo aliquid sub subiecto: infertur vniuersalis negatiua in celarent: vel particularis negatiua in ferio. Et ex falsitate illi^o cōclusiōis infertur falsitas maioris: que ē ꝓdictoria pticularis af-

firmatiue. Et addit are^{tes} q̃ sumendo subcōtrariā particularis affirmatiue nō erit sillogismus in p̄ma figura. q̃ talis subcōtraria non pōt esse premissa in z^{a} figura. Quarta cōclusio. Uniuersalis negatiua ē per impossibile sillogisabilis in p̄ma figura: sumēdo scz̄ pticularē affirmatiuam pro ypothesi: z addendo vnā maiorez: in qua pro medio accipit aliqd superius ad subiectū. Quinta ꝛclusio. Particularis negatiua sillogisat in prima figura per impossibile: capiendo pro ypothesi vl'em affirmatiuā: z addēdo minorem: sumēdo aliquid sub subiecto maioris. Sexta cōclusio. Particularis negatiua non sillogisat per impossibile capiēdo suaz subcōtrariam. Probat arestotiles trib^{9} rationibus. quarum prima ē hec. q̃ propositio sumēda in sillogismo p impossibile cū propositiōe vera debet interimere propositionē sillogisandā. Sed vna subcōtraria nō interimit aliā cum possint simul esse vere q̄ zc. Scōa rō. q̃ propositio assumpta in sillogismo per impossibile que opponit ꝓpositioni sillogisande debet interimi propter interemptionē conclusiōis: qō tñ non contingeret si ille due subcōtrarie essent simul vere. q̃ tunc premissa vera interimeret propter falsitatē conclusiōis false. Tertia cā est. q̃ in sillogismo per impossibile ꝛclusio falsa debet sequi non propter falsitatē propositionis assumpte: sed propter falsitatē premisse opposite propositioni ꝓbāde. Sed si talis premissa oppositā sit subcōtraria propositioni ꝓbande continget eos simul stare in veritate. iō ex tali sbcontraria (cū sit vera) nō sequitur ꝛclusio falsa. Exquo infert duo correlaria. Primū ē. Ad sillogisandū per impossibile nō est sumendū contrariū: sed contradictorium. q̃ sumēdo cōtradictoriū cōcluditur propositio probāda eē necessaria: si sit sillogismus demonstratiuus. Uel concludit axioma probabile. i. propositio probabilis: si talis sillogismus fuerit dialeticus. Scōm correlariū. Oēs propositiones alie ab vniuersali affirmatiua ostendunt per impossibile in prima figura.

Sciendū secūdo: q̃ in secunda parte hui^{9} capituli docet sillogisare p impossibile in scōa figura. z intēdit quatuor cōclusiones. Quaz prima est. Uniuersalis affirmatia est per impossibile sillogisabilis in secūda figura. Patet capiendo pro ypothesi cōtradictoriā vniuersalis affirmatiue: z addēdo vnā maiorē sumendo aliqd inferi^{9} sub predicato. Et addit are^{tes} q̃ pro ypothesi nō debet sumi ꝓria. eo q̃ a falsitate vni^{9} ꝓrioz non sequitur veritas alteri^{9}. Scōa cōclusio. Particularis affirmatiua est p impossibile sillogisabilis in z^{a} figura: capiēdo. s. pro ypothesi ei^{9} cōtradictoriā: z addendo vnā maiorē vel minorē. Nec debet sumi subcōtraria talis pticularis affirmatiue ꝓpter cām dictā in p̄ma figura. Tertia cōclusio. Ul'is negatiua per ipossibile est sil^{tis} in z^{a} figura: capiēdo pro ypothesi ei^{9} ꝓdictoriam: z addēdo vnam vl'em negatiuā ꝓ maiore. Quarta cōclusio. In z^{a} figura pti^{ris} negatiua sillogisat p impo^{9} ^{lc}: capiendo ꝓ ypothesi ei^{9} cōtradictoriaz. z addēdo vnā vl'em negatiuā. Consequēter in z^{a} pte docet sillogisare p impo^{9} ^{lc} in tertia figura. z intēdit 4^{or} cōclusiones. Quaz p̄ma est hec. Ul'is affirmatiua sillogisat p impo^{9} ^{lc} in z^{a} figura: ca^{do} ꝓ ypothesi ꝓdictoriā ei^{9}: z addēdo vl'em affirmatiuā ꝓ minore. Nec dz sumi ꝓria. q̃ tūc nō cōcluderet ꝓpositū. Scōa cōclusio. In z^{a} figura pticularis affirmatia sil^{tis} p impo^{9} ^{lc}: sumēdo ꝓ ypothesi ꝓdictoriam ei^{9}: z addēdo vnā vl'em vel pti^{ris} affirmatiuā ꝓ minore. Tertia ꝛ^{o}. In z^{a} figura per impo^{9} ^{lc} sil^{tis} vl'is negatia ca^{do} ꝓ ypothesi ꝓdictoriā ei^{9}: z addēdo vnā vl'em affirmatiuā ꝓ minore. Quarta ꝛ^{o}. Particularis negatia sillogisat p impo^{9} ^{lc} ca^{do} ꝓdictoria ei^{9} iūcta cū tali vna vl'i affirmatiua ꝓ minore. Nec dz sumi subcōtraria ꝓpter cās dictas in p̄^{a} figura. Ex quib^{9} infert duo corr^{a}. Primū ē q̃ in oī figura sil^{do} per impo^{9} ^{lc} sp sumēda ē ꝓdictoria ꝛcl'onis sil^{do}. non autē ꝓria vel sbcōtraria. Scōm corre^{m}. Oīs ꝓpō pōt fil^{ri} p impo^{9} ^{lc} in z^{a} z z^{a} figuris.

Sciendū tertio. q̃ circa hūc terni incidit vna difficultas. vtr eadē ꝛ^{o} ostēsiue sil^{tis}: sit p impo^{9} ^{lc} sillogisabilis z econtra. Pro rñsiōe suppo^{z} q̃ arestotiles in 4ª pte h^{9} capl'i cōpat sil^{m} p impossibile ad sil^{m} oñsiuū penes ꝛue^{tiā} z ōram: penes duas ōras z cōueniētias. Pria ōra ē h^{c}. q̃ demōstratio p impossibile acci^{t} ꝓ p̄missa. ꝓpōnē quā vult interimere: cui adiungit vnā ꝓpōnē verā ad ꝛcludendū vnā manifeste fl'az. ſz sil^{mis} oñstu^{t} pot^{t} ambas p̄missas ōas: z ꝛclu^{t} ꝛcl'onē verā quā intē^{t}. Scōa ōra. q̃ i demō^{ne} oñstiua nō oportz ꝛcl'onē afiq̄z demōstreē eē p^{9} notū: siue i ōi^{e} siue i fl'i^{tc}. q̃ p demōstratiōez notifica^{z} ei^{9} ōitas. ſz i demō^{ne} ad ip^{9c} oportz ꝛcl'onē eē pri^{9} notā in sua fl'i^{tc}: vt ex ea iterimat assūptū. Lō ueniūt etiā du^{r}. Prio q̃ vtq̄z demō^{o} tā oñstiua q̄z ad ip^{9c} sūt duas p̄missas ꝛcessas. Dñt tñ q̃ in demōstratiōe ostensiua ꝓmisse sūt ꝛcesse sum^{r}: cū sint simpliciter vere. Sed i demonstratiōe per impossibile vna. s. p̄missa ōa

est cōcessa simpliciter: z alia ē ꝓcessa nō sim^r: sed ab aduersario. Scōa ꝓueniētia. qz sunt ex eisdē terminis: z ois conclusio demōstrabilis ostensiue: pōt etiā demōstrari p impo^lc z ecō tra. qz ois cōclusio affirmatiua p impo^lc sillogisata in prima figura demōstrat ostēsiue in tertia figura. z ois cōclusio negatiua p impossibile sil^ta in pma figura demōstrat ostēsiue in scōa figura. z ois cōclusio p impo^tc sillogisata in scōa figura pōt ostensiue demonstrari in pma figura. Ois etiā cōclusio sil^ta per impossibile in tertia figura si fuerit affirmatiua est sil^lcs ostēsiue in pma figura. Si vo fuerit negatiua est ostēsiue sil^lcs in scōa figura. hoc totū pbat are^lcs exēplariter in trib^9 figuris.

Conclusio responsalis. Etsi

vl'is affirmatiua p impossibile possit concludi in pma figura: nō tm potest pbari per impo^lc in pma figura. Prima ps patet. qz vl'is affirmatiua pōt esse cōclusio pmi pcessus sillo^mc per ipossibile facti in pma figura g zc. Scōa ps patet. qz illa ppō nō est p impossibile probabilis in illa figura cui^9 ꝑdictoria nō pōt eē pmissa in eadē figura. Sed pti^rlo negatia nō pōt esse pmissa in pma figura: que tm ē ꝑdictoria vl'is affirmatiue. g vl'is affirmatiua nō pōt pbari per impossibile in pma figura.

Dubitatur primo. vtrum ex

oppositis possit fieri sil^mo i pma figura. Pro solutione ē supponēdū q sexū capl'm in quo determinat are^lcs de sexta ptāte sillogismoz q̄ est sil^re ex oppositis: ptinet 4^oz ptes. In q̄z pma intēdit duas cōclusiōes. Quaz prima tāgit 4^oz diuisiones. Prima diuisio ē hec. Propositionū oppositaz q̄dā sunt op^tc fm veritatē. alie sunt op^tc fm locutionē. Uñ oppositio fm locutionē ē illa: q̄ est inter affirmationē et negationē eiusdē p^tc de eodē subiecto. Scōa diuisio q q̄druplices sūt ppōnes op^tc fm locutōez. Prie sūt vl'is affirmatia z vl'is negatiua. Scōe sūt vl'is affirmatiua z pticularis negatiua. Tertie sūt vl'is negatia z pti^rlo affirmatia. Quarte sūt pti^rlo affirmatiua z pti^rlo negatia. Tertia diuisio. Triplices sūt ppōes op^tc fm veritatē. prime sūt vl'is affirmatia et vl'is negatiua. z^c sunt vl'is affirmatia z pti^rlo negatia. z^c sūt vl'is negatiua z pti^rlo affirmatiua. Quarta diuisio. Du^ccs sūt ppōnes op^tc fm veritatē. q̄dā sunt op^tc ꝑie: sicut vl'is affirmatiua z vl'is negatiua. Alie sunt op^tc ꝑdictorie: vt vl'is affirmatiua z pti^rlo negatiua: vl'is negatia z pti^rlo affirmatiua. Scōa ꝓclusio In prima figura nō pōt fieri sil^mo ex op^tlo. Patet qz vel talis sil^mo ē affirmatiu^9 vel negatiu^9. Nō affirmatiu^9 qz i sil^mc affirmatio oportet vtraq̄z pmissas eē affirmatias. Sed ppōnes op^tc sic se hbīt q vna ē affirmatiua z alia negatiua. g in pma figura nō pōt fieri sil^mo affirmatiu^9 ex oppositis. Nec etiā sil^mo negatiu^9. qz in sil^mo ex op^tlo pt^z idē in vtraq̄z premissarū: z subicit idē in vtraq̄z. sed in sil^mo negatiuo p^c figure nō pt^z nec subicit idē in vtraq̄z: sed in pma aliqd pt^z de medio: z in z^a medio predicat de alio. g in pma figura nō pōt fieri sil^mo negatiu^9 ex oppositis.

Dubitatur secundo. vtrū ex

oppositis ꝑtis z ꝑdictorijs fiat sil^mo in z^a et tertia figuris. Pro dubio ē supponendū q in hac z^a pte docet are^lcs sil^re ex oppositis i z^a figura. z intēdit duas cōcl'ones. Quaz pma ē hec. In modis vl'ib^9 z^c figure fit sil^mo ex oppositis ꝑtis. Patet inductie. Primo in camestres: sic are^do. Ois disci^na est studiosa: nulla disci^na ē studiosa: g nulla disci^na ē disciplina: Sil'r in eodē mō bñ se^z. Ois disciplina ē studiosa: nulla medicina est studiosa: g nulla medicina ē disciplina. Et ē intelligendū extra textū q in B sil^mo a^oz z b^oz nō sūt fim^r z directe op^tc. qz nō sunt de eodē subiecto: sed dicunt op^tc ꝓsecutie. qz si illis duab^9 pmissis addat ista ppō vera. Ois medicina est disciplina: ex minore dicti sil^mi cū ista vl'i affirmatiua vera op^ta se^z ista pti^rlo negatiua. q̄da disci^na nō ē studiosa. vt sic are^do in felapton. Nulla medicina ē studiosa: ois medicina ē disciplina. se^z q̄dā disciplina nō ē studiosa. z ista cōclu^9 ꝑdicit maiozi ꝑtis sil^mi facti i camestres. Et addit are^lcs q filia exēpla darent in cesare si transponant pmisse. Scōa cōclusio. In modis pti^bo z^c figure fit sil^mo ex ꝑdictorie oppositis. vt arguēdo in festino. Nulla disciplina ē studiosa: quedā disciplina est studiosa: g q̄dā disciplina non ē disciplina. Uel sic in baroco: ois disciplina ē studiosa: q̄da z disciplina nō ē studiosa: g quedā disciplina non ē disciplina. Ex quib^9 concludit are^lcs q ex oppositis ꝑtie vel ꝑdictorie fit sil^mo in z^a figura: dū tm i ambab^9 premissis sit idē subiectū respectu eiusdē ꝑdicati: vel saltez q subiecta se hēant sicut totū z ps. i. sicut superi^9 z inferi^9: quēadmodū se hbīt medicina z disciplina. Et B dicit ppter illas propositiones que nō opponūtur simpliciter sed ꝓsecutiue. Cōsequēter in z^a pte docet sillogisare ex oppositis in tertia figura. z intēdit z^o ꝓcl'oes. Pria ꝓ^o. In mōis affirmatis z^c fit nō fit sil^mo ex op^tlo ppter cām pu^9 datam in pma figura. Scōa ꝓclu^o. In modis

vl'bus negatiuis 3c figure fit sil mo ex oppositis cōtrarie. Probat vno exēplo. qz bñ sequit in felapton: nulla medicina est disciplina: oīs medicina ē disciplina: g̃ quedā disciplina nō est disciplina. Quarta conclusio. In modis pticularib9 negatiuis fit fillogism9 ex oppositis cōtradictorie. Probat vno exēplo. qz bene sequit in ferison: nulla medicina ē disciplina quedā disciplina est medicina: g̃ quedā disciplina nō est disciplina.

Dubitatur tertio. Ad quid

valz fillogism9 ex oppositis. Pro solutiōe supponit q̃ in 4a parte are^{les} ponit ad declarationē predictoz septē notabilia. Quoz primū est: qñ̃ciqz ambe premisse sūt vniuersiales talis fillogismus ē ex oppositis cōtrarie. Sed si altera ē vniuersalis z alia pticularis talis fillogism9 est ex ꝓtradictorie oppositis. Scōm notabile. Ad fillogisandū ex oppositis oportz sumere opposita ꝓtraria vel ꝓtradictoria z nūq̃ subcōtraria. Tū qz subcōtrarie sunt ambe pticulares: ex quib9 nō fit fillogismus. Tū qz sūt simul vere: ideo ex eis nō sequeret conclusio falsa. Tertiū notabile. Si vnū oppositoz fuerit cōcessum a respōdente: oportet sumere alterū per fillogismū aut per inductionē. Quartū nōbile. In scōa z tertia figuris sex sūt modi fillogisandi ex oppositis. qz sunt tres modi oppositiōis: z in quolibet mō oppositiōis pñt sumi duo modi fillogisandi preponendo vel postponēdo affirmatiuā negatie. Quintū notabile. Licet ex falsis cōtingat sequi vez: tñ in fillogismo ex oppositis semp concludit ft'm. qz semper cōcludit negatio eiusdē de seipso si pmisse sint opposite sim'. vel ꝓcludit negaº supioris de inferiori: si pmisse fuerint opposite nō sim' sed fm ꝓñam vt patuit. Sextum notabile. Fillogism9 ex oppositis valet ad reparguendū. i. ad cōcludendū ypotheseos cōtradictoriū. i. ꝑdictoriū cōclusiōis posite a respondēte. vt si respondēs posuerit q̃ oē ipar est par: z tūc sibi cōcludit ꝑdictoriū vel ꝑdictorium talis cōclusionis. Et vocat are^{les} talem sil m ex oppositis palogismū. eo forte qz peccat i materia. Septimū notabile. Opposita per q̃ concludit idez de seipso negatie in fillogismo ex oppositis nō accipiunt p vnū sil m. qz cōclusio nō cōplectit sil' explicite vtriqz oppositoz: nisi forte talia opposita sint explicite paccepta i maiori ꝓpositiōe. vt sic arguēdo. Omne aial est albu: z nō est album: oīs homo est aial: ergo oīs homo est alb9 z non ē albus. ideo dicit arestotiles q̃ oportet vnū contrarium accipere tāq̃ cōcessum a respondēte: z alterū accipere per fillogismū. vel etiā pōt vtrūq̃ contrariū sumi per aliū z alium fillogismū: z deinde ex ipsis tāq̃ cōcessum a rñdente fillo rc.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā negat ꝓña. qz in illis pmissis nō ē aliud nisi q̃ vl'is affirmatiua pōt fillogisari p impo^{le}. Ad z^{am} dicit q̃ maioz hz veritatez de fillogisatione ostensiua: nō autem de fillogisatiōe p impossibile. Ad tertiā dicit q̃ lz prima figura sit perfectioz alijs q̃ztum ad euidentiā illationis: non tñ q̃ztum ad pluralitatē fillogisatoz: saltem per impossibile.

Queritur quarto. vtz pe

titio principij peccet cōtra fillogismū simpliciter. Et videt q̃ sic. qz in oī fillogismo simpliciter conclusio debet esse alia a pmissis. Sed in petiōe p̃ncipij cōclusio nō est alia a premissis ergo petitio principij peccat cōtra fillogismū simpliciter. Secūdo sic. Omnis fillogism9 ĩmodificat9 peccat cōtra fillogismū simpliciter. sed oēs paralo^{mis} petitionis principij sunt ĩmodificati: vt patet per arestotilē p̃ elencoz̄ ergo rc. Tertio sic. Petitio principij peccat cōtra fillogismū dialeticū. ergo etiam peccat contra fillogismū simpliciter. tenet consequētia ab inferiori ad superius. In oppositum arguitur. Petitio principij peccat cōtra solā probationem: vt videtur sentire arestotiles in tertu. ergo petitio principij nō peccat cōtra fillogismū simpliciter.

Sciendum primo. q̃ secun

dus tractat9 in q̃ determinat are^{les} de tribus peccatis siue defectib9 incidētib9 ꝑ ptātes sil logismoz diuidit in tria ca^{la}. In quoz p̃ determinat de p̃ peccato incidēte circa fillogismū circulārē. z ꝓtinet duas p9. In quaz pma ponit sex suppositiōes: q̃ sunt sex ꝓclusiones p̃n^{r} intēte in prima pte h9 ca^{la}. Prima ꝓ9. demōstrat gen9 petitiōis p̃ncipij: z ē hec. Petere p̃n^{m} est nō demōstrare ꝓpositū. Scōa cōclu9 tāgit 4oz modos illi9 generis: z ē hec. Quatuoz modis ꝓtingit nō demōstrare ꝓpositū. Primo qñ ꝓponit aliquid sine aliq̃ probatione z sine fillogisatione. Scōo qñ ꝓpositū. i. ꝓ9 intenta ostendit p ignotioza. Tertio qñ propositū ostēdit per eque ignotū. Quarto qñ pri9 demōstrat p posteri9. qz oīs demōstra9. i. sil m9 ꝓbatiu9 oz ꝓcedere ex prioriib9 z notioriib9. Tertia ꝓclu9 ofidit q̃ nō ofidere ꝓpo^{m} z petere p̃n^{m} nō cōuertunt: z est hec. Licz in 4oz predictis modis nō ofidat ꝓpo^{m} nō est tñ necesse q̃ in illis petatur principiū.

Quarta cõclusio tangit vnã diuisiõem p quã pot haberi diffinitio petitõis ꝑncipij: ⁊ ē hec. Propositoꝝ quedã sũt natura p se cõcipi siue cognosci p se: sic ꝑn ª. q̃daz vo cognoscunt p alia: sicut ꝛclusiones q̃ deducunt ex ꝑncipijs Quinta ꝛclusio tangit diffinitionē petitionis ꝑncipij. ⁊ est hec. Petere ꝑncipiũ est accipere aliqd vt per se notũ quod nõ est p se notũ. Sexta cõclusio tangit vnã diuisionē petitõis ꝑncipij. ⁊ est hec. Petitionũ ꝑncipij. alia ē statũ. alia ē nõ stati. Petere ꝑn ᵗʰ stati ē assumere aliqõ propositũ ad probandũ seipsum. Sed petere ꝑncipiũ non stati ē transgressiue aliud assumere ad ꝓbandũ propositũ per qõ non ē natũ probari. Declarat are ᵗᶜᵒ ꝑ in litteris. vt si a ostendatur per b: ⁊ b per c: tũc si c natum sit ostendi p a: tũc est petitio principij nõ statim. Scõo declarat idē in terminis significatiuis ⁊ vt sigs ꝓbet lineas esse paralellas: B est eque distantes: eo q̃ nõ concurrũt: petit ꝑncipiũ. q̃ lineas nõ cõcurrere ꝯ probari per B qõ est lineas esse paralellas.

Sciendũ secundo: q̃ in hac scõa parte huiꝰ capituli ostendit are ᵗᶜᵒ q̃liter contingat petere ꝑncipiũ in qualibet figura. ⁊ intẽdit sex cõclusiones. Prima cõcluꝰ. In mõ affirmatiuo ꝑme figure si maior sit eque dubia sicut cõclusio: ⁊ termini maioris sint conuertibiles: tũc petit principiũ. q̃ ex ꝛclusione cũ conuersa maioris ostendet maior p bonum sil ᵐ cõuersiuũ ⁊ non ꝓbatiuũ. Nec ꝑterea est imaginandũ q̃ petitio ꝑncipij impediat sillogismũ simpliciter: sed bñ impedit ꝓbationes cõclusionis. Et B notat are ᵗᶜᵒ in textu cũ dicit: nũc autẽ hoc ꝓhibet: sed non modus. i. q̃ modus sil ᵗᶜᵒ nõ prohibet petitiones ꝑncipij: eo q̃ in bona sillogisatiõe bñ petit principiũ. Sed illud qõ dictũ est videlꝯ ignotioritas ꝑmisse q̃ nõ ibi nata ē probari p conclusiones prohibet petitionē principij. Scõa conclusio. In mõ affirmatiuo ꝓime figure si maior sit eq̃dubia sicut cõclusio ⁊ termini maioris ꝓuertantur tũc petit principiũ. q̃ ex conuertẽte maioris ⁊ cõclusione pot probari minor p silᵐ circularem. Has duas cõclusiões deducit are ᵗᶜᵒ in lris. Tertia cõclusio. In zª ⁊ 3ª figuris cõtingit petere principiũ. Quarta. In modis affirmatiuis 3ᶜ figure cõtingit petere principiũ: sicut dictũ est de modis affirmatiuis ꝓime figure Quinta cõclusio. In modis negatiuis cuiuslibet figure cõtingit petere principiũ si negatiua sit eque dubia sicut conclusio: ⁊ termini affirmatiue sint cõuertibiles. q̃ ex cõclusione et conuertẽte affirmatiue ꝓtingit sillogisare negatiuã. Et addit arestotiles q̃ aliter petit ꝑncipiũ in media figura ⁊ in alijs modis negatiuis q̃ in modis affirmatiuis. Luius rõ potest esse. q̃ propositiões negatiue nõ eodẽ modo conuertunt sicut affirmatiue. Nã in proposito est mẽtio de conuersione simplici: fm quaz nõ ꝓuertunt pti ᵗᶜᵒ negatiue imediate ⁊ directe sed oportet eas pri ᵒ resolui per cõuersionẽ in vnã affirmatiuã de subiecto infinito: vt dictũ est i capitulo de sillogismo circulari. Sexta ꝛclusio tangit vnã diuisionẽ: ⁊ ē hec. Quedã est petitio ꝑncipij in demõstratiuis. Alia ē in dia ᵗᶜᵒ. Petere principiũ in demõstratiuis est ostẽdere aliqd esse p se notum: qõ fm veritatẽ nõ est per se notum. Sed petere principium in dia ᵗᶜᵒ est assumere p se aliquid notum qõ fm opinionẽ non ē per se notũ. Nam ꝯ in dia ᵗᶜᵒ cõclusio sit ignotior q̃ciq̃z premissarum. tñ q̃ videt notior ⁊ probabilior. ideo per eã cum cõuersa vnius premisse contingit probare aliã premissam. ⁊ in tali processu petitur principiũ fm opinionẽ.

Sciendũ tertio q̃ circa hunc textum incidit vna difficultas: ⁊ est hec. Utrũ existente ꝓna formali: in sillogismo possit esse petitio ꝑncipij statim. Respõdet per vnã distinctionẽ: 4ᵒʳ suppositiões: ⁊ duo dca. Distinctio est hec. Dupler ē petitio principij. quedaz est petitio principij statim: in qua eadem propositio fm vocem sumitur ad probandum seipsam. Alia est petitio principij non statim: in qua antecedẽs est eque vel magis ignotum conclusioni. Prima suppositio. Sillogismꝰ simpliciter abstrahit a quactiq̃z probatione: vt patuit primo huius. Patet etiam aliunde. q̃ si sillogismus simpliciter esset probatiuus: tũc omnis sillogismus esset probatiuus. ꝓsequẽs est falsum: sicut patz de sillogismo procedẽte ex falsis. Secũda suppositio. In sillogismo simpliciter nõ regritur q̃ tres sint termini vocaliter distincti. Patet q̃ est aliquis bonus sillogismus cuius tñ sunt duo termini: vt est sillogismus ex oppositis. Est etiam aliqs bonus sillogismus qui nõ habet nisi vnum terminũ. vt patet de isto sillogismo ex oppositis. Aliqs homo non est homo: omnis homo est homo: ergo aliquis homo non est hõ. Tertia suppositio. Non ē necesse in bono sillogismo cõclusionem esse aliã a qualibet premissa seorsum sumpta. Patet q̃ dabilis ē aliquis bonꝰ sil ᵐᵒ ex oppositis in baroco: q̃ si reducat per impoᵏ ad barbara habebit cõclusionẽ candẽ cum vna premissarum. Quarta suppositio. De formali rõe sillogismi simpliciter tñ duo

videntur esse necessaria: scz dispositō in mō ꝛ figura et necessaria illatio. Primū dictū oīs sil^m^ est bonus q est in mō et figura dispositꝰ et in quo est necessaria illatio. Scdm dictuz cum petitōe p̄ncipij statim stat formalitas cōsequētie sillogistice. patz qꝛ cum petitōe p̄ncipij statim stat dispositō in mō et figura cū necessaria illatōe. g̊ etiam stat formalis ꝯsīa.

Conclusio responsalis neqz.

petitio p̄ncipij statim neqz petitō p̄ncipij non statim peccat cōtra sil^m^ simpliciter. Cōclusio patet ex dictis.

Dubitatur primo qualiter cōueniunt et differunt non causa vt causa ꝛ non ꝓpter hoc accidere falsum.

ꝓ solutione supponitur q secundū capitulū in quo determinat de secundo peccato incidente circa sillogismum ꝑ impossibile: qd est non ꝓpter hoc accidere falsū: continet tres ptes. q̄rum p̄ma ꝯtinet tres conclusiones: Prima cōclusio est hec. non ꝓpter hoc accidere falsum cōtingit in sillogismo ad impossibile. patet qꝛ non ꝓpter hoc accidere falsū habet fieri in sillogismo q accipit p̄missam cōtradicentē cōclusioni demōstrande. Sz hoc fit in sillogismo ad impossibibile g̊ ꝛc: maior patet si qs accipiat aliquod falsum per se sumptū nō ꝯmittit istū defectum. Secunda conclusio non ꝓpter hoc accidere falsuz non accidit in sillogismo ostēsiuo. patet duabꝰ rationibꝰ. p̄ma ratio est. qꝛ in sillogismo ostensiuo non accipit aliqua p̄missa q contradicat ꝯclusiōi respōdentis. g̊ in eo non accidit non ꝓpter hoc accidere falsuz Scda ratio non ꝓpter hoc accidere falsuz fit quando interimit aliqua p̄missaꝝ impossibil' qua interempta nihilominꝰ sequitur cōclusio falsa et impossibilis. Sed hoc nō fit in sillogismo ostensiuo. g̊ ꝛc. Tertia conclusio tangit diffinitōez eius qd est non propter hoc accidere falsum. Et est hec. non ꝓpter hoc accidere falsum est p̄missa ypothesis ī sillogismo ꝑ impossibile sumpta: qua posita vel deposita nihilominꝰ sequit conclusio falsa et impossibilis. Ex quo videt sequi q iste defectus sic incidit circa sillogismū ad impossibile: quando in sillogismo ꝑ impossipile ex falsitate cōclusionis interimitur ypothesis q̄ non est causa falsitatis ꝯclusionis. Tunc ad dubium respondetur q non causa vt causa et non propt hoc accidere falsuz ꝯueniunt et differūt. Conueniunt enim in hoc: qꝛ quādo ex falsitate cōclusionis interimit aliqua p̄missa q̄ non est cā falsitatis conclusionis ꝯmittit vtrumqz. sz differunt sicut superius et inferius. qꝛ non ꝓpt hoc accidere falsum se habet ꝑ modum inferioris respectu huius qd est non causa vt causa. quia non causa vt causa fit generalit quādo ex conclusione falsa interimitur aliq̄ p̄missa: qua posita vel deposita nihilominꝰ sequit ꝯclusio falsa. Sz non ꝓpter hoc accidere falsum tantum contingit in sillogismo ꝑ impꝰ^le^ quando scilicet ex ꝯclusione falsa interimit p̄missa ypothesis qua posita vel deposita nihilominus sequit conclusio falsa. Et ideo cū dr non propter hoc accidere falsum: illud ꝓnomen demonstratiuum hoc: tantum demonstrat p̄missam q̄ est ypothesis: ita q sit sensus non ꝓpter hoc id est non propter ypothesim datam accidit .i. sequitur falsum .i. conclusio falsa.

Dubitatur tertio: quot sunt

mōi quibus cōmittitur non ꝓpter hoc accidere falsum. ꝓ dubio supponitur q in secunda ꝑte huius capituli dat philosophꝰ modos eiꝰ qd est non ꝓpter hoc accidere falsum. Et intēdit q̄tuor ꝯclusiones. Prīa conclusio tangit duos modos quibus fit nō ꝓpter hoc accidere falsum. Quoꝝ p̄mus est manifestus: quando ypothesis non cōuenit in aliquo termino cum impossibili illato. vt si conclusio sillogisāda ꝑ impossibile sit ista: diamit est assimiter: et sumatur ista ypothesis: diamiter non est assimiter: cui addat ratio zenonis sic arguendo diamiter non est simiter. non ꝯtingit infinita ꝑtransire: sed in quolibet spatio sunt infinita puncta. g̊ non contingit ꝑ transire aliqd spatium. et per consequēs nō ꝯtingit moueri. ista conclusio est impossibilis: ergo ista ypothesis diamiter non est assimiter est impossibilis. et ꝑ consequēs ꝯclusio p̄ncipalis: scz ista diamiter est assimiter: erit vera. Scdꝰ modus est immanifestus qui fit quando ypothesis ꝯuenit in aliquo termino cum conclusione illata impossibili. Et hoc dupliciter. primo quando ypothesis cōuenit in sbiecto cum conclusione impossibili. Alio modo quando cōuenit in p̄dicato. Secunda conclusio est hec. ꝓpt ypothesim accidit falsum duplicit. primo qñ ꝓ secunda p̄missa subsumit aliquid sb subiecto. 2° quando ꝓ p̄ma premissa sumit aliqd supra predicatum dūmō ypothesis sit altera p̄missa. Tertia conclusio tangit vnū argumētum qd est illud. Idem impossibile potest sequi ad duas ypotheses. g̊ vna illaruz est non ꝓpter hoc accidere falsum. tenet ꝯsequentia quia de q̄libet illarum est verum dicere q ipsa posita vl' remota nihilominꝰ accidit impos-

sibile. g̃ q̃libet illarũ est non ꝓpter hoc accide re falsum. Quarta conclusio tangit solutio nem huius argumẽti. nã ad hoc ꝙ aliqua p̃missa sit nõ ꝓpt̃ hoc accidere falsũ oportz ꝙ ipa posita vel remota: sic ꝙ loco ei⁹ nulla alia ponatur: nihilomin⁹ sequat̃ imp⁹le. qz si ponatur alia loco eius tũc ex illa alia poterit seq idem impossibile. qz nihil ꝓhibet idem ipossibile sequi ad duas ypotheses. sic ista cõclusio falsa q̃ est: lineas palleas ꝯcurrere: p̃t cõcludi ꝑ illam ypothesim ꝙ omnis angul⁹ extrinsecus est maior q̃z angul⁹ intrinsecus. põt etiam ꝯcludi ꝑ aliam ypothesim: scz ꝙ triangulus habet plures angulos q̃z tres equales duobus rectis. et sic patet solutio ad dubiũ.

Dubitatur tertio que et

q̃t sunt cautele qbus respõdens p̃t vitare illd̃ peccati qd̃ est non ꝓpter hoc accidere falsuz ꝑ dubio supponẽdnm ꝙ in hac tertia parte intendit arestoteles p̃ncipaliter q̃tuor conclusiones. Qarũ prima remouet q̃ttam dubium qd̃ incidit circa prius dicta. Dictũ est enim supra ꝙ in sillogismo per impossibile quandoqz sillogisatur falsum. qd̃ tamen non accidit ꝓpter ypothesim falsam datã. ideo posset aliquis dubitare vtrum talis conclusio fala seq̃t̃ propter premissas veras. hoc remouens arestoteles dicit ꝙ in omni sillogismo in quo est ꝯclusio falsa necesse est aliq̃z p̃missarum esse falsam. ꝓbat sic. quia in omni sillogismo vel sunt due propositiones tantum: vel plures q̃z due. si tantum due necesse est vtramqz vel alteram esse falsam. Si vero sillogismus fit ex pluribus propositionibus duabus qd̃ contingit quando altera premissarum vel vtraqz ꝑ sillogisat̃ necesse est alterã ꝓpositionẽ suptam ad huiusmodi pro sillogisationem eẽ falsam si cõclusio principalis fuerit falsa. Scda conclusio tangit duo documenta qbus respõdens poterit cauere ne propter suam ypothesim datam accidat falsum. Quoꝝ primũ est ꝙ si respondens ignorauerit conclusionẽ opponentis: debet cauere ne ꝯcedat duas ꝓpositiones in quibus ponatur bis idem termin⁹: qd̃ si obseruauerit non poterit opponens aliquid concludere contra ipsum quia sine medio non est sillogism⁹. Sed mediũ est qd̃ plerumqz d̃r: ideo si respondens nõ ꝯcedat idez bis non poterit respondẽs mediũ habere ad sillogisandum. Secundũ documentum. si respondens cognouerit conclusionem quã intẽdit opponens: debet cauere ne det sibi talem dispositionem medij: per quam possit concludere suam conclusionem. Et hoc poterit respondens cognoscere sciendo in qua figura et in quo modo vnaq̃qz conclusio potest ostẽdi: qd̃ fuit prius declaratum in primo huius. Tertia conclusio tangit tria documenta ex ꝑte opponentis. Quorum primũ est istud: opponens debet celare conclusionẽ suam ne respondens percipiat eam: ita ꝙ primo sillogiset ex necessarijs inferendo eam: nec eam prius proponet Scd̃m documentum. si oponẽs habeat plura media per que potest suam conclusionem concludere: primo debz interrogare media remotiora. quia tunc magis latebit respondentem. Tertium documentũ. si opponens habeat vnicum medium et nõ plura ad concludendum suam conclusionem: debet p̃us interrogare de medio q̃z de maiori vel minori extremitate: quia maior et minor extremitates ponuntur in conclusione. ideo respõdens interrogando alteram illarum extremitatum facile posset ꝑpendere conclusionem: qd̃ tamen non continget interrogando medium: eo ꝙ medium non ponitur in conclusione. Quarta conclusio tangit quando fit elencus et quando non contra respondentem. et hoc facit ex eo. quia ex chonamine opponentis contra respondentem contingit interdum elencus. Et est conclusio talis: quãdo nos scimus quando et qũo se habentib⁹ terminis fit sillogismus: ex B facile scire possumus quando fit elencus ꝛ quando non. patz quia si oẽs propositiones date a respondẽte sint affirmatiue vel vna affirmatiua et alia negatiua tunc contingit elencum fieri contra respondentez si respondens prius concesserit oppositum huius qd̃ concluditur per illas propositiones eo ꝙ elencus est sillogism⁹ contradictorius. i. concludens contradictorium alicuius pri⁹ cõcessi a respondente. Si vero respondẽs nihil concedat: imo totum neget tunc ex propositionibus datis a respondente non poterit fieri elencus contra ipsuz. patet quia ex talibus ꝑpositionibus (cum sint negatiue) non fit sillogismus. ergo neqz elencus: consequentiaz probat arestoteles quia vbicunqz est elencus ibi est sillogismus et non econtra. non enim si est sillogismus: necesse est elencum esse. ideo a destructione consequentis si ex propositionibus negatiuis cõcessis a respondente nõ possit fieri sillogismus sequitur ꝙ etiam non poterit fieri elencus. Et addit arestoteles ꝙ sil: si respondens non concedit aliquam propositionem vniuersalem non poterit elencus fieri contra ipsum. patet quia sillogismus non fit sine propositione vniuersali. g̃ neqz elenc⁹

consequentiam probat arestoteles quia eadē erit diffinitio elenci et sillogismi. non quidez sic intelligendo ꝙ sit eadem diffinitio simpliciter: cum differant sicut superius et inferius Sed est intelligenduz ꝙ diffinitio sillogismi exigitur necessario ad diffinitionem elenci. iō si non fuerit sillogismus: nec etiam elencus.

Ad rationes ante oppositū.

Ad primam dr̄ ꝙ non oportet conclusionē eē aliam a q̄libet p̄missa seorsum sūpta: sz sufficit ꝙ sit alia a p̄missis simul sumptis. Ad secūdā dicitur ꝙ licet in petitione p̄ncipij sil^mus sit imodificatus quantū ad probationem: nō tn̄ quātū ad illationē. Ad tertiam dr̄ ꝙ arguitur ab inferiori ad superius cum dictione includente negationem: quia peccat valet sic non obſuat.

Queritur quinto vtrū pos-

sibile sit de eodem simul habere oppiniones cōtrarias. Et arguit primo ꝙ sic. quia iudicamus p sensum solem esse minorē tota terra: z tn̄ ſm intellectum iudicam⁹ oppositū. g̊ possibile est de eodem simul habere oppiniones contrarias: Scdo sic incontinens assentit isti propositioni ꝙ non est fornicandum: et simul eidem dissentit: quia alias non fornicaretur g̊ ꝛc. Tertio sic aliquis potest simul scire omnem mulam esse sterilē et ignorare hāc mulam esse sterilem. g̊ potest siml' habere oppiniones ꝯrias. ꝯsequentia tenet quia ꝯppiniones contrarioꝝ sunt contrarie. In oppositū est arestoteles.

Sciendū primo ꝙ pro decla-

ratione terminorū ponuntur tres distinctōes. Prima est. duplex est cognitio. Quedam est apphensiua qua aliqua potentia apprehendit suum obiectum. et sic possibile est eandez simul cognoscere opposita. sicut intellect⁹ ponens differentiam inter duo contradictora sil' apprehendit illa contradictoria. Alia est cognitio iudicatiua: q̄ est quidā assensus vel dissensus quo aliquis assentit vel dissentit alicui et sic non est possibile simul cognoscere opposita: saltem cognitione assensus. Et int̄ istas cognitiones soluz ꝯgnitio iudicatiua proprie est oppinio: vt alias tangebatur in fine secūdi peri hermenias. Scda distinctio oppinio potest capi dupliciter. Uno modo ꝑ habitu distincto contra scientiam: et sic nō capitur h̄. Alio modo potest capi ꝑ assensu vl' dissensu q̄ qs assentit vl' dissentit alicui ꝯplexo vl' incōplexo Tertia distictio oppiōes possunt dici cōtrarie duplicitur. Uno modo possunt dici cōtrarie: eo ꝙ vna est assensus quo assentimus vni opposito et altera alteri opposito. sicut sūt iste due oppiniones quib⁹ qs assentit isti oīs mula est sterilis: et huic: aliqua mula non est sterilis contrariant̄. Alio modo dicunt̄ oppiniones contrarie quando vna est assensus de aliquo: et alia est dissensus de eodem. sic̄ oppinio qua assentimus alicui propositioni contrariatur oppinioni qua dissentimus eidem.

Sciendū secūdo ꝙ terciū ca-

pitulum in quo determinat arestoteles de tertio defectu vel peccato incidente circa sillo^m ex oppositis: qd̄ peccatum vocat̄ fallatia ꝯtrarie deceptionis: qua aliquis simul oppinatur contraria. cōtinet duas partes. In prima intendit quatuor conclusiones. q̄rum Prima ē hec. sicut contingit falli credendo aliquam p̄missam esse propter hoc accidere falsum q̄ tn̄ non est propter hoc accidere falsum: ita contingit falli in oppinionib⁹: sic ꝙ multotiēs oppinamur contraria q̄ non credimus oppinari Scda conclusio si aliqd̄ predicatum ſm veritatem insit duobus subiectis: et illa duo subiecta verificentur de vno alio tertio subiecto: tunc si aliquis oppinetur p̄dicatum inesse primo subiecto et non secundo: et oppinetur illa duo subiecta simul inesse eidem subiecto tertio: tunc simul oppinabit̄ contraria. hanc cōclusionem declarat arestoteles in literis. Sed pro faciliori cognitione ponant̄ alij ternini. vbi gratia sit substantia predicatū: qd̄ insit istis duobus subiectis: q̄ sunt animal et sensibile: et homo sit subiectum tertium de quo verificentur animal et sensibile. tunc si quis oppietur istam: omne animal est substantia: simul oppinatur ꝙ omnis homo est substantia: eo ꝙ omnis homo sit animal. Similiter oppinans ꝙ nullum sensibile est substantia: siml' oppinabitur ꝙ nullus homo ē substantia. qz omnis homo est sensibilis. et ita si quis oppinetur istas duas propositiones: omne animal est substantia: et nullum sensibile est substātia: sub quibus possunt sumi due minores: scz omnis homo est animal: et omnis homo est sensibilis: sequit̄ ꝙ simul oppinabit̄ istas duas contrarias conclusiones: omnis homo est substantia: nullus homo est substantia. cōsequentia tenet quia oppinans p̄missas alicuius sillogismi simul oppinatur conclusionez illius sillogismi. Et simile exempluz possz poni si loco sensibilis ponatur corpus: et procedatur vt prius. Et dicit arestoteles primuz exemplum esse ꝑ media diuersaꝝ coniugatōnū

eo ſcz q̃ ad inuicem non habẽt ordinẽ ſuperi
oris et inferioris. Sz ſcõm exemplũ dicit eſſe
per media eiuſdem ꝓlugationis: eo q̃ ordi
nantur ſm ſuperius et inferiꝰ: cuiuſmõi ſunt
corpus et animal. Tertia conclusio non eſt
poſſibile ſine incõuenienti opinari q̃tuor pre
miſſas inferẽtes duas ꝓclusiones ꝗrias. quia
tunc aliquis opinaret ſimul contraria in pro
pria forma. vt ſi quis opinet iſtas q̃tuor pre
miſſas: omne b eſt a: omne d eſt b: et n m c ẽ
a: oẽ d eſt c: tunc ſimul opinaret iſtas duas
cõcluſiones: omne d eſt a: et nullum d eſt a:
et ſic opinaret ꝗria inproprꝛia forma. Quar
ta cõcluſio poſſibile eſt ſine incõuenienti opi
nari vnam p̃miſſam p̃mi ſil m c cum vna altera
vel ambas p̃miſſas vnius cum vna alterius.

Sciendũ tertio: q̃ in ſecũda

parte oſtẽdit areſtoteles q̃ non eſt incõueni
ens ſimul habere ſcientiã de eodem et igno
rantiam. Et intendit duas ꝓclusiones. quarũ
Prima eſt hec. poſſibile eſt ſcire aliqd in vni
uerſali et ſimul ignorare ipſum in ꝑticulari:
ꝓbat areſtoteles tri r. Primo exemplo q̃ cõ
tingit ſcire q̃ omnis triangul⁹ habz tres. et ſi
mul ignorare hunc triangulũ habere tres: cũ
ꝓtingit ignorare hunc triangulũ eſſe triangu
lum. et ſic contingit ſcire iſtã in vl'i triangul⁹
habet tres: et ignorare ipſam in ꝑticulari. Se
cundo ſic ꝓbat eandem ꝓclusionem ſigno. q̃
pl'o in ratõe quam faciebat i mennone ad p
bandum q̃ noſtrũ ſcire nõ erat niſi quotã re
miniſci dicebat ſcire omnia in vniuerſali z ig
norare ea in ꝑticulari. g̃ non eſt incõueniens
ſcire aliqd in vl'i: et illud ignorare in ꝑticula
ri. Tertio ꝓbat hanc cõcluſionẽ ratione ſic. q̃
ſcire in vniuerſali et ignorare in ꝑticulari nõ
ſunt cõtraria. g̃ non eſt incõueniẽs ſcire aliqd
in vniuerſali et ignorare illud in ꝑticulari. an
cedens ꝓbat du r. Primo exẽplo. quia ꝓtin
git opinari in vniuerſali hanc mulã eſſe ſte
rilem: opinãdo iſtam: omnis mula eſt ſteri
lis: et tamẽ ſimul ignorabit in ꝑticl'ari: quia
creditur hanc mulã habere fetum in vtero. eo
q̃ hz groſſum ventrẽ. Secundo declarat idẽ
antecedẽs ponendo tres modos ſcire: ſcz ſci
re in vniuerſali: ſcire in agere: et ſcire in p
prꝛia forma. Et totidem ꝓtingit decipi ſiue ig
norare ſcz in vl'i: in agere: z in proprꝛia forma
Et inter iſtos modos nõ eſt incõueniens hre
ſcientiã ſm vnum modũ et ignorãtiã ſm aliũ
modum· quia nõ quilibet mod⁹ ſcire oponi
tur cuilibet mõ ignorantie· Scõa ꝓclusio. cõ
tingit opinari cõtraria incõplexa cũ inconue
nienti et ſine inconuenienti. Primum patet ſi
quis opinet iſta contraria: bonũ z malũ ſimꝰ
eidem ineſſe: tunc ſimul opinabit cõtraria cũ
incouenienti. q̃ tunc opinabit bonum eẽ ma
lum: et bonum eſſe bonũ: et malum eſſe bo
num: et malũ non eẽ bonum. Scõa pars pz.
quia ſi quis opinet bonum ineſſe p ſe alicui:
et malum ineſſe eidem p accidens tunc ſimul
opinabitur cõtraria ſine incõueniẽti.

Conclusio reſpõſalis impoſ

ſibile eſt de eodem ſimul hre opiniones ꝗrias
patet quia impoſſibile ẽ ꝗria ſimul eidẽ ineſſe
ergo impoſſibile eſt ſimul habere opiniones
contrarias.

Dubitatur primo quid ſit ſci

re in vl'i: in ꝑticl'ari: et in ꝓprꝛia forma. Rñde
tur q̃ ſcire in vl'i eſt ſcire aliqõ predicatuz in
eſſe alicui inferiori: eo q̃ ſcimus ip'um ineſſe
ſuo ſuperiori. vt ſcim⁹ hanc mulã eſſe ſterilẽ
ſciendo iſtam vniuerſalẽ: omnis mula eſt ſte
rilis. Sz ſcire aliquid in ꝑticl'ari eſt ſcire p̃
dicatum ineſſe ipſi ꝑticulari non p hoc q̃ inẽ
ſuo vniuerſali vt ſciendo hanc mulã eſſe ſteri
lem. Sed ſcire in proprꝛia forma eſt ſcire ali
quid inſe ipſo et non in alio. Et illud eſt duꝰ
ſcilicet ſcire in habitu: ſic logicus dormiẽs ſcit
habitua r cõcluſiones logice. Aliud ẽ ſcire in
actu: ſicut logicus actualiꝗ cõſiderãs aliq̃s cõ
cluſionem habet ſcire actuale illius cõcluſiõis
Dicitur vltra q̃ cognitis p̃miſſis alicuius ſi m
nõ p tractatis ſcit in vniuerſali ꝓcl'o illi⁹ ſi m
Sz ꝗgnitis premiſſis p tratactis ad ꝓclusionẽ
dicit ipa cõcluſio ſciri in agere. quando vero
in ſe ꝗgnoſcit dicit ſciri in ꝑticlari.

Dubitatur ſecũdo· vtrũz fal

latia contrarie opinionis ſit fallatia in dictiõe
vel extra dictionez. rñdet p duo dicta. Prim
dictũ. fallatia contrarie opinionis eſt deceptõ
proueniens in opinãdo: eo ſcz q̃ nõ credim⁹
opinari cõtraria in veri te: q̃ tamẽ opinamur.
Scõm dictũ. fallatia cõtrarie opinionis nõ ẽ
fallatia in dictione nec extra dictionem: cum
non ſe teneat ex pte rei: nec ex pte vocis. Sz
ex pte intellectus noſtri opinãtis contraria. Et
de hoc magis patebit in pmo elencoꝝ.

Dubitatur tertio vtrũz qui

libet modus ſciendi vel opinandi cõtrarietur
cuilibet modo ignorãtie. Rñdet p tres ſuppo
ſitiones et vnũ dictũ. Prima ſuppoſitio eſt
hec. opinio eſt aſſenſus intellect⁹ vel diſſenſ⁹
de aliq̃ ꝓpoſitõe. Scõa ſuppõ ꝗria ſil'opi
nari eſt ſimul duob⁹ cõtrarijs aſſentire. Et ex
his ſequit tertia ſuppoſitio q̃ non eſt poſſibi

le simul opinari cōtraria. patet quia tunc contrarij assensus essent simul in eodem: qd est impossibile. Dictum est illud. non qlibet modus sciendi vel opinādi pratiat cuilibet mō ignorandi vel opinādi. patz qz ꝓria non possunt simul stare in eodē. Sz stat eundem intellectum opinari vel scire aliquid fm vnū modum: et opinare vel ignorare illud fm aliuz modum. rō quia nō qlibet modus cuilibz mō est contrari⁹. sz scire in vl'i ꝓriat huic qd ē ignorare i vl'i. Et scire in ꝓpria forma ꝓriat huic qd ē ignorare in ꝓpria forma. et scire in actu ꝓriatur huic qd ē ignorare in actu. Et scire in habitu huic qd est ignorare in habitu. similiter de opinari dicendū est.

Ad rationes ante oppositū.

Ad ꝑmam et scdaz dr q̄ bene possum⁹ opinari ꝓria p diuersas potentias anime. sz nō per eadem. Ad tertiam dr q̄ scire in vl'i z ignorare in ꝑticulari non opponūt adinuicē. ideo non est inconueniens scire aliquid in vl'i z ignorare illud in ꝑticulari.)

Queritur sexto vtum inductio sit reducibilis ad sillogismuz. Et videt q̄ non.

quia inductio non est possibilis. g̃ non ē ad sillogismū reducibilis. Scdo sic in omni sil mo sunt tres termi. sz in iductione sunt plures trib⁹. g̃ mior patet qz in iductōe sumūtur plura singularia. Tertio sic Inductio est sil mis. g̃ non ē ad sillogismū reducibilis. ans patet qnia diffinitio sillogismi sibi cōpetit. In opositum est philosophus:

Sciendū primo q̄ tertius tractatus in quo determinat arestoteles de speciebus impfectis argumentatōis: eas reducē do ad sil mi. ꝓtinet sex capitula. quorū primuz continet duas partes. In ꝑma determinat de ꝓuertibilitate terminorū: q̄ valet ad reductōez argumentationū impfectarū ad sil m. Et continet sex ꝓclusiones fm q̄ sunt sex regule. Prima est hec. Si alicuius sillogismi extremi tes ꝓuertantur inter se: necesse est mediū cōuerti cum vtraqz extremitate. ꝓbat arestoteles. ꝑmo in barbara di r. ꝓbat enim ꝑmo q̄ si extremitates ꝓuertantur inter se: necesse est medium conuerti cum maiore extremitate. quia ex ꝓuertēte ꝓclusiōis cū a ore iferk ꝓuertēs minoris. vt deducit arestoteles in lris. Scdo ꝓbat quia in barbara si extremitates ꝓuartank inter se: necesse est mediū conuerti cū minore extremitate. quia cū conuertente ꝓclusionis z minore infertur conuertēs maiozis. Scdo ꝓbat dictam rationem in modis negatiuis tri r. Primo ꝓbando q̄ si mediū ꝓuertatur cū maiore extremitate necesse est extremitates conuerti inter se. quia ex ꝓuertente maiozis de celarent et minore inferk ꝓuertens ꝓclusionis in camestres: vt deducit arestoteles in literis. zo ꝓbat q̄ si medium ꝓuertatur cū maiori extremitate et cum minori maior extremitas et minor inter se ꝓuertenk. quia ex ꝓuertentib⁹ ꝓemissaz inferk conuertēs cōclusionis. Tertio ꝓbat q̄ si extremitates ꝓuertantur inter se: tūc medium cōuertek cū maiori extremitate. quia ex ꝓuertēte ꝓclusionis cū minore ꝓcludik ꝓuertens maiozis: vt similik deducit arestoteles in literis. Scdo regula si sint q̄tuor termi quorū duo ꝑmi cōuertantur inter se: sicut genitum z corruptibile: et alij duo etiā conuertank inter se: sicut ingenitum et incorruptibile: tunc si ꝑmus ꝑdicat tertio sicut genito et ingenito: sic etiam scdo ꝑdicit q̄rto. Corruptibile enim z incorruptibile adinuicē ꝑdicunt. B oz patz quia corruptibile et incorrupti le dicunk de qlibet et de nullo ambo simul. g̃ ꝑdicunt. ans ꝓ ꝑ ꝑte patet arguendo sic. omne qd est genitum vel ingenito est corruptibile vel incorruptibile. sz oē qd est. ē genito vel ingenito. g̃ omne qd est ē corruptibile vel incorruptibile. Scdo pars patet sic arguendo. Quicqt est corruptibile vel incorruptibile est genito vel ingenito sz nihil idem est genito vel ingenito. g̃ nihil ē corruptibile et incorruptibile: z ꝓ ans corruptibile et incorruptibile ꝑdicūt. Tertia regula si sint q̄tuor termini q̄tum duo ꝑmi inter se cōtradicant: sicut genito et ingenito: et duo scdi scz corruptibile et incorruptibile etiam adinuicem ꝑdicant: tunc si ꝑmus ꝓuertatur cū tertio: scdo conuertek cū q̄rto. patet quia dck opposito: scz q̄ ingenitum et incorruptibile non ꝓuertantur: tunc aliqd erit incorruptibile qd non erit ingenito: et si nō sit ingenito tūc erit genito: Et si sit genito erit corruptibile: eo q̄ genito et corrupti le ꝓuertunk. Et sic de ꝑmo ad vltimum idez erit corruptibile et incorruptibile: qd est incōueniens: cū adinuicē cōtradicant. Quarta regula. Si aliqd ꝑdicatū ꝓedicatur vl'z de duobus sbiectis et ō nullo alio si vnum illorū sbiectoz ꝑdicek vniuersalik de alio: tunc ꝑdicatuz ꝓuertitur cum illo sbiecto. vt si a predicetur vl'z de b: et c de nullo alio: si b ꝑdicetur de c: tunc a et b ꝓuertentur. patet quia omne b est a: et omne a est b: g̃ a z b: cōuertuntur. ans ꝓ ꝑma ꝑte supponik verum. scdo pars ꝓbat: sic arguendo. omne b vel c ē b. omne a est b vel c. g̃ omne a est b. Qui-

ta regl'a si duo predicata pdicent vl'z de aliq̃ sbiecto: et vnum illoꝝ pdicatoꝝ cõuertat cum tali subiecto: tunc alterũ pdicatũ pdicabit vl'z de alio pdicato. vt si a et b pdicent de c: et c ꝓuertatur cum b: tunc a pdicatur vl'z de b. pz sic arguendo. oẽ c est a. oẽ b est c. g̃ oẽ b est a.

Sciendũ secũdo q̃ in hac secunda pte tangit sextam regulã: q̃ talis ẽ. Si sint duo opposita quoꝝ vnum sit eligendũ sic a: et aliud sit fugiendũ: sicut b. et ex alia pte sint alia duo opposita: scz c et d: quoꝝ c est fugiendum: et d est eligendũ: tunc si a iunctum cum c sit magis eligendũ q̃z d iunctũ cum b: sequit q̃ a est magis eligendũ q̃z d. istã regulã pbat arestoteles p duo exempla: supponendo duas maximas morales. quaꝝ Prima est. magis eligendũ magis fugiẽdo opponit et eq̃ eligendũ eq̃ fugiendo et minus eligendum minus fugiendo. Secunda maxima. magis fugiendũ additũ eq̃ eligẽdo non facit ipsum magis eligendũ. Ex istis duab⁹ maximis formatur talis ratio. q̃ si non sit ita: tunc det oppositũ: scz q̃ a non sit magis eligendũ q̃z b: vel q̃ b sit eq̃ eligẽdus sic a. vel g̃ d erit magis eligendũ vel nõ. non est dandũ q̃ sit eq̃ eligendum. quia suum oppositus esset eq̃ fugiendũ: cum eq̃ eligendum eq̃ fugiẽdo sit oppositum. g̃ ipsum additũ a: non faciebat a magis eligendum: q̃d est contra suppositum Nec etiam est dicendũ q̃ d sit magis eligendum q̃z a. quia tunc suum oppositũ esset magis fugiendũ: cum magis eligenduz magis fugiendo opponatur. ꝛ p consequẽs c iunctũ cum a non fecit a magis eligendum: q̃d est ꝛ suppositũ. Primũ exemplũ est istud. velle dare et non dare est magis eligendum q̃z dare et nolle dare. g̃ velle dare est simpliciter magis eligendum q̃z dare. Et p hoc verbum dare seu concedere intelligit arestoteles omnez actum bonum et honestum. Scõm exemplũ diligere et non coire est magis eligenduz q̃z coire et non diligere. g̃ diligere est simplicit magis eligendũ q̃z coire. antecedens probat arestoteles q̃ amoris finis est maior q̃z amor cuius q̃d est ꝓpter finem: cum eius q̃d ẽ ad finem nullus sit amor nisi gratia finis. Et dicit arestoteles simile esse in alijs concupiscentijs et artibus.

Sciendũ tertio. q̃ in hoc secundo capitulo determinat arestoteles de inductione. Et continet tres cõclusiones. quarũ Prima est hec. non solum sillogismi dyaletici et demonstratiui fiunt in aliqua trium figurarum: sed etiam omnes sillogismi retorici: et generalit omnis modus arguendi. Patet quia omnis credulitas fit in aliq̃ triuz figurarum: et cum acquiratur p inductionem credulitas: et ipsam sub sillogismo ꝓprehendẽdo: et sub inductõe enthimeuma et exemplum: g̃ omnes isti modi arguendi fiunt in aliq̃ triũ figurarum. Scõa conclusio tãgit dicez inductionis. et est hec. Sillogismus ex inductõe id est sil'ogismus inductiu⁹ est qui sillogisat maiorem extremitatẽ de medio p tertiũ: B est per minorem extremitatẽ: vt omne nõ habẽt coleram est longeuum. Sz homo equs mulus et sic de alijs non habent coleram. g̃ sunt longeua. ꝓsequentia patz p quintã regulã superius datam. quia q̃cunq̃z duo pdicata predicantur de eodem sbiecto: et vnum illoꝝ cõuertitur cum altero tunc alterum pdicatur de eo vniuersaliter. Sz non habere coleraz et eẽ longeuum predicantur de subiecto cõstituto ex equo homine et mulo et sic de alijs: et non habere coleram ꝓuertitur cũ illo subiecto. iõ esse longeuum pdicatur vniuersaliter de non habere colerã. Tertia conclusio tangit tres dras inter sillogismum et inductionẽ. Prima quia inductio potest ostendere ꝓpositões tã mediatas q̃z imediatas. Sz sillogismus non potest ostendere ꝓpositiones imediatas: cũ omnis sillogismus fiat per medium. Secunda differentia. Sillogism⁹ ostendit maiorem de minore per medium: Sz inductio ostẽdit maiorem de medio p minorem: Tertia differentia q̃z sil^mus est naturalit euidẽtior et prior inductione: sed inductio est nobis euidentior q̃z sillogismus. Et si extra textum obiciatur q̃ medium nunq̃z ingreditur ꝓclusionem. g̃ inductio non ostendit maiorem de medio per minorem Rñdetur p duas suppositiones ꝛ vnaz distinctionem. Prima suppositõ est hec. in sillogismo inductiuo totum aggregatũ ex singularibus debet capi ꝓ medio: et subiectum passionis pro minori extremitate: passio vero cum maiori extremitate. vt sic arguendo in 3ª figura· omne q̃d est equus hõ mulus et sic de alijs animalibus non habentib⁹ colerã est lõgeuum. Sed omne q̃d est homo equus mulus et sic de alijs est animal non habens coleram. g̃ omne animal nõ habens colerã est lõgeuum. Secunda suppositio in tali dispositione arguit in tertia figura conclusione existente vniuersali affirmatiua. et iddo consequentia non tenet ratione forme sillogistice sed in virtute isti⁹ quinte regule nuper repetite. Distinctio est hec. in sillogismo duꝝ pt assignari medium. q̃tam est medium sillogisticum siue illatiuum: et tale nunquã ingredit

conclusionem. Aliud est medium causale: et tale potest ingredi ꝯclusionem. vnde in p̄dicto sillogismo inductiuo totū aggregatuz ex singularib⁹ est mediū illatiuū: iō nō debz ingredi conclusionem. Sz subiectum cōclusionis qđ est animal nō habens colerā est medium causale. ꝯstat enim ꝙ ꝓprium subiectum semper est causa inhesionis sue ꝓprie passionis in suis inferiorib⁹. mō animal nō habēs coleram est subiectum adequatū huius passionis qđ est esse longeuū: ideo est mediū causale inhesionis illius passionis ad equū mulum et ad alias speties eius

Conclusio responsalis inductio est reducibilis ad sillogismuz. Conclusio patet ex dictis.

Dubitatur primo. Vtruz exēplum sit argumentatō reducibilis ad sillo^m.

ꝓ solutione supponit p̄mo ꝙ in hoc tertio capitulo determinat arestoteles de exēplo. Et cōtinet sex conclusiones. quaꝝ Prima tāgit diffinitionem exempli: et est hec. Exemplum est quando ostendit p̄mum de medio ꝑ illud qđ est simile tertio. vt thebanos cōt athenienses pugnare malum est. g̊ thebanos contra frisēses pugnare est malum. qꝛ affines contra affines pugnare est malū. Scđa conclusio tāgit duas dr̄as inter exemplum et sillogismuz Prima est hec. qꝛ exemplū non ꝓcedit a toto ad partem: nec a parte ad totum sicut sillogismus: sed ꝓcedit a ꝑte ad partem. Scđa dr̄a quia sillogismus est euidentior exemplo. Tertia cōclusio tangit duas differentias int exemplum et inductionem. p̄ma est. quia inductio ꝓcedit ex omnibus singularibus. sed exemplum ꝓcedit ab aliqbus singularib⁹ tm̄ et non ex omnibus. Scđa differentia qa ī inductione medium non copulat cū extremis: ꝑ bene in exemplo. his suppositis respondetur ad dubiū ꝙ exemplum est argumentatō reducibilis ad duos sillogismos: quoꝝ primus capit p̄^m singulare ꝓ medio: et p̄dicatum cōclusionis exempli ꝓ maiori: et illud in quo cōueniunt duo singularia ꝓ minori. vt arguendo sic thebanos contra athenienses pugnare malum est. sz thebanos pugnare contra athenienses est affines cōtra affines pugnare. g̊ affines contra affines pugnare malum ē. Sz in scđo sillogismo debet capi ꝓ medio illud simile in quo ꝯueniunt singularia: et p̄dicatum conclusionis ꝓ maiori: ꝛ aliud singuiare pro minore. vt sic arguendo affines cōtra affines pugnare est maluz. sz thebanos pugnare cōfrisenses est affines pugnare cōtra affines. g̊ thebanos pugnare contra athenienses malū est.

Dubitatur secundo per quid distinguit deductio ab inductione.

ꝓ responsione supponitur p̄mo ꝙ in hoc q̄rto capitulo determinat arestoteles de quadam spē argumentationis scz de deductiōe. Et ꝯtinet duas conclusioues. quaꝝ Prima tangit dīoez deductionis. et ē hec. Deductio est sillogism⁹ cui⁹ maior est ꝓpositio per se nota: et mīor dubia sed eq̄ aut magis credibilis conclusioni. Secunda conclusio tangit duos modos deductōnis. quorum p̄mus est quando maior est per se nota et minor dubia: eq̄ tamen aut magis credibilis cōclusionis. vt omnis disciplina est docilis. sz virtus est disciplina g̊ virtus est docilis: maior est ꝑ se nota: minor dubia: q̄ si fuerit eq̄ credibilis cōclusioni aut magis erit deductio: eo ꝙ medium est propinquius scientie q̄z conclusio. facit enim cognitionem ꝯclusionis p̄us dubie: quamuis nō faciat scientiaz plenam et ꝑfectam. Scđ⁹ modus est quando minor licet fuerit dubia: tamen pauciorib⁹ medijs est ꝓbabilis q̄z conclusio. vt omne eq̄le recte linee potest quadrari. sed circulus est equalis recte linee. g̊ circulus potest quadrari. licet ista minor sit dubia: tamen potest probari ꝑ vnicum medium: scz ꝑ hoc qđ est: portiones lunares aut circulares circūferentie circuli sunt eq̄les recte linee. et ideo circulus est eq̄lis recte linee. et quia ista minor tantū habet vnum mediuz: conclusio vero plura: ideo minor est ꝓpinquior scientie q̄z conclusio. Tunc respondetur ad dubiū ꝙ deductio distinguit ab inductōe. quia in īductione ostenditur maior extremitas de medio ꝑ minorez Sed in īductione ostenditur maior extremitas de minori ꝑ medinm simpliciter noti⁹ cōclusione.

Dubitatur tertio vtrum in. 3^a fi^a possit fieri instantia.

ꝓ dubio supponēdum ꝙ arestoteles in quinto capitulo determinat de instantia. Et cōtinet q̄tuor conclusiones. quaꝝ Prima tangit diffinitionem instātie. et est hec. Instantia est ꝓpositio ꝓpositōi cōtraria. Scđa conclusio tangit differentiā inter instantiam et ꝓpositionen contra quam infertur instantia. et est hec. Instantia potest esse vniuersalis vel ꝑticularis: sed propositio cōtra quā illa fit instātia semꝑ est vniuersalis. Tertia conclusio est hec.. instantia fit duobus modis scilicet vniuersaliter et particulariter.

Et etiam in duabus figuris scilicet in prima ⁊ tertia figurarꝫ. q̃ autem nõ fiat in secunda figura ꝓbat arestoteles. quia opposite propositiones ſm quas fit instantia non possunt concludi in secunda figura: in qua semper concluditur negatiue. ꝛo non potest instantia fieri in secunda figura: sed tantũ in p̃ma et tertia in qbus possunt concludi opposite ꝓpositiones ſm quas fertur instantia. vt si ꝓbemus aliqd̃ predicatum inesse vniuersaliter subiecto fertur instantia duplicit. Uno modo q̃ p̃dicatum nullo supposito ſbiecti inest: ⁊ B in p̃ma figura. Alio modo q̃ alicui non inest: et hoc in tertia figura. Exemplũ primi: scilicet q̃ instat per vniuersalem negatiuam. vt si fuerit probatum q̃ omnium contrariorꝫ sit eadem disciplina: sic instatur in prima figura. nullorum oppositorum est eadem disciplina. Sed omnia contraria sunt opposita. g̃ nullorꝫ cõtrariorum est eadem disciplina. De tertia etiam patet exemplum: scilicet quando instatur per particularem negatiuã sic arguendo. nullius noti et ignoti est eadem disciplina. ſz notum et ignotum sunt contraria. ergo aliquorꝫ contrariorũ non ē eadem disciplina. Ponit etiam exemplum quando fertur instentia contra vniuersalem negatiuam. vt si fuerit ꝓbatum q̃ nullorum contrariorum est eadem disciplina tunc si instatur primo per vniuersalem affirmatiuam. omnium oppositorũ est eadem disciplina. sed omnia contraria sunt opposita ergo omnium contrariorum est eadem disciplina. sed quomodo feratur instantia contra vniuersalem negatiuam per particularem affirmatiuam patet sic arguendo in tertia figura. cuiuslibet sanatiui et egrotatiui est eadem disciplina. sed sanatiuũ ⁊ egrogatiuũ sunt contraria. ergo aliquorum contrariorũ est eadem disciplina: Quarta conclusio. in secũda figura non fit instantia. ꝓbatur duab⁹ rationibus. Prima quia solum in illa figura fit instantia in qua possunt opposita concludi. ſz in secunda figura (cum in ea semper concludatur negatiue) non possunt opposita concludi. ergo. Secunda ratio instantia statim debet esse manifesta. sed sillogismus secunde figure non est statim manifestus: eo q̃ prius debet reduci ad primam figuram. non est autem necesse reducere sillogismum tertie figure ad primam. quia sillogismus tertie figure statim potest esse manifestus per sillogismum expositorum. Ex quo infert arestoteles q̃ argumentum a signo non debet fieri in secũda figura. quia argumentum a signo debet statim esse manifestũ. Et subdit q̃ etiam oportet aspicere ad alias instantias cuiusmõdi est instantia ex contrarijs: ex simili: et ex auctoritate: et instantias ꝑticulares: si instantia per ꝑticularem affirmatiuam fiat in p̃ma figura: et per ꝑticularem negatiuam in tertia

Ad rationes ante oppositũ

Ad p̃mam dicit q̃ inductio est possibilis. nec oportet ad sufficientem inductionem omnia singularia in propria forma enumerari: sed sufficit aliqua enumerare: et omnia alia comprehẽdere sub addito et sic de alijs. Ad secundam dicit q̃ omnia singularia capiuntur ꝓ vno termino: scilicet ꝓ medio vt patuit: in secũdo notabili. Ad tertiã dicit q̃ inductõ est sil^{mus} virtualit: eo q̃ est ad sil^{m} reduci ^{tio}.

Queritur septimo vtrũ diffinitio entbimeumatis sit sufficiens.

Et arguit q̃ nõ quia entbimeuma non est sillogismus. g̃ non est sil^{mus} ex ꝓcothibus et signis. añs pz q̃ in etbimeumate: est tantum vna p̃missa. Secundo sic entbimuema ⁊ sil^{mus} sunt speciel argumentatõis distincte. g̃ entbimeuma nõ ē sil^{mus}. Tertio sic inductio et exemplum procedunt ex ꝓcothibus et signis. g̃ diffinitio entbimeumatis conuenit eis. añs patet quia inductio et exemplum procedunt ex ꝓbabilibus In oppositum est arestoteles.

Sciendũ primo q̃ pro intellectu q̃stiõ ponitur vna distinctio et q̃tuor documenta.

Distinctio est hec. entbimeuma esse sillogismum põt dup^{r} intelligi. Uno mõ q̃ sit sillogism^{us} actualiter et formaliter: sic q̃ habeat actualiter duas premissas in modo et figura dispositas. et sic entbimeuma non est sillogismus. Alio modo virtualiter et reductiue: ita q̃ sit reducibile ad sillogismu. et sic entbimeuma est sillogism^{us}. Primũ documẽtũ Si in aliquo entbimeumate sint tres termini tunc: terminus nõ positus incõclusione debet capi ꝓ medio: et p̃dicatus ꝓcl'onis ꝓ a ^{o2c} extremitate. ſbiectũ ꝯo ꝓcl'onis ꝓ b ^{o2c} extre^{te}. Scõm documẽtũ. Si p̃dicatũ ꝓcl'onis ponat̃ in añte: tũc tl'e añs ē maior: cui debꝫ addi b^{o2} Tertiũ documẽtũ si ſbiectũ ꝓcl'onis ponat̃ in añte: tl'e añs erit b ^{o2} ⁊ deest a ^{o2}. Quartum documẽtũ si in aliq̃ entbi ^{te} sint tm̃ duo termini sic ē incõuersiõib⁹: tũc debꝫ addi vna p̃missa i q̃ idẽ p̃dicat̃ d̃ se ipo. Sz si sint plres termi q̃ tres: tũc tl'e entbimeuma ē reduci ^{te} ad plres sil^{mos}. vl' tl'es termi sũt reduci ^{tes} ad tres.

Sciẽdũ secũdo q̃ sextuꝫ capitulum: Inquo determinat arestoteles. de en-

thimeu^tc :cõtinet tres ptes. Quar primа cõ
tinet sex cõclusiones. Prima 9°. ycos ē ,p
positio probabilis.qõ sic declarat are^tcs .qr il
lud qõ in pluribus scit sic esse aut nõ esse aut
factũ aut non factũ est ,pbabile.sed ycos ē hu
iusmodi ergo.Minor ptz.qr ycos ē sicut odi
re inuidētes ⁊ diligere amātes.Ista autē con
tingũt in pluribus.g̃ zc. Scõa cõclusio.Si
gnũ est ,ppositio demõstratiua vel ,pbabilis.
patet qr illud q̃ existente necesse ē aliud esse :
⁊ quo facto necesse ē aliud esse factũ:⁊ q̃ futu
ro necesse est aliud eē futurũ: ipsum ē ,pposi
tio necessaria demõstratiua vel ,pbabilis.sed
signũ est huiusmodi g̃ zc. Tertia conclusio
que ē correlaria ex p̃cedentib^9 tangit diffini
tionē enthi^tcs:⁊ ē hec. Enthimeuma est sil^mo
ex ycothib^9 ⁊ signis. Quarta cõclusio ostē
dit in quib^9 figuris fit enthimeuma:⁊ est hec
Enthimeuma fit in trib^9 figuris. patet qr en
thimeuma tot modis fit ⁊ variat quot modis
variat signũ:eo q̃ signũ ē mediũ in enthi^tc.
Sed signũ variat tripliciter fm tres figuras.
g̃ ⁊ enthimeuma.Minor ptz crēplo p̃ in p̃ma
figura capiēdo mediũ quod ē signũ cõuertibile cũ maiori extremitate:sic ar^do. Omis mu
lier hñs lac peperit: sed hec mulier hz lac er
go peperit.Scõm exemplũ ē in z^a figura sic
ar^do.pfitbac^9 ē sapiens:pfitbac^9 ē studiosus
g̃ studiosus est sapiēs. Tertiũ exemplũ est in
z^a figura sic arguēdo.Omne pariens ē palli
dum:hec mulier est pallida g̃ hec mulier pe
perit.Et sb̃dit q̃ si sumat vna tũ premissa sic
est enthimeuma:Si autē sumant due sic ē sil
logismus.Ex enthi^tc fit sillogism^9 per addi
tionē vnius premisse. Quinta cõclusio cõ
parat enthimeu^ta triũ figurarũ adinuicē: ⁊ ē
hec.Enthimeuma p̃me figure si fit ex veris ē
insolubile.Sed enthimeuma qõ fit p z^a,m fi
gurã q̃uis cõcludat verũ: tñ nõ est insolubile.
Enthimeuma antē qõ fit in z^a figura oino ē
solubile:eo q̃ procedit ex puris affirmatiuis
in z^a figura. Sexta cõclusio cõpat mediũ
p̃^e figure ad media enthimeumatũ triũ alia
rũ figurarũ:⁊ ē hec.Illud signũ qõ accipit ,p
medio in prima figura vocat prodigiũ:eo q̃
est ,pbabilissũ mũ:maxime verum : ⁊ facit sci
re. Sed signa illa que sunt media in alijs fi
guris hñt rõnem extremitatũ.nec dicunt pro
digia:sed tñ signa.

Sciendũ tertio. q̃ circa hũc

textũ incidũt tres difficultates. Quar p̃ma ē.
Quid ē enthimeuma eē solubile vel insolubi
le.Respondet q̃ enthimeuma dicit insolubi
le quod habet necessitatem illationis.Et ideo
dicitur insolubile q̃si insolutũ vel non solutũ
a forma sillogistica.Et p oppositũ enthimeu
ma dicit solubile.qr est solutũ a forma sillo
gistica:nec habet necessitatē illatiõis. Se
cunda difficultas. vtr enthimeuma z^c figure
habeat necessitatē illatiõis:cuz tñ sit solubile.
Respondet q̃ enthimeuma z^c figure duab^9
de causis pōt dici solubile. Primo qr ,pcedit
ex puris ,ticularibus:ex quib^9 sillogistice ni
hil sequit :Licet interdũ valeat ,ñia per sillo
gismũ expositoriũ.vt sic arguēdo.pfitbac^9 est
studiosus:pfitbac^9 est sapiēs.g̃ sapiēs est stu
diosus. Scõo dicit enthimeuma solubile.qr
in eo ,pcedit ab vno ,ticulari ad aliquod cer
tũ ⁊ determinatũ suppositũ.Et tũc dz solui ne
gando ,ñiam.qr a ,ticulari ad determinatuz
suppositum non valet ,ñia. Tertia difficul
tas. vtr quodlibet enthimeuma in z^a figura
factũ sit solubile.Respondet per distinctionē
Dupliciter pōt fieri enthimeuma in z^a figu
ra.Uno mõ ex puris affirmatiuis:⁊ tale ē oi
no solubile . Alio mõ ex altera affirmatiua ⁊
alia negatiua:⁊ tũc si ambe premisse sint vere
ipsum oino est insolubile.

Conclusio responsalis diffi

nitio enthimeumatis ē in textu suffitiēter po
sita.patet ex dictis in z° notabili.

Dubitatur primo vtr scõm

naturales passiões transmutẽtur sil' aia ⁊ cor
pus.Pro solutione supponit q̃ in z^a pte bu
ius capituli dat arestotiles regulas quib^9 po
terim^9 facile cognoscere naturales proprieta
tes rerũ per signa:eo q̃ talia signa sũt media
in enthimeumatib^9:⁊ cõtinet vnã cõclusionez
que est hec.per signa possum^9 cognoscere na
turales passiões rerũ.Pro cui^9 probatiõe po
nit arestotiles duas suppositiões. Quar pri
ma ē hec.Si concedant naturales passiones
transmutare corp^9 sil' ⁊ aiam derelinquendo
signũ ⁊ vestigiuz sui in toto: possibile est nos
per illud signuz cognoscere de subiecto illas
passiões naturales.vt siqs addiscẽs musicam
fm aliquid sit mutat^9:puta fm aiaz:nõ tñ fm
totũ cõpositũ:talis mutatio nõ ē naturalis. qr
nõ trãsmutat totũ cõpositũ:⁊ iõ non hz signũ
naturale in subiecto.Sz alie passiones nãles
cui^9 sũt timor:cõcupiscẽtia: ⁊ ira transmutãt
totũ subiectũ in eo derelinquẽdo aliqõ signũ
naturale. Scõa suppo^9. Unicuiq̃ passioni
fm ei^9 spẽz corrñdet aliq̃ certa dispositio cor
poris q̃ ē signũ talis passiõis: ita q̃ vni^9 pas
sionis est vnũ proprũ signũ p qõ talis passio
pōt cognosci. Ex illis duab^9 sup^bs ifert are^

conclusionē prius ꝓpositā. que sic posset probari. qꝛ passio naturalis habet signū in subiecto cuius est. ḡ per tale signuꝫ cognoscim⁹ de subiecto illas passiones.

Dubitatur secūdo. quot documenta ponit arestotiles ad inueniendu ꝫ signa passionū naturalium. Respondet arestotiles in tertia parte hui⁹ capituli ponens duo documenta. Primū si aliqua passio insit alicui subiecto vl'r: ⁊ velimus scire proprium signū illius passionis: tunc oportet considerare cui speciei nō vniuersaliter cōuenit talis passio: sed tm̄ aliquibus indiuiduis eius cōuenit ⁊ aliquibus nō: ⁊ cōsequenter considerandu ꝫ est: si sit aliquod accidens quod sequat̄ talem passionē ī illis plurib⁹ qb⁹ ꝯuenit: qꝛ tale accidens erit prodigiū talis passiōis. sicut fortitudo reperitur in omnibus leonib⁹: ⁊ cū hoc reperitur in aliquibus hominib⁹ ⁊ in aliquibus non. Et iō si habere magnas sūmitates grossas ⁊ bene cōpaginatas sequat̄ hominē fortem: tūc habere grossas sūmitates erit signu ꝫ istius passionis que est fortitudo. Scdm̄ documētū. Si in aliquo vno subiecto sint plures passiones naturales. sicut leo est fortis ⁊ magnanimus (cū cuiuslibet passionis naturalis sit aliquod signū) si velimus inuenire signu ꝫ vniuscuiusq; passiōis: debemus inspicere ad aliud subiectum in quo inuenitur vna passio sine alia: ⁊ cōsequenter considerādū est quale accidens cōcomitatur illā passionem in sb̄iecto: qꝛ tale accidens erit prodigiū talis passionis in illo subiecto cui ambe passiones insūt. sicut leoni iest fortitudo ⁊ liberalitas. Signū autē fortitudinis est habere magnas sūmitates: Signū v̄o liberalitatis hic nō nominatur: Dicit tm̄ albertus ꝙ habere latā frontē est signū liberalitatis. Si v̄o volum⁹ scire qd̄ est signū fortitudinis in leone cōsiderandum ē ad hominē ⁊ equū ⁊ alia sb̄iecta ī quib⁹ inuenitur fortitudo ⁊ nō liberalitas: ⁊ videndū si habere magnas sūmitates consequat̄ illaꝫ passionē in illis pluribus subiectis: ⁊ si sic: erit signum fortitudinis in leone in quo inueniūtur ambe passiones.

Dubitatur tertio. per quam figuram possum⁹ iudicare de talib⁹ passionibus. Respondet arestotiles ꝙ per primā. qd̄ sic probat: qꝛ signu ꝫ passionis cōuertitur cum ipsa passione: ⁊ est in plus q̄ꝫ subiectum illi⁹ passiōis. ḡ talis sillogismus debet disponi in prima figura. Añs probat exemplo. qꝛ habere grossas sūmitates ⁊ esse fortem inter se cōuertunt̄: qꝛ nisi sic tunc vnius passionis nō esset vnū signum adequatum. sed habere grossas sūmitates ē in plus q̄ꝫ leo: qꝛ cōuenit aliis multis ḡ ⁊c̄.

Rationes ante oppositū soluuntur ex primo notabili.

Finis z¹ prioꝝ analeticoꝝ.

Posterioꝝ

Arca initium primi libri posterioꝝ analeticorum Queritur primo vtꝝ de sillogismo demonstratiuo sit sciẽtia tãq̃ de subiecto attributionis scientie libri posterioꝝ. Et videt ꝙ non. qꝛ nullius corruptibilis est sciẽtia. Sed sillogism⁹ demõstratiuus est corruptibilis. g̃ de eo nõ est sciẽtia. Minor patet. qꝛ oĩs sillogism⁹ demonstratiuus est mentalis vocalis aut scriptus. sed q̃libet talis est cõtingẽs ⁊ corruptibilis g̃ ⁊c̃. Scd̃o sic arguit. qꝛ sillogismus demõstratiu⁹ est ens per accidẽs aggregatum ex subiecto ⁊ passione. ergo de eo non põt esse scientia. Tertio sic arguit. Oĩs scientia acquirit ꝑ sillogismũ demonstratiuũ. Sed notitia sillogismi demõstratiui non põt acquiri per sillogismũ demõstratiuũ. ergo notitia sillogismi demonstratiui nõ est scientia. Minor patet qꝛ si de sillogismo demonstratiuo habet sciẽtia ꝑ sillogismũ demonstratiuũ: vel ergo de tali sillogismo esset scientia vel non. Non primũ qꝛ vel de ipso acquireret scia per seipsum vel ꝑ aliũ. Nõ per seipsũ. qꝛ tunc idez esset notũ et ignotum. Non per alium. qꝛ tũc esset processus in infinitum. Nec est dicendum scd̃m: scꝫ ꝙ de illo alio sillogismo demonstratiuo non habeatur scientia. qꝛ si de sillogismo demonstratiuo sit scientia etiam de quolibet particulari sillogismo demõstratiuo erit scientia. In oppositum est linconiensis.

Sciendum primo. qꝛ pro declaratione terminorũ ponunt 4^or distinctiones. Prima. Alicuius scientie duplex ẽ obiectum. quoniam est obiectũ totale: ⁊ est illud quod imediate terminat actũ sciendi: siue qd̃ imediate ⁊ directe scit: cuiusmodi ẽ cõclusio demonstrationis: vel eius totale significatuꝫ. ⁊ de tali est sciẽtia tãq̃ de scibili propinquo ⁊ totali. Aliud est obiectum partiale scientie: ⁊ illud est subiectum conclusionis demõstrationis: vel quittitas significata per tale subiectum: ⁊ de tali est sciẽtia tãq̃ de scibili remoto. Et illud proprie debet vocari subiectũ: precedens vo obiectum. Scd̃a distinctio. Sillogismus demonstratiuus potest capi dupliciter. Uno modo primeintẽtionaliter ⁊ ꝑ denominato. ⁊ sic oĩs sillogismus procedens ex primis veris ⁊ imediatis vocat sillogism⁹ demonstratiuus primeintentionaliter sumptus Et de quolibet tali sillogismo predicat denominatiue ista scd̃a intentio sillogismus demõstratiuus. Alio modo potest capi scd̃eintẽtionaliter ⁊ ꝑ significato: ⁊ sic sillogismus ẽ vna scd̃a intentio que denominatiue predicat de quolibet sillogismo procedente ex premissis veris ⁊ imediatis. Tertia distinctio. Sillogismus demonstratiuus põt capi dupliciter. Uno modo pro aggregato ex quittitate ipsi⁹ z^e intentionis ⁊ ex ista rõne formali que ẽ demonstrabilitas: ⁊ sic est ens per accidẽs: sicut aggregatuꝫ ex hoĩe ⁊ risibilitate est vnũ ens per accidens. Alio modo põt capi pro quittitate ipsius z^e intentionis: sub ista tñ rõne formali que ẽ demõstrabilitas: ⁊ sic est ens ꝑ se. Quarta distinctio. Quittitas significata ꝑ istã z^am intentionem sillogismus demonstratiu⁹ põt dupliciter considerari. Uno mõ q̃tum ad eius esse essentie ⁊ quittitatiuũ. ⁊ sic est incorruptibilis. Alio mõ põt considerari q̃tum ad esse ꝑticularis existentie. ⁊ sic ẽ contingens ⁊ corruptibilis.

Sciendũ secũdo. qꝛ iste liber intitulat liber posterioꝝ analeticoꝝ. i. posteriorũ resolutionũ. ⁊ cõtinet duos libros ꝑtiales. Prim⁹ ꝯtinet nouẽ tractat⁹. In q̃rũ ꝑ determinat de sil^mo demõstratiuo q̃tũ ad ei⁹ substãtiã. ⁊ ꝯtinet tria ca^ta. Primũ declarat q̃daꝫ cõia aficedentia ad cognitionẽ demõstratõis ⁊ ꝯtinet duas ꝑtes ꝑncipales. In ꝑ^a oñdit necessitatẽ sil^mi demõstratiui ꝑ vnã ꝯclusionẽ q̃ talis ẽ. Oĩs doctrina ⁊ oĩs disci^na intellectiua fit ex ꝑexistẽti cognitiõe. Hãc ꝯclusionẽ ꝓbat are^les inductiue in trib⁹ sciẽtijs. Prio in sciẽtijs demonstratis. ꝑ q̃s acqrit scia. qꝛ scie mathe^ce ⁊ oẽs artes demõstratie fiũt ex ꝑexistẽti cognitiõe. Scd̃o ꝓbat in scientijs dia^cis ꝑ q̃s acqrit opinio. qꝛ oẽs scie dia^ce acqrunt ꝑ enthimeuma ⁊ iductionẽ ⁊ sil^m. g̃ oẽs dia^ce scie fiũt ex ꝑexistenti cognitiõe. tenet ꝯñia. qꝛ sil^mus ꝓcedit ex ꝑcognitiõe alicui⁹ vlis. Sꝫ inductio procedit ex sin^bus que sunt nobis manifesta.

Tertio ꝓbat eandem conclusionē in scientijs rethoricis que generant persuasionē. qꝛ scientie rethorice generant persuasionē per exempla ⁊ enthi^ta. Sed exēpla ⁊ enthi^ta fiunt ex preexistēti cognitiōe. ergo ⁊ scie rethorice fiunt ex preexistenti cognitiōe. Minoꝛ patꝫ. qꝛ inductio ⁊ sillogism⁹ fiūt ex preexistēti cognitione. ḡ etiā exempla ⁊ enthi^ma. tenet ꝯña. qꝛ exemplū ē inductio: ⁊ enthimeuma ē vere sillogismus. Ex quib⁹ patet ꝙ arestotiles ꝑ doctrinā ⁊ disciplinam nō solū intelligit habitū scientialē conclusionis: sed quācūqꝫ notitiam acquisitā de conclusione: siue illa notitia sit scientia siue opinio vel persuasio. qꝛ oīs talis notitia (vt ipse ꝓbauit) fit ex preexistenti cognitione p̄ncipioꝝ. diuersimode tñ qꝛ notitia scientialis cōclusionis fit ex precognitione p̄ncipioꝝ veroꝝ ⁊ necessarioꝝ. Sed opinio fit ex preexistēti cognitione principioꝝ ꝓbabilium Persuasio ṽo fit ꝑ aliqua signa priora vl'ia.

Sciendū tertio. qꝛ circa hūc

textū incidunt tres difficultates. Prima est hec. Que est necessitas sillogismi demōstrati Respondet per duas suppositiōes: ⁊ vnū dictuꝫ. Prima suppositio est hec. ꝙ in hoc libro p̄ncipaliter intendit ph̄s manifestare principia essentialia demonstrationis. Scd̄a suppositio. cuiuslibet rei ordinate ad aliquē finē necessitas sumit ex ꝑte finis vt dicit 2° ph̄icoꝝ Exquo sequit tale dictuꝫ. Necessitas sillogismi demonstratiui est ꝑ ipsum in nobis generare sciam. qꝛ finis sil^mi demonstratiui ē scire. ḡ necessitas eius sumit ex parte ipsius scire in nobis. Scd̄a difficultas. Ad quid preposuit arestotiles hanc propositionē. Oīs doctrina ⁊c. Respondet ꝙ in hoc libro intendit arestotiles principaliter determinare de sillogismo generatiuo sciētie. ideo habuit supponere sillogismū demōstratiuū esse: ⁊ etiā ipsū scire esse: cū sit finis sillogismi demonstratiui Ad extirpandū tñ aliq̄s falsas opiniones destruentes scire habuit in p̄ncipio huiꝰ operis ostendere modum quo in nobis scire vel scientia generat. Et illū modum tangit per illaꝫ primā propositionē: Oīs doctrina ⁊ oīs disciplina intellectiua fit ex preexistenti cognitione. Ex qua ꝓpositiōe sequit primo ꝙ scire de nouo in nobis acquirit per demōstrationem qd̄ est ꝯ achademicos dicētes. Nihil cōtingere sciri sed oīa ignorare. Et etiam ꝯtra plonicos asserētes nos nihil posse scire de nouo: sꝫ ꝙ nr̄m scire non est nisi oblitorum reminisci. Quos duos errores remouet are^tes in sua p̄ma propositione. qꝛ doctrinā ⁊ disciplinā siue scientiam in nobis fieri ex preexistēti cognitione est scientiā in nobis generari per aliqd̄ argumentū: ⁊ nō proprie nisi per verū argumentum qd̄ est argumentum demonstratiuū ḡ scientiam fieri ex preexistenti cognitiōe est ipsam generari per sillogismū demonstratiuū. Maioꝛ patꝫ. qꝛ sciam fieri ex preexistenti cognitione est eam fieri ꝓcedēdo ab illa cognitione preexistēti ad illud de quo scientiā acqrimus. talis autē processus est argumentū. ergo scientiā fieri ex preexistenti cognitiōe est eam acquiri per sillogismū: ⁊ potissime ꝑ sillogismū demonstratiuū. Tertia difficultas. vtꝝ exēplū sit inductio ⁊ enthimeuma sit vere sillogism⁹. Respōdet per talem distinctionē. qꝛ in illis ꝓpositionib⁹ potest intelligi esse p̄dicatio materialis: eo ꝙ plura exēpla sūt materia inductiōis: ⁊ plura enthi^ta sunt materia vnius sillogismi ⁊ in isto sensu dicte propositiones sunt cōcedende. Alio modo pōt ibi eē predicatio formalis: ita ꝙ exēplū sit formaliter inductio: ⁊ enthimeuma sit vere. i. formaliter sillogismus. et sic ille propositiones sunt negande.

Conclusio responsalis. de sil

logismo demōstratiuo est scia: tāq̄ꝫ de subiecto libri posterioꝝ. Prima ꝑs patet. qꝛ sillogismus demonstratiu⁹ habet principia. s. dignitates ⁊ propositiones imediatas: habet etiam ꝑtes. s. demonstrationē vl'em particularē affirmatiuam ⁊ negatiuā ostensiuā ⁊ ad impossibile: habet etiā passionem de ipso demōstrabilem. s. scire ḡ ⁊c. Scd̄a pars patet ꝑ diffinitionem subiecti attributionis.

Dubitatur primo. vtrū om

nis notitia fiat ex p̄existenti cognitiōe. Arguitur ꝙ nō. qꝛ notitia sensitiua nō fit ex preexistēti cognitiōe: nec etiā intellectiua. qd̄ ptꝫ. qꝛ tanta ē ꝓportio inter intellectū ⁊ suū obiectuꝫ quanta ē inter sensuꝫ ⁊ suū obiectū. Sed sensus apprehēdit aliqd̄ sensibile de nouo nullo obiecto pri⁹ cognito. ḡ similiter intellectus potest aliqd̄ intelligibile p̄mo apprehēdere nullo obiecto pri⁹ cognito vel apprehenso. Et cōfirmat. qꝛ quicqd pōt virt⁹ inferior illud pōt virtus superior. Sed intellectus ē virtus superior ad sensum. ḡ cū sensus possit habere notitiā sensitiuā nō p̄existente aliqua notitia sensitiua: ita etiā intellect⁹ poterit habere notitiā intellectiuā nulla notitia sensitiua preexistēte Scd̄o sic. Noti^a nō generat ex alia nisi ꝑ discursū. Sꝫ discursus est a p̄missis ad ꝯcl'onē. ḡ vi^a ꝙ oīs noti^a q̄ generat ex alia sit com^ta.

ꝛ per cõsequẽs habet saltem ꝙ nulla notitia intellectiua incõplexa fiat ex aliqua sensitiua preexistente. In oppositum arguit per arestotilem probãtẽ ꝙ omnis doctrina ꝛ omnis disciplina intellectiua fit ex preexistẽti cognitione. Respondet per quinq; distinctiões.

Prima distinctio est hec. Duplex ẽ cognitio. quedam est sensitiua: que est illa notitia quaꝫ habet sensus de obiecto sensibili sibi presentato. Alia ẽ notitia intellectiua. ꝛ est illa notitia quã habet intellectus de obiecto intel[lectu] sibi presentato: in se vel per propriam speciem vel per speciem alterius virtualiter ipsum cõtinentis. Scda distinctio. Duplex est cognitio sensitiua. quedã ẽ interior: quã habet sensus interior de suo obiecto. Alia est exterior: quã habet sensus exterior de suo obiecto. Et vtraq; illarũ adhuc est duplex. quedam est incõplexa: qñ scilicꝫ sensus interior vel exterior apprehendit suũ sensibile per se ꝛ solutarie. Alia est complexa: qua apprehendit vnũ obiectum sensibile per comparationẽ ad aliud: sicut patet de ista conclusione luna eclipsatur que qñq; sensu visus ꝑcipitur. Tertia distinctio. Cognitio intellectiua est duplex. quedã est incõplexa: que ẽ de obiecto incõplexo: cuiusmodi est cognitio intellectiua terminorum Alia est cõplexa: que ẽ de obiecto cõplexo: sicut est cognitio ꝓpõnũ. Quarta distinctio. Cognitio intellectiua ẽ duplex. s. principioꝝ ꝛ cõclusionũ. Quinta distinctio. Cognitio ꝑncipioꝝ ꝛ cõclusionũ est duplex. quedaꝫ est intellectiua. alia est sensitiua. Dictũ est illud. Cognitio intellectiua conclusionũ fit ex preexistenti cognitione ꝑncipioꝝ: ꝛ cognitio intellectiua ꝑncipioꝝ fit ex preexistenti cognitiõe intellectiua terminoꝝ. Cognitio ꝟo intellectiua terminoꝝ fit ex preexistenti cognitiõe sensitiua interiore. Sed cognitio sensitia interior fit ex preexistẽti cognitione sensitiua exteriore: ꝛ ibi est stat⁹. qꝛ cognitio sensitiua exterior (saltẽ incõplexa) nõ fit ex preexistenti cognitiõe Et ad primã rationem respondetur negando. maiorẽ. ponendo duas differẽtias inter intellectum ꝛ sensuꝫ. Quarũ prima se tenet ex ꝑte obiecti. Nã sensibile quod est obiectũ sensus existit in re ꝓportiõabiliter ipsi sensui. ꝛ ideo sensus statim apprehendit suũ propriũ sensibile nullo alio precognito. Sed intelligibile lꝫ post abstractionẽ sit proportionatũ intellectui: tñ ante abstractionẽ non existit in re proportionatum ipsi intellectui. ideo intellect⁹ ad hoc ꝙ intelligat: aliquid prerequirit. indiget enĩ intellectu agente disponente obiectum vt fiat proportionatum intellectui. Indiget etiã sensibus exterioribus. qꝛ intellectus noster ꝓ statu vie non est natus accipere notitiam nisi per ministerium sensus. Alia differẽtia se tenet ex parte potentiarũ. qꝛ intellectui cõuenit discurrere de vno in aliud: ratione cui⁹ intellectus deuenit de notitia vnius ad notitiã alterius. talis autẽ discursus nõ cõuenit sensui: ĩmo sensus principaliter suũ sensibile apprehendit. Ad confirmatiõeꝫ dicit. In quodcũq; sensibile potest sensus sentiẽdo: in idem sensibile potest intellectus ipsum per abstractionẽ intelligendo percipere: lꝫ non similiter. qꝛ sensus percipit sensibile nulla cognitione preexistente: qđ nõ cõpetit intellectui. Ad scdam respondetur per distinctionẽ. Nam quadrupliciter potest aliqua notitia causari ex alia. Uno modo obiectiue: ꝛ sic ex notitia sensitia causatur notitia intellectiua. qꝛ notitia sensitiua est sicut obiectũ intellectus. Scdo elicitiue ꝛ sic notitia sensitiua interior causatur ex notitia sensitia exteriori: ꝛ etiam vna notitia intellectus ex alia. qꝛ (vt vult cõmentator auicẽna ꝛ alij expositores) virtus estimatiua seu cogitatiua ex intentionibus sensatis elicit intẽtiones non sensatas. sicut ouis ex motu ꝛ figura lupi sensata sensu visus elicit inimicitiaꝫ: nullo sensu sensatam. Similiter ꝛ intellectus (cũ sit virtus superior) ex spetieb⁹ accidentiũ potest elicere speciem substantie: et sic ex cognitione accidentiũ causatur elicitiue notitia sb̃stantie. Tertio abstractiue. qꝛ ex conceptu confuso albi: quo confuse ꝛ indistincte intellect⁹ concipit albedinem ꝛ subiectum eius: potest intellectus abstrahere duos conceptus distinctos seorsum: scilꝫ conceptum accidentis ꝛ cõceptum substantie. ergo ex vera notitia cõfusa causatur abstractiue alia notitia propria. Quarto mõ discursiue causat vna notitia ab alia. qꝛ ex notitia ꝑmissarũ discurrẽdo ad conclusionẽ causat notitia cõclusionis.

Dubitatur secũdo. Vtruꝫ notitia sciẽtifica sil[mi] demõstratĩ acqrat ꝑ sil[m] demõstratiũ.

Et vi[r] ꝙ nõ. qꝛ sil[mus] ꝑ quẽ acqrit scia de sil[mo] demõstratio ꝓcedit ex cõib⁹ ꝛ nõ ex ꝓprijs. g̃ nõ ẽ demõstratiu⁹. tꝫ ꝯña. qꝛ sil[mus] demõstratiu⁹ dꝫ ꝓcedẽ ex ꝓprijs. Añs patꝫ. qꝛ si ꝑ aliquẽ sil[m] acqreret scia de sil[mo] demõstratio maxie esset ꝑ ista. oĩs sil[mus] ꝓcedẽs ex ꝑmis veris ꝛ imediatis facit scire. Sꝫ oĩs sillogismus demonstratiuus ꝓcedit ex ꝑmis veris ꝛ imediatis. g̃ oĩs sil[mus] demõstratiuus facit scire. Patet enĩ ꝙ ille sillogismus

ꝓcedit ex cōib⁹ applicabilib⁹ cuilibet materie ergo nō est demonstratiuus. In oppositu⁊ arguitur. q⁊ omnis notitia sciētifica acquirit per aliquem discursum. ergo notitia scientifica sillogismi demōstratiui debet acquiri per discursum. Vel ergo talis discursus ē sillogisticus vel nō. Non scd̄m. q⁊ talis est compositus ex duabus propositionibus in modo ⁊ figura dispositis: vt patuit in argumēto añ oppositum. Nec potest dici primū: scilicꝫ ꝙ talis discursus sit sillogistic⁹. q⁊ vel esset sillogism⁹ simpliciter vel sophistic⁹: neutrum potest dici vt de se patet. nec etiam est dialeticus q⁊ sillogismus dialeticus nō est generatiuus sciētie sed opinionis. Relinquit ergo ꝙ talis discursus est sillogismus demonstratiu⁹. Vel oportebit ponere aliquē alium sillogismum a predictis: ⁊ per ꝯsequēs oportet ponere aliā logicam docentē de hoc sillogismo. Ad dubiū respondet per tres suppositiones ⁊ vnū dictum. Prima suppositio est hec. Q̄ñcūq⁊ aliqua passio demonstratur de aliquo superiori vniuersaliter sumpto: etiam ex ꝯsequēti demonstratur de quolibet inferiori illius superioris. Scd̄a suppositio. Omne illud ex quo procedit demonstratio debet esse notum: ⁊ illud ad quod tendit debet esse ignotū. Tertia suppositio. Licet implicet contradictionem eandem propositionē esse simul notā ⁊ ignotam ab eodem intellectu: tñ nō est inconueniens idē subiectū ab eodē intellectu esse simul notum ⁊ ignotum respectu diuersoꝝ predicatorum. vt idez intellect⁹ pōt simul scire ꝙ aliquis hō sit rationalis: ⁊ ignorare de eodez ꝙ sit albus vel sedens. Dictū est illud. Non ē incōueniens ꝙ illa particularis demōstratio facta in argumento ante oppositu⁊ dubij per quam acquiritur notitia scientifica sillogismi demōstratiui sit simul nota ⁊ ignota respectu diuersoꝝ predicatoꝝ. q⁊ intellectus noster cognoscens diffinitionē demonstrationis scit illam particularē demonstrationē esse demonstrationē: ignorat tñ illā facere scire: eo ꝙ nōdū habet habitū scientificū de hac ꝯclusione oīs demonstratio facit scire. Ex ꝑ satis pt⁊ solutio ad dubiū. Et ad rōnē ante oppositu⁊ respondet ꝑ vnā distinctionē. q⁊ dupliciter ꝯtingit intelligere aliquid procedere ex proprijs. Vno mō ꝙ ꝓcedit ex ꝓprijs sim^r ⁊ in se. ⁊ sic nō oportet demonstrationez ꝓcedere ex proprijs: al's nulla esset demonstratio methaphisicalis: cū metha^tia sint oīb⁹ cōia. Alio mō potest intelligi demonstratiōez ꝓcedere ex proprijs in ordine ad conclusionē: q⁊ scꝫ premisse explicāt propriā cām ⁊ imediatam cōcl'onis. ⁊ sic oīs demonstratio dꝫ ꝓcedere ex ꝓprijs.

Dubitatur tertio: vtꝝ doctrina ⁊ disciplina sint vn⁹ ⁊ idem habit⁹.

Pro solutione ponunt tres difficultates. Prima est hec. vtꝝ notitia p̄mi p̄ncipij cōplexi sit doctrina vel disciplina. Respōdet ꝙ nec sic nec sic. Cui⁹ rō est. q⁊ doctrina aut disciplina dicit notitia alic⁹ ꝓpositiōis q̄ p̄ apparet dubia aut falsa. sed prima p̄ncipia nō possūt videri falsa aut dubia. ergo notitia primoꝝ principioꝝ nec est doctrina nec disciplina. Maior patꝫ ꝑ linconiensem dicētē: Nō docemur vel addiscimus nisi illud qd̄ cum primo percipimus ē nobis dubiū vel apparet falsum: ⁊ post dubitationē vel cōtrariā opinionem manifestatur nobis ei⁹ veritas. Minor principalis patet. q⁊ sicut graue de natura sua ē inclinatū ad grauiendum si non impediatur: ita intellectus de natura sua est inclinatus ad assentiendum vero sibi presentato: ita ꝙ nō potest tali v̄o dissentire: cū ergo prima p̄ncipia sint vera ⁊ euidentissima: nō possūt intellectui apparere falsa aut dubia. Scd̄a difficul⁹. vtꝝ notitia cōclusiōis debeat dici doctrina ⁊ disciplia. Respondetur affirmatiue ꝙ sic. q⁊ (vt patuit) habitus propositionis que prius erat dubia vel apparens falsa vocatur doctrina ⁊ disciplina Sed conclusio ante demonstrationem est dubia vel apparens falsa: ⁊ per demonstrationē manifestat eius veritas. ergo ei⁹ cognitio vel habitus vocatur doctrina vel disciplina. licet differenter q⁊ (vt vult albertus) habitus conclusionis dicitur disciplina pro quanto est habitus quiescens in aīa scientis. Sed ille idez habitus dicitur doctrina inq̄ꝫtum procedit a doctore in discipulum. Vel potest dici ꝙ per doctrinam intelligit arestotiles sciam acquisitam mediante doctore. ⁊ per disciplinā intelligit sciam acquisitam per inuentionem. quia vtraq⁊ fit ex preexistēti cognitione. Tertia difficultas. Quis vocatur doctor aut generās scientiam. Respondet linconiensis ꝙ nec ille qui exterius docet: nec littera scripta exterius visa debet vocari doctor: sed hec duo mouēt ⁊ excitant. Sed verus doctor est qui mentem illuminat ⁊ veritatem ostendit. ⁊ ille est intellectus: qui quando habet notitiam aliquarum premissarum ⁊ inde videt necessariam illationem conclusionis ex illis p̄missis causat in seipso scientiam vel doctrinam illius conclusiōis. Exq̄ patꝫ ꝙ idē pōt eē doctor ⁊ discipl's nā intellectus ꝑ q̄nto causat illam doctrinam

dicit doctor: vt vo eā recipit dicit discipulus Ex his patet rñsio ad dubiū q doctrina ⁊ disciplina sunt idem habit⁹ cōclusionis differētes penes cōnotatiōes. qz disciplina cōnotat ꝓgressū habitus in discipulo: ⁊ doctrina connotat ꝓgressuz habit⁹ a doctore in discipulū.

Ad rationes ante oppositū

Dicit q prima ⁊ 2ª soluunt ex pmo notabili ⁊ 3ª ex 2º dubio.

Queritur secūdo. vtruz tantū due sint precognitiōes. s. qd est ⁊ qz est.

Et arguit pmo q nō. qz 4ºr sunt qōes ve scibiles: g sunt 4ºr precognitiōes. tenet ꝯña. qz qō ⁊ precognitio se hñt sicut certū ⁊ dubiuz: ⁊ sic sunt opposita. mō tot modis dicit vnū oppositoꝝ qt modis ⁊ reliquū. Scdo sic arguit. Tria sunt precognita: g tres sūt precognitiones. tenet ꝯña. qz qdlibet precognitū hz propriā pcognitionē. Et cōfirmat. qz precognitū ⁊ precognitio sunt relatiua. g plurificato vno plurificat reliquū. Tertio sic arguit. in 4º metha^ce demōstrat are^tes de dignitate qz est ⁊ etiā in B libro ostēdit de passiōe ⁊ de subiecto qd est. g nō sunt precognita. ⁊ per ꝯñs nō erūt alique pcognitiōes. In oppositū est phs.

Sciendum primo qz pro declaratione terminoꝝ ponunt 4ºr distinctiōes

Quaꝝ prima ē. Precognitio capit tripliciter Uno mō vt ē precognoscentis actio: ⁊ sic pcognitio est notitia precedēs notitiā scientificaz cōclusionis. Alio mō precognitio est pcogniti passio. Tertio mō pcognitio est idē qd esse pcognitū. Duob⁹ primis modis capiendo pcognitionē qd est ⁊ qz est: nō sunt pcognitiōes: sed ipsoꝝ sunt pcognitiōes. Sed 3º mō capiē do pcognitionē quid ē ⁊ qz est sūt pcognitiones. Scda distinctio. Duplex ē precognitū quottā est pcognitū imediatū: ⁊ ē illud: quod de alio precognoscit: ⁊ sic qd est ⁊ qz est sunt pcognita. Aliud ē precognitū mediatū quod est illud de quo aliud precognoscit: ⁊ sic subiectū passio ⁊ dignitas sunt pcognita. Exq sequitur q h capit pcognitio ꝓ pcognito imediato. Tertia distinctio. quid ē ⁊ qz est pñt dupliciter cōsiderari. Uno mō capit qz est vt ipsū est subiecti vel dignitatis: ⁊ sic ē pcognitio. Alio mō capit vt est cōclusiōis vel passionis: ⁊ sic est qō. Similiter qd est subiecti absolute ꝯsiderati est qō. Sed quid est subiecti cōsiderati in ordine ad passionē est precognitio Posset etiā dici q nō est incōueniēs idē successiue esse certū ⁊ dubiū: ideo non ē incōueniens q ista duo. s. quid ē ⁊ qz est primo sint qōes: ⁊ postea qñ fuerint terminate sint precognitiones. Nec est simile de propter quid. qz post terminationē questiōis propter quid ipsa ē bene cognitio. Quarta distinctio. tm̄ duas esse precognitōes potest intelligi dupliciter. Uno modo in genere. ⁊ sic tm̄ sunt due. qz illud cōmune gen⁹ precognitio diuiditur in istas duas species subalternas: scilz in precognitionem quid est ⁊ in precognitionē qz ē Alio mō potest intelligi q sint tm̄ due in specie spetialissima: ⁊ sic propositio ē falsa. qz sūt tres precognitiones in spetie spetialissima. s. quid est: sed qz est diuidit in qz est subiecti: ⁊ qz est dignitatis: ⁊ sic erunt tres precognitiones in spetie spetialissima.

Sciendū secūdo. qz in secunda parte huius capituli determinat arestotiles de precognitione conclusionis sillogismi demonstratiui. ⁊ continet tria pūcta.

In quoꝝ primo determinat de precognitōe conclusionis q̄ntuz ad sua principia materialia: que sūt subiectum ⁊ passio. ⁊ effitientia que sunt premisse. ⁊ continet vnā conclusionem: que ē hec Necessariū ē precognoscere dupliciter: Hoc est due sunt precognitiones. qz de aliquibus oportet precognoscere qz sunt: cuiusmodi sūt dignitates. ⁊ alia sunt de quibus oportet precognoscere quid est qd dicitur per nomē: sicut passiones. Alia vo sunt de quibus oportz precognoscere vtrūqz: scilz quid est ⁊ qz est: cuiusmodi est subiectū conclusionis: ergo tm̄ due sunt precognitiones: scilz quid est ⁊ qz ē. Antecedens patet exemplariter. qz de ista dignitate: de quolibet affirmatio vl' negatio vera oportet precognoscere qz ē vera: ⁊ de ista passione que est triangulus oportet cognoscere quid est quod significat per nomē. Sed de isto subiecto vnitas oportet precognoscere vtrūqz: scilz quid significat vnitas: ⁊ qz est ens. s. no prohibitū nec impossibile.

Sciendū tertio. qz circa hūc textum incidunt due difficultates.

Quarū prima est hec. vtz quid est sit precognitio alicui⁹ ingredientis demonstrationem. Respondet p tres distinctiōes ⁊ sex dicta. Prima distinctio est hec. Duplex est quid est: scilz quid nominis ⁊ quid rei. Diffinitio quid nominis est oratio explicans relationem vocis ad suū significatum. Sed diffinitio quid rei est oratio explicans ipsam rem. Scda distincto. dupliciter pōt scia acquiri in nobis. Uno modo

p inuentionē: sicut docet phs in fine scdi hui⁹ Alio modo potest acqri sciētia per doctrinā: sicut sciētia acquisita in aliquo per actū docentis. Tertia distinctio. Duplex est demōstratio: scilz propter quid: in qua demonstrat ppria passio de subiecto per diffinitionē quittitatiuam subiecti. Alia est demōstratio qz est: que procedit ab effectu ad causam. Primū dictū est illud. Arestotiles hic enumerat precognitiones cōes omniū demonstrationū tā qz est q̄z propter quid. Et etiam enumerat precognitiones cōes cuiuslibet scientie tā acquisite per inuentionē q̄z per doctrinā. Scdz dictū Quid rei nō presupponitur in omni demonstratione. patet qz interdū demonstrat diffinitio qd rei de subiecto per passionē illi⁹ subiecti. ergo in tali demonstratōe nō precognoscitur qd rei. tenet cōsequentia qz nihil idem est precognitū z demonstratū. Tertiū dictum. Quid rei nō presupponitur in oī demonstratione propter qd. Patz qz interdū subiectum nō habet propriā diffinitionem qd rei: sed tm̄ habet aliquā passionem per se notā per quaz demonstrant oēs passiones posteriores de illo subiecto: sicut in methaphisica vbi fiūt demonstratiōes propter qd z potissime de ente: cuius nō est diffinitio qd rei. Quartū dictū In demonstratiōe propter quid z simpliciter potissima cū subiectum habet diffinitionē qd rei necesse est de subiecto precognoscere qd rei. Patet qz in tali demonstratione diffinitio quid rei subiecti ē mediū. ergo de ipsa oportet habere precognitionē. Quintū dictum. Quid nois debet p̄cognosci in oī demonstratione tam qz ē q̄z propter qd. qz ignorato qd significatur per nomē de tali nihil potest demonstrari. Sextū dictum. Quid nois ē precognitio: nō autē quid rei. Patet. illud solum est precognitio qd in qualibet demōstratione necessario p̄cognoscitur. Sed qd nominis est huiusmodi: non autē quid rei. ergo qd nois ē precognitio. Ex his inferuntur tria correlaria Primū est q̄ de dignitate oportet presupponere qd est. Patet qz de dignitate p̄supponit qz est: ergo z qd est. tenet cōsequētia. qz ignorato qd significat per dignitatē nō potest sciri q̄ ipsa sit vera. tm̄ qz significare aliqd nō cōuenit dignitati nisi rōne suarū partium: ideo quid nois eius nō enumerat inter precognitiones. Sed posteri⁹ enumerat in quarto ca^lo tertij tractatus hui⁹ primi ibi: Quicqd igit significent z prima z que sunt ex p̄mis accipiuntur. z sequitur quid autē sint principia quidē necesse est accipere. i. supponere. Alia quidē demonstrare. g̃ de principijs presupponitur quid nois z qz est. Scdm correlarium. De subiecto oportet presupponere qd est qd significat per nonen subiecti. Tertiū correlariū. q̄ de passiōe oportet precognoscere qd est z quid significat per ipsam. Et per h patz responsio ad difficultatē. s. q̄ quid nois ē precognitio dignitatis sbiecti z passionis. Secunda difficultas. vtz qz est sit p̄cognitio. Respondet per vnā distinctionem ꝯ tria dicta. Distinctio ē hec. Duplex est qz est. s. cōplexoꝝ z incomplexoꝝ. Quia ē complexoꝝ est idem qd esse veꝝ. Sed qz est incōplexoꝝ est idē qd esse veꝝ: qd est esse existentie vel esse diminutum qd est esse quittitatiuū. Primū dictuz. De dignitate p̄cognoscitur qz est. patet qz de ipsa precognoscit q̄ est vera. Scdm dictū De subiecto presupponit qz est. non quidem q̄tum ad veꝝ esse existentie: sed q̄tū ad esse quittitatiuū: qd ē esse diminutū. Prima ps patet. qz multoꝝ est sciētia que nō existūt actualiter. Scda pars patet. qz ad hoc q̄ de aliq̄ sit sciētia sufficit q̄ ipsum nō sit ens prohibitum vel impossibile: sed q̄ ipsū possit esse. Tertium dictum. De passione non p̄cognoscit qz est. patet qz nihil idē precognoscit z demonstrat. Sed qz est passiōis per demōstrationez ostenditur: ergo nō precognoscit. Ex his patet respōsio ad dubiū: q̄. s. qz est dicit esse p̄cognitio. qz in oī demonstratiōe oportet supponere p̄missas demonstratiōis esse veras: z q̄ subiectū nō sit ens ꝓhibitū: sed habeat aptitupinē ad actualem existentiā.

Conclusio responsalis: tātū

sunt due precognitiōes. s. quid ē z qz est. patz per rōnē textus. Patet etiā aliūde. qz sunt tm̄ tria precognita de quib⁹ duoꝝ est eadez p̄cognitio. Nā de dignitate z subiecto sil' precognoscit qz est. Sed de subiecto z passione p̄cognoscit quid est. g̃ sunt due precognitiōes tm̄. s. qd est z qz est.

Dubitatur primo. vtꝝ pos-

sibile sit nos aliqd scire de nouo. Pro solutione supponitur q̄ in hac 3ª particula ponit arestotiles differentiā inter principia effectiā conclusiōis q̄tū ad eoꝝ precognitionē. z continet vnā ꝯclusionem: que ē hec. Aliqua. s. p̄ncipia demonstratiōis pri⁹ tēpore cognoscunt q̄z cōclusio: z aliqua sil' tēpore cognoscunt cū cōclusiōe. Patet qz q̄ncūqz aliquis scit aliquā maiorē alicuius sillogismi demōstratiui z nō scit m iorē pertractatā sub illa maiori tūc pri⁹ tpe scit illā maiorem q̄z conclusionez. Si vero

cognita maiore sciuerit miorē ꝯtineri sb̄ vniuersalibus .i. eē debite sumptā sb̄ medio vl'z sumpto: tunc simul tp̄e ꝯgnoscit p̄ncipia et cōclusiōez. patet exēplo. qꝛ si quis sciat istā vl'ez omnis triangul⁹ habꝫ tres: nondum scit istā ꝯclusionē: ꝙ hec figura ī semicirculo descripta habet tres. Sꝫ si cognita ista maiore vl'i simul cognoscat hūc triangulū qui est descriptus in semicirculo esse triangulū: simul cognouit hanc cōclusionē: scꝫ ꝙ hic triangulus habet tres: dumō inter minorē extremitatem et mediū non sit aliqd̄ mediū ꝑ qd̄ possit ostēdi mediū de minori extremitate. illud autem qd̄ sic cognoscitur inesse medio non per aliud mediū est vltimuꝫ .i. singulare ipsius vl'is qd̄ de nullo alio dr̄. Consequent̄ in tertia ꝑticl'a determinat de p̄cognitione ꝯclusionis in suis p̄ncipijs. Et continet tres cōclusiones. quaruꝫ Prima est hec. anteq̄ꝫ sciat̄ ꝯclusio ꝑ inductionē aut ꝑ sil^m oportet ꝙ ꝙāmodo ꝯgnoscat̄ et ꝙ amō ignoretur: ita ꝙ sciatur in vniuersali et ignoret̄ simplicit̄ .i. in ꝑticulari. sic ista ꝯclusio triangulus habet tres: aliquo modo scitur ī suis p̄missis: ꝛ aliquo modo ignorat̄. hanc ꝯclusionem ꝓbat arestoteles ratione ducente ad impossibile. quia si conclusio non sciretur aliquo modo in p̄missis nec aliq̄ modo ignoretur sequerentur incōuenientia pl'onis in mennone scꝫ ꝙ aut nihil contingeret scire: aut ꝙ scire nō essꝫ nisi reminisci. ꝛ sic itellect⁹ non addisceret denouo: sed solū ea q̄ pri⁹ nouit. Scd̄a conclusio tangit reprobationem cuiusdam solutionis quā aliqui dabāt ad rōꝫ platonis. Erat autem ratio platonis hec. quia ille qui omnia scit nihil addiscit: vel si aliqd̄ addiscat: suum addiscere non est aliud q̄ꝫ reminisci. Sꝫ quicunqꝫ imperitus inquacunqꝫ arte cognoscit omnia ḡ nihil addiscit de nouo. Maiorem relinquit notam. Sꝫ minorē sic declarat accipiēdo quēdaꝫ imptum ingeometria et in quacunqꝫ alia scientia: quē imptū interrogabat plato de p̄ncipijs geometrie ꝑ senotis: primo declarando terminos: et conseter ex illis terminis ꝯstituēdo principia per senota: et sic ꝑ ordinem procedendo vsqꝫ ad cōclusiones: ad que omnia interrogata vsqꝫ ad ꝯclusiones verū ꝑ singula respōdebat iste imperitus. hoc autē nullatenus facere potuisset nisi ista prius cognouisset. ḡ illam conclusionem prius sciebat antequam in scientia geometrie aliquo mō instrueret̄. Et pari ratione ꝓbaret̄ ꝙ sciebat p̄ncipia et cōclusiones omnium aliaꝝ scientiarū antequā instrueretur in eis. Scd̄o arguebat sic plato. Si aliqs sciat istam vniuersalem: omnis dualitas est par: ꝛ per eam velit addiscere istam ꝑticularem. ꝙ ista dualitas est par. aut ergo sciēdo istā vniuersalem: omnis dualitas est par: scit̄ sim^r ꝙ ista dualitas est par: aut simpliciter ignoratur. Si simplicit̄ scit̄: et addiscat̄: tunc addiscere erit scitoꝝ reminisci. si vero sim^r ignoretur. ḡ etiam ignorat̄ ista: omnis dualitas est par: cum ista quā tu non scis esse dualitatē sit vere dualitas. Ad istud argumentuꝫ respondebant antiqui ꝙ sciendo istam: dualitas est par: non scitur vniuersalit̄ omnē dualitatē eē parem: sed soluꝫ scitur illam dualitatem esse parem quā prescitur esse dualitatem. Istā solutionem reprobat arestoteles duplicit̄. Primo sic. quia illud scitur cuius demōstratio habetur· sꝫ per demonstrationē habetur notitia de omni dualitate simpliciter et non solum d̄ dualitate q̄ prescitur esse dualitas. ḡ sciendo ꝙ omnis dualitas est par: scitur vniuersaltier de omni dualitate ꝙ ipsa est par. Scd̄a ratio nulla premissa demonstrationis accipiebatur cum isto addito quā tu scis esse dualitatez. sꝫ accipiebatur simpliciter ꝑ omni dualitate. ḡ etiam ista ꝯclusio: omnis dualitas est par scit̄ simpliciter de omni dualitate: et non solum d̄ dualitate que prescitur esse dualitas. Tertia conclusio tangit veram solutionē ad argumentum platonis. Et est hec. non est inconueniens (vt oppinor) addiscere de nouo illud qd̄ scimus: dūmodo non sciamus illud eodē modo quo addiscimus. vt ꝙ sciamus ꝯclusionem in vniuersali: et addiscam⁹ eam simpliciter id est in ꝑticulari et in ꝓpria forma.

Dubitatur secundo vtrū eodem actu intellectus possint cognosci p̄misse et conclusiones demonstrationis.

Rn̄detur ꝑ duas suppositiones et duo dicta. Pria suppositio est hec. impossibile est plures act⁹ intelligendi simul esse in eodem intellectu. patet ꝑ auicennam dicentem ꝙ sicut impossibile est idem corpus diuersis figuris figurari: ita impossibile est eundem intellectum diuersis actibus intelligendi informari. Et cōfirmatur quia duo actus intelligendi non videntur habere maiorem incompossibilitatem in eodem intellectu q̄ꝫ infiniti· ḡ si in eodem intellectu possint simul esse duo actus intelligendi: etiam poterunt esse infiniti: qd̄ est in cōueniens. Item contingit plura scire intelligere vero non: et hoc non videt̄ verum nisi propt̄ in cōpossibilitatem actuum intelligendi et cōpossibilitatem habituū. ḡ licet plures habitus possint simul esse in eodem intellectu: non tn̄

pl'es actus. Scda suppositio p alium actuz intellectus noster intelligit propositionem et extrema propositionis seorsū sumpta: patz qz intellectus noster duob⁹ actib⁹ intelligit distincte et seorsū duo extrema ꝓpositionis: ⁊ vno actu intelligit totam propositionē. g̃ alio actu ꝯgnoscit intellectus ipsam ꝓpositionē et extrema ei⁹. Primuz dictum. intellectus noster simul et vnico actu cognoscit terminos ꝓpositionis et ipsam ꝓpositionem. qz intellectus noster duobus actibus distinctis intelligit terminos distincte: et postea desinunt eē illi duo actus: et tunc intellectus format vnū tertium actū qui virtualiter ꝯtinet pfectionez duoꝝ actuum precedentiū: et illo tertio actu intelligit simul totam ꝓpositionem ⁊ termios eius. non tamen tanq̃ multa: sed pro quanto habent rationem vnius complexi. Secūdū dictum. etsi tribus diuersis actibus intellect⁹ noster ꝯgnoscat distincte duas p̄missas et cōclusionem: tamen eodē actu potest simul cognoscere p̄missas et conclusionē. p̄ma pars pz quia cuilibet obiecto intellectus correspōdet ꝓprius actus intelligendi. Sed due premisse seorsum sumpte et conclusio sunt tria diuersa obiecta intellectus: g̃ in ītellectu correspōdēt eis tres diuersi actus intelligendi. Scda pars patet. qz intellectus primo vno actu intelligit maiorem: et postea alio actu distincto a p̄cedente intelligit minorē: ⁊ postremo intelligit applicationem siue p tractationem p̄missaruz ad cōclusionē. Et in fine discurs⁹ abiectis alijs actibus p̄cedentibus format vnum tertiū actū virtualiter continentem pfectionem actuū precedentium: p quē simul intelligit ꝯclusionē et principia. et sic patet responsio ad dubium. Posset tamen ꝓbabiliter superaddi vnuz dictum: scilicet ꝙ non est impossibile pl'es act⁹ intelligendi simul esse in eodez intellectu. qd patet. qnia alius est actus quo intelligunt extrema alicui⁹ ꝓpositionis et ipsa tota propositio. quia p̄m⁹ a secundo seperatur. sz illi duo actus simul stant in eodem intellectu. Impossibile est enim ꝯponere simplices terminos ⁊ compositionem intelligere sine intellectione simplici terminoꝝ. g̃ simul stāt: Et confirmat qz alio actu ꝯgoscunt extrema dr̄a et ipa dr̄a inter illa extrema. Sz intellect⁹ simul ꝯgnoscit aliqua extrema ⁊ ponit dr̄az inter illa. g̃ illi actus sil' stant. mior videt eē nota p arestotelē z⁹ de anima: vbi videt ꝓbare sensū cōiez cognoscere obiecta sensuū ꝑticl'ariū p hoc ꝙ ponit dr̄az inter illa.

Dubitatur tertio vtrum maiore et minore ꝯgnitis simul ꝯgnoscatur conclusio.

Rñdetur p tres distinctiones et duo dicta. Pria distinctio est hec. maior ⁊ minor possunt du⁹ ꝯgnosci. Uno mō seorsū et distincte. Alio mō simul et ꝯiuncte siue vt sunt p tracte. dicunt autem p̄misse ꝑtracte quando mior scit eē determinate sūpta sb maiore. Scda distinctio aliq̃ dicuntur simul tpe dupli citur. Uno mō sil'tate adequatōis: ⁊ sic illa dicuntur simul tpe q̄ sunt in eodem tpe. p̄scise ⁊ adequate: ita ꝙ tempus mensurans duratio nē vnius p̄scise mēsurat duratōez alterius: sic ꝙ inq̃cunqz tpe verum est dicere ꝙ vnū est: in illo tpe verum est dicere aliud esse. et sic p̄misse applicate et cōclusio non ꝯgnoscunt sil' tpe. Alio mō dicunt simul sil'tate imediatōis q̄ sic se habēt ꝙ vnū est statim post reliquuz: ita ꝙ inter temp⁹ mēsurans durationē vnius et tēp⁹ mēsurans duratōez alterius nō est alio qd temp⁹ mediū. et sic ꝯgnitis p̄missis applicatis simul tempore ꝯgnoscit ꝯclusio. Tertia distinctio du⁹ est cognitio. scz cognitio in vl'i et in particulari. Cognitio in vl'i est ꝯgnitio alicuius non in se: sz in suo ante. Sz cognitio alicuius in ꝑticulari est cognitio alicuius in se et in propria forma. Prim dictū cōclusio in vniuersali simul tpe sil'tate adequatiōis cum p̄missis applicatis Sz inꝑticulari ꝯgnoscit cū p̄missis applicatis sil' sil'tate imediatōnis. Scdm dictū p̄misse p tracte pri⁹ natura cognoscunt q̃z conclusio: licet simul tpe: p̄ma pars patet quia causa prior est natura suo effectu. sed cognitio p̄missarum applicataꝝ est causa ꝯgnitionis conclusiōis. g̃ ꝯgnitio p̄missaꝝ prior est natura q̃z ꝯgnitio ꝯclusionis. Secunda ps patz. quia posita causa totali sufficiente et non impedita ponit effectus. sz ꝯgnitio premissaꝝ applicataꝝ est causa totalis et sufficiens cognitiōis ꝯclusionis. g̃ p̄misse applicate simul tpe ꝯgnoscunt cū ꝯclusione.

Ad rationes ante oppositū

Ad p̄mam dr ꝙ licet cognitio et questio adinuicem opponant. nō tamē questio et p̄cognitio. Et ideo q̃t sunt ꝯclusiones tot sunt cognitiones: non autē sunt tot p̄cognitōes. Ad secūdā patuit solutō in p̄mo notabili. Ad terciā dr ꝙ arestoteles in q̃rto methaphisice ostendit p̄mum p̄ncipiū solū a posteriori et per rationes thopicas. Etiam in hoc libro nō ponit diffinitiōez subiecti et passionis vt eas ostendat vel demōstret: sz ponit eas p modū quarundā suppositionū: Ad confirmationē patz etiam responsio in p̄mo notabili.)

Quæritur tertio. Vtrũ diffinitiones scire sint sufficientes in textu assignate. Et arguit ꝑmo q̃ nõ. q̃ de ente ꝑm q̃ ens est scia: ⁊ tamẽ ens nõ habet causas. g̃ scire non acquirit per causã. Scõo sic ar⁹ de contingentibus natis est scientia: et tamẽ ꝓtingentia nata ꝑfit aliter se habere. g̃ scia nõ est eorũ q̃ non possunt alit se hãe. Tertio sic de rebus generabilibus et corruptibilib⁹ est scia: et tã possunt aliter se habere. g̃ ⁊c. In oppositum est arestoteles.

Sciendũ primo q̃ pro declaratione terminor ponunt q̃tuor distinctiones. Prima est hec. scire ꝑm linconiens capit q̃druplicit. scz cõiter propie magis ꝓprie et maxime ꝓprie. Scia cõmunit capta est comꝑhensio c⁹libet veritatis. et sic sciunt ꝓtingentia errantia siue ad vtrũlibet. Scia ꝓprie capta tãẽ ꝓꝑhensio veritatis eor q̃ semp vl frequenter vno modo se habẽt. et sic sciunt ꝓtingẽtia nata. Scia magis ꝓprie est ꝓꝑhensio veritatis eor q̃ semp vno mõ se habẽt. et sic in mathematicis sciunt ꝑncipia et ꝓclusiões. Scia ꝓprissime capta est ꝓꝑhẽsio veritatis eius q̃ est imutabilit: p ꝓꝑhensionẽ cause imutabil in essendo et in causando: a q̃ ipsũ habet esse imutabile et sic capit in dõe scire. Scõa distinctio du⁹ est modus scire. quidam est scire ꝑm ⁹: quo ꝓgnoscit res in ꝑticulari et in ꝓpria forma. Alius est mod⁹ scire ꝑm accꝑs siue sophistico modo: et est ꝓgnitio rei in alio. sic quando ꝑticulare cognoscit in vl ⁹: vel ꝑs in suo toto: vel accꝑs in suo ꝑbiecto: vel effectus in sua causa: sicut conclusio ꝓgnoscit in ꝑmissis. Tertia distinctio. hec ꝓpositio scire est causam ꝓpt q̃ res est cognoscere: potest habere duos sensus. Prim⁹ est composit⁹: ⁊ tunc sic explicat. Scire est ꝓgnoscere causam eẽ causã ꝓpter q̃ res est. et sic non capit hic. quia tunc ꝑticula sequẽs scz et q̃ illi⁹ est causa supflueret. Alius est sensus diuisus: q̃ sic potest explicari: scire est ꝓgnoscere illam eẽ ꝓpter quaz est ista res. Quarta distinctio. causa potest duplicit ꝓsiderari. Vno mõ absolute et seorsum ab effectu. et talis ꝓgnitio cause non facit nos ꝓgnoscere effectuz. Alio modo potest ꝓgnosci causa respectiue: vt scz est applicata ad effectum. et sic facit scire effectum.

Sciẽdũ secũdo q̃ secũduz capitulum huius tractatus continet q̃tuor ꝑtes. In q̃rum ꝑmo determinat de fine sillogismi demonstratiui: q̃ finis est scire. et continet q̃tuor ꝓclusiones. Prima tangit vnã dicez scire: et est hec: Scire autẽ vniq̃q̃z opinamur sim ⁹: sz non sophistico mõ: q̃ est ꝑm accꝑs: cum causã arbitramur ꝓgnoscere ꝓpter quã res est: et q̃n illius est causa: et q̃ non est cõtingere hoc alit se habere: hanc dicem pbat arestoteles a signo p cõmunem estimationez omniũ. quia tam scientes q̃z non scientes vtũtur aliquo⁹ scire. Sz oẽs vtunt scire eodẽ mõ quo diffinitum est. g̃. minor patet quia tã scientes q̃z non scientes opinantur habere sciaz q̃z credũt habere causam: et nõ habẽt sic sophistici. sz scientes hãt causaz et sciunt p causam. g̃ signum est q̃ scire bene est diffinituz. Scõa cõclusio tangit vnũ correlariũ: q̃ ẽ. c⁹ ꝓprie est scia: B impossibile est alit se habere. Tertia ꝓclusio excusat se ꝑ determiatõe alio ezum modor scire. Et ẽ hec. si sit aliqs alius mõ⁹ dicet inferi⁹. Quarta ꝓclusio tangit aliã diffiuitionẽ scire. et est hec. Scire est p demõstrationẽ intelligere. Extra textum. est aduertendũ q̃ in ꝑma dicte scire tangunt q̃tuor q̃ videntur exigi ad hoc q̃ de aliq̃ ꝓprie habeatur scientia. nam ꝑmo requirit ꝓgnitio cause ipsius scibilis: q̃ denotat p primã particulam: in q̃ dicitur cum causam arbitramur ꝓgnoscere. Scõo requiritur imediatio cause: q̃ denotatur per istam ꝑticulam ꝓpt q̃z res ẽ. Tertio requiritur applicatio cause ad effectũ siue premissarum ad conclusionẽ: q̃ denotatur per illam particulã et q̃n illius est causa. Quarto requirit ꝓprietas conclusionis scibil et cause eius scilicet ꝑmissarum: q̃ tangitur per illam particulam et non est ꝓtingere alit se habere.

Sciendũ tertio q̃ circa hũc textum incidunt tres difficultates: quarũ prima est hec. Vtrum ad perfectam notitiaz alicuius necesse sit omnes causas ꝓgnoscere. Respondet per vnam distinctionem et duo dicta. Distinctio est hec. duplicit potest aliquid sciri perfecte. Vno mõ perfectione certitudinis et euidẽtie: et sic illud scit perfecte ꝑ quo habem⁹ notitiam certã et euidentẽ per ꝑncipia certitudiãlit et euident nota. Alio mõ scitur aliq̃ perfecte perfectõe totalitatis et completie: et sic illa cõclusio scit pfecte q̃ scit euidenter p omnia media per q̃ potest scientifice demonstrari. Primum dicum est illud. Ad pfecte sciendum aliquid pfectione certitudis et euidẽtie non est necesse scire qualibet causam eius. patet quia q̃libet causa est medius sufficiens ad causãdũ notitiam scientifica de

suo effectu. Sz qlibet talis notitia est pfecta p
fectione certitudinis z euidētie. q̃ rē. Scōm
dictū. ad pfecte sciendū aliqd pfectiōe totali
tatis z ꝓpletie nēe ē ꝓgnoscere quālibz causā
eiꝰ quia alik non scirent oia media p q̃ talis
effectus natꝰ est sciri. Scōa difficultas. vtrū
obiectū scibile debeat esse necessariū et inco
ruptibile. Rndek p tres distinctōes et duo di
cta. Prima distinctio ē hec. duꝯ est obiectū
scibile. ōtiam est obiectū sci ꝛc ꝓplexum: sicut
ꝓclusio. aliud est incōplexum: sic ſbiectū con
clusionis. Scōa distinctio. duꝯ est necessitas
q̃dam est necessitas q̃ est ōra vl passio ꝓpsi
tionis: et talis opponik falsitati: et sic illud est
necessariū qō non potest esse falsum. Alia est
necessitas q̃ est ōra entis: et illa opponik non
enti: et sic illud ens ōz: necessariū qō non pōt
esse non ens. Tertia distinctio. qtitas fcata
p subiectū ꝓclusionis habet duꝯ esse. ōtiam ē
esse qtitatiuū: et tale esse ab eterno habuit
incoꝛruptibiliter et imutabilik · habet etiā eē
existentie qō de nouo acqrit pactionē generā
tis. Et fm tale esse qlibet res creata ē coꝛrup
tibilis et possibilis aliter se habere. Primū
dictū scibile ꝓplexū est necessariū necitate op
pōita fl'tate. pz. qz tale obiectū est ꝓclusio de
monstratōis q̃ nunq̃ pt esse falsa. q̃ rē. Se
cundū dictum obiectū scibile in ꝓplexum ne
cessario et in coꝛruptibiliter est ens: et habet
esse qtitatiū imutabile et impossibile alik ha
bere. Tertia difficultas. vtrū ꝓpositionis sci
bilis notitia. sit scia ꝓpꝛiissime dicta. Rndek
p duas suppositiones et vnum dictū. Prima
suppositio est hec. ꝓpositio scibilis est propo
sitio necessaria et dubitabil': nata fieri euidēs
p discursū sillogismi ad ipsam applicatam.
Scōa suppositio. ad hoc q̃ aliqua propositio
sit ꝓpꝛiissime scibilis q̃tuoꝛ ꝓditiones requirū
tur. Prima q̃ sit necessaria. patet per illam p
ticulam et non est ꝓtingere hoc aliter se habe
re: p quam excluduntur euidenꝰ notitie ꝓpo
sitionum contingentiū q̃ nō sunt scientifice.
Scōa ꝓdictio q̃ sit dubitabilis. quia q̃libz cō
clusio demōstrabilis ē q̃stio vere scibilis. mō
q̃stio est dubitabilis propositō. et p hoc exclu
dunk omnes ꝓpōes p se note: q̃ ex quo non
sunt dubitabiles non sunt etiā scibiles. Ter
tia ꝓditio q̃ tal' ꝓpositio sit nata fieri euidēs
p priores ꝓpositiones necessarias et euiden
tes. Et per hoc excluduntur aliq̃ ꝓpositiones
necessarie et dubitabiles q̃ nate sunt fieri eui
dentes p experigentiam. sicut ista ignis ē ca
lidus. Quarta ꝓdictio q̃ tales p̄misse applic
ent ꝓclusioni p discursum sillogisticū. Dictū
ē istud. Luiuslibet ꝓpositionis scibilis cui cō
petunt conditiones p̄dicte: notitia ē scientia
ꝓpꝛiissime dicta. patet p diffinitōez ꝓpositōis
scibilis. ꝓpꝛiissime dicte prius posite.

Conclusio respōsalis duc dif
finitōes stire sunt intertu sufficient posite. pz
ex dictis in scōo notabili.

Dubitatur primo: vtrū due
diffinitiones demonstrationis sint in tertu cō
uenient posite. p responsiōe supponendū ē
q̃ arestoteles in scōa pte huiꝰ capituli deter
minat de sillogismo demōstratio. Et continet
quinqz ꝓclusiones. quaꝝ Prima tangit dioez
demonstratōis sūptaz ex pte finis. Et est hec.
demonstratio ē sillogismꝰ apothitecon id est
faciens scire. dicik enim apothitecō ab apos
qō est de: et thisis qō est disciplina: q̃i sillo^mꝰ
disciplinabilis: vel sillogismꝰ de disciplina.
Et addit arestoteles q̃ demonstratio ōz eē sil
logismus disciplinalis siue scialis: non qz ea
vtauk alie scientie: sed quia in habendo eam
demōstrationem: habemus scientiam. Scōa
conclusio tangit diffinitōez demonstratiue sci
entie siue sillogismi demonstratiui sumptam
ex parte materie: Et est hec: Sillogismus de
monstratiuus est sillogismꝰ ꝓcedens ex p̄mis
veris: et ūmediatis: et notioribus: et prioribꝰ:
causisqz conclusionis. Et addit arestoteles q̃
etiam demonstratio ꝓcedit ex ꝓpꝛiis. eo q̃ p
cedit ex p̄ncipiis p̄mis et veris. p̄ncipia quez
p̄ma et vera sunt propꝛia. q̃ demonstratio p
cedit ex propꝛiis. Tertia conclusio tāgit dif
ferentiam inter sillogismū fim ^T et sillogismi
demonstratiuū. qz sil ^mꝰ simplicik non neces
sario ꝓcedit ex p̄missis veris p̄mis et ūmedia
tis. et ideo non facit scientiam. Sz sillogismꝰ
demōstratiuꝰ necessario ꝓcedit ex p̄missis ve
ris p̄mis et ūmediatis: et iō adgenerat sciēiā.
Quarta cōclusio ꝓbat et declarat priculas po
sitas in diffinitione materiali demonstratois
Et p̄mo probat q̃ sillogismus demonstratiuꝰ
ꝓcedat ex veris. quia ꝓclusio demonstratiōis
est vera. q̃ p̄misse sunt vere. tenet consequen
tia quia conclusio vera non scitur nisi ex p̄mis
sis veris. antecedens patet qz qō non est non
contingit sciri. vt q̃ diamiter sit similter. Se
cundo patet q̃ procedet ex p̄mis et in demōs
trabilibus. quia conclusio non scitur nisi p de
monstrationem. vel q̃ p̄misse illius demōstra
tionis sunt indemonstrabiles vel non. Si sic
habetur ꝓpositum. Si non q̃ per eas non sci
retur conclusio nisi fm accidens: eo q̃ tales p̄
misse non faciant scire conclusionem nisi pꝛ

fuerint demonstrate. Tertio probat q̃ procedat ex causis·quia conclusio scitur per p̃missas g̃ p̃misse sunt cause conclusionis. tenet consequentia quia scire est causam rei cognoscere. Quarto p̃bat q̃ procedat ex prioribus et notioribꝫ. quia procedit ex causis. g̃ procedit ex prioribus et notioribus. tenet cõsequentia qz omnis causa est prior et notior suo effectu. Et subdit q̃ p̃misse non solum sunt priores altero modo: scilicet inessendo. sz etiam in itelligendo z in sciendo. Quinta cõclusio est hc prioza et notioza dicuntur dupliciter: scilicet simpliciter q̃ et ad nos. Non enim est idem prius natura et quo ad nos prius. Neqz natura notius et nobis notius. Dicuntur autem quo ad nos prioza et notioza q̃ sunt propinqꝫ oza sensui. Et illa dicuntur ꝓza z notioza simpliciter. q̃ sunt a sensu remotioza: cuiusmodi sũt vniuersalia. singularia vero sũt sensui ꝓxima. Et subiungit q̃ demonstratio procedit ex prop̃ijs. quia demonstratio procedit ex p̃mis vt patuit. g̃ procedit ex prop̃ijs. Idẽ enim dico primum et principium.

Dubitatur secũdo. vtrũ ista

consequentia sit bona quod non non est scitur. ergo demonstratio procedit ex veris. Et videtur q̃ non. quia verum potest seq ex falsis. ergo si conclusio sit vera: non oportet p̃missas esse veras. In oppositum arguitur p philosophum qui facit illam consequentiam Pro responsione premittitur vna suppositio: scilicet q̃ hec propositio demõstratio facit scire conclusionem potest habere duos sensus. Uno modo q̃ sit locutio gratia partis: eo mõ quo dicimus hominez sanari: quia thorax sanatur. et sic demonstratio facit scire conclusionem. quia vna pars demonstrationis scilicz premissa facit scire conclusionem. Alio modo potest esse locutio gratia totius: et sic demonstratio non facit scire conclusionem: ex quo cõclusio est pars integralis demonstrationis. Tunc respondetur affirmatiue ad dubiuz. qõ patet quia bene sequitur qõ non est. non scit ergo qõ scitur est verum. et vltra qõ scitur est verum g̃ quod scitur illud scitur ex veris: et p consequens demonstratio procedit ex veris. Prima consequentia probatur quia bene sequit quod non est. non scitur. g̃ quod scitur ẽ per consequentiam econtrario. et vltra quod scitur est. ergo quod scitur est verũ. quia idez est esse: et esse verum. Scõa ꝓsequentia patz scilicet ista: quod scitur est verum. g̃ quod scitur illud scitur ex veris. quia verum non seqt ex falsis. propter qd nec demonstratur vt patuit secundo priorum. Et p hoc patet quid sit dicendum. ad rationem concludentem oppositum.

Dubitatur tertio. vtrũ non

ens possit sciri. Respondetur per duas distinctiones et vnum dictum. Prima distinctio est hec. q̃ duplex est non ens: quoniam est ñ ens complexum: et sic quelibet propositio fl'a est non ens. Aliud est non ens incomplexuz: et sic illud qõ est impossibile esse: vel est prohibitum est non ens: sicut kimera. Secunda distinctio. propositio potest dici non ens compelexum dupliciter. Uno modo intrinsece et formaliter: ita q̃ entitas ꝓpositionis falsi sit entitas complexa: et sic quelibet propositio dicitur ens complexum. Alio modo extrinsice ab obiecto siue significato: et sic illa ꝓpositio est ens ꝓplexum cuius totale significatum est ens: sic q̃ ita est sicut ipsa significat. Illa autem propositio cuius significatum totale est non ens: dicitur etiam non ens complexum. Dictum est istud. nullum non ens ẽ scibile. patet primo de non ente incomplexo quia omne scibile in complexum est diffinibile. sed non ens incomplexum non est diffinibile. g̃ nec scibile. Scõo patet idem de nõ ente complexo. quia nullum falsum est scibile. sed non ens complexum est falsum. g̃ nõ ens complexum non est scibile. maior patet quia demonstratio debet ꝓcedere ex veris premissis q̃ sunt cause conclusionis. sed verum non est causa falsi. g̃. Et si queratur quomodo premisse sunt cause conclusionis. Respondetur q̃ premisse demonstrationis possunt capi tripliciter. Uno modo p ipsis propositionibus vocalibus: ex quibus demonstratiue infertur vna conclusio vocalis: et sic premisse non sũt cause conclusionis. quia vna vox non est causa alterius vocis· Alio modo possunt capi premisse pro suo totali significato: et sic premisse sunt cause conclusionis. quia sic esse sic significatur per premissas est causa quare sic est sicut significatur per conclusionez· Tertio possunt capi premisse pro notijs earuz: et conclusio pro notitia conclusionis: et sic premisse sũt cause conclusionis. quia notitia siue cognitio premissarũ ẽ causa ꝓgnitionis ꝓclusionis·

Ad rationes ante oppositu

Ad primam dicitur q̃ licet entis in sua simplici quittitate considerati non sit causa aliqua: tamen entis considerati per habitudinem ad passiones demonstrabiles est bene aliq̃ cau-

sa: per quam de eo demonstrantur ille passi
ones. Ad secundam dicitur ꝙ licet contin-
gentia nata non sint semper vera: tamen pro
positiones in quibus predicantur eorum pro
pria de ipsis sunt necessarie et semper vere.
Ad tertiam dicitur ꝙ licet res naturales sint
corruptibiles in esse existentie: sunt tamē in-
corruptibiles quantum ad esse essentie et qtti
tatiuum earum.)

Queritur quarto· vtꝝ queli
bet propositio īmediata sit per se nota: et ecō
tra. Primo arguitur sic ꝙ quelibet propositio
īmediata sit per se nota. quia omnis proposi-
tio indemonstrabilis ē ꝑ se nota. sed quelibꝫ
propositio īmediata est indemonstrabilis. g̊
quelibet propositio īmediata est per se nota.
Maior patet quia propositio indemonstrabi
lis potest esse nota: et non per aliud nota: qꝛ
tunc non esset indemonstrabilis. g̊ est per se
nota. Secundo arguitur illa propositio est
per se nota qua non est altera prior neqꝫ noti
or. sed propositio īmediata est huiusmodi. g̊.
Tertio sic arguitur ꝙ non omnis propositio
per se nota sit īmediata. quia aliqua talis est
demonstrabilis g̊ non est īmediata. In oppo
situm est arestoteles.

Sciendū primo ꝙ pro decla
ratione terminorum ponuntur due diffinitio-
nes. quarum prima est propositionis īmedia
te: que sic in textu diffinitur. Propositio im
mediata est qua non est altera prior neqꝫ no
tior. Scda diffinitio est propositionis per se
note. que sic a quibusdam diffinitur. Propo
sitio per se nota est propositio īmediata q̄ vel
alia sibi equiualens in significando nata ē eē
nota cuilibet naturaliter vtenti ratione absqꝫ
indigentia notitie alicuius extrinsici. Ex qua
diffinitione eliciuntur quatuor conditiones
requisite ad hoc ꝙ aliqua propositō sit per se
nota. Prima est ꝙ sit propositio īmediata.
quia propositio per se nota sicut dignitas est
species propositionis īmediate. Ex quo sequi
tur ꝙ nulla propositio demonstrabilis est per
se nota: cum nulla talis sit īmediata. Scda cō
ditio ꝙ talis propositio nata sit esse naturali
ter nota cuilibet vel saltem aliqua sibi equiua
lens insignificando. quia eadeꝫ propositio nu
mero non est per se nota cuilibet. Tertia con
dictio ꝙ sit nata esse nota cuilibet vtenti ratio
ne. et per hoc excluduntur alique propositio-
nes: que licet sint certitudinaliter note alicui:
non tamen cuilibet. Quarta conditio ꝙ sit
nota absqꝫ indigentia notitie alicuius extrin-
sici· quia tunc non esset per se nota: sed per il
lud extrinsecum posset notificari. Non tamē
per hoc excluditur notitia terminorum. quia
ipsa non est extrinseca sed intrinseca proposi
tioni. Huic diffinitioni concordat diffinitio ꝓ
positionis per se note data a scoto. pro qua p̄
mituntur due suppositiones. Prima ē hec
Nulla propositio potest alicui intellectui esse
nota sine notitia terminorum: sed omis sit no
ta per suos terminos. patet per philosophuꝫ
primo huius dicentem ꝙ prima principia ꝯg
noscimus inquantum terminos cognoscim⁹.
Ex qua sequitur secunda suppositio que ē hec
cum dicitur propositio per se nota. hec deter
minatio per se: non excludit generaliter qdcū
qꝫ quod potest esse causa notificationis pro-
positionis: sed solum excludit quācunqꝫ cau-
sam que est extra ꝑ se conceptū terminorū ꝓ
positionis per se note. Prima pars patet. qꝛ
non excludit terminos: vt dicebat prima sup-
positio. Nulla enim ē propositio per se nota
seclusa notitia terminorum. Scda pars patet
quia hec dictio per se excludit omne illud qd̄
potest esse medium ad demonstrandum talē
propositionem: Sed tale mediuꝫ oportꝫ esse
extra per se conceptum terminorum: vel saltē
alterius termini propositionis. Ex duabus his
suppositionib⁹ infertur talis diffinitio proposi
tionis per se note. Propositio per se nota. est
illa que ex proprijs terminis qui sunt aliquid
eius: et non per aliquid aliud qd̄ sit extra ter
minos: habet euidentem veritatem. hoc ē ꝙ
per nullam aliam veritatem complexam cui⁹
cunqꝫ propositionis habꝫ euidentiam. vt ista
omne totum est maius sua parte.

Sciēduꝫ secundo ꝙ in trecia
pte hui⁹ capituli determinat arestoteles de ꝓ
positione immediata. Et intendit decem con-
clusiones. Prima conclusio ostendit quid
sit principium demonstrationis. et est hec. ꝙ
principium demonstrationis debet esse pro-
positio immediata. Secunda conclusio est
hec. Propositio immediata est qua non est
altera prior. Tertia conclusio est hec. pro-
positio est enuntiationis altera pars: enunti-
ans vnum de vno. Quarta conclusio est hec
Propositio dyaletica est que simpliciter acci-
pit quamlibet partem contradictionis indif-
ferenter. Quinta conclusio est hec. propo-
sitio demonstratiua est propositio accipiens
determinate alteram partem contradictionis
scilicet partem veram. Sexta conclusio est

hec. Enuntiatio est que accipit quamlibet partem contradictionis. Septima cōclusio Contradictio est oppositio cuius non est medium ſm ſe. Octaua cōclu° est h^c. Affirmatio est pars contradictiōis enuntians aliquid de aliquo. Sed negatio est pars cōtradictionis enuntians aliquid ab aliquo. Nona cōclusio inuit quandam diuisionē: ⁊ diffinit mēbra illius diuisionis. Diuisio est hec. Propositionum imediatarum. alia est positio: alia dignitas. Positio est propositio imediata quaꝫ non contingit demonstrare: ⁊ quam non est necesse quemlibet docendum habere. i. non est necesse illum qui debet edoceri in aliqua sciētia cognoscere ꝙ talis positio sit v̄a. Sed dignitas est maxima quam nō est necesse demonstrare: tamen est necesse quemlibet docēdum habere. Et ꝙ sint tales maxime probat arestotiles. quia in vsu cōmuni consuetum est ponere aliquas maximas. ergo signum est ꝙ sunt alique maxime. Decima conclusio tangit diuisionem positionis: ⁊ diffinitiones mēbrorum eius. Diuisio est hec. Positionum alia est suppositio. alia diffinitio. Suppositio est positio quamlibet partem enuntiatiōis accipiens: scilꝫ affirmatiuam ⁊ negatiuaꝫ. Sed diffinitio non est accipiens quamlibet partēꝫ enuntiationis. Q⁹ autem diffinitio sit positio ⁊ non suppositio. Probat arestotiles p̄mo primam partem. quia indiuisibile ſm quantitatē est diffinitio vnitatis: ⁊ tamen est positio: quia arismetricus ponit eam: ergo ⁊c̄. Scd̄m patꝫ. quia indiuisibile ſm quantitatem ⁊ esse indiuisibile ſm quantitatem non sunt idem: sicut vnitas ⁊ esse vnitatem. Sed primum scilꝫ indiuisibile ſm quantitatem ē diffinitio. Scd̄m vero quod est esse indiuisibile ſm quantitatē est suppositio. ergo diffinitio non est suppositio.

Sciendū tertio. ꝙ circa hūc textum incidunt tres difficultates. Quarum prima est hec. Qualiter differunt propositio dialetica et enuntiatio. Et videtur ꝙ sint idem. quia vtriqꝫ conuenit vel competit eadē diffinitio: scilꝫ hoc quod est similiter accipere quamlibet partem contradictionis. Respondetur per vnam distinctionem. Propositionū duplices sunt partes. quedam sunt partes integrales: vt subiectum ⁊ predicatuꝫ. ⁊ de istis nihil ad presens. Alie sunt partes subiectiue. Et iste sunt duplices. quia quedam sumuntur ex parte forme seu copule propositiōis: cui⁹modi sunt propositio affirmatiua et propositio negatiua. Alie sunt que sumunt ex parte materie vel conditionis materialis propositionis cuiusmodi sunt verum: falsum: necessariū: ꝓbabile ⁊ improbabile. ⁊ hoc modo capitur in diffinitione propositiōis dialetice: sed primo modo sumebatur in diffinitione enuntiatiōis

Scd̄a difficultas. per quid potest cognosci si propositio sit imediata. Respondet per duas conditiones que elitiūtur in textu. Prima est ꝙ talis propositio sit vera. Scd̄a ꝙ predicatum talis propositionis de nullo prius predicetur q̄ꝫ de subiecto. Exquo sequitur ꝙ nulla conclusio demonstrabilis est propositio immediata. Ex textu etiam habentur due conditiōes requisite ad hoc ꝙ aliqua propositio sit positio. Prima est ꝙ non sit demonstrabilis. Scd̄a ꝙ non sit necesse ꝙ quilibet volens doceri assentiat ei: siue sciat esse verum. Similiter ex textu habent due ꝯditiōes ipsi⁹ dignitatis. Prima est ꝙ sit ꝓpō imediata. Secunda ꝙ sit nota cuilibet q debet edoceri. Et ista aliquando vocatur maxima: aliquando autēꝫ cōmunis conceptio: ⁊ aliquando propositio ꝑ se nota. Tertia difficultas. Utꝝ omnis propositio in qua predicatum est de diffinitione quittitatiua subiecti sit per se nota ⁊ econtra. Respondetur primo ad primam partem negatie. quia aliqua talis cognitis terminis potest esse dubia alicui vtenti ratione. ergo non quelibet talis est per se nota. tenet consequētia per diffinitionem propositionis per se note. Antecedens patet de ista: albedo est color: que est dubia ceco. Etiam de istis intellectus est substantia: intellectus ē qualitas: que multis philosophis sunt propleumatice. Dicitur scd̄o ꝙ non cuiuslibet propositionis per se note predicatum est de ratiōe subiecti. Patet de ista: si aliqua sint eidem eq̄lia illa inter se sunt equalia.

Conclusio responsalis. quelibet propositio per se nota est imediata: ⁊ nō econtra. Patet qꝛ propositio per se nota ⁊ dignitas idem sunt. sed dignitas est species ꝓpositionis imediate. ergo etiā propositio per se nota est species ꝓpositionis imediate. Secunda pars patet. qꝛ propositio in qua predicatum est de diffinitione quittitatiua subiecti ē imediata. sed nō omnis talis est per se nota ergo ⁊c̄.

Dubitatur primo. Vtrum sit necesse magis credere ⁊ scire principia q̄ꝫ cōclusionem. Et videtur ꝙ non. qꝛ contingit per

sensum credere conclusioni sine demonstratione. vt si quis videret lunam eclipsari: haberet credulitatem de hac cõclusione: luna eclipsatur: ⁊ tamen ignoraret principia illius conclusionis ergo ⁊c. Scõa sic. Credulitas conclusionis est acquisibilis per plura media. q̃ magis erit credendum conclusioni q̃ principijs Consequẽtia tenet q: quodlibet medium demonstratiuũ auget credulitatem cõclusionis demonstrationis p ipsum demonstrate. Pro responsione ad dubium supponitur q̃ arestotiles in 4ª parte huius capituli compat notitiam premissarum ad notitiam conclusionis penes magis ⁊ minus: et intendit quatuor cõclusiones. Quarum prima est hec. In omni demonstratiõe principia sunt magis note q̃ conclusio. Patz q: illa que sunt scita ⁊ propter que alia sciunt sunt magis scita. Sed p̃ncipia demonstrationis sunt scita ⁊ ꝓpter ipsa sciuntur conclusiones. ergo ipsa sunt magis scita. Maior patet q: propter vnũquodq; tale ⁊ illud magis. vt illud ꝓpter quod amam⁹ est magis amatum. vt si quis amat magistruz propter discipulum: tũc magis amat discipulum. Scõa conclusio. Impossibile ẽ magis scire conclusionem q̃ principia. Pro cui⁹ probatione ponuntur a linconiense tres suppositiones. Prima suppositio est hec. Principiorz demonstrationis quedam sunt indemonstrabilia simpliciter: que scilz non cõtingunt. i. nõ sequuntur ex aliquibus prioribus p que possunt demonstrari. Alia sunt principia que sũt simpliciter demonstrabilia: ⁊ contingunt. i. cõsequũtur ex aliquibus prioribus principijs p que possunt demõstrari. Scõa suppositio. notitia conclusionis demonstrate vocatur scientia. Sed notitia principiorz siue illa sint simpliciter demonstrabilia siue sint indemonstrabilia tamẽ respectu conclusiõis per ipsa demõstrate illorum notitia vocatur intellectus. Tertia suppositio: ex quo cognitio principiorz que est intellectus est melior dispositio q̃ scientia Hinc est q̃ habens habitum huiusmodi p̃ncipiorum vocatur in proposito melius dispositus q̃ sciens: ⁊ habens notitiam conclusiõis vocatur sciẽs. His suppositis formatur sic ratio a linconiense. q: necesse ẽ magis scire p̃ncipia q̃ conclusionem. ergo impossibile ẽ magis scire conclusionem. Antecedens patet q: neq; sciens neq; melius dispositus q̃ (si contingeret) sciens magis scit que scit. i. conclusionem: q̃ ea scilz principia que non contingunt. i. non consequuntur ex aliquibus prioribus. ergo sciens ⁊ melius dispositus q̃ sciẽs magis scit principia q̃ conclusionẽ: ⁊ per consequens non magis scit conclusionem q̃ p̃ncipia. Et confirmatur: q: propter vnũquodq; tale ⁊ illud magis. Sed sciens ⁊ meli⁹ dispositus q̃ sciens assentit conclusioni propter p̃missas. ergo magis scit p̃missas. Tertia cõclusio. Non solum oportet magis cognoscere principia q̃ conclusionẽ: imo nihil debet esse notius in scientia q̃ principia. Hanc conclusionẽ non probat arestotiles. sed ex dictis relinquit notam. Posset tm̃ probari. q: ois propositio scita vel est principium vel conclusio: a sufficienti inductione. Sed conclusio nõ est magis scita q̃ principia: vt patuit in cõclusione precedenti. ergo in sciẽtia nihil magis scitur q̃ principia. Et ex hac ꝛclusiõe infert arestotiles vnum correlarium quod est 4ª cõclusio: scilz q̃ sicut nihil est notius in scientia p̃ncipijs veris in sua veritate: sic etiã nihil est notius in falsitate oppositis principiorũ: ex quibus fit sillogismus contrarie deceptiõis. Patet q: oportet scientem simpliciter per demõstrationem esse omnino credibilem cõclusioni demonstrate ex principijs: quod non contingeret si opposita principiorum non essent euidentissima in falsitate. q: quanto quis dubitat de falsitate oppositorũ: tanto dubitat de veritate illorum principiorũ. Et si dubitet de illis principijs nõ poterit simpliciter adherere principijs. ergo neq; conclusioni: ⁊ per cõsequens nõ habebit euidentissimam notitiam de conclusione. Ad rationes dubij respondetur per talem distinctionem. Notitia siue credulitas conclusionis potest dupliciter acquiri Uno modo per sensum siue experientiã sensitiuam: ⁊ sic conclusio potest esse magis cognita q̃ principia: Illa tm̃ notitia non est scientifica. Alio modo potest acqri per demõstrationem. Et hoc dupliciter. Uel q: per vnã demonstrationem tm̃: ⁊ sic credulitas principiorum est maior credulitate conclusionis. Alio modo potest acquiri per plures demõstrationes: ⁊ tunc stat credulitatem conclusionis esse maiorem in certo gradu. ideo poterunt fieri tot demonstratiões q̃ conclusio habebit plures gradus credulitatis q̃ sua principia.

Dubitatũr secundo. vtꝛ ista ꝓpõ sit vera propter vnũquodq̃ tale et illud magis. Respõdet per vnã distinctionẽ ⁊ vnũ dictum.

Distinctio est hec. Hoc aduerbium magis põt dupliciter capi. Uno mõ intẽdit:

vt scilicet dicit intensionem forme: et sic non capitur in proposito. Alio modo capitur vt dicit prioritatē ordinis: ⁊ sic sumit in ꝓposito. Dictū est istud. Dicta propositio est vl'r vera: duabus cōditionib⁹ obseruatis. Prima ꝯdi° q̄ p̄dicatū dicat vni ce de cā ⁊ causato. Scda ꝯdi° q̄ p̄dicatū dicat s̄m magis ⁊ min⁹ de cā ⁊ causato: accipiēdo magis ⁊ minus nō vt dicunt intensionem ⁊ remissionem: sed vt dicūt ordinem prioris ⁊ posterioris. Exquo sequit q̄ ista est vera pater est magis homo q̄ filiꝰ. q̄ est prius homo q̄ filius. Aliter respondēt aliqui dicentes dictam propositionem esse veram 4or conditionibus obseruatis. Prima q̄ arguatur in causis nō equi cis: hoc est q̄ predicatum in quo fit comparatio conueniat vtriq; comparabilium. ideo non sequitur: Aer est calidus propter solem: ergo sol est calid⁹ magis q̄ caliditas non inest formaliter: sed tm̄ effectiue soli. Scda cōditio q̄ arguatur in causis per se: scilꝫ sic q̄ vnum illorū que sic adinuicē comparantur sit causa alterius: nō solū in essendo simpliciter: sed etiā in essendo tale. propter cuius defectum non sequitur domificator ⁊ domus sunt albi: sed dom⁹ est propter domificatorem: ergo domificator est magis albus. q̄ lꝫ domificator sit causa per se domus non tm̄ est causa per se dom⁹ albe. Tertia cōditio q̄ predicatuꝫ in quo fit comparatio ꝑticipetur s̄m magis ⁊ minus ab extremis comparatis. ideo non sequitur filius ē homo propter patrem: ergo pater est magis homo q̄ filius. q̄ esse hominem non est natum ab aliq̄ participari s̄m magis ⁊ minus. Quarta conditio q̄ causa sit suffitiens ⁊ adequata respectu illius effectus: ita scilꝫ q̄ nō possit effect⁹ produci ab aliqua alia causa. Ratione cuius non sequitur homo est ebrius propter vinum ergo vinū est magis ebrium. q̄ vinum non ē causa totalis inebriationis: sed preter hoc requiritur ascensus fumi ad cerebrum: ligatio sensuum: ⁊ alia huiusmodi.

Dubitatur tertio. vtruꝫ stet

principiorum ⁊ conclusionis esse eundem habitum numero: ⁊ q̄ habitus principiorum sit intensior habitu conclusionis. Respondetur ꝑ talem distinctionē. Principia possunt cognosci dupliciter. Uno modo in instāti discursus. Alio modo in instanti mediate sequēti discursum. intellectus enī primo format vnum actū intelligendi: per quem cognoscit maiorem: et ex illo actu frequenter elicito generatur habitus maioris: ⁊ cessante illo actu format itellectus alium actum per quem cognoscit minorem: ⁊ ex tali actu frequenter elicito generat habitus minoris: cessante v̄o illo actu format intellectus virtute illorum duorum habituuꝫ vnum tertium actum: qui cōtinet perfectionē actuum precedentium: per quē simul cognoscit principia ⁊ cōclusionem. Et ex tali actu frequenter elicito generatur vnus habitus quo cognoscimus principia ⁊ cōclusiones: qui tm̄ realiter distinguitur a duobus habitibus precedentibus. Exquo patet responsio ad dubiū. q̄ licet idem numero sit habitus principiorum ⁊ conclusionis: tm̄ habit⁹ principiorum erit intensior habitu conclusionis: ⁊ hoc intelligendo de distinctis habitibus principiorum ⁊ cōclusionis. Ex quibus inferuntur duo correlaria. Primū q̄ nullus est melius dispositus q̄ sciens. q̄ sciens non solum habet habitū p̄ncipiorum: sed habitum conclusionis ⁊ principiorum simul. Scdm correlarium q̄ habens habitum principiorum inq̄tum talis est melius dispositus q̄ sciens siue habens habituꝫ conclusionis inq̄tum talis.

Ad rationes ante oppositum

Ad primā dicitur. q̄ licꝫ nulla propositio īmediata possit esse nota per demonstrationem: tm̄ multe propositiones īmediate cognoscuntur per experientiā: que ē notitia extrinseca illi propositioni: ideo multe sunt propositiones īmediate que non sunt per se note. Ad 2am dicitur q̄ lꝫ propositio īmediata sit prior ⁊ notior in suo genere: Non tm̄ simpliciter. Ad 3am dicitur, q̄ lꝫ ista propositio īmediata: Oē totum est maius sua parte sit demonstrabilis demonstratione q̄ est: tm̄ non demonstratione propter quid.

Queritur quinto. vtꝫ possi

bile sit circulariter demonstrare. Et videtur q̄ sic. q̄ causa potest demonstrari per effectum ⁊ effectus per per causam. ergo contingit circulariter demōstrare. Scdo sic arguit. cause sunt sibiinuicem cause: vt habetur 2° phisicorum. ergo poterunt per seinuicem demonstrari: ⁊ per consequens possibile est circulariter demonstrare. Tertio sic arguitur. Cōtingit sillogisare circulariter: vt patuit 2° priorū. ergo ⁊ circulariter demonstrare. tenet consequentia. q̄ termiui sillogismi demonstratiui sunt magis susceptibiles sillogisatiōis circularis q̄ termi sillogismi simpliciter: eo q̄ termini demonstrationis sunt conuertibiles. In oppositum est are tes.

Sciendum primo. q̄ pro de/

claratione terminorum ponitur vna diffinitio
⁊ vna distinctio. Diffinitio est hec. demonstra
tio circularis est que ex cõclusione prioris de
monstrationis cum cõuertẽte vnius premisse
in fertaliam premissam: sicut dicebatur de sil-
logismo circulari in scdo priorum. Distin-
ctio ẽ hec. Quadrupliciter potest itelligi fie-
ri demonstratio circularis. Uno modo vari-
ando genus demonstrationis: scilꝫ demõstra
tionem qꝛ est in propter quid ⁊ econtra. quia
quando esse alicuius cause est ignotum: et
esse sui effectus est notum: tunc cõtingit de-
monstratione. qꝛ est demonstrare causaꝫ per
effectum. Si vo esse cause sit notum: ⁊ esse ef
fectus sit ignotũ: tunc demonstratione ꝓpter
quid contingit effectum demonstrare ꝑ cau-
sam. Scdo modo cõtingit circulariter demon
strare variando vnũ genus cause in aliud ge
nus cause. vt demonstrando causam finalem
ꝑ causam effitientẽ vel econtra. Tertio qñ no
titia alicuius conclusiõis accipitur per plures
demonstratiões: tunc conclusio potest esse no
tior qualibet premissa seorsum sumpta: ideo
cõclusio potest assumi ad demõstrandũ quã-
libet premissam. Quarto qñ conclusio demõ-
stratur per vnã demonstrationem: ⁊ ipsa assu
mitur ad probandum vel ad demonstrandũ
aliquã premissam: nõ variando genus demõ
strationis: nec genus cause. ⁊ tale genꝰ demõ
strationis circularis est impossibile: alie autẽ
demonstratiões sunt possibiles.

Sciendum secũdo. qꝛ in hoc

tertio capl'o excludit are^ics duos errores cir-
ca predicta incidentes: ⁊ cõtinet quinqꝫ cõclu
siones. Quarũ prima tangit illos duos erro-
res: ⁊ est hec. Ex quo dictum est. illa principia
esse magis credibilia q̃ꝫ cõclusiones: ⁊ etiã qꝛ
nihil magis scitur q̃ꝫ principia: videtur sequi
qꝛ principioꝝ ẽ scientia. ideo antiqui ignoran
tes equiuocatiõeꝫ huius nominis scientia: in-
ciderunt in varios errores. quidã enĩ dixerũt
qꝛ nihil contingeret scire. Alij dixerũt qꝛ oĩuꝫ
.s. tam principioꝝ q̃ꝫ conclusionũ est scientia:
⁊ propter hoc posuerunt demonstrationẽ cir
cularem per quam principia demonstrantur.
Et neutrum illoꝝ dictorum est verum neqꝫ ne
cessarium vt dicit arestotiles. Scda conclu
sio tangit motiuũ primi erroris. qꝛ ꝑncipia nõ
sciuntur. ergo nihil potest sciri. tenet ꝯsequen
tia. qꝛ si principia non sciant: neqꝫ etiam ea q̃
sequuntur ex his. Añs patet. qꝛ vel est proces
sus in infinitum in principijs: vel statꝰ. Si pri
mũ: tunc principia non sciuntur. qꝛ impossibi
le est infinita pertransire. Si sit status in prin
cipijs tunc erunt aliqua principia quorũ non
esset demonstratio: ⁊ per consequẽs neqꝫ sci-
entia: ⁊ si ipsorum non sit scientia: tunc nullo-
rum esset scientia. qꝛ si non contingit scire ꝑn
cipia: neqꝫ contingit scire ea que sunt ex his.
Conclusiones enĩ non sciunt simpliciter neqꝫ
proprie: sed solum ex conditione si principia
sciantur. Tertia ꝯclusio tangit motiuũ scdi
erroris: quod est tale. Omniũ est demonstra-
tio: ergo omnium est scientia. Antecedens pa
tet qꝛ omnia possunt per seinuicẽ circulariter
demonstrari. Quarta conclusio tangit solu
tionem primi motiui: ⁊ ẽ talis. Nõ omnis sci-
entia est demonstratiua .i. per demonstratio-
nem acquisita: sed aliquorum est sciẽtia inde-
monstrabilis. Patet qꝛ principiorum est sciẽ-
tia: ⁊ non demonstratiua: sed indemonstrabi
lis. ergo non omniũ est scientia demonstrati-
ua. Minor patet qꝛ status est in principijs. er
go scientia ipsoꝝ non est demõstratiua: ⁊ ꝑn-
cipia non sciuntur per priora: sed per seipsa
cognitis suis terminis. nã principia cognosci
mus inq̃ꝫtum terminos cognoscimꝰ. Quin
ta conclusio tangit solutionem scdi motiui: ⁊ ẽ
hec. Impossibile est circulariter demonstra-
re. Patet tribus rationibꝰ. Prima rõ. Oĩs de-
mõstratio est ex prioribus ⁊ notioribus. ergo
si contingeret circulariter demonstrare: idem
esset prius ⁊ posterius: notius ⁊ ignotius re-
spectu eiusdem. Sed impossibile est eadem
simul esse priora ⁊ posteriora nisi altero mo-
do. i. nisi ſm diuersos modos. qꝛ aliqd potest
esse prius quo ad nos: ⁊ aliquid prius simpli
citer quo ad naturam. Inductio enĩ procedit
ex notioribus quo ad nos: ⁊ demonstratio ex
notioribus simpliciter. Scda rõ. si demonstra
tio circularis esset possibilis sequeret qꝛ ideꝫ
posset demonstrari per seipsum: ⁊ qꝛ demon
strare aliquid non esset aliud q̃ꝫ dicere si hoc
est: hoc ẽ. Patet ꝯsequentia. qꝛ si ad a sequa-
tur b: ⁊ ad b sequatur c: ⁊ ad c sequatur a: tũc
ad a sequetur a: ⁊ sic demonstrare nihil ali-
ud est q̃ꝫ dicere: si a est: a est: quod est incõue
niẽs. Et addit qꝛ nihil refert siue ponant tres
termini siue plures aut pautiores q̃ꝫ tres. Ter
tia ratio. quecũqꝫ sunt circulariter demonstra
bilia sunt conuertibilia ⁊ in primo mõ prime
sillo^lia. Sꝫ nõ oĩa sunt ꝯuertibilia: nec in ꝑ ꝑ-
me sillo^lia. ergo non omnia sunt circulariter
demonstrabilia. Et addit qꝛ in demonstratio-
ne nihil sequitur nisi ad minus ponãtur due
propositiones.

Sciendũ tertio. qꝛ circa hũc

tertũ incidũt 3° diffi tcs. qrũ ꝑma est hec. Utꝫ ad cognitionẽ ꝓpositiõis ꝑ se note sufficiat cognoscere suos terminos. Et videtur ꝙ sic ꝑ are tcm in textu dicentẽ: principia cognoscim⁹ inq̃ztũ terminos cognoscimus. Jn oppositum tñ arguitur. qꝛ si sic sequerek ꝙ cuiuslibet demonstratiõis ꝓpter qd cõclusio esset per se nota: tenet cõsequẽtia. qꝛ talis cõclusio scitur ꝑ qõ quid est sui subiecti. Sed illud qõ qd est non est extrã per se cõceptum subiecti: ergo talis cõclusio scitur ꝓpter solam cognitionem suoꝛ terminoꝛ. Respondek per vnaꝫ suppositionem z vnũ dictum. Suppositio est hec. Alius est cõcept⁹ per se quittitatis vt distincte importak per diffinitionem: z illi⁹ quittitatis vt confuse z indistincte importak ꝑ nomen diffiniti: ita scilꝫ ꝙ est alius ꝛceptus diffinitiõis z diffiniti. Patet qꝛ si idem esset conceptus per se diffinitiõis z diffiniti: sequerek ꝙ in demõstratiõe potissima esset petitio principij. tenet cõsequentia qꝛ in demonstratione potissima qõ quid est alterius extremi ẽ medium. ergo altera ꝓmissaꝫ non differt a cõclusione nisi sicut diffinitio a suo diffinito: z ꝓ consequẽs si sit idem ꝓscise conceꝓt⁹ diffinitionis z diffiniti sequerek ꝙ altera ꝓmissarum esset ꝓscise eadẽ cum conclusione: z sic erit petitio principij. Exquo sequitk ꝙ aliquis potest habere conceptum diffiniti no habendo conceptum diffinitionis. Dictum est illud ad hoc ꝙ aliqua propositio dicak per se nota non requiritur ꝙ sit nota ꝓpter cognitionẽ quid rei suoꝛ terminoꝛ: sed sufficit scire quid nominis. Patet qꝛ multe sunt propositiones per se note quaꝫ termini non habent qd rei. Exquo sequitur ꝙ illa propositio dicitur per se nota que est nota ꝓpter solam cognitionem quid nominis terminoꝛũ. Scõa difficultas. vtꝫ sit inconueniens eadem sibiinuicẽ esse prioza z posteriora. Respondek per tres suppositiones z vnum dictum. Prima suppositio est hec. Illud dicitur prius fm naturam quod est prius fm debitum processum naturе. Unde debitus processus nature est processus a causis ad suos effectus. ideo cause sunt priozes fm naturam suis effectib⁹. Scõa suppositio. Illud ẽ prius quo ad nos quod ẽ prius fm debitum processum nostri intellect⁹. Debitus enĩ processus intellectus est procedere a sensibilibus ad intel lcs. ideo singularia dicuntur prioza quo ad nos. Dictum est illud. nõ est inconueniẽs eadẽ esse prioza z notioza sibiinuicez fm diuersos modos prioritatis.

Tertia difficultas. vtꝫ in relationibus prioritatis z posteriozitatis valeat consequentia de primo ad vltimũ. Respondek per talẽ distinctionem. Duplices sunt relationes. quedã sũt relationes disequiparantie. z in talibus ẽ bona cõsequentia: siue circularis siue non: dummodo non fiat differẽtia penes mediatum z imediatum. vt bene sequitur si a est p⁹ b: et b sit ꝓius c: ergo a est ꝓius c. Sed nõ sequitur sortes est filius platonis: plato est fili⁹ sortis: ergo sortes est filius socratis. Alie sunt relationes equipantie: z in talibus nõ valet consequentia circularis. qꝛ non sequitk: sortes est filis platonis: z plato est filis socrati: ergo sortes est filis socrati.

Conclusio responsalis. non est possibile circulariter demõstrare. patet ex z° notabili.

Dubitatur primo. vtꝫ diffinitio de oi in textu posita sit sufficiẽs. Pro responsiõe supponik ꝙ aristotiles in z° tractatu postq̃ ꝓbauit ꝙ demonstratio procedit ex ꝓmis veris z imediatis: vult ꝓbare ꝙ demõstratio ꝓcedat ex necessarijs. Et qꝛ necessitas ꝓmo z maxime reperik in ꝓpositionibus habentib⁹ bas tres conditiones: que sunt de oi: de per se: z de fm ꝙ ipsũ. Jdeo in B tractatu intẽdit in trib⁹ capitulis determinare de istis trib⁹ cõditionib⁹. Primũ capl'm in q̃ determinat de oi ꝛtinet 4°ꝛ cõclusiones. Quaꝫ ꝑa est hec. Sil mꝰ demonstratiu⁹ ꝓcedit ex necessarijs. Patet qꝛ ois sil mꝰ faciens scire ꝓcedit ex ꝑncipijs necessarijs. Sed ois sil mꝰ demonstratiu⁹ facit scire. ergo zc. Maioꝛ patꝫ qꝛ ois sillogismus faciens scire facit scire conclusionem necessariam. Sed cõclusio necessaria nõ scitur nisi per ꝑncipia necessaria: vt infra patebit q̃ zc. Maioꝛ ꝓ sillogismi patet. qꝛ ois sillogismus faciens scire facit scire illud quod est impossibile aliter se habere. sed tale ẽ necessariuꝫ: vt patuit z° periꝰ. ergo ois sillogismus faciens scire facit scire cõclusionẽ necessariã. Scõa conclusio proponit intentuꝫ suũ principale: z est hec. accipiendũ. i. considerandũ est ex quibus z qualibus ꝓmissis veris fiũt demonstrationes. Ex quibus q̃ztum ad essentiã: z ex qualibus q̃ztũ ad conditiones. qꝛ nõ sufficit ꝓmissas demõstratiõis esse veras z necessarias: sed cum hoc requiritur ꝙ sint de oi de per se z de fm ꝙ ipsum. Tertia cõclu° ostendit ordinem determinandozum: z ẽ hec. Anteq̃ ostendamus ex quib⁹ z qualibus fiat demonstra°: oportet pri⁹ ostendere qd sit de oi: z° quid de per se: z tertio quid vniuersale.

Cui⁹ rationē assignat linconiensis.qz iste tres conditiones sine eaꝝ diffinitionib⁹ nō sunt satis note:ideo oportet illas diffiniri:ne cū fuerint demōstrate:intentiones earū sint ignote. Quarta cōclusio tangit diffinitionē de omni: z est hec. Illud ꝑdicatum dicit de oi qō vtiqꝫ est nō in quodā quidē in quodam autē non: nec aliqñ quidē.aliqñ ⁹o nō. Probat dupliciter. Primo duobus exēplis. Primū exēplū est.aīal dicit de omni hoīe.Si enī verꝫ est dicere aliquē esse hominē:verū ē dicere ipsum esse aīal:z si nūc alterū z aliqñ alterū. Scōm exemplū.Omni linee inest punctum:ibi ē de oi posteriori sticū.qz punctū est in qualibet linea z semper.Scōo probat eā signo sic. qz ferimus instantias cōtra propositiōes demonstrativas in quib⁹ predicatum solū inest subiecto ꝑ aliquibus suppositis z aliquo tēpore ergo signū ē q̄ ad de oi requirit q̄ predicatū insit cuilibet supposito subiecti:z pro quolibet tempore.Ex B patet respōsio ad dubium.

Dubitatur secundo qualiter

differunt dici de oi prioristicū z dici de oi posteriori sticū.Respōdet q̄ quadrupliciter differunt.Primo qz ad dici de oi prioristicū req rit actualis distributio. sed ad dici de oi posteriori sticū sufficit aptitudinalis distributio: Scōo differūt qz ad dici de oi posteriori sticū requirit vltas suppositoꝝ z tempoꝝ:ita q̄ ꝑdicatū insit subiecto pro q̄libet supposito subiecti z ꝑ quolibet tpe. sed ad dici de oi prioristicū sufficit vltas suppositoꝝ.Tertio differunt qz dici de oi prioristicū solum inuenit in ꝓpositione vltī.sed dici de oi posteriori sticuꝫ pōt inueniri tā in ꝓpositionib⁹ vniuersalib⁹ q̄ꝫ non vltīus.Quarto differunt qz ꝓpositio in qua ē de oi posteriori sticū semper est vera z necessaria.sed ꝓpositio in qua ē de oi prioristicū pōt esse vera vel falsa contingens vel necessaria.Ex quib⁹ patent tres ꝓditiones ad de oi posteriori sticū requisite.Prima ē q̄ ꝓpositio in q̄ est de oi sit semper.ī. semp sit ita sicut significat. Scōa cōditio q̄ predicatū insit subiecto vniuersaliter ꝑ omnib⁹ suppositis tā actua⁹ q̄ꝫ aptitu⁹:tam existentibus q̄ꝫ nō existentibus.Tertia est q̄ predicatuꝫ insit subiecto pro quolibet tēpore z pro q̄libet supposito subiecti.

Dubitatur tertio.Vtrū propositio de oi per solā non existentiā suoꝝ terminoꝝ sit falsificabilis.Respondet ꝑ duo dicta.Primū q̄ ꝓpositio in q̄ est dici de oi posteriori sticū est oino infalsificabilis.Patet qz qficūqꝫ aliqua ꝓpositio cuius termini supponunt ꝑ eodē est vera:manet semper vera: q̄ꝫ diu termini supponūt ꝑ eodem. Sed termini propositiōis de oi semper supponunt ꝑ eodē:ergo zc. Minoꝝ patet.qz termi talis ꝓpositionis supponunt pro quittitatib⁹ abstrahentib⁹ ab actuali existētia:que vt sic habent esse incorruptibile īmutabile z necessarium. Scōm dictum.Aliqua ꝓpositio est de oi que constituit ex terminis cōibus:Quoꝝ nullū singulare actualiter existit. Patet qz in propositionib⁹ de oi sunt predicatiōes essentiales et per se.Sed in predicationib⁹ per se nō requiritur actualis existentia rez pro quib⁹ termini supponunt.qz tales termini supponūt pro quittitatib⁹ que per actū generationis trabūtur vel trabi possunt ad actualem existentiaꝫ. Rationes soluunt ex primo notabili.

Queritur sexto vtrum sola

propositio que ē in z⁰modo dicendi per se sit ꝓprie scibilis.Primo arguit q̄ nō.qz propositio in qua ꝑdicat diffinitio de suo diffinito est demōstrabilis ꝑ diffinitionē formalem: et tñ non est in z⁰ modo dicendi ꝑ se.ergo non sola propositio de z ⁰modo dicendi per se ē scibilis. Scōo sic.Ista ē scibilis ⁹ socheles habet tres.z tñ nō est in z⁰ modo dicēdi per se:cū subiectum nō sit de diffinitione predicati:q̄ zc Tertio sic.Conclusio in qua demonstrat causa ꝑ effectū nō est in z⁰ modo dicendi per se:z tñ est vere scibilis:q̄ zc.In oppositum est are ¹ᶜᵉ in littera.

Sciendum primo.qz pro declaratione terminoꝝ ponitur vna diffinitio: z 4⁰ documēta.Diffinitio est hec.Propositio ꝑ se fm linconiensem est illa:cui⁹ qtitas vni⁹ extremi egredit a quittitate alterius. Primū documentū.qficūqꝫ qtitas subiecti egredit a quittitate predicati talis ꝓpositio est in primo mō dicendi ꝑ se.Patet qz qficūqꝫ ꝑdicatur diffinitio vel ꝑs diffinitiōis de diffinito ibi est prim⁹ modus dicendi per se.Sed qficūqꝫ predicatur diffinitio vel ꝑs diffinitionis de diffinito : tunc quittitas diffiniti egreditur a quittitate predicati:q̄ zc. Exquo infert linconiensis q̄ in ꝑmo mō dicēdi ꝑ se cadunt oēs ille predicatiōes que oblique predicāt per se cām effitientē vel materialem formalē vel finalem de suo causato.qz illud a quo necessario habet esse ponit in diffinitōe q̄ quid est ei⁹.q̄ qficūqꝫ predicatū est cā subiecti:necesse est cōtineri in diffinitiōe subiecti:z ꝑsequēs

talis predicatio erit in primo mō dicendi per se. Qui continet q̄tuor modos partiales. Primus est quādo p̄dicatū est ps dīonis subiecti vt homo est aīal. Scd⁹ est quādo p̄dicatū est tota diffinitio subiecti. vt homo est animal rationale. Tertius est quando p̄dicatum quittitatiue vel essentialiter includit in p̄mo genere subiecti. vt homo est ens. Quartus mod⁹ quando p̄dicatū est dīo vel pars diffinitionis non sbiecti: sz alicuius inclusi qttitatiue in sbiecto. vt homo est corpus. Scdm documentum qñcunqz qttitas p̄dicati egredit a qttitate subiecti talis p̄dicatio est in scdo modo dicendi per se. patet quia quādocunqz p̄dicatū recipit subiectū in sua diffinitōe ibi est scd⁹ modus dicendi p se. Sed qttitas p̄dicati dr egredi a qttitate subiecti quādo p̄dicatū recipit sbiectum in sua dīoe q̄ ꝛc. Ex quo sequit q̄ sm linconiensem in scdo modo dicendi per se cadunt omnia illa q̄ obliq̄ p̄dicant causatuz per se de causa per se. quia quādo qttitas p̄dicati qd ē accñs nō p accñs sz eēntialit egredit a qttitate sbiecti: ibi est secūd⁹ modus: illud autem cuius quittitas p se causat a qttitate alterius est per se causatū illius q̄ ꝛc. Et continet tres modos ptiales. Prim⁹ est quando p̄dicatum est ppria passio sbiecti. vt triangul⁹ habet tres angulos. Secund⁹ modus est quando p̄dicatū ē passio superioris essentialit ad subiectum. vt ysocheles habet tres. Tertius modus qñ p̄dicatū est passio alicuius superioris per se ad subiectū. vt figura habet tres: Tertium documentū: omne illud qd habz eē per se: sic q̄ nullo mō est in alio: nec sicut accidens in sbiecto: nec sicut superius in īferiori: est p se in tertio modo. sicut sunt p̄me sbstantie. sz illud qd non est nisi qz alterum est: dicitur esse p accidens. Quartū documentuz quandocunqz subiectum est causa quare predicatū sibi inest. talis ppositio est in q̄rto mō dicendi per se. Qui fit tribus modis. Primo quando sbiectum est causa imediata quare p̄dicatū inest sibi. vt animal rationale est risibile. Scdo quando subiectū includit essentialit causaz q̄re p̄dicatū sibi inest. vt homo est risibilis. Tertio quando act⁹ alicuius cause p̄dicatur de effectu illius cause. vt calefaciēs calefacit: domificās domificat. Sz dr̄nt isti mōi quia duo p̄mi sunt modi dicendi siue p̄dicandi per se. tertius est modus essendi per se: et q̄rtus est modus causandi p se.

Sciendum secūdo q̄ in hoc.

secundo capitulo determinat arestoteles de modis p se. Et continet sex cōclusiones. q̄ruz

Prima tangit primū modum dicendi per se et est hec. Illa p̄dicata p̄mo modo in sunt sbiectis q̄ ponuntur in ratione dicente qd quid est eius. patet deducenti. quia linea p se primo inest triangulo: et punctum per se primo inest linee. quia substantia ipsarum est ex his hoc ē in diffinitione sbstantiali trianguli ponitur linea: et in dīoe substātiali linee ponit punctus. Ex quo infert arestoteles q̄ quecūqz p̄dicata ponuntur in ratione dicētē qd qd est .i. in diffinitione qttitatiua subiecti illa sūt per se primo modo. Scda conclusio tangit secundum modum dicendi per se. et est hec. Illa p̄dicata p̄dicāt i secundo modo dicendi per se: in quorum qd quid est ponitur subiectum. patet sex exemplis. Primum exemplū vt rectum inest linee. Scdm vt circulare inest linee. Tertium vt par ꝛ impar insunt numero Quartum vt primum et ꝯpositū insunt numero. Quintuz vt eqlaterum inest ysocheli. Sextum vt esse altera pte longius inest scaleron in secundo modo dicendi per se. Ex quib⁹ infert tria correlaria. Primum est q̄cunqz predicata sunt talia q̄ insunt alicui qd est de ratione dicente quid est ipsorum: illa predicant per se in secundo modo. Scdm correlarium quecunqz p̄dicata insunt aliquo istorum duorum modoꝝ insunt per se. Tertium correlarium quecunqz p̄dicata neutraliter insunt .i. non predicantur de suis sbiectis in p̄mo mō aut secundo modo: per accidens insunt. vt album et musicum per accidens insunt animali Tertia ꝯclusio tāgit tertiūmodū p se. et ē hec per se tertio modo sunt illa q̄ continēt in genere substantie: et non dicuntur de aliquo sbiecto. patet exemplariter quia album et ambulat non sunt per se tertio modo: eo q̄ predicātur denominatiue de subiecto: sed quecunqz sunt hoc aliquid illa sunt per se tertio modo. Ex quo infert q̄ quecūqz non dicuntur de sbiecto aliquo illa sunt per se tertio modo: illa vero q̄ dicunt de subiecto sunt per accidens. Quarta conclusio tangit quartum modum p se. et est hec: Illud ē per se quarto modo qd inest alicui subiecto propter ipsum: hoc ē qñ subiectum est causa quare predicatum sibi inest Sed illud predicatum qd non inest subiecto propter ipsum est per accidens. vt hec ē per accidens: aliquo homine ambulante coruscauit. quia subiectum non explicat vel denotat causam predicati: eo q̄ ambulatio non ē causa coruscatōis. sz ista ē p se int̄fctū īterijt sm interfectionē. quia subiectum explicat causam predicati. Aliqs enim interijt propter id

q̃ interfectum est. Necesse est enim interfectum interiere. Quinta conclusio comparat istos q̃tuor modos ad demonstrationes: ostendendo qualiter eis vtatur demonstrator. et ē hec. In simpliciter scibilibus id est in conclusionibus demonstratōis inuenitur scō⁹ et q̃rtus modus p se. quia inuenitur ille mod⁹ in quo subiectum est de ratione predicati et etiā ille modus in quo predicata insunt subiectis propter ipsa. Sexta conclusio q̃cunqz p se insunt: de necessitate insunt. patet quia quecunqz per se insunt: non contingit ea non inesse. q̃ ex necessitate insunt: antecedens patz quia talia p̃dicata aut simplicia aut composita et vtroqz modo ex necessitate insunt. vt linee necessario inest rectum vel obliquum: et numero par vel impar. Et subdit q̃ priuatio: cōtrarietas: et contradictio sunt in eodem genere id est habent fieri circa idem subiectum et predicatum. potestea recapitulat ea que dicta sunt.

Sciendū tertio. q̃ circa hūc

textum incidunt tres difficultates. Quarū p̃ma est hec vtrum sex exempla adducta in secundo modo dicendi per se sint conuenientia Respondetur q̃ sic. q̃ facilime patere potest ex suis diffinitionibus. Nam par est numerus medium habens. Qz impar est numerus medio carens. Primum autē est numerus q̃ sola vnitate potest numerari sicut trenarius. Sed compositum est numerus qui vnitate vel alio numero indifferenter inueniri potest sicē nouenarius qui potest inueniri per nouē vnitates: et etiam per tres trenarios. ysocheles vero et scaleron: licet sint species trianguli. tñ hic accipiuntur tanquam passiones numeri. Unde ysocheles est numerus qui potest diuiuidi in tres partes equales: sicut duodecim sed scaleron est qui potest diuidi in duas partes inequales: et in vnam equalem. sicē octo diuiditur in duos trenarios et inbinarium. Secunda difficultas vtrum illa propositio in qua predicatur idem de seipso sit in primo⁹ dicendi per se. Respondetur per duas distinctiones et vnum dictum: Prima distinctio propositiōis idemptitatis q̃tuor sunt gradus. Primus est generalis: quando scilicet subiectum et predicatum supponunt pro eodem. et sic in qualibet propositione affirmatiua vera est predicatio ydemptica: quia in qualibz tali subiectum et predicatum suponit pro eodem. Secundus gradus est specialis: et distinguitur contra predicationem directam et ordinatam. et sic omnis predicatio verā q̃ nō est fm aliquem modum predicandi quinque predicabilium potest dici ydemptica. Tertius est magis specialis: quando scilicet subiectum et predicatum supponunt pro eodem. f diuersa cognoscant. et sic predicatio sinonima de sinonomo est predicatio ydemptica. sicut marcus et mlius. Quartus est maxime specialis: quando scilicet idem fm rem et vocem p̃dicatur de se ipso. Et ad istam quatuor conditiones requiruntur. Prima q̃ sit ydemptitas vocalis. Secōa q̃ sit ydemptitas earum in supponendo: ita q̃ precise supponant pro eodem. Tertia q̃ sit ydemptitas in significādo. et q̃rta q̃ sit ydemptitas in cognoscendo: ita q̃ precise idem cognoscat. Secōa distinctio duplex est predicatio ydemptica. Prima est simpliciter dicta: quando scilicet subiectum et predicatum sunt idem in demonstrabiliter: ita q̃ si sunt eadem inter se propter ydemptitatem in vno tertio. Alia ē predicatio ydemptica: q̃ scilicet subiectum et predicatum sunt eadem demonstrabiliter: ita q̃ sunt eadē propter ydēptitatem illorum i vno tertio: qō potest sumi pro medio ad demonstrandum ydemptitem inter se. vt ista est ydemptica: veritas est bonitas. quia veritas et bonitas ydemptificantur inter se propter ydemptitatem quam habent in ente. Dictum est istud. nulla propositio in qua est predicatio ydemptica propriissime dicta est in primo modo dicendi per se: cum in tali predicatum non sit de diffinitōe subiecti. idem enim non diffinit seipsuz. Tertia difficultas vtrum aliqua p̃dicatio denominatiua sit in primo modo dicendi per se. Respondetur per distinctionem. duplex est predicatio denominatiua. quedam est sumpta ab aliquo posteriori essentialiter ad subiectum sicut ab accidente. et talis distinguit contra predicationem essentialem: nec est in primo⁹ dicēdi per se. Alia est predicatio denominatiua sumpta a parte essentiali: vel ab aliquo priori essentialiter. si primuz sic est in primo⁹ dicēdi per se: si scōm sic nō est in primo modo dicendi per se directe: sed tantum indirecte. Quarta difficultas. vtrum omnis predicatio in abstracto vera sit in primo modo dicendi p se. Respondetur per distinctionem et vno dicta. Distinctio est hec. predicatio in abstracto est duplex. quedam est vera per ydemptitatem. Alia est vera formaliter. Primum dictum predicatio in abstracto vera per ydemptitatem non est in primo modo dicendi p se patet. in talibus predicatum non est de diffinitione subiecti. Ex quo patet q̃ ista predica-

tio q̃litas est entitas et ista humanitas est humanitas non sunt in primo modo dicendi p se. Scdm dictum. omnis predicatio in abstracto siue in concreto in qua predicatū ponitur i dīoe sbiecti est direce in primo modo dicendi perse.

Conclusio responsalis Sola

propositio scdi modi dicendi perse est scibilis scientia proprie dicta. patet quia sola talis ē demonstrabilis dmonstratione propter qd ꝛ potissima. g̃ sola talis est scibilis scientia proprie dicta.

Dubitatur primo: Vtrū dif-

finitio vniuersalis in qua dicitur vniuersale ē qd inest de omni de perse et fm ꝙ ipsum sit in textu sufficienter assignata. Et videtur ꝙ n̄ quia perse et fm ꝙ ipsum idem sunt: vt dicetur in textu. g̃ in diffinitione ponitur nugatio Pro responsione supponit ꝙ arestoteles in tertio capitulo determinat de tertia conditione conclusiōis et premissarū demonstratōnis scz de vniuersali. Et continet tres partes. quarum prima continet q̃tuor conclusiones. Prima est hec. vniuersale est illud p̄dicatum qd inest alicui sbiecto de omni de perse ꝛ fm ꝙ ipsum. Ex quo concludit arestoteles quottam correlarium. Nam ex quo vniuersale inest d omni per se et fm ꝙ ipsum: manifestum ē ꝙ q̃cunqz sunt vniuersalia ex necessitate insunt rebus id est sbiectis. Scda conclusio ꝓbat ꝙ vniuersale insit de fm ꝙ ipsum. quia vniuersale inest perse. ergo inest fm ꝙ ipsum. tenet consequentia quia perse et fm ꝙ ipsum idem sunt. Probat duobus exemplis· nā pūctum inest perse linee: et etiam fm ꝙ ipsum. ergo per se et fm ꝙ ipsum idem sunt. Scdm exemplum habere tres angulos inē triangulo fm ꝙ triangulus: et etiam sibi inest perse. ergo idem est perse ꝛ fm ꝙ ipsum. Tertia conclusio tangit duas ꝯditiones requisitas ad hoc ꝙ aliquod predicatum dicatur vniuersale. et est hec. Solum illud predicatū quod dicitur de aliquo subiecto pro oī supposito eius et primo id est adequate dicitur vniuersale. patet primo exemplo. Quia illa passio que est habere tres licet sit demonstrabilis de figura: tamen non dicitur vniuersalis respectu figure. eo ꝙ non conuenit cuilibet figure similiter illa eadem passio que est habere tres licet cuilibet supposito ysochelis· de quo etiā est demonstrabilis: tamen non est vniuersal' respectu ysochelis. eo ꝙ cōuenit alijs ab ysochele: nec conuenit adequate ysocheli. sz qꝛ adequate et primo conuenit triangulo ideo ē predicatum vniuersale respectu trianguli. Quarta conclusio demonstratione p̄mo ꝛ perse demonstratur vniuersale de suo primo sbiecto: sed de alijs vt puta de inferioribus vel superioribus ad subiectum demonstratur predicatum vniuersale quodāmō: hoc est per accidens. quia de ipsis demonstratur non prio sed per habitudinem ad primum subiectum sicut habere tres angulos demonstratur primo et perse de triangulo tanq̃ de primo subiecto: de figura autem q̃ est superior ad triāgulum et de ysochele q̃ est inferior licz demōstretur perse hoc predicatuz quod est habere tres: nō tm̄ p̄mo et imediate: sed per accidēs id est mediante aliquo alio subiecto priori. Et ex illo passu textus potest elici ꝙ duplex ē demonstratio. quedam est vniuersalis in qua d monstratur vniuersale id est passio de suo p̄mo subiecto. Alia est demonstratio ꝑticularis in qua scilicet demonstratur vniuersale de superiori vel inferiori ad primum subiectum. In scda parte remouet quosdam errores qui circa assignationem vniuersalis contingunt. Et contin et septem conclusiones. Prima tāgit primum errorem q est iste. Si sit aliquod cōmune quod non videatur habere nisi vnuz singulare: tunc si passio illius cōmunis assignatur inesse inferiori illius superioris tanquā primo subiecto: est error in assignatione vl'is Scda conclusio tangit scdm errorem q ē iste: si aliqua passio insit multis sin bꝰ per aliquod cōmune nobis ignotum: tunc si assignemus illam passionem alicui illorum singulariuz vl' omnibus simul tanquā primo subiecto: contingit error in assignatione vniuersalis. Tertia conclusio tangit tertium errorem. Si passio alicuius vniuersalis assignetur in esse alicui superiori: propter quod superius videtur conuerti cum inferiori: contingit error in assignatione vniuersalis· Quarta cōclusio tāgit vnum argumentum contra primum errorem. quia possibile est habere scientiam de quolibet triangulo in particulari quia habet tres: et ignorare de triangulo in cōmuni. g̃ n̄ est necesse. demonstrare passionez de illo cōmuni. Respondet arestoteles quia si ignota sit nobis quittitas trianguli in cōmuni: nūq̃ scimus hanc passionem q̃ est habere tres de singularibus ipsius trianguli: licet eam cōcluserimus de omnibus singularibus eius. quia si non concluserimus de triangulo in cōmuni tunc non scimus eā de singularibus nisi sophistico modo. Quinta cōclusio declarat 3m

errorem per exemplum. nam si illud predicatum qđ est non concurrere quod est passio linearum paralellaꝝ demõstretur in cẽ lineis rectis tanquã subiecto primo: est error. Sexta conclusio tangit exemplum de p̃mo errore quia si sub triangulo non sit nisi vna spẽs scꝫ ysocheles: et passio triangnli q̃ ẽ habere tres assignetur inesse ysocheli tanquã p̃mo subiecto: est error. Septima cõclusio tangit exẽplum de scđo errore. quia illa passio q̃ est ꝓportionabiliter cõmutari cõuenit multis: scilꝫ numeris numeralibus: lineis: temporibus: ⁊ corporibus: et cuilibet illorum ꝯuenit per medium in nominatũ. ideo si assignet in eẽ alicui illoruꝫ tanquã p̃mo subiecto est error. In tertia parte ponit duo documenta valẽtia ad debitam assignationẽ vniuersalis. Et continꝫ duas conclusiones. quarum Prima tangit p̃mũ documentum: qđ est tale: Si duo subiecta sint idem fm rem et sint penitus sinonoma: sicut ensis et gladius: tunc q̃cunqꝫ passio demonstrat đ vno tanquã de sb̃iecto primo: eadem demonstratur de alio. Scđa conclusio tangit scđm documentũ: qđ ẽ tale. Si sint duo subiecta q̃ non sint nobis nota est eadeꝫ. ⁊ de altero eorũ fiat demonstratio: tunc si volumus scire de quo illorum p̃mo dicatur illa passio: oportet tali subiecto addere omia sua genera superiora: et omnes differentias diuisiuas: et omnes speties vsqꝫ ad indiuidua. q̃ facto oportet ostendeee et videre quod ẽ illđ quo posito ponitur passio: et quo remoto remouetur passio. quia illud est p̃mũ subiectuꝫ illius passiomis. Et sic patet responsio ad dubium. Et ad rationem in oppositum respondꝫ linco. quia per se potest capi dupliciter. Uno modo proprie: et tunc perse est fm ꝙ ipsum sunt idem. et sic arestoteles capit cum dicit ꝑ se autem et fm ꝙ ipsum idem dico. Alio mõ capitur per se conmuniter: et tunc ẽ cõmune genus ad fm ꝙ ipsum: et sic capit in diffinitione vniuersalis.

Dubitatur secundo. Vtrum

omnis propositio in qua predicatur propria passio de suo primo subiecto sit imediata: et sola talis sit de fm ꝙ ipsum. Quantum ad p̃mam ptem respondet ꝑ vnam distinctionem ꝙ duplex est propositio imediata. q̃dã ẽ imediata imediatione cause: quando scilicet subiectum est causa essentialis et imediata respectu p̃dicati. sicut ista omne animal rationale est risibile. et sic propositio in qua p̃dicat passio de suo p̃mo subiecto non est imediata cuꝫ sit demonstrabilis. Alia est imedtaia imediatione subiecti: in qua scilicet predicatum inẽ suo p̃mo subiecto: et sic omnis propositio in qua p̃dicatur propria passio đ suo proprio sb̃iecto est imediata: et potest demonstrari per principia eẽnalia subiecti. Quantũ ad scđaꝫ partem dubij. Respondet p̃mittendo quinqꝫ distinctiones. Quarum prima est hec. subiectum passionis est duplex. quottã est p̃ᵐ cui scꝫ primo inest ipsa passio. Aliud est non p̃ᵐ de quo non primo predicatur ipsa passio: Scđa distinctio. subiectum primum est duᵖ. quottam est primum primitate adequationis de quo primo et adequate siue cõuertibiliter p̃dicatur ipsa passio. Aliud est p̃ᵐ p̃mitate ꝑfectionis: quod scꝫ est perfectius inter omnia quibus inest ipsa passio. Tertia distinctio. duplex est subiectũ non primũ quottam ẽ nõ primum propter inadequationem: eo ꝙ de ipso non conuertibiᵗ p̃dicat ipsa passio. Aliđ est non primum propter inhesionem: quando sibi non inest passio: nisi quia primo inest alteri. vt calefactiuũ primo inest calori: ⁊ per calorem inest igni: ideo ignis est subiectũ nõ primum calefactũ. Quarta distinctõ. duplex est subiectuꝫ non primũ ꝓpter iadequationẽ quottam est qđ excedit passionem. sicut aial est subiectum non primum risibilis. Aliud est non primũ qđ exceditur a passione. et sic sortes est subiectum non primum risibilitatis. b̃ autem est fmo de subiecto primo p̃mitate adequationis. Quinta distinctio. ad propositionem de fm ꝙ ipsũ tria requiruntur. Primo ꝙ predicatuꝫ sit de omni. 2° ꝙ sit perse. 3° ꝙ talis propositio equiualeat reduplicatiue in q̃ sb̃iectũ ẽ reduplicatũ ⁊ tal' reduplicatia vocat ꝓpõ de fm ꝙ ipsũ. Tunc respondet ad dubium: ꝙ non solum propositio in qua predicatur passio de suo subiecto primo est de fm ꝙ ipsum. patet quia ista est de fm ꝙ ipsum: rationale est risibile: et tamen non predicatur propria passio de suo primo sb̃iecto g̃ ⁊c. maior patꝫ quia sibi conueniunt tres conditiones predicatum enim cõuenit subiecto de omni đ per se: et cum hec ista reduplicatiua: rationale fm ꝙ rationale est risibile: est vera. g̃.

Dubitatur tertio. quomodo

differunt proportio: ꝓportionabilitas. et commutata proportio. Respondet ꝙ sic differũt quia proportio est comparatio vniᵘ quãtitatis ad aliam. vt comparatio q̃tuor ad duo vl' sex ad tria dicitur esse proportio. Ex quo patꝫ ꝙ inqualibꝫ proportõe sunt duo termini. scilicꝫ quantitas q̃ comparatur: et quantitas cui cõparatur. Sed ꝓportionabilitas ẽ ꝓportionũ

habitudo duar ꝓportionū adinuicē. vt dicen do: ſicē ſe habēt 4.or ad duo: ita ſe habent ſex ad tria. Ex quo patet ꝙ in q̃libet ꝓportionabilitate ſunt q̃tuor termini. quia inqualibꝫ ꝓ portione ſunt duo termini. g̃ in qualibet proportionabilitate ſunt q̃tuor termini: quorum duo ſe habent ſicut ãcedētia: et alij duo termini ſicut cõſequētia: vt patꝫ in exemplo dicto Nam iſti duo termini q̃tuor et ſex ſe habent tanq̃ ãcedētia: et alij duo tanquã ꝓſequētia Verum eſt tamen ꝙ quedam eſt ꝓportionabilitas coniuncta ſiue continua: inqua tantuꝫ ſunt tres termini. vt ſicut ſe habēt tria ad ſex: ita ſex ad duodecim. Alia eſt proportio ꝓportionabilitas diſiuncta ſiue diſcontinua: inqua ſunt q̃tuor termini diſtincti. vt ſicut ſe habent duo ad q̃tuor: ita ſe habent ſex ad duodecim. Sꝫ commutata proportio eſt comparatio duor ãcedentium et duorum cõſequentiũ alicuius ꝓportionabilitatis adinuicem. vt dicendo ſicut ſe habēt q̃tuor ad duo: ita ſe habent ſex ad tria. g̃ per cõmutatã proportionē ſicut ſe habent q̃tuor ad ſex: ita ſe habent duo ad tria. Et in iſta cõmutata proportione fundatur locus a transmutata ꝓportione.

Ad rationes ante oppoſitꝫ

¶ Ad primam reſpondetur diſtinguendo maiorem. quia duplex eſt demõſtratio. q̃daꝫ eſt propter quid et potiſſima: inqua ſcilicet ostenditur propria paſſio de ſuo ꝓmo et ade quato ſubiecto ꝓ diffinitionem q̃titatiuam ſbiecti. et ſic negatur maior. alia eſt demonſtratio propter quid nõ potiſſima: inqua demõſtratur q̃cunq̃ ſcibile per cauſam imediatã et neceſſariam: et ſic conceditur maior: ſꝫ negatur conſequentia. ¶ Ad ſecundam dicitur ꝙ habere tres eſt tñ ſcibile de yſocele ꝓ accidens et ſophiſtico modo: ſed primo ſcitur de triangulo. ¶ Ad tertiam ꝛ ꝙ cauſa demonſtratur per effectum demonſtratione q̃ eſt: ſed non demonſtratione propter qd: q̃ ꝓ prie facit ſcire.)

Queritur ſeptimo vtrũ demonſtratio procedat ex neceſſarijs.

Et videt ꝙ non. quia atque propoſitiones ex quibus procedit demonſtratio ſunt affirmatiue de in eſſe et de preſenti quarum ſubiectꝫ pro nullo poteſt ſupponere. g̃ tales poſſunt eſſe falſe: et per conſequens demonſtratio non procedit ex neceſſarijs. Antecedens patꝫ de propoſitionib⁹ ꝓtinentis ex iſtis ſubiectis: roſa: nix: et pluuia. Scõ ſic quelibet propoſitio pot non eſſe vera. g̃ nulla eſt neceſſaria. et per cõſequens demonſtratio non procedit ex neceſſarijs. Añs patet quia quelibet propoſitio pt non eſſe: g̃ quelibet poteſt non eſſe vera. Tertio ſic iſta eſt contingens: homo eſt aĩal: et tamẽ ex ipa poteſt procedere demonſtratio. igit ꝛc. Maior ptꝫ quia bene ſequitur hõ eſt animal. ergo homo eſt compoſitus ex corpore et anima. conſequens eſt contingens. g̃ et antecedens. In oppoſitũ eſt are⁹.

Sciendꝫ primo ꝙ tercius.

tractatus in quo oſtendit ariſtoteles ex quib⁹ et qualibus debet procedere demonſtratio: continet quinque capitula. In quorum ꝓmo oſtendit premiſſas demonſtrationis eſſe neceſſarias: et ex his que ſunt perſe. Et continꝫ quatuor concluſiones. Quarum prima eſt hẽc demonſtratio procedit ex primis neceſſarijs. probat quatuor rationibus et vno ſigno. Prima ratio eſt hec. omne impoſſibile aliter ſe habere ſcitur ex neceſſarijs. Sed omne qõ ſcit impoſſibile eſt aliter ſe habere. g̃ omne quod ſcitur ſcit ex neceſſarijs. Scõa ratio quicqt procedit ex his que ſunt perſe procedit ex neceſſarijs. Sed demõſtratio procedit ex his que ſunt perſe. g̃ procedit ex neceſſarijs. Maior patet quia predicata q̃ perſe iſunt neceſſario inſunt rebus ſubiectis. Nam quecunq̃ predicata inſunt perſe aut ſunt ſimplicia: et tunc ſũt de qõ quid eſt ſubiecti: vel ſubiectum eſt de qõ quid ẽ ipſorum. ergo neceſſario inſũt Vel illa predicata ſunt compoſita: et ſic talia neceſſario inſunt. quia neceſſe eſt alterum oppoſitorum ſemper inheſſe ſubiecto. Ex quibus infert duo correlaria. Primum eſt iſtud. ſi illud quod ſcitur ſit impoſſibile aliter ſe habere oportet demonſtrationem eſſe ex neceſſarijs Scõm correlarium. ſillogiſmus non demonſtratiuus poteſt eſſe ex veris: ſed nõ ex neceſſarijs. quia proprium eſt ſillogiſmo demonſtratiuo eſſe ex neceſſarijs. Probat conſequẽter dictam concluſionem a ſigno. quia nos ꝓponimus inſtantias contra opinantes demõſtrare niſi procedant ex neceſſarijs. Sed hec inſtantia nulla eſſet niſi oppoſteret principia demonſtrationis eſſe neceſſaria g̃ ꝛc. Ex quo infert vnum correlarium. ꝙ illi ſũt ſtulti qui bene opinantur accipere principia demõſtrationis: capiendo ſolum propoſitiones probabiles veras. ſicut ſophiſte qui ſm linconiẽſes putant demonſtrare hanc concluſionem: ſciẽs nouit quid eſt ſcientia: arguendo ſic. ſcire eſt ſcientia habere: ſ̃ habens aliquid nouit illud quod habet. ergo ſciens nouit quid ẽ ſciẽtia

Hec argumentatio est contexta ex propositi-
one vera et propossibili solum : ideo non est
demonstratio. quia principium demonstrati-
onis non est propositio probabilis: nec etiam
principium scientie: non enim principium sci
entie solum debet esse verum: sed debet esse
principium et proprium circa illud quod de-
monstratur. Consequenter adducit tertiam ra
tionem sumptam a causa ad probandum dictam conclu
sionem. quia omnis sciens dictam conclusio-
nem demonstrationis debet habere medium
propter quid illius conclusionis. Sed non est
possibile habere propter quid conclusionis ne-
cessarie nisi per medium necessarium . g̃ op-
portet demonstrationem procedere ex necessa
rijs. Quarta ratio. si aliquis non scit conclu
sionem: qui tamen non est corruptus: nec ali
cuius est oblitus: et conclusio est salua: et ha
bet idem medium quod prius habuit: talis nu
quam sciuit illam conclusionem. Sed scienti
per medium contingens potest non scire con-
clusionem: licet non sit corruptus: nec alicui
sit oblitus: et res sit salua: et habeat eandem
rationem. ergo conclusio non potest sciri per
medium contingens: sed solum per medium ne
cessarium. Minor patet quia cum medium sit
contingens aliquando corrumpetur: et sic no
sciet conclusionem. quia non ens non est principium
scientie. Et licet medium non sit actu
corruptum: tamen ex quo est contingens po
terit aliquando corrumpi. modo possibili po
sito inesse nullum debet sequi impossibile: et
tamen si tale medium ponatur inesse: scilicet
q̃ sit corruptum siue falsum sequeretur illud
inconueniens: scz q̃ p medium falsum seque-
retur conclusio necessaria. Secda conclusio
quando conclusio est necessaria: nihil prohi-
bet medium per quod sillogisatur si esse neces
sarium: quia sicut verum potest sillogisari ex
falsis: ita conclusio necessaria potest sillogisa
ri ex non necessarijs. Tertia conclusio. si me
dium sit necessarium: conclusio erit necessaria
patet quia sicut ex veris semper sillogisat ve
rum: sic ex necessarijs semper sillogisatur ne
cessarium: Quarta conclusio. si conclusio si
sit necessaria: nec medium erit necessarium.
patet si conclusio non sit necessaria vl' premis
se sunt necessarie vel non. Si non habetur p
positum. Si sic: ergo conclusio erit necessaria
per conclusionem precedentem : z per conse
quens eadem conclusio erit necessaria et non
necessaria: quod ē impossibile. Et de hoc po
nit arestoteles exemplum in istis terminis. a
b c. Consequenter recapitulando infert duo
correlaria. Primum oportet demonstrationem
procedere ex necessarijs: si conclusio sit ne
cessaria: quia impossibile est scire de conclu
sione neqz propter quid neqz quia est nisi per
medium necessarium. Secundum correla
rium. accipiens medium necessarium: et opi
nans ipsum non esse necessarium: non habz
scientiam: siue procedat per mediata siue im
mediata.

Sciendum secūdo q̃ in hoc

secundo capitulo huius tractatus ostendit are
stoteles q̃ demonstratio est ex his que sunt p
se: et hoc signanter quo ad conclusionem. Et
continet duas conclusiones. Quarum prima
est hec. conclusio demonstrationis est eorum
que per se insunt. Probatur duabus rationi-
bus. Quarum prima tangit q̃ si conclusio
demonstrationis esset illorum que per accidens
insunt: sequeretur q̃ conclusio demonstratio
nis non esset necessaria : consequens est con
tra prius probata. ergo oportet conclusionem
demonstrationis esse illorum accidentium q̃
insunt per se secundo modo. quia quodcum-
qz aliud accidens potest non inesse. ergo si ex
talibus esset conclusio demonstrationis: ipsa
esset contingens et non necessaria. Contra B
obicit arestoteles. ponēdo q̃ ex premissis co
tingentibus sequatur conclusio necessaria: qz
de premissis contingentibus fit interrogatio
vt ipsis concessis procedatur ad conclusionem
inferendam. ergo licet ex premissis contingē
tibus absolute sumptis non sequatur conclu-
sio necessaria: tamen ex premissis contingenti-
bus interrogatis et concessis bene sequitur con
clusio necessaria. Respondet arestoteles q̃ li
cet ex premissis contingentibus interrogatis
et concessis sequatur conclusio necessaria ne-
cessitate consequentie: non tamen necessitate
consequentis: de qua necessitate est impropo
sito sermo. Secūda ratio. quia demonstratio
fit ex necessarijs. sed illa solum sunt necessa-
ria fm vnum quodqz genus entis que insit
vnicuiqz generi per se. ergo demonstratio est
ex his que insunt per se. Minor patet q̃ con
quod inest aut inest per se aut per accidens.
sed illa que insunt per accidens non sunt ne-
cessaria. relinquit ergo q̃ illa sola sunt necessa
ria que insunt per se . Ex quo infert arestote-
les q̃ ille sillogismus non facit scire propter
quid cuius premisse sunt contingentes: licz ip
se sint vere. sic sit si mt procedentes p aliq̃ fig
ura. vt si probet q̃ omne compositū ex elemen
tis ē corruptibile: sic arguendo . omne quod

antiquatur in tempore est corruptibile. sed oē compositū ex elementis antiquatur in tempore. q̄ omne tale est corruptibile. Nā licz illius sil^m vel consimilis p̄misse semp sint vere. qz tamē ille p̄misse nō sint ꝑse: ideo talis sillo^mus nō facit scire ꝓpter quid. ꝓbat arestoteles qz scire ꝓpter quid est scire p causam. modo tales premisse ex quo non sunt per se sed cōtingētes ñ sūt cause alicuius cōclusiōis scibilis: q̄ debet eē p se. q̄ p huiusmōi p̄missas nō scitur ꝓclusio ꝓpter quid. Secōa ꝓclusio scire ꝓpter qd est scire p̄mū inesse 3° fm q ipm est: ꝓpter id q p̄^m inest medio et medius 5° fm q ipsum.

Sciendus tertio qz circa hūc

tertū incidunt tres difficultates. quarz p̄ma ē hec. videt enim arestoteles in ꝓbatione p̄me ꝓclusionis scōi capituli ꝓmitte re duo inconuenientia. Primū q petit p̄n^m. Secōo qz videt cōmittere circulū: qz prius ꝓbauit demōstrationes eē ex necessariis ex eo q est eorū q p se insunt: nunc autē ꝓbat demonstrationes eē eorū q per se insunt: quia est ex necessariis. Respondet q nō est incōueniēs qñ aliq̄ cōclusio demonstrat̄ per diuersa media ipam accipi ad demōstrādū circularit̄ vnū illorz medior. mō arestoteles p̄us ꝓbauit demōstrationes eē necessariorz: nō solū quia est eorz q̄ sunt perse: ꝗ etiā ex dicte ipsi^us scire: z ille mod^us demōstrādi fuit potissim^us et ꝓpter qd. Hūc autē demōstrat ꝓclusionē esse eorz q̄ sunt per se: eo q ē necessariorz: ita q ille mod^us demōstrandi sit quia est tātū. mō nō est incōueniēs circulo demōstrare: mutādo demōstrationē ꝓpter quid in demōstrationē quia est. Vel posset dici ꝓbabiliter q bene ꝓbat demōstrationes nō eē ex his q̄ sunt peraccidēs: eo q est ex necessariis: nō autē ꝓbat demōstrationes esse ex his q̄ sunt ꝑse. Secōa difficultas q̄t sunt cause corruptionis scie. Respondet q sunt quor: q possunt elici ex q̄rta ratione adducta ad ꝓbandā p̄mā cōclusionē p̄mi capituli. Prima causa ē corruptio scientis. vt p mortē vel insaniā. Corrupto enim sbiecto: corrūpunt̄ accīa illius sbiecti. Secōa est corruptio seu falsificatō ꝓclusionis scite. Tertia est corruptio rei significate p conclusionem. quia corrupto obiecto alicuius habitus etiam corrūpit̄ ille habit^us. Quarta causa est obliuio scientis. et pōt poni alia scilicz variatio medij. Tertia difficultas vtrū omnis ꝓpō ꝑse sit necēia et ecōtra. Rñdet ꝓbabiliter q nō. imo se habēt sicut supi^us et inferius. quia omnis ꝓpō ꝑse ē necēia: ꝗ nō omis ꝓpō necēia est p se. Secōm patz. qz ista rōale ē animal et mlte consil'es sūt necēie: et non ꝑse: cū p̄dicatū nec sit de dicte subiecti: nec passio eius.

Conclusio responsalis demō

stratio ꝓcedit ex necēijs. cōclusio satis patz ex rationibus textus ad hoc adductis.

Dubitatur primo vtrūm sit

possibile demōstrantem descēdere de genere in genus. Pro respōsiōe supponit q tertium capituli. in q̄ arestoteles intēdit q demōstratio debz ꝓcedere ex ꝓprijs: ꝓtinet tres ꝑtes. q̄z p̄ma ponit vnicā ꝓclusiōez: q̄ est b'. nō est p^ro^ter demōstrante descēdere de vno genere in aliud gen^us: sic intelligēdo q demōstrās aliq̄z passionē de subiecto alicui^us scie: nō pōt eam demonstrare de subiecto alterius scientie. Pro cuius ꝓbatione premittit vnā suppositionē scz q i q̄cūq̄z demōstrationē tria sūt necessaria. vnum est illud qd demonstratur scz conclusio: et est illud qd inest alicui generi p se: p conclusionem solum intelligendo passionem. Aliud est digni^tas: sunt autem dignitates p̄ncipia ex quibus procedit demonstratio. Tertium est genus subiectū cuius passiones et perse accidentia ostendit demonstratio. Ex quibus infert q p̄ncipia ex quibus ē demōstratio contingit esse eadem vniuersis scīs. et hoc debet intelligi de p̄ncipijs cōmunibus et non ꝓprijs. Consequenter ꝓbat dictaz conclusionem tribus rationibus. q̄rz p̄ma (q̄ sumitur ex parte subiecti) est hec. Quicqd habet genus ꝓprium. i. subiectum ꝓprium circa qd fit demonstratio nō descendit de genere in genus. Sz demonstratio in qualib et scientia habet genus ꝓprium circa qd fit demonstratio. q̄ non contingit demonstrātem descendere de genere in genus. Maior patet quia q̄lum genus est alterum: etiam demonstrationes sunt alie: et per conseques nō contingit illa in demonstratōe ꝓcurrire. Minor patz exemplariter. quia geometria ē circa magni^tudines: et arismetrica est circa numeros q̄ passiones ipsorz non possunt conuenire nisi dicatur q magnitudies sūt numeri. i. q magnitudines cōtineantur sub numeris sicut inferius sub suo superiori: quo dato sequeretur geometria que est de magnitudinib^us ꝓtinetur sub arismetrica q̄ est de numeris. et sic cōtingeret p p̄ncipia arismetrice demōstrare in geometria passionem de subiecto. Qualiter autem vna scīcia cōtineatur sub alia patebit infra: scilicz in quarto capitulo quarti tractus

Ex quo infert arestoteles ꝙ si demõstrator debeat descendere: tunc debet esse idem subiectum. Scõa rõ (q̃ sumit ex pte principiorꝫ) ẽ hec. In omni demonstratione necesse est medium et extrema esse de eodẽ genere scibili. q̃ ꝑncipia non possunt esse diuersorꝫ generꝫ et ꝑ consequẽs non est possibile descẽdere de genere in genus. añs patꝫ. quia si non essent eiusdem generis: tũc ꝑmisse non essent per se: sꝫ eẽnt accidentia et ꝑ accidẽs. Ex quo infert arestoteles ꝙ geometria non habꝫ demonstrare ꝙ ꝓriorum eadẽ sit scientia: neqꝫ ꝙ duo numeri cubi sint vnꝰ cubꝰ: ꝛ generalit vnaq̃qꝫ scia nõn potest demõstrare illud qõ est alterꝰ: nisi sbiectum vniꝰ scientie cõtineat sub subiecto alterius. sicut sbiectum pspectie ꝓtinetur sub sbiecto geometrie. quia subiectũ pspectiue est linea visualis et radiosa: subiectum vero geometrie est linea. Similit subiectum musice: qõ est numerus sonorum. continetur sub sbiecto arismetrice: qõ est numerus. Tertia ratio sumitur ex pte passionis. et ẽ hc Illud qõ considerat passiones ꝓueniẽtes generi scibili fm ꝙ ipsum nõ descendit de genere in genus. Sꝫ quilibet demonstrator in qualibet scientia demonstrat passiones conuenientes generi scibili fm ꝙ ipm. q̃ non est possibile demõstratorem descendere de genere in genus. Maior patꝫ qꝛ tale ꝓcedit ex proprijs ꝑncipijs. B ꝓ patꝫ quia demonstrator nõ demonstrat de lineis ꝑdicata q̃ non cõueniunt lineis fm ꝙ linee sunt. vt nõ demõstrat de linea recta ꝙ sit pulcerrima linearũ vel ꝙ cõtrarietur linee circulari: quia illa ꝑdicata non conueniunt linee fm ꝙ linea est: sed fm ꝙ linea est subiectum. Ex his respõdetur ad dubiũ. ꝙ non cõtingit demõstrantem descendere de vno genere in aliud genꝰ: nisi subalternãs ꝛ sbalternata sint idẽ sim ꝛ vel q̃dam modo. dicunt autẽ genera subalterna esse eadem simpliciter qñ vnuꝫ est inferius simpliciter respectu alterius: sicut spẽs est inferior respectu generis. Sꝫ genera dicunt eẽ eadem q̃dãmodo: quando vnum est inferiꝰ q̃dãmõ respectu alterius: sicut pars in modo est q̃dãmodo inferior ad suum totum.

Dubitatur secundo. vtrum

sit possibile distinctas scientias habere eadꝫ ꝑncipia: Pro solutione supponit ꝙ cuiuslibꝫ scie duplicia sunt ꝑncipia comunia. Quedam sunt ꝑncipia cõplexa: sicẽ dignitates. Alia sũt ꝑncipia in cõplexa cuiusmodi sunt subiectum et passio. Intelligendo de ꝑncipijs cõplexis. Respondetur per tres distinctões. Quarum ꝑma est hec. duplicia sunt ꝑncipia ꝓplexa q̃dam sunt ꝓꝓria: q̃ constituuntur ex diffinitione essentiali subiecti. Alia sunt cõmunia: que constituuntur ex terminis cõmunioribus et ꝑoribus subiectis. et vtrumqꝫ membrum subdiuiditur. Nam principia diuersarum scientiarum esse ꝓꝓria potest dupliciter intelligi Uno modo ꝙ illa principia sint ꝓꝓria conclusionibus distinctarum sciarꝫ. et sic diuerse scientie non habent principia ꝓꝓria eadꝫ. Alio modo potest intelligi ꝙ illa ꝑncipia sint ꝓꝓria vni conclusioni et cõmunia alteri: et distincte scientie bene habent eadem principia ꝓꝓria. Similiter distinctarum scientiarꝫ esse eadem principia cõmunia potest dupliciter intelligi. vno ꝰ fm eãdem contractionem, Alio modo fm diuersas contractiones: sicut arismetrica contrahit ad numeros illud principium si ab equalibus equalia demas Sꝫ illud idem principium geometria cõtrahit ad magnitudines. Si vero dubium querat de principijs incomplexis. Respondetur per duas distinctiones. Quarum prima est hec. distinctarum scientiarum esse idem subiectuꝫ ꝑt dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ sit idem ꝑ continentiam: ita ꝙ subiectum vnius continetur sub subiecto alterius. et sic est possibile distinctas scientias habere idem subiectum, sicut patet de scientia subalternante et subalternata. Alio modo potest intelligi ꝙ primuꝫ et adequatum subiectum passionum vnius scientie: sit primum et adequatum subiectum alterius scientie. et sic distinctarum scientiarꝫ necessario sunt distincta subiecta: cum distincto scientie sumatur ex distinctione subiecti. Scõa distinctio distinctarum scientiarum eẽ eandem passionem põt du ꝛ intelligi. Unoꝰ ꝙ eadẽ passio demõstretur de distinctis subiectis ꝑmis ꝛ adequatis. et sic nõ ẽ pꝰ ꝛ: saltẽ vtraqꝫ demonstratione existente potissima. Alio mõ ꝙ passio vniꝰ scie demonstretur de sbiecto illius scientie tãquã de subiecto ꝑmo et de sbiecto alteriꝰ scie tanquã de subiecto ñ ꝑmo. et sic diuerse scie pñt bre eandẽ passionẽ. Et addit 3ꝰ mõꝰ: qñ scꝫ passio sbiecti vniꝰ scie fit sbiectũ alteriꝰ scie: ꝛ sic iterũ ẽ pꝰ ꝛ distinctarꝫ sciarꝫ esse eandem passionem.

Dubitatur tercio quid sit numerus cubus.

Respondet ꝙ ẽ ille q resultat ex ducta vnius numeri in seipsũ bis. sic octenarius numerꝰ est numerꝰ cubꝰ: resultans ex ductu binarij in seipsum bis. Nam bis duo bis

sunt octo. Similiter vigintiseptem est numerus cub⁹: resultans ex ductu ternarij in seipsū bis. Nam ter tria ter: sunt vigintiseptem. modo si vnus istorum numerorum cuboꝝ ducatur in alium numeꝝ cubum: vt dicēdo octies vigintiseptez: ⁊ vigesies septies octo: resultat tertius numerus cubus: scz ducentum sedecī: ⁊ ille numerus cubus iteruz resultat ex ductu ternarij in seipsum bis. Nam sexies sex sexies fatiunt ducentum ⁊ sedecim. Et sic patz ꝙ ex ductu vnius numeri cubi in alium numeꝝ cubum resultat vnus tertius numerus cubus Sed hoc probare habet arismetricus: nō autē geometer.

Ad rationes ante oppositū

Ad primam negetur antecedens cū eius probatione. qꝛ lz rosa: nix: ⁊ pluuia: possint nō eē q̄ꝫtum ad esse existentie. nō tñ q̄ꝫtum ad esse essentie. Modo in propositione demonstratiua termini non supponūt pro suppositis suis vt actualiter existunt: sed supponunt pro his vt prescindunt ab actuali existētia. Ad 2am dicitur ꝙ lz quelibet propositio possit nō esse ⁊ non esse vera: ⁊ per cōsequens non esse necessaria necessitate aut veritate formali ⁊ intrinseca: non tñ necessitate aut veritate extrinseca ⁊ obiectiua. Ad tertiam dicitur ꝙ licet actualis cōpositio ex corpore ⁊ anima sit contingens: non tñ cōpositio apti lis sicut alias patuit.

Queritur octauo: vtrū aliqua diffinitio nata sit esse cōclusio vniuersalis demonstrationis.

Et videtur ꝙ non. qꝛ diffinitio potest demonstrari de suo diffinito in darij. ergo saltem diffinitio erit aliquando conclusio ꝑticularis ⁊ nō vniuersalis. Secundo sic. Diffinitio non dicit aliquid esse vel non esse vt patebit inferius. ergo non est cōclusio. Tertio sic. Diffinitio est predicatum dialeticum natum terminari per artem dialeticam: vt patebit primo thopicoꝝ. ergo nō est conclusio demonstrationis. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo. ꝙ pro declaratione terminorum ponuntur tres distinctiones.

Quarum prima ē hec. Duplex ē vniuersalitas. quedā ē vniuersalitas distributionis ⁊ prioristica. Alia ē vniuersalitas inhesionis ⁊ analetica. Et isto modo illa ꝓpositio dicitur vniuersalis cuius predicatum inest subiecto ſm ꝙ ipsum. ⁊ sic quelibet conclusio cuiuslibet demonstrationis propter quid ⁊ potissime est vniuersalis. Exquo patet ꝙ querere vtrum conclusio demonstratiōis sit vniuersalis: est querere vtrum conclusio demonstrationis sit ſm ꝙ ipsum. Scda distinctio. Diffinitio potest capi dupliciter. Uno modo pro oratione indicatiua ⁊ declarante essentiā diffiniti. ⁊ sic diffinitio non potest esse principiū nec conclusio demonstrationis: nec etiam tota demonstratio: lz tamen bene sit mediū demonstrationis: vel predicatum conclusionis. Alio modo potest capi diffinitio pro vna totali propositione in qua predicatur diffinitio de suo diffinito. ⁊ sic diffinitio potest esse p̄ncipium vel conclusio demonstratiōis. Tertia distinctio. Quadruplex est diffinitio. quedam est data per causam finalem. alia ꝑ causam effitientem. alia per causam formalem. ⁊ alia per causam materialem. Illa autē propositio i qua predicatur diffinitio materialis de diffinito pōt demonstrari per causam formalem: ⁊ formalis per effitientem: ⁊ effitiens per finalem. Cuius ratio potest esse ſm linconiensem. qꝛ demonstratio debet procedere ꝑ causam. modo speties siue forma ē causa materie: ⁊ effitiens causa forme: ⁊ formalis ē causa effitientis inq̄ꝫtum effitiens est: cum sit primum motiuum effitiētis ad agendum: vt patet 2° phisicoruz. Unde primo de anima tres assignantur diffinitiones ire. Prima est materialis: que est hec. Ira est ebulitio sine ascensus sanguinis circa cor. Alia est diffinitio formalis: que est hec. Ira est appetitus vindicte pro dolore. Et per illam formalem potest diffinitio materialis sic demonstrari. Omnis appetitus vindicte pro dolore ē ebulitio sanguinis circa cor. Sed ira est appetitus vindicte pro dolore. ergo ira est ebulitio sanguinis circa cor. Et ista diffinitio formalis est principiū demonstrationis. Sed materialis est conclusio demonstrationis. Tertia ṽo est composita ex vtraq̄: que ē hec. Ira est ascensus sanguinis circa cor propter appetitum contrarij doloris. Et ista tertia diffinitio est tota demōstratio. i. continens omnes terminos positos in p̄dicta demonstratione: scilz maiorem extremitatem minorem ⁊ medium: Differt tamen positione a demonstratione in hoc ꝙ demōstratio continet illos terminos ſm ꝙ ordinantur in modo ⁊ figura: sed predicta diffinitio non sic continet illos.

Sciendum secundo. ꝙ in secunda parte huius capituli ostēdit cōclusionē demōstratōis eē ꝑpetuā. ⁊ ꝯtinet 4or ꝯcl'oes.

Quarum prima est hec. Demonstratio est ex propositiōibus perpetuis. qꝛ omne vniuersale est perpetuū. Sed demonstratio est ex vniuersalibus. ergo est ex perpetuis: ⁊ per consequens conclusio demonstrationis necessario erit perpetua. qꝛ ex perpetuo nō sequitur nisi perpetuum. Ex hac conclusione infert arestotiles correlarie secundam conclusionem: q̄ est hec. Corruptibilium non est scientia neqꝫ demonstratio simpliciter: sed solū ſm accn̄s. Patet. qꝛ si ꝯclusio demonstratiōis esset corruptibilis: tunc necesse est aliquā premissaruꝫ esse corruptibilem: ⁊ nō nisi vniuersalē: quod est contra cōclusionē precedentem. Tertia conclusio. Corruptibilium non ē diffinitio. patet qꝛ corruptibilium non est demonstratio: g̃ neqꝫ diffinitio. tenet consequentia qꝛ quedaꝫ diffinitio est principiū demonstrationis: Alia est cōclusio: Alia vo est tota demonstratio positione differēs. Quarta cōclusio tangit remotionem cuiusdam dubii. qꝛ dictuꝫ est ꝑpetuorum ⁊ incorruptibilium esse demōstrationem ⁊ scientiam: Ideo posset aliquis dubitare vtrū eorum que fiunt sepe vel frequenter possit haberi scientia: cum talia non sint semper. Respondet arestotiles ꝙ eorum que frequenter sunt inq̄ꝫtum frequenter fiunt non ē scientia: sed inq̄ꝫtum semꝑ: ⁊ ſm ꝙ in demonstratione sunt semper sunt: licet ſm se nō sint semper: sed solum ſm partem: sicut defectus lune.

Sciendum tertio. qꝛ circa

hunc textum incidunt due difficultates: Quarum prima incidit circa probationē prime conclusionis: ⁊ est hec. Utrū sequatur demonstrationem procedere ex vniuersalibꝰ ergo ex perpetuis. Et arguit linconiensis ꝙ nō. qꝛ demōstratio procedit ex vniuersalibus repertis in singularibus. Sed vniuersalia reꝑta in singularibus sunt corruptibilia. ergo demonstratio erit corruptibilis licet procedat ex vniuersalibus. Ad hanc obiectionem adducit linconiensis quatuor modos soluendi. Quorum vltimus est: ꝙ licet vniuersalia simpliciter sint corruptibilia ad corruptionem singularium: tn̄ sūt incorruptibilia successiue. Prima pars patet. qꝛ vniuersalia ex seipsis non corrumpuntur. sed tn̄ indigent singulari tāq̄ꝫ deferente: ⁊ propter corruptionem deferentis corrumpuntur. Scd̄a pars patet. qꝛ semꝑ manent vniuersalia propter continuā successionem singularium. Et ad huiusmodi successionem saluandam dicit ꝙ speties quedā in aliquibus regionibus que corrumpuntur in hyeme: sicut musce ⁊ huiusmodi: saluantur ⁊ permanent in alijs locis habentibus temperiem. Non enim est vna hora temporis quin in aliqua parte terre non sit temperies ⁊ tempus aptum generationis. Quod sic nitiſ suadere. qꝛ speties omnes sunt de perfectiōe essentiali vniuersi. ergo oportet omnes speties in omni hora manere. alioquin vniuersalitas mundi quandoqꝫ esset completa: ⁊ quādoqꝫ incompleta: qd̄ est inconueniēs. Scd̄a difficultas. quomodo intelligitur illud dictū textus: ꝙ eorum que sepe fiunt est scientia: nō inq̄ꝫtum sepe: sed inq̄ꝫtum semper fiunt. Respondetur per distinctionem. qꝛ illa que sunt sepe possunt dupliciter considerari. Uno modo in vniuersali: ⁊ sic sūt semper. Alio modo in particulari: ⁊ sic sunt sepe ⁊ nō semꝑ. Hūc modum reprobat linconiensis. qꝛ vniuersale non potest saluari nisi in aliquo suorū singularium. ergo si eclipsis in singulari nō sit: nec etiam eclipsis in vniuersali. Aliter respondet egidius de roma. ꝙ illa que sunt sepe possūt dupliciter considerari. Uno mō inq̄ꝫtum sunt in effectu: ⁊ sic sunt sepe ⁊ non semper. Alio modo vt sunt in suis rationibus causalibus: ⁊ sic sunt semper. Contra hūc modum arguit linconiēsis. qꝛ nulla particularis eclipsis semper est in suis rationibus causalibus. Iteꝫ qꝛ vel ille cause semper sunt nate producere talem effectum: ⁊ sic semper producunt ipsum: ⁊ per consequens ille effectus erit semper ꝓductus: quod est contra opinionem eorū. vel ille cause non sunt nate producere illum effectum: ⁊ tunc vel ille effectus erit semper productus vel non. Si non habetur propositum. Si sic. ergo aliquando effectus erit: ⁊ nō per causam: qd̄ est inconueniens. Ideo aliter respondet linconiensis. ꝙ de illis que sepe fiūt potest esse scientia tāq̄ꝫ de rebus significatis de quibus tn̄ fiunt propositiones perpetue. i. nunq̄ꝫ falsificabiles. Ista eni ꝓpositio: q̄tiēscunqꝫ terra interponitur inter solem ⁊ lunā ē eclipsis: ē perpetua ⁊ vere scita in astrologia Et si obiciatur. qꝛ ſm eundē linconiensem verisimile est omnes speties in omni hora manere. sed eclipsis est quedam speties: g̃ semper erit eclipsis. Respondet linconiensis. ꝙ illa propositio intelligitur de spetie significante aliquam perfectionem. modo eclipsis (cuꝫ sit priuatio) non significat aliquaꝫ perfectionem.

Conclusio responsalis.

Diffinitio nata est esse conclusio vniuersalis demonstrationis. Patet qꝛ aliqua diffi° nata ē

ꝑ ⁿ in ꝛclusione demõstratiõis de ſbiecto fm q ipſum. ergo nata eſt eſſe ꝛclusio vniuerſalis demonſtratiõis.

Dubitatur primo: vtrũ contingat vniuqodq; demonstrare. Pro responſione ponit q arⁱˢ in 3ª parte huiᵒ caˡᵗ oſtendit demonſtrationẽ non ꝓcedere ex cõmunibᵒ: ⁊ cõtinet 4ᵒʳ concluſiões. Quaꝝ prima eſt hec. Demonſtratio ꝓcedit ex propriis principijs. Probat 4ᵒʳ rationibus. Prima ē hec. Quicqd procedit ex his que ſunt per ſe de fm q ipſum procedit ex propriis. Sed demonſtratio ꝓcedit ex his que ſunt de fm q ipſum. ergo procedit ex ꝓpriis ꝑncipijs. Minoꝝ patet. qꝝ niſi ſic ſequeret q cõtingeret vnãquãq; concluſionem demõſtrare ex vnoquoq; principio: quod ē falſum. Ex hac ratione infert areſtotiles q nõ omnis ſillogiſmus procedens ex veris indemonſtrabilibᵒ ⁊ ĩmediatis eſt demonſtratio. Scõa ratio. ſi demonſtratio ꝓcederet ex cõibus: tunc cõtingeret demõſtrare thetragoniſmũ. i. circulũ eſſe equalem quadrato: ſicut priſſo demonſtrat ſed hoc eſt incõueniens ergo ⁊c. Maioꝝ patꝝ qꝝ ratio priſſonis fiebat per mediũ quod conueniebat alteri ab extremis: ⁊ ita nõ procedebat ex propriis. Fuit enĩ rõ priſſonis vbicũq; eſt inuenire maiᵒ ⁊ minus: ibi eſt inuenire eq̃le. Sed eſt inuenire quadratum maius circulo: ſcilꝝ quod deſcribit extra circulum: ⁊ ē inuenire quadratum minᵒ circulo: quod deſcribitur infra circulum. ergo etiam eſt inuenire quadratum mediũ: ⁊ illud erit equale circulo. Patet enĩ q ꝓ illius ſillogiſmi premiſſe ſint vere ⁊ indemonſtrabiles: tñ non ſunt de ꝓmo. qꝝ maius ⁊ minus conueniunt alijs a figura. ideo iſta ratio nõ eſt demõſtratiua. Tertia ratio. illud quod ſcitur per mediũ primuꝝ deſcendens in aliud genus nõ ſcitur niſi fm accidens. Sed demonſtratio nõ facit ſcire fm accidens. ergo demonſtratio non procedit ex principijs cõmunibus. Maioꝝ patet. qꝝ nihil ſcitur fm q ipſum niſi cognoſcatur ex principijs illius fm q illiᵒ. vt habere tres debet ſciri de triangulo ex principijs que inſunt triangulo fm q triangulᵒ. Quarta rõ. qñcũq; mediũ eſt in eadem proximitate cũ extremis tũc ꝓceditur ex ꝓpriis. Sed in oi demonſtratiõe mediũ ē in eadem proximitate cum extremis ergo oĩs demonſtratio ꝓcedit ex ꝓpriis. Minoꝝ patet. qꝝ niſi ſic: ſequeret q predicatũ nõ ineſſet per ſe ſubiecto. Scõa cõcluſio remouet quoddam dubiũ qꝝ cõtingit demõſtrare aliquid in armonica ꝑ areſimetricã. g̃ nõ oporet mediũ eſſe in eadẽ ꝓximitate cũ extremis Reſpondet areſtotiles q nulla ꝛcluſio armonica põt demonſtrari per ꝑncipia ariſmetrice ſumpta ſimpliciter. i. incõtracte: ſed debẽt cõtrahi fm exigentiã ſubiecti armonice. Exquo infert areſtotiles differentiã inter ſciam ſuperiorem ⁊ ſciaꝝ inferiorem. qꝝ ſcientie ſupioris eſt demonſtrare ꝓpter quid: ſed ſcientie inferioris eſt demonſtrare ipſum q: eſt. Exquo infert tertiam concluſionẽ principalem huiᵒ partis que eſt hec. nõ contingit ſimpliciter demõſtrare vniuqodq; ex vnoquoq; principio: ſed quelibet cõcluſio demõſtratur ex ſuis ꝓpriis principijs: que propria principia habent aliq̃ ꝑncipia cõmunia per que poſſunt ꝓbari. Illa autem ꝑncipia cõmunia conſiderant ex principijs cõmunibus: cuiuſmodi ſunt dialetica ⁊ methaphiſica. Quarta cõcluſio. Nulliᵒ ſcientis eſt demonſtrare ſua propria principia. Patet tribus mediis. Primũ mediũ. qꝝ cũ ꝑncipia ſint prima in illa ſcientia. ergo in eadem ſcientia nõ contingit illa demonſtrare. Scõm medium. qꝝ notitia oĩm que ꝓſiderantur in illa ſcientia dependet ex illis ꝑncipiis. Tertium medium. qꝝ principia magis ſciunt q̃ queciq; alia. Et ex hoc infert preeminẽtiaꝝ methaphiſice ad alias ſciẽtias. qꝝ methaphiſica facit magis ſcire: ⁊ etiaꝝ maxime ſcire: eo q methaphiſica procedit ex ſuperioribᵒ cauſis. Ultimo infert primam cõcluſionem huius capituli declaratam: que eſt hec. Nõ contingit demonſtrantem deſcendere de vno genere in aliud genus. niſi ſicut dictum eſt: ſcilꝝ qñ ſubiecta ſunt eadẽ ſimpliciter: vel quodãmodo. ſicut contingit geometrem deſcendere in mechanicas: vel imaginatias vel ſpeculatiuas ſcientias: ⁊ etiam ariſmetricam cõtingit deſcendere in armoniã. Et p artes mechanicas vl' imaginatiuas intelligit illas ſciẽtias que ſunt de machinis ⁊ aliis ingeniis bellicis: quibᵒ diuicant caſtra. Sed per ſpeculatiuas intelliguntur ſcientie perſpectiue: ⁊ alie huiuſmodi.

Dubitatur ſecundo. vtrum in qualibet ſcientia ſemper oporteat de principiis demonſtrationis illius ſcientie preſupponere quid eſt ⁊ qꝝ eſt. Pro reſponſiõe ſupponitur. q areſtotiles in hoc quarto capitulo determinat de principiis tam cõmunibus q̃ propriis demonſtrationis. ⁊ continet duas ꝑtes. In prima parte intendit ſeptem cõcluſiones. Quarum prima eſt hec. Difficile eſt cognoſcere an ſciamus vel non. Patet. quia non contingit ſcire aliquam concluſionem

ꝓcedentē ex ꝓprijs nisi ꝑ demōstrationē. Sz difficile est cognoscere an habeamus ꝓpria principia conclusiōis scibilis. ergo difficile ē nobis cognoscere an nos sciam⁹ vel nō. Maior patet. qꝛ sepe opinamur scire si habeam⁹ sillogismū ex veris ⁊ primis ⁊ imediatis: ⁊ in hoc fallimur: sed cū hoc requirit ꝙ talia p̄ncipia sint propria respectu conclusiōis demōstrande. Scda conclusio tangit diffinitiōez principioꝝ: ⁊ est hec. Prima principia sunt illa que cum sint vera nō contingit ea demonstrare. Tertia conclusio compat p̄ncipia demonstrationis tam complexa q̄ incomplexa adinuicem penes conuenientiā ⁊ differentiā. Cōueniunt eni in hoc ꝙ de omnibus principijs tam complexis q̄ incōplexis presupponitur quid significent. Sed differūt qꝛ de aliquibus principijs. s. de subiecto ⁊ de dignitate presupponit qꝛ sunt: ⁊ de alijs scilz de passionibus demonstratur qꝛ sunt. Patet exemplariter. qꝛ de vnitate ⁊ linea in geometria p̄supponit quid significēt: ⁊ similiter de recto ⁊ curuo: tñ de recto ⁊ curuo demonstratur qꝛ est. Quarta conclusio tangit vnā diuisionē principioꝝ: ⁊ est hec. Principiorū demonstrationis quedā sunt ꝓpria vnicuiq; sciētie spetiali. Alia vero sunt cōia diuersis scientijs spetialibus. Exemplū de proprijs: vt linea est longitudo sine latitudine ⁊ profunditate. Exemplum de cōmunibus: vt si ab equalibus eq̄lia demas que remanēt sunt equalia. Quinta conclusio ostendit qualiter demonstrator vtitur principijs cōibus in sua cōmunitate manentibus: ⁊ est hec. Demonstrator non vtitur p̄ncipijs cōibus in sua cōmunitate manētib⁹: sed vt sunt cōtracta ad proprium gen⁹ sb̄ctm̄ illius scientie spetialis: vt arismetrica contrahit illud principium cōmune: si ab equalibus equalia demas ad numeros: ⁊ geometria cōtrahit ipsum ad magnitudines. Sexta cōclusio tangit diffinitionē principiorum ꝓpriorum: ⁊ est hec. Propria principia sunt illa de quibus supponitur qꝛ sūt: ⁊ de quib⁹ in vnaquaq; scientia demonstrant passiōes. vt vnitas in arismetrica: ⁊ signa. i. puncta: ⁊ linee in geometria. Similiter de passionibus supponitur quid significēt. vt arismetrica supponit quid significat par ⁊ impar: ⁊ quid significet quadrāgulus vel cubus: ⁊ geometria supponit quid significat circulare: ⁊ etiā quid significat reflexum atq; curuum. Septima ꝯclusio (que est respōsiua ad dubiū) est hec. Nil prohibet quasdam scientias demonstratiuas predicta tria principia despicere: ita ꝙ in p̄ncipio librorum nō oportet illa iam prescribi: nec semper oportet ꝙ doctor illa tria preordinet apud discipulum. Cuius rō est. qꝛ q̄nq; in scientijs ista sūt manifesta ⁊ manifeste accepta apud oēm discentē: absq; eo ꝙ prescribant: vel ꝙ primo doceantur. ideo superfluū esset illa p̄scribere vel predocere. Uerbi grā: in arismetrica oportet spetialem mentionem de numero supponere qꝛ est: eo ꝙ non sit de se manifestū numerum esse. Sed ꝙ calidum vel frigidū sit: nō oportet p̄supponere faciendo spetialem mentionē in scientia. qꝛ ad sensum notum est calidū vel frigidū esse. Similiter non semper est recipere. i. supponere de passionibus quid significent. qꝛ interdū sunt manifeste. Similiter nec de pricipijs cōibus oportet semper presupponere qꝛ sunt: aut qd significent. sicut de illo principio: si ab equalibus equalia demas ⁊c. qꝛ illud principiuz de se est manifestuz. verūtñ addit arestotiles ꝙ licet hec tria in principio librorū non prescribantur: nec etiam doctor apud discipulum p̄ordinet: dicēdo discipulo: tu debes supponere de subiecto quid est ⁊ qꝛ est: de passiōe qd est: ⁊ de dignitate qꝛ est. tñ in demonstratioe debent illa presupponi ac si essent descripta: vel apud discipulum preordinata.

Dubitatur tertio. Vtruz contra dignitatem possit instantia fieri.

Et videt ꝙ sic. qꝛ cuilibet propositioni est alia propositio sibi opposita. ergo contra dignitatem contingit opponere. ⁊ per consequens instantiaz fieri. Pro responsione supponit ꝙ arestotiles in tertia parte huius capituli compat principia demonstrationis adinuicem penes differentiam. ⁊ intendit 4° cōclusiones. Prima. Dignitas nō est suppositio neq; petitio. Patet duabus rationib⁹. Prima est. qꝛ dignitas est principium quod necesse est verificari propter ipsum: ⁊ quod necesse est esse verꝝ ꝓpter seipsum. Sed suppositio ⁊ petitio nō sūt huiusmodi. ergo dignitas non est suppositio neq; petitio. Super hoc notat linconiensis ꝙ cognoscitur veritas propositionis affirmatie cū videt ydēptitas in sb̄a sb̄iecti ⁊ predicati: Ita ꝙ eadem res importetur per subiectuz ⁊ predicatum: cognoscitur etiam necessitas sillogismi: cū videt ydemptitas vtriusq; extremi cū termīo me°. In q̄cūq; g̃ ꝓpōe vel sil^mo sūt iste ydēp^tes ꝑ se ⁊ absolute: illa ꝓpō est dignitas: ⁊ sil^mus dicitur perfect⁹. Scda ratio. Suppositio ⁊ petitio possunt ꝓbari per rationem exteriorem: nō autem dignitas ergo ⁊c.

Minor patet duabus rationibus. Prima est. quicquid potest probari per rationē exteriorē illud indiget sillogismo. Sed dignitas nō indiget sillogismo. ergo dignitas non potest probari per rationē exteriorem. Scda ratio. ꝯ quodlibet quod potest probari per rationem exteriorem pōt fieri instantia. Sed contra dignitatē non potest fieri instantia. ergo dignitas non potest probari per rationē exteriorē.

Scda conclusio tāgit differentiā inter suppositionem petitionem ⁊ questionē, ⁊ est hec. Suppositio est propositio demonstrabilis accepta vt indemonstrabilis est: dum tn̄ sit ꝓbabilis addiscenti. Et talis nō est suppositio simpliciter: sed solū quo ad addiscētē. Sed petitio est propositio cui addiscens nec assentit nec dissentit: opinando ꝯtrariā ei⁹. Sed questio est propositio probabilis cuius contrariū opinatur addiscens. Tertia conclusio tāgit quinq; dr̄as inter suppositiōes ⁊ diffinitionē. Prima est. suppo° significat esse vel non ee: diffinitio v̄o non. Scda. suppositio est propositio: sed diffinitio nō. Tertia. suppositio accipitur per intellectū componentem: diffinitio v̄o per intellectū simplicem. Quarta. suppositio est de numero premissaꝝ: quibus existentibus: necesse est cōclusionem esse. sed diffinitio non. Quinta dr̄a. suppositio est vniuersalis vel particularis: nō aūt diffinitio. Quarta conclusio tangit remotionem duoꝝ dubiorum. Quoꝝ primū est. ꝙ arestotiles videt̄ innuere ꝙ suppositio est semper vera: ⁊ tn̄ geometer supponit lineā esse bipedalem vel rectam: que tn̄ non est. Respōdet arestotiles. ꝙ geometer non vtit̄ suppositiōe falsa. q̄ nihil demonstrat de linea particulari: sed soluz de linea vniuersali. Scdm dubium. q̄ ex hoc aliqs posset credere ꝙ vniuersale esset separatum a singularibus. Respondet arestotiles ꝙ non. Nā vniuersale nō ē vnum extra multa: sed est vnū in multis. Exquo infert tres cōditionales ⁊ vnam kathegoricam. Prima cōditionalis. si non est hoc. i. singulare: non etiā est vniuersale. Scda conditionalis. si vniuersale nō sit: nec etiam medium demonstratōis erit. Tertia conditionalis. si medium demonstrationis non sit: etiā demonstratio non erit. Kathegorica est hec. Medium est in demonstratione vnū in pluribus non equiuocū. Ad rationem dubij dicitur. ꝙ hic non capit̄ instātia vt est propositio propositioni contraria vel contradictoria: Sed capitur instātia pro dissensu quo quis dissentit alicui propositioni: cui tn̄ alius assentit. modo nullus pōt dissentire dignitati.

Ad rationes ante oppositū

Due prime soluuntur ex primo nōbili. Ad tertiam dicitur ꝙ diffinitio cōsiderata per habitudinez ad predi^ta probabilia: notiori modo conuenientia diffinitioni q̄ diffinito: est predicatum dialeticum. Ipsa autē considerata per habitudinem ad suum diffinitum de q̄ nata est vniuersaliter ⁊ affirmatiue predicari pōt esse conclusio demonstrationis.

Queritur nono. vtrum demonstrator interroget.

Et videtur ꝙ sic. q̄ in qualibet scientia sunt proprie, interrogatōes ergo ⁊ propria interrogata. ⁊ per consequēs de istis demōstrator interrogat. Scdo sic. Oē dubitabile est interrogabile: sed conclusio demonstrationis est dubitabilis. ergo est interrogabilis. ⁊ per consequēs de ea demonstrator interrogat. Tertio sic. Quatuor sūt questiōes vere scibiles: vt patebit z° huius. Sed questiones vere scibiles nō possunt terminari nisi prius interrogentur. ergo necesse ē demonstratorem interrogare. In oppositum est are^tes.

Sciendum primo. q̄ pro declaratione terminorum ponuntur tres distinctiones.

Quarū prima est. Duplex est interrogatio: quedaz est kathegorica: qua quis determinate querit alteram partē contradictionis. vt vtꝝ homo sit aīal. Alia est interrogatio disiunctiua: qua quis querit vnā partem contradictionis sub disiunctione ad aliam: vt vtꝝ hō sit animal vel non. Scda distinctio. Demonstratorem interrogare potest dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ interroget premissas ⁊ hoc interrogatione kathegorica. Alio modo ꝙ interroget cōclusionē sil'iter interrogatiōe kathegorica. Tertia distinctio. Demōstratorem interrogare tam premissas q̄ conclusionē pōt dupliciter intelligi. Primo modo añ actualem demonstrationē. ⁊ sic pōt interrogare tā p̄missas q̄ cōclusionē: cū sint sibi adhuc dubia: ⁊ ꝫ iterrogatiōe ka^ca. Alio mō in actuali demōstratione: ⁊ sic pōt interrogatione ka^ca interrogare conclusionē: cū sibi sit adhuc dubia: Nō pōt tn̄ in actuali demōstratione interrogare de p̄ncipijs. q̄ i actuali demōstratiōe oportet p̄cognoscere de p̄ncipijs q̄ sūt vera ⁊ necessaria.

Sciendum secundo. q̄ quintū capitulū in quo determinat arestotiles q̄li-

ter scientie spetiales vtantur principijs cōmunibus continet 4^or partes. Quaꝝ p^a cōtinet tres cōclusiōes pn^ci^a. Quaꝝ p^a est hec. Nulla demonstratio accipit illud principium cōe q̄ non cōtingit idem simul affirmare ꝛ negare de eodē: nisi conclusio affirmet predicatuꝫ de subiecto: ꝛ simul neget oppositū predicati de illo subiecto. Et tunc debet capi maior cuꝫ negatione sui oppositi. Sed mediū ꝛ minor extremitas nō debent sumi cū suo opposito. q: nihil differt dicere homo est aīal: ꝛ dicere homo ē animal: ꝛ nonhō non est animal. q: animal predicat de alijs ab homine. Similiter nihil differt dicere callias ē ānimal: ꝛ callias est animal ꝛ nō callias ē non animal. Scōa cōclusio ostendit qualiter istud principiū de quolibet affirmatio vel negatio ingreditur demonstrationē: ꝛ est hec. Istud principiū ingreditur demonstrationem ad impossibile: nō tñ semper nec vniuersaliter: sed solum q̄tū est sufficiens. Dicitur autē esse sufficiens qñ contrahit ad proprium genus subectū circa quod fit demōstratio. Tertia conclusio infert quedā correlaria. Primū est istud. Omnes scientie cōicant. i. vtuntur p̄ncipijs cōmunibus. rōne cuius differunt principia cōmunia. Sunt enī principia cōmunia illa: quibus vtunt scientie tāq̄ ex his demonstrātes: nec tñ sunt illa de quib^9 demonstrant. i. subiecta de quib^9 demonstrant sicut passiones. Scōm correlarium. Dialetica differt ꝛ cōuenit cum alijs scientijs. Conuenit enī. q: omnes cōmunicant principijs cōmunib^9. Sed differūt. q: omnes alie scie sunt determinati generis. i. sunt circa determinatum subiectū scibile. sed dialetica non est vnius determinati generis. Tertiū correlarium. Demonstrator ꝛ dialecticus differunt. q: dialeticus interrogat. demōstrator autē non interrogat: ꝓpter illud q̄ nō est indifferēs ad vtrāq̄ partē contradictionis

Sciendū tertio. q: circa hūc

tertium incidunt 4^or difficultates. Quaꝝ prima est hec. Qualiter est possibile q̄ istud p̄ncipiū: (nō ꝓtingit idem simul affirmare ꝛ negare:) ingrediat demōstrationē formaliter: cum tñ omnis demōstratio sit ex propositiōibus kathegoricis. Respondet q̄ istud principiū potest formaliter ingredi demōstrationem: si addat ad maiorem extremitatem: ꝛ tūc fiunt vnā kathegoricam de copulato predicato: sic arguendo. Omnis homo est animal ꝛ nō est nō animal: callias est homo ergo callias est animal: ꝛ nō est non animal. Scōa difficultas. vtꝝ istud principium de quolibet affirmatio vel negatio ingrediat omnem demonstrationem ad impossibile. Respondet per distinctionem. q: duplex est demōstratio ad impossibile. Quedā est q̄ ex opposito contradictorio ostendit veritatē oppositi: ꝛ in tali demonstratiōe ingreditur illud principium. Alia est demonstratio ad impossibile q̄ propter non inherentiam vni^9 contrarij nō complexi ostendit inherentiam alterius contrarij. vt illa que ostendit numerum esse parem: eo q̄ numerus nō est impar. Et in tali demōstratione non ingredit illud principiū: eo q̄ non sumit negationem contradicentem affirmationi. Tertia difficultas. Quare dicunt dialetica ꝛ metbaphisica scientie cōmunes. Respondetur q̄ metbaphisica dicitur cōmunis cōmunitate predicationis: eo q̄ suū subiectū predicatur de subiectis omniū aliarum scientiarum. Sed dialetica dicitur cōmunis cōmunitate vsus ꝛ applicationis. q: subiectum dialetice potest applicari ad oēs sciencias. Possumus enim per sillogismū dialeticum ꝓbabiliter disputare de principijs ꝛ conclusionibus omnium aliarū scientiarum. Quarta difficultas. Cum in qualibet scientia sit vnum proprium subiectum: quomodo potest stare q̄ dialetica non sit determinate alicui^9 generis subiecti. Respondetur per distinctionem. q: vel per genus subectū intelligitur illud de q̄ demōstrant passiōes: ꝛ sic dialetica ē determinate alicui^9 generis subiecti: sicut ꝛ q̄libet alia scientia. Alio modo p genus subiecti potest intelligi obiectū totale scientie: quod ē conclusio. ꝛ sic dialetica non est vni^9 generis subiecti determinate. Ad illum sensum q̄ cōclusio sillogismi dialetici nedum pōt esse vera: sed etiam potest esse falsa. Modo conclusio sillogismi demonstrati vni^9 generis semp est vera. ideo demonstratiua scētia est determinate vni^9 generis subiecti. Vel sic respondet sm linconiensem. q: dialetica dupliciter sumit. Uno modo inq̄tū est scia ꝛ pars ꝓbie ꝛ sic habet genus subectū proprū. ſ. sillogismū: vel scōas intentiones applicatas primis: pro quāto p eas deuenit de noto ad ignotū. Alio modo pōt capi dialetica inq̄tū est ars ꝛ instrumentū ꝓbie quo vtitur qualibet scētia. ꝛ sic non habet determinate ꝓprū gen^9 subiectū: sed ꝛ cōis oib^9 subiectis aliarum scia.

Conclusio responsalis.

Demonstrator non interrogat. Patet q: interrogare est querere vnā partē cōtradictionis ꝗ̄ disiunctione ad aliam. Sed demonstrator nō querit vnā partem ꝗ̄ dictiōis ꝗ̄ disiūctione ad

aliã: sed determinate sumit alterã. igitur non interrogat.

Dubitatur primo. Vtrum in

qualibet scientia sint proprie interrogationes. Ad dubium respondet arestotiles in 2ª parte huius capituli affirmatiue ꝙ sic. qz in vnaquaqz scientia sunt proprie ꝓpositiones ex quibus fit sillogismus. ergo z proprie interrogationes. tenet cõsequentia qz ꝓpositio z interrogatio sillogistica idem sunt. Ois eni questio quam querit demõstrator postea fit ꝓpositio aut conclusio demonstrationis. ergo ois questio quã querit demonstrator est ex proprijs terminis illius scientie. z per cõsequens in demonstratiua scientia sunt proprie interrogationes cõstitute ex ꝓprijs terminis illiꝰ scientie. ergo similiter erit in alijs scientijs ex quibus infert arestotiles 4ºʳ correlaria. Primũ est. ꝙ nõ omnis interrogatio est geometrica vel medicinalis. Sed illa ē geometrica que fit ex ꝓprijs terminis geometrie: ex quibus etiã demonstrator conclusionẽ in geometria infert. Scõm correlariũ. geometria per sua propria ꝓncipia habet ꝓbare conclusiones geometricas: non tñ habet ꝓbare sua ꝓpria principia. Tertiũ correlariũ. nõ oportet quẽlibet scientem quãlibet interrogatiõez querere: nec ad omne interrogatũ respõdere oportet tñ eum interrogare z respondere de his que pertinẽt ad suam scientiã. Quartum correlariũ. si quis disputet in geometria fm ꝙ geometria ex his que sunt geometrie: bene disputat. Si autẽ disputet in geometria ex his que nõ sunt geometrie: nõ bene disputat. ideo non est disputandũ de geometria in nõ geometricis.

Dubitatur secundo. Quot

questiones mouet arestotiles circa interrogationes geometricas. Ad dubiũ respondetur. ꝙ in tertia pre huiꝰ capituli mouet tres questiones. Prima ē hec. qz dictum est ꝙ sint alique interrogatiões geometrie. querit vtrũ sint etiam alique nõ geometrice. Scõa. vtrz interrogationes facte fm quãlibet ignoratiã principiozz geometrie sint geometrice. Tertia. vtrz sillogismꝰ ignorantie ꝓcedens ex oppositis principiozũ sit sillogismus vel paralogismus. Est eni duplex sillogismꝰ ignorantie quidã est qui procedit ex falsis: z dicit peccare in materia: ē tñ sillogismꝰ simpliciter. Aliꝰ est sillogismꝰ ignorantie qui apparet esse bonus sillogismꝰ z nõ est. z dicit peccare in forma. vt sillogismi qui non fuit in debito mõ z in debita figura. Et ille cõmuni noie vocatur paralogismus discipline .i. apparẽs sillogismus. Ad primã questionem respõdet arestotiles per duo dicta. Primũ dictum ē illud. ꝙ interrogatiões facte ex alia arte a geometria sunt nõ geometrice. De hoc nõ dat exemplum. sed posset dari. vt si queraf in musica. vtrz sonꝰ possit diuidi in duo semitonia equalia: talis interrogatio ē nõ geometrica. Secundũ dictum. ꝙ fm geometriã possunt fieri interrogationes non geometrice. vt sigs opinetur paralellas subire. i. lineas equaliter distantes cõcurrere: iest interrogatio nõ geometrica. Ad 2ᵃᵐ questionem respondet arestotiles ꝙ interrogatio facta fm ignorantiã geometrie est quodãmodo non geometrica. Vt ficut arismu dicitur dupliciter. Uno modo qz est sine risimo: hoc ē sine sono. Alio modo qz habet prauũ sonum. Similiter nõ geometricum dicit dupliciter. Uno modo qz non habet aliquid de geometria. Alio modo qz prauе habet aliquid de geometria. sicut est ignorantia que est cõtraria principijs geometrie. Solutio tertie questiõis patebit in dubio sequenti.

Dubitatur tertio. Vtrũ sillo

gismus ignorantie per quẽ generatur error vel deceptio sit sillogismus vel paralogismꝰ. Pro solutione dubij ponit arestotiles septem differentias inter scientias demonstratiuas z dialeticas. Prima est. qz in demõstratiuis nõ fiunt paralogismi sicut in dialeticis. Scõa qz medium in demõstratiuis semper habet duplicem habitudinẽ ad extrema. qz habet habitudinem ad maiorez: que predicatur de eo vniuersaliter: z ad minorem de qua predicatur vniuersaliter. nõ tñ sic predicaf vniuersaliter ꝙ signũ vniuersale ponaf ad predicatũ. quod eni predicaf nõ dicitur omne. i. non sumitur cũ signo vniuersali affirmatiuo. Tertia differentia. qz illa que sunt in scientijs demonstratiuis sunt manifesta intellectui. sicut visibile visui. Sed nõ in dialeticis. qz in rationibus dialeticis latent multe deceptiones. sicut patz faciendo talẽ sillogismũ dialeticum. circulꝰ est figura. sed carmina. i. metra homeri sũt circulus: ergo carmina homeri sunt figura. Quarta differẽtia. qz in dialeticis potest fieri instantia: sed nõ in demonstratiuis. qz sillogismꝰ demonstratiuꝰ procedit ex premissis vniuersalibus: que sũt vere ꝓ q̃libet supposito. Quinta qz in dialeticis oportet seruare formã sillo ca: nõ autẽ in demonstratiuis. Patet sic. qz zenõ sic arguebat ex puris affirmatis in 2ª figura.

quicqd generat in multi^ta analogia.i.in maiori proportione q̄ sit corpus ex q̄ generatur illud cito generatur. Sed ignis cito generat ergo ignis generat i multi^ta analogia. Sexta differētia. In demonstratiuis non pōt ex falsis demonstrari verū. ideo facilis est resolutio a veritate conclusionis ad veritatem p̄ncipioꝝ. Quod patet. qꝛ in mathematicis antecedēs ⁊ ꝯn̄s cōuertūt in veritate. qꝛ ꝑ medio nō accipiunt aliqd̄ accidentale: sed diffinitiones que conuertunt cū extremis. non sic autē est in dialeticis. Septima differentia. qꝛ sillogismi dialetici bn̄ possunt augeri per diuersa media. Sed sillogismi demonstratiui non possunt augeri per diuersa media: sed bn̄ augentur sumendo in post. i. sub miori extremitate: ⁊ in latus. i. sub maiori extremitate. vt sit ista conclusio demonstrata. numer⁹ est quantus: sub quanto sumit finitū ⁊ infinitum. sub numero sumitur par ⁊ impar. Ex his patet respōsio ad dubium q̄ sillogism⁹ ignorantie per quē causat deceptio vel error in scientia est sillogism⁹: sed peccās in materia nō ē paralogismus discipline. Rationes añ oppositū soluunt ex primo nōbili.

Queritur decimo. Vtrum sit

possibile vnā scientiaꝫ alteri subalternari. Et arguitur q̄ nō. qꝛ non cōtingit demonstratorē descendere de vno genere in aliud gen⁹: ⁊ tn̄ contingit descēdere de vno subalternoꝝ in aliud. ergo nō contingit scientias subalternari. Scdo sic. Nulla idiuidua eiusdē speciei sibiinuicē subalternantur. sed oēs scientie sunt indiuidua eiusdē speciei. ergo nulle sciētie sibiinuicē subalternant. Tertio sic. Totius ⁊ partis est eadē sciētia. sed subiectū scientie superioris ē totum respectu scie inferioris. g̃ subiectū scientie inferioris ⁊ superioris sunt eiusdē: ⁊ per cōsequēs vna nō subalternat alteri: cū idem nō subalternet sibiipsi. In oppositum ē arestotiles.

Sciendum primo. q̄ pro de-

claratione terminorū ponunt tres distinctiones: ⁊ tres diffinitiōes: ⁊ vnū dictum. Prima distinctio ē hec. Duplex est subalternatio quedā est subalternatio actiua: a qua aliquid dicitur sibi subalternare aliud. Alia est subalternatio passiua: a qua aliquid dicit subalternari alteri. Scda distinctio. Superi⁹ potest dupliciter cōtrahi. Uno modo ꝑ differentiaꝫ essentialem. vocat aūt differentia essentialis que addita supiori constituit vnū per se inferius ipsius supioris. vt ratio^le additū aīali cōstituit hominē. Alio modo pōt contrahi ꝑ differentiā accidentalē. Est autē differentia accidentalis illa que addita supiori cōstituit vnū ens per accidens. Tertia distinctio. Aliquā sciam alteri subalternari pōt dupliciter intelligi. Uno mō per denoiationē intrinsecaꝫ: ita q̄ subalternatio sit ꝓprietas intrinsece denominans sciam: ⁊ sic vna scientie alteri nō subalternat. Alio modo pōt intelligi ꝑ denominationē extrinsecā: sic q̄ subalternatio sit proprietas intrinsece denoians sbiectū: ⁊ extrinsece sciam: ⁊ sic vna sciētia alteri subalternat.

Prima diffinitio ē hec. Subalternare ē sbiectum vel mediū alteri scie ꝑtialiter ministrare. Scda diffinitio. Subalternari est partē subiecti vel medij ab alia scia accipere. Ex q̄bus sequit alia diffinitio. Aliquā scientiā sibi sbalternare alterā est illā sciam alteri partem subiecti vel medij dare. Et illa scientia dicit subalternata que ab altera recipit partem subiecti vel medij. Dictū est istud. Ad hoc q̄ alique scie sibiinuicem sbalternent 4^or cōditiones requirunt. Prima ē q̄ subiectū scientie inferioris cōtineat sub subiecto scientie superioris: sicut ꝑs in modo sub suo toto. Secunda q̄ subiectuꝫ scientie supioris cōtrahat ad sbiectū scie inferioris ꝑ differētiā accidentalem. qꝛ si contraheret ꝑ differentiā essentialem: tunc ipsoꝝ esset eadē scientia: sicut totius ⁊ ꝑtis est eadē scientia. Tertia ꝯditio. q̄ talis differentia cōtrahēs nō sit causata ab illo superiori. Quarta cōditio. q̄ subiectū scie inferiorioris sit aliquid cōstitutū ex subiecto sciētie superioris cū aliquo addito: quod additū fatiat vnū ꝑ accidens cū illo superiori. Illud autem facit vnū per accidens cū altero quod predicat de illo contingēter.

Sciendum secundo. q̄ quar-

tus tractatus in quo determiat arestotiles de demōstratione qꝛ est: que facit scire min⁹ ꝓprie: cōtinet duo capitula. In quoꝝ primo ponit differentiā inter demonstrationē propter quid ⁊ qꝛ est in eadē scientia. ⁊ cōtinet sex cōclusiones. In quarū prima inuit vnā diuisionē demonstrationis per diuisionē ipsius scire quod ē effectus ei⁹. Nā sicut est quottā scire propter quid ⁊ aliud ē scire qꝛ est: Ita alia est demōstratio propter qd ⁊ alia qꝛ est. Hāc diuisionē inuit are^tes in prima cōclusiōe huius capituli: que ē hec. Demonstratio qꝛ est et propter qd differūt dupliciter in eadē sciētia. Primo qꝛ demōstratio ꝓpter quid procedit ex imediatis: ⁊ accipit propriā cām ⁊ adeqtaꝫ

conclusiōis. Sz demōstratio qz est ꝓcedit ex mediatis: eo qꝫ ꝑ medio accipit causā remotam vel effectū tā ꝙuertibilē q̃z nō ꝙuertibilez Scōo dr̄nt. qz demōstratio ꝓpter qd ꝓcedit ꝑ causaz ĩmediatā et ꝙuertibilē. Sz demōstratio quia est ꝓcedit ab effectu. qz nihil ꝓhibet eoꝝ q̃ ꝑdicant effectū esse notiorē sua causa ideo per talē effectū ꝓtingit demōstrare causam qz est. Scōa ꝙclusio tāgit vnū exemplū de demōstratōe qz est: q̃ fit ꝑ effectū ꝙuertibilem. vt oē nō scintillās est ꝓpe. planete erratice nō scintillāt. g̃ planete erratice sunt ꝓpe. qꝫ autē ista demōstratio nō fit ꝓpter qd: Probat arestoteles. qz nō ꝓcedit per causaz. non enim ex eo qꝫ non scintillāt ꝓpe sūt: sz ꝓpter illud qꝫ ꝓpe sunt nō scintillāt. Tertia cōclusio tāgit vnū documētū ad ꝙuertēdū illam de mōstratōez in vnā demōstratōez ꝓpter quid. et est hec. Si medium fiat a ꝓ extremitas et ecōtra: tūc erit demōstratio ꝓpter qd: sic arguēdo. quicqd est ꝓpe nō scintillat. Sz planete sunt ꝓpe. g̃ planete nō scintillāt. Ibi ē demōstratio ꝓpter qd: qz ꝓcedit ꝑ causaz ꝑmā Quarta ꝙclusio tāgit z m exēplū ad idē: qd ē istud. Quicqd augeꝫ circulariꝫ est circulare. luna augeꝫ circulariꝫ. g̃ est circularis. ibi enī est demōstratio qz est ꝓcedens ꝑ effectū. Sz si mediū fiat maior extremitas et ecōtra: tunc erit demōstratio ꝓpter qd: sic arguēdo: quicqd est circulare augeꝫ circulariꝫ. luna est circularis. g̃ augeꝫ cir r. Ibi est demōstratio ꝓpter qd ꝓcedēs ꝑ causaz. nō enim ꝓpter augmēta: B est qz augeꝫ circulariꝫ iō circularis ē sz qz circularis est: iō augeꝫ circulariꝫ. Addit arestoteles qꝫ ex eis ꝑt fieri demōstratio qz ē ꝑ effectū nō ꝙuertibilē: si tñ talis effect ꝓ sit notior sua causa. Quinta ꝙclusio ē hec. qñ mediū extra poniꝫ tūc est causa remota: et nō est demonstratio ꝓpter qd: sz qz est. eo qꝫ causa remota non est ꝓpria causa. Quā ꝙclusionez declarat exemplo: sic arguendo. oē respirās est aial: paries nō est aial. g̃ paries nō est respirans: ibi enim est demōstratio qz est ꝓcedens ꝑ causam remotā: et nō ꝑ causaz ꝓpriā et ĩmediatā. qz si nō ē animal sit causa ĩmediata huius qd est nō respirare seq̃reꝫ qꝫ esse aial esz causa respirādi. ꝙñs. est fl'm. ꝙñaz ꝑ bat arestoteles ꝑ duas regulas. Prima. si negatio sit cau'a ipsius nō ē: etiam affirmatio est causa ipsius esse. sic recipere calida et frigida sine mensura est causa nō sanādi: ita recipere calida z frigida cum mēsura est causa sanandi. Scōa regula. si affirmatio est causa ipsius esse: et negatio erit causa ipsius nō esse et intelligunt̃ due regule intermis ꝙuertibilibus tantū. Sexta cōclusio ꝑdicta demōstratio debz fieri in scōa figura: sic arguēdo. quid qd respirat est aial. paries non est animal. g̃ paries nō respirat. Et ratio huius est. qz medium se habet ad maiorē extremit: tē fm excellentiā .i. fm excessum: ideo potest ꝑdicari de maiore et ꝑ ꝙñs erit dispositio z e figure. Et est illud medium remotū: sicut erat mediū anatharsidis qui ꝓbat qꝫ insitis non sunt sibilatores: eo qꝫ ibidem nō sunt vites. Dicebat enim qꝫ non habere vites erat causa hui ꝓ qó est ibi nō esse sibilatores: q̃ causa est multum remota, nam causa fistulatōis est lasciuia mētis Sed lasciuie mentis causa ē dilatatio sanguinis et spirituū ad singula membra. huius autem dilatatōis causa est calor vini: z causa vini est vitis. ideo habere vites est causa valde remota sibilationis.

Sciendus tertio qz circa hūc

textum incidunt ōtuor difficultates. Quarus prima est. vtrum ꝑ effectū non ꝙuertibilē possit fieri demonstratio: Respondeꝫ per vnam distinctionem: q̃ est hec. Demonstrationem fieri per effectum non cōuertibilem potest intelligi ōdupliciter. Primo qꝫ mediū excedat minorē: et conuertaꝫ cū maiore. et sic bene fit demonstratio: arguendo sic. quicqd nō scintillat est prope. luna non scintillat. g̃ est ꝓpe Scōo potest intelligi qꝫ medium excedatur a minori extremitate. et sic bene fit demonstratio ꝑticularis: sic arguendo. quicqd nō scintillat est ꝓpe. stella nō scintillat. g̃ stella est ꝓpe. Tertio potest intelligi qꝫ medium excedatur a maiori extremitate. et sic bene fit demōstratio: sic arguendo. quicqd moueꝫ motu ꝑgressiuo habet animā sensitiuā: Sed aial mouetur motu ꝑgressiuo. g̃ animal habet aiam sensitiuam: Quarto potest intelligi qꝫ mediū excedat maiorem extremitatez et tunc nunq̃z potest fieri demonstratio. quia effectus ꝓcedens ex pluribus causis non potest alterā illarum concludere. Scōa difficultas vtrus iste due regule sint vere. Si affirmatio est causa affirmationis: negatio erit causa negationis Scōa regula. si negatio sit causa negationis et affirmatio est causa affirmationis. R̄ñdetur ꝑ talem distinctionē. quia iste regule possunt exponi duplicē. Uno modo logicaliꝫ: et tūc ꝑma tantū valet sicut ista. Si ab aliqua ꝓpositione affirmatiua sequaꝫ aliqua propositio affirmatiua: tunc a negatiā ꝑdicēte aficedēti seqniꝫ negatiuā cōtradicens cōsequenti. Sē

sus scde regule Si a negatiua sequat alia negatiua tunc ab affirmatia cõtradicente antecedenti sequit affirmatia ꝓdicens ꝓnti. Et tunc iste regule solũ tenent in terminis ꝓuertibilib⁹ q: si argueret in terminis nõ conuertibilib⁹: tũc ꝓmitteret fallacia ꝓnntis: arguendo a destructione antis ad destructionem ꝓntis. Alio mõ possunt exponi dicte regule phisicalit: et tunc sensus ꝑme est. Si aliqs effect⁹ positiu⁹ causat ab aliqua causa positiua: tũc effect⁹ negatiu⁹ sibi oppositus causat a causa negatiua ꝑoꝛi cause opposita. vt si sanitas causat a cõmensuratione calidoꝝ z frigidoꝝ: ita nõ sanitas siue egretudo causat ab incõmensuratõe calidoꝝ z frigidoꝝ. Tertia difficultas vtruꝫ de eadẽ ꝓclusione possum⁹ bñe demõstratões q: est et ꝓpter quid. Respondet q sic: in diuersis scis ꝑ diuersa media: et etiam in eadẽ scia: licet non ꝑ idem mediũ: sꝫ ꝑ diuersa. vt hec est demõstratio q: est. paries nõ est aial q̃ non respirat. Sꝫ si ar² sic paries nõ habet pulmonẽ. q̃ non respirat. ibi est demõstratio ꝓpter qd. Quarta difficultas. quid est scintillare. Rñdetur ab aliquibus q est extra se ad modũ ignis. vere vel appaent ignẽ emittere Sꝫ hoc non videt verũ q: planete (cum sint magis luminosi) magis apparẽt extra se ignẽ emittere. ideo ꝓ: alit q scintillatio est apparens tremoꝝ rei visẽ. nã qñ res videt de ꝓpe sub maioꝝ angulo videt: et eam põt vis⁹ subtili⁹ appꝓhẽdere et de ea iudicare: qñ vero videt res a longe: tũc sub minoꝝ angulo apparet: nec visus subtilit potest iudicare de tali re visa. Ideo in visu generat quidã tremoꝝ spirituũ visibiliũ. ideo stelle fixe q̃ valde distant a nobis apparent scintillare .i. tremere. Sꝫ planete q: min⁹ distant a nobis: in eoꝝ aspectu visus nõ calligat aut tremit: et ꝑ cõsequẽs hmõi planete nõ vident scintillare siue tremere.

Tertia difficultas

Quarta difficultas

Conclusio responsalis possibile est vnã scientiã alteri subalternari. patet

q: possibile ẽ q̃ due scie sic se habeãt ad inuicem q subiectũ vnius ꝓtineat sub sbiecto alterius ꝓtinentia vere sbalternatõis· q̃ possibile etiam est q vna scia alteri sbalternet.

Dubitatur primo vtrũ possit sciri ꝓpter quid: ignoꝛato q: est.

Pro responsõe supponit q arestoteles in z ° capitulo ponit ꝓꝛaꝫ inter demõstrationẽ q: est z ꝓpter quid in diuersis scis. Et ꝓtinet octo cõclusiones. Prima est hec. demõstratio q: est z demõstratio ꝓpter qd ꝓnt in diuersis scientiis: q: vnius est scire ꝓpter qd: alterius vero est scire q: est. Scda ꝓclusio quecunq: scie sic se habent q subiectũ vni⁹ ꝓtinet sb subiecto alterius: tunc vna speculat q: est: et alia speculatur ꝓpter qd. ꝑbat ꝓclusio ꝗtuoꝝ exẽplis. Primũ q: ꝑspectiua q̃ ꝑculat de magnitudie visuali ꝓtinet sub geometria q̃ ꝓsiderat de magnitudie absolute. Scdm exemplũ machinatia q̃ ꝓsiderat de edificatõe turrium et aliozũ edificiozũ. subalternat sceriometrie q̃ ꝓsiderat de edificatõe absolute siue de commensuratõe corpoꝝ. Tertiũ exẽplũ armonica id est musica: q̃ est de numero sonoꝝ: subalternat arismetrice q̃ est de numero absolute. Quartũ exemplũ: apparentia .i. scia naualis q̃ ꝓsiderat signa serenitatis et tempestatis in celo subalternat astrologie q̃ cõsiderat fit⁹ et motus astroꝝ. Tertia ꝓclusio quedã taliũ scientiaꝝ sunt vere. vni ⁿᵉ: q̃dam vero nõ. patet exemplarit ꝑma ps. q: astrologia apparẽtia armonica et musica q̃ est fm auditum non autẽ musica q̃ est de sonis humanis ille oẽs sũt vniuoce: et ꝓueniunt in vno nomie: et in vno nomis ratione. Sũt enim oẽs mathe ⁿᵉ scie: De scda ꝑte sꝫ de scis nõ vniuocis nõ exemplificat arestoteles. Quarta cõclusio sciaꝝ sensibilium et inferioꝝ z subalternaꝝ est scire q: est: sed mathematheca .i. superioꝝ et sbalternantiũ est scire ꝓpter quid. q: scie superioꝛes habent demõstrationes causales .i. principioꝝ scie inferioꝝ. Quinta ꝓclusio (q̃ est responsiua ad dubiũ) est hec. Contingit aliquoties ignoꝛare q: est: quando ꝑ scientiam superioꝝẽ scit ꝓpter quid. patet quia sicut se habet vl'e ad ꝑticulare: ita se habet ꝓpter quid ad q: est. Sed ꝓtingit sepi⁹ scire vl'e ignoꝛato ꝑticulari: ſic potest aliquis ꝓgnoscere q oiſmula est sterilis: et simul dubitare. vtruꝫ hec mula sit sterilis: et huius causa est. quia non applicat vniuersalẽ ad ꝑticulare. sic etiam qñ ꝓpter quid qõ se habet tanq̃ causa: non applicatur ad quia est. qõ se habꝫ tanqua effectus: tunc ꝓtingit scire ꝓpter quid: ignoꝛato quia est. Sexta ꝓclusio scientie subalternate mathemathece: differũt penes sbiectuꝫ a mathemathicis subalternãtib⁹. qua scientie mathematheci subalternate sunt de subiecto id est de aliquo contracto per aliquã conditionem: et vtuntur speciebus id est formalibus principiis: q̃ accipiunt a mathematheca: et q̃ contrahunt ad aliquam conditionẽ materiale Sed scientie mathemathece subalternantes sunt circa subiectum id est circa materiaꝝ siue circa aliquid cõtractũ ꝑ differentiã materiale

licet enim geometꝛ consideret de linea q̄ ē in subiecto et in materia: non tamen vt est in sb̄iecto· Septima cōclusio nedum ꝑ duas: sꝫ etiam tres scientias cognoscunt quia est et ꝓpter quid. patet qꝛ geometria est subalternās ꝑspectiue: et perspectiua ē subalternās respectu scientie de yride. Nā eadem cōclusio de qua scitur quia est in sciētia de yride: eadem scit ꝓpter quid aut simplicit et ꝑ habitū scie perspectiue aut sm̄ doctrinam .i. ꝑ habitū scientie superioris scꝫ geometrie. Octaua cōclusio diuersarum scientiaꝝ adinuicem nō sb̄alternatarū vna cognoscit quia est: et alia ꝓpter quid. patet. quia medicina et geometria non subalternant: et tamē medicine est scire quia ē de hac propositiōe ꝙ vulnera circularia tardius sanant: et ipsius geometrie ē scire ꝓpter quid: eo scꝫ ꝙ circulus est omniū figuraꝝ rectilinearum capatissim⁹: et est cuius latera magis distant. vt arguēdo sic. Illa vulnera quorum latera magis distant tardi⁹ sanantur. sꝫ vulnera circularia sunt huiusmodi g̃ tardius sanantur·

Dubitatur secūdo vtrū prima fignra maxime faciat scire.

Pro solutione supponitur ꝙ quintus tractatus continet duo capitula. Quorū p̄muꝫ continet vnam conclusionem: que est hec. p̄ma figura maxime fcit scire· ꝓbatur signo et tribus rationibus. Signum est istud. qꝛ scientie mathemathice: sic sunt arismetrica geometria et perspectiua faciunt suas demōstrationes ꝑ p̄mam figuram Ille autem fatiunt maxime scire. g̃ signum ē ꝙ p̄ma figura maxime facit scire. Prima rō quia in quacūqꝫ figura maxime fit sillogism⁹ ꝓpter quid illa figura maxime facit scire. Sꝫ in prima figura maxime fit sillogism⁹ ꝓpter quid. g̃ prima figura maxime facit scire: Aᵒʳ patet quia scire propter quid est maxime scire. Scd̄a ratio per quamcūqꝫ figuram potest venari qd̄ quid est illa maxime facit scire. Sꝫ solum per primā figurā potest venari qd̄ qd est. g̃ sola p̄ᵃ fiᵃ maxie facit scire. Maior pꝫ quia qd̄ quid est seu diffinitio aut est p̄ncipiū demonstratōis: aut cōclusio demōstrationis: aut tota demonstratio: positione differens. Minor patet quia qd̄ quid est .i. diffinitio p̄dicatur de eo cuius est vniuersalit et affirmatiue. Illius autem qd̄ quid est scientia ex affirmatiuis est· vt animal bipes p̄dicatur vniuersaliter et affirmatiue de homine. modo in secunda figura semper concludit negatiue. ergo in ea non potest concludi diffinitio de diffinito. Similiter in tertia figura semper cōcluditur particulariter. g̃ in ea nō potest concludi diffinitio de diffinito. tenet ꝯn̄a quia i° qd̄ qd̄ ē vl'm est. Tertia rō: illa figura q̄ sic se habet ad alias ꝙ alie indigent ea et ipsa non indiget alijs: illa maxime facit scire. Sed prima figura non indiget alijs: alie autem indigent ea. g̃ prima figura maxime facit scire. Minor patet quia per primā figuraꝫ p̄misse aliarum figurarum constipantur id ē condensantur et augentur donec ad imediatam veniant· Unde in proposito condensari est inter medium acceptū ⁊ extrema aliuꝫ accipere terminum imediatiorem pro medio. Sed augmentare est supra medium pre acceptum accipere plura alia media imediatiora.

Dubitatur tertio· vtruꝫ ista

sit imediata: nullum rationale est irrationale Pro dubio supponitur ꝙ arestoteles in scd̄o capitulo ostendit qualiter propositio negatia potest esse imediata. Et intendit quatuor cōclusiones. Prima est hec· sicut contingit a esse in b indiuidualiter et imediate: ita contingit a non esse b. indiuidualiter id est sicut est aliqua affirmatiua imediata: Ita est etiaꝫ aliqua negatiua imediata. patet quia imediata est illa que non habet medium per qd̄ possit demonstrari. Sed aliqua negatiua est h⁹modi g̃. Scd̄a cōclusio illa propositio dicit mediata cuius subiectū aut p̄dicatum vel ambo simul sunt in aliquo toto id est continēt sb̄ aliquo sicut species sub genere. Conclusio ꝓbatur tribus exemplis sm̄ tres partes eius q̄ in textu ponuntur ab arestotele in istis literis a. b. c. Sed pro maiori eminentia ponuntur alij termini. Primum exempluꝫ est illud. nulla substantia est qualitas. omnis homo est sb̄stantia. g̃ nullus homo est qualitas. Illa conclusio est negatiua et mediata. eo ꝙ subiectū eius est in toto qd̄ est substantia: inquo tamē non est hoc predicatum qualitas: cum sit q̄ttā totum. Secundum exemplum. oīs homo est substantia. nulla qualitas est substātia. g̃ nulla qualitas est homo. Ista conclusio est negatiua mediata. quia predicatum eius est in aliquo est toto: scilicet in substantia· non autem subiectum: sed ipsum est quottam totum. Tertium exemplum. nullum animal est color omnis homo est animal. ergo nullus homo est color. Ista conclusio est mediata. quia ei⁹ subiectum continetur sub aliquo toto: scilicet sub substantia. et predicatum continetur sub alio toto: qd̄ est qualitas. Tertia conclusio

J z

possibile est predicatum esse in aliquo toto in quo non est subiectuz et econtra. patet ex cordinationibus predicamentorum. quia illa q̄ sunt in diuersis cordinationibus non cōmutā tur a se inuicem: sicut illud ꝙ est in vna cordinatione sit in alia. qd̄ patet exemplo. quia istius negatiue mediate nullius homo ē q̄litas: subiectum est in vna cordinatione: scilicz incordinatione substantie: tunc predicatū est de eadem cordinatione vel non. Si nō habetur propositum: scz ꝙ subiectum ē in aliquo toto in quo non est predicatum. Si sic sequeretur ꝙ cordinatio in qua est hoc predicatuz qualitas erit in eadem cordinatione in qua ē hoc subiectum homo: ⁊ sic cordinatiōes erūt p mixte. hanc tamen conclusionem. ponit arestoteles in istis literis a. b. c. Quarta conclusio illa propositio negatiua dicit īmediata cuius nullum extremoꝝ est in toto. probatur ex opposito consequētis. quia si talis esset mediata tunc alterum extremorum esset in toto: qd̄ patet. quia vel talis vniuersalis esset negatiua demonstraretur in prima figura vl' in secunda. non autem in tertia cum in ea nō cōcludatur vniuersaliter. Si in p̄ma figura: tūc medium esset in toto. quia in prima figura sē p mior est affirmatiua. Si in scd̄a tūc necesse est alteram esse affirmatiuā. quia si vtraqz est negatiua non fiet sillogismus. si vero altera p̄missarum fuerit affirmatiua: tunc alterum extremorum esset in toto. hoc supposito. Respōdetur ad dubium per distinctionem. quia duplex ē negatiua īmediata. quedam est falsa: que fit per negationem superioris de inferiori. Alia est īmediata vera: ⁊ illa fit duob⁹ modis. Primo quādo neutrum extremorum est in toto. vt nulla substantia est qualitas. Alio quando vtrumqz extremorum est in toto: dū modo illa extrema sint due differentie īmediate ex opposito diuidentes aliqd̄ gen⁹. vt nullum irrationale est rationale.

Ad rationes ante oppositū

Ad primam dicitur ꝙ non licet demonstratorem descendere de vno genere in aliud simpliciter: tamen potest descendere de vno genere in aliud qd̄ est idem simplicit̄ et qd̄āmō sicut sunt subiecta subalternantis et subalternate. Ad scd̄am dicitur ꝙ licet due scientie non subalternentur sibijnuicem denominatione intrinseca et formali: bene tamen subalternantur denominatione extrinseca et obiectiua. Ad tertiam dicitur ꝙ maior est intelligenda de parte subiectiua vel integrali: nō autem de parte in modo.)

Queritur vndecimo: vtruz

deficiente nobis aliquo sensu: sit necesse deficere scientiam sui proprij sensibilis. Et videtur ꝙ ñ. qz destructo sensu adhuc possunt remneere species sensibiles in memoria. ergo adhuc potest habere scientia illius sensibilis Scd̄o arguitur sic. scientia est vniuersalis: q̄ cognoscuntur per intellectum et non per sensum: ergo destructo sensu non est necesse scientiam sensibilis illius sensus destruere. Tertio sic sensus est causa per accidens scientie. ergo ipso destructo possumus habere scientiam. tenet consequentia quia causa per accidens est qua destructa nihil minus est effectus: In oppositum est aresto.

Sciendum primo ꝙ pro declaratione terminorum ponuntur quatuor distinctiones.

quarum prima est hec. Sensus potest capi dupliciter. Uno modo pro actu sentiendi. et sic non capitur hic: Alio modo pro pontentia sensitiua. et sic capit̄ hic. Secūda distinctio. sensus potest dupliciter deficere. Uno modo a natiuitate. ⁊ sic non capitur hic Alio modo post natiuitatem et hoc tripliciter Uno modo postquam accepte sunt species sēsibiles. et sic non capitur hic. Alio modo antequam sint accepte alique species sensibiles. ⁊ sic capitur hic. Tertia distinctio. duplex est est sensibile quottam est per se. et de illo ē h̄ ad propositum. aliud est per accidens. et de illo non est hic ad propositum. Quarta distinctio. duplex est sensibile per se. quottam ē proprium. et de isto est hic ad propositum. Aliud est cōmune et de illo non est ad propositum. Nec valet instare de substantijs separatis: que sine sensu rerum sensibiliuz habēt scientiam. de illis etiam de quibus habemus scientiam sine earum sensatione. quia substantie separate propter sui simpliatez et perfectionem non indigent ministerio sensus: intelligendo ergo sine sēsatōe de reb⁹ sēsibi⁹ hñt v̄am ⁊ certam notitiaz. Similiter habem⁹ cognitionem de substantijs separatis quantū ad conceptum eorum proprium et quittitatiuum: tamen ille conceptus non est simplex de quo potissime intelligitur questio: scilicet ꝙ deficiente nobis aliquo sensu in principio natiuitatis impossibile est nos h̄re cognitionem distiuctam et simpliciter de sensibilibus illius sensus.

Sciendum secundo q̃ sext⁹: tractatus in quo determinat arestoteles de sillogismo ignorantie: qui generat deceptionē siue errorem: et continet duo capitula. In q̃z primo ostendit quomodo causat̃ in nobis ignorantia praue dispositionis. et continet quatuor partes. Quarum prima continet quatuor conclusiones. Prima conclusio tangit q̃tuor suppositiones. quarum p̃ma est hec. Deceptio facta per sillogismum ignorantie qui p̃cedit ex oppositis p̃ncipiorum non est ignorantia fm negationem: sz ignorantia fm dispositionem. Scḋa suppositio ignorantia p̃ue dispositionis est duplex. q̃dam est eorum que sunt primorum p̃ncipiorum. Alia est eorum que non sunt p̃morum .i. conclusionū. Tertia suppositio ignorantia p̃ue dispositionis ē duplex· quedam est simpler: q̃ fit simpliciter opinando aliquid esse vel non esse. Alia fit p sillogismum: quando opinio ipsius esse vel non esse generatur in nobis p aliquam rōez aut sillogismum. Quarta suppositio. ignorantia simplex: et ignorantia facta per sillogismum adinuicem differunt. quia p̃ma solū fit vno modo: scilicz opinando aliquid esse vel non esse· sz scḋa fit multis modis: vt infra declarabitur. Scḋa conclusio. si sit aliqua vniuersalis negatiua imediata et vera: tunc si aliquis sillogiset suum cōtrarium p aliq̃ medium ipse erit deceptus p sillogismum ignorantie. Tertia conclusio vniuersalis affirmatiua imediata et falsa potest concludi per sillogismum ignorantie tribus modis. Primo ex ambab⁹ in toto falsis: vt deducit arestoteles in literis. Potest tamen deduci interminis. vt oīs quantitas est qualitas. omnis substantia est quantitas. g̃ omnis substantia est qualitas. Scḋo ex maiore vera et minore falsa in toto. vt oīs quantitas discreta est qualitas. omnis substātia est quantitas discreta. g̃ omnis substantia est quātitas. Et addit arestoteles q̃ potest sillogisari ex minore vera. quia cum conclusio sit imediata: eius subiectum non est in toto. Sed si minor sit affirmatiua et vera significat subiectum esse in toto: q̃ tamen non est. ergo minor semper erit falsa. Tertio potest sillogisari ex ambabus impre falsis. Sed hoc si deducit arestoteles. potest tamē sic deduci. oē perfectum est substantia. omnis quantitas ē perfecta. g̃ omnis quantitas est substantia. Quarta conclusio vniuersalis affirmatiua imediata et falsa solum potest sillogisari in p̃ma figura. Sed vniuersalis negatiua falsa z mediata potest sillogisari in prima figura et in secunda figura.

Sciendum tertio q̃ circa hūc tertum incidunt quatuor difficultates. Prima difficultas est hec. Utrū ignorantia sit qd priuatiuum vel positiuum. Respondet p distinctionem. quia duplex est ignorantia. q̃dam est ignorantia negationis: q̃ ē simplex negatio seu carentia scientie in subiecto aptonato sicut cum aliquis nullam penitus habz cognitionem de re. vt puer nondum habens vsum rationis. et talis ignorantia non est pura negatio. quia lapis non ignorat: sed est carētia scientie cognoscendo subiectum in aptitudie ad illam. Alia est ignorantia p̃ue dispositionis. et est habitus erronius: quo assentimus oppositis p̃ncipiorum vel cōclusioni demonstratiōis. et sic ignorantia est quid positiuum. Scḋa difficultas quomodo opponitur ignorantia scie. Respondetur q̃ ignorantia pure negatōis oppōit solū p̃uatie scie. sz ignorantia p̃ue dispositionis opponitur ꝯrie scientie: cum sit quidam habitus erronius positiu⁹: in prima specie qualitatis reponibilis. Tertia difficultas cui contrarie opponitur ignorātia praue dispositionis· Respondet per distinctionem. duplex est ignorantia praue dispositionis quedam est qua aliquis assentit oppositis principiorum. et talis notitia opponitur contrarie notitie principiorum. Alia est qua quis opinatur seu minus assentit opposito conclusionis: et ista est opposita contrarie notitie cōclusionis: q̃ proprie dicitur scientia. Quarta difficultas quomodo causatur in nobis ignorantia praue dispositionis. Respondetur q̃ duplicit p̃t in nobis causari. Uno mō simᵗ quando scilicet aliquis estimat vel opinat oppositum alicuius principij vel conclusionis sine aliquo ductu rationis. Alio modo quando opinatur vel assentit oppositis principiorum vel conclusionis propter aliquaz raticnē quā nescit dissoluere.

Conclusio responsalis deficiente aliquo sensu: necesse est deficere scientiam proprie et per se sensibilis illi⁹ sens⁹. q̃ omnis cognitio intellectiua dependet ex cognitiōe sensitiua· ergo potentia sensitiua destructa: destruitur cognitio intellectiua.

Dubitatur primo. vtrū vniuersalis negatiua et imediata et falsa possit cōcludi per sillogismum ignorantie. Pro solutiōe supponitur q̃ arestoteles in secunda parte huius capituli docet concludere vniuersalē negatiuam imediatam et falsam per sillogis-

mum ignorantie. et intendit tres conclusiões quarum. Prima est hec. vniuersalis negatiua imediata et falsa potest in prima figura trib⁹ mõis sillogisari. Primo ex ambab⁹ falsis: sic declarat arestoteles in literis. potest temẽ sic deduci interminis. nulla sba incorporea ẽ sb stantia. oĩs substãtia corporea est sba incorporea. g̃ nulla substantia corporea est substãtia. z° ex maiore falsa et minore vera sic: n^m corp⁹ est substantia. omne corporeum ẽ corpus. g̃ nullum corporeum est substantia. Tertio ex maiore vera et minore falsa. vt nulla q̃litas est substãtia. omne corpus est qualitas. g̃ nullum corpus est substantia. Scda cõclusio vniuersalis negatiua imediata et falsa nõ potest in secunda figura concludi ex ambab⁹ in toto falsis. patz quia si ambe sint in toto false: tunc sue contrarie erunt vere. mõ ex suis contrarijs potest in alio modo inferri conclusio eadem: et sic ex veris demonstratiue seq̃retur falsum. Tertia conclusio. vniuersalis negatiua imediata et falsa potest in secunda figura trib⁹ modis sillogisari. Primo ex ambabus in parte falsis. vt nulla substantia ẽ alba. omne corpus est album. g̃ nullum corp⁹ est substantia. Scdo ex maiore vera et minore falsa. vt nullum corpus est incorporeum. omne corpus animatum est incorporeum. g̃ nullum corpus animatum est corpus. Tertio ex maiore falsa et minore vera. vt nullum corpus est substantia. omne corpus animatum ẽ substantia. ergo nullũ corpus aĩatũ ẽ corp⁹.

Dubitatur secũdo vtrũ vniuersalis negatiua mediata et falsa concludatur per sillogismum ignorantie.

Pro solutione supponit̃ q̃ arestoteles in tertia parte huius capituli ostendit quomodo potest vniuersalis negatiua mediata et falsa concludi per sillogismuz ignorantie: tam in prima q̃z in secunda. Et intendit quinqz conclusiones. quarum Prima est hec. vniuersalis negatiua mediata et falsa per medium proprium non potest in prima figura concludi ex ambabus falsis: tamen potest sillogisari ex maiore falsa z minore vera. probat arestoteles premittendo diffinitionem medij proprij. Mediuz proprium ẽ per quod fit contradictionis sillogism⁹ id est sillogismus scientie est contradictorius sillogismo ignorantie. Tunc sic probat̃ conclusio. quia in sillogismo ignorantie capitur contraria maioris sillogismi scientie: et seruatur eadem minor. ergo sillogismus ignorantie p medium proprium fit ex maiore falsa et minore vera. Et posset sic interminis deduci. nullum animal est substantia. omnis homo ẽ animal. ergo nullus homo est substantia. Secunda conclusio. vniuersalis negatiua mediata et falsa: eodem modo sillogisatur per medium non proprium sicut medio proprio: dũ modo tale medium predicetur vniuersaliter de minore extremitate: et maior vniuersaliter de eo: sicut deducit in literis. Tertia conclusio. vniuersalis negatiua mediata et falsa potest sillogisari per medium extraneum ex ambabus falsis. vl' ex maiore vera et minore falsa: et non econtra. Exemplsim primi. vt nullus lapis est substantia. omnis hõ est lapis. ergo nullus homo est substantia. Exemplum secundi. vt nulla qualites est substantia. omnis homo est qualitas. grgo nullus homo est substantia. Tertiam partem probat arestoteles. quia medium extraneum non potest predicari de minore extremitate. ergo minor ꝓpositio non potest esse vera. Quarta conclusio. vniuersalis negatiua mediata et falsa nõ potest in secunda figura sillogisari ex ambabus in toto falsis. patet quia tunc contrarie ipsarum essent vere: ex quibus sequeretur eadem conclusio: licet non in eodem modo. Quinta conclusio. vniuersalis negatiua mediata et falsa non potest in secunda figura sillogisari ex altera vera et altera falsa. quacũqz indifferenter existente falsa. Exemplũ q̃n minor est falsa. vt omne animal est substantia. nullus homo est substantia. ergo nullus homo est animal. Exemplum quando econtra. vt nullum animal ẽ substantia. omnis homo est substantia. g̃ nullus homo est animal Consequent̃ in q̃rta pte docet cõcludere vl'z affirmatiuã mediatã falsaz: ponẽdo tres ꝯclusiões. Pria. vl'is affirmatia medi^ta z fl'a ñ pt sil^ri p mediũ ꝓpriũ ex ambab⁹ fl'is: sz tñ ex maiore fl'a et miore ṽa. patz qz eadẽ mior remanz in vtroqz sil^mo: scz scie z ignorãtie: et maior mutat̃ incõtrariã suã. Scda con°. eodẽ mõ sillogisat̃ vl'is negatia ĩme^ta et fl'a p mediũ alteri⁹ cordiationis: dũ° tl'e mediũ sit sil'e ꝓprio medio. vt arguẽ° sic. oĩs color est al'. oĩs albedo ẽ color. g̃ oĩs albedo ẽ aĩal. Conclusio tertia. vl'is affirmatiua me^ta z fl'a pt sil^ri p mediũ extraneũ trib⁹ mõis. Prio ex maiore ṽa et miore fl'a. vt oĩs lap̃ ẽ inaĩatus. oĩs hõ ẽ lap̃. g̃ oĩs hõ ẽ inaĩat⁹. z° ex ãbabus fl'is: vt oĩs scia ẽ al'. oĩs linea est scia. g̃ oĩs linea ẽ al'. 3° ex maiore fl'a et minore vera. vt omnis scientia est animal. omnis musica est scia: g̃ oĩs musica est aĩal. Extra textum dicit̃

q̃ medium ꝓprium est illud p qõ in vero sil mo scie põt sil et cõclusio op ta conclusioni sillo de per sillogismum ignorantie: siue illud mediũ sit eiusdem cordinationis cum extremis siue non. ⁊ est medium tam in sillogismo scientie q̃ ignorantie. Sed medium nõ proprium simile tamen proprio est medium alterius p̃dicamenti: quod tamen vniuersaliter predicatur de minori: ⁊ de quo predicatur vniuersaliter maior. Sed mediuꝫ extraneum est quod vere potest negari de vtraq̃ extremitate.

Dubitatur tertio. vtrum sine actu sentiendi possit haberi scientia.

Pro solutione supponitur q̃ arestoiles in scõ capitulo ostendit vnam causam ignorantie pure negationis: que prouenit ex defectu alicuius sensus. Et intendit vnicam conclusionem que est hec. qꝫ si aliquis sensus defecerit: necesse est scientiam sensibilis illius sensus deficere. Patꝫ quia cum sensus sit singularium ideo defiticte sensu defitiat singularium apprehensio: ⁊ cum defecerit singularũ apprehẽsio defitiet inductio que fit ex singularib⁹: defitiente autem inductiõe deficit vniuersale. qꝫ impossibile est vniuersalia speculari sine inductione: neq̃ etiã inductionem sine sensu. defitiente autem vniuersali deficit demonstratio: cum demonstratio procedat ex vniuersalibus nõ: defitiente autem demonstratione deficit scientia que per demonstrationem acquiritur. ergo de primo ad vltimum: defitiente sensu: necesse est scientiam proprij sensibilis illius sensus deficere. tenet consequentia. qꝫ omne quod addiscimus aut inductiõe aut demonstratione addiscimus.

Ad rationes ante oppositum

Ad primam dicitur q̃ soluta est in primo notabili. Ad scõam dicitur concedendo antecedens: ⁊ negando consequentiam. qꝫ ly vniuersalia cognoscantur per intellectum ⁊ non per sensum: tamen cognitio vniuersalium dependet ex cognitione sensitiua singularũ.
Ad tertiam dicitur q̃ duplex est causa per accidens: quedam est que nihil facit ad productionem sui effectus. vt album per accidẽs domificat. Alia est causa per accidens sine qua non: ⁊ talis necessario requirit ad productionem effectus: cuiusmodi est sensus respectu scientis.

Queritur duodecimo: vtrũ in demonstrationibus sit processus in infinitum.

Et videtur q̃ sic. qꝫ demonstratiões possunt augeri in infinitum sumẽdo in post vel ad latus: vt dictum est in isto primo. ergo est processus in infinitum in demonstrationibus Scõo sic. Primorum principiorum est demõstratio. ergo est in demonstrationibus processus in infinitum. Antecedens patet. qꝫ principiorum est scientia. ergo eorũ est demonstratio. tenet consequentia qꝫ scire est per demõstrationẽ intelligere. Tertio sic. De demonstratione est scientia: ⁊ non per seipsam. ergo per aliam demonstrationem. ⁊ per cõsequẽs in demonstrationibus est processus in infinitum. In oppositum est pbs.

Sciendum primo. q̃ vt vult linconiensis.

Iste tractatus sicut ⁊ precedens non est de complemento huius scientie: sed solum de bonitate sciẽtie. Ideo breuiter pertractãdo diuiditur in quatuor capitula. quorꝫ primum habet duas partes. In prima pmittit quatuor suppositiones. quarum prima est hec. Omnis sillogismus constat ex tribus terminis. Scõa suppositio. conclusio affirmatiua sillogisatur ex duabus affirmatiuis: ⁊ conclusio negatiua sillogisatur ex vna affirmatiua ⁊ altera negatiua. Tertia suppositio. ex trib⁹ terminis in sillogismo demonstratiuo fiunt due propositiones: que sunt principia demonstrationis. Quarta suppositio. sillogismus demõstratiuus ⁊ dialeticus tripliciter differũt. Primo qꝫ sillogismus dialeticus solum generat opinionem. ideo solum procedit ex probabilibus: nec demonstrat propositiões mediatas eas reducendo ad imediatas. Sed demõstratiuus qui generat veram scientiam debet p̃cedere ex imediatis. ideo si sibi proponat aliqua propositio mediata: eam demõstrat quousq̃ ad aliam imediatam pertingerit. Scõo qꝫ sillogismus demonstratiuus non procedit ex his que predicantur fm accidẽs. sed bene dialetic⁹. Exquo infert q̃ predicatorum quedam predicantur fm se. quedam ho fm accidens. ⁊ hoc dupliciter. Primo quãdo subiectum predicatur de accidente. vt albũ est homo. Scõo duando accidens predicatur de sb̃iecto. vt homo est albus. Illa autem que neutro modo predicantur: per se predicantur. In scõa parte huius capituli mouet arestoiles tres questiones. quarum prima est: Dato infimo. i. subiecto. vtrum sit processus in infinitum sursum ascẽdendo in predicatis illi⁹ subiecti. Scõa qõ: Dato supremo p̃ to vtꝫ sit p̃cessus i infinitum deorsum descẽdẽdo in sb̃iectis illi⁹ p̃ ti. Et sb̃dit dr̃aꝫ inter illas duas questiões.

qꝛ p̄ma incipit ab infimo subiecto et termiat ad supremū p̄dicatū. Sed 2ª incipit a sup̄mo p̄ᵗᵒ ⁊ terminat ad infinitū sb̄iectū: Tertia qō est hec. Utrum extremis existentibus finitis: sit possibile media esse infinita. In tertia parte ponit duas conclusiones. Quarū prima est hec. Iste questiones eque possunt moueri in negatiuis sicut in affirmatiuis. Scd̄a cōclusio. Iste questiones nō possunt moueri in terminis conuertibilibus. ergo in ipsis nō est supremum: aut infimum principiuꝫ: nec vltimū

Sciendum secundo. qꝛ in hoc

scd̄o capitulo soluit primo tertiam questionē que ex duabus primis dependet. Et continet quatuor conclusiones. Quarum prima ē hec. Extremis existentibus finitis: impossibile est media esse infinita. Patet qꝛ si extrema sint finita: tūc ꝯtingit vnum predicari de alio. Sed si media sint infinita non posset vnum de alio predicari: cum non cōtingat infinita pertrāsire. ergo extremis existentibus finitis: impossibile est media esse infinita. Scd̄a cōclusio tangit solutionem cuiusdam obiectionis. Nā posset aliquis dicere qꝛ predicta ratio supponit extrema esse coniūcta cum aliquo mediorum: quod falsum est. qꝛ cum media sint infinita: inter vnum extremum ⁊ aliquod mediū sunt infinita media. Respōdet arestotiles qꝛ nihil differt an illa media sint cōiuncta. qꝛ siue sint coniuncta siue nō: cum ipsa media sint infinita: nunq̄ꝫ contingit vnum extremū predicari de alio. Tertia conclusio. si sit status in affirmatiuis: etiam erit status in negatiuis Probat arestotiles inductiue in omni figura Primo in prima. qꝛ in prima figura cōclusio negatiua ostenditur ex maiore negatiua ⁊ minore affirmatiua. Sed si in illa affirmatiua sit dabile primum de quo predicatur predicatū etiam erit dabile primum a quo in negatiua primo remouetur predicatum. ergo si sit statꝰ in affirmatiuis: etiam erit status in negatiuis sicut declarat arestotiles in terminis nō significatiuis. Et potest sic declarari ꝑ terminos significatiuos. vt si hec conclusio negatiua: nullus homo est quantitas: concludatur in p̄ma figura: per hoc medium corpus: arguēdo sic. nullum corpus est quantitas. omnis homo ē corpus. ergo nullus homo est quātitas. huiꝰ sillogismi maior est mediata: que iterum potest probari in prima figura: assumēdo aliud medium: de q̄ prius vniuersaliter negat q̄nᵉ ⁊ quod affirmatur de corpore vniuersaliter: qd̄ medium sit substātia: ⁊ arguatur sic. Nulla substantia est quantitās: oē corpus est substantia. ergo nullum corpus est quantitas. Ex quo supra substantiam non est sumere aliqd̄ superius quod vniuersaliter ⁊ affirmatiue verificetur de substantia: relinquitur qꝛ est statꝰ tam in affirmatiua q̄ꝫ in negatiua. Et consimiliter deduci potest in aliis duabus figuris. Quarta conclusio soluit quandam obiectiōeꝫ posset enī aliquis dicere: qꝛ licꝫ sit statꝰ in eadem figura: est tñ processus in infinitum demonstrando ideꝫ in diuersis figuris. Ad hoc respondet arestotiles qꝛ quelibet illarū figurarum per se sumpta est finita. ergo etiam si sint simul sumpte non possunt esse infinite. tenet consequentia. qꝛ finita finities sūpta non possunt esse infinita.

Sciendum tertio. qꝛ tertium

capitulum in quo arestotiles ostendit esse statum insursum ⁊ deorsum per rationes logicas continet tres partes. Quarum prima continet talem cōclusionem. In predicatis essentialibus que predicantur de suis subiectis in eo qd̄ quid est: necessario est status. Probat. qꝛ nisi sic: sequeretur qꝛ nihil contingeret diffiniri neqꝫ diffinitionem alicuius cognoscere quorum vtrūqꝫ est inconueniēs. Patꝫ tamen consequentia qꝛ in diffinitione alicuiꝰ debent capi quecūqꝫ de eo predicantur in eo qd̄ qd est. Sed si huiusmodi predicata sint infinita non poterunt simul omnia accipi. qꝛ infinita non est pertransire. ergo necesse ē finiri in eo qd̄ quid est predicata. Et vltra si in predicatis sursum ascendendo sit status: videtur etiā qꝛ in ipsis deorsum descendo erit status. In secūda parte premittit quinqꝫ suppositiōes valentes ad declatiōeꝫ sui propositi. Prima suppositio est hec. Eoꝝ que predicantur quedam predicantur s̄m se: quādo scilꝫ subiectum s̄m se totum ⁊ nō gratia alterius subicitur respectu sui accidentis. vt dicendo homo est albus Alia v̄o predicantur s̄m accidens: quando. s. subiectum non s̄m se totum: sed ratione vniꝰ partis sui significati cui adiacet alia ꝑs significati subicitur in propositione. Et hoc contingit dupliciter. Uno modo quando subiectuꝫ predicatur de suo adiacente. vt album est lignum. Scd̄o modo quando predicatur accidens de accidente. vt dicendo album ambulat. Hec suppositio sic declaratur. Naꝫ in hac ꝓpōne: lignū est albū: B subiectum lignū s̄m se totū subicit huic p̄ᵗᵒ albū: qꝛ sensus est qꝛ lignū est subiectū: qd̄ vere factū est album. iō dicitur ista p̄dicatio s̄ᵐ se. Sed in hac ꝓpōne

Album est lignum: Hoc subiectum albū: non
fm se totum: sed solum ratione materialis si-
gnificati: cui adiacet suum significatū forma-
le: subicitur respectu illius predicati lignum.
vt sit sensus: Aliquid cui accidit esse album ē
lignum. Similiter cum dicitur: album ambu-
lat. hoc subiectum album ratione sui signifi-
cati materialis subicit huic predicato ambu-
lat: vt sit sensus: aliquid cui accidit esse albuz
ambulat. In his duobus modis dicuntur pre
dicata de suis subiectis predicari fm accidēs
Scda suppositio. exquo nomina significāt ad
placitum: ideo pro declaratiōe principalis cō
clusionis huius capituli possunt nomia impo
ni: vt solum illud dicatur predicari quod pre
dicatur fm se ⁊ non fm accidens. Patz. qz in
declaratione principalis conclusionis huiꝰ ca
pituli accipit predicatio vt ordinat ad demō
strationem. Sed in demonstratione tm̄ inue-
niuntur predicationes fm se ⁊ nō fm accidēs
ideo in eadem probatione tm̄modo debet ac
cipi predicatio fm se. Tertia suppositio. pre-
dicatorum fm se quedam predicantur p mo-
dum substantie. quedam vo per modū quan
titatis aut qualitatis: aut alicuius aliorum p̄-
dicamentorū. Et addit q̄ vniuersaliter quan-
do predicatur vnum de vno: simpliciter ibi ē
predicatio. per quod excluditur predicatio in
qua predicātur plura de vno. qz in tali predi-
catione predicatū potest simul esse quid ⁊ q̄-
le. vt dicendo sortes est homo albus. Quarta
suppositio. illa que predicantur in eo q̄ quid
est siue per modū substantie differunt ab his
que predicantur per modum quantitatis aut
qualitatis ⁊ sic de aliis. Patet. qz illa que pre
dicantur in eo q̄ quid est: sunt illud totuz qd̄
vere est. i. dicunt totam essentiam subiecti: si-
cut diffinitio. aut sunt aliquid illius quod ve-
re est. i. dicunt partem substantie vel essentie
illius de quo predicantur: sicut genus ⁊ diffe
rentia. Sed predicata accidentalia non signi
ficant aliquid pertinens ad essentiam subie-
cti. sed aliquod accidentale subiecto. vt cum
dicitur homo est albus: album nec est totum
quod est homo: nec est aliquid quod vere sit
homo. qz non dicit totam essentiam: nec par-
tem essentie hominis. Sed cuz dicitur homo
est animal: homo est quod vere animal est. i.
esse animal est de essentia hominis. Quinta
suppositio remouet quandā obiectionē. Pos
set enī dicere aliquis q̄ genus ⁊ species pre-
dicantur de suis inferioribus in eo qd̄ quid ē
⁊ tm̄ non significant essentiam vel partem es-
sentie suorum inferiorum: imo significant ali
quas ydeas separatas a suis singularibus si-
cut posuit plato. Ad obiectionem respondet
arestotiles quasi derisorie dicendo: gaude-
ant species: monstra enim sunt: ⁊ si sint nihil
ad rationem. hoc est: vniuersalia separata (si-
cut dicebat plato) sunt monstra: nec valēt ad
demonstrationes. qz demonstratiōes solum
sunt de his que predicantur essentialiter ⁊ p
se de suis subiectis. modo si genera ⁊ species
non inessent per se suis inferioribus: sed ab
eisdē essent separata: de ipsis non posset esse
demonstratio.

Conclusio responsalis. non

contingit in demonstratiōibus procedere in
infinitum. Patet qz status est tam in affirma-
tiuis q̄z in negatiuis. ergo est status in omni-
bus. Antecedens pro qualibet sui parte pro-
bat arestotiles in textu.

Dubitatur primo vtrū vni

uersaliter in omnibus predicationibus affir-
matiuis sit status. Pro solutione supponitur.
q̄ in tertia parte huius capituli intendit are-
stotiles duas conclusiones. Quarum prima ē
hec. In predicatis affirmatis dictis fm se nō
contingit ire in infinitum penes circulationē.
Patet qz omnia predicata aut sunt accidēta-
lia aut substantialia. Sed nulla talia predica
ta predicantur circulariter de suis subiectis:
vtrobiqz manente predicatiōe fm se. ergo in
predicatis fm se nō est processus in infinitū
fm circulum. Minor patet primo quo ad pre
dicata accidentalia. qz illud qd̄ est subiectum
respectu vnius accidentis: ⁊ de quo illud acci
dens predicatur fm se: nō potest esse accidēs
respectu illius predicati. vt quantitas non est
qualitas: ita q̄ alterum sit subiectum respectu
alterius. ergo impossibile ē in predicationibꝰ
fm se esse processū in infinitū fm circulū. te-
net ꝯsīa. qz talis ꝓcessus circl'aris fit ex eo q̄
illud qd̄ sbicit respectu vniꝰ p̄dicat respectu
alteriꝰ ⁊ ecōtra. Sed talis ꝯuer^tas p̄dicatōis
nō ꝯtingit in p̄dicatiōibꝰ fm se. g̃ in eisdē nō
pōt esse ꝓcessus cir^ris i infinitū. Scdo ꝓbat
dicta minor q̄ ad p̄^ta essentialia: ⁊ h̄ du^r. Pri
mo sic. qz oē p̄dicatū sbale aut est genus aut
species. sed illa nō sūt infinita. vt aīal ⁊ bipes
p̄dicant de hoīe: ⁊ hō de callia. sz callias de
nullo alio p̄dicat. Scdo sic. oīa p̄^ta sbalia dif
finiūt spēz. g̃ nō ē ꝓcessꝰ in infinitum in p̄^tis
sbalibꝰ. tz^a du^r. Prio qz nō cōtingit infinita
ꝑtrāsire intelligentē. Scdo sic. qz nō contingit
illa diffinire de q̄ infinita predicant. Scda

cōclusio. In predicatis affirmatiuis dictis ſm
ſe nō cōtingit procedere in infinitū ſm recti-
tudinē. Patet duabus rationib⁹. quaꝝ prima
eſt hec. Omne qđ predicat aut p̄dicat in qd:
aut in q̄le: aut in q̄tum. Sed oīa iſta ſunt fini
ta: cum genera p̄dicamentorū ſint finita. g̃ ꝛc.
A⁰² patet. q² vnūquotq; qđ aliquid p̄dicat ſ̄t
aut q̄le: aut ad aliqd: aut q̄tuꝫ: aut aliqd h⁹ᵗ.
Ex quo textu quidam elitiunt duas autorita-
tes cōmunes. Prima. Illud predicat termin⁹
quod ſignificat. Scđa. termin⁹ ſubicit ꝛ ſup-
ponit illud qđ ſignificat. Scđa rō. q² ſi eēt p̄-
ceſſus in infinituꝫ tunc nihil contingeret ſciri
ſimpliciter. q² ſcire ſimpliciter eſt ſcire per de
monſtrationem: que reſoluitur in ſupremam
cauſam ꝛ īmediatā. Si ergo in huiuſmodi p̄-
dicatis eſſet proceſſus in infinitū non contin-
geret demōſtrationē reſolui in ſupremā cau-
ſam ꝛ īmediatam. ideo nihil contingeret ſci-
ri ſimpliciter. Poſtea epilogat dicens q̄ ex p̄
dictis manifeſtū eſt per rationes logicas non
eſſe proceſſum in infinitum in demonſtra-
tionibus.

Dubitatur ſecundo. Vtrum

analetice poſſit probari nō eſſe proceſſum in
infinitum in demonſtrationibus. Pro reſpō-
ſione ſupponitur. q̄ quartum capitulum in q̄
ariſtotiles oſtendit terminū eſſe inſurſum et
deorſum per rationem analeticā: ꝯtinet duas
partes. Quarum prima continet vnam cōclu-
ſionem: que eſt hec. In demonſtrationib⁹ nō
eſt proceſſus in infinitum. probat vna ratio-
ne analetica: premittendo talem ſuppoſitiōeꝫ
q̄ duo ſunt modi predicandi per ſe. Primus
eſt qñ predicatum eſt de diffinitione ſubiecti
vt multitudo ꝛ diſſimile ſūt de diffinitiōe nu-
meri. Scđs eſt. qñ ſubiectuꝫ eſt de diffinitiōe
predicati. vt numerus eſt de diffinitione īpa-
ris. Ex hoc format talis ratio. Omnis demon
ſtratio eſt ex predicatis per ſe. ſed omnia pre
dicata per ſe ſunt finita. ergo ꝛc. Minor pro-
batur. primo de predicatis ſcđi modi. q² ſi nu
mero inſit impar: ꝛ impari inſit imperfectum;
ꝛ imperfectuꝫ inſit alicui alteri: neceſſe eſt q̄
numerus ſit de diffinitōe omnium illoꝝ. ideo
impoſſibile ē q̄ illa ſint infinita. Naꝫ al's idē
poneretur in diffinitionibus infinitoꝝ. Scđo
probatur eadem minor in predicatis p̄mi mo
di. q² omnia predicata p̄mi modi ſunt de dif-
finitiōe ſubiectorum. ergo eſt ſtatus in ipſis.
tenet conſequentia q² al's nihil ꝯtingeret dif
finiri. Ex quibus infert areſtotiles duo corre-
laria. quoꝝ primum eſt. Si aliquod predica-
tum predicetur de duobus vl' de pluribus: de
ſeinuicem non predicantibus: aut ſaltem nō
predicantibus de ſeinuicem vniformiter: nō
oportet ſemper q̄ illud predicatum inſit illis
pluribus per aliquod cōmune. Patet exēplo
ꝛ ratiōe. Exemplo ſic. q² yſocheles yſopleur⁹
ꝛ ſcaleron ſunt tres ſpecies trianguli: que de
ſeinuicem non predicantur: quibus tm̄ ē vna
paſſio cōmunis: ſcilꝫ habere tres: que eis con
uenit per aliquod cōmune: quod eſt triangu
lus. non tm̄ ſemp̄ ſic ſe habet q̄ illa paſſio in-
ſit illi cōmuni per aliud cōmune: ſed ſibi ineſt
per rationem propriam. Ratione probat. q²
ſi illud predicatum inſit illis duobus per ali-
quod cōmune: ꝛ iterum illi cōmuni per aliud
cōmune: tūc eſſet proceſſus in infinitum. ꝛ ſic
inter extrema finita erunt infinita media. Et
addit areſtotiles q̄ illa duo quibus attribuit
illud cōmuue debēt eē eiuſdem generis ſbici
bilis: duꝫ tamen illud cōmune predicetur per
ſe de eis. q² ſi ipſa eſſent diuerſorum generū
tunc contingeret illud cōmune ampliari ad il
la diuerſa: quod eſt contra prius dicta: vbi di
cebatur q̄ non contingit demonſtrantem de-
ſcendere de genere in genus. Scđm correla
rium ex dictis manifeſtum eſt q̄ omnis pro-
poſitio que habet aliquod medium inter ſub
iectum ꝛ predicatum eſt demonſtrabilis. ꝛ p̄
poſitiones per quas demonſtratur illa propo
ſitio ſi ſint īmediate ſunt elemēta .i. principia
demonſtratiōis. Et ſicut dictum eſt de propo-
ſitionibus affirmatiuis: ita dicendū eſt de ne
gatiuis: q̄ ſcilꝫ illa negatiua eſt demōſtrabi-
lis: cuius predicatum prius remouetur ab ali
quo ſubiecto q̄ꝫ a ſubiecto illius propoſitiōis
vt iſta negatiua eſt demonſtrabilis. nullum
corpus eſt quantitas. per iſtud mediuꝫ quod
eſt ſubſtātia. Sed illa propoſitio eſt indemō-
ſtrabilis: cuius predicatum remouetur ab ali
quo ſubiecto: nec eſt aliquod ſbiectum a quo
prius poſſit remoueri illud predicatum. ſicut
iſta: nulla ſubſtantia eſt quantitas.

Dubitatur tertio. Vtruꝫ per

quamlibet figuram poſſint propoſitiōes me-
diate ad īmediatas reduci. Pro ſolutiōe ſup-
ponitur q̄ in hac ſcđa parte areſtotiles inten
dit duas concluſiones. Quarum prima ē hec
Ad reducendum propoſitiones mediatas ad
īmediatas neceſſe eſt accipere aliquid quod
pri⁹ predicetur de ſubiecto q̄ꝫ predicatum il-
lius propoſitiōis. Patet exemplo. q² ad redu-
cendum iſtam affirmatiuā mediatā. Oē b eſt
a: neceſſe eſt accipere aliquid quod pri⁹ pre-
dicetur de b q̄ꝫ ipſum a: ꝛ de quo a: per pri⁹
dicatur q̄ꝫ de b: ꝛ ſit illud c: tunc poſſunt ſic

demonstrari.omne c est a:omne b est c.ergo oē b est a.Et si itez a^{or} fit me^{ta}:pcedēdũ ē vt pri^{o} q̃usq; deuentũ fuerit ad vnam ꝓpōnem indiuisibilē.i.imediatã:inter cui^{o} extrema nil mediat. Et ſ̃dit ꝙ sicut in naturalibus illud quod ē simplitius est principiũ alior: sicut in graui.i.in genere ponderũ vntia ē ꝓncipiuz: z̃in melodijs.i.in cõsonantijs musicalib^{o} minimũ est ton^{o}.Sed in mẽbris ner^{o} est ꝓn^{m}: ꝑ quod vnũ mẽbrũ alteri ꝓiũgit:per cui^{o} resistentiã altez ab altero dissoluit. Sic etiam in demonstratiõe ꝓpõ imediata que ē vna z in diuisibilis est ꝓn^{m} cõclusionis mediate.Ex q̃bus infert are^{tes} ꝙ in sil^{mes} demonstratiuis affirmatis mediũ qõ assumit ad reducendũ ꝓpõnẽ mediatã ad imediatã nõ est extra terminos ꝓpositionis mediate:ꝑ ē nõ est alteri^{o} generis subiecti q̃ſ sint tales termini. Scõa cõclusio. Ad reducẽdũ ꝓpõnes mediatas negatiuas ad imediatas accipiendũ ē medium: a q̃ prius remouet maior extre^{o} q̃ſ a minore. Patet exẽplo sicut ꝑcedens.z tũ illud mediũ sumptũ sic extra miorẽ extremitatẽ ē superi^{o} ad eã:nõ tñ ē supra maiorẽ extremitatez:imo mediat inter maiorẽ z miorẽ extremitates.Et sil'r se hz in z^{a} fi^{a}.s.ꝙ mediũ non cadit extra ambo extrema.Sed in z^{a} figura neqꝫ mediũ est extra ſ̃biectũ:neqꝫ extra ꝑdicatũ.sed ſ̃p est inferi^{o} z ſ̃biectũ respectu vtriusqꝫ extremi. iõ reducẽdo ꝓpões mediatas ad imediatas nõ hz locũ in z^{a}.q: sumẽdo mediũ fm disponez illi^{o} figure magis ē sumere ꝓpõnes mediatas q̃ſ imediatas.vt si ad demõstrãdũ ꝙ aial est ſ̃ba:sumat illud mediũ qõ est hõ: aut qõcũqz aliud inferi^{o} ad vtrũqz extremũ:tũc patz ꝙ ꝓpõnes magis essent mediate q̃ſ cõclusio sillogisanda.

Ad rationes ante oppositz

Ad primã dicit ꝙ are^{tes} solũ loquebat cõditionaliter.q: si sub miore essent multa inferiora:tũc demõstrationes ꝑñt augeri sumẽdo ſ̃b minore. Ad z^{am} dicit ꝙ ꝓncipioꝫ ē scia z^{o} mõ:sed nõ 4^{co}. Ad z^{am} dicit cõ^{do} añs:ſz negat ꝓña.q: est stat^{o} in demõstratiõe pti^{ri} q: demõstrando passionẽ de demõstratione vt:sil'r ex ꝓñti demonstrat de seipsa.

Queritur tredecimo: Vtruz

demõstratio vt'is sit potior pti^{ri}.Et arguit ꝙ nõ trib^{o} rõnibus are^{tes}.Et ꝑ sic.Illa demonstratio fm quã maxime scimus est potior.sed fm demonstrationem ꝑticularem magis scimus q̃ſ fm demonstrationẽ vniuersalez.ergo demonstratio vniuersalis nõ est potior particulari.Maior patet.q: facere scire ē tota virtus demonstratiõis.ergo illa demonstratio q̃ marime facit scire ē potior. Minor ꝓbat.q: illa demonstratio magis facit scire que facit scire aliquid fm ꝙ ipſũ: q̃ſ illa que facit scire fm aliud. Sed demonstratio particularis facit scire aliqd fm ꝙ ipsuz:vniuersalis aũt fm aliud.Maior ꝓsillogismi patz q: magis scimus coziscũ esse musicuz cum cognoscim^{o} ꝙ coziſc^{o} est music^{o}.Minor declarat. q: demonstratio vniuersalis soluz facit scire de triãgulo equitybearũ.i.de ysocbele ꝙ habet tres fm aliud .s.inq̃tum triangulus ē:z nõ fm ꝙ est equitybea.Sed demonstratio particularis de equitybea facit scire ꝙ habet tres fm ꝙ est eqtybea. Scõo sic arguit. Illa demonstratio ē potior que ē de ente q̃ſ illa que est de nõ ente.Sed demonstratio vniuersalis est de non ente.ergo ꝑticularis est potior vniuersali.Minor patet q: si vniuersale esset: ei^{o} passio esset aliqd eē ꝑter singularia. Tertio sic arguit. Illa demonstratio ē potior que nõ facit errare q̃ſ illa que facit errare. Sed demonstratio particularis non facit errare:vniuersalis autẽ facit errare.ergo particularis ē potior vniuersali.Minor patet. q: demonstratio vniuersalis facit opinari vniuersale esse aliqd ꝑter singularia : vt ꝙ triangul^{o} ē ꝑeter particulares triangulos:ꝫ figura ꝑeter particulares figuras:z numer^{o} ꝑeteter particulares numeros eo ꝙ demõstrat aliqd de aliquo cõi analogo sine hoc ꝙ demõstret de singularibus illius cõmunis. In oppositũ arguitur.q: illa demõstratio est potior que facit scire fm ꝙ ipsũ: q̃ſ illa que facit scire fm aliud. Sed demonstratio vniuersalis facit scire fm ꝙ ipsum:ergo ē potior particulari. Minor patz.q: demõstratio vniuersalis demonstrat de triãgulo ꝙ habet tres fm ꝙ ipsum. Demonstratio vo particularis demonstrat de eqtybea ꝙ habet tres nõ fm ꝙ ipsum:sed fm aliud: scz fm ꝙ triangulus:vt patebit in solutiõe prime rõnis. ergo demonstratio vniuersalis est potior particulari.

Sciendum primo.ꝙ pro de-

declaratione terminorũ ponit vna distinctio: z duejdiffinitiones. Distinctio est hec.Demõstratio potest tripliciter considerari. Uno modo inq̃tum sillogism^{o}:z sic ei conueniunt sex ꝓditões ad sciencẽ oppõnẽ hñtes.s.vle:pti^{ri}: affirmatiuũ:negatiuũ:ostensiuũ: z ad impossibile. Scõo potest considerari demonstratio

Demonstratio potest considerari

inq̃tum demonstratio: z sic ei cõueniunt iste cõditiones 4or: que sũt ꝓcedere ex prioribꝰ: z posteriorib9: ostendere ꝓpter quid: z qz est. Tertio põt ꝓsiderari per compationez ad res significatas: z sic ei ꝓueniũt iste conditiones: esse ex cõcretis siue magis cõpositis: z ex simplicib9 siue magis abstractis: esse de sbiecto: z esse de nõ subiecto. Prima diffinitio est hec. Demonstratio vlis est illa: q̃ demonstrat passionẽ de suo sbiecto p̃ z adequato. Secunda diffinitio. Demonstratio pri^rio est illa que cõcludit passionẽ de suo subiecto nõ primo. sicut demonstratio q̃ concludit q̃ oĩs ysocheles hz tres. Ex quo sequit q̃ demõstratio nõ dicit vl'is: eo q̃ cõcludat cõclusionẽ determinatã signo vl'i. Scõo sequit q̃ demonstratio nõ dicit particularis eo q̃ cõcludat cõclusionẽ determinatã signo particulari.

Sciendũ secundo q̃ octauus

tractat9 in q̃ compat are^les demõstratiões pe nes cõditiões que cõueniunt demonstratiõi inq̃tum ẽ fil^my: continet tria ca^la. In quoz p̃ compat demonstrationẽ vl'em ad particularẽ z cõtinet 4or partes. In quarũ p̃^a mouet tres qões. quarũ p̃^a est hec. Lũ sit quedã demonstratio vl'is z alia parti^ris: dubitat que illaz est certior z melior. Scõa qõ: cũ sit quedã demonstratio affirmatiua z quedã negatiã: dubitat q̃ illarũ est certior. Tertia qõ: cũ sit quedã demonstratio ostensiua: z q̃dã ad impy^le: dubitat q̃ illarũ est certior z melior. Et subdit q̃ illarũ triũ qõm p̃ terminabit p̃mã: z^o z^am: 5° 5^am. In z^a parte declarat primam qõem ponẽdo vnicã ꝓclusionẽ: q̃ est hec. Demõstratio pticularis ẽ potior vl'i. Probat are^les tribꝰ rõnibus factis añ oppositum. In 5ª pte soluit p̃dictas tres rõnes: sicut patebit in fine qõnis respondẽdo ad rõnes factas añ oppositũ. In 4.ª parte determinat sm veritatẽ primã questionẽ ponẽdo vnicã ꝓclusionẽ: q̃ est hec. Demonstratio vl'is est potior pticulari. quã probat septẽ rõnibus: que patebũt ponendo conclusionẽ responsalẽ ad quesitum.

Sciendũz tertio. q̃ secundũ

capl'm ꝓtinet vnicã conclusionẽ: q̃ est hec. Demõstratio affirmatiua ẽ potior negatiã. Probat qnq̃ rõnib9. Quarũ p̃^a ẽ hec. Illa demõstratio ẽ potior q̃ ꝓcedit ex pautioribus q̃ negatiua. ergo demonstratio affirmatiua potior est negatiua. A^or patz. qz illa que procedit ex pautioribus (ceteris paribus) velotius facit scire. Minor patet. quia licet vtraq̃z fiat ex tribus terminis z duabus propositionibus: affirmatiua tñ fit solum ex affirmatiuis: sed negatiua fit ex vna negatiua z altera affirmatiua. Probat itez maior p exemplũ: z ponatur q̃ illa cõ^o e: ẽ: d: debeat ꝓbari p illa tria media b c d. Verbi grã. In termis significatiuis ista ꝓpõ: hõ est corp9: citius cognoscit q̃ illa Oĩs hõ est substãtia: eo q̃ illa cognoscit per pautiora media. qz tñ p ista duo media q̃ sũt aial z corp9 aiatũ. Sed scõa cognoscitur per tria media: que sũt animal: corpus animatũ: z corpus. Ideo ad cognoscendũ z^am oportet cognoscere primã z non econtra. Scõa rõ Ex ambab9 affirmatiuis põt fieri demonstra^o non autẽ ex duab9 negatiuis. q̃ demõstratio affirmatiua est potior negatiua. Tertio rõ. Demõstratio affirmatiua non resoluit in negatiuas: sed ecõtra. Demõstratio negatiua resoluit in affirmatiuas. q̃ affirmatiua ẽ potior negatiua. Añs patet. qz ad reducendũ negatiuã mediatã ad ĩmediatã debet cõcludi per duas affirmatiuas. Quarta rõ. Affirmatiua demonstrat negatiuã z nõ ecõtra. q̃ affirmatiua ẽ potior negatiua. Quinta rõ. Prim^m demonstratiõis affirmatiue ẽ poti^or pn^o demonstratiõis negatiue. q̃ affirmatiua potior ẽ negatiua. Añs patet. qz pn^m affirmatiue ẽ ꝓpõ affirmatiua: z negatiue ꝓpõ negatiua. Sed ꝓpõ affirmatiua ẽ potior negatiua. Patet triplĩ^r. Primo qz est notior: cũ negatiua sit nota per affirmatiuã. Scõo qz ẽ prior. affirmatiua enĩ ſ^t esse: z negatiua ſ^t nõ esse. mõ esse pri^o est q̃z nõ esse. Tertio qz affirmatiã bñ est sine negatiua: sed nõ econtra.

Conclusio responsalis. De

monstratio vl'is est potior pticulari. Probat septẽ rõnib9 pbi. Quarũ p̃^a ẽ hec. Illa demõstratio ẽ melior z dignior q̃ magis accipit cãz ꝓpter qd: sed vl'is est h^yc. q̃ zc. A^or patet. qz demonstratio est fil^my demonstratiu^o cause z ꝓpter quid. B^or patz. qz demõstratio vl'is accipit subiectũ vl'e: cui p̃ z p se inest passio. mõtale subiectũ ẽ magis cã p̃^t q̃z subiectũ pti^rs q̃ zc. Scõa rõ. Illa demõstratio ẽ potior q̃ procedit p cãm magis vl'em: vltra quã non cõtingit q̃rere aliã cãm prior^em. Sed demonstra^o vl'is ẽ h^yc. q̃ zc. A^or patz. qz si ad aliq̃ interrogatũ det aliqd ꝓpter qd: tunc vlt^rius^o quere: q̃usq̃z det vltimũ propter qd: z tũc opinamur nos scire qñ habem9 vltimũ ꝓpter qd. Et b^o dat duo exempla. Primũ est de cã finali. vt si querat ꝓpter quẽ finẽ venit aliqs ad fox. respondet vt vẽdat pladũ. Et si vlterius^o querat q̃re vult vendere pladũ. respondet vt soluat debitorib9. Et si itez q̃rat quare vult reddere

debitori: Respondet vt iuste agat: et tunc nõ pungit vlterius q̃rere. Scõm exemplũ est de causa formali. vt si q̃ratur ꝓpter quid anguli equitibeaꝫ habent duos angulos rectos eq̃les: Respondet quia sunt trianguli. Et si q̃ratur ꝓpter quid habet triangul⁹. respõdet q: est figura rectilineaꝫ: et ibi fit status: nec contingit aliam causaꝫ q̃rere. Tertia ratio. illa ō monstratio est potior q̃ magis recedit a infinito. ſz vl'is est huiusmõi g̃ ꝛc. Maior patz q: infinitũ fm q infinitũ non est scibile. Minor ꝓbat. quia demonstratõ vl'is est de vniuersali: qõ magis recedit a singularib⁹: q̃ sunt infinita. Demonstratio ꝯo ꝑticularis est de ꝑticl'aribus vnius vl'is: q̃ magis accedit ad infinitatẽ. Quarta ratio. demõstratio vl'is plura facit scire q̃z ꝑticularis. g̃ est potior. afis patz quia demõstratio vniuersalis facit scire vl'e z ꝑticulare sil': saltẽ modo cõfuso. Sz demõstratio ꝑticularis facit nũ scire ꝑticulare. g̃ ꝛc. Quinta ratio. demõstratio vl'is accipit mediũ ꝓpinquius ꝑncipio q̃z ꝑticularis: cum vl'is accipiat mediũ vniuersali⁹ vl'in vl'i. g̃ est potior. Et ſb dit q q̃dam istarum rationũ sunt logice et cõmunes: scz tertia et quarta. et ꝑcipue quarta: q̃ non videt multuz necessaria: eo q cognito vniuersali nondum scitur ꝑticulare inpropria forma. Sexta ratio. cognoscens vl'e ꝯgnoscit ꝑticulare: vel in vl'i vel in propria forma: et si econtra. g̃ vniuersalis est potior. Septima rõ demõstratio vniuersalis est intelligibilis z ab intellectu ꝓceptibilis. Demõstratio vero ꝑticularis est sensualis: eo q sit eorum q̃ sensu ꝑcipiuntur. g̃ vniuersalis est potior.

Dubitatur primo. Vtruz demõstratio ostensiua sit potior demõstratione ad impossibile.

Pro responsione supponitur q aristoteles in tertio capitulo comparat demonstratões ostensiuã ad demonstratões per impossibile. Et intendit tres ꝯclusiones. quarum Prima tãgit duas ōras inter demõstrationem ostensiuã negatiuã et ad impossibile. quarũ prima est. q: demõstratio ostensiua negatiua ꝓcedit ex altera affirmatia et altera negatiua: Ex quibus ostensiue demonstrat conclusionẽ negatiuã. Sz demõstratio ꝑ impossibile est q̃ ex opposito cõclusionis demõstrãde cum vna manifeste vera: ꝯcludit conclusionem manifeste falsam: ex cuius falsitate regreditur ad falsitatẽ ypothesis: ꝑ quã demõstratur veritas ꝯclusionis ꝓbande. Ex quo infert ꝯueniencia ipsarum inter se. fiunt enim ex eisdem terminis: similiter ordinabilib⁹ tã quo ad figuram q̃z etiam quãtũ ad modũ. Secõa differentia. q: in demonstratõe ad impossibile ꝯclusio debet esse notior ꝑmissis. q: fit ꝓcessus a falsitate cõclusionis ad falsitatez vnius ꝑmisse. Sz econtra est in demõstratõe negatiua. Scõa ꝯclusio demõstratio negatiua ostensiua ẽ potior q̃z demonstratio ad impossibile. ꝓbat. q: illa demõstratio est potior q̃ procedit ex notioribus credibilioribꝫ z ꝑ oribus. Sz demõstratio negatiua ostensiua ẽ hmõi. In demonstratõe autẽ ad impossibile cõclusio est notior ꝑmissis. g̃ ꝛc. Tertia cõclusio. Demonstratio ostẽsiua affirmatiua est potior demonstratõe ducẽte ad impossibile. patz quia affirmatia est potior negatia: vt patuit capitulo ꝑcedenti. Sz demonstratõ negatiua est potior demonstratõe ad impossibile: vt patuit in conclusiõe ꝑcedẽti. g̃ demonstratio ostensiua affirmatia ẽ potior demonstratione ad impo⁹ ꝛc. Ex quib⁹ patz respõsio ad dubium: scz q demonstratio ostẽsiua est potior ea q̃ est ad impossibile. patet quia omnis demonstratio ostẽsiua est affirmatiua vel negatiua. Sz vtraqz earum est potior demonstratione ad impo⁹ ꝛc. g̃ ꝛc.

Dubitatur secundo vtrũ demonstrationes possint augeri.

Et videt q nõ ꝑ aristotelem in fine tetij tractat⁹ vbi dicit augentur autẽ nõ ꝑ media demonstratões. In oppositum arguitur ꝑ aristotelẽ in tertia ꝑratione posita in scõa notabili hui⁹ tractatus vbi dicit: oportz hoc accipere ꝑdicatias id est q̃dã augmẽtata demonstratione necesse fieri plures. Respondetur ꝑ vnũ dictũ. z vnã distinctionẽ. Dictum est istud. demõstratio dicitur augeri in proposito quãdo ꝑmisse ei⁹ sũt mediate z possunt ꝓbari. Si vero ꝑmisse sint immediate talis demõstratio dicit nõ augmentata. Distinctio est hec. demonstratões augeri potest tripliciter intelligi. Uno mõ ꝑ plurificationem mediorum: ita scz q plura media eq̃ ꝑma accipiant ad ꝓbandum eandem cõclusionẽ. Scõo potest intelligi q augeantur ad latus vel imp⁹: sub sumendo scz sub medio distributo plures minores extremitates: vl' sub minori extremitate distributa plures alias minores extremitates. Tertio potest intelligi demonstrationes augeri ꝓpter prosillogisationẽ suarũ ꝑmissarũ: quando scz ꝑmisse vel altera tantũ est mediata: vel demõstrabilis. Tunc respondet ad dubiũ q demonstrationes non possunt augeri ꝑmo modo: sicut dicebat autoritas ante oppositũ. Possunt au-

tem demonstrationes augeri 2° vel 3° mōis sicut dicebat autoritas post oppositū.

Dubitatur tertio. Vtrum demonstratio affirmatiua ꝓcedat ex pautioribꝰ q̄ꝫ negatiua.

Respondet ꝙ demonstratio affirmatiua et negatiua habēt equalia principia materialia. vtraqꝫ enī sit ex tribꝰ terminis et duabus ꝓpositionibꝰ. Sꝫ ꝑ tanto dr̄ affirmatiua fieri ex pautioribꝰ. quia solū ꝓcedit ex affirmatiuis. negatiua vero fit ex vna affirmatiua et altera negatiua. Et si q̄ratur. si demōstratō ꝑticularis facta in darij sit potior q̄ꝫ demōstratio vniuersalis facta in barbara ex eisdeꝫ terminis. Respondetur demonstratio ꝑticularis facta in darij est potior quantū ad euidentiaꝫ illationis: non autē quātū ad ꝑfectionē essentialem demonstratōis: q̄ est ꝓcedere ex his q̄ sunt de his q̄ sunt d̄ s̄m ꝙ ipsum.

Ad rationes ante oppositū

Ad p̄mam respondꝫ arestoteles concedendo maiorem: et negando minorē: cū eius ꝓbatione. quia habere tres non inest eq̄tibie s̄m ꝙ est eq̄tibia: sꝫ s̄m ꝙ est triangulꝰ. qd̄ patꝫ. qꝛ triangulus est q̄ttam ꝯmune ad eq̄tibiā: et p̄dicatur de eq̄tibia et alijs triangulis s̄m eandem rationem: et nō s̄m equocatōeꝫ. g̃ cū habere tres insit omni triangulo: oportet ꝙ insit eq̄tibie s̄m ꝙ triangulꝰ. Ad scd̄aꝫ respōdet negādo minorē ꝙ vniuersalia sūt magis entia. q̄ꝫ ꝑticularia. qd̄ patet quia quanto aliquid est magis incorruptibile: tāto est magis ens. Ad tertiā rn̄det negādo minorē. Et ad ꝓbationē dicit ꝙ nulla necessitas est opinari vl'e eē vnū p̄ter multa. qd̄ patꝫ ꝑ simile. qꝛ sic potest demonstrari aliq̄ passio de aliquo accidente sine substantia: et tamē ꝓpter hoc nō sequit ꝙ sit dare accn̄s sine substantia. Ita in proposito potest fieri demōstratio de vniuersalibꝰ sine applicatōe ad ꝑticl'aria: et tn̄ ꝓpter hoc non sequit ꝙ vl'e sit res p̄ter singularia. Et addit ꝙ si aliquis hoc opinet: tamen causa illius erroris nō est demonstratō: sꝫ male audiens id ē male intelligēs:

Queritur decimoquarto.

vtrū vnitas habitus scientifici sumat ab vnitate subiecti: et diuersitas a diuersitate p̄ncipiorū. ar² p̄mo ꝙ nō. quia diuerse sciētie possunt ꝯsiderare idem subiectū. g̃ vnitas scientie non sumitur ab vnitate subiecti. an̄s patꝫ. quia oēs scie ꝯsiderāt de vniuersali. Scd̄o sic scientia non capit entitatē a subiecto. g̃ n̄ vnitatē. tenꝫ ꝯn̄a quia ab eodē res habet ꝙ sit ens: et ꝙ sit vnum ens. Tertio sic distinctō scientiaꝝ sumit a distinctione subiectoꝝ. g̃ nō a distinctōe p̄ncipioꝝ. tenet ꝯn̄a qꝛ idem non habet p̄ncipia diuersa distinctiā. an̄s patet ꝑ arestotelem p̄mo de aīa dicentē secant scientie q̄ꝫadmodū et res de q̄bus sunt. In oppositum est arestoteles.

Sciendū primo. ꝙ pro declaratione terminorum mouent q̄tuor difficultates.

quarum p̄ma est hec. vtrum vnitas scientie sumatur ab vnitate subiecti. Respondetur ꝑ duas distinctiones: et duo dicta. Prima distinctio est hec. subiectū alicuius scientie p̄t capi dupliciť. Uno mō materialiť scꝫ pro illa simplici quittitate de qua demonstrant passiones. Alio modo capitur formaliť ꝑ ipsa q̄titate informata quadaꝫ ratione formali: que vocatur rō subiectiua. Scd̄a distinctio. aliq̄ scientia potest dici vna dupliciť. Uno modo intrinsece et formaliter. Alio mō extrinsece et ab obiecto. Primū dictum. vnitas scie nec formaliť nec obiectie sumiť ab vnitate materiali subiecti. patet quia idem subiectū materialiť potest cōsiderari in diuersis scientijs. Scd̄m dictū. vnita° sciētie non formalis: sed obiectiua et extrinseca sumiť ab vnitate formali obiecti. Prima ꝑs patꝫ quia scia est vnū ens reponibile in p̄dicamento q̄litatis formaliter. g̃ de se formaliter et intrinsece est vna. tenet ꝯn̄a quia cuilibet entitati correspondet sua propria vnitas. Secunda pars patꝫ. quia si subiectū scientie sit vnum in genere: scia dicitur esse obiectiue vna in genere. g̃ ꝛc. Secunda difficultas. vtrum distinctio sciētiaꝝ sumatur p̄scise a distinctione p̄ncipioꝝ. Respōdetur ꝑ duas distinctiones: ꝛ duo dicta. Prima. distinctio est duplex. quedam est intrinseca: qua aliquid ꝑ differentiam intrinsecam et essentialē distinguiť ab alio. et sic distinctō scientiarum nō potest sumi a distinatione p̄ncipioꝝ. Alia est distinctio q̄ fit ꝑ extinseca: q̄n scilicet p̄ncipiū essentialiter et extrinsece distinctum est nobis innominatum: tunc accipimꝰ vnū extrinsecū ꝑ p̄n° distinctio: sic distinguimus potētias ꝑ obiecta. Scd̄a distictio du^x est p̄n^m distinctiuū. q̄ttā est distinctiuū a p̄ori Aliud est p̄n^m distinctiū a posteriori ꝛ ꝑ ꝯcomitantiā. Primū dictū est istud. distinctio scientiaꝝ essentialis et intrinseca nō potest sumi a distinctione p̄ncipioꝝ ipsius subiecti vel demōstrationis. patet quia ꝑ nihil extrinsecū distinguiť aliq̄d intrinsece et essentialiter. Sꝫ

ꝑncipia subiecti vel demonstratōis sunt extrinseca scientie. q̃ ꝑ ea non potest sumi distinctō essentialis et intrinseca scie. Et ideo q̃libet scientia habet vnaꝫ differentiā intrinsecā et ēcntialē: q̃ multotiens est nobis ignota per quā differt a qualibet alia scientia: Scōm dictuꝫ distinctio extrinseca scientie sumit a ꝑor̄ ex distinctōe ꝑncipiorū: et a posteriori sumit penes diuersos modos ꝓcedendi in illa scientia. Prima ꝑs patet. quia ꝑncipia sunt naturalit̄ ꝑor̄ a subiectis. Scōa pars patꝫ ꝑ arestoteleꝫ ꝑmo de anima dicentes q̃ illa scia est ꝑor̄ et pfectior̄ q̃ habet pfectior̄ē et certior̄ē modum ꝓcedendi. alie due difficultates patebūt in tertio notabili.

Sciendu secundo q̃ nonus

tractatus in quo arestoteles determinat ō cōparatione scientie ad scientiam et alios habitus continet tria capitula. In quorum primo agit de comparatione scientie ad scientiam: Et ꝓtinet tres partes. In q̃rum ꝑma fm lin. ꝓparat vnā demonstratōeꝫ ad aliā penes cōditiones q̃ debent ei ea ratione q̃ ē demōstratio. que cōditiones sunt q̃tuor: scꝫ esse ex ꝑor̄ibus: et esse ex posteriorib̄: facere scire ꝓpter quid: et facere scire quia est. Et fm hoc cōtinet duas cōclusiones· quarū Prima ē hꝫ scientia q̃ est ꝑior̄ i. ex ꝑor̄ibus est certior̄ ea q̃ est ex posteriorib̄. Scōa cōclusio. demōstratio q̃ facit scire ꝓpter quid et quia est· est certior̄ illa q̃ facit scire q̃ est tantū. Pas duas cōclusiones relinquit arestoteles notas ex prius habitis. In scōa pte ꝓparat vnā demōstrationem ad aliam penes cōditōes q̃ debentur ei ratiōe rerum significatarum. q̃ conditones sunt q̃tuor: scꝫ esse de subiecto: et esse de non subiecto: esse ex simplitibus: et esse ex magis cōpositis. Et ꝓtinet duas cōclusiōes. quaꝫ Prima est hec. scia q̃ est de nō subiecto: est certior̄ illa q̃ est de subiecto. Et capit hic subiectū ꝓ materia sensibili: vel ꝓ aliq̃ ꝓditione materiali sensibili. ꝓbat arestoteles exemplo quia arismetrica q̃ est de numero q̃ est nō sb̄iectum: est certior̄ et nobilior̄ musica q̃ est de numero sonor̄ q̃ dicit̄ esse subiectuꝫ. Scōa cōclusio. scientia q̃ est de simplitibus: est certior̄ ea q̃ est de magis cōpositis aut cōtractis. vt arismetrica q̃ ē de numero est certior̄ q̃ ge ometria q̃ ē de magnitudine· quia vnio q̃ est ꝑncipium numeri est simplicior̄ et prior puncto. q̃ō est ꝑncipium magnitudis· Addit enī punctus supra vnitatē positōeꝫ in cōtinuo. In tertia pte cōparat scias adinuicem penes vnitatem et diuersitatē. Et intendit tres conclusiones. Prima est hec. vnitates scie sumit̄ ab vnitate subiecti: ita q̃ illa sint vnius scientie q̃ sunt vnius generis scibilis. Hanc ꝓclusiōeꝫ ñ ꝓbat arestoteles. potest tamē sic ꝓbari. quia scia est quidam mot̄ rationis. sed motus capit vnitatem a termino ad quē. Termin̄ autē ad quē scientie est subiectū ipsī sciētie: q̃ in sciētijs speculatiuis solum q̃ritur cognitio sb̄iecti scibilis: et in scientijs practicis solum q̃ritur ꝓgnitio ꝓstructionis ipsius subiecti. Secunda conclusio tangit q̃tuor cōditiones requisitas ad hoc q̃ aliqua scia dicatur vna. quarū ꝑma est hec: q̃ talis scientia habeat vnum genus subiectiuū. Scōa q̃ tale subiectum ꝓponatur ex algbus ꝑncipijs primis: ex quib̄ ꝓcedat demonstratio. Tertia q̃ habeat ꝑtes sb̄iectiuas. 4ta est q̃ habeat passiones ꝑ se de illo subiecto ꝑ sua principia demonstrabiles. Tertia ꝓclusio. distinctio scientiaꝫ sumitur ex distinctōe principiorū. patet quia ex opposito ꝓsequentis infertur oppositū aficedētis· Naꝫ ñ principia sint eadem: et scientie erunt eedē q̃ ille scientie sūt diuerse: q̃rum principia sūt diuersa. Scōo patet idem a signo. quia dicimus scientiam subalternatā et subalternantē esse distinctas scientias: eo q̃ habent principia prima ꝛ in demōstrabilia distincta: et nō eadē. q̃ signū est q̃ distinctō sciētiaꝫ sumitur ex distinctōe principiorū. Et subdit arestoteles q̃ eadem ꝓclusio potest demōstrari ꝑ diuersa media in medijs eisdem cordinatōis. et de ꝑ non dat arestoteles exemplū. scōo in medijs alterius cordinatōis. sicut ista cōclusio: omne q̃ō letatur trāsmutat: ꝑt primo estēdi ꝑ illud medium q̃ō est gescere. sic arguēdo. oē q̃ō q̃ escit transmutat· letans gescit. q̃ omnis letās transmutat. Scōo potest demōstrari ꝑ illud medium q̃ō est moueri. vt omne q̃ō mouetur trāsmutat: sꝫ omnis letās mouet. q̃ ois letās transmutatur.

Sciendū tertio q̃ circa hūc

textū incidunt q̃tuor difficultates. Quaꝫ ꝑia est hec. Utrū habitus omniū ꝓclusionū sit idē habitus in numero. Respōdet ꝓbabilit̄ q̃ sicut enim calor ꝑ primū actū calefactōis causat vnū gdū: ꝛ ꝑ scōm causat aliū gradū: et ꝑ actum 3m causat 3m gradum: et sic in infinitū et tandē ex oibus illis gradib̄ fit vna calidi tas numero. sic etiā intellect̄ ꝑ actū quē habꝫ circa primam ꝓclusiōeꝫ metha ⁊: causat vnuꝫ gradū habit̄ totalis metha ⁊: et ꝑ actū quē habet circa scōꝫ causat fm gradū: et sic cōse

quenter: tunc ex omnibus illis habitibus resultat vnus habitus totalis: qui est vnus vnitate numerali: et cuiusdam totalitatis. Dicit tamen vnus in genere ꝓpter vnitatem genericam sui subiecti. Scda difficultas vtruz sbiecti et possionis et generaliter omnium ꝯtentorum in scientia possit esse vnus habit⁹. Respondetur ꝙ sic. quia subiectū ꝯtinet virtualit notitiam cuiuslibet cōtenti sub eo. iō habitus subiecti per ydemptitatem virtualis cōtinentie potest dici vnus: cū habitu omnium ꝯsideratorum in illa scientia. Tertia difficultas. vtrum scientia de incorporeis et a corpe separatis sit certior q̄ꝫ scientia de subiectis corporeis corpore ligatis. Et videtur ꝙ sic ꝑ arestotelem in prima cōclusione huius capituli: qui dicit ꝙ scientia q̄ est ex prioribus est certior. In oppositum tamen arguitur ꝑ cōmentatorem septimo methaphisice: vbi vult ꝙ mathaphisica est certior omnibus alijs: et tamen est de subiectis corpore ligatis. Ad dubium fm linconien. Respondetur affirmatiue ꝙ sic. ꝓ cuius probatione supponit ꝙ sicut ad hoc ꝙ aliqd obiectū sēsibile corpale ab oculo videatur requiritur ꝙ in tali obiecto ifundat lumē corporale: ita ꝙ quanto in illo maius lumen infundatur: tanto magis est ab oculo corporali visibile: ita proportionabiliter ad hoc ꝙ aliquid ab inteliectu cognoscatur requirit ꝙ in eo infundatur lumen spirituale: ita scilz ꝙ quanto tale obiectum est magis receptiuū luminis spiritualis: tanto ipsum est ꝓpinquius intellectui: et ab eodem magis intelligibile. hoc supposito format talē rationem: quia notitia illorum entium q̄ sunt ꝓpinquiora ipsi intellectui: et lucis spiritualis magis receptiua: est certior. Sz entia prima sicut sunt cause vniuersales: vt intelligentie: et substantie a corporib⁹ separate sunt huiusmodi. g̊ ꝛc̄. veruntamen a non nullis negatur illud lumen spirituale necessario preexigi ad intellectū alicuius quiritatis. Sz dicunt vnumquotqz inse habere proprium gradum sue entitatis: et etiā sue cognoscibilitatis. huius tamē difficultatis veritatem non interest inquirere hic sz altioris: eget scientie. Ad rationem in oppositum respondet lincon. ꝙ licet methaphisica sit certior alijs scientijs quantum ad intellectum nostrum agrauatum et morbo carnis obnubilatū non tamen quantū ad intellectum separatum a tali mole carnis. Quarta difficultas. vtruz ista conclusio letans transmutatur possit probari per ista dua media q̄ sunt moueri et gescere: Et videtur ꝙ non. quia demonstratiōes non augentur per media. In oppositū est a: Respondetur affirmatiue ꝙ sic. et vltra dicit ꝙ arestoteles prius locutus est de demōstratione proprie dicta et mathe[li]: hic vere loquitur magis de demonstratione naturali: q̄ est minus proprie dicta demonstratio: et illa potest augeri per media. Et pro declaratione exempli notat lin. ꝙ in letante sunt duo motus: interior scilicet et exterior. Nam antequā letans letetur habet appetitum et spem. Uisus enim quem habet ad rem appetitam vocatur appetitus. Sz prosecutio illi⁹ appetibilis vocatur spes. post vero rei assecutionē: illud qd prius vocabatur appetitus: nunc vocat amor qd vero prius vocabatur spes: nunc dicit letitia. Est enim letitia delectatio saguinis circa cor letans g̊ post assecutionem rei appetite q escit quantum ad appetitum. Sz tamē adhuc mouetur motu interiori: qui est dilatatio saguinis ad cor.

Conclusio responsalis vnitas habit⁹ scientifici sumitur ab vnitate sbiecti et distinctio sumitur a distinctione principiorum hec conclusio satis est probata in secundo notabili.

Dubitatur primo. vtruz sensibilium sit scientia. Pro solutione supponit ꝙ in secundo capitulo excludit arestoteles scientiam ad duobus generibus rerum: scilcz a casualibus et fortuitis: et ab his q̄ per sensuz ꝑcipiūt. Et continet duas partes. inquarum prima intendit q̄tuor conclusiones. quarum Prima est hec. eius qd est a fortuna non est scientia per demonstrationē. patet quia cuius est scientia aut est necessaria aut frequenter: Sz illud qd ē a fortuna nō ē necessarium: neqz frequenter. g̊ eius qd est a fortuna non est scientia. Maior patet. quia omnis demōstratio aut est per necessarias propositiones: aut per propositiones q̄ sunt vere vt frequenter. Minor probatur. quia illa q̄ sūt a fortuna sūt extra necessarium et extra frequenter. Ex quo infert ꝙ si prumisse sint vere vt frequenter: conclusio erit vera vt frequenter. Scda conclusio. non contingit aliquid scire per sensum probatur duabus rationibus: et duobus signis. Prima ratio. si contingeret aliquid scire per sensum: sequeretur ꝙ scire esset sentire. consequens est incōueniens. g̊ et antecedens Scda ratio quia scientia est vniuersalium. Sz non contingit sentire vniuersale aliqd per sēsum. g̊ ꝛc̄. Maior patet quia demonstratio ē per propositiones vniuersales. Minor ꝓbat

quia sens' non est nisi eorum q̃ sũt hic ⁊ nũc. vniuersale autem non est hic et nunc: sed est vbiq; et semper. g̃ non contingit sentire vniuersale. Ex quo infert q̃ sentire quidem necesse est singula .i. q̃ sentire contingit singulariter. est autem scientia incognoscendo vniuersale. Primum signum. si sensibiliter videremus triangulum habere tres: nondum sciremus ipsum habere tres: sz adhuc q̃rerem' demonstrationem: et causaz ꝓpter quam habet tres. g̃ sequit q̃ non ꝓtingit aliq̃ scire p sensum. Scõm signum. si essemus supra lunam: et videremus terram subiectam inter solem et lunam: tunc videremus lunã eclipsari: et tamen non sciremus causaz ꝓpter quã vniuersaliter deficit. sed solum sciremus causam propter quã nũc deficit. g̃ signuz est q̃ nõ cõtingit aliquid scire p sensuz. Tertia conclusio tangit quinqz corelaria. Quorum primũ est. Sensus non est vniuersalium: sz ex pluribus singularib' multotiẽs sensatis venamur vnum vniuersale. Scõm corelarium: vniuersale est honorabile: qm̃ ostẽdit causaz passionis. Tertium corelarium · cognitio vniuersalis ẽ honorabilior q̃cunqz cognitione sẽsitiua: que non est per causam. Quartuz corelarium. cognitio principiorz est honorabilior quacunqz alia cognitione. Quintum corelarium. impossibile est sentiẽdo aliquid scire demonstratiue: nisi aliquis dicat q̃ sentire sit per demonstrationez scire: fm illos qui ponebant q̃ sensus non differt ab intellectu.

Quarta conclusio tangit remotionez cuiusdã dubij. quia aliquis posset dicere q̃ sensus nihil faceret ad scientiaz. Remouet arestoteles dicens q̃ q̃dam sunt q̃ ꝓpter defectum sensus ignorantur: et si sentirent eorum haberemus scientiam. non q̃ sensus sit causa principalis scientie: sed quia ex sensu tangẽs ex causa occasionali deuenimus in cognitionem ꝓpositionis vniuersalis. ita q̃ ex pluribus visionibus et sensationibus venamur vniuersale. vt si videremus pozos qui sunt in vitro: nunquã dubitaremus quomodo lumen per transeat vitrum. Sz quia sic videremus in vno vitro: et ꝓsequenter in alijs pluribus vitris: tũc intelligem' sic esse in omnibus vitris. et sic p sensum multiplicatũ deuenim' incognitionẽ propositionis vniuersalis: scilicz q̃ omne vitrum permittit luminis transitum. sz quia aliquando ignoramus illum sensuz· scz q̃ vitrũ sit perforatum. ideo ignoramus propositionem vniuersalem: et ita impedimur inscicẽdo propter quid vitrum dicitur esse transparens.

Dubitatur secundo vtrũ omnium sillogismorz sint eadez principia. Pro responsione supponitur q̃ arestoteles in scõa pte ostendit q̃ diuersarum scientiarum diuersa sunt principia. Et continet duas priculas. quarum prima continet q̃ruor conclusiones· Prima est hec. non omnium sillogismorum sunt eadem principia. patet quia sillogismorz quidam sunt veri. alij sunt falsi. Sed sillogismorum verorum et falsorum non sunt eadez principia. g̃ non omnium sillogismorum sunt eadem principia. Et licet ex falsis ꝓtingat sillogisare verum: hoc tamen non est nisi semel: hoc est non semper. quia si altera premissarũ sillogismi procedentis ex falsis pro sillogisatur: tunc in tali profillogisatione non contingit ex falsis sillogisare verum. Scõa cõclusio. non omnium sillogismorum falsorum sũt eadem principia. patet quia quorũdã sillogismorum falsorum conclusiones sunt contrarie et quorundaz conclusiones sunt impossibiles ergo non omnium ipsorz sunt eadez principia Antecedens patz. quia ille sunt contrarie iniustitia est iustitia. timor est audatia. et vtraqz est falsa. Iste etiam sunt impossibiles: homo est equ': homo est bos: equale est maius: eq̃le est minus. Sed tales cõclusiones non possunt ꝓcludi nisi ex p̃ncipijs falsis cõtrarijs aut incõpossibilibus. talia autem p̃ncipia non sũt eadẽ· g̃ ꝛc̃. Tertia cõclusio. non omnium sillogismorum verorum sunt eadem p̃ncipia. probatur quatuor rationibus. Quarum prima est hec. conclusionum genere differentiũ principia non possunt esse eadem. Sed multe sũt conclusiones vere genere differentes. g̃ earũ principia non sunt eadem. Maior patet. quia si conclusionum genere differentium p̃ncipia essent eadem: vel g̃ huiusmodi principia cõuenirent insursum: hoc est q̃ termini cõuenirent fm dispoficionem scõe figure: in qua scilicet medium semper predicatur. aut cõuenirent indeorsum: hoc est sillogismi ꝓuenirent in terminis dispositis fm exigentiam tertie figure: in qua medium subicitur in vtraqz. aut conuenirent in termino exteri' se habẽte aut interius: hoc est ꝓuenirent in dispositone prime figure: in qua medium subicitur respectu maioris extremitatis: propter qõ dicitur esse interius. et idem medium predicatur in scõa propositione de minore: ideo dicitur esse exterius. Scõa ratio. si omnium verozuz sillogismozuz essent eadez principia. maxime essent principia cõmunia: cuiusmodi est istud de q̃libet affirmatio vel negatio vera ꝛc̃· Sed ista

non sunt eadem respectu omniũ conclusionũ demonstrandarum. g ꝛc. Minor patet quia huiusmodi principia cõmunia cum ingrediũtur demonstrationem coartantur ad propriũ genus subiectũ: vt patuit prius. Sz frequẽter illa subiecta super q̃ erigunt demonstrationes differunt genere. g non omnium demõstrationum. principia ꝓmunia sunt eadẽ. Minor patet. quia eorum q̃ eriguntur sub demõstratione q̃dam sunt sub q̃litate: q̃dam sũt sb q̃ntitate. Tertia ratio. principia non sunt multo minora conclusionibus. sz conclusiones in diuersis demonstrationibus non sunt eedem ergo neqz principia. Minor patet. quia conclusiones aliquando sunt ex terminis assumptis id ẽ dispositis in scõa vel tertia figurts: vt sunt ex terminis admissis .i. dispositis in prima figura. g ꝛc . Quarta ratio . quorundam conclusionum principia sunt necessaria: et q̃rundam contingentia. sed contingentia et necessaria non sunt eadem. g ꝛc. Quarta conclusio tangit remotionem vnius dubij. Nam licet non omnium demonstrationum. vniuersaliter simul sumptarum sint eadem principia tamen non videt obstare quin quarundaz demonstrationum sint aliqua principia eadem. sicut demonstrationũ. logicalium sunt eadez principia logicalia: et geometricaliuz geometricalia. Rñdet arestoteles q̃ dicere sic cõ: nihil aliud est dicere quã dicere q̃ diuersarum scientiarum sunt diuersa principia proprꝛia .et ideo si propter hoc concludat aliquis: omniũ demonstrationum vniuersaliter esse eadem principia: id est multũ derisoriũ. quia pari ratione diceretur q̃ omnia entia sunt eadem. qz omnia entia sunt eadem in hoc quod est esse ens .

Dubitatur tertio . Vtruz omnium scientiarum sint eadem principia.

Prosolutiofie supponitur q̃ arestoteles in hac secunda ꝓticula intendit duas conclusiones. q̃z Prima est hec. non omnium demõstrationũ et scientiarum sũt eadem principia. Probat duabus rationibus. quarum prima est hec. qz sic tunc p quotlibet demonstraretur q̃libet. ꝗ illud est fatuum dicere: z multum insipienter g ꝛc. cõsquentia patet. quia sumant iste due conclusiones q̃ sunt: a et b: et capiantur plura principia: scz c d f. tunc si per illa possit .a. demonstrari: ita etiam et b. Minor patet. quia talis differentia principiorum non cõtingit in scientijs mathematicis : q̃ ꝓcedunt ex oñio ũmediatis: neqz in resolutorijs: q̃ procedũt ab his q̃ ab ĩmediatis originem traxerunt. Scõa ratio. principia sunt propositiones ĩmediate. Sed diuersarum scientiarum diuerse sunt cõclusiones. g et diuersa principia ĩmediata. tenet cõsequentia quia conclusiones suã diuersitatem sumũt ex suis ꝓprijs principijs: vt patuit in capitulo precedenti. Scõa conclusio tangit solutionem cuiusdam obiectionis. posset enim aliquis dicere q̃ plurimz cõclusionũ demõstrabilium ẽ vnum principium ĩmediatum: quod tamẽ potest applicari ad diuersas conclusiones. Respondet arestoteles q̃ licet prima principia sint cõmunia pluribus cõclusionibus: tamen in vno quoqz genere scibili ẽ vnum primum principium speciale: hoc ẽ vna prima propositio ĩmediata: ad quã resoluunt omnes ꝓclusiones q̃ deducuntur ex principijs illius scientie. Et est illa prima propositio ĩmediata: q̃ subijcit genus subiectũ respectu sue diffinitionis . Et quo infert q̃ non contingit demonstrare quotlibz ex q̃libet: Sz diuersarum scientiarũ necessario ꝑncipia sunt diuersa. Infert scõo q̃ scientiarum duplicia sũt ꝑncipia. q̃dam sunt ex quibus: et illa sũt premisse: ex quibus vel per quas demonstrant passiones de subiectis. Alia sunt ꝑncipia circa q̃ scia versatur. sicut in arismetrica numerus est subiectum: et in geometria magnitudo. Et sb dit q̃ principia ex quibus: sunt ꝓmunia: sz ꝑncipia circa q̃: sunt proprꝛia.

Ad rationes ante oppositũz

dicitur q̃ due prime soluuntur ex primo notabili. Ad tertiam negatur ãcedens. ad ꝓbationem cõcesso antecedente. negatur cõsequentia. quia hec dictio quãadmodum nõ dicit circumstantiã cause: sed solũ similitudinẽ.

Queritur decimoquinto:

vtrũ ab eodẽ intellectu de eodẽ obiecto simul et semel possit haberi scientia et opinio. Et videtur q̃ sic. quia per p. in t. de diametro scimus q̃ est incõmensurabilis coste. g de eodẽ subiecto ꝑt sil' haberi scientia et opinio. Secundo sic possibile est eundem intellectum sil' habere medium ꝓbabile et mediũ demõstrativuz ad eandẽ ꝓclusionẽ. g possibile ẽ simul habere scientiam et opinionez de eodem.
Tertio sic aliquis potest ꝑmo p medium ꝓbabile habere opinionem de aliqua ꝓclusione: et postea cognito medio propter quid: potest de eadem habere scientiã . Sed adueniente scientia non destruitur ꝑcedens opinio : cum adhuc talis possit probare illam conclusionez

per medium probabile· q̃ de eodem possumus simul habere scientiam et opinionem. In oppositum est aresto·

Sciendũ primo. q̃ pro declaratione terminorum ponunt̃ due distinctões

Quarum prima est hec. opinio fm linconiensem potest capi tripliciter scilicet cõmuniter: proprie: ⁊ magis proprie. Opinio cõmuniter dicta est cognitio cum assensu. et sic non ē aliud q̃z fides vel credulitas qua assentimus siue firmiter siue non alicui propositioni contingenti vel nccie. et sic opinio est genus ad scientiam et ad opinionem proprie et magis proprie dictam. Ex quo sequitur q̃ omnis scientia est opinio: et omne scibile est opinabile ⁊ non econtra. Opinio proprie dicta est acceptio vnius partis contradictionis cum formidine et timore alterius partis: et tunc quandocunqz assentimus alicui propositioni: dubitãdo tamen de veritate sui contradictorij: talis assensus vocatur opinio. Sed opinio magis proprie dicta est cognitio veri ꝓtingentis fm q̃ huiusmodi. Et ad istam due cõditiones requiruntur. Primo requiritur adhesio vel assensus alicuis propositionis cõtingentis. Ex quo sequitur q̃ nullius propositiõis necessarie ꝑt esse opinio magis proprie dicta. Scõo requiritur q̃ talis propositio contingens ab opinãte capiatur vt cõtingens. quia si talis propositio defacto fuerit contingens: ⁊ accipiatur ab opinante tanquam necessaria: tunc stante tali iuditio: non posset opinans de illa habere opinionem. Scõa distinctio. scientie vl' opinionis duplex est obiectum· q̃tã est tõle: sicut est ipsa est conclusio scita vel opinata: et sic capitur hic. Aliud est obiectum partiale: scilicet subiectum conclusionis scite vel opinate. et de tali non intelligit̃ q̃stio.

Sciendum secundo q̃ tertium et vltimum capitulum in quo determinat arestoteles de comparatione scientie ad alios habitus continet tres partes. In quarum prima agit de comparatione scientie ad intellectum et opinionem.

Et continet quatuor conclusiones. quarũ ꝓl'onũ pria est. scibile et scientia differunt ab opinione et opinabili. patet quia scientia est vniuersalis: et per propositiones vniuersales et necessarias· Sed opinio est circa propositiones contingentes ⁊ nõ necessarias. q̃ ⁊c· Scõa pars patet. quia scibile est necessarium et impossibile aliter se habere: tamen opinabile est contingens. Secunda conclusio tangit differentiam inter intellectum et opinionem. quia intellect̃ est p̃ncipium scientie: non autem opinio. cum sit cõtingentium. Et capitur hic intellectus nõ pro potentia intellectiua: ſ̃ pro habitu cognitiuo principiorum. Tertia conclusio tangit differentiam inter scientiam et intellectuz. et ē hec. Scientia differt ab intellectu. quia scientia est habitus propositionis mediate et demonstrabilis. sed intellectus est habitus propositionis imediate q̃ ⁊c. Quarta conclusio. scientia intellectus et opinio conueniunt in hoc q̃ sunt verozum et possunt esse circa propositiones veras. Ex quibus infert duo correlaria. Quorum primum est. opinio circa verũ ⁊ falsum est. Secundũ est q̃ opinio est circa verum contingens. quod est possibile aliter se habere. patet tribus rationibus. Primo per diffinitionẽ opiniõis. q̃ opinio ē acceptio ꝓpõis imediate et non necessarie. Scõo. quia incertum dicitur de natura opinionis: ergo opinio est veri incerti siue contingentis. Tertio nullus dicit se opinari cognoscendo aliquid esse impossibile aliter se habere: sed tantũ dicit se scire. ergo opinio est veri contingentis: et scientia est veri necessarij·

Sciendum tertio. q̃ in secũda parte huius capituli mouet arestoles duas questiones. Et intendit quatuor conclusiões.

Prima tangit illas duas questiones. quarum prima est hec. Utrum contingat idem sciri et opinari. Secunda questio. vtrum scientia et opinio sint idem. Secunda conclusio (que est disputatiua tantum) est ista. contingit idem scire et opinari. patet tribus rationibus. Prima est hec. nihil contingit opinari quin contingat illud scire. q̃ contingit idẽ scire et opinari. Scõo sic sicut sciens procedit p propositiões mediatas quousqz veniat ad immediatas: similiter et opinans. q̃ ꝓtingit idez opinari et scire. Tertio sic sicut contingit scire quia est et propter quid: ita contingit opinari quia est et propter quid. q̃ contingit idem scire et opinari. Tertia conclusio tangit solutionem scõe questionis. et est hec. Si aliqs habitus acquiratur per media q̃ nõ sunt possibilia aliter se habere: sicut sunt diffinitiones per quas fiunt demonstrationes: talis habitus erit scientia et non opinio. Et habens talẽ habitum sciet et non opinabitur. Sed si aliqs habitus acquiratur per media possibilia aliter se habere: que nõ insunt extremis fm substãtiam nec fm speciem id est per se: talis habitus erit opinio et non scientia: et habens talẽ

habitum opinabitur et non sciet neqz quia ē neqz propter quid. Si tamen acquiratur per imediata erit opinio propter quid: z si per me diata erit opinio quia est. Quarta conclusio tangit solutionez prime questionis. Ad q̄z respondetur tripliciter. Primo per smile. nā sicut eiusdez penitus nō est opinio vera et falsa. sic nec eiusdem penitus est opinio et scientia: Sed sicut quidam dicunt inconuenineria sequi ad hoc qō est eiusdem esse opinionem veram et falsam. vt inconueniēs est vere opinare diametrum esse cōmensuratā coste. Similiter sequntur inconuenientia ad hoc quod est eiusdem esse opinionem et scientiam. Secunda solutio. sicut eiusdem (vt diametri) pt esse opinio vera et falsa: non tamen eiusdem penitus. differunt enim fm rationem: ita etiā scientia et opinio sunt eiusdem vt de homie scimus q̄ vere est animal. sed de homie opinamur q̄ sit albus vel currens: Tertia solutō non contingit simul opinari et scire idem. qz tunc aliquis simul opinaretur idem posse aliter se habere: et non posse aliter se habere. qō ē inconueniens. Ex quibus concludit correlarie q̄ impossibile est de eadem conclusione habere scientiam et opinionem: licet diuersorū predicatorum respectu eiusdem subiecti possit haberi scientia et opinio. vt de homine respectu risibilis habetur scientia. Sed de homine respectu huius predicati currit habetur opinio.

Conclusio responsalis implicat contradictionem de eodem obiecto totali: vtputa de eadem conclusione: habere opinionem et scientiam: siue simul siue successiue: siue ab eodem intellectu siue a diuersis. patet quia scientia solum ē de conclusione necessaria et impossibile aliter se habere. Opinio vero semper est de contingenti z possibili aliter se habere: modo implicat contradictionez eādem propositionem simul vl' successiue in eodem intellectu vel diuersis eē necessariam et contingentem: esse possibile aliter se habere et impossibile aliter se habere: q̄ implicat contradictionem siue simul siue successiue ab eodem intellectu siue a diuersis de eadum conclusione habere scientiam et opinionem.

Dubitatur primo. vtruz de propositiōe imediata possit habere opinio ꝓpter quid. Pro solutione ponuntur tres difficultates. Prima est hec. vtrum opinio possit esse acceptio propositionis imediate cū tamen quelibet imediata videat necessaria. Respondet p vnam distinctionem. qz opinionem esse acceptionem propositionis imediate potest intelligi dupliciter. Uno modo q̄ talis propositio de facto sit imediata et necessaria: accipitur tamē ab opinante vt non necessaria. et sic opinio magis proprie dicta nō potest esse acceptio propositionis imediate et necessarie: cum semper sit veri contingentis. Alio modo potest intelligi q̄ ipsa sit cōtingēs et cū hoc imediata. et sic opinio bene ē acceptio propositionis imediate. Secunda difficultas. vtrum aliqua propositio cōtingens sit imediata. Respondetur. q̄ sic quia vt superius probatum est qz sit status tam in predicatis substantialibus q̄z accidentalibus. ergo sicut sunt aliqua predicata necessaria imediata: ita erunt alique propositiones contingentes imediate. Unde illa propositō dicitur contingens imediata quando predicatum inest contingēter subiecto: ita q̄ imediate et adequate fluat a propriis principiis indiuidui illius subiecti. sicut color predicatur contingenter de corpore z imediate fluit a propriis principiis indiuidualibus corporis. ideo ista est imediata corpus est colorarum. Tertia difficultas vtrum aliqua sit opinio propter quid. Respondetur q̄ sic. quia sicut notitia alicuius necessarij accepta per propositiones imediatas et necessarias dicitur scientia propt quid: et notitia alicuius necessarij accepta per propositiones mediatas et necessarias dicitur scientia. quia est sic etiam notitia alicuius veri contingentis accepta per propositiones imediatas et contingentes dicitur opinio. Ex his patet responsio ad dubium.

Dubitatur secundo. vtrū de eodem obiecto possit intellectus simul et sel' habere scientiam et opinionem et formidinē Ad primam partem dubij respondetur p duo dicta. Primum est. de eodem subiecto materialiter sumpto: scilicet per abstractionem a quacunqz ratione formali: possumus respectu diuersorum predicatorz habere scientiam et opinionem: non tamen respectu eiusdez p̄dicati. vt ista: homo est risibilis: est scibilis. ista vero est opinabilis. homo est albus. Secundum dictum. impossibile est de eodem sbiecto sub eadem ratione formali habere scientiam et opinionem: siue respectu eiusdem p̄dicati: siue respectu diuersorz. qz eidē subiecto sub eadem ratione formali non possunt esse duo predicata: quorum vnum insit contingēter: et aliud necessario. Ad scōaz partē dubij respondet per duas distinctōes: et duo dicta

Prima distinctio est hec. Opinio pōt capi dupliciter. Uno mō pro actu opinandi. Alio mō ꝑ habitu opinatiuo genito ex multis actibus opinandi. Scđa distinctio. Opinio pōt capi dupliciter. Uno mō pro actu vel habitu deducente ꝓpositionē probabilem ex premissis ꝓbabilibus. Alio modo pōt capi pro actu vel habitu assentiēdi conclusioni probabili deducende ex premissis ꝓbabilibus. ⁊ sic capit̄ in ꝓposito. Primū dictū. De quittitate cuiuslibet opinionis ē formido. qꝛ opinari ē actualiter vel habitualiter assentire alicui cōclusioni cū formidine sui oppositi. Scđm dictū. Sicut formido ē de quittitate opinionis. ita sil'iter dicēdū est de certitudine in ordine ad sciētiā: sicut de opinione dictū est.

Dubitatur tertio. Vtruꝫ sollertia sit habitus intellectualis. Pro solutione supponitur. ꝙ in tertia parte huiꝰ capituli determinat arestotiles de quodā habitu qui dicit̄ sollertia. ⁊ cōtinet tres cōclusiones. Quaꝝ p̄ma est hec. Cū sint sex habitꝰ intellectuales qui sunt rō: intellectus: scientia: ars: prudētia: ⁊ sapientia: de quibus duobus: scilicet de intellectu ⁊ scientia iam visum est. de alijs determinare non est presentis intentionis. qꝛ magis pertinet ad terituum de aīa: ⁊ sextum ethicoꝝ. Scđa conclusio tangit diffinitiōeꝫ sollertie: ⁊ est hec. Sollertia est quedā subtilitas inueniendi mediū in non prospecto tempore. i. in tempore breui ⁊ paruo. Et a linconiense sic diffinit̄. Sollertia est vis penetratiua qua visus mentalis non quiescit super rē visam: sed penetrat ipsam vsqꝫ ad aliā rem sibi naturaliter coniunctā. vt visus mentalis: app̄hensa ⁊ visa re: nō quiescit in visione illiꝰ rei. sed ipsam cito penetrat: donec apprehendat causam vel effectū rei in se. Primam diffinitionem declarat arestotiles per tria exempla quoꝝ primum est. Si queratur quare luna cōuersa ad solem emittit splendoreꝫ: statim potest dicere sollers ꝙ ideo est: qꝛ illuminatur a sole. Scđm exemplum. si quis viderit pauperem litigantem cū diuite: ⁊ dicat rationē esse. qꝛ pauper accōmodauit a diuite argentum: ⁊ diues petit illud: tunc ille est sollers. Tertiuꝫ exemplum. si quis viderit duos esse amicos q prius erāt inimici: ⁊ causam assignet. qꝛ facti sunt inimici vnius tertij: ille est sollers. Tertia conclusio. Sollertia est habitus quidā naturalis ordinatus ad scientiam ⁊ demonstrationem. Probat̄ ratione ⁊ signo. Ratione sic. qꝛ aliquis cognoscens causas mediatas statī cognouit ⁊ imediatas: in quibꝰ stat totalis resolutio mediatarū. Sed sollers eo ꝙ cognoscit causas mediatas statī cognoscit vltimas. modo cognoscere causas vltimas ⁊ īmediatas alicuius effectus ē cognoscere demōstratiue ⁊ scientifice illum effectum. ergo sollertia ordinatur ad scientiam ⁊ demonstrationē Signo sic. qꝛ exempla prius data reduci possunt ad demonstrationem. ergo signuꝫ est ꝙ sollertia ordinatur ad scientiam ⁊ demonstrationem. Antecedens patet reducendo primū exemplum ad demonstrationē arguendo sic. omne quod illuminatur a sole habet splēdorem in parte conuersa ad solem. Sed luna illuminatur a sole. ergo luna habet in parte cōuersa ad solem splendorem. Ex his respōdetur ad dubium ꝙ sollertia non est habitꝰ intellectualis: cū non sit habitus acquisitus: sed est quedam naturalis abilitas anime ad cito ⁊ prompte inueniendi causam querenti.

Rationes ante oppositū soluuntur in primo notabili ⁊ primo dubio:

Et tm̄ de primo posteriorum analeticorum.

Circa secundum posteriorum Queritur primo vtrum tantū 4^or sint questiones vere scibiles scz quid ē qz est:z ꝓpter quid est. Et arguit ꝙ sint plures.qz plura sunt dubitabilia q̄ꝫ 4^or:cum sint multa cōtingentia.ergo multoplures sūt qōs q̄ꝫ 4^or.tenet cōsequētia. qz questio est dubitabilis propositio. Scdo sic. ꝙ sint pautiores.qz nihil idem ē prescitum z quesitū. Sed si est z quid est ante demonstrationē presupponuntur:cū de subiecto oporteat presupponere quid est z qz est.ergo si est z quid ē non sunt questiones vere scibiles. Tertio sic. Illud vere scitur quod per demonstrationē cōcludit:cum scire sit effectus demonstrationis Sed tm̄ qz est per demonstrationem concluditur.ergo ē tm̄ vna questio vere scibilis. Minor patet.nā qz est querit de inherētia predicati dubitabilis ad subiectum.talis autē inherentia per conclusionem demonstrationis exprimitur.ergo cōclusio qz est per demonstrationē concludi potest. In oppositum ē are^les.

Sciendū primo. ꝙ pro declaratione terminoꝝ ponitur vna distinctio:z due suppositiōes. Distinctio est hec. Interrogatio potest sumi dupliciter. Uno mō generaliter pro oī propositiōe constituta ex signo interrogatiuo.z sic de propositionib⁹ per accidēs veris potest fieri interrogatio. Nec in ꝓposito sic capit interrogatio siue questio. Alio modo capit interrogatio spetialiter: scz pro ꝓpositione necessaria dubitabili:q̄ potest demonstrari aut per demōstrationē elici.z sic in proposito capit interrogatio siue questio. qz oīs talis ē vere scibilis. Nec de ꝓpōnib⁹ ꝑ accidēs veris pōt fieri ꝑ mō interrogatio. Pria suppositio. 4^or qōes vere scibiles sic dr̄nt. qz qō si est q̄rit an res sit:qō quid est q̄rit qd res sit. Sz qō qz est q̄rit aliqd de aliq̄. Questio vo ꝓpter qd q̄rit cām q̄re ꝑ inest huic. Exq̄ sc^z ꝙ due sunt qōes q̄ q̄rūt de esse rei sim^r:scz si est z qd est.z alie due q̄rūt de cōplexione rei cuz alia re.s.qz ē z ꝓpter quid ē. Scda suppō. Ad cōpletā z ꝑfectā notitiā alicui⁹ qt^tis scibilis ꝑfitiūt 4^or ꝑdicte qōes. Patet.qz de nulla qtitate sci^li pōt aliqd sciri nisi prius sciat an ipsa sit:iō p^a qō p9^lis fieri de aliq̄ qtitate scibili ē qō si ē.vt si q̄rat an triāgul⁹ sit. Et cognito ꝙ ipse sit:q̄rit q̄ res sit: sic q̄rēdo qd ē triangulus:scito autē ꝙ triangul⁹ ē:z qd ē triāgulus:statim mouet an aliq̄ veritas seu an ꝑdicatū vere possit inesse triāgulo:qd fit ꝑ qōem qz ē.vt q̄rēdo vtꝝ triangul⁹ hz tres. q̄ cognito vlteri⁹querit cām q̄re triangul⁹ hz tres:quod fit ꝑ qōez ꝓpter qd.q̄ scito nihil vlteri⁹ cōtingit dubitare:z ꝑ ꝯn̄s neqꝫ q̄rere de triangulo iō ad ꝑfectā z cōpletā notitiaꝫ triāguli sufficit cognitio ꝑdictarū 4^or questionū.

Sciendum secundo. ꝙ in secūdo li^o determinat are^les de scibili. Cui⁹ rō forsan pōt ec̄: eo ꝙ in p̄ determinauit de demonstratiōe:q̄ ē generatiua scie:z etiā de ipa scia q̄ ad scibile refert. mō relatiuorū eadē ē scientia.iō in ꝑ z^o determiat de scibi^bs. Et cōtinet sex tractat⁹.quoꝝ prim⁹ ꝯtinet vnicū capitulū. In cui⁹ p̄ma pte inqrit numeꝝ vere scitoꝝ. Et intendit 4^or cōclusiōes. Prima conclusio ē hec. Quatuor sunt vere scita. Probat qz q̄sita z vere scita sūt eq̄lia numero. Sed q̄sita sunt 4^or:scz qz ē:ꝓpter qd:si ē:z quid ē.g̃ vere scita sunt 4^or. A^or patet.qz qōes sūt eq̄les numero his q̄ vere scim⁹. Sed ꝑ declaratione mioris ponunt due cōclusiōes. Quarū prima) q̄ est z^a in ordine) ostendit qd sit q̄rere qz ē:sil' ponēdo ordinē īter istas duas qōs scz qz est:z propter qd:z ē hec. q̄rere qz est ē q̄rere vtꝝ ꝑ sit ꝑ:ponendo numerū.i. addēdo isti verbo ē vnū predicatū quod ponat numerum contra ipsum.vt vtꝝ sol defitiat aut non. Cuius signum est.qz cum scimus ꝙ sol deficit:cessamus querere qz est. z si in p̄ncipio sciremus ꝙ deficit: non quereremus vtrum sol defitiat aut non. ergo signum est ꝙ querere vtrum hoc sit hoc:est querere quia est. Scito autem qz est:querimus propter quid.vt scito ꝙ sol deficit:eo ꝙ terra mouetur: querimus propter quid sol deficit z propter quid terra mouetur. Tertia cōclusio ostendit qd sit q̄rere si est:simul ponendo ordinem inter questionē si est:z qōnem propter quid ē:z ē hec. Querere si est est q̄rere vtꝝ aliqd sit.vt vtrum

centhaur⁹ sit:aut si de⁹ sit vel nō. ⁊ nō est q̄rere in pte.i.centhaur⁹ sit albus vel nō.Et rursū nos cognoscentes si est querim⁹ quid ē.vt cognito q̄ de⁹ ⁊ bō sunt:querim⁹ quid est bō: ⁊ quid est de⁹.Ex quib⁹ concludit: q̄ tot sunt vere scita quot sūt vere quesita.q: que q̄rim⁹ ⁊ que inuenimus scim⁹:hec tot sunt.Ex quib⁹ extra textū possūt inferri duo correlaria. Primū est.q̄ illa eadē que ante demonstrationez querim⁹ per demonstrationem scim⁹.Scōm correlariū.q̄ q: est sumit pro si est: vt patz in littera cū dicit.cognoscētes q: est.i.si est:qd ē querim⁹. Quarta cōclusio. Omis questio q̄rit aut si est mediū:aut qd est mediū.Patz q: cū querim⁹ q: est aut si est mediū: querim⁹ si est mediū.⁊ cuz querim⁹ quid est aut propter quid est mediū:querim⁹ quid est mediū.Antecedens pro p̄ma pte patet a signo, q: cū cognoscim⁹ q: est ⁊ si ē aut simpliciter aut in pte:stati cessam⁹ querere si est mediū ⁊ querimus qd est mediū:q̄ signū est q̄ q: est ⁊ si est querūt si est mediū. Et subdit q̄ querere q: ē in pte ē querere vtz luna deficiat vel augeat. Sed querere si est simpliciter est querere vtz luna sit vel nō sit:⁊ vtz nox sit vel nō sit.

Sciendus tertio.q̄ circa hūc

textū incidūt alique difficultates.Quaz p̄ma est.vtz questiones sint eq̄les numero his que vere scim⁹. Respondet per vnā distinctionē. Aliquid dicit esse vere scibile per demōstrationē dupliciter.Uno mō ,ppzie tāq̄ illud qō scit:⁊ isto modo trū q: est passiōis per cōclusionē demonstratiōis expressum p demōstrationē vere scit.Alio mō aliqd est vere scibile per demonstrationē elicitiue.q: scz habita demōstratōe:elicitiue ⁊ certitudinaliter cognoscitur.⁊ sic sunt 4.or questiones p demonstrationē vere scibiles. Patet q: habita demōstratione per quā scitur passionē inesse subiecto: stati elicitiue habet termiatio questionis si ē: eo q̄ nulla veritas est vere scibilis de aliquo subiecto:nisi ipsuz subiectū habeat esse. ideo cognito q̄ subiecto cōclusionis cōueniat aliq̄ passio:stati elicit q̄ illud subiectū habet esse. Scōo.scita cōclusione per mediū qō ē ipsum quid ē:statim elicit cognitio quid ē.Et tertio. habita demonstratiōe per quā cognoscit habitudo causalitatis premissarū ad cōclusionē stati elicitiue cognoscit sic esse sicut significatur per cōclusionē:⁊ propter qd sic est sicut significat per premissas. ⁊ in hoc clicit conclusio propter quid. Alia difficultas. vtz questio qd ē sit vere scibilis tāq̄ illud qō per demonstrationē scit.Et videt q̄ sic.q: dicit are⁰ infra q̄ in habentib⁹ causam aliā ab ipso qō quid est preter ipsum qō quid ē demonstrari. Respondet per 4.or dicta. Primū dictū Questio qd est terminabilis ē diffinitiue. ptz q: per illud terminat aliqua questio per qō notificat illud quod in tali questione querit. Sed per diffinitionem notificat illud qō per questionē quid ē querit. ergo questio quid ē est diffinitiue termiabilis. Minor patz.q: diffinitio est oratio indicans quid est esse rei. Scōm dictum.questio quid est nō est termiabilis per demonstrationē. Patz. q: nihil est p demonstrationem terminabile nisi quod per talem demōstrationē ꝓcludit. Sed p demōstrationem nō concluditur quid ē:sed trū q: ē ergo zē.Minor patet.q: per demonstrationē solum concludit propositio vera . sed quid ē non est propositio vera ergo zē. Tertū dictum. Licet vna diffinitio possit per aliam demonstrari:trū per talem demonstrationē propzie non terminat qō quid ē. Prima pars patet.q: diffinitio materialis pōt per formalem demōstrari:sicut patebit infra. Scōa pars patet.q: per eandē demonstrationem terminat illa conclusio per quam notificat ⁊ indicatur illud quod querit talis questio. Sed p demōstrationē in qua demonstratur vna diffinitio de suo diffinito per aliā diffinitionem solum notificatur q̄ talis diffinitio inest diffinito:ita scz q̄ trū scitur q̄ ita est q̄ tale predicatū iest subiecto:nō autem scit quid est ipsum subiectum.ergo per talem demonstrationē nō terminatur qō quid est: sed magis qō q: est. Quartū dictum. Licet quid est possit demonstrari de eo cuius est tāq̄ aliquod predicatuz essentiale ꝓueniens subiecto: non trū in eo q̄ quid ē.patet ex dictis.

Conclusio responsalis . tan

trū sunt 4.or questiōes vere scibiles.patet per sufficientiam.q: omnis questio ē questio medij.vel ergo querit si est medium:vel quid est medium.Si primū hoc est dupliciter. vel nō ponit in numerū:⁊ sic est questio si est.vel ponit in numerū:⁊ sic est questio q: est.Si vero querat quid est mediū:hoc est dupliciter.vel nō ponit in numerū:⁊ sic est questio quid est vel ponit in numerū : ⁊ sic ē qō propter quid.

Dubitatur primo. vtz qōsi

ē sit qō p demōstratōez de sci.tia. Pro solu.ne termiabile due diffi.o Quaz p̄a ē b.a vtz qō si ē q̄rat eē ēntie vel exīe rei. Rñ: p duas distinctiones:⁊ tria dicta . Prima distinctio ē. Rei ē du.r eē. q̄tū est eē essentie: qō est idem

ꝙ eēntia. Est enī essentia quittitas predicabilis de alia in primo modo dicendi ꝑ se. Aliud est esse existentie: qđ est quidā modus intrinsecus vel entitas quedam formaliter inherēs supposito que formalit̄ et intrinsece suppositum efficit. Scđa distinctio. Esse existētie ē duplex. quottā ē actuale: q̄ suppositu; actualiter existit. Aliud est aptitudinale: quo suppositum formaliter denominat̄ aptū natum existere. Primū dictum. Questio si ē nō querit de esse essentie. Patet qꝛ esse eēntie ē idez qđ essentia. Sed questio quid ē querit de essentia. ergo si questio si est querit de eē essentie: non distinguit̄ a questione quid ē. Secundū dictum. Questio si ē non querit de eē existentie actuali. Patet. qꝛ eē existētie actuale predicatur cōtingenter de subiecto. modo nullum predicatum cōtingens ē de aliquo vere scibile. ergo questio si est non q̄rit esse existentie actuale. Tertiū dictum. Questio si ē q̄rit de esse existentie aptitudinali. patet a suffitienti diuisione. Scđa difficultas. Utꝝ eē existētie aptitudinale sit vere de suo subiecto demonstrabile. Et videt̄ ꝙ non. qꝛ omne qđ demonstratur de aliquo: per aliquod prius ⁊ notius demonstrat̄. sed nihil est noti⁹ aut pri⁹ notum de aliquo q̄ꝫ ipsū sic existere. ergo ⁊c̄. Minor patet. qꝛ si aliquid esset notius: maxime esset quid est ei⁹. sed hoc nō: vt ptꝫ ꝑ arestotilem dicentē: ꝙ querere quod qd ē ignorato si est nihil est querere. Respondetur per vnam suppositionē: ⁊ duo dicta. Suppositio est h^c. Ad hoc ꝙ aliqua questio sit vere scibilis tm̄ tria videntur exigi. p̄mo ꝙ ipsa sit ignota. scđo ꝙ aliquid prius notuꝫ presupponat. tertio ꝙ habeat causam vel medium per qđ possit demonstrari. Primū dictuꝫ. Esse existentie aptitudinale ē vere de suo sb̄iecto demonstrabile. Patet qꝛ tria predicta sibi cōueniunt. Nam esse rei q̄ꝫtū est de se est ignotuꝫ ⁊ aliquid presupponit pri⁹ notum. s. quid nominis subiecti: habet etiam mediū siue causā. s. diffinitionem quittitatiuam ipsius subiecti per quā demonstrat̄ ipsuꝫ esse de subiecto. Scđm dictuꝫ. Esse existētie aptitudinale subiecti de eodem propter quid est demōstrabile. Probatur tribus rationibus. Prima quia omnis respectus aptitudinalis vel fundamētalis est demonstrabilis demonstratiōe propter quid de suo subiecto quittitatiue diffinibili. Sed esse aptitudinalis existētie est respectus aptitudinalis aut fundamētalis. ergo de quolibet sb̄iecto diffinibili quittitatiue potest demonstrari propter quid. Maior patet. quia omne predicatū conueniens subiecto in scđo modo dicendi per se est propter quid demōstrabile de hoc subiecto vel predicato sibi cōueniente in primo modo dicendi per se. Sed omnis respectus fundamentalis aut aptitudinalis formalis predicatur de suo subiecto in scđo modo dicendi per se. ergo potest demōstrari propter quid de illo subiecto per diffinitionem quittitatiuam: que de illo predicat̄ in primo modo dicendi per se. Scđo sic. Oīs propositio habēs mediū prius se propter qd ⁊ potissimū est demonstrabilis propter quid Sed omnis propositio in qua predicatur esse existentie de suo subiecto diffinibili quittitatiue habet medium propter quid ⁊ potissimuꝫ prius ⁊ notius. ergo per illud potest propter quid demonstrari. Minor patet: qꝛ diffinitio quittitatiua continet causam adequatā subiecti ⁊ esse eius conuertibile cū vtraq; ⁊ est naturaliter prior ⁊ notior ipso esse: cuꝫ verificet̄ de subiecto in primo modo dicendi per se: et ipsum esse existentie tm̄ verificat̄ in scđo modo dicendi per se. modo predicata primi modi sunt maiora predicatis scđi modi ergo ⁊c̄. Tertio sic. demōstratio est sillogismus cause. Sed quid est est causa ipsius si est. ergo per quid est potest ipsum si est demonstrari. Minor patet per pb̄m in hoc scđo dicentē: ꝙ idē est scire quid est ⁊ causam questiōis si est. Ex quibus patet. ꝙ omnis sciētia habet pro sb̄iecto adequato quittitatē diffinibilem quittitatiue: que potest a priori ⁊ propter quid demonstrare suū subiectum esse. Ad rationem factam in oppositum respondet̄ ꝙ licet quoad nos esse existētie sit prius notum q̄ꝫ quod quid est: tm̄ simpliciter questio qd est prior est ⁊ notior q̄ꝫ questio si est.

Dubitatur secūdo. Vtrum in oī demō^ne nc̄e sit de sb̄cto p̄sup^re si ē. Et vi^r ꝙ sic. qꝛ in oī demō^ne illud ē supponē^m qđ ē noti⁹ ⁊ p̄⁹: ⁊ sine q̄ ē imp⁹^le i^d scire. Sꝫ si ē est h^ot g̊ in oī demō^ne suppo^r si ē. B^or ptꝫ. qꝛ sine qd ē ē imp⁹^le scire aliqd demōstratoꝝ: cuꝫ qd ē sit mediū demō^nis. Sꝫ si ē p̄cognoscit̄ i ipso qd ē. g̊ sim^r in oī demō^ne dꝫ p̄suppōi si ē B^or ꝓsil^nit ptꝫ ꝑ pb̄ꝫ i B z^o dicētē: manifestū ꝙ sim^r qđ qd erat esse nō sine qꝛ est scire est Et se^r: imp⁹^le ē scire qd ē ignorā^o si ē. Et postea q̄rere autē qd est nō hn̄tes qꝛ ē ni^l ē q̄rere. Et se^r: s̄m q̄cūq; aūt media habem⁹ qꝛ ē: et qd ē facile ē q̄rere. g̊ si ē p̄⁹ ⁊ noti⁹ ē q̄ꝫ qd est In oppositum arguitur. qꝛ esse essentie quod significat̄ per si est demon^le ē de suo sb̄iecto

ꝑ ipsum qd est. ꝯ nō in q̄libet demon^ne^ pre-
supponitur si est. Ad dubiū respondetur per
distinctionem. Dupliciter contingit si est a nō
bis sciri. Uno modo simpliciter: quādo scꝫ co
gnoscitur demonstratiue per primaꝫ causam
ei⁹: que dicit qd quid est subiecti: ꝑ quod de-
monstratur ipsum si est de subiecto. ⁊ sic nul-
lo modo precognoscitur si ē ante demōstra-
tionē vel diffinitionē: imo qd quid ē ꝑcogno
scitur in ipso si ē: sicut causa precognoscit in
suo effectu. Alio modo pōt sciri si est ſm qd ⁊
imperfecte: nō quidē per demonstrationem:
sed per aliqua accidētia: vel per diffinitionez
descriptiuā: aut etiā per diffinitionē quid no-
minis ipsi⁹ subiecti. ⁊ sic necesse ē precogno-
scere si est añ quālibet demōstrationē vel dif
finitionē dicentem quid rei. ⁊ in B sensu pro-
cedūt autoritates phi pri⁹ adducte.

Dubitatur tertio. Vtrum in
demonstratiōe qua demonstrat si est de suo
subiecto debeat precognosci si est subiecti. Et
videt ꝙ non. qꝛ nihil idem est prestitū ⁊ de-
monstratū. sed si est demonstrat. ergo nō pre
cognoscit. In oppositū arguit ꝙ due pre-
cognitōes in qualibet demonstratione debēt
precognosci: sicut demonstratū est in hoc pri
mo hui⁹. Sed si est ē precognitio. ergo in q̄li
bet demōstratiōe debet precognosci. ergo in
illa eadē demonstratōe in qua demonstratur
debuit precognosci. Respondet conformiter
ad precedens dubiū ꝙ in tali demonstratiōe
imperfecte presupponit esse de suo subiecto
per quam tñ scit perfecte ⁊ cōplete subiectū
esse. Exquo sequit ꝙ non est incōueniens in
qualibet demonstratōe presupponere si ē de
subiecto: ⁊ tñ per aliquā demonstrationē acci
pere causam ꝓpter quā subiectū est. Patet a
simili. qꝛ (sicut fuit in primo hui⁹ declaratū)
non ē incōueniēs in aliqua demonstratōe ꝑ-
cognoscere qꝛ est passiōis: ⁊ per eandem de-
monstrationē accipere cāꝫ propter quā talis
passio inest subiecto. sicut cognito ꝙ lumē ap
paret per vitrū: pōt qs ignorare cām propter
quā transit: ⁊ illā per demonstrationē accipe-
re. Ideo dicit are^tes^ in hoc 2° ꝙ cognito si ē:
querim⁹ qd est vltra scire qd qd ē ē scire cām
ipsius si est. Inuenta ergo cā: poterim⁹ demō
strare ⁊ cognoscere per cām illud qd pri⁹ co-
gnoscebam⁹ sine causa. Scdo sequit ꝙ non
est inconueniēs idē esse precognitū ⁊ scitum
qꝛ si ē imperfecte cognoscit ante demonstra
tionē: ⁊ perfecte cognoscit per demonstratio
nē. Tertio sequit ex oibus pri⁹ declaratis ꝙ
tñ sunt 4^or^ questiōes vere scibiles. qꝛ de q̄-
cūqꝫ re tñ 4^or^ possunt queri. Primo vtꝝ illa
res sit in rerū natura: siue vtꝝ sit ens nō prohi
bitum ⁊ tunc ē questio si est. Scdo de quittita
te rei: scꝫ quid sit: ⁊ sic ē questio qd est. Tertio
de ꝓprietate rei: scꝫ q̄ sit proprietas sibi cōue-
niēs: ⁊ sic est qō qꝛ est. Quarto querit quare
illa ꝓprietas insit illi: ⁊ sic est qō propter qd.

Ad rationes ante oppositū
Prima soluit ex primo notabili. Ad scdam
dicitur ꝙ si est subiecti imperfecte cognitum
⁊ etiam quid nominis ipsius subiecti sūt pre-
cognitiōes: cum quo tñ stat ꝙ si est ꝑfecte co-
gnoscit per demonstrationez: ⁊ etiam qd rei
ipsius subiecti: vt patuit in 3° notabili. Ad
3^am^ patet solutio in p̄ma difficultate tertij no
tabilis.

Queritur secūdo. Vtruꝫ om-
nis questio vere scibilis sit qō medij. Et videt
ꝙ nō. qꝛ nihil idem ē presuppositū ⁊ quesitū
sed in qualibet questiōe mediū presupponi-
tur. ergo nō querit: ⁊ per cōsequens nulla est
questio medij. Scdo sic. Aliqua propositio
īmediata querit: ⁊ tñ eius non est mediuꝫ. qꝛ
alias nō esset īmediata ergo ⁊c. Tertio sic.
Questio quid est ⁊ questio propter quid sūt
questiones vere scibiles: ⁊ tñ nō est earū me-
dium. qꝛ al's in medijs esset processus in infi-
nitum. In oppositū est arestotiles dicens con
tingit itaqꝫ in omnib⁹ questionibus querere
aut si est medium: aut quid est medium. ergo
omnis questio est questio medij.

Sciendum primo: qꝛ pro de-
claratiōe terminorū ponuntur due distinctio-
nes: ⁊ duo dicta. Prima distinctio est hec.
Quatuor questōnes vere scibiles adinuicem
quadrupliciter differunt. Primo qꝛ questio si
est ⁊ quid est sunt ipsius subiecti. sed questio
qꝛ est ⁊ propter quid est se tenēt ex parte p̄di
cati conclusionis. Posset tñ probabiliter dici
ꝙ se tenent indifferenter taꝫ ex parte subiecti
q̄ꝫ ex ꝑte predicati. Scdo differunt. qꝛ questio
si est ⁊ questio qd est: dicuntur esse questiōes
simplices ⁊ nō ponentes in numerū. Sed qō
qꝛ est ⁊ propter quid dicuntur esse questiōes
composite siue ponentes in numerū. Est autē
questio simplex ſm linconiensem illa in qua
ratio. i. forma rei sbiecte ⁊ forma rei predica-
ti non sunt due: sed vna. Sed questio cōposi
ta dicit illa in qua rō subiecti ⁊ rō siue forma
predicati sunt due. Tertio differunt. qꝛ qō si ē
⁊ qō qꝛ est querunt an sit aliquod medium. vt
querēdo si est: simpliciter querim⁹ si aliqd sit
medium per pd possit ostēdi ipsum eē sim^r^.

ꝛ dū queritur de aliquo qꝛ ē: querit̄ si est aliquod mediū per quod possit ostendi ita esse. Sed questio quid ē ꝛ ꝓpter qd querūt qđ ē illud mediū. Quarto dr̄nt. qꝛ qō si ē ꝛ questio qꝛ est nō querūt forma ꝛ mediū: sꝫ ꝑ quandā cōcomitantiā: eo ꝙ si aliquid sit an nō sit hoc vel illud: conueniēs est ꝙ sit aliquod mediuꝫ ꝑ quod possit ostēdi illud simpliciter esse vel in parte. Unde illud esse qđ querit questio si est vocat̄ esse simpliciter: sed illud esse quod querit questio qꝛ ē vocat̄ esse in ꝑte. Sed qō quid ē ꝛ ꝓpter qd querunt mediū formaliter ex mō querendi. Et posset subiūgi quinta qꝛ questio si ē ꝛ qō qꝛ est querūt absolute de medio: an scilꝫ sit aliqđ mediū quo possit demonstrari illud qđ per tales qōes querit̄. Sꝫ questio qd est ꝛ ꝓpter qd presupponunt ꝙ sit aliqđ mediū: ꝛ querūt quid ē illud mediū: siue descriptionē illius medij. Scđa distinctio. questionē esse medij pōt dupliciter intelligi. Uno mō sic. ꝙ oīs questio sit qō medij tāq̄ obiecti illiꝰ qōnis: ita scꝫ ꝙ mediū sit formaliter quesitū: ꝛ vltimꝰ terminus talis qōnis Scđo mō pōt intelligi ꝙ oīs questio sit medij tāq̄ alicuiꝰ ordinati in finale quesitum: ita ꝙ illud mediū sit illud per qđ deuenit̄ ad notitiā illius qđ vltimate querit̄ ꝑ talem qōnē. Primū dictū. Nulla qō est qō medij tāq̄ obiecti ꝛ vltimate quesiti. Patꝫ. qꝛ si sic sequeret̄ ꝙ habito medio cessaret demonstratio. consequens ē falsum. qꝛ habito medio adhuc requirit̄ applicatio medij ad extremitates. ꝯña tñ patet. qꝛ habito illo quod per talē questionez querit̄: cessat illa questio. ergo si mediuꝫ sit illud quod querat̄: sequeret̄ ꝙ habito medio cessaret oīs inquisitio: ꝛ per cōsequēs oīs demōstratio. Itē si oīs questio sit questio medij tāq̄ obiecti ꝛ vltimate quesiti: sequeret̄ ꝙ in questionibus esset ꝓcessus in infinitū. Patet ꝯña. qꝛ in oī questione querit̄ aliquod dubitabile fieri nobis notum. ergo in oī questiōe qua queritur medium tāq̄ obiectū: queritur aliquid per quod illud mediuꝫ dubitabile fit nobis notum. Illud autē aliquid est medium ꝛ sic medij esset mediū: ꝛ per cōsequens esset processus in infinitū in medijs demōstrationis. Scđm dictū. Oīs questio ꝓprie dicta que est alicuiꝰ dubitati īuenibilis est questio medij zº modo. Probat̄ qꝛ oīs questio querens aliquod finale: querit illud sine quo tale finale attingi nō potest. sed sine medio nō potest attingi illud quesitum. ergo inquirēdo illud finale quesitū: querit̄ medium requisituꝫ ad hoc ꝙ tale quesitū sit nobis notū. ergo oīs questio ē questio medij zº modo.

Sciendum secundo. ꝙ in secunda parte huiꝰ capituli intendit arestotiles 4ºʳ conclusiones. Quarum prima est hec. ꝙ oīs questio querit mediū. Probat arestotiles ratione ꝛ exemplo. Ratione sic. qꝛ oīs questio querit causaꝫ. ergo oīs questio querit mediū. tenet cōsequentia. qꝛ causa ꝛ medium idē sūt Exemplo sic. qꝛ cuꝫ querit̄ vtꝝ sol defitiat aut non: querit̄ vtꝝ sit mediū vel nō. Scđa conclusio. questio quid est ꝛ ꝓpter quid querūt quid est mediū. Patet qꝛ causa ꝛ mediū idēꝫ sunt. Sed questio qd est ꝛ ꝓpter quid querunt quid ē causa. ergo querūt quid ē mediū Minor patet. qꝛ vel querimus causam subiecti absolute: ꝛ sic est questio quid ē. vt querendo quid ē homo. Uel querimus cām subiecti respectu alicuiꝰ ꝑdicati sibi attributi. vt querēdo causam q̄re homo sit risibilis: vel querendo vtꝝ luna defitiat: vel vtrū triāgulus sit eq̄lis vel inequalis: vel vtꝝ terra sit in medio vel non. In omnibꝰ istis questionibus querit̄ qd est medium per qđ pōt concludi ꝑdicatū in esse subiecto. Tertia conclusio. In omnibꝰ idem est querere quid ē ꝛ ꝓpter quid. Patet qꝛ idem respōdemus ad vtrāq̄ questiōeꝫ ergo ꝛc̄. Antecedens patet duobꝰ exemplis. Primū est. si querat̄ quid est defectꝰ lune: respondet̄ ꝙ est priuatio lumīs a luna: causata a terre obiectu. Similiter si querat̄ ꝓpter qd luna deficit: respondet̄ ꝙ est ꝓpter ꝑuationem luminis a terre obiectu. Scđm exemplū est si querat̄ quid est armonia. i. consonantia: respondet̄ ꝙ est proportio numerorū in acuto ꝛ graui. Sed si querat̄ ꝓpter quid consonat: respondet̄ ꝙ est ꝓpter proportionē numerorum in acuto ꝛ graui. Quarta conclusio. Omnis questio ē questio medij. Patet qꝛ habito medio cessat oīs questio. ergo ꝛc̄. Antecedens patet. qꝛ quandocūq̄ aliqđ mediuꝫ est sensibile ꝛ nō sentimus illud: tūc querimꝰ de illo. vt si essemus supra lunā quando luna eclipsatur: tunc scirem̄ mediū ꝓpter qd luna vniuersaliter eclipsat̄: ꝛ qꝛ videremus terram obiectam: ꝛ tunc nō quereremus neq̄ qꝛ ē neq̄ ꝓpter quid: eo ꝙ cognoscerem̄ medium. ergo signum ē ꝙ habito medio cessat omnis questio. Et subdit are ⁱᶜᵉ ꝙ si videremus lunam eclipsari: tñ ꝓpter hoc non sciremus illā propositionē vl'em quotienscunq̄ terra interponitur inter solez ꝛ lunā est eclipsis: qꝛ dictū est in zº capitulo vltimi tractatus primi huius ꝙ si esset sentire triangulum ꝙ duobus rectis angulos habet: q̄rerem̄ vtiq̄

demōstrationē z nōdum scirem⁹.iō dicit nūc are^tcē q̄ ex sensu multi^to pōt elici ꝓpō vl'is q̄ ē cōclusio scita. Ꝛ eni videam⁹: tm̄ nescim⁹ vtꝫ hoc sp̄ accidat.sed ex eo q̄ sentim⁹ z vl'e factū est nobis scire.Sensus quidez ē illi⁹ qō nūc obicit:z qō nūc deficit. ex his aūt quidē vl'e factū est. Cōsequēter recapitulat. dictū est prius q̄ idē est q̄rere qd est z propter qd. Sed differūt. q: propter qd respicit subiectū in ordine ad aliqō predicatū qō ei inest p se. vt si querat ꝓpter quid triagul⁹ hz duos rectos.Sed qō qd ē respicit subiectū ab^tc z nō in ordine ad aliqō aliud predicatū. Dictum ē insuper qīo ois qō est qō medij.

Sciendū tertio. q̄ in secundo tractatu ingrit disputatiue vtꝫ qō quid est possit per demōstrationē acqri. z ꝓtinet qnq; ca^la.quoꝫ p̄^m cōtinet tres pticulas. In q̄rum prima supposito q̄daz p̄ambulo mouet duas qōes. Preambulum ē istud.Dicendū est qīo demonstrat qō qd ē:z qs ē modus cognoscē di qō qd est:z quid ē diffinitio:z quoꝫ ē dīo. Et p̄ inquisitiue z disputatiue : interrogando scz aliquid qō est p̄n^m oīm futuroꝫ z oīm determinandoꝫ:qō principiū ē illud.vtꝫ scz idē possit sciri p diffinitionē z per demonstrationē.Questio p̄ma est hec.vtꝫ sit possibile sciri idē fm idem p diffinitionē z demonstrationē Scōa qō est.an cuius est dīo illi⁹ sit demonstratio.Ad z^am respōdet are^tcē pōnendo talē cōclusionē.Nō cuiuslibet cui⁹ est demonstratio est dīo.Probat 4^or rationib⁹. Prima est hec.Cuiuscūq; est dīo illud est vl'e z predicatiuū.i.affirmatiuū.sed nō quodlibet cui⁹ ē demonstratio est vl'e z affirmatiuū. ḡ nō cuiuslibet cui⁹ est demonstratio ē dīo. A^or patet.q: dīo est manifestatiua ipsi⁹ qō quid ē: qō predicatur vl'iter z affirmatiue de eo cui⁹ ē. Minor patet.q: alicui⁹ est demonstratio in z^a figura:z illud nō ē affirmatiuū. Sil'iter alicui⁹ est demōstratio in z^a figura:z illud nō ē vl'e. Scōa rō.alicui⁹ cōclusi in prima figura nō ē dīo:z tm̄ ipsi⁹ est demonstratio.ḡ zē. Añs ptz q: isti⁹ cōclusionis:ois triangulus habet tres est demōstratio z nō dīo.q: si ipsius esset dīo cū possibile sit habere dīoem sine demonstratione:sequeret q̄ illa cōclusio possit sciri sine demonstratīoe:qō est incōueniens.Tertia rō demonstratio ē eoꝫ que p se vel f^m accīs insunt subiecto.sed dīo nō ē eoꝫ que per se aut per accidēs insunt.ḡ zē. Quarta rō.diffinitio est cognitio substātie. sed demōstratio nō est cognitio substātie.ḡ non cuiuslibet cui⁹ ē demonstratio est dīo.Extra textum ponunt tria dicta. Primū est istud.Qō quid ē siue dīo per se sumpta nō est vl'is affirmatiua:sed intelligit q̄ dīo de suo dīto nata est semp p̄dicari vere vl'iter z affirmatiue z nūq; negatie vere. Scōm dictū.Duplex est demōstratio quedā est potissima:z illa solū est eoꝫ que insunt p se.Alia ē demonstratio nō potissima:z illa indifferēter est eoꝫ que insunt p se z eoꝫ que insunt p accidens. Tertiū dictum.contingit scire quid ē alicui⁹ ſbiecti:nullā penit⁹ habendo demonstrationē:probat linconiensis inductiue.q: in p̄ncipio geometrie diffinimus lineam superfitiē angulum trianguli z circulus z cetera huiusmodi:z scim⁹ quid est vnūquotq; illoꝫ nullā adhuc habētes demōstrationē.Et si obiciat contra vnū p̄i⁹ adductum in tertia rōne.q: dīo est quedā predicatum.ḡ male dictū est q̄ cognoscētes fm dīonem:nullū predicatū cognoscimus:neqz eoꝫ que p se insunt:neqz eoꝫ que per accidēs insunt.Respōdet q̄ dīo inq̄tū dīo non ē predicatū:sed tm̄ vt ponit in demonstratīoe bn̄ est predicatū.

Conclusio responsalis . omnis questio ē questio medij. patet ex p̄ z scōo notabilib⁹.

Dubitatur primo. vtrum cuiuslibet cui⁹ est dīo sit demonstratio. Pro solutione supponit q̄ are^tcē in z^a parte huius capituli mouet dictā qōem.Ad quā respōdet ponendo vnā cōclusionē talem. Non cuiuslibet cui⁹ est dīo est demonstratio.quam ꝓbat 4^or rōnibus.Prima iā facta est:scz in 4^a ratione cōclusīōis ꝓbate in z^o notabili.Scōa rō ē hec.vni⁹ inq̄tū vnū vna est scia siue vn⁹mo dus cognoscēdi.ḡ si aliquid ē cognoscibile p dīonē nō poterit cognosci per demōstratōez. Tertia rō.q: si ois illi⁹ esset demonstratio cuius est dīo:seq̄ret q̄ aliqō demon^tr sciretur nō bita demonstratīoe:p̄ñs est incōueniens. q: aliqd vere scire demōstratiue ē demōstrationē de eo b̄re.p̄ñs tm̄ ꝓbat.q: cōtingit scire dīonē alicui⁹ nō bita demōstratīoe.sz dīo fac̄ scire sim^r illud cui⁹ ē.ḡ si i^o cui⁹ ē dīo sit demōstra^tc:seq̄ret q̄ aliqō demon^te pfecte sciret n^a bita demon^tc de eo. Quarta rō.dīos sūt p̄n^a demōstrationū. ḡ sūt indemō^tcē: z p p̄ñs cui⁹ ē dīo illius nō ē demō^o.p̄^am ꝓbat are^a.q: si dīones essent demōstrabiles tūc p̄n^a eēnt demō^tla:z p̄ncipioꝫ essent p̄n^a: z sic esset ꝓcessus in infinitū in principijs:qō est inpossibile.ḡ nēc est diffinitīōes eē indemōstrabiles.In z^o parte p̄n^dt buius capituli

mouet tertiā questionē. vtꝝ alicuius eiusdem sit diffinitio ⁊ demonstratio. Ad quā respondet per talē cōclusionē. nullⁿ eiusdē est diffinitio ⁊ demonstratio quā pbat tribⁿ rōnibus. Prima ē hec. qꝛ diffinitio est ipsius q̄ quid ē Sed demonstratiōes nō sunt ipsiⁿ quod qd ē q̄ ⁊c. Bᵒʳ patet. qꝛ demonstratiōes supponūt ipsum qd qd est. vt demōstratōes mathematice supponūt quid ē vnitas: ⁊ quid ē impar: ⁊ sil'r alie. q̄ ⁊c. Scda rō. cis demonstratio demonstrat aliqd de aliquo. sed in diffinitōe alterū nō predicat de altero. cum enī dicit aīal bipes: neqꝝ bipes de aīali: neqꝝ aīal de bipede predicatur. Similiter cū dicit figura plana: neqꝝ planū de figura: neqꝝ figura de plano predicat. Tertia rō. quid ē differt ⁊ est alterū a qꝛ est. sed diffinitio ostendit qd est: demonstratio autē ostēdit qꝛ est. ergo nullⁿ eiⁿ dē erit diffinitio ⁊ demōstratio. tenet ꝓsequētia qꝛ alteriⁿ altera est demōstratio. i. alter modus cognoscēdi. nisi illa se habeant sicut ps ⁊ totū. qꝛ qñ aliqua se habēt sic ps ⁊ totuꝫ: illud qd demonstrat de vno: demonstrat de alio. vt de triangulo demōstrat q̄ hꝫ tres: ⁊ etiaꝫ demonstrat de ysocele: cū triangulⁿ sit totū ⁊ ysocheles ps. sed qd est ⁊ qꝛ ē nō sic se hbīt eo q̄ neutrū est alteriⁿ ps aut totū. Ex his infert tria corelaria respōsiua ad tres p̄cedentes qōes. Primū est. nō cuiuslibet cuiⁿ est demonstratio est diffinitio. Scōm. nō cuiuslibet cuiⁿ est diffinitio ē demōstratio. Tertium est. nullⁿ eiusdē ē diffinitio ⁊ demonstratio. Infert ꝓsiter duo corelaria. Primū est. nec diffinitio ē demōstratio nec econtra: nec alterū est in altero. Scōm coreᵐ. oīa que dicta sūt in B capitulo dicta sunt disputatiue.

Dubitatur secūdo vtrum cuiuslibet entis realiter possit eē diffinitio ⁊ demonstratio.

Responsio cōsistit in terminatiōe duarū difficultatū. Quaꝝ p ᵃ ē hec. vtꝝ obiectū diffi ᵗᵉ vel demōstraᵗᵉ sit ens in aīa l'ens extra aīam. Respondet per vnā distinctionē: ⁊ vnū dictū. Distinctio est hec. Ens pōt capi tripliciter. Uno ᵒ pro oī significabili cōplexe siue incō ˣᵉ: ⁊ B siue vere siue false: sicut capiebat areˡᵉʳ in postpdicamētis vbi dixit: q̄ res que subiacet affirmatiōi ⁊ negatiōi nō est affirmatio nec negatio. Scdo capit p oī significabili cōplexe vel incōplexe ⁊ vere. sicut capit areˡᵉʳ in predicamētis in 6ª ppietate substantie vbi dicit: ab eo q̄ res ē vel nō est: oratio dicit vera vel falsa. Tertio capitur p ente significabili incōplexe qd habet vez esse reale vel in aīa vel extra aīaꝫ. ⁊ sic capiebat areᵒ 5ᵒ metha ᵗᵉ. vbi diuidit ens in ens in aīa ⁊ in ens extra aīam. Dictū est istud. Obiectum diffi ᵗᵉ aut demonstraᵗᵉ nec est ens in aīa nec extra aīam. qꝛ nō est ens 3ᵒ modo: sed solū ē ens primo mō ⁊ 2ᵒ. Scda difficultas. vtruꝫ eiusdē sit diffinitio ⁊ demōstratio. Respōdet per tres distinctiōes: ⁊ vnū dictū. Pria distinctio ē hec. Diffinitionē esse alicuius pōt dupliciter intelligi. Uno mō tāq̄ diffiniti: ⁊ sic illius est diffinitio cuiⁿ sim ˣ essentia per diffinitionē explicatur. Alio mō alicuiⁿ ē diffinitio tāq̄ principij: ⁊ sic illiⁿ est diffinitio cuiⁿ ipsa diffinitio est p̄nᵐ vel demonstrādi vel causandi. Scda distinctio. Alicuiⁿ esse demonstrationē pōt duʳ intelligi. Uno mō tāq̄ de totali demonstrato: ⁊ tunc soliⁿ cōclusiōis est demonstratio. Alio mō tāq̄ de partiali demonstrato. ⁊ B dupliciter. Uno mō tāq̄ de illo qd demonstrat de alio: et sic passiōis est demōstratio. Alio mō tāq̄ de illo de quo aliud demonstratur: ⁊ sic subiecti scibilis ē demōstratio. Tertia distinctio. Aliquid sciri p diffinitionē pōt dupliciter intelligi. Uno mō pōt aliquid sciri p diffinitionē tanq̄ p instrumentuꝫ siue per mediū explicans. Alio mō pōt aliqd sciri per diffinitōeꝫ tāq̄ p mediū sillogisans. Dictū est istud. Nullⁿ eiusdem ē demonstratio ⁊ diffinitio tāq̄ diffiniti. Licet idē obiectū scibile demōstratiue: sit etiaꝫ scibile p diffinitionē tāq̄ per mediū sillogisans: nō autē tāq̄ per mediū explicās. Patet per linconiensem q̄ dicit q̄ arestotiles nō intēdit in B sermone dicere q̄ aliqua passio demōstrabilis nō diffiniat: sed intēdit q̄ diffinitio facit scire rē aliquā: ⁊ candē sil'r non facit scire demonstratio qꝛ diffinitio facit scire rē incōplexam: sicut est quittitas rei. sꝫ demōstratio facit scire rē complexam: cuiusmodi est cōclusio.

Queritur tertio. vtruꝫ vna ps diffinitionis sit de altera predicabilis: ⁊ totius ⁊ partis sit cadē demonstratio.

Respondet ad primā partē p vnam distinctionem et tria dicta. Distinctio ē hec. Unā partē diffinitionis predicari de altera pōt dupliciter intelligi. Uno mō in diffinitiōe. Alio mō extra diffinitionē. ⁊ B dupliciter. Uno mō quittitatiue. Alio mō denoiatiue. Primū dictuꝫ. Nulla pars diffinitiōis actualiter predicat de alia in diffinitiōe. patet qꝛ inter ptes diffinitōis nulla ponit copula vbalis. Scōm dictuꝫ. Nulla ps diffinitiōis est quittitatiue de alia predicabilis. Patet. qꝛ quelibet pars diffinitōis aut est genⁿ aut differētia. sed neqꝝ genⁿ de differētia: neqꝝ differētia de genere p se ⁊ quittitatiue

pdicatur. Tertium dictū. vna ps diffinitiōis extra diffinitionē est de alia denomiatiue predicabilis. patz qz genus pdicatur denomiatiue de suis differentijs. Ad secundā partē respōdetur p duas distinctiones. et ḡtuor dicta. Prima distinctio. duz est ps. q̄dam est ps sbiectiua et eēnalis. Alia est ps in modo et accidentalis. Scōa distinctio. totuz et pars possunt ad duplices passiōes ꝓpari: scz ad passiones superiores: et ad passiones inferiores. Primū dictum. totius in modo et ptis in mō sunt distincte scie. Scōm dictū: totius et partis sbiectiue respectu passionis toti⁹ est eadez scientia: scilicz scia toti⁹ Tertiū dictū. toti⁹ z partis respectu passionis ptis ē cadē scia: scz scientia partis. Quartum dictū toti⁹ respectu sue proprie et adequate passionis et ptis sunt distincte scientie.

Ad rationes ante oppositū.

Ad pmā patuit quomō p questiōem nō q̄rit ipsum medium et demōstrat: sz per ipsuz fit diffinibile notum. Alie due soluuntur ex primo notabili.)

Queritur tertio vtrū quod

quid est possit demōstrari de eo cui⁹ est in eo qō quid est. Et videt q̄ sic. qz passio cōuertibilis cū ipso quod qd est potest esse medium ad demonstrandū qō quid est. ergo qō qd ē potest demōstrari de eo cui⁹ est. aīs patz. qz accīa magnā partē ꝓferūt ad ꝓgnoscendum qō quid est. vt ōz in pbemio de aia. Scōo sic qō quid materiale potest demōstrari p qō quid est formale. ḡ qō qd est pt demōstrari ō eo cuius est. Tertio sic qō qd est vnius contrarij potest demonstrari per qō qd est alteri⁹ cōtrarij: cū vnū cōtrariū sit pncipium cognoscendi reliquū. ḡ zc. In oppositū est are.

Sciendum primo. qz in hoc.

scōo capitulo q̄rit arestoteles vtrū qō quid est possit demōstratiue pbari de eo cui⁹ est p terminos demōstrabiles ꝓuertibiles. Et intēdit tres ꝓclusiōes. quarz Pria tāgit q̄stionē pdictā. In scōa ꝓclusione tāgit ḡtuor suppōes. q̄rum pma est hec. oīs syllogism⁹ demōstrat aliquid de aliq̄ p medium. Scōa suppositio. quod qo est. ē proprium cū eo cui⁹ est qō quid est. Tertia suppositio qō qd est pdicatur de eo c⁹ est in eo qō quid est. Quarta qō quid est conuertitur cum eo cui⁹ est. Tertia cōclusio qō qd est nō pt demōstrari de eo cui⁹ est in eo qō qd ē. qz si ipsi⁹ q̄ qd ē sit demōstratō: vt ḡ ābe pmisse sumerēt cū illa reduplicatiōe in eo qō quid est: sic arguendo. oīs numer⁹ mouens se ipm. est sibijpsi causa viuendi in eo qō qd ē Sz anima ē numer⁹ mouēs seipsum in eo qō quid est. ḡ aia est sibijpsi causa viuendi in eo qō qd est. vel ergo tñ vna pmissarū sumeret cū illa reduplicatione in eo qō qd est. vel neutra. Nō pmū quia tunc peteret pn m: eo q̄ in tali modo arguēdi oportebit medium cē quod quid est minoris extremitatis: et sic supponit qō qd est: quod debuit ostendi. Si vero neutra pmissarū vel tñ altera sumat cum tali reduplicatōe: tunc p talem sil m nō demōstratur qō qd est. sz solum sequeret conclusio in qua maior extremitas simplicit et sine reduplicatione pdicaretur de minori. Cōsequent in tertio capitulo intendit arestoteles tribus rōibus pbare istam ꝓclusionez: scz q̄ per syllogismuz diuisiuū nō potest demōstrari qō quid est. Vocatur enim sil m diuisiu⁹. syllogism⁹ infirmus: qui psupsitoita aliq̄ diuisiōe pcedit ex destructione vni⁹ ptis ad cōstructionē alteri⁹. vt oīs homo est rōalis vel irrationalis. sz nō est irrationalis. ḡ est rōalis. Prima ratio est hec. qz diuisio non est syllogism⁹. ḡ p ipsam nō potest demōstrari quod qd est de eo cui⁹ est. aīs patet. qz syllogism⁹ diuisiu⁹ sic neqz inductiuus nō infert de necessitate suaz ꝓclusiōez. nisi prius syllogisans interroget vel rñs ꝓcedat aliqd necessario reqsitū ad illationē ꝓclusiōis. quod patz duob⁹ exemplis. Primū est. si volumus pbare q̄ hō est animat⁹: et arguat sic. omnis hō est aiatus vel inanimat⁹. sz nō ē inanimatus. ḡ est aiatus. Ille syllogism⁹ nō ꝓcludit de necessitate: nisi rñs pus ꝓcedat diuisionē esse sufficientē: et nihil aliud cōtineri sub diuiso. Similit minor est eē nota sic cōclusio: iō petitur pncipium. Scōm exēplū. si qs velit pbare q̄ homo sit gressibilis: et arguat sic. oē aial aut est gressibile aut aq̄ticū. sz hō nō est aq̄ticus. ḡ est gressibilis. Ista cōclusio nō sequit de necessitate: nisi rñs pus ꝓcedat diuisionez esse sufficientē: et etiam hominē ꝓtineri sb diuiso: iō petit etiā pncipiuz: vt dictū est. Scōa ratio. non oē qō vere pdicatur de aliq̄ pdicat ꝓuertibiliter de eo et in eo qō quid est. sed p diuisionē solū pbat aliqd vere pdicari ō alio modo ad ipm qō quid ē requirit q̄ pdicet ō eo cuius est cōuertibiliter et in eo qō quid est ḡ p viam diuisiōis non potest sufficiēter ostendi qō quid est. Tertio sic. indiuisiōe nō est inconueniens ponere aliqd superfluū aut obmittere aliquid de sbstantia rei. sz in diffinitiōe nihil debet ꝓtineri superfluū nec obmitti aliqd necessariū. ḡ zc Et subdit duas obiectiōes. q̄z pma est hec. p diuisiōez possunt accipi omnes

differentie vsqz ad vltimā. ḡ quod qd ē poterit notificari p viā diuisionis. Respōdet aref. q licz diuisio facit cognoscere qō qd est q̄ ad eiꝰ differentias: nō tm facit ꝛgnoscere ipm qō quid est sillogistice z demōstratic. Scōa obiectio. via diuisiōis tradit sb forma sillogistica q̄ potest notificari qō qd est sillogistice. Respōdz arestoteles q licz ꝓcedat sillogistice ad ꝛcludendū vnā differētiā cū sua opposita de aliq̄: nō tamē ad notificādū qō qd est.

Sciendum secūdo. qꝰ in hoc:

q̄rto capitulo intēdit arestoteles tres ꝛclusiōes q̄rū Prima est ista· methadꝰ diffinitia non ē ꝛueniēs ad demōstrandū qō qd ē de eo eꝰ est. pbat duabꝰ rōibꝰ. Pria est hec. qꝰ in tl'i ꝓcessu ditō petit ꝑnci m: cū accipiat id qō intendit pbari. ḡ talis ꝓcessus p diōez est insufficiēs. Mioꝛ posset pbari arguēdo sic: omis oratio indicās qd est p ꝓpriū genꝰ z ꝓpriam differētiā ꝓpria et ꝛuertibilis cū dito est diffinitio eiꝰ. sz animal rōale est hmōi respectu hominis: ḡ aial rationale est dio homis. parz q̄modo in mioꝛe petit ꝑncipiū. qꝰ eq̄ ignotū ē hāc orationē animal rōale indicare qd est hominis: p genꝰ et differētiā ꝛuertibilit: et eandem orōez eē diōez hois. Scōa rō. ad cōcludēdū aliq̄z ꝛclusionē sillogistice nō capit dio sillogismi p medio. ḡ ad demonstrādū diōez de dito nō debet capi eiꝰ dio p medio. verū tamē si facto aliq̄ sillogismo neget aliqs huiꝰ mōi ꝓcessum foꝛe sillogisticuz tūc sillogisans poterit accipere diōez sillogismi ad ꝓbanduz q talis ꝓcessus sit sillogisticꝰ. Scōa ꝛclusio quod qd est vniꝰ ꝛrij nō potest ostēdi p quod qd est vlteriꝰ ꝛrii. vt arguendo sic. esse diuisibile z eē i diuisibile sunt ꝛria: z sil'z bonum z malū sunt ꝛria. sz eē diuisibile est dio mali. ḡ eē indiuisibile est dio boni. pbat ꝛclusio duabus rōibus. Pria est hec. eo q in tali ꝓcessu petit ꝑncipiū. qꝰ in mioꝛe accipit q quid ē quod debet ostēdi. nam eq̄ dubiū est q eē diuisibile sit dio mali: sic q eē indiuisibile sit dio boni. Et subdit vnā rōez ꝛmunē ad ꝑfens capitulū z ad ꝓcedens. qꝰ ille ꝓcessꝰ ē minꝰ sufficiēs q nō ꝛcludit de necessitate vnitatē dioiss z neqz p ꝓcessuz diuisiuū diffinitū aut sillogisticum cōcludit de necitate vniꝰ diois. ḡ ois talis ꝓcessus est minꝰ suffitiēs. Minoꝛ patet. qꝰ p ꝓcessum diuisiuū aut sillogisticum potest ꝛcludi q bō est musicꝰ z ḡmaticꝰ vbi ꝑdicatū nō est quid vnū sed plura. Tertia ꝛclusio sic tribus mōis ꝑdictis p acceptōez ꝛrmioꝛ ꝛuertibiliū in forma sillogistica p viam diuisionis aut p cōez diōz diffinitōis nō potest demōstrari quod qd est: sic neqz tribus alijs mōis ꝑt demōstrari. q̄z Primꝰ est: quod qd est demonstratōe ꝓpter qd nō potest demōstrari. qꝰ demōstratio ꝓpt qd debz ꝓcedere ex ꝑoꝛibus z notioꝛibꝰ. sz nihil est ꝑus aut notiꝰ de dito q̄z suū qō qd est· ḡ non ꝑt ꝓpter qd demonstrari de eo cuiꝰ est. Scōꝰ mōꝰ est. quod qo ē nō ꝑt p inductiōez ostendi. qꝰ inductio solū ꝓcedit ex singularibꝰ: etsi oīdat aliqd de aliq̄. nō tm ostēdit B ineē huic ineo quod qd ē. Tertiꝰ modus ē. quod qd ē non potest ostēdi demōstratiue ad sensū qꝰ qō qd ē: ē obiectiū intellectꝰ et nō sensꝰ. ḡ quod qd est sensu aut vigito .i. tactu ꝓcipi non ꝑt: et p ꝛ ꝓns quod qd est nō ꝑt demōstrari ad sensū. Ex qbꝰ oibꝰ extra textuz inferē q nullo ꝑdictoꝛ mōꝛ ꝑt quod qd ē demōstrari: quod patz qꝰ ad demonstrādū aliq̄ ꝑdicatū de aliq̄ sbiecto debz capi mediū ordinatū ad illud ꝑdicatuz. sz in omnibꝰ ꝑdicatis capit mediū inoꝛdinatū ad ꝑdicatū: quod est hec oratio est dio huiꝰ sbiecti: vel ad ꝛcludēdum istā dioez tāq̄z quodcūqz ꝑdicatuz: et nō sb rōe q̄ est quod qd est.

Sciendum tertio. qꝰ in quinto capitulo adducit arestoteles nouē rōes cōmunes ad ꝓbandū q ipm qō qd est nō ꝑt demōstrari de eo cuiꝰ ē. in eo q qd est. Et intendit tres ꝛclusiōes. quaꝛ Pria tāgit vnā ꝓpositōez q̄ est hec. Scientē qd est bō. aut qōlibet aliud ncē est scire qꝰ est: patet qꝰ de eo quod non est nullꝰ ꝑt scire qd ē: licz de eo qō nō ē ꝓtingat scire qd ſ t vel dio exponēs fcatiōez nomis. vt ꝓtingit scire qd ſcat B nō tragelaphꝰ .i. bircoceruꝰ: sz qd ē tragelaphꝰ impossibile est scire· eo q tragelaphꝰ nō habet esse. Scōa ꝛclusio quod qd ē nō pōt demōstrari. pbat tribꝰ rōibꝰ. Prima est hec. impossibile ē scire qd est non scito quia ē sz nō ē eadē notificatio ipiꝰ qd ē et qꝰ est. ḡ cū qꝰ ē oīdat p demōstratōez: segt q qd est non ꝑt oīdi p demōstratōez. Scōa rō. totuz quod p demōstratōez ē: ē qꝰ est. ḡ qd ē nō ꝑt p demōstratōez oīdi. Et si qs obiciat q eē sic qꝰ ē pnet ad sbstātiā .i. ad quod qd ē rei. ḡ demōstratio qꝰ ē demōstrat aliqd ꝓtinēs ad quod qd ē. Rñdet arestoteles dicēs eē autē nō sba ē nulla .i. eē sic qꝰ ē nō est de sba aut de gritate alicuiꝰ rei. quod possz sic pbari. qꝰ q̄ qd ingredit qtitatē rei vel est genꝰ vl differētia nō ōra. qꝰ ōra ē ꝑncipiū distinctū iꝰ cꝰ ē ōra. eē autē nulliꝰ ē ꝑn m distinctū: sz magis ꝑn ꝛueniētie: nō est etiā vt genꝰ. qꝰ ens nullius est genꝰ. ḡ neqz eē siue qꝰ ē. tenz ꝓna qꝰ esse et ens sunt idē. qō pbat arestoteles exēplo.

quia geomet accipit.i· supponit qd fcet triangulus: nō antē demōstrat qd ē triangul⁹. qz si geomet demōstraret qd ē triāgul⁹: tūc p illam demōstratōēz scirek qd ē triangul⁹: et tm nō scirek qz ē triāgul⁹: qō est cōtra suppositionē pūs declaratāz. Tertia rō. diffinic⁹ dīoe qd nois notificāt aliqlik qō qd ē: licz nō notificēt qd rei: et tm nō fil' notificāt qz est. g̃ ostēdens qd est nō fil' oñdit aut manifestat qz est Minor patz qz si diffiniak circul⁹ dīoe qd nomis dicēdo q̃ circul⁹ ē figura ex e⁹ puncti me dio omēs linee recte ad circūferentiaz ducte sunt eq̃les: p talē dīoez scik qd fcak p nomen: et tamē nō scirek qz ē: eo q̃ ꝓgnita tali dīoe qd nois adhuc ꝓtingit q̃rere ꝓpk qd sit circulus qz p talē dīoez nō est sumpta causa sui eē. Similik si diffiniak mons ene⁹ dñdo q̃ c ēor⁹ eneū in altū vsq; q̃q; diffusū: scita tali dīoe cōtingit adhuc q̃rere. Utrū talis mons sit in rerū natura: sz B nō ꝓtingeret si dīo manifestaret qz est. g̃ non simul ostēdit vel manifestak qd est z qz ē. Tertia ꝛclusio qō qd est aliq̃ ⁰ p dīoez ē demōstrabile. patz qz qlibet diffiniens p suā dīoez intēdit demōstrare seu manifestare qd est res aut qd f^t nomē. Si g̃ nulla dīo ostēdat qd ē res: sz tantū ostēdat qd fcak p nomē: seqk q̃ dīo nihil aliud ē q̃ ratio vel oratio explicās illud qō fcak p nomē: sz B est incōueniēs. qō ꝓbat arestoteles trib⁹ rōib⁹. Prima ē hec. si dīo nihil aliud essz q̃ ratio dicēs qd fcak p nomē: sequerenk duo incōueniēntia: scz q̃ nō sbax et etiā eox q̃ nō sunt eēt dīo. ꝓma patz. qz nō ens potest p aliqō nomē notificari. sz c⁹libet nois potest eē aliq̃ rō explicatiua illi⁹ qō p tale nomez fcak: siue illud fuerit in intellectu siue extra intellectū. Scōa rō qz si dīo sit idez pscise qō oratio explicatīa qd nomis: sequerek q̃ oēs nostre locutōes z disputatōes essent dīoes. ꝓma patz qz cuilibz orationi quātūcūqz ꝓlixe pt aliqō nomez imponi correspōdens tali orōi q̃ erat declaratīa illius nomis. seqrek etiā q̃ ylias .i. poema homeri de bello troiano erit dīo: qō videk ridiculosū. Tertia rō. nulla scia demōstrat qd nomis: sz in q̃libet scia psupponik: eo q̃ fcatū nominis est ad placitū· sz interdū demōstrāk dīoes: vt infra patebit. g̃ dīos nō fcant solū nois interpratiōnē: et p ꝓñs dīoes declarāt seu manifestant ipm qō qd ē. Lōsequēk epilogat. manifestū est ex dictis q̃ dīo et fil^mo .s. demōstratiuus nō sunt idē: nec etiā eiusdē est dīo et fil logism⁹: et qō qd est nō ē p diffinitōez demōstrabile: neqz p demōstratōez: aut p dīoez qd nomis: aut simplicik scire qō quid est. Ex qb⁹ omnib⁹ patet q̃ qd est nō pt demonstrari de eo cui⁹ est ineo qō qd est. Extra tertū dicik q̃ dīo quid rei sic a lin. diffinik· Est oratio cōposita ex fmonib⁹ ffitibns res pdicabiles q̃ sunt possibiles in natura et q̃z ordinatō et ꝓiūctio est possibilis in natura p modū q̃ ordinank z ꝓiungunk in fmone diffinitio. et in tali dīoe nihil ditur nisi qō habz vez eē in nata vl' saltem qō ē ens nō ꝓhibitū. Sz dīo qd nōis ab eodē sic ōr est sermo ꝓposit⁹ q̃ intēdit explicare rem et ꝓtes ex quibus componik apud intellectū: siue sit similis ꝓpositio in natura siue non. et talis dīo nō explicat qd sit res: sz quid sit nomē siue qd res fcata est fm eē qō habet in intellectu: siue habeat eē extra animaz siue non.

Conclusio responsalis quod

qd est non potest demōstrari de eo cui⁹ est in eo qō qd est. patet satis ex dictis.

Dubitatur primo vtruz qz:

qd est possit ostendi p sillogismū dialeticū. p rñsione supponik q̃ terti⁹ tractat⁹ in q̃ determinat arestoteles veritatē eorū q̃ in pcedentibus sunt disputata de ipo qō qd est: continet duo capitula. In q̃z pmo dat generalē modū demōstrādi ipm qō qd est. Et ꝓtinet duas ꝓtes. in q̃z pma intendit duas ꝛclusiōes. Prima est hec. speculādū est qd eorū q̃ dicta sūt sit bñ dictū: et qd nō bene. z cui⁹ sit dīo: z vtrū ipius qō qd est sit demōstratio dīo aut sillogism⁹. Scōa ꝛclusio. idē est scire qd est et scire causam q̃stionis si est. patz. qz ipi⁹ si est necessario est aliq̃ causa. vel g̃ illa causa ē eadez cū ipo qd est: et sic habek intentū. vel est alia: et tunc vel est demōstrabilis vel indemōstrabilis. si demōstrabilis tunc ipsius erit aliq̃ causa media p quā demōstrak in pma figura: cū pdicek vl' z affirmatiue. et illa causa media erit q̃stio qd est. Ex qbus infert tria correlaria Primū est. vnus mod⁹ demōstrandi qō qd ē talis ē: scz q̃ potest demōstrari p aliud quod qd est. qz ipoz mediū debz esse ꝓpriū. Secundū correlariū q̃tā qō qd ē est demōstrabile: Aliud autē est indemōstrabile. Tertium correlariū. iste mod⁹ oñdēdi qō qd ē nō ē demōstratiu⁹: sz ē sillogism⁹ logicus. Extra textum ꝓbak exēplo quomō vnuz qō qd est pōt p aliud demōstrari. nā virtutis duplex assignak dīo. Una est finalis: scz q̃ virtus est habitus ad beatitudinē pducēs. Alia est dīo virtutis: scz q̃ virtus ē habitus p rectā rōez operans. et ista pt demōstrari p pmā sic arguēdo ois habit⁹ pducēs ad beatitudinē est p rectaz

rōēz opans. ſz virt⁹ eſt hmōi g̃ ꝛc̃

Dubitatur ſecundo vtrū diffinitio ſit aliq̃ mō p demōſtratōēz notificabilis. Pro ſolutōe ſupponēdū eſt q̃ in ſcōa pte oñdit areſtoteles q̃ ipius qō qd eſt ſit aliq̃mō demōſtratio: nō q̃ ipm qd ē demōſtrari poſſit. ſz qz poteſt ex demōſtratōe tanq̃z medium elici. Et intēdit tres ꝛcluſiōes: q̃z Pria ē hec qñz ſcim⁹ qz ē et ignoram⁹ ꝓpter qd: Aliqñ vero ſcim⁹ qz eſt et ꝓpter qd: ſz impoſſibile ē ſcire ꝓpt qd et ignorare qz ē. Sil'z aliqñ ſci⁹ qz ē. i. ſi ē z ignoram⁹ qd eſt: aliquādo vero ſil' ꝛgnoſcim⁹ ſi ē z qd ē. ſz impoſſibile ē ſcire qd ē ignorato ſi ē. Scōa ꝛcluſio poſſibile ē ſcire ſi eſt duplicit. Uno mō ſm accidēs: z ō hoc nō dat exēplū. Alio mō p aliud qō eſt de qō qd eſt ipi⁹ rei: et de B ponit areſtoteles q̃tuor exēpla. Primū ē. poſſum⁹ cognoſcere tonitruū eē p B q̃ ſon⁹ nubiū ē. Scōm exemplū. poſſum⁹ ꝛgnoſcere eclipſim eē p B q̃ p̃uatio lumis ē. Tertiū exēplū. poſſum⁹ ꝛgnoſcere hominē eē p hoc q̃ al' ē. Quartū poſſumus ꝛgnoſcere aiaz eē p B q̃ mouens ſeipm eſt. Tertia ꝛcluſio quādo ſi ē. alicui⁹ ſcit p mediū accſitale tūc ignorat ipm qō qd ē. patet. qz p mediū accidētale nō ſcit ſi eſt niſi ſm accſis. g̃ tūc ignorat qd eſt. ꝛnia tenz qz q̃rere qd eſt nō habētes qz eſt. i. ſi ē nihil eſt q̃rere. Quarta ꝛcluſio. ſil' ſcim⁹ qd ē et ꝓpter qd. pz rōe et duob⁹ exēplis. Rōe ſic. qz habētes qz eſt. facile eſt hr̄e qd ē: ſz qd eſt. ē cauſa ipſi⁹ qz ē. Cauſa autē et ꝓpt qd idē ſūt. g̃ ſcito qd eſt ſil' ſcit ꝓpt qd. Primū exēplū eſt illud. qz ſcim⁹ lunaz eclipſari ꝓpter B q̃ eſt p̃uatio lumis ꝓueniēs ex interpoſitōe vmbre terre: et B eſt qō qd eſt. Scōm exēplū. ſi ſcierem⁹ tonitruū eē eo q̃ eſt ſon⁹ fact⁹ in nubib⁹ ꝓpter extinctōēz ignis in nube: tūc ibi eſt qd ē et ꝓpt qd. Et hoc exēplū deducit areſtoteles in forma ſillogiſtica: ita q̃ c. i: minor extremitas. ſit nubes: et a. i. maior extremitas ſit tonitruū b vero. i. mediū ſit extinctio ignis. ꝛtingit enī demōſtrare q̃ in nube ē tonitruū p B q̃ in nube ē extinctio ignis. Ex q̃ videt areſtoteles velle dicōēz p̃dicati ſiue paſſiōis eē mediū z indemōſtratōe. qz dicō tonitrui qō ē p̃dicatū ꝛcluſionis capit ibi p medio. qd autē ſit dicēdū patebit in vltima q̃ſtiōe hui⁹ ſcēi.

Dubitatur tertio vtrū nullo mō p dicōēz ꝛtingat qō qd ē demōſtrari. Pro reſponſione ſupponit q̃ in hoc ſcō capitulo areſtoteles oſtēdit q̃lit qō qd eſt poſſit p dicōz demōſtrari de eo cui⁹ ē. Et ꝛtinet ſex ꝛcluſiones. q̃z Pria eſt hec. dicō formalis demōſtrat dicōēz materialē de ſuo dicto. ꝓbat p̃mittēdo talē ſuppoſitōēz: ſcz q̃ q̃rundā diom eſt altera cauſa: q̃rundā autē nō eſt altera cauſa ſicē dicōes facte ſm ſpēm. i. dicōes formales nō habēt mediū: neqz cauſaz q̃ poſſunt demōſtrari. Sz dicōes facte ſm materiā. i. dicōes materiales poſſunt hr̄e mediū ſiue cauſaz. Tunc formal ſic rō. q̃cūq̃z ē aliqua cauſa p̃ſc: illa poſſunt p illā cauſaz demōſtrari. ſz dicō materialis habz cauſā: ſcz dicōēz formalē. g̃ pōt demōſtrari de ſuo dicto p cauſaz formalē. Scōa ꝛcluſio. dicōes q̃z nō eſt alia cauſa ſunt indemōſtrabiles de ſuis dictis: ſz dicōes q̃z eſt alia cauſa ſunt de ſuo dicto demōſtrabiles. Pria ꝓs patz. qz p̃ncipia demōſtratōes ſūt indemōſtrabilia: et de ipis p̃ſupponit qz eſt. ſz dicōes q̃z nō eſt alia cauſa ſūt p̃ncipia demōſtratōis g̃ ſūt indemōſtrabiles. Et de ipis oportet p̃ſupponere q̃ verū ē eas ineē ſuo dicto. ſic arimetric⁹ p̃ſupponit qd ē vnitas: z q̃ verū ē diffinitōēz vnitatis ſibi ꝓuenire. Subdit tñ areſtoteles q̃ ſi aliq̃ nō ſint tl'es dicōes maiſeſte ō dicto: nō debēt demōſtrari: ſz tñ aliq̃ leui rōe dialetica ꝓbari. Scōa ꝓs patz in ꝛcluſiōe p̃cedenti. Subdit tamē areſtoteles q̃ licz tl'es diffinitōes hr̄ites alias cauſas ſint demōſtrabiles de ſuo dicto: nō tamē demōſtrant in eo q̃ qd eſt. Tertia ꝛcluſio tāgit vnā diuiſionem dicōis. et ē hec. diom q̃dā eſt ozō ſcatia ipius qō qd ē. Alia eſt ozō ipi⁹ qō ſcat nemē: et illa vocat dicō qd nōis. Alia eſt dicō q̃ ē rō demonſtrans ꝓpt qd ē. Quarta ꝛcluſio tāgit duplicē dicōz int duo mēbra p̃dicte diuiſiōis: ſcz int dicōēz qd nōis z dicōēz qd rei. Pria ē hec qz ꝛgnita dicōe qd rei: ſil' ꝛgnoſcit qd res eſt ſz ꝛgnita dicōe qd nōis ꝛtingit iterū q̃rere ꝓpter qd res eſt: eo q̃ p talē dicōēz qd nōis non ſcit ſimplicit qd res ē: ſz tñ ſm accſis. Scōa dr̄a qz dicō qd nōis ſolū ē vna ꝛiūctōe: q̃ vnitate erit vnū vt ylias. i. poema de hiſtoria troyana. ſz dicō qd rei ē vna ſimplicit: oñdēs vnum de vno nō ſm accſis: ſz p ſe. Ex q̃ ꝛcludit dicōas dicōes diffinitōis. Pria ē hec. dicō ē ozō ſcatiua ipi⁹ qō qd ē. Scōa dicō: dicō eſt ozatio demōſtrans ꝓpt qd eſt. Quinta ꝛcluſio tāgit duas dr̄as inter dicōēz qd rei et dicōēz ꝓpt qd Pria dr̄a eſt hec. qz dicō qd rei nō demōſtrat ipm qō qd ē. Sz dicō ꝓpter qd demōſtrat ipm qō qd ē: et eſt tota demōſtratio ſola poſitiōe dr̄us. Scōa dr̄a eſt. qz licz dicō qd rei et dicō ꝓpter qd ſcent eandē rōēz: hoc ē tamē ſm aliū et aliū modū. qz dicō ꝓpt qd eſt illa dicō q̃ ꝛ q̃ tonat eo q̃ ignis extinguit in nube: z ſcat

illam rōēz p modū demōstratōis cōtinue: q̃si non distincte p diuersas ppōes. eo q̃ accipit ꝓtinue oēs termios demonstratōis sine ordie et situ ipoꝝ in ppositōne. Sz dio qd rei ē illa dio q̃ dicit tonitruū eē sonuz ignis extincti in nubibus: et ꝓ ꝯ eandē rōez p modū termi id ē diois: et est solū ꝓclusio demōstratōis. Sexta ꝓclusio colligit tres mōs diffinitionum diuersimode ad demōstratōez se habētiū. et est hec. Dio q̃ est in medio. i. fine medio: q̃ scilicz nō habz mediū siue causā: ē omnino indemōstrabilis: ꝗ ē ꝑncipiū demōstratōis. et i ª ē dio q̃ dicit ꝓpter qd. Alia ē dio dicēs qd tm̄: et illa est demōstrabilis: et ꝓclusio demōstratōis Alia est dio dicēs qd et ꝓpꝗ qd: et illa est tota demōstratō solū diēs ab ea fm positōez et ordinē termioꝝ. Consequēē epilogat dicēs manifestū ē ex dictis q̃lib ipi⁹ qd qd est: ē demōstratio: z q̃mō nō: et q̃tū qd qd ē potest eē demōstratio: et q̃tū nō. q: illoꝝ qd qd est q̃ non habēt causaz nō est demōstratio. Manifestū est etiā q̃t mōis ordo dio: qz tantū q̃tuor modis ordo. nā q̃dam est dio qd nois: q̃dam autez qd rei. q̃dam dicēs ꝓpꝗ qd. et q̃dā dicēs qd z p pter qd. Dictū est vltra quo ꝓpter qd ē demōstraꝝ sez inquātū p dioez notificat solū sñiem ꝓpter qd. Et dictū ē quo dio se habeat diuersimode ad demōstratōez: et quomō cōtingit q̃ eiusdē est demōstratio et dio: et etiam quo hoc nō ꝓtingit.

Ad rationes ante oppositū.

Ad ꝑmā dr q̃ ipm qd qd est potest demōstrari p ꝓpriam passiōez demōstratiōe qz est et a posteriori: nō autē demōstratōe ꝓpꝗ qd et a ꝑori. Ad scdāz ꝓcedit q̃ ipm qd qd est pōt demōstrari: sz nō in eo qd qd est. Ad tertiā sit: dr q̃ qd ē vni⁹ ꝓrij bene potest demōstrare quod qd est alteri⁹ ꝓrij: sz nō in eo qd ē.

Queritur quarto vtruz per

qlibet gen⁹ cause possit fieri demōstratio. Et arguit q̃ nō. qz ois demōstratio est ex primis. sz finis nō est ꝑmum. q̃ p causaz finalez nō fit demōstratio. Scdo sic materia nō est ꝓgnoscibilis: cū sit ens in pura potētia. q̃ non pōt eē ꝑncipiū demōstratōis. Tertio sic ad eē cause nō segꝗ eē effect⁹. q̃ p causaz nō ꝓtingit effectū demōstrari. aliis patz qz ñ segꝗ domificatoz ē. q̃ domus est. In oppositū ē arest.

Sciendum primo. q̃ in hoc

q̃rto tractatu ostēdit quomō ꝓpꝗ qd siue causa se habeat ad demōstratōez. Et cōtinet tria capitula. Quoꝝ ꝑmū ē quomō p diuersa genera causaꝝ ꝑt fieri demōstratio. Et continet duas ptes ꝑncipales in ꝑma intēdit duas cōclusiōes. q̃ꝝ Prīa tāgit sex suppositōes. Prima est hec. scire opinamur cū causā ꝓgnoscimus. Scda suppositio. q̃tuoz sunt cause. vna qdā est qd qd erat eē. i. causa formalis. Alia vero est quā nce est eē cū hec sint. i. causa materialis. Altera autē q̃ aliqd ꝑmū mouet. i. efficiens. Altera vero cui⁹ causa ē. i. finis. Tertia suppositio. oēs ꝓclusiōes demōstratōis demonstrant p mediū q̃ est causa. Quarta suppositio. causa debz eē tl'is q̃ cū ipa sit: necesse est effectū eē. Quinta suppositio. licz idemōstratōe solū capiat vna causa: nō tamē debet capi solū vna ꝓpō: sz due adminus. Sexta suppositio. ille due ꝓpōes debēt hre vnū medium sic dispositū q̃ ex tali sit nce seq ꝓclusionē. Scda ꝓclusio p qlibet gen⁹ cause fit demonstratio. ꝓbat inductiue de oib⁹ causis. Et primo de causa materiali de q̃ dat tl'e exēplū mathematicū. ois angul⁹ q ꝓtinet adeq̃te duas medietates duoꝝ rectoꝝ anguloꝝ ē rect⁹. Sz angul⁹ trianguli insemicirculo descripto ē b⁹ mōi q̃ rē. De causa formali nō dat exēplū. sz dicit q̃ ipm qd qd erat eē. i. causa formalis ē mediata et ncēia. i. mediū necessariuz ad demōstrandū effectū. Sz de causa efficiēte dat tale exēplū. vt ꝓpter qd bellū medoꝝ factū ē cōtra athenienses qz atheniēses insardos cōmiserūt. et sic fit demōstratio. oēs q̃ ꝓmiserūt insardos debellati sūt a medis. sz atheniēses cōmiserūt insardos. q̃ debellati sūt a medis. de causa finali dat duo exēpla. Prīm ē. ꝓpꝗ qd ambulat qs p⁹ cenā: vt san⁹ fiat. et sic sorꝝ demōstratio. ois faciēs non eminere cibos iuxta os ventris vult sanus fieri: sed ambulans post cenā facit nō eminere cibos iuxta os ventris. q̃ ambulans post cenā vult san⁹ fieri. Scōm exēplū. ꝓpter quid vult san⁹ fieri Respondet vt saluet ꝗ id est indiuiduū. Et sb dit q̃ si iste rationes ꝓmutentur: ita q̃ de maiori extremitate fiat mediū: tunc vnaq̃qz rationū magis apparebit eē p causā finalē. Sub dit etiā differentiam inter causam efficientez et finalē. quia causa efficiens generatōe prior est suo effectu: sed effectus cause finalis ꝑius generatione ꝓducitur quam ipsa causa finalis.

Sciendum secūdo q̃ in secū

da parte hui⁹ capituli intēdit arestoteles quiq̃z conclusiones. quarum ꝓima est hec: eadem conclusio potest demonstrari per plures

causas. patet duobus exemplis. Primuz vt si q̄ratur ꝓpter quid lumen transit ꝑ pellem lucerne: potest duplicit̄ responderi. Primo per causam materialē. quia lumē est diuisibile in ꝑua corpora: q̄ possunt transire ꝑ poros lucerne: qui sunt maiores ꝑtibus lumis. Et formatur sic demōstratio. omne diuisibile in parua corpora transit per poros lucerne largiores: sed lumen est hmōi. ḡ ꝛc. Scd̄o potest respōderi ꝑ causam finalem. qꝛ causa finalis ꝓpt̄ quā causam lumē transit per pellez lucerne ē vt benefitio luminis denocte ambulantes nō offendam⁹ pedes. Scd̄m exēplū. vtsi querat̄ ꝓpter quid tonat. potest respōderi p̄mo per causam materialē: scz q̄ tonat ꝓpter extinctionem ignis in nube. Igne enim extincto necesse ē scissire id ē fremitum facere siue tonare. Scd̄o potest responderi ꝑ causam finalez Dicunt enim pitagorici q̄ tonat causa minarum: vt scz illi qui sunt intartaro timeant. Scd̄a conclusio. vt in pluribus effect⁹ naturales fiunt a diuersis causis. qꝛ natura agit ꝓpter finem. Etiā in actionib⁹ naturalib⁹ de necessitate requirit̄ materia. Tertia ꝯclusio. in naturalib⁹ et motibus duplex inuenit̄ necessitas. ptz de lapide qui de necessitate fert̄ sursum et deorsum. sz ꝫ non est ꝓpter eandē necessitatem. qꝛ forte necessitate materie fertur deorsum. de nccitate autem impellētis fertur sursum. Quarta ꝯclusio ea q̄ sunt ab intelligentia. i. ab intellectu p̄ctico: cuiusmodi sūt artificialia: bene fiunt ꝓpter finem: sz nō ex necessitate. patz qꝛ nec dom⁹ nec effigies fiūt de necessitate: sūt tamē ꝓpter ꝫ id est ꝓpter finem. Quinta ꝯclusio. illa q̄ fiūt a fortuna dr̄nt ab his q̄ fiunt a natura vel ab arte. quia illa q̄ fiunt a natura vel ab arte semꝑ fiunt ꝓpter aliquē bonum finē. sed ea q̄ fiunt a fortuna non fiunt ꝓpter aliquē finem bonū.

Sciendum tertio q̄ circa hūc

textū incidūt due difficultates. Quaꝝ prima est hec. vtrum angul⁹ descript⁹ incircūferentia semicirculi sit rectus. Respondet̄ q̄ sic sic patz tertio euclidis. ꝑ cui⁹ tamē ꝓbatione p̄mittunt̄ q̄tuor suppositōes. Quaruz p̄ma est hec. Describat̄ semicircul⁹ qui vocet̄ a b c: c⁹ corda q̄ est diamit̄ circuli diuidat̄ ꝑ medium in puncto d. qd̄ qdem punctū est centruz: sup quo centro erigat̄ linea ꝑpendicularis q̄ tangat circūferentiā circuli in puncto b. et ab illo puncto ducant̄ due linee recte ad duo puncta q̄ sunt a c. Scd̄a suppoptio. q̄ ex his omnibus lineis ꝯstituunt̄ duo triāguli: quorum vnus vocet̄ d b c: et alius d b a. Tertia suppositio. angul⁹ isti⁹ triāguli d b c. est medietas vnius anguli recti. patz qꝛ omnis triangulus habz tres angulos eq̄les duob⁹ rectis. ḡ triangulus d b c habet tres angulos equales duobus rectis. Sz angul⁹ trianguli d b c. est rectus: cū causet̄ a linea ꝑpendiculari b c d. ḡ alij duo anguli dicti triāguli: q̄rū vn⁹ angulus est d c: et alius est angul⁹ d b incircūferētia semicirculi incidētes sunt eq̄les vni angulo recto. quia isti duo anguli incidentes incircūferentia semicirculi sūt eq̄les inter se: eo q̄ linea perpēdicularis d b: et linea d c ꝑ quas constituunt̄ trianguli: sunt eq̄les. ḡ qlibet duorum angulorū incircūferentia semicirculi incidentiū est medietas vni⁹ anguli recti. ꝛ per ꝯñs angulus trianguli semicirculi est medietas vni⁹ anguli recti. Quarta suppositio. angulus isti⁹ trianguli d b a est medietas vnius anguli recti. ꝓbatur sic p̄cedēs. Ex his formatur sic ratio. omnis angul⁹ adeq̄te ꝯtinēs duas medietates duoꝝ angulorꝝ rectoꝝ est rect⁹ sed totalis angul⁹ a b c. incidēs incircūferentia semicirculi ꝯtinet adeq̄te duas medietates duoꝝ angulorꝝ rectorū. ḡ totalis angulus cadens incircūferentiā semicirculi est rectus. Scd̄a difficultas. qualit̄ est notū q̄ ꝑ causam formalē possit fieri demōstratio. Respondet̄ q̄ ex prehabitis duplicit̄ est notū. p̄mo qꝛ ꝓbatū ē q̄ dīo materialis ꝑ formalē potest demōstrari. Scd̄o est notū ꝑ p̄dictū exemplū datum de causa materiali: qd̄ etiā ad causaz formalē pōt ꝑtineri. Nā si in p̄dicto exēplo mathematheco intelligit̄ aliqd demōstrari de toto ꝑ partes: tunc illud exemplū ꝑtinet ad causam materialē: eo q̄ partes cōparate ad totū habent rationē materie: vt dicit̄ scd̄o phisicorum. Si vero intelligat̄ q̄ mediū dicte demōstratiōis: eo qd̄ est esse mediñ duoꝝ rectoꝝ sit ratio dicēs qd̄ quid recti anguli: tunc talis demōstratio reducit̄ ad causā formalē: eo q̄ ipsum qd̄ qd est habet rationē cause formalis.

Conclusio responsalis. per

qd̄libet genus cause potest fieri demōstratio. Cōclusio satis patet ex p̄mo notabili.

Dubitatur primo vtruz per

eandem causaz possit demōstrari effectus ꝑ diuersis differētijs temporꝝ. Pro solutōe supponitur q̄ arestoteles in ꝫ scd̄o capitulo ostēdit quomodo in diuersis rebus fit demōstratio ꝑ causam diuersimode: sm q̄ talis causa est vel non est cū suo effectu. Et continet duas ꝑtes. In prima intendit vnam conclusionē

que est hec. In causis q̃ simul sunt et non sunt cū suis effectibus sic se habent cause ad effectus q̃ causa in fieri demōstrat effectū in fieri et causa ineē demōstrat suū effectuz ineē· causa vero in fuisse et fore demonstrat effectuz in fuisse vl' infore. Hanc ꝓclusionem probat lin. ratione sic. qz posita tali causa ponit effectus. ideo posita causa in facto eē: ponit effectus in facto esse: et posita causa in fieri ponit effect' in fieri. Sz eadem cōclusio ab arestotele ꝓbatur duobus exēplis. Primū est. si q̃ratur ꝓpter qd factus est defect' lune: Respondet q̃ est propter B: quia terra fuit in medio: et erit defect' ꝓpt id q̃ terra erit ī medio: et ē defectus ꝓpter id q̃ terra est in medio. Scōm exemplum. si cristallū sit aq̃ cōdensata ꝓpter totalem defectum calozis: et q̃ratur ꝓpter quid factus est cristallus: Respondet q̃ ꝓpter id: qz facta est aqua condensata ex totali defectu calozis: respondet ad eandē cōclusiōez interrogatā sub alijs differentijs tēpoz·

Dubitatur secundo vtruz in

causis q̃ nō sunt simul cū suis effectib' sit idez mod' demōstrandi sicut in alijs. Pro solutione supponit q̃ in scōa pte huius capituli intē dit arestoteles duas cōclusiōes. Quaz pma tangit vnam q̃stionē q̃ est hec. Utrū in causis q̃ non sunt simul cū suis effectib' sit eadez rō: ita q̃ alioz effectuū sint alie cause: sic q̃ effectus facti sit causa facta: z effect' futuri sit causa futura. Scōa cōclusio tangit solutōez p̄dicte q̃stionis. et est hec. a facto esse posteriōris siue effect': ad factū eē priozis .i. cause est bona demōstratio. Et similit a fieri posterioris ad factū esse p̄ozis. sed a p̄ozi ad posterioza non est bona demonstratio· nec in facto eē nec in fieri. Scōaz ptem ꝓbat arestoteles sez q̃ a facto esse cause non sequat factū esse effectus. quia inter factū esse cause: et factū eē effectus: est adhuc mediū. q̃ in illo tempore medio vez est dicere causā esse: et falsum est dicere effectū factū esse. añs patet. qz duo facta esse nō copulant ad inuicē. qō ptz qz duo puncta nō sunt adinuicē copulata: q̃ nec duo facta esse. tenet ꝓnia. qz vtraqz sunt indiuisibilia. Scōo ꝓbat q̃ ad factum esse cause non sequatur fieri effect'. quia factū esse est indiuisibile. q̃ nō potest ꝓnuiari ad aliqō fieri. tenet ꝓnia qz aliqd fieri est diuisibile. patz etiaz ꝓnia a simili. quia sic se habz punctū ad lineā ita factū esse ad fieri. Sz punctus nō copulatur ad lineaz. q̃ nec factuz eē ad fieri· Maior patz. quia sic in linea sunt infinita puncta: ita in eo qō fit sunt infinita facta esse. Tertio ꝓbatur duobus exēplis q̃ ad factū esse effect' sequat factū esse cause. Primū exēplū. qz bn̄ sequit: dom' est facta. q̃ lapides sunt descisi. Scōm exēplū. qz bene sequit fundamētū est factū. q̃ necesse est esse lapides descisos. ambe ꝓnie patet. qz ex opposito ꝓnitis infertur oppositū antecedētis. Nā si lapides non sint descisi: nec etiā fundamētū est factū: nec etiam domus facta est.

Dubitatur tertio: vtrum in

his q̃ generant circularit: fiant demōstratōes circulares. Pro solutōe supponit q̃ arestoteles in tertio capitulo intēdit duas ꝓclusiōes. Quaz prima est. in his q̃ generantur circulariter fit etiaz demōstratio circularis: dū tamē semp arguatur a posteriori ad prius. Qz autem aliq̃ generant circulariter probat arestoteles exemplo. qz ex terra depluta fit vapor: z ex vapore fit nubes: ex nube ꝯo generat pluuia: et iterum ex pluuia generat deplutio terre: et sic semp ꝓcedēdo vt p̄us. et in his contingit demōstrare circularit. vt sicut demonstrat q̃ terra ē depluta p hoc q̃ vapores sursum eleuant: ita etiā econtra. Scōa conclusio· in his q̃ sunt vel fiunt semp: necesse ē capere medium qō sit vel fiat semp in his q̃ sunt vel fiunt frequent. Scōam partem declarat arestoteles exemplo et ratione. Exemplo sic. nā q̃ omnis homo mascul' in maxillis fit barbatus nō accidit semp: sed sicut frequent. iō ad hoc demōstrandū oportet capere mediuz vt frequent. Ratōe probat sic. quia si medium esset vel fuisset semp: oporteret talez rem esse vel fieri semp: qō ē contra suppositū. q̃ in his q̃ sunt vel fiunt frequent debet capi medium vt frequenter. Consequent epilogat dicēs q̃ prius dictum est qūo qō qd ē potest assignari in terminis sillogisticis: quando scz ostēsuz est q̃lit singula genera causaz in omnib' differentijs rerū debeant capi pro medio demōstratōis. Dictū est insup qualiter ipsius qō qd est: est vel non est demonstratio vel dio.

Ad rationes ante oppositū·

Ad primā dz q̃ licet finis sit vltimū in executione: est tamen primū in intentione. Ad secundam patebit qd sit dicendū in primo phisicozū: q̃ scilicz materia est de se cognoscibil'. pro nunc tamen potest dici q̃ licet de se non sit cognoscibilis: est tamen cognoscibilis in analogia ad formā. Ad tertiam iam patuit quomodo ad esse cause et ad esse effectus vz vel non valet consequētia.)

Queritur quinto vtruz partes diffinitionis debeant esse in plus q̃z diffinitum. Et videtur q̃ non. qz dicit arestoteles septimo methaphisice q̃ deueniendum ē ad vltimas differentias: qb⁹ habitis tot erunt species q̃t erunt differentie. sed hoc non esset possibile si q̃libet differentia esset in plus q̃z sua species. g̃ nō q̃libet ps diffinitionis est in plus q̃z diffinitum. Scōo sic in eodez septimo dicit q̃ nihil est in dioe aliud q̃z genus et differentia: et q̃ possibile est dioez ꝓstitui ex duobus: quoz vnum sit gen⁹ et aliud sit differentia. sz dr̃a non est extra gen⁹ alioquin non videret esse diuisiua p se ipsius generis. g̃ dr̃a cōuertit cū specie. Tertio sic octauo methaphisice dicit q̃ ratio q̃ est ex differentijs videtur esse speciei et actus id est forme. modo c⁹libet speciei est vna propria forma: q̃ nulli alij cōuenit. ergo differentia vltima non excedit speciem. Jn oppositū est aresto.

Sciendū primo q̃ pro declaratione terminozū solet poni talis distinctio. Duplex est differentia. quedam est differētia circumloquēs. Alia est circūlocuta. B sic declaratur. quia fm arestotelē septimo methaphisice forme essentiales rerum nō sunt per se nobis note: sed manifestant p aliq̃ accidentia q̃ sunt signa illius forme. nō autem per accēna ꝓpria illius speciei. quia talia debent p diffinitionem demōstrari de specie. ideo forma speciei notificatur per aliqua accidentia cōmunia et talia accēna circumloquentia vocant dr̃e circumloquentes. q̃ ꝓ tanto dicuntur dr̃e speciales: qz inducuntur ad declarandū formaz specialem: licet sint cōmuniozes specie. Jlle vero forme q̃ significant ꝓ illas dr̃as circumloquētes dicuntur differentie circumlocute. Bz cōtra distinctionem ponuntur due propositiōes Prima est. q̃libet dr̃a specialis sumitur a forma substantiali et ꝓpria eius spēi cuius ē differentia. Scōa propositio. nulla dr̃a specialis est in plus q̃z species. p ipsam cōstituta. qz forma substantialis a qua sumitur talis dr̃a conuertitur cum ipsa specie. Aliter imaginant lin. p cuius imaginatione ponitur vna suppositō vna distinctio: et vnum dictum. Suppositio ē hec. q̃libet genus subalternum qtitatiue cōponitur aliquomō ex pte sui materiali z ex pte formali. Distinctio est hec. cuiuslibet generis sbalterni due sunt p̃me diuisiones. Quaz vna sumitur ex pte forme: et alia ex parte materie. verbi gratia posito q̃ corpa celestia sint animalia: tunc animali ex parte forme ei⁹ cōueniret vna p̃ma diuisio: qua scilicz diuideretur p mortale et imortale. sz animali ex parte materie eius q̃ est corpus ꝓueniret alia prima diuisio: q̃ scz diuideret p mortale et imortale Primum dictū est istud. differentie formales prius debēt ordinari in dioe q̃z differētie materiales sumpte ex pte materie. patz. qz illud q̃ó est essentiali⁹ dito debet p̃ordinari in sua dioe. sz differentie sumpte ex parte forme sūt magis essentiales dito g̃ ꝛc. Scōm dictum q̃libet ps diffinitionis est in plus q̃z ditu: licz totū aggregatū ꝓuertatur cū dito. patet exemplo qz homo ditur q̃ est rationale mortale. cōstat autē q̃ rationale mortale est in plus quaz homo: qz ꝓuenit brutis. sz tamē illa tota oō de nullo est verificabilis nisi de homie: ideo tota dio redditur ꝓuertibilis cū homie. Sed contra illam oppinionē sunt due p̃dicte ꝓpositiones. ꝓ solutione tamen philosophi dicit q̃ talis dr̃a essentialis non est nominata nisi p nomē cōmune sibi et alteri: et iō dicit quālibet ptem diois esse in plus quā ditū.

Sciendū secūdo q̃ quintus tractatus in quo docet arestoteles venari q̃ quid est continet quinqz capitula. Primū capitulum docet modū venādi q̃ó qd est p viaz ꝓpositōis. Et intrēdit q̃tuor ꝓclusiōes. Quaz p̃ma tangit intentū et ē hec. Dicto q̃liter ꝓgnoscatur q̃ó qd est: et q̃liter q̃ó qd est vel ꝓpter qd accipiant tanquā mediū indemōstratōe nūc dicendū est quō oportet venari ea q̃ p̃dicant in eo q̃ó qd est. Scōa conclusio tāgit duas diuisiones. Prima est hec. eoz q̃ p̃dicātur q̃dam sunt in plus q̃z illa in q̃bus sunt: q̃dam vero non. Dicunt autez illa esse in plus q̃ p̃dicant vl'z de aliq̃: et non solū de illo: sed etiā de alio. Scōa diuisio. eoz q̃ sunt in plus q̃dā sunt extra gen⁹ illoz q̃bus insunt: z q̃dā nō. Et de his duabus diuisionib⁹ dat aresto. vnū exēplū. qz aliqd ē q̃ó inē oī trinitati: sicut ens inē oī trinitati. sz nō solū trinitati: nec etiam inē trīū numero q̃ ē gen⁹ trinitatis. iō ens ē extra gen⁹ trinitatis. Bz imp inē oī gnario sp et vl'z: et ē in pl⁹: qz ꝓuenit ternario. Bz tamē nō ē extra gen⁹ ternarij. nihil enī q̃ó ñ ꝓtinet sb numero ōz imp. Tertia ꝓclusio tāgit tria documēta ad ꝓgnoscēdū p̃dicata q̃ dñt ingredi q̃ó qd ē. p ⁱᵐ ē. oīa p̃dicata ingredi ētia q̃ó qd ē dñt eē in pl⁹ q̃z ditū: nō trī dñt eē extra gīn diri. Scōm documētū. tot dñt accipi p̃dicata q̃ totū aggregatū fiat ꝓuertibile cuz dito. qz totū aggregatū ex ipsis debet significare essentiam ditī. Ex quibus infert tres dioes trinitatis. Quaz prima est. ternarius est numer⁹

impar vtrobiq; primus. Scda est. ternari⁹ est numerus impar: qui non potest alio numero mensurari. Tertia. ternarius est numerus impar ex alijs numeris non compositus. Tertiū documentum. omnia predicata ingredientia qd̄ quid ē debēt eē necessaria. qꝛ debent esse vniuersalia. modo vniuersalia sūt necessaria. Quarta conclusio. Licet quelibet pars istius orationis numerus impar vtrobiq; primus: sit in plus q̄ ternarius: tñ tota oratio sil' sumpta est diffinitio conuertibilis cum ternario. Prima pars patet. qꝛ ista particula numerus impar: cōuenit cuilibet numero impari. ⁊ vltima particula. s. vtrobiq; primus: conuenit duplicato. i. binario. Scda pars patet. qꝛ quicqd predicatur de aliquo in eo qd̄ quid est: vel ē genus vel diffinitio eius. sed predicta oratio predicatur de ternario in eo quod quid est: ⁊ non est genus. ergo diffinitio eius. Prima ꝑs minoris patet. qꝛ quecūq; predicantur necessario de aliquo: predicant̄ de illo in eo quod quid est. Sed predicta oratio predicatur necessario de numero. ergo predicatur in eo qd̄ quid est. Scda pars minoris patet. qꝛ genus semper in plurib⁹ speciebus cōicatur. modo predicta oratio solum conuenit athomis. i. in diuiduis trinitatis. g̊ non est genus trinitatis.

Sciendū tertio. q̄ circa hūc

textum incidunt due difficultates. Quarū prima est hec. quot modis aliquis numerus potest dici primus. Respondetur cū are^le in textu q̄ duob⁹ modis. Uno modo. qꝛ sola vna vnitate mensuratur ⁊ non potest numero mēsurari. ⁊ sic omnis numerus impar est prim⁹. Scdo dicitur numerus esse prim⁹. qꝛ non cōponitur ex aliquibus numeris. ⁊ sic dualitas est numerus primus. Et potest addi terti⁹ modus: quando scꝫ talis numerus non ē compositus ex duabus dualitatib⁹. Scda difficultas. vtꝝ impar sit de dione ternarij. Respōdetur per distinctionē. qꝛ aliquid potest esse de diffinitione alicui⁹ dupliciter. Uno modo tā q̄ differētia essentialis: essentialiter constituens speciē que diffinit̄: ⁊ sic impar non est de dione ternarij. qꝛ nulla passio propria alicui⁹ superioris est de dione quittitatia sui inferioris. sed impar est passio numeri. ergo non potest esse de dione ternarij. Alio modo pōt aliquid esse de dione alicui⁹ per modum alicuius circūloquentis dr̄am spetialem nobis innominatā. ⁊ sic impar bñ ponit̄ in dione numeri ternarij.

Conclusio responsalis. que-

libet pars dionis est in plus q̄ diffinitū: dum tñ dr̄e substantiali conuertibili cum spē diffinita nō sit proprium nomen impositū. Conclusio satis patet ex prius dictis.

Dubitatur primo. vtrū per

viam diuisionis possit inuestigari dio. Pro solutiōe supponitur q̄ in hoc 2° capitulo docet are^les venari quod quid est per viam diuisionis. Et continet duas partes. Quarū prima intendit duas conclusiones. Prima cōclusio tangit tria documenta ad inuestigādū quod quid est. Primū est istud. Si volumus diffinire aliquē spēm: cōueniēs est vt diuidamus gen⁹ in suas speties athomas. i. indiuisibiles ⁊ spetialissimas: sicut numer⁹ diuiditur in trinitatē ⁊ dualitatem: ⁊ postea oportet tēptare. i. assignare dios eaꝝ. vt dios recti linee circuli ⁊ recti anguli Scdm documētū. diuiso genere in suas spēs^mas: si velim⁹ assignare dios ipsaꝝ: oportet p̄ videre cui⁹ generis sint vtꝝ. s. sint de genere q̄li^tis vl' q̄n^tis: ⁊ postea ꝑ p̄n^a cōia speculari ꝓprias passiōes eorū. qꝛ ex his passionib⁹ sūt manifesta q̄dā athoma. i. dr̄e indiuisi^les ex qb⁹ cōponūt̄ spēs. Illud enī qd̄ est sim^x sicut gen⁹ ⁊ dr̄a est p̄n^tū oiuꝫ dionū. Tertiū documētū. Si faciliter volum⁹ cognoscere gen⁹ ⁊ dr̄as alicui⁹: tūc vtiles sūt diuisiōes generis s̄m dr̄as. Et lꝫ ꝓcessus diuisiu⁹ nō sit vtilis ad demōstrādū quod qd ē: tñ ē vtilis ad colligendū predicata ingredientia ipsum qd̄ quid ē. Scda ꝯclusio tangit duo documēta de mō ordinandi illa p̄dicata. Primū est istud. differt preponere prius posteriori: ⁊ posteri⁹ priori. vt differt dicere aīal mansuetū bipes: ⁊ bipes aīal māsuetū. Scdm documētū. nihil relinquēdū ē de his q̄ p̄dicant̄ in eo qd̄ qd ē. Aspitiēdo autē oīa q̄ p̄dicantur in eo qd̄ qd est oportet diuidere gen⁹ nō s̄m diuisionē alicui⁹ suoꝝ inferioꝝ. qꝛ illa nō contineret oīa inferiora illi⁹ generis. vt ista diuisio aīaliū. aliud totū pēnatum. aliud diuisum pennis: nō continet oē animal: sed solum cōtinet omne animal pennatū. vocatur aūt aīal totum pennatū qd̄ habet alas integras ⁊ continuas: sicut vespertilio. Sed animal diuisum pēnis est aīal cui⁹ ale distinguunt̄ ꝑ diuersas pēnas: sicut coru⁹. iō aīal dꝫ diuidi sua prima diuisiōe. Uocatur autē prima diuisio alicuius in quaꝫ incidit quodlibet inferi⁹ istius diuisi vt illa est prima diuisio aīalis in quaꝫ incidit omne animal. vt illa est prima diuisio piscis in quam incidit omnis piscis. Illa etiam est prima diuisio auis: in quam incidit omnis auis. Ex quibus concludit arestotiles. q̄ si

aliquis sic procedat in diuidēdo ꝙ totum diuisum contineatur in partibus diuisionis. ex hoc poterit cognoscere ꝙ nihil est relictū de pertinentib⁹ ad diffinitionē.

Dubitatur secundo. Vtrū necesse sit diffinientem omnia cognoscere. Pro solutiōe supponitur ꝙ are^les in 2^a parte huius capituli excludit duos errores: ⁊ intendit tres conclusiones. Quarum prima tangit solutionem primi erroris. Dicebant eni quidaꝫ ꝙ necesse erat diffinientem ⁊ diuidentez oīa scire. quod sic probabant. qꝛ non est possibile cognoscere differētias alicui⁹ rei nisi cognoscatur quodlibet: nec etiā est possibile cognoscere aliquod qđ differt ab alio nisi cognoscatur a quo non differt: ⁊ a quo differt: ⁊ a quo est alterum. ergo non est possibile diffinire nisi cognoscatur quodlibet ens. Istū errorē soluit tripliciter. Primo dicit hoc esse falsum: scꝫ ꝙ omnes differentie fatiant alterum. Scđo dicit ꝙ non oportet cognoscere omnes differentias per quas aliquid est alterum ab alio. qꝛ in diuiduis eiusdem speciei multe sunt differentie que non fatiunt differre ſm substantiam neqꝫ per se. Tertio dicit ꝙ exquo per diuisionem accipimus oppositas differentias: ⁊ scimus ꝙ omne suppositū diuisi incidit huic: .i. sub vna differentia: aut inde. i. sub alia differentia: scimus etiam determinate ꝙ species diffinienda continetur sub hac differētia: tūc nihil differt si sciamus vel nesciamus que differentia predicet de alijs aut non. qꝛ siue sciamus siue non: si processerimus eodem modo quo dictū ē: habebimus omnē rationem substantie. i. totalem diffinitionem speciei diffiniende. Scđa conclusio tangit reprobationez scđi erroris. Dixerunt eni quidam ꝙ in diffinitionibus semper oportet repetere .i. petere ꝙ quodlibet suppositum diuisi cōtineatur sđ altero mēbro diuisionis. Illum errorem excludit are^les dicens ꝙ non est necessarium hoc petere. qꝛ si illa diuisio fiat ꝑ imediata necesse est omne suppositū diuisi cōtineri sub mēbris diuisionis. Tertia conclusio tāgit tres conditiones ad debite constituendum diffinitionem per viam diuisionis. Prima ꝯditio. ꝙ debent capi solū predicata que predicant in eo quod quid est. Scđa conditio. ꝙ talia predicata sint debite ordiata: ita ꝙ magis cōmune precedat ⁊ minus cōmune sequatur. Tertia conditio. ꝙ nihil ꝑtermittat eoꝝ que ꝑtinent ad qđ quid est. Ad saluandum primam conditionem oportet videre de propleumate accidētis ⁊ de propleumate generis. Sed ad saluandum 2^am conditionem oportet ꝙ illud quod sequitur ad alia sit primū. Et habito illo oportet videre que sunt sibi propinquiora: ⁊ illa sunt priora. propter 3^am cōditionē oportet diuidere genus ſm differentias continentes omne suppositum diuisi. ⁊ sic accipiantur omnia que predicant in quid de specie athoma: cuius diffinitionem querimus.

Dubitatur tertio. Vtruꝫ per viam resolutionis possit venari quod quid ē. Pro solutione supponit ꝙ in 3° capitulo docet are^les inuestigare diffinitionem per viam resolutiōis. Et continet duas conclusiones ꝑncipales. Quarum prima tangit vnū documētum: quod est tale. Si velimus per viā resolutionis aliquid diffinire: oportet accipere aliq̄ que sunt similia ſm speciem: ⁊ videre si sit eis aliquid cōmune. Scđo oportet accipere alia que sunt diuersa ab illis ſm speciem: ⁊ videre si sit aliquod cōmune quousqꝫ perueniamus ad aliam rationem. ⁊ illa cōmunis ratio est diffinitio. Si vero nō possit inueniri vna cōis ratio: sed trū due vel plures. tunc manifestum est ꝙ tale diffiniendum nō erit vnū sed plura. Quod declarat per vnū exemplum. Si velim⁹ scire quid ē magnanimitas: oportꝫ videre ad aliq̄s magnanimos sicut ad ancipiadē. i. hercolem ⁊ achillem ⁊ ad ayacē. Isti eni fuerūt magnanimi: ⁊ eis cōmune erat nō tolerare iniuriā. qꝛ ꝓpter hoc ancipiades dimicauit. Achilles vero insaniuit. ⁊ ayax seipsū interfecit. Consequēter oportet videre ad alios magnanimos vt ad alexandrum ⁊ socratez ⁊ videre quid erat eis cōmune. Erat eni eis cōmune indifferenter se habere ad prosperari ⁊ in prosperari: siue equanimiter se habere i prosperum ⁊ aduersum. Postea oportet accipere illa duo: scꝫ impassibilitatem circa fortunas: ⁊ non tolerantiā iniuriarum: ⁊ videre si ipsorum sit aliqua cōis ratio: ⁊ si sic: illa erat diffinitio magnanimitatis. Si vero ipsorū non sit vna cōmunis ratio: tunc erunt due species magnanimitatis. Scđa cōclusio tangit tria correlaria. Quoꝝ primū est. ꝙ omnis diffinitio est alicuius vniuersalis. Patet qꝛ medicus non diffinit quid sit sanum in hoc oculo: sed vniuersaliter diffinit sanū ſm diuersas species eius. sicut quid est sanum in colericis: ⁊ qđ est sanū in flegmaticis. Scđm correlariū. Facilius est diffinire singulare. i. minus vniuersale q̄ꝫ vniuersale. Patet tripliciter. Primo. quia oportet ascēdere a singularib⁹ ad vlia.

Scdo. q: equiuocationes magis latent in vniuersalibus q̃ in athomis. i. in speciebus spetialissimis. Tertio. q: sicut in demonstrationibus oportet accipere aliquid ex aliquo certo: sic etiam in diffinitionib⁹ oportet accipere aliquid qd̃ quid est ex aliquo certo. Hoc autem fit accipiendo aliqd eoꝝ q̃ singulariter dicũt vt si velimus cognoscere simile: non accipim⁹ omne simile. i. simile in vniuersali sed accipimus simile in coloribus ⁊ figuris. Similiter accipimus acutum quod est in voce. Tertium correlariũ. sicut non contingit disputare ꝑ methaforas: ita non ꝯtingit diffinire per methaforas. sicut dicendo ꝙ homo est arbor versa. Rationes ante oppositum soluunt ex primo notabili.

Queritur sexto. vtrum plurium questionum possit esse idem mediũ. Et videtur ꝙ nõ. q: vel ille questiones essent sb̃ordinate vel non. Non primũ. q: media non sunt subordinata. Non scdm. q: tũc questiones essent totaliter diuerse: ⁊ per consequẽs nõ possent cõmunicare in medio. Scdo sic plures questiones possunt ostendi per idem medium. ergo eadem questio potest ostendi per plura media. consequens ẽ falsum. q: demonstrationes nõ augentur per media. ergo ⁊ antecedens. Tertio sic. Medium demonstrationis debet esse proprium. ergo plurium questionũ non potest esse idem medium. In oppositum est are^les.

Sciendũ primo: ꝙ in quarto capitulo ostendit quõ oportet inuestigare propter quid. Et intendit 4^or conclusiones. Quarum prima tangit vnum documentũ ad inuestigandũ propter quid. quando ipsum ẽ vniuocum ⁊ nominatum. ⁊ est istud. Si velimus inuenire propter quid. i. primũ subiectũ alicuius passiõis: oportet capere superius siue genus subiectiuũ ipsoꝝ quibus inest ipsa passio: ⁊ videre an illa passio insit cuilibet inferiori illius superioris: sic tñ ꝙ nulli alteri: et tunc illud superius erit primum subiectum illius passionis. vt data aliqua passione aĩalis (cuiusmodi est somnus aut vigilia) si velimus scire ꝙ animal sit eius ꝓpter quid: oportet videri si insit omni animali: vt omni equo: ⁊ sic de alijs: ⁊ si sic: animal erit primum eius subiectum. Scda conclusio tangit vnũ documentum ad inueniendũ propter quid qñ ipsum est innomiatũ. ⁊ est istud. si sit aliquid cõmune inominatum quod insit aliquib⁹ vel plurib⁹: oportet videre que necessario consequunt illud cõe: ⁊ tunc illud cõe erit propter qd illorũ. vt ad habere cornua sequunt duo: scz non habere dentes vtrobiqz: videlz in superiori mãdibula: ⁊ habere duos ventres ꝓpter necessitatẽ ruminationis. Ideo illud cõe qd̃ est aĩal habens cornua est mediũ dicens propter quid ille passiões insunt plurib⁹ aĩalibus. Tertia conclusio tangit vnũ documẽtum ad inueniẽdũ propter quid in analogis ⁊ ẽ illud. Si aliqua passio insit analogice pluribus: oportet capere pro medio aliquid cõe analogum: qd̃ dicat propter quid talis passio inest illis pluribus. vt sepion spina ⁊ os cõueniunt in aliquo cõmuni analogo quod ẽ esse fundamentum corporis ⁊ stabilimentum carnis. Nam illud quod vocatur os in animali gressibili: vocatur spina in pisce. ⁊ illud idem dicitur sepion in maleste: ⁊ in quibusdaz vermibus. Est autẽ maleste animal mollis carnis cuius creatio ẽ ex carthilagine. Quarta cõclusio. plurium questionũ propositarũ potest esse idem mediũ. Patet. q: quedam sunt que habent idem mediũ in genere vt euchon iris ⁊ ydolum. Omnia enĩ fiunt propter repercussionem. sed tñ ille repercussiones differũt spẽ q: sonus euchon causat ex repercussione aeris ⁊ corporis moti sonãte ad aliquod corp⁹ concauũ. Sed iris causat ex repercussione radioꝝ solarium ad vapores humidos. ydoluz v̄o apparet in speculo ꝓpter hoc ꝙ imutatio medij repercutitur ad speculum. Alia v̄o sunt propleumata quorum media sunt adinuicem subordinata. vt si queratur propter quid nil⁹ magis inundat in fine mensis: respondet ꝙ hoc est propter hoc: ꝙ finis mẽsis est magis pluuialis. Et si vlteri⁹ queratur propter quid finis mẽsis est vernior. i. magis pluuialis: respondetur ꝙ est propter hoc ꝙ luna deficit: que habet dominiuz super humores. Et ideo defitiente lumine ei⁹ magis cõmouentur vapores ex quibus generatur pluuia.

Sciendũ secundo ꝙ in hoc quinto capitulo completo sermone de diffinitione: ostendit ꝙ vnius demonstrati per se et non s̃m accidens est vna causa per se ⁊ vnuz medium demonstratiuũ. Et mouet duas qõs ⁊ s̃m hoc sunt due partes in hoc capitulo. In prima intendit quinqz conclusiões. Quarum prima tangit primã questionem que est hec. Utꝝ causa ⁊ causatuz sint simul: ita ꝙ sicut ad esse cause sequit esse effectus: ita econtra ad eẽ effect⁹ seq̃t eẽ cause. Hanc qõem declarat are^s duob⁹ exẽplis. Pri^m ẽ. vtꝝ sic ad arborẽ

habere lata folia sequitur folia arboris fluere.i.cadere:ita etiam ecōtra sequatur. Scdm exēplū.vtꝝ ad defectū lune seqꝫ interpositio terre:sic ad interpōez terre se² defect⁹ lune. Scda conclusio. Si vni⁹ causati nō sit nisi vna causa tūc causa ⁊ causatum simul sunt. Patet duabus rationib⁹. Prima.cuiuslibet causati ē aliqua causa.vel ergo posito causato ponitur illa causa:⁊ tunc habet intentū.vel nō ponit illa causa:⁊ tūc necesse est ꝙ ponat alia: ⁊ sic illius causati erit alia causa. Scda rō. causa ⁊ causatū per seinuicē demōstrant.ergo simul sunt. Aīs patet per duas demonstrationes. Prima est.omne habens latū foliū fluit folio: foliū vitis habet latum foliuz.ergo vitis fluit folio.⁊ in ista demonstratiōe demonstrat effectus per suā causam. Scda demōstratio.oē fluens folio habet latū folium vitis fluit folio ergo habet latū foliū:ista ē demonstratio cause per effectū. Tertia ꝯclusio. Causa est p̄or eo cui⁹ est causa. Patet.qꝛ non cōtingit idem esse pri⁹ ⁊ posterius. ḡ cum interpositio terre sit causa eclipsis:sequit ꝙ eclipsis non potest esse cā interpositiōis. Q⁹ autē interpositio sit cā eclipsis patet.qꝛ in diffinitione eclipsis ponit interpositio ⁊ nō ecōtra. Quarta cōclusio. Si vni⁹ causati sint plures cause:lz ex causa sequat effectus:non tn̄ econtra. Hanc conclusionē declarat are^{les} in litteris. sed pōt sic declarari in terminis. Nā vituperabile eē cōuenit audaci propter excessum ⁊ timido propter defectū.ideo isti⁹ cōclusionis aliquid est vituperabile:sunt duo media causalia:scz vel qꝛ ipsum ē audax.vel qꝛ ipsum ē timidū.⁊ ex qualibet illarū causarum seorsum cōtingit inferre effectū.vt bn̄ sequit:iste est audax.ḡ est vituperabilis.⁊ etiā iste est timidus.ḡ est vituperabilis. Non tn̄ sequit ecōtra vt nō sequtur: iste ē vituperabilis.ḡ est audax vel timid⁹ seorsum:lz bn̄ sequat sub disiunctiōe. ideo ad positionē talis effect⁹ non sequit positio cui⁹libet cause seorsum. Quinta conclusio. Ad cām vniuersalem semꝑ sequit effect⁹ vniuersalis tali cause ꝓportionatus. Patz qꝛ mediū debet esse equale vel cōuertibile cum effectu Patet etiā per duas demonstratiōes. Quarū prima est hec.oīs arbor habens humidū condensatū facili⁹ desiccabile fluit folio. sed oīs arbor habens lata folia est huiusmodi ḡ ⁊c̄. Scda demōstratio ꝓcedit ab effectu ad causam.vt omne fluens folio habet humidū condensatum facilius desiccabile. sed omnis arbor habens lata folia fluit folio. ergo omnis arbor habens lata folia habet humidum condensatum.

Sciendū tertio. ꝙ in secunda parte mouet are^{les} z^{am} questionē. Et intēdit sex cōclusiones. Quarū prima tangit vnā questionem cū eius solutione. questio ē hec. vtꝝ vnius ⁊ eiusdem effect⁹ possint esse diuerse cause. Ad quam respondet are^{les} ꝙ vnius effectus ē vna causa per se:qꝛ ratio vltimi termini.i.subiecti est medium siue causa. modo vni⁹ rei est vnica rō. Sed vni⁹ effectus possūt esse plures cause per accidēs. Scda conclusio.qn̄ effectus tn̄ habet vnā causam ꝑ se tūc ipsa debet esse proportionata effectui:ita ꝙ si effectus sit vnus genere:medium erit vnū genere:⁊ si effect⁹ sit analogus mediū erit analogum. Patet duob⁹ exemplis. Primū qꝛ ꝓportionabiliter cōmutari conuenit numeris ⁊ lineis fm analogiam.ideo medium est analogum. Scdm exemplū.sim:litudo cōuenit analogice numeris ⁊ figuris ⁊ colorib⁹.ideo medium est analogū. Tertia conclusio. passio potest demonstrari deduci subiecto.s.tāq̄z de primo subiecto ⁊ nō primo. Si de subiecto p̄mo demonstret tunc dz demonstrari de vno tāq̄z de primo subiecto. Si demonstret de sb̄iecto non primo tunc debet capi rō primi termini.i.maioris pro medio. Quarta conclusio. Eadem passio potest demōstrari de diuersis subiectis per diuersa media: lz demonstretur de cōmuni ad illa plura subiecta per idē mediū cōmune. Probat per duo exēpla. Primū exemplū.qꝛ illa passio que est habere angulos extrinsecos:demonstrat de aliquo cōmuni ad triangulum ⁊ quadrangulū per vnā rationem cōem: q̄zuis tn̄ de triangulo ⁊ quadrangulo per diuersas ratiōes spetiales. Secundū exemplū.hec passio que ē folio fluere. primo demonstrat de aliquo cōmuni ad vitē ad ficū ⁊ ad alias arbores habētes lata folia: per aliquod mediū cōmune: qd̄ est humiduz condensatū in contactu folij ad ramū: ⁊ illud mediū ē ratō primi termini.i.maioris extremitatis. Nam si querat quid est folio fluere. respondet ꝙ est humidū in cōtactu folij ad ramū condensari. Quinta cōclusio. Unius effectus possunt esse plures cause. Patz qꝛ esse longe vite demonstratur inesse quadrupedibus ꝑ ꝑ medium quod est non habere coleram. Sed de volatilibus demonstrat per illud mediū qd̄ ē eē siccū. Sexta ꝯ⁹. Si me^{m} propriū ꝑ qd̄ ꝯuenit aliq̄ passio aliquib⁹ pluribus nō sit nobis statī manifestū:tūc oportet

per plura media demõstrari illã passionem: Ita procedẽdo ꝙ p̃mo capiat̃ mediũ propinqui⁹ subiecto de quo querimus passiõez: ⁊ sic semper ascendẽdo a medijs min⁹ vniuersalibus ad media magis vniuersalia quousq; deueniam⁹ ad aliquod cõe conuertibile cũ ipsa passione. Cõsequẽter arestotiles epilogat oĩa determinata in hoc libro.

Conclusio responsalis. pluriũ questionũ. i. cõclusionũ dubitabiliũ potest esse idẽ mediũ. Conclusio satis patet ex dictis

Dubitatur primo. vtrum sit necesse demonstratorẽ determinare de habitu principioꝝ. Pro solutiõe supponit̃: ꝙ iste est sext⁹ tractatus ⁊ vltim⁹ in quo are^les ostẽdit qualiter principia sunt nobis nota. Et cõtinet tres ptes. in quarũ tangit tres cõclusiões. Quaꝝ prima cõtinet duas suppositiões. Prima suppositio est hec. dicendũ est de principijs: ⁊ qui sint habit⁹ illoꝝ: ⁊ hoc p̃mo dubitatiue. Scd̃a suppositio. Impossibile est nõ cognoscentẽ p̃ma principia: aliquid scire ꝑ demonstrationem. Scd̃a cõclusio tangit tres questiones. Prima ẽ hec. vtꝝ principioꝝ imediatoꝝ sit eadẽ cognitio cũ conclusiõe vel nõ. Scd̃a questio. vtꝝ oĩm principioꝝ imediatoꝝ sit sciẽtia: vel nulloꝝ: vel aliquoꝝ sit scientia et alioꝝ sit aliquis alius habit⁹. Tertia questio. vtꝝ habit⁹ principioꝝ fiãt in nobis de nouo: ita ꝙ in nobis pri⁹ non fuerint: vel si fuerint in nobis ⁊ latuerint nos. Tertia ꝯclusio tãgit duo argumenta ad vtrãq; partez questionis tertie. Primũ argumentũ ꝓbat ꝙ sit incõueniẽs tales habit⁹ fuisse in nobis et latuisse nos. qꝛ incõueniens ẽ certissimas cognitiões per demonstrationez acquisitas esse in nobis ⁊ latere nos. ergo incõueniẽs est ꝙ habit⁹ p̃ncipioꝝ qui sũt certiores sint in nobis ⁊ lateant nos. Scd̃m argumentũ probat ꝙ habit⁹ p̃ncipioꝝ non possint in nobis de nouo acquiri. qꝛ omnis nr̃a cognitio fit ex preexistẽti cognitione sed cognitio p̃ncipioꝝ nõ potest fieri ex preexistẽti cognitiõe: cũ sint prima p̃ncipia et imediata. ergo habit⁹ principioꝝ nõ fit in nobis de nouo. Ex prima rõne infert ꝙ manifestũ est ꝙ nõ est possibile nos habere habituz p̃ncipioꝝ: ⁊ ꝙ lateat nos. Ex 2.ª ratione infert manifestũ esse ꝙ nõ est possibile ignorantes ipsa p̃ncipia de nouo acquirere habitũ ipsoꝝ

Dubitatur secundo. vtrũ habitus p̃ncipioꝝ sit in nobis de nouo acquisibilis. Pro solutione supponit̃ ꝙ in 2ª pte hui⁹ tractat⁹ soluit are^les 3^am qõem prius motam Et cõtinet qnq; cõclusiones. Prima tangit duas suppositiões. Prima suppositio ẽ hec. Necesse ẽ acquirentes cognitionẽ principioꝝ habere quandã potentiam: cuius tñ cognitio nõ est honorabilior nec certior cognitõe principioꝝ. ⁊ ista potentia videt̃ inesse oĩbus aĩalib⁹. Patet qꝛ oĩa aĩalia habẽt quandã potentiã naturalem iudicatiuã quã vocam⁹ sensuz. Scd̃a suppositio tangit tres diuisiões aĩaliũ. Prima ẽ hec. Licet oĩa aĩalia habeant sensũ: aliqua tñ habent mansionẽ. i. memoriã sensibilis in ei⁹ absentia aliq̃ autẽ nõ. Illa autẽ in qb⁹ nõ est memoria nõ habent cognitionem sensibiliũ nisi qñ actu sentiũt sensibile. Secunda diuisio aĩaliũ in quibus est memoria. quedã habent ratiocenationẽ: ⁊ quedam non Tertia diuisio aĩalium habẽtiũ ratiocenatõez quedã habẽt experimentũ: ⁊ quedam nõ. Scd̃a cõclusio tangit modũ generatiõis habitus principioꝝ: ⁊ ẽ hec. Ex sensu fit memoria: ex memoria autẽ multotiens facta fit experimentũ. Patet. qꝛ multe memorie habent vnũ experimentũ numero. ex experimẽto autez fit vnũ vl'e preter multa quiescentia in aĩa acceptum ex oĩbus singularib⁹. ⁊ illud idẽ est p̃ncipiũ artis ⁊ sciẽtie. qꝛ si sit circa generationez ⁊ factionẽ agibilium ⁊ factibiliũ tunc ẽ principiũ artis. si vo sit circa esse speculabiliũ tũc ẽ principiũ scientie. Tertia cõclusio (que est correlaria) est hec. ꝙ habitus principioꝝ non sunt nobis determinati. i. inati: neq; generantur in nobis ex habitib⁹ notiorib⁹: sed ex sensu. Probat are^les ꝑ simile. qꝛ sicut in euersiõe machie. i. pugne: vno stãte stat alter: ⁊ postea alter: quousq; tot aggregentur ꝙ ex his fiat vnũ principiũ pugne. Similiter ex memoria vni⁹ singularis: ⁊ ex memoria alteri⁹ fit experimentũ: ⁊ ex experimẽto fit vniuersale: quod est principiũ artis ⁊ scientie. Quarta ꝯclusio. Per sensum põt accipi vniuersale. patz qꝛ dũ anima stat in cõsideratione multoꝝ indifferentiũ in vno cõmuni: tunc in anima fit vnũ vniuersale. ideo lz sentire sit rei singularis: tñ sensus. i. aptitudo ad sentiendũ est rei vniuersalis. vt hoĩs ⁊ nõ callie hominis. Scd̃o probat idez a signo. qꝛ ex singularibus iudicam⁹ vnum vniuersale: quousq; deueniam⁹ ad vniuersale impti^le. i. ad primuz vniuersale. vt ex cognitione hui⁹ animalis venimus ad cognitionẽ animalis in cõmuni. Quinta cõclusio Necesse est cognoscere prima p̃ricipia ex inductione. patet qꝛ sensus facit vniuersale per inductionẽ.

Dubitatur tertio. vtrum habitus principiorꝫ sit intellectus.

Pro respōsione supponit q̃ aristoteles in vltima ptē huiꝰ tractatus soluit primā z z am questiones priꝰ motas: ponendo talem cōclusionē. habitꝰ p̃ncipiorꝫ ē itellectꝰ. ptz q: habitꝰ p̃ncipiorū nō ē scia. g̃ habitꝰ p̃ncipiorꝫ ē intellectꝰ. ꝓnia ꝓbat ponendo talē diuisionē habituū potētie intellectiue: q: quidam sunt habitus q sūt sp̃ circa verꝫ. vt intellectꝰ z sciētia. Alij sunt habitus q sunt indifferenter circa verꝫ z falsū. vt opinio z ratio. i. suspitio Arīs probat quatuor rationibus: scz q̃ habitus principiorꝫ nō sit scientia. Prima ratio est hec. principia demōstratiōis sūt notiora z certiora cōclusiōibꝰ. g̃ hitꝰ p̃ncipiorꝫ erit notior z certior hitu cōclusiōis q vocat scia. z p ꝓnis hitꝰ p̃ncipiorꝫ nō est scientia. Scōa rō. ois scia acquirit cū rōne. s. demonstrationis. sed habitꝰ p̃ncipiorꝫ nō acquiruntur cū demonstratione. g̃ habitꝰ p̃ncipiorꝫ nō est scia. Tertia rō. habitꝰ p̃ncipiorꝫ ē verior z certior q̃ scia. sed habitꝰ certissimus intellectꝰ ē ille habitꝰ qui vocat intellectꝰ. g̃ habitꝰ p̃ncipiorꝫ est intellectus z nō scia. Quarta rō. principij scie nō est scia. sed habitꝰ p̃ncipiorꝫ ē p̃ncipiū scie. g̃ habitꝰ principiorꝫ nō est scia. Maior patet. q: p̃ncipij demonstratōis non ē demonstratio. g̃ neq̃ p̃ncipij scie est scia. Ex quibus infert duo correlaria. quorꝫ primū est. cuꝫ nullus sit aliꝰ habitus cognoscitiuꝰ veri a scia q̃ intellectꝰ relinquit q̃ habitꝰ p̃ncipiorū est intellectꝰ. Scōm correlariū. scia huiꝰ libri fit r se bz ad cognitionē oīm rerū.

Ad rationes ante oppositū:

Ad primā dicit q̃ lz pluriū questionū. i. conclusionū demonstrabiliū possit esse idem medium in genere: tm̄ illarū sūt plura media spetie dra: z etiā adinuicē sbordinata. Ad z am cōcedit arīs z ꝓnia. Et ad ꝓbationē respōdet q̃ vniꝰ effectꝰ sunt plures cause: z vniꝰ cause sunt plures effectꝰ: z quelibet cā pōt accipi p medio. ió eadē cōclusio pōt demonstrari per diuersa media: z per idē medium p̃nt demōstrari plures cōclusiōes. Ad tertiā dicit q̃ mediū demonstratiōis ē du x. quottā est adequatū z vltimatū: z tale ē vnū tm̄: z de illo loquit are vus cū dicit q̃ demonstratiōes nō augent p media. Aliud ē mediū nō adeq̃tū nec totale: sed tm̄ partiale: z tale nō ē ꝓpriuz: imo eiusdē ꝓclusiōis p̃nt esse plura media ꝓtialia.

Queritur septimo. vrum diffinitio subiecti sit mediū demonstrationis.

Et videt q̃ nō. q: mediū demonstrationis potissime dz esse vera positione mediū: ita scz q̃ sit priꝰ vna extremitate z posteriꝰ alia. Sed diffinitio subiecti est prior vtraq̃ extremitate. g̃ nō est mediū demonstrationis potissime. Scōo sic. are lcus in p̃mo capitulo tertij tractat dicit q̃ rō primi termini ē mediū demonstrationis. ergo diffinitio subiecti nō est medium sed diffinitio passiōis. tenet ꝓnia. q: passio est p̃mꝰ terminus: cū sit maior extremitas. Tertio sic. Diffinitio subiecti se bz ad passionē in genere cause effitientis. Diffinitio vo passionis se bz tāq̃ causa formalis ad passionē. mō potior ē demonstratio que fit p cām formalē g̃ diffinitio passionis erit mediuz demonstrationis potissime. In oppositū arguit p arestotile in vltimo ca lo qnti tractatꝰ vbi dicit: q̃ rō vltimi termini est mediū demonstrationis potissime. sed vltimꝰ terminus ē subiectū: cuꝫ sit minor extremitas. ergo diffinitio subiecti ē mediū.

Sciendum primo. q̃ pro intellectu quesiti ponit talis distinctio. Duplex

est demonstratio ꝓpter qd. quedā ē demonstratio ꝓpter qd nō potissima: in qua scz demonstrat propria passio de subiecto p diffinitionē ipsius passionis. z in tali diffinitio sbiecti nō est mediū: sed diffinitio passiōis. quod ꝓbat per are lcus in loco pallegato in z o argumento vbi dicit q̃ pōt esse manifestū q̃ a fit in c. i. q̃ tonitruū fit i nube. sed cōtingit adhuc propter qd. Illud autē propter qd erit rō alteriꝰ termini. vt in his que sunt ipsiꝰ a. i. erit diffinitio ipsiꝰ a. modo a est predicatū. g̃ diffinitio p̃dicati erit mediū propter qd ad demōstrandū illud p̃dicatū de subiecto. Et ꝓfirmat per eundē ibidē. q: si demonstraret tonitruū esse i nube: ita q̃ nubes sit sbiectū: z tonitruū predicatū cōclusionis demonstrāde: z accipitur pro medio illa oratio q̃ est extinctio ignis in nube: tunc accipitur ibi mediū dicēs ꝓpter quid: z tm̄ illa oratio ē ratio ipsiꝰ a b primi termini. i. maioris extremitatis siue predicati cōclusionis. ergo diffinitio predicati seu passionis est mediū dicens propter qd. Alia est demonstratio propter quid z potissima. ad quā requiruntur tres conditōes. Prima est q̃ in ciꝰ conclusione predicet passio de proprio z adequato suo subiecto: vel aliquid q̃ se habet per modum proprie z adeq̃te passiōis. Scōa ꝓditio: q̃ talis passio nātio z incorruptibilis sit subiecto. Tertia conditio q̃ procedat ex premissis imediatis: q̃rū mediū sit vltima causa

inherentie passionis ad subiectuz vltra quam non ꝓtingit vlterius querere. Exquo sequitur q̃ nullꝰ demõstratõis potissime dis passiõis est mediũ. Patet. qz ois ppõ in qua ꝑdicatur diffinitio passiõis de subiecto ē mediata.

Sciendũz secundo q̃ de medio demonstratiõis sunt varie opiniões. vna est dicentiũ nullã diffinitionē esse mediũ demonstratiõis. pro q̃ ponũt tres suppositiões: z tria dicta. Prima suppositio ē hec. sola passio cõcretiue designata ē demonstra[tio] z scibilis de subiecto cõcretiue significato. Patet qz passio in abstracto nõ predicat de subiecto in abstracto: eo q̃ dicũt diuersas formalitates. vt ista nõ ē vera humanitas ē risibi[tas]. Scõa suppositio. abstractũ ē cã formalis concreti. Tertia suppositio. passiões q̃ insũt alicui tãq̃z p̃ subiecto causant a forma totꝰ subiecti z nõ ab altera parte ipsiꝰ subiecti. vt risibi[tas] nõ causat nec a corpore nec ab aia seorsum: sed a toto cõ[to]. Primũ dictũ. Diffinitio sb̃iecti nõ est mediũ ad demonstrãdũ passionē de subiecto. Patet qz passio dz priꝰ verificari de medio q̃z de subiecto. Sed passio priꝰ verificat de suo subiecto q̃z de genere vel dr̃a q̃ explicant p diffinitionē sui subiecti g̃ zc̃. Scõm dictũ. Diffinitio passiõis nõ est mediũ patet. qz mediũ dz esse priꝰ subiecto. sed diffinitio passiõis ē posterior sb̃iecto g̃ zc̃. Tertiũ dictũ. Quititas subiecti abstractiue designata ē mediũ demõstratiõis potissime. patz qz talis qtitas ē cã formalis subiecti dicens: cãm inherẽtie passiõis ad subiectũ g̃ ipsa est mediũ.

Sciendũ tertio. q̃ quidam albertiste dicũt diffinitionē passionis eē mediũ demonstratiõis potissime. Quoꝝ opinio stat in duabꝰ distinctiõibꝰ: z tribꝰ dictis. Prima distinctio ē hec. Du[x] ē demonstratio. q̃dã ē potissima: in q̃ .s. passio demonstrat de suo p̃ z adeq̃to subiecto per p̃[m] propter qd. s. per mediũ: qõ ē vera cã inherẽtie passiõis ad sb̃iectũ. ois autẽ alia dicit demõstratio nõ potissima. Scõa distinctio. Du[x] ē diffinitio passionis. q̃dã est diffinitio formalis dicẽs quid ipsiꝰ passionis. z ē illa diffinitio q̃ indicat abstractiue essentiã passiõis fm q̃ ē spẽs subordinata alicui generi. z illa dat per verũ genꝰ z p verã dr̃am ipsiꝰ passiõis. Alia ē diffinitio materialis. z ē illa q̃ indicat eē inhesiuũ ipsiꝰ passiõis materia[r] z effectiue causatũ a subiecto z a p̃ncipijs subiecti. Et illa ē du[x]. quedã ē q̃ dat per adeq̃tũ sb̃iectũ passiõis cũ naturali aptitudine ꝓportata p ipsam passionẽ. vt risibile ē hõ aptꝰ natus ad ridendũ. Alia ē q̃ constituit ex cõpleta diffinitiõe subiecti z ex ipsa aptitudine. vt dicẽdo q̃ risibile ē aial rõnale aptũ natũ ad ridẽdũ. z talis diffinitio dicit qd z ꝓpter qd ipsiꝰ passiõis. Primũ dictũ. Diffinitio formalis passiõis nõ est mediũ demõstratiõis potissime. patet qz mediũ demõstratiõis potissime dz dicere qd z ꝓpter qd ipsiꝰ passiõis. sed illa dio dicit tũ qd passiõis z nõ ꝓpter qd: cũ nõ explicet esse inhesiuũ ipsiꝰ passiõis: sed solũ explicat eē essentie eius. Scõm dictum. Diffinitio materialis passiõis data p eiꝰ subiectũ nõ est mediũ demonstrationis potissime. patet qz tunc mediũ (saltẽ p pte) intraret cõpositionẽ. Tertiũ dictũ. Diffinitio cõpleta passionis: q̃ scz ꝓstituit ex diffinitiõe sb̃iecti z aptitudine ꝓportata p passiõez ē mediũ in demonstratiõe potissima. patet p rõnes añ oppositũz. Et ꝓfirmat. qz talis diffinitio dicit qd z ꝓpter qd passiõis. g̃ ē mediuz sufficiens demonstratiõis potissime.

Conclusio responsalis. diffinitio subiecti nõ passiõis ē mediũ demonstratiõis potissime. patet qz illud ē mediũ demonstratiõis potissime qõ explicat vltimã cãm vltra quã non ꝓtingit q̃rere ꝓpter qd. Sed dio subiecti ē huiusmõi: nõ aũt passiõis g̃ zc̃. Minor patet p are[lem] passu p̃allegato: vbi postq̃z dicit q̃ mediũ demonstratiõis est rõ ipsiꝰ a b primi termini: statim subdit: si autem itez huiꝰ aliud mediũ fit: ex reliquis erit rõnibus. quasi dicat si p qz ita ē q̃ huiꝰ minoris ꝓpositionis demonstratiõis: in qua scz demonstrabat lunã eclipsari per diffinitionẽ eclipsis vl etiam tonitruũ esse in nubibus per diffinitionem tonitrui quod ē predicatum conclusiõis: si inquam ita dicit q̃ huius minoris propositionis sit aliud medium per qõ possit demõstrari illud mediũ erit sumendum ex reliquis rationibus: scz ex diffinitione ipsiꝰ minoris extremitatis que est subiectũ ꝓclusiõis. Exq̃ manifeste apparet esse de mente arestotilis in B passu q̃ semper cõtingit querere propter qd in demonstratiõe quousq̃z accipiat diffinitio subiecti pro medio. z ideo in demonstratione simpliciter propter quid z potissima diffinitio subiecti erit mediũ.

Dubitatur primo. vtruz diffinitio subiecti vt est effectiue causatiũ sit mediũ demõstratõis potissime. Rũdẽt qdã albertiste p duas distinctiões: z duo dicta. Pria distinctio. Subiectũ põt dupliciter cõsiderari

Uno mō absolute pro ipsa quittitate intrinse ce ꝑfecta ꝑ substātialia sui generis. Alio modo pōt considerari ꝓ ipsa quittitate vt ex ipsa ⁊ suis principijs fluūt ⁊ effectiue causant passiones talis subiecti. Scd̄a distinctio. Subiectū pōt dupliciter diffiniri. Uno mō diffinitione indicāte quittitatē eius absolute: que resultat ex quittitate generis ⁊ differētie ipsius subiecti. vt aīal rōnale est diffinitio hoīs. Alio mō pōt diffiniri diffinitione explicante quittitatē subiecti vt est effectīe causatiua passionū illiꝰ subiecti. ⁊ illa cōstat ex genere ⁊ differentijs subiecti ⁊ ipsa aptitudine importata ꝑ diffinitionē. vt aīal rationale apto natum ridere ē diffinitio hoīs. ⁊ ista coincidit cū diffinitiōe completa passiōis. Primū dictum. Diffinitio subiecti primo mō ꝯsiderati nō est mediū demonstratiōis potissime. Patet qꝛ illa nō explicat causam inherentie ipsius passionis. Scd̄m dictum. Diffinitio subiecti scd̄o mō cōsiderati est mediū demonstratiōis potissime. Patet. qꝛ illa coincidit cū diffinitione completa passiōis. sed supra probatū est ꝙ diffinitio completa passiōis est mediū ḡ ⁊c̄.

Dubitatur secūdo. Vtruꝫ diffinitio logica vel phica subiecti sit mediū demonstratiōis.

Respondet doctor sanctus per 4ᵒʳ dicta. Primū est ꝙ mediū demōstrationis potissime debet esse vltimū propter quid siue vltima causa vltra quā nō ꝯtingit vlteriꝰ q̄rere: cuiusmodi ē diffinitio sb̄iecti. Scd̄m dictū. Quelibet passio pōt demōstrari de subiecto per diffinitionē ipsiꝰ passionis. Patꝫ. qꝛ diffinitio passiōis natura prior ē ipsa passiōe ergo per eā pōt demonstrari. Tertiū dictū Diffinitio passiōis demonstratiōe propter qd ⁊ potissima pōt demonstrari de subiecto per diffinitionē subiecti. Patet. qꝛ diffinitio passionis est eadē cū passiōe: ⁊ habet causam inherentie eiꝰ ad subiectū. ista autē causa ē diffinitio subiecti. ergo per eā potest demonstrari. Quartum dictuꝫ. Diffinitio subiecti siue sit logicalis siue phisicalis predicat imediate de subiecto. ideo nō est demōstrabilis de sb̄iecto. Exquo cōcludit ꝙ diffinitio subiecti siue logicalis siue phisicalis est mediū demōstratiōis potissime: lꝫ tm̄ diffinitio phisicalis sit veriꝰ mediū.

Dubitatur tertio. Vtrū per diffinitionē passionis in demonstratiōe propter quid ⁊ potissima possit demonstrari passio extrinseca de subiecto.

Respondet per talem distinctionā. Duplex est passio alicuiꝰ sb̄iecti. quedā est passio extrinseca: que ꝓ causa totali cū principijs extrinsecis subiecti necessario prerequirit aliqd̄ extrinsecum. sicut eclipsis nō solū causat a p̄ncipijs lune: sꝫ etiā causat ab aliquo extrinseco: scꝫ ab interpositione terre. ⁊ tales passiones ꝑᵐ quosdā necessario demonstrant per diffinitiones illarū passionū: ⁊ nō per diffinitiōes subiectoꝝ: cū nō procedāt causaliter a p̄ncipijs intrinsecis illiꝰ sb̄iecti. Alie sunt passiōes intrinsece que totaliter ⁊ effectīe causant a principijs intrinsecis subiecti. vt risibilitas respectu hoīs. ⁊ tales demonstrant per diffinitiōes subiecti. Sed contra eos ponit talis propositio. nulla passio potest esse extrinseca subiecto: sic ꝙ causetur ab aliquo extrinseco qd̄ non sit p̄ncipiū subiecti. Patet. qꝛ talis passio destructo illo extrinseco pōt non inesse subiecto: qd̄ falsuꝫ ē. qꝛ passio per nullā potentiā separabilis est a suo subiecto propter realē ydemptitatē eiꝰ cum subiecto. Exquo sequit: ꝙ eclipsis non est passio lune: sed eclipsabile. qꝛ eclipsis cōtingenter predicat de luna.

Ad rationes ante oppositū:

Ad primā respondet negādo maiorē. sed dꝫ sic intelligi ꝙ sit causa totalis ꝯclusionis. ⁊ iō debet esse priꝰ vtraqꝫ extremitate. Ad 2ᵃᵐ dicit ꝙ inter subiectum ⁊ passionem est duplex ordo. Primꝰ est ordo sillo ᶜᵒ: ⁊ sic passio est primꝰ terminus. Aliꝰ est ordo nature: ⁊ sic subiectū ē primus terminꝰ. vel pōt responderi per distinctionē factam in p̄mo notabili. Ad 3ᵃᵐ cōceditur añs ⁊ negat cōsequentia. qꝛ sufficit ꝙ mediū sit causa formalis sb̄iecti.

Et tm̄ de 2ᵒ libro posterioꝝ.

Thopicoꝝ

Ꝑca initiꝫ primi thopicoꝝ

Quꝛitur primo vtruꝫ sillogismus sub ratione ꝓbabilitatis sit subiectuꝫ adeqtum dialetice. Et videt q̃ non. qꝛ dyaletica non est scia. q̃ non habet subiectum. ans patet qꝛ dialetica acqritur p sillogismũ dyaleticum: cũ ad ꝑmiles actus inclinat habit⁹ ex q̃ bus generat. q̃ dyaletica est dispositio et non scia. Scdo sic ꝓbabilitas ꝓuenit sillogismo demõstratio. q̃ non ꝑt esse ratio formalis sillogismi dyaletici. Tertio sic sillogism⁹ sub ratione ꝓbabilitatis nõ est subiectu methaphisice. q̃ nec dyaletice. tenet ꝓnia p ꝓmentatoꝛes sup q̃rto methaphi ᶜᵉ q̃ dicit q̃ methaphisica dyaletica ꝛ sophistica ꝓueniũt in subiecto. In oppositũ est arestoteles et sui expositores. dicit enim aresto: hunc enim q̃rim⁹ fm ꝓpositũ negotiũ.

Sciendum primo q̃ pro declaratione terminoꝝ ponunt tres distinctões.

Prima· duplex ē dyaletica: scꝛ docēs et vtēs Dyaletica docēs est habit⁹ quo ꝓgnoscim⁹ sillogismũ dyaleticũ in se in suis ꝑncipijs et passionibus. ꝛ per talē habitũ intellect⁹ ꝓgnoscit formã et modũ formãdi sillogismos dyaleticos. ideo virtute ist⁹ habit⁹ ꝓducti: intellect⁹ format vnũ actũ sillogisticũ : p quez format in aliq̃ scia vnũ sillogismũ dialeticũ : et ex illo et cõsimili actu frequent elicito in illa scia et in alijs generat vnus habit⁹ : virtute cui⁹ in termino c⁹libet scie siue in q̃libet scia põt intellect⁹ formare sillogismos dyaleticos. et talis habitus vocat dyaletica vtens. Ex quo sequit q̃ dyaletica vtēs et docēs sũt habit⁹ distincti. qꝛ vn⁹ effectie causat ab alio: et etiã vn⁹ est scia: ali⁹ vero non. Scda distinctio. dyaletica ꝑt capi duplicit. Uno mõ ꝑ actu vel habitu producendi ꝓclusiões ꝓbabile ex ꝑmissis ꝓbabilibus vel etiã assentiẽdi alicui ꝓclusioni ꝓbabili deducte ex ꝑmissis ꝓbabilib⁹. et sic dyaletica est opinio et non scia. Alio mõ accipit ꝓ actu vl' habitu deducẽdi ꝓprias passiones sillogismi dyaletici de ipo ex ꝑncipijs nccijs ei⁹: vel etiã ꝓ actu vel habitu assentiẽdi ꝓclusioni sic deducte. et sic dyaletica est scia acqsita per vnũ sillogismũ demõstratiũ: cui⁹ mediũ ē dio sillogismi dyaletici: et mioꝛ extremitas est ꝓpria et adequata passio sillogismi dyaletici·

Tertia distinctio. duplex est ꝓbabilitas. q̃dã est ꝓbabilitas in genere: q̃ tñ valet sic fides vel credulitas· et talis ē passio necessario ꝓnis sillogismũ sim ꝛ ꝛ quãlibꝛ ei⁹ spẽm: alias nulla petitio ꝑncipij peccaret ꝓtra sillogismũ simplicit. Alia est ꝓbabilitas in spẽ: q̃ in sua rõe includit formidinẽ vel modũ formidis: et cõtingentiã vel rõeꝛ ꝓtingẽtie. et talis est õra essentialis ꝑbens sillogismũ ꝓbatiũ ad esse sillogismi dyaletici.

Sciendũ secũdo q̃ liber thopicoꝝ in quo determinat arestoteles. de sillogismo dyaletico ꝓtinet octo libros ꝑtiales. In quoꝝ ꝑmo determinat de sillogismo dyaletico inse: videlicꝛ quãtũ ad ꝑtes eius subiectiãs et integrales. Et ꝓtinet tres tractat⁹. q̃ꝛ ꝑmus est ꝓbemialis ꝓtinẽs vnicũ capitulũ: in quo ꝑmittit q̃dꝛ ꝑambula valẽtia ad declaratõeꝛ sui ꝓpositi. Et ꝓtinet tres ꝑtes. In ꝑma intendit decẽ ꝓclusiões. Prima tãgit intẽtũ. et ē hec. ꝓpositũ .i. intẽtio ꝑsentis negotij est inuenire vnã methadũ ꝑ quã ex ꝓbabilib⁹ poterimus ꝓbabi ꝛ sillogisare de omni ꝓpleumate Et nosipi disputatõeꝛ sustinẽtes nihil dicem⁹ repugnans .s. positõi nre. Et ꝑmo dicẽdũ est qd sit sillogism⁹: et q̃ sũt ei⁹ dre .i. spẽs: vi ex illis sumat sillogism⁹ dyaletic⁹. qꝛ hũc q̃rim⁹ fm ꝓpositũ negotiũ. Scda conclusio tangit dioꝛ sillogismi. et est hec. sillogism⁹ est oꝛõ in qua qbusdã positis aliqd aliud a positis ex nccitate accidit ꝑ ea q̃ posita sunt. Tertia cõclusio. demõstratio est qñ ex ꝑmis et veris sillogism⁹ erit: aut ex talib⁹ q̃ ꝑ aliq̃ ꝑma ꝛ vera ei⁹ q̃ circa ipa sũt sue ꝓgnitois ꝑn ᵐ sũpserũt Quarta ꝓclusio· sillogism⁹ dyaletic⁹ ē q̃ ex ꝓbabilib⁹ est sillogisat⁹. Quinta ꝓclusio. ꝑia et vera sunt q̃ non ꝑ alia sꝛ ꝑ se ipa fidẽ habẽt patet qꝛ indiscipliabilib⁹ et in scis nõ oportet ingrere de ꝑncipijs ꝓpter qd sunt vera sꝛ vnũ qõqꝛ ꝑ se habet fidẽ. i. credulitatẽ. Sexta cõclusio. ꝓbabilia sũt q̃ vident omnib⁹ aut pluribus aut sapiẽtib⁹: et bis aut oib⁹ aut maiꝛ notis et ꝓcipuis. Septia ꝓclusio. sillogism⁹ litigiosus est q̃ ex bis q̃ vident ꝓbabilia ꝛ nõ

sunt sillogisat: aut q ex ꝓbabilibus ⁊ ex his q̃ videnꝫ ꝓbabilia est apparēs. Q⁹ autē nō oē qd̄ videt ꝓbabile sit ꝓbabile patet. qꝰ aliqua solum sunt ꝓbabilia in supficie: et nihil horū habꝫ omnino sanitatis. i. ꝓbabilitatē. q̃ aliqd videt ꝓbabile qd̄ nō ē ꝓbabile. ānis patꝫ qꝰ ꝑ sepius accidit circa p̃ncipia litigiosarū dispositionū. Illi enim q pua. i. subtilia possunt videre statim iudicāt falsitatē taliū p̃ncipiorū falsoꝝ. Octaua ꝛclusio tangit oraz inf sillogismū sophisticū peccātē in materia et peccātem in forma. qꝰ sillogism⁹ peccās in materia est sillogism⁹ litigios⁹ et etiā sillogism⁹. Sed sil^mo peccās in forma est bene litigios⁹. sz nō ē sillogism⁹: eo q̃ videt sillogisare et nō sillogisat. Nona ꝛclusio sillogism⁹ falsigraph⁹ est q ex ꝛueniēt⁹ qdē disciplie fit: nō autem ex veris sil^m facit. vt ille q describit semicirculos non vt oportet: ⁊ inducit lineas nō vt ducende sunt facit sillogismū sligraphū. Decima ꝛclusio tāgit oraz inter sil^m sligraphū ⁊ alios sillogismos. qꝰ sil^mo sligraph⁹ nō sillogisat ex p̃mis ⁊ veris sic demōstratiu⁹: nec ex ꝓbabilib⁹ sic dyaletic⁹. nā in dīoe sillogismi sligraphi nō penit illud qd̄ videt omnibus aut plurib⁹ aut sapientib⁹. Ex qbus ꝛcludit q̃ spēs sillogismoꝝ sūt ille q̃ dicte sunt.

Sciendū tertio q̃ in hac secunda pte h⁹ capituli ingrit philosophus modū ꝓcedēdi in hac scia. Et ꝛtinet vnā ꝛclusionē: q̃ est hec. Dicēdū est vlr de omnib⁹ spē⁹ sillogismi: et postea dicēdū ē q̃ de nullo coꝝ sbtilē rōeꝝ appetim⁹ assignare: sz aliquātulū de ipis figuralit dicere. qꝰ id arbitramur oē sufficiēs fm p̃dictā methadū: scz posse ꝛgnoscere vnū qd̄q̃ sic. Lōsequēt in tertia pte ostēdit. ad q̃ ista scia est vtilis. Et cōtinet duas cōclusiones. Quaꝝ p̃ma est. ista scia ē vtilis ad tria scz ad exercitatōeꝝ: obuiatōeꝝ: ⁊ fm phiaz disciplias. Pria ps ptz. qꝰ hec scia ē vtilis ad exercitatōes p quā facilit possum⁹ argumentari de q̃libet ꝓposito. sz hāc methadū sequētes l' hstes ō ꝓposito facile argumēt̄ari poterim⁹. q̃ est vtilis ad exercitatōes. Scda ps ptz qꝰ illa scia est vtilis ad obiectōes p quaz non ex extraneis sz ex ꝓprijs possum⁹ trāsumere qcqd videt nobis ve dici h est p quā faciliter possum⁹ ꝓdicere positōi rūtis. Tertia ps patz duab⁹ rōibus. Pria est. illa methad⁹ valz ad fm phiaz disciplinas q̃ reddit nos potētes ad dubitādū de vtraq̃z pte ꝓdictōis: et ad facilit speculādū qd sit verz et qd sit falsum. sz ꝑsens methad⁹ est h⁹ ꝓōi q̃ rē. Scda rō ꝑs metha-dus est vtilis ad p̃ma p̃ncipia q̃ sūt circa vnaz quāq̃z disciplinā. q̃ ē vtilis ad fm phiaz disciplinas. ānis ptz qꝰ p̃ncipia vni⁹ cuiusq̃z disciplinē nō p̃nt ꝓbari p aliqd ipi⁹ scie: sed solū ꝓbant p aliq̃ cōia. Sz hoc ē ꝓpriū dyaletice. cū eni sit ingsitia veritatis ad omniū methadorū p̃ncipia viā habz. Scda ꝛclusio tangit q̃tā documētū ad docēdū qsi aliqs habz ꝑfecte habitū dyaletice. et est hec. Q̃ñcūq̃z aliqs habz oia nēcia reqsita ad dyaletice disputādū ꝑfecte habz habitū dyaletice. ptz p sil'e quia ista methad⁹ sil: habet sic retorica et alie p̃ticulares scie. sz retho: nō dē eo q̃ semp pua debit: sz qꝰ nihil obmisit. i. ignorat de nēcio requisitis ad pruadēdū. Sl: medic⁹ non dē eo q̃ semp sanauit: sz qꝰ nihil obmittit de his q̃ sūt nēcia ad sanādū. q̃ etiā sil: ē de dyaletice. Ultra textū dē q̃ exercitatio in ꝓposito est q̃dam pmptitudo faciēdi sillogismos ex ꝓpōi⁹ ꝓbabilib⁹. Sz obuiatio est q̃dā pmptitudo q̃ facilit possum⁹ obuiare positōi rūtis p rōes ꝓbabiles.

Conclusio responsalis sillogism⁹ sub rōe formali ꝓbabilitatis ē sbiectū adequātū dyaletice. ptz p dīoeꝝ subiecti attributionis. Et ꝓbatur aliunde. qꝰ illud de c⁹ prib⁹ p̃ncipijs et passionib⁹ determinat in aliq̃ scia videt eē sbiectum: ⁊ p̃ncipale ꝛsideratū in eadem. Sz in hac scia determinat de p̃ncipijs sillogismi dyaletici et de prib⁹ ei⁹ integralibus: sicut de q̃tuor p̃dicatis: ⁊ de ꝓpcluniat et de ꝓpositōe dyaletica: etiā de prib⁹ sbiectis: sic sunt ꝛsideratōes p q̃s terminat ꝓpcluniata q̃tuor p̃dicatorum: de passionib⁹ ei⁹. similit q̃ ꝓcedat ex ꝓbabilib⁹ et sic de aliis. q̃ sillogism⁹ sb ratione ꝓbabilitatis est sbiectū dyaletice.

Dubitatur primo vtrū sillogism⁹ demōstratiu⁹ ⁊ litigios⁹ abinuicē differant. Et videtur q̃ nō. qꝰ vterq̃z fit in materia spēalt scie spēalis. Ñdetur p̃mittendo duas suppositōes. Pria duplex est demōstratio. q̃dam ē qꝰ est: et de illa nihil ad ꝓpositū. Alia est demōstratio ꝓpter qd. q̃ iterū subdiuidit q̃dam enim est ex p̃mis et veris simpliciter et notioribus. et illa tangit p p̃mam ꝓticulā diffinitiōis sillogismi demōstratiui p̃us dataz in scdo notabili. Alia est demōstratio ꝓpꝑ qd q̃ procedit ex veris et necessarijs: non tamē ex p̃mis et simplicit notioribus. et illa tangit p scdaz ꝓticulā. Scda suppositio. sillogism⁹ litigiosus est triplex scz peccans in materia mā. q̃ ex apparenter ꝓbabilib⁹ recte sillogisat. vt ois statua est naturalis. hercules est statua

g̃ hercoles est naturalis· Iste sillogism⁹ pcedit ex apparēt pbabilib⁹. q: maior dicit vere pbabilis p vnum sillogismū peccantez in forma: scz p istū: omne es est naturale. statua est es. g̃ statua est naturalis. verūtamē q: p̃dict⁹ sillogism⁹ obfuat debitā formaz sillogismi et pcedit ex maiori apparēt pbabili: ideo dicit esse sillogism⁹ peccās in materia et nō in forma· Scō⁹ est sillogism⁹ peccās in forma tātū: qui ex apparent pbabilib⁹ sillogisat. vt omis homo est aial. azinus est animal. g̃ azinus est homo. p̃misse sunt pbabiles: cū sint nccie. et ibi solū apparent saluat forma sillogismi: iō dicit esse sillogism⁹ peccās in forma. Tertⁿ⁹ est sillogism⁹ peccās in vtroqz: q ex apparēt pbabilib⁹ sillogisat. vt omnis hō est aial. nⁿ risibile est homo. g̃ nullū risibile est aial. Iste est apparent sillogism⁹. q: arguit mīore negatiua. ideo peccat in materia in p̃ma figura Etiā minor est pbabilis apparent p talē sillogismū peccantē in forma. Nullū accidens est homo. omne risibile est accidēs. g̃ nullū risibile ē homo. Tunc ór ad dubiū q̃ sillogism⁹ litigiosus dr̄ a sillogismo demōstratio. q: sillogism⁹ demōstratiu⁹ semp pcedit ex veris z recte sillogisat: nō autē litigiosⁿ⁹ vt patuit. Sz ad ratōnē dubij dicit q̃ licet sillogism⁹ litigiosus fiat in materia spēali alicuius scie spēalis sicut z demōstratiu⁹ capiēdo materiā ꝓmuniter: scz p terminis et ppositionib⁹ ex qbus ꝓstituit sillogism⁹. nō tamē capiēdo materiaz spēialiē: scz p q̃dā ꝓditione p̃missarū sillogismi q̃ dicit necessitas pbabilitas ve apparens pbabilitas. Et si q̃rat q̃re nō enumerat arestoteles sillogismū temptatiuū sic in p̃mo elencorū. Respondet q̃ hic diuidit arestoteles sillogismū ex pte materie: et q: sillogism⁹ temptatiu⁹ non determinat sibi aliquaz certā materiam. sed quandoqz fit ex necessarijs: quādoqz ex pbabilib⁹: et quādoqz ex impossibilib⁹ ideo ꝓtinet sub dialetico. Sed in p̃mo elēcorū diuidit sillogismū ex pte finis: et q: sillogismi dialetici et temptatiui nō est idem finis: ideo ibidem distinguit ip̃m a dialetico.

Dubitatur secundo vtruz in

hoc libro sit determinandū de omnib⁹ spēb⁹ sillogismi. Et videt q̃ sic. p arestotelez q dicit vl: autē dicēduz de omnib⁹ p̃dictis. s. spēbus sillogismi. In oppositū arguit. q: in libro prioru determinat de sillogismo simplicit: et in libro posterior de sillogismo demōstratiuo: In libro autē elencorū de sillogismo litigioso: g̃ rē. Respondet q̃ in hac methado ē vl: dicendum de omnib⁹ spēbus sillogismi: sz p̃ncipalit de sillogismo dialetico: de alijs autez minus p̃ncipalit: et p quanto subiacēt sub p̃posito. Et si vltra obiciat q̃ scia videtur eē difficilium et subtilium. g̃ insufficient videt dicere q̃ de nullo ꝓsideradoꝝ in hac methado assignabit rationē subtilem. Potest dici q̃ in hac scia (cū sit cōmunis) intendit solū cōmunia ad vtramqz ptem p̃dictōis p tractare: ideo potest dici q̃ p rationem subtilez intelligit rationem factā a daliqō ppositū: alterā partem p̃dictionis determinate ꝓplectēs. hic autē intēdit de sillogismo dialetico: qui se extendit ad vtrāqz ptem p̃dictionis. ideo dicit q̃ figuralit vult per trāsire: z nullā rationē subtilē vult de illis assignare.

Dubitatur tertio vtrū diale

tice sint tantū tres fines: scz exercitatio: obuiatio: et disciplina fm phiam. Et videtur q̃ sint pauriores. quia vnius rei tantū est vnus finis Respondet p vnam distinctōez: et duo dicta Distinctio est hec. dialetice duplex ē finis. scz intrinsec⁹: qui ē pfecta ꝓgnitio sillogismi dialetici quātum ad p̃ncipia z passiones ei⁹. Ali⁹ est finis extrinsecus: qui ē qdam vsus argumentationis dialetice: quē habem⁹ ex applicatione eius ad diuersas scias. Primū dictū dialetice vnus est finis intrinsecus. patz. quia cuiuslibz scie est tantū vnus finis p̃ncipalis. z vltimatus: et ille est finis intrinsecus g̃ c̃. Secundum dictū. dialetice tantū sunt tres fines extrinseci pus enumerati. patz quia ad sciam habendā (ad quā finalit tanquā ad finez extrinsecū ordinat dialetica) tria p̃ncipalit requruntur. Primo requritur vehemēs et fortis retentio. i. memoria. et hoc tāgit cū dicit ad exercitationē. quia exercitatio est causa memorie. Scdo ad sciaz habendā requirit erroruṁ extirpatio: qd̄ fit p obuiationes. Tertio requrit veritatis inqsitio. ideo subdit fm phiam disciplinas· Et isti tres fines sic adinuicez ordināt quia exercitatio ꝓmunior est obuiatiōe: et obuiatio p̃or est q̃z ille qui ad fm philosophiam disciplinas. Et p hoc patet responsio ad dubium: et ad rationē factā in oppositū.

Ad rationes ante oppositū:

Ad p̃mam negat antecedēs cū pbatōe. quia dyaletica non dicit ideo dialetica q: acquiratur p sillogismū dialeticū: sz quia eius subiectum ē sillogism⁹ dialetic⁹. Ad scdaz patz solutio in p̃mo notabili. Ad tertiā dicit q̃ methaphisica et dialetica bene ꝓueniunt in subiecto quantū ad applicationē: eo q̃ subiectuz vtriusqz est cuilibet scientie applicabile: sed

non ꝙueniunt in eadē rōe formali ſbiectiua.

Queritur ſecundo vtrū ſint

tria q̄tuor pdicata dyaletica. Et videt q̄ nō. qz ſūt quinqz pdicabilia. q̄ ſunt quinqz pdicata. tenet ꝙſia qz oē pdicabile eſt pdicatū. Scdo ſic ſpēs eſt pdicatū. q̄ ſunt plura pdicata q̄ q̄tuor. aſis ptz. quia ſpēs pdicat in ꝓpoſitione terminabili p artē dialeticā Tertio ſic tria ſūt tria pdicata: ſcz ꝓpriū genꝰ et accſis. q̄ nō ſūt q̄tuor. aſis patz p phim in textu dicentē q̄ ois ꝓpō et oē ꝓpleuma aut ꝓpriū aut genus aut accſis indicat: Jn oppoſitū eſt areſto·

Sciendū primo q̄ pro decla

ratiōe terminoꝝ ponit vna diſtinctio: et vnū dictū. Diſtinctio eſt hec. pdicatū capit dupliciter. Uno ᵒ p̄ ᶜ intētōalit adiectīe et ꝓticipia liter:et ſic pdicabile z pdicatū nō ōrnt niſi pe nes actū z aptitudiez: ſic amabile et amatuz. Alio mō p̄t capi ſcdē intentōalit ſbſtantie et noialit: et tūc ſic ditur. Predicatū dialeticū ē q̄d natū ē pdicari de aliq̄ in ꝓpōe p artē dialeticā terminabili: nō reducile ad aliqd p̄us eo ſm eaſdē ꝙſideratōes. Dictū eſt illud. ex pdicta dicte p̄nt elici tres cōditiōes necio requſite ad B q̄ aliqd ſit pdicatū. Pria eſt hec. q̄ tale ſit natū pdicari de aliq̄. rōe cuiꝰ nullū indiuiduū ē pdicatū. Scda ꝙditio q̄ ꝓpō in q̄ pdicatur tale pdicatū de ſuo directo et imediato ſbici ᵗᵒ ſit terminabilis p artē dialeticam. Illa enī ꝓpō dr eē terminabilis p artem dialeticā q̄ p̄t eē ꝙſis alicuꝰ ꝙſie dia ᶜᵉ .i. q̄ pbari p̄t p aliquē locū dialeticū. Tertia ꝙditio eſt q̄ tale pdicatū non ſit reducibile ad aliqd p̄us eo ſm eaſdē ꝙſideratiōes. et B addit ꝓpter annexa pdicatoꝝ q̄ nō ſūt pdicata. Ex ſcda ꝙditōe infert pmo ſ̄litas opiōis dicētiū q̄ ad ꝓpōem terminabilē p artē dialeticā regrit q̄ ſbiectū z pdicatū ſint termi cōes: eo q̄ ſingl'aria relinquēda ſūt ab arte. qd ſolū vez ē quātū ad numerū ipoꝝ: z nō ad pdicata ſbalia verifica ᵗᵒ de ipis indiuiduis. Scdo ſequit ꝫ eoſdē q̄ ſpecies ē pdicatum dialeticum. qz ꝓpō in q̄ pdicat ſpēs d̄ ſuo directo z imediato ſbicibili p̄t ēmiari p aliquē locū. dialeticū. Tertio ſez q̄ gñalit q̄libz dr̄a ſiue gñerica ſiue ſpeci ᶜᵃ ē pdicatū dia ᶜᵗᵒ. pz ex intētōe pbi dicētis q̄ dr̄a gñalis cū genere collocāda ē. iō iſta pdicata q̄ ſunt ſpēs z dr̄a ꝙtinēt ſub genere: nec faciūt pdicatū ab alijs diſtinctū.

Sciendū ſecūdo q̄ ſecundꝰ

tractatꝰ ꝙtinet q̄tuor ptes. Jn q̄z pma tāgit ſex cōcluſiōes. Quaꝝ pma ē hec. pmū ꝙſiderādum eſt ex qbus ſcz p̄ncipijs ꝓpletis vel incōpletis ē pſens metbadꝰ: et ſi ſūpſerimꝰ id eſt ꝙgnoueriꝰ ex qbꝰ eſt iſta metbadꝰ :ꝙſiter erit dicēdū ad q̄t valet et ad q̄: z et qbus fiūt oratōes .i. argumētatōes: z de qbus fiūt ſillogiſmi: et q̄ūo his abundemꝰ: qbꝰ p tractatis ſufficiēt habebimꝰ ꝓpoſitū declaratū. Scda cōcluſio. ꝓpleumata de qbꝰ fiūt ſillogiſmi dialetici: z ordōes .i. ꝓpōes dialetice ex qbꝰ ſunt ſil ᵐᵗ diale ᵉᵗ ſūt eadē z numero eq̄lia. Tertia ꝙcluſio tāgit numeꝝ pdicatoꝝ. et ē hec. oiſ ꝓpō aut ꝓpriū aut accſis aut genꝰ indicat. et ſbdit q̄ dr̄a gñalis cū genere ordināda ē. Quarta ꝙcluſio tāgit diuiſiōez ꝓpriū. z ē hec. q̄ttā ē ꝓpriū q̄d ſ̄t q̄ q̄d eſt eē rei: z i ᵗ vocat termiꝰ. Aliud ē ꝓpriū q̄d nō ſ̄t q̄ q̄d ē eē rei: et illi nō ē nomē ipoſitū: ſz vocet noie ſui generis ſcz ꝓpriū. Ex q̄ infert ex dictis eē maiſeſtum q̄ q̄tuor ſūt pdicata: ſcz termiꝰ .i. dio genus ꝓpriū z accſis. Quīta ꝙcluſio remouet q̄ttā dubiū. qz poſſz aliqs credere q̄ aliqō illoꝝ pdicatoꝝ eēt ꝙplexū. B remouet dicēs. nemo autē ꝓinet nos dicere q̄ vnūqq̄z pdicatoꝝ pſe dictuz ſit ꝓpō vel ꝓpleuma: ſz ex his fiūt ꝓpleumata .i. ꝓpōes. Sexta ꝙcluſio tāgit dr̄az inf ꝓpōez dialeticā z ꝓpleuma dialeticū. qz ꝓpō dialetica ſolū q̄rit vnā ptē ꝓdictōis. vt putas ne aīal greſſibile bipes ſit dio bois: z putas ne al'ſit genꝰ bōis. Sz ꝓpleuma dialeticū q̄rit vtrāq̄z ptē ꝓdictōis. vt putas ne al'greſſibile bipes ſit dio bois vl' nō. Et ex B ifert q̄ ꝓpleumata z ꝓpōes diale ᶜᵉ ſūt eq̄lia numero: qz ois ꝓpō fit ꝓpleuma z eē trāſūpto mō interrogādi· Cōſequēt in ſcda pretermiat de q̄tuor pdicatis diffinitie. et cōtinet q̄tuor pticulas. Jn q̄rū pma determiat de pmo pdicato ſcz de dioe tāgēdo duas ꝙcluſiones. Pria ē hec. terminꝰ .i. dio ē ordō qd eſt eē ſignificās. Et ſbdit hitudinē diois ad diū dicens q̄ aliqñ aſſignat ordō ꝓnomie aut ordō ꝓ ordōe. qz pꝰ ᵏᵉ ē q̄dā eoꝝ q̄ frit p ordōez k mia ri.i. diri. Ex q̄ ꝙcludit eē maximū ꝓpt qd illi q̄ vtunt vno ſolo noie ꝓ dioe nō bene diffinit: eo q̄ ois dio ē ordō. Scda ꝙcluſio idē et diuerſū ē ditū .i. ānexū diois. vt vtrū bonū et honeſtū ſint idē: et vtrū ſēſus z diſciplia ſint idē et diuerſa. ꝓbat duabꝰ rōibꝰ. Pria qz p idē et diuerſuz fit pluria altricatio z maximū laboz circa aſſignatōem dionū. q̄ idē z diuerſuz ſūt ānexa diois. Scda rō. qz illud ē ānexū diois qd termiat p eādē metbadū ſic ipa dio. ſz ꝓpleumata de eodē z diuerſo ſunt bmōi q̄ zc. Mioz ptz. qz ſi probaueriꝰ aliq̄ nō eē: ſufficiēt probauimꝰ q̄ vnū nō ē dio alteriꝰ: ſed

predicatū capit duplic

primū dyalecticū

nō ecōtra. nō enim ad cōstituēdū dicez sufficit ostēdere B q̃ nō ē idē illi. qz si alq̃ sint eadē nō oportz dicoes eē easdē. In scōa pticula determiat de ꝓpio ponēdo duas ꝛclusiōes. Pria tāgit dicez ꝓpij. et est hec. Proprium ē qd nō indicat eē rei. soli autē inest: z ꝛuersim pdicat de re. vt eē grammatice susceptibile est ꝓpriū bois. qz si bō est: tūc gmatice susceptibile est. et si gmatice susceptibile ē: etiā bō ē. Q̃ autē ꝓpriū ꝛueniat soli ptz. qz nihil eorū q̃ alteri insunt ē ꝓpriū. g̃ signū ē q̃ ꝓpriū soli inest. añs patz. qz dormire nō ē ꝓpriū bois: eo q̃ alteri inest. nō eni ncce est qcq̃d dormit eē boiez. Scōa cōclusio. illud qd soli inest p aliqd tp̃ forte vocabit ꝓpriū: sz tamē nō pōt vōri ꝓpriū simplicit: sz ꝓpriū qñ vl'ad aliqd vt quādo aliqs ē a dextris: tunc eē a dextris ē sibi ꝓpriū. sic esse bipedē est ꝓpriuz bois ad aliqd: scz in ordīe ad equū et canē.

Sciendū tertio q̃ circa hūc

textū incidūt quinqz difficultates. Pria ē qd est ānexū. Respōdet q̃ ānexū ē pdicatū mi⁹ pn ⁱᶜ: pdicato cui ānectit fere: id terminabile p easdē ꝛsidcratōes qbus z pncipale pdicatū Scōa diffi ⁰. vtrū ora sit ānexū generis vl' sit pdicatū. Respōdet p vnā distinctōez: et duo dicta. Distinctio ē hec. duˣ ē ora. q̃dā ē generica alia speciuoca. Prim dictū. nulla ora est pdicatū: cū q̃libet ora sit reducibilis ad aliqd pus eo. Tertiū dictū q̃libz ora ē ānexū alicui⁹ pdicati. vt ora generica ē ānexū b⁹ pdicati qd est gen⁹: et ora speciuoca ē ānexū spēi. Tertia diffi ⁰ vtrū spēs sit pdicatū vel ānexū ꝓpriū Rñdet p duo dicta. Primū spēs nō ē ānexū ꝓpriū. qz ꝓpriū ē p⁹teri⁹ spē. Ex q̃ sequt q̃ idē ꝓpio nō ē ānexū ꝓpriū. qz idē ꝓpio aut est spēs aut ꝓpriū. sz nec spēs nec ꝓpriū ē ānexū ꝓpriū. g̃ ex illo se² q̃ ꝓpriū n ᵐ habet ānexū. Scōm spēs ē pdicatū sb genere ꝛtētū patz qz sibi ꝛuenit dicō pdicati supi⁹ posita. Quarta diffi ⁰ q̃t mōis ōrnt ꝓpō dy ᶜᵃ z ꝓpleuma. respōdet q̃ ex textu duˣ ora pt elici. Pria ē. qz ꝓpō dia ᶜᵃ pslupponit inherētiā pdicati ad sb iectū: z q̃rit de ꝛsensu rñtis: ꝓpleuma vero talez inherētiā nō pslupponit. Scōa ora. qz ꝓpō dialetica solū q̃rit alterā ptē ꝑdictiōis: ꝓpleuma vero nō. Quinta diffi ⁰ q̃t sūt mōi ꝓpij Rñdet q̃ ex textu tres mōi pnt elici. qz q̃ttaz ē ꝓpriū ad aliqd. vt eē bipedez: qd p tāto ōr ad aliqd: qz est ꝓpriū respectu bois ꝓpati ad q̃drupedia. et sil² eē gmaticī ōr ꝓpriū ad aliqd p respectū ad nō bñtes gmaticā. Et sb hoc mō ꝓbēdūt duo p̃mi mōi a porphirio assignati. Aliud ē proprium qñ: qd scz ꝛueit alicui p aliq̃ tpe. sic canescere ꝛuenit boi insenecute: vel dormire qñq̃z ꝛuenit boi: nō tamē necio z ꝛuertibilit. Aliud ē ꝓpriū sim ²: qd necio cōuertibilit z accñtalit cōuenit alicui. vt risibile homini. g̃ zc.

Conclusio respōsalis. tantū

q̃tuor sūt pdicata. ꝓbat aresto. inductōe z sil logismo. Inductōe sic. ois ꝓpō z oē ꝓpleuma aut ē ex dicoe aut ex genere aut ex ꝓpio aut ex accñte. g̃ sūt tñ q̃tuor. Si ᵐᵒ sic. qz oē qd pdicat aut pdicat ꝛuersim aut nō ꝛuersim si ꝛuersim B ē duˣ. vel indicat esse rei: et sic ē dicō. vl' nō indicat qd ē eē rei: z sic ē ꝓpriū. Si autē pdicat nō ꝛuersim B ē duˣ. qz vel pdicat ecnalit ita q̃ ponat in dicoe illi⁹ de q̃ pdicat: et sic ē gen⁹ z ora: eo q̃ dicō ex genere z ora ē. vl' pdicat accñtalit ita q̃ nō ponat in dicoe illi⁹ de qd pdicat. et sic ē accñs.

Dubitatur primo. vtrū idez

et diuersum sit ānexū generis. Pro solutōe supponit q̃ ī tertia pticula determiat aresto. de 3° pdicato q̃ ē gen⁹ ponēdo duas ꝛclusiones. Pria tāgit dicez generis z ē hec. Gen⁹ est qd pdicat de plurib⁹ ōrntib⁹ spē in eo qd qd est. Ultimā pticulā ꝓbat aresto. q̃ illud pdicat in qd q̃ ꝛueniēt respōdet ad interrogatōez facta p qd. sz gen⁹ ē hmōi g̃ zc. Mioz pz qz aliqs interrogat⁹ qd ē hō ꝛueniēt respondebit q̃ est animal. Scōa conclusio idem et diuersum genere est generale. i. ānexū generis. patet qz ꝓpleumata de eodem et diuerso genere terminant p eādē metbadū sic ꝓpleumata de genere q̃ est ānexū generis. antecedens patet qz disputātes qñ animal est genus hominis et bouis disputantes erim⁹ qñ ista sunt sub eodem genere. Similiter si ostēderimus q̃ animal sit genus hominis et non est genus lapidis ostendentes erim⁹ quoniā non sunt sub eodem genere. Consequent in quarta pticula determinat de quarto ꝓdicato q̃ est accidens ponendo quatuor ꝛclusiōes. Prima tangit vnam diffinitionez accidentis. q̃ est accidēs est q̃ nihil horum est neqz diffinitio neqz proprium neqz genus inest autem rei id ē subiecto. Scōa conclusio tangit secundam diffinitionem accidentis et est hec accidens est q̃ cōtingit vni et idem inesse et nō inesse vt sedere quādoqz inest alicui z aliquādo non inest idem. Similit autē et albuz nō eidem nihil ꝓhibet quandoqz quidez album quandoqz qdem non album inesse. Tertia conclusio tangit differentiam inter istas duas diffinitiones quia scōa ē melioz quā pm a eo

qō secunda p se finita est ad cognoscendum sed ad sciendum pmam oportet scire quid sit genus qd proprium ⁊ quid diffinitio. Quarta conclusio ꝓparationes scōm magis ⁊ minꝰ facte sunt annexum accidētis vt vtrū pulchrū vel bonuz vel q magis expedit sit magis eligendū et vtrum vita q̄ est fm virtutē sit suauior illa q̄ est fm fragilitatē id est illa vita q̄ est fm delectationes sensuales sicut posuit epicurus et sui sequaces vt recitat arestoteles p̄ ethicorum. Hanc conclusionem ꝓbat sic philosophus qz in omnibus accidentibus potest fieri q̄stio fm magis et minus g̅ et comparatio fm magis et minus est annexum accidentis. Ex his infert q proprium quando et proprium ad aliqd non sunt simpliciter proprium sz ꝓtinenter sub accidente.

Dubitatur secūdo vtrūz alia pdicata a diffinitione sint annexū diffinitiōis Pro solutione supponit q arestoteles in tertia parte reducit omnia predicata ad diffinitionem. Et intendit sex conclusiones. Prima genus ꝓprium et accidens sunt quodāmodo diffinitiua id est ānexum diffinitionis. patet. quia si ostendamꝰ aliquid nō soli inesse sicut genus per hoc ostendemus q tale predicatū non est diffinitio. Et si ostendemꝰ q tale predicatum inesse accidentalit et nō per se in eo q quid est sicut proprium et accidens: simul ostendemus q non inest vt dio. Scōa cōclusio. non omniū predicatorum est vna certa methodus. patz quia dato q ipsorū esset vna methodus: tū non esset eam facile inuenire: ⁊ dato q inueniremus: tamen esset adhuc omnino incerta: et raro vtilis ad propositum negotium. Tertia conclusio data propria methodo de vnoquoqz istorum predicatorum: ē facile cognoscere vnumquodqz: ipsorum. Quarta conclusio idez dicitur tripliciter sciliez idem numero genere ⁊ spetie. Eadem numero sunt quorum nomina sunt plura: res autez est vna. vt tunica et vestis. eadem spetie sunt q̄ cum sint plura sunt indifferentia fm spetiez vt bō est alteri homini idem in spetie: ⁊ equꝰ equo. Etiā eadē spē sunt illa q̄cunqz sb eadez spetie ꝓtinent. vt sortes et plato. Et similit ea dem genere sunt q̄cunqz sb eodē genere continent. vt homo et equꝰ. Quinta conclusio tangit solutionē cuiusdā dubij. Nam due aq descendentes ab eodem fonte videntur habere aliquam differētiā pter differētias oppositas pdictis ydemptitatibus: eo q due aq que sunt eiusdem fontis plꝰ ꝓueniunt q̄z spetie. qz plus ꝓueniūt q̄z due aq diuersorū fontiū: quamen sunt eiusdē spetiei: ⁊ tamen plures aq eiusdē spēi differūt numero. g̅ int ydēptitatē numeralē ⁊ speciuocā ē vna ydēptitas media Rñdet aresto. qz si inter duas aqs eiusdē fontis sit maior ydemptitas q̄z inter duas aquas diuersorū fontiū: Illa tamē ydēptitas non est ēnalis: sz accidentalis: eo q vna est validior clarior et leuior alia. non omnis aq eadez oi spē dicit. Ex quo cōcludit q illa q̄ sunt eadez numero sunt maxime ⁊ indubitabiliter eadez Sexta cōclusio. idē numero dicit q̄druplicit scz idē numero noie: qō diffinitū est supra. vt tunica et vestis. Idē numero dice. vt al' gres fibie bipes et homo. Tertio ōr idē numero p prio. vt disciplie susceptibile ē idē boi: et qō natura sursuz ferk ē idē igni. Quarto ōr idez accidēte. vt sedere et muficū sunt idem secrati Et B vltimū membrū scz q accidens ⁊ sbiectū sunt eadē numero ꝓbat arestote. signo sic. qz quādo volumꝰ aliquē vocare ad nos tubemꝰ eū vocari noie accidētis. vt disputātē vl' sedē tē opinā⁹ idē fm nomē et fm accīs signi⁷⁴. g signū ē q sbiectū et accīs sūt eadē numero.

Dubitatur tertio vtrūdiffi/ nitio sit reponibilis in aliquo pdicamentorum. Pro solutiōe supponit q in q̄rta pte intendit aresto. q̄tuor ꝓclusiōes. Quar pma ē hec. tū q̄tuor sūt pdicata. quā ꝓbat sic dictū est in ꝓclusiōe rñsiua ad q̄sitū. Scōa ꝓclusio: decē sunt pdicamēta scz qd: q̄le: q̄ntū: ad aliquid: vbi: quādo: sitū eē: hē: facere: et pati. Tertia ꝓclusio semp ꝓprium accīs ⁊ dio sunt in aliquo istorū pdicamentorū. patz quia oēs ꝓpositiones q̄ sunt ex his pdicatis significāt aut qd aut q̄le aut q̄ntum et sic de alijs. Quarta cōclusio. cū nō sint nisi q̄tuor pdicata: ⁊ sint decē pdicamēta: oportz vnū illorū pdicatorū in plurbus pdicamētis reperi. Et B ꝓbat eē fm de genere. qz illud qō f^t qd sic genus quādoqz f^t sbaz: q̄ñqz q̄litatē: q̄ñqz aliqō aliorū pdicamētorū. vt si dicat hō ē al' pdicatū illiꝰ ꝓpōis dicit qd ē eē genꝰ respectu sbiecti: ⁊ f^t sbaz. iō illō pdicatū qō ē al' reponit p pdicamēto sbe. Et si aliqs dixerit q albedo ē color qd dicit ⁊ f^t q̄le. i. pdicatū. illiꝰ ꝓpōis ē genꝰ sbiecti: ⁊ est de pn^to q̄litatis. Sil'z si qs dixerit q magnitudo cubital' ē magni ^vo: qd dicit ⁊ q̄ntū f^t. eo q pdicatū ē genꝰ respectu sbiecti: ⁊ ponit in pn^to q̄ntitatis. Et sic exēplificatū ē quo genꝰ inuenit in tribꝰ pn^tis: ita pt exemplificari de alijs. Ex q̄ ꝓcludit aresto. q illa de qbꝰ sūt disputatōes dya^ce ⁊ ex qbꝰ fiūt sil^mi dy^ci sūt bc ⁊ tāta. Ex his ōr ad dubiū q dio nō fm se totam: sed fm suas partes in predicamento re-

ponitur. Pro declaratione dubij precedentis dicitur extra textuꝫ q̃ ad hoc q̃ aliquid sit ꝓ prie predicatum aut annexum tria requirunt. Primo q̃ sibi primo competat proprius modus predicandi: z suo annexo ex consequenti. Scdo q̃ habeat per se proprias cõsideraciones per quas possint cõstrui z destrui ꝓpleumata de ipso: z annexũ illas habeat ex consequenti. Tertio q̃ tale predicatum habeat per se habitudines: z annexũ nõ nisi ex consequẽti. modo stat q̃ predicatum accidentis generis z proprij habet fm se proprium modum predicandi: proprias considerationes: z habitudines locales. ideo nõ merent dici annexa diffinitionis. sed qꝫ per easdem cõsideraciones cõmunes construũtur z destruuntur propleumata de illis sicut de diffinitione: ꝑ tanto dicuntur ad diffinitiones reduci. Rationes ante oppositum soluunt ex dictis.

Queritur tertio. Vtruꝫ diffinitio propositionis dialetice sit suffitiẽs. Et arguit primo q̃ non· qꝫ nihil quod interrogat est interrogatio. sed propositio dialetica interrogatur. ergo nõ est interrogatio. Scdo sic Diffinitio propositionis dialetice est nugatoria. ergo nõ est suffitiens. Antecedens patet. qꝫ probabile z probabilis ꝓdiffinitio ponit sine coniuctione media. Tertio sic. Nihil qd videtur omnibus ẽ interrogabile. sed aliqua propositio dialetica videtur omnib⁹. ergo aliqua non est interrogabilis: z per consequens male dicitur q̃ propositio dialetica ẽ interrogatio. In oppositum est phs.

Sciendus primo: q̃ pro declaratione terminorum ponuntur tres distinctiones. Prima est hec. Interrogatio capitur tripliciter. Uno modo vt est interrogantis actio. Alio modo vt est interrogate rei passio z sic non capitur hic. Tertio modo capitur ꝓ propositione interrogata: z sic capitur hic.

Scda distinctio. Probabile capit dupliciter. Uno modo vt probabilitas est ratio formalis sillogismi dialetici: distincta contra necessitatem z demonstra tem: z sic nõ capitur hic. s. in diffinitione propositionis dialetice: Alio modo generaliter prout probabile idem ẽ quod apparẽs: z sic est magis cõmune q̃ probabile primo modo dictum: z sic capit hic. Tertia distinctio. Aliquid potest videri omnibus dupliciter. Uno modo vere z certitudinaliter z sic illud quod videt omnibus non est dubitabile. Alio modo dubitative z apparenter: z sic capitur hic.

Sciendũ secundo. q̃ in hoc 2° capitulo determinat are 2° de ptib⁹ integrlib⁹ ꝓpinquis fil mt dia cl: z cõtinet tres ptes. q̃rũ prima (In qua determiat de ꝓpone dialetica) ꝓtinet 4ᵒ² cõclusiões. Prima tangit intentũ: z ẽ hec. Dicendũ ẽ post B quõ sumemus. i. abundabim⁹ in fil mte dialeticis: z p q̃ facile poterim⁹. s. abũdare. z ꝑ determiat qd ẽ ꝓpõ dialetica: z qd sit ꝓpleuma dialeticum Scda cõclu⁹. Nõ ois ꝓpõ nec ꝓpleuma dialeticũ ẽ. Patz. qꝫ null⁹ q̃ mentẽ bꝫ ponit illud ꝓpleuma esse dialeticũ qõ nulli videt. i. qõ ẽ manifeste falsum: vel qõ oib⁹ vel plurib⁹ est manifestũ. qꝫ talia nullã penitus hñt dubitationẽ. Tertia cõclusio tãgit diffinitionẽ ꝓpositionis dia ce: z ẽ hec. Propositio dia ca est interrogatio ꝓbabilis oib⁹ aut plurib⁹ aut sapien b⁹: z bis vel oib⁹ vel plurib⁹ vel maxime notis nõ extranea. Hãc vltimã pti ld. s. q̃ ꝓpõ dia ca nõ sit extranea· Probat are e. qꝫ dia c⁹ ponit illã ꝓpõnẽ q̃ videtur sapiẽtib⁹: nisi sit ꝗia opinionib⁹ multoꝝ. q̃ signũ ẽ q̃ ꝓpõ dia ca nõ ẽ extranea. Quarta ꝑ tãgit diuisionẽ ꝓpositiõis dialetice in tria genera. Nã q̃dã sũt ꝓpositões dialetice eo q̃ sũt sil'es ꝓba b⁹. Aliq̃ sũt dialetice eo q̃ sũt ꝗie: sunt tñ ꝓtẽse fm ꝗdictionẽ. Vocat autẽ ꝓpõ ꝗia fm ꝗdictionez ꝓtẽsa q̃ ẽ de p t⁰ ꝗio z mõ enũtiãdi ꝗdicto⁹. vt iste: sortes ẽ alb⁹: sortes non est niger. Alie sunt dialetice. qꝫ sũt opiniones fm vnãquãq̃z artem inuente. Primum membrum declarat per duo exempla. Primũ est. si sit probabile ꝗioꝝ esse eandem disciplinã: erit etiã ꝓba lc ꝗioꝝ esse eundẽ sensuꝫ. Scõm exemplũ. si sit ꝓbabile grãmaticã eẽ vnã nũero: etiaꝫ ꝓba le erit musicã eẽ vnã nũero. z si sit ꝓba lc eẽ plures grãmaticas: erit etiã ꝓbabile esse plures musicas. De 2° mẽbro dat duo exẽpla. Pri m ẽ. de ꝑdicatis ꝗijs z mõ enũtiandi ꝗdictorio. vt si sit ꝓbabile q̃ amicis oportet benefacere etiam erit ꝓbabile q̃ amicis nõ oportꝫ male facere. qꝫ amicis benefacere: z amicis non benefacere ꝓtrariant. Scõm exẽplũ est. de subiectis cõtrarijs z mõ enũtiandi ꝗdictorio. vt si sit ꝓbabile q̃ amicis oportet bñfacere. etiam erit ꝓbabile q̃ ũmicis nõ oportꝫ bñfacere. qꝫ amicis bñfacere z ũmicis nõ benefacere ꝗiant. Et ꝑdit q̃ ẽ q̃ttã ꝓbabile in ꝓbola: cui⁹ s. ꝑiectũ ẽ ꝗiũ ꝑiecto ꝓba lto: z ꝑdicatũ ꝑ⁰ copula manente eadẽ. vt si sit ꝓbabile q̃ amicis oportet benefacere: etiam probabile erit q̃ ũmicis oportꝫ malefacẽ. Cõsequent repet 3m mẽbꝫ diuisiõis propositõis dialetice. Pa-

lam autem est qm̃ quecũq; opiniones fm artes: sunt propositiones dialetice. Patz. qz dialeticus ponit illa que videntur his qui probati sunt z experti in sua arte. vt in geometria illa que videntur ei qui est geomtcer: z in medicina illa que videntur ei qui est medicus.

Sciendũ tertio. q̃ circa hũc

textum incidit talis difficultas. vtrum aliqua propositio necessaria vel impossibilis sit dialetica. Respondetur per vnaz suppositionem: z vnã distinctionẽ. Suppositio est hec. Ista tria .s. dialeticũ: opinabile: z probabile sunt idem Distinctio est hec. Propositio dialetica põt capi dupliciter. Uno mõ; generaliter ꝑ oĩ ꝓpõe cui põt intellectus assentire cũ fortitudine sui oppositi. i. dubitãdo de veritate sui op^{ti}. z sic oĩs ꝓpõ ẽ dia^{ca} preter propositionẽ ꝑ se notã z eĩ^{9} oppositã. Alio mõ capit spetialiter pro ꝓpositione dubitabili cõtingenti cui^{9} oppo^{m} est ꝓbabile intellectui. z sic nulla ꝓpõ per se nõ ẽ dia^{ca}. Silr nulla propositio nẽcia vel impossibilis ẽ dialetica. Sed oĩs ꝓpõ dialetica ẽ cõtingens. nõ tm̃ oĩs propositio ꝓtingẽs est dialetica. qz quedaz sunt ꝓpõnes cõtingẽtes q̃ sunt sil'es ꝑ se notis. ideo tales nõ sunt dialetice.

Conclusio responsalis. diffi

nitio propositiõis dialetice ẽ suffitiẽs. q̃ sic dz expõi. Propositio dialetica ẽ propositio iterrogata nõ extranea probabilis. i. apparẽs oĩbus vel plurib^{9} vl' sapiẽtib^{9}. Et iste ꝑticule ponunt propter multitudinẽ propositionũ dialeticarũ. Cõclusio patet ex dictis.

Dubitatur primo. vtruz dif

finitio ꝓpleumatis sit suffitiẽs. Pro solutiõe supponit q̃ in z^{a} pte hui^{9} capituli determiat are^{tcs} de ꝓpleumate dialetico. z cõtinet 4^{or} ꝛclusiões. Prima tãgit dionẽ propleumatis: z ẽ hec. Propleuma dialeticũ ẽ speculatio ꝓtendẽs ad electionẽ z fugã: vel ad veritatez z sciam: aut vt ipsuz: aut vt aminiculãs: aut vt aliq̃ huiusmodi. Scõa cõclusio tãgit ꝑ ^{am} diuisionẽ propleumatis: z ẽ hec. Propleumatũ quedã sũt de quib^{9} neutro mõ opinamur. quedã sũt de quib^{9} plures. i. vulgares ꝛziant sapientib^{9}. z sapiẽtes plurib^{9}: z q̃daz sunt de quib^{9} sapiẽtes ꝛziant sapiẽtib^{9}: z plures plurib^{9}. Et de eis ponit albert^{9} exemplũ. De ꝑ vt vtz mundus sit etern^{9}: aut vt vtz astra sint paria vel iparia. De z^{o} vt vtz dialetica sit melioz arte sutoria: de isto ꝛziãt plures sapiẽtib^{9}. Exemplũ de 3° vt vtz quelibet stella fixa visibilis a nobis sit maioz tota terra: De q̃ ꝛziant sapiẽtes plurib^{9}. Exemplũ de 4° vt vtz ars pel liparia sit melioz arte sutoria: De q̃ plures cõtrariãt inter se. De 5° vt vtz quittitas generis sit formaliter z ex natura rei distincta a dra vel spẽ: de q̃ sapiẽtes inter se ꝛziant. Tertia cõclusio tangit z^{am} diuisionẽ propleumatũ. Nã q̃dã sunt propter electionẽ z fugã. vt vtz voluptas sit eligẽda vel nõ. Quedaz sũt propter scire tm̃. vt vtz mund^{9} sit eternus vel nõ. Alia sũt q̃ volum^{9} nõ propter se: sed propter aliud vt. s. per ipsa aliqd aliud cognoscam^{9}. Et subdit q̃ propleumata neutra sũt illa de quibus sũt sil^{mt} ꝛziãt. i. ꝛzie rõnes. vt vtz mũd^{9} sit eternus vel nõ. Quarta cõclusio tãgit 3^{am} diuisionẽ propleumatũ. nã quedã sũt propleumata neutra q̃ ad vtrãq; ꝑte bñt rõnes probabiles. z q̃dã sunt de quibus rõnem nõ habem^{9} propter eoz difficultatẽ. vt vtz mund^{9} sit eternus vel nõ sit etern^{9}.

Dubitatur secundo. vtrum

oĩs propositio sit propleuma. Pro solutione supponit q̃ in 3ª pte determiat are^{tcs} de positiõe: ponẽdo 4^{or} cõclusiões. Quaz ꝑma tangit dionẽ positionis: z ẽ hec. Positio ẽ opinio extranea alicui^{9} notoriũ fm ꝓbiam. Declarat trib^{9} exẽplis. Primo dicendo q̃ nõ contingit ꝛdicere. sic dicebat antistones: aut q̃ oia mouent: sicut dicebat eraclit^{9}: aut q̃ oia sũt vnuz ens: sicut dicebat mellissus. Et subdit q̃ tales nõ debem^{9} disputare. Nam quelibet ꝛna opinionib^{9} proferẽte solicitũ esse stultũ est. Scõa cõclusio tãgit aliã dionẽ positiõis: q̃ est hec. Positio ẽ propositio de q̃ rõnẽ habemus cõtrariã opinionib^{9}. vt q̃ nõ oĩ q̃ ẽ factũ vel eternũ. quẽadmodũ dicũt sophiste. Dicũt enĩ musicũ eẽ grãmaticũ: z tm̃ nõ ẽ factũ neq; eternũ. Tertia cõclusio. Nõ oĩ propleuma ẽ positio. sed oĩs positio ẽ propleuma. Prima ꝑs ptz. qz ꝓbleuma neutz nõ ẽ positio. Scõa ꝑs patet. qz de oĩ positiõe ꝛziant sapiẽtes plurib^{9} vel ecõtra: vel sapiẽtes inter se. igitur oĩs positio ẽ propleuma. Quarta cõclusio. Nõ oĩ propleuma ẽ terminandũ. patz qz propleumata sensualia z penalia nõ sunt terminãda. q enĩ dubitat vtz deos oporteat vereri z parẽtes honorare pena indiget. z q̃ dubitat vtz nix sit alba sensu indiget.

Dubitatur tertio vtruz sunt

tm̃ due speties argumentatõis dialetice. Pro solutiõe supponit q̃ in 3° ca^{lo} hui^{9} tractat^{9} determiat are^{tcs} de spẽb^{9} argumẽtatiõis dia^{ce}. Et intẽdit 4^{or} conclusiones. Quarum prima est. Due sunt spẽs argumẽtationis dia^{ce}: scilz

inductio z sil m^g. Scda cõclusio. Dio sil m^t data ẽ pri^o: scz versus principiũ bui^o. Tertia cõclusio. Inductio ẽ a singularib^o ad vl'ia pgressio. vt gubernator erudit^o ẽ optim^o: aurriga erudit^o ẽ optimus. ergo omnis qui est eruditus est optimus. Quarta cõclu^o tãg^t dram inter sillogismũ z inductionẽ. qz inductio ẽ verisil'tor: planior: fm sensum notior: z plurib^o cõis. sed sil m^g ẽ violẽtior z ad ꝗdictionẽ efficatior. Exq̃ patet q tm̃ sunt due spẽs argumẽtatiõis dia^cc. Enthimeuma bo ad sil m reducit. z exẽplũ ad inductionẽ. Rationes aũ oppositũ soluunt ex pmo notabili.

Queritur quarto. Vtruz sint

4^or instrumẽta abundãdi in sillogismis dialeticis. Et videt q nõ. qz nulla sũt instrumẽta abundãdi in inductionib^o dia^c.^o. q̃ nõ aliqua instrumẽta abũdãdi in sillogismis dialeticis. Scdo sic. Propositionũ sũptio nõio regrit ad sil m dialeticũ. q̃ nõ ẽ instrumẽtũ abundãdi in sillogismis dialeticis. Tertio sic. Multi^cis distinctio ptinet ad sophistã: differẽtiarꝝ inuẽtio z sil'tudinis ꝗsideratio ptinent ad methaphisicũ. q̃ nõ sũt instrumẽta abũdandi in sillogismis dialeticis. In oppositum ẽ are^lcs.

Sciendum primo q in tertio

tio tractatu determinat are^lcs de instrumẽtis abũdãdi in sil m^lcs dialeticis. z diuidit in duo ca^la. quorꝝ p̃m continet 4^or ptes. In p̃^a determinat de p instrumento abundandi in sil m^lcs dialeticis. z intendit octo ꝗclusiões. Prima tãgit numerꝝ instrumẽtorꝝ: z ẽ hec. Instrumẽta p que abundamus in sil m^lcs dialeticis sunt 4^or. pmũ est ppositionũ sũptio. z^m est multiplicis distinctio. tertiũ ẽ differẽtiarꝝ inuẽtio. et 4^m est silitudinis ꝗsideratio. Scda ꝗclusio tria vltima instrumẽta q̃dãmõ continent in p q̃ est ppositionũ sũptio. Patet. qz qñ distinguim^o bonũ eligendũ in bonũ suaue z bonũ expediẽs: tũc sumim^o ppõnes. z qñ distiguimus sensũ a disciplina: eo q amittẽtes disciplinã pñt eã resumere: sed amittẽtes sensum nõ pñt recupare. Sil'r qñ dicim^o q sicut se bz sanatiuũ z ad sanitatẽz: ita se bz euechiuũ ad euechiã: tũc sumim^o ppõnes. mõ p̃^m istorꝝ est multiplicis distinctio: z fm differẽtiarũ inuentio: Tertiũ bo sil'tudinis cõsideratio. q̃ qõlibz istorꝝ est ppositionũ sumptio. Tertia cõclusio tangit primũ documentũ ad sumendũ ppositiões: z ẽ hec. volens sumere ppõnes oz ad quinqꝝ cõsiderare. Primo oz considerare ad ea que dicta sunt in ppõne dialetica. s. q sumat opiniones oim: aut pluriũ: aut sapiẽtũ aut borꝝ oim: vel pluriũ: vel notissimorꝝ. Scdo oz sumere ppõnes ꝗias pbabilibus. Tertio oz sumere opiniones q̃ fm quãcũqꝝ artez sint inuente. Quarto oz sumere ppõnes ꝗias pbabilib^o extẽtias fm ꝗdictionẽ. Quinto oz sumere ppõnes siles pbabilibus. Et de isto dat duo exempla. Primũ. vt si sumam^o ꝗiorũ eẽ eandẽ disciplinã: sumere debem^o ꝗiorũ esse eundẽ sensuz. Scdm exemplũ. vt si qs sumat qñ videm^o it^o suscipiẽtes aliqõ: z nihil extra mittẽtes: põt etiã sumere q int^o audim^o suscipiẽtes: z nihil extra mittẽtes. z B facim^o eodez mõ. Quarta cõclusio tangit z^m documẽtuz qõ est tale. volẽs assumere ppõnes: oz sumere illud qõ videt oibus aut plurib^o tãq̃ pnci piũ vez. Quinta cõclusio tãgit tertiũ documentũ. volẽs sumere propositiões oz sumere diones z descriptiões pluriũ. vt diffinitionez bouis aut aĩalis. Sexta ꝗclu^o tãgit 4^m documẽtũ. volẽs sumere propositiões: oz sumere opiniones singulorꝝ. vt cupedacles dicit 4^or elemẽta corporꝝ eẽ. qz dialetic^o põt ponere illud q̃ qõ ab aliq̃ probabi^r dictũ est. Septima cõclusio tangit qntũ documẽtũ. Propositiões dialetice z oia pplcumata diuidun tur per tres ptes. Nã quedã sũt propositiões ethice. vt vtrum oporteat magis parentib^o vl' legib^o obedire si dissentiãt. Alie sũt logice. vt vtꝝ ꝗiorꝝ sit eadẽ disciplina vel nõ. Alie sunt phice. vt vtꝝ mund^o sit etern^o vel nõ. Verũtñ pdicte propositiões nõ debẽt oino a dialetico diffiniri. qz diffinire ẽ assignare diffinitiones eorꝝ: sz sufficit eas cognoscere p exẽpla. z aliter phs habebit diffinire fm veritatẽ. In dialetica autẽ fm opinionẽ tm̃. Octaua cõclusio tangit sextũ documentũ: z ẽ tale. volẽs sumere plures ppõnes: p oz sumere ppõnes magis vl'es: z deinde diuidere eas in singulares vt p oportz sumere q oppositorꝝ ẽ eadẽ disciplina: Deinde q ꝗiorꝝ est eadẽ disciplina: Et ad aliqd ẽ eadẽ disciplina: boni z mali z etiã albi z nigri: calidi z frigidi z^c de aliis.

Sciendum secundo. q are

stotiles in z^a parte determiat de multiplicis distione. z cõtinet 4^or pticulas. In p̃ma poit aliqs cõsideratiões de multiplicis distinctiõe Inipitiẽdo ad opposita: z cõtinet nouẽ ꝗclusiones. In primo tangit tale documentum nõ solum oportet determinare diuersos modos multiplicis: sed oportet assignare rationes ipsorum modorum ipsius multiplicis. Et nõ solum oportet dicere q bonum dicitur de iustitia et fortitudine: de euechiuo z sanatiuo

q: quidã dicũt bona pꝛeter ea q̃ sunt talia. q̃ dã aũt pꝛoptꝛ ß q̃ sũt pfectia alicuꝰ Scꝺa cõclusio tangit pꝛimã ꝓsideratione inspitiẽdo ad cõtraria: ⁊ est hec. Si ꝓpositũ habeat plura cõtraria spẽ ⁊ noie differentia ipsũ ẽ multiplex. Declarat tribꝰ exemplis. Pꝛimũ exẽplũ. q: acuto in voce ꝗriat graue: ⁊ acuto in magnitudine ꝗriat obtusum. ideo acutũ dicit multipliciter sicut eiꝰ ꝗriũ. Scõm exemplũ. graui in voce ꝗriat acutũ: ⁊ graui in magnitudine cõtrariat leue. iõ graue est multiplex. Tertiũ exemplũ. bono in aiali ꝗriat fedũ: ⁊ bono in domo cõtrariat pestilẽs. iõ bonũ ẽ multiplex Tertia cõclusio tangit z^am cõsiderationẽ: ⁊ ẽ hec. Si pꝛopositũ habeat plura ꝗria eodẽ nomine ⁊ spẽ dꝛa ꝓpo^m ẽ multiplex. Pꝛ duobꝰ exẽplis. Pꝛimũ. albo in voce ꝗriat nigrũ ĩ voce: ⁊ albo ĩ colore ꝗriat nigrũ ĩ colore. vox enĩ ⁊ alba ⁊ nigra dicit: ⁊ sil'r ⁊ color. ergo cõtrariũ in voce ⁊ in colore sunt eadẽ noie. Sed q̃ differant spẽ patet. q: eorꝝ q̃ sunt eadẽ spẽ est idẽ sensus. sed istorꝝ non est idẽ sensus. q: albũ ⁊ nigrũ in voce iudicamꝰ auditu: sed albũ ⁊ nigrũ in colore iudicamꝰ visu. Scõm exemplũ. acuto in humoribꝰ ꝗriat obtusum: ⁊ simiiter acutũ in magnitudinibꝰ ꝗriat obtusum. ista tñ differũt spẽ. q: vnũ percipimꝰ tactu: et aliud gustu. Quarta cõclusio tãgit 5^am cõsiderationẽ. Si ꝓpositũ in vno habeat cõtrariũ ⁊ in alio nõ: ipsũ ẽ multiplex. Patet duobus exẽplis. Pꝛimũ exemplũ. Delectationi q̃ est in siti ꝗriat tristitia: sed delectatiõe q̃ ẽ in ꝓsiderando q̃ diamiter ẽ coste assimiter nihil est ꝗriũ. ideo delectatio ẽ multiplex. Scõm exemplũ. amare qõ ẽ fm aiam quandã ꝗtrariat odire. Sed amare qõ est fm corꝑalẽ actum nihil ẽ cõtrariũ. iõ amare est equocũ ⁊ multiplex. Quinta cõclusio tangit 4^am ꝓsiderationẽ. Si inter ꝓpositum ⁊ vnũ suorꝝ ꝗriorꝝ sit mediũ: ⁊ inter ipsum ⁊ aliud cõtrariũ nõ sit mediũ: ꝓpositũ est multiplex. Sexta cõclusio tangit gntã ꝓsiderationẽ. q̃ si inter ꝓpositũ ⁊ vnũ suorꝝ ꝗriorꝝ sit vnũ mediũ: ⁊ iter ipsũ ⁊ aliud cõtrariũ nõ sit idẽ mediũ: ꝓpositum ẽ multiplex. De istis duabꝰ cõsiderationibꝰ dat vnũ exemplũ. q: mediũ albi ⁊ nigri in coloribus ẽ fustũ. sed inter albũ ⁊ nigrũ in voce nõ est mediũ nisi forte raucũ. Quidã enĩ dicunt raucã vocẽ eẽ mediũ. iõ albũ erit multiplex: et sil'r nigrũ. Septima cõclusio tãgit sextã cõsiderationẽ: ⁊ est hec. Si inter ꝓpositũ ⁊ vnuꝝ suorꝝ ꝗtrariorꝝ sint plura media: ⁊ inter ipsũ ⁊ aliud ꝗtrariũ sit tñ vnũ mediũ: ipsũ est multiplex. vt inter albũ ⁊ nigrũ in coloribꝰ sũt plura media: sed inter albũ ⁊ nigrũ in voce ẽ bene vnũ mediũ: scꝫ raucũ. Octaua conclusio tangit vnã cõsiderationẽ inspitiendo ad ꝗdictoria: ⁊ est hec. Si vnũ cõdictoriorꝝ sit multiplex ⁊ reliquũ. vt si nõ videre sit multiplex: ita ⁊ videre ẽ multiplex. Nã non videre vno mõ valet sicut nõ habere visum: ⁊ opponit videre qõ tñ valet sicut habere visũ. Alio mõ non videre tñ valet sicut nõ vti visu: cui opponit videre qõ est vti visu. Nona conclusio tangit vnã cõsiderationẽ inspitiẽdo ad priuatiue oppositꝝ: ⁊ est hec. Si vnũ priuatie oppositorũ dicat multi^r ⁊ reliquũ. vt si sentire dicatur fm aiam ⁊ etiã fm corꝑ: etiã insensibile dicitur fm aiam ⁊ corꝑ.

Sciendũ tertio. q̃ in secunda pticula docet are^tcꝰ cognoscere multiplex inspitiẽdo ad casus ⁊ intẽdit talem cõclusiõem Si vnum casuũ dicatur multi^r ⁊ reliquũ. vt si iuste dicat multi^r. ſ. in cognoscendo ⁊ iudicando: etiam iustũ dicit multi^r. Et si sanatiũ dicatur multipliciter. ſ. q: est sanitatis effectiũ: aut sanitatis significatiũ: aut sanitatis conseruatiũ: etiã sanatiue dicit multi^r. ſ. effectiue cõseruatiue ⁊ significatiue. Cõsequẽter in tertia pticula docet agnoscere multiplex inspitiẽdo ad genera. ⁊ intẽdit duas cõclusiões. Quarũ ꝑ^a tangit ꝑmã cõsiderationẽ: q̃ est hec. Si ꝓpositũ reperiat in diuersis ꝑdicamẽtis ipsũ ẽ multi^r. Patet trib^ꝰ exẽplis. Pꝛimũ exẽplũ. bonũ in cibis est effectiũ voluptatis: bonũ vo in medicina ẽ effectiũ sanitatis. Et bonũ in aia est q̃lefactiuũ vl' qualeficatiuũ aie. facit enim aiam castã fortẽ ⁊ iustã. Et sil'r de bono in homine. iõ bonũ est equocũ ⁊ multiplex. Scõm exemplũ color ẽ genꝰ albi in corꝑore: ⁊ bene audibile ẽ genꝰ albi ĩ voce. Tertiũ exẽ^m. acutũ ẽ ml'tiplex. q: vox dicit acuta: eo q̃ ẽ velox ⁊ angulꝰ dicit acutꝰ q: mior ẽ recto. ⁊ cultellus dicit acutus q: hꝫ angulũ acutũ. Scꝺa ꝑ^a tãgit z^am ꝓsiderationẽ: q̃ ẽ hec. Si ꝓpo^m queniet rebꝰ diuersorꝝ generꝝ nõ subalternatim positorꝝ ipsũ ẽ multiplex. vt ß nomẽ afin^ꝰ põt cõuenire ei qõ ẽ aial: ⁊ ei qõ ẽ vas: q̃ sũt genera nõ subalternati posita. Nam afin^ꝰ ẽ de genere sbe. ſ vas ẽ de gne q̃li^tcꝰ in 4^a spẽ. Si ho gnia sint sbalternati posita non oportet ipsũ esse multiplex. vt aial ⁊ auis sũt genera sbalternati posita respectu corꝑis. Corꝑꝰ enĩ dꝝ aial volatile bipes: ⁊ etiã dꝝ auis. tñ q: aial ⁊ auis sunt genera subalternatim posita: iõ nõ oportet q̃ corꝑꝰ sit multiplex. Hoc etiam põt fieri respitiẽdo ad genera. Cõsequẽter i 4ª pꝛticula docet cognoscere multiplex respꝰ

ad ōras. ⁊ intendit gnqꝫ cōclusiones. Quartꝫ
prima tāgit p̄ 3m ꝓsiderationē que ē hec. Da-
tis significatis alicui⁹ ꝓpositi: oportet inspicē
ad diones eoꝝ: ⁊ pēpto genere oportꝫ videre
si pscise remaneat eadē ōra. ⁊ si nō propositū
est multiplex. vt album in colore sic diffinitur
est corp⁹ hūs albedinem. Sed albū in voce sic
diffinitur: est vox hūs audibilis. mō interem-
pto ꝓprio genere. s. corpore ⁊ voce nō rema-
net eadē ōra. qꝫ nō est idē habere talem colo
rē ⁊ esse hūs audibile. ió album ē multiplex. Et
subdit q̄ in diffinitionib⁹ sepe latet assequēs
equocū. ió oportet videre si p̄dicata in diffini-
tione posita ꝓueniāt diffinito fm diuersas rō-
nes. vt si qs diffiniat significatꝫ sanitatis vel
pfectū sanitatis dādo eandem dionē vtriusqꝫ
. s. q̄ est mediocriter se hābe ad sanitatē. nō dis
cedendū ē. s. sine distinctione: sed inspiciēdū ē
qd vtriusqꝫ dicit. qꝫ significatū dicit mediocrit
se habere ad sanitatē: qꝫ fit illā. ⁊ perfectū sa
nitatis dicit mediocriter se habere ad sanita
tē qꝫ facit illā. Scda cōclusio tangit 2am cō
sideationē: que ē hec. Si significata ꝓpositi
nō sint compabilia fm magis ⁊ min⁹ aut fm
equale: ipsum ē multi x. vt vox albi ⁊ vestis al
ba nō sunt compabiles. Sil'r humor acutus ⁊
vox acuta nō sunt compabiles. ió albū est eq-
uocū: ⁊ sil'r acutū est equocū. nā oē vniuocum
est compabile fm magis aut min⁹ aut fm eq̄-
le. Tertia cōclusio tāgit 3am consideationē
que ē hec. Diuersoꝝ generꝫ ⁊ non sbalternati
positoꝝ diuerse sunt spēs ⁊ ōre. vt aialis ⁊ sci
entie. Ió considerandū ē si ꝓpositū sit ōra di-
uersoꝝ generū ⁊ non subalternati positoꝝ: qꝫ
tūc ꝓpositū erit multiplex. Patet exemplo. qꝫ
acutū ē ōra vocis ⁊ magnitudinis. Differt enī
vox a voce: eo q̄ vna sit acuta ⁊ alia gūs. sic ⁊
magnitudo differt a magnitudine. ió acutū ē
equiuocū. Diuersoꝝ enī generū ⁊ nō subalter
nati positoꝝ diuerse sunt spēs ⁊ ōre. Quar
ta cōclusio tangit 4am cōsideationē. Si ꝓpo
situ sub eodē noie habeat differētias diuerso
rū generū ipsū ē multi x. vt color q̄ est in cor-
poribⁿ hꝫ istas ōras q̄ sunt disgregare ⁊ con
gregare visū. Sed color qui ē in melodijs ta-
les differētias nō hꝫ. Quinta conclusio tan
git qntā cōsideationē: q̄ est hec. Cū spēs nul-
lius sit ōra: Nā bō ⁊ bos nulli⁹ sūt ōre. ió cō-
siderandū ē si ꝓpositū sub eodē noie sit spēs
vni⁹ ⁊ ōra alteri⁹: qꝫ tūc ꝓpositū erit multi x.
vt albū in corpore ē spēs coloris: ⁊ albū in vo
ce ē ōra. Differt enī vox a voce: eo q̄ alba sit

Conclusio responsalis. tan-

tū sunt 4or instrumenta abundandi in sil mo
dialeticis. Patet p suffitiētiā. qꝫ ꝓtingit abū-
dare in sil mo dialeticis ex pte vocis vel ex p-
te rei: Si p̄m B est du r. Uel ex pte vocis cō xe:
⁊ sic ē ꝓpōm sumptio. Uel ex pte vocis incō-
plexe: ⁊ sic ē mul cte distinctio. Si ex pte rei B
est du r. Uel ex pte ꝓuenietie: ⁊ sic est sil'tudi-
nis ꝓsideratio. Uel ex pte ōre: ⁊ sic ē ōrarū in
uētio. Et vocat instrumētū ꝓmptitudo q̄dam
ad recipiendū faciliter ⁊ ꝓmpte plura media
ad eandē conclusionē dialetice probandā.

Dubitatur primo vtrum de

filitudinis ꝓsideratiōe tractare spectet ad dia
lecticū. Pro dubio suppōit q̄ are leo in 3a pte
p̄n li huⁿ tractat⁹ determiat de differentiarū
inuentiōe: ponēdo duas cōclusiōes. Quarꝫ p̄a
tangit primā cōsideationē: q̄ est hec. oportet
ꝓsiderare ōram eoꝝ q̄ sunt eiusdē generis. vt
qó est illud in q̄ differt iustitia a fortitudine: ⁊
prudētia a tēperantia. Hec enī oia sunt ex eo-
dē genere. s. ex genere virtutis. Scda con-
clusio tangit 2am ꝓsideationē. oportet cōside-
rare ōram eoꝝ q̄ sunt in diuersis generibus:
q̄ tū nō nimiū differūt. vt in q̄ differt sensus a
scia. Nā in his que nimiū differūt: manifeste
sunt oēs differētie eoꝝ. Consequēter in 4a
pte p̄n lc ponit tres cōclusiōes ad cognoscen-
dū filitudinis cōsideationē. Prima 2o tan
git primā ꝓsideationē: que ē hec. oportet co-
gnoscere filitudinē eoꝝ q̄ sunt in diuersis ge-
neribⁿ q̄liter se habeat vnū ad alterū: Nam sic
se hꝫ aliud ad aliud. vt sicut disciplina se hꝫ
ad disciplinatū: ita sensus ad sensatū. Opor-
tet etiā cognoscere q̄liter alterū ē in altero: qꝫ
sic aliud ē in alio. vt sicut visus ī oculo: ita mēs
ē in aīa. ⁊ sicut tranqllitas ē in mari: ita seren
tas ē in aere. Scda cōclusio tāgit 2am consi
derationē: q̄ est hec. oportet ꝓsiderare fil'tudi
nē eoꝝ q̄ multū differūt. qꝫ per eā faciliter po
terim⁹ accipere filitudinē in alijs. Tertia cō
clusio tangit 3am ꝓsideationē: q̄ est hec. opor
tet cōsiderare filitudinē eoꝝ q̄ sunt in eodem
genere. vt videre si sit aliqó cōe qó oibus insit
vt hoi ⁊ eq̄ ⁊ cani inest aliqó cōe in quo sunt
fil'ta. Hoc supposito rndet p talē distinctionē
cōsideratio fil'tudinis dupli r pōt cōsiderari.
Uno mō vt rōne ipsi⁹ aliqd inferat. ⁊ sic ē lo-
cus dialetic⁹ ⁊ nō instrumentꝫ. Alio mō vt p
cā intellectus accipiat plures terminos q̄ pnt
ē media ad sillogisandū dialetice. ⁊ sic ē in-
strumentū.

Dubitatur secundo. ad quot

est vtilis multiplicis distinctio. Pro solutio-
ne supponit q̄ are leo in B 2⁹ ca b determiat

de vtilitatibus predictoꝝ instrumentoꝝ. ⁊ continet tres partes. In quarū prima intendit talem conclusionē. Multi^plex distinctio est vtilis ad tria. Primo ad manifestandū ꝓpositus. qꝛ propositum multiplex nō potest esse manifestū nisi sciam⁹ quotiens ipsuꝫ dicit. Scōo est vtilis ad hoc ꝙ fiat disputatio ad reꝫ ⁊ nō ad nomen. qñ si multiplex sit indistinctū tunc opponēs ⁊ respondens nō capiunt propositum pro eodē: ⁊ sic disputāt ad nomē. Sed si multiplex sit distinctū: tunc opponēs videbit ridiculosus nisi capiat ipsum sicut ⁊ respondens. Tertio ē vtilis ad nō paralogisari ⁊ palogisari. qꝛ si opponēs sciat distinctionem multi^plex poterit paralogisare respondentē nō sciente distinctionē multiplicis. hoc tñ non semp accidit: sed solūm qñ multiplex in vno sensu est veꝫ ⁊ in alio falsum. Et subdit ꝙ paralogisare respondentē non est modus cōueniēs dialetice: qꝛ verendū est oīno dialeticis ad nomē disputare nisi de ꝓposito nō posset aliter disputare.

Dubitatur secundo. ad quot

est vtilis differentiaꝝ inuētio. Pro responsione supponit ꝙ in 2ª parte huiʳ capituli docꝫ vtilitates differētiarū inuentionis. ⁊ intendit talem conclusionē. Differentiarū inuentio vtilis est ad duo. Primo ad syllogismos de eodē ⁊ diuerso. qꝛ si inueniamus dram aliquorum: ostendemus ea non esse eadem: sed diuersa. Scōo est vtilis ad cognoscendum diffinitiōes vniʳ cuiusq. qꝛ per differētias separamus propriam rōnē cuiuslibet substantie a cuiuslibet alia. Consequēter in 3ª parte ponit talē cōclusionē. Sil'tudinis cōsideratio est vtilis ad tria. Primo ad inductiuas ratiocinationes. qꝛ propter sil'tudinē singulariū ex ipsis singularibus agredimur inducere vt'e. ergo ē vtilis ad inductiōes. Ā fīs patet. qꝛ non ē facile indicare ignorantes sil'ta. Scōo est vtilis ad syllogismos ex ypo: besi. qꝛ probabile ē ꝙ sicut se habet in vno sil'tum sic se habeat in reliquis. ideo qó ostendimʳ de vno sil'tum: possumus ostendere de alijs. Tertio est vtilis ad diffinitionū assignationē. qꝛ per sil'tudinis consideratione possumʳ cognoscere aliquod cōe in q̄ aliquis cōueniūt: quod cōe est genʳ si predicetur in quid. Nam de numero cōium illud qó maxime in eo ꝙ quid ē predicat genus erit. Valet etiā in illis que nō sunt eiusdē generis qꝛ illud qó est cōe illis q̄ nō sunt eiusdem generis pōt poni ꝓ genere. hoc declarat ꝑ duo exempla. Primū exemplū. tranquillitas i mari ⁊ serenitas in aere cōueniūt in hoc ꝙ vtrū-q̄ est quies. ideo quies est de diffinitiōe vtriusq. Scōm exemplū. pūctū in linea ⁊ vnitas in numero cōueniūt in hoc ꝙ vtriq̄ est principiū. ideo ꝑncipiū est de diffinitiōe eoꝝ. Nā vnitas est ꝑncipiū numeri: ⁊ punctū est ꝑncipiū lincē. Consequēter epilogando continuat dicta in isto ꝑmo: determinādis in 2ʳ dicēs. Instrumēta per que fiunt syllogismi dialetici sunt hec 4ᵒʳ predicta. Sed hēc ad quos hec predicta instrumenta sunt vtilia sunt hij q̄ dicendi sunt. s. in 2ʳ huius.

Ad rationes ante oppositū.

Ad primā dicit. ꝙ ly predicta instrumēta primo ⁊ per se sint instrumēta abundandi in syllogismis dialeticis: ex ꝓniti tñ sunt instrumenta abundandi in inductionibʳ dialeticis. Uel posset cōcedi antecedēs ⁊ negari cōsequēta. qꝛ instrumentū dialeticū dꝫ reddere hominē promptū ad stati reperiēdum plura media ad eandē conclusionē dialetice probandā. modo eadē cōclusio non pōt inductiue probari nisi ꝑ vnū medium: videlꝫ per aggregatū ex suis singularibʳ. ideo nulla sunt instrumēta abundandi in inductionibus dialeticis. Ad 2ᵐ dicit. ꝙ ly propositionū sūptio fit necessaria ad sil^m dialeticū: tñ habitus q̄ docet nos sumere plures ꝓpositiones ꝑ quas pōt eadem conclusio dialetice ꝓbari est instrumentū vtile ad abundandū in syllogismis dialeticis.

Ad 3ᵃᵐ ꝑmo respondetur ad primā partem ꝙ multiplicis distinctio pōt tripliciter cōsiderari. Uno mō vt per eam intentiōes nō intente remoueant: ⁊ que sunt ad ꝓpositum accepterent. ⁊ sic ad quālibet scias pertinet distinctio multiplicis. Scōo pōt considerari vt per eam argumentationes soluantur. ⁊ sic pertinet ad sophistā. Tertio pōt cōsiderari vt ꝑ talem distinctionē habeamus plures terminos ⁊ ex ꝓniti plura media ad eandē conclusionē ꝓbandam. ⁊ sic pertinet ad dialeticū. Ad 2ᵃᵐ partē respondet ꝙ differentiarū inuētio pōt dupliciter cōsiderari. Uno ° vt per eā habeātur differētie ad demonstrandū cōclusiones: ⁊ ad diffiniendū terminos. ⁊ sic pertinet ad demonstratorē ⁊ methaphisicū. Alio mō cōsiderat vt per eā reperiant plures termini q̄ possint esse media ad syllogisandū dialetice. ⁊ sic est instrumentū dialeticū. De sil'tudinis consideratione patuit in ꝑmo dubio.

Et tñ de primo thopicoꝝ.

Jrca initium secūdi thopicorum qūeritur primo· vtrum in accidentibus ab inesse ad esse sit formalis cōsequētia et ecōtra. Et videt ꝙ sic. quia causa formalis non separatur a suo effectu. ergo impossibile est albedinē alicui inesse et ipsuꝫ non esse album. et ꝑ ꝯsequēs ab inesse ad eē valebit vniuersaliter ꝯsequentia· Scdo sic. accidentis esse et eius in esse sunt idem. ergo ab vno ad aliud valet ꝯsequentia et econtra. Aūs patet ꝑ arestotelē p̄mo methaphisice dicentem ꝙ accidentis esse est inesse. Tertio sic oīs forma q̄ p̄dicat denomiatie de aliquo est ei realit inherens. g̃ ab inesse ad esse valꝫ cōsequentia. tenet ꝯsequentia· qꝛ omne accidens denominatiue p̄dicatur de suo subiecto In oppositū est aresto.

Sciendū primo qꝛ pro declaratione terminorum in q̄stione positorū ponūtur due suppositōes et tres distinctōes. Prima suppositio est hec. ineē alicui est eē in illo ſm aliquē modū essendi in. Scda suppositio accidēs esse est ip̄m p̄dicari de suo sb̄iecto Exquo sequit ꝙ q̄rere vtrū ab inesse ad esse valeat ꝯnia ē q̄rere vtrū a ꝓpositione significāte accidens inherere suo subiecto: ad ꝓpositionem in qua p̄dicatur accidēs de subiecto valeat ꝯnia. Uel vtrum ad ꝓpositōeꝫ significātē accidens inherere suo subiecto sequat ꝓpositio in qua p̄dicat accidens de subiecto. vt albedo inheret sorti. g̃ sortes est alb⁹. Prima distinctio est hec. Accidentiū q̄dam insunt sb̄iecto sub esse ꝑfecto: sicut color sub esse intēso. Alia insunt sub esse in imꝑfecto: vt color sub esse remisso. Scda distinctio accidētiū q̄dam insunt inesse ꝑmanētie: vt rubedo naturalis. Et q̄dam insunt inesse trāseūti: vt rubedo ex verecūdia. Tertia distinctio. accidētium q̄dā insunt subiecto indiuisibili: sicut accidentia anime. Alia insunt subiecto diuisibili habenti ꝑtes. Et illa sunt duplitia: qꝛ q̄daꝫ insunt toti sb̄iecto: Alia autē solū insunt vni ꝑte subiecti. Et iterū illa sunt duplitia· qꝛ q̄daꝫ sunt q̄ sibi determināt certā ꝑtem in subiecto vt simitas sibi determinat nasū: q̄dā vero sūt q̄ non determināt sibi certā ꝑtem in subiecto. Et illa sunt duplitia: qꝛ q̄dam sunt in subiecto maiori et p̄ncipale ꝑti. et q̄dam insunt minus p̄ncipali ꝑti. Et illa iterū sunt duplitia. qꝛ q̄dā sunt talis nature ꝙ cuicunqꝫ ꝑti insunt sufficiunt denominare totū: sicut lesura et egritudo et alia non suffitiunt denominare totū: sic albedo in dente.

Sciendū secūdo qꝛ secūd⁹ liber thopicorum in quo determinat arestoteles de ꝓpleumate accidentis diuidit in duos tractatus. Quoꝝ p̄mus ꝯtinet vnicū capituluꝫ quod habet duas ꝑtes. Jn quaꝝ p̄ma intēdit philosoph⁹ tres ꝯclusiōes. Prima cōclusio tangit vnam suppositionē: q̄ ē hec. Propleumatum q̄dam sunt vniuersalia: vt oīs voluptas ē bonū: et nulla voluptas est bonū. Alia sunt ꝑticularia: vt q̄dam voluptas est bonū: q̄dam voluptas nō est bonū. Scda ꝯclusio tāgit scdaꝫ suppositōeꝫ q̄ ē hec. ꝓpleumata vl'ia tā affirmatiua q̄ꝫ negatiua sunt p̄ora ꝑticularibus. Patꝫ qꝛ ostendēs vl'e simul ostendit ꝑticulare. vt ostendētes ꝙ aliqd omni inest: ostēdim⁹ ꝙ alicui inest. Et ostendētes ꝙ nulli inest simul ostendim⁹ ꝙ alicui nō inest. Tertia conclusio tangit tertiā suppositiōeꝫ. q̄ est ꝓpleumata negatia sunt p̄ora affirmatis. patet qꝛ vt in plurib⁹ verbis afferūt ꝓpositiōes affirmatias. ideo arguētes cōtra ipsos habēt ipsis destruere ꝓbando ꝑtem nagatiaꝫ. ideo ꝓpleumata negatia sunt p̄ora affirmatis. Cōsequent in scda ꝑte hui⁹ capituli determinat arestoteles de ꝓpleumate accn̄tis: ponēdo q̄tuor ꝯclusiōes. Quaꝝ p̄ma est hec. in accidētibus difficilimū est ꝯueniētē denominatiōeꝫ cōuerti: sꝫ in alijs bene cōtingit. patet exēplo et ratione. Exemplo sic. qꝛ in diffinitiōe bene conuertitur. vt si aīal gressibile bipes insit alicui: ipsum erit animal gressibile bipes. Similiter in genere: vt si aīal inest alicui ipsuꝫ erit animal. Similiter in proprio. vt si grāmatice susceptibile insit alicui ipsū est grāmatice susceptibile. Ratione sic ꝓbatur. qꝛ nihil horuꝫ trium contingit ſm qd inesse vel non ineē: qꝛ qdlibet hoꝝ aut simplicit iest aut simpliciter non inest: Sed in accidentib⁹ nihil ꝓhibet ꝙ aliquid insit ſm qd: vt albedo vel iustitia. iō

ad ostendendum aliqd esse album vel iustuz non sufficit ostendere ꝙ albedo vel iustitia sibi insit. Scda cōclusio tangit duo peccata euitanda a dialetico. et est hec. Duo sunt peccata incidentia in ꝓpleumatibus. Primū est mentiri: quod accidit quando dicim⁹ inesse illud quod non inest. Scdm peccactum est trāsgredi ꝓpositam locutionē: qd ꝯtingit quādo nominam⁹ res extraneis nomib⁹. vtsi appellamus hominē platanū id est arborez euersā Tertia cōclusio tangit vnā considerationē ad terminandū ꝓpleumata accidētis. et est hec. Si predicatū quod inest ſm modum in essendi aliorū predicatoꝝ assignetur inesse vt accidens peccatum ē in assignatiōe accidentis. Quarta ꝯclusio ostēdit circa qd p̄dicatū maxime ꝯtingat h̄ peccatum. et est hec. hoc peccatum maxime accidit in genere. patet exemplo et ratione. exemplo sic. siquis dicit colorem inesse albedini vt accidens peccat. quia non accidit albo colorē esse: cum color sit genus albi. Ratione sic ꝓbatur. quia ille qui assignat aliquid in esse vt accidens assignat ipsum in esse ſm denominationem. g̊ si quis assignet gen⁹ inesse vt accidens peccat. vt si qs dicat albedinem colorari: vel ambulationem moueri: peccat. qꝛ a nullo genere denominatiue p̄dicatio de spetie dicit: ſz omnia genera vniuoce de spetie p̄dicantur. Nam nomen et rationē generū speties suscipiunt. Ex hoc infert ꝙ qui dicit coloratum inesse albo non assignat hoc inesse vt genus ꝓpter denominationem: Neqꝫ vt ꝓpriū: aut diffinitio. qꝛ illa non insunt alteris a ꝓprijs subicibilibus. qꝛ multa alia ab albedine colorantur. vt lignuz equ⁹ lapis homo ꝛc̄.

Sciendū tertio ꝙ circa hunc

textum incidunt quatuor difficultates. Quaꝝ prima est vtrum p̄dicta diuisio ꝓpleumatum sit sufficiens. Et videtur ꝙ non. quia vniuersale et ꝑticulare sunt passiones ꝓpositioni cōuenientes. sed ꝓpleuma non est ꝓprositio g̊ ꝛc̄. Item sicut est aliquod ꝓpleuma vniuersale: ita est aliquod propleuma in diffinitum. Respondet̄ ꝑ talez distinctionem. ꝓpleuma potest capi dupliciter. Uno modo proprie vt est questio: vtramqꝫ partem cōtradictionis cōplectens. Alio modo capitur minus proprie: scilicet pro ꝓpositione data a respōdente ad ꝓpleuma primo modo dictum ꝓposita. et sic capitur hic. Et per hoc patet solutio ad p̄maꝫ rationem factam. Et ad secundam dicitur ꝙ ꝓpleuma indefinitum continet̄ sb̄ ꝓpleumate particulari. Scda difficultas. quid est ꝓpleuma accidentis: Respōdet̄ ꝙ est illud qd̄ q̄ritur p̄dicatum inesse subiecto cum ex p̄ssione ipsius accidentis vt vtrū color insit corpori vt accidēs. Tertia difficultas quare primo determinat de propleumate accidētis. Respōdet̄ ꝙ ꝓpter tria. Primo propt̄ eius difficultatem. Scdo propter eius terminabilitatē: qꝛ solum ē terminabile negatiue modo ꝓbatuz est in textu ꝙ ꝓpleumata negatiua sunt p̄ora affirmatiuis. Tertio ꝓpter cōuenientiā cū ꝓpleumate simplicis inherentie. Quarta difficultas vtrū genus de spetie possit predicari denominatie. Suppositis his q̄ dicta sunt in p̄dicamentis in capitulo de denomiatis: pro nunc respondet̄ ꝑ duas suppositōes: et duo dicta. Prima suppositio ē hec. gen⁹ p̄dicari de spetie denominatiue est ꝯcretum generis p̄dicari de ipsa spetie abstractiue designata vt albedo ē colorata. Scda suppositio. passio superioris multotiēs nominat̄ noie ꝯcreti ipsius superioris. vt quantū est idē qd̄ diuisibile vel habens ꝑtes. Primum dictū cōcretum generis captū ꝓpassione ipsius generis denominatiue p̄dicat̄ de ipsa spetie sicut passio. vt linea est quāta id est linea ē diuisibilis vel habens ꝑtes. Scdm dictū. ꝯcretum generis vt generis est nunquā p̄dicatur de spē. vt ista est falsa: linea est quanta: si sit sensus: linea habet q̄ntitatez: vel linea habꝫ subiectū q̄ntitatis. Ex quo patꝫ responsio ad difficultatem: scilicet ꝙ nullum genus p̄dicatur denominatiue de spetie. Patet quia dictum est in textu ꝙ a nullo genere denominatiue p̄dicatio de spē dicit̄.

Conclusio respōsalis. in om/

nibus accidentibus ab inesse adesse et econtra est formalis ꝯsequentia. patet ꝑ rationes factas ante oppositum. sed autoritates arestotelis debent intelligi de accidentibus q̄ imꝑfecte insunt: aut intransitu: aut ꝑti que nō suffitiunt denominare totum. Scda ꝑs etiam debet intelligi de accidentibus q̄ p̄dicantur demominatiue denominatōe intrinseca.

Dubitatur primo. vtrū pro

pleuma simplicis inherentie sit terminabile ꝑ locos dialeticos. Pro q̄ supponit̄ ꝙ arestoteles in secundo tractatu docet terminare propleumata simplicis inherentie. Et ꝯtinet duo capitula. In quorum p̄mo docet terminare ꝓpluma simplicis inherētie ꝑ locos intrinsecos Et continet quinqꝫ ꝑtes. in p̄ma ꝑte terminat ꝓpleuma simplicis inherentie ꝑ locum a toto

in quantitate: ponendo vnā consideratione3: q̄ talis est. Si aliquod predicatū assignet ali cui subiecto omni vel nulli oportet considerare ad suas speties et nō in ifinitis id ē in idiuiduis: et si nō sit instantia in spetiebus oportet iterum diuidere vsq3 ad indiuidua: et si in aliquo inueniatur instantia: destruendum est ꝓpleuma. vt si volumus ostendere ꝙ omniū oppositorū est eadem disciplina: oportet primo uidere si eorum q̄ sunt ad aliquid et contrarioꝝ et eoru3 q̄ ſm priuationē et habitū et eorum q̄ sunt ſm contradictionē sit eade3 disciplina. Et postea oportet videre ad idiuidua vt si iusti et iniusti: dupli et dimidij cecitatis ⁊ visus: esse et non esse: sit eadē disciplina. Nā si predicatum alicui istoꝝ non insit: destruendum est ꝓpleuma. valet etiam iste locus ad construendnm. quia si respondens videat p̄dicatum inesse omnibus aut pluribus: tūc debet concedere ꝓpositum aut ferre instantiam in aliq̄: Aliter erit ad incōueniēs ductus. Ex q̄ patet responsio ad dubium.

Dubitatur secūdo vtrū pro/

pleuma simplicis inherentie sit terminandū ꝑ locū a diffinitione. Pro solutione supponitur ꝙ arestoteles in scd̄a parte terminat ꝓpleuma simplicis inherentie ꝑ locum a diffinitiōe ponendo vnā conclusionem: q̄ tangit tale3 cōsiderationem. Si aliquod p̄dicatum assignetur alicui subiecto inesse: oportet videre si p̄dicatum ꝯueniat dīoi subiecti: et etiam si diffinitio p̄dicati cōueniat diffinitioni subiecti: si non: destruendum est ꝓpleuma: et si sic: construendum est. Declarat ꝑ tria exempla. Primum est. si quis dicat deum facere iniuriam: oportet videre quid sit iniuriā facere. Nā iniuriam facere est sponte nocere: deo autē nō ꝯuenit sponte nocere: ideo nec deo conuenit iniuriam facere. Scd̄m exemplū. si dicatur ꝙ studiosus est inuidus: oportet videre quid sit inuidia. est enim tristitia de apparenti ꝓsperitate alicuius boni. tunc manifestū est ꝙ studiosus non est inuidus: qꝛ esset prauus. Tertium exemplū. si dicatur ꝙ rep̄hensor ē inuidus: videndum est vtrūq3. Rep̄hensor enim est qui tristatur in malorū ꝓsperitate. Sed inuidus est qui tristatur in bonoꝝ prosperitate. ideo manifestum est ꝙ rep̄hensor non est inuidus: Ex hoc patet responsio ad dubium.

Dubitatur tertio: vtrū pro/

pleuma simplicis inherentie sit ꝓpleuma dialeticum. Pro dubio supponit ꝙ ad declarationem ꝯsiderationū p̄cedentiu3 ponit arestoteles tria documenta. Primum documentū si in diffinitione subiecti vel p̄dicati acceptum sit aliquid obscurum: accipienda est diffinitō subiecti vel predicati ipsi⁹ termini obscuri: donec veniamus ad notitiam propositi. Scd̄m documentū. si respondens velit sumere aliq̄3 ꝓpositionem vniuersalē: et contra ea3 videat instantiam: debet eam sumere cum sua instātia. Nā instantia est argumentu3 ad ꝓpositū Tertiū documentū ꝙ res appellande sunt vt plures eas appellant. Sed q̄ insunt ipsis rebus vel non ĩsunt hoc nō est accipiēdū a pluribus. Nam ꝙ sanatiuū sit ꝑfectiuū sanitatis deberet dici vt plures dicunt. Sed vtrū sanatiuum sit effectiuum sanitatis nō est dicendu3 vt plures: sed vt medici.

Rationes ante oppositū sol/

uuntur ex dictis.)

Queritur secundo vtrū mul

tiplex destruendum sit vel construendum in vtroq3 sensu vel in altero tantum. Et videtur ꝙ non sit construendū in vtroq3 sensu. quia multiplex importat sua significata disiunctie. sed ad ꝯstruendum disiunctiuam sufficit construere vnam partē. g̊ ad ꝯstruendum multiplex sufficit ipsu3 ꝯstruere in vno sensu. Maior patet ꝑ arestotelem in p̄senti textu qui ponit significata istius multiplicis opportunum disiunctiue sic. opportunu3 est expediens aut bonum. Scd̄o sic ꝙ non sit destruendu3 in vtroq3 sensu. quia multiplex īportat sua significata copulatiue. s3 ad destruendū copulatiuam sufficit destruere vnam ꝑtem. g̊ ad destruendum multiplex sufficit destruere in vno sensu. Maior patet per arestotelem p̄mo peri hermenias q dicit ꝙ si tuica ſcet hoie3 ⁊ equū nihil differt dicere istam copulatiuam hō est albus: et equus ē alb⁹. Tertio sic autoritate arestotelis dicentis ꝙ ad destruendū vl' cōstruendum aliquod multiplex sufficit ipsū destruere vel cōstruere in vno sensu. In oppositum est arestoteles dicēs tēptandū est penes ambo ipsum ꝯstruere vel interimere.

Sciendū primo qꝛ pro decla

ratione terminorum ponunt due suppositiones et due distinctiones. Prima distinctio ē hec. Multiplex non importat sua significata copulatiue nec disiunctiue: s3 in cōiuncte. qꝛ quando termin⁹ īponebat ad significandum vnum suoꝝ significatorum: tunc īpositor non habuit respectū ad aliud significatum. Secūda suppositio qd̄lib3 multiplex ē distinguē-

dum: et nullū ē concedendū: supposito etiaz q̃ in vtroqz sensu esset verū. Similiť nullum multiplex ē negandus: supposito q̃ in vtroqz sensu esset falsum. Pria distinctio. duplex est multiplex· q̃tam est multiplex incōplexū siue equocū. et sub tali multiplicitate nō ꝓtingit descendere ad sua significata nec copulatiue nec disiunctiue. Aliud est multiplex complexum z amphibologicum. et talis ꝓpositio non equiualet ꝓpositioni copulatiue nec disiunctiue: sz equalet pluribus kathegrāmaticis in cōiuncte captis. Scda distinctio. duplex est multiplex. quotiam est latens: cuius multiplicitas latet vel opponentem vel respondēte m. et apud illum q̃z latet tale multiplex habet rationem vniuoci. Ideo sufficit destruere vel construere ipm in vno sensu. Aliud ē multiplex manifestū: cuius multiplicitas est manifesta respondenti vel opponenti. z apud illum cuius talis multiplicitas ē manifesta debet ꝓbari in vtroqz sensu.

Sciendū secūdo. q̃ in tertia

pte huius capituli docet arestoteles terminare ꝓpleuma simplicis inherētie inspiciēdo ad multiplex. Et intendit quinqz cōclusiones. Quaz pma tangit vnam ꝓsideratione in multiplici equoco latente: que est hec. Si multiplicitas ꝓpositi lateat respōdentē tūc ꝓpositū est cōstruendū vel destruendū fm vnū sensū: si non possit destrui vel ꝓstrui fm omnem sensum. Et subdit q̃ tale multiplex diuersimode ē ꝓstruendū vl' destruendū. qz ad destruendū ipm sufficit destruere vnū sensum sine aliqua pconcessione: sz ad ꝓstruēdū ipm oportet vti pcōcessione: scz q̃ sicut est in illo sensu ita est in alio. Nō enim verū est q̃ si anima hominis sit īmortalis: q̃ omnis anima sit īmortalis. iō ꝑus oportet vti pconcessione: ita q̃ sicut est in vna anima ita ē in omni alia. hoc autem non cōtingit in illo multiplici cuius est vna communis rō. sicut geomiť ꝓbat q̃ ysocheles habet tres angulos eq̃les duobus rectis: et pōt inferre sine aliqua pconcessiōe q̃ omnis triāgul' habet tres angulos: eo q̃ omnium triāgulorz est vna cōmunis ratio: ꝑ quā conuenit eis illud ꝑdicatū qō est habere tres angulos Secunda cōclusio tangit scdaz ꝓsiderationez de multiplici equoco manifesto et non latēte et ē hec. Si multiplicitas ꝓpositi sit manifesta tunc ꝓpositum est ꝓstruendum vel destruendum in vtroqz sensu. vt si oportunū sit multiplex ad expediens aut bonū: tunc ad cōstruendum ipsum oportet ꝓbare q̃ opportunum sit bonū et expediēs. Et ad destruendū oportet ꝓbare q̃ neqz sit bonum neqz expediēs. Tertia cōclusio tangit tertiā ꝓsideratione accipiendo ad multiplex non equocum: sed ad multiplex cōplexiue. et est hec. Si ꝓpositum sit multiplex nō fm equocationez sed alio mō tunc ipsum oportet destruere in vtroqz sensu sed sufficit ipsum construere in vno sensu tātum. vt illa est multiplex habens tres sensus disciplina est vna pluriū. Unus sensus est. q̃ disciplina est vna pluriū: vnius tanquā finis et alterius tanquā eius qō est ad finem. sicut medicina est faciēdi sanitatem vt finis: et cibandi vt eius quod est ad finem. Scō' sens' disciplina est vna plurium sic q̃ amborz tangz finium. vt disciplina est vna cōtrariorum. In cōtrarijs enim nihil ē magis finis altero. Tertius sensus est q̃ disciplina est vnius ꝑse et alterius per accidens. vt triangul' ꝑse habet tres angulos eq̃les duobus rectis. sed eq̃latero per accidens ꝓuenit. qz accidit triangulo esse triangulum eq̃laterū. Quarta cōclusio tangit quartā considerationem. q̃ est hec. Si ꝓpositum fuerit multiplex sic q̃ sit verum in vno sensu et falsum in alio: oportet aspicere in quo sensu est verum et in quo falsum. et si nos hoc lateat: tunc ipsum ē construendus et destruendum sicut ꝓpositum multiplex. patz duobus exemplis. Primū exemplū. disciplina potest esse pluriū duplicit: vt prius dictū est. Scōm exemplū. desideriū ē pluriū: vm' vt finis. sicut sanitas est finis medicine: alterius vt eius quod ad finē. sicut confectio medicinalis respectu medicine. Tertio desiderium est alicui' fm accidens. velūd in vino in q̃ est amarum et dulce. Desideram' enim vinū non in eo q̃ vinum: sz quoniā dulce est. nam dulce ꝑse est desideratum: vinuz autez fm accidens. Si enim austerū sit: iam non desideratur. Quinta conclusio tangit quintaz considerationem. Si in diffinitione ꝓpositi ponatur aliquod nomē incertū: tunc oportet se trāsferre ad nomen certum. vt ꝓplano opinabili sufficit ponere certum vel planū: ꝓ inuestigare oportet ponere ꝓquirere.

Sciendū tertio q̃ in quarta

pte huius capituli docet arestoteles terminare ꝓpleumata simplicis inherentie ꝑ locum a speciē ad genus et econtra. Et intendit q̃tuor conclusiones. Prima tangit vnam considerationem circa locum a genere ad speciez. et ē hec. Si volum' videre an ꝑdicata cōtraria insint eidem spēi: videndū est vtrū insunt generi illi' speciei: z si sic ꝓstruendū ē ꝓpleuma

ꝓbat vno exẽplo. si volumus scire vtrum cõ-
tingat sentire recte et non recte: videndũ est
vtrum ꝓtingat iudicare recte et non recte. mõ
contingit iudicare recte et non recte. q̃ contin
git etiam sentire recte et non recte. ꝓnia tenet
quia iudicare est genus sentire. qui enim sen
tit quodãmodo iudicat. Scõa conclusio tã-
git scõaꝝ considerationem circa locũ a spetie
ad genus: et ꝗst hec. si volumus videre an p̃-
dicata cõtraria insint eidem generi: videndũ
est si insint spetiei. si sic construendũ ẽ ꝓpleu
ma. patet exẽplo. Si enim disciplina sit p̃ua
et studiosa: et dispositio. qꝛ dispositio est ge-
nus discipline. Consequent epilogando di-
cta sua subdit differentiã inter p̃dictas consi-
derationes: quia p̃ma q̃ est circa locum a gene
re ad spetiem nõvalꝝ ad construendũ ꝓpleu-
ma. Sed scõa cõsideratio q̃ ẽ a spetie ad genꝰ
est bona ꝓnia ad ꝓstruendum. Patꝝ quia nõ
est necessarium q̃ q̃cunqꝝ insunt generi q̃ il-
la spetiei insint. nam aial est volatile et q̃dru-
pes: homo autẽ non. sed q̃cunqꝝ insunt spe-
tiei: necessario insunt generi. si enim homo ẽ
studiosus: necessario animal studiosum est.
Scõa differentia. quia p̃mus locus qui est a
genere ad spetiem est verꝰ ad destruendum:
Secundꝰ autẽ est falsus. patet qꝛ q̃cunqꝝ ge-
neri nõ insunt: necesse est illa spetiei nõ inesse.
sed q̃cunqꝝ spetiei non insunt: nõ est necesse
q̃ illa generi non insint. Pro tertia cõclusiõe
p̃mittit duas regulas generales. Quaꝝ p̃ma
est. de q̃buscunqꝝ p̃dicatur genus: necesse est
de illis spetiem aliquam illius generis p̃dica
ri. Scõa regula. q̃cunqꝝ denominatiue dicũ
tur a genere: necessario dicunt denominatie
ab aliq̃ suaꝝm spetierũ. De p̃ma regula dat
tale exemplũ. vtſi de aliquo predicet disciplia
de eodem necessario predicabitur grãmatica
musica vel logica vel aliqua aliaꝝ disciplinaꝝ
De scõa regula dat arestoteles tale exemplũ.
si aliquis habeat disciplinã a qua dicatur de-
nominatiue: necessario habebit grãmaticam
logicam vel musicã vel aliq̃ aliaꝝ disciplina-
rum a qua dicetur denominatiue. Ex his dua
bus regulis infert arestoteles talem cõsidera
tionem. Si aliq̃ p̃dicatuꝝ assignet inesse ge
neri: videndum est vtruꝝ insit alicui suaꝝ spe-
tierum: si sic ꝓstruendũ est ꝓpleuma: et si nõ
destruendum est tale ꝓpleuma. B ꝓbat p ex
emplum. vtſi quis dicat animã moueri: consi-
derãdũ est si aia possit moueri fm aliquã spe
tiem spetieꝝ motus: vtputa augeri minui coꝝ
rumpi vel generari vel quacunqꝝ alia spẽ mo
tus moueri. Si enim anima fm aliquã spẽrũ
moueat: tunc manifestũ ẽ q̃ mouet. Et si fm
nullam spetierũ motus moueat: palam ẽ q̃ũ
non mouet. Quarta ꝛclusio tangit tale do-
cumentũ. si aliq̃s non sit copiosus in argnen-
do: tunc debet aspicere ad plures diffinitões
et descriptiones ꝓpositi. nam ad diffinitiões
vel descriptiones facilis est argumentatio.

Conclusio responsalis. multiplex construendũ ẽ et destruendũ in vtroqꝝ sensu. hec conclusio satis nota est ex dictis in p̃mo notabili.

Dubitatur primo vtrum ad esse antecedentis sequat esse ꝓnis. Pro dubio supponit q̃ arestoteles in sexta pte huius capituli docꝝ terminare ꝓpleuma simplicis inherentie inspiciendo ad antecedẽtia et ꝓnia. Et intendit decem conclusiones. Quaꝝ prima tangit vnã suppositõeꝝ: q̃ est hec. ans ꝓpositi est illud quo existente necesse est ꝓpositum esse. Sꝝ ꝓnis ꝓpositi est illud q̃ ex necessitate est: ꝓposito existente. Scõa cõclusio tangit vnam considerationeꝝ: q̃ est hec. Si volumus construere ꝓpositum construenduꝝ est anis illius ꝓpositi. Et si volumꝰ eã destruere: destruendum est ꝓnis ipsius ꝓpositi. Tertia conclusio tangit scõaꝝ considerationẽ: q̃ est hec. Si aliquid ponat necessario seq ad aliud: videndum est si ꝓ aliquo tempore nõ seq̃tur ad illud: et si sic tunc non erat eius consequens. patet duobus exemplis primam est. Augeri non necessario sequit ad nutriri. semper enim nutriunt aialia: non tamen augent. Scõm exemplũ. reminisci non sequit de necessitate ad scire. quia reminisci solum est rei preterite: sꝝ scire est tam rei p̃sentis q̃ꝝ future Dicimur enim scire p̃sentia et futura. vt quãdo erit defectꝰ solis.. sꝝ nõ cõtingit reminisci nisi illud q̃ est p̃teritum. Quarta conclusio tangit vnam suppositionem: q̃ est hec. modꝰ scpbiste est ducere suum respondẽtẽ ad materiam in q̃ sit idoneus ad arguenduꝝ. et hoc quandoqꝝ est necessariũ: quandoqꝝ vero est apparens necessarium: quandoqꝝ vero neqꝝ apparẽs neqꝝ necessariuꝝ est. Est enim necessarium quando opponens accipit antecedẽtia aut ꝓsequtẽia ingbus ẽ idoneus ad arguendum: q̃ tamen sunt vtilia ad construenduꝝ vel destruendum ꝓpositum. quia si respõdẽs negauerit ea: tunc necessariũ est vt opponẽs se transferat ad ꝓbandum ipsa. Est autẽꝝ apparens necessarium quando opponens solũ sumit antecedẽtia et ꝓsequtẽtia q̃ apparẽt esse vtilia ad construendũ vl' destruendũ ꝓpositũ

Sed non apparens neqꝫ necessariū est si opponens solum intendat se trāsferre vt redarguat respondentem. Quinta conclusio tangit vnum documentū. dialeticus debet cauere ne vtatur aliq̄ istorum duorum modorū. qꝛ vltimus modus videt omnino semotus et extraneus ad dialeticam. Sexta conclusio tāgit scd̄m documentū. si contingat vti illo tertio modo: respondens non debet esse discol⁹ sꝫ debet concedere omnia q̄ nō sunt vtilia ad ꝓpositum. qꝛ ex omnibus talibus oppositis licet poterit opponens ꝯcludere: non tamen cōtra ꝓpositum. Septima cōclusio tangit vnā ꝯsiderationem qd̄libet ꝓpositum habet mlta ꝯña· ideo ad destruendum ꝓpositum sufficit destruere vnum illoꝝ cōsequentiū. quia vno istorum consequentium interempto interimitur ꝓpositum. Q⁹ autem propositum habeat multa consequentia ꝓbat. quia ille qui dicit vnum dicit quodāmodo multa. vt ille qui dicit hominem esse: dicit animal eē: ⁊ animatū: et discipline susceptibile esse. Octaua conclusio tangit scd̄aꝫ considerationem. opponēs debet cauere ne assumat añs difficilius ad ꝓbandum q̄ꝫ consequens et econtra. Nona conclusio tangit tertiam considerationem. Si fuerint duo opposita quorum necesse est alterum illorum inesse eideꝫ: vt homini egritudineꝫ vel sanitatē: Si volum⁹ ostendere ꝙ vnū illorum p̄dicatorum insit vel non insit: ꝯsiderādum est ad reliquum. qꝛ si oppositū insit: tūc ꝓpositum non inest: et si oppositum non insit tunc ꝓpositum inest. Decima conclusio tangit quartam considerationem: que est hec. in disputatiōe necesse est aliquando et maxime congruum assumere orationes pro nomine vt pro equanimo non debemus cape modestum: sꝫ istam orationem equam animam habens. Et ꝓ magnanimo non debemus accipe fortem vel robustum: sꝫ magnam animā habentem. Similiter pro bene fortunato debemus accipere illam orationem cuius fortuna fuit: scꝫ vel studiosa. quodāmodo dicit socrates ꝙ bene fortunatus est ille qui habet studeosam animam. hanc enim dicebat vniuscuiusqꝫ fortunam esse. Ex his patet respōsio ad dubium.

Dubitatur secūdo vtrū illud

quod ex necessitate inest insit vt inpluribus ⁊ econtra. Pro dubio supponitur ꝙ in secūdo capitulo docet arestoteles terminare ꝓpleuma simplicis inherentie ꝑ locos extrinsecos: Et continet q̄tuor partes. in p̄ma docet terminare ꝓpleuma simplicis inherentie incipiendo a contrario. et cōtinet duas ꝑticulas. Quarum p̄ma tangit q̄tuor conclusiones. Prima conclusio tangit vnam diuisionem q̄ est hec. Rerū alie sunt ex necessitate. alie vero insunt vt in pluribus. et alie ad vtrumlibet. Scd̄a conclusio tangit vnam ꝯsiderationeꝫ q̄drimēbrem. et est hec. Si illud qd̄ inest ex necessitate assignetur inesse vt inpluribꝰ: et si illud qd̄ inest vt inpluribus assignetur inesse ex necessitate: et si contrariuꝫ eius quod inest vt inpluribus assignetur inesse ex necessitate: et illud quod inest ad vtrumlibet assignet inesse ex necessitate vel vt in pluribus: mala est assignatio. Prima pars patet. quia illud quod ex necessitate inest omni inest: si illud quod iest vt in pluribus non omni inest. et sic assignat non omni inesse illud quod omni inest. Scd̄a pars patet. quia homines sunt p̄ui vt inpluribus: non tamen sunt omnes praui: nec ex necessitate. Tertia ꝑs patet. quia ꝯrium ei⁹ qd̄ inest vt in pluribns inest vt inpautioribus. vt si homines in pluribus sint p̄ui: in pautiorib⁹ erunt boni. Scd̄a consideratio (q̄ tangitur in tertia conclusione) q̄ est hec. Si respōdēs dicat aliqd̄ p̄dicatum alicui subiecto ineē non determinando vtrum insit ex necessitate vl' vt inpluribus: tunc opponens debet ipsum accipere inesse aut ex necessitate aut vt inpluribus ſm ꝙ fuerit sibi vtile. vt si respondens dicat p̄uos esse exheredandos: tunc opponens debꝫ capere illud esse ex necessitate. Quarta conclusio tangit q̄rtam considerationē. Si ideꝫ ponatur sibijpsi accidere: eo ꝙ significat diuersis nominib⁹ mala est assignatio. vt prodigus .i. talis philosophus diuidebat voluptates in gaudium iocunditatē et letitiam. Iō siquis ponat gaudere accidere huic qd̄ est letari: tunc dicit idem sibijpsi accidere. Ex quo patet solutio ad dubium.

Dubitatur tertio: vtrum sit

possibile ꝯria eidē simul ineē. Pro dubio supponit ꝙ in scd̄a ꝑticula intendit ares. septē cōclusiōes. Quaꝝ p̄ma tangit vnā suppositōeꝫ q̄ est hec. Cōtraria p̄nt ꝯplecti ad inuiceꝫ sex modis. Primo qñ p̄dicata et subiecta sūt contraria. et ħ du². p̄mo vt in istis ꝓpositōibus: amicis oportet bene facere: et īimicis oportꝫ male facere. Scd̄o modo ecōuerso. vt īimicis oportet bene facere: et amicis male facere. secūdo mō qñ duo ꝯria p̄dicant de eodē subiecto. et ħ duplicit. vt amicis oportꝫ benefacere: et amicis malefacere. vel inimicis oportet

benefacere: et inimicis malefacere. Tertio qñ idem ꝑdicatum predicat de duobus cõtrarijs et ß duplicit. vt amicis oportet benefacere: ⁊ inimicis oportet benefacere: vel amicis oportet malefacere: et inimicis oportet malefacere. Scõa conclusio tangit scõaz suppositionem: q̃ est hec. due ꝑme ꝓplexiones nõ faciũt contrarietatẽ. quia illud qõ est amicis benefacere: non est contrarium ei qõ ẽ inimicis malefacere. quia vtrũqz sũt eligenda et eiusdem moris. Similit illud qõ est amicis malefacere non contrariat ei quod est inimicis benefacere. quia vtrumqz est spernendum et eiusdẽ moris. non videt autem spernendũ spernendo esse contrariũ: nisi vnum sit fm supabundantiam: Aliud vero fm egestatez .i. defectũ quia suphabundantia et egestas sunt de genere spernendorũ. Tertia conclusio tangit tertiaz suppositionẽ: et est hec. Alie ꝗuoz cõplexiones faciunt contrarietatem . patet quia illud quod est amicis benefacere cõtrariatur ei quod est amicis male facere. quia sũt a cõtrario more. vnũ enim est bonũ moris: et aliud ẽ ꝑuũ moris. et vnum est spernendũ: Aliud vero eligenduz. et similit in q̃libet alia cõplexione est q̃ semper vnũ est eligendum: et aliud spernendum. et vnum est boni moris: et aliud ꝑui moris. Quarta conclusio tãgit vnam consideratione. q̃ est hec. cõtingit eidẽ inesse plura ꝗria vt amicis benefacere ꝗriatur istis duob̃ scz inimicis benefacere et amicis malefacere. Quinta ⁊ ultãgit scõaz ꝓsideratões Si aliqõ contrariũ assignetur inesse alicui ſbiecto: videndum est an suum contrariũ insit: et si sic destruendum est ꝓpleuma. quia ꝓpossibile est contraria eidez simul inesse. Sexta conclusio tangit tertiã cõsiderationem. Si aliquod ꝑdicatũ assignet inesse alicui ſbiecto videndum est si ꝓpter talem cõsiderationem vel assignationẽ ꝓtingit ꝗria simul inesse eidẽ et si sic: destruendum est ꝓpleuma. vt si quis dixerit formas .i. ideas esse in nobis: tunc accidit moueri et quiescere eidem inesse. et similiter sensibile et insensibile. quia forme videt esse imobiles. sed si sint in nobis erunt mobiles. Nam mouentib̃ nobis necessariũ est et q̃ in nobis sũt omnia moueri ſil̃. et iste forme sunt intelligibiles: et si sint in nobis sunt sensibiles. quia per sensum visus ꝓgnoscim̃ formam q̃ est in vnoquoqz singulariũ. Septima conclusio tangit q̃rtam ꝓsiderationẽ. Si aliqõ contrariũ assignetur inesse alicui subiecto: videndum est an suũ contrariũ possit illi inesse et si non: destruenduz est ꝓpleuma. qz idez ẽ susceptibile ꝗriorũ. qõ patet duobus exẽplis. Primũ est. si quis dicat odium esse in appetitu irascibili: videndũ est si cõtrariũ odij videlicet amicitia sit in appetitu irascibili: et si nõ tunc odiũ nõ erit in appetitu irascibili: sz in ꝓcupiscibili: Scõm exẽplũ. susceptibile discipline nõ est in appetitu ꝓcupiscibili iõ susceptibile ignorãtie nõ est etiã in appetitu ꝓcupiscibili Et ſbdit q̃ iste locus valet destructiue. ⁊ nõ ꝓstructie. Et p ß patz solutio ad dubium.

Rationes ante oppositũ solluuntur ex primo notabili.

Queritur tertio: vtrũ consequentia ecõtrario et ꝓña in ipso sint formales ꝓñe. Et videt q̃ non. quia uõ sequit de̅ ¦ est ens. q̃ non ens ẽ nõ de̅. q̃ ⁊c. añs patz. qz vl' illa negatio tenet negant: et tũc ipa est falsa cũ equaleat isti: nullũ ens est nõ deus: vel tenetur infinitant. et sic erit affirmatia cui̅ subiectũ ꝓ nullo supponit. q̃ ipa ect falsa. Secundo sic. nõ seqt ꝓdigalitas ẽ vitiũ. q̃ illiberalitas est virtus. q̃ ꝓña in ipso nõ est formalis. Tertio sic. nõ sequit albũ ẽ dulce. q̃ nigrum est amaz. Nec sequit. verũ est ꝓgruuz q̃ flin est incõgruũ. q̃ ꝓña in ipso nõ ẽ formalis. Jn oppositũ est arestoteles.

Sciendũ primo q̃ pro declaratione terminoꝝ ponũt sex distinctões. Prima est hec. duplex est ꝓña. q̃dam est ꝓña ecõtrario. Alia est ꝓña in ipo. Scõa distinctio. Cõsequentia ecõtrario ẽ q̃drupler· q̃dam est q̃ fit in ꝑdictorijs. alia in cõtrazijs. alia inpuatue oppositis. alia in relatie opponitis. Tertia distinctio. ꝓña ecõtrario fm q̃libet ꝑdictorum modoꝝ ẽ duplex. q̃dã est ꝓña ecõtrario terminoꝝ. Alia est ꝓña ecõtrario ꝓpositionũ. Unde ꝓña ecõtrario terminoꝝ icõtradictorijs est illa in cui̅ añe ꝗz aliqõ predicatũ de aliq̃ ſbiecto: et in ꝓsequente ꝑdictoriũ ſbiecti dicit de ꝑdictorio ꝑdicati. vt omis homo est aial q̃ oẽ non aial est nõ homo. Sz ꝓña ecõtrario ꝓpositionũ in ꝑdictorijs est illa cui̅ añs est vna cõditionalis in qua ad aliqõ añs sequitur aliqõ ꝓñs: et eius ꝓñs ẽ vna alia conditionalis in q̃ ad oppositũ ꝓñis seqt oppositũ antecedẽtis. vt si homo est: aial est. q̃ si nullũ aial est: null̃ homo est. Sl'z ꝓña ecõtrario terminoꝝ incontrazijs est illa in cuius añte ꝗz aliqõ ꝑdicatum de aliq̃ ſbiecto: et in ꝓñte cõtrariũ ſbiecti dicit de contrario ꝑdicati. vt iustia est virt̃. q̃ iniustitia est vitium. Sz ꝓña ecõtrario ꝓpositionũ in cõtrazijs est illa cui̅ añs ẽ vna cõditionalis

in qua ad aliquod añs sequitur aliquod cōse quens: et eius consequēs est vna alia condi tionalis in qua ad contrarium consequentis sequitur contrarium antecedētis. vt si omnis homo currit: omne rationale currit. g̃ si nullū rationale currit: nullus homo currit. vt simili ter diffiniretur consequētia econtrario termi nor vl' ppositionuz in ꝑuatiue et relatiue op positis. Quarta distinctio. consequentia in ipso est q̃drupler fm q̃tuor genera oppositio nis: sicut dictum est de consequentia econtra rio. Quinta distinctio. consequētia in ipso fm quodlibet ꝑdictorum q̃tuor membrorum est duplex. quia quedam est consequentia in ipso terminorū. alia est consequentia in ipso ppositionum. Unde consequentia in ipso ter minor in contradictorijs est illa in cui⁹ ante cedente enuntiatur aliquod ꝑdicatum de aliq̃ sbiecto: et inconsequente contradictoriū ꝑdi dicati ꝯ: de cōtradictorio sbiecti. vt hō est al' g̃ nonhomo est non animal. Sz ꝓña in ipso ppositionum. in contradictorijs est illa cuius antecedens est vna conditionalis in qua ad antecedens aliquod sequit aliquod ꝓsequēs et eius consequens est vna alia ꝓditionalis in qua ad contradictoriū antecedentis sequitur contradictorium ꝓsequentis. vt si homo est: risibile est. g̃ si nullus homo est: nullum risi bile est. Sz consequentia in ipso terminorum in contrarijs est illa in cuius antecedente enū tiatur aliq̃ ꝑdicatū de aliq̃ sbiecto: et incōse quente ꝯrium predicati ꝯ: de contrario subie cti. vt iustitia est virtus· g̃ iniustitia est vitium Consequentia vero in ipso propositionum in contrarijs est illa in cuius antecedente deno tatur aliquod consequens sequi ad aliq̃ an tecedens: et in consequente denotat contrari um consequētis sequi ad contrariuz añtis: vt si aliquid est liberalitas illud ē virtus. g̃ si ali quid est illiberalitas illud ē vitiū. Et ꝓsimilit diffiniretur consequētia in ipso terminor vl' p positionū in alijs oppositis. Sexta distinctio duplicit potest formare argumentū in oppo sitis: Uno mō arguēdo ab vnico opposito ad reliquum. sicut arguendo sic. sortes ē non al bus. g̃ sortes non est alb⁹. et sic nō capitur h: sz de loco illius argumenti determinat a pe tro bis. in tractatu locorū dialeticor. Alio mō potest argui a plurib⁹ oppositis ad sua oppo sita. z talis locus argumēti ꝓprie solet vocari locus ab oppositis. Ex his inferunt duo. Pri mum q̃ ꝓña ecōtrario solū tenet formalit in contradictorijs: et ꝓña in ipso formaliter tenet in alijs oppositis. Scōo sequit q̃ in ꝓsequē tia ecōtrario terminorū negatio debet teneri infinitant: et in ꝓña econtrario ꝓpositionum negatio debet teneri negant.

Sciendū secūdo q̃ in secun/

da pte docet arestoteles terminare propleuma simplicis inherētie p ꝓsequētiā econtrario et cōsequentiā in ipo. Et intendit ser conclusi ones. Quarū ꝑma est hec. in cōtradictorijs semp valet ꝓña. ecōtrario affirmatie et negatiue et ꝓuertibilit. Q̃ valeat affirmatiue patz duobus exemplis. Primū exemplū: quia be ne sequit hō est animal. g̃ nō animal est non hō. Scōm exēpluz. vt bene sequit. si homo est: animal est. g̃ si non animal est: nō homo est. Sed q̃ non valeat negatiue patet quia si cut sequitur bonum est suaue. g̃ non suaue ē non bonū. ita etiam sequitur nō suaue est nō bonum. g̃ bonū est suaue. Scōa conclusio cōsequentia in ipo valet in ꝯrijs. ptrinbus ex emplis. Primū est. si fortitudo est: virtus est. g̃ si debilitas est: vitiū est. Scōm exemplū. si fortitudo ē: eligendū est. g̃ si debilitas est: fu giendum est. et similit valet in alijs. g̃ ꝓña in ipo valet in omnib⁹ ꝯrijs. Tertia ꝓclusio. cōsequētia ecōtrario raro valet in ꝯrijs: sz in ip sis vt in plurib⁹ vz ꝓña in ipo. ptz q: bene se² euechia est. g̃ sanitas est. sz nō sequit, egritu do ē. g̃ cathechia ē. Quarta ꝓclusio ꝓña ecō trario nō vz in ꝑuatis oppositis: sz semp valz ꝓña in ipo. q: bñ seqt vis⁹ ē sens⁹. g̃ cecitas ē in sensibilitas· Quita ꝓclusio. ꝓña in ipo sp valet in relatis. ptz trib⁹ exēplis. Primū exē plū. bñ se² triplū ē multi ˣ. g̃ sb triplū est sub multiplex. Scōm exēplū. bñ seqt scia est opi nio. g̃ scibile est opinabile. Tertiū exēplū. bñ sequit visus est sens⁹. g̃ visibile est sensibile. Subdit vnā instantiā. quia nō sequit sensibi le ē scibile. g̃ sens⁹ est scia. soluit p interemp tionē. nō enim ōm ē q̃ sēsibile sit scibile. mlti eni dicūt sēsibiliū nō ē sciaz. Sexta ꝓclusio ꝓña in ipo bñ valet negatie in relatiuis. q: bñ se² sensibile nō ē sci ᵗᵉ. g̃ sens⁹ nō est scia.

Sciendus tertio q̃ arestote:

in tertia pte docz termiare ꝓpleuma simplicis inherē ᵉ p locū a casib⁹ z ꝓiugatis. Et ꝓtiet du as ptic'as. q̃z p ᵃ tāgit tres ꝓclusiōes. Pria tāgit duas suppōes. z ē hec. Cōiugata sūt q̃ cūq; se bñt sic abstractū z ꝓcretū nois. vt iusti tia z iustū: fortitu ᵒ z forte. Scōa suppō cas⁹ sūt q̃cūq; se bñt sic abstractū z ꝓcretū adūbij: vt iusti ᵃ z iuste: fortitu ᵒ z fortit. Scōa ꝓ ᵒ tā git ꝑmā ꝓsideratōz. q̃ ē b ᶜ geqd ꝑt² ō vno cō iugatoz i ᵇ ꝑt² de oib⁹ q̃ sūt eiusdē ꝓiugatōis

Dicuntur autē coniugata ⁊ casus esse eiusdē coniugationis. vt si iustitia sit laudabiliū: tunc iustus iustū ⁊ iuste sunt laudabiliū. ⁊ sicut iustitia est laudabilis: ita quod iuste fit laudabiliter fit. Tertia cōclusio tangit z^am^ considerationem. Si aliquod contrariarū predicatur de vno coniugatorum: tunc contrarium talis predicati predicabitur de cōtrario coniugati. vt si iustitia sit scientia tūc iniustitia erit ignorantia. ⁊ quod iuste fit scienter fit: ⁊ quod iniuste fit ignoranter fit. In scd̄a ꝑtitula docet terminare propleuma simplicis inherentie ꝑ locum a generatione ⁊ corruptione. ⁊ intēdit duas conclusiones. Quarū prima est hec. Locus a generatione ⁊ corruptiōe valet affirmatiue ⁊ negatiue. De loco a generatione ponit tres maximas. Prima est. quoruꝫ generationes sunt bone ipsa bona sunt. Scd̄a. quecūqꝫ sunt bona eoꝝ generationes sunt bone. Tertia. si generationes sunt male ipsa sunt mala. Pro loco a corruptiōe ponit duas maximas. Prima. quoꝝ corruptiōes sunt bone ipsa sūt mala. Scd̄a maxima. quorū corruptiones sūt male: ipsa sunt bona. Scd̄a conclusio. Locus a generantibus ad corrūpenda similiter valet affirmatiue ⁊ negatiue. Probat ꝑ duas maximas. Prima est. si generantia sint bona ⁊ ipsa genita sunt bona. Scd̄a. quoꝝ corrumpen^a^ sunt bona ipsa sunt mala.

Conclusio responsalis. consequētia ecōtrario tenet formaliter in cōtradictorijs: ⁊ consequētia in ipso tenet formaliter in alijs oppositis. Conclusio satis patet ex dictis.

Dubitatur primo. vtrū per locum a simili possit terminari ꝓpleuma simplicis inherētie. Pro solutiōe supponit ꝙ in 4^a^ parte hui^9^ capituli docet terminare ꝓpleuma simplicis inherētie ꝑ alios locos dialeticos: ponendo talē conclusionē. In sil'ibus sil'iter se habent vt si disciplina sit vna pluriū ⁊ opinio erit vna pluriū. Et si visuꝫ habere sit videre: sil'iter habere auditum erit audire. Et subdit quottā documentū. ꝙ in silibus oportet arguere ea ꝑte q̄ sunt sil'ia: ⁊ non ea ꝑte q̄ differūt. Ideo nō sequitur ꝙ si scire ē intelligere: ꝙ vnū scire sit vnū intelligere: ⁊ ꝙ plura scire sit plura intelligere. qꝛ cōtingit plura scire: intelligere autē nō. Scd̄o termīat ꝓpleuma simplicis inherentie ſm magis ⁊ minus: ponēdo talē cōclusionē. Si sim^r^ ad sim^r^ ⁊ magis ad magis. vt si voluptas sit bonum: magis voluptas erit magis bonū. Et si iiuriā facere sit malū: magis iniuriā facere ē magis malū. ⁊ tenet iste loc^9^ tā affirmatiue q̄ꝫ negatiue. Tertio docet terminare ꝓpleuma simplicis inherētie per locū a maiori: ponēdo talē conclusionem. Locus a maiori fit trib^9^ modis. Primo qñ vnū predicatuꝫ predicatur de duob^9^ subiectis. Maxima. si cui magis videtur inesse nō inest: nec cui minus. Et si cui minus videt inesse inest: ⁊ cui magis. Scd̄o fit qñ duo predicata de vno subiecto predicant. Maxima. si illud qd̄ magis videt inesse non inest: nec illud qd̄ minus videt inesse inerit. Et si illud qd̄ minus videtur inesse inest: ⁊ qd̄ magis. Tertio fit qñ duo predicata predicant de duobus subiectis. Maxia. si illud qd̄ magis videt inesse: nō insit illi cui magis videt inesse: nec id quod min^9^ videt inesse inherebit ei cui min^9^ videt inesse. Et si illud qd̄ minus videt inesse insit illi cui minus videt inesse: ⁊ illud qd̄ magis videt inesse inerit ei cui magis videtur inesse. Et subdit ꝙ ex illis tribus modis fit locus a simili: vt deducit per exempla.

Dubitatur secundo. vtꝝ per locum a ſm quid ad simpliciter possit terminari propleuma simplicis inherētie. Pro dubio supponitur ꝙ in hac vltima ꝑticula docꝫ arestotiles termīare propleuma simplicis inherentie. Primo ꝑ locū ex appositiōe: ponendo tres cōclusiōes. Prima tāgit vnam cōsiderationem: que ē hec. Si aliqd appositū alteri fatiat ipsum tale: ipsum appositū erit tale vt si aliqd appositū alteri fatiat ipsum bonuꝫ vel albū: illud qd̄ est appositu ꝫ erit bonū vel album. Scd̄a conclusio tangit z^am^ consideratione: que est hec. Si illud qd̄ appositū alteri facit ipsum magis tale ipsum ē magis tale. Et subdit ꝙ solū valet in his que suscipiūt magis ⁊ min^9^. Tertia conclusio tāgit tertiā consideratione: que ē hec. Illud qd̄ magis et min^9^ inest: etiā simpliciter inest. qꝛ si aliqd nō sit albū vel bonū: ipsum non erit magis ⁊ minus albū vel bonū. Et subdit ꝙ iste locus nō tenet negatiue. qꝛ sortes nō dicitur magis vl' minus hō: ⁊ tñ propterea nō dicit nonhō. Consequēter in h z^o^ pūcto hui^9^ ꝑticule docet termīare ꝓpleuma sim^cis^ inherētie ꝑ locuꝫ a ſm qd ad sim^r^: Ponēdo 3^s^ ꝯclusiōes. Quaꝝ ꝑ^a^ tāgit vnā ꝯsiderationē: q̄ est hec. Si aliqd̄ ꝑdicatū insit alicui subiecto ſm quid: cōtingit etiā ipsum inesse sim^r^: ⁊ silr si insit quādo vel vbi. Patet. qꝛ illud qd̄ est impossibile sim^r^ inesse alicui: nō inest sibi ſm quid neqꝫ quādo neqꝫ vbi. Scd̄a conclusio tangit sex instantias contra predictam conclusionem. Quaruꝫ

prima est hec. Isti sunt naturaliter studiosi liberales ⁊ casti. ergo ipsi sunt simpliciter studiosi liberales ⁊ casti. consequentia non valz Scda instantia. non sequitur: contingit aliqñ aliquod corruptibilium nõ corrũpi. ergo simpliciter contingit aliquod corruptibilium nõ corrũpi. Tertia instantia. nõ sequitur: expedit vti vyeta in locis egrotis. ergo simpliciter expedit vti vyeta. Quarta instantia. non sequitur: possibile est tũ vnũ ens esse in hoc loco. g̃ simpliciter est tũ vnũ ens esse. Quinta instantia. non sequitur: bonũ ē mactare patrem intriuallis. ergo simpliciter bonũ ē mactare patrem. Sexta instantia. medicina expedit egrotanti. ergo simpliciter medicina expedit. Tertia conclusio. Illud dicitur simpliciter quod nullo addito dicitur. ⁊ illud dicitur bonũ simpliciter quod nullo addito dicit bonum. ideo mactare patrem non est bonũ simpliciter: sed soluz est bonũ alicubi. Sed deos honorare est bonum simpliciter.

Dubitatur tertio. vtrum loci a simpliciter ad magis: ab appositione: ⁊ a fm quid ad simpliciter teneãt formaliter.

Ad primã partẽ respondet per duas suppositiones: tres distinctiões: ⁊ tria dicta. Prima suppositio est hec. Simpliciter in proposito vocatur terminus nõ compatiuus sumptus sine B aduerbio magis. Et magis vocat in proposito terminus compatiui gradus: vel terminus positiui gradus sumpt⁹ cũ illo aduerbio magis. Scda suppos⁰. arguere a simpliciter ad magis est arguere ab antecedente in quo ponitur aliquis termin⁹ nõ compatiuus sine addito huius aduerbij magis: ad consequẽs in quo ponit idem termin⁹ cũ illo aduerbio magis. vt arguendo sic. sortes nõ est albus. ergo sortes nõ est magis alb⁹. Prima distinctio dupliciter pōt argui a simpliciter ad magis. Uno mõ ab vno simpliciter ad aliud magis. sicut nuper argutũ est. Alio modo arguendo a plurib⁹ simpliciter ad plura magis. Et hoc fit qñ in antecedente sunt plura simpliciter: ⁊ in consequente sunt plura magis. vt arguendo sic: albũ est coloratum. g̃ magis album est magis coloratum. Scda distinctio. dupliciter potest argui a pluribus simpliciter ad plura magis. Uno modo in ꝓpositionib⁹ kathegoricis: qñ scz antecedens ē propositio ka ᶜᵃ: in qua tã subiectũ q̃ predicatũ sunt termi simpliciter sumpt. ⁊ ꝓñs est alia ka ᶜᵃ: cui⁹ subiectũ ⁊ predicatũ sũt idẽ termini sũpti cum B aduerbio magis. vt iustũ ē virtuosũ. g̃ magis iustũ ē magis virtuosuz. Alio mõ pōt argui a plurib⁹ simᵗ ad plura magis in ꝓpositionib⁹ ypo ᶜᵗᵒ ꝑditiõa ᵇᵃ. sic qñ añs ē vna ꝑditiõalis: in q̃ ad vnũ simᵗ denotat sequi aliud simpliciter. ⁊ ꝓñs est alia conditionalis: in q̃ ad vnũ magis denõtur seq aliud magis. vt si aliqd ē iustũ illud ē virtuosum. g̃ si aliqd est magis iustum illud ē magis virtuosũ. Tertia distinctio. Dupliciter potest fieri compatio de simᵗ ad magis. Uno mõ p cõpationẽ ꝓprie dictã. qñ scz dispositio in q̃ fit cõpatio ꝓpetit vtriqz compabiliũ: vni tñ magis in certa ⁊ determinata ꝓportione q̃z alteri. sicut qñ hõ ⁊ equus compant in albedine. Aliter fit compatio de simpliciter ad magis p compationez abusiuã: qñ scilz compabilia aliter se hñt q̃z dictũ sit. ⁊ de isto nõ est in ꝓposito sermo. Primũ dictũ ē istud. Ab vno simᵗ ad vnũ magis tenet formaliter ꝓña negatiue: sed econuerso tenet affirmatiue. Prima ps patet. qz bñ seqt: ethiops nõ est alb⁹. g̃ ethiops nõ est magis alb⁹: ⁊ sic de sit'ibus. Scda ps patet. qz bñ sequitur petr⁹ est melior seu magis bonus q̃z iudas. g̃ petr⁹ est bon⁹ ⁊ sic de alijs. Posset etiã ꝓbari per illã maximã: q̃ compatiu⁹ semp ꝑsupponit suũ positiũ: sed nõ ecõtra. Scdm dictũ. A pluribus simᵗ ad plura magis arᵈᵒ in ka ᶜᵗᵒ vl'r valet ꝓña: 4ᵒ cõditionib⁹ obseruatis. Prima cõditio est q̃ illa q̃ ponunt esse simpliciter possint recipere cõpatiõez. defectu cui⁹ nõ sequit: hõ est aial. g̃ magis hõ ē magis aial. Scda ꝑditio q̃ ꝑdicatio de simpliciter sit qtitatiua. defectu cui⁹ nõ sequit: albũ est extensũ. g̃ magis albũ ē magis extensum. nec sequit: albũ est dulce. g̃ magis albũ ē magis dulce. Tertia cõditio. q̃ vnũ simᵗ non dicat qtitatiue de alio simᵗ ⁊ de suo opᵗᵒ. iõ non sequit: albũ ē coloratũ. g̃ magis albũ est magis coloratũ. qz coloratũ dicit qtitatie de albo ⁊ de nigro qõ ē eⁱ⁹ oppositũ. Quarta cõditio. q̃ in añte ponat cõstantia terminorũ ꝓñis. defectu cui⁹ nõ sequit forma': iustũ est virtuosũ. g̃ magis iustũ ē mags virtuosuz. qz posito q̃ oẽs hoies eq̃liter eẽnt iusti: añs eẽt vera ⁊ ꝓñs falsũ. Istis ꝑditiõib⁹ obseruatis formalit tz ꝓña. vt seqt formaliter: iustũ ē virtuosum. ⁊ magis iustũ ē. g̃ magis iustuz ē magis virtuosũ. Tertiũ dictũ. In ypo ᶜᵗᵒ ꝑditionalib⁹ valz forma' ꝓña a plurib⁹ simᵗ ad plura magis: obseruatis trib⁹ p̃mis ꝑditionib⁹ ꝑdictis. vt bñ se²: aliqd ē iustũ. i. virtuosum. g̃ si aliqd ē magis iustũ ipsum est magis virtuosum. Ad zᵃᵐ partẽ dubij respondet per vnũ dictũ Locᵒ ab ap ᶜᵗᵒ regulat p duas maxias terr enumeratas ī dubio p̃cedẽti: ⁊ tenet vl'r trib⁹

conditionibus obseruatis. Prima est. ꝙ illud quod apponitur non sit forma illius cui apponitur. defectu cuius nõ sequitur albedo addita sorti facit sortem album qui prius nõ erat albus. ergo albedo est vel erat prius alba. Nec sequitur: anima addita corpori facit ipsum animatuz. ergo anima est vel erat priꝰ animata. Secunda conditio: ꝙ propter appositionem vnius ad alterum nõ reddatur resultans tale per alterationem illorum inter se Ideo non sequitur: aqua addita calci: reddit calcem calidam. ergo aqua est vel erat priꝰ calida. Nec sequitur: calidissimũ additum frigidissimo facit resultans tepidum. ergo calidissimũ est vel erat prius tepidum. Tertia cõdito: ꝙ appositum non fatiat aliud tale p accidens. ideo non sequitur: diuitie apposite homini reddunt hominem peiorem. ergo diuitie sunt male. Ad tertiam partem dubij respondetur per vnum dictum. Locus a fm qd ad simpliciter tenet formaliter ꝓstructiue 4oꝝ cõditionibus obseruatis. Prima est ꝙ determinatio fatiens dictum fm quid sit natura conuenire toti: z non sit restricta ad partẽ que non suffitiat denominare totum. ideo non sequitur: ethiops est albus fm dẽtes. ergo ethiops est albꝰ. Secunda conditio ꝙ talis determinatio non conueniat solum dicto simpliciter fm significationem attributiuam z minꝰ principalem. ideo non sequit: lapis est homo sculptus. ergo lapis est homo. Tertia conditio ꝙ talis determinatio non fatiat dictum simpliciter aliter supponere vel pro alio. ideo non sequitur: chimera est ens in opinione. ergo chimera est ens. Quarta conditio ꝙ talis determinatio z dictum simpliciter nõ sint determinationes accidentales: nate seinuicẽ. vno modo denominare z seorsum aliqõ tertium alio modo. ideo non sequitur: sortes est bonus faber. ergo sortes est bonus.

Ad rationes ante oppositu z

Ad primam dicitur ꝙ ad debite arguendum in contradictorijs requiruntur due conditões Prima est ꝙ negatio sumatur infinitanter. Secda est ꝙ antecedens sit propositio vniuersalis affirmatiua vel negatiua vel particularis negatiua. ratione cuius hec consequentia nõ valet. non alinꝰ est nonhomo. Nec ista: homo est animal. ergo nonhomo est nõ animal. Requiritur etiam ꝙ in antecedente ponatur constantia terminorum cõsequentis. Ratio q: cõsequentia econtrario terminorum in contradictorijs equipollet conuersioni per contrapositionem. Ad z^dm dicitur. ꝙ ad debite arguendum in contrarijs oportz arguere in predicationibus p se z in contrarijs inter que non est medium. z ad arguẽdũ in priuatiuis oportet arguere in predicatis per se. q: priuatio habitꝰ superioris restringitur per priuationem habitus inferioris. Sed ad arguendũ in relatiuis sufficit arguere i predicatis per se. Et per hoc respondetur ad tertiã.

Finis scdi thopicoꝝ.

Circa tertium thopicorum arestotilis Queritur primo vtrum illud quod est in genere sit magis eligendum: eo quod est extra genus: et bonum simpliciter sit melius: eo quod est bonum alicui. Et arguitur primo contra primam partem. quia substantia est magis proprie hoc aliquid quam accidens. vt patet per philosophum quarto metaphisice. ergo substantia est magis proprie hoc aliquod quam accidens. modo iustum est substantia: cum homo sit iustus: et iustitia est accidens. ergo iustum est magis proprie hoc aliquid quam iustitia. et per consequens iustum magis dicit esse in genere quam iustitia. Secundo sic. Iustum est substantia: et iustitia est accidens. modo quecumque substantia a toto genere melior est et perfectior accidente. vt patet septimo metaphisice. ergo iustitia non est melior iusto. et per consequens non magis competit iustitie esse in genere quam iusto. Tertio sic contra secundam partem arguitur. quia si aliquid est bonum alicui sequitur quod est bonum simpliciter per locum a parte in modo ad suum totum. et etiam econuerso. sequitur si est bonum simpliciter: ergo est bonum alicui ergo vnum non est dignius altero. In oppositum est are 1co.

Sciendum primo. quod pro declaratione ponuntur tres suppositiones et vnum dictum. Prima suppositio est hec. Ex prima parte questionis mote communiter elicitur tres propositiones. Prima quod iustitia sit hoc aliquid et non iustum. Secunda quod iustitia sit in genere et non iustum. Tertia quod iustum sit melior iusto. Ex quibus sequitur conclusio. quod aliquod accidens simpliciter loquendo melius est aliqua substantia. Secunda suppositio que facit ad intellectum suppositionis precedentis est hec. quod per hoc aliquid intelligit phs formam. quia forma est que dat esse rei: et esse hoc aliquid et non solum intelligit formam substantialem: sed etiam accidentalem que dat esse aliquale vel aliquantum. Sed per non hoc aliquid intelligit subiectum forme: quod inquantum huiusmodi est ens in potentia. Tertia suppositio. quod arestotiles in proposito loquitur de genere boni et de bono bonitate morali: Non autem de bonitate naturali. quod satis patet per hoc quod postea subiungit. Nam hoc quidem in genere bono: illud autem non. Ex quo infertur tale dictum. de intentione arestotilis est. quod illud quod est hoc aliquid. s. forma iustitie et quod est in genere boni melius est: eo quod non est hoc aliquid nec est proprie in genere boni: nec de per se sicut iustitia que est hoc aliquid: et in genere boni de per se melior est bonitate morali quam iustum. i. subiectum iustitie a quo circumscribitur iustitia. et illud subiectum vt sic dicitur non hoc aliquid: et etiam non esse in genere boni bonitate morali. Pro secunda parte quesiti ponitur talis distinctio. Bonum simpliciter potest dupliciter intelligi et considerari. Uno modo vt simpliciter tantum valet sicut sine additione et sic non capitur hic. Alio modo potest capi bonum simpliciter pro eo quod est bonum omnibus vel pluribus. Et bonum alicui capitur pro eo quod est bonum vni soli et paucis: et sic ceteris paribus bonum simpliciter melius est eo quod est bonum alicui. quia ceteris paribus quanto bonum conuenit pluribus tanto melius est.

Sciendum secundo quod tertius liber thopicorum in quo determinat are 1co de annexo accidentis. s. de comparatione fm magis et minus continet duos tractatus. quorum primus continet nouem capitula. In primo intendit octo conclusiones. Quarum prima est hec. Dicendum est de duobus vel pluribus quorum sit magis eligendum. Secunda conclusio. Non oportet determinare de comparatione earum que nimium distant. Nam nullus dubitat quod bitudo sit magis eligenda quam diuitie. Sed dicendum est de his de quibus dubitamus quod eorum sit magis eligendum eo quod non videmus vnius ad alterum eminentiam. Tertia quod tangit vnam consideracionem que est hec. Diurnum vel certius est magis eligendum: intelligendo ceteris paribus. quia homines sunt meliores lignis et lapidibus quam sunt diuturniora. Quarta

conclusio tangit scdam cōsiderationē. magis eligendum est quod eligit prudens vel bonꝰ vir vel lex recta vel studiosus circa singula: eo ꝙ tales sint sciētes in vnoquoq; genere vl' quecūq; plures vel omnes eligunt. vt in medicina eligendum est quod plures medicorū vel omnes eligunt. Etiam eligendum est qd̄ generaliter omnes eligunt sicut bonum. Oia eni bonum appetunt. Quinta cōclusio tangit tertiam considerationem. Illud est simpliciter melius ⁊ magis eligendum: quod ē ſm meliorem disciplinam. Sed illud est magis eligendum alicui quod est ſm propriam disciplinam. Sexta conclusio tangit quartam considerationem: que est hec. Illud quod est hoc aliquid est magis eligendum: eo ꝙ non est in genere. vt iustitia iusto. Iustitia enim ē in genere boni: non autem iustum. Septima conclusio tangit quintam considerationeꝫ quod est propter se eligendum est magis eligendum: eo ꝙ propter aliud est eligendum. vt sanum esse est magis eligendum q̄ꝫ exercitari quod ordinatur ad sanitatem. Octaua conclusio tangit sextam considerationem. Illud quod per se est eligendum est magis eligendum q̄ꝫ illud quod per accidens ē eligendum vt magis est eligendum amicos iustos q̄ꝫ inimicos. Volumus eni amicos esse iustos ⁊ si nihil inde debeat fieri nobis: ⁊ etiā si sint apud iudeos. Sed volumus per accidens inimicos esse iustos: vt nihil nobis noceant.

Sciendu; tertio. ꝙ secundū

capitulū in quo arestotiles determinat de bono compato ſm modum causalitatis: continet quatuor particulas. quarū prima tangit duas conclusiōes de bono compato ad genus cause effitiētis. Quarum prima est hec. Illud qd̄ est causa per se boni magis est eligenduꝫ eo ꝙ est per accidens. vt virtus est magis eligēda q̄ꝫ fortuna. Scda conclusio. Illud quod est per se causa mali magis est fugienduꝫ q̄ꝫ quod per accidens. vt vitium est magis fugiendum q̄ꝫ casus spetiei. In secūda particula tangit tres conclusiones inspitiēdo ad causaꝫ formalem. Prima conclusio tangit primaꝫ considerationem. Illud quod ē simpliciter bonum magis est eligendum: eo ꝙ est solū bonum alicui. vt sanum fieri quod est bonū simpliciter magis est eligendum q̄ꝫ secare quod solum est bonum alicui: scilꝫ indigenti sectione. Secunda conclusio tangit scdam considerationem quod est bonuꝫ a natura magis est eligendum eo ꝙ non est bonum a natura vt iustitia que est bonum a natura magis est eligenda q̄ꝫ iustum quod est bonum acquisitum. Tertia conclusio tangit tertiam considerationē: qd̄ meliori ⁊ honorabiliori inest illud est magis eligendū. vt quod inest deo q̄ꝫ quod inest homini. ⁊ anime q̄ꝫ quod īest corpori. In tertia particula ponit duas cōclusiones inspitiendo ad causam effitientē. Prima conclusio tangit vnam considerationem: quod est proprium melioris ē melius illo qd̄ est propriuꝫ peioris. vt quod dei q̄ꝫ hominis. Nam licet deus ⁊ homo habeant vnam conuenientiam: differunt tamen adinuicē in propriis differentiis. Scda conclusio tāgit secundam considerationem. quod est in melioribus vel in prioribus vel in honorabilioribꝰ est melius. vt sanitas melior est robore vel decore. qꝛ sanitas cōsistit in humidis ⁊ siccis: ex quibus prius constitutum est animal. Sed robur consistit in neruis ⁊ ossibus. decor autem est quedam cōmensuratio membrorum. In quarta parte ponit quatuor cōclusiones inspitiendo ad finem. Prima tangit vnam considerationem. Finis ē magis eligendus q̄ꝫ ea que sunt ad finem. Scda conclusio tangit scdam considerationem mediorum ad finem ordinatorum quod est propinquius fini magis est eligendum. Et subdit ꝙ illud est vite magis appetibile quod est ad finem vite: q̄ꝫ quod est ad aliud. vt medium ad beatitudinē magis est eligendum q̄ꝫ medium ad prudentiam: ⁊ medium possibile. i. facile magis ē eligendum medio impossibili. i. difficili. Tertia conclusio tangit tertiam considerationem duobus existentibus effectis: cuius finis est melior ipsum est melius. Et subdit quotiā documentum ad cognoscendum meliorem finē ⁊ est illud. Si vnus finis plus supet alium finem q̄ꝫ alius finis supet suum propriuꝫ effectum: tunc primus finis est magis eligendus tāq̄ꝫ melior. vt beatitudo plus supat sanitatē q̄ꝫ sanitas sanatiū. ergo effectiū beatitudinis ē melius sanitate. Quarta ꝯclusio tangit q̄rtam considerationem. quod est melius per se ⁊ honorabilius ⁊ laudabiliꝰ id est magis eligendum. vt amicitia diuitijs: ⁊ iustitia sanitate ⁊ robore. Nā nullus honorat diuitias propter se: sed propter aliud. amicitiam vero ꝓpter se: ⁊ si nihil propter eam debeat nobis inesse. Consequenter in tertio capitulo determinat de bonis compatis ad pluralitatē ⁊ paucitatē. ⁊ continet qnq; cōclusiōes. Pria

tangit vnam considerationem. quandocunq̃ erunt aliqua duo sibiinuicez valde similia: ita ꝙ non possumus conspicere preeminentiam vnius ad alterum videndum est ad ꝯsequentiã ipsorum: quia cuius consequẽs est magis bonum id est magis eligendum. Si autẽ consequẽtia sint mala: cui⁹ ꝯñs est min⁹ malũ id est magis eligendum. Scd̃a cõclu⁹ tangit secundã considerationẽ. plura bona sunt pautioribus bonis magis eligẽda. Et subdit vnã instantiam: vbi vnũ est eligendum propter alterum vnũ tm̃ est magis eligenduz q̃ vtrũq̃. vt sanitas ⁊ sanum fieri nõ sunt magis eligẽda q̃ sanitas per se: eo ꝙ sanuz fieri eligim⁹ propter sanitatem. Tertia conclusio tangit tertiam considerationem. nihil prohibet non bona esse magis eligenda quibusdaz bonis. vt beatitudo ⁊ aliquid aliud quod non est bonum sicut debilitas sunt magis eligenda iustitia ⁊ fortitudine. Quarta conclusio tãgit quartam considerationem. eadem bona sunt magis eligenda cum voluptate q̃ sine voluptate. Quinta conclusio tangit quintam cõsiderationem. Eadem bona sunt magis eligẽda sine tristitia q̃ cum tristitia.

Conclusio responsalis. illud

quod est in genere est magis eligendum illo quod non est in genere: ⁊ bonum simpliciter est magis eligendum eo quod est bonuz alicui. vt ad sensum declaratum est in primo notabili.

Dubitatur primo. vtruz an-

nexum accidentis per locum a generatione ⁊ corruptione sit cognoscibile. Pro dubio supponit ꝙ arestotiles in quarto capitulo determinat de bono compato ad tempus: ad indigentiam: ⁊ ad generationes ⁊ corruptiones: ⁊ continet tres conclusiones. Prima tangit duas ꝯsiderationes de bono compato ad tẽpus. Prima est hec. vnũquodq̃ est magis eligendum in tempore in quo magis valet. Patet tribus exemplis. Primum exemplum. tristitia est magis eligenda in senectute q̃ in iuuentute. Scd̃m exemplum. vt prudentia ẽ magis eligẽda in senectute q̃ in iuuentute. Nemo eni iuuenes eligit duces: eo ꝙ non cõstat eos esse prudentes: sed fortitudo magis ẽ necessaria in iuuentute q̃ in senectute. Tertiuz exemplum. vt temperantia est magis eligenda in iuuentute q̃ in senectute. Magis enim iuuenes q̃ senes concupiscentijs molestãtur Scd̃a consideratio. Illud quod in omni tẽpore vel in pluribus est vtilius hoc ẽ magis eligendum. vt iustitia ⁊ temperãtia que sũt semper vtiles sunt magis eligende q̃ fortitudo: que aliquando est vtilis. Scd̃a ꝯclusio tangit vnam considerationem de bono compato ad indigentiam. ⁊ est hec. Illud quo habito non indigemus altero est magis eligendum q̃ illud quo habito indigem⁹ altero. vt iustitia est magis eligenda fortitudine. Nã si oẽs essent iusti nihil esset vtilis fortitudo. Si autẽ oẽs essent fortes adhuc eẽt vtilis iustitia. Tertia conclusio tangit vnam cõsiderationem de bono compato ad generationes ⁊ corruptiones: ⁊ est hec. quorũ corruptiones ⁊ abiectiones sunt fugiende ipsa sunt magis eligenda ⁊ quorũ generationes ⁊ sumptiones sunt magis eligende: ipsa sunt magis eligenda. Consequenter in qnto capitulo determinat de bono compato penes proximitatem ⁊ similitudinem. ⁊ intendit quatuor conclusiones. Prima tangit vnam considerationez que est hec. quod est proximius bono ẽ magis eligendũ. Scd̃a cõclusio. Quod est bono similius ẽ magis eligendum. vt iustitia iusto. Tertia conclusio. Quod est meliori simili⁹ est magis eligendum. vt dicunt quidam ayacem esse meliorẽ vlixe: eo ꝙ ayax sit melior achille. Et sb̃dit vnam instantiam. qꝛ nihil prohibet ayacẽ esse meliorem achille non in eo ꝙ optimus ẽ Soluit ꝙ si sit solum similis in ridiculosioribus: non oportet ꝙ sit melior. vt simia que est similior homini q̃ equ⁹: ⁊ tm̃ simia nõ est melior equo. Quarta conclusio. Illud quod ẽ similius meliori est melius ⁊ magis eligẽduz q̃ id quod est similius peiori. Subdit instantiam. qꝛ nihil ꝓhibet illum qui est similis meliori parum similem esse: aut qui ẽ similis peiori contingit esse valde similem in melioribꝰ vt si ayax sit parum similis achilli: ⁊ vlixes sit valde similis nestori: sic ꝙ ayax sit parũ similis achilli in peioribus: ⁊ vlixes sit nestori peiori valde similis in melioribꝰ. ⁊ equus ẽ magis similis asino in melioribus: Simia v̄o est magis similis homini in peioribus. Hanc instantiam non soluit arestotiles: sed posset solui sicut precedens. ⁊ ꝑ h̄ ptz responsio ad dubium.

Dubitatur secundo. vtruz il

lud quod est ad acquirendum difficili⁹ sit magis eligendum. Pro dubio supponitur. ꝙ in sexto capitulo determinat de bono compato penes nobilitatẽ ⁊ difficultatẽ. ⁊ itẽdit. xiiij. cõsidenes: q̃ sũt. xiiij. ꝯclusiões. Pria ẽ hc. Nobili⁹ ẽ magis eligẽm: eo ꝙ ẽ mi⁹ nole. Scd̃a

cõclusio. Quod ē ad acquirendũ difficilius. i. magis eligendus. magis cni amam⁹ cũ habemus qó nõ ē facile fim⁹. Tertia ꝓ⁰. Illud qó est magis ꝓpriũ ē magis eligendus: eo ꝙ est cõius. Quarta cõclusio. Illud ad quod nulla difficultas sequit: ē magis eligendũ q̃ illud ad qó sequit difficultas. Quinta conclusio. Si hoc sit meli⁹ illo: optimũ huius erit melius optimo illi⁹. vt hõ est melior q̃ equ⁹. ideo optimus hõ est melior optimo eq̃. ⁊ ecõtra: si optimũ huius sit meli⁹ optimo illius: et simpliciter B erit melius illo. vt si optimus hõ sit melior optio equo: ⁊ hõ simpliciter erit melior equo. Sexta cõclusio. Illa sunt magis eligenda: in quib⁹ amici possunt ꝓticipare: q̃ illa in quib⁹ non possunt ꝓticipare. Septima cõclusio. Illud ē magis eligendũ qó volum⁹ ad amicũ facere q̃ illud quod volumus ad quĉlibet facere vt iuste agere ⁊ bñfacere: ē magis eligendũ q̃ videre bñfacere. nã amicis bene volum⁹ facere: alijs autem sufficit vi deri benefacere. Octaua cõclusio. Ista sũt meliora ⁊ magis eligẽda que sumunt cũ circũstantijs necessarijs. vt bene viuere qó ē bonũ ex circũstantia est magis eligendum q̃ viuere qó est bonũ simpliciter. Nona cõclusio. Aliqñ meliora nõ sunt magis eligẽda. vt philosophari simpliciter melius est q̃ ditari: ñ indigenti meli⁹ est ditari eligendũ q̃ philosophari. Decima cõclusio. Bonũ ex circũstantia est magis eligendũ bono necessario. Undecima cõclusio. Qó nõ indiget alio magis ē eligendũ q̃ illud quod alio indiget. vt iustitia fortitudine. Duodecima conclusio. Quod nõ est eligendum sine alio: ⁊ aliud nõ est eligendũ sine eo: illud est magis eligẽdũ vt potestas sine prudẽtia nõ est eligẽda. prudentia vo sine potestate ē eligẽda. Tredecima conclusio. Quicũq; aliqua duo sic se hñt ꝙ negam⁹ vnũ nobis inesse vt reliquũ videatur nobis inesse ñ. illud qó volum⁹ nobis videri inesse est magis eligendũ. vt ingeniosus esse magis est eligendũ inesse q̃ studere. nã studere negamus vt ingeniosi ē videamur. Decimaquarta cõclusio. Siquis amittẽs duo bona de quib⁹ grauiter contristet: tunc de e⁹ tristitia minus est increpãdus ē magis eligẽdum. Sed si de altero amisso nõ tristat magis sit increpandus: tunc ipsum est magis eligendum. vt si perdens sciam ⁊ pecuniam nõ tristetur. de perditione sciẽtie magis sit increpandus q̃ de amissione pecunie: tunc sciẽtia ē eligibilior pecunia. ⁊ ex hoc patet solutio ad dubium.

Dubitatur tertio vtrus ꝓpriũ bonũ sit magis eligendũ bono comuni. Respondet per vnam distinctionem: ⁊ tria dicta. Distinctio est hec. Duplex est bonum ꝓpriũ. quoddam ē cuius vsus vnius nõ impedit vsum alterius: sicut est de lumine in oculo ad visum. Aliud ē bonũ cuius vsus vni⁹ impedit vsum alteri⁹. vt pecunia vel equus q̃ si ab vno possideat impedit vsum alteri⁹ circa ea. Primũ dictum. Bonus primo modo dictum quanto est cõmunius tanto ē melius: saltẽ de per se vel per accidens. Et sic intelligitur dictum arestotilis primo ethicoꝝ dicentis: ꝙ quanto bonũ est cõmunius tanto meli⁹ est ⁊ diuini⁹. sic etiam intelligit consideratio superius posita in isto tertio ꝙ simpliciter bonũ est magis eligendum: eo ꝙ alicui est bonum. Scõm dictum. Bonũ ⁊⁰ modo dictũ quanto est magis ꝓpriũ alicui tanto est sibi melius. vt melius ē homini vni ꝙ vnus equ⁹ sit solum sui q̃ sui: ⁊ cũ hoc alteri⁹. Tertius dictum. Licet bonũ ⁊⁰ modo dictum quanto magis est ꝓpriũ tanto sit melius illi: tñ non sequitur ꝙ sit meli⁹ simpliciter. qꝛ simpliciter bonum quod est cõmuni⁹ dicitur simpliciter melius: eo ꝙ bonũ suiipsius sit diffusiuũ. Superadduntur insuper tres difficultates ꝓ declaratione text⁹. Prima. vtꝛ nõ bona quibusdam bonis sint eligibiliora. Et videtur ꝙ nõ. qꝛ si sic: sequeret ꝙ malũ in aliquo casu esset eligibile: imo etiam peccatũ mortale esset eligibile cum iungeret cum alio maiori bono. Respondetur per vnã distinctionẽ: duo dicta ⁊ vnam suppositionẽ. Suppositio est hec. nõ bona dicuntur aliqua duo: quorum vnũ ē bonum ⁊ aliud nõ bonum: quod tñ non ē malum moraliter. Distinctio est hec. Duplex ē malum. quoddam est malus fm se: sic ꝙ propter quĉcũq; finem fiat semper est malum: sicut ē odium dei. Aliud est malum quod ls fm se sit malum tñ propter ordinationem eius ad debitum finẽ potest reddi bonũ. vt sustinere famẽ vel frigus est de se malum. tñ sustinere famẽ vel frigus propter scientiam consequendam non est malum. Primũ dictũ. Si aliqua sint non bona: ita ꝙ vnum sit malum primo modo: illa nõ sũt eligibilia: sicut felicitas ⁊ odium dei. Scõm dictũ. Aliqua non bona: scꝛ quoꝝ vnum est bonum eminẽs: ⁊ alterum est malum ⁊⁰ modo: illa sunt bene eligẽda. sicut esse in luto ⁊ habere centum marcas auri sunt eligibiliora q̃ habere duos denarios. Similiter summa felicitas cum parua febre sunt eligibiliora q̃ sciẽtia ⁊ diuitie.

Ad rationē dicitur q̃ homo eligēdo malum primo mō peccaret moraliter nō aūt eligendo malū 2° modo. Scōa difficultas. vtrū si oēs homines essent iusti nō indigerem⁹ fortitudine. Respondet per tres distinctiones: 2 tria dicta. Prima distinctio est hec. Duplex ē fortitudo. quedā ē corporalis fm quā. s. homo pōt portare magnū pondus: 2 de illa nō intēdit are^leo. q̃ ānto homies essent iusti adhuc indigerēt tali fortitudine. q̃ adhuc indigerēt laborare ad subueniendum necessarijs ad vitā a quibus nō preseruaret nos iustitia. Alia ē fortitudo moralis de q̃ est in presenti sermo: 2 ē quidam habitus moderatiu⁹ passionū: q̃ sunt timor 2 audacia. Scōa distinctio. fortitudo moralis duplicē habet actū. q̃dam ē interior 2 est electio ad aggrediendū 2 terribilia: vel expectandū vel fugiendū tpe et loco cōgruis fm dictamen rōnis. Ali⁹ est act⁹ exterior q̃ ē exercitatio vel executio corporalis. vt pugna cōtra bellicosos vel iniustos: vel circa ferocia aīalia. Primū dictū. si oēs homines essent iusti adhuc indigerem⁹ fortitudine capiendo fortitudinē tā pro ipsa virtute q̃ pro actu interiori. Patet. q̃ fortitudo que ē virt⁹ 2 ctiā act⁹ eius interius sunt quedā pfectiones aīe ipsam intrinsece pfitiētes. ergo si oēs homies essent iusti adhuc indigerem⁹ fortitudine. Scōs dictū. si omnes homies essent iusti adhuc indigerem⁹ actu exteriori fortitudinis. pt̃ q̃ adhuc indigerem⁹ exercitio bellico cōtra feras. Tertiū dictum. si oēs homies essent iusti nō indigerem⁹ actu exteriori fortitudinis circa homies. Patet. q̃ si oēs homines essent iusti: tūc vnusq̃sq̃ vellet tribuere alteri q̃d suū est. 2 ideo non esset cā belli. Tertia difficultas. vtr̃ illud q̃d est difficili⁹ fit eligibilius. Respondet per vnā distinctiōē 2 tria dicta. Distinctio ē hec. difficultas rei potest dupliciter attendi. Uno mō ex pte vsus. Alio mō ex pte acquisitionis. Primū dictū est illud. res que ē difficiliōris vsus ceteris parib⁹ nō est melior. Patet. q̃ difficultas acquisitionis est quedā acqsitio malitie 2 fatiēs ad maiorē eligibilitatē. nō dicit are^leo q̃ ea ad q̃ nulla difficultas seqūt sunt eligibiliora. Scōm dictū. illa res que ē difficiliōris acqsitionis an teq̃ acquirat: ē minus eligibilis. patet sicut p̄cedens. Tertiū dictū. res acquisita que cū maiori difficultate fuit acquisita ceteris paribus est magis eligibilis q̃ ad cōseruationem Ita q̃ eligibili⁹ est ipsum conseruare q̃ aliā ceteris parib⁹. Rō est. q̃ talis res nō ita de facili acquirit sicut alia. Rationes aū oppositum soluunt ex primo notabili:

Queritur secundo. vtrum illud quod ē additū alteri fatiēs ipsum magis tale sit magis tale. Et videt q̃ non. q̃ sol facit terram magis calidā q̃ lignū: 2 tm̄ sol nō est magis calid⁹ q̃ lignū g̃ 2c. Scōo sic. Paruus ignis cui approximat calefactibile facit ipsum magis calidū q̃ magn⁹ ignis cui non ita calefactibile approximat: 2 tm̄ paru⁹ ignis nō est magis calidus q̃ magn⁹ g̃ 2c. Tertio sic. Albedo maior apposita alicui subiecto facit ipsum magis albū q̃ minor albedo: 2 tm̄ maior albedo nō est magis alba: cū idē de se ipso nō predicet denoiatiue. In oppositum est are^leo.

Sciendū primo. q̃ in septimo capitulo dat pbs sex ꝓsiderationes de bono cōpato penes virtutē: 2 fm hoc sunt sex cōclusiones. Prima ē hec. Eor̃ que sūt eiusdē speciei illud q̃d habet propriaz virtutem ē magis eligendū: eo q̃ nō habet: 2 vtrisq̃ habentib⁹ propriā virtutē illud ē magis eligendū q̃d maiorem hz virtutē. Scōa cōclusio. Illud q̃d additū alicui facit ipsum bonū magis est eligendū q̃ illud q̃d sibi additū nō facit ipsum bonū. Et si ambo fatiat illud est magis eligendū q̃ facit ipsum magis bonū. patet per sile. q̃ illud est calidi⁹ q̃d calefacit q̃ illud quod nō calefacit 2 ambob⁹ calefatientibus illud q̃d magis calefacit ē calidi⁹. Tertia cōclusio. Illud q̃d facit principali⁹ esse bonū magis ē eligendū q̃ illud q̃d facit minus principale. vt virt⁹ que facit aiam bonam magis ē eligenda q̃ sanitas q̃ facit corp⁹ bonū. Quarta cōclusio. Inspitiēdo in casib⁹ 2 vsib⁹ actib⁹ 2 operib⁹. q̃ si hoc fit magis eligendū tūc casus vsus 2 opatio eius magis debet eligi q̃ casus vsus 2 opatio alteri⁹. vt si illud q̃d iuste fit fit magis eligēdū q̃ illud q̃d fortiter fit: tunc iustitia ē magis eligēda q̃ fortitudo Sil̃r autem 2 in alijs. Quinta cōclusio. Si aliquid additū alteri fatiat ipsum magis bonū: 2 aliud additū sibi fatiat ipsum minus bonū. illud q̃d magis facit bonū: illud ē magis eligendū. Sexta ꝓclusio. Illud ē magis eligendū cui⁹ superabundātia ē magis eligenda. vt amicitia ē magis eligenda pecunijs. superabundātia amicitie ē magis eligēda q̃ superabundātia pecuniarū.

Sciendū secūdo. q̃ in octauo capitulo in octo ꝓclusionib⁹ tāgit octo cōsideratōes de bono cōpato penes appositōes

oblationem. Prima est. si aliquid appositum alteri faciat totū aggregatū magis eligēduꝫ: et aliud eidē additū faciat totū aggregatum minꝰ eligendū: tunc ꝑmū est magis eligēdū. Et ſdit ꝙ hec ꝓsideratio. non habet veritatē quādo vnū illorū q̄ adduntur est instrumentuꝫ illius cui fit additio et alterū nō. licet cui falx fit magis eligenda q̄ serra: tamen serra socia ta cū arte fabrāū magis est eligēda q̄ falx socum arte fabricatoria. Scēa cōclusio. illud est magis eligēdum quo remoto ab aliquo illud a quo remouet remanet minꝰ bonum. Tertia cōclusio. illud est magis eligendū qō est eligendum ꝓpter se quam illud qō est eligendū ꝓpter gloriā. vt sanitas est magis eligenda q̄ decor. Dicit enim illud esse ad gloriam qō nullo ꝓsciente nō festinaret inesse. Quarta conclusio. illud qō eligit ꝓpter se et ꝓpter gloriam simul est magis eligenduꝫ q̄ illud qō eligitur ꝓpter gloriā tantū. Quinta conclusio. si aliq̄ duo sint eligenda ꝓpter se et ꝓpter gloriam: illud qō est honorabilibus est magis eligēdū. Sexta ꝓclusio. illud qō est ad omnia vel ad plʼa vtile est magis eligēdum. Septima ꝓclusio. qō est ꝓpter meliꝰ magis est eligendū. vt illud qō est ꝓpter virtutem est magis eligendū q̄ illud qō est ꝓpter delectatōeꝫ. et sicꝫ illud est magis fugiendum qō est maioris boni ꝑpedimētuꝫ. vt egritudo est magis fugiēda fe ditate. i. turpitudie qꝫ egritudo ē impeditiua studiositatis virtutis et voluptatis: Octaua ꝓclusio. illud est magis eligendū qō semp est eligēdū q̄ illud qō quandoqꝫ est eligendū et quādoqꝫ fugiendū

Sciendū tertio ꝙ nonū capitulū cōtinet duas ptes.

Jn ꝑmo determinat ō bono ꝓtracto et nō ꝓpato: ponēdo duas cōsideratōes factas in duabꝰ ꝓclusionibꝰ. Pria ē hec. si illud qō est magis vtile sit magis eligendū: etiā vtile est eligendū. et si honorabilius sit magis eligēdū: etiā honorabile est eligendū. Scēa ꝓclusio. illud qō naturalit est bonū ē eligendū. Jn scēa pte in septē ꝓclusionibus tangit septē ꝓsideratōes de bono ꝓpato et nō ꝓtracto. Prima ē hec. qō est naturaliter tale est magis tale q̄ illud quod non est naturalit tale. Scēa illud qō facit aliud tale est magis tale q̄ aliud qō non facit ipm tale. et si vtraqꝫ faciat talia. illud qō magis facit ē magis tale. Tertia si aliq̄ duo ꝓpantur ad aliquod tertiū et vnū sit magis tʼle q̄ illud tertiū: et aliud sit minꝰ tale: tunc ꝑmū est magis tale vtroqꝫ eorꝫ. Quarta. si aliqō additū alteri faciat totū magis tale et aliud eidē additum facit totum minꝰ tale: tūc ꝑmū est magis tale. Quinta illud quo ab alio remoto facit ipsum minꝰ tale. ipm est magis tale: Sexta. illa que sunt impmixtiora suis cōtrarijs sunt magis talia. vt illud est albius qō est nigro impmixtiꝰ Septima illud cui magis ꝓuenit dio ipsum ē magis tale: vt si dio albi sit color disgregatiꝰ visus. illud est albius qō est magis color disgregatiꝰ visus.

Conclusio responsalis si aliquid apopsinū alteri faciat ipm magis tale tūc illud erit magis tale.

Et debet hec ꝓclusio intelligi in causis efficientibꝰ vniuocis q̄ scilicet suscipiunt denominatōeꝫ effectus sui. debet etiam intelligi in causis naturalibꝰ et nō voluntarijs. Ad eandē etiā faciūt cōditōes ꝑus enumerate i secunda parte secundi libri q̄stionis vltime.

Dubitatur primo vtrū proplema pticulare sit eiusdem locis dialeticis terminandū sic ꝓpleuma vl'e.

Pro dubio supponitur ꝙ arestoteles i scō tractatu docꝫ terminare ꝓpleuma pticulare. Et ꝓtinet duo capitula. Jn ꝑmo intendit sex conclusiōes fm ꝙ sunt sex considerationes. Prima est hec. ꝓpleuma pticulare est eodē modō terminendū sicut vl'e Nā interimētes ꝓstituentes siue cōstruentes vl'e interimūt et ꝓstruūt pticulare. vt si ꝓbetur ꝙ omni inest: etiā ꝓbatū est ꝙ alicui inest. Et si fuerit ꝓbatū ꝙ nulli inest etiaꝫ erit ꝓbatum ꝙ alicui non inest. Scēa ꝓclusio ad terminandū ꝓpleuma pticulare inspiciendum est ad locum ab oppositis: a ꝓiugatis: ꝛ a casibus. Patet exemplo. ꝑmo in oppositis contrarie. nā sicut sequit si oīs voluptas ē bona: ꝙ omnis tristitia ē mala. ita sequit: si aliqua voluptas sit bona: ꝙ aliq̄ tristitia sit mala Scēo patet de ꝑuatiuis. vt si aliqs sensꝰ nō ē potentia: q̄dam insensibilitas non ē impotentia. Tertio patet de relatis. vt si q̄ttam oppiatum sit disciplinatum: q̄dam opinio erit disciplina. Quarto patꝫ de ꝓdictorijs. vt si q̄ttā iniustum sit malū: q̄ttam iustū erit bonū. Quinto patet de casibꝰ. vt si iniustū sit malū: quod iuste fit bene fit. et si q̄ttam delectabile sit fugiendum: sequit ꝙ q̄dam delectatio erit fugienda: ꝑ locum a coniugatis. Et etiam ꝑ eiusdem locuꝫ sequit ꝙ si aliquod delectabile sit ꝓficiens: q̄daꝫ delectatio est bona. Tertia conclusio. ad terminandū ꝓpleuma pticulare inspiciendū in generationibus et generatiuis et similit in corruptōibꝰ et corruptiuis. Patꝫ

tribus exemplis. Primū exemplū. q̄ si aliq̄d corruptiuū delectationis ⁊ discipline sit bonū q̄dam delectatio et disciplina erit mala. Secundum exemplū. si q̄dam corruptio discipline sit bona vel eius generatio sit mala: q̄dam disciplina erit mala. Tertiū exemplū. si obliuisci feda id est turpia q̄ aliquis agit sit bonū vel ea reminisci sit malū: tūc scire illa erit malum. Quarta conclusio. ad terminandū ꝓpleumata ꝑticularia inspiciendū est ad locos a maiori: a minori: et a simili. Et sb̄dit differētiam inter istos locos. quia locus a maiori solum tenet destructiue. vt si disciplina videat̄ magis bonum q̄ꝫ voluptas: tūc si aliq̄ disciplina non sit bona: etiā aliqua voluptas nō erit bona. Sed locus a minori tenet ꝯstructiue. vt si voluptas videat̄ minus bona q̄ꝫ disciplina: tunc si voluptas sit bona: etiaꝫ disciplina erit bona. Sꝫ locus a simili tenet tā ꝯstructiue q̄ꝫ destructiue. vt si q̄dam potestas sit bona. q̄dā disciplīa erit bona. Et si nulla potestas sit bona: nulla disciplina erit bona. et hoc si potestas et disciplina sint bona. Quinta conclusio. si illud quod videtur maxime inesse nō insit: tunc nihil inerit. vt si prudentia non insit: tunc nulla alia disciplina erit bona. Sexta ad terminandum ꝓpleuma particulare inspiciendum est ad locū ex ypothesi. quia si fuerit concessum sic esse vel non eē in omnibus sicut est in vno: tunc si fuerit ꝓbatum de vno: etiā ꝓbatum est de omnibus. vt si fuerit ꝯcessum q̄ si anima hominis sit īmortalis q̄ oēs alie erūt īmortales: tunc si ꝓbauerim⁹ animā hominis eē īmortalem: simul ꝓbauerim⁹ omnes alias esse īmortales.

Dubitatur secūdo quot modis ꝯstruuntur et destruuntur ꝓpleumata indefinita.

Pro solutōe supponit̄ q̄ in scd̄o capitulo docꝫ terminare ꝓpleuma indefinitū. Et ꝯtinet tres ꝑtes. In p̄ma intendit vnā conclusionem: q̄ est hec. Propleuma indefinitū destruit̄ vno modo: sꝫ construit̄ duobus modis vt iliud ꝓpleuma voluptas est bonū: destruitur ꝑ istam: nulla voluptas est bonum: et cōstruitur ꝑ istas duas. omnis voluptas est bonum: et q̄dam voluptas est bonū. In secūda ꝑte docet destruere ꝓpleumata sumpta cū determinatione: ponendo talem conclusiōeꝫ. Propleumata indefinita sumpta cū determinatione duplicit̄ destruuntur. patꝫ trib⁹ exemplis. Primū est. si ponatur ista copulatiua. aliqua voluptas est bonū: et aliq̄ voluptas non est bonum: potest destrui ꝑ istā: omnis voluptas est bonum: et ꝑ istam nulla voluptas est bonum. Scd̄m si ponatur ista ꝓpositio indefinita exclusiua tantum vna voluptas ē bonū: potest destrui triplicit̄. vel q̄ omnis voluptas est bonum: vel q̄ nulla voluptas est bonū: vl' q̄ pl'es voluptates sūt bone. Tertiū exemplū si positum sit q̄ sola prudentia est scientia virtutum potest destrui q̄druplicit̄. vel q̄ omnis virtus est scientia. vel q̄ nulla virtus est scīa: vel q̄ alia virtus vt iustitia est scientia: vel q̄ ipsa prudentia nō est scīa.

Dubitatur tertio: q̄d est vtile ad terminādū ꝓpleuma ꝑticulare.

Pro solutōe supponit̄ q̄ in tertia ꝑte huius capituli ostendit ares. ad q̄ debem⁹ aspicere ad terminandum ꝓpleumata ꝑticularia. Et intēdit tres conclusiones. Prima est hec. ad terminandum ꝓpleumata ꝑticularia vtile est aspicere ad singularia. q̄ si nulli singulariū insit destruendum est ꝓpleuma. si vero insit alicui cōstruenqū est ꝓpleuma. Scd̄a conclusio. inspiciendum est ad genera et spēs diuidendo ea vsqꝫ ad indiuidua: et tūc si p̄dicatū insit oī vel plurib⁹ ꝯstruendum est ꝓpleuma: vel dāda est instantia. Tertia conclusio. ad terminandum ꝓpleumata particularia cōtradictoria inspiciendum est ad speties p̄dicati accidētalis. vt si quis dicat q̄ tempus non mouetur videndum est ad oēs speties motus: et si nulla insit tempori: manifnstū est q̄ tempus nō mouet̄. Sl'r si volum⁹ ꝓbare q̄ anima nō est numerus oportꝫ diuidere numerū. nā omnis numerus aut ē abundans aut ꝑfectus. ideo si anima nō sit numer⁹ abundans neqꝫ ꝑfectus non erit numerus. Rationes ante oppositū soluuntur ex specificatione ꝯclusionis.)

Finis tertij thopicoꝝ.

Ꝑca quartum thopicorũ quẃ ritur primo vtruꝫ quittitas

generis sit aquittitate differentie realiꝑ distincta. Et videtur ꝙ sic qꝛ impossiqile ē idem realiter cē ꝑncipiũ realis ꝓuenientie et differentie. sꝫ qttitas generis est ꝑncipium relis ꝓuenientie spetierũ eius: et qttitas differentie est ꝑncipium realis differentie illaꝝ spetieruꝫ. q̃ qttitas generis et dr̃e sunt realiꝑ distincte: Scdo sic genus et dr̃a sumunꝑ a diuersis rebus. q̃ distinguunꝑ realiꝑ. añs patet. qꝛ genꝰ sumiꝑ a materia: dr̃a vero sumiꝑ a forma. Tertio sic. genus nõ predicaꝑ de differẽtia. q̃ ab invicẽ realiꝑ distinguunꝑ. añs patꝫ pcz. p. in tertu dicẽtẽ ꝙ neqꝫ genus de dr̃a neqꝫ differentia de genere predicabiꝑ. In oppositus arguiꝑ qttitas generis nõ est realiꝑ distincta a qttitate spetiei: nec etiã qttitas dr̃e. q̃ ab invicem nõ distinguunꝑ realiꝑ qttitas generis et differentie. añs ptꝫ quia qttitas generis et etiam dr̃e ꝑdicantur p se ꝑmo de ipa spẽ.

Sciendũ primo qꝛ pro declaratione q̃siti est vna opinio q̃ ponit tria dicta.

Primũ dictũ. in rebus simplicibus abstractis scilicꝫ a materia est tantũ vna cõpositio: q̃ est ꝓpositio ex esse et cẽna. in rebus vero materialibus est duꝫ ꝓpositio real'. Una est ꝓpositio ipsius esse cum essentia. Alia est ꝓpositio materie cũ forma. Scdm dictum. omne in ꝑdicamento reponibile. habet eẽntiã realiter distictam ab esse. Tertiuꝫ dictũ. eadẽ essentia ꝑscise importatur p modũ generis differẽtie ꝛ spetici: licꝫ tamen illa noia sumenꝑ a diuersis ꝓprietatibꝰ realibꝰ. qõ declaraꝑ Nam in rebus simplicibꝰ ē vna eẽna p modũ ipotentionalis respectu ipius cē: ideo ab essentia sumitur nomẽ generis. qõ est potẽtionale respectu differentie: tamen illud nomẽ adeq̃te significat totũ cõpositũ ex essentia et esse. adhuc inuenit intalibus ipm esse qõ se habet p modũ actualis respectu eẽntie ꝛ ab eo sumiꝑ nomẽ dr̃e: ffis tm adeq̃te totũ ꝓpositũ: ꝛ ab vno qꝫ sil' supto videlicꝫ a ꝓ ꝰ ex eẽntia et esse sumiꝑ nomẽ spẽi. Sꝫ in qttitatibꝰ ꝓ ꝰ ex materia ꝛ forma. Aliꝑ sumũꝑ genꝰ et dr̃a. nã a materia q̃ se habꝫ p modũ ꝑonalis in ordine ad formã sumiꝑ nomẽ generis: qõ adeq̃te ꝑ ꝛ totũ ꝓpositũ ex materia ꝛ forma: ꝛ ab ipa forma q̃ se hꝫ p modũ actualis respectu materie suiꝑ nomẽ dr̃e. q̃ etiã ꝑ ꝛ totũ ꝓpositus. et a forma totiꝰ q̃ resultat ex vnione forme ꝑtis cũ materia sumitur nomẽ spẽi. Alia ē opio q̃ poit duo dicta. Prim qttitas generis nõ distinguiꝑ realiꝑ a qttitate dr̃e. qꝛ si sic tũc genꝰ ve negareꝑ de dr̃a: Scdm dictũ. qttitas generis ꝛ qttitas dr̃e distinguũꝑ ex natura rei. qꝛ illa distiguunꝑ ex natura rei de qbꝰ verificaꝑ p ꝛ ꝗdicto ria: q̃ꝫ alterũ ē reale: Sꝫ genꝰ et dr̃a sunt hmõi vt ꝓbat ꝑma rõ añ oppositũ q̃ ꝓc.

Sciendus secũdo qꝛ quartus

liber thopicoꝝ inq̃ determiat aref. de ꝓpleumate generis diuidiꝑ i tres tractatꝰ. In ꝑmo determiat de genere ꝓpato ad spẽs vl' dr̃as ꝛ nõ ꝓtracto. Et ꝓtiet sex capitula. in ꝑmo docꝫ terminare ꝓpleuma generis penes ß qõ ē ꝑdicari in qd. ꝛ ꝓtinet sex ꝓclusiões. Quaꝝ ꝑma tãgit intẽtũ. ꝛ ē hec. post ea q̃ dicta sũt nũc dicẽdũ ē ó genere ꝛ ꝓprio: qꝛ sũt eleñta dionũ Alie quiqꝫ ꝓclões tãgũt quiqꝫ ꝓsideratões. q̃rũ ꝑma ē hec. si aliqd assignet eē gñꝰ alicuiꝰ: vidẽdũ ē si insit oibꝰ ꝓtentis sb i ꝰ: ꝛ si de aliq̃ nõ vc ꝑdicet destruẽdũ ē ꝓpleuma. vt si bonũ ponat eē gñꝰ voluptatis: vidẽduꝫ ē si aliq̃ voluptas nõ sit bõ: ꝛ si sic: tũc bo ᵐ nõ erit genus voluptatis. Scda si ponat aliqd eē gñꝰ: vidẽdũ ē si ꝑdicet de eo in eo qõ qd ē: ꝛ si nõ destruẽdũ ē ꝓpleuma. vt albũ i qd nõ ꝑdicat de niue: qꝛ nõ ꝑ ꝛ qd ipiꝰ niuis: sꝫ potiꝰ ꝑ ꝛ q̃le qd. Sl' mo ᵗᵉ nõ ꝑdicat in qd de aia. Mo ᵗᵉ enim nõ ꝑ ꝛ qd: sꝫ ꝑ ꝛ qd fatiẽs aut patiẽs. iõ mobile nõ ē gñꝰ aie. Tertia si aliqd assignet ꝓ genere: vidẽdũ est an sibi insit dio accñtis: et si sic destrẽdũ ē ꝓpleuma. vt albo respectu niuis: ꝛ mouere seipsũ respectu aie ꝓuenit dio accñtis. qꝛ vtrũqꝫ ꝓtingit eidẽ ineē ꝛ nõ ineē mõ accñs ē qõ ꝓtingit eidẽ ineē et nõ ineē. Quarta si aliqd assignet genꝰ alicuiꝰ spetiei: vidẽdũ ē an ipm ꝛ illa spẽs sint in eodẽ ꝑ ꝛ: et si nõ: mala ē assignatio. vt si genꝰ sit q̃le: sic albũ: ꝛ spẽs assignata sit sba: sic nix vel cignꝰ tũc albũ nõ erit gñꝰ niuis neqꝫ cigni. Sl' disciplia ē ad aliqd: bonũ vero ꝛ pulcrũ est q̃le:

ſō bo^m z plurū nō ſūt gen^o diſciplie. nā eo^r q̄ ſūt ad aliqd: genera ſūt ad aliqd: vt ml'ti^k est gen^o duplicis: z vtrūq; ē ad aliqd: Ex q̄ infert correlarie q̄ vl'z gen^o z ſpēs dēt cōtineri ſb eodē p̄n^to. vt ſi gen^o et ſba: ſpēs debz eē ſba. Si vo gen^o fuerit q̄le ſpēs debet eē q̄lis Quita ſi aliqd aſſignet ,p genere alicui^o ſpēi: videdū ē an ipm pticipet illā ſpēm:et ſi ſic deſtruēdū eſt ,ppleuma. q̄z pticipare ē rōez pticipātis ſuſcipe. mō ſpēs ſuſcipit ratōz generis et nō ecōtra. vt ſi vnū vel ens ponat eē gen^o aliqd: tūc ꝓringeret gen^o pticl'are ſpēm. nam de omnib^o q̄ ſūt: ens et vnū p̄dicāt: quare et eorum ratio.

Sciendum tertio q̄ ſecundū

capitulū in q̄ docz terminare ,ppleuma generiſ inſpiciēdo ad ſpēz ꝓtinet quiqz ꝓcluſiōes fm quiqz ꝓſideratōes. Prima ſi aliqd aſſignetur ,p genere alic^o ſpēi: videdū ē ſi talis ſpēs p̄dicet de aliq̄ de q̄ nō p̄dicat gn̄^o: z ſi ſic deſtruendū ē ,ppleuma. vt ens z ſcibile nō ſūt gen^o opiabilis. q̄z opiabile p̄dicat de ñ ente: ml'ta enī nō entia opinabilia ſūt. ſz ens z ſcibile nō p̄dicāt de nō ente. ſō ens et ſcibile nō ſūt gen^o opiabilis. Scōa ſi aliqd aſſignet alicui ineē vt gen^o: et nō ſit ſpēs ime^ta videdū ē ſi pticipet rōez alicui^o ſpēzū illi^o generis: z ſi nō: deſtruēdū ē ,ppleuma. nā impoſſibile ē gen^o pticl'are q̄d nulla ſpērū pticipat. vt ſi mot^o ponat gen^o voluptatis: videdū ē.an voluptas pticipet corruptōez vl'alterātōez vl'aliq̄z ſpēm mot^o: z ſi nō: tūc mot^o nō erit gen^o voluptatis. Nā idiuidua pticipāt ſpēz et gen^o. vt aliquis bō pticipat gen^o et ſpēm. Tertia ſi gen^o aſſignatū p̄dicet de pautiorib^o q̄z ſpēs deſtruendū ē ,ppleuma·vt opiabile p̄dicat de pl'ib^o q̄z ens. nā ens z nō ens ſūt opiabilia. ſō opiabile nō ē ſpēs entis. ſemp enī gen^o de pl'ibuſ q̄z ſpēs p̄dicat.Quarta ſi gn̄^o aſſignatū z ſpecies p̄dicet de q̄lib^o deſtruēdū ē ,ppleuma. vt ens z vnū z oia trāſcēdētia ꝓuertūt.oia enī ſūt ens z vnū. ſō ens nō ē gen^o vni^o nec econtra. Sl'z p̄ ^m z p̄n ^m ꝓuertūt. q̄z oē p̄n ^m ē p̄^m. z oē p̄ ^m ē p̄n ^m: ſō neutrū ē gen^o alteri^o.q̄z ſp gen^o p̄dicat de pl'ib^o q̄z ſpēs z dīa. Quinta. ſi aliqd aſſignet gn̄^o alicui^o z illud habeat gen^o q̄d nō ꝓtineat ſb genere aſſignato deſtruendū ē ,ppleuma: vt ſi aliqs ponēs lineas inſecabiles generi ſb B genere q̄d ē indiuiſibile mala ē aſſignatio. q̄z alie linee recte eiuſdem ſpēi cū lineis iſecabilib^o ſūt diuiſibiles: z ꝓtinet ſb B genere q̄d ē diuiſibile:q̄d nō cōtinet ſb B genere q̄d ē indiuiſibile. Indrntes enim ſibijnuicē ſunt fm ſpetiē recte linee oēs.

Conclusio responsalis.qtitatis generis ſi diſtinguit realit a qtitate dre.

Cōcluſio ſatis ptz p rōez p^o oppoſitū factā.

Dubitatur primo vtrum ſit

poſſibile eandē ſpēz poni ſb diuerſis generibus nō ſbalternatim poſitis. Pro dubio ſupponit q̄ in 3° capitulo determinat aref. de ,ppleumate generis iſpicie^o ad aliud gn̄^o extraneū. et ꝓtinet quiqz ꝓſideratōes factas inquiqz ꝓcluſionib^o. Pria ſi alicui ſpēi aſſignent duo genera ñ ſb alternati poſita deſtruēdū ē ,ppleuma. Iō iuſtitia nō ē ſpēs ēutis z ſcie. q̄z n^e ēutus ꝓtinet ſb ſcia: nec ſcia ſb veri^re. Et ſbdit inſtātiā. q̄z prudētia ē ſpēs veritatis et ſcie. z tñ neutrū ꝓtinet ſb alio. Soluit iſtātiā dicēs q̄ nō ꝓcedit ab oib^o prudētiā eē ſciē tiā: z ſi aliqs admittat prudētiā eē ſciaz:tūc dz q̄ ſufficit alterū ſb altero ꝓtineri. vl'q̄ ambo ꝓtineāt ſb eodē tertio. ſiē ēutus et ſcia ꝓtinent ſb eodē genere q̄d ē habit^o z diſpoſitō. Secūda ꝓ^o ſi aliqd aſſignet tanq̄z gn̄^o alicuius ſpēi:videdū ē ſi tl'e aſſignatū z q̄libz ſuū ſuperius p̄dicet de ſpē in eo q̄d q̄d ē z ſi ſic: cōſtruēdū ē. Si vo aliqd ſupioz vl'ipm aſſignatum nō p̄dicet ingd deſtruēdū ē ,ppleuma. Tertia ꝓ^o.ſi aſſignatū ,p genere vl'aliqd ſuorū ſupioz pticipz ſpēm:deſtruēdū ē ,ppleuma nullū enī ſupioz pticipat illud q̄d ē inferi^o. Quarta ſi aliqd aſſignet ,p genere: videdū ē ſi aliqd ſupioz illi^o generis p̄dicet in qd d ſpē aſſignata: z ſi ſic cōſtruēdū ē ,pplcuma. q̄z ſi vnū ſupioz de aliq̄ p̄dicet in eo q̄d q̄d ē: etiā oia ſupioza et inferioza ſi p̄dicēt de illo p̄dicabunt in qd. Et ſbdit q̄ ſi dubitem^o vtrū gen^o aſſignatū ſit gen^o alicui^o ſpēi: nō ſufficit oſtēdere q̄d aliqd ſupiozū p̄dicet de illa ſpē i qd q̄z illa ſpēs pt ꝓtineri ſb aliq̄ inferioze illi^o ſupiozis. Quita ꝓcluſio. ſi videm^o gen^o aſſignatū eē gen^o: p̄mo videdū ē ſi aliqd ſupioz p̄dicet in qd de ſpē generis aſſignati: p^o ea videdū ē ſi illa ſpēs ꝓtineat ſb aliq̄ inferiori alicui^o ſupiozis: et ſi nō: tūc aſſignatū ,p genere nō erit gen^o.vt ſi latio aſſignet ,p genere ambulatiōis: nō ſufficit oſtēdere q̄ mot^o p̄dicet de ambulatiōe in qd: ſz cū B oportet videre ſi ambulatio ꝓtineat ſb aliq̄ alia ſpē mot^o: et ſi nō tunc latio erit genus ambulatōis.

Dubitatur ſecūdo vtruz ne/

ceſſe ſit oia ſupioza alicui^o generis p̄dicari in eo q̄d q̄d ē de q̄libz ſpē illi^o generis. Pro dubio ſupponit q̄ aref. in q̄rto capitulo determiat de genere ꝓpato ad ſua ſupioza. Et intēdit tres ꝓcluſiōes. Quaz p̄ma ē b^e. ſi aliquid

assignet ꝑ genere alicui⁹ spēi: videndū est an ipm vl'aliqd suoꝝ supioꝝ pdicet in qd de spē assignata: ⁊ si ipm gen⁹ vl'aliqd suoꝝ supioꝝ nō pdicet i qd de spē: destruendū ē ꝑ pleuma Scda 2°. si aliqd assignet ꝑ genere alicuius spēi: videndū ē an tle gen⁹ cū sua spē pdicet d oib⁹ suis idiuiduis inqd: ⁊ si sic destruendū ē ꝑ pleuma. Et addit q gn⁹ ñ debꝫ eē sb sua spē sꝫ magis eꝫ spēs debꝫ eē sb genere. Tertia 2°. si aliqd assignet ꝑ genere alicui⁹ spēi: videndū ē si rō illi⁹ gnis pdicet de ipa spē ⁊ d oibus idiuiduis pticipantib⁹ i ⁱⁿ spēs. ⁊ si sic destruendū ē ꝑ pleuma. Si d dissonat ī aliq: destruendū est ꝑ pleuma.

Dubitatur tertio vtrū necesse sit gen⁹ sp p̄ ʳᵉ de suis spēb⁹. ꝑ dubio supponit q in B 5 ᵗᵒ ca ˡᵒ poit aref. nouē ꝓsidera tōes ꝓpando gn⁹ ad dra: Et fm B erūt nouē ꝓdicēs in B ca ˡᵒ. Quaꝝ p ᵃ ē b ᶜ. si dra assignet ꝑ genere: mala est assignatio. vt imōrle nō ē gen⁹ dei. qd ptz. qꝛ dra nulli⁹ ē gen⁹. sꝫ imortale ē dra. g ñ ē gn⁹ dei. A ᵒᶻ ptz. qꝛ nl'a dra f ᵗ qd: sꝫ magis qle. B ᵒᶻ ptz. qꝛ imortale ē dra aialis. Dicim⁹ eni aialiū alia sūt mortalia: alia sūt imortalia. Scda. si dra assignet ꝑ spē ipi⁹ generis mala ē assignatio vt abūdās ē dra numeri. iō nō ē spēs numeri. qꝛ dra nō pticipat gn⁹. sꝫ si ipa poneret vt spēs: tūc ipa pticiparet gen⁹. g dra ñ ē spēs. Tertia. si spēs assignet eē gen⁹ sui gnis mala ē assignatio. vt si ꝓtinuitas assignet ꝑ genere cōtiguitatis mlte assignatū ē. qꝛ nō oē ꝓtiguū ē ꝓtinuū: sꝫ oē ꝓtinuū ē ꝓtiguū. Sl'z tpātia nō ē gen⁹ mixture. qꝛ nō oīs mixtura ē tpantia. qꝛ mixtura siccoꝝ ñ ē tpātia. Sl'z latio nō ē gen⁹ loci mutatōis. qꝛ nō oīs loci mutatio ē latio. Nā ambulatio nō vi ² latio eē ⁊ iō qꝛ sol⁹ mot⁹ local violēt⁹ ꝓprie d latio. Quarta si dra assignet ꝑ spē mala ē assignatio. vt imortale nō ē spēs dei: eo q acci ʳᵉᵗ spēs dici de plib⁹ q̄ dra. sꝫ dra semp de eqlib⁹ aut plib⁹ q̄ spēs pdicat. Quīta si dra assignet ꝑ gnere sui gneris mala ē assignatio. vt color nō ē spēs ꝓgregati: n ᵉ numer⁹ ē spēs iparis. Si gen⁹ assignet vt differēcia: mala ē assig ° iō mixtura nō ē genus tpantie: nec loci mutatio ē gn⁹ latōis eo q genus sp pdicat de plib⁹ q̄ dra. Septia. si nl'la dra generis assignati pdicet de spē illi⁹ gneris ipm nō erit gen⁹ ipi⁹ spēi. vt de aia nō pdicat abūdās neqꝫ pfectū: iō numer⁹ nō ē gn⁹ aie. Octaua. si spēs assignata sit pus natura q̄ gen⁹: vl'possit iterimere gn⁹: mala ē assignatio. qꝛ magis vi ² ꝓriū eē. Ui ² eni gen⁹ eē pus natura suis spēb⁹: et eas iterimere. Nona si gen⁹ assignatū vl'ei⁹ dra possit nō incē spēi mala ē assignatio. vt moueri nō ē gn⁹ aie nec ym et fl'm sūt gen⁹ opiniōs. vi ² eni gn⁹ et dra seq spēs: et semp pdicari de ipa q̄ diu sit species.

Ad rationes ante oppositus

dicit q bene ꝑbāt gen⁹ ⁊ dras aliqlit distīgui ex natura rei: sꝫ nō ꝑbant gen⁹ et dras distingui realit.

Queritur secūdo vtrū gen⁹ sit vᵐ a pte rei. Et vi² q nō qꝛ nihil qd eēntalit pdicat de multis distinctis ē vnū a pte rei. sed gen⁹ ē hmōi g. A ᵒᶻ ptz qꝛ nihil habꝫ vnitatē sibi ꝑpriā ita q fm illā vnitatē sit natū actu pdicari de plib⁹. q̄ qlibet sit ipm nisi ab intellectu: g nihil qd actu eēntialit ē p ˡᶜ de plibus hꝫ vnitatē ex natura rei. Scdo ᶜ si forma generis a pte rei essꝫ vna: vl'illa essꝫ eadē cū oib⁹ spēb⁹ vl'nō. si sic: g nō erit vna sꝫ plēs: sic ⁊ ipe spēs sūt plēs. Si autē sit diuersa: vl' g erit diuersa genere spē vl'nūero. nullū istorū est p9 ˡᵉ. g nō est p9 ˡᶜ gn⁹ dicerevnū a pte rei. Tertio sic oīs forma vna dat esse sim ᶠ. g si forma generis eēt vna distincta a formis spetiez seqrek q daret esse distictū ab esse specifico: ⁊ sic oē ens essꝫ plura entia. In oppositū arᵍ ² vnitas scie potētiect passiōis realis arguit vnitatē obiecti ⁊ sbiecti realis. sꝫ aliq̄ est scia et etiā aliq̄ potētia q̄ bñt ꝑ obiecto gen⁹: sicut arismetrica p̄o obiecto habet B genus qd est numer⁹: ⁊ B gen⁹ qd ē color. est obiectū vis⁹ g sic scia ꝓpotētia bñt vnitatē realē: ita etiā obiectū debet habere vnitatem realem.

Sciendū primo qꝛ p̄o intellectu q̄siti est vna opio. q̄ poit tria dicta. Prim q gen⁹ est vnū vni ᵗᵉ ꝓcept⁹. Scdm q gen⁹ est vnū vni ᵗᵉ rōis rei rōtinaˡᶜᵒ se tenētis ex pte obiecti: nō autē d vnū vni ᵗᵉ rōis rōtinātis se tenētis ex pte intellect⁹. Nā a pte rei in q̄libet spē cōrñdet vna rō vl'vnū apparēs cōie in q̄ apparēti est ipositū nomē generis. vt in oib⁹ spetieb⁹ aial'repit i ° apparēs cōie qd ē sentire a quo ipositū est nomē generis. Tertiū dictū. nomē generis de pmario f ᵗᵒ nō f ᵗ multas spēs: sꝫ f ᵗ eēntiā ꝓpositā ex materia et forma: l'ex esse ⁊ eēntia: q tñ essentia nō ē vna sꝫ realit est plēs spēs. Alia est opinio q poit vnū dictū: scꝫ q qlibꝫ gen⁹ f ᵗ vnā qtitatem realē: ita q sic est vna qtitas q nō plēs qtitates: licꝫ tñ sit plurifica ˡᵒ et pticipabilis a pluribus suppositis. vt al' f ᵗ vnā qtitatē scꝫ aialitatez distinctā ex natura rei ꝗ oēs qtitates tā inferiores. q̄ supiores: q tō sine sui diuisione reperit in q̄libet indiuiduo ⁊ in q̄libet spē.

Sciendus secundo q̃ in hoc 6to capitlo poit aref. quinqz ꝓsideratiões de genere ispicien° ad equocatões z methapho zam. Pria si aliqd assignet ꝑ genere videdũ est an illa speties pticipz ꝓriũ gnis assigti: z si sic ml'a ē assigtio. qz alias idē sit ꝓria ptici bet. Scda si aliqd assignet ꝑ genere alicui° spēi ꝓmuicātis in aliq̃ i q̃ nullũ ꝓtcũ sb i genere pt ꝓmuicare mala ē assignatio. vt numer° nō ē gn° aīe. qz aia ē ꝑn m vite: z ei iest viuere: f nl'li spērũ numeroz iest viuere. Tertia si gn° equoce pdicet de spē assignata: mala ē assignatio. qz gn° z spēs sūt vni ta. Quarta si alt qd assignet ꝑ genere alicui° spēi: videdũ est si illi° generis possit eē alia spēs: z si ñ: mala est assignatio: qm̃ ois generis spēs sūt pl'es. Quita si illud qd trāslātric pdicat de aliq̃ assignet eē gen° ei°: mala ē assignatio. vt ꝓsonātia nō ꝓprie pdicat d tpātia: sz solū trāslātric. ois eni ꝓsonā a ꝓprie dicta ē in sonis: iō ꝓsonantia nō est gen° tpantie.

Sciendum tertio q̃ secund° tractat° in q̃ determiat de genere ꝓtracto z nō ꝓpato ꝓtier q̃tuoz ca la. In p determiat de genere ꝓtracto ad ꝓria: ponē ° sex ꝓsideratões. Pria si aliqd assignet ꝑ gnere alicui° spēi videdũ est si spēs habeat ꝓriũ: nō autē gen°: z tūc si ꝓriũ spēi sit in eodē gnere cū ipa spē: bona ē assignatio. qz ꝓria dnt eē in eodē genere Sz si vtriqz sit aliqd ꝓriũ tūc ꝓriũ spēi debz poni i ꝓrio gneris. Scda si ꝓriũ spēi assignate ñ sit in aliq̃: sz sit gen° alioz: tūc ipa nō debz assignari ꝑ spē: sz ꝑ genere alioz. vt bo m ē genus z nō spēs: iō malū qd ē suū ꝓriuz erit genus z nō spēs. Tertia si tā gen° q̃z spēs habeāt ꝓriũ: si int gen° et suū ꝓriũ nō sit mediũ etiā int spēz z suū ꝓriũ nō dz eē medũ. vt int vitiũ z vtutē nō ē mediũ: nec etiā int iustitiā et iustitiā. Subdit vnā istātiā. qz int ista duo genera bo m z malū est mediũ: et tñ int istas spēs egritudo z sanitas nihil est mediũ q̃ tē. Hāc istātiā nō soluit aref. possz tñ dici q̃ sanitas pt capi ꝑ de ta z ꝓgrua ꝓmēsuratiōe 4.oz q̃litatū ꝑmaz: egritu° vo ꝑ i ꝓportōe earūdē q̃litatū: z sic int ea nō ē mediũ. Alio° pt capi sanitas ꝑ hmōi ꝓportōe q̃tuoz ꝑmaz q̃litatū egritudo vo ꝑ i ꝓportōe earūdē q̃litatū facta eū excessu: z sic dicit medic° int sani te z egritudinē eē mediũ. Quarta si int gen° z suū ꝓriũ sit mediũ solū ꝑ abnegatões: tūc ꝓbabile est q̃ int spēz z suū ꝓriũ ē solū mediũ ꝑ abnegatōez. Quita si spēs habeat ꝓriũ z nō gen°: et int spēz et suū ꝓriũ sit mediũ: videduz ē an illud mediũ sit in eodē genere cū illa spē: z si nō: mala est assignatio. in q̃ eni genere sūt extrema z mediũ. vt albũ z nigrũ z mediũ colores sūt in gnere colouis. Et sbdit istātiā. qz sup abūdantia z defect° sūt extrema z sūt in genere mali· mediocre autē est mediũ z est in genere boni. q̃ nō oportz q̃ extrema sint in eodē genere cū medio. Hō soluit aref. possz tñ dici q̃ nō sūt ꝓria ꝓprie: sz large. vl' etiā q̃ sūt in eodē genere pdicamētali: licz nō in eodez genere moris. Sexta si gen° assignatū habeat ꝓriũ z nō spēs: mala ē assigna°. Subdit istātiā. qz sanitas ꝓriat egritu m: z tñ febris et obtalmia q̃ sūt spēs egritu m,o ñ hnt ꝓriũ. Est eni obtalmia q̃dā egritu° oculoz. hāc istātiaz nō soluit aref. possz tñ dici q̃ febris z obtalmia hnt ꝓria: nob tñ inomiata. Cōsequēt epilogā ° resumit tres ꝓsideratōes p° dictas.

Quaz p a est. si gen° nō habeat ꝓriũ z speties hēat. tūc videndũ est si ꝓriũ spēi sit in genere z si sic: ꝓpleuma est ꝓstruendũ. Scda si inter ꝓriũ spetiei z ipaz speties sit medũ cōtentũ sb eodez genere cū extremis: ꝓpleuma est ꝓstruendum. Tertia si gen° et speties habeāt ꝓriũ videndũ est si contrariũ spetiei sit in contrario generis. et si sic: spēs est in genere contrario assignato. qz si ꝓriũ in ꝓrio: et ꝓpositũ in proposito.

Conclusio responsalis. gen° dicit vnũ a pte rei: ptz. qz pl° ꝓueniũt realiter bō et asin° q̃z bō et planta. q̃ cōueniũt in vno aliq̃ reali in q̃ nō ꝓueniũt bō z plāta· sz illud vnũ reale ē gen°: scz animal. q̃ gen° dicit v m a pte rei:

Dubitatur primo vtruz propleuma generis sit terminādũ ꝑ locũ a ꝓiugatis z a casib°. Pro solutōe supponit q̃ i scdo ca lo poit aref. vnā ꝓsideratōez ad terminandũ ꝓpleuma de genere inspicie° ad cas° et ꝓiugata. z est h c. ad terminādũ ꝓpleuma de genere oportz aspicere ad cas° ad ꝓiugata: ad similia: ad gnātōes z corruptōes: ad gnātia z corruptia: qz si vnũ sit gn° vni°: alter erit gn° alteri°. Exemplũ de coiugatis. vt si iustitia sit disciplia: z qd̃ iuste fit discipliate fit: et etiam iust° est disciplinat°. Exemplũ de habib°. vt sic se hz suaue ad volup tem: ita ꝓficiēs ad bo m sz suaue est gen° volup tio. q̃ ꝓficiēs est gn° boni. Exēplũ de gnātiōib°. vt si edificare est opari. edificatũ eē ē opatũ. z si discere ē reminisci: z didicisse ē recordatũ eē. Exēplũ d corruptis. vt si dissolutũ sit corruptũ: dissolui est corrupi: z si generatiuũ est effectiuũ: gnari est fieri. et generatio est factio.

Dubitatur secundo. vtꝝ priuatio sit eiusdē generis cū suo habitu. Pro solutiōe suppoīt ꝙ ī 3° capl'o dat are° qnqꝫ ꝓsiderationes ad terminādū ꝓpleuma generis ī spiritēdo ad ꝑuatīe ꝛ ꝗdictorie op.ra. Prīa ē b^c. Si aliqd assignet ꝑ gñe alic° hit°: videt dū ē an ꝑua °alī° hit° sit ī illo gñe: ꝛ si sic destruēdū ē ꝓpleuma. qꝛ ꝑuatio ī n° gñe fim^r ē. Est aūt nō ē ī vltio. i. ꝓrio genere. vt si vis° sit sens°: cecitas nō erit sens°. Scōa. si generi ꝛ spēi oppōat ꝑuatio: tūc si ꝑuatio generis nō sit gen° ꝑuatiōis spēi. destruēdū ē ꝓpleuma. Tertia. si ꝑuatio generis sit gen° ꝑuatiōis spēi: cōstruēdū ē ꝓpleuma. qꝛ si oppo^m in op^to: ꝛ ꝓpo^m ī ꝓpo^to. vt si cecitas sit ī sensi^tus. ꝛ vis° erit sens°. Alie due ꝓsiderationes sūt de ꝗdictoriis. Prīa est b^c. Si aliqd assignet ꝑ gñe: videtdū ē si ꝗdicto^m generis ī sit spēi assīgte: ꝛ si sic destruēdū ē ꝓpleuma. vt si suaue sit nō bonū: bonū nō erit gen° suauis. Scōa. si aliqd assignet ꝑ gñe alic°: videtdū ē an ꝗdicto^m generis sit gen° ꝗdictorij spēi. ꝛ si sic ꝓstruendū ē ꝓpleuma. vt si bonū sit genus suauis: nō bonū erit gen° nō suauis.

Dubitatur tertio. vtrū oporteat spēm eē ad aliqd si suū gen° sit ad aliqd Pro dubio suppoīt ꝙ in 4.° capl'o poit are° octo ꝓsideratōes ad terminādū ꝓpleuma generis: inspiritēdo ad relatīe op.ra. Prīa est b^c. si spēs sit ad aliqd: tūc suū gen° erit ad aliqd. Sz si gen° sit ad aliqd non oportꝫ ꝙ spēs ei° sit ad aliqd. Exēplū ꝑmi. Duplū ē ad aliqd sic suū gen° qd est multiplex. Exēplū ꝛ^t. discipliná ē ad aliqd: nō aūt grā^ca. Subdit instantiā. qꝛ nō videt verꝫ ī ^v qd dictū ē ī ꝑ^a ꝓte dicte ꝓsideratōis. qꝛ bonū ꝛ pulcrū sūt, gñā virtutis: ꝛ tñ hi° ē ad aliqd: bonū ho ꝛ pulcrū non sūt ad aliqd: sz qlia ḡ rē. Scōa ꝓsidera°. si spēs non referat ad idē cōrelatīū fm se ꝛ fm gen°: destruēdū ē ꝓpleuma. vt duplū di^2 dimidij duplū. ꝛ sil'r duplū ꝗ dimidij multi^x. Tertia. si spēs f.n suū gen° ꝓrimū ꝛ fm oia genera supioꝛa nō referat ad idem cōrelatīū: destruēdū ē ꝓpleuma. Subdit istātiā. qꝛ scia fm se refert ad scibile: sz fm suū gen° qd est hit° ꝛ dispositio nō ē relatiuū scibil': sz aie. Quarta. oportꝫ videre si spēs referat ad suū cōrelatiuū ꝛ etiā gen° sb habitu^nc eiusdē casus: ꝛ si nō: destruēdū ē ꝓpleuma. Subdit istātiā. qꝛ dñs refert sb habitudine dti casus ꝛ etiā ꝗ^m: ꝛ tñ diuersū qd est gen° eoꝝ refert sb habi^nc ablī casus. Quinta. si cōrelatīū ꝛ relatiuū referāt ad seinuicē sb habi^nc, eiusdē casus: ꝛ si sic ꝓstruēdū ē ꝓpleuma. vt duplum ꝗ alic° duplū. ꝛ sil'r multi^x ꝗ alic° multi^x: et etiā ecōuerso ꝗ dimidiū dupli dimidiū. ꝛ sb multi^x sb multi^cte sb multi^x. Et sil'r disciplinatū ꝛ opina^lc referūt ad sua cōrelatīa sb habitudie ablī cas°: ꝛ tñ opio ꝛ disci^na referūt ad disciplinatū ꝛ opiabile sb hitu^nc gti cas°. iō opiabile nō ē gen° disciplinati: nec opio ē genus disciplie. Sexta. cōsiderādū est si spēs referat ad suū cōrelatiuū ꝛ gen° ad suū sub habitudine eqlīū casuū. vt donū ꝗ alicui° ꝛ alicui: sil'r datio q̄ ē gen° ei° ꝗ alicui° vel alicui. Est enī donū datio irreddibil'. Jn aliqb° aūt nō accidit ad eqlia dici. qꝛ duplꝫ ꝗ alic° supans aūt mai° aliq̄: ꝛ fm aliqd ꝗ: iō supās ꝛ mai° nō sūt genera dupli. oē enī supans et mai° aliquo supat: ꝛ aliqd supat. Septia. si vnū relnm̄ sit gen° alterius: tūc cōrelnm̄ generis ē gen° cōrelti ipsi° spēi. vt multi^x ē gen° dupli: iō sb multi^x ē gen° dimidij. Et q̄ ꝓcludit ꝙ sens° nō ē gen° scie. qꝛ nō oē scibile est sensibile. nā itelligibi^m quedā sūt scibilia. Octaua. si relatīa q̄rū vnū nō ē ī altero pōat esse ī altero: vel si ī ^v qd nōio ē ī altero pōat posse nō esse ī altero: mala est assīg^o. vt mansio scie q̄ est memo^a ꝗ pōi ī aia ꝛ nō in scia sz mānio scibil' ꝗ pōi ī sci^lc ꝛ nō in aia. Et sb ꝓz solu° ad du^m. ꝙ si speties sit ad aliqd fm esse: ita etiā suū gen° erit ad aliqd ꝛ econtra. nō aūt oportet de relnis fm dici. Rōnes aūt oppositū soluunt ex dictis.

Queritur tertio. vtrum ens sit gen°. Et vi^2 ꝙ sic. qꝛ ens ꝑ r^2 de plib° differētib° spē ī eo ꝙ qd est. ḡ est gen°. Ad ñs pz qꝛ si q̄rat qd ē hō. ꝓuenienter rñ^2 ꝙ ē ens: ꝛ si q̄rat qd ē equ°: etiā rñ^2 ꝙ ē ens. Scōo sic. ens ē analogū. ḡ ista ē vera ens ē genus. tz^a. qꝛ analogū ꝑ se sumptū stat ꝑ famosiori suo ꝑ^to. ḡ cū ꝗ ens est gen°: ens stat ꝑ famosiori suo ꝑ^to: sz ꝑ sba q̄ est gen°. ḡ ista est ꝗa: ens est gen°. Tertio sic. ens est ꝑ^lc: ꝛ nō aliud q̄ gen°. ḡ ens est gen°. Ad ñs patz. qꝛ ens aptū natū est ꝑdicari de plib°. Jn oppo^m est pbs.

Sciendum primo ꝙ tertius tractat° ī q̄ determiat are° de ꝓpleu^tc generis ꝓtracte: ꝓtinet sex capl'a. Jn ꝑ itendit sex ꝓsidera^nes. Quaꝫ ꝑ^a ē b^c. si act° assignet ꝑ genere hit° aut ecōtra: mala ē assīgtio. vt sensus nō ē mot°. qꝛ sens° ē hit°: mot° autē ē act°. Sil'r memoria nō ē hit° ꝓtētiu° opinionis. qꝛ nulla memoria ē hit°: sz magis act°. Scōa si qs assīguerit potētiā ꝓseq ad hitu ꝑ genere illi° hit°: mala ē assīgtio. vt mānsuetudo nō ē abstinentia ire: nec fortitudo ē abstinentia

tioris.z sil'r iustitia nō est abstinentia lucrorū
Tertia.si i ᵇ qō se ² ad aliud assignet ꝓ gne
illi⁹:mala ē assig ᵃ:nā tristi ᵃ se ² ad irā:z opi
nio ad fidem:nī tristitia nō est genus ire:nec
opio ē gen⁹ fidei. Quarta.Si gen⁹ sit i aliq̄
videl ᵐ ē si spēs sit nata eē i illo:z si si: mala ē
assigtio. vt tior nō ē gen⁹ ꝓcūdie:q: verecū ᵃ
ē i appetitu rōali:tior aūt i aiosi ᵗᶜ.i. appetitu
irrōali.Sil'r tristi ᵃ nō ē gen⁹ ire.q: tristi ᵃ ē i
appetitu ꝓcupisci ᵗᶜ: ira aūt ē i appetitu irasci
bili. Quita.Si spēs pticipet genus fm qd:
mala ē assigtio.q: homo nō ē aial fm qd:nec
grā ᶜᵃ ē disci ᵗᵃ fm qd.Exq̄ ifert q̄ sen ᵗᶜ z vi
si ᵗᶜ nō sūt gen⁹ aialis.q: aial fm qd ē sensi ᵗᶜ
z vi ᵗᶜ.s.ꝑ vnū cor⁹.q: fm aiam nō ē sensi ᵗᶜ
neqz vi ᵗᶜ. Sexta. Si ps itegālis assignet ꝓ
gene sui toti⁹ mala ē assigtio.q: nullo ⁹ de to
to ps pdicabil.iō cor⁹ nō ē genus aialis: eo
q̄ ē ps illius.

Sciendum secundo. q⁹ in se/
cūdo ca ᵗᵒ poit are ᵉ 3ᵉ ꝓsi ᵗᶜ de ꝓpleu ᵗᶜ ge
neris cōtracto ad eligibile z fugibile. Pria.si
potē ᵃ aut p9 ᵗᶜ assignet ꝓ gne vitupabilium
vel fugiēdor:mala ē assigtio. vt sophista vel
detractor vel latro nō est ille q pōt latēter ex
tranea furari. Pro ² du ᶠ. Prio q: seqret q̄
de⁹ eēt latro:z pu⁹ studios⁹.ptz ꝓna.q: pōt d⁹
vel studios⁹ pua agere aut pmittere.fl'tas cō
sequētis ptz.s.q̄ de⁹ z studios⁹ nō sūt pui. q:
qlibz di ² pu⁹ fm appetitū. Scō sic.ois ptās
ē eligēda.g n ᵃ ptās ē gen⁹ vitupabiliū. Añs
ptz ꝑ locū a mior. q: puor ptates sūt eligēde
eo q̄ qcqd ꝓue ᵗ deo vel studioso ē eligēdū.
sz deū z studiosū dicim⁹ hīe ptates puor. q:
pōt de⁹ z studios⁹ pua agē.g zē. Scō cō
side ⁹.Si ptās p9 ᵗᶜ vel effectū pōat gen⁹ bo
norabil': mala ē assigtio. q: viuere hō ᵗᶜ ꝓpt
se ē eligē ᵐ.sz ois ptās:oē p9 ᵗᶜ:z oē effectū ē
eligēdū ꝓpter aliud.g zē. Tertia.Si aliqd
i duob⁹ vl'plurib⁹ generib⁹ sit:z assignet eē i
altero illor tīn:mala ē assigtio.vt seductor vel
detractor nō ē ille q appetit ip9 ᵗᵃ z nō pōt:
vel q pōt z nō appetit:sz q pōt z appetit sil'.

Sciendū tertio. q⁹ in tertio
capl'o poit are ᵉ 3ᵉ cōsiderationes de genere
cōpato ad oraz. Pria. Si qs assignet oraz
ꝓ genere vel ecōtra:mala ē assigtio.vt stupor
nō ē supabūdātia admiratōis: nec fides ē ve
hemētia opionis.iō supabūdātia z vehemē ᵃ
nō sūt genera sz ore. Probat pbs tri ᶠ. Prio
ꝑ dionē ipsar.q: stupor ē admiratio supabū
dās.z fides ē opinio vehemēs.g admiratio z
opio sūt genera:supabūdātia vo z vehemē ᵃ
sūt ore.Scō sic ꝓ ².q: seqret q̄ inaiata fidē
facerēt z stupefacerēt. Patet. q: i ᵇ stupefacit
cui inest vehemētia opionis vel supabūdātia
admiratiōis.sz supabūdātia admiratiōis iest
admiratiōi.g admiratio stupefacit:z vehemē
tia opionis iest opioni:iō opio fidē facit.Ter
tio ꝓ ² idē.q: seqret q̄ vehemētia esset vehe
mēs:z supabūdātia supabūdās:nā fides ē ve
hemēs.g z fides ē vehemētia: z tūc vehemē ᵃ
erit vehemēs.Sil'r stupor ē supabundās.g si
stupor ē supabūdātia:tūc supabūdātia erit su
pabūdās. Scō ꝓsi ᵒ.Si qs assigūerit pas
sionē eē spēm pass:mala ē assigtio.vt imorta
litas non ē spēs vite sempiterne:sz ei⁹ passio.
Patet.q: si ꝓtingat aliquē ex mortali fieri im
mortalē:nō dicim⁹ illū aliā vitā sumere: sz di
cim⁹ illū nouā passionē acqsiuisse.iō vita non
ē gen⁹ imortalitatis. Tertia ꝓsi ᵒ.Si passio
alicui⁹ subiecti assignet ꝓ genere illi⁹ sbiecti
mala ē assigtio.vt vēt⁹ nō ē aer mobilis.sz ma
gis aeris mot⁹.q̄ aūt vēt⁹ sit aer mobilis Pa
tet.q: si remaneret idē aer ipso mouēte z qes
cēte z aere gescēte fieret mot⁹. Exq̄ ifert are ᵉ
q̄ male dicebāt antiq̄ niuē eē aquā coagula
tā:z lutū eē terrā humido tpatā:q: neqz nix ē
aq̄:neqz lutū terra.Sil'r male direrūt q̄ vinū
ē aq̄ putrefacta i vite:sic empedocles dicit vi
nū eē aquā putrefactā in ligno. q: sim ᶠ vinū
nō est aqua.

Conclusio responsalis. Ens
nō ē gen⁹. Patet q: nullū eq ᵐ ē gen⁹.ens est
eq ᵐ vel saltē analogū.g ens nō ē gen⁹. Uel
sic pōt ꝓbari sustinēdo q̄ ens sit vniuo:uz.q:
nullū gen⁹ pdicat qtitatie de suis differēciis
sz ens p r² qtitatie de dñtijs suis g ñ ē gen⁹.

Dubitatur primo. vtz om/
ne gen⁹ sit vniuocū. Pro dubio suppo ² q̄ in
isto 4ᵒ capl'o ponit are ᵉ qnqz ꝓsi ᵗᶜᵉ ad inue
nicēdū ꝓpleuma generis ispi ᵗᶜᵉ ad trāscēdē ᵃ.
Pria.Si assigtū ꝓ genē null⁹ sit gen⁹: mala
ē assigtio. Scōa.Si oia ꝓtēta sb gene assig
to sint ei⁹dē spēi:mala ē assigtio.vt alba nihil
dñt spē.g nulli⁹ gen⁹ erit albū. q: ois gene
ris spēs sūt dñtes.Tertia.si i ᵇ qō se ² ad oia
pōat gen⁹ vel d'a:mala ē assigtio.Et sbdit q̄
plā sūt q̄ ad oia sequūt. vt ens z vnū: tī ens
nō ē gen⁹.q: tc eēt gen⁹ oim:z ꝑ ꝓs eēt ge
n⁹ vni⁹:mō vnū z ens ꝓuertūt.g v ᵐ pdicaret
de eq̄lib⁹ sic ens:z ꝑ ꝓs spēs pdicaret de eq̄
lib⁹ sic sui gen⁹:qō ē fl'm.q: oportet spēs de
pautiorib⁹ p ᶠ'. Si vo dicat vnā eē oraz entis
se² adhuc q̄ ora pdicabit ō eq̄ ᵇᵛ sic sui gn⁹
qō ē fl'z. Quarta.si assigtū ꝓ gne sit sbiectie
i spē assigta:mala ē assigtio. vt albū sbiectie ē
i niue.iō albū nī ē gen⁹ niuis. Quita.si gn⁹
assigtū nō sit vniuocū:mala ē assigtio.nā d oi
bus spetieb⁹ vniuoce predicat gen⁹.

Dubitatur secundo. Vtruz si spēs suscipiat magis ꝛ min⁹ sit necesse ꝙ genus suscipiat magis ꝛ min⁹. Pro dubio supponit ꝙ in qnto ca lo ponit are les 4 or consideratiōes ad terminandū ꝓpleuma generis ꝑ locū a magis ad min⁹: ꝛ a sil'. Prima ē. Si tā generi q̄ꝫ spetiei sit aliqd ꝯrium: si tūc illud ꝯrioꝝ quod ē meli⁹ ponat in genere peioris mala ē assignatio. vt statio melior q̄ꝫ mot⁹. iō aia magis dz dici stabilis q̄ꝫ mobilis. Scda Si gen⁹ suscipiat magis ꝛ min⁹ ꝛ spēs neqꝫ ſm se neqꝫ ſm rē significatā per ipsā suscipiat magis ꝛ min⁹: mala est assignatio. Nam si virtus suscipiat magis ꝛ minus: etiā iustitia ꝛ iustum suscipit magis ꝛ min⁹. Tertia. Si illud qd magis vel sil'r videt esse genus nō sit gen⁹: neqꝫ illud qd minus aut sil'r videt esse genus erit gen⁹. vt tristitia ꝛ opinio eq̄ sil'r vident esse gen⁹ ire. cū tristat eni irat⁹ ꝛ opinatur se examinasse: ꝛ tñ tristitia nō ē genus ire ḡ neqꝫ opinio. ꝛ cōsil'is ꝯsideratio posset dari de spē. Quarta. Nō oportet ꝙ si aliq̄ duo sic se habeāt ꝙ ambo suscipiant magis ꝛ minus. ꝙ ergo vnū sit genus alterius. vt bonū ꝛ albū suscipiūt magis ꝛ minus: ꝛ tñ neutꝝ est genus alterius.

Dubitatur tertio. Vtrū pro/pleuma generis sit ꝯstructiue terminādū. Pro solutione supponit ꝙ in sexto ꝛ vltimo ca lo ponit arestotiles tres ꝯsideratiōes ad cōstructiue terminādū ꝓpleuma generis. Pria. Si aliqd predicet de plurib⁹ differētib⁹ spetie in eo ꝙ quid est: illud erit genus illoꝝ. Scda. Si gen⁹ assignatū predicet de plurib⁹ in eo ꝙ qd est: videdū est si possit de plurib⁹ alijs spetieb⁹ p̄dicari. Et si sic: ipsū erit genus. Et subdit tres d̄ras inter gen⁹ ꝛ d̄raz. Prima qꝛ genus p̄dicat de plurib⁹ q̄ꝫ d̄ra. Scda. genus magis īdicat qd ē eē rei q̄ꝫ d̄ra. Nā q dicit hoiem eē aīal magis indicat qd est homo q̄ꝫ qui dicit hoiem eē gressibile. qꝛ d̄ra semp ſ⁹ q̄litatē generis. iō qui dicit hoiem eē gressibile q̄le quid dicit. q vo dicit hoiem eē aīal: dicit qd ꝛ non quale qd. ḡ d̄ra a genere ē separanda. Ex h patet tertia d̄ra. qꝛ gen⁹ ſ⁹ quid d̄ra vo q̄le qd. Tertia ꝯsideratio. Si vnum ꝯiugatoꝝ sit gen⁹ vni⁹: ꝛ alteꝝ erit genus alteri⁹. vt si music⁹ sit sciēs: musica ē scia. ꝛ si ambulans mouet: ambula ° ē mot⁹. Subdit vnū documētū. Si aliqd sp sequat ad aliud ꝛ cuz eo nō ꝯuertat: difficile ē separe ꝙ non sit genus vt quies sp sequit ad tranquillitatē ꝛ nō ecōtra: ꝛ diui le ad numerū ꝛ nō ecōuerso. nō tñ oportet ꝙ ipsū sit gen⁹. Patet dando instātiā. qꝛ nō ens sequit oē qd fit: nā oē quod fit nō est: ꝛ nō cōuertit. nō eni econuerso: qd nō est fit: ꝛ tñ nō ens nō est gen⁹ est quod fit. nō eni sunt non enti spēs.

Ad rationes ante oppositū

Ad p̄mā di². ꝙ ens p̄dicat eq ce ꝛ nō vniuoce. Vel pōt dici ꝓbabiliter ꝙ licꝫ hō ꝛ equus differāt spē respectu aīalis: nō tñ respectu entis: eo ꝙ spēs debēt sb suo genere distingui ꝑ d̄ras diuisiuas generis. mō entis nulle sūt differentie. Ad 2am neget ꝯña. respondet ad ꝓbationē ꝙ regula hꝫ veritatē respectu p̄dicatoꝝ p̄me intētionis: nō autē respectu p̄dicatoꝝ 2e intentiōis. Ad 3am dicit. ꝙ ens ē predicabile cōiter sumptū ꝛ nō ꝓprie sūptū.

Et tñ de 4° thopicoꝝ.

Irca initiū primi libri elēcorū Queritur primo. Vtrū de sillogismo sophistico sit scia sophistica distincta ab alijs ꝑtibus logice. Et arguit ꝑ cōtra p̄mā partē. qꝛ de subiecto presupponendū est qd est ꝛ qꝛ est. sed de sil mo sophistico nō presupponit qꝛ ē: imo inuestigat ipsū esse. vt patebit in textu. ḡ de ipso nō est scia. Scdo sic Scia sophistica ē apparēs sapientia ꝛ nō existens. vt patet in textu. ḡ scia sophistica nō ē scia sophistica. Tertio sic. Sillogism⁹ dialeticus ꝛ sophisticus adinuicē opponunt: sꝫ oppositoꝝ eadē est scia. ḡ scia sophistica nō est distincta a dialetica: de qua termiat in libris thopicoꝝ. In oppositū est are les. Tū primo. qꝛ in p̄ncipio hui⁹ dicit se determinaturuz de elencis sophisticis ꝛ de his q̄ vident elenci. Tū scdo. qꝛ in fine scdi hui⁹ dicit se inuenisse istā sciam. ḡ scia sophistica ē scia.

Sciendum primo ꝙ pro declaratione terminoꝝ ponūt tres distinctiōes.

Prima ē hec. Sil mo sophisticus pōt capi dupliciter. Uno mō pmeinrētōaliter. s. p duab pmissis apparēter obſuātib tres ꝓditiōes vl alterā triū cōditionū regſitax ad vex elencus que ſunt illatio: contradictio: z probatio. Et ſic non eſt ſubiectum cum ſit quid complexum. Alio mō pōt capi z intētionaliter. s. p vna za intentiōe denoiatiue pdicabili de ſil mo apparēter obſeruāte tres pdictas ꝓditiones vel aliquā earū. z ſic capitur hic. Scōa diſtinctio. Sil mo ſophiſtic pōt du conſiderari. Uno q̄ztū ad defectū quo peccat ō vex elencū. z ſic eſt ſola priuatio ſil mt dialetici z purū nō ens. Alio mō pōt cōſiderari q̄ztū ad illud poſitiuū in q̄ fundat apparētia bonitatis: rōne cui ſibi cōpetit habere cās z principia a quib naturaliter cauat z hz paſſiones p illa pncipia demōſtrabiles: z ſic capit in ppoſito. Tertia diſtinctio. Scia pōt dici ſophiſtica dupliter. Uno mō formaliter z intrinſece: ita q̄ appet eſſe habit ſcientific z tñ erit habit errone vel deceptori: z talis nō eſt ſcia. Alio mō dicit aliqua ſcia ſophiſtica denoiatiōe extrinſeca z ab obiecto: ita q̄ ei obiectum ſit ſil mo ſophiſtic: z ſcia ſophiſtica ē habitus vni ꝓcluſionis habentis p ſubiecto ſil m ſophiſticū et p predicato paſſiones adequatā ſil mt ſophiſtici: que ē demōſtrata per ppria pncipia eēntialia ei. z ſic ſcia ſophiſtica eſt ſcia. Quarta diſtinctio. Aliqua ſcia pōt dici vna dupliciter. Uno mō formaliter z intrinſece: z ſic ipſe ſil mt dialetici z ſophiſtici nō eſt eadem ſcia. Alio mō pōt dici vna obiectiue z extrinſece. z hoc tripliciter. Uno mō ab vnitate cōcluſiōis demonſtrabilis: z ſic ſil mt dialetici z ſophiſtici nō ē vna ſcia. Alio mō pōt dici ab vni te obiecti pmi de q̄ z ſuis partib demōſtrant paſſiones p principia illi ſubiecti. z ſic adhuc ſil logiſmi dialetici z ſophi ci ſi ē vna ſcia. Alio mō pōt dici vna ab vnitate obiecti primi de q̄ ꝓſiderant oēs veritates z omnes defect circa ipſū ꝓtingentes. z ſic ſcia thopicoz z elencoz poſſet dici vna.

Sciendum ſecundo. q̄ liber

elencoz in q̄ determinat are les de elenco ſophiſtico cōtinet duos libros ptiales. In pmo determinat de ꝓſtitutiōe elencoz ſophiſticoz z continet 4or tractat prim ē phemialis: q̄ ꝓinet vnicu capitulū z qnq̄z concluſiones. Prima cōcluſio tāgit intētō: z ē hec. Dicemus incipiētes a pmis fm naturā de elēcis ſophiſticis z de his ſil mte q̄ vident elenci nō ſunt tñ elenci ſz ſunt ꝓlogiſmi. Scōa cōcluſio. Sillogiſm ſophi ci ē. Patz 4or rōnib. Prima ē hec. quidā ſillogiſmi ſunt q̄ vident eſſe ſillogiſmi z ſūt vere ſillogiſmi. Alij ſūt qui vident eē ſillogiſmi z tñ nō ſunt ſillogiſmi. mō tales dicunt eē elenci ſophiſtici. g̃ elēc ſo ci ē. Aſſ pz p ſil'e. q: ſicut ē in reb ita ē in oronibus ſillogiſticis ſz aliq̄ res apparent eſſe tales q̄les ſūt. Alique bo apparēt eē tales q̄les nō ſūt: igit etiā erit ita in ſillogiſmis. B or pz p m reb aiatis tam ex pte corporis q̄z ex pte aie. Ex pte aie ſic: quidā vident habere bonū habitū z vere hñt illū. Alij aūt tribualiter. i. de aliq̄ tribu: vident hre. vt inflantes z fingētes ſe ſemp hre habitū quē nō hñt. Ex pte corporis ꝓbat ſic. q: quidā vident pulcri z vere ſūt pulcri ppter deco: ē eoz. Alij autē vident pulcri ſz nō ſūt z cōponunt fuigūt z ornant ſe vt appareant pulcri. Scōo patet idē i iaiatis. q: q̄dam apparēt argētea z vere ſūt argentea. z q̄dā aurea z vere ſūt aurea. Alia apparēt eſſe argētea vel aurea z nō ſūt. vt litargiria q̄daz z ſtagnia apparēt eē argētea z auricaltia vel letincta vident eē aurea. Scōa rō. alique ſunt apparētes ſillogiſmi. g̃ aliqui ſūt apparentes elenci. tenet ꝓſia. q: elēc ē ſillogiſm ꝓdictionis. Aſſ patet. q: diſtātes a longe nō iudicāt res tales q̄les ſūt. g̃ a ſil't. Imperiti in arte ſillogiſandi ppter ſuā impitiē iudicant aliq̄s eē ſillogiſmos q̄ tñ non ſunt. ꝓſia tenet. q: impiti velud diſtātes a lōge ſpeculant. Tertia rō. locus ſophiſtic p noia fact eſt. g̃ elenc ſophiſtic eſt. ꝓſia tenet. q: locus qui fit p noia ē ad decipiendū aptiſſim z publiciſſim. Aſſ pz. q: multi credūt ſic eē in reb ſicut eſt in noib z tñ nō eſt ſil'e. g̃ rē. Maior patz. q: nos nō ferimus res ipſas ad diſputatiōes: ſed vtimur noibus notis p rebus. iō credim ſic eē in rebus ſicut ē in noib: q̄ tñ eſt falſū. nā noia finita ſunt z oronū multitudo etiā ē finita. res autē ſunt numero infinite. ideo nēce eſt eandē orationē z nomē vnū plura ſignificare. Quarta rō. multi ignari ſepe decipiunt z ſophiſticant a ſapiētib in diſputatiōe. g̃ ſunt aliqui ſillogiſmi ſophiſtici. ꝓſia nō eſt. Aſſ patet. q: ſicut in numeris expellunt a ſapiētib illi qui nō ſunt pmpti numeros ferre z cōferre cum alijs numerando: ita etiā illi qui ſunt ignari z nō cognoſcētes veritates noīm de facili paralogiſant. g̃ ſequit q̄ talis ſillogiſm ē apparēs z nō ēris. talis autē vocat ſillogiſtic. g̃ ſillogiſmus ſophiſtic eſt.

Sciendū tertio: q̄ circa hūc

textū incidūt tres difficultates. Prima ē. vtrū ſit p incipiendū a pmis fm naturā. Rñ q̄ ſic Primo q: in iſta pte terminat qō ſi ē que fm

naturā ꝑcedit alias qōes. Scdo q: ꝑ determinat de methis q̄ fines sūt artis sophi cc: ſz finis naturaliter ꝑ est his que sūt ad finē g̅ tē. Scda diffi o. vtꝫ possibile sit vnū no n z vnaꝫ orōnē plura ſ rc. Rñ 2 per vnā distinctionē. q: no n pōt dici vnū du r. Uno o vnitate rōnis significādi: z sic imp9 ic ē vnū nomē plura ſ rc. Alio o pōt dici vnū vnitate vocis: z sic p9 lc ē vnū no n plura ſ rc. Tertia diffi o. vtꝫ elencus sophi co sit pura ꝑuatio veri elenci. Rñ 2 p distinctionē. q: in elenco so co duo sunt ꝓsiderāda. Unū est materiale qd ē due ꝑmisse z vna cōclusio. Aliud ē formale qd est vna apparēs obseruātia triū cōditionū requisitarū ad verum elencū: z talis apparētia formaliter ē ꝑuatio veri elēci. Iz fundam̄taliter sit qd positiuū: vt dictū ē in ꝑ notabili. Nā talis apparētia semp fundat in aliq̄ positiuo. vt in fallatia equocatiōis fundat in apparēti vnitate dictionis.

Conclusio responsalis. De

sil mo sophi co tāq̄ de subiecto attributiōis ē scia sophistica ab alijs ꝓtib o logice distincta. Cōclusio satis patet ex ꝑ notabili.

Dubitatur primo. quot sunt

opa sapientis. Pro dubio supponit q: arc lca in 3a cōclusione tāgit duo opa sapientis. Primo ꝑmittens istā suppositionē. q: magis ope pretiū est sophi co videri sapiētē q̄ esse z nō videri. Patet. q: sophistica scia ē apparēs scientia z nō existēs. Sophista enī est copiosus ab apparēti sapiētia z non existēti. q̄ sophiste magis volūt videri facere opa sapiētis q̄ facere z nō videri. Sunt enī duo opa sapiētis: quoꝫ ꝑ m se tenet ex pte rñtis. s. nō mētiri: de quib o nouit z cōsiſtit in bñ cōcedendo vel negādo. Scōm se tenet ex pte opponentis. z est mentientē manifestare posse. z B ꝓsistit in bñ ꝓbādo dicta rñdentis. Ex quib o infert q: disputatio sophistica ē nēia sophistis. q: talis disputa o marie facit sophistas videri sapiē o Quarta ꝓ o bui o ca li ē hec. Quatuor sūt gēia disputatiōis. s. doctrinalis: dia ca: tēptatiua: z litigiosa. Disputatiōes doctrinales sūt q̄ ꝓcedūt ex ꝓprijs ꝑncipijs vni o cuiusq̄ discipline: z nō ex his q̄ videnē rñti. Ultimā ꝑticulā declarat. q: oportꝫ eū credē q addiscit. Dia ce sūt q̄ ex ꝓba bo collectie sūt ꝓdictionū. Tēptatiue sūt q̄ sillogisant ex his q̄ videt rñti. q: nēe est eū scire q se sil'at bre sciam. Sz litigiose sūt q̄ ex his q̄ videt ꝓba la z nō sūt sillogisat. De demonstratis dictū ē in analeticis. De dia cto ꝓo z tēptatis in tho cto. Sz de agonistis z litigiosis nūc dicem o.

Dubitatur secundo. quot sūt

methe. Rñdet are o ponēdo qntā ꝓcl'onē: q̄ ē hec. Quinq̄ sūt methe. s. redargutio: fl'm: in opinabile: solecism o: z nuga o. Per ꝑ am opponēs sophista vult videri redarguere rñdētē. Per 2am vult sibi monstrare fl'z. Per tertiā vult q: dicat ꝓ opinionē pluriū vel sapientuz. Per 4am vult ipsū fm locutionē barbarisare .i. incōgruitatē ꝓmittere. Per 5am vult idē ipz frequēter dicere.

Dubitatur tertio. Vtrū omnis ꝓpō ſ cct se esse verā. Rñ 2 ponēdo qnq̄z

descriptiōes: 4or suppōes: z tria dicta. Pria descriptio. ꝓpō isolu lto ē illa: q̄ bz reflectiōez sup se. Di 2 autē ꝓpō bre reflectionē sup se q̄ ſ t seipsā aliq̄'iter eē vel nō eē: vtputa eē vez vl falsū: eē dubiā vel creditā: eē vlēm vel pticularē vel eē affirmatiuā vl negatiuā. z B rōe alicui o termi ī ea positi. q: licz generali ſ rtione ois ꝓpō ſ cct se eē verā nō tñ di 2 ois insolubilis. q: non dicit inso lto eo q: nullo mō pōt solui. Iz q: cū diffi tc solui pōt. Scda descrip o ē b c. ꝓpō ba ē q̄ q̄litercūq̄z ſ t ita ē. Tertia descriptio. ꝓpō fl'a ē q̄ nō q̄litercūq̄z ſ t ita est. Quarta. ꝓpō p9 lto ē q̄ q̄litercūq̄z ſ t ita pōt eē. Quīta. ꝓpō nēia ē q̄ q̄litercūq̄z ſ t ita nēe ē eē. Pria suppo o. In ꝓpōnib o affirmatis z veris ſbiectū z ꝑdicatū dñt ꝑ eodez sup rc: sz in affirmatiua fl'a nō dñt ſbiectū z ꝑdicatū sup rc ꝑ eodē. Scda suppo. Proposi o affirmatia ſ t idē eē ꝑ q̄ supponūt ſbiectū z ꝑdicatū. Tertia. Propositio negatia ſ t nō esse idē ꝑ q̄ supponūt ſbiectū z ꝑdicatū. Quarta ē. Imp9 lc ē eandē ꝓpōnē sil'eē verā. z falsā. Primū dictū. Ois ꝓpō mūdi ſ t se esse verā. Patet. q: ois ꝓpō mūdi ē affirmatia vl negatia. sz ois ꝓpō affirmatiua ſ t eē idē ꝑ q̄ supponūt ſbctū z ꝑdicatū: z ois neg a ſ t nō eē idē ꝑ q̄ supponūt ſb:tū z ꝑdicatū. g̅ ois ꝑ positio ſ t se eē verā. tz a. q: ocz ꝓpōnē eē vaz ē eē idē ꝑ q̄ supponūt ſbiectū z ꝑdicatū. Sil'r ꝓpōnē negatiuā eē verā ē nō eē idē ꝑ q̄ supponūt ſbctū z ꝑdi m. Scōz dictū. Ois ꝓpō ſ ne se eē verā z se eē fl'az ē fl'a. Ptz. q: p 4am suppōez ip9 lc ē eādē ꝓpōez sil'eē vaz z fl'az g̅ nō q̄litercūq̄z ipa ſ t ita ē. g̅ ipsa ē fl'a. tz a ꝑ descriptiōez ꝓpōis fl'e. Ter m dcū. Luilibz copulatie ꝓdi t aliq̄ disiūctia cōstituta ex ꝓtib o ꝓdicētib o ꝓtib o cōpulatie. Pz. q: tales nō ꝓñt sil'eē vere nec sil'eē fl'e: z cā fl'uatis vni o ē formaliter cā veritatis alteri o z ecōuerso. Naz cā veritatis copulatie ē bre ambas ꝑtes veras: sed ad hoc sequit ambas partes disiunctiue

constitute ex partib⁹ cõtradicentibus esse fal
sas.q̃ ad veritatẽ copulatiue sequitur falsitas
disiunctiue sibi cõtradicẽtis.Siliter cã falsitatis copulatiue est habere alterã partẽ falsam
mõ ad hoc sequitur disiunctiuã habere alteram partẽ verã.q̃re ad falsitatẽ talis copulatiue sequit formaliter veritas disiunctiue.

Ad rationes ante oppositũ

Ad primã dicit q̃ sicut patuit p̃ posterior.Iz de subiecto oportet presupponere qz est: tñ per demonstrationẽ põt inuestigari cã ꝓpter quã ipsum esse inest subiecto.Vel põt dici q̃ scia cõis cuiusmodi ẽ scia sophistica põt probare suũ sbiectũ esse saltez a posteriori sicut a signo q̃liter probat are^{lco} sillo ^{m} sophisticum cẽ. Ad z^{am} dicit q̃ Iz scia sophistica fit apparens sapiẽtia z nõ extis: tñ scia que denominat ab obiecto sophistico ẽ vere scia z nõ apparens tñ. Ad 3^{am} patuit solutio in primo notabili.

Queritur secundo. Vtz omnis propositio in q̃ ponit termin⁹ equiuocus sit distinguẽda.

Et videt q̃ nõ. qz ista est simpliciter negãda z nõ distinguenda:bõ est pictus : z tñ in ea ponit termin⁹ equiuoc⁹.q̃ zc. Scõ sic. Nulla ꝓpositio in q̃ ponitur terminus analog⁹ est distinguẽda:z tñ aliquis terminus analog⁹ est equiuoc⁹.Maior patet. qz vel illud analogũ ponit cum aliqua dictione restringente vel nõ.Si sic:tũc tenet fm exigẽtiam restringẽtis.Si nõ: tunc tenet pro ꝓncipali significato p illam maximã analogũ per se positũ stat pro suo famosiori significato. Tertio sic.Omis terminus equiuocus importat sua significata aut disiunctiue aut copulatiue q̃ nulla ꝓpositio talis ẽ distinguẽda:Atis ptz qz non ẽ sumere significata alicuius nisi p aliquã coniunctionẽ. In oppositum ẽ are^{lco}.

Sciendum primo q̃ pro declaratione terminoz ponitur vna distinctio et quinq̃ regule.

Distinctio ẽ hec.Duplex est termin⁹ equiuocus.Quidã est equiuoc⁹ a casu q̃ diuersis rationibus z eque p̃ diuersa significat.Alius est termin⁹ equiuocus a consilio qui diuersis rõnibus plura significat. vnũ tñ per pri⁹ z alterũ per posterius.Pima regula.predicatũ nũq̃ restringit subiectũ quo ad significatũ illi⁹ pdicati.vt cũ dicit:bõ est viu⁹ Iy viuũ non restringit hoiem ad standũ ꝓ hominibus viuis:vt satis videt probare pe.bis. in suis restrictionib⁹.Scõa regula.nullus terminus põt restringi q̃ ad significatum restringentis nisi restringens termino restricto imediate addat.Tertia regula.omis termin⁹ equiuocus a cõsilio non restrictus stat p suo significato ꝓncipaliori iuxta illã maximã:analogũ p se positũ stat ꝓ famosiori significato. Quarta regula.termin⁹ equiuocus a cõsilio restrictus stat fm exigentiã restringẽtis. Quinta regula.omis termin⁹ equiuocus à casu cui imediate addit aliqua determinatio precise ꝓueniens alteri significatoz stat precise ꝓ illo significato. Si vo talis termin⁹ sit equiuoc⁹ a consilio sumptus respectu predicati ꝓuenientis determinatẽ vni significatoz z nõ alteri.stat precise pro illo significato p illã maximã.talia sunt sbiecta q̃lia premittunt ab eoz predicatis.

Sciendum secundo.q̃ secundus tractat⁹ in quo determiat are^{lco} de locis sophisticis siue de sillogismis.continet sex capitula. In quoz primo sunt tres ptes. Prima cõtinet tres priculas. In quaz prima sunt sex cõclusiones. Prima conclusio est hec. Duo sunt modi arguẽdi sophistice. Naz quidã sũt in dictiõe.Alij sunt extra dictionẽ. Scõa cõclusio.Modi arguendi in dictiõe sunt sex:scz equiuocatio:amphibologia:cõpositio:z diuisio:figura dictõis:z accent⁹.Probat dupliciter inductione z rõne. Inductiõe sic.qz equiuocatio ẽ falla ^{a} in dictiõe. amphibologia cõpositio z accent⁹ z figura dictiõis sunt in dictione z nõ sũt plures. q̃ sunt tñ sex falla ^{c} in dictione.Rationẽ ꝓbat sic . omis deceptio facta ex eo q̃ eisdẽ noibus vel orationib⁹ nõ idem significam⁹ ẽ falla ^{a} in dictiõe:sed illa sex:scz equocatio:amphibologia zc.sunt deceptiões facte ex eo q̃ eisdẽ noibus vel orationib⁹ nõ idẽ significam⁹ ergo sunt sex falla ^{c} in dictiõe Tertia cõclusio tãgit 4^{or} exempla de fallatia equocatiõis: per que tangunt tres modi illi⁹ fallatie. Primũ exemplũ. quicũq̃ discit sunt sapiẽtes.grãmatici discit:q̃ grãmatici sũt sapientes.Soluit dicens q̃ discere est equiuocũ ad vti disciplina siue dare disciplinã z ad disciplinã accipere: primo mõ maior ẽ vera z minor falsa z⁰ modo ecõtra. Et in hoc tangit primũ modũ equiuocatiõis:qui fit q̃ vna dictio ꝓncipaliter plura significat. Scõm exemplũ.quecũq̃ expediunt sunt bona mala expediunt.q̃ mala sunt bona.Soluit dicẽs. Expediens dicit dupliciter:scz de expediẽte in bonis z de expediẽte in malis q̃ dicit necessariũ. Primo maior ẽ falsa z minor vera.Scõo mõ ecõtra.Et in B tangit scõm modũ equiuocationis qui fit q̃ vna dictio ꝓ vnũ prin z alterz transumptiue vel ex vsu loquendi: non

non autē ex impositōe. nā expediens p̄ncipaliter significat expediens in bonis: ſz fm qd ci ex vſu loquēdi significat expedīs in malis. Tertium exemplum quicunqz surgebat ſtat. ſedens surgebat. ergo ſedens ſtat. Quartum exēplum. quicunqz ſanabatur ſan⁹ eſt. laborans ſonabatur g̃ laborans ſan⁹ eſt. Iſtud q̃rtum exemplum ſoluit. qz laborās capit dupliciter: ſcz p illo qui nunc eſt laborans: vel pro illo q fuit laborans. Primo mō minor eſt fl'a et etiam ꝓclusio: ſz ſcōo modo maior eſt vera et etiā conclusio. Et in hoc tangit tertiū modū qui fit quando vna dictio p ſe ſumpta tantum vnū ſignificat: addita vo alteri plura ſignificat. vt laborās p ſe tantū ſignificat laborantē nunc: ſz ſi iungatur cū hoc verbo ſanabat ſignificat tam illum qui eſt laborans q̃z illū qui fuit laborans. Quarta cōcluſio tangit quinqz exempla de fallacia amphi^c. Primū eſt. q̃ſcunqz vellem me accipe vellē q illi acciperēt me. ſz pugnantes vellē accipe. g̃ vellē q pugnātes acciprēt me. Scōm exemplū. qcqd ſcit B ſcit. lapidem ſcit aliquis. g̃ lapis ſcit. Maior enim eſt duplex. qz poſſibile eſt ſcientem ſignificari illa orōe qcqd ſcit B ſcit: ſi enim p nomen hoc cōſtruatur cū p̄mo verbo apparte poſt tunc ſ^t ſcitū. Si vero ꝓſtruatur cum verbo apperteante tunc ſignificat ſcientē. Tertiū exemplū. qcqd videt hoc videt. lapidem vidz aliquis. g̃ lapis videt. poteſt ſolui eodē mō ſicut p̄cedens. Quartū exemplum. qō tu dicis eſſe. B tu dicis eſſe. ſz lapidē dicis eſſe hoc. g̃ tu lapis dicis eſſe. ſoluitur ſicut p̄cedēs. Quintum exemplū. qcquid contingit dicere contingit loqui. ſz tacentem contingit dicere.. g̃ tacentem contingit log. Soluit areſ. minor eni eſt duplex. quia vel ſignificat q tacēs poteſt loqui: vel q contingit dicere aliquem eſſe tacentem. Quinta cōcluſio tangit tres modos generales equiuocationis et amphibologie. Unus eſt quando oratio vel nomen p̄ncipaliter ſignificat plura. vt piſcis canis. Ali⁹ eſt quando ſoliti ſumus ſic dicere id ē quādo fit tranſūptio in ſignificatōe dictionis vel orationis. Tertius eſt quando compoſitus plura ſignificat: ſeparatum vo ſimpliciter id eſt v^m ſignificat. vt ſcit ſeculum iſta eſt duplex. vel quia ſignificat aliquem habere ſcientiā de ſeculo: vel ſeculum habere ſcientiam de aliq̃.

Sexta cōcluſio cōcludit q amphibologia et equocatio ſemp fiunt circa hos modos.

Sciendū tertio: qz circa hūc textum incidunt ſex difficultates. Quarū p̄ma eſt hec. vtrum terminus equocus ſignificet ſua ſignificata copulatiue vel diſiunctiue. Reſpondetur p vnam diſtinctionem: q terminum equiuocus ſignificare ſua ſignificata copulatiue vel diſiunctie poteſt duplicit intelligi. Uno modo ſic q talis cōiunctio copulatiua vel diſiunctiua cōiungat inf̄ iſtud verbū ſignificare pluries ſumptum. ſicut dicendo q ſicut canis ſignificat canem latrabilem: et ſignificat fidus celeſte: ita et ſignificat piſcē marinum. et ſic omnis terminus equiuocus ſignificat omnia ſua ſignificata cōpulatiue z etiam diſiunctiue. Alio modo q illa coniunctio coniungat inter ſignificata termini equoci: ita q vocalis in quo ponit terminus equiuocus correſpondet vni mentali copulatiue vel diſiunctiue compoſite ex ſignificatis illi⁹ termini equoci: et ſic nullus terminus equiuocus ſignificat ſignificata copulatiue nec diſiunctiue: ſed in coniuncte. quia niſi ſic ſequeret q iſta propoſitio et conſimilis: canis eſt ſubſtantia: eēt propoſitio vna equipollens vni copulatiue vl' diſiunctiue. ſequeretur etiam q nulla ꝓpoſitio eſſet diſtinguēda. Et hoc eſt q intelligit egidius de roma ponēs talē diſtinctōez. Termi⁹ equoc⁹ poteſt duplicit cōparari ad ſua ſignificata. Uno modo p impoſitōez quā ille ipor tat et ſic dr ea hre ſb copulatōe: licz in ſuo ſignificato nullam copulationē importet. Alio ⁰ vt p intellectuz ad ea referr. et ſic dr iportare diſiūctiue p ſili ^me qz ſcilicet in habē ⁰ ea habz quādā ſil'tudiez cū illis: tamē inſe nō includit diſiūtiōez. Scōa difficultas. ex q̃ hec dictio canis non eqpollet aggregato ex ſuis tribus ſ^tio q̃re ē nomē equocū. Rſdetur p̄mittēdo tl'ez ſuppoſitōez. Nomē equocū ē terminus fīs ſua ſignificata diuerſis ꝓceptib⁹ tōlib⁹ nō ſinonomis. Luc dr q iſta vox canis ſb ordinat diuiſim et ſeorſū trib⁹ ꝓceptib⁹ tōlib⁹ repſentātib⁹ ſua ſignificata tria. Nā ſbordinat tāquā ꝓceptui totali ꝓceptui ſpecifico latrabiliū. et etiā alijs cōceptib⁹. z inde ē q dr nomē equocū. Tertia diffi ⁰ vtrū ſignū vl'e additū termino equoco diſtribuat ipm p omnibus ſignificatis. Reſpondet q non qz diſtribuere aliquē terminū eſt facere ſic ipm ſtare q ſub ipo ad q̃libz p quo diſtribuit copulatiue deſcendēdo valeat ꝓña. Sz iſta ꝓña non valz: omnis canis currit. g̃ canis latrabilis currit: et piſcis marin⁹ currit: et fidus celeſte currit ideo illa vl'is equipollet tribus mētalibus in cōiuncte ſūptis cū ſigno vl'i. Quarta difficultes vtrum analogu per ſe poſitū ſtet pro p̄ncipaliori ſignificato p̄ciſe. Reſpondetur p

distinctionē. qꝛ duplicit̄ potest intelligi analogum ꝑ se poni. Uno mō extra ꝓpositionē: sic ꝙ sumat̄ sine quocunqꝫ addito. et sic tenetur ꝓ vtroqꝫ significato indifferent̄. Alio mō p̄t intelligi ꝙ sumat̄ sine restrictōe ip̄m restringente ad standū p̄scise ꝓ significato min⁹ p̄ncipali: et sic analoguꝫ ꝑse sim ʳ stat p̄scise pro p̄ncipali significato. Quita difficultas. vtrū sit ponēda vna fallatia vniuocatōis sic̄ equocatōis. R̄ndet̄ ꝙ non qꝛ in omni ꝑalogismo in quo terminant̄ fallatie necesse ē eē aliquaꝫ causam apparētie. Sꝫ p̄t suī aliqs paralogismus hn̄s causaꝫ apparētie ex ꝑte equocatōis non autē ex ꝑte vniuocatōis. ḡ nō est ponenda fallatia vniuocationis sic̄ equocatōis. Prima ꝑs mioris ptꝫ nā ex quo oīs termin⁹ equocus ē vn⁹ et idē ī materia et forma: apparentia est ꝙ etiā habeat vnū significatū vel vnuꝫ modū significādi. Scd̄a pars minoris patꝫ. qꝛ si aliquis terminus sit idē in materia et forma non est appntia ꝙ debeat eē diuersus in significato vel in modo significādi. Sexta difficultas vtrū isti paralogismi laborans sanabatur: sedens surgebat: peccent ꝑ tertium moduꝫ fallatie equocationis. Respōdetur ꝙ peccant per fallatiā accidentis vel ꝯn̄tis et nō equiuocationis. Pro cuius probatione ponūtur due suppositōes. Prima ē hec. fallatia in dictione est cuius causa apparentie se tenꝫ ex ꝑte dictionis ad placitū institute: vel eius consideratiōis: ita ꝙ non posset fieri talis fallatia sine dictionibus ad placitū institutis vel earum considerationib⁹. Scd̄a suppositio. fallatia extra dictionē est fallatia cuius causa apparētie se tenet ex ꝑte dictionis rei significate vel conceptus mentis: sic ꝙ p̄t fieri sine dictionibus ad placitum significantib⁹: vl' cōsideratōib⁹. Tunc sic fallatia equocatiōis (cū sit in dictione) nō potest fieri sine dictionib⁹ ad placitū institutis. sꝫ p̄dicti paralogismi possunt fieri et causari deceptioneꝫ dato ꝙ nulla esset dictio ad placitū instituta. ḡ non peccāt contra fallatiā equocationis. Maior est nota per primā suppositionem. Minor probat̄. qꝛ isti paralogismi in voce causant fallatiaꝫ per talem causam apparentie: scilicꝫ ꝙ dictio eadem in materia et forma in p̄missis vel in altera p̄missarum et cōclusione debet teneri ꝓ eodem supposito vel pro eiusdem suppositis Sꝫ talis causa apparentie inuenitur in paralogismis mentalib⁹ dato ꝙ nulla eēt dictio ad placitum instituta. Sed causa defectus est ex eo ꝙ dictio vna capitur pro diuersis suppositis suis propter coniunctionem cū alia ꝛ alia dictione. sed talis causa potest etiaꝫ inueniri in conceptibus vltimatis: dato ꝙ nulla esset dictio ad placitum instituta. Aliter potest responderi s̄m mentem arestotelis ponendo talem suppositionem. omnis deceptio proueniens ex variatione modi significandi grāmaticalis peccat per tertiū modum fallatie equocationis. vt isti paralogismi: quicunqꝫ sunt episcopi sunt sacerdotes. sed asini sūt episcopi. ḡ asini sunt sacerdotes: et similes peccant ꝑ tertium modum fallatie equiuocationis. Et soluitur per distinctionē: eo ꝙ illa dictio episcopi potest esse genitiui cas⁹ vel noiati cas⁹ pl'alis numeri. Tunc dicit̄ ꝙ predicti paralogismi possunt dupliciter considerari. Uno modo vt intelliguntur causare deceptioneꝫ ex variatione ampliationis: et tunc peccant per fallatiam accidentis et ꝯn̄tis: arguēdo a magis āplo ad minus amplū sine distributiōe ex parte sb̄iecti minoris. quia in minore ampliatur ad supposita p̄sentia vel preterita: et in cōclusione restringitur ad supponendū ꝓ p̄sentib⁹ tantum. Alio mō possunt intelligi causare deceptionē ex variatōe mōi significandi q est ipsius: eo ꝙ illud ꝑticipiū sedens potest cōstrui cū illo verbo surgebat rōe p̄sentis tēporis vel rōe p̄teriti ꝑ ipsum ꝯnotati: et tunc peccant ꝑ tertiū modū fallatie equocatōis.

Conclusio responsalis. pro/

positio in qua ponit̄ terminus equocus ē distinguenda. ptꝫ satis ex dictis.

Dubitatur primo vtruꝫ pe/

nes multiplex potētionale possit sumi aliqua fallatia. Pro dubio supponit̄ ꝙ ares. in scd̄a ꝑticula determiat de fallatijs peccātib⁹ penes multiplex potētiōale. ꝛ intēdit duas ꝯclusiōes Quaꝝ p̄ma tāgit q̄tuor exēpla de fallatia cōpositōis et diuisionis: q̄ peccāt penes multiplex potētionale in oratione. Primū exempluꝫ est est illud. Sedentē p⁹ ˡᵉ est ambulare. q̄ ꝓpositio si sit cōposita est falsa: qꝛ significat ꝙ hec est possibilis sedēs ambulat. Si vero sit diuisa est vera: et tunc significat ꝙ hec est possibilis hoc ambulat: demonstādro sedēte. Scd̄m exemplū nō scibentē scribere ē p⁹ ˡᵉ: q̄ soluit̄ sicut precedens si sit cōposita est fl'a. si vero sit diuisa est vera. Tertiū exemplū. quicūqꝫ scit literas nunc didicit illas. Si B aduerbiū nunc determinet hoc verbū scit: sic est cōposita ꝛ vera. Sꝫ si determinet B verbū didicit est diuisa et falsa. Sꝫ si hoc verbū didicit dicat̄ esse p̄ncipale determinabile: tunc hoc: aduerbiū nūc sibi iunctū facit sensum cōpositū: et ab eo se-

paratum facit sensū diuisum. Quartū exēpluꝫ qđ vnum solum potest ferre plura potest ferre. Si hec determinatio solū determīat istud determinabile vnū: tunc est vera ⁊ diuisa. Si vero determinet ꝑ verbum p̄t: est fl'a et composita. Sensus diuisus est iste: aliqd qđ pōt vnum solum ferre potest plura ferre. Sꝫ sensus cōpositus est iste. aliqd quod solū potest ferre vnum: potest plura ferre. Scđa cōclusio tangit quotuor exempla circa fallatiaꝫ diuisionis. Primū est istud. quinqꝫ sunt duo et tria. ḡ quinqꝫ sunt paria et imparia. añs ē distinguendū. qꝛ si illa coniunctio et coniungat inter terminos sic ē composita et vera. Si vo coniūgat inter ꝓpositiones est falsa et diuisa Scđm exemplum. qđ est tantundeꝫ et ampli⁹ est maius vel eq̄le. sed maius est tantundē et amplius. ḡ maius est eq̄le. premisse sunt distinguende. quia vel illa coniunctio cōiungit inter terminos: et sic maior est falsa et minor vera. vel inter propositiones: et sic ecōtra maior est vera et minor falsa. Tertium exemplū ego te posui seruū existēteꝫ liberum. Nam si hec determinatio exñtē determīet hunc actm̄ seruum: sic est sensus: ego te posui existentē seruum liberum: et sic est cōposita et vera. Si vero determinet hunc actm̄ liberum: sic est diuisa et falsa: et est sensus ego posui te existētem seruum liberum. Quartum exemplum. quadraginta virorum centum reliquit diues achilles. Hec propositio est distinguenda. qꝛ si ille genitiuus virorum determinet per hāc dictionem quadraginta: sic est diuisa et falsa et sic est sensus: de quadragīta viris achilles reliquit centum. Si vero iste genitiuus viroꝝ determinetur per hanc dictionem centū: sic ē composita et vera. ⁊ est sensus: de centū viris achilles reliquit quadraginta. Ad dubiū respondetur ꝙ fallatie compositionis et diuisionis peccant penes multiplex potentionale in oratione. patet quia multiplex potentionale est dictio vel oratio eadē ꝑm sb̄stantiaꝫ: diuersa ꝑm formam plura significās. Sed fallatie cōpositionis et diuisionis proueniut ex ydēptitate materiali composite vere cuꝫ diuisa fl'a vel econuerso. ḡ ⁊c̄. Cōpositio est eorum q̄ debent diuidi falsa vnio. Sed diuisio est eorum q̄ debent cōponi falsa separatio. Et ideo qñcunqꝫ sensus ꝯposit⁹ est verus et diuis⁹ fals⁹ est fallatia diuisionis. econtra est fallatia compositionis:

Dubitatur secūdo vtruꝫ fallatia accētus peccet penes multiplex potentionale in orotione.

Pro dubio supponitur ꝙ in tertia cōclusiōe p̄sentis ꝑticule ponit ares. duo exēpla de fallatia accent⁹: p̄mittēdo hāc suppositionē: ꝙ fallatia accētus fit magis inscripturis et poematib⁹ q̄ꝫ in voce: eo ꝙ in ꝓnunctiatiatōe satis ꝓspicitur dr̄a accentuū. Prīm exemplū est illud. metuo longas preeunte noctes lidia dormis. Naꝫ illa dictio metuo pōt eē vna dictio verbalis: et tūc idē significat qđ metuo: vel potest eē due dictiones. et ꝑ du^r qꝛ vel est vnum nomē cum interiectiōe: et sic ē sensus: o lidia dormis longas noctes metu p̄eunte. vel potest esse duo ꝓnomina: et sic est sensus lydia dormis longas noctes me existēte tuo p̄eunte. vel potest esse tres dictiōes scꝫ duo ꝓnomina et vna interiectio: et tunc ē sēsus. O lidia tu dormis longas noctes me preeunte. Scđm exemplū. heu qꝛ nā tanti cinxerunt ethera nimbi. hec dictō qꝛ nam pōt proferri accētu accuto: et tunc tenetur interrogatiue. vel potest ꝓferri accentu graui: et tūc ꝑ^t causam doloris: Dicunt tamē qdaꝫ ꝙ de fallatia accentus nō posuit arestoteles exempla: sꝫ a trāslatorib⁹ posita sūt illa duo. q̄rū p̄muꝫ sumptum est ab oratio: z^m vero a virgilio. Cōsequent̄ in tertia ꝑticula determīat de fallatia figure dictionis. ponēdo duas ꝯclusiōes Quarum p̄ma est hec. Fallatia figure dictionis fit quando non idē sil'ꝛ īterpretatur. vt masculinum femininū: vel econtra femininū masculinū. vel qđ inter hec est alterū hoꝝ id ē qñ neutrum interp̄tatur. vt masculinū vel femininum. Sl'ꝛ quando quale interpretat̄ q̄ntum: vel faciens patiēs: vel dispositus: vel patiens agens. Scđa cōclusio tangit vnū exemplū. vt vigere dicit̄ eodem modo sicut secare vel edificare: quamuis vigere significet affectuꝫ .i. q̄litatē: Alia vero significant facere. Ex quo patꝫ ꝙ fallatia figure dictionis est fallatia in dictione. qꝛ sumit causam apparentie ex similitudine vocis cū voce. ḡ ē fallatia in dictiōe.

Dubitatur tertio vtrum ad veritatē ꝓpositionis requirat̄ ⁊ sufficiat eē ita q̄litercunqꝫ per ipsam significatur.

Et videtur ꝙ non. quia ista est vera homo est asinus: eo ꝙ ipsa significat hominem esse ⁊ asinuꝫ esse: et ita est. ḡ ipsa est vera. Scđo sic arguitur Ista propositio omnis propositio est ꝑticularis: et consimiliter ista: nulla propositio ē negatiua non possunt esse vere: et tamen p̄t eē ita qualitercunqꝫ ꝑ eas significatur. ḡ ⁊c̄. Tertio sic. iste conceduntur vere. cesar ē mortuus: et antecristus est generandus: et tamen non est ita qualitercunqꝫ per ipsas significat̄ quia nihil est qđ per ipsas significatur. cū añ

cristus non sit: nec etiam cesar g̊ ꝛc̄. Quarto sic. ista ē vera aīal est homo: et tamē non ē ita q̄litercunqꝫ ipsa significat g̊ ꝛc̄. Mior ptꝫ quia ipsa significat ꝙ quodlibet al' sit homo: qđ nō est ita a ꝑte rei. Maior patet quia significat aliqđ animal esse hominē et nō plꝰ vnū animal q̄ꝫ aliud. g̊ significat qđlibet aīal esse hominem. Quinto sic. qcquid significat ꝑ istam propositionem quodlibꝫ animal est hō significatur ꝑ illam: animal est hō: cū sit p̄scise ex eisdem terminis. Sꝫ p̄ma signtficat qđlibet animal esse hominē. g̊ ꝛc̄. In oppositu est ares. in postpredicamentis dicēs ꝙ ab eo ꝙ res est vel non est oratio vera vel falsa đr. Et etiaꝫ quinto methaphisice vbi dicit amplius esse et est significat qđ verum: non esse autē et non est significat quod non est verum sed falsum est. aut sil'r de affirmatione et negatione ex qbus autoritatibus videt ꝙ ad veritatē propositionis requiritur et sufficit ꝙ q̄litercūqꝫ significat ita sit. Ad rationes ꝓbantes oppositum. rn̄detur ad primam negando consequentiam. Ad ꝓbationeꝫ concedit aīs: ꝛ cōceditur etiam ꝙ ita est qualiter significat ista propositio homo est asinus: sed non q̄litercūqꝫ significat ita est. quia licet significat hoīeꝫ esse et asinum eē: tamen significat cum ꝟ hominem esse asinum: quod non est ita. Ad secundan cōcessis maiore et minore negatur cōsequētia. qꝛ licet q̄litercūqꝫ significent possit ita esse: tamen ꝑ nullo tempore potest ṽe dici est ita q̄litercunqꝫ significant dicte ꝓpositiones. Nam ꝓpositio idē non đr significare nisi quando est. modo quā diu est illa ꝓpositio omnis ꝓpositio est ꝑticularis: non est ita q̄lit cunqꝫ ipsa significat. Ipsa eni significat omnem ꝓpositionem esse ꝑticularem: et non est ita: cum met sit vniuersalis et nō particularis ideo licet ipsa non possit esse vera: tamen ip̄a est possibilis. Et consimiliter est dicenduꝫ de ista: nulla propositio est negatiua. Ad tertiaꝫ negatur minor. ad ꝓbationem dicit ꝙ illa q̄ sunt: sunt in duplici differentia. Nam q̄dam sunt q̄ sunt entitates simplices et sic concedit ꝙ per istas propositiones non significat aliquid quod sit: cum hoc tamen stat ꝙ semper manent propositiones vere. Alia sunt q̄ sunt entitates complexe: cuiusmodi est significatū totale propositionis. vt hominem esse aīal. ꝛ sic negetur ꝙ nihil sit significatū per dictas ꝓpositōes. et de talibus intelliguntur autoritates adducte ad oppositum dubij. Ad quartaꝫ concessa maiore negetur minor. et ad probationem negetur maior. Ad cuius ꝓbationem dicitur ꝙ licet animal nō significet plus vnū animal q̄ꝫ alterum: significat tamen disiunctīe quodlibet animal esse hominem et non copulatiue quemadmodum significatur per illam vniuersalem quodlibet animal est homo. Ad quintam concesso antecedente neget consequentia. qꝛ licet qcquid significatur per vnaꝫ illarum significetur etiam per aliam: non tamen qualitercunqꝫ significat vna et altera. qꝛ vniuersalis significat de quolibet animali copulatiue ꝙ ipsum sit animal: sꝫ alia particularis significat de quolibet animali disiunctiue solum ꝙ sit animal.

Rationes ante oppositū soluuntur ex p̄mo et tertio notabilibus.

Queritur tertio: Vtrum tantum sint septem fallatie extra dictionem. Et arguitur primo ꝙ non. quia omnis fallatia est extra dictionem. ergo non sunt tantuꝫ septem fallatie extra dictionem. antecedens patet quia omnis fallatia est deceptio. sꝫ omnis deceptio est extra dictionem: cum omnis fallatia sit indecipiente vel indecepto. g̊ ꝛc̄. Scđo sic. omnis fallatia est in dictione ergo nulla est extra dictionem. antecedēs patet. qꝛ omnis fallatia est paralogismus. sꝫ omis paralogismus fit in dictione. g̊ ꝛc̄. Tertio sic fallatia ignorantie elēci ē cōmunis ad alias fallatias. ergo non sunt tantū septem fallatie extra dictionem. In opppsitum est arestoteles in textu.

Sciendu primo qꝛ in secunda parte principali huius capituli determinat arestoteles de fallatijs extra dictionem. Et cōtinet tres particulas. quaꝝ prima cōtinet tres conclusiones. Prima est hec. eorum paralagismorum q sunt extra dictionem septē sūt species. Prima est fallatia accidentis. secunda est ſm quid ad simpliciter. Tertia est fallatia ignorantie elenci. Quarta est fallatia consequentis. Quinta est fallatia petitionis principij. Sexta est fallatia non cause vt cause. Septima est fallatia ſm plures interrogationes vt vnam. Scđa conclusio. paralogismi accidentis habent fieri quando idem fuerit assignatum simul inesse rei subiecte et accidēti: hoc est dictū: quando attributum conueniens rei subiecti indifferenter attribuitur accidenti cōmittitur fallatia accidentis. patet quia multa eidem accidunt q̄ non est necesse sibijn uicem inesse. Tertia conclusio tangit duo

exempla. Primum exemplum est illud. coriscus est aliter ab homine. coriscus ē homo. ergo coriscus est aliter a seipso. Scōm exēplum. coriscus est alter a socrate. socrates est est homo ḡ socrates est alter ab homine.

Sciendus secundo q̄ in secūda particula ostendit arestoteles quatuor cōclusiones.

Quarum p̄maz est hec. fallatia a fm quid ad simpliciter fit quando aliquod dictum solum inest fm quid et sumit inesse simpliciter. patet tribus exemplis. Primum est istud. quod est opinabile est. z quod non est est opinabile. ergo quod non est ē. Soluit negando consequentiam. quia non est idem eē fm quid et esse simpliciter: sicut esse opinabile et esse: Scōm exemplum. quod non est homo: non est substantia. sz aliquid est quod non est homo. ḡ aliquid est quod non est. soluit vt prius negando cōsequentiam. Tertiū exemplum. indus id est etbiops est niger. z indus est albus fm dentes. ergo est albus z niger: et sic erit albus et non albus. Et sb̄dit q̄ in aliquibus difficile est cognoscere defectum. et ß contingit quando vtrumqz oppositorum videtur inesse sb̄iecto. similiter siue eq̄liter. vt si vna medietas rei sit alba: et alia medietas sit nigra: dubium est vtrū totum sit album vel nigrum. Scōa conclusio. fillogismi fallatie ignorantie elenci habent fieri q̄ obmittitur aliquid pertinens ad orationez fillogismi aut elenci: Est enim elencus cōtradictio vnius et eiusdem non nominis tantum: nec rei tantum: sed nominis et rei simul: non sinonomi: sed eiusdem ex his que data sunt de necessitate accidere: nō cōnumerato quod erat in principio: ad idem: fm idem: similit: et in eodem tempore. Et subdit duo exempla Primum exemplum est. duo sunt duplū vnius: et non sunt duplum trium. ergo sunt duplum et non duplum. Soluit q̄ hoc est respectu diuersorum: et non ad idem. Scōm exemplum est istud. Jstud est duplum fm longitudinem: et non est duplum fm latitudinē ergo est duplum et non duplū. Soluit q̄ nō arguitur fm idem. Tertia conclusio. fallatia petitionis principij fit totiens quotiens cōtingit petere hoc quod est in principio. et p̄uenit ex hoc q̄ non possumus inspicere vtrū conclusio sit eadem vel diuersa a premissis. Ex hoc patet q̄ causa apparentie est apparēs diuersitas antecedentis et consequentis. Causa vero defectus est eorū idemptitas. Quarta conclusio. Fallatia consequentis fit quādo credimus consequentiam conuerti q̄ tamē nō potest conuerti. quia cum antecedens est: de necessitate consequens est: sed cum ꝓsequēs est: putamus antecedens ex necessitate esse. hoc declarat sex exemplis. Primum est. si mel est: rubium est. ergo si rubium est: mel ē Soluitur negando consequentiam. quia arguitur a positione cōsequentis ad positionez antecedentis. Scōm exemplum est. si pluit: terra est madida. ergo si terra ē madida: pluit. Tertium exemplum. iste est comptus. ḡ est adulter. Quartum exemplum. iste est errabundus de nocte. ergo est fur. Ad hec oia respondetur per negationem consequentie. quia arguitur a positione consequētis ad positionem antecedentis. Quintum exemplum est ratio mellissi per quam probabat q̄ vniuersum est infinitum. et arguebat sic. quod ē factum: habet principium. ḡ quod non est factum: non habet principium. sed vniuersum non est factum. quia ex nihilo nihil fit. ḡ vniuersum non habet principium. et per consequens est infinitum. Respondet arestoteles negando primam consequentiam. non enim sequitur omne quod est factum habet principium. ergo quod habet principium est factū Sextum si aliquis sit febricitans ipse est calidus. ergo si ipse sit calidus ipse est febricitās

Sciendum tertio q̄ in tertia particula intendit arestoteles duas conclusiones.

Prima est hec. fallatia fm non causā vt causam cōmittitur quando assumitur aliq̄ premissa que non est causa falsitatis conclusionis: et tamē creditur q̄ ipsa sit premissa p̄pter quam sequitur talis conclusio falsa. Et sb̄dit q̄ solum habet fieri in fillogismo ad impossibile. Quod patet. quia solum habet fieri in illo fillogismo. in quo necesse est interimere aliquam premissam. sz hoc solum contingit in fillogismo ad impossibile. Mioz patet vno exemplo. vt si sit illa ypothesis: anima et vita sunt idem: et arguatur sic. Anima z vita non sunt idem: z si generatio alicui corruptioni sit contraria: necesse est aliquam generationem alicui corruptioni esse contrariam. sed mors est quedam corruptio contraria vite. ḡ vita est generatio: et viuere est generari. sed illud consequens ē impossibile. ergo impossibile est animam et vitam esse idem. Respōdet arestoteles q̄ licet conclusio sit impossibilis: non tamen hoc prouenit propter illā ipothesim: aia z vita nō sunt idem: sed propter istam minorem: mors ē corruptio cōtraria vite.

Ex istis infert arestoteles q̃ ista conclusio nõ est insillogisata simpliciter. sed est insillogisata ad propositum. quia cõclusio non infertur ex alia premissa que postea interimitur. Et subdit q̃ per hanc fallaciam contingit ita bene interimentes id est opinantes decipi sicut respondentes. Scõa conclusio. fallacia fm plures interrogationes vt vnam fit quando plures interrogationes sumuntur sb vno interrogante: et ad eas datur vna responsio: ac si esset interrogatio vna. patet quatuor exemplis. Primum vtrum terra sit celum aut mare. Scõm exemplum. vt si dicatur. est ne hic ⁊ hic homo. si dicatur q̃ sic. ergo q̃ percussit hunc et hunc: percussit hominem et nõ homines. Tertium exemplum. demonstratis duobus quorum vnum sit bonum et alterum malum vtrum illa sint bona vel non bona. Si dicatur q̃ sint bona: sequitur q̃ aliquod non bonum est bonum. Et subdit q̃ aliquando respondens est redargutus si responderz affirmatiue: Aliquando vero apparenter si respondetur negatiue. Subdit secundo q̃ si data fuerit responsio negatiua: tunc ex aliquib⁹ suppositis contingit facere verum elencuz cõtra respondentem. Quartum exempluz. demonstrato vno ceco et alio vidente vtruz ista sint ceca vel non ceca. Addit q̃ multotiẽs cõtingit deceptio eo q̃ similiter diffunin⁹ res in singulari et in plurali. vt cecum est quod non habet visum: natum est tamen habere. sed ceca sunt que non habent visuz: nata sunt tamẽ habere.

Conclusio responsalis. tantum sunt septem fallacie extra dictionem. Cõclusio satis⁹ patet ex dictis.

Dubitatur primo vtrz scutũ cuius medietas est alba: et alia nigra: sit albũ vel nigrum. Respondetur per tria dicta. Primum dictum est tale. scutum non est albũ nec nigrum. quia nihil denominatur simpliciter tale nisi maior pars eius fm qõlibet sui sit talis. Scõm dictũ. ista copulativa est falsa: Istud scutum est nigrum et istud scutum est album. et similiter disiunctiua sibi correspondens est falsa. Tertium dictum. ista de copulato predicato: istud scutum est album ⁊ nigrum est vera sicut ista conceditur vera si sit de copulato predicato quinqz sunt duo et tria. Nec requiritur quodlibet corpus eẽ coloratum: sed sufficit q̃ omne corpus sit coloratum aut colorat⁹. Et proportionabiliter diceretur q̃ ista est falsa: Illa sunt ceca: demõstrato vno ceco et alio vidente. declaratur p̃ duas regulas. Quarum prima est hec. a p̃positione affirmatiua de copula pluralis numeri: ad duas affirmatiuas copulatiue sumptas de copula singularis numeri est bona cõsequentia. vt bene sequitur. isti currunt. ergo iste currit: et iste currit. Scõa regula. a negatiua pluralis numeri ex pte cõpule: ad duas negatiuas disiunctiue sumptas de copula singularis numeri ẽ bona consequẽtia. vt bene sequitur. Ista non sũt ceca. g̃ ille non est cecus: vel ille non est cecus. Ex his inferuntur tria correlaria. Primum est q̃ casu stante: ista est falsa: Ista sunt non ceca. patet. quia equipollet vni copulatiue false. Scõm correlarium. ista est falsa. ista non sunt ceca. qz similiter equipollet vni copulatiue false de p̃dicatis infinitis. Tertium correlarium. iste due sunt vere. Ista non sunt ceca: et ista non sunt videntia. quia quelibet illarum equipollet vni disiunctiue cuius altera pars est vera.

Dubitatur secũdo vtruz fallacie extra dictionem sumant suas causas apparentie ex parte rei vel sermonis. Pro solutione dubij ponuntur septem partiales difficultates. Prima est hec. quid est accidens a quo denominatur fallacia accidentis. Respondetur q̃ in quolibet paralogismo peccãte per fallaciam accidentis requiritur attributum quod dicitur esse predicatum conclusionis: et res subiecta que est subiectum eius: ⁊ accidens quod est medium. quod pro tanto dicitur accẽs: eo q̃ est extraneu in parte idẽ ⁊ in parte diuersum. Nam in vna premissaruz sumitur fm vnam habitudinem eius ad alteram extremitatem: et in alia premissarum sumitur fm aliam habitudinem vel rationẽ ad alteram extremitatem. Et inde est q̃ partialis ydemptitas accidentis et rei subiecte: propẽ quam creditur q̃ sicut attributum est natum affirmari vel negari de accidente: sic etiam sit natum vere affirmari vel negari de re subiecta: est causa apparentie. Sed causa defect⁹ est partialis diuersitas accidentis et rei subiecti. Scõa difficultas vtrum a quolibz dicto fm quid ad quodlibet simpliciter sit loc⁹ sophisticus. Respondetur per distinctionem. Dictum fm quid potest dupliciter capi. Uno modo large pro quacunqz dictione sumpta cum aliqua determinatione: siue illa sit diminuens amplians vel distrahens aut nõ. et sic a dicto fm quid ad simpliciter est bonus locus dialeticus: tenens per locũ a parte in mõ

ad suum totum. Alio modo capitur dictum fm quid stricte pro quacunqz dictione sumpta cum determinatione: non tamen restringẽte: sz distrahente ampliante vel diminuente. et sic semper causatur locus sophisticus. Et si q̃ratur quomodo potest cognosci q̃ determinatio sit diminuens vel restringens tantum. Respondetur q̃ quando ratio dicti simplicit continetur in ratiõe dicti fm quid in recto respectu copule de presenti: tunc talis determinatio est solũ restringens. vt ista determinatõ albus: est determinatio restringens respectu huius dicti simpliciter homo. qz ista est vera: homo albus est animal rationale habens albedinem sufficientem ad sui denominationẽ. Sed quando ratio dicti simpliciter includitur in ratione dicti fm quid in obliquo vel respectu alterius copule q̃z de presenti tũc talis determinatio est distrahens amplians seu diminuens. sicut ista determinatio pictꝰ est distrahens respectu huius dicti simplicit homo qz homo pictus sic diffinitur q̃ est figuratuz ad similitudinẽ animalis rationalis. similit mortuus est determinatio amplians seu diminuens respectu huius dicti simpliciter homo. qz homo mortuꝰ sic diffinitur: q̃ fuit animal rationale viuens. Ex quo patet q̃ causa apparẽtie in fallatia fm quid ad simplicit est apparens inclusio ratõnis dicti simpliciter in ratõe dicti fm quid. Sed causa defectus est euiusdam insufficiens inclusio. Tertia difficultas vtrum paralogismi fallatie ignorantie elenci peccent in forma. Respondetur per distinctionem. fallatia ignorantie elenci potest capi dupliciter. Uno modo large pro omni deceptione prouenienie ex obmissione alicuius cõditionis requisite ad verum elencum. et sic aliqui paralogismi peccantes per talem fallatiã peccant in forma. quia aliqui tales peccant ꝗ illationem. Alio modo capitur fallatia ignorantie elenci stricte pro deceptione prouenienie ex obmissione alicuius illarum condicionũ ad idem: fm idem: similiter: et in eodem tẽpore: et tunc paralogismi non peccant in forma. Ex quo patet q̃ causa apparentie illiꝰ fallatie est apparens obseruantia istarum quatuor conditionum: ratione quaz aliquis processus ratiotenatiuus creditur ꝓbare contradictorium preconcessi a respondente: quod tñ nõ probat. Sed causa defectus est obmissio alicuius illarum quatuor conditionuz. Quarta difficultas Utrum fallatia consequentis sit distincta a fallatia figure dictionis. Respondetur per vnam suppositionem et vnam distinctionem. Suppositio est hec. ad causanduz fallatiam consequentis requiruntur due consequentie. Quazũ prima est bona: et secũda mala: que tamen apparet esse bona propter apparentem conuertibilitatem bone cõsequẽtie in ipsam. Distinctio est hec. in ꝓcessu rationatio causatio fallatie consequentis potest sumi duplex causa apparentie. Una sumitur propter similitudinem ipsius ad bonam consequentiam. et sic causatur fallatia figure dictionis. Alio modo potest sumi causa apparẽtie propter apparentem conuertibilitatem bone consequentie in seipsam: et sic committit fallatia cõsequentis. Quinta difficultas. qd est principium a quo denominat fallatia petitionis principij. Respondetur q̃ principiuz est conclusio quam intendit opponẽs probare contra respondentem. quia talis conclusio est principaliter et primo intenta a respondente. et etiam eadem conclusio vocatur finis. quia est finis argumentationis opponentis. vocat etiam contrariuz. quia est contraria positioni respondentis. Ex quo patet q̃ causa apparẽtie est apparẽs diuersitas antecedentis et cõsequentis: vel apparens probabilitas antecedentis: propter quam creditur consequẽs eẽ probatum. Sed causa defectus est ydemptitas antecedentis et consequentis: vel est ipm antecedens non esse notius consequente. Sexta difficultas. vtrum fallatia fm non causam vt causam sit ab alijs distincta. Respondetur per vnam suppositionem et vnam distinctionem. Suppositio est hec. causa est propositio q̃ confert ad illationem conclusionis: Sed non causa est propositio q̃ nihil facit ad illationem conclusionis: apparet tamẽ aliqd facere. Distinctio est hec fallatia fm non causam vt causam potest capi dupliciter. Uno mõ large: sez pro omni deceptione causata ex antecedente q̃ ponitur tanquam causa illatiua vel probatiua conclusionis: cum tamen nõ sit ita. et sic est cõmunis omnibus fallatijs. Alio modo capitur stricte pro deceptione causata ex premissa q̃ apparet aliquid facere ad illationem conclusionis: q̃ tameu nihil facit. z ꝓpter illã apparentiam ex falsitate et impossibilitate cõclusionis creditur talis premissa eẽ falsa aut impossibilis: cum nõ sit ita. et sic est fallatia specialis ab alijs distincta. Ex quo patz q̃ causa apparentie est apparens conuenientia premisse non cause cum premissa causa. Sed causa defectus est diuersitas earundem Septima difficultas vtruz fallatia fm plures interrogationes vt vnã sit distincta a fallatia

equiuocatōis Respondetur p̄ duas supopsitiones et vnam distinctionem. Prima suppositio est hec. interrogatio ē propositio sūpta cum signo interrogatiuo. vt vtrum homo currat. Scōa suppositio interrogatio vna est illa in qua interrogatur vnū de vno: vel vnū de pluribus: vt plura de pluribus coniuncte sumptis. Sz interrogatio plures est illa in q̄ interrogāt plā de vno: vel plā de plurib⁹: et inconiuncte. Distinctio est hec.. interrogatio plures est dupler. q̄dā est plēs implicite: in q̄ scz alter terminorum est terminus equocus. z fm talem interrogationem sumit fallatia equocationis. Alia ē interrogatio plures explicite. et est in qua explicite et inconiuncte predicantur plura de vno: vel vnum de pluribus vel plura de pluribus. Et ab illa sumitur fallatia scōm plures interrogationes vt vnam.

Dubitatur tertio vtrus propositio affirmatiua significet idem pro q̄ supponunt subiectum et predicatum. Et videtur qz non. quia si sic: sequeret q̄ iste essent possibiles: omnis propositio est particularis nulla propositio est negatiua: et nulla propositō est vniuersalis. consequens est falsum g̃ zc. consequentia patet. quia ista propositio: omnis propositio est particularis: significet omnem propositionem esse particularem: et cū hoc significat subiectum et predicatuz supponere pro eodem: qō est falsum. quia si sic: tūc ipsa haberet esse: et si ipsa sit: tunc aliqua propositio erit vniuersalis. et per consequens nō erit ita sicut per eam significatur. Et consimiliter probaretur de alijs. Scōo sic quia si sic: sequeretur q̄ omnis propositio kathegorica esset copulatiua. Nam ista propositio: tu curris: significat te currere: z esse idem. p̄ quo sb̄iectum et predicatum supponunt. Tertio sic si sic sequeretur q̄ nulla propositio mundi esset necessaria. patet quia oīs propositio mūdi est contingens: cum equiualet vni copulatiue cuius vna pars est contingens. g̃ zc. Minor patet quia ista: deus est eternus: significat deum esse eternum: et esse idem pro quo subiectum et predicatum supponunt. modo prima pars est contingens: cum non est idē pro quo subiectum et predicatum supponunt nisi quando propositio est. sed propositio cōtingenter est. ergo zc. In oppositum arguit qz omnis propositio affirmatiua affirmat aliquid de aliquo: et non affirmat nisi predicatum de subiecto. ergo affirmat subiectum et predicatum pro eodem. et per consequēs significat esse idem pro quo subiectum et predicatum supponunt. quia suppositio non est nisi acceptio termini pro aliquo. Ad dubiū respondetur per vnam suppositionem et duas distinctiones. Suppositio ex hec. aliud requiritur et sufficit ad propositionem esse possibilem: et ad propositionem esse veraz. quia ad propositionez esse possibilem si sit affirmatiua sufficit q̄ possit esse ita sicut per eam significatur: nec requiritur subiectum et predicatum supponere pro eodem. sed ad propositionem affirmatiuam esse veram requiritur et sufficit esse idem pro quo subiectum et predicatum supponunt. Prima distinctio est hec. propositionis duplex est significatio. q̄dam est significatio materialis: que est de re ad extra: siue que oritur ex significatione terminorum. Alia est significatio formalis: que est de re non ad extra: sed de terminis alicuius propositionis. Uel est illa que euenit ipsi propositioni ratione copule p̄iungentis vnū cum altero: sicut illa propositio: homo est animal: significatione materiali significat hominem esse animal: sz significatione formali significat esse idem pro quo subiectum et predicatum supponūt. Et similiter diceretur de ista negatiua: homo non est asinus: que de significatione materiali significat hominem nō eē asinum: et de significato formali significat ñ esse idem pro quo subiectum et predicatum supponunt. Scōa distinctio. propositionez significare se esse veram potest dupliciter intelligi. Uno modo q̄ significat se esse propositionem: et esse veram. et sic non omnis propositio significat se esse veraz. quia ad hoc q̄ aliqua propositio significet illo modo se esse veram duo requiruntur. Primo q̄ significz seipsam esse: z secundo q̄ significet idem eē pro quo subiectum et predicatum supponūt. modo manifestum est predictas tres propositiones esse: et cum hoc esse ita sicut significāt significatione materiali. Alio modo potest intelligi q̄ propositio significet se esse veraz: ita q̄ significet rem dictam per eam esse veram. et sic omnis propositio significat se esse veram. vt ista propositio: omnis homo ē animal: non significat q̄ ipsamet propositio. omnis homo est animal sit vera: sed significat q̄ verum est omnem hominen esse animal. Sic etiam hec propositio: omnis propositio est p̄

ticularis: non significat q̃ hec propositio: omnis ꝓpositio ē ꝑticularis sit ꝟa: ſ̃ z significat q̃ ꝟm ē oēs ꝓpositionē eē ꝑticl'arē. z sil'r diceret de alijs. Ex quo patz q̃ omnis propositio si sit affirmatiua significatione formali significat esse idez pro quo subiectum z predicatū supponūt. Si ꝟo fuerit negatiua significat nō eē idem: pro quo subiectum z predicatum supponunt: z per consequens omnis propositio significatione formali significat se esse verazq: idem est subiectum z predicatum supponere pro eodem: z propositionez affirmatiuā esse veram. Et similiter idem est subiectum et predicatum non supponere pro eodem: z propositionem negatiuam non esse veram. Ad rationes dubij. Ad primam negetur ꝓsequentia. Ad probationez dicitur q̃ ista propositio Omnis propositio est particularis: non significat subiectum z predicatum supponere pro eodem. sed significat idem esse pro quo subiectum z predicatum supponunt. modo ſ̃ ſb̃iectum z predicatum illius propositionis nūq̃ supponerent pro aliquo: tñ possibile ē idez esse pro quo nunc supponūt subiectum z predicatum. Et inde est q̃ illa propositio z consimiles nūq̃ possunt esse vere: ſ̃ tamē sint possibiles. Ad secundam negetur consequentia. qz ſ̃ propositio kathegorica equipollear in consequendo illi copulatiue: ita q̃ ponat illas duas propositiones copulatiue: non tñ cēsenda est copulatiua. Nam propositio vniuersalis ponit copulatie omnes suas singulares z tamen non est dicenda copulatiua. Ad tertiaz dicitur q̃ illa propositio est necessaria que quandocūqz formatur idem est pro quo subiectum z predicatum supponunt. sed contingens est illa que quando formatur aliqñ idem est pro quo subiectum z predicatū supponunt: z aliquando nō est idem. ideo ſ̃ ſb̃iectum z predicatum istius propositiōis: deo est eternus: aliquando non supponant ꝓ eodem. vtputa quando talis propositio non est: quando tñ formatur subiectum z predicatuz semper supponunt pro eodem.

Ad rationes ante oppositus

Ad primam dicitur q̃ fallatia non dicitur in dictione vel extra dictionem ex ꝑte cause defectus: qz scilicet deceptio ipsa fit in dictione vel extra dictionem. sed dicitur talis ex parte cause apparentie: eo scz q̃ sumit suam causā apparentie ex parte dictionis ad placitum significantis: vel ex parte rei aut conceptꝰ mentalis. Ad scōam dicitur similiter. Ad tertiam patet solutio ex secundo dubio.

Queritur quarto. vtrū omnes fallatie sint ad ignorantiam elenci reducende.

Et videtur q̃ non. quia sicut in sillogismo dialetico est: ita est in sillogismo sophistico. sed in locis dialeticis non est aliquis communis locus: ad quem alij loci reducuntur. ergo nec in sophisticis est aliquis cōmunis locus ad quem alij loci sophistici reducuntur. Secundo sic. Si omnes fallatie reducerētur ad fallatiā elenci hoc sic maxime esset (vt dicit textus) qz omnium fallatiarum sunt sillogismi imodificati. sed hoc est falsum. Nā in petitione principij est bona consequentia. ergo tales sillogismi non sunt imodificati. Tertio sic. In fallatijs in dictiōe fiunt sillogismi in dictione. ergo nec peccant contra elencum. Antecedens patet. qz seruato vno significato multiplicis remanet debita propositio sillogismi. In oppositum est are[tes].

Sciendum primo. q̃ in secūdo capitulo docet arestotiles reducere quālibet fallatiam ad cōmunem defectum: scilicet ad ignorantiam elenci.

Et continet vnam conclusionem. que est hec. Omnes paralogismi fallatiarum peccant contra verum elencum. Probat sillogismo z inductione. Sillogismo sic. Omnes sillogismi imodificati peccant cōtra elencuz. sed omnes paralogismi fallatiarum sunt imodificati. ergo omnes peccant cōtra elencum. Minor patet. qz omnes paralogismi fallatiarum peccant cōtra aliquam priculam positam in diffinitione elenci. Secundo probatur eadem conclusio inductione sic. Primo de fallatijs in dictione. qz omnes fūt fm multi[x]. ergo omnes peccant contra elencum. Antecedēs patet. qz equiuocatio amphibologia similis figuratio. i. figura dictionis: omnes habent idemptitatem vocis: sed non habent idemptitatem significati q̃ regrit ad verū elencum. cōpositio autē z diuisio z accēt[9] non habent idem nomen: nec eandem rationem: ideo ibi ē multiplicitas nominis vel orationis: z tñ ad verum elencuz requritur idēptitas nois sicut z rei. vt si hoc nomen tunica debeat poni in sillogismo: nō debet poni hoc

nomen vestis:sed tunica.Scdo probat inductiue in fallatijs extra dictionem . ⁊ primo de fallatia accidētis. q: fallatia accidētis peccat contra sillogismum.ergo ⁊ contra elencū. tenet cōsequentia. q: eadem est diffinitio sillogismi ⁊ elenci:preter hoc q elencus supra sillogismum addit contradictionem. Nam elencus est sillogism⁹ contradictionis.Antecedēs patet.q: in fallatia accidentis cum antecedēs sit:non est necesse consequens esse : ⁊ tamen hoc requiritur ad sillogismum . ergo fallatia accidentis peccat contra sillogismum.Maior patet.q: non sequitur: triangulus habet tres angulos equales duobus rectis fm q huius modi.Sed triangulus est figura. ergo figura fm q figura habet tres angulos equales duobus rectis.illud consequens est falsum:⁊ tñ antecedens est verum. Et subdit q fm istā fallatiā artifices ⁊ omnino scientes ab inscijs arguunt.i.redarguuntur.fm accidens enī fatiunt sillogismos contra sapientes.Unde qui non possunt dituidere.i.videre diuersitatē habitudinis ad extrema:concedunt conclusionē quam opponens vult inferre. De fallatia fm quid ad simpliciter patet. q: in ipsa nō est affirmatio vel negatio vnius ⁊ eiusdem de eodem.q: negatio fm quid albi:est fm qd non album:⁊ negatio simpliciter albi est simpliciter non album.cum ergo fallatia fm quid ad simpliciter capiat non album simpliciter ꝑ negatione fm quid albi vel econtra:sequitur q non capit affirmationem vel negationem de eodem.De fallatia ignorantie elenci patet.q: sic nuncupata est:eo q obmittebat aliquā ptī culam positam in diffinitione elenci.De fallatia non cause vt cause patet. q: in omni elenco oportet conclusionem sequi de necessitate ex premissis:sed sic nō est de nō causa vt causa.De fallatia petitionis principij patet. q: in ea cōnumeratur illud quod erat in principio De fallatia consequentis patet.q: fallatia accidentis peccat contra elencum.ergo ⁊ fallatia consequentis.tenet consequentia. q: fallatia consequentis est pars fallatie accidentis . Et subdit differentiam inter fallatiam accidētis ⁊ consequentis.q: accidens fit de vno solo modo.vt idem est rubeum ⁊ mel:album et cignus.sed consequens semper fit in plurib⁹ q: regulatur ꝑ istam maximam: quecūq: vni ⁊ eidem sunt eadem:illa sunt sibiinuicem eadem.q autem talis maxima fit sophistica ꝓbat duobus exemplis.q: nix ⁊ cign⁹ sunt eadem in albo:⁊ tñ non sunt eadē inter se. Secundum exemplum est mellissi. q: factum eē ⁊ habere principium sunt eadem vni tertio:⁊ tñ non oportet q inter se sint eadem saltē cōuertibiliter.De fallatia fm plures interrogationes vt vnam.patet. q: paralogismi ist⁹ fallatie non fiunt ex propositionibus.ergo peccant contra elencum. tenet consequentia . q: omnis sillogismus fit ex propositionibus.sed elencus est sillogism⁹.ergo fit ex propositionibus.Antecedens principale patet.q: paralogismi huius fallatie fiūt ex propositionib⁹ plures:⁊ nō ex propositionibus que sunt vna in qua scz predicatur vnū de vno. ergo fit ex pluribus.tenet consequentia.q: eadem ē diffinitio vnius solius rei ⁊ rei simpliciter: ⁊ eadem est diffinitio hominis simpliciter ⁊ vni⁹ hominis.Et subdit q aliquando aliquis ē bene redarguendus per hanc fallatiam:si dederit vnam responsionem:aliquando autem solum apparenter:si non dederit vnam responsionem:sed solum videatur dedisse.Ex quib⁹ concludit q omnes sillogismi sophistici reducuntur ad ignorantiam elenci. q: omnes fallatie in dictione peccant cōtra contradictionē sed fallatie extra dictionem peccant cōtra diffinitionem sillogismi.

Sciendus secundo. q in tertio capitulo dat arestotiles modos apparētie omnium tredecim fallatiarum.Et intendit talem conclusionem. In omni fallatia est aliqd causans deceptionē in intellectu nostro. Patet inductie. q: in omni fallatia equiuocationis ⁊ amphibologie accidit deceptio ꝓpter ß q non distinguimus multiplex:eo q non est ydoneum quedam distinguere.vt ens ⁊ vnū ⁊ idē.Dz in falla ª cōpositiōis ⁊ diuisiōis accidit deceptio propter ß q credim⁹ q oīs oratio composita ⁊ diuisa sunt idem. In fallatia accentus accidit deceptio propter hoc q credimus orationem intensam .i. prolatam accentu acuto significare idem cum oratione remissa.i.prolata accentu graui.Sed in fallatia figure dictionis accidit deceptio propter similitudinem dictionis cum dictione. q: difficile ē videre dr̄am eor̄ q̄ conueniūt in voce. ⁊ qui pōt ß facere:est prope videre ver̄. Et ſbdit q falla ª fi ᶜ dictiōis ē fallatia i dictiōe.Probat duab⁹ rōnibus.Prima rō.per fallatiā figure dictionis homo magis decipitur cū alio disputando q̄ꝫ ꝑ seipsum considerando.sed hoc proprium est fallatijs in dictione. q: consideratio in aliq̄ alio fit per orationes ⁊ dictiones . consideratio autem per seipsum non fit ꝑ dictiones igit ⁊c.Scda ratio. q: fallatia figure

dictionis causat ex similitudine dictionis cū dictione. sed in fallacia accidentis accidit deceptio: eo q̃ nō possumus diuidere .i. distinguere inter idem ⁊ diuersuꝫ: vnū ⁊ multa. Et similiter in fallacia cōsequentis. q̃ fallacia cōsequentis est pars fallacie accidentis. Eriaꝫ in fallacia cōsequētis accidit deceptio: eo q̃ credimus q̃ ficut antecedens nō separat a consequente: q̃ consequēs nō possit separari ab antecedente. Sed in fallacia a fm qd ad simpliciter. ⁊ ignorātie elenci accidit deceptio eo q̃ obmittunt conditiones vere cōtradictiōis. Sed in fallacia petionis p̃ncipij: non cause vt cause: ⁊ fm plures interrogatōes vt vnā accidit deceptio: eo q̃ ignoram⁹ diffinitionem ꝓ positionis ⁊ sillogismi.

Sciendu⁊ tertio q̃ circa hūc terti incidunt 4^or difficultates. Prima ē. qd est reducere palogismos fallaciarum ad elencū. Respondet per duas suppositiōes: ⁊ vnū dictum. Prima est hec. de ratione elenci veri sunt tria. Primo q̃ sit illatiu⁹. Scōo q̃ sit probatiuus. Tertio q̃ sit cōtradictiuus. Rōne primi dicit esse sillogismus. Ratione ⁊ ᵗ est dialecticus. et rōne cōtradictionis est elenc⁹. Exq̃ inferunt tria correlaria. Primū ē. q̃ iste tres differentie. .i. illatio. ꝓbatio ⁊ cōtradictio sunt differentie subordinate. quarū prima est magis cōis q̃ z ᵃ: ⁊ z ᵃ q̃ ȝ ᵃ. Scōo sequit q̃ iste consequentie sunt bone. iste sillogismus est cōtradictiuus. ergo est probatiu⁹. ⁊ vltra est probatiu⁹. ergo est illatiuus. Tertio sequitur q̃ ab illatiuo ad probatiuū: ⁊ a probatio ad contradictiuū cū istis verbis peccare ⁊ apparere est bona cōsequētia. q̃ ista verba includunt negationē. modo a superiori ad inferi⁹ negatiue est bona cōsequentia. Scōa suppositio. ignorantia elenci est obmissio cuiuscuq̃ particule in diffinitiōe elenci posite. Dictū est istud. Reducere paralogismos fallaciarū ad elencum ē ostendere qualiter tales paralogismi peccāt cōtra elencum: obmittēdo aliquā particulaꝫ in diōe elenci positā. Scōa difficultas. vtꝫ paralogismi omniū fallaciarū sint imodificati. Respondet per distinctionē Dupler est modus. Quidā est qui est dispositio seu conditio sil ᵐᵗ inferentis. ⁊ sic non oēs paralogismi sunt imodificati. q̃ multi sunt q̃ nō peccant cōtra illationē: sed sunt in debito modo ⁊ debita figura formati. Alio modo capitur modus pro modificatione siue cōditione sil ᵐᵗ tā illati q̃ probati vl' ȝdicti. ⁊ sic oēs paralogismi sunt imodificati. Tertia difficultas. vtꝫ fallacia consequentis sit pars fallacie accidentis. Respondet q̃ propie nec est pars subiectiua nec materialis aut integralis sed similitudinarie ē pars materialis equiuoca in qua. quia in quocūq̃ paralogismo inuenitur fallacia consequentis: in eodem inuenitur fallacia accidētis ⁊ nō ecōuerso: Quarta difficultas. vtꝫ sit eadem diffinitio rei simpliciter ⁊ vnius rei. Respondet q̃ cui non cōuenit diffinitio vnius rei nec eidem conuenit diffinitio rei. q̃ res ⁊ vnū conuertuntur. ergo idem est res ⁊ vna res. ideo est eadem diffinitio rei ⁊ vnius rei: ⁊ hoc capiendo vnū transcendenter.

Conclusio responsalis. omnes fallacie reducende sunt ad ignorantiam elenci. Conclusio satis patet ex p̃mo notabili.

Dubitatur primo. quot modis fit apparens elencus. Pro solutione supponitur q̃ arestoiles in hoc 4.° capitulo determinat de sillogismo peccante in materia. ⁊ continet duas partes. In p̃ma tangit 4^or conclusiones. Quaꝫ prima est hec. Habemus ꝓ quot p̃ncipia sillogismi fuit apparentes: ⁊ ex hoc habemus ꝓ quot principia fiunt sillogismi sophistici peccātes in materia. Scōa cōclusio tangit vnam diuisionē elenci sophistici Nam quidaꝫ est qui videtur esse sillogismus ⁊ non est. Alius est. qui est sillogismus: ſ nō est cōueniens rei. inon procedit ex veris. Primus dicit peccans in forma. Scōs ꝯo ē peccās ī materia: Qui sic adinuicē differūt. q̃ sillogismi peccātes in materia nō arguunt fm rem. .i. ex veris ⁊ monstrant ignorātes. .i. ignorantiā respondentis quod ē propriū temptatiue: ſcz sumere experientiam de ſcientia vel ignorantia respondentis. q̃ dialetica sillogisat falsum propter ignorantiā respondentis: qui ꝓcedit premissas falsas. ergo ⁊ tēptatiua tenet cōsequentia. q̃ temptatiua est pars dialetice. Sed elenci sophistici peccantes in forma nō manifestant ignorantiā respondētis. q̃ impediunt tā scientem q̃ ignorātē. Tertia cōclusio. Sillogismoꝝ peccantium in materia ⁊ sillogismoꝝ peccantiū in forma est eadem scientia. Patꝫ. q̃ premissarū ⁊ cōclusionis est eadē scientia. sed premisse sil ᵐᵗ peccātis in materia sūt conclusio sil ᵐᵗ peccantis in forma. q̃ si debeat ꝓbari p̃missa falsa: oportꝫ q̃ ꝓbet ꝑ sil ᵐ peccātē ī forma. Quarta ꝯ toi modis fit apparēs elēc⁹: q̃t modis fit ver⁹ elenc⁹. patet. q̃ oīs elencus apparēs peccat ȝ aliquā pri ᵗᵈ in diōne elenci positam. igit ꝛc. Aliis probatur inductiue: sicut ꝓbatum ē in p̃

notabili. Et subdit q̃ elenc⁹ sophisticus nūq̃ est verus elencus: nec similiter sillogism⁹: sed bene quo ad aliquid: sicut patet apud illum ⁊ ignorat multitudinem terminorum. Et per B patet solutio ad dubium.

Dubitatur secūdo. vtrū omniū paralogismorū sit eadem scientia. Pro solutione supponitur q̃ in ⁊ ª parte hui⁹ capituli pbat arestoiles tres cōclusiones. Prima ē Non omniū elencorū eadem est scientia. patz q: fortassis infinite sunt scie. ergo etiā infinite sunt demonstrationes: sed quicqd cōtingit demonstrare cōtingit illi p̄ elencū contradicere. vt siqs diceret diametrū esse cōmensurabilem coste: cōtra ipsum posset fieri elenc⁹: probādo q̃ diameter sit coste incōmensurabilis. Scēda conclusio. Non omniū elencorū falsorū est eadem scia. patet q: fm vnāquāq; artē potest fieri sillogism⁹ falsus. vt fm geometriam pōt fieri sillogismus geometric⁹ falsus: ⁊ fm medicinā medicinalis. Tertia cōclu⁰. Oīm elencorū est eadē scientia cōis. s. dialetica: sub dialetica cōprehendendo dialeticam proprie dictā ⁊ sophisticā. Patet. q: dialetica dat p̄ncipia cōia ad formandū elencū fm vnāquāq; disciplinā. Ex quibus infert q̃ p̄ istam scientiam nō solū habemus cōpositionem palogismorū: sed etiā ipsorū solutionē. q: istātie ipsorū solutiōes sunt. Et p̄ hoc patz solutio ad dubiū

Dubitatur tertio de verita/te hui⁹ insolubilis. hec ꝓpositio quā ego ꝓfero est fil'is illi quā ꝓfert plato: casu posito q̃ nullā aliam ꝓferam ab illa: ⁊ plato ꝓfert vnā falsam. s. istam hō est asin⁹. Probat sic. q: vel illa ꝓpositio plata a me est vera vel falsa. Si vera: habet ꝓpositus. Si sit falsa: ergo ē fil'is ꝓpositioni quā ꝓfert plato: cum ꝓpositio platonis sit falsa ⁊ vltra. si fil'is ꝓpositioni quā ꝓfert plato. g̃ ita est apte rei q̃lirer ꝓpositio ꝓlata a me ꝑ ⁊ per ꝓñs ipsa est vera. Improbat. q: vel talis ꝓpositio ꝓlata a me est vera vel falsa. Si falsa: habet intentū. Si sit vera. g̃ verū est q̃ ꝓpositio quam ꝓfero fil'is ē propositioni quā ꝓfert plato. Sed ꝓpositio quā ꝓfert plato est falsa. g̃ ꝓpositio quā ego ꝓfero est falsa. ⁊ p̄ ꝓñs si ipsa est vera: ipsa ē falsa. Respondet q̃ ꝓpositio ꝓlata a me ē falsa q: ad ipsam esse verā sequit ipsam eē falsaz. g̃ ipsa est falsa. tenet ꝓñia. q: impossibile ē eādem ꝓpositionē fil' esse veram ⁊ falsam. Añs patet. q: ex improbatione sophismatis. Et ad ꝓbationem dicitur q̃ ipsa ē falsa. q: ly sit ita q̃liter ipsa significat: tñ non est ita q̃liter cūq; ipsa significat. q: non solum significat se esse falsam: sed fil' significat scipsam esse verā et se eē falsam. Et fil'r diceret de ista ꝓpositiōe: ego dico falsum: posito casu q̃ nihil aliud dicā. fil'r ipsa est falsa. q: ipsa significat se eē verā ⁊ se esse falsam. g̃ oportet ipsam fil' esse veram ⁊ falsam: qd̄ est impossibile. Antecedēs patet. q: bene sequit ista propositio: ego dico falsum ē vera. g̃ ita est qualiter ipsa significat sed significat me dicere falsum. g̃ ita ē q̃ ego dico falsum: ⁊ tñ nihil aliud dico a ꝑdicta ꝓpositione. ergo predicta ꝓpositio est falsa.

Ad rationes ante oppositū

Ad p̄mā patuit qūo falla ᵉ reducit ad ignorantiam elenci nō specialiter sed generaliter sūptā. Ad alias patuit solu ⁰ ex tertio nōbili.

Queritur quinto. vtrū orationes litigiose bene diuidant q̃ alie sunt ad nomen disputabiles ⁊ alie ad intellectū. Et videt q̃ sic per are ᵗᵉᵐ versus finez p̄mi thopicorū dicentē q̃ multiplicis distinctio valet ad hoc q̃ nō fiat disputatio ad nomē: sed ad intellectū. ergo oportet aliquas esse orones disputabiles ad nomen ⁊ aliquas ad intellectū. Secō sic. Diuisio fallatiarū in dictiōe ⁊ extra dictionē est suffitiens. g̃ ⁊ precedens. tenet cōsequtia. q: oēs orationes peccantes per fallatias in dictione sunt disputabiles ad nomē Orationes vo fallatiarū extra dictionez sunt disputabiles ad intellectum. Tertio sic. Diuisio disputatiōis ad intellectū ⁊ ad nō intellectū est bona. g̃ ⁊ pcedens. tenet ꝓñia. q: disputatio ad nomen est disputatio nō ad intellectum. In oppositū est are ᵗᵉᵒ.

Sciendum primo. q: in hoc quinto capitulo improbat are ᵗᵉᵒ vnā diuisionem positā ab antiquis per quā ipsi dabāt artē de fil ᵐᵢᵒ sophisticis. ⁊ continet duas ptes. In prima intēdit tres cōclusiones. Quarū prima est. Diuisio orationū in orationē disputabilem ad nomē ⁊ orationē disputabilē ad intellectum nō est suffitiens. Probat 4ᵒ rōnibus. Pria rō. eadē oro pōt disputari ad nomē ⁊ ad intellectū. g̃ diuisio ē insuffitiēs. Añs patz q: disputare ad intellectuz siue ad nomē non est aliud q̃z opponentē ⁊ respōdentē vti aliq̃ multiplici p̄ diuersis significatis ei⁹. Sed disputare ad intellectū ē vti aliquo multiplici in eadē significatiōe. sed manifestū est q̃ de aliqua orōe multi ᶜᶜ pñt opponēs ⁊ rñs credere ipsā tñ vnū ꝑ ᵗᵉ: ⁊ sic ipsi disputabūt ad intellectū. Si vo credūt q̃ plura ꝑ ᶜᵉᵗ: ⁊ opponēs

vtatur vna significatiõe:rñdens vo alia: tunc disputabunt ad nomẽ.ergo eadem oratio est disputabilis ad nomen ⁊ ad intellectũ. Scõa rõ.ois oratio est disputabilis ad nomẽ: ⁊ ois oratio est disputabilis ad intellectũ. ergo diuisio est insuffiticns. Afis pro ⁊ ª parte patet q̃ possibile est q̃ in qualibet oratione opponens ⁊ respondẽs ferant suos intellectus ad idẽ:⁊ sic erit disputatio ad intellectũ. Prima pars antecedentis patet.q̃ omnis oratio põt disputari non ad intellectũ:ergo ad nomen. Tenet ꝯsequentia.q̃ idem ẽ disputare ad nomen ⁊ nõ ad intellectũ.Ad hãc rationẽ respõdent antiqui q̃ orationes multiplices sũt disputabiles ad nomẽ:nõ multiplices vo ad intellectum.Contra hãc rationẽ arguit arestotiles. q̃ nõ omnes orationes multiplices sunt disputabiles ad nomen. Quod patet.nõ enĩ dicit oratio disputabilis ad nomẽ nisi in relatione ad respondẽtẽ qui dat alium intellectũ q̃ intendit opponens.sed possibile est q̃ respondens nullum intellectũ dederit.ergo talis paralogismꝰ non ẽ disputabilis ad nomẽ Tertia rõ. ois oro multiplex potest disputari ad intellectũ:⁊ oratio non multiplex potest disputari ad nomẽ.ergo diuisio ẽ insuffitiẽs. Antecedẽs patet q̃ oro multiplex potest distingui ⁊ accipi in determinato sensu: oro vo non multiplex potest a disputantibꝰ accipi vt multiplex.ergo ⁊c. Quarta rõ.illa diuisio solum tenet se ex parte elenci ⁊ non ex pte sillogismi.ergo est insuffitiens.Tenet cõsequẽtia Primo q̃ incõueniens est disputare de elenco ⁊ non de sillogismo:cum elencꝰ sit sillogismus.Scõo.q̃ aliqui sillogismi sophistici peccant cõtra sillogismũ tñ: vt contingit tacentẽ dicere.aliqui cõtra elencum tñ.vt omnis circulus est figura.poema homeri est circulus. ergo poema homeri ẽ figura. Aliqui vo peccant cõtra vtrũq̃:vt aliquis solũ dat vnũ denarium.⁊ non habet vnũ solum denariũ. ergo dat quod non hz. Scõa conclusio. oẽs oratões doctrinales sunt disputabiles ad nomen:cuiꝰ oppositũ dicebant antiqui.Probatur sic. q̃ ista:omnis triangulus habet tres ẽ doctrinalis:⁊ tñ est disputabilis ad nomẽ.ergo ⁊c.Minor patet.q̃ possibile ẽ q̃ videatur opponẽti vel respondenti q̃ triangulus plura significat. Tertia cõclusio (que similiter datur cõtra antiq̃s) est hec. Orationes multiplices sunt disputabiles ad intellectũ. Probatur tripliciter. Primo sic. q̃ possibile est q̃ opponens ⁊ respondẽs ignorent terminũ esse multiplicem.⁊ tũc accipient eũ in eadẽ significatione:⁊ sic erit disputatio ad intellectum. Scõo sic.q̃ possibile est q̃ opponens distinguat multiplicitatẽ termini: ⁊ querat veritatẽ in vtroq̃ sensu:⁊ tunc si rñdens concedat vel neget in vtroq̃ sensu:manifestũ est q̃ fit disputatio ad intellectũ. ergo nõ omnes orationes multiplices sunt disputabiles ad nomen Ex quo patet q̃ nõ ẽ ponendum aliquod genus orationũ ad nomen disputabiliũ: quin ille possint disputari ad intellectum.

Sciendum secundo. q̃ in secunda pte huiꝰ capituli reprobat are^{tes} ⁊ ^{am} opinionem antiquoꝝ. Ponendo talẽ conclusionem.opponens arguẽs contra respondentem nõ tenetur distinguere multiplex: qõ est cõtra antiquos dicentes nullã orationem disputari ad nomen:nisi ex vitio opponentis. iõ opponẽs arguẽdo debebat prꝰ distinguere multiplex. Cuius oppositũ probat arestotiles 4ᵒ: rationibus. Prima est hec. Nullus tenet distinguere quod ignorat. sed possibile ẽ q̃ opponens ignoret multiplicitatem orationis ergo nõ tenetur distinguere. Scõa ratio.opponens nõ tenetur docere suũ respondentẽ. sed distinguendo multiplex doceret ipsuꝝ:cũ aliquãdo tale multiplex ignorat.q̃ ⁊c. Tertia ratio.in nõ multiplicibus potest fieri disputatio ad nomen.ergo distinctio multiplicis non tollit disputationẽ ad nomẽ. Antecedẽs probat duobus exemplis. Primũ.si querat vtrũ in quaternario vnitates sint equales binario: vnus potest respondere q̃ nõ.q̃ quatuor sũt vnitates ⁊ duo binarij.Alius potest respõdere q̃ sic.q̃ quatuor vnitates sunt duo binarij. Scõm exemplum.Si querat vtrum contrariorum sit eadem disciplina:vnus potest respondere sic:intelligendo de cõtrarijs notis:⁊ aliꝰ q̃ non:intelligendo de contrarijs ignotis. Quarta ratio. si opponens sophista haberet distinguere multiplex:sequeret q̃ disputare sophistice esset docere quod est incõueniens

Sciendũ tertio:q̃ circa hũc textum incidunt due difficultates.Quaꝝ prima est hec.vtrum sit aliqua disputatio ad nomen. Respondent aliqui per distinctionem:⁊ tria dicta.Distinctio est hec.orationes quedã sunt disputabiles ad nomen:⁊ sunt ille qbus opponens ⁊ respondẽs vtuntur pro diuersis. Alie sunt disputabiles ad intellectum : quibꝰ opponens ⁊ respondens vtuntur pro eodem Primum dictum.Omnes paralogismi in dictiõe sunt orõnes dispu^{tes} ad no^{n} : sed nulli paralo^{mi} ext dictionẽ sũt dispu^{tes} ad no^{n}:hz ad

intellectū. Scōm dictum. talis variatio disputationū sumitur ex parte disputantium ⁊ non ex parte orationū. Tertiū dictum. nulli sillogismi doctrinales sūt disputabiles ad nomē. Hanc opinionē reprobat arestoteles vt patuit in ōmo nōbili. Alia fuit opinio dicentium q̄ nulla oratio erat disputabilis ad nomē. ergo si esset aliqua oratio multiplex: tūc opponens in arguendo haberet distinguere tale multiplex. ⁊ hāc opinionē reprobauit are ⁱᶜᵒ in ⁊ ᵒ notabili. Scēa difficultas. vtr̄ sit saluabile aliquo modo diuisionē orationū in orationes disputabiles ad nomē ⁊ ad intellectū esse sufficientē. Respondet per duas suppositiōes: ⁊ vnū dictum. Prima suppositio ē hec. refert dicere aliquā orationē disputari ad nomē: ⁊ eē disputabilē ad nomē. q̄ disputari ad nomen se tenet ex pte disputantiū. Sed disputabilitas se tenet ex pte orationū. Scēa suppositio oratio disputabilis ad intellectū ē illa que ex se nata est causare vnū intellectum ⁊ vnū sensum. Ex quo sequit q̄ nulla oratio multiplex est disputabilis ad intellectū. Sed oratio disputabilis ad nomē ē que ex se nata ē causare diuersos conceptus vel diuersos sensus. Erō sequit q̄ nulla oratio nō multiplex est disputabilis ad nomē. Dictū ē istud. Diuisio orationū in orationes disputabiles ad nomē ⁊ in orationes disputabiles ad intellectū est insufficiens. Licet enī eadem oratio sit disputabilis ad nomē ⁊ disputet ad intellectū: tm̄ implicat cōtradictionē eandem orationē esse disputabilē ad nomē ⁊ esse disputabilē ad intellectū. Et ad are ⁱᶜᵐ dicit q̄ sue rōnes nō concludūt nisi q̄ illa oratio que disputat ad nomen disputat etiā ad intellectū: quod est ꝗ antiquos dicentes q̄ oratio que disputat ad nomē nō posset disputari ad intellectū.

Conclusio responsalis. diuisio orationis p̄dicta est bona. Cōclusio posset p̄bari per rōnes factas ante oppositū.

Dubitatur primo. q̄ō differt disputatio doctrialis a tēptatiua. Pro dubio supponit q̄ in B sexto capitulo ostendit are ⁱᶜᵒ differētiā inter diuersa genera disputationū. ⁊ cōtinet duas ptes. In quarū prima tangit tres cōclusiōes. Prima tāgit differētiam inter disputationē doctrinalem ⁊ tēptatiuā. q̄ ad tēptatiuaꝫ ptinet distinguere ⁊ interrogare de veritate cuiuslibet pris: eo q̄ sumit experimentū de scia respondentis. B autē nō ptinet ad doctrinalē. Scēa conclusio. Disputatio tēptatiua sumit experimēnū de scientia rñdentis. q̄ ꝓsideras de oib⁹ pōt sumē experimentū de scia respondētis. sed tēptatiua est huiusmodi. Mīorē ꝑbat are ⁱᶜᵒ. q̄ tēptatiua ē quedā dia ᶜᵃ. sed dia ᶜᵃ ꝓsiderat de oibus. q̄ ⁊ tēptatiua.

Tertia cōclusio. Dialetica ⁊ sophistica differūt ⁊ ꝓueniūt. Nā cōueniūt in hoc: q̄ vtraq̄ cōsiderat de cōib⁹. Sed differūt. q̄ dia ᶜᵃ ꝓsiderat de cōibus fm rē. i. fm veritatē ⁊ ꝑbabilitatē. Sed so ᶜᵃ ꝓsiderat de cōibus fm apparentiā. In ⁊ ᵃ pte compat aliquos sil ᵐᵒᵍ adinuicē. Et cōtinet 4ᵒʳ cōclusiones. Prima tāgit talē diuisionē sillogismoꝝ. Quidaꝫ ē litigiosus: qui ē apparēs ⁊ nō ex rñs. i. peccās in forma. Alius est sillo ᶜᵍ: sicut sil ᵐᵍ peccās in materia. q̄ q̄ꝫ cōclusio coꝝ sit vera: tm̄ nō sunt sophistici: eo q̄ ꝫ nō decipiant nos credēdo q̄ conclusio falsa sit vera: tm̄ decipiūt nos credēdo q̄ cōclusio sit ꝑbata que tm̄ nō est ꝑbata. ⁊ de istis cōsiderat dia ᶜᵃ tēptatiua. Scēa cōclusio tāgit differētiā inter sil ᵐ litigiosum ⁊ falsig̃phū. q̄ falsig̃phus fit ex ꝓprijs principijs alicui⁹ artis: nō autē litiosus: sed ex cōib⁹. Exemplū p̄mi. vt rō ypocratis per quā voluit ꝑbare q̄dratura circuli. Exemplū ⁊ ᵗ. vt rō p̄ssonis per quā etiā voluit ꝑbare q̄dratura circuli. Tertia cōclusio tāgit differentiā inter sil ᵐ litigiosum ⁊ sophisticū. q̄ ꝫ idē sit sil ᵐᵍ litigiosus ⁊ sophistic⁹: B est tm̄ sub alia ⁊ alia rōne. q̄ sicut boies illi dicunt litigiosi ⁊ rixe amatores qui cōcedūt ꝓpter solā victoriā: ⁊ illi dicunt sophistici q̄ cōtendūt ꝓpter gloriā. sic etiā ille sil ᵐᵍ est litigiosus cui⁹ finis est apparens victoria. ⁊ etiā ille est sophistic⁹ cui⁹ finis est apparens gloria. q̄ sophistica est apparens quidā sapictia nō autē existens. Quarta cōclusio compat litigiosum ad falsigraghū in ordine ad illos a quib⁹ deficiūt. litigiosus enī deficit a dialetico: q̄ sicut se habꝫ litigiosus ad dialeticum: ita se hꝫ falsigraph⁹ ad demonstratiuū. q̄ sicut falsigraph⁹ ꝓcedit ex p̄ncipijs demōstratiuis: ita litigiosus ꝓcedit ex dia ᶜᵗᵒ. Ex B infert duas differēcias inter litigiosum ⁊ falsig̃phū. Prima est hec. q̄ falsigraph⁹ ꝓcedit ex ꝓprijs p̄ncipijs alicui⁹ discipline: sed litigiosus ꝓcedit ex cōibus. Scēa differentia. sil ᵐᵉ falsigraphi nō possūt applicari ad plures artes: cū procedūt ex ꝓprijs. Sed litigiosi q̄ procedūt ex cōib⁹ pñt applicari ad plures artes. Patet duob⁹ exemplis. Primū est de ratione quā fatiebat antiphon ad fatiendū quadraturā circuli: suppōebat enī q̄ continuū erat cōpositum ex pūctis indiuisibilib⁹. hoc aūt p̄ncipiū ē applicabile ad geometriā: ad naturalez

rhiam: ⁊ ad alias plures artes. Scdm exemplum est de rōne zenonis qui ꝓbabat ꝙ non erat bonum ambulare post cenaz: eo ꝙ nihil contingit moueri. ⁊ hoc principium est applicabile ad multas artes. Ex quib⁹ infert arestotiles ꝙ nō eodem mō se habet falsigraphus ad demōstratiuū sicut litigiosus ad dialeticū. qꝛ falsigraph⁹ est falsus respectu demonstratiui: sz litigiosus nō est litigiosus respectu dialetici.

Dubitatur secūdo. quot sunt

conditiones dialetice. Respondet arestotiles in hoc vltimo capitulo ꝙ sunt quatuor. Prima est. dialetica nō est alicui⁹ generis determinati. qꝛ subiectum suū est applicabile ad omnia sub quacūqꝫ ratione cōsiderandi. Secunda. ꝙ nullius conclusionis ē ostensiua. qđ est intelligendum circa materiam spetialem: non autem circa materiā cōmunez. Tertia. ꝙ nō est talis qualis metaphisica. qꝛ methaphisica est cōmunis: eo ꝙ suū subiectum ē cōmune ſm predicationē ad subiecta omniū aliaꝝ scientiarum: sed subiectum dialetice ē cōmune per applicationē. ⁊ sic dialetica erit cōmunis per applicationem. Quarta cōditio. dialetica ē interrogatiua: alie autem artes spetiales nō sunt interrogatiue. Sed interrogatio fit quādo respondens eligit partē quā vult: sed demonstratiue scientie nō habent disputare ad vtrāqꝫ partem. ergo nō habent interrogare. Et subdit ꝙ ille 4.or conditiones conueniunt tēptatiuo. Et p̄mo probat primā conditionem sibi ꝯuenire duab⁹ rationibus. Prima ē hec. multi nescientes artes spetiales habent temptatiuā ergo ⁊c. Antecedens patz. qꝛ multi ignorantes artes spetiales possunt sumere experimentū de ignorantia respondentis: ⁊ possunt petere talia ad que respondentes non possunt respōdere: ⁊ tūc ipsi iudicantur ignorātes. Scđa ratio. temptatiua vtit principijs cōmunib⁹ cuilibet applicabilib⁹. g̊ nō est circa aliqđ genus determinatū. Exq̊ infert arestotiles ꝙ oēs scientes ⁊ ydiote vtuntur dialetica ⁊ tēptatiua: sed diuersimode. qꝛ ydiote ꝑticipāt imperfecte dialeticā: sed sciētes ꝑticipant eā perfecte. Subdit insuꝑ duas differētias inter tēptatiuā ⁊ metaphisicā. Prima ē hec. qꝛ metaphisica ē ars demōstratiua ⁊ nō sumit experimentū de ignorantia respōdentis. Tēptatiua vo nō est demonstratiua: ⁊ sumit experimentū de ignorātia respondentis. Scđa differētia. sicut se hz falsigraph⁹ ad litigiosū: ita se habet metha ca ad tēptatiuaz sed sil m⁹ falsigꝓhus nō est litigiosus. g̊ metaphisica nō est tēptatiua. Ex quib⁹ infert are ꝙ ad dialeticū pertinet considerare de so cis elencis. Patet qꝛ ad dialeticū pertinet determinare de oibus que sūt ex cōibus. sed elenci sophistici sunt ex cōibus g̊ ⁊c.

Dubitatur tertio de verita/

te isti⁹ insolubilis: Plato dicit falsuz: casu posito ꝙ plato dicat istam ꝓpositionē: sortes dicit veꝝ: ⁊ sortes dicat illā: plato dicit falsum. Probat sic. qꝛ hec propositio plato dicit fl'm: vel est vera vel falsa. Si vera: habet intentū. Si falsa: ergo sua cōtraria est vera. s. ista: plato nō dicit falsum: sed plato dicit sortē dicere veꝝ. ⁊ per consequens verū est sortem dicere veꝝ. sed sortes nullam aliam dicit nisi istam: plato dicit falsum. ergo ista est vera: plato dicit falsum. Improbat sic. vel ipsa est vera vel falsa. Si falsa: habet intentum. Si vera: ergo veꝝ est platonem dicere falsum. sed plato nō dicit nisi istam sortes dicit veꝝ. ergo falsum ē sortē dicere veꝝ. ⁊ per cōsequens sortes dicit falsum: ⁊ nō nisi istam: plato dicit falsum. ergo ista: plato dicit falsuz est falsa. Respōdet ꝙ predicta propositio ē falsa. qꝛ significat se esse verā: cum sit ꝓpositio affirmatiua: ⁊ significat se esse falsam: vt patuit ex probatioe. Et ad probationem respondet sicut de precedētibus. Uel posset respōderi sicut alias patuit in libro peri hermenias: vbi dabat contradictoria istius: ego dico falsum. Et similiter diceretur de ista propositiōe: hec propositio ē falsa: per ly hec demonstrando ipsāmet propositionem. Nam significat seipsam esse veram ⁊ seipsam esse falsam. qꝛ ex significatiōe materiali significat se esse falsam. sed ex significatione formali significat se esse veram.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicitur concedendo ꝙ aliquando fiunt disputationes ad nomen: ⁊ aliquādo ad ītellectū: sed negat ꝙ predicta diuisio sit suffitiens: eo ꝙ mēbra diuisionis nō sunt opposita. Ad scđaz patuit quomodo in fallatijs in dictōne fiunt aliquando disputationes ad nomen: et aliquando ad intellectum. Ad tertiam neget antecedens. ⁊ ad probationez dicit. ꝙ disputabile ad intellectum ⁊ nō disputabile ad intellectum bene opponuntur: sicut possibile esse ⁊ non possibile eē opponūtur: sed p9 lc eē p9 lc nō eē opponūt g̊ ⁊c. Et ad omnes rationes simul dicitur. ꝙ si disputabile dicat actum tunc diuisio est insuffitiēs: sicut bene dixerunt rationes arestotilis. sed si disputabile sit nomē aptitudinis tunc diuisio

est suffitiēs: ⁊ sic intelligit titulus questiōis.

Quritur sexto. vtrum caute tele ducētes ad vltimas quatuor methas sint in tertu suffitiēter assignate. Et videt q̃ non. q̃ peccata ⁊ vitia in nulla scientia sunt docenda: sed cautele sunt quedā vitia g̃ ⁊c. Scōo sic. In isto libro non ponunt cautele respondentis. ergo nō debent poni cautele opponētis. Tertio sic. In tertia cautela dicit are^{tes} q̃ opponēs debet laudare dictū respondētis ⁊ tū postea dicit q̃ debet prouocare ipsuz ad iram que nō potest facere laudando. g̃ ⁊c. In oppositū est arestotiles.

Sciendum primo q̃ tertius tractatus in quo determinat are^{tes} de argumentationib⁹ sophisticis. inq̃tū p eas opponens nitit ducere suū respondentē ad aliquā quatuor methartū. continet tria capitula. In p̄ dat cautelas quibus opponēs pōt ducere respōdentē ad metham falsi ⁊ inopinabilis cōiunctim ⁊ diuisim. ⁊ intēdit quatuor cōclusiones. Prima tangit qnoz cautelas ad ducēdum ad methas falsi ⁊ inopinabilis cōiuncti. Quarū prima est hec. q̃ opponēs debet zelare propositum: hoc est conclusionē ad quā nitur ducere suū respondentez. q̃ si respōdēs videret falsum ad qō opponēs vult eū ducere facilius cōcedet propositū. ideo dicit ter⁹: Nam oia dicentes peccant magis bone autē dicūt qñ nihil habent propositū. Scōa cautela est. opponēs debet multum interrogare. q̃ difficile est respondere ad multa ⁊ nō concedere vnū ex quo falsum intentū sequit. Tertia cautela est. opponēs debet laudare respōdentē ⁊ approbare dicta sua. q̃ sic magis allicitur ad cōcedendū dictum opponentis: per que finaliter concedit falsum ⁊ inopinabile. Quarta cautela. si respondēs fuerit bñ instructus in ꝓposito suo: ita q̃ cōcedat solū concedenda: ⁊ neget solum neganda: tūc opponēs debet se transferre ad aliud propositū in quo sit magis ydone⁹ arguere ⁊ respondens minus ydone⁹ respondē. hoc tñ fatiendū ē caute. ne respondens dicat opponenti q̃ nescit arguere ad propositū. Quinta. q̃ opponens statim nō debet interrogare: sed debet fingere se velle primo addiscere a respondente. q̃ tunc respondēs facilius audebit cōcedere dicta sua. Scōa tangit vnā cautelaz ducentez respondentē ad metham falsi: ⁊ est hec. opponens debet ducere respondētē ad illa in quibus magis abundat orationib⁹ ⁊ argumētis ⁊ talis duct⁹ pōt bene fieri vel male. vt dictuz est in tho^{cis}. Tertia ꝓclusio tāgit 4^{or} cautelas ducētes respondentē ad metham inopinabilis. Quarū prima est hec. q̃ opponēs debet videre de qua secta est respondens ⁊ interrogare aliqua que ille de illa secta vident cōcedere contra opinionem multoz. Et subiūgit arestotiles q̃ facile est soluere illud quod respondēs dicit. q̃ ipse cōcedat talia q̃ sunt contra opinionē multorum. hoc tñ non est vi argumentatiōis opponētis sed propria volūtate. Scōa q̃ opponēs inspitiat ad cōtrarietatem que est in voluntatib⁹ ⁊ in dictis: non enim idē volunt ⁊ dicūt: sed decoratissimas dicūt orationes. Volunt autē ea que videntur prodesse. sicut dicunt: melius ē bñ mori q̃z viuere voluptuose: ⁊ q̃ meli⁹ est egere iuste q̃z diuitijs praue affluere. volunt aūt contraria: ideo si respondens cōcedat aliquid fm voluntatē: tunc est ducendus ad cōtrarietatē in dictis et econtra. Tertia est. q̃ opponēs debet considerare contrarietatem que est inter legē ⁊ naturam. Nam multi opinati sunt legē ⁊ naturaz cōtraria esse. vt iustitiā fm legem esse bonam fm autē naturā esse non bonā. ⁊ tunc respondens dicat aliquid fm naturam: tūc ducend⁹ est ad cōtrarietatē que est fm legē ⁊ naturaz ⁊ ecōtra. Quarta. opponens debet ꝓsiderare contrarietatē que est inter sapietes ⁊ plures. ⁊ si respondens ꝓcedat aliquid fm opinionē sapientū: oportet ei cōtradicere per dicta pluriū ⁊ econtra. Et huius dat tria exempla. Primū est. vtz obediendū magis sit sapientibus q̃z parentibus. Scōm exemplū. sapientes dicunt q̃ est melius iniuriam pati q̃z alteri nocere. Tertium exemplum. Sapientes dicunt felicem de necessitate esse beatum. opposituz tñ dicunt plures. i. vulgares. q̃ improbabile est regem esse infelicem. Et subdit. q̃ ꝓietas que est inter legem ⁊ naturā est inter plures ⁊ sapientes. q̃ lex ē opinio plurium. Sapientes aūt fm naturam ⁊ fm veritatē dicūt.

Sciendum secūdo. q̃ in hoc secundo capitulo dat arestotiles duas cautelas ducentes ad metham nugationis. Quarū prima est hec. si opponēs dicat q̃ nihil differt nomē vel oratio ad nomen per se sumptū vel alteri coniunctū ponere faciliter ducet ad nugationem. Qō declarat tribus exemplis. Primū. si sit idem dicere: dupluz ⁊ dimidij duplū tunc cū dicimus duplum dimidij duplū. loco huius nois duplum licebat ponere hanc orationē dimidij duplū. Et sic duplū erit dimidij duplum. ⁊ sic est ibi nugatio. Scōm exemplū

Si dicatur concupiscentia delectationis si tūc loco huius nominis ꝓcupiscentia ponat̃ hoc totū cōcupiscētia delectationis: tūc erit nugatio dicendo ꝓcupiscentia delectatōis delectationis. Tertium exemplū. si dicat̃ appetit⁹ delectationis. tunc si loco huius nominis appetit⁹ liceat ponere hāc oratione appetit⁹ delectationis: erit nugatio. vt dicēdo appetit⁹ delectationis delectatōis. Et sb̄dit q̄ duplū appetit⁹ ⁊ ꝓcupiscentia sūt ad aliqd: nō solū fm sua genera: sed fm seipsa. q: duplum est dimidij duplū: et cocupiscētia alicui⁹ ꝓcupiscentia: et appetit⁹ alicui⁹ appetit⁹. Scōa cautela. si in habitib⁹ ⁊ passionib⁹ concedat respōdens q̄ nō differt dicere nomē vel orationes faciliter ducent̃ ad nugationē. Patꝫ q: talia dant per se intelligere sua sb̄iecta. eo q̄ sua sb̄iecta includunt̃ in diobus eoꝝ. sic ptꝫ duobus exemplis. Primū exēplū. si sit idem dicere abundans et numer⁹ abūdans cum abū dans sit numer⁹ medīū habēs: tūc abundās erit numer⁹ medīū habēs. Scōm exēplū. si quis dicat ille habet nasum curuū: tunc loco curui potest accipi B totū nasus curu⁹: et tunc dicetur q̄ ille habet nasū curū. Et sb̄dit arest. q̄ aliquādo opponētes vident̃ ducere ad nugationē sed non ducūt. quia non est eis p̄ūs concessum q̄ non differt dicere nomē et orationem.

Sciendꝫ tertio q̄ in tertio

capitulo dat cautelas ducētes ad methā soleocismi. Et continet duas conclusiōes. Prima est hec. soleocism⁹ est vitiū pertinens ad sophisticū. patꝫ q: contingit aliquādo q̄ opponens videtur ducere respondentē ad soleocismum et tamē nō ducit. Aliqñ videt̃ non ducere: et tamē ducit. q̄ danda est aliqua ars p̄ positi: q̄ poterit ducere respondentem ad soleocismū. añs patꝫ q: dicens sic⁹ maturas ducetur ad soleocismū fm sicilianū dicentē q̄ ficus sit masculini generis scōe declinationis. Sꝫ fm plures alios non ducet̃ ad soleocismū Similit̃ qui diceret certā finē ducet̃ ad soleocismū fm illos qui dicunt q̄ finis est masculi non autē fm alios plures. Scōa conclusio tangit duas cautelas. Prīa est hec. maxime possumus ducere ad soleocismū vtendo neutro genere. Tum p̄mo quia in neutro genere non omnes casus distinguuntur fm diuersas terminationes: eo q̄ neutrū genus semp̄ habet tres casus similes. Tū scōo q: neutruꝫ genus videtur significare masculinū et femininum. vt si queratur quid est hoc: dicim⁹ q̄ est ignis: vel aqua. et ex B fit palogism⁹ correspondentem: q: credit dixisse masculinum p̄ feminino. vel casum p̄ casu. Scōa cautela q̄ opponens aliquādo mutet locutōes. vt nominatiū in aciū vel verbū indicatiui modi in verbum infinitiui modi. vt ista p̄positio lapis ē: debet mutari in istā propositionē lapidē eē Et subdit q̄ paralogismi ꝓcludentes soleocismum pertinent ad fallatiam figure dictiōis.

Conclusio responsalis cautele

ducentes ad vltimas q̄tuor methas sunt in textu sufficienter assignate. Conclusio satis patet ex dictis.

Dubitatur primo quot sunt

cautele opponentum contra respondentes in generali. Pro dubio supponit̃ q̄ arest. in B vltimo tractatu dat cautelas aliquas opponētum contra respondētes. Et continet quatuor partes. In p̄ma tangit quatuor cautelas contra respondentes: Quaꝫ p̄ma est hec. Opponens debet ponere suas premissas sine ordine: ne respondens credat q̄ ex his possit cōcludere. Scōa opponens debet interrogare multa. quia difficile est simul multa concipere Tertia opponens debet festinare contra suū respondentem. quia tardiores magis preuident. Quarta q̄ opponens debet turbare suum respondentem: et ipsum p̄uocare ad iraꝫ Nam cōturbati et irati homines minus possunt considerare dicta sua. p̄uocat̃ autem respondens ad irā quando sibi dicit̃ q̄ fruale vel p̄terue respondeat vel q̄ nihil sciat ⁊ hoc est qō dicit textus q̄ opponens dicat respondenti q̄ velit iniuste facere id est p̄terue et sine ratione respondet: ⁊ q̄ velit circa omne imprudens esse. i. inuerecund⁹ et sine pudore ñ concedenda concedere. Quinta q̄ debet occultare propositū: qō facit interrogando permutatim p̄positiones diuersorum sillogismorum: siue sint ad eadem coclusionem siue ad oppositas. Et huius ratio est. quia occultatio est causa latendi: et latere est causa fallendi. In scōa parte dat arestoteles quinqꝫ cautelas contra respondentes p̄teruos. Quaꝫ prima est. Si respondens velit habere p̄positionesꝫ affirmatiuam: tunc opponens debet interrogare negatiuam: et semp̄ debet interrogare contrarium illius qō respondens vult habere Scōa. si respondens concesserit plures singulares alicuius vniuersalis: tūc opponens nō debet interrogare illam vniuersalem: sꝫ debꝫ eam accipere tanquā concessam- quia respōdens putabit tunc eam concessisse: vel saltem

audientibus videbitur q̃ cõcesserit. Tertia. si volumus aliquid ꝓbare in illis in quib⁹ vniuersale significatur vno noie: vtendũ est similitudine. q̃ plerũq̃ similitudo latet. Quarta. si volumus aliquam propositionẽ ꝓcedi a respondente. tunc debem⁹ eam interrogare cuꝫ sua cõtraria. q̃ falsitas sue contrarie facit propositionem quã volumus habere: videri probabiliorem. vt si velimus habere istã concessam q̃ in omnibus est obediendũ patri: debemus sic interrogare. An in omnib⁹ sit patri obediendum: aut in nullo sit patri obediendũ Appositis enĩ iuxta se ꝓ̃ũs: ⁊ maiora ⁊ minora videnꝭ: ⁊ peiora ⁊ meliora omnib⁹. Quinta. oportet accipere tãq̃ bene conclusuꝫ: illud quod solum apparẽter sequitur ex dictis respondentis. Nec oportet interrogare de ꝓpria q̃ forte respondens cõsideraret circa eã: ⁊ ꝓciperet illum defectum.

Dubitatur secũdo quot sunt cautele opponentis cõtra respondẽtes exercitatos.

Contra vanios

Pro solutiõe supponitur q̃ in tertia pte ponit arestotiles duas cautelas ꝓtra respõdentes fatuos. Prima est. si respondens concesserit aliquid inopinabile: debemus eũ cõmendare ⁊ laudare: vt confirmetur in suo ꝓposito. ⁊ tunc proponere aliquod ꝓbabile: ad quod sequiꝭ oppositum cõcessit. quod si cõcedat redarguetur: ⁊ si neget ducetꝭ ad inopinabile. Secũda cautela. sicut in retboricis considerandũ est ad diuersitates ⁊ ꝓtrarietates testium vel dictorũ: ita etiã in elencis primo cõsiderandũ si cõcesserit aliqua cõtraria: aut aliquid quod est cõtra opinionẽ illoꝝ quos insequitur. ⁊ z⁰ si dixerit q̃ sit contrariũ omnib⁹ vel pluribus. Consequẽter in 4ª parte ponit quinq̃ cautelas cõtra respondendẽtes exercitatos. Quarũ prima est hec. si rñdens qũ videt redargui sit sollicit⁹ distinguere oroẽꝫ fatiendo eam multiplicẽ: tũc opponẽs debet instare cõtra ipsum: dicendo q̃ accepit illam in illo sensu ⁊ non in alio. Secũda. si opponẽs videat solutionem quã datur⁹ est respondẽs: debet eam preuenire dando ipsam ⁊ instando cõtra eã. Tertia. si opponens nõ sit promptus arguere ad propositũ: tũc debet se trãsferre ad aliud propositũ: ⁊ illud laudare: dicẽdo q̃ illud proposituꝫ ẽ meli⁹. sicut licophron qui extollebat lirã super oia instrumenta: qũ sibi ponebatur q̃ nihil sciebat in arte citharisandi. Quarta. si respondens petat ab opponente quid velit cõtra ipsum inferre: tũc non debet statim illud manifestare: ꝫ solũ dicere q̃ ipse velit cõtradicere dictis suis: ⁊ sic scelabit suũ propositum. Quinta. q̃ opponẽs non debet interrogare cõclusionẽ: sed premissas. imo aliquando nõ debet interrogare premissas: sed debet eis vti tãq̃ cõcessis. Consequenter epilogat dicta in toto isto primo: dicens ex quibus ergo fiant interrogationes: ⁊ quõ interrogandũ sit in agonistis exercitationibus dictum est.

Secũda exercitatos

Dubitatur tertio de veritate huius insolubilis oĩs propositio ẽ falsa: casu posito q̃ nõ sint nisi tres propositiões: quarũ due sint a ⁊ b: ⁊ sint false: ⁊ tertia sit illa ꝓpositio: oĩs propositio est falsa: que vocetur c.

Probat sic. q̃ vel est vera vel falsa. Si vera habeꝭ propositum. Si falsa. ergo nulla ẽ ꝓpositio quin ipsa sit falsa. Nam a ⁊ b sunt false per casum: ⁊ similiter c cõcedit falsa. ergo ita est qualiter significat: ⁊ per ꝓ̃ns c est ꝓpositio vera. Improbat sic. q̃ vel ẽ vera vel falsa. Si falsa: habetur intentũ. Si vera arguit sic: Hec est vera: omnis ꝓpositio est falsa. sed ipsamet est propositio. q̃ ipsa est falsa: ⁊ p cõsequens si ipsa sit vera ipsa est falsa. Ad dubium respondet. q̃ ipsa est falsa. q̃ significatione materiali significat se cẽ falsam: sed significatione formali significat se esse veram sed impossibile est eandẽ propositionẽ simul esse veram ⁊ falsam. ergo nõ est ita qualiter cunq̃ ipsa significat: ⁊ per cõsequẽs ipsa erit falsa. Et ad probationẽ cõceditur q̃ nulla est propositio quin ipsa sit falsa. ⁊ cõceditur vlterius q̃ ita est qualiter significat de significatione materiali: sed nõ est qualitercũq̃ ꝯ.

Ad rationes ante oppositũ

Ad primã dicit. q̃ vitia sunt docenda non vt fiant: sed vt vitent. Ad z^am negat ꝓ̃ia. q̃ in isto primo instruit arestotiles opponentes sophistam. ideo solum determinat de cautelis que fiunt ad propositum opponẽtis. Sed in z^a vbi docet solutiones paralogismoꝝ: instruit respondentem: ⁊ ponit cautelas pertinẽtes ad respondentem. Ad 3^am dicit. q̃ opponens debet laudare dictum respondentis qũ cõcessit aliquod falsum aut iopinabile: vt firmius maneat in sua opinione. Sed quãdo respondens ꝓterue respõdet ad ea q̃ ꝓponit oppones: tunc ad perturbandũ ipsum ꝓuocandus est ad iram.

Finis primi elencoꝝ.

Jrca secundum elenchoꝝ. Queritur primo vtrum in hoc libro oporteat determinare de solutione paralogismorum. Et videtur ꝙ non. quia in primo libro sunt sillogismi soluti. ergo superfluit iste liber. Secundo sic in primo libro determinatum est de causis apparentie et defectus paralogismorum ergo sufficienter sunt soluti oēs paralogismi fallatiarum. tenet cōsequentia qꝛ ostendere defectum est soluere paralogismū. Tertio sic. eadeꝫ sunt principia ꝯstitutionis et resolutionis paralogismorum. sꝫ ꝑ ꝑdicta in ꝑmo possumus faciliter paralogismos constituere. ꝯ et soluere. Jn oppositū ē ares.

Sciendum primo qꝛ in hoc secundo libro determinat ares. de solutione paralogismoꝝ. Et continet quatuor tractatus. Jn ꝑmo ponit vtilitatē et necessitatem huius libri ꝑ tres conclusiones. Quarū prima est hec. dicendum est de responsione paralogismoꝝ: et ad quam vtilitatem valeat solutio eoꝝ. Secunda cōclusio. ista scia est vtilis ad duo. Primo ē vtilis ad phiam. qd patet ꝑmo de fallatijs in dictione. qꝛ illi qui sciūt distiguere orationes multiplices: meliꝰ sciunt ꝙ in rebꝰ nō accidit eodem mō sicut in orationibus. ideo tales meliꝰ se habent ad philosophiā. Scdo patet idem de fallatijs extra dictionē. qꝛ ꝑ fallatias extra dictōeꝫ decipimur magis ab alio q̄ꝫ a nobis ipsis. sꝫ ꝑ solutioneꝫ paralogismorum euitamus hmōi deceptionē igit. Scdo est vtilis ad gloriam: qꝛ solutio paralogismorum facit respondentē videri exercitatū circa omnia: ꝛ in nullo inscie se habere. Et si nō sciat soluere paralogismos: videbit esse grauis et confusus ꝓpter impitiam. Et subdit vnum argumentū. quia in ꝑmo libro sufficienter dictum est q̄liter obuiandum est ad huiusmodi orationes so^cas. ꝯ iste liber supfluit. Ad illd argumentum respondet arestoteles ponēdo tertiam conclusionem: q̄ est hec. necesse est in hoc scdo libro determinare de solutione paralogismoꝝ. qd patet tribus rationibꝰ. Prima. non est idem scire ꝑncipia solutionum ꝛ soluere in propria forma. nec etiā est idē scire defectum paralogismoꝝ: et posse ꝓmpte obuiare ipsis. quia quod scimꝰ sepe transpositū ignoramus. sꝫ in ꝑmo libro dantur principia solutionū: Jn scdo vero soluuntur in propria forma ꝯ ꝛc. Scda ratio. ꝑ dicta in scdo libro sumꝰ exercitati in solutionibꝰ paralogismorū ꝯ necesse fuit in ꝫ scdo determinare de solutione paralogismoꝝ. tenet cōsequentia quia multotiens decipimur ꝓpter defectū exercitij Tertia ratio. sicut est in figuris mathemathecis: ita econtra est in orationibus sophisticis sed in figuris mathemathecis cōtingit aliqñ ꝙ eas scimus destruere: sꝫ rursum eas componere nescimꝰ. ꝯ in elencis sophisticis accidit ꝙ scimꝰ ꝯponere paralogismos: et tamē ipsos soluere dubitamꝰ.

Sciendum secundo qꝛ in secūdo tractatu determinat ares. de apparēti solutione poralogismoꝝ. Et continet tria capitula Jn quoꝝ ꝑmo intendit talē ꝯclusionē. aliquādo magis eligendum ē apparent soluere q̄ꝫ recte. ꝓbat duabus rationibus. Prima ē qꝛ quandoqꝫ magis est eligendū apparent arguere q̄ꝫ vere. ꝯ etiam magis ē quādoqꝫ eligendū apparent soluere quā vere. Scda rō quia litigiosi magis arguunt apparent q̄ꝫ vere. ꝯ magis ē eligēdū dare eidem apparētez solutionē q̄ꝫ veram. añs ptꝫ qꝛ opponēs non facit ṽm elencū cōtra respondentez: eo ꝙ nō sillogisat: sicut quādo facit equocationem vel amphibologiā: vel nō contradicit. Si autem non sillogisat nō bene arguit. et si nō contradicit non arguit cōtra respondentē. Et sbdit arestoteles obiectionem possꝫ enim alqs dicere ꝙ si opponens nō vere arguat cōtra respōdentem: tunc respondens nō tenet nec debꝫ soluere orationeꝫ opponentis. Respondet ꝙ licet non arguat cōtra respondentē: tamē videtur arguere. et ideo si nō solueret: videret redargutus: qd cauere debet respōdēs.

Sciendum tertio qꝛ in hoc secundo capitulo intendit ares. talem cōclusionē Si respondens fuerit interrogatꝰ ab opponēte de aliqua oratione multiplici. tūc respōdēs

debet distinguere tale multiplex. ꝓbat quatuor rationibus. Prima est. qꝛ si nō distingueret: et postea esset coactus ad distinguēdū videret audientibꝰ ꝙ esset redargutꝰ. Scda ratio. quia distinguēdo multiplex corrigit vitium opponentis: ostēdēdo ꝙ ipe male interrogauit: cū nihil debeat interrogari nisi illud al qd̄ sequitur aliquid contra respondentem: vt per hoc acquireret sibi gloriā. g̊ multiplex erat distinguendū. Et quia possit aliqs dicere ꝙ equocatio non īpedit verū elencum. g̊ multiplex equocum nō est distinguendū. Respōdet arestoteles ꝙ equocatio impedit verū elēcum. qd̄ patet. qꝛ si nō: tunc aliquando esset impossibile respondentē euitare cōtradictionem. qꝛ respōdens affirmabit illud multiplex in vno significato: ⁊ postea erit coactus negare ſm aliud. g̊ si equocatio non impediat v̄m elencum ipsa erit vere redargutꝰ. vt sint duo homines q̊ꝝ qlibet vocet coriscus: et vnus sit musicus. alius vero non. tunc respondēs erit coactus concedere qꝛ coriscꝰ est musicus: ⁊ ꝙ coriscus nō est musicus. ⁊ sic erit ductꝰ ad cōtradictionē. Ad ꝫ respondebāt antiqui ꝙ iste due sunt simul vere coriscꝰ est musicꝰ: ⁊ coriscus non ē musicꝰ. Nec cōtradicūt. sꝫ iste contradicunt. ꝫ coriscus est musicus: ⁊ hic coriscus nō est musicꝰ. qꝛ dicebant ꝙ nunquā fiebat contradictio in terminis singularibus nisi ꝑ additionē ꝓnominis demōstratiui. Sꝫ hoc improbat ares. qꝛ ille due orationes coriscus est musicus: ⁊ ꝫ coriscus ē musicus: omnino sunt eedem. eo ꝙ coriscus ē terminꝰ singularis. ideo nō refert dicere coriscum simpliciter et hunc coriscū. Tertia ratio. ad interrogationem plures nō est dāda vna responsio. g̊ neqꝫ ad interrogationē multiplicē. tenet ꝯña. qꝛ omne multiplex facit interrogationeꝫ plures. quod patꝫ quia si esset vnū nomen equoce significans calliam ⁊ themistodē: tūc esset idem q̄rere vtrum hoc sit musicū: ⁊ vtrum callias et themistodes sint musici. Quarta ratio. ꝓpositio multiplex licet sit vera in vtroqꝫ sensu: tn̄ est distinguenda. g̊ omne multiplex est distinguendum. añs patet. quia sicut ad interrogationem plures non est danda responsio vna: dato etiam ꝙ omnia interrogata sint v̄a: ita etiam ad multiplex non est respondendū affirmatiue vel negatiue: sꝫ ꝑ distinctionē. añs patet. quia si ad interrogationē plures detur vna responsio: tunc licet ſm veritateꝫ nihil accidat incōueniens: tamen apparent videbit redargutus.

Conclusio respōsalis ad hūc

ſm librum spectat determinare de solutionibus paralogismorum. Conclusio satis patꝫ ex dictis.

Dubitatur primo quot sunt

cautale ad soluenduꝫ apparent. Pro dubio supponit ꝙ in tertio capitulo terminat ares. nouem cautelas ad apparent soluendū paralogismos. Prima est hec. ꝙ quando ꝓponitur aliqua propositio dubia respondenti vel apparens dubia: nō debet eam simplicit cōcedere vel negare: sed debet dicere ponatur ꝙ ita sit: vel transeat. et sic respondendo minime fiet contra se elencus. Scda si respondenti ꝓponatur in oppinabile ad quod cogatur respondere: non debet ipsum simpliciter concedere: sed debet dicere ꝙ illud videtur multis esse ꝓbabile. Tertia. si antecedens opponentis sit multū propinquum conclusioni respondentis: respondens debet sibi dicere ꝙ petat principium. Quarta. Si respondens cōcessit opponenti aliquam ꝓpositionē vniuersalem nō in propria forma: sed inparabula id est in similitudine: respondens debet sibi dicere: ꝙ non accipit eam in sensu in quo concessit: sꝫ debet reperire similitudineꝫ. Quinta. si orōes accipiunt in significatiōe ꝓpria: tunc necesse est respondere affirmatiue vel negatiue aut per distinctionem. Sꝫ si fuerit oratio truncata aut inꝑfecta: respondēs nō debet eam cōcedere donec fuerit perfecta. Quod patet duobus exemplis. Primū quicquid est danaū: est possessio danaū. sꝫ allexander est danaum. g̊ est possessio danaum. Scdm exemplum. qcquid est animalium. illud est possessio animaliū. sed homo est animalium. g̊ est possessio animaliū. Maior cꝰlibet illorum sillogismoꝝ est truncata. Et potest vno modo sic perfici. quicqd est danaum id est degente danaum: illud est possessio danaum: et sic est falsa. Alio modo potest sic ꝑfici qcquid est danaum id est possessum adanais: illud est possessio denaum: et sic est vera. Et similiter diceretur de ista propositione. allexander est lacedemoniorum. Sexta. si respondenti ꝓponantur duo: quorum vnum est añs: et alterum est cōsequens: tunc respōdens debet concedere cōsequens et nō antecedens. quia concesso antecedente: conceditur et ꝯsequens et non econtra. Septima. si respondens dixerit aliqd esse genus ad aliq̄ duo: et contra ipsuꝫ sic arguat opponēs: vnū eorum habet contrarium: et alteruꝫ nō. g̊ nō continentur sub eodem genere. Ad ꝫ debet

respondere ꝙ alterum habet contrarium: sed ei non est nomen impositum. Octaua. si respondenti ꝓponatur aliquod propleuma de quo sunt contrarie opiniones: tunc debet dicere: ꝙ quidam dicunt sic: Alij vero aliter. et hoc modo euitabit contradictionem. Exemplum est de isto propleumate. vtrum omnis anima sit mortalis vel imortalis. Nona. si respondens preuiderit aliquod inconueniens sequi ad suam positionem: debet illud declarare: ne opponens sibi illud ꝓponat.

Dubitatur secundo. vtrum

solutiones paralogismorum sint ad scientiam vtiles. Respondetur per talem distinctionem aliquid valere ad scientiam potest tripliciter intelligi. Uno modo perse et principaliter: tanquam causans scientiam in nobis: et isto modo solutiones paralogismorum non valet ad scientiā. Alio modo potest aliquid valere ad scientiam dispositiue: tanquam disponens intellectum ad inquisitionem scientie. et sic sillogismus dialeticus valet ad scientiam. quia generat in nobis opinionem q̄ dispenit ad scientiam. Tertio dicitur aliquid valere ad scientiam indirecte: tanq̄ remouens prohibens. et isto modo solutiones paralogismorum valet ad scientiam. quia remouent errorem: qui multum impedit scientiam. Dicitur vltra. ꝙ licet in primo libro arestoteles mōstrauit sua exempla esse ad propositum: ex quo possunt aliqliē trahi solutiones paralogismorum: tamen in codem non soluit adequate paralogismos. sed in scdo huius ponuntur solutiones paralogismorum tam apparenter q̄ recte. Ex quo patet ꝙ habens notitiam eorum que in hoc libro traduntur: potest faciliter omnes paralogismos soluere.

Dubitatur tertio de veritate istius propositionis: tot sunt dicta vera: q̄t falsa.

casu posito: ꝙ sint tantum quatuor propositiones scz a: b: c. d. quarū due prime sunt vere: et tertia scz c sit falsa. quarta vero sit ipsamet propositio. probatur. quia vel ipsa est vera vel falsa. Si vera: habetur intentum. si falsa: tunc arguitur sic. tantum sunt due vere et due false. q̄ tot erunt vere quot erunt false. Et vltra tot sunt vere q̄t sunt false. ergo ista ꝓpositio tot sunt vera dicta q̄t sunt falsa: erit vera. tenet consequentia. quia ita est qualiter ipsa significat. Improbatur. quia dicta propositio vel est vera vel falsa. Si falsa habetur ꝓpositum. Si vera. tunc arguitur sic. tres sunt vere: et est vna sola falsa. q̄ non sunt tot propositiones vere quot sunt false. et per consequens predicta propositio significans esse tot vera quot sunt falsa: erit falsa. Ad dubium respondetur ꝙ predicta propositio est falsa. qz de significatione formali significat se esse veram: sz de significatione materiali significat se esse falsam. significat enim duas propositiones esse falsas: et duas veras. et tamen p casum due sunt vere sine ipsa. ideo sequitur ꝙ ipsa non potest esse vera: et sic ipsa erit falsa. Ad probationem dicitur ꝙ licet sit ita sicut ipsa significat de significatione materiali: nō est tamen ita sicut significat de significatione formali.

Ad rationes ante oppositum

Ad primam dicitur ꝙ licet per ea que dicta sunt in primo libro possint trahi solutiones paralogismorum. non tamen ibi docet solutiones eorum: nec per ea possumus esse prompti et coartati ad dissoluendū paralogismos. Et similiter dicitur ad secundam. Ad tertiā dicitur ꝙ constitutio paralogismorum constituitur a principijs: et resolutio terminatur ad ipsa. ideo licet per artem componendi paralogismos possumus aliquādo dissoluere paralogismos: non tamen sumus prompti z exercitati. ideo propter nostrum exercitium preter artem componēdi paralogismos: necesse fuit dare artem dissoluendi eosdem.)

Queritur secundo vtrū omnis solutio recta fiat per interemptionem aut per distinctionem.

Et videtur ꝙ non. qz nulla est solutio recta. ergo non omnis solutio recta per interemptionem aut per distinctionem erit. Antecedens patet quia vel solutio recta esset argumenti veri vel apparentis. Non p̄mum. quia ex quo tale argumentum est verū non videtur indigere solutione. non est etiam argumenti apparētis. qz tali debet dari solutio apparens. Scdo sic. si diuisio esset sufficiens: sequeretur ꝙ sillogismi peccātes in forma essent soluendi per distinctionem: et peccantes in materia per interemptionem. sed B est falsum: sicut patet de multis fallatijs extra dictionem: que peccant in forma: et tamē nō soluuntur per distinctionem. sed solum equiuocatio et amphibologia soluuntur per distinctionem igitur ꝛc. Tertio sic. nulla propositum

tio est distinguenda.ergo non omnis solutio recta fit per interẽptionẽ aut per distinctionẽ Antecedens patet.quia omnis propositio vel est vera simpliciter: et sic est concedenda.vel est falsa simpliciter:et sic est neganda. Jn oppositum est arestoteles.

Sciendus primo q̃ in tertio

tractatu determinat arestoteles de solutione recta paralogismoꝝ.Et cõtinet quatuor ca la. Jn prio determinat de solutione recta in generali. Et continet sex conclusiones. Quarus prima est hec. Solutio recta est manifestatio sillogismi falsi. fm quamcunqꝫ interrogationem accidit falsum. Scda conclusio tangit vnam diuisionem sillogismi falsi. et est hec. Sillogismus falsus est duplex. quidam ẽ sillogisatus ex falsis: qui vocatur peccãs in materia. Altus apparet esse sillogisatus et non est: qui vocatur sillogism̃ peccans in forma. Tertia conclusio tangit solutionem generalẽ sillogismorum et est hec. orationes sillogistice id est sillogismi peccantes in materia debent solui per interemptionem: sed apparẽtes sillogismi id ẽ peccantes in forma debent solui per distinctionẽ. Quarta conclusio tãgit vnam aliam diuisionem sillogismorus peccantium in materia. quia quidam habent cõclusionem veram et aliquam premissam falsam. Alij vero habent conclusionem falsam et aliquã premissaꝝ falsã. Quita ꝛclusio tãgit solutionem paralogismorum. nam sillogismi habentes solum premissam falsam debent solui per interemptionem istius premisse false. Sillogismi vero habentes premissã et conclusionem falsam debent solui per interemptionem premisse et conclusionis false. Sexta conclusio tangit vnum documentum. volens autem soluere aliquem sillogismus p̃mo oportet aspicere. si consequẽtia valet aut non. et de inde vtrum conclusio sit vera vl̃ falsa. illo viso debet sillogismus solui per distinctionem vel per interemptionem fm modus superius dictum.

Sciendus secũdo q̃ in secũdo capitulo docꝫ arestoteles spetialiter soluere paralogismos peccantes in forma. Et primo de fallatijs in dictione. Et continet tres ptes. Jn prima intendit tres conclusiones. quarum prima tangit vnam diuisionem. et ẽ hec paralogismorum equiuocationis et amphibologie. quidam habent premissas multiplices et non conclusionem. Alij habent cõclusionem multiplicem cum aliqua premissarum. Scda conclusio tangit vnam aliaꝝ diuisionem.propositio multiplex aliquando est vera fm vtrumqꝫ sensum: et aliquando falsa in vtroqꝫ sensu:aliquando vero est ẽa in vno sensu et in alio falsa. Tertia conclusio tangit solutionem paralogismorum equiuocationis et amphibologie: et hoc solutione generali. omnis oratio multiplex posita in sillogismo distinguenda est: et concedenda in sensu vero: et neganda in sensu falso. sicut iste tacentem contingit loqui: que expediunt bona sunt. Quarta conclusio tangit vnum documentum. Si multiplex latuerit respondentẽ. et concesserit multiplicem propositionꝫ siue orationem sine distinctione: tunc si opponẽs fortiter instet:sic q̃ respondens possit percipere multiplicem debet statim corrigere suã solutionem: dicendo q̃ propositio preconcessa erat multiplex.ideo eam concessit in sensu vero. Quinta conclusio docet soluere paralogismos compositionis et diuisionis.et est hec Paralogismi compositionis et diuisionis soluuntur ostendendo q̃ non est eadem oratio composita et diuisa.

Sciendum tertio q̃ in secunda parte predictas solutiones applicat ad sex paralogismos. Quorum primus est. quo vidisti hunc percussum hic percussus est. sed hunc vidisti oculo percussuꝫ. ergo hic percussus est oculo.Scõ̃ quo percussus est hic hoc tu vidisti. sed baculo percussus est hic. ergo baculo tu vidisti. Et subiungit q̃ tales nõ peccant fm amphibologiam: sed penes compositionꝫ et diuisionem. q̃ non est idem videre oculis illum qui percussus est: et videre illum qui percussus est baculo. Tertius paralogismus. tu vidisti nũc existentes in pirei naues ens in cecilia. Est enim pirei portus non multuꝫ distans a cecilia. Quartus paralogismus. quicquid est malorum est malum.sꝫ disciplina bona est malorum.ergo disciplina bona est mala. Quintus. quemcunqꝫ vere dico nunc factum esse: ille nũc factus est. sed te vere dico nunc factum esse. ergo tu nunc factus es. Soluit q̃ necesse ẽ verum dicere q̃ tu es factus: sed non est verum dicere q̃ tu es factus nunc. Sextus paralogismus. quicunqꝫ potest citharisare citharisabit. sed non citharisans potest citharisare. ergo nõ citharisans citharisabit. Soluit q̃ hec non est possibilis

nō citharisans citharisabit: sz ille qui est nunc non citharisans: postea potest citharisare. Et subdit q̃ pauce fiunt deceptiones per fallatiam accentus. Et ponit vnum exemplum. bonū est viros iustos pendere: et bonum ē viros iustos non pendere. ergo bonū est idē pendere et non pendere. Soluit q̃ pendere non significat idem qñ proferr̄ accentu graui z quando profertur accentu accuto.

Conclusio responsalis

omnis solutio recta fit per interemptionem aut per distinctionez. patet qz omnis propositio aut est distinguenda aut neganda aut concedenda. Si sit concedenda: non soluitur: eo q̃ nihil facit contra respondentem. aut est neganda: et sic interimitur. aut ē multiplex: et sic est distinguenda.

Dubitatur primo vtrū

ex mutatione substantie in accidens cōmitatur fallatia figure dictionis. p solutione supponitur q̃ arestoteles in tertia parte docet soluere paralogismos figure dictionis. Et continet tres particulas. In quarus prima intendit duas conclusiones. Prima conclusio tangit solutionem generalem paralogismorum fallatie figure dictiōis et est hec. Paralogismi fallatie figure dictionis soluuntur negando cōsequentiam. quia propter conuenientiā aliquorum in voce: non sequitur conuenientia eorum in modo significandi: nec in significato: nec econtra. Scōa conclusio docet soluere paralogismos in spetiali. Prio quando mutatur vnum predicamentum in aliud. vt arguendo sic. idem potest simul videre et videri. ergo idem potest simul facere et fieri. Scōm exemplum. operari est facere: operari ē pati. ergo facere est pati. Prima pars antecedentis patet. quia vrere est facere: et vrere est operari. ergo operari est facere Scōa pars antecedentis patet scilicet q̃ operari sit pati. quia vri est operari similiter terminantur. sz vri et secari sunt pati. ergo operari est pati. Respondetur negando consequentiam. quia propter similitudinem in voce ñ sequitur similitudo in significatione. Scōo ponit vnum exemplum quādo substantia mutatur in accidens scz in quantitatem. vt quicquid heri habuisti et non habes amisisti. sed decem digitos habuisti z non habes: suppo sito q̃ vnum amiseris. ergo decem digitos amisisti. Soluit negando cōsequentiaz quia in maiore accipitur qd est: in minore autem accipitur quantum. In scōa particula ostendit quomodo propter mutationez substantie in ad aliquid causetur fallatia figure dictionis. Et intendit sex conclusiōes. Prima tangit tres paralogismos in q̃ bus mutatur substantia in adaliquid Primus est. tu das solus enum denarium. sed vnum solum denarium nō habes. ergo tu das quod non habes Scōs est. tu das scito. et non habuisti illud cito. ergo tu das quod non habuisti. Tertius est. tu percussisti illuz sola manu. sed solā manū non habes. ergo tu percussisti eum manu quam non habes. Et simile est de illo paralogismo: tu vidisti hunc solo oculo. sz solum oculum non habes. ergo vidisti oculo quem non habas. omnes istos paralogismos soluit negando cōsequentiam. quia hec dictio solus nō significat quid: sed ad aliquid. Sil'z hec. dictio cito non significat quid: sz aliqualiter. ideo dare solum denariū non est proprie aliquid dare: sed aliqualiter dare. ideo ex illis paralogismis nihil sequit: nisi q̃ tu dedisti aliquid qualiter non habuisti. Secunda conclusio tāgit tres solutiones antiquorū quibus antiqui nitebant soluere predictos sillogismos. Prima ē qui concedit q̃ tu habes vnum solum oculum. quia qui habet plures habet vnum solum. Scōa concedit q̃ tu habes vnum solum oculum quo vidisti: sed negat te habere vnum solum oculum. Tertia concedit q̃ aliquis dat quod nō habet: vt si aliquis det vinū alicui quod postea fiat acetosum: tūc ille dedit quod non habuit. Tertia conclusio tangit in sufficientiā istarus solutionum. quia non recte soluunt: sed tantum soluunt ad hominem. ergo non sunt bone. antecedens patet.

quia concedendo oppositum solutio-
num adhuc predicti paralogismi pñt
solui per distinctionem : que est inter
predicamenta. Quarta cōclusio tā-
git solutionem duorum paralogismo
rum. Primus est. hec oratio tu sedes
est falsa. sed sortes scripsit illam ora-
tionem. ergo sortes scripsit falsuꝫ. po
sito ꝙ tu sedens scripsisses illam: et ꝙ
tu non amplius sedeas. Soluit quia
orationem esse veram vel falsam non
est aliud q̄ ipsam esse talem vel talē.
ergo mutatur quid in quale. Secun-
dus paralogismus. iste ꝑ didicit tar-
de· et hoc cito discit. ergo non discit
quod didicit. Soluit ꝙ ibi mutatur
quid in quale. Quinta cōclusio sol
uit vnum paralogismuꝫ quando mu-
tatur quid in quando. vt quicquid ā-
bulas calcas. sed totam diem ambu-
las. ergo totam diem calcas. Sol-
uit negando consequentiam. quia to-
tam diem ambulare non est aliquid
ambulare: sed est aliquando ambula
re. ideo mutatur quid in quando.
Sexta conclusio soluit vnum paralo-
gismum inquo mutatur quid in vbi.
vt quicquid bibisti est in corpore tuo.
sed ciphum bibisti. ergo ciphus ē in
corpore tuo. Negat consequentiā. qꝛ
ciphuꝫ bibere non est aliquid bibere:
sed est in aliquo bibere.

Dubitatur secūdo vtꝝ

propter mutationem singularis i plu-
rare cōmitatur fallatia figure dictiōis
Pro solutione supponitur ꝙ aresto-
teles in tertia particula tāgit duas cō-
clusiones. Quarum prima tangit so-
lutionē vnius paralogismi in quo mu
tatur singulare in plurale. vt quicqd
sciuisti per inuentionem vel doctrinā
illud sciuisti. sed istas cōclusiones sci
uisti demonstrando duas conclusiōes
quarum vnam sciuisti per inuentionē
et alteram per doctrinam. ergo illas
conclusiones sciuisti per inuentioneꝫ
vel doctrinam. Soluit negando con-
sequentiam. quia mutatur numerus
singularis in numerum pluralem.
Scda cōclusio tangit duos paralogis
mos in quibus mutatur hoc aliquid
in quale quid. Primus ē choriscus ē
alter ab homine· sed ipse est homo ḡ
ipse est alius a se. Soluit negando cō
sequentiam. quia mutatur hoc aliqd
in quale quid. Nam omne cōmune
quale quid significat: singulare vero
hoc aliquid. Secundus paralogis-
mꝰ si queratur vtrum choriscus musi-
cus sit alter a chorisco: et dicatur ꝙ ñ
sic paralogisatur. ille quem vidisti. ē
alius ab illo quem nunq̄ vidisti. sed
aliquando vidisti choriscum et nunq̄
vidisti choriscum musicum. ergo cho
riscus musicus est alter a chorisco. sol
uit negando consequentiaꝫ. quia mu
tatur qualequid in hoc aliquid. choris
cus eni hoc aliquid significat: sꝫ cho-
riscus musicus significat quale quid.
Ex predictis infert vnam solutionem
generalem ad omnes paralogismos
indictione. Et est hec. semper respō-
dens debet dicere ꝙ accipit proposi-
tionem in sensu oposito sensui inquo
accipit opponens. vt si opponens ꝓ-
bat aliquam propositionem in sensu
composito: debet respondens dicere
ꝙ eam concessit in sensu diuiso. et si
probet eam ꝑm accentuꝫ grauem: res-
pondens debet dicere ꝙ concessit eā
ꝑm accentum accutum.

Dubitatur tertio de ve

ritate huius proppsitionis in solubil'.
homo est animal et aliqua copulatiua
est falsa: casu posito ꝙ nulla sit pro-
positio ab ista copulatiua nunc dicta.
probatur sic. quia vel ipsa est vera vl'
falsa. si sit vera habetur propositū. Si
sit fl'a tūc arguit sic. qꝛ ipa signifi' ꝙ
hō est aīal ⁊ ꝙ aliq̄ copulatīa ē falsa:
et ita est a ꝑte rei. ḡ ita ē q̄lit ꝑ': et ꝑ
ꝯñs est vā. Impro bat sic qꝛ vel ipsa
est vā vl' fl'a. si fl'a: hētur intētuꝫ. si sit
vā. ḡ vtraqꝫ ꝑs eiꝰ est vā: ⁊ ꝑ ꝯñs ista
ꝓpō: aliq̄ copulatīa ē falsa: ē vā. sed
nulla ē copulatīa nisi ista. ḡ ipa ē fl'a.
⁊ ꝑ ꝯñs si ipa sit vā ipa ē fl'a. Ad dubi
um rñdet ꝙ p̄dicta copl'atīa ē fl'a. qꝛ
ad ipaꝫ eē verā se² ipsā eē fl'aꝫ. Et ad
ꝓbatōeꝫ dr ꝙ licꝫ ita sit qualit signifi
cat: nō tamē qualitercūqꝫ ꝑ' ita est.

Ad rationes ante oppo

situ. Ad p̄mā dr ꝙ argum̄tū apparēs
duo ꝯphēdēt: scꝫ causā appntie: ⁊ rōe
huius sibi debet dari solutio apparēs
Aliud est causa defectus: ratōe cꝰ sibi

ꝺ dari ſolutio recta. Ad z^am dicit q̃ lz ſolum in equocatione z amphi^a ſit multi^tas actualis: tñ in alijs ē multi^tas potēcialis z fantaſtica Ad 5^am dicitur q̃ lz propoſitio ſimpliciter vna ſemper ſit ſimpliciter vera vel falſa: tñ propoſitio multipler: in vno ſenſu poteſt eſſe vera: z in alio falſa.

Queritur tertio. vtruz

omnes paralogiſmi fallatiaruz extra dictionem ſint ſoluendi per interemptionem conſequentie. Et videt q̃ nō q̃ in fallatia petitionis principij ē bona conſequētia. ergo paralogiſmi eiꝰ non ſunt ſoluendi per interemptionē conſequentie. Secundo ſic. Dictuz eſt in capitulo precedēti q̃ omnes paralogiſmi peccātes in forma ſunt ſoluēdi per diſtinctionem. ſed omnes paralogiſmi fallatiarum extra dictionez (exceptis ſaltem paralogiſmis fallatie petitionis principij) ſunt peccātes in forma. ergo ſunt ſoluendi per diſtinctionem. Tertio ſic. In aliquibꝰ paralogiſmis fallatie accidentis ē bona conſequentia. igitur tales non ſūt ſoluendi per interemptionem conſequentie. Antecedens patet de illo ſillogiſmo expoſitorio: ſortes eſt indiuiduum: ſortes eſt homo. ergo homo ē indiuiduum. In oppoſitū eſt are^tcꝰ.

Sciendum primo. q̃ in

B tertio capitulo docet areſtotiles ſoluere paralogiſmos extra dictionem. z continet quinqz ptes. In prima tangit tres concluſiones. Quaruz prima eſt hec. In quibuſdam non eſt neceſſe q̃ attributum conueniens accidenti attribuatur rei ſubiecte. z quia hoc eſt quandoqz indeterminatum: ſcilicz propter quid non cōtingit concluſionem ſequi: ideo in talibus paralogiſmis oportet ſemp dicere cauſaz propter quam attributum ineſt accidenti z non rei ſubiecte. Secunda cōcluſio tāgit quinqz paralogiſmos peccātes contra fallatiam accidētis. Primꝰ eſt noſti quod debeo te interrogare. z ſic formatur. tu cognoſcis bonum: z bonum eſt quod volo interrogare. ergo cognoſcis quod volo te interrogare. Secundus eſt. tu cognoſcis venientes vt coopertū. qui ſic poteſt formari. tu cognoſcis ſortem: ſortes eſt veniens. ergo tu cognoſcis venientē. Tertius. Statua eſt tuū opus. z ſic formatur. Hec ſtatua eſt tua. z hec ſtatua eſt opus. ergo hec ſtatua eſt tuum opus. Quartus. canis eſt pater z eſt tuus. q ſic formatur. iſte canis eſt pater. z iſte canis eſt tuus. ergo iſte canis eſt pater tuus. Quintus eſt. Raro pauca ſūt pauca. qui ſic poteſt formari. quecūqz raro contingunt ſunt pauca: z quecūqz ſunt pauca raro contingūt. ergo raro pauca ſunt pauca. Tertia concluſio tangit ſolutionem predictorum paralogiſmorum negando conſequentiaz quia non eſt idem totaliter res ſubiecta z accidens. vt non eſt idem totaliter bonum eſſe z bonum eſſe futuruz interrogatum: Nec eſt idem choriſcū eſſe: z choriſcum eſſe venientem.

Sciendum ſecūdo. q̃ in

ſecunda pte reprobat areſtotiles tres ſolutiones antiquorum quas dabant ad predictos paralogiſmos: z cōtinet quatuor concluſiones. Quarum pma tangit primam ſolutionē. qz dicebant q̃ non eſt inconueniens idem ſciri et ignorari ſm diuerſa. iō ſortes poteſt cognoſci vt ſortes: z ignorari vt veniens. Hāc ſolutionem reprobat areſtotiles tribus rationibus. Prima eſt hec. qz omnium paralogiſmorū eiuſdem fallatie debet eſſe eadez ſolutio. ſed per iſtam ſolutionem non poteſt ſolui tertius paralogiſmus. ergo ꝛc. Secunda ratio. Nihil prohibet eandem orationem habere plures occaſiones fallendi. ſed illa ſolutio non explicat illas. igit ꝛc. Tertia rō. Idem ſillogiſmus non probat idem cognoſci z ignorari ſm diuerſa: ſed probat ſortem cognoſci vt eſt veniens. ergo ſolutio eſt nulla. Secunda concluſio tangit ſecundam ſolutionem antiquorum reſpondentium ad quintum paralogiſmum. concedunt enī q̃ multa ſunt pauca: ſed multa raro ſūt pauca. ergo raro pauca ſunt pauca. q̃ autem multa ſint pauca probant. qz omnis numerus eſt paucus. Hanc olutionem improbat areſtotiles. quia di-

ctus sillogismus peccat in illatione:et hoc non dicit solutio.ergo ꝛc. Tertia conclusio tangit tertiam solutionē quorundam dicentium ꝙ ista propositio:canis est tuus: est distinguenda. Unus sensus est: ꝙ canis possidetur a te.Alius ꝙ genuit te. Hanc solutionem improbat arestotiles qꝛ nihil soluitur per distinctionem nisi oratio vel nomen proprie dicatur multipliciter. sed ibi neqꝫ nomen neqꝫ oratio dicit multipliciter.ergo ꝛc. Quarta conclusio tangit vnum argumentū quod facit arestotiles contra antiquos:confirmantes solutionem per solutionez cuiusdam paralogismi:scz huius:prudētia est disciplina malorum.sed prudentia est bona. ergo bonum est malorum. Dicebant enī ꝙ illa est distinguenda:bonum ē malorum:eo ꝙ potest esse possessio malorum: vel aliqd aliud:Cōtra hoc arguit arestotiles.qꝛ nulla oratio truncata est distinguēda vt illa non est distinguēda: homo est animalium. sed predicta propositio ē truncata.ergo non est distinguenda. Vocat enī oratio truncata illa cui deficit aliquid quod est de intellectu eiꝰ Maiorem probat arestotiles. qꝛ ista oratio:da mihi illicita signamꝰ vt iraz pande mihi dea:Exquo ē truncata nō est distinguenda.

Sciendum tertio: ꝙ in

tertia parte docet soluere paralogismos fm quid ad simpliciter. Et ptinet duas conclusiones. Prima tangit in generali solutionem que est hec. Inspitiendum est ad conclusionem paralogismi si vere cōtradicit positioni respondentis.Et ad hoc cognoscēdum subdit ꝙ dicto fm quid opponitur dictum non fm quid. ideo dictū simpliciter ꝛ dictum fm quid non contradicunt. Secunda conclusio tangit secundam solutionem ponēdo nouem paralogismos Quoꝝ primus ē. quod non est ipsū est opinabile.ergo quod non est:est. Negetur cōsequentia.qꝛ esse opinabile nō ē esse nisi fm quid.Secūdus paralogismus. Aliqd quod est nō est homo. ergo aliqd nō est:nō est.Soluitur similiter. Tertius paralogismus.Sortes iurat se periurare.ergo bene iurat. Soluit negādo consequentiaz. qꝛ iurare se periurare nō est bene iurare simpliciter: sed solum fm quid.Quartꝰ.qui suadet furtum dissuadet nō furtū.ergo qui suadet dissuadet.Soluit negando consequentiā.qꝛ dissuadere non furtū non est dissuadere simpliciter:sed solū fm quid.Quintus paralogismus ē. Ego dico falsum.soluit ꝙ dicens illam ꝓpositionem dicit falsum simpliciter: et verum fm quid: scz quo ad significationez materialem ꝛ formalem simul. Sextus paralogismꝰ.diuitie sunt bone bene vtenti:ꝛ nō bone male vtenti ergo nō bonū est bonum. Respōdet negando consequentiam. qꝛ ex bono fm qd infert bonū simpliciter.Septimus.iustum est magis eligendum q̄ꝫ mori.ergo mori iuste est magis eligēdum q̄ꝫ mori iniuste. Soluit ꝙ iustuz est magis eligendum quo ad agere: sed nō quo ad pati.Octauus. scio hāc rem non fuisse iuste adiudicatā. ergo scio hanc rem esse meaz: supposito ꝙ res fuerit mihi adiudicata ꝓpter falsos testes. Negat consequentiam.qꝛ tale non est bene iudicatum simpliciter:sed solum fm quid. Nonus paralogismus.iniuste passus dicit se fuisse passuz iniusta.ergo dicit iniusta. Respondetur negando consequentiam. qꝛ dicit solum iniusta fm quid.

Conclusio responsalis:

Omnes paralogismi fallatiarum extra dictionē preter paralogismos fallatie petitionis principij solucēdi sunt per interemptionē consequētie. Conclusio satis patet ex dictis ꝛ dicendis in dubijs.

Dubitatur primo. vtrū

idem possit sciri ꝛ ignorari. Pro solutione supponit ꝙ in quarta parte intendit quatuor conclusiones. Quaruz prima tangit solutionē paralogismorum ignorantie elenci.ꝛ est hec. Oēs paralogismi fallatie ignorantie elēci soluuntur dicendo ꝙ semper obmittunt aliquam cōditionē necessario requisitam ad contradictionem:scilz ad idē:fm idem:similiter: ꝛ in eodem tē-

pore. Declarat per duo exempla. Primum ē. tu scis de corisco ꝙ est veniens: ⁊ ignoras ꝙ sit musicus. ergo tu scis ⁊ ignoras idem. Respondet concedendo consequēs: sed hoc nō est ſm idem. Secundum exemplum. tetracubitum est maius tricubito. sed tetracubitū ſm longitudinem ē tricubitum ſm latitudinem. ergo tricubitum est maius tricubito. ⁊ per cōsequens idem est maius ⁊ minus. Secunda conclusio tangit solutionem paralogismorum petitionis principij. Nam omnes soluēdi sunt: dicendo opponenti ꝙ petit principiū Et subdit ꝙ si petitio principij lateat respondentem debet dicere ꝙ solum concessit antecedens non pro quanto valet ad inferenduꝫ consequens. quia fieret petitio principij: sed vt argueret contra concessum. Tertia conclusio tangit solutionem paralogismorū fallatie consequentis. Omnes eni soluuntur per negationem consequentie: ostendendo defectum talis consequentie. Et subdit ꝙ est duplex consequentia. vna est simplex: per quam ex particulari infertur vniuersale. Alia est cōposita: in qua scilꝫ ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis. Exemplum est de ratione mellissi: sic arguentis: quod factum est habet principium. ergo quod nō est factum non habet principium. sed vniuersuꝫ non est factū. ergo vniuersum non habet p̄ncipium. ⁊ in talibus fit vere fallatia consequētis. Quarta conclusio tangit solutionē non cause vt cause. Nam oportet considerare si remoto illo quod interimitur: scilꝫ premissa superflua: adhuc sequatur impossibile: ⁊ si sic: dicendum est ꝙ talis premissa superflua que interimitur non est causa totalis impossibilitatis conclusiōis.

Dubitatur secundo. Vtꝝ ad

interrogationem plures sit danda vna respōsio. Pro solutione supponitur ꝙ in quinta p̄te intendit arestotiles duas ꝯclusiones. Quarum prima est hec. Interrogatio vna est illa: ad quam debet dari vnica respōsio. Si vero aliqua interrogatio sit plures: ad eam nō debet dari vnica responsio: sed debent dari plures: ſm proportionem interrogatiōis. Secunda cōclusio. Sicut in equiuocis veris aut falsis in vtroqꝫ sensu propter simplicem affirmationem vel concessionem non videtur seq aliquod inconueniens: ita etiam si interrogatio sit vera vel falsa pro vtraqꝫ parte: ⁊ ad eaꝫ datur vna responsio: non sequitur aliquod inconueniens. Sed si sit vera ꝑ vna parte: ⁊ falsa pro alia: tunc si respondēs det vnam respōsionem: poterit redargui. Declarat tribus exēplis. Primū est istud. Si queratur an illa sint bona vel mala: demonstrato vno bono ⁊ alio malo: ⁊ dicatur ꝙ sic: tunc sequitur: ergo bonum est malum: ⁊ malum est bonum et si dicatur ꝙ non: tunc sequitur: ergo bonum non est bonum: ⁊ malum non est malum. Secundum exempluꝫ. Si queratur: an quodlibet sit sibiipsi ⁊ alijs idem vel diuersum: si dicat ꝙ sic: ergo idem est diuersuꝫ a seipso. si dicatur ꝙ non: ergo idem non est diuersum ab alijs. Tertium exemplum. Demonstrato vno equali ⁊ alio inequali: si queratur vtrum sint sibiinuicem equalia vel inequalia. Si dicatur ꝙ sic ergo idem est sibiipsi inequale. Si dicatur ꝙ non: ergo idem non est equale sibiipsi.

Dubitatur tertio de verita

te istius propositionis: plato vult disputare: casu posito ꝙ plato non velit disputare nisi cicero velit etiam disputare: et ꝙ cicero non velit etiam disputare nisi quando plato non vult disputare: tunc queritur an plato velit disputare. Si non: ergo cicero non vult disputare. Etsi cicero nō vult disputare: ergo plato non vult disputare. ⁊ per consequēs si plato non vult disputare: plato vult disputare. Si dicatur ꝙ plato vult disputare. ergo cicero vult disputare: etsi cicero vult disputare: plato nō vult disputare: ergo si plato vult disputare plato non vult disputare. Respondet ꝙ casus est impossibilis: ideo non est mirum si ex eo sequātur contradictoria. ꝙ autem casus sit impossibilis patet. quia secunda pars casus destruit primam. Nam ad platonē velle disputare: sequitur ciceronem velle disputare. sed ad ciceronem velle disputare sequitur platonem non velle disputare. ⁊ ideo ad platonem velle disputare sequitur platonem non velle disputare.

Ad rationes ante oppositu

Ad primā patet responsio ex conclusione.

Ad secundam dicitur ꝙ paralogismi peccantes in forma: quorum solutio cadit supra premissas: debent solui per distinctionem. Sed paralogismi quorum solutio cadit supra consequentiam: debent solui per interemptionē Ad tertiam negatur añs. Ad ꝓbationem dicitur ꝙ si in argumento concludatur particulariter: tunc est bonus sil^mus expositorius: nec est fallatia accidētis. Sꝫ si ꝯcludat vna sin^tis

supponens singulariter: tūc nō est sillogism⁹ expositorius: sed est fallacia accidentis g̃ ꝛc̄.

Queritur quarto. Vtrum diuisio orationum in orationes difficulter solubiles ꝛ in orationes faciliter solubiles sit sufficiens. Et videtur ꝙ non. quia eadem oratio ē facilit̄ ꝛ difficulter solubilis. ergo diuisio ē insufficiens. Secundo sic. Omnis ars est de bono ꝛ de difficili. Sed de omnibus orationibus sophisticis est ars. ergo omnes oratiōes sophistice sūt difficiles. Tertio sic. Per paralogismos peccantes in forma decipiuntur: tam scientes q̄ꝫ inscientes. ergo quilibet sillogismus peccans in forma est difficilis ad soluendum. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo ꝙ in hoc vltimo capitulo huius tractatus docet arestotiles soluere paralogismos ducentes ad soleocismum ꝛ nugationem. Et continet duas conclusiones. Quarum prima est hec. Ad soluendum paralogismos ducentes ad nugationem: oportet negare istud principium sophisticum. nomen idez significat per se sumptum ꝛ iunctum cum alio. ꝙ autē istud sit falsum probat arestotiles dupliciter. Primo in relatiuis per duo exempla. Primum est. duplum per se sumptum significat dimidiū: iūctum autem cum dimidio amplius non significat ipsum. Secundū exemplum. sciētia per se sumpta significat scibile: non autem iuncta cum scibili. Secundo patet idem in passionibus. Nam simitas per se significat nasum. iūcta vero cum naso amplius nō significat ipsū Et subdit ꝙ volens euitare nugationem debet nomini per se sumpto addere suum adiūctum in genitiuo. vel saltē in obliquo. vt simo debet addi in genitiuo nasus: dicendo ꝙ simus est habens curuitatem nasi. Secunda conclusio tangit solutiones paralogismorum ducentium ad soleocismum per sex paralogismos. Primus est. quod vere dicis eē hoc est. sed lapidem qd vere dicis esse. g̃ lapidem est. Secundus. vt si queraf: est ne hec illa res ꝛ dicitur ꝙ sic: tunc sic paralogisatur. Hec est albus. hec est illa res. g̃ illa res est albus. Tertius. si queratur: est ne illud quod dicis esse: si dicatur ꝙ sic: tunc arguitur sic: Tu dicis esse hoc. ꝛ dicis istam esse aspidem. ergo hoc est aspidem. Quartus. quem dico esse hunc: est hic. Sed cleonem dico esse hunc. ergo cleonem est hic. Quintus. tu scis hoc. sed hoc est lapis. ergo tu scis lapis. Sextus. cui⁹ scientiaꝫ habes hoc scis. sed lapidis scientiam habes. ergo lapidis scis. Respondet negando consequentiam. quia in maiore non dicitur cui⁹ scientiam habes huius scis: sed dicitur ꝙ hoc scis. ideo non debet ꝯcludi: ergo lapidis scis: sed lapidem scis. Similiter non debet cōcludi ergo cleonē est hic: sed cleon est hic. Et sb̄dit ꝙ talis defectus non possit fieri in nominibus neutrius generis. qꝛ bene sequitur. qcquid vere dicis esse hoc est. sed lignum vere dicis esse hoc. ergo lignum est. sed ille defectum faciliter accidit in alijs generibus.

Sciendum secundo ꝙ quartus tractatus in quo ostendit difficultatem solutionis orationum: cōtinet tria capitula. Primum continet duas partes. In prima tangit quatuor conclusiones. Quarum prima ē. Orationum quedam sunt faciles ad soluendum: ꝛ quedam difficiles Scd̄a conclusio. Omnes orationes fm equiuocationem sunt faciles. quia equiuocatio est modus facilimus et leuissimus. Tertia conclusio. Pene omnes orationes fm dictionem sunt ridiculose. quia manifeste sunt omnibus. Sicut patet tribus exemplis. Quorum primum est istud. vir ferebatur gradatim sedens. Ista est duplex. quia vel significat ꝙ vir sedens ferebatur per gradus. ꝛ sic est vera. vel significat ꝙ vir sedens ferebatur gradiendo. ꝛ sic est falsa. Scd̄m exemplum. boreas nō est purus: perdidit eni. i. afflixit pauperē. Nam purus duo significat. Uno modo idem quod innocēs. ꝛ sic boreas non est purus. Alio modo idem est quod seuerus vel aerem purgans. ꝛ sic boreas est purus. quo regnāte generantur masculi: sicut dicitur tertio de animalibus. Tertium exemplū vtra boū pariet ante: vel neutra: sed posteri⁹ ambe. Ista dictio añ potest vno modo significare anteritatem temporis. ꝛ sic vtra. i. aliqua boum peperit ante. Uel potest significare anteritatem loci. ꝛ sic neutra boum peperit ante. Quarta conclusio. fm equiuocationem sūt alique orationes faciles: ꝛ alique difficiles. Naꝫ ille sunt difficiles de quibus sapientissimi iudicant. Sed de aliquib⁹ terminis sicut de vno ꝛ ente iudicant sapientissimi: an sint vniuoci ꝛ significent vnum: aut sint equiuoci significātes plura. sicut zeno credebat ens tm̄ vnuꝫ significare. Alij v̄o dicunt ꝙ ens multipliciter dicitur.

Sciendum tertio. ꝙ in secunda parte determinat arestotiles de solutione acri. ⁊ intendit sex conclusiones. Quarū p̄ma est. Oratio acris est que maxime facit dubitare. Et dicitur acris eo ꝙ talis oratio maxime mordet respondentem. Scd̄a conclusio ē. Oratio acris est duplex. quedam eni est sillogisata: sicut est peccans in materia. Alia vero est non sillogisata: que scz peccat in forma. et inter illas ille que peccant in materia acerrime sunt. Tertia cōclusio est hec. Oratio sillogisata acerrima est illa que ex maxime ꝓbabilibus interimit maximum probabile. qꝛ in tali oratione semper ex opposito cōclusionis cum altera premissarū potest interimi altera premissa: que est valde probabilis. ⁊ illa est maxime acris in qua infertur cōclusio maxime acris: ita ꝙ cōclusio sit eque probabilis sicut premisse. Quarta conclusio. Inter orationes nō sillogisticas illa est maxīe acris de qua est dubium an sit sillogisata vel nō: ⁊ vtꝝ sit sillogisanda per distinctionē vel ꝑ interemptionem. Et illa est acris, quando nō simul scimus ſm quam premissam debet fieri solutio Quinta conclusio. Orationum peccantium in forma quedam nō sunt digne solutiōe: in q̄bus scz deest aliqua premissarū propter quā debet sequi cōclusio. ⁊ talis vocatur sillogismus fatuus. alie sunt digne solutiōe: in quibus scz defectus non prouenit ex defectu premissarum: sed ex indebito modo ordinandi. Sexta conclusio tangit diuersos modos soluendi. Nam aliquando fit solutio ad orationem: ⁊ illa est vera ⁊ recta. Aliquando autem fit solutio ad interrogationem. i. ad hominez ostendendo ꝙ male ordinat suas premissas. sicut est in sillogismo fatuo. Aliquando fit solutio ad tempus: quando scz solutio est pluris temporis egēs q̄ꝫ presentis temporis disputatio exigat.

Conclusio responsalis. Diuisio orationū in oratiōes facile solubiles ⁊ difficulter: solubiles est suffitiens. i. dum tamen illa facilitas vel difficultas non sumat ex parte nostri: sed ex parte ipsarum orationū. Naz ille dicuntur faciles quarum causa defectꝰ nō est latens: sed manifesta. Ille v̄o difficiles q̄rum causa defectus ē multum occulta nec de facile percipienda. Conclusio satis patz ex dictis.

Dubitatur primo. vtrū per ea que dicta sunt in libris elēcorum sit ars sophistica suffitienter tradita. Pro solutiōe supponitur ꝙ in scd̄o capitulo recapitulat arestotiles ea que dicta sunt tā in libris thopicoruz q̄ꝫ elencoꝝ. Et intendit talem conclusionē. Dictuz est prius ex quot ⁊ qualibus disputationibꝰ fiunt paralogismi: ⁊ quomodo sit ducendū ad falsū ⁊ inopinabile: ⁊ quomodo oportet interrogare: ⁊ quis ordo debeat obseruari in interrogatione: ⁊ de vtilitate orationum ⁊ de solutiōe paralogismorum: ⁊ hoc quo ad libros elencorum. Sed in libris thopicoꝝ dictum est quomodo probabiliter poterimꝰ arguere de vnoquoqꝫ propleumate: ⁊ quomodo sit defendenda positio a nobis: ac nos disputationem sustinentes nihil dicemus repugnantes. ⁊ hoc fuit necesse. qꝛ licet sortes sciuerit interrogare: fatebat tñ se nescire respōdere. Et ex hoc passu trahitur ista autoritas prouerbialis. Multi sunt arguētes: pauci v̄o soluentes.

Dubitatur secūdo. vtꝝ principia sint maxima v̄tute ⁊ paruissima in magnitudine. Pro solutione supponitur ꝙ in B vltimo capitulo declarat modum in duabus conclusionibus quo ista scientia fuit inuenta Prima conclusio tangit modum quo alie scientie fuerunt inuente. Nā illa que inueniuntur in principio sūt parua: sed a posterioribꝰ particulariter elaborata augentur ab eis: q̄usqꝫ scientia sit completa. Illud autem quod in principio inuenitur vtilius est eo: qd̄ postea additur. qꝛ illud est principium quod ē maximum in virtute ⁊ difficilimum. quanto eni optimū potestate tanto est paruissimū in magnitudine. ⁊ quanto est minus in magnitudine: tanto difficilimū est videri: B est difficiliꝰ est ad videndū: sed illo paruissimo inuēto facile ē addere ⁊ augere reliquū. Et ꝑ hunc moduz adinuēte sunt pene oēs scie rethorice. qꝛ illi qui inuenerūt p̄ncipia pauca dixerūt de illis. Alij v̄o qui sūt famosiores in illa arte colligunt dicta a multis. Unde post p̄mos inuētores rethorice secutꝰ ē hysyas: ⁊ post hysyaz secutus est theodorus: post quem multi multa adinuenerūt. Inde ē ꝙ ista ars iā maximū hz incrementum. Scd̄a cōclusio tangit modū q̄ ista ars fuit acquisita. qꝛ ante tempꝰ suū nihil oīno fuerat traditū artifitialiter: sed oīa erant inordinate ⁊ sine arte dicta. quēad m ac cidit in mercenarijs ⁊ in doctrina gorgie: q̄ sine arte tradita est. Non sicut mercenarij inordinate vendunt res suas: nō dātes artes eas vendendi: ⁊ sutores apportant multos modos caltiorum: non tradentes artem fatiendi eos. Sic ante tempus arestotilis erāt facte

multe argumentationes rethorice: sed omnino nihil de sillogismis vere ⁊ certitudinaliter erat dictum. q̄ sepe capiebāt sophisticas pro rethoricis ⁊ ecōuerso. ⁊ de his omnibus arestotiles dedit artem. Et ideo si videatur ꝙ hec ars sit completa quēadmodū ⁊ alie de omissis quidam artis indulsionem petit: de inuentis autem multas habere grates.

Dubitatur tertio de veritate istius propsitionis homo est animal. ergo hec consequentia non valet. demonstrando ipsammet consequentiam. Est eni duplex cōditionalis. quedam est non assertiua: que scz non asserit suum antecedens esse. sicut illa in qua ponitur hec coniunctio si. Alia est conditionalis assertia: que scz asserit suum antecedens esse. sicut illa in qua ponitur hec cōiunctio ergo: ⁊ illa proprie vocat rationalis. Tūc queritur de veritate istius propositionis homo est animal. ergo hec consequentia nō valet demonstrādo ipsāmet consequētiā. Probatur ⁊ improbatur. probatur sic. q̄ vel illa cōditionalis est vera vel falsa. Si vera habetur propositum. Si autē sit falsa: tunc arguit sic. Dicta conditionalis est falsa: cum impossibile est antecedens esse verum nisi consequēs sit verum: ⁊ si impossibile est antecedens esse verum quin consequens sit verū: tunc ita erit sicut ista conditionalis significat. ergo ipsa ē vera. ⁊ per consequens si ipsa est falsa: ipsa ē vera. Prima consequentia patet. q̄ si dicta cōditionalis est falsa: tunc impossibile est hominem esse animal: quin consequentia expressa in dicta conditionali non valeat. Sed hoc significatur per consequens predicte conditionalis: quod est istud: scz ergo hec consequentia non valet. Et si dicta conditionalis sit falsa impossibile est antecedens eius esse verum: quin consequens sit verum. Improbatur autem sic. vel ipsa est vera vel falsa. Si falsa: habetur intentum. Si sit vera: tunc cum antecedens eius sit verum ⁊ nc̄ium de necessitate suū consequens erit verū: quod est istud: scilz ergo hec consequentia non valet. ⁊ si sit verū ergo verum est hanc consequentiā non valere. Modo si consequentia non valet: tunc dicta conditionalis erit falsa. ⁊ per consequens si sit vera: ipsa erit falsa. Ad dubium respondetur ꝙ dicta conditiōalis ē falsa. q̄ ad ipsā sequuntur duo contradictoria. q̄ si ponet vera: cum eius antecedens sit necessarium: suuz consequens de necessitate erit verū. ergo verū erit consequentiam nō valere. ⁊ per ꝯsequēs dicta consequentia valet ⁊ non valet: qd̄ implicat contradictionē. Ad probationem dicit: ꝙ lz ita sit q̄liter significat de significato materiali: non tñ ē ita qualiter significat de significatione ⁊ significato formali. ideo non ē ita qualitercūq; per eam significatur. quare ipsa reddetur falsa. Rationes ante oppositum soluuntur in declaratione conclusionis.

Finis questionū accurate visarū: ⁊ veteris et noue logice are[lis]: cū textus explanatione luculentissima: magistri Johānis de magistris doctoris parisiensis eximij: subtilisq; scoti sectatoris fidelissimi: heidelberge impressarū ꝑ Fridericum Misch: Anno dñice incarnatōis 1488°: decimoquarto kalēdas Junij foeliciter adest.

HOF-BIBLIOTHEK CARLSRUHE

E. M.

Sextus

Circa initium sexti topicorum. Queritur primo utrum liber sextus topicorum pertineat ad considerationem diffinitionis et modorum intermediorum diffinitionum. Et videtur quod non, quia quidquid consideratur a logico debet esse commune ad ea que sunt sub scientia communi. Sed diffinitio non est communis sed propria, ergo non debet considerari a logico. Secundo sic: quidquid habet considerare totum debet partem diffinitionis habet considerare totam diffinitionem. Sed methaphysicus habet considerare partem diffinitionis, ergo etiam totam diffinitionem et ipsam diffinitionem est considerare. Tertio sic: quidquid habet considerare diffinitionem habet etiam considerare modos intermedios diffinitionis. Sed demonstrator habet considerare diffinitionem, ergo etiam modos intermedios diffinitionis. Oppositum patet.

Sciendum primo quod pro declaratione terminorum ponuntur quatuor distinctiones. Prima est hec: diffinitio accipitur dupliciter: uno modo pro ratione indicante propria re que dicit causalem vel substantialem, et ad istam diffinitionem pertinet illa dictio "preditio". Alio modo accipitur diffinitio etiam rationalis ut est quedam relatio rationis que est propria declaratio formata et causata per intellectum componentem quiditatem diffinitionis respectu quolibet aliquo et isto modo diffinitio est communis et consideratio eius pertinet ad artificem rationalem et non primo.

Secunda distinctio: diffinitio potest dici rationalis et primo se sumpta. Ita dicitur uno modo primo se et secundo diffinitio consideratur a methaphysico ubi consideratur diffinitio primo quod habet esse subiecti aut alicuius alterius et quo est partis et aliorum. Alio modo ut exprimit et immediate principia demonstrandi passiones et diffinitiones consideratur aliis artificibus realibus. Tertia distinctio: diffinitio comparatur ad suum diffinitum dupliciter: uno modo primo se tamquam illud quod dicit ad diffinitum et exprimit quiditatem diffiniti et consideratur a methaphysico. Alio modo ut dicit similiter ad suum diffinitum tamquam ad id de quo demonstratur

---

Thopicorum

propria passio per quam per secundum consideratur a speculativis realibus. Quarta distinctio: diffinitio est rationalis capitur et per secundum regulam ad componendi consideratur tripliciter: uno modo ut propria habetur modus componendi diffinitiones et habitudo quiditatis rei primo se. Alio modo ut propria habetur modus componendi quiditate ut primo demonstrandi passiones de subiecto. Et isto modo consideratur diffinitio in secundo posteriorum libro ad doctrinam et doctrina facilis. Tertio consideratur ut propria habetur modus componendi quiditate per ut habet ordinem ad subiectum, et primo quidem pro se ipso subiecto prout est probabilis. Et ille modus cognoscitur pro diffinitione ... consideratur diffinitio et que sunt que tollunt aliquid ... diffinitionem de suo subiecto ut quidam ... diffinitio. Et huic secundo ... vocatur diffinitio applicat ... ad tenendum ... diffinitionem ... demonstrationem non potest ... ut patet ...

Sciendum secundo quod sextus liber topicorum de quo ... dicitur ... a diffinitione. Et dividitur in quatuor tractatus. Quorum primus continet duo capitula. Et primum continet ... incipit ... Prima conclusio ponit numerum modorum intermediorum diffinitionum que sunt hec ... quod ... diffinitio ... modi quibus possunt ... intermediam diffinitionem. Secunda conclusio tangit primum modum et habet ... non ... diffinitionem ... diffinitionem ... diffinitio est mala ... que diffinitionem habet ... Tertia conclusio tangit secundum modum qui est ... diffinimus non possunt ... non possunt ... diffinitio est intermedia ... duobus ... Prima quia ... ponit diffinitionem quod ...

in hoc maxime videt subiaceat sum praeter
Beda quia illud de pomo dixit nil de
addit dicit Deus quia addit dicit
de pomo dixit quia ipsum gratiae
ad esse pertinet: Quarta gratia tangit
37 modum agendi Sed dicit non propria
et generalius ad dicto ipsa deteri
media: et subiit quia dicit esse
propria et dicit dicit de esse propria quae
admodum dictum sprig dupliciter et quatenus
Quinta gratia tangit modum
intermedium dicit quia gratia dicit non
indicum quia ipsa est intermedia
Sexta gratia tangit quantum modum quia
et gratia dicit secundum et abstinentiam
agendi peccatorum modum et non dicit et insinuat
indicat quia est intermedia
de intelligibilibus

Secundum de
ratione quae tractat secundum gratiam
differentiam Prima non dicit in
gratiabilis nil dicto et quia gratia dicit
sit de gratia dicto ut gratia ut progressio
unde et unde dicit et unde
posteriori Suppo dicit ut exceptionem
in et posteriorem sancta et de gratia
dicit reconciliationem Optimum et gratia
Patres dicit quia dicit et adoptari et
non adhuc et primum ut sit de gratia dicit
et et sit de gratia quia dicto unde
de plenitudine predicatione Alio non
gratificatione ut sit sit propter et non
sit fide dicit et non sit in gratia et
et quia dicit et esse mutare et mutare
dicit gratiabilis nil dicto Beda.
Unde gratia magnum sit gratia dicit
in pro eos multos et dicit quia fortitudo
fortitudo et unde dicit et unde dicit
Optimum et gratia et sed alius et quia dicit et gratia

Prima dicit quia dicit et adoptari

Sexta alius non dicit et adoptari

nomen ut ei debeat esse et substantia sit esse
multum substantia alio non substantia
hoc esse primum et distinctum ab alio quod
est aliquid et non alterum Dicit quod dicit quod
antiquae substantiae primo non quia et substantia
dicit et probat quod est et fortitudo
substantia et substantia Dicit autem dicit quia
gratia dicit et fortitudo et addit
esse Sed amplectendo substantiam et dicit quod
fortitudo substantiae et quia est et distinctum
a dicit et non aliquid Tertia de ratione
Ita dicit indicat quod est ratio su
stantiae Respondet quia dicit pomum in
gratia et primum et non dicitur et immediatum
gratia ad excepto omnia intermedia
et quod respondet quod est dicto in dicit gratia
et generalis et probat quod quale est dicit
non obstura :)

Conclusio responsalis ad hunc
librum primum et tria est dicta et modus
intermedi dicit et gratia sit et
ex dicit

Dubitat primo Vtrum in duo
gratia modum dicit non in dicit quod est
rei Ero quo supponit et exceptio
in hac parte et gratia capitulum pertinet
duos modos et quia et de intermedio dicit
esse non indicat quod est rei sufficiens
et) modum quartum gratia et
Quarta Prima tangit quot modos gratia
denotat et predicabilia velis et quaeque in
hoc libro et hac Primum modum
tractat eundem et gratia tractat
attinet et et si disputamus eundem et ea
quod est vox dicit et sicut est
et dicit et Vtrum gratia posita sit ge
nus et gratia et non tractat et et gratia
tribus et gratia tractat et et quare et
gratia modum tractat et et gratia et gratia
primum tractat et fructo reliquum fructus
et hoc libro Vtrum quod in et non in dicit
pertinet quartum et quintum modos :

Thopicorum

Prima gelo

Prima gelo tangit modum predicandi qui
est primus qui insinuandi sit nomen
dat. Non solum si quodlibet ferisse quod bene
ferisse. Probat dubia sufficiunt primum
manifestum si quod petra magis arduum
extra bene ferisse quam extra ferisse consequitur
si quod si similiter bene ferisse quam ferisse di-
cendum. Sicut si quod similiter si affirmare
ferisse quam bene ferisse. Tertia gelo

Tertia gelo

tangit nunc modum. Ibi dicit non debeat
quod si ac rei. Et si per hoc aut
ex quod si non bene diffinire duo mo-
dum si dicit si obstura ipsa in
terimit. Probat quia dicit et ea
planissima quia dat notificandi causa.

Quarta gelo

Quarta gelo tangit sum modum quae si
gat. Ibi dicit si superfluum primed
aliquid apposuit quod si ait centum
dicit ipsa si intermedia.

Dubitat 2° V dicit reddat obstura

obstura d quia ponit tres equorum. Et
videt quod non quia sed quatuor
diffinitio per quatuor et in quatuor si
d'nuo eos quia multiplicit dicit vel si
Ipse. Pro quo supponendum si
Dicit obstura ab arce. Et ita pte ho capituli ondit
stura secundum quod modum dicit reddat obstura
Et nitedit ste gilocos. Ruay

Prima gelo tangit

Prima gelo tangit primum modum quia si
Ibi d dicit ponit tres equorum non
diffinitio si intermedia obstura
vel diffinitio quia tres hor non
Generatio si d ductio obstura
Et sunt si mensuratio calidum
frigidum male diffinitur quia
d si ponit quia mensuratio et d
ductio quia si dicit equorum. Secta

Secta gelo tangit

gelo tangit 1m modum quia si ibi
dicit si intemplex et diffinitus non di-
cunt dicit si intermedia. Probat
quia dicit si mola quia non diffinitur aliud
genus. Ideo si dicit si intemplex negat
si quo ei dicit genus. Tertia gelo

Tertia gelo tangit

tangit 3m modum et si per hoc in dicit
ponit tres mensuras si intermedia vel si
quod dicat stay d nobile terra
nutrice et tamquam sonandum omnis iste
dicit sui mole. Probat signo rei
Cicero si genus equatur si mensuras
colluviari tangit male logica quia non dicit
dicit ergo signum si quod diffinitio si sum-
sumptum mole diffinit. Hoc si si dicit
dicendum aut bona sagacet quod dicit si or
sonantia aut diversio genus non subalter-
natim possit quia dicit virtute et
quia sonantia tum nunc genus quia
sonantia neque egra. Quarta gelo

Quarta gelo tangit

tangit quartum modum quia si hoc in si
dicit ponit tres diversum ipsa si intermedia.
Probat tribus exemplis. Primum
si plus diffinitio aliud dicit. Only
est umbrinum quod ab umbra et solum
dicit. Secundum si quod dicit phalangium
putrescunt mole diffinit. Et aut
phalangium medium rostrum carnis
putredinem. Et apelle tangere esse
quia angit corpus. Vel et dicit sorpos
quia in sepulcris mortuorum corpa
corodendo. Tertium si quod diffi-
nit si medulla. Dicit ea ossifera
ea quia in ossibus et carnem si male diffinit.

Quinta gelo

Quinta gelo tangit 5m modum quia
Ordinem. Quibusnam eum aliquis si dicit
modum an 3m. Et si sit maior finis
sed et dicit quod ultimum modum si
are. Pejor et minus pretiosum si sit principium
principium probat quia instantia dicta si stu-
tudine qua transeunt non sicut eu
ad transeunt si maius studium transe-
ant se. Nota aut in vestrata nihil
certissimum. Sexta gelo

Sexta gelo tangit

tangit quartum modum. Et si per hoc dicit
no statim strenuit. Ideo alterius genus
ipsa si obstura. Probat quia si una genus
sub eodem genus quia diuidit si ad

Sexta gelo tangit 2m modum

Na ad insinuandum si obstura

phalangium si sexpos corpa mortuorum corodendo

Quinta gelo tangit 5m modum

auctoritas

oppositas per quas illa diffinitio construitur
quod qui cognoscit unum oppositorum cogno-
scit et reliquum quod excedit quaero continuit
et diffinitio opposita. Septima conditio
tangit septimum modum quod est haec. Si ex-
dicte data non statim cognoscitur signi-
ficata obscura. Causa huiusmodi dicitur
quia sic ut suprascriptiones antiquorum pic-
turarum in quibus non esset omitte-
bantur et nescitur cuius essent. Ex-
hic patet responsio ad dubium ad eos
quod per distinctionem quod triplex est multi-
plicitas quedam est multiplicitas signi-
ficatorum et cum tali non stat univocatio ut
patet et cum tali stat tale etc. Alia est multi-
plicitas suppositorum et cum tali stat unitas
rationis formalis et per consequens univocatio
et ipsum etc.

Dubitatur tertio utrum ens et
genus generalissimum debet poni in diffinitione
speciei specialissime. Et videtur quod
sic quia diffinitio debet exprimere primum
predicatum et ultimum actum. Pluries
supponitur quod arc... Quarta
pro huius ratione ponit quinque modos
quibus diffinitio redditur superflua. Ex-
tunc quinque conditiones. Prima
tangit primum modum quod est haec.
Si aliquid diffinitur per aliquod genus
quod convenit aliis ab illo cum
coordinatione ut ens dicitur in
tali coordinatione et in quantum ponit diffinitio
talis diffinitio est intermedia superflua
quia genus debet dici ab aliis quod non sunt
illius generis. Secunda conditio tangit secun-
dum modum quod est haec. Si in diffinitione ponitur
aliquod quo ablato ipsa diffinitio manet
propria ipsa est superflua. Declarat duobus
exemplis. Primum est platonis diffinitio
Anima est numerus seipsum movens secundum primum

Inquantum diffinitio ponitur superfluitas numerus
Secundum exemplum flegmatis est humiditas
primum a cibo in digestione. Hic superflue
ponitur indigestum probatur quia oblato illo
reliquum manet diffinitio flegmatis.
Tertia conditio tangit tertium modum quod
est haec. Si in diffinitione est aliquod quod non convenit
omnibus que sunt sub specie id est diffinitio
ipsa est intermedia ut hic quod
gressibile bipes tetracubitum est
mala diffinitio. Probat quia hec differentia non
convenit, probatur quod diffinitio eo quod non
omnibus inest que sunt sub diffinito. Quarta conditio
conditio tangit rationem unius dubii
quod est haec. Utrum diffinitio sit primum
modum melius dicitur quod quod est 3ᵐ
modum. Respondet aristoteles dicens diffini-
endum est 3ᵐ per tertium diffinitum
quod est primum. Causa quia si additur
aliquid proprium quod non generat conser-
vatur proprium et convertibile. Et tota diffinitio
sit convertibilis. Nam si predicta diffinitio sit
propria ipsa diffinitio est propria. Quinta conditio
tangit quintum modum quod est haec. Si idem
repetitur in diffinitione expresse vel implicite
ut in alio diffinitio est mala. Declarat
per duo exempla. Primum est de venereali
diffinitione prudentia. Prudentia
... concupiscentia eorum que sunt
inquantum diffinitio probat ... secundum quod
sub alio et alio ... probat quod ...
... et ... secundum
etc. Quidam dicunt philosophorum
esse privationem valoris ... male
diffiniunt quia privatio eius est quod
... quod superfluum est additum ...
... sufficit fortasse dicere
privationem valoris. Nam ipsa privatio
... facit quod ...
Et dicit fortasse quia loquitur secundum opiniones

7ma conditio tangit septimum modum

Supradicta ab opinione ... vel sicut scriptura ... superscriptura

3ᵉ de multiplicitas

... modus quibus diffinitio redditur superflua

prima tangit primum modum

Secunda conditio tangit 2ᵐ modum

Tertia conditio tangit 3ᵐ modum

Quarta conditio

Quinta conditio tangit quintum modum

medioru q dicit quod ipsa ratio
sed fit sit valor natis. Septima ratio
tangit quod modo q Porphyr di
m dicit potest vel et illi vel addi
ptinulare p quidem dicit Porphyr
da Porphyr q vel ipsum ipsum
ptinulari vel si quod diffinitur
elementa ac diminutos expe
dientur et justos male diffinit
Porphyr q ipsum expedient rep
pedient et magis vel et justos
culare. Octava ratio ratio
epilogus q Porphyr vtr. q bene pro
bu diffinit sit p Porphyr q data sit p
pedient. Ad dubium indet p distinctos
q Porphyr. Nono regno quadrupliciter pos
d dicit pt dictum du. Dno q pona
d dicit nu dimissione interimedioru sit
no dat poni d dicit. Alio intelligit
quod ponat d dicit nu recipiet omn
interimedioru sit possit poni plurima
ad ea dicit p media. Ricard in
oppositum expedite solvit.

Quarto 2° V. dicit dicat

dari p priora et notiora. Et videt
q no q. dicit dari p priora. Sed
posteriora sunt notiora p priorib; ergo dicit dicit
dari p posteriora. Sed sic. Ci dicit
dat p notiora. Ergo notiora p notiora
sint. vel q. admodum no primo q magis
vlia sunt nobis magis nota. Probat q. Studio
sorta alongat. ritis cognosco eu ea subs
q at ergo vlia sunt nobis prig nota. Nam
dicit. Sed p q. diuid vmg dicit cant
plus dicit. Sed dicit inferiorig. Tertio sic
Boeth. dicit. primo libro dicit. Sed
Porphyr et Sed p singularia q ea sunt
posteriora sed ergo dicit no dicit dari p prio
ora et notiora. Sed oppositum Porphyr. Ar...

Quinto primo Ci. Porphyr

tradit. ponit. vna supra et tred distin
ctiones. Ipsum et ber Ar... lod. lod. sic
dicit. essentiali et quidditata et no
accidentali seu descriptia. Prima
distinctio. Aliquid dicit ea notig dicit
dno. quo ad nos vt e illud qd magis
accidit ad nos. Sensu. Alio q ad
nos et illud q magis tradit a sensu
ig di sunt vlia: Secunda distinctio
Aliqd dicit nobis ea notig dicit dno
sm. quod ig notiu nu dia q a nobis cognos
cit. Alio d. ipsertu et p quod et illud
dicit magis notiu quod ig magis notiu
inter alia q a nobis cognoscit et magis
vlia sunt nobis nota. Tertia distinctio
Aliqd dicit ea prig notiu nu dicitur.
dno. q. pt dictum alio no dicitur
et magis vlia sunt notiora nu. Alio q
principalig intelligit ana et ipso ana
ig prig q. nu pt. dicit quae nu
ig. Tertio illud dicit prig nu quod
ig prior et perfectior existit et nae et
totu ig notig sunt prig. Quarto illud
dicit prig nae quod ig primum organice
nae sunt illud aq nu dicitur organi
et principia sunt priora nae.)

Quinto 2° Ci. Ar... lod. inhor

2° ra... Dicat interime dicit q ad eig
subs et entitate. Et intelligit duas
gtiones. Prima tangit intentio et ber
Illud dicit dicit. Vtrum distinctio bene
bel no bene diffinitur. Et vtrum dicit dicit
quod ea res dicit nu. Secunda gtio tangit
vnu modo interimedi dicit q ber
Primum ergo ostendit ig Ci diffinitio
diffinitur p priora et cognoscentiora
si no dicit ig interimedia. Probat duas
rationes. Prima ro ig ostensiua. Et ber
dicit dicitur ea cognoscendi dicit. Sed
quod libz cognoscit ex principiis et noti
oribus quemadmodum dicitur
esse ex q doctrina et ex disciplina fi
ri vt ex notioribus et cognoscibilibus fiat.

Liber

Ordo probat non ducere ad impossibile. Si illa
dicto esset bona quia duo propriora sunt unum
dicit esse plures diversos. Hoc autem videtur
esse impossibile. Probatur: Nam minus quam
quod sunt duo est quod exprimit
probatur: Quod si unum rei esset plures
diversos esset unum rei plura esse. Ipsum B
minus approbamus:

Oriendum tertio

Inhaerat 2a pte Ly rapiunt sunt unum
dubitatur et in fidem ex graecis:
Quaeritur prima Utrum ordo gingit
dicit ampe que aut B ex sum notio-
ribus aut exnotioribus non gingit
eum utrumque. Et esset gingit ampe
dicit aut ex sum eudentioribus et B
illud quod B prius pt. ut puta
linea: linea superficiem superficiem so-
lidum: corpus et unum solum. Sed esset
ita sillogismus non aut notiora agrio
ut arguitur quod solidum sit prius superficie
quia superficies est gingit quam puta
et dissimile et ideo quia dicit B de-
bitum intellectum quia non potest cognosci
notiora sum et pt nam Ordo
ordo ratione solum dubitatur quia B
ex quibus nonoribus de eo dicit Ridet
dicit non oportet late dissimile
quia non gingit indume quod B ce
rei propriora B non propriora sed in
metaphysica ita est notius et ignotius
nae Probatur 3d rationibus Prima
quia utr dicit de dicit gingit et oratio:
Sed B sunt sum eudentiora et pri-
ora quam ipsum: Secundo probatur quia
unum et dicta determinat dicit unum
sed quia propriora sunt quam ipsum et
eudentiora: Nam ipse cognoscit
quemque et esse unum et dicta prius
Ordo ratione si dicit esse ex his quam
illis sunt nota: exnotioribus nobis
tunc accidit ita B esse plures diversos quam
B pt approbamus Probatur Nam alia ratio B

Dubitatur secundo ut B esse posuit
Alio ut est ante primorum sunt

Septus

non autem ante gingit esse nota pt
nam quia sunt nota sapientibus et sum
nota alia sunt nota vulgaribus:
Tertia ratione Si dicit esse exnotis
nobis tunc dicit variare et abuti
unum type sic quod dicit alio et dicit
type esset dicta alia et alia dicit pla
quam unum type sunt not sensibilia nota
ut principio studii et dicit type
agitur Tertia gto tangit unum no Tertia gto
relatum et B per probatione B esse tute
quoniam non B difficiunt pt B
quia sunt not nota Sed pt sum nota
ora Non sole sola per dicit B prima
prima et una Quarta gto Quarta gto
monet quod dubium et B per ra
tasse credere aliquid illud esse notius sum
quod utrum notius B: non B: Sed illud primum
B notius sum quod B notius nobis
et B in dispositione Quinta gto Quinta gto
tangit una deliberatio quia B per Sicut
quia B finita et in esse dissimile pt illud
quod B successive sive in motu sua
infinitum talis dicit Bonala probat
quia illud quod B permanet et finitum
et non ita quod B infinitum et successive

Conclusio in fine dicit

Dicit pt propria et notiora B
clusio pt ex dictis

Dubitat primo V. unum dicit

pnt esse plures diversos Et videtur quia
esse dicit primo propria assignat 3 diversos
ne quia in Ad dubium rideat pt 3 distinctos
et tria dicta Prima distinctio B per dicit B et B
B dicit Quod B Genalis et quadratura Alia
B accidentalis et superficies Tertia distinctio unum dicit in re
unum dicit in esse una dicit intelligit du 2 unum dicit
Unum dicit genus esse Alio dicitur genus
causa Tertia distinctio dicit B dicit esse dicit
una B in sphaera in sphaera quia non exprimit
primum potentia et ultimum actu ut illa ho
una B pura quadratura et circulus quia pt pt
primum et ultimum dicit
tertia Alia B non pura quadratura et circulus: B dicit
aliquid per adventum nota
Conclusio unum dicit non possunt esse plures
pura quadratura et circulus Probatur quia
primum et ultimum dicit: non una dicit B
ultimum et gestitum B pnt esse plures dicit
Ostiera

Topicorum

... est ut ... quod non ampiut ... prima ... secundum primam potentiam ... Alia completa ... incipit a prima potentia ... a primo ... usque ad ultimum actum et illa ... expresse ... sub ... actata ... at ...

Primum dictum ... rei ... potentie ... Secundum dictum ... causales et ... quantitatem ... Tertium dictum ... completa ... esse.

Dubitatur 2º Utrum ... sit notior ... differentiis ... Et videtur quod sic ... primo physicorum ... Contra ... Minor probatur ... Ad dubium ... distinctiones et duo dicta. Prima distinctio ... Aliquid ... magis notum ... uno modo intensive, alio modo extensive ... Alio modo quo ad ... Secunda distinctio ... notitia confusa et indistincta, alia notitia distincta ... Tertia distinctio ... cognitio actualis ... Alia virtualis ... Quarta distinctio ... Primum dictum ... notitia confusa probatur illud ... cognoscitur ... et notitia in abstracto est ...

Conclusio ... rei positiva ... dari ... negatione probatur quod ... contra rei ... positive ... facilior ... Sed ... Maior probatur quod abstractio ... singularibus ... Dubitatur ... magis nota ... distincte cognoscendo ... notitia distincta ...

Dubitatur tertio Utrum oppositorum ... Et videtur quod sic ... Proposito ... primo modo ... Prima tangit ... secundo ... Tertia ... Quarta ... Quinta ...

7

tangit 2m modum quod est hec. Si quis dicit
pro inferiora superiora male dicunt ut si
quis bonum dicit pro hiis virtutis virtus
sed enim inferius. Nam sic nam sunt virtus
bonum quoddam quare male diffinivit.
Ex his patet responsio ad dubium. Ad rationes
dicitur. Relativa considerantur duo. Uno modo
inquantum opposita sic unum non dicitur per reliquum.
Alio modo inquantum relativa et ea aliorum sed aliud
et unum dicitur per reliquum.

Ad rationes an oppositum. Ad primam
et 2am patet solutio. Ad 3am dicitur quod genus
accidit duo. Uno modo prime intentionaliter et non dicitur
per species. Alio modo 2e intentionaliter et genus dicitur
per species tamquam per suum correlativum nec species ut
sic per genus sed ut genus quia sunt duo relativa
intentionalia etc.

Queritur tertio. V. Dico deinde
dari per genus et differentiam. Et videtur quod non quia
nulla bona dico debet dari per equivocum. Sed
genus sequitur genus non debet poni in divisione. Minor
probatur per arcem 1mo physicorum dicentem in genere la-
tent multa. Confirmatur per porphirium
dicentem videtur autem neque genus neque species sunt dici
Secundo sic est illa dico sed mala in qua
id dicitur per se ipsum. Sed genus et differentia sunt
id cum dicto ergo dico non debet dari per genus
et differentias. Arcem 1 sed arcem 1 precedenti textu
Sed minor patet quia sunt id essentialiter et unum
predicatur de alio in primo dicendi per se.
3o sic est illa dico sed mala que per se inest
Sed dico que constituitur ex genere et differentia per se inest
ergo etc. Arcem 2 sed arcem 2 primo. Ubi dicit quod
ipsum quod quid est non potest demonstrari de eo
cuius est in eo quod quid est quia demonstratio est eorum que
per se insunt. Dico autem eorum que neque per se neque
per accidens insunt. Minor probatur quia inest dicto
in primo dicendi per se. In oppositum sed arcem 1.

Sciendum primo quod per declara-
tionem terminorum questionis posteriorum ponuntur
quinque distinctiones. Prima distinctio dicitur
sed dico quoddam sed quid nominis quod exprimit
quid per non sciatur. Alia sed quid rei. Et talis
sed dicitur quod quidditativa et essentialis que datur
per proprium genus et differentiam convertibile ut animal ro-
tionale. Sed dico quidditativa hominis. Alia sed descriptiva et illa
que datur per aliquam essentialem et aliquam extrinsecam ut
animal rationale. Sed descriptiva hominis. Secunda distinctio dico
accidit duo modis. Uno modo generaliter pro omni ordine quod
est rei sive hoc fiat per priora sive per

Bng accidit duo

Logica et illa fundatur super unitate generis aliquis unius
vel saltem
Metaphysica et illa fundatur super unitate aliquis generibilis
Physica et illa fundatur super unitate aliquis speciei specialissime.

Triplex est unum

Illa autoritas arcem 1 metaphysice intelligitur sic in genere latent multa. Verum sed magnum physicorum latent multa.

Uno modo generaliter pro quoddam equivocum ad omnia sua significata
Alio modo specialiter pro ipsa ad aliud
sicut sed logicale ut
animal sicut et pictum et
animal vivum et equivocum
specialiter sicut et vivum
non sed equivocum

Bng

Ad autoritatem porphirii videtur
quod genus et species sunt equivoca
equivoca sive generaliter sive
specialiter

Dicitur sed dico

Diffinitio quid nominis est que ex-
primit quod per non sciatur ut
vacuum est locus non repletus
corpore
Dico quod rei est que exprimit
entitatem sive realitatem
ipsius dicti

Dico accidit duo modis

Dico quod quidditativa sed dicitur
vel in dubio primo precedenti dicitur.

Conclusio. Dico pure quidditativa et essentialis dicitur dari per genus et differentiam. Probatur sic. Quia dico pure quidditativa dicitur dari per principia
intrinseca ipsius diffinite quia primum sed hic ut potentia et secundum ut ultimus actus. Sed solum genus et differentia sunt huiusmodi. Ergo dico
pure quidditativa et essentialis dicitur dari per genus et differentiam.

Secunda sive per pura accidentalia sive non et
tamen non constituitur ex genere et differentia. Alio modo tamen dico
proprie proprie indicante quod est ex rei essentialia
et ut distinguitur contra notificationem. Et talis dicitur
per genus et differentias. Tertia distinctio 2 sed differentia
quedam sed generata. Alia sed specifica. Et per talem
datur dico quod per illam dicitur dicitur ab aliis.
Quarta distinctio dicitur sed genus quoddam sed remotum
et mediatum quod non immediate distendit
ad ipsam speciem per propriam differentiam speciei ut sed subiectum
in ordine ad hominem et per tale genus non datur
dico nisi cum additione omnium intermediorum. Aliud
sed genus proximum et immediatum quod sed per differentiam
immediate contrahitur ad esse speciei et illud dicitur
poni in divisione. Quinta distinctio differentiam
predicari in quale potest intelligi dicitur uno modo in quale
accidentale et non dicit quale nec ut sic predicatur
denominative de specie. Alio modo in quale essentiale et
ex dico predicatur in quale.

Sciendum 2o quod arcem 1 in 2o tractatu
dicit intermediis differentiam per defectum suarum partium
Et continet duo capitula. Primo dicit quod in-
terimit dico respiciendo ad genus et intendit
sex conclusiones. Circa primam tangit primam consideratio-
nem que est hec. Si dicitur sic aliquo genere et illud
genus non ponitur primo in divisione dico quod intermedia ut
diffinitiones hominis per species numerare et corporis
3o dimensionem. In aliis enim hoc peccat
non ponentes genus primo loco. Secunda conclusio
tangit 2am consideratio que est hec. Si aliquid dicitur
dici per plures fines considerandum sed dico non equaliter
exprimat omnes fines sed ipsa sed intermedia
ut velles dicere gratia ad omnes fines dicat
ea esse sciam recte scribendi peccat. Nam
gratia est sed sciam recte loquendi. Tertia
conclusio removet quandam dubitationem que est hec
Si unum ordinatur in duos fines in unum
per se et in unum per accidens. Utrum dicitur per illos
duos fines. Respondet quod non quia medicina
sed per se sani et per accidens egri et non dicitur per illa
duo quia egrum sunt alterum sed a medicina
nam medicus sed vult in ducere sanitatem et
abicere egritudinem. Quare non magis dicitur
quod utrumque quam alterum sed forte peius.
Quarta conclusio tangit 3am consideratio que
est hec. Si dicitur dico de pluribus sed de bono
et malo. Et si tali dico assignetur dico
in ordine ad malum et non ad bonum. Dico
sed mala. Quia ex potestate et ex sua dicitur
esse ad melius. Quinta conclusio si in divisione
non ponitur proprium genus ipsa sed intermedia

Tractatus 2us

Prima conclusio

Tertia conclusio

Quarta conclusio et 3a consideratio

Quinta conclusio et 4a consideratio

Ad cognoscendum [illegible] ad ea que dicta sunt pertinet consideratio [illegible] adequatum Topicorum. Secunda conclusio [illegible] consideratio [illegible] Si loco [illegible] porrectum [illegible] intendendo [illegible] ut [illegible] talia superiora dimittendo media [illegible] intermedio ut [illegible] justicia [illegible] male [illegible] justicia [illegible] primum [illegible] dissimilis [illegible] unum [illegible] dicendum [illegible] ponendo aut [illegible] superiori [illegible] per quas [illegible] ad [illegible] erit [illegible].

Quendam tertio [illegible]

[illegible] intermedia [illegible] Et dividitur [illegible] Et [illegible] prima [illegible] primam considerationem [illegible] Si aliquid posuit [illegible] nullius [illegible] similia ut [illegible] Secunda conclusio [illegible] secundam considerationem [illegible] intermedia [illegible] Tertia conclusio [illegible] tertiam considerationem [illegible] opposita [illegible].

Conclusio [illegible]

[illegible]

Dubitatur primo utrum bona

[illegible] posit dari [illegible] negatio [illegible] linea [illegible] Prima conclusio [illegible] primam considerationem [illegible] negatio aut privatio [illegible] intermedia [illegible] negatio [illegible] posit [illegible].

Prima linea dicitur [illegible] linea est longitudo [illegible] sine latitudine [illegible] profunditate [illegible] a platone [illegible] Secunda [illegible] sine latitudine [illegible] non [illegible] latitudinem. Aut arguitur sic [illegible] latitudine aut sine latitudine [illegible] affirmatio [illegible] negatio [illegible] nullo [illegible] Sed ille [illegible] latitudine [illegible] sine latitudine opponuntur [illegible] affirmatio [illegible] negatio [illegible] longitudine [illegible] sine latitudine [illegible] linea [illegible] longitudine [illegible] linea [illegible] linea. Secunda conclusio est autem [illegible] Tertia conclusio [illegible] negatio [illegible] negatio [illegible].

Dubitatur 2° utrum una species posit

[illegible] intermedia [illegible] Prima [illegible] intermedia [illegible] intermedia [illegible] male [illegible] Secunda conclusio [illegible] intermedia [illegible] bonum male [illegible] bonum [illegible].

Margin notes: Secunda conclusio [illegible] consideratio; prima conclusio [illegible] prima consideratio; Secunda conclusio [illegible] secunda consideratio; Tertia conclusio [illegible] tertia consideratio; [illegible]; prima conclusio; Secunda conclusio; autem [illegible]; Tertia conclusio; prima [illegible] unam considerationem; Conclusio nulla species [illegible]; Secunda conclusio [illegible].

Tertia gl'o

Hoc aliquid fiat rem communicabilem ut sortitas
Quaeque fiat rem communicabilem
Quarta gl'o

Dubium est species

Tertia gl'o

Quarta gl'o

Quinta gl'o

Sexta gl'o

Septima gl'o

Octava gl'o

Octava gl'o

Tertia gl'o

Gen'us est virtus. Tertia gl'o tangit 3am considerationem quae est hoc. Si aliquid ponitur loco differentiae illud quod fiat hoc aliquid et non quod quid differentia ipsa est intermedia. Quarta gl'o tangit 4am considerationem quae est hoc. Si in dicto loco differentiae ponatur tertius quae sunt accidentia mest talis differentia est intermedia. Probatur nulla enim differentia est eorum quae accidunt insunt sic nec genus patet quia non coniungit differentiam mere et non mere sic id quod mest sunt accidentia.

Ad dubium videtur dubium est species. Quaedam est absoluta quae est in praedicamento et talis non potest dici per aliam speciem aliam est respectiva et talis bene potest dici per aliam speciem respectivam sibi correlativam. Obliquus licet non in recto etc.

Dubitatur tertio. V. genus possit praedicari de differentia et cetera.

Et videtur quod sic quia illa est vera omne animal rationale est animal. Et quod supponendum quod aristoteles in hac 3a parte intendit docere inspicere admodum praedicandi differentiae. Et intendit 1am gl'o considerationem quae est hoc. Si aliquid ponatur loco differentiae quod praedicatur vel de genere differentiae est intermedia probatur quia genus est in plus quam differentia. Secunda gl'o si de eo quod ponitur loco differentiae praedicatur genus vel differentia est intermedia. Probatur non enim genus de differentia praedicatur. Sed de quibus differentia praedicatur videtur ut animal de homine bove et aliis gressibilibus animalibus. Sed genus non praedicatur de differentia probatur aristoteles duabus rationibus. Prima est si genus praedicaret de differentia sequeretur quod differentia praedicaretur de una specie quod est inconveniens. Sequela patet quia unum genus praedicatur de diversis differentiis quia animal praedicatur de rationali et irrationali. Si ergo genus praedicaretur ut principatum tunc plura animalia praedicarentur de uno animali quod est inconveniens. Secunda ratio si genus praedicatur de differentia sequeretur quod differentia est species. Sequela patet quia differentiae generis quae est quod praedicatur de pluribus differentiis specie. Tertia gl'o tangit tertiam considerationem. Si species est aliquid positum sub specie praedicatur aequaliter de differentia differentia est intermedia. Probatur duabus rationibus. Prima differentia de aequalibus aut pluribus praedicatur quam species. Ergo non species de differentia praedicatur quia illud quod praedicatur de pluribus se habet. Secunda ratio si species praedicaretur de differentia tunc species esset differentia probatur quia omne quod de alio praedicatur est differentia.

Sed est inconveniens species esse differentiam. Quarta gl'o tangit quartam considerationem quae est hoc. Si differentia non est prior specie differentia est intermedia. Probatur quia oportet differentiam generis esse priorem et specie priorem. Quinta gl'o tangit quintam considerationem quae est hoc. Si illud quod assignatur pro differentia sit differentia alterius generis quam generis differentiae. Sed differentia est mala. Probatur duabus rationibus. Prima quia diversorum generum et non subalternatim positorum non est idem differentia sic nec una species ponitur in diversis generibus. Secunda ratio quibus differentia infert suum proprium genus et quibus differentia accepta cum genere constituit speciem. Sic ergo una differentia sit diversorum generum tunc illa duo genera praedicantur de una specie quia quodcumque differentia praedicatur et genus. Sexta gl'o si in dicto subiecto loco differentiae ponitur in loco non esse aut ubi et generaliter quod non est in intrinseca constitutione differentiae est mala. Probatur quia non videtur subiectum a subiecto differre in eo quod est ubi. Septima gl'o tangit 7am considerationem quae est hoc. Si aliquid passio accidentalis ponitur pro differentia differentia est intermedia. Nam ad passio fit a motu et abicit aliquid a subiecto differentia autem non est huiusmodi. Nam magis salvare videtur id cum est. Ex his patet responsio ad dubium. Ad rationem dicendum quod differentia considerat dupliciter. Uno modo abstractive et pro ipsa formalitate nuda et non praedicatur de genere neque etiam de specie praedicatione dicente hoc est hoc quia species distinguitur formaliter a differentia et etiam genere. Alio modo concretive et cum quadam indeterminatione reali quam habet cum specie et genus de differentia et praedicatione dicente hoc est hoc praedicatur quia sunt idem realiter.

Ad rationes ante oppositum.

Ad primam dicendum quod dupliciter genus. Quaedam est genus physicum. Et in tali latent rationes equivocationes. Aliud est genus logicum et illud est vere univocum. Ad confirmationem dicendum quod non sunt accidentia dupliciter. Uno modo ut tantum valet sic equivoce. Alio modo non sunt accidentia non vel et accipit porphirius neque quia neque genus neque species videtur dici vel de suis inferioribus. Ad 2am dicendum licet genus et differentia sint idem realiter cum specie distinguuntur tamen ab ea formaliter et ex natura rei et ponuntur in divisione. Ad tertiam dicendum quod licet differentia neque per se neque per accidens insit demonstrative tamen per se mest verificatur quia bene vere praedicatur de diffinito. Sed non demonstratur quia non habet medium.

Gen'us posse praedicari de differentia potest intelligi dupliciter

Uno modo praedicatione aequali et genus non potest praedicari de differentia probatur quia differentia dicitur quidditate simplici simplici et essentiali non potest praedicari de ista quidditate simpliciter simplici et essentiali

Alio modo praedicatione denominativa et hoc dupliciter

Uno modo praedicatione denominativa sumpta ab aliquo posteriori ut homo est albus et 2o modo genus non praedicatur denominative de differentia.

Alio modo praedicatione denominativa sumpta ab aliquo priori quae prius non est de differentia formali et posteriori et ut sic genus praedicatur denominative de differentia.

Quarit quarto V Dio deat
gerere Dio p quibz deū tpe et vide
pro Nua quidp no ... sed ... dissimilia
dissimilia. Sed pla sed dissimilia pro p
sed vt sed generalia deū auderia: Sed
si Dio f corruptibilis et no ... sensum da
dito p and q Dio f exhibet sed corru
pibile vt pleta dicit actua pbat q de
structe singularly do prouid ... Dario
si Quarque gremi alicui gerant ei f vt
sibi vt ... Si Dio nop f sibi nop
aeno ... Dio no ... gremi Dio Nec
pbat p prima pte q nop f sibi prima
nop sibi ... pbat q no gingit
aliq mco et no mco ... nopour fare leo

Friendu primo Et are leo

3° tractatu dover mermo Dioz spiritado
ad Dioz Et medie quidp gilcod Quay
prima f ber Si sed dicit sit ad aliqd
et illud quod ponit pdicit no f ad aliqd
Dio f intermeda pbat Na cor q f
ad aliqd dicit ad aliquid f vt de na
ad aliquid et dicit sed pendaly pratend et
poetrion q cessit ad aliqd: Secda gelo: Si
dicit sit ad aliquid et in eq Dio no poi illud
aliqd nacid f repari Dio f mala i Et sed dicit
quod dicit sed dicta quodd sed f no
gingit ad aliquid vi b'rsi vt vi sed dicit
filia sed f gingit vi ad aliud quod dicit
adque natu sed referi vt vi sed sed
(quod ... gingit vi
ipse vt vi sent lucia et pla Et pacio ad ...
red aqua Et sed dissimilat hoc no:
Gilcda Insuper ad ... aqua ad ... aqua pcat
Terna gelo tertia 3° considerat q f
Si dicit Dio ad ... ad ... et
et ad aliud et pgrig: Et sed dicit et illud sed
ad que et pgrig. Dio f intermeda vt
dissimilis prudentia hoc no Et ... f
mole dissimilis. Nua prudentia pro gerit
aut ... et illud gremi Dio Quarta
gelo Si passio dicit et aliqd sub ... mq
no f mata ee Dio f intermeda pbat
Na ... passio et dispositio sed mco ... mata
sed f pbat tribz exemplis Primus sumi
f potentia sensi Tristy dolor et delectatio
natus prius ... vi Tertius ... dubitatio
f qualitas ratiocinationis: omne f ... sed
sed male: Na neq sumi ... sensu ...
f ... pro neq dubitatio neq dolor q aliud
mata dolere q hic partes naturales:

Quinta gelo Si Dio na gremi Dio
et ... Dio f mala vt si quod dissimilat
at mermotale pbat quod f nec mercuriabile et
male dicit ... quod nec f mercuriabile no
f sim mercuriabile.

Friendu tertio Et are leo ni 1 ta

Dioz interme Dioz spiritado ad magistrum
Et medie quidp gilcod Quay Prima
rangit prima considerationi quo f bat: Si dicit
f magis stabile f alia Dioz q f sed
Dio f mala declarat per exemplum vt si
sic dissimilat et justitia et potestia eq detri
buta. Si no cognosce Dioz de gremio
respice ad gugand f iusty. Nd iusty magis
ille f q dilligit equid tribuo eo q pe
qro no cor justitia pia potestia eq de
Nd et justy magis q posset equid tribuo:
Secunda gelo Si Dioz suspiciat magis
et mg et nd Dio et eq Dio f determeda
pbat q dicit et Dioz ... sed: Tertia
gelo: Si Dio et Dioz perspicit magis et mg
sed no in eod tpe Dio f intermeda vt
si amor dissimilat q f ... contra coity mole
Na no f magis amicit magis ... sed
sed magis pro desiderat pscias amicitiam
Quarta gelo Si Dio et Dioz quant ad
aliqd 3° nd ... magis gremi Dio q Dioz aut
eq Dio f mala vt dissimilis ignis ignis
f ... f mala Dio no em
sed 3° pcd ignis in ma aliena: f flama:
lux: carbo: sicut vt Dioz f magis gremi
flamme q lux Et Dio magis gremi lux q
flamme: Quinta gelo: Si Dio f
Data q Deiudex Dio f mala in

Friendu tertio Et ... hui

... 3° dissimilatio Et
Prima et f Nuo anno q f sustipit magis
et mg sed ... Dioz ... Dioz
dissimilat ... Respondet q non dissimilis
et duo dicta ... ... ber Dia
accipi duobz mod Dno prio intentionalis
vt quod f et f illud quod q f ... et ...
mediocrity Alio rapi intentionalis et ... mog
vt illud quod q f ... et ... mediocrity. Si
dicit Capiendo Dioz pro no ... ab
aeriis vt sed asse q Dio ... et
ambo sunt vt quod sed duo sed ...
alio Si dicit Capiendo Dioz no

Secunda difficultas. V. Deus suspicit magis et minus pendere et diminuere. Nunquam Deus aspicit magis et minus per rationem. Unde verificatur sic quod minus sit sub magis et minus suo Deus ita quod subtrahat deus tpe quemadmodum deus et alia pte non et Deus non suspicit magis et minus. Et quia Deus diligit quemdam tpe Deus vt patuit. Aliud quidem ad quod et suspicit magis et minus quare ptes Deus suspicit magis et minus. Tertia difficultas. V. Deus possit dari et disputatio pendere et distinctio. Quod de ipsa disputatione quod quod credit Deum et ipsa non est Deus Deus. Probat quia aliud Deus esset superfluum et non generaret sibi deus. Aliud quidem et sunt quod non credit Deum et ipsa est Deus Deus. Probat quia ipsa disputatio circulequa ma Deus et debilis ad Deum. Et Deus ecclesiasticus et Deus post data abar. pro priorum.

Conclusio insalis Deo degenere

Deus Deus Ecclesiastes credit.

Subitat primo. V. Loco dicit

Deus ponit Deus pro et supponere quia Deus in hac pro Deus interimere Deus quando ad aliud. Et intendit quatuor gloses.

Quarta prima fuit Deus documentum et ipsalis regula quia ipsa: Si Deus aliquis sit assignata Deus et debitum possit poni Deus. Si ac possit poni Deus si non Deus et mala. Ordo gloss. Si Deus Deus ad aliquid aut per se aut per aliquid. Si Deus gemet Deus illud aliquid Deus et mala. Et si quid diminuat Deus commutata aut voluntate et appetitus sine tristitia male Deus quia non possunt aliquid Deus. Et debuisset sic diminuisse Deus et opinio vana publica. Tertia gloss. Si Deus Deus ad aliquid sine illud non cessant Deus et intermedia: Probat Deus non et cessat. Et sic sumi vno quod optimum et quia ipsum alia quod Deus dixi Deus illud optimum. Exemplum sic. Corpulentia non et diminuta et delectabile et delectatio ea non et de delectabile nisi propter delectationem.

Quarta gloss. Si Deus sit ad aliquid sine et non diminuat illud sine. Sed contra vt actus quia et Deus ad sine et aliquid aliud quod fuit ad sine Deus et mala. Nam horum magis volunt detertari propter et malos.

Subitat 2a. V. Illud posset Deus et primatus et eis. Et quia sic quod Deus et per quod et mercede risu. Proposuerunt. Quod arcus... in 2o capitulo Deus intime Deus respondet ad Deus accepto in nuptiis eis ad Deum. Et intendit quidem gloss. Quarta prima intentio considerationes quales. Et ibi si aliquid Deus ad aliquid non sunt. Et quia Deus ad nuptias et aliquid aut quis aut ubi vel per alias Deus et tales circumstantiae non sunt. Deus et mala. Probat 3o exemplis moralibus et civilibus notibus. Primo si quid diminuat ambitiosus per quod et appetit honore non est Deum prio dixi quia aut quis honore. Non omnis non petit honorem qui non est sufficit ambitiosus Deus et sui appetit honore. Sed addit et aliquid quis honore. Secundo exemplum si avarus diminuat per quod et appetit pecuniam male Deum eo quia non appetit pecuniam et avarus. Tertium ex. Si luxuriosus Deum pecunia voluptatem male Deum non eum quibus voluptate et luxuriosus Deum. Primum ex. male si prima diminuat et motus male diminuat eo quod non diminuit prima et Deum ex. Si quid diminuat motus Deum et male Deum. Tertium si quid diminuat nubes et densitas aeris et ventus et motus aeris male Deum. Secunda gloss intentio considerationes speciales. Deus et appetitus et si in Deum appetitus non poni illa pecunia quod non: apparet Deus et mala et diminuit voluptatem et appetitus boni male Deum. Sed quia adde appetitus boni. Tertia gloss. Si aliquis huius Deum videtur et illius et et et huius et huius sale huius sit et Deus signum Deus et mala. Quarta gloss. Si Deum sit aliquid diminuit et an quis sit

ad aliquid dicu[n]tur posita si no[n] du[n]t [illegible] mala
Tertia co[n]clusio Si dicu[n]tur aliquid relat[ivorum]
aliq[ua]n[do] dicu[n]t[ur] videndu[m] est an et op[p]osita
differunt. Opposita dicu[n]tur si no[n] du[n]t [illegible]
intermedia ut duplum et [illegible]
[illegible] eq[ua]le [illegible] q[uo]d [illegible]
[illegible] separari ab eo: Consequenter
hac [illegible] docet arte [illegible] opposita
Et intendit [illegible] co[n]clusiones Quarum prima est
hec Si co[n]traria no[n] h[abe]nt [illegible]
[illegible] quando [illegible] co[n]cretat[?] dicu[n]tur sub [illegible]
Secunda co[n]clusio [illegible] una diuisionem [illegible]
[illegible] sunt [illegible] se sic [illegible] privatio
[illegible] sunt q[uo]d [illegible] sic h[abe]nt se [illegible] Tertia
co[n]clusio [illegible] considerato[rum] [illegible] q[uo]d
hec Si sunt duo co[n]traria [illegible]
sic h[abe]nt [illegible] sic privatio [illegible] privatio
[illegible] et no[n] [illegible] dicu[n]tur eq[ua]l[itas]
[illegible] inequalitas [illegible] duabus
[illegible] Prima [illegible] co[n]trarie [illegible]
[illegible] duo [illegible] sed [illegible] no[n]
[illegible] privatio[n]e[m] [illegible] no[n] [illegible] privatione[m] [illegible]
[illegible] Si [illegible] h[abe]ret [illegible] privationem sequitur
quod [illegible] differret [illegible] sicut
q[uo]d sic differendo eq[ua]litate [illegible] eq[ua]li-
tate [illegible] dicu[n]tur eq[ua]litas [illegible] privative
eq[ua]litati [illegible] differret [illegible]:
Quarta co[n]clusio [illegible]
[illegible] dicu[n]tur [illegible]
mala [illegible]:)

Dubitat[ur] tertio V[tru]m [illegible]

[illegible] possit [illegible] negatio [illegible]
[illegible] Pro q[uo] supponendu[m] q[uo]d [illegible]
[illegible] intendit duas co[n]clusiones:
Quarum prima est hec Assignata [illegible]
aliq[ua] [illegible] considerandu[m] est an in tali
[illegible] ponat[ur] illud [illegible] privatio
si no[n] [illegible] intermedia: Secunda co[n]clusio
Si [illegible] differat [illegible] negat[ion]e[m] pura[m] negatio[nem]
[illegible] sub disp[ositi]onibus [illegible] mala
[illegible] q[uo]d [illegible] reprehendere[?]
ad [illegible] pura negatio [illegible]
[illegible] no[n] [illegible]
[illegible] no[n] apta nata sunt fieri:
Consequenter in 3a p[ar]te [illegible] docet
[illegible] opponendo ad [illegible]
[illegible] Et intendit duas co[n]clusiones Quarum

prima e[st] hec Si aliq[uid] [illegible] sic assi-
gnata [illegible] considerandu[m] est si malu[m] [illegible]
[illegible] habet [illegible]
si no[n] [illegible] intermedia ut si [illegible] inanima[?]
[illegible] Secunda co[n]clusio [illegible]
[illegible] platonis [illegible] est hec
[illegible] duo [illegible] duo [illegible]
videt[ur] [illegible] quas posuit
plato [illegible] no[n] [illegible]
[illegible] et [illegible]:)

Adiectiones an opposit[ur] Ad primam

[illegible] sunt [illegible] q[uo]d no[n]
sunt [illegible] ad esse existentie in [illegible]
[illegible] hec [illegible]
[illegible] duplex [illegible]
[illegible] no[n] [illegible]
[illegible] sub[stantia][?]
[illegible]:)

Queritur quinto Utru[m] equivoca

possit [illegible] significat [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] suppositu[m] [illegible] no[n] sit
[illegible] Sed illud [illegible] no[n] [illegible]
[illegible]
Secundo sic equivocu[m] [illegible] in libro [illegible]
[illegible] equivocu[m] [illegible]
sua [illegible] Tertio sic [illegible]
[illegible] Sed equivocu[m] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in opposita[m] [illegible]

Oriendo primo Quod [illegible]

[illegible]
Et docet [illegible] co[n]clusiones Quarum prima est
hec Si quid o[mn]i[um] equivocor[um] [illegible]
[illegible] equivoca assignat [illegible]
intermedia Et subiungit quod [illegible]
[illegible] male dicit [illegible]
[illegible] assequi [illegible]
[illegible] equi-
vocatio Secunda co[n]clusio [illegible] in
[illegible] est hec [illegible] equivo-
catio latet [illegible] opponens [illegible] eq-
uivocatio [illegible] no[n] [illegible]
[illegible] Tertia co[n]clusio
[illegible]
hec [illegible] equivocatio [illegible]
[illegible] no[n] [illegible]
[illegible] ad aliud:

prima co[n]clusio [illegible]

secunda co[n]clusio

tertia co[n]clusio

Quarta gelo Quarta gelo redit 3am rationem que liber
Assignata dicit aliquis equalem q. non gaudent
omnibus gratis pulchrum equum. Si sic redit
dicat illud non esse equum quia non omnibus
q. dicit non gaudent omnibus q. pulchrum gaudet
quod gaudet equo q. illa pulchra non habet
rem non gaudet. Possunt ipsi contra
ans dicat oppositum esse q. opti non habent
ori vt plerique vide. et non loquendo per pauci

Quinta gelo Quinta gelo ... modum

ta lo est martius dies minimus dies plenos
equinoctium. Et medii dicere conclusiones
Quia prima liber. Si aliquis assignat
diem aliquem plenum considerandum. Si illa
ta dicit alterum q. est diem totum sicut
residuum non. Et dicit alterum prius diem minorem
da vt diffinitio linea finale istum
hor non. Est finis plane hinc finis diffinitio
medium superadditum intuitu de medium finibus
tue separata dicit finit linee est diffinitio
plani hinc finis tue adeamus quia quando non
dicit vti q. gaudet est finito et dicit mala.

Prima

Sexta gelo Sexta gelo si assignat diem aliquem
indicet. Si ait dicit sit equata sit dicit
indicata. Et dicit equale q. est toti nota
ra quia dicit q. est dicit. Septima
gelo Si in dicit sit assumptio nomen in
nota obscura et ignotiora dicit mala vt si
quis gaudium magna fumat colubrum atrum

Equale dicit ad eq. q. eqlia et cola. Lectio

Septima gelo

Octava gelo Octava gelo si id nota magis nota
fumus q. notis nos. Tue dicit. Si
si talia assumpta dicit sit no dicit
inedia. Et nuda gelusio. Si malis dicit
no est mutat et non no dicit dicit mala
vt si quis dicat gremplatus fuit gremplatus
opinionem non est q. hic sit diffinitio est
est sive et non dicit. Decima gelo non est id
amio notis et gnis quia dicit. Decima gelo
Si loco dicit assignata dicit est dicendum. Nam
illa dicit assignata gemmat alii abiecto
si sit sic dicit. Et intermedia vt si quis
loco hic dicit est impar et ponat hic. Et medium
hinc dicit. Et mala. Decima gelo Si aliquis
quod dicit ponit sit esse et illud quod
ponit sit non esse dicit. Et mala vt si quis
diffinat album q. dicit esse genus non
non vocat q. hic esse est album dicit genus

Nona gelo Nona gelo

Nona gelo Nona gelo

Decima gelo

Decima gelo

esse est genus primum et differentia in
ioyco primum stat. Octava gelo Si dicit
dat est non est adjunctum dicit. Et intermedia
non vt si quis medicina dicent de non parat
q. de non genet adjunctum q. non dicit
est dicit aliquid a medicina. Nona gelo Si
quis vult dicere primum tabe. et diffinit ea
in quotidiana et greciae parat vt si
proles dicit. Decima gelo diffinat ee bonum
malum parat vt si quis volet diffinire
thoce diffinat hor non. Decima gelo Si
mo quis si quod dicit et quod gaudet
et m. primitus diffinitur ab quodcumque mole
dicit. Jeferend thoce. Decima gelo
Si aliquis est ipse dicit et diffinat ipsum
quod et aliud et dicendum parat. Probat
et dicit primo subpodialia dicit.

Quindecimo ... circa hunc

modum duae difficultates
Prima quia quare synopsis p. quinque libri
duas assumpsit et unum dicit. Prima
Ruppositio est hor. Ordo naturalis libri
et quatuor ac p. hinc prodat et quare est
et ideo lapis nisi dicit eis q. nisi hunc visum
Secunda supra p. mitis fuit martis p. assumpsit
alia magis p. quia dicit est impera
potestas. Dictum est illud nisi fuit dictum
dactu p. hinc sunt intelligibile
p. est nales ordinem q. habuit m
privatione et non est q. quatuor et non est
hinc aut est non dicit non est non fuit
ad gaudium est. Secunda difficultas
V. quem possit esse. Rudes p. duas
diffinitiones et duo dicta. Prima Octavo
liber dicit est quod est quem
gaudet id m nullo quod potest rei est
exhibito q. actualis et potentialis diffinitione
illud est quem essentiale quod dicit non
ne. Secunda diffinitio et est quem
essentiale quod est quod potest esse
genus et aliquid non intentio quod ille
habet esse ad dicta potest illud est
quem dicit et aliquid esse potest non esse
dari. Primum dictum est quem gaudet
est quem esse et aliquid non esse non
dicit. Probat q. est dicit est et duas

Octavo gelo

Nona gelo

Primum dictum

Thopicor

Sed talia no hnt grā z drad q̄ no di
ffinit. Rmo pbat q̄ p aund ḡ no
ḡ alia ḡ ē eq̄ ḡ nas dnt yoyginy
st ens no hr ē ing eo q̄ ḡ primū. Ordin
dnd gplepiū essentiale ḡ dissimile pba
q̄ oē tale ḡ ppcd. Sed ag ppcd dr
q̄ gplepiū vlē drūr. Rmo pbat q̄ oē
ppcd hr grā z drad.

Conclusio mtalis Equiuocū no
dr dri p ally sūt sūt (tūc pl ēdūt

Dubitat primo V integle
posse dri ppcd ptcd (h ri q̄ no q̄
dr dr pdicari ḡ dicū z Sed nulla pl
pdicat ḡ toto) ro quo supponit quod
are) ibor ultimo tractam dos mt
mō dr teng integlū (h ūnde ri duo
rapinla) pria dos nidme dr q̄ ad
ptcd integlē (h) te dr ōtio gtcd
Quoy pria ḡ Ci totū dr ḡ ptcd mito
posūd dr ḡ intermēda. Pbat q̄
aliud sequit quod id, messet duoby
z m alterū hrt illud / ḡ dicat eq̄ lo
vt ri dissimat justiā hor mō justiā
ḡ temperāta z fortitudo / gmiscit tapa
na alīij gremij nu nō fortitudo quo
mt ē illū duoby nūq̄ ē est justiā
z nullū illoy ḡ justiā q̄ aliud
sitt ḡ nouit a fortitudine est justi
Secda gtio tanqm vnū argumētū
illud ingrediēdo illud q̄ ḡ hor no ḡ mg
tanēd aliq̄ iūdīm possidet
dmisij nully possidet ḡ hor stulte are
hor est verū sequit quod grā messent di q̄
eq̄ hor tūc tūc temperātia dno instantia ḡ d
mustrūd. Sed q̄ pdūsarūd possible ḡ hor
justiā hr sūt duo grā sūc z historia:
Tertia gclusio Ci totū integlē dūt dūc
ḡ ppcd ag̃ no pl ḡ ī tūc ḡ intermēda
vt ri dissimat aliq̄ totū ḡ linēd z nūm:
Quarta gtio tanqm alia ḡ deratio ḡ q̄
hor Ci totū integrale agnū nand sūt ee
m aliq̄ subtē pria no ptcd q̄ quod dissimat
totū integrale ḡ ḡ intermēda pbat
q̄ totū ri aliud m sūc ptcd indūg̃ cm
ptcd sūt mō nūc est ee totū Quīta
gtio Ci totū integrale sūt sūt bonū ḡ
sūt malū z ptcd q̄ quod dūtur sūt
hr ḡ mala pbat q̄ totū
ḡ hrā sūt bonitate ag̃ ḡ dissimēd.

Sexta gtio Ci totū integle dūt paliqd
ptcd magū ma ḡ mag ma aliqd
dr ḡ mala vt ri dissimat impudīa
ḡ fortitudīnē z p falsū opīnīā ḡ d
mala q̄ fortitudo ḡ mag bona q̄ falsa opi
nio Septima gtio Ci in dūc totū A
pōnt aliq̄ pl ḡ q̄ pdicat totū integle
maiōre ḡ ḡ intermēda vt quādo totū
homogeniū dūt p sūad ptcd Octāua
gtio Ci dr totū integlē nō dūt
mōy ppūnq̄ ḡ mala q̄ nō solū
suffūt ad nocēdū ex q̄ ḡ p̄ly ḡūnū
dōmū ḡ ppt ignorāt quo ex ipl fiat dōmū

Dubitat Secdo V dr totū in
regrale) intermat ri vna pl dūt integle
z alia ri obliquo ḡ supponit q̄ are
ibor 2° ra lo Doy interme dūt eo
quod vna pl gonū dūtū z alia ri obliquo
Et mandūt quīq̄ gtcd Quāq̄ prima
Ci aliqd totū integle dūt p aliqd
ptcd p rēto simplēd z aliqd obliquo
fūdūtcd intermīt dūt eigd ḡ deratū
q̄ dūtū sūt Secda gtio magū modū ḡ
dūū dr ḡ alterū q̄ ḡ hor Opīnī
deratū quod magū dūū dūt ḡ alterū
Vno dūū ḡ alterū dr q̄ sūt ḡ modū
subtē vt fortitudo ḡ justitia q̄ sūt ma
Secdo dr alterū ḡ alterū q̄ sūt pri 2°
eōdē loco Sextio dr alterū ḡ alterū, o
rū q̄ ḡ mag z pa Quārto alterū de
alterū dr p̄ter hor id est gr ūnū ḡ
causa alterū Tertia gtio Ci aliqd
totū integrale dūt ḡ deratū ḡ
~~an ille ptcd dūt ḡ deratū~~
~~no dr ḡ intermēda~~ Ci dicat dr
hor rū illo ḡ aliqua dūtū magū ḡ
deratū ḡ an ille ptcd dūt ḡ deratū
adūd Ci no dr ḡ intermēda
Quarta gtio magū z ... ḡ deratū
q̄ ḡ hor Ci dr aliq̄ totū integle dūt
hor ē rū illo ḡ aliqua dūtū magū
ḡ deratū ḡ an ille ptcd dūt ḡ deratū
adūd Ci no dr ḡ intermēda vt ligē
dūat fōtūdīnē dicat eē audāna dūt
gtio male dūtū Nā audāria pl ee necē
ea q̄ effūnū fōtūdīnē z intellēdū
necē alia z pl ee audāna dūcīdīna
libū vt aliqd ḡ audāx dūdū portūd
dno he ētū intellectū necē ppūnū
aliq̄ alterū mediūm Quīta gtio
Ci dr totū integrale nō dūt quōd

oppositio totiq dicit quod intermedia se sicut
differunt corpore dicat dicat ea ea
oppositos ignis aque terra male di-
ffrunt quia non est ibi non sit corpo
propter addit quod ut ad medium tractu
ra.

Dubitat textio V. totiq inte-
gralio sit oppositio Dicq supponit
quod arc lo. in hor vlra ra. pita dic
Quod gloss Quar. prima est
hor Nullig oppositi integralis oppositio
Probat duabus rationibus Prima ex
opo. quia aliqd genus: Sed tota integralis
non habet genus quia quod oppositio non oppositio
sor. Secunda quia subiectum in genus genus
integrale est subiectum quod non est species
Si in aliqd genus sunt nata ea
pla genera sit Si nec dicit illiq genus
non exprimit illa duo genera dicit quia non
Probat dicendo ad inquirendum propter
dicit quod tot dicit est terra aut
quod vnus sunt plures dicit Secunda
probat quia in dicit quia illa duo genera
consequuntur arc in genere dicit
coln ca. Deus aliqd denumerata genera
intelligendum quinq gloss Quar.
prima gloss prima tangit primum denumerandum quia hor
Si opponendum non habet assumpta quia duas tui
et arcque habet vna pena vtputa
quinq habet duas habet habent
Sida gloss tangit secundum modum docu-
dum et habet ois ordo indicatur de
clarare et planare quinq obscura posita
sunt in dicit Nam nec habent indicia omnis
gradus sua assumpta aut demonstrare
obscurata dicit Tertia gloss tangit
3 denumerandum quia habet ois gradus
in dicitur sit legislatoris predicti in gradibus de
legibus prius am in durit aliqd alegis
Damde sicut casus de nove emendatione lex
melius ponit et nec habet legislatores primo
ad legem legis et ra. sit predicti
habet in dicitur: Si data sit aliqd dicit
et melius dixi possit dicit sanctia
et abrogat prius dicit Nam in gratia dicit ea
tm vna dicit Quarta gloss tangit
quartum denumerandum quia habet adamus gradus
non habet minimum dominium: prem. tadiple-
te et ysaiae dicit exprimere exemplum:

:: dicit alios V. bni et male distinguit
V. obscure et superflue quia si considerat singula
pro quo bni et sicut dicit in indexi in
ibi alii pertinent Quinta gloss
tangit epilogum quia habet Intra dicit dicta
sunt in fine sufficiunt ad dicit.

Ad dicit Ad oppositum Ad prima
dicit quia dicit habet equiparatio Quodam habitum
et sit qui aliqd habet adsua inferiora
primo rei formaliter habet eadem modo habet
habet eadem gradum ysaiae et talis aequi-
tatio situs ... habet ... et quia
habet aequum Alia habet equiparatio logica et
sit qui aliqd superius habet adsua in
ferior ... primo rei formale et
eadem genus et habet eadem gradum ysaiae
et quia habet minus quia dicit minus genus
reale ... inseparabile abaliq sunt insepa-
rabiles et diuisibiles in duos dicit
formales et ... habet quia
equum capit dicit Vno. vt dicit quod
et ... in libris priorum equum et
habet habet minus Alio. vt mag et
habet habet equum et non dicit Ad 3 am
dicit quia dicit arc dicit Vno. rm
ppie pronunciatione et maius habet
va Alio. capit dicit ppie et maius
habet: quia sunt intra quinque ea assu-
tali ea non sunt dicit nec ea pm
demonstrari vt anima ysaiae

Et hec de sexto theoprica sufficiat

Thopicorum

Circa initium co-
mmentarii Thopicorum
Queritur primo utrum
tam ... processus
necessaria ... ordo
... pertineat ad
octauum topicorum. Et
videtur quod non quod ...
... necessarium et superfluum ...
... quatuor processus per necessaria 2o
... exemplaria processus ... per ...
... in quarto ... 3o ...
... pertinet ad librum priorum ... non ad octauum thopi-
corum ... in libro priorum ...
... ad ... quibus ... processus ...
propositum pateat.

Dicendum primo ... declaracione
terminorum ... Quarum
prima est ... processus per necessaria
... ad ... principa-
liter ... ad ...
... necessaria ... necessaria
et immediate ... ad ...
Secunda ... per necessaria ...
... non ...
... per necessaria ...
... probabili ... per necessaria ...
immediate ad ...
... Tertia ... Ordo ...
... formaliter ...
... et ...
... negatiue et affirmatiue ...
... et ... demonstrat ...
... et ...
consideratur hic ... probabilibus
... probabiles ... ad ...
Quarta ... probabiles ...
ordinatur ... dyalectico ad
... et ...
... libro ... ad ...
... ut ...
... ad propositum.

Dicendum 2o quod iste liber
octauus thopicorum ... ordinem dia-
lecticam ... ad exercitationem ...
Et diuiditur in quatuor tractatus. Primus
in unum capitulum. Et continet 3 ...
Quarum prima ...
hoc autem ... processum ...
quomodo ... processus per necessaria
... Secunda ... ordine ...
... Oportet primum quem locum ...
... hoc ... locus ...
... dyalectici. ... quomodo ...
... forma ... et ...
... ut ... possit ... propositum 3a ...
... ad alterum dia-
... Tertia ... per ...
dyalectici ... demonstratiuis ... ad primum
quod locum ... considerato ... dyalectici
et demonstratiui ... consideratur apud
... Sed ... ad alia ...
Non hoc ... ad ... et ...
... dyalectici. ... non ...
ea ut ... aut
... fortasse ... et ...
... non ... dyalectici ...
... Consequenter
2o tractatum ... demonstrat ... oppo-
nentem ... diuiditur ... capitula. Et
primum diuiditur in duas partes. Quarum prima
continet ... Prima ...
principaliter ... duplex ...
ordine ... necessaria ...
... Secunda ...
... per necessaria ... Quatuor sunt processus per necessaria
... Alia ... inductiua inductiua
... Alia exemplaria exemplaria
... Alia collatiua collatiua
... Alia explanatiua explanatiua
... manifestatiuos. Et ...
nulla ... Sed ...
... Tertia ...
mouet quoddam dubium ... Declarare
... ad sophisticam ... non ... dialectica
... relatio ... certa
... et ... gloria ...
dyalectici ... ad ... dyalectici ... ad exercitationes et ...
... Et disputatio fiat
... et ...
... et ... Consequenter in
2a parte primo capituli ...
... processus per ne-
cessaria. Et ... Quarum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Prima indicat unum documentum pro ordinatione propositionum relatarum in hac [illegible] ordinanda sunt propositiones necessarie per quas fit sillogismus secundum rectitudinem secundum aliquos. In suprema ultima tre- mota et tradendo illarum [illegible] [illegible] ut si [illegible] voluerit sumere propositiones principales [illegible] / Omnium [illegible] secundum eandem disciplinam [illegible] et admittitur et [illegible] aliud [illegible] / Omnium oppositorum secundum eandem [illegible] [illegible] grossa habet ipsa omnium [illegible] secundum eandem disciplinam eo quod [illegible] opposita sunt. Secunda indicat unum documentum pro [illegible] [illegible] [illegible] videtur non valet [illegible] [illegible] opponendo eam [illegible] [illegible] Tertia [illegible] indicat documentum pro amplatione quod habet [illegible] [illegible] valde manifesta [illegible] [illegible] [illegible] amplianda [illegible] [illegible] [illegible] obscura. Quarta [illegible] indicat unum documentum pro explanatione propositionum [illegible] [illegible] videtur non [illegible] [illegible] [illegible] propositionem [illegible] opponendo [illegible] [illegible] et explanare propositionem [illegible] ut possit veritatem inquiri.

Sequendo tertio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Prima [illegible] monstrato habeat considerare locum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] et pertinet ad demonstratorem. Alio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] considerare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] consideratione. Et isto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et pertinet ad dyalecticum. Quarto [illegible] [illegible] medium [illegible] [illegible] Et pertinet [illegible] ad dyalecticum [illegible] ad demonstratorem / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] demonstrato. Secunda [illegible] V [illegible] habeat invenire medium per quod [illegible] probet. [illegible] non [illegible] medium [illegible] principium demonstrationis [illegible] [illegible] aliquos [illegible] [illegible] quod invenire medium [illegible] [illegible] intelligi. Uno modo propriora [illegible] [illegible] et isto [illegible] non [illegible] invenire locum sive medium [illegible] [illegible] [illegible] considerat. Alio ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] invenire medium locum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] medium [illegible] medium necessarium et tale [illegible] invenire demonstratum propriora [illegible] [illegible].

monstrat [illegible] [illegible] [illegible] medium probabile et illud medium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] probabilibus probabilia sillogizare. Tertia [illegible] V[illegible] interrogare sit [illegible] dyalectici [illegible] [illegible] interrogare [illegible] [illegible] intelligi [illegible] Uno modo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] interrogare [illegible] [illegible] dyalectici. Alio aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gloriam [illegible] [illegible] pertinet ad sophistam [illegible] [illegible] admittat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tertio aliquis [illegible] [illegible] ut habeat experimentum [illegible] [illegible] [illegible] et isto pertinet ad temptatorem. Quarto [illegible] aliquis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et isto pertinet ad demonstratorem [illegible] [illegible] principia ut [illegible] [illegible].

Conclusio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pertinet ad octavum thopicorum. Prima [illegible] probatur quia [illegible] [illegible] [illegible] ad manifestationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manifestationem [illegible] necessaria [illegible] [illegible] relatione. Secunda [illegible] probatur quia illa [illegible] pertinet ad octavum thopicorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] principalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Dubitatur primo. Utrum [illegible] dyalectica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dyalectica. Et videtur quod non [illegible] illud non [illegible] [illegible] quod impedit [illegible] veritatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
Explanatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Amplificatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Relatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] (bracket note, left of the list)

Conclusio [illegible] [illegible] [illegible] (right margin)

Dubium [illegible] medium (left margin)

[illegible]

Diffinitione dyalectice et sophistice vnde propositionibus collatis

Sophisticus vnde propositionibus collatis propter vanam gloriam baparentem victoriam

Dyalectici vt possit respondere tenere infra limites disputationis :

Topicorum

a^or probatur quia diffinitio veritatis et potissimus argumentatio dyalectice finis. Pro quo supponendum quod arcelos in 1° capitulo determinat de propositionibus per necessitatem specialem. Et dividitur in duas partes. Primo determinat de propositionibus collatis. Et intendit octo conclusiones. Prima conclusio est hec. Si vis celare propositum non statim debet poni propositio per necessitatem sed debet presillogisari et illius presillogisationis debet esse alia presillogisatio. Secunda conclusio volens celare conclusionem conferendam principalem prius debet sillogisare conclusionem remotam et multum distantem a proposito principali et sub illa descendat usque ad principalem conclusionem. Tertia conclusio volens celare propositum debet propositiones per necessitatem dividere ex quibus sequitur principalis conclusio sic quod ponat maiorem ad a^ore aut minorem alterius sillogismi quia respondens facilius concedit propositiones per necessitatem. Quarta conclusio volens celare propositum ex dictione debet inferre vel propositionem non debet sumere dictionem in concreto sed in abstracto. Nam sic respondens paralogisabit seipsum ex eo quod putat se concedere particulare concedit vel quia in abstracto idem est propositio vel particularis vt potius debet capere dictionem ire quam irati quod diffinitio iratum est qui appetit penam propter examinationem respondens cito dat instantiam quia irascimur parentibus et tamen ipsis nolumus penam sed si sumunt dictionem ire non habebit instantiam. Nam difficilius est in venire instantiam abstractam quam in concreto. Quinta conclusio volens celare propositum et cum hoc querere propositionem necessariam debet eam proponere respondenti non tamquam velit eam gratia sui ipsius sed gratia alterius. Nam respondenti preterea quod negat ea que pertinent ad propositum et ea que non videntur pertinere ad propositum non facilius negat. Sexta conclusio si opponens velit negare respondenti preterea propositum proposito propositum debet propositum quod non in propria forma sed sub suo opposito quia quando negat unum oppositorum debet concedere aliud. Septima conclusio si opponens volt celare propositum non proponat ipsum respondenti sed aliquid quia in sillogismo magis lata vel vt dicitur et ignorantia est gratior sic etiam sensus est

Octava conclusio volens celare propositum in inductione debet sibi ipsi dare instantiam quia tunc respondens non habet eum suspectum sed videtur iuste argumentari. Ex hiis patet responsio ad dubium. Ad rationem dicendum quod dubium contingit celare propositum. Vno modo propter deceptionem et vanam gloriam et pertinet ad sophistam. Alio modo propter inquisitionem veritatis et vt disputatio maneat in suis limitibus et licet vti dyalectice propositionibus collatis :

Vno modo quantum ad veritatem inquisitionis et non propter vti propositionibus collatis

Alio modo quantum ad alios duos fines scilicet obviationem et exercitationem et ipso dyalectice bene propter vti propositionibus collatis

Subiicitur 2°. V. vtile sit in collatis festinare contra suum respondentem. Et videtur quod sic quia festinatio impedit consideratiam que est causa bone responsionis. Pro quo supponendum quod arcelos in 2^a parte dat aliqua documenta propositionibus collatis ex parte formalis. Et intendit sex conclusiones. Prima est hec. Quando opponens volt sibi concedi aliquid a respondente vtile est ei dicere hoc est consuetum a pluribus et multis concedi. Nam respondentes non cito negant id quod consuetum est a pluribus concedi. Secunda conclusio tangit secundum documentum quod est hec. Si respondens volt sibi concedi propositum non debet festinare contra respondentem quia cum respondens agitatur magis considerat vt caute respondeat quia timet decipi et habet veritatem contra respondentes simplices non autem subtiles. Tertia conclusio tangit tertium documentum quod est hec. Si respondens volt sibi concedi propositum non debet illud proponere sed illud ex quo sequitur propositum quia ex concesso antecedente concedit consequens. Quarta conclusio tangit quartum documentum quod est hec. Opponens non debet in principio argumentationis respondenti suum intentum proponere sed vltimo debet interrogare quia respondentes maxime negant illud quod in principio ponitur quia maxime et frequenter illa ordinantur in principio que pertinent ad propositum. Quinta conclusio tangit contra quod illud sit vtile quod est hec. Respondens non debet vti hac doctrina contra rudes et grauos respondentes sed ea que sunt ad propositum debent sumi in principio. Nam ex ruditate concedunt ea que in principio ponuntur. Nec etiam valet contra subtiles et ingeniosos. Nam hii propter ingenii subtilitatem sui omnia concedunt proposita quia considerant sibi ipsis et credunt proprio habitui

Sexta conclusio

19

suspinentes se in pasuros non posse duci ad
ingrediendum propter grossa / Sed quod mediocres
valet. Sexta conclusio tangit unum docu-
mentum generale quod est hoc. Opponens debet
facere sicut faciunt illi qui scribunt falsa et figmen-
ta suis interponunt multa ne videatur falsitas
sic etiam debent uti relatis [illegible] / Ex
hiis patet responsio ad dubium. Ad rationem dicendum
quod verum est in respondentibus pregeniosis
et etiam sophisticis qui volunt respondere cito
ut videantur sapientes. Non autem in respon-
dentibus simplicibus ut dicunt textus.

Dubitatur tertio V. utile
sit ad ornandum et ampliandum uti inductione
et diuisione. Pro quo supponendum est quod
Aristoteles in hoc 3o capitulo determinat de propositionibus
ampliatis explanatis et inductis sic
et intendit octo conclusiones. Quarum prima
est hoc ad ornandum et ampliandum multum prosunt
inductione et diuisione. Quid autem inductio
sit manifestum est ex hiis primo libro. Quid
sit diuisio ostendit duobus exemplis:
Primum una scientia est melior alia aut
quia est certior aut quia melior aut honora-
bilior subiecti est. Secundum ex [illegible]
numero scientiarum. Alie sunt speculatiue alie sunt
practice alie poetice. Unumquodque talium ornat
propositum sed non sunt necessaria. Secunda conclusio
tangit usum proprium explanatiuarum quod est hoc
Ad explanationem dicimus adducere exempla
et parabola gueniencia et manifesta. Qualia sunt
exempla humeri et non cheruli / quia eius ex-
empla sunt in manifesta. Tertia conclusio
tangit quo sit utendum inductionibus propositionibus quod est hoc
Inductione utendum est contra plures id est rudes
et mediocres sillogismo vero contra paucos id
est ingeniosos qui pauci sunt. Nam sillogismus
ad concludendum est efficacior. Quarta conclusio
tangit remotionem dubitationis sed quando sit
sit facile inducere quod est hoc. Si vero
est facile est inducere hoc est si illi vel
in quo sit inductio sed non impositum
facile est inducere si vero non sit vel
difficile est inducere. Nam hoc in nominatum
inducere et diuidere est difficile et propter hoc
sibi inducere obuiantibus in disputatione
recedunt a proposito. Alii quidem dicentes

sillogismus esse quod non sunt sillogismus. Alii vero disputant
sillogismus quod non sunt sillogismus quare temptandum est in
omnibus talibus nomina fingere ut neque respondenti
liceat dubitare cum non sunt nomina sillogismus nec
ipse reprehendatur. Quinta conclusio
tangit quando opponens debet petere instantiam
quod est hoc. Si respondens negat vel
proponens debet petere instantiam: Si autem non
proponit vel non debet petere instantiam quia omnes
prius inchoare inductionem et postea petere in-
stantiam ut si solum proponat hec dualitas
est numerus primus par / hic non debet sed instantia
quia homo non gerit sed solum gerit dualitati
sed bene est instantia malia. Sexta conclusio
Si respondens ferendo instantiam credit propositum
esse uniuocum quod in est equiuocum decipitur
ut si proponat aliquis non habet suum pedem ferat
respondens instantiam dicens quod habet pedem
gallinae cocus et picto colore male fert
instantiam quia aliquis debet habere aliquid ut
suam possessionem sed ut parte totius. Septima conclusio
Si respondens dat instantiam contra propositionem vel
tunc opponens debet auferre illam instantiam
et residuum vel ut ponat illam / Et quia amisit
scientiam obliquam est. Respondens dat instantiam quia
scientiam amisit propter corruptionem rei. Opponens
debet illam auferre et aliquam ponere vel hoc
faciet totiens quotiens opus est tunc cogitur
credere propositum. Sed si non vult credere
petat instantiam ut prius. Octauo conclusio
solum contra propositiones que sunt in parte vere et in parte
falsa fertur instantia.

Ad rationes an oppositum ad primam
et ad 2am patuit in prima notabili solutio
ad 3am dicendum quod reducitur ad explanatiuam.

Queritur 2o V. Opponens
dyalectus utatur propositionibus necessariis ut possit suum respondentem
redarguere. Et videtur quod non quia
monstratum est propositionibus necessariis ergo non dyalectus
quia solum dyalectus syllogizat ex propriis. Sed
redarguere est una [illegible] metha et pertinet
ad sophistam ergo non ad dyalectum. Tertio
opponens dyalectus non debet ducere suum respondentem
ad metham sed ergo neque redarguere tamquam
a maiori ad minus [illegible]

Sciendum primo quod [illegible]
in quarto capitulo [illegible] modum interrogandi
in propositionibus necessariis in disputatione dyalectica
et diuidit in 3 partes. Et continet quinque conclusiones

Prima pars deducit quinque gradus Quarum

Prima gradus est hic Conveniunt sine
premissis et id consistere ex premissis syllogizari
Dyalectice ingredientem tamen apud sophistas
Sed Dyalectica quarta non habet in syllogismis adinventis
probat quia facta syllogismo consilio non genitur subtilitas
quando non adinvenit le syllogizari nisi valde raro a
fortiori sit sicut ex indicatis dictum id non
habet le ex ad quod dicit opponens hic dicendum
quod syllogismus consilio **Secunda gradus** tangit
quod sophista est quia ponens opponens a
hic opponens [illegible] ponens [illegible] quia
plures sic se habent non ut possint dari instantia
et in propria forma et insuper et credit a vulgo

Tertia gradus opponens Dyalectica non debet
interrogare illatos gradus i. quia si respondens dicat
quod non sequitur sive non sit syllogismus
sepe videtur assertibus quod opponens asserit
illum non respondere quod in non sit non
interrogaverit illatos gradus hic dicat gradus
sive expressis **Quarta gradus** tangit
errorem ex quo dubitat quia hic non est opponens
illis hic Dyalectica ut non quia quod non
quod non est bonum quia ipso Dyalectica quod
et hic pro inde respondet sic et non sic ad
quitatem aut negavit bonum inde a pre
hic non sunt Dyalectica interrogantes
in opponens dicerent quod non bonum dicat
sic non sic Ad eum interrogantes
gravem sic et non sic respondet **Quinta**
gradus tangit petitionem principii quia opponens
interrogat a hic quia quando interrogat
quia eadem opponens male interrogat petitionem
quoniam qui interrogat interrogatorem interro
gat aut ex eadem causa non habebit
syllogismum tassimulat multo et ex hiis
ex paucis interrogat et non ex pluribus

Quinta Gradus quare [illegible] in
1a pre dicitur hic particulare et difficultate
interrogandi quod interrogat et interdum
2o gradus Quarum **Prima** hic
difficile est probare aliquid propositum
sunt sumpsimus facile sunt aut talia quia
sunt prima ut principia et propositiones ut
gradus probat quia prima principia indigent
quod non coy non sit demonstratio quod sunt
difficultatem probantur quia dicta difficile est
et probat duabus rationibus prima illa sunt difficile
hic probantur quia ora alia probat principia
sunt hodie quod difficultatem probatur:
Secunda ratio id est difficile probatur
quod est parva media et multum. Sunt
principia sunt magna quod sunt difficile probantur
hic probat quia quia dicit probat et si
negatur indicatur non restat alia ratio
Secunda gradus Ex [illegible] hic difficu
et probat Prima quando dicit dicere
ut principia Secundo quando dicit parva
dicit aliquid in triplicit et principiis:
Tertio quia non tangit dictum a principiis
Quarto quia hoc ignorat quod tuppor
dicam dici: Sed si hic non manifesta
essent laboraremus in assignando dictis
et distinguere do simplex aut mediis
probatur in variando et modo difficultatem
non hic per illa notificandi **Tertia**
gradus Si in pluribus non bene assignatur sic
dicit aliquid propositi non facile est hic disputare
probat duabus exemplis Primum
est V. omnis sit circulus et plana non facile
est hic geometrice et ostendere sit aut bene et sit
medio circulus facile est ostendere et destruere
Secundum est rhomboides et romboides
parallelogramma et trapezium longitudo quadratum
et superius et inferius quadratum et
longitudo quadratum difficile est trapezium in pluribus
bene difficultatem quod sit unica parallelogramma
quod longitudo et quod [illegible]

Quinta Tertio quare [illegible]
in 3ia pre probat principia ad gradus
et introduit 4o gradus Quarum **Prima**
est hic quando exit anthyroma ad positum
sunt difficile et disputata et habere anthyroma
et positum et aut anthyroma 2o quia anthyroma
maiori indigent labore quod principia
positum **Secunda gradus** tangit una dubitatio
quia est hic V. ad positum habetur
anthyroma Sequitur ratio ad vitandum pre
dubitatio Prima quod non est probare
quia talia maiori in dicta probantur principia
pale positum usque non dicit probari Secundo
quod dicit dicit supponi quia non indecere
verum in non credibilibus et non magis argu
menti **Tertia gradus** tangit dubitatio
solutio quia et [illegible] quod et [illegible]
ad dictum et apud et gradum ad quod

tali no ꝗ supponꝰ ampioma ꝑ probabilia
Aliꝰ ꝗ dijaꝰ exercitaꝰ tobiuatꝰ ita
lig inferꝰ ꝛ supponꝰ ampioma eo ꝗ
predit a subtilibꝰ adrmꝰ subtilia. **Quarta**
gclo tangit vnu epilogu q ꝗ her quo
ordinac ꝛ intero dare oportet pone
sufficiat q dicta sint.

Conclusio vnalis opponꝰ
dijaꝰ ꝗ pt vri ꝓbꝰ mreyo vt possit
sibi vndere oportuit dare quiꝗ pꝗ
pluno exhibet.

Dubitat primo Vtrum
aliꝰ pita mnꝰ dctia arta trsiꝰ
loꝰ m3ꝰ tractatu
Pꝰ supponꝰ ꝗ are... m3ꝰ tractatu
Dos vndete dijaꝰ defende sua
positio ꝛ dicit. Ipse rapinula in
qiow prio dicat dijaꝰ obuiatꝰ
quia ad opꝰ vndete. Et intendit quod ꝗ
gclo. **Prima** tangit in
tentu ꝛ ꝗ ꝗ ensiꝰ aut primu
dicꝰ ꝗ quod ꝗ opꝰ bene vndete:
ꝛ id opꝰ bene dqurete: opponꝰ
Secda gclo tangit opꝰ bene opponꝰ
q ꝗ her. Et aut opꝰ opponꝰ sic in
quo ordꝰ vt faciat. vndente mpbabi
lissima dicꝰ q ꝗ positio sua mcsa
rio sequitꝰ. **Tertia gclo** tangit opꝰ
vndete q ꝗ ꝗ. Rudete aut opꝰ
tali vndo vt pt pm no videat ari
do impꝰ le. ꝗ ꝗ nec pt
opinionꝰ cui pt positio opponꝰ
ꝛ spirit in bene negando ꝛ credendo
Quarta gclo tangit duo pita mndetia
mrandete. Primu si pomt aliꝰ
quod pꝰ ponendꝰ q pt pm sqt
mpꝰ le ꝛ gramicꝰ. Secdm petm
si vndet aliꝰ pomt ꝛ illud no obstat
ꝛ arta ꝛ pt pomt illa positio petm
Quinta gclo ꝗ illa nmcus ꝗ ꝗ
arta tadꝰ vndnti. Obiat q no sit
eadꝰ rationinata pt dymastinatꝰ
ꝛ experimentꝰ sic ter no sit eadꝰ
sed diuꝰ. Doctrinibꝰ hor id ꝗ de
monstratio ꝛ dyleteribꝰ: dijaꝰ
ꝛ rollucutibꝰ ꝗ sophisticis neq ecclyꝰ
ꝛ hyꝰ q ꝗ ex exer q discreti id ꝗ
demonstratori sunt ponenda aliꝰ q dicit
simpꝰ vd neq eum tenat sim dicit

colucutadiu vd ꝗ ponꝰ ista q vadet
Rudete vero ꝗ vndeti nil pati
ri dijalctiyꝰ aut grenoribꝰ: Disputa
tioribꝰ ea q ponit ꝗbabilia:

Dubitat Secdo Vtrum positio possit
ꝗ bona. Pꝰ supponꝰ quod are loꝰ
ta... Dos quando sic vndeꝰ ꝗ ꝗ dubitatio
positionꝰ. Et intendit ꝗ ꝗ. **Prima**
tangit dubitatio possitꝰ q ꝗ her
nec ꝗ vndetꝰ sustinꝰ positio ꝗ
ꝗ talis ꝗbabilis ꝗ mpbabit ꝗ neutra:
Secda gclo tangit rmonꝰ dubitatꝰ ꝗ ꝗ
Vtꝰ sit id modꝰ supnꝰ di ꝗbabilia aym
ꝗbabilia. Rudet are loꝰ quod mꝰ
sit an positio sit ꝗbabilis ꝗ mpbabit
Ita id ꝗ mag seu offend bene vndete
ꝛ dandi ꝛ credendi ꝛ no dandi quod in
tendꝰ ꝗ ꝗ si positio data sit ꝗbabilis
gclusio ꝗbabilis: Si positio ꝗbabilis
gclo ꝗ mpbabit ꝗ oppositꝰ ꝗ deludit opꝰ
nentꝰ. **Tertia gclo** ꝗ vndet no sed
credꝰ mpꝰ lia sim ꝗ quodcumꝰ in
ꝗbabilia neq ecc ea ꝗ vadet mg ꝗbabilia
gclo ꝗ exmpbabili gclo ꝗ vadet sqt
ꝗbabilius clusio opponꝰ quia oꝰ ea
ꝗ simꝰ ecc ꝗbabilia ꝛ magꝰ ꝗbabilia
ꝗ ea ꝗ sequitꝰ ab opponꝰ te. **Quarta gclo**
Si positio vndet ꝗ sim ꝗbabilis gclo oppo
nere ꝗ sim ꝗbabilis ꝛ credendi sua
ea ꝗbabilia ꝛ mpbabilia sic no sim
magꝰ mpbabilia gclo sic em vadi
ꝗbabilioꝰ ꝗ disputatioꝰ. **Quinta gclo**
Si positio neq ꝗ sim ꝗbabilis ꝗ mpbabit
neq sim ꝗbabilis ꝗ natura sua sim
credenda ꝗbabilia ꝛ mpbabilia si no
sint magꝰ mpbabilia gclusio: sic em
accidit ꝗbabilioꝰ ꝗ disputatioꝰ:
Sexta gclo Si gclo positio neq ꝗ sim
ꝗbabilis neq sim ꝗ mpbabilis ꝗ in medio
sui vndetꝰ credꝰ solu illa ꝗ sibi vdet
ꝛ no videt ꝗ. **Septima gclo** Si
positio ꝗ vndetꝰ sustinet sic alicui accidit
ꝗbabit ꝗ vndeꝰ ꝗbat pre d sqt ꝗ ꝗ
credꝰ ea ꝗ credeat id ꝗ ꝗ nisqt vndeꝰ
ꝛ declarat exemplo vt si pomat bonu ꝛ malu
ec id sic dicit creatiꝰ ꝗ ꝗ positio sustinet
vndeꝰ id ꝗ ea credꝰ ꝗ negat ꝗ ea
ꝗ credat ꝗ negat ꝗ ꝗ credꝰ quod
sit dcc quia ꝗ sit bonu ꝛ malu cujus ꝗ ꝗ
(ꝗ dubitat)

Duo pita inꝰ mandete (pomu) (Secdm)

Thopicoy

Dubitat tertio V videt dya.

Creat credo primaria temporalia ad positum et videt quod non quia aliqui et primus et imprimis multiplex et non et credo primaria et temporalia ad probat et arc. Prio dicendum quod multi primus est non et credi in utroque sensu posito est aut quod sit vim in utroque sensu et illo arc aut sed aut pro plato quia. Quia supponendo et arc. opposito antecedentis in hoc 3o ra... Deus inde ad diversa

Primo multiplex primo tendit sed videtur: non et quia

Prima obiet de quod interrogat aut non est dicendum non quod non positum probabile aut improbabile aut neutrum et non quia non opposito adverso primus et imprimens

Secda gto Si interrogatum sit probabile et imprimens tunc conclusio respondendo et ipsum credo non quia probatur dya. et videtur dicere quod credat hoc in hoc sibi non imprimitur videtur et hoc et sicut dispuratur et credendum quia et hoc contrahit futuritatem quia si credet et sed improbabilia puratur opponere cum eo sunt positum

Tertia gto Si interrogatum sit probabile quia deb et imprimens et videtur credo et videtur credere quoniam sibi videtur et valde appropinquat et sicut opposito et quod et in principio et interimit hoc pluto positum

Quarta gto Si ad interrogatum vos interrogatum dicitur improbabile conclusio autem videtur gra deb aut hoc positum et valde falsum est opposito

Quinta gto Si interrogatum neque sit probabile neque improbabile neque ipsum non credendum Si aut tale interrogatum quod sit primus videtur et credo dicendum quia eo vos interimit alia aut non et si sic fecit videtur videtur nil pati abopponeri

Sexta gto et quia et in gremio et videtur sed argumentum illuvidat et videtur nihil videtur pati sicut est quasmodi ergo et in gremio: leo

Consequitur in 2a pte dog arc...

Inde admiratum obstaret et laiete et intendit hoc gloco Quare prima et hoc Si opponi laceat videtur ipse videtur et obuare opponeri interrogatione et grossum et videtur et non intelligere opponi dicendum non intelligo Sicut non positum

Secda gto Si interrogatum sit multiplex et videtur non et interrogatum credo et negare et distinguere et postea quia magis velit opponere

Dya. Interrogato tempto pbisia

Si interrogatum

Si sit sic non aut

Si informatio

Si opponere dicta videtur

Si deceptio

interrogare et si quod sit obscurum non videtur et videtur dicere non intelligo Non scire ex eo quod non plane et sicut rudicet credere quod si esset bigamus et non credere

Tertia gto Si videtur sit multiplicate interrogatum et non quod in utroque sensu sit verum credere et sum et si in utroque sensu sit falsum negare et Si aut in vero sit vim et in alio falsum et dicendum sensu credere et in aliere

Quarta gto Si multiplicatum interrogatum laceat videtur et gressus in absp dentes et ipsum instar opponere et videtur falsum et videtur dicere quod non gressit illo sensu primo et videtur et ipsum et dubium Deus et videtur et videtur quidem et sophista et non et credere et sum et mitra et gradum et beata gloria et paradiso stragem et illo aliquo quodo distinguit multiplex Alia et videtur dya. et tamen credo quod et hoc stirig quia: -

Quarto tertio V adrindete dya.

primat solve et non esse sine et quod et videtur quod non et sophista et solve et quod et non dya. Quia et sophista volt videri sapiens et opus et solutio aut enti vel videat et sapiens et credo et alig fit solutio: Ad dya. non et solve et ergo dya. non et solve a... et arc. et clero Extra videtur dya. et obuare et in stare opponere et non et solve et gra et obuare et instare et solve sup aty dusoy: Ad et arc. et predicty: -

Intendu primo quod arc.... leo

In quarto ca. 1o Creat et solvere et et intendit hoc gloco

Prima et sunt quod dubitatio prig dand et hoc poni syllogizabilium et alia et nacia syllogismo et principalis sit tu maior et minor principalis syllo.

Secda gto Videtur et credo opponeri et ita et oia singularia sunt va et probabilia adole aut septa et inferre misericordia Non sine misericordia et et sit et videtur misericordia oro negare et facere

Tertia gto Si videtur non et misericordia non et hoc oro gria poi et negat

Prohibitio est quando prohibetur illatio dyalectica propter aliquod inconveniens quod ibi accidit

Quarta conclusio. Removet quoddam dubium quod sequitur ex hiis quibus dicitur argue. Respondet dyalecticus quod respondens dyalecticus ad sustinendum suam positionem debet contra opponentem arguere ex probabilibus autoritatibus philosophorum et ex dictis tractatorum quibus utitur in sua propositione et hoc debet facere caute ne circumstantes dicant eum esse opponentem neque recipere debet autoritatem vel positionem aliquam philosophi improbabilem quia per hoc incurrit odium assistentium.

Quinta conclusio. Nihil est positio improbabilis. Uno modo est ex qua sequitur inconveniens sicut si respondens ponat omnia moveri sicut exactius aut omnia quiescere sicut per Meridies. Secundo quando ponit quod est sapientem ut melius est iniurias facere quam pati. Tertio quando non ponit ea que communiter ponuntur ut voluptas est bona.

Sexta conclusio. Respondens dyalecticus debet interimere omnes propositiones ex quibus sequitur falsum probat 3 rationibus. Prima quicumque interimit indifferenter quodcumque falsum non bene solvit quamvis illud quod interimit sit falsum. Provenit enim oratio syllogistica hic plura falsa ut si quis dicat sedes scribit sortes est sedes ergo sortes scribit. Ex sola interimentis minorum non interimitur conclusio quia minor contingens est per eam esse vera. Secunda ratio sicut est in mathematica ita est in dyalectica sed in mathematica non solvit quia indifferenter interimit ergo neque dyalectica. Probatur exemplariter ut omnes linee ducte ab eodem in idem sunt equales. Sed linee ducte per ordinem et arcum sunt huiusmodi ergo ille quamvis interimat aliquam adductam potest sequi conclusio eo quod minor est vera. Tertia ratio est solutio recta fit per interemptionem et confusionem falsi sed hoc non fit per interemptionem cuiuslibet propositionis sed solum propositionis falsi.

Sciendum secundo quod arguentes ... quando ... debeat solutione ... quod continet quas partes. Inquantum prima intendit 3 conclusiones. Prima conclusio dicit quod solutio ... Una est per prohibitionem illationis ... per principationem conclusionis. Secunda conclusio tangit divisionem prohibitionis solutionis prohibitionis illationis quia sed hec est aut oratio prohibet concludi

Quod solutio prohibitionis sit solutio

Recta et sed prima modus

Recta et tertia et quarta

Opponentis et sed

Respondentis

Respondentis

Quod dyalectica. Primus quando interimit falsum ex quo sequitur conclusio. Secundus quando infert instantiam contra opponentem ostendendo sibi quod non bene accipit a oratione sed bene vel quod non arguat ad propositum sed accipit in pertinentia ad propositum et isto modo solvendi debet uti respondens quando opponens non ordinat suas propositiones in modo et figura. Tertius modus est infert instantiam contra opponentem ostendendo quod ibi vel aliquid quod superflue ponitur vel aliquid diminutum gratia cuius non sequitur conclusio ecclesie premisse non sunt in modo et figura. Quartus modus est possibilia instantiarum quia sed ad tempus qui enim talibus instat ad que disputare plus egit temporis quam prius speculatio. Tertia conclusio comparat illos modos ad invicem dicens solum primus modus est recta solutio quia illud intendit ex quo sequitur falsum reliqui autem prohibitionis modi sunt impedimenta conclusionis.

Sciendum tertio quod arguentes in 2a parte dat modos increpandi et continet duas particulas. Quarum prima continet duas conclusiones. Quarum prima est hec modi increpationis sunt tres. Primus multiplicatio contingit quando oratio est bona in se et tamen increpatur quia non bene disputatur cum ipse respondens causa est quia non credit opponenti ea que credere deberet et ex quibus sequitur disputatio ad propositum quia respondens est distulus et preterea opponenti et negat totum ea ipse est causa quod oratio non bene disputatur quia hoc modo licet opponenti dimittere propositum principale et arguere contra dicta respondentis et facere litigiosas disputationes que sunt increpanda. Secundus modus est quando oratio est bona in se sed ex vitio et distulia respondentis increpatur quia impedit gratiam opus quia pravus est socius qui gratiam bonum impedit. Tertio modo oratio increpatur non ratione sui sed ratione respondentis credere quia per unum gratiam gratiam aliud increpatur. Secunda conclusio tangit unum correlarium quod est manifestum autem est ex hiis que dicta sunt quod non sunt increpanda sed oratio ratione sui et in ordine ad interrogantem. Sed in ordine ad respondentem quia nihil prohibet orationem esse pravam in ordine ad respondentem quam tamen contingit optime disputare contra respondentem quia distulus est et contra talem opponens non potest facere syllogismos quales vult sed quales potest.

Sophisma

Consequ[ens] pr[i]ma pr[o]pos[ita] dat[ur] mod[us] interpand[i] ord[o] int[er] sa[ll]ogis[mos] et gen[er] 1[ra] gloss[ae]:

Prima tangit quod mod[us] sillogis[mandi] interpand[i] in[ter] p[ro]p[o]s[ita] et ratio ad illat[ionem] probat[ur] mod[us] interpand[i].

Prio quod ap interrogatione d[o]m[in]i gludi[t] ad pro[pos]ita non est aliqd aliud et si quod interrogata sit falsa aut improbabilia ita q[uo]d sine alio addend[o] aut ponend[o] in[ter] ea p[ro]p[o]s[ita] sept[ima] Ordo si ad posita no fit sy[llogismus] q[uia] ex talibus q[uo]d dicta sit

Tertio addit q[uo]d fiat sy[llogismus] et aliq[ua] q[uo]d addat p[ro]p[o]s[ita] sint his p[ri]mis ro[ta]t[a] et ming probabilia g[ratia] exemplo Quinto si addere q[uo]d sic adhuc sy[llogismus] q[uia] ubi aliqd superfluum semper et q[uia] sepe sumit plà q[uam] ad p[ro]posita sint necessaria:

Quinto si ex no[n] ex probabilibus et ming probabilibus g[ratia] aut est ex veris ming probabilibus g[ratia] ordo et interpada quomodo no. opt ex oib[us] p[ro]p[o]s[itis] ad sillogis[mandum] ad vere sicut et equo probabiles ea q[uo]d p[ro]pos[ita] et sum non sint magis et ming probabiles et statim alii sint fortiores et sufficientiores non quid:

Secda g[ratia] timet dubium q[uo]d et non ubi ordo gludi ex p[ri]mo non g[ratia] q[uia] aliq ordo p[ro] gludi ex p[ro]p[o]s[itis] sanus et ubi non mata et gludi q[uia] non sint p[ri]ma illis g[ratia]:

Tertia g[ratia] et non ubi ordo gludi non et interpada q[uia] p[ro]p[o]s[ita] vm gludit non flm et flm nunc et gludit sillogismus ex expositis quadoq[ue] vm mai[ori] sillogismus aut et hor expandatur.

Quarta g[ratia] si ordo aliqd et aliqd non gludit sillogismus et sophisma et si no[n] venit non est sy[llogismus] et sophisma et non demonstratio

Quinta g[ratia] tangit quod q[uo]d aliqd tenet et non est sillogismus et sophisma et sillogismus. Demonstratio / Argumentum et sillogismus. Dialectica / Sophisma et sy[llogismus] sophisticus Anorisma et sy[llogismus] Dialectica

Sexta g[ratia] si aliqd ordo ex p[ri]mis ubi ming et probabilibus alterum in p[ri]mis g[ratia] ex probabilibus aliq: si aut p[ri]mis g[ratia] et probabilibus aliq: si non est ad probatio gludit g[ratia] aut talis:

Ama g[ratia] tangit mod[us] petendi indeq[ue] interpada probatio q[uia] et si ex probabilibus sint plà media et q[uia] sint probabiles et possint probari fiat p[ri]ma interpada sic est gemitus petendi interpada longiora maiora quare et fare lato tanquam et si ordo.

Conclusio in salio Ad modum dicit primus solvo rete et p[ri]mum quod solutio sat[is] patet ex dictis

Dubitat primo V. sum[ma] mod[i] flutate pro[pos]ita. Ordo ponendo q[uo]d ar[ti]s in hor sero ra[tio] et interpretatio argumentatio et dubitat quod pro: Primo tangit modos flutate et dedit 3[ti] gloss[ae] Quare prima tangit modos flutate g[ratia] q[uia] ordo aut argumentatio et ex flata q[uo]d duplicit primo qu[a] videt[ur] gludi g[ratia] q[uia] non gludit aut fit sy[llogismus] apparet et interpret[ata]:

Secdo mo[do] qu[a] non ondit et gludit posind quod magis ondit minus et sic ad impo[ssibile] hor et in sillo[gismo] ad impo[ssibile]:

Tertio qu[a] gludit aliqd p[ri]o in p[ri]ncipia illis d[o]m[in]i non gludit et quod p[ro]p[o]s[ita] non mediata et gludit ad mediata: aut q[uia] non et geometria videt[ur] ex geometria: aut q[uia] non et dya videt[ur] ex dya: sive vm sive flm quadandit: Quarto si et flata gludit aliqd sive vm sive flm et flm et flata gludit vm aut gludit et flm et flata gludi vt dictum et ming

Secda g[ratia] timet dubium ing est hor petendi ex flata Rnd[et] ad ar[ti]s et magis dicit id et q[uia] dicit sive rendet sive ponendi sic et ordo in se si non dicit et et hor petendi et quia latet aut flm probat prio et opinio no gludit in expressice si indeq[ue] credit flm sequi et flm

Tertia g[ratia] tangit solutio illorum q[uo]d et hor flata quoma primus mod[us] solvit et deratio ordo ampliat gludat si non interrumpit Secdo vero solvit gludendo an vm et flm gludat si flm interrumpit Tertio mod[us] solvit gludendo ex illis sit sy[llogismus] an ex ymbis an ex p[ri]o: si ex ymbis non et interpada et et non in ordine ad p[ro]pos[ita]:

Quarto mod[us] solvit et deratio g[ratia] si sit ex vno et flo et probabilibus in probabilibus: si ex flo et ymbabilibus

philosophist — Sophist.
sophist — a et sophisma
Si clerq
sophisma pr amp. g. dli
et proc. dya — et sophisma

ordo argumentatio dialectica et duplicit

pa ꝑ maximeda: ꝑ aut probabilibus ꝑ
rationabilis sillogisticis. **Consequenter 2a**
pte agit ꝑ penitentie principij tractat
quatuo gloss. Circa **Prima** tangit quia
ge ꝑtinet ꝑ penitentie principij et quia in libris
analechicorum. Quia ꝑ penitentie principij
ꝑ veritate: dicit ꝑ in analechicis:
Sic aut dicendum ꝑ ꝑ aprimena
ꝑ trauit penitentie principij ꝑ veritate
qn predicat among noto et equo noto agitur
sed penitentie principij ꝑ aprimena sit qn among
et equo noto et non predicat agitur:
Ibida glo tangit quod magis ymaginatur pertinet
principium quam ꝑ hoc. Sed aut intelligit
hoc ibi ꝑ in principio sit quia magis
prio. quia ꝑ nota et vera petit et ibi
pertinet principij statim / et qn ibi patet magis
et superius in exercitio ibi ibidem et ibi
pertinet principij non statim: Ibidem ꝑ opponit
ibidem ꝑ alia ꝑ principalia ꝑ hace et assumit sub
alternatim vel ut si quis ponat illa ꝑ hace quia
et eadem ꝑ ... Tertio pertinet principium
qn opponit ꝑ ꝑ hace vel assumit principalia
et sit qn vel ꝑ pertinet principialia / et si quis
debeat probare ꝑ dum opponit sit eadem
ꝑ ... sumat illa quasi opponit et eadem
quarto ꝑ ... Quarto: qn diuisio pertinet
sunt mediis diuidendo ut si ex ente
ꝑ medium sit sani et cetera assumat alteram
quinto ꝑ adplicando pertinet principium Quinto:
qn aliquid ꝑ probari et probat ipsum possibile
hic pertinet possibile in suo possibili: ex possi-
bilibus ꝑ narratata se ꝑ quod et ut si quis
velit probare ꝑ dyameter sit de geometria
bilis costa pertinet ibi geometri dyameter ea
geometrabile latere **Tertia glo**
tangit quod magis geometri pertinet ꝑ suo geometro
ꝑ hoc aliquid aut geometria pertinet id ꝑ ꝑ in
principio Na primum quando opponit ꝑ
probare aut non pertinet sibi negare negatiuum:
Ibidem qn opponit pertinet geometri et opponit
non ut ly bonum et malum sunt id:
Sexto si quis velit probare principalia
pertinet geometri: ut si quis probauerit geometria
ea eadem disciplina et probauerit fama
tuum et exercitium non est eadem disciplina
Quarto ꝑ si quis pertinet geometri eis quod ex
narratata accidit ex hiis ꝑ posita sed:

Quinto qn opponit pertinet die geometri sed
opposita ꝑ in Ibidem sequitur geometria: quia
sed ꝑparata pertinet posuit **Quarta**
glo dicit aut geometria ergo abs ꝑ
quod ꝑ pertinet principium qe pertinet ꝑ ipsum
indeed circa gloss: ꝑ ꝑ dicto geometri
ꝑ unum primissay ea qe una pertinet in
alia:

Dubitat 2 Ibidem V. Dya 1a
Sed nihil adexercitatio ꝑ ꝑ sup
nos ꝑ aut in quarto tangit ꝑ mat
ꝑ exercitatio opponit et indeterminat
et diuidit in tria ra. ... ꝑ
dat alia documenta et intendit ꝑ or
gloss Circa **Prima** tangit primum
documentum ꝑ ꝑ hoc Ad exercitatio et
meditatio talium ... Dya ... multum
pbat ex ... in ly ... gressus pba
Na vt ly ... gressus ly ... gressus pba
intelligit meditatio: maior ly ... more
intimo unum cay ꝑ data sit pbat
ꝑ nare ꝑ ꝑ gloss non sit in alia primi
say nec ea vas si ad primissa
pertinet **Ibida glo** tangit 2m documentum
ꝑ ꝑ hoc ad eos posuit ad ꝑ argui
aut ... ... ꝑ ... solutio
et argumenta sit eam ꝑ ... argumenta
et solutio prompti et exercitati cay
et si ad nullum alterum hoc disputant
ad nos pos disputamus **Tertia glo**
tangit 3m documentum ꝑ ꝑ hoc Alternatim de-
bida sit argumenta ꝑ sit ad posuit
ꝑ apud nos hoc et ꝑ ab aliis hoc disputat
exhibeis / hoc eam fuit idoneitate ab-
ipsted multa et adargued magis
ꝑ ꝑ adiuuent **Quarta glo** tangit
quartum documentum ꝑ ꝑ hoc Respicit ꝑ
ad geometria et ad geometriam ꝑ ꝑ ipsum
id est physica et metha ... et prudentia
id est morale philosophia et ꝑ ꝑ ... ꝑ
ꝑ utrique possit accidere ex hipotesi si et si
hoc fuerit exercitati cay adargued
adutrique pba ꝑ ductos **Quinta glo**
hoc ostendere ꝑ argumenta plus probabilia
sit et ꝑ ... indatos gradus et ꝑ ... ꝑ
gripit probabilitate argumentatas ꝑ ... ꝑ
illatos ꝑ ꝑ ly bona ... ꝑ ꝑ
solutos argumentorum opponit:

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

restauriert Februar 1948
Kr.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

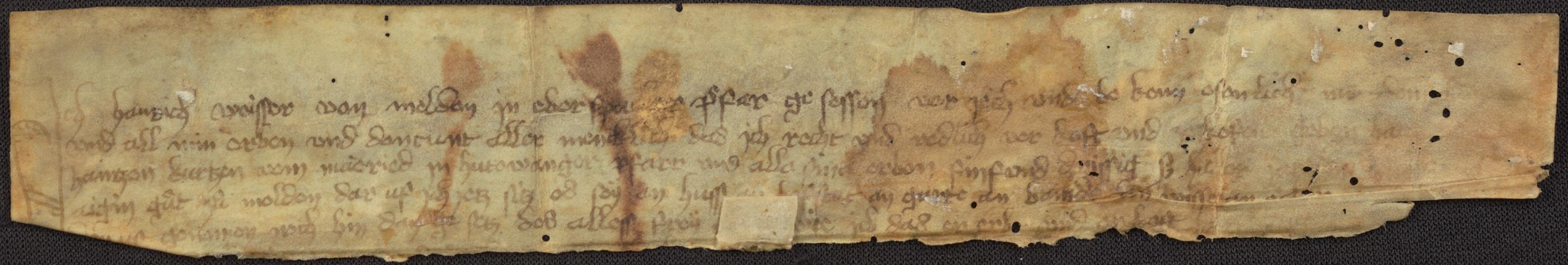

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

und wer uns schad [illegible]
egenamter hainrich weisser und al min erben wollen gewalt und gut recht den vor geschriben [illegible]
koffen und ab lessen weloss jarss wir wollen zuischan wichen nächten und unser frouwtag der [illegible]
drissig pfund haller kempter werung aber jrhalb ist es ain ewiger koff und dess alles [illegible]
so haun ich ob genampter hainrich weisser mit fliss und ernst ge beten und er beten [illegible]
wangnar vogt zu rünsperg das er sin aigen jnsigel ofenlich gehenckt haut doch [illegible]
aun schädlich an den brief der geben ist am montag nach sant mat ist dess [illegible]
geburt vierzechhundert jar und im sechs und achzigosten jarr

E M 1446

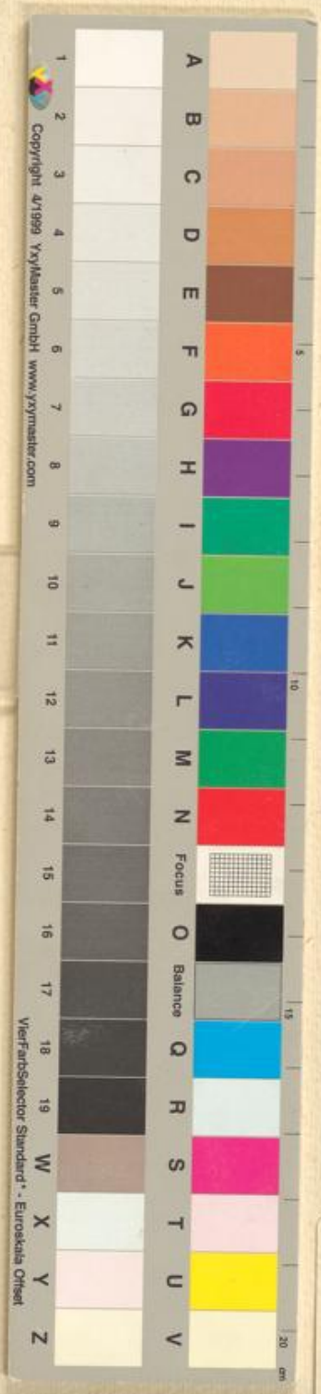

restauriert Februar 1948
Kr.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST